HETESI ATTILA

Új művészet

2002/dec.

35.o.

HETESI ATTILA

Új művészet

2003/május

30.o.

Dr Fule

lelk

Hesz Mihály egri születésű festő, festette a szt. István keresztelését ábrázoló oltárképet, az esztergomi székes egyházban.

Szerelmey Miklós. Magyar hajdan és jelen. 1847. 30. l.

Hesz Mihály

Münchner 1908. 1311/138, 349

32 H.J.M.

Követel

Usség

Tartozik

Flesz Lajos

Művészet 1907. 350

Flesz János Mihály

Művészet 1902 76, 215

← 1905. 138

a
ám
152
152
152
(611),
i),
152
ara
2 (611),
11) 1667
63 (466).
Tájrej

Hasz Mihály

festi

irod.

K(rüchten József) Bérekeszté-
se a honnyi Mivészekről
és az ő Mivéikről való ta-
valyi Tudósitásoknak -
Tudom. Gyűjt. 1819 évf V. köt.

117 l

Hesz Tanos Mihály

irod

Kfrüchten József): A Honnyi Mévészek Esmértetése. Tud Gyűjt. 1818. IV. K. 140-141 l.

Emnek a cikknek anyagát Nagy Iván elég kimerítően felhasználta. Leírni nem kell.

Hesz Tamás Mihály

irod

K(rüchten József) Tudositások a honnyi Miveszekről és az ő Miveikről. Tud. Gyüjt 1818. XII. K. 113–114 l.

E cikk tartalmát Nagy Iván elég bőven felhasználta.

Hess Antály

l.

Kazinczy Lev

XIV. k. 178, 532. l.

Hess Mihály

Kazinczy Ferenc levelezése. VII. k. Buest, 1896. 425, 591. l.

FERENCZ ÖSSZES MŰVEI.

HARMADIK OSZTÁLY

Hess János Mihály történeti képfestő született Egerben, 1768. szept. 18. s meghalt 1830 körül. Már 15 éves korában olajképeket festett és freskókat; 21 éves korában a bécsi művészeti akadémiába ment, a hol Maurer figyelmét magára vonta. Az 1794-ben elnyert első pályadíj után az ingenieur akadémián tanári állást kapott. Számos oltárképe hazánkban van: Egerben (Sz. István, Mária mennybemenetele, stb), s a Széchenyi, Festetich, Keglevich családok sírboltjaiban és Esztergomban. L. Wurzbach, id. m. VIII. 424—425. lapjait.

591. l.

KAZINCZY FERENCZ

ÖSSZES MŰVEI.

HARMADIK OSZTÁLY.

LEVELEZÉS.

Hesz Mihály

festő

egri fi, Beeiben rajzolás

oktatója

Wód

magyar szorgalom és mesterségek
történeti rajzolatja. Honnuvén
1833. 238. l.

Villamos —

1771-909-52

Restaurátornál.

559. (Kapcsoló)kabelek.

2 darab égkék szinű áthuzatú kapcsoló-kabel a kézi vasalókhoz 700 cm. hoszszal.
Értéke per 16 K.....32 K

Vétetett Rex Henrik Tivadartól 1909. márczius 19-én (1280-909).-- Kifizettetett 1909:IX.20-án a 759 sz. nyugtára.-- Elszámoltatott 1909:XII.6-án 2000 sz.a.

Hesz János dúhály

festő

l.

Gerevich Emlékkönyv

192. l. és 144. kép

193. l. 194. l.

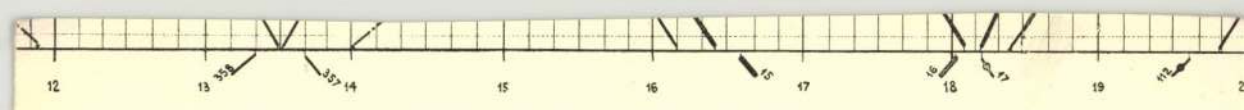

NNA-COLICO

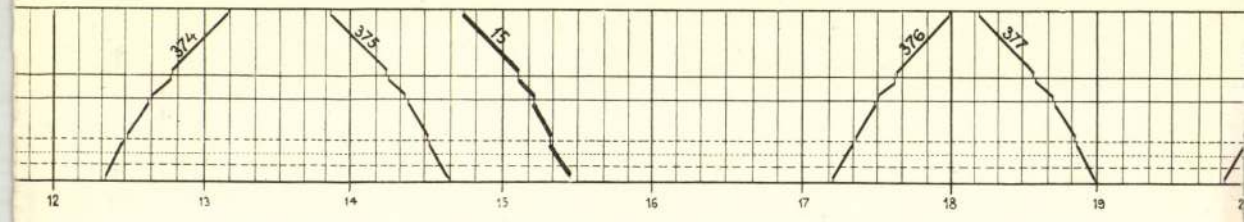

dő vonatok grafikus menetrendje.

Hesz János Mihály

festőművész.

Bécsben lakott, de alkotásainak javarésze hazai templomok oltárait díszíti mind a mai napig. Irodalmilag is működött a tervezetett készített 1820-ban egy magyar képzőművészeti akadémia felállítása iránt.

Egerben született 1768-szeptemberében, s már igen korán – 15 éves korában – próbálkozott az olaj és fresko-festészettel. Tóakarói 21 éves korában Bécsbe segítették a festő-akadémiába, a hol Maurer Hubert tanár figyelmét is sikerült reki tehetsége révén fölkelteni. 1794-első díjat nyert „Priamus elkéri Achillestől Hector holttestét" ezimű képével, a melynek az Akadémia képtár [illegible]ényebe is felvétetett. Ugyanezt évben még, elismerésül tanársagot nyert a cs. k. mérnökkari akadémián szabadkézi rajzolásból. Továbbra is hűségesen kitartott a festészet mellett, különös előszeretettel választván történeti és vallásos témákat. Többnyire hazájának dolgozott. Megrendelői közt sok jeles egyházfejedelemünket és műszerető mágnásunkat találjuk, úgy hogy látszik, élénk összeköttetést tartott fenn velünk 1830-ban bekövetkezett haláláig. Termékeny munkásságának teljes jegyzékét nem tudjuk adni.

Nevezetesebbek: Szent István király, Mária menybemenetele, Keresztelő szent János, Nepomuki János. az egri püspöki szeminarium számára készült mind a négy; Jézus feltámadása, Mária születése, menybemetele

Kásd Ernst Lyos fürchtet
Hesz rót könyvén
Között

Hesz János M. 2

a keresztre feszítés, Szent Miklós
ezüm öt kép pedig Széchenyi
Ferencz gróf sirboltjához tartozó
kápolna számára rendeltetett
meg; András apostol halála
Széchenyi Festetich Julia grófnőé
lett; egy Magyarország védőasszo-
nyát ábrázoló festmény Kegle-
vich gróf vásárolt Hesztől; Bécs-
ben pedig csak két képe maradt:
Szent Gáspár és Szent Miklós,
a Wiedenen levő templom oltá-
rán; legmonumentálisabb alko-
tása „Szent István megkereszte-
lése"; a meget a györi dombban
helyeztek el. Ez utóbbi képen
az óriási dimensiók ellenére is
a jellemzés és a csoportosítás egy-
ránt kiváló, A szamosujvári
templom két oltárképét
is Hesz János festette, de alig-
hanem még egészen fiatal
korában. A fent említett a
képzőművészeti akadémiára vo-
nátozó közleményben egy terve-
zetével ismerkedünk meg Hesz-
nek, úgy látszik, csak elintéz-
etlen folyamodvány alakjá-
ban maradt ránk, a mely
egy budai képzőművészeti aka-
démia felállítása mellett agi-
tált – minden kifürkészhető
eredmény nélkül.

Művészet: 1902. I. 76.

1.) Fusz János zeneszerző arcképe.
Vászon, 26 x 21. Krüchten József
hagyománya 1846. M. N. Muz.
Cat. 463. l. Jelenleg a történelmi
kép csarnokban.

HESZ MIHÁLY (1768—1830). A magyar születésű Hesz Mihály bécsi képíróról úgy emlékszik meg Kazinczy Ferenc, 1810-ben írott egyik levelében, mint aki a képírásban Balkay Pálon kívül a következő magyar művészeknek is mesterök volt, u. m.: Nagy Sámuelnek, Marczinkey Eleknek, Vándza Mihálynak és Kis Sámuelnek. Az idegenbe került magyar művész ekként központja lett azon magyar ifjaknak, kiket a művészet ösztöne e kevés anyagi kilátással kecsegtető pályára vonzott. Épp ez a körülmény meg is könnyitette a magyar ifjak munkáját, mert a mester legalább magyar nyelven oktatván őket, a dolgok lényegének megértetését elősegítette. A magyar haza nem tudván értékesíteni a maga művészi erőit itthon, azok a külföldön teljesítették hazájuk iránti kötelességeiket, midőn a magyar ifjak mesterei lettek.

Nagyon valószínü, hogy a hazában mitsem, vagy nagyon keveset tudtak Hesz János Mihályról midőn a Tudományos Gyüjtemény 1818-ban „A Honnyi Mívészek Esmertetése“ c. rovatában (IV. k., 140—141. l.) e „betses képíró-földinkről“ megemlékezett. A róla való megemlékezés fölfedezés-számba mehetett. El kellett mindenkinek ismerni, hogy magyar ember létére Hesz Mihálynak nagyon kiváló tehetségünek kellett lennie, hogy Bécsben a „Ts. kir. földmérési Akadémiánál a rajzolás Professora“ lehessen. Hesz tényleg korán fejlődő, nagy művésztehetség volt, aki hazája határain túl is nagy hírnévre tudott szert tenni. Egerben született 1768 szeptember 18-án. Már 15 éves korában értett volna az olaj- és freskó-festészethez; 21 éves korában a bécsi szépmüvészeti akadémiába került, hol, mint Maurer Hubert tanítványa, 1794-ben első díjat nyert ily cimü képével: Priamus Hektor holttestét kéri Achillestől. Mint 26 éves fiatal embert, ebben az évben kinevezték a bécsi mérnök-akadémiához a szabadkézi rajz tanárává s ettől kezdve szabad óráiban történeti festészettel foglalkozott.

Nem érdektelen dolog, hogy képeinek legnagyobb része Magyarországba került, részint közintézetek, részint magyar főurak birtokába. Wurzbach (VIII. k. 424—25. l.) fölemlíti azt a négy képet, melyet az egri püspöki papnevelő számára festett, valamint azon 5 oltárképet, melyet gróf Széchenyi Ferenc családi sírboltja és kápolnája számára készített. Festett ezenfölül özv. gróf

-132.l-

Művészet 1908

A cikk végét lásd a

Komplett példányban

a gyermek Jézussal. b) A zöld görök számára egy Sz. Istvánról. Függő képeiből több darab a következőknél található: a) Rudnay Sándor hercegprimásnál, b) Adamovich cs. k. udvari tanácsosnál és c) Bécsben „bei der permanenten k. k. Kunstaustellung bei St. Anna". Az Ürményi-képről a Tudományos Gyűjtemény azt jegyzi meg, hogy az a fehérmegyei agárdi új templom főoltára számára készült „szép ízlésű építtetőjének, Ürményi Maximiliánnak ajándékából". Megjegyzi aztán a lelkesedés szokott modorában, hogy „a hazafit, ki csináltа, és a honnyi művész-rokont, ki csináltatta, ezen szép mű egyaránt dicsőíti, s mindkettőnek Árpád jövendő nemzetségénél is még becsülést, hálaadást fog szerezni".

Hesz legkiválóbb alkotása az az oltárkép, melyet az esztergomi főtemplom számára festett Rudnay hercegprimás megbízásából, s melynek tárgya Sz.-István megkereszteltetése. Dr. Rumy, aki e képet idézett cikkében részletesen méltatja, megemlíti, hogy a vászna hazai készítmény s szélessége technologiai szempontból külön is figyelemre méltó. Esztergomban szőtték egy olyan szövőszéken, melynek megszerkesztése 11 heti munkába és a vászon megszövése 4 heti munkába került. Egy ekkora terjedelmű vásznat az egész osztrák császárságban eleddig nem szőttek Rumy szerint.

Hesz magyarországi képei közül Wurzbach még azt a 4 oldaloltár-képet említi, melyet a szamosújvári templom számára festett. Megjegyzi azonban, hogy ezek a kezdőművész kezére vallanak.

Rumy úgy emlékezik meg 1828-ban Heszről, mint aki már 34 éve tanárkodik Bécsben. Annál csodálatosabbnak fog föltűnni, hogy Wurzbach halálozása évét így említi: „um das Jahr 1830".

E szórványos adatokból is láthatjuk, hogy Heszt nemcsak a külföld, de a saját hazája is megbecsülte. Főpapok, főurak megrendeléseikkel halmozzák el s tényekkel igazolták s elismerték azt, amit róla 1818-ban a Tudományos Gyűjtemény írt: „hogy képei akadémiai klasszikussággal bírnak, mire nézve dicső tanitója (t. i. Maurer

* Lásd dr. Rumy ily című cikkét: Das Altarbild für den Hochaltar der neuen Domkirche zu Gran, gemalt von Professor Joh. Mich. Hesz in Wien. (Iris. Beilage 1828, Monat September. Herausgeber und Redakteur C. Stielly in Pesth.)

Hesz Mihály sz. István keresztelésénél
írja a „Magyar hajdan és jelen"
(Szerelmey M. kiadása 1847.) Az új
szekesegyház kesztergomban, eredete
felöli jegyzetekkel, ~~hogy~~ (ezek írója (Szabadalvi)) „a kép
magyon népen van festve, s annál
inkább sajnálandó, hogy az öltözet
és az arczulatok mai kor szerint
vannak felfogva. Geiger Péter
hasonló vázlata, ~~Wenzel tanár~~
magyar történeteihez adott rajzola-
taiban, a müvészi felfogás és történe-
ti igazság tekintetében tetemes
előnnyel bír.

Flesz Mihály

Herz János Miklós

fertő

Szent István Kiráfz ábrázoló lép nem 16, hanem 4 alakkal.

Sz. Mária nevybevitele a papnövelde kapolnájába.

Foltinyi János Adalékok a magyar képzőmüvezek sorozatához. Szacsdok. 1874. 428 l

Herman Lipót, Jenő; l. 329. old. – Marad!

Ernst Lajos: Herz János Mihály tervezete 1820-ban magyar képzőművészeti akadémia felállítása iránt.

8°, 0K, 14L, Budapest, 1898.

Herz János Mihály

eó

Hess János Mihály

1768 — 1830.

A egri liceum kápolnájának főoltárképe, mely Magyarország vedanczaja előtt térdelve hodoló szent István királyt ábrázolja fenti műve 1813-ból.

mus. szépmüv. i tm. n. o. 1920

Egri érseki 4 l.

n. ott a papnövelde kápolnájának Máriamenybemenetelét ábrázoló oltárképe 1815-ből fenti sól

n. o. 5. l.

Hess Andrák

egri festő

festette a nagycenki

Széchenyi sírbolt ká-

polnajának oltár-

képet, Széchenyi Ferenc

gróf, több oltárképet festetett

~~Krod~~ vele más kegyuri

templomok részére is.

Csatkai Endre dr

Széchenyi műemlékek

Nagycenken. Soproni

Szemle Kiadványai

74. sz. Sopron 1939.

g. l.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
BUDAPEST, VI., RÉVAI-UTCA 4.

42 VI. 10-4
72 EC

Tek.

Európa laptejesztő

H

V., Rothermere u 12. III. 2.

Hess Janos Mihály

úrod 1768–1830.

A Gyűjtő. 1916. 67. f.

Nagyszeben áll. elemi isk. O. T. népkvt.

V. 300.

Hesz Mihály

egri szül. becsi tanár festette az egri lyceum kápolnájának oltárképet 1813-ban. A kép a Mária, Magyarország védő anzonyé előtt hodoló szt. István királyt ábrázolta és báró Fischer érsek megbízásából készült.

Szmrecsányi Miklós. Esterházy és a művészet. Galanthai gróf Esterházy Károly egri püspök emlékének ünneplése. Eger 1926. 46. l.

8773.

tt keresztény tüzérség, gya-
rbeli török csapatokat a fo-
ja leszakadt és a melyen át
kül. A háttérben hegyek lát-
A megnyilt felhők közt an-
e fölött fénylő szemmel.

18.3 cm.

Hesz János M. (2 -

dolgozatai mellett írta az arcképfestést is. Művei közül rézmetszetben ismeren a következőket.

1) Gróf Károly, József arcképe. 8 r.
2) A Pilikárok. (L. az 1834. évi Aurora almanachban)

---

3) ~~Tudom. Gyűj. 1818. IV. 140 l.~~
~~" " XII. 112 l.~~

1) ~~Ligeti: N. Nuz. Képcsarnok~~ Lajstro na 157 l.

2) Nagy Iván: Magyarország képzőművészeti a legrég. ob. időktől 1850 ig. Szárnadok 1874. inf. 85. l.

Hesz János Mihály

festő

l.

L'iconografia del re Sando

Lepold Stefano

36 l.

1938

Silovics, egyetemi tanár X. 59.

Hesz János

Szent család szentekkel, olaj

Reformkor művészete. Főv.Képt. XXXVI.kiáll.

1948. jul. 9 l.

Hesz János Mihály festő M.D.K.

festette az agárdi r.k. templomat oltárképét:Anna, Mária és Joachim.1820 körül

Genth.Müeml.1959 I. 104

Hesz János Mihály,

Reformkor művészete. Főv. Képt. XXXVI.kiáll.
1948. jul. 4 l.

Hesz János Mihály
(1820. feltevejentés a
nádorhoz magyar képzőmüv.
főiskola tárgyában.)

M.O.K

A müvészeti oktatás kezdetei
Magyarországon
Rabinovszky Máriusz.

M.M.M. Évkönyve 1951. 63. oldal

1

Hess János Mihály

műei egy átmenetet képeznek a barokk és a neoklasszicizmus között; 1794-ből származó bécsi Akadémiai „Achilles és Priamus" c. alkotása még e stílusra vall.

Genthon S.: Monumenti Artistici Ungheresi All'Estero. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 1-252.

181.

Hess János Mihály

1818-ból való a Kreuzkirche Kálváriája; 1820-ból szárymazik a Floriankirche-ben szereplő müve; Nepomuki Szent János képét a Mariahilferkircheben találhatjuk

Genthon S.: Monumenti Artistici Ungheresi All'Estero; Acta Historiae Artium Budapest, 1970. 1-2 sz.

181.

Hess József Miklós

1830-ból származik a Salzburg-i Mirabell kastélyban látható műve.

Genthon I.: Monumenti artistici Ungheresi all'Estero. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 1-2 sz.

180.

Festészet, önálló táblakép, XIXsz.e.f.

Hesz János Mihály: A Megváltó a keresz
ten, Mária, János, Magdolna, Bécsi
Szent Kereszt-templom oltárképe

Századok 1874. ~~26 füz.~~ o. 84-102 o.
Nagy Iván: Magyarország képzőművész et

Festészet, önálló táblakép, XIXsz.e.f
Hesz János Mihály: Ecce Homo, 1816
előtt /saját rézmetszete is/

Századokx 1874. ~~26-44 o.~~ 84-102 o.
Nagy Iván: Magyarország képzőművészei

Önálló táblakép - Arckép

Hesz János Mihály:
Sturmann Mártonné, Sembery Anna Mária arcképe/1795/

M Ű V É S Z E T
I.évf. 1902.
207-220.
"Régi magyar mecenások"

Festészet; táblakép

Sturmann Mártonné arcképe, Tesz János Mihály, 1795.

Művészet, I., 1902. 214.

Vayk: Régi magyar mecenások.

Önálló táblakép - Arckép

Hesz János Mihály:
Sturmann Márton arcképe
1795.

M Ű V É S Z E T
I.évf. 1902.
207-220.
"Régi magyar mecenások"

Festészet, táblakép
Sturmann Márton arcképe, Hesz János Mihály, 1795.

Müvészet, I., 1902. 214.

Vayk: Régi magyar mecenások.

XVIII.sz.

Hesz János Mihály:
Strumann Márton és felesége,
Sembery Anna Mária arcképe
1795.

M Ű V É S Z E T
I.évf. 1902.
207-220.
"Régi magyar mecenások"

Eger

Lyceum oltárképe:

Hesz János Mihály: Szent István, 16 alakkal

Századok 1874. ~~26-44 o.~~ 84-102 o.

Nagy Iván: Magyarország képzőművészete

Eger. Herz Mihály oltárhépe. Érseki Liceum.

Tud. gyűjt.
1818. IV., 140-141.

Eger

Püspöki szeminárium képei
/Hesz János Mihály/

Agárd. Ujtemplom, Hex Mihály oltárképe.

Tud. gyűjt.
1818., IV., 140-141.
K.: A Honnyi Mivészek Esmértetése.

N a g y c e n k

Széchenyi sírkápolna 5 képe
/ Hesz János Mihály /

M Ű V É S Z E T
I.évf. 1902.
76.
"Adatok művészetünk történetéhez"

Győr

Dóm
/Hesz János Mihály oltarképe:
Szt. István megkeresztelése/

MŰVÉSZET
I. évf. 1902.
76.
"Adatok művészetünk történetéhez"

Eger

Hesz János Mihály születési helye/1768/

MŰVÉSZET
I.évf. 1902.
75.
"Adatok művészetünk történetéhez"

Hesz János Mihály festő

Pesti Hilap. 1880. [illegible] jún. 27.

Kaas Ivor: Magyar festők

Flex Mihály festőművész. (: XIX. sd. :)

Ind. gyűjt.

1818., XII., 113.

Hesz János Mihály festő, rézmetsző
/1768- /
Elete, müvei

Századok 1874. ~~26-44 o.~~ 84-102 o.
Nagy Iván: Magyarország képzőművészet

MDK

Hesz János

Szent család szentekkel, of.

Reformkor művészete. Főv. Képt. 36. kiáll. 1948. jul.

9. l.

M. D. K.

HESS (HESZ) János Mihály

1768 - 1833

1790 Csernely rk. templom mennyezetképe

1793 Sturmann János és neje arcképe

Kórogi József arcképe

Szamosujvár, Agárd, Iván, Nagycenk, Eger

Esztergom stb. oltárkések

Garas XVIII. sz. 133, 145, 164, 166, 223. l

MDK

Hess János Mihály festő

sz. Eger, 1768.

/Szent István, Eger, a liceumi templomban
Szent Anna/

Ernst Muz. kiáll. X.M.biedermeier művészet.
Bp. 1913. 29.1.

MDK

Hesz János Mihály

rézmetszete Mengs után: Krisztus születése /1812/.

Nagy I.: Magyarország képzőművészei. Századok 1874. 84-102.l.

Hesz János Mihály MDK

Sirbatétel, rézmetszet
Levétel a keresztről, rézmetszet

Szépm. Muz. Graf.Osztl 87. kiáll. 1954.

"esz János Mihály festő

M.D.K.

1768-1833

Müve az uj szerzemény ek között

Kováts János képmása, 1820 repr.

Bodnár Éva: Néhány reformkori uj szerzeményünk

66.1.

A MAGYAR NEMZETI GALÉRIA KÖZLEMÉNYEI III. Bp. 1961.

Hess János Mihály festi

Rudnay megrendelte tőle a főoltárképet: Szt. István király megkeresztelését. A mű 1824-27 között készült el.

Zádor Anna. Az esztergomi fizikusag

Bp. Corvina 1970 12. old

-1-

M.D.K.

Hesz János lúkály, egri festő

Öreg Hösz János fia a bécsi Akadémia festő tanszakán tanult, majd a bécsi Mérnöki Akadémia professzora lett. Egerben született 1768-ban, meghalt Bécsben 1833 után. Az egri liceum kápolnájának mennyezet-festményén Maulbertsch tanítványa-ill. segédjeként dolgozott. A 270. ábrán szerző térképszerű grafikonon ./.

Heves megye müemlékei I. írta Voit Pál,
Magyarország müemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó,

250-252. old.
+ 339. "

M.D.K.

Hesz János hikály, festő

... mutatja be munkásságát, az Adattárban felsorolja magyarországi működési helyeit (Szamosújvár, Agárd, Iván, Nagycenk, Esztergom és Eger) és ugyanitt közli hária mennybemenete c. főoltárképét az egri papi szemináriumi kápolnájából. 1813. A szövegrészben pedig az egri főszeresegyház, sekrestyéjében levő Nep. Szt. János mártirom sagát (1806.)

Heves megye müemlékei I. írta Voit Pál,
Magyarország müemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Bercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó,

252. - 253. old.
+339. "

344. á. + 273. á.

M.D.K.

Hesz János Mihály, festő

is kapott megrendelést Eszterháry püspöktől a felsőtárkányi Madonna képre, melynek „is formáját" Maulbertsch-sel egyidejűleg rendeli meg vele 1792-ben. Maulbertsch cserét 180 ft-t kapott, mégis a püspök ily képet festet Zirchlerrel, majd Hesz János Mihály képe váltja fel Zirchler képét. Jelenleg Kuckelmeister Antal festménye (1813-ból) fogy a kép helyen

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó,

253-254. old.
+284. "
+339. "

HESZ /HESS/ János Mihály egri festő, Öreg Hösz János egri szobrász fia, aki 1791-ben, 24 éves korában iratkozott be a bécsi Képzőművészeti Akadémiára /Fleischer 51./. Az egri liceum kápolnájának mennyezet festményén Maulbertsch tanitványaként, illetve segédjeként dolgozott. /Voit Müv.Tört.Értesitő 1960.274.lap./ Tanitványa, aki Bécsben több rézmetszetet készitett és viszatért Egerbe, a szintén egri származásu --+ Balkay Pál.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit

Magyarországon Szamosujváron, Agárdon, Iván-
ban, Nagycenken, Esztergomban és Egerben dol-
gozott. Utóbbi helyen legkorábbi munkája a
főszékesegyház káptalani sekrestyéjében függő
Nepomuki Szent János betaszitása a Moldva
-folyóba cimü kép. Jelezve: M.Hesz Agrien
pinx.Vieña 1808. /Voit kézirat 1958./ Az egri
liceumi kápolna oltárképének jelzése: I: MICH:
HESZ AGRIA NATUS IN U: PINXIT VIENA A/TA/TIS:
Utóbbi képet 1813-ban festette. /Voit kézirat

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

1958./Az egri papi szeminárium Mária mennybemenetelét ábrázoló oltárképe 1815-ben készült. /Voit kézirat 1958./ A Csernely község templomának kifestését 1828 előtt végezte, mert ekkor értesülünk, hogy a mennyezetkép a tető hibája miatt pusztul. A salzburgi Mirabellschloss kápolnájának főoltárképét 1829-ben rendelik meg tőle. Szignaturája: Michael Hess.pinx.Viennae 1830. Élete nagyrészét Bécsben, mint az ottani Képzőművészeti Akadémia professzora élte le.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit

Hesz János

Tanulmányait Bécsben kezdte, 1794-ben az akadémiándija

XXXX

M.D.K.

Hesz János Mihály festő

Több magyar tanitványa volt Bécsben.

Bodnár Éva: Néhány reformkori uj szerzeményünk 173.

A MAGYAR NEMZETI GALÉRIA KÖZLEMÉNYEI III. Bp. 1961.

mDK

Hesz János Mihály, egri szül.
festö.

Négy évfolyamos általa elképzelt Képzöm.Ak.-
hoz csatlakozna egy V.év,melyben rézmetszési és vé
vésnöki tanulmányokat végezhetnének a tanulók.
Eredménytelen volt próbálkozása.

dr. Biró Béla: Pesti müvészeti közélet száz év elött
Képzömüvészet.1930. 35.sz. 234-242.l.

nDK

Hesz János Mihály, egri szül.
festöm.

Négy évfolya,ra tagolja a tervezett Képzöm.Akadémiát. I.év Az emberi test elemei . Az árnyékolást tanulnák a növendékek. /Maurer mintái alapján/.
II. év. Antik öntvények rajza lenne. III.év. Természet utáni studiomok. IV. Architektura és tájfestés.

dr. Biró Pál,Pesti müvészeti köz-élet száz év elött.

Képzömüvészet.1930. 35.sz. 238-242.l.

Hesz János Mihály MDK
Bécsben élö egri születésü festö

1820-ban tervezettel lép elö. Bécsi és prágai mintákra egy magyar Képzömüvészeti Akadémia felállitásátkivánja. Gazdag polgárok és mágnások alapitványaira alapozza. Négy évf.-ra tagolj.

dr. Biró Béla: Pesti müvészeti közélrt száz év elött.

Képzömüvészet.1930. 35.sz. 234-242.l.

M. D. K.

HESZ János Mihály festő
(1768 - 1830)

egri mester
művészkérző iskolára készítette
tervezetet

enthon-Németh-Végvári-Záder:Magyar müvészet 1800-1945.
p. 1958. 77.e.

M.D.K.

Hesz János Mihály

nevét említik Huszár Ferenccel kapcsolatban

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 393. old.

M. D. K.

Hess János Mihály, festőművész

A 19. században dolgozott Fejér megyében

Somogyi Árpád: Neuere Beiträge zu der Geschichte der Goldschmiede-kunst in der Komitat Fejér. 136 old.

Alba Regia. István Király. Mus. Közleményei 4-5. köt. 1963-64. Székesfehérvár 1965

Hesz János Mihály

1820
Bécs

l.

Bierbeptört

247. l.

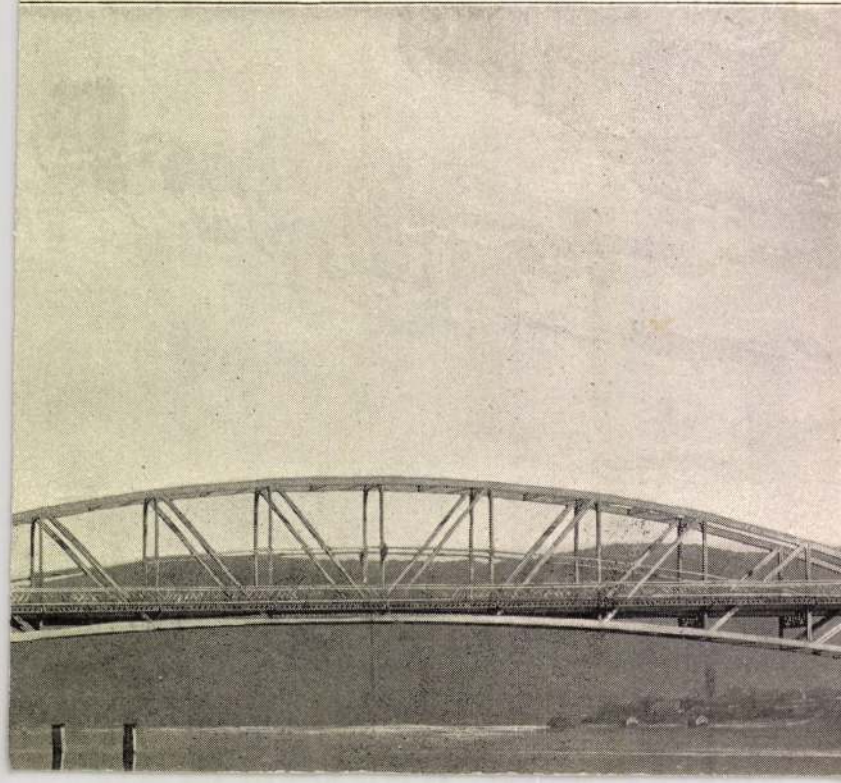

MDK

Hesz János Miklós

Tört.Képes. műtárgyainak lajstroma. Bp.1907.
103, 193 l.

MOK

Ifen János Mihály, festő.

Hajlék. 1937. I. évf. 1. sz. 22. l.

Irod. Fáinis Ferenc: Az új magy. képz. művészet gyökerei a XIX. sz. magyarságának nemzeti mozgalmaiban.

MDK

Hesz János Mihály /Eger/

Végvári Lajos előszava. Reformkor művészete. Főv. Képt. 36.kiáll. 1948. jul.

4.l.

MDK

Hesz János Mihály

Szépm. Kuz. graf. eszt. 87. kiáll. 1954. előszó.
8. l.

Hess János Mihály

festő l. Hess

1870–80.

l.

Bartha Liszt

51. l.

~~Bács-Bodrog vármegyei Tört. Társulat~~

~~Évkönyve X. 161.~~

P o z s o n y

Hesz ? festő/H. Ferenc Leonhard atyja/ müködési helye

M Ú V É S Z E T
I. évf. 1902.
76.
"Adatok művészetünk történetéhez"

P o z s o n y

Hesz Ferenc Leonhard festő
születési helye/1777/

M Ű V É S Z E T
I.évf. 1902.
76.
"Adatok művészetünk történetéhez"

Sz. 1716 jan. 11 kaltenbrunn † 1798 ápr. 17 [illegible]

Hefele Menyhért tivoli szarm.

mors.-i késő-barok épit. kicsinek. egyenesége — győr, Pozsony, Szhely mük. 1777. hívja először tyhegre bírly János püsp: Szemináriu, püsp. pal. (1778-83), szérés egyéb 1791-97 később 2 kanonoki hár tervét kés. vele — 1778 novai pléb tepl, kőszegi árva hár (1781-86)

Palán körmendi Batthyány-kastélyis

Heine Ferenc kamarai épitész debr. városháza 1823. [illegible] nimbáinál vázitó szerep

Heine János Ágost 1821-24 épit. a vali pléb tepl-t, tirmányi József kegyúr 7bír. ból

~~Henricy~~

~~Kismartoni kastély terve~~ (nem valós.? Moreau terv)

Hess Mihály f. oltárkép péterónsári pléb templ ban –

Zádor-Rakos

Hesz János Mihály

tertő.

Adatokat elég bőven

láss:

Wurzbach. Biogr. Lex.

Wien. 1862. VIII. K. 424-

425 l.

Erv. felh.

Hesz János Mihály
festő

erőd
v
Vámos Hagyományok
172-l. 173 l.

1940

T. 6326.

n a vár, tövében a község házai
n pedig gyermekét tartó anya mel-
essze még ketten játszanak. Fel-

6.5 : 12.5 cm.

Hess Tanós

Cred

Vallásics

(Egyházi tár Pest

1832. I 169 l

– 170 l

Hess János

festő

1827-ben festette az esztergomi szérdi egyház fővltárképének szánt festmenyt, ennek szent István kérésthé lesét ábrázolja

Vallási és Egyházi Tár [1832. I. f. 169, 170-l

[Pest,

Ideiglenes

48 koronáról, mely
részletekben törlesz
Műemlékek orsz. Bi
Kőszönetet felvette

Hess

festo

festette az Egri Lyceum
kápolnájának oltárképét:
Szent István Báró Fischer
István érsek megbízásából

Elfelejthetetlen emlékezetű Egri
Püspök Galanthai Gróf Esz-
terházy Károlynak jeles Éle-
te, közhasznú épitési, és kü-
lönössen az általa szerzett,
utánna pedig nevekedett, me-
gyebéli Könyv-Gyűjtemény-
nek leírása. Tud Gyűjt 1819.
V. K. 12 lap

HESZ János Mihály

Katolikus templomok Magyarországon. Szerk. Dercsényi Balázs. Irta: Török József, Marosi Ernő. Bp. : Hegyi & Tsa., 1991 XXXII p.

Flesz János Mihály

vrod
z

Thieme - Becker

XVI. 598, 599. l.

(Lyka)

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Hesz Michály

festette 1790 ben

a csermelyi (Borsod vm) rk. templom falképeit

l.

Gerecze Falképeknek (mon. rési)

1047. és irod. 491. h.

Mikh. Miscel

502, 503 h

I. 4. 1905

Sorsz.	A műtárgy származik					A mester neve és a képtárgya	festve
	S.	M.	A	E.	azúj leltár		
	képtárból						
48		25				Hora János Alajos:	
						Szentpéteri Jozsef ezüstműves.....	vászon
49		34				Marastoni Jakab:	
						Saját arczképe.....	vászon
50		328				Raab György:	
						Benkert Antal.....	vászon
51		47				Lieder Frigyes:	
						Lieder Frigyes.....	vászon
52		194				Egger Vilmos:	
						Bene Ferencz.....	vászon
53		441				Barabás Miklós:	
						Ormay Norbert báró.....	vászon
						Barabás Miklós:	

1787.– bécsi akad. Tarnult, dicsi [illegible] már 15 éves fest

1794. tanár a bécsi kat. [illegible] mérnök-akad.

Hesz Janos [illegible]

egyi tül. bécsi festőtanár

[illegible] fest. az [illegible]

l. [illegible] főoltárhegét

(vasinát külön szovekés a célra)

1820. Tervezetet int [illegible] akad-ról (alapítványokból) állam adja, épületet [illegible]

LykaMagyműI800-50

138, 168, 177-78, 180,

286, 366-67, 408, 417

4 oltárhép, tramos ugvari Isp.-nat

Fer. Lénárd

8

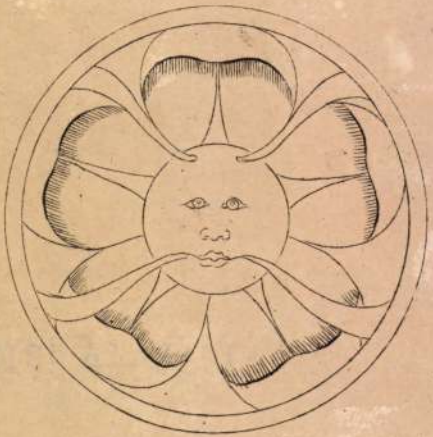

9.

5.

HESZ János Mihály

Jávor Anna

Ars Hungarica 1981/2

A KLASSZICISTA OLTÁRKÉP HESZ JÁNOS MIHÁLY ÉLETMŰVÉBEN

A „Művészet Magyarországon 1780–1830" című kiállítás külön egységet és egész katalógusfejezetet szentelt az egyházi festészetnek. A feldolgozás módja akkor kétféle volt: a korszak egyházi festészetének extenzív áttekintését adta a bevezető tanulmány; a kisebb méretű vallásos tárgyú képek begyűjtése pedig a műfaj szemelvényes bemutatására adott módot.[1] A föltérképezés tanulsága nagyjából a következő: a felvilágosodás kora nem kedvezett az egyházi festészet alakulásának; műfaja mennyiségben, jelentőségben, kvalitásban háttérbe szorult a többi festészeti műfaj mögött. A korszakra jellemző stílusváltás itt csak részlegesen és késlekedve következett be. Újbóli témafelvetésünk: a magyarországi művészetben e periódusban általánosan érvényre jutott korai klasszicizmus fellelhető-e egyáltalán az egyházi festészetben?

A műfaj mindkét megközelítése kiemelte Hesz János Mihály (1768–1833 után) munkásságát. Életműve nagy számú, egyenletes színvonalú oltárképpel vonul végig a korszakon; művészetét két feltűnően kvalitásos festmény képviselte a kiállításon. Az akkor bemutatott képek azonban nem tipikusak, s nem csupán Hesz életművén belül kiemelkedő minőségük révén nem azok. Az első, a Magyar Nemzeti Galéria 1813-ban jelzett Szent Család képe (41. kép) – a Raffaellóra, Poussinre hivatkozó fügeri akadémiai klasszicizmus iskolapéldája – nem egyházi rendeltetésű mű, hanem vallásos témájú kabinetkép, ha tetszik, stílusgyakorlat. Az 1825-ös Vajk megkeresztelése című kép (45. kép) pedig, amely az esztergomi székesegyház főoltára számára Rudnay prímás által megrendelt hatalmas mű Balatonfüredre jutott vázlata, éppen a historizáló mozzanat, és nem a klasszicista megvalósítás miatt volt tanulságos.[2] A kiállítás lehetőségein kívül maradt anyag, a monumentális művek bejárása azután tovább szűkíti a klasszicista oltárképek körét.

Hesz pályájáról röviden:[3] „öreg" Hösz János egri szobrász fia, Maulbertsch segédeként dolgozott a líceum mennyezetfreskóján. 1791-ben iratkozott be a pécsi Képzőművészeti Akadémiára, ahol a történeti festészeti szakosztályon Hubert Maurer tanítványa volt. 1794-ben első díjat nyert Priamos Hektor holttestét kéri Achillestől című képével. A császári Mérnökkari Akadémia szabadkézi rajztanára lett, Bécsben élt, innen tett eleget magyarországi megrendeléseinek. Foglalkozott arcképfestéssel, másolatokat készített Raffaello és Mengs után, saját metszetei közül hármat őriz a Magyar Nemzeti Galéria. 1820-ban tervezetet nyújtott be József nádornak egy Pesten felállítandó Képzőművészeti Akadémiáról, amelyet a nemesség és a polgárság alapítványaiból kívánt létrehozni. Felvázolta a tantervet és szívesen magára vállalta volna az intézmény vezetését, ez azonban nem jött létre.

Magyarországi oltárképeit nagyjából két csoportra oszthatjuk, ezek időben egymás után következnek, földrajzilag jól elkülönülnek és bizonyos stílusfejlődést is mutatnak. Korábbi műveit egri megrendelésre, elsőként a régi székesegyház számára készítette. Az 1808-ból datált Nepomuki Szent János-oltárképet ma a székesegyház sekrestyéjében őrzik – jóformán csak témaválasztása, a szent ikonográfiájának „történeti" részlete különbözteti meg barokk kori elődeitől. A zárt kontúrok, az egyértelmű fénykezelés és a sommásan jellemzett szereplők sorolják a maureri akadémiai stílus körébe a szemináriumi kápolna egyébként konzervatív, barokkos Mária mennybemenetele-képét (1813)[4]. A Líceum kápolnájának Szent István-oltárképe (42. kép) még több, határozottan megragadható szállal kötődik a helyi barokk hagyományokhoz.

1813-ban rendelte meg Fischer István érsek Zirkler János azonos tárgyú oltárképe helyére, amely még Esterházy püspöksége idején, 1795-ben Huszár Ferenc művét váltotta le. A lecserélt oltárképekről fogalmat alkothatunk a kötött képtípus alapján: Szent István, Imre herceg és magyar urak társaságában Mária oltalmába ajánlja az országot; valamint az egri kismesterek Kracker helyi munkássága által befolyásolt epigonművészetének ismeretében. (Egy-egy művel Zirkler is, Huszár is jelen volt a kiállításon.)[5] 1813-ra Hesz már mestere volt a Bécsben elsajátítható klasszicista formanyelvnek – példa erre a már hivatkozott kis méretű Szent Család-kép – és a megrendelő Fischer érsek ízlése sem maradt el a kor követelményeitől. Pár évvel később Raffaello-másolatot készíttetett Hesszel Mechetti kópiája nyomán, és az elkészült képet (Mária a gyermek Jézussal és Keresztelő Szent Jánossal) mint az eredetivel (ti. Raffaellóéval) vetekedőt ünnepelték Budán 1818-ban.[6] Tisztán a helyi barokk hagyományok hatásának tudható be, hogy a líceumi feladatnál csak néhány külsőség erejéig tudta a klasszicizmus vívmányait érvényesíteni Hesz, akinek az elődök befolyása láthatóan megkötötte a kezét.

Képének tárgyát a barokk korban kialakult diagonális komponálással adja elő: baloldalt fent a trónoló Madonna a térdén álló gyermekkel, a kép jobb alsó részét a térdeplő király és kísérete foglalja el. Címertartó puttók, repkedő angyalok töltik ki alul-felül a képmezőt. Gonddal kivitelezett, hangsúlyozottan racionális eleme a képnek az eleddig felhők közt lebegett Mária trónusa, és különös logika folytán a Madonna viseli a magyar koronázási jelvényeket. A festmény világos, egyértelmű színei ismét a klasszicizmus követelményeinek tesznek eleget. A végeredmény az 1794-ben kialakított oltármenza és -építmény dekorációs és szobrászi stílusával adekvát – tizenkilenc év után ezzel a képpel vált teljessé az egri líceum kápolnájában a „tervek, mesterek és a mű" klasszicizáló késő barokk harmóniája.[7]

Az oltárképfestészet megújításának nagy lehetőségét kínálta Hesz számára Széchényi Ferenc mecénási tevékenysége. (Az Agárdra, Esztergomba szállított Szent Anna-képekről most nem beszélnék, közli azokat Prokopp Gyula hivatkozott cikke Heszről.) Kívül esnek jelen témánkon a bécsi és a salzburgi művek is.[8] Gróf Széchényi Ferenc az 1780-as évektől kezdve sorra építtette újjá klasszicizáló stílusban a kegyurasága alá tartozó Sopron-környéki falvak plébániatemplomait, szinte mindenütt a meglevő épület teljes lebontása árán. Így épült fel 1806 táján Sopronkövesd, Pereszteg temploma – 1820 körüli, Hesznek tulajdonított, Mária születését, illetve Szent Miklós megdicsőülését ábrázoló főoltárképek őrzőhelye. A nagycenki Széchényi-sírbolthoz 1806 és 1819 között emelt görögös előcsarnokot Ringer József soproni építész. Ő alakította ki a klasszicista oltárt is, amelyre Hesz szállította a Feltámadás-oltárképet.[9]

Iván község régi plébániatemplomának is csak a tornyát hagyta meg a kegyúr az 1820-as átépítéskor, az egyszerű épület a 19. század végén romantikus homlokzatot kapott. A főoltár képe Hesz János Mihály 1820-ból jelzett műve (43. kép). Témája a templom titulusa ismeretében meghatározható: Szent András apostolt a vesztőhelyen hitének megtagadására próbálják bírni, személyét a lába előtt a földön fekvő kereszt azonosítja.

Különös a témaválasztás: nem a vértanúság hatásos barokk kori képét, nem is a kereszt imádásának szintén elterjedt jelenetét látjuk, hanem egy meglehetősen ritka és enigmatikus epizódot, Szent András vitáját hóhérjával, Patras helytartójával, Aegeaszszal.[10] A bármely más szent elfogatásának beillő ábrázolás sémája a római kori történelmi jelenetek (mint Scipio nagylelkűsége, Brutus halálra ítéli fiait, stb.) szokásos rendjét követi: a baloldalt emelvényen trónoló császár letekint a katonák által eléje vezetett fogolyra, a háttérben kerek épület, magas oszlopon pogány istenszobor. Ez a fajta historizáló előadásmód nem a klasszicizmus specifikuma; az itáliai settecento és a hatása alatt fejlődő osztrák késő barokk egyházi festészet számos példával szolgál Evangélista Szent János, Alexandriai Szent Katalin stb. legendajeleneteinek antikizáló felfogására.

Egyetlen motívum emeli át Hesz képét a neoklasszicista festészet európai értelemben vett stíluskörébe, s ez a helytartó baloldalt ábrázolt, fehérruhás alakja. A passzív mártírszent mellett, annak pendent-jaként ő a képen a cselekvő főszereplő, de legalábbis az esemény narrátora. Beszédes mozdulattal közvetít a bálvány és a kereszt, illetve az ábrázolt történés és a néző között. Formai szempontból még nagyobb a jelentősége: késő barokk képeken ezen a helyen kuporgó repoussoir-figurák, kis méretű mellékszereplők ábrázolása volt szokásos – itt azonban az apostollal megegyező nagyságú alak kiegyensúlyozza („helyrebillenti") az egész kompozíciót. Szimmetrikussá alakítja azt, ami nélküle diagonális lenne, frízszerű, az alsó képszéllel párhuzamos sort indít a máskülönben a térmélységben hátra húzódó szereplők elrendezésére. Zárt kontúrú, tömbszerű alakja a drapéria gondosan megszerkesztett belső rajzával egykorú szoborművekre, illetve a gipszminták utáni másolás akadémiai gyakorlatára emlékeztet. A férfi teátrális gesztusa végül elvezet a klasszicista hősábrázolás francia prototípusához, a forradalmár eskü David által megfogalmazott, embléma-érvényű, időközben a képzőművészeti közhely szintjére lecsapódott pózához.[11]

S bár a mű fogadtatásánál nyilván közrejátszottak a fenti asszociációk, magának Hesznek talán még gondolatban sem kellett végigkövetnie a motívum útját a Horatiusokig, vagy a Labdaházi esküig, még kevésbé azok előzményeiig. Talált oltárához alkalmas előképet a maga legszűkebb bécsi, akadémiai környezetében. Friedrich Heinrich Füger nek 1802-ből keltezett vázlatán (Bécs, Gemäldegalerie der Akademie[12]; 44. kép) a bölcsekkel vitázó Szent Katalin játssza el azonos környezetben az antik hősnő szerepét, ugyanez a tárgya a Hubert Maurertől a Burgkapelle egyik oltárára megrendelt festménynek, míg ide Füger Szent János-oltárképet szállított – és bizonyára lehetne még folytatni a sort abban a művészkörben, amelynek másodvonalához Hesz tartozott.

Az iváni főoltárkép után Hesz János Mihály még egy jelentős művet alkotott hazai egyházi megrendelésre, ez a már említett esztergomi vállalkozás, Vajk megkeresztelésének témájával.[13] Itt a festő, a sematikus szereplőkből megkomponált történelmi jelenetet gótikus templombelsőbe helyezve, alkalmilag túllépett saját, a Szent András-kép szintjén kiteljesedett klasszicizáló stílusán, és egyetlen mű erejéig csatlakozott a korai romantika historizáló irányához.

Amint azt újabban, az általa megtalált Rudnay–Hesz levelezésre hivatkozva Prokopp Gyula közli, az 1825-ből keltezett kis méretű festmény az esztergomi főoltárképnek valóban vázlata, maga a nagy mű csak 1828-ra készült el.[14] Az oltárkép máig megmaradt alsó részét az esztergomi Főszékesegyházi Kincstár őrzi: lépcsős emelvényen térdepel jobbról az ifjú Vajk, mögötte a keresztapák, elöl imazsámolynál Géza fejedelem és Sarolta, hátrébb magyar urak, a karzaton Gizella királyné. Baloldalt Adalbert püpsök hangsúlyos alakja mögé héttagú papi kíséret sorakozik. A szimmetrikus félkörívbe rendezett szereplőgárda a Hesztől megszokott rajzos pontossággal ábrázolt – visszaköszönnek az imént bemutatott oltárképek szakállas típusai, szögletes mozdulatai. A sematikus fiziognómiai jellemzéssel elkülönített magyarok korhű viselete már a barokk kori Szent Istvánképeknél követelmény – s a késői 19. századi megvalósulásoknak is alapvető ellentét-eszköze marad, az akadémizmus keretein belül.

Újdonsággal a vázlat felső kétharmada szolgál: a jelenet helyszíne – az elképzelt Esztergom – példás pontossággal megszerkesztett gótikus boltozatú kápolna, függő zárókővel, mérműves, ólomszemes ablakkal. A gótikus belső tér motívuma már bizonyos hagyományokkal rendelkező korjelzés, amely itt nemcsak képi, hanem épület-előzményekre is támaszkodhatott. Az építészetben – nálunk is – ekkorra már lezajlott a korai gotizálás fázisa, maga Hesz dolgozott is a Keglevichek pétervásárai temploma számára,[15] s talán feltételezhető eredeti gótikus épületek új szellemű ismerete, feldolgozása is a bécsi rajztanártól. A didaktikus historizáló igyekezetről tanúskodnak Szent István és Szent Lőrinc vértanúk konzolra helyezett szobormásai is a képen. Különös, kompilált részlet a középen ábrázolt, ismét gótikus fiálékkal ellátott oltár. Festménye – kép a képben –, a reneszánsz reminiszcenciákat hordozó, édeskés Madonna (a pétervásárai Patrona Hungariae sikerültebb társa) a Bécsben ez idő tájt már népszerű romantikus vallásos festészet terméke.

Hesz művét, főleg óriási mérete miatt a korabeli közvélemény élénk figyelme kísérte – a kép azonban soha nem került az esztergomi bazilika szentélyébe. Itt is, akár az egri székesegyház esetében, olasz mesterek import művei részesültek előnyben, utat nyitva a műfaj más forrásokból táplálkozó fellendülésének a következő korszakban.

JEGYZETEK

1. Művészet Magyarországon 1780–1830. Katalógus, szerk. Szabolcsi H. és Galavics G. Bp. Magyar Nemzeti Galéria, 1980. június–szeptember. JÁVOR A.: Egyházi festészet, 81–88; katalógus 195–206.

2. Vö. az idézett katalógusban a 86–87, ill. 202–204 lapokon; GENTHON I.: Magyarország műemlékei, Bp. 1951. 467 (Balatonfüred).

3. Irodalma: ERNSZT L.: Hesz Mihály tervezete 1820-ban magyar képzőművészeti akadémia felállítása iránt, Bp. 1898; PATAKY D.: A magyar rézmetszés története Bp. 1951. 139–140; VOIT P.: Heves megye műemlékei I. Bp. 1969. 253, 255, 339; BODNÁR É.: Nouvelles acquisitions de la Galerie Nationale Hongroise, In: Bulletin de la Galerie Nationale Hongroise III. 1961. 65–68; BODNÁR É. – CZOBOR Á.: Az Egri Képtár vezetője és katalógusa, 3. kiad. Eger, 1979; PROKOPP GY.: Adatok Hesz János Mihály festészetéhez, In: Művészettörténeti Értesítő 1981/3. 200–205.

4. VOIT P.: Heves megye műemlékei II. Bp. 1972. 295, 429, 472–473. képpel. A régi székesegyház gyóntatószékei számára 1808-ban festett Szent Péter- és Magdolna-képek (VOIT P.: Heves I. 340.) talán a ma Jászárokszállás plébániatemplomában találhatókkal azonosíthatók.

5. A líceum oltáráról, ill. előzményeiről adatokat közöl SZABÓ E.: Adatok Gr. Eszterházy Károly egri püspök építési tevékenységéhez 1784–1795, Művészettörténeti Értesítő 1958. 2–3. 204; VOIT P.: Tervek, mesterek és a mű, Művészettörténeti Értesítő 1960/4. 274. Zirkler és Huszár munkásságáról az idézett katalógusban: 196–197 lap, 126., 127. kat. sz.

6. Tudományos Gyűjtemény 1818. XII. 113–114.

7. Utalás Voit Pálnak az 5. sz. jegyzetben idézett munkájára, 1960. 265. laptól.

8. Tételszerűen felsorolja Hesz műveit a Thieme–Becker lexikon; VOIT P.: Heves megye műemlékei I. 340. és PROKOPP GY. i. m.

9. CSATKAI E. – DERCSÉNYI D.: Sopron és környéke műemlékei, 2. kiad. Bp. 1956. 537, 562, 579, 598.; ill. CSATKAI E.: Sopron vármegye műemlékei, III. sorozat 158–161 (Iván).

10. Szent András legendájának ezt az apokrif mozzanatát csak a Kirschbaum-féle Lexikon der Christlichen Ikonographie szócikke említi, mint különösen részletező, jobbára középkori Szent András-ciklusok jelenetét. Vö. a fontosabb ikonográfiai kézikönyvek, így RÉAU (1955), AURENHAMMER (1960), PIGLER (2. 1974) megfelelő szócikkeivel, illetve az általuk hivatkozott példákkal.

11. A motívum értelmezéséhez l. STRABONSKI, J.: 1789. Les Emblèmes de la Raison, Paris, 1973. 65–80.

12. Werke des XIX. und XX. Jahrhunderts aus den Bestanden der Sammlung – Katalog der XXII, Sonderausstellung, Akademie der Bildenden Künste in Wien, Wien 1974. Kat. Nr. 2., 3. kép, irodalommal. (HUTTER, H., POCH-KALOUS, M.)

13. Vö. az 1. sz. jegyzetben idézett katalógus irodalommal, ill. PROKOPP GY. cikke, Művészettörténeti Értesítő 1981/3 201–203.

14. Ellentétben a katalógusban általam közölt adattal (i. m. 1980. 86. és 204.) és a feltételezett kabinetkép-rendeltetéssel. Prokopp Gy. idézett cikkében a vázlat útját is nyomon követi Esztergomból a balatonfüredi plébániára.

15. A korai gótizálásról alapvető KOMÁRIK D. tanulmánya in: Művészet és felvilágosodás, szerk. Szabolcsi H. – Zádor A., Bp. 1978, 209–300; a fenti cikk egyben Pétervására templomának legkorszerűbb építészettörténeti feldolgozása is. Vö. VOIT P.: Heves megye műemlékei III. 505–515 Hesz szereplésével (508).

41. Hesz János Mihály: A szent család szentekkel, 1813.

42. Hesz János Mihály: Szent István-oltárkép, 1813, Eger, Líceumi kápolna

43. Hesz János Mihály: Szent András a vesztőhelyen, 1820. Oltárkép, Iván (Győr-Sopron megye) plébániatemplomában

44. Friedrich Heinrich Füger: Szent Katalin vitája a bölcsekkel, 1802. Oltárképvázlat, Bécs, ▶ Gemäldegalerie der Akademie der Bildenden Künste (reprodukció)

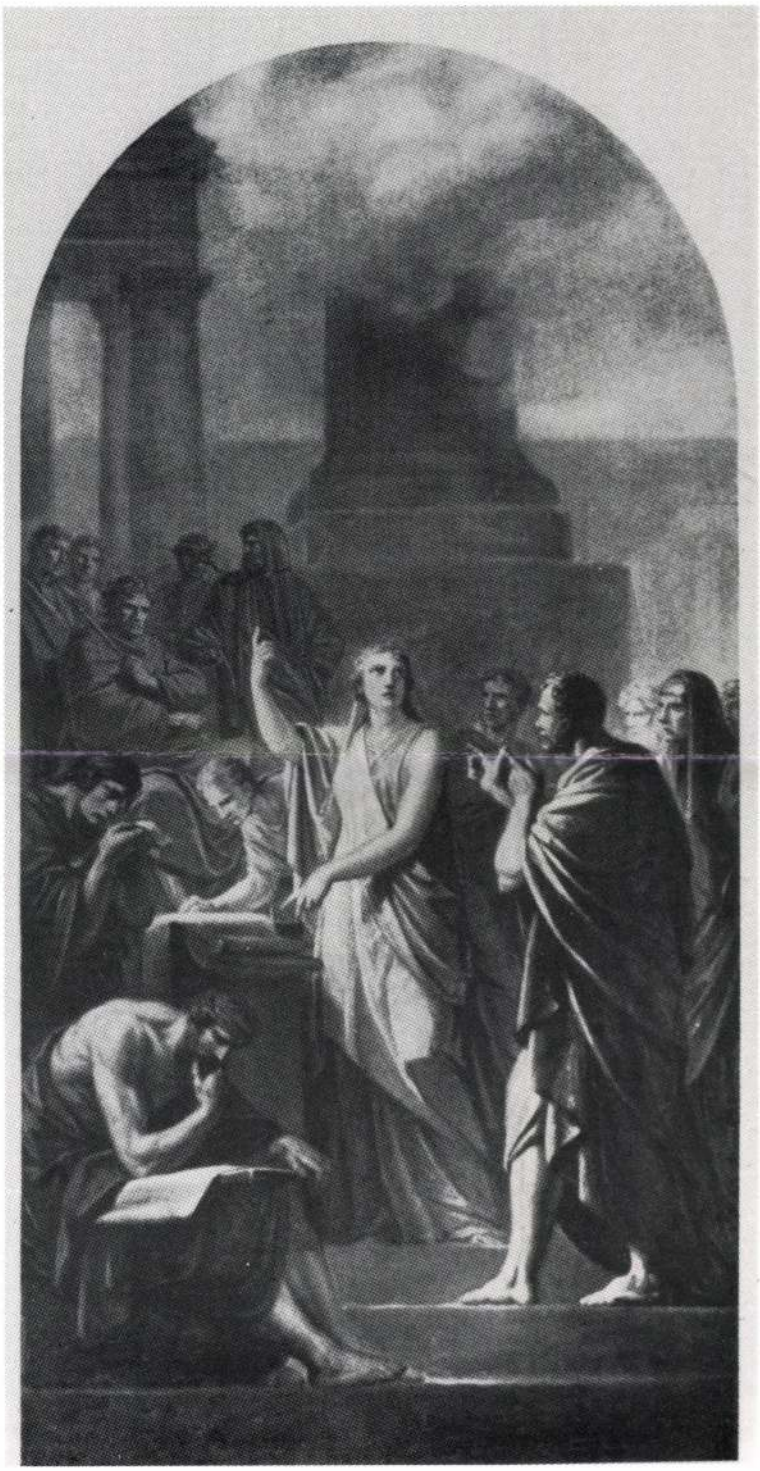

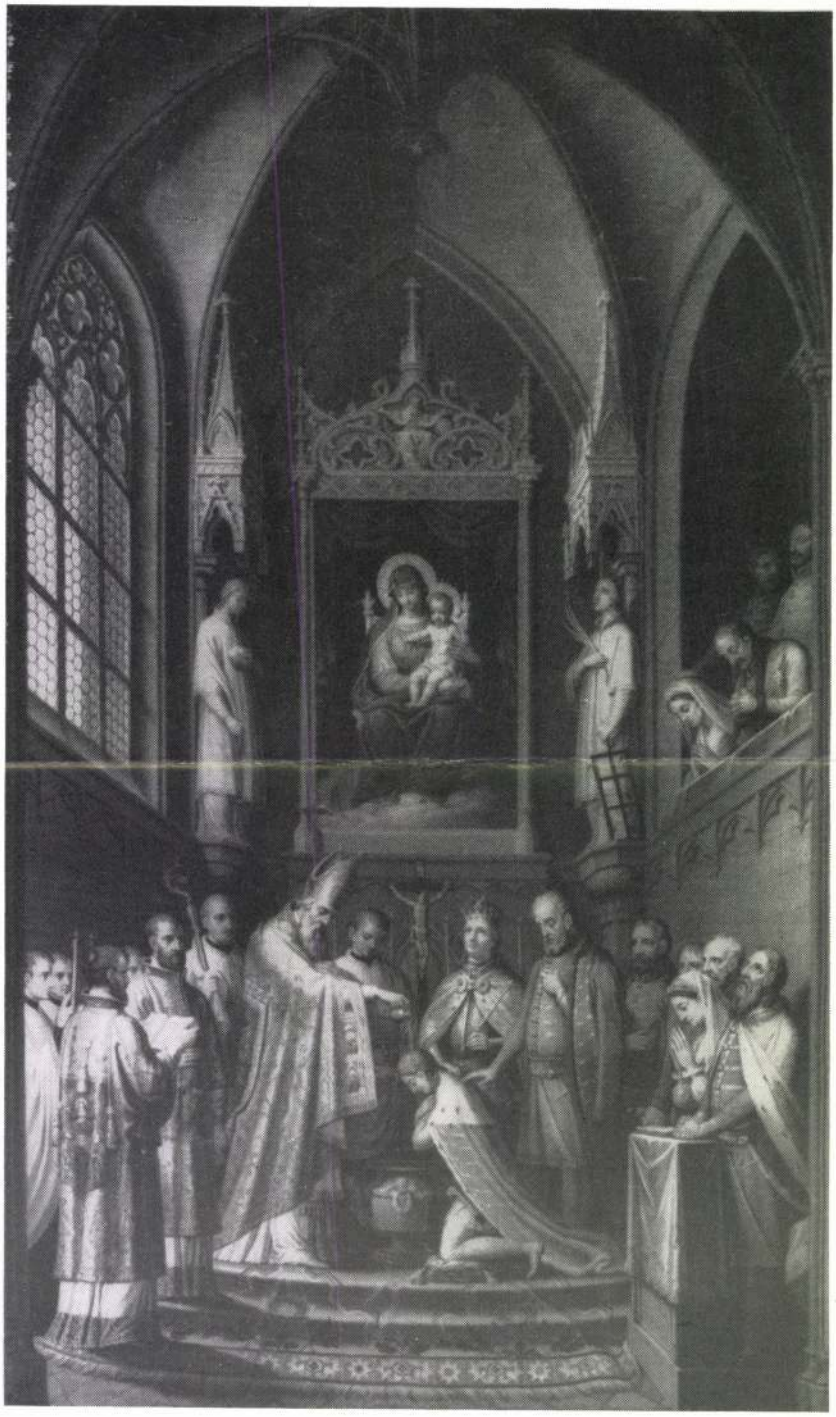

45. Hesz János Mihály: Vajk megkeresztelése, 1825. Vázlat az esztergomi főszékesegyház főoltárképéhez, Balatonfüred, r.k. plébánia

Egy narancss szín, két veres és egy marczin vég abák.
Három új és két viseltes szőnyegek.
Egy székre való tarka selyem matéria.
Egy veres karmasin.
[A „szekeres lovak" és ökrök, tehenek sora.]

A három kisebb atyafiak méltóságos gróf Pekri Sófia, Polixena és Terézia kisasszonyok őnagyságának a méltóságos urnak Gyerő Monostori Kemény László Úrnak, kedves sógoruknak eddig is megtapasztalt s ennekutánna is megmutatandó igaz szeretetiért, s atyafiságos indulattyáért a néhai méltóságos gróf úr édesattyuk köntöseiből adának egy pásint színű zöld angliai nyesttel béllett posztó mentét, ezüst aranyas 11 gombjával, pikkelyével edgyütt. Egy tenger szín angliai nyusztos süveget. Egy publikán [sic!] szín selyem sinór ezüst csatos aranyas majcas övet.

Ugyan az említett kisebb 3 atyafiak őnagyságok kedves attyokfiának testvér menyeknek [sic!] őnagyságának egy jó vasas veres deszkázatú társzekeret 10 jó jármas ökrökkel edgyütt adának egész készülettel, tésolyástól [sic!], jármostúl.

Mely divisiónak rendi és módgya mi általunk mindenekben modó praemisso menvén véghez ennek jövendőbéli bizonyságára adgyuk e kezünk írása és Szokott pecsétink alatt költ levelünket fide nostra mediante

Data, diebus, locique
in praenotatis

Foszta Zsigmond (sk.) Bágyi László (sk.) Köblös János (sk.)"

Sugár István

HESZ JÁNOS MIHÁLY (1768—1836) MŰVÉSZI HAGYATÉKA

A közelmúltban publikálta Zádor Anna Pollack Mihály képgyűjteményének 1853-ban kelt jegyzékét; Kisfaludy Károlyé már régóta ismert.[1] Idősebb kortársuk, Hesz János Mihály festő hagyatéki összeírása 1836-ban készült a Bécs melletti Mauerban. A nyolcvan tételbe sorolt 138 festménynek csaknem a fele Hesz saját életművét gazdagítja — igaz, egyelőre csak virtuálisan —, a többi 76 kép azonban gyűjtéstörténeti érdekességű. A régebbi magyar művészet történetében is ritka a regisztrált „szakmai", *művész-gyűjtemény* — Mányokitól Zirklerig értékelhető adat is alig akad —; ez pedig egyúttal egy bécsi magyar polgár képkollekciója.[2]

A jegyzéket magában foglaló hagyatéki eljárási aktákból egyértelműen kiderül az Egerből elszármazott akadémiai festő halálozási dátuma (1836. július 20.), s az, hogy legutolsó éveiben Mauerban élt második feleségével és hajadon leányával. Az adatközlés kapcsán közzétesszük Hesz bécsi tartózkodásának újonnan kikutatott dokumentumait, amelyek a Fleischer Gyulától ismert legelsővel[3] és a Prokopp Gyula által publikált legfontosabbakkal[4] együtt most már csaknem teljessé teszik a festő pályaképét.

Hesz János Mihály pedagógiai munkásságát, akadémiaalapító szándékát életművénél többre becsüli a szakirodalom. A bécsi másodvonal színvonalát ugyan sohasem meghaladó és túlnyomórészt egyházi rendeltetésű műveivel rendszeresen kapcsolódott a hazai művészeti életbe; gyakorlatilag a korai klasszicizmus egyetlen magyar képviselője a monumentális festészetben. „Öreg" Hösz János fia 1768. szeptember 18-án született Egerben. Állítólag már Kracker mellett segédkezett a líceumi freskónál 1778-ban, első önálló mennyezetképét 1790-ben szignálta a Borsod megyei Csernely plébániatemplomában.[5]

1791. március 5-én iratkozott be a bécsi Képzőművészeti Akadémiára, s még ez évben Gundel-díjat kapott egy antik szoborfej, az Antinous lerajzolásáért.[6] 1793 nyarán Maulbertsch segédje Egerben, a líceumi kápolna kifestésénél.[7] 1794-ben elnyerte az udvari díj aranyérmét „Priamos elkéri Achillestől Hektor holttestét" című történeti képéért, amelyet ma is a bécsi Akadémia gyűjteményében őriznek.[8] A festmény heroikus klasszicizmusa, ahogyan maga a témaválasztás, a római ösztöndíjas tanárok és példaképek, Hubert Maurer, Füger, illetve Jacques-Louis David művészi találkozásának köszönhető.

Maurer segíti ajánlólevéllel Heszt, amikor 1792-ben ösztöndíjért folyamodik az Akadémia védnökéhez; 1794-ben pedig újabb (?) 120 forintos támogatást kap.[9] Ebben az évben kezdi rajztanári működését a császári mérnökakadémián, ahol eleinte Ferdinand Landerer, majd Karl Schütz, végül 1826-os nyugdíjaztatásáig Franz Müller mellett oktatja előkészítő tantárgyként a szabadkézi rajzot.[10] Hamar megnősülhetett, 1803-ban már temeti 33 éves feleségét. A Mariahilfen laknak, kislányuk, Amália hét éves ekkor.[11] Az 1816-os akadémiai tárlaton egy Szent Jeromos- és egy Sírbatétel-képet, valamint egy rajzot („Betlehemi gyermekgyilkosság") állít ki — a festmények szerepelnek a hagyatéki jegyzékben is, az utóbbiról saját kezű rézmetszete maradt fenn.[12]

Hubert Maurer halála után megpályázza a történeti festészeti szakosztály rajztanári állását, Johann Christian Frister, Karl Gsellhofer és Peter Krafft mellett. Az 1819. február 1-jei tanácsülésen élénk vita alakult ki a Maurer utolsó idejében helyetteseként már bevált „adjunktus" Frister és a főhercegi oktató, történeti festő Karl Gsellhofer alkalmassága kérdésében. Végül az igazgató Martin Fischer véleményével szembehelyezkedve, Lampihoz csatlakozva, nem a rangidősséget, hanem a művészi szempontokat tekintve, Gsellhofernek ítélte a testület az állást. A két másik jelölt, Krafft és Hesz neve szóba sem került a döntés során.[13] Nyilván Hesz személyes ambícióinak is szerepe volt ezt követőleg abban, hogy 1820-ban tervezetet készített József nádornak egy Pesten felállítandó képzőművészeti akadémiáról, amelynek igazgatását szívesen vállalta volna.[14] Mérnökakadémiai tevékenysége nem sok nyomot hagyott maga után, Kazinczy által emlegetett magyar tanítványait — Balkay Pál, Nagy Sámuel, Marzinkey Elek, Vándza Mihály és Kiss Sámuel — otthoni műtermében fogadhatta.[15] Innen tett eleget a rendszeres magyarországi megrendeléseknek is, s tudjuk, nagyobb feladatokon a mariahilfi barnabiták kolostorkönyvtárában is dolgozhatott. Rudnay Sándor esztergomi érsekkel folytatott levelezésében Hesz freskófestésre is ajánlkozott 1830-ban. Bár igyekezete Esztergomban nem járt sikerrel, a Pozsonyközeli Stomfa plébániatemplomának mennyezetképe mégiscsak szándéka megvalósulását tanúsítja, s egyben Hesz festészetének és egy „kihalófélben lévő mesterségnek" a hattyúdala.[16]

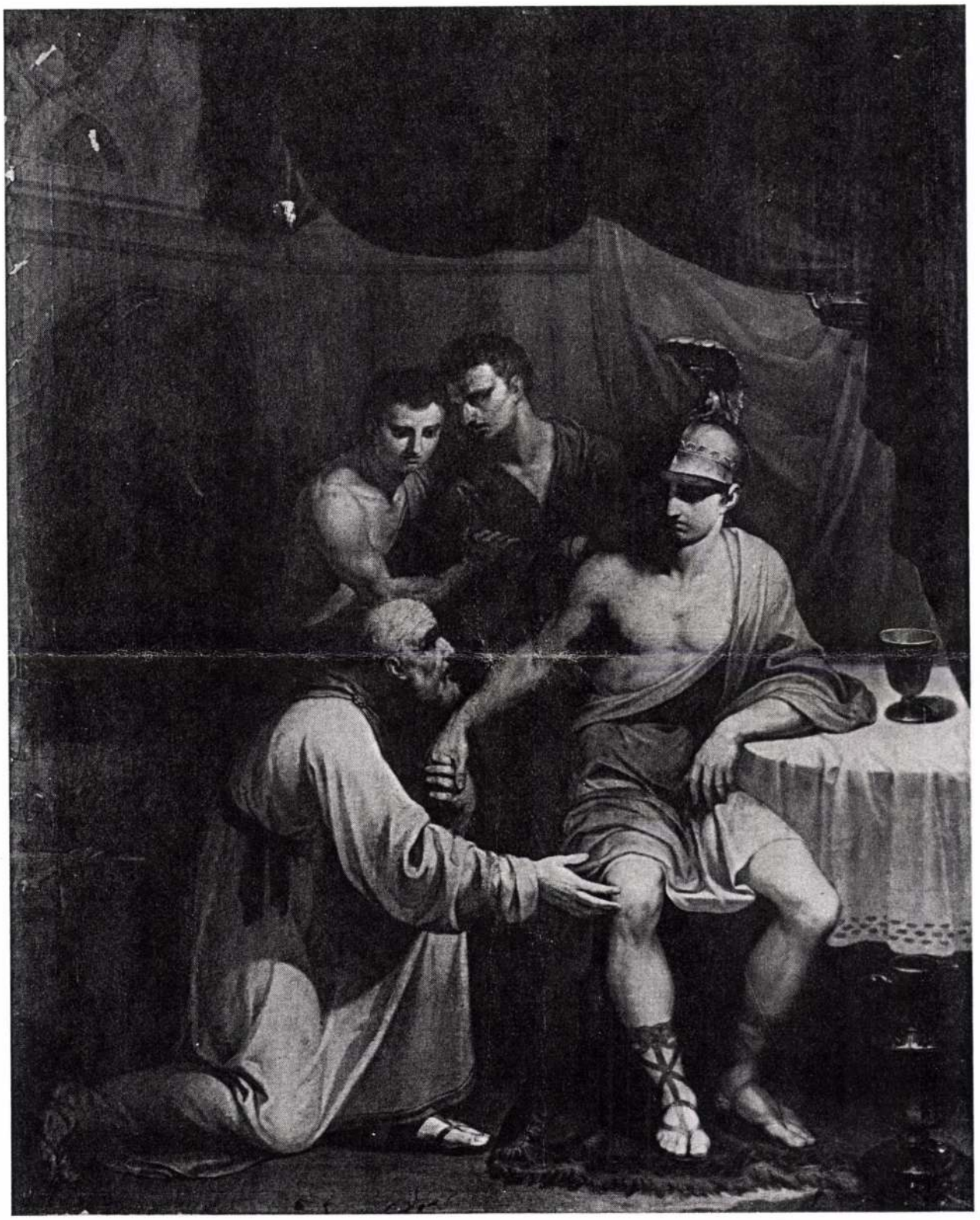

1. Hesz János Mihály: Priamos elkéri Achillestől Hektor holttestét, 1794. Gemäldegalerie der Akademie der bildenden Künste in Wien

A szentély fölött ugyanis a festett, *klasszicista* konzoloskazettás párkány segítségével kialakított, *barokk* módon alulnézetes látszatkupolában *gótikus* keresztboltozatú templombelső látható, amely Szent István megkeresztelésének helyszíne. A kompozíció figurális egyharmada teljes egészében megfelel Hesz esztergomi főművének, ill. a Vajk megkeresztelése-oltárképről fennmaradt vázlat [17] részleteinek. Nyilván ennek alapján, talán növendékek segítségével és a technikával nehezen birkózva alkotta meg Hesz az 1830-as években utolsó, anakronisztikus freskóját.

1836. július 13-án kelt végrendelete szerint Hesz már évekkel korábban leányának, Amáliának ajándékozta maueri házát az összes festménnyel és a metszetgyűjteménnyel együtt; felesége a többi ingóságot örökli.[18] Mégis leltárba vették a képeket, feltehetően a család közreműködésével. A jegyzék tehát a Hesz-művekre nézve mindenképp megbízható, és az eddig ismertnél jelentősen termékenyebb és sokoldalúbb festői életpályát sejtet. A leltározott szentképeket, oltárképvázlatokat nem nehéz elképzelni; a 8. számú „Jeromos" és a 17. „Grablegung" az 1816-ban kiállított művekkel lehet azonos. A 23. tétel, „Mária mennybemenetele" talán az egri szemináriumi oltárkép (1815-ből jelzett)

2. Hesz János Mihály: Sírbatétel, 1816. Rézmetszet

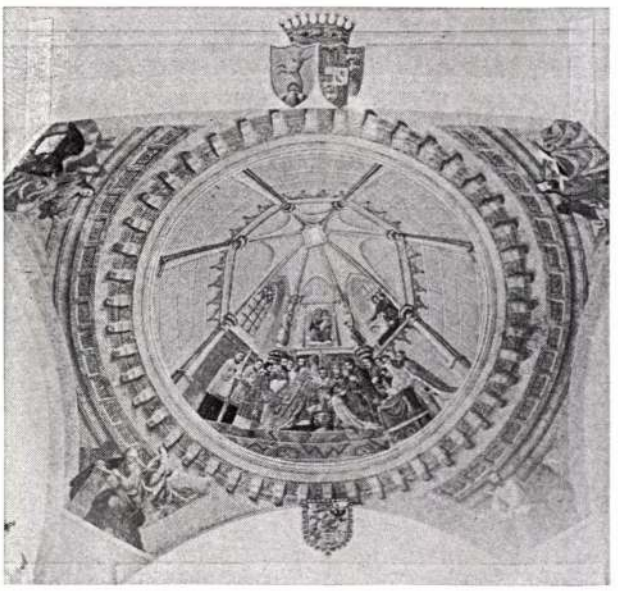

3. Hesz János Mihály: Vajk megkeresztelése, 1830 után. Stomfa, rk. plébániatemplom, a szentély mennyezetképe

vázlata, a 25. pedig az esztergomi „Vajk megkeresztelése" egyik „kis formája".[19] Becsértékéből következtetve fontos (vagy nagy) kép lehetett az előző, magyar ruhás Szent István. „Mária oktatása" (46. szám) szintén kedves témája volt Hesznek, megfestette Esztergom és Agárd számára is. Egyet sem ismerünk viszont nimfákat (7.) bacchánsnőt (14.), Ulyssest (28.), Palis halálát (65.) ábrázoló „profán" képeiből, tájfestészete is újdonság (12.) — mindenesetre megerősíti, hogy a Pollack Mihály hagyatékában felvett tájképnek is ez a Hesz a mestere.[20] Történeti témáiról sajnos most sem derül ki semmi közelebbi. Másolatokat Guido Reni és Andrea del Sarto után készített az amúgy Pesten 1818-ban raffaellói *Madonna-festő*ként ünnepelt Hesz.[21]

A nem saját kezű képek között a világi témák jelentik a többséget, feltűnő a tájképek és a zsáner-jelenetek („Conversations-Bild") nagy száma. Nem egyértelmű persze a jegyzékben felsorolt nevek azonosítása, olykor több hasonló nevű művész vagy többgenerációs dinasztia tagjai közül kellett a téma, a bécsi gyűjtés és a korszak által valószínűsíthetőt kiválasztani. Elírással is számolni kell, de még a név optimális olvasata esetén sem biztos az egykorú attribúció. Nagyobb — összehasonlító — gyűjtés-, ill. ízléstörténeti áttekintés tudná csak eldönteni, hogy lehetséges volt-e pl. a Paudiss-, Schönfeld- vagy Pannini-képek ilyetén koncentrációja (most ismét a Pollack-gyűjteményt is tekintve), vagy a 17. századi hollandoké (Kisfaludynál is) egy nem főúri gyűjteményben a 19. század elején. A gyűjtemény „kortársi", bécsi részét az idősebb akadémiai kollégák művei teszik ki. Más kérdés, hogy van-e esély egyes darabok felbukkanására, azonosítására a Hesz-leány kezén mindenképpen szétszóródott gyűjteményből. A teljes lista közlése ezt a célt szolgálja [22]:

Über nachstehende Öhlgemälde von der Verlassenschaft des seligen Herrn Michael Heß akademischen Historien Mahler detto Proffeßor im K. K. Kadedtenstift auf der Leimgrube! wohnhaft dermalen hier in eigener Behausung N° 125 befindig und aufgenommen

N°	Stück	Gegenstände als	Meister Schäz/Verkauf in conwencions mäß	
1	2	Landschaftel	von Schinagel	2.
2	1	heiliger Schuzengel	von unbekannt	2.
3	1	Kristus als ezehomo	von Kohl	2.
4	1	Madona in der Andacht	von Heß	3.
5	2	Landschaftel	von Paudizt	3.
6	1	Landschaft	von Weidmüller	3.
7	1	Nimphenfest	von Heß	5.
8	1	heiliger Hieronimus	von Heß	3.
9	1	die Opferung der heil: 3 Könige	von Fischer	3.
10	1	Magdalena in der Andacht	von Heß nach Qidto	10.
11	1	die Gefangennehmung Kristus	von Heß	8.
12	1	eine liegende Magdalena Kopie	von Heß	2.
13	2	Landschaften mit Ruinen	nach Panini	8.
14	1	liegende Bachantin	von Heß	3.
15	1	Landschaft mit einem Grabmahl	von Heß	2.
16	1	die Enthauptung Johannis	von Schönfeld	4.
17	1	eine Grablegung Kristus	von Heß	3.
18	1	eine Landschaft	im Styl Mommers	2.
				68
			Übertrag	68
19	2	Landschaften mit Wasserfälle	von Mekan	6.
20	1	Seelandschaft in Styl	von Oker	1.
21	2	Landschaften mit Gebirg	von Pileman	3.
22	1	angefangenes Porträt	von Heß	1.
23	1	Skize als Mariahimelfahrt	von Heß	1.
24	1	der heilige Stefan in ungrischen Ornath	von Heß	18.
25	1	die Taufe des heiligen Stefan als ausgeführte Skize des Altarblattes in Gran	von Heß	30.
26	1	eine Magdalena in der Betrachtung angefangen	von Heß	1.
		In der Küche		
27	8	unbedeutende als Landschaftel Köpfe ezt...		3.
28	2	Skize heiliger Johan von Nepomuk und Ulisses	von Heß	3.
29	2	Landschaften	von Pileman	1.
30	1	Johannes in der Wüste	von Heß	2.
		Im Mahlzimmer		
31	8	theils angefangene Landschaftel und Köpfe Studien	von Heß	4.
32	1	die Freundschaft Kristi nach Andreas del Sartto	von Heß	15.
33	1	Landschaft mit einem Jahrmarkt vorstellend	von Kannton	6.
34	1	Landschaft Austreibung des Viehes	von Ossenbeck	8.
35	1	Landschaft mit Ruinen	von Pannini	4.
36	1	Bauern Conversation	von Hans Graf	4.
37	1	Vorstellend die 3 Grazien	von Wagenschin	8.
38	1	Bauern Conversation	von Horamans	4.
39	1	Landschaft mit einem Wildschwein	von Schneiers	3.
40	1	Landschaft mit Austreibung des Viehes	von Ossenbeck	2.
			Übertrag	197
41	1	Ritter von den Kreuzägen	unbekant	3.
42	1	die heilige Ottilia	von Schönfeld	3.
43	2	angefangene Madonen mit dem Kinde	von Heß	2.
44	1	heiliger Franziscus in der Andacht	von Pohzo	5.
45	1	heiliger Franziscus als Martyrer Skize	von Heß	2.
46	1	die heilige Anna u Josefus Maria lernend	von Heß	3.
47	1	Landschaft nach der Natur	von Heß	3.

48	1	die Erwckung Lazarus	von Schönfeld	3.
49	1	Bauern Conversation	von Hans Graf	2.
50	1	Kristus am Kreuz mit Maria Johannes u M:	von Heß	8.
51	1	Flucht nach Egypten Kopie	nach Ditzian	6.
52	2	Landschaftel	nach Schinnagel	1.
53	1	heiliger Pettrus Kopf	Schule Paudiz	2.
54	1	Enthauptung Johannes	von Johannes Kolb	3.
55	2	Bauern Conversation	von Selmoser	3.
56	1	Gelehrter Philosoph	von Dornflek	10.
57	1	Kopf—Kopie	nach Kopezky	2.
58	1	Porträt eines Esels vorstellend	von Heß	1.
59	1	Porträt des Proffessor Sperz	von Heß	2.
60	2	Landschaftel	von Grund	2.
61	4	Angefangene Studien	von Heß	2.
62	2	die heilige Dreifaltigkeit u. Johann von Nepomuk	von Heß	3.
63	1	Madona mit dem schlaffenden Kinde nach Qitto	von Heß	12.
64	4	kleine Conwersationen	unbeteutend	2.
				282
			Übertrag	282
65	1	Der Tod der Göttin Palis	von Heß	5.
66	2	Zwey kleine Landschaftel	Schule Brand	2.
67	2	Landschaftel	von Kanton	2.
68	1	Ein Obst Stück	von Dehem	10.
69	6	Unbedeutende Landschaftel	von Grund	3.
70	10	Angefangene Skizen Kreuzung und Maria	von Heß	4.
71	4	Angefangene Skize	von Heß	2.
72	3	Angefangene Skizen M. u. hist. G.	von Heß	2.
73	2	Landschaften und Seesturm	von Faistenberger	3.
74	1	Kristus am Öhlberge	unbekant	2.
75	1	Maria Antonius and Johan v Nepomuk	von Kohl	3.
76	1	Landschaft mit Hornteich	von Wuzer	2.
77	1	Madona in der Andacht	von Heß	1.
78	2	Angefangene Historische Gegenstände	von Heß	8.
79	3	Karidas Kinder liebe u. Petrus Kopf	unbekant	5.
80	2	Skize von Aaltar blätern	von Heß	2.
81		Farben rehwisiten		2.
82		Farbsteine Paletten und Staffleinen un Pinsel		2.
84		Handzeichnungen zu Studien eben auch alte Kupferstiche zu seinen Studien		6.
		Gips Figuren zu seinen Studien		2.
		Mauer dem 6te augustus 836	Haupt Suma	
		Elisabeth Heß Mut:	Johan K... H...	347 C.M.
		Amalie Heß Tochter	accademischer maler und ... [olvashatatlan aláírás]"	

Jávor Anna

JEGYZETEK

1 *Zádor Anna:* Egy ismeretlen hazai képgyűjtemény. In: Sub Minervae nationis praesidio. Tanulmányok a nemzeti kultúra kérdésköréből Németh Lajos 60. születésnapjára. Budapest 1989, 89—91; *Viszota Gyula:* Kisfaludy Károly hagyatéka. A Kisfaludy Társaság Évlapjai XXXVIII. (1903—04) 81 kk; *Vayerné Zibolen Ágnes:* Kisfaludy Károly képgyűjteménye. A Petőfi Irodalmi Múzeum Évkönyve 8. (1969) 161 kk; *Vayerné Zibolen Ágnes:* Kisfaludy Károly. Budapest 1973, 46—51.

2 Wiener Stadt- und Landesarchiv, Patrimonialherrschaften Mauer A 144, Schachtel 5, Nr. 543: Sperrs-Relation Johann Michael Hehs, †20. July 1836. — Ld. *Lázár Béla:* Mányoki Ádám (1673—1757) élete és művészete. Budapest 1933, 82—83; *Voit Pál* szerk.: Heves megye műemlékei. I. Budapest 1969, 423, v. ö. Heves megyei Levéltár, Eger város levéltára. V-1/b 469, 2095/1852: „... und kleine Kistel mit Kupfern und büchern", 1792-ből.

3 *Fleischer Gyula:* Magyarok a bécsi Képzőművészeti Akadémián. Budapest 1935, 51 (tévesen Herz gyanánt is).

4 *Prokopp Gyula:* Adatok Hesz János Mihály (1768—1833?) festészetéhez. Művészettörténeti Értesítő XXX. (1981) 200—205.

5 *Garas Klára:* Magyarországi festészet a XVIII. században. Budapest 1955, 223; *Voit* i. m. 252, 339—340. *Prokopp* i. m. 200. oldalán, elsősorban *Lyka Károly* nyomán összeállított életművét az alábbiakban pontosíthatjuk: a bécsi Stiftskirche (Mariahilf) Kálvária-főoltárképét 1799-ben jelezte Hesz, a hozzá tartozó Atyaisten-lunetta Hubert Maurer műve. Az egri régi székesegyház gyóntatószékei Szent Péter és Magdolna 1808-ban festett medailonképeivel ma a főszékesegyházban állnak. A Magyar Nemzeti

Galéria 1813-ból jelzett „A szent család szentekkel" c. képe (ltsz. 7088) 1980 óta publikus: Művészet Magyarországon 1780—1830. Katalógus. Szerk. *Szabolcsi Hedvig* és *Galavics Géza*. Budapest 1980, 86, 203. A Keglevich gróf számára 1818-ban festett „Patrona Hungariae" a pétervásárai templom főoltárképe (*Voit* i. m. III. Budapest 1978, 508—509). Arcképei közül az ózdi Sturmann-házaspáré lappang (*Garas* i. h.), a Magyar Nemzeti Múzeum Történelmi Képcsarnok őrzi Fusz János zeneszerzőét 1819-ből (ltsz. 108, közli *Huszár Lajos:* Fusz János viaszképmása. In: Gerevich Emlékkönyv. Budapest 1942, 191 kk, XCIII. tábla, 144. kép), a MNG Kováts János egri nevelőét (1820, ltsz. 59.77 T, közli *Bodnár, Éva:* Nouvelles acquisitions de la Galerie Nationale Hongroise. Bulletin de la Galerie Nationale Hongroise III. (1961) 65—68). A bécsi Wieden paulánus templomában egy gyenge Nepomuki Szent János-mellékoltárkép tulajdonítható Hesznek; hasonló tárgyú képe a salzburgi Mirabell-kastély kápolnájában 1830-ból jelzett (Österreichische Kunsttopographie XIII. Wien 1914, 251, képpel). Az Auróra 1834. évfolyamában megjelent „A palikárok" című metszet *Vayerné Zibolen Ágnes* szíves közlése szerint Johann Leonhard Hess műve.

6 *Fleischer* i. h., v. ö. Archiv der Akademie der bildenden Künste in Wien, Sign. 2. Aufnahms-Protokoll für die academischen Schüler von Juli 1765 bis Juli 1795, fol. 101: „1791. Martii 5. Höhß (Joh: Mich:) 24 Jahr alt, ein Mahler von Erlau aus Ungarn, wohnt zur Maria Hülf in der Leopoldi Gassen N° 90.", továbbá Sign. 3, fol. 43 („Catholisch", apja mint „Joh. Hehs Theatral Inspector und bildhauer"), Sign. 4. fol. 77, Sign. 5, fol. 1. A beiratkozásokról összefoglalólag: Sign. 59 3/4, fol. 4, a halálozási adatot is jegyzi.

A Gundel díjról *Fleischer* i. m. 100, v. ö. Archiv der Akademie ... Verwaltungsakten (a továbbiakban VA) 1791, fol. 51.: „Gundel-Preis zu der Antikenzeichnung. Über der Aufgabe, ein Kopf als Antinous mit zweyerlei Kreide zu zeichnen. Das I. (Preis) Michael Heß, von Erlau gebürtig ... 20 Fl." Ugyanitt 1791, Ratsprotokoll N° 13: a zsűri 12 tagja közül kilenc Heszt jelölte az első helyre. Az akadémiai díjátadásról a Wiener Zeitung szeptember 7-i száma is hírt adott (VA 1818/456, N° 2321).

7 *Prokopp* i. m. 204.

8 *Fleischer* i. m. 99 (1789?), v. ö. Archiv der Akademie ... VA 1794, fol. 153 (Preisenaufgaben), fol. 158 („Aufzeichniß ... d. 23 Sept. 1794" — a második helyezett Johann Daringer és „Joseph Dorffmeister von Edinburg in Ungarn"), fol. 168 (Füger vicedirektor témajavaslatai 1793. december 24-ről), fol. 177 (Hesz 110 Fl, 24 krajcáros díjazásáról 1794. december 10-én).

A festmény (o. v. 94,8 × 79 cm, Inv. Nr. 129) irodalma: *Carl von Lützow:* Katalog der Gemälde-Galerie. Wien 1900, 135; *Walter Cerny:* Die Mitglieder der Wiener Akademie. Wien 1978, 40; *Enikő Buzási—Anna Jávor:* L'accueil des Lumières dans les beaux-arts en Hongrie. Solutions dans la peinture. In: L'art et les Révolutions. Actes du XVIIIe Congrès International d'Histoire de l'Art. Strasbourg—Colmar 1989, Strasbourg 1992.

9 Archiv der Akademie ... VA 1792, fol. 153—154:
„Zu Seiner Excellenz, Graff Von Cobentzl
Praeses, der K:K Academiae der Büldenden Künste
Ich gegenwärtiger Michael Hesz
gebürtig zu Erlau in Ungarn, sich
der Zeichnungs Kunst gewidmet —
entlihen aber die Mahler Kunst
zur auswahle genommen, welcher
Meister wege aber zu weit entfer-
net ist, als das ihn die Stütze sei-
nes Müttellosen, Vatters decken
solte, Unterfanget sich Tiefgebeyg-
ten in Unterthänigkeit, um die —
höchste Gewährung, einer Jährlichen
Unterstitzung gehorsambst zu bitten.
Seiner Excellenz unterthä-
nigster
Michael Höhß acad:
Schüller"
(dátum nélkül, piszkozattal)

Fol. 155—157: tanárai támogatják Hesz ösztöndíjkérelmét 1792. szept. 25-én, így Hubert Maurer kérvénye Cobentz grófhoz (dátum nélkül, piszkozattal):
„Euer Excellenz!
Nachdeme von den, von Seiner Kaiserl.
Königl. Majestätt Joseph den zweÿten, und
dem hochen Protectorat beystim̃ten Vier
Stipendien, für die mir anvertraute
Schulle der Figurenzeichnungsgründe,
erst drey kleinere jedes von 80 fl-
(: wovon noch besonders 15 fl- jährlich ab-
gezogen worden :) erstgedachter Schulle
zugetheilet worden sind:
So habe ich Euer Excellenz hie-
mit nochmahlen um das Vierte, und
dieweilen ein fleissiger Schüller ver-
schiedene Geratschaften zum Studieren
und Arbeiten gabraucht, die ihm Geld
kosten, um ein grösseres Stipendium
von 120 fl- gehorsambst bitten, und
zugleich den, vorigesmahl schon be-
nanten mittellosen, aber sehr fleis-
sigen und geschickten Schüller Johann
Michael Höß, von Erlau aus Un-
garn gebührtig, dazu vorschlagen
wollen.
Euer Excellenz geruhm gnä-
digst meine gehorsamste Bitte, und
Vorschlag zu genehmigen; der ich in
diefester Ehrfurcht geharre,
Euer Excellenz"

10 *Friedrich Gatti:* Geschichte der K.u.K. Technischen Militär-Akademie 1717—1869. Wien 1901—1905. Bd. 1., 357, 428, 454—455.

11 Wiener Stadt- und Landesarchiv, Patrimonialherrschaften Domkapitel A 10, Schachtel 58, Nr. 434: Sperrs-Ralation Cäcilia Heß, †12. 10. 1803 („Verlassenschaft Abhandlung der ... Lehrersgattin der freyen Handzeichnung in der K.K. Ingeneur Accademie, ... Wohnung: N° 13 zu Ma. Hülf...").

12 Archiv der Akademie ... VA 1816, fol. 58 (Übernahmebestätigung) szerint az első kép mérete 2 láb 6 zoll × 2 láb, a másodiké 2 láb 8 zoll × 2 láb 1 zoll volt, a kiállításon a 106. és 109. szám alatt szerepeltek, míg a rajz 73. számú volt. V. ö. *Pataky Dénes:* A magyar rézmetszés története. Budapest 1951, 139—140 — a felsorolt metszetek közül hármat őriz a Magyar Nemzeti Galéria: G. 56.64 (Graf Wallenstein, Rembrandt után), G. 73.142 (Sírbatétel, 1816) és G. 73.143 (Levétel a keresztről, 1819, két példányban, egyiken ajánlás Károly Ferdinánd főhercegnek) leltári számon.

13 Archiv der Akademie ... VA 1819, fol. 87—87v:
„*Protokoll*
der am 1ten februar 1819 gehaltenen akademischen Rathsitzung
...
In Berathung genomene Gegenstände
Die Wiederbesetzung der durch den Tod des Herres Professors Maurer in Erledigung gekommene Stelle des Professors der historischen Elementarzeichnung.
...
[87v] Item die erledigte Professorsstelle sind folgende Individuen bittlich eingekommen
1. Johann Frister gegenwärtig erster Professores-Adjunkt bey der historischen Elementarzeichnung.
Bittschrift A.
2. Karl Gsellhofer, Historienmahler und Zeichnungslehrer Sr. Kaiserl. Hoheit des Erzherzogs Ludwig.
Bittschrift B.
3. Peter Krafft, Historienmahler, und akademisches Mitglied.
Bittschrift C.
4. Michael Heß, Historienmahler und Lehrer der freyen handzeichnung an der K.K. Ingenieur Akademie.
Bittschrift D."

V. ö. *Walter Wagner:* Die Geschichte der Akademie der bildenden Künste in Wien. Wien 1967, 81: a történetet Hesz említése nélkül beszéli el.

14 *Ernst Lajos:* Hesz János Mihály tervezete 1820-ban a magyar képzőművészeti akadémia felállítása iránt. Budapest 1898. Legújabban: *Szabó László:* A művészeti oktatás kérdése Magyarországon 1790—1846 között. Ars Hungarica XVII. (1989/2) 139—40.

15 *Kazinczy Ferenc* levelezése. Kiadta Váczy János. Budapest 1890—1911. VII. 425, 591; XIV. 178, 532. Megemlékezik Heszről a Mariahilf Nr. 24. alatt *Franz Heinrich Böckh:* Wiens lebende Schriftsteller, Künstler und Dilettanten im Kunstfache. Wien 1822, 258.

16 Prokopp i. m. 204, v. ö. Súpis pamiatok na Slovensku. Szerk. *Alzbeta Güntherová*. Bratislava 1969, 3. kötet, 212—214 (Stúpava) nem említi a freskót.

17 A vázlatot közli: *Genthon István:* Magyarország műemlékei. Budapest 1951, 467; *Jávor Anna* in: Művészet Magyarországon 1780—1830, i. kat. 86—87, 203—204; *Prokopp* i. m. 200—205; *Jávor Anna:* A klasszicista oltárkép Hesz János Mihály életművében. Ars Hungarica IX. (1981/2) 221—223.

18 Wiener Stadt- und Landesarchiv, Sperrs-Relation Johann Michael Hehs (ld. 2. j.):
„Verlassenschaft Abhandlung ...
Pensionierter K.K. Professor der Ingineur Accademie
Stand: verheyrathet
Wohnung: Mauer Nro 122
Sterbe-Tag den 20 July 1836
Nachgelassene Ehegattin Elisabeth geborene End
Nachgelassene Kinder
Großjärige und wo selbe sich befinden: Amalia 35.
Jahre alt
...
Ob ein Testament vorhanden: vom 13. July 1836
...
[Fol. 13] Testament
...
„4. das Haus, wo ich wohne, und ein welches meine einig geliebte Tochter Amalia hat bei der löbl. herrschaft Mauer vergewahrt ist habe ich ihr sammt allen Gemählden und den ganzen Kupfersammlung schon vor vielen Jahren geschenkt, weshalb diese Kunststücke auch nicht zu inventieren sind."
(Uitt 21, 22, 23, 24. folio-számon a közölt *Separat.*)

19 *Voit* i. m. I. 239, II. 205; *Prokopp* i. m. 202—203.

20 *Zádor* i. m. 91.

21 Tudományos Gyűjtemény 1818, IV. 140—141; XII. 113—114, ld. még *Sinkó Katalin* tanulmányát a jelen kötetben.

22 Az azonosítható művészek a jegyzék előfordulási sorrendjében: Maximiliam Schinnagl (1732—1800), Jacob Kohl (1734—1788), Christoph Paudiss (1618 k.—1666), Ferdinand Georg Waldmüller? (1793—1865), Vinzenz Fischer (1729—1810) vagy Josef? (1769—1822), Giovanni Paolo Pannini (1609—1682), Josse Mompers (1564—1635), Jean Pillement (1728—1808), Jan van Ossenbeeck (1624—1674), Johann Graf (1653—1710), Franz Xaver Wagenschön (1726—1790), Jan Josef Horemans (1682—1759), Peeter Snayers (1592—1666), Andrea Pozzo (1642—1709), Tiziano Vecellio (1476/77—1576), Josef Selmoser (működött 1785—1812 között), Jacob Toorenvliet (1635—1719), Johann Kupezky (1667—1743), Norbert Grund (1717—1767), Johann Christian Brand (1722—1795), Anton Faistenberger (1663—1708), Matthias Wurzer (működött 1710 körül).

HESZ János Mihály

Mütörtök. Ét. 1991

HESZ JÁNOS Mihály

Kováts János portréja

Az Egri Képtár uj szerzeményei. Kiáll. Eger. Dobó Muz., 1972. Rend. irta F. Ludányi Gabriella. Eger, 1972

11. Figurális ábrázolás és
Zsigmond király pecsé
A bárók és a főpapság
A bronzöntés formaki
A 15. század eleji kera
Az ornamentika alapti
A grafikai mintaképek
Hímzések mintarajzai

IV. A KÉSŐ GÓTIKA ELSŐ S
(1430–1470 KÖRÜL)

1. Bevezetés [ME]
2. Építészet
a) Várépítészet és az a
b) Bécsi páholykapcso
építészetében [ME]
Pozsony
Kassa
Csütörtökhely
Zágráb
c) Szentségházak és eg
d) Építészeti központo
Az ország központi

Hesz Mihaly

Festo

l.

Szan Egerunu

55, 129, 113 l.

1937

BUDAPEST
937 MÁJ. 22

NYOMTATVÁNY.

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

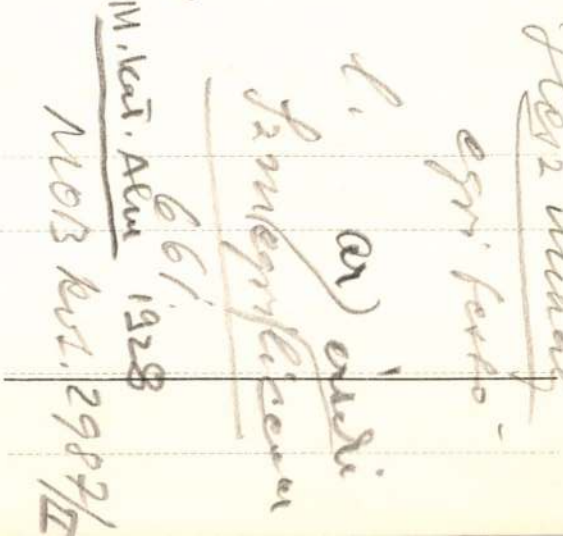

MEGHÍVÓ

A

MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGÁNAK

19 .... évi .... hó .... n .... napján

.....

délelőtt / délután ..... órakor megtartandó végrehajtó-bizottsági / rendes / albizottsági ülésére.

Tárgy: .....

Elnök megbízásából:

.....

Hornyánszky V. R.-T. Budapest.

Hesz János

Az egri érseki licemni kápolna oltárkepe, mely a Máriának-hódoló sz. István királyt ábrázolja, Hesz Mihály (1768 – 1830) egri szülétésű bécsi festő-tanárból való s 1813. készült.

Szeger (22. l.
34

Eger és hőny
rézd. kalmuz
1925

South - Kensington - museum IV. 46

~~Statuary~~

Hesz Mihály

Festo"

1 -

Szepesházy - Thiele I

77. 1

Merkwürdigkeiten
d. Königreichs Ungarn.
Kassa, 1825

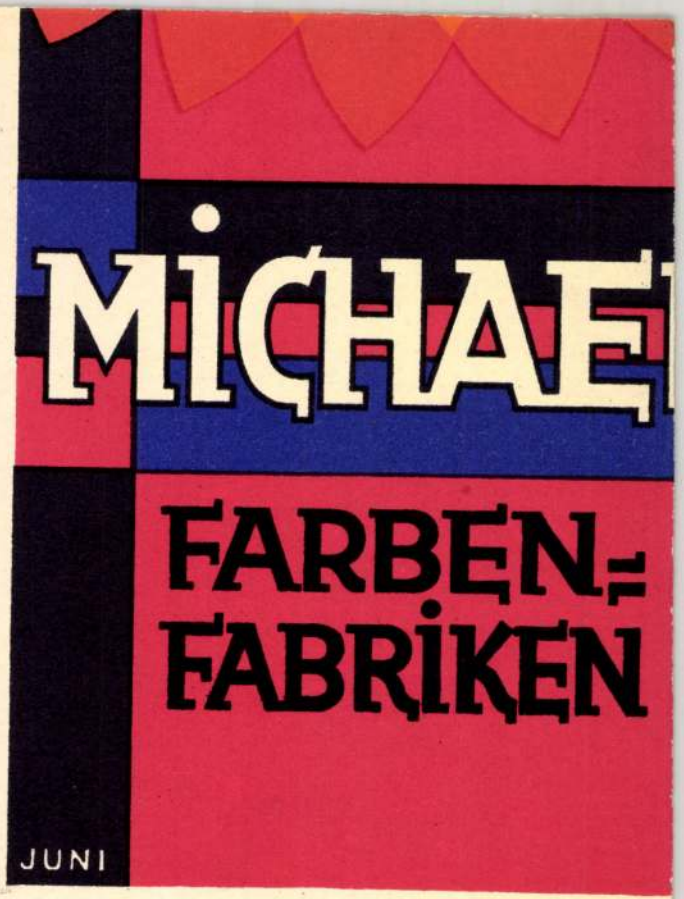

3168 3712 2750

Hess Mihály

megcsonkított képe,
mely az esztergomi
bazilika oltárképének
készült, s mely Szent
István megkeresztelését
ábrázolja, az esztergomi
bazilika sekrestyéjében.
A kép Bécsben készült,
az Esterházy hercegi
család tagjai szolgáltak
modellül az egyes ala-
kokhoz. Gyenge mu.
Lattam 1935 jun. 20.
Részben dr Lepold
Antal közlése.

Hesz Mihály

festő.

A csermelyi (borsod m.) templomban a szentély kupolájan rongált falkájak. Szt Lőrincz felmegasztal tartása és a négy evangelista. Mich. Hesz. Pinx. 1790.

2) Szendrei: Borsod vm. műeml. M. Biz. 1903. 376.

1) Gerecze P. A műemlékek-
241 l

lekv. i 1847. és
bőd. 1906

Hesz János Mihály

l. A u. [illegible]

Szana 1890

11. l.

lták. E rövid összefoglalásban csak
k száz és ezer közül.
dik,hogy a müemlékekkel számtalan mü-
gyértékü ötvösmüvet,szőnyeget,kerámi-
k.De ilyeneket szinte rendszeres fosz-
oroszok előnyomulásával Nyugatmagyar-
a hurcoltak.A németekkel egyetértésben
sti Szépmüvészeti Múzeum mestermüvei-
magolva,részben nyitott teherautókra
int Rafael,Giorgione,Rembrandt,Greco,
nardo,Dürer,stb.rajzait.Értékük több
sem fejezhető müvészi értékük s az a
járt.Egy részüket,erősen rongált ál-
magyar kormány az ország határairól
értékesebb részük Bajorországban van
gszálló hatóságok kilátásba helyezték;
elték meg a kényes régi képeket,rajzo-
gai és a két tél,amelyet szabadban töl-

Hess Mihály

egri származásu festő
1829-ben festette az esztergomi szent
Anna-templom főoltár-
képét, mely mely szent
Annát az imádkozó
gyermek Máriával és
szent Joákimmal ábrá-
zolja. Rudnay Sándor
primás rendelésére készült.
Ugyancsak fenti festette
a bazilika főoltárképéül
szánt szent István megke-
resztelését ábrázoló fő-
oltár képet Rudnay meg-
bizásából, e képet azonban
utóbb mellőzték, s önze-
göngyölvel a bazilika egyik
helyiségben őrzik.

Számord 23. l. – 24. l.

Az eszt. i szt.
Anna Tepl és a vele kapcs. intézetek.
u. o. 1961

I. 49

Vegyes

1 köt. 8-ad r.

JAKABFFY

Ferencz

A nemes rozsda.

Fölolvastatott a Magyar Mérnök- és Épitész-Egyletben 1890. évi márczius 31-én.-Megjelent: az Epitő Ipar 1890. évi 23.és 24.számában és a Természettudományi Közlöny 1890. évi juniusi füzetében.

Herz János Mihály

Művészeti lexikon

330 l.

215. Kőváry Endre.
Működött a XVIII. század

~~215.~~ Kőváry László.

Térden alól ~~ül, és~~ kissé j
ján pecsétgyürüt hord, keresztbe vete
melyen jeggyürüt visel, ~~a~~ iróasztalr
~~Kon, Erd. vágiségei, Erd. Stabiatik~~
TISZTIK, FORRADAL. Története ERD. ri
KÁS meg ERDÉLY nevezetes CSALAD ~~czimü~~
nyirott szakálla őszbevegyült, szemöl
csokorra kötött nyakkendője, atillája
fekete; órájának arany láncza rövid.

Vászon, mérétei 115: 81.5 c

Festette: Kőváry Endre.

irta Kőváry

-KŐVÁRY

irta...

215 (10

Hesz Mihály
festő
1825

l. E: A ve.

Mihály i faluczyhun
zi. l.

Ph. 1934.

2305. Knopp Imre:

Halászbárka.

Az előtért [illegible] elfogla
halad kifeszitett vitorlákkal a
ke bontakozik ki balról egy hal
jobbról a part mentén vitorlás
zókereknél több alak vehető ki.
ra: KNOPP IMRE Dordrecht.

Fa méretei 30: 23.1 cm.
Vétetett a Képzőmuv. Társu
a 90013 sz. leirattal 300 Kán.

Hesz Mihály

festő

Esztergom

cród

z

Memoria

basilicae 15, l.

Strigoniensis ...

Pestini

1856

Alldeutsch-egyesület lapjainak áttanulmányozása révén világos-

az ösztöndíjasokkal egy sorba vehetők, a következők voltak:

Dr. Berlász Jenő (1911, Budapest, róm. kat.), okl. középiskolai tanár (Domanovszky professzor), állandó belső tag október elejétől június végéig „A bécsi udvar jobbágypolitikája II. Lipót és I. Ferenc korában" című nagyobb tanulmányához levéltári anyagot gyüjtött a bécsi állami levéltárban és az udvari kamarai levéltárban. Az előbbi intézetben a Staatsrat, Conferenz, Kabinet, Minister Kollowrat, Kaiser Franz jelzetű aktacsomókat, valamint a Comitialia című gyüjteményeket, az utóbbi helyen pedig a magyar kamarai osztály egész levelezését tanulmányozta át.

Dr. Murarik Antal (1913, Budapest, róm. kat.), kir. bírósági joggyakornok (Eckhart Ferenc professzor), állandó belső tag március elejétől június végéig a tanulmányi év második felét töltötte az intézetben. A bécsi egyetemen a Hirsch professzor vezetése alatt álló Institut für österreichische Geschichtsforschung könyvtárában egészítette ki az ősiségről szóló, nagyobbterjedelmű munkájának anyagát. Bécsi tartózkodása alatt igyekezett a német jogtörténeti irodalommal behatóan megismerkedni és felhasználta az alkalmat a német jogterü-

Hesz Tamás Mihály

festő

l. Mátrai 1862

15. l.

U. a.

2. kortrak

1852-61

Pest 1862

166.614-1914. szám.

III.

A Műemlékek Országos Bizottságának,

Budapest.

Múlt évi december hó 12-én 833. szám alatt kelt fölterjesztése tudomása és Kalatovics Vendel értesitése végett, másolatban kiadom.-

Budapest, 1915. január hó 15.

A miniszter rendeletéből:

Dr. Majovszky Pál

miniszteri tanácsos.

Hesz János Mihály

festő

erő Fusz János

2 arcképe

g: A

Mátray Nemz Képes t

alakító 22. l.

Eh. Evli

1845-51.

Pest 1851

Hesz Mihály

zesto

fastette az esztergomi bazilika főoltárképét: Szent István Király keresztelését.

Major István. Esztergom. Az esztergomi bazilikának leírása. Vas. Nyj 1856.

302. l.

304

Heszet

festő

festette a Kerek Anna templom (Esztergomban) szt Annát ábrázoló főoltárképét.

Majer István. Esztergom. Vas. Ujs. 1856. 283. l

Hess Mihály

festő.

irodalom

(W. Z)

Esztergami bazilika

Magyar Sajtó 1856.

205 sz.

Hess Mihály János

MAGYAR MŰVÉSZET

1929. 172

Hesz Janos Mihály

irad

2

M. Kéfirás.

Lyka – Muther R.

a festőnmiv

II. 237 l tört.

(ford. Lengyel I)

hogy fügyelére

II. 4. 1920

973. Németalföl

A XVI. század

Krisztus os

Az előtérben a föld
tust, kinek testét ke
fölött diesfény vágy
kereikben lévő ostor
~~jobbról áll van~~ bal
~~a~~ háttérből ~~a~~ többé
tartanak és a kikne
ben lángok lobognak.
~~mindet, a ki~~ a l

Vászon, m
Pyrker Ja

L lágyékainál

98

L és vesszőkötegyel

Hegedüs János

l.

Lykanemzromantika
116. l.

ZUPKÓ JENÖNÉ
KÖNYV - PAPIR - ZENEMŰ - IRÓSZER
ÉS FOTOCIKKEK
FÜLEK

Luka : MM

138, 168, 177-78

180, 286

366-67, 417

Hesz János Mihály

Életrajza:

Ligeti Antal: A Nemzeti Múzeum Képesarnokának ismertető lajstroma. Buda. 1870.
157. l.

Doszkár János és Ferenc

Háztatarozási, építési és átalakitási

vállalata

Budapest.

Iroda:
IV. Veres Pálné-u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton-u. 3/B.
Telefon József 8-53.

Hess dukály

festő

l.

Lepold - Homor Esztergom i balaur č. n.

65. l. 66. l. 89. l.

---

l.

Lepold Lippay Esztergom i

30. l. 71. l. utikow č. n.

piros bársony pamlagon ül, balra for-
épült elválasztott haját igazgatja.
sipőjei meztelen és térdét fehér
karja. Jelzése jobbra félmagasság-

: 63.2 cm.
nya 1901: VI. 1-én (350/902 No 3.)

Hesz János Mihály

1768 – 1830

Az esztergomi bazilika
főoltára számára 1822-ben
megfesti Szent István meg-
kereszteltetését 3X5 méter
méretű vásznon. A kép
nem került az oltár fölé.
Alsó fele az esztergomi
káptalani tanácsterem fa-
lán függ, felső fele 1919-ben
elpusztult. A meglevő
rész szt. István megkereszteltetését ábrázolja.

Lepold Antal
Szent István, király iko-
nográfiája.
Ser. szt. István emlékk. III.

143 (képpel) 144 l.

1938

Hesz Egerben, liceum kápolnájában is megfestette köt. Istvánt.

M Ű E M L É K E K ORSZAGOS B I Z O T T S Á G A

B U D A P E S T

IX HÓGYES ENDRE UTCA 9

Hesz Mihály

festő

l.

adatok az

förkad-i

Lepeszterg Kincs 38. l.

töther. ky Entrego

1928. 1929

Alt-Neuland (1902) zeigt den blühenden Judenstaat, wie er sich ihn vorstellte, zwanzig Jahre nach dessen Entstehen. Ausserdem erschienen 1904 eine Sammlung seiner Feuilletone in zwei Bänden, *Das Palais Bourbon*, Bilder aus dem französ. Parlamentsleben (1895) und *Philosophische Erzählungen* (1900).

Herzog, Franz, medizin. Schriftsteller, geb. 13. Feb. 1879 in Budapest, absolvierte die medizin. Studien an der Budapester Universität, wo er 1902 das Doktordiplom erhielt. Er war erst an dem anatom. Institute des Professors Michael Lenhossék und dann von 1903 bis 1908 an der Nervenklinik des Professors Ernst Jendrássik Praktikant, zuletzt Assistent. Er machte längere Studienreisen in Deutschland und Frankreich und wurde 1911 als Privatdozent habilitiert. Seine literar. Arbeiten beschäftigen sich mit der internen Medizin und der Nerventherapie und erscheinen in den in- und ausländ. Fachzeitschriften.

Herzog, Philipp Franz, Architekt, geb. 1860 in Wien, seit 1897 ung. Staatsbürger, absolvierte als Schüler Ferstel's und König's das Wiener Polytechnikum, arbeitete seit 1884 im Atelier der Oberbauräte Fellner und Helmer in Wien. Seit 1889 selbständig, wirkte H. anfangs in Wien, wo er bei der öffentlichen Konkurrenz für Villen und Zinshausbauten des Cottagevereines mit zwei ersten Preisen ausgezeichnet wurde. Anlässlich der Preisausschreibung für das Budapester Kunstgewerbemuseum nach Budapest berufen, nahm er später unter Leitung des Dombaumeisters Josef Kauser mehrere Jahre auch an den Entwürfen zur Innendekoration der Sankt-Stephansbasilika teil und wurde später mit dem Baue der Rimaszombater evang. Kirche betraut. Bei den öffentlichen Konkurrenzarbeiten für die 1896-er Millenniumsausstellung wurde H. mit zwei ersten Preisen ausgezeichnet und führte mit Schickedanz die innere dekorative Ausgestaltung der historischen Gebäude und das *neue Künstlerhaus* im Stadtwäldchen aus. Diesem folgten in rascher Reihenfolge zahlreiche Privatbauten, Monumente und Grabdenkmäler, Entwürfe für die Schwurplatzbrücke, 1897 die Bauten des *Millenniumsdenkmales* in Budapest, des *Szegszárder Museums*, des Budapester *Museums der schönen Künste* und zahlreiche andere Entwürfe für Monumentalbauten, die mit Preisen ausgezeichnet wurden. Für die gelungene künstlerische Vollendung des Millenniumsdenkmales, dessen bildhauerischen Teil Georg Zala beistellte, wurde ihm das Offizierskreuz des Franz-Josefs-Ordens verliehen.

Hesz, Johann Michael, Maler, geb. 1768 in Eger, gest. 1830, begründete seinen Ruf mit histor. und Heiligenbildern. Bekannter sind: *Priamus bei Achilles, Sankt Stephan, Der heilige Johann Nepomuk, Himmelfahrt der heiligen Maria, Die Taufe Sankt Stephans.*

Hetényi, Béla, Schauspieler und Schriftsteller, geb. 1853 in Szeged, wurde, nach längerer Tätigkeit an den Provinzbühnen, an das Budapester Nationaltheater engagiert. 1909 trat er in den Ruhestand. Er schrieb Theaterstücke, einen Teil mit dem Schriftsteller Josef Hevesi zusammen, welche sowohl in der Hauptstadt, als auch in der Provinz aufgeführt wurden, namentlich: *Csicsóné, A lidérc* (Das Irrlicht), *A harmadik* (Der Dritte),

A négy évszak (Die vier Jahreszeiten).

Heténi, Johann, Philosoph, geb. 26. Juli 1786 in Ekel, gest. 26. Juli 1853, war ev.-ref. Seelsorger in seinem Geburtsorte und publizierte zahlreiche philosoph. und sozialpolit. Studien. Nennenswertere Werke: *Honi városainknak nemzeti fejlődésünkre való befolyásuk* (Einfluss unserer heimischen Städte auf die nationale Entwicklung, 1837), A *világistenités oknyomozó története* (Pragmat. Geschichte der Weltvergötterung), *Haza temploma* (Tempel des Vaterlandes, 1831), A *lélektudomány nevelési fontosságáról* (Von der erzieherischen Wichtigkeit der Psychologie, 1843), A *keresztyénség legszebb polgári érdem koszorúja* (Der schönste bürgerliche Verdienstkranz des Christentums), A *nőnem emancipatziója a keresztyénség által* (Die Emanzipierung des weiblichen Geschlechtes durch das Christentum), *Az ész és filozófia fensége* (Die Erhabenheit der Vernunft und der Philosophie), A *társadalmi élet szépsége* (Die Schönheit des sozialen Lebens).

Heténi-Heidelberg, Albert, Komponist, geb. 18. Apr. 1875 in Wien, absolvierte die Budapester Musikakademie, war dann Chormeister und Komponist des ersten ungar. Kabarets und ist seither auf diesem Gebiete mit solchem Erfolge tätig, dass die meisten seiner Kompositionen allgemein verbreitet sind und nachgerade die alten Volkslieder zu verdrängen beginnen. H. hat bisher bereits über 350 Chansons, Couplets und Lieder komponiert; sein Liederzyklus: *Lieder eines leidvollen Menschen* gehört zu den populärsten Musikwerken in Budapest.

Hetessy, Viktor, ev.-ref. Theologe geb. 13. Dez. 1843 in Kiskunhalas, absolvierte die theolog. Studien an der Budapester ev.-ref. Hochschule, worauf er seit 1871 als Seelsorger und Kanzelredner in verschiedenen Gemeinden, zuletzt in Bánkossuthfalva wirkte. H. beteiligte sich in reger Weise an den sozialen und kulturellen Bewegungen seiner Kirche, die ihm 1912 anlässlich seines 40-jährigen Priesterjubiläums herzliche Ovationen bereitete. Bekanntere selbständige Werke: *Drávafoki ref. egyház évkönyve* (Jahrbuch der ref. Kirche in Drávafok, 1872), *Kalauz a helv. Énekeskönyvhöz* (Führer zum Gesangsbuche der helv. Konfession, 1883), *Vasárnapi, ünnepi és alkalmi imák* (Sonn-, Festtags- und Gelegenheitsgebete, 1893), *Köznapi imák* (Wochentagsgebete, 1896), *Gyászbeszédek, imák, siribeszédek* (Trauerreden, Gebete, Grabreden, 1900), *Jézus Krisztus vallását követem-e én?* (Befolge ich die Religion Jesu Christi? 1902), A *Biblia mint szövétnek* (Die Bibel als Fackel, 1904) und zahlreiche Übersetzungen aus dem Französischen, sowie theolog. und populäre Aufsätze für die Fachpresse.

Hetvényi, Ludwig, evang. Theologe und Pädagoge, geb. 27. Sep. 1869 in Győr, absolvierte die Soproner ev. theolog. Hochschule und die Jenaer Universität, worauf er 1893 die Seelsorgerbefähigungsprüfung ablegte. Nach mehrjähriger Wirksamkeit als Hilfsseelsorger und Erzieher wurde H. 1897 zum Religionsprofessor am Soproner ev. Lyceum gewählt, in welcher Eigenschaft er noch heute tätig ist. Von ihm stammt ein in den ev. Mittelschulen allgemein eingeführtes Regulativ für den Religionsunterricht. Er redigiert den *Luthernaptár* (Luther-Kalender)

Hesz Tanós Mihály

Jestö

1768 – 1830

erőd

z

Krück I. 491

~~Seidl II. 76~~

1904. II. 11.

Nyíregyháza (78/904.)

Mathekovics műve.

natz Gusztávtól 120 koronán (543/900).
51-én (708/900).
901: III. 15-én az 5691 szvsz. iratt

902. Ismeretlen festő.
A XVIII. századbo

~~902.~~ Oltárkép.

⊥ érettünk

~~A kép~~ Azt a jelenetet ábr
karával együtt ⊥ imádkozik, mire az angya
lok örömkiáltás~~ra~~ra fakadnak. Középütt a
zett emelvényen, diakoni öltözetben és
СТІ РОМАНЪ ПѢВЕУЪ-t ~~jobb kezében ker~~
~~a melyen ezeket olvassuk.~~ van ezzel a

Jobbján ~~egyházi~~ egy diszbe öltözött és mithr
emelt kézzel, egy segédkező lelkész, ~~egy~~ egy dia
~~viselő~~ Mária Terézia, ~~[illegible]~~
községi tag képez csoportot; balján pedi
С:А:АНАНІА -hoz, ki ájtatosan te
donnára, mig mögöttük ~~egy~~ egy másik segédkező
zenegy ⊥ ~~[illegible]~~ helyezkedett el. Mária fejé
ben orariont tart, ~~és~~ palástjának széleit
szentek és angyalok ~~imádkoznak és énekel~~

⊥ hivő

Fa, méretei 95: 76.3 cm.

902: V.2.

Hesz János Mihály

egri festő

1768–1830

wód

Kat. Lex.

II k. Bp. 1931. 282.

Művei Esztergom főszé-
kes egyházban, u. o. szent
Anna templomban,
Szamosujváron, Egerben,
Agárdon, Cenken.

Hesz Mihály

festo

Nem festhette az alábbi
templom főoltárképét
mert a főoltár Mária
képét 1761-ben helyezték
el a templom Szentélyében
és Hesz Mihály 1768-ban
tehát 7 évvel később szüle-
tett. De már csak azért
sem lehet reá gondol-
ni, mert ennek a Külön-
ban érdemes művésznek
a Liccum és a Sze-
minárium Károlnai-
forditás

ban levő két oltárképe
abban a kissé szarán és
tompaszínű modorban
készült, mely ő már
az ál klasszicizmus korá-
ban a bécsi akadé-
mian elsajátetott

Szmrecsányi Miklós

A Szent Ferenc-ren-
dick templorna.
IV. Egri Népnyiság

1922 júl. 30.

Hesz Tanos Mihály

Środ.

Szalay Imre. A XIX. nárad festészetéről haraukban. Budapest 1901.

4. l.

Hesz János Mihály

l. L.

Szabómagyfestvány

158-l 1916

KOTÁNYI
PAPRIK
PAPRIK
PAPRIK
PAPRIK

N

BUDAPEST V. KERÜLET
DOROTTYA UCCA 12 SZ.

SOKSZOROSITÓ-, KOPIR- ÉS IRÓGÉP-KELLÉKEK SZAKÜZLETE. JAVITÓ MŰHELY. STENCIL, FESTÉK, SZIVÓPAPIR, IMPREGNÁLT ÉS SZÁRAZ MÁSOLÓ-TEKERCS, IRÓGÉPSZALAG, CARBON ÉS INDIGÓ NAGY VÁLASZTÉKBAN ●

TELEFONSZÁM: AUT. 827-83

MG

Ilmayer Ferenc: Levélfej. Korelkó Ferenc: Cégjegy

Hess János Mihály

Perálltörtképes

372, 419, 462. l.

loma Nyitrán

Bp. ~~1894~~.1.V.ö.Szentpétery:
inek kritikai jegyzéke. Bp. 1923.7.sz.

ásatott Zalaváron.
I.369,395.1.
nne: Herkunft und Verbreitung des
r Schweizerische archaeologie und

nbah. Studien zur spätantike Kunstge~~sch~~

rosiana di Parenzo. Padova 1943.
-95.1.
ia Sacra.Szent István emlékkönyv.I.
pannoniai ókeresztény egyházközségi
45.1.
Benediktskapelle in Mals. Zeitschrift

Hesz Jávos M.

---

l. Ar. spun körve I. 1902

Räth. I 506.

Hess

egyi szül festő?

Ivod

=

Istvan kacsi naptara

2664. 104. l.

Flesz János Mihály

Szent István Király
hódolata Patrona
Hungariae előtt
1813
egri érseki lyceum tanyloma

Jul

A Magyarországi

PROHÁSZKA KÖRÖK

alakuló ülése 1935. október 2-án, (szerdán) délután 1/2 5 órakor a SZENT ISTVÁN-TÁRSULAT díszter-mében. (Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 28. szám.)

Felelős kiadó: Kézai Béla. Stephaneum r. t. Budapest.

Hesz János Mihály

festő

Gentmüeml.

196, 230, 277. l.

279, 298, 300,

467. l.

619 dec. 2.
916

Müemlékek,
Nagytekin

A visegrá
munkálatok, idei
alázatos kérelemm
nökséghez, hogy csa
4 töl 9 ig terjedő
engedélyezni mélt

Budapest 1916

TK. 108.

108. Hess János Mihály.

Sz. Egerben 1768. szeptember 18-án. † Wienben 1830 körül.

Fusz János.

Mellig, balra fordul. Jobb kezében a rézszorítóban fekete és szürke krétát tart. Haja, szemöldöke és oldalszakálla fekete, szeme világosbarna, arcza és bajusza leberetvált. Ingének gallérja és mellfodra látszik, körülcsavart nyakkendője fehér, kabátja fekete, vállra vetett köpenyege barna. Jelzése jobbról félmagasságban: »*M. Hess pin. Ao. 1819*« és felirata hátul a kereten: »*Post mortem meam detur ad museum nationale Pestini sub conditione duplici sicut reliqua. Krüchten*«.

Vászon, méretei 26 : 21 cm. — Magy. Képt. 20. — Lelt. sz. 108. — Krüchten József hagyománya 1846. augusztus 24-én.

Kifüggesztésére vonatkozó adatok:

A Nemz. Múzeumban. 1868: VII. 19. — 1870: VII. 17. — 1871: VII. 17. — 1873: VII. 18. — 1876: VII. 32. — 1878: VII. 32. — 1880: VII. 32. — 1881: VII. 32. — 1883: VII. 317.

A Tört. Képcsarnokban. 1884: VII. 110.

II
371

M. 20.

Hess János Mihály

festő

Egen:

HESZ JÁNOS MIHÁLY neve Ernszt Lajosnak „Hesz János Mihály történeti festő tervezete 1820-ban magyar képzőművészeti akadémia felállítása iránt“ című közleményén kívül nem ismeretes a magyar művészettörténeti irodalomban; igaz, hogy maga Bécsben lakott, de alkotásainak javarésze hazai templomok oltárait diszíti mind a mai napig. Egerben született 1768 szeptemberében, s már igen korán — 15 éves korában — próbálkozott az olaj- és fresko-festészettel. Jóakarói 21 éves korában Bécsbe segítették a festő-akadémiába, a hol Maurer Hubert tanár figyelmét is sikerült neki tehetsége révén fölkelteni. 1794-ben első díjat nyert „Priamus elkéri Achillestől Hektor holttestét“ című képével, a mely mű az Akadémia képtár-gyűjteményébe is felvétetett. Ugyanezen évben még, elismerésül tanárságot nyert a cs. k. mérnökkari akadémián szabadkézi rajzolásból. Továbbra is hűségesen kitartott a festészet mellett, különös előszeretettel választván történeti és vallásos témákat. Többnyire hazájának dolgozott. Megrendelői közt sok jeles egyházfejedelmünket és műszerető mágnásunkat találjuk, úgy

Művészet 1902. 76 l.

tünk történetéhez

látszik, élénk összeköttetést tartott fenn velük 1830-ban bekövetkezett haláláig. Termékeny munkásságának teljes jegyzékét nem tudjuk adni. Nevezetesebbek: Szent István király, Mária menybemenetele, Keresztelő Szent János, Nepomuki János, az egri püspöki szeminárium számára készült mind a négy; Jézus feltámadása, Mária születése, mennybemenetele, a keresztrefeszítés, Szent Miklós című öt kép pedig Széchényi Ferencz gróf sírboltjához tartozó kápolna számára rendeltetett meg; András apostol halála Széchényi-Festetich Julia grófnőé lett; egy Magyarország védőasszonyát ábrázoló festményt Keglevich gróf vásárolt Hesztől; Bécsben csak két képe maradt: Szent Gáspár és Szent Miklós, a Wiedenen lévő templom oltárán; legmonumentálisabb alkotása „Szent István megkeresztelése“, melyet a győri dómban helyeztek el. Ez utóbbi képen az óriási dimenziók ellenére is a jellemzés és a csoportosítás egyaránt kiváló. A szamosujvári templom két oltárképét is Hesz János festette, de alighanem még egészen fiatal korában. Bécsben néhány művészi rézkarcza is ismeretes. A fönt említett Ernszt-féle közleményben egy tervezetével ismerkedünk meg Hesznek, úgy látszik, csak elintézetlen folyamodvány alakjában maradt ránk, a melyben egy budai képzőművészeti akadémia felállítása mellett agitált — minden kifürkészhető eredmény nélkül.

kezével utánna le-irhassák a képeket, ha vagyon arra való kedvek; sőtt ha nem vólna is, szerezni kell nékik; először, hogy a dolgokra reá figyelmezni és azokrul elmélkedni szokjanak; azután hogy eszekbe vegyék a résznek egymásközött való egyenlőségeket és illendőségeket; végtére azért is, hogy a kezek gyakorlott és gyors légyen, az mely dolog sokat használ".

Bubenka képeinek ilyen fontos szerepet jelöl ki Comenius. És hogy a fametsző-művész nem volt méltatlan a nagy feladatra, bizonyítja az a szenzációs siker, a melyben művük részesült. Egy és ugyanazon évben két kiadást kellett kiadniok és az Orbis Pictus Bubenka-féle képeit még Nürnbergben is mintaképül tekintették, utána metszvén ducokat egy újabb kiadáshoz.

Bubenka hű segítő-társa Comeniusnak, sőt képeivel a könyvnél csaknem vezető szerepet játszik. A szöveg nem egyszer a fametszet után igazodik. Az ember és környezetének nyugodt és objektiv ábrázolása mellett, elvont fogalmak és eszmekörök nehezebb feladattal járó illusztrálását is sikeresen oldja meg. —1.

Ennek a művészeti folyóiratnak, a mely egyként foglalkozik művészetünk jelenével és multjával, módjában van megnyitni hasábjait művészetünk multjának kutatói számára. Átveszszük azt a becses örökséget, a melyet tudósaink eddig oly buzgón szereztek össze, s szorgalmasan gyarapítani akarjuk azt. Mindenképpen azon vagyunk, hogy az eddig még ismeretlen vagy rejtett helyeken publikált adatokat felkutassuk és lapunk ez állandó rovatában elraktároljuk. Nem rendszeres kutatásról van itt szó, mert ez meghaladja egy folyóirat erőit, sőt erre, úgy látszik, még a kormány és az Akadémia sem mer vállalkozni. Programmunk e rovatra nézve abban csúcsosodik ki, hogy szorgalmas téglahordói legyünk műtörténetünk adatainak, a melyek vagy ismeretlenek, vagy nehezen hozzáférhetők, vagy pedig az újabb kutatások folytán helyreigazításra szorulnak. Ezeket gyűjtjük itt egybe, hogy egykoron valamely műtörténet-építő felhasználhassa ezeket is ama nagy házhoz, a mely művészi multunkat rejti majd módszeres elrendezésben a falai közt. Sem a sorrend, sem a terjedelem, sem a tartalom első- vagy másodrangú fontossága nem lehet itt döntő: oly kevesünk van még idevágó irodalmunkban, hogy jóformán mindent meg kell becsülnünk, a mi csak némi új tájékoztatást is nyujt művészetünk multjára vonatkozólag. A szakember majd kiválogathatja a foly-

Hesz János Mihály

képe a lyceum
kapolnájában Egerben

l.
Gereczefalképek

502. h. ~~503. h.~~

képe a papnövelde
kapolnájában

u. o. 503. h.

gyanusitható tettesét, de súlyos állitást kockáztatott meg a kormányzó ellen. Következménye az lett, hogy Rakovszky Iván, akkori belügyminiszter, kormányzósértés és tiltott közlés cimén beszüntette Az Ujság megjelenését.

Az itélkezés nagyon szigoru volt és eleinte nem is vették egészen száz százalékig komolyan. A sajtó baloldali része egyöntetüen Az Ujság pártjára állt, a polgárság gyüléseken követelte Az Ujság ujra való megjelenését, ujságirótestületek vezetői mentek küldöttségbe a belügyminiszterhez, a kabinet több tagja is sürgette a betiltás visszavonását, de Rakovszky Iván hajthatatlan maradt és segitette ellenállásában a sajtó egy része is. A betiltás és szüneteltetés teljes hat héten át tartott. 1925 junius 6-tól 1925 julius 11-ig.

A belügyminiszer ekkor sem engedte meg Az Ujság ujra való megjelenését és egy uj lapra, az Ujságra adott engedélyt, azzal a kikötéssel, hogy az uj lapnak nem lehet szerkesztője Kóbor Tamás, aki vállalta a felelősséget a Beniczky-cikk megjelenéséért.

Hesz János Mihály

festő.

Egerben született 1768-ban. Tanulását 1787-ben kezdve Bécsben a képzőművészetek akadémiájában Maurer Hubert tanársága alatt 1794-ben végezte és pedig oly előmenetellel, hogy elnyerte az első díjat és ugyanott a cs. kir. mérnökkari akadémia rajztanárává kinevezteteti. Különös elismerésben részesültek biblia történeti képei, melyek classicai viléssel vannak kivive. Ilyenek tól (1.) az megváltó a kereszten, Mária, János apostol és Magdolna által környezve, Bécsben a Szentereszt nevű régi templomb (Leimgrube S. Theobaldi) oltárképe.

(2.) Szent István király képe más 16 alakkal, 17 lábnyi magasságu vázon, Egerben a Lyceum templomában, melyet az akkori egri érsek báró Fischer István a művész pártolója festetett. Budán az országházban 3 nagy kőszenlőre volt kitere.

(3.) ½. Anna Máriával és Joachimmal, 6 lábnyi magas oltárkép Fejér megyei Agárd helység egyházában, Ürményi Miksa megrendeléséből.

(4) Rafael szent családja (Mária, Terusé János kisdedekkel) Mechetti rézmetszete után festve, szintén b. Fischer István egri érsek részére 1818-ban.

Hesz nemcsak festő, de rézmetszőig volt, különösen a radirozásban. Ilyenek

(1.) Ecce homo saját festménye, pontozott modorban. 1816.

(2.) A megváltó sirbatétele, saját műve és metszvénye. 1816.

3. Krisztus születése Mengs után, nagyban. Metszé 1812-ben. Mind a három Eitünő mint E művét a művész Károly főherceg nek ajánlotta.

Szamos dolgozatai mellett

Hesz János Mihaly

lásd

Ernszt Lajos. Hesz János Mihaly tervezete 1820-ban magyar kepromuviszeti akademia felallitása ugyan.

Budapest 1898.

lásd
2 könyvkéranban

..... nevü munkás igazolta

.....

a müvezető aláírása.

lyezem:

.....

agy helyettesének
rása.

— Endrényi Imre, Szeged.

Hesz Mihály

festette az egri papnevelő intézet kapolnájának nagy oltárképét (Mária mennybenemetele) 1815-ben

Szeger 34. l.

(Milano)

Società umanitaria „Loria" / IV. 205, 208.

Hess James Nikolaj

Lázár

Ernst a Lázár

29 l -

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

az osztályfőnök aláírása.

Engedé

a műhelyfőnök
alá

8. sorsz. Műhelyi minta.

Hesz Tauss Michály

Sturmann Márton és neje
arcképei 1795.

lásd

Művészet 1902. 215 l.

108. ~~[illegible]~~ Hess János Mihály.
Sz Egerben 1768. szeptember 18-án. + Bécsben 1830 körül.

(108.) Fusz János. Magy. Képt. 20

Mellig, balra fordul. Jobbkezében a rézszoritóban fekete és szürke krétát tart. Haja, szemöldöke és oldalszakálla fekete, szeme világosbarna, arcza és bajusza leberetvált. Ingének gallérja és mellfodra látszik, körülcsavart nyakkendője fehér, kabátja fekete, vállra vetett köpenyege barna. Jelzése ~~alól~~ jobbra: M. Hess pin. Ao. 1819 és felirata hátul a kereten: Post mortem meam detur ad Museum Nationale Pestini sub conditione duplici sicut reliqua. Krüchten.

371

Vászon, méretei 26: ~~25~~ 21 cm. – Magy. Képt. 20. – Lelt. Sz. 108. (1830 körül)
~~Festette: Hess János Mihály (Sz. Egerben 1768. szept. 18. + Wienben)~~
Krüchten József ~~[illegible]~~ 1846 augusztus 24-én.
~~A [illegible] képtárban.~~
~~József Magy. Képt. 20~~

Kifüggesztésére vonatkozó adatok.
A Nemzeti Muzeumban. 1868: VII. 19. - 1870: VII. 17. - 1871: VII. 17. - 1873: VII. 18. - 1876: VII. 32. - 1878: VII. 32. - 1880: VII. 32. - 1881: VII. 32. - 1883: VII. 317.
A Tört. Képcsarnokban. 1884: VII. 110

Félmagasságban:

904: V. 2.

Krüchten József hg 1846

*

Hesz János Mihály.

festő szül. 1768 IX. 18 Egerben, megh. 1830 k. Bécsben, hol sokáig mint a mérnökkari akadémia rajztanára működött. Egri, esztergomi s már magyarországi templomok részére sok oltárképet festett. A magyar művészeti akadémia létesítése érdekében 1820. amelkiratot szerkesztett.

177.

von honvéd huszár ül, ki a mögötte
csókra tartja ajkait, ~~jobb~~ s kinek kezét fogja,
linderet is elvefzíti; kétségbe esetten
a kik (ép a jobbra levő Mária-szobor előtt
kalap piros tollal s szalaggal, barna atil-
vörös csikkal s magas szárú csizma sar-
piros ruha szöld ke-dő, melyet a fél

tei 69: 84 cm.
1885.

Hesz János

ADATOK, Magyar műtörténeti —, Hesz János tervezete 1820-ban magyar képzőművészeti akadémia felállítása iránt. Ismerteti Ernszt Lajos. (8-r. 14 l.) Bpest, 1898. Az Athenaeum r.-t. bizománya.

Képpiaci kép-árak

egészséges folyamatot. Háború előtt jobb modern magyar kép 1000—2000 koronáért cserélt gazdát, ha az állam vagy más közület jelentkezett vevőként, még a 10.000 koronás ár sem volt ritkaság. Háború után a szélesen terpeszkedő pauperitás leszállította az árszintet. Állam és magános legjobb ajánlatai 1000 pengőt ritkán lépik túl, ismertebb és jelentékenyebb festő műveinek középára általában 500 pengő körül mozog, de aránylag igen jó vásznak cserélnek gazdát 200—300 pengőért.

A gyüjtők addig szépen gyarapodó tábora háború után megcsappant s képtelen a festőknek csak egy kis töredékét is eltartani. 1901-ben a Képzőművészeti Társulat 111.037 koronáért, a Nemzeti Szalon pedig 409.597 koronáért adott el műtárgyat, e szép összegek hatvan százaléka közületi vásárlás volt.

Hesz János Mihály

festő

l.

Ernst Lajos könyve

fenti képrőművészeti

akadémia tervé-

ről (1820)

Bologne

Fava et Garagnani

1870

Hesz Mihály

festő

a székesegyház főkápitalani tanácstermében fenti festménye, mely Szent István kereszteléséet ábrázolja.

Homor Imre:

Esztergom nevezetességei. Esztergom 1930. 16. l.

A Szent Anna (kerek) templom Szent Annát ábrázoló oltárdeje fentitől.

u.o. 32. l.

Hesz Mihály

festő

Egerből, 1791-ben 24 éves

1791-ben Gundel-díj

1794. ben a drezdai arany-

szám.

Lásd Fleischer Béla 51. l.

Dószkár János és Ferenc

Háztatarozási, építési és átalakitási

vállalata

Budapest.

Iroda:
IV. Veres Pálné-u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton-u. 3/B.
Telefon József 8.53.

Hesz Janos Miley

Erod

rust L.: a m. Tört. fest.
1910.

Ent Tört. 26. l.

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engedé

.....

a műhelyfőnök
alá

8. sorsz. Műhelyi minta.

Hesz János Mihály

festő

1768 - 1833

laid

Edvi Eszt-i

14. l.

Jelen cu: 42

förhessgrön.

1929.

1: 2880

Haufendorf

Hesz

HESZ I. *János Mihály*, festő, • Eger 1768 szept. 18, † Bécs 1830 körül. Itt végezte tanulmányait s egész élete itt folyt le. Arcképfestő, rézmetsző és rajztanár volt, főkép azonban oltárképeket festett (Eger, Agárd, Esztergom, Cenk stb.). 1820. felhívást szerkesztett egy magyar művészeti akadémia érdekében. Művészete az átlagos bécsi akadémikus stílust képviseli. — Irodalom: *Ernst* L., H. János Mihály tervezete 1820-ban. Budapest, 1898.

K. gy. I. 458. l.

Orsz. Magyar Iskolaegyület III. 238.

Hesz Mihály

az egri liceum kápolnájának főoltárképe fentiről

Br Kar Egri képesk

1937

46. l.

58

BUCHHANDLUNG UND ANTIQUARIAT
FISCHER SÁNDOR
KÖNYVKERESKEDÉSE ÉS ANTIKVÁRIUMA
BUDAPEST
V., VILMOS CSÁSZÁR-ÚT 58. SZ.

TELEFON: 12-01-05.

Tekintetes

Müemlékek Országos Bizottsága

BUDAPEST.

Hesz Mihály

festő

festette a csernelyi és arlói (Borsod vm) templomok freskóit 1786-ban.

Csikvári A.

Borsod vm.

146. l.

Várm. tisc. é. n.

1790

Hess János Mihály

festő

erőd

c

Pony 7: A

Balás Reformkor

m. festőtele 2. l

M. tremle

1938. jan. 11.

Edény agyagból, mészbetétes VIII. 60.

Hesz János Mihály

irod.

Biró Béla dr. Pesti művészeti

Közélet szás év elett Képzőművé-

szet 1930. 85 oz. 237 il.

Tudniv

(Kivonat a m. kir. pénzügyminiszter 1932. évi 1000. P. M. számu rende

1. Kórházi (tüdőbetegszanatóriumi) ápolás igénybevétele.

Az O. T. B. A. szolgáltatásaira igényjogosultak az 1932. évi julius hó 1.-jétől kezdve az O. T. B. A. terhére csak *közkórházakban* részesülhetnek ápolásban. Közkórházi ápolás is csak abban az esetben vehető igénybe, ha a betegség olyan természetü, vagy a helyi viszonyok olyanok, hogy a kórházi ápolás feltétlenül szükséges. A közkórházi ápolás igénybevételének megengedése iránt nem kell folyamodni. Nem kell tehát kitölteni a jelen 1. számu „Általános folyamodványi ürlap"-ot, hanem csak a 3. számu „Kórházi igazolási lap"-ot. A szabályszerüen kitöltött „Kórházi igazolási lap"-ot *közvetlenül* annál a közkórháznál kell bemutatni, amelynél a beteg felvétele történik. A közkórházak — amennyiben a beteg az igényjogosultságát és a személyazonosságát igazolta és a kórház a kórházi ápolásnak szükségét megállapitja — a beteget, a szabályszerüen kitöltött 3. számu „Kórházi igazolási lap" átvétele mellett, a pénzügyminiszternek előzetes engedélye nélkül veszik ápolásba. Sürgős szükség esetén a „Kórházi igazolási lap"-ot a beteg felvétele után haladéktalanul a kórház szerzi be az illetékes számfejtőhivataltól.

Tüdőbeteg szanatoriumi ápolás iránti kérelmeket a jelen 1. számu ürlapon kell előterjeszteni, melyhez a 6. számu „Szanatóriumi beutalás" ürlap mellékelendő. A szabályszerüen kitöltött mindkét ürlapot a Közsze

Hesz János Mihály

festo

lárd

Biró Kovács

8. l.

69. l.

1930

Hesz János festő MDK

Iván, r.k. templom főoltár 1820

Genth.Müeml.1959 I. 142

M. D. K.

Hesz Mihály festő

Nagycenk, Széchenyi síremlék (temető)
Feltámadott Krisztus képe valószínű-
leg tőle.

Genthon, Művészet 1959 I. 211.

Hesz János Mihály festő

„Fusz János rencsenő arcképe"
Nemz. képcsarnokban

Fejős J.: A Nemz. Képcsarnok Alapító Egy. története
Művészettörténeti Értesítő 1957 II évf. 1. n.

42. l.

ac. D.K.

HESZ János festő

(Esztergom)

Esztergom, Szt. Anna Templom főoltár

freskó

Dercsényi Dezső - Zolnay Ránló: Esztergom

Bp. 1956. 86. e.

szövarch: 20.-36.lap

Hesz János.

A Nemzeti Képcsarnok képet vásárol a müvésztől 1851-ben.

Bende J:

A Képzőművészeti egyesületek története,kézirat.

HESZ János Mihály festő

Hess, Historien-Maler in Wien, az esztergami primási könyvtárban bemutatta az ottani dóm elkészült főoltárképét (1828, 1025, 10731)

Pressburger Zeitung
(Genthon)

M.D.K.

Hesz János Mihály,mérnökfestő

1820-ban közép és felsőoktatást sürget a müvészképzésb
ben. 488.o.

Kampis Antal: A képzőművészetek

A Kultúra Világa.III.köt.A képzőművészetek,a zene,
a szinház és a film.Minerva.1960.Bpest

Hess János Mihály festő M.D.K.

egri.

A felsőfokú vajz oktatást sürgette. (1820)

Kampis, hag. mův. Bp. 1960 488

M. D. K.

HESZ János Mihály festő

(1768-1830)

Eger

Művészképző iskola tervezete (1820)

Genthon -Németh-Végvári-Záder: Magyar művésze 1800-194

Bp. 1962. 46.

Hesz János.

Bécsben müködő magyar müvész 1820-ban felhivást intéz magyar müvészeti akadémia alapitására.

Bende János:
A Képzőművészeti egyesületek történetem,kézirat.

Hesz János (pesti) F.M.19.2.

1859 Bécs-1862-ig, ekkor állitotta kiPesten II.Rákóczy c. képét, utóbb arcképeket is. (Ly.N.r.116)

BARABÁS MIKLÓS (Márkusfalva 1810 — Budapest 1898).

111. *a)* Férfi arckép. Rézkarc.

b) Dálnoki Gaál István, a művész nagyapjának arcképe. Rézkarc.

KISFALUDY KÁROLY (Tét 1788 — Pest 1830).

112. Tájkép. „Carl Kisfaludy del." Rézkarc.

MELEGH GÁBOR (Versec 1801 — Trieszt 1835).

113. *a)* Madonna. „melegh." Rézkarc.

b) IV. Fülöp arcképe. (Velasquez után). „1831 melegh." Rézkarc.

SZEMLÉR MIHÁLY (Pest 1833—1904).

114. Karikatúra-lap. „Sz. M. 1867." Rézkarc.

MÉSZÖLY GÉZA (Sárbogárd 1844 — Jobbágyi 1887).

115. Esti hangulat. „Mészöly 874." Rézkarc.

MUNKÁCSY MIHÁLY (Munkács 1844 — Endenich 1900).

116. Konyha belseje. „Munkácsy." Rézkarc. (Befejezetlen.)

MÉSZÖLY GÉZA

117. Paraszt asszony. „Mészöly 874." Rézkarc.

KELETI GUSZTÁV (Pozsony 1834 — Budapest 1902).

118. Erdei út. Rézkarc.

RÉZKARCOLÓK

OLGYAI VIKTOR (Igló 1870 — Gaisberg 1929).

119. Farakások. „Olgyai Matirko Viktor." Rézkarc. 1892—1896.

RAUSCHER LAJOS (Stuttgart 1845 — Zebegény 1914).

120. Régi kapu. „R. L. 1903." Aquatinta.

DOBY JENŐ

121. Andrássy Gyula gróf arcképe. (Benczur Gyula festménye után.) Rézmetszet és rézkarc.

OLGYAI VIKTOR

122. Téli táj. „Olgyai." Rézkarc, 1892—1896.

TYROLER JÓZSEF

102. Az első magyar független felelős miniszterium. 1848. „Weber H. rajz. Tyroler metsz." Acélmetszet.

TYROLER ANTAL

103. Petőfi Sándor arcképe. „Barabás Miklós rajz. Tyroler J. acz. m. Pesten." Acélmetszet, 1847.

FUCHSTHALLER ALAJOS (1815—1863) rézmetsző Pesten.

104. Jelenetek Szigligeti Szökött katona című népszínművéből. „A. Fuchsthaller del. et sc." Acélmetszet, 1846.

PERLASZKA DOMOKOS (Bécs 1801 — Pest 1846) rézmetsző Pesten.

105. A pesti Vadászkürt szálló. „Perlaszka metz. Pesth." Aquatinta, 1834.

DOBY JENŐ (Kassa 1834 — Portoré 1907) rézmetsző Bécsben, majd Pesten.

106. Laudon tábornok. Sigismund L'Allemand képe után. Rézkarc és rézmetszet, 1883.

BIBORCZFALVI SZÉKELY LAJOS rézmetsző Pesten 1830 körül.

107. V. Ferdinánd arcképe. „Metsz. ezüst ércz. Biborczfalvi Székely Lajos." Ezüstmetszet.

FESTŐ RÉZKARCOLÓK

HESZ JÁNOS MIHÁLY (Eger 1768 — Bécs 1833 után).

108. Sírbatétel. „J. Mich. Hess Agriensis fecit Viennae A. 1816." Rézmetszet.

HESZ JÁNOS MIHÁLY

109. Levétel a keresztről. „J. Mich. Hess. Agriensis inv. pinx. et sculpsti Viennae Ano 1819." Rézmetszet.

ID. MARKÓ KÁROLY (Lőcse 1791 — Villa Appeggi 1860).

110. Tájkép. „Carl Marcko Radirt in Wien 1853 erster Versuch." Rézkarc.

Képm. Mus. graf. ort. 87. Kiáll. 1954.

Agárd, templomában:

Hesz János Mihály oltárképe: Szent Anna Máriával és Joákhimmal /Ürményi Miksa megrendelésére/

Századok 1874. ~~26-47.~~ 84-102 o.
Nagy Iván: Magyarország képzőművészet

B é c s

Hesz János Mihály tanulmányai
1789-1794.

M Ű V É S Z E T
I.évf. 1902.
76.
"Adatok művészetünk történetéhez"

Bécs. Herz Miháj oltárképe a földmérési akad. ht. kvezet képolnájában.

Tud. gyűjt.
1818. IV., 140-141.

kiemelni, melyet Petrich András generális rajza után készített 1819-ben Pest-Budáról.

A vidékiek közül a debreceni diákok érdemelnek említést, akik tankönyveikhez készítettek rézmetszetű illusztrációkat és maguk metszették rézbe atlaszaikat is. Ebből a környezetből került később Pestre Karacs Ferenc, a kitűnő térkép- és írásmetsző. Erdélyben, Kolozsvárott Nagy Sámuel rajztanár, az Erdélyi Múzeum című kiadvány illusztrátora és a német származású Simon János működtek.

A réz-, illetőleg acélmetszésnek az 1820-as évektől vetélytársa támadt a nemrég feltalált, olcsó, könnyű technikájú és szinte korlátlan nyomatszámú litográfiában, amely azután az újabban ismét használni kezdett fametszéssel együtt az 1850-es évektől teljesen kiszorította használatból a mélynyomású technikák reproduktív ágát. A rézmetszés és a rézkarc a festők műtermeiben élt tovább.

A vésőt, vagy a karcoló tűt kézbevevő festők XIX. századi névsorát Hesz János Mihály nyitotta meg, két biblikus tárgyú rézkarcával. Id. Markó Károly, Barabás Miklós és Melegh Gábor nevei folytatták a sort. Mészöly Géza finom művészetét a grafikában két szép rézkarca képviseli. Munkácsy Mihály is kísérletezett a rézkarccal, mint ezt egyetlen befejezetlenül hagyott lapja tanúsítja.

A magyar rézmetszők, e mesterember-művészek utolsó képviselője, ~~Doby~~ Jenő volt. Az ő működése köti össze időben és stílusban egyaránt az 50-es években megszűnő rézmetszést, a század végén meginduló rézkarcolással. Ennek művelői Olgyai Viktor, a németszármazású Rauscher Lajos, Székely Árpád és a tehetséges ~~Aranyossy~~ Ákos nem voltak festők, területük kizárólag a grafika. Lendületes kezdeményezésük kitűnő folytatók : Varga

remek lapot karcolt, Páldi Székely István, erdélyi nyomdász pedig hollandiai tanulmányútja alkalmával egy kitűnő arcképet készített a festői mezzotinta eljárással Gyöngyösi Pálról, Erzsébet cárnő udvari orvosáról.

A festő-rézkarcolók működése, akár csak az első században, külföldön játszódott le. Magyarországi születésükön kívül más nem igen köti Schallhas Károlyt, Goez Ferencet vagy Wittinghof Károlyt a magyar művészet történetéhez.

A XIX. század elején számos kitűnő európai színvonalú magyar rézmetsző működött. Legnagyobb részük Bécsben dolgozott, de szoros kapcsolatot tartottak fenn a magyar írókkal, elsősorban Kazinczy Ferenccel, és sok metszetük jelent meg magyar kiadványokban. E metszők legjobbja Czetter Sámuel, számos kitűnő arckép alkotója, aki 1809-től az orosz udvarban dolgozott, de nem sokkal maradtak el mögötte a többiek sem: Blaschke János, Schiller és Kisfaludy műveinek illusztrátora, Kovátsch József, Berkeny Sámuel, Gerstner József és Ehrenreich Sándor Ádám.

Pest-Budán jelent meg a könyvek, almanachok és folyóiratok túlnyomó része, melyeknek illusztrációra, mellékletre volt szükségük. Az önálló lapoknak és metszetsorozatoknak is itt volt a legnagyobb közönsége. Mindez élénk grafikai életet eredményezett. A termés nagy volt. A rézmetszést felváltotta az acélmetszés, melynek nyomatszáma a rézmetszetét sokszorosan felülmúlta. A réz-, illetőleg acélmetszők közül Kohlmann divatképe és szép portraitja Dérynéről, Fuhsthaller színpadképei, Tyrolernek a Kossuth-bankó metszőjének arcképei Petőfiről, vagy az első független felelős minisztériumról képviselik a kiállításon a XIX. század első felének Pest-budai rézmetszését. Az itt dolgozó külföldiek közül Richter Antal Fülöp szép lapját kell

Bécs

B é c s

Wieden-i templom oltárképei
/Hesz János Mihály/

MŰVÉSZET
I.évf. 1902.
76.
"Adatok művészetünk történetéhez"

Béco. Herz J. Mihály altárképe.

Tud. gyűjt.

1818., IV., 140-141.

Th.: A Honnyi Mivének Esmértetése.

Dijak

Első dij a bécsi akadémián/1794/
- Hesz János Mihály -

M Ű V É S Z E T
I.évf. 1902.
76.
"Adatok művészetünk történetéhez"

Hesz Mihály festőművész.

János

Tud. gyűjt.
1818. XII., 110.

Herz Mihály festőművész, egri-fi. XIX. rd. II. fele.

Tud. gyűjt.

1818. III., 140.

Herz Mihály a Ts. és Kir. földmérési
Akadémiának rajzolás professora.

Tud. gyűjt.
1818. IV. 149.
11. A Honnyi Kivének
Esmértetése.

Hess A, festő

Forum, 1938ó 64.

Csákós: Zur Entstehungsgeschichte der Deckenmalerei ...

Müvészek foglalkozása

Szabadkézi rajz tanára a cs.k.
mérnökkari akadémian:
Hesz János Mihály

M Ú V É S Z E T
I.évf. 1902.
76.
"Adatok müvészetünk történetéhez"

Önálló táblakép - Mitológiai festmény

Hesz János Mihály:
Priamus elkéri Achillestől Hector holttestét/1794/

M Ú V É S Z E T
I.évf. 1902.
76.
"Adatok művészetünk történetéhez"

Rézmetszet. Megváltó. Herz Mihály
festőművész.

Tud. gyűjt.
1818. XII., 113.

Mengz: Krisztus sírbatétele c. képének
vézmetszeti másolata. Herz Mihály műve.

Tud. gyűjt.
1818. XII., 113.

Müvészeti politika

Budai képzőmüvészeti akadémia felállitása/Hesz János Mihály,1820/

M Ü V É S Z E T
I.évf. 1902.
76.
"Adatok müvészetünk történetéhez"

Müvészeti oktatás

Bécsi akadémia
/Hesz János Mihály,
1789-1794/

M Ü V É S Z E T
I.évf. 1902.
76.
"Adatok müvészetünk történetéhez"

Müvészeti oktatás

Hesz János Mihály tervezete egy müvészeti akadémia felállitasáról/1820/

M Ű V É S Z E T
I.évf. 1902.
76.
"Adatok müvészetünk történetéhez"

Önálló táblakép - Egyházi festmény

H e s z János Mihály:
Magyarország védőasszonya

M Ű V É S Z E T
I.évf. 1902.
76.
"Adatok művészetünk történetéhez"

Budapest

Budai képzőművészeti akadémia
felállitása
/Hesz János Mihály' javaslata/

M Ű V É S Z E T
I.évf. 1902.
76.
"Adatok művészetünk történetéhez"

XVIII. század

Hesz János Mihály:
Priamus elkéri Achillestől Hector holttestét.
1 7 9 4

M Ű V É S Z E T
I. évf. 1902.
76.
"Adatok művészetünk történetéhez"

Szamosujvár

R.k.templom két oltárképe
/Hesz János Mihály/

M Ű V É S Z E T
I.évf. 1902.
76.
"Adatok művészetünk történetéhez"

Muzeológia

Bécsi Akadémia képtár-gyüjteménye
/Hesz János Mihály képe/

M Ű V É S Z E T
I.évf. 1902.
76.
"Adatok művészetünk történetéhez".

Alkalmazott táblakép -Oltárkép

H e s z János Mihály:
A szamosujvári templom két oltárképe

M Ű V É S Z E T
I.évf. 1902.
76.
"Adatok művészetünk történetéhez"

Oltárkép. Herz Mihály. Földmérési Akad. kt. Kerekt kápolnájában. Bécs.

Tud. gyűjt.
1818. IV., 140-141.

Oltárkép. Herz Mihály. Érseki Liceum. Eger.

Tud. gyűjt.
1818. IV., 140–141.

Oltárhép. Herz Mihály. R. kath. templom. Agárd.

Tud. gyűjt.

1818. IV., 140-141.

Önálló táblakép - Egyházi festmény

H e s z János Mihály:
András apostol halála.

M Ű V É S Z E T
I.évf. 1902.
76.
"Adatok művészetünk történetéhez"

Alkalmazott táblakép - Egyházi
festmény

Hesz János Mihály:
Jézus feltámadása
/Széchenyi sírkápolna, Nagycenk/

M Ű V É S Z E T
I.évf. 1902.
76.
"Adatok művészetünk történetéhez".

Alkalmazott táblakép - Egyházi festmény

Hesz János Mihály:
Ker.Szt.János
/:Eger,Püspöki szeminárium:/

M Ű V É S Z E T
I.évf. 1902.
76.
"Adatok művészetünk történetéhez"

Alkalmazott táblakép - Egyházi festmény

H e s z János Mihály:
Keresztrefeszítés
/Széchenyi sírkápolna, Nagycenk/

M Ű V É S Z E T
I.évf. 1902.
76.
"Adatok művészetünk történetéhez"

Alkalmazott táblakép - Egyházi
festmény

Hesz János Mihály:
Mária mennybemenetele
/Széchenyi sirkápolna, Nagycenk/

M Ű V É S Z E T
I.évf. 1902.
76.
"Adatok művészetünk történetéhez"

Alkalmazott táblakép - Egyházi
festmény

Hesz János Mihály:
Mária mennybemenetele
/:Eger, Püspöki szeminárium:/

MŰVÉSZET
I.évf. 1902.
76.
"Adatok művészetünk történetéhez"

Alkalmazott táblakép - Egyházi
festmény

Hesz János Mihály:
Nep.Szt.János
/:Eger,Püspöki szeminárium:/

M Ű V É S Z E T
I.évf. 1902.
76.
"Adatok művészetünk történetéhez"

Alkalmazott táblakép - Egyházi
festmény

Hesz János Mihály:
Mária születése
/Széchenyi sirkápolna, Nagycenk/

M Ű V É S Z E T
I.évf. 1902.
76.
"Adatok művészetünk történetéhez"

Alkalmazott táblakép - Oltárkép

H e s z János Mihály:
Szent Gaspár
/Bécs, Wieden-i templom/

M Ű V É S Z E T
I.évf.1902.
76.
"Adatok művészetünk történetéhez"

Szt. István oltárképe. Herz Mihály. Eger, líceum templomában.

Tud. gyűjt.
1818. III., 140.

Sz. Anna Máriával és Joachimmal. Oltárkép.

Flex Mihály. Agárdi r. kath. templom.

Trd. gyűjt.

1818. III. 140.

Alkalmazott táblakép - Egyházi
festmény

Hesz János Mihály:
Szent István király
/:Eger, Püspöki szeminárium:/

M Ű V É S Z E T
I. évf. 1902.
76.
"Adatok művészetünk történetéhez"

Alkalmazott táblakép - Oltarkép

H e s z János Mihály:
Szt. István megkeresztelteté se
/Győri dóm/

M Ű V É S Z E T
I.évf. 1902.
76.

"Adatok művészetünk történetéhez"

Alkalmazott táblakép - Oltárkép

H e s z János Mihály:
Szt.Miklós
/Bécs, Wieden-i templom/

M Ű V É S Z E T
I.évf. 1902.
76.
"Adatok művészetünk történetéhez"

Alkalmazott tablakép - Egyházi
festmény

Hesz János Mihály:
Szent Miklós
/Széchenyi sirkápolna, Nagycenk/

M Ű V É S Z E T
I.évf. 1902.
76.
"Adatok művészetünk történetéhez"

Rafael: Madonna [illegible] Jánossal.
Másolat. Herz Mihály, [illegible]ő müve.

Tud. gyűjt.
1818. XII., 113.

„Ecce Homo". Hesz Mitrájfestő művész.

Táblakép.

Tud. gyűjt.

1818. XII., 113.

Festészet, önálló táblakép, XIXsz.e.f.

Hesz János Mihály: Szent István képe 16 alakkal, oltárkép, Eger, Lyceum temploma

Századok 1874. ~~26-44 o.~~ 84-102 o.
Nagy Iván: Magyarországi képzőművészet

Táblakép. (: Oltárkép :) Kt. István 16 mellék-alakkal. Herz J. Mihály. (: Eger, Liceum-templom :)

Tud. gyüjt.

1818., III., 140.

Táblakép. (: Oltárkép:) Szt. Anna Máriával és Joachimmal. Herz J. Mihály.

(: Agárdi r. kath. templom.!)

Tud. gyűjt.

1818., III., 140.

Festészet, önálló táblakép, XIXsz.e.f.

Hesz János Mihály: Szent Anna Máriával és Joákhimmal, oltárkép az agárdi templomban

Századok 1874. ~~25-44~~ o. 84-102 o.
Nagy Iván: Magyarországi képzőművész

G.

br. Fischer István egri érsek
pártolja
Hesz János Mihály festőt /egri Lyceum
oltárképe§ és Rafael Szent családja
Mechetti után§, utóbbi 1818-ból/

Századok 1874. [illegible]. 84-108 o.
Nagy Iván: Magyarország képzőművészet

Müvészeti oktatás, festészet, XVIII sz vége
Külföldi tanulmányok

Hesz János Mihály 1784-94 a bécsi k. akadémián /Tanára Maurer Hubert/

Századok 1874. ~~26-114 o.~~ 84-102 o.
Nagy Iván: Magyarország képzőművészet

G

Ürményi Miksa
megrendeli
Hesz János Mihálytól az agárdi temp -
lom oltárképét: Szent Anna Máriával
és Joákhimmal /XIX sz. e. f. ?/

Századok 1874. ~~25-44~~. 84-1080.
Nagy Iván: Magyarország képzőművészet

Táblakép. Rafael-másolat. (Madonna Jézussal és Szent Jánossal:) Flex Mihály.

Tud. gyűjt.
1818., XII., 113.

Grafika, rézmetszet, XIX sz.e.f.

Hesz János Mihály: A Palikárok c. festménye után /saját m.?/ 1834

Századok 1874, 25-44 5. 84-102 o.
Nagy Iván: Magyarország képzőművészet

Grafika, rézmetszet, XIX sz.e.f.

Hesz János Mihály: A Megvaltó sirbatétele /saját festménye után, 1816/

Századok 1874, ~~26—44—o~~. 89-102 o.
Nagy Iván: Magyarország képzőművészet

Grafika, rézmetszet, XIX sz.e.f.

Hesz János Mihály: gróf Károlyi József c. festménye után /saját?/

Századok 1874, [illegible]. 84-102 o.
Nagy Iván: Magyarország képzőművészet

Grafika, részmetszet, XIX sz.e.f.

Hesz János Mihály: Ecce Homo
/saját festménye után, 1816, pontozott/

Századok 1874, ~~26-44 o.~~ 84-102 o.
Nagy Iván: Magyarország képzőművészet

Táblakép. Bécsiföldmívésiakad. kt. kerekttemplomének oltárképe. Herz J. Mihály.

Tud. gyűjt.
1818., IV., 140-141.
Sk.: A Honnyi Mivének Esmértetése.

Festészet, önálló táblakép, XIXsz.e.f.
Hesz János Mihály: gróf Károlyi [illegible]
József /rézmetszetben is/

Századok 1874. [illegible] 84-102 o.
Nagy Iván: Magyarország képzőművész[illegible]

Táblakép. Egri érseki liceum templomában oltárkép. Hesz J. Mihály.

Tud. gyűjt.

1818., IV., 140-141.

K.: A Honnyi Mivészek Esmértetése.

Táblakép. Agárdi uj templom oltárképe.

Herz J. Mihály.

Tud. gyűjt.

1818., IV., 140-141.

K.: A Honnyi Mivének Esméretése.

Festészet, önálló táblakép, XIXsz.e.f.

Hesz János Mihály: Rafael Szent családja /Mária, Jézus, János kisdedekkel/, Mechetti után, 1818

Századok 1874. ~~25-44 o.~~ 84-102 o.
Nagy Iván: Magyarország képzőművész

Festészet, önálló táblakép, XIXsz.e.f.
Hesz János Mihály: A Palikárok
/rézmetszetben 1834/

Századok 1874. ~~26-44~~ 84-102 o.
Nagy Iván: Magyarország képzőművészet

Táblakép. (:Oltárkép:) Megváltó Jánossal és Magdolnával. Hesz J. Mihály. (:Bécs, Földmérési akad. temploma.:)

Tud. gyűjt.
1818., III., 140.

Festészet, önálló táblakép, XIXsz.e.f.
Hesz János Mihály: A Megváltó sirbatét
tele, 1816 előtt /saját rézmetszete
is/

Századok 1874. ~~26-44~~ o. 84-102 o.
Nagy Iván: Magyarország képzőművész

Flesz Johann

geb. in Pest maler

1859-60. –

Bècsi akadèmia
jh zw

~~1870~~
1840.

Marlitt V. 15.

Hesz Nep. János Pesten

1862. jun. – jul. kiáll. Müegyllt.
II. Rákóci Ferenc az 1680 évi
forradalom után hazája erdei-
be menekülve, ott egy cigány
bús méla dallamait meghall-
ván, azt magához hivatá és a
dallamokat ismételteti, olajf.,
200 ft.
1863. jan. – febr. kiáll.: Archeji,
olajf.

~~Brouz vésö, tokos füles~~

~~VI. 126.~~

Flesz

H. 2. *Nep. János*, festő, * Pest 1840 körül. Budapesten a Marastoni-féle akadémiában és a bécsi képzőművészeti akadémián tanult. II. Rákóczi Ferenc c. olajfestményével 1862. szerepelt először a Pesti Műegylet tárlatain, ahol utóbb arcképeket állított ki.

R. Gy. I 458. l.

Osztrák műemlékek III. 166, 167.

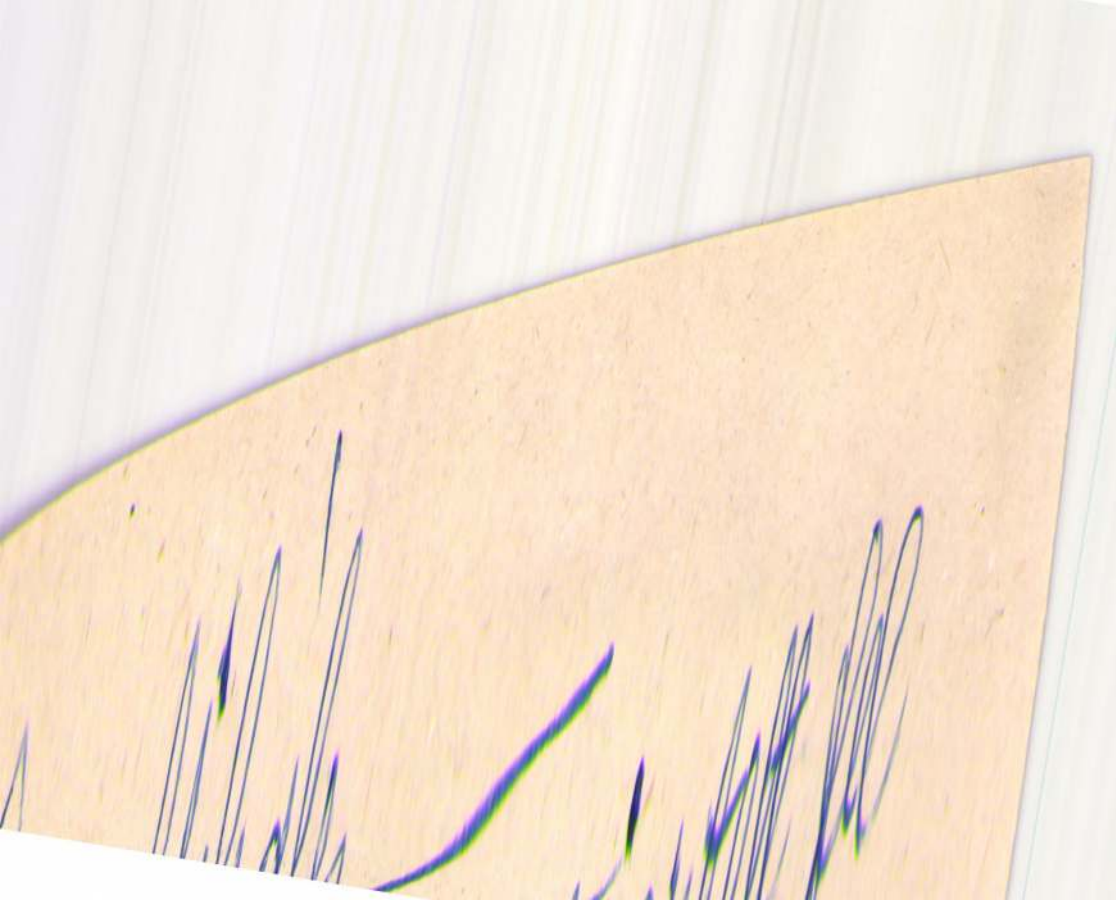

Herz Mihály

1820-ban tervezetet terjesztett fel nádor főhercegnek és a helytartótanácsnak egy nemzeti képzőművészeti akadémia felállítása végett Magyarországon.

Énody Éva: 100 éves a Magyar Képzőművészeti Főiskola.

Budapest, 1971. nov.

Hes 2 János

festő

Pestről, 1859-ben 17 éves

lásd Fleischer Béla . ST. I.

Doszkár János és Ferenc

Háztatarozási, építési és átalakitási
vállalata

Budapest.

Iroda:
IV. Veres Pálné-u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton-u. 3/B.
Telefon József 8-53.

Hesz Mihály

képzőművészeti akadémia-tervét említi

Ónody Éva: 100 éves a Magyar Képzőművészeti Főiskola
Budapest, 1971. 11.sz. 35-37. l.

M.D.K.

HESZ János Mihály festő

Müvért. (1952) Biró Béla: A reformkor müvészetének társadalmi háttere 85. l.

Ø Hesz László +

festőművész

novemdék a 79. gya-
logezred tartalékos
zászlósa a déli hare-
teren szenvedett sebe-
sülésebe a bjelinai
táborí kórházban 20
évés Erőben elhunyt

Budapesti Hirlap

1914. okt. 27.
(Hősök halála.)

U. 1556.

egyházkerület püspökétől.

Elnök ur!

ól 1030–1913 sz. alatt kelt becses leve-
lékek Országos Bizottsága közleményei-
ösesséért, melyet számomra megküldet-
lás köszönetemet nyilvánitom; —
iszteletel vagyok.
ebrecen 1914 január 22

Maksaszárt

Heszberger Ede

L. Feuchtmanger. Simone c. könyve tipográfiája.

emlékre.

A szép magyar könyv, 1962. 18. l.

molk

Haseberger Ede litografus

litografálta: Lion Feuchtwanger Simone c. könyvét.

Dicsérelés ill. könyv

Magyar Grafika. 1963. 2. sz. 18. l.

Illyefalvi: Pesti és budai polgárok 1686-1848 II. 125 l.

Név: Hesenberger Franciscus

Foglalkozás: sárgarésmüves (Auricalcharius)

Szárm. hely: Szegedin

Hitfelekezet: R. K. Csal. állapot: hány

A polgárjog megszerzésének időpontja: 1802. II. 5

A polgárjogért fizetett összeg forintban: 12

M. D. K

HESZER

építőmester

Ybl Ervin: Ybl Miklós 134.

MDK

Heszke Elli

Havas ut, of.

Tájkép, of.

N.Szal. 2. zsürimentes kiáll. 1916. máj. 13 1

MDK

Herzl Kornél fentő
(Paris)
„Gyáuvítérek" c. (vinnentaitva KT-tárlatról)
és egy arcképét (KT tárlaton) Párisba kéri. 1888

MDK-A-I-1/2361.

MI LESZ VELED, MAGYAROM?!

irta: GERGELY ISTVÁN

A jelenkor nemzedékére, a rendkivüli sorscsapásoknak erre a szomoru áldozatára, kétségkivül rendkivüli hivatás is vár. Ha — elvonatkoztatván magunkat mindentől, amihez tulságosan közel állunk — felvetjük a kérdést, *vajjon milyennek fogja látni nemzedékünket a későkor történetirója?* — hiába várunk biztos feleletet intuiciónktól.

Tudjuk ugyan, hogy nemcsak a magunk egyéni életét éljük, de történelmet is — mindazonáltal nem segitheti vergődő sejtésünket a bizonyosság partja felé a mindent áttekintő megismerés. Vergődünk, fuldoklunk az óceán háborgó hullámaiban, él bennünk a megmenekülés üdvözitő bizonyossága, tudjuk, hogy valahol irányt mutat a világitótorony, bár nem látjuk és hogy valahol vár az uj élet szárazföldje, noha még elrejtőzködik szemünk elől. Nem is napról-napra, nem is percről-percre élünk, csupán pillanatról-pillanatra, de ebben a küzdelemben kell, hogy megdönthetlen rendszer legyen, mert okvetlenül van valami célja nemzetünkkel a történelmi fejlődésnek.

Még időtanilag is ki van jelölve a helye nemzedékünknek a magyarság historiájában. *Nyitánya vagyunk a második millenniumnak*, felhangzó előüteme ama hatalmas szinfoniának, amelyet nemzeti életünk eljövendő századaiból az Idők költője alkotni fog. És bizonyára — akár nyiltan, akár lappangva — megcsendülnek már bennünk is, ama vezérmotivumok, amelyek a nagy költemény összekötő fonalai lesznek. Nem a hétköznapi gondok, sem a divatos jelszavak, hanem a vezérmotivumok, őserőnknek eme jellemző örökforrásai lesznek fontosak az eljövendő történetiró szemében, amikor itéletet mond nemzedékünkről.

Mert a legnagyobb müvész az elmulás, amely csak a lényeget tartja fenn, eltörülvén mindazt, ami mellékes és véletlen.

Annyira benne vagyunk az életküzdelem kezdetleges sivárságában, a napipolitika dulakodásaiban, a társadalmi torzsalkodások duhajságaiban — mindez a sok akadály mintegy testileg is annyira közel torlódik össze előttünk —, hogy még képzelőtehetségünkben és az elvonatkoztatás aszketikus magányában sem vagyunk képesek olyan distanciát teremteni, amely korunk jellemének és szerepének történelmi meglátását lehetővé tenné.

Sivatagban vagyunk, de nincsenek prófétáink. A közéletben, a politika és társadalom megnyilvánulásaiban nem hallasz egyebet, mint csupa pillanatnyi jelszót, minden távlat nélkül. Nem akad egy Széchenyi István, aki a jövendőt látja, se Deák Ferenc, aki a jövőt akarja. És a költészetben nem szólal meg Vörösmarty Mihály, aki a nemzetélet összedőlt csárdájában biztatná a vén cigányt: lesz még egyszer ünnep a világon. Sőt mintha nemzetközi dalcsarnok lennénk lényegében és formában idegen nóták zengenek divatos liránkban, drámánkban, elbeszélőirodalmunkban, valóságainktól teljesen idegen alkotások, tér és idő nélkül valók, melyek nem tükröztetik vissza a világháboru, a forradalom, a bolsevizmus összeomlott áldozatát, ezt a mostani Magyarországot, szegényt!

Amikor sem a közéleti emberek megismerésében, sem az irodalom lelkiismeretében nem jelentkezik helyzetünk történelmi meglátásának képessége, kihez forduljon szorongattatásaiban a tapogatódzó néplélek?

Önmagához!...

Abban a nagy vágyakozásban, amely — felülemelkedvén a pillanat adott nehézségein — jómagamnak és korszakomnak megismerése után epeszt, utolsó, de biztos menedéke a töprengő gyötrelemnek: a nemzeti őserő. Mi is, akárcsak elődeink ujra és ujramegéljük az ember tragédiáját, kétségbeeséssel fordulván a tagadás szelleméhez, hogy mutassa meg nekünk a jövendőt. És noha Lucifer tendenciózus képeket varázsol elénk, *az ember alaptermészetéből kitörő eredendő jóság* — (mert ilyen is van, nemcsak eredendő bün) — ujabb emelkedés felé vezeti a bukás áldozatát.

Mi lesz veled, magyarom?!

Ez a nagy kérdés bennünket is gyötör, ama történelmi nosztalgia, amely nem hárta, de előre néz. Amikor apró gondjaimat elintéztem, ugy ahogyan és megvan a házbér, a fütőanyag, az adó, egyszóval, amikor a pillanat szükségleteit kielégitettem, akkor leomlik szobám négy fala, kitárván előttem jövendő idők messzeségét, ahol nemzetem jövője szunnyad.

De ebből a kérdésből: mi lesz? — következik a másik kérdés: mi vagyok én? Ki és mi a modern magyar?

Erre a kérdésre nem tud válaszolni nemzedékünk, legalább is nem ugy, mint utódaink, az eljövendő ivadékok. De amire tud és kell is válaszolnia, az a kérdés igy hangzik: *milyennek kellene lennem?*

És ez az a pont, ahol minden nemzedék felismerheti a maga történelmi hivatását. Magyarnak kell lennem, hogy fennmaradjon a magyar. Ragaszkodnom kell önmagamhoz, fajtám ama erényeihez, amelyek valamikor naggyá és dicsővé tették, hazámat és haladnom kell, előre és felfelé haladnom, de nem idegen minták utánzásával, hanem őserőm szerves fejlesztésével.

És, ha ilyen lesz a modern magyar, akkor az eljövendő történetiró bizonyára azt fogja mondani, hogy nemzedékünk a maga idejében megtette a maga kötelességét.

Három sulyos bányakatasztrófa: összesen hatvanhat halott

A bányakatasztrófák történetében is páratlanul áll az a nagyarányu szerencsétlenség, amely az angliai Chestertonban történt és eddigi jelentések szerint 27 halálos áldozatot követelt. Szombaton óriási ercjü robbanás reszkettette meg a levegőt és mint futótüz terjedt el a hir, hogy felrobbant a bánya. Azonnal mentőexpedició indult a föld mélyébe. Az első robbanás után mintegy három órával ujabb robbanás következett, amely föld alá temette a mentőexpedició tagjait. Hogy a további robbanásoknak elejét vegyék, az egész bányatelepet vizzel árasztották el és igy semmi remény sincs, hogy az expedició esetleg még életben levő tagjai közül valaki is megmenekülhessen. Az ugyanesak angliai Brambó bányában szombaton szintén robbanás történt, melynek 30 áldozata van. 18 holttest még a bánya mélyében fekszik. Szintén szombatra virradó éjszaka sulyos bányaszerencsétlenség történt a nyugatnémetországi Ruhr-vidéken is, amelynek kilenc halottja és tizennégy sulyos sebesültje van. A szerencsétlenség oka valószinüleg az idő előtt elsült robbanópatron volt, mely felrobbantotta a bányaléget.

Eljegyzés:

Zobel Erzsébetet (Kőrösladány) eljegyezte dr. *Nádasdy* István tb. szolgabiró (Tab). (Minden külön értesités helyett.)

Bukovszky Eta és *Balogh* Ferenc müszaki tisztviselő (Kispest) jegyesek.

Hága Irna (Tolna) és *Merényi* Gotthárd (Székesfehérvár) jegyesek. (Minden külön értesités helyett.)

Burszentgyörgyi *Magassy* Margit és dr. *Schier* László klinikai orvos jegyesek.

Foto – rádió – részlet – csere
Láng Tibor Rákóczi-ut 14-35-48 **9.**

Vindis Angela okl. tanitónő (Kőszeg) és *Farkas* János római katolikus tanitó (Jászszentandrás) jegyesek.

Dr. *Wéber* Dezső és felesége, *Bolgár* Lotta leányát, Lottit eljegyezte *Jánoskuti* Sándor tüzérhadnagy, *Reusz* Ferenc és felesége, *Szegedi* Jolán fia.

Házasság:

Negyedi-Wagner Aurél és felesége, született *Burger* Fernanda leányát, Alexát julius 3-án vezette oltárhoz a rákospalotai plebániatemplomban dr. *Cserba* György, özv. dr. *Cserba* Elemérné, született runyai *Zsoldos* Ilona fia. Tanuk voltak: dr. *Kemenes* Illés tankerületi kir. főigazgató és dr. *Schwartz* Gusztáv pápai prelátus, apátplebános.

Dr. *Sztehlo* Aladár és felesége, *Haggenmacher* Márta leányát, Mártát julius 5-én fél 12 órakor vezeti oltárhoz a svábhegyi templomban dr. *Szily* József.

Köncse Jolán okleveles közegészségügyi védőnő és dr. *Boga* Dezső, Tápé község orvosa junius 28-án tartották esküvőjüket Budapesten, a szentdomonkosrendi plebániatemplomban.

— **Hasmütétek utáni időszakokban** egy pohár természetes „Ferenc József“ keserüviz reggelenként bevéve, kitünő hashajtó, amely a belek tartalmát biztosan felhigitja és azt rövid időn belül fájdalommentesen levezeti. Az orvosok ajánlják.

Halálozás:

Idős *Heszlényi* József müépitész junius 30-án Szegeden, 93 éves korában elhunyt.

Özv. *Geher* Antalné, született *Zámbory* Babett 92. életévében Szeghalmon az Urban csendesen elhunyt. Gyászolják: *Geher*, *Niedermann* és *Zámbory* családok.

Pathy Gyula, az esztergomi főegyházmegye ny. lelkésze 74 éves korában, hosszas szenvedés után, elhalálozott. Az elhunytat 1887 julius 31-én szentelték áldozópappá s igy aranymiséjének megünneplésére egyetlen hónap hiányzott. Az elhunytat *Pathy* János aranymisés egri főegyházmegyei ny. plebános gyászolja.

Rimanóczy Endre pápai kamarás, kiérd. ker. esperes, gyulekeszi plebános, Zalaegerszeg törvényhatósági bizottságának tagja élete 69. évében Tapolcán elhunyt. Temetése vasárnap, julius 4-én délután 4 órakor lesz Tapolcán. Az engesztelő szentmise-áldozatot hétfőn reggel 9 órakor mutatják be.

— **(Károly király-emlékünnep Tihanyban.)** A *IV. Károly Király Tihanyi Országos Emlékbizottság* a magyar lélek hüségének kegyeletével óhajt áldozni Nagyboldogasszony napján, augusztus 15-én, vasárnap, Tihanyban IV. Károly apostoli királyunk emlékének. A kegyeletes emlékünnepély egy főpapi szentmiséből, egy szentbeszédből és egy világi szónok emlékbeszédéből fog állani. Ezen alkalomból a MÁV a Déli-pályaudvarról különvonatot indit Siófokra, ahonnan külön hajójáratok szállitják a közönséget Tihanyba.

— **(Megmentették Amelie Earhardt-ot.)** Amelie *Earhardt*, az ismert amerikai pilótanő, aki csütörtökön este világkörutra indult, mint ismeretes, a Csendes-Oceán egyik szigetén kényszerleszállást végzett. A kényszerleszállásról maga a pilótanő értesitette a honolului hatóságokat. A szikratáviratból azonban csak annyit lehetett megérteni, hogy a repülőgép a Howland-szigetektől imntegy 150 mérföldnyire szállott le a tengerre. Az eltünt pilótanő felkutatására kiküldött hajók a *Howland*-szigetek körül minden irányban átkutatták a tengert. Honoluluból érkezett legutolsó jelentés szerint egy angol kereskedelmi hajónak csakugyan sikerült a Howland-szigetek között megtalálnia *Earhardt* Amáliát és társát, akiket fedélzetére vett.

Felkérem azon szemtanukat,
kik ezév március 7-én d. e. fél 11-kor
Csörsz és Alkotás utca kereszteződésénél
egy kék taxi és egy magánauló összefutását látták, — költség megtérítése mellett kedd d. u. 6 óráig jelentkezzenek. I., Tamás-u. 8-10. fld. 1.

— **(Átmeneti megegyezés a francia szálloda-sztrájkban.)** A szállodai és éttermi iparban felmerült ellentétet kétnapi fáradságos erőfeszitések után *sikerült elsimitani*. A közvetitő megoldás *az utolsó pillanatban* jött létre. A tulajdonosok sürgősen visszavonták a bezárásról szóló utasitásokat. A munkaadók és a munkások egyaránt *messzemenő engedményeket tettek*. A létrejött megegyezés a negyvenórás munkahét alkalmazásáról rugalmas formában gondoskodik és *november 1-ig átmeneti intézkedéseket léptet életbe*. A közvélemény nagy megkönnyebbüléssel vette tudomásul az ellentét elsimitását a világkiállitás tartamára.

— **(A Hadirokkantak Országos Nemzeti Szövetsége)** országos igazgatósága a fővárosi és pestkörnyéki csoportok elnökei értekezletet tartottak vitéz dr. árvátfalvi *Nagy* István elnöklésével, amelyen a tüzharcos törvénytervezet beterjesztésért köszönetüket nyilvánitották *Röder* Vilmos honvédelmi miniszternek. Megvitatta az értekezlet a székesfővárosnak a hadigondozottakkal szemben elfoglalt álláspontját, végül örömmel vették tudomásul, hogy a Szent István-napi ünnepségekre a német, olasz és osztrák hadirokkantszövetségek kilátásba helyezték látogatásukat, s ezért az értekezlet az előkészületek megtárgyalására bizottságot küldött ki.

— **(Átvették a lengyelek a Báthory István óceánjáró számára készült csipketeritőt.)** Kiskunhalason ünnepélyesen adták át a diszes halasi csipkéből készült oltárteritőt, amelyet a magyar kormány lengyelek *Báthory* Istvánról elnevezett óceánjárójának kápolnája részére adományozott. Ebből az alkalomból Kiskunhalasra érkezett *Bornemisza* Géza kereskedelmi és iparügyi miniszter, *Orlowsky* Leó budapesti lengyel követ több más előkelőség kiséretében. A vendégeket dr. *Fekete* Imre polgármester fogadta és üdvözölte. *Bornemisza* Géza kereskedelmi és iparügyi miniszter válaszában méltatta az adományozás jelentőségét, amely a testvér lengyel és magyar nemzet barátságát fogja jelképezni a lengyel hajó kápolnájában, de felhivja a figyelmet a magyar népi müvészet szépségeire is. *Orlowsky* követ a Gdynia-Amerikai Lengyel Hajózási Társaság nevében köszönte meg az ajándékot, amely kifejezésre juttatja azt a kegyeletet, amivel a nagy uralkodó emlékének közösen adózik a lengyel és a magyar nemzet. Ezután következett a csipketeritő átadása, végül pedig a csipkeház udvarán megjelent előkelőségek előtt a halasi bokrétacsoport tagjai népi táncokat mutattak be.

EXPOSITION INTERNATIONALE
MÁJUS — NOVEMBER 1937
NAGYSZÁMU MÜVÉSZI MEGNYILATKOZÁSOK
Tudományos, irodalmi és Sportesemények
Felvilágositással szolgálnak: a hajózási társaságok, utazási irodák, turistaintézmények és propagandabizottságok. Budapesti kirendeltség: Pesti Magyar Kereskedelmi Bank párisi kiállitási osztálya.

Nyugodtan utazhat,
ha **bőröndeit, utazási cikkeit**
és mindennemü bőráruit
FANTA NÁNDOR
bőröndösmesternél, VIII., **Baross-utca 5.** szám alatt vásárolja
ALAPITVA 1896. JUTANYOS ÁRAK.

MEGOPERÁLTÁK IFJ. HORTHY MIKLÓST

Ifj. *Horthy* Miklóson, a kormányzó fiatalabb fián csütörtökön délelőtt a Fasor-szanatóriumban *Réthy* Aurél főorvos sikeres mandulaoperációt végzett. A kormányzó fia már régebben készülődött az operációra, sőt már hetekkel ezelőtt kérte a szanatórium igazgatóságát, hogy ugyanazt a szobát bocsássák rendelkezésére, amelyben egyszer régebben már feküdt, mégis az operáció időpontját *még családja előtt is eltitkolta*, ugy hogy senki sem tudott róla, hogy csütörtökön délelőtt ment be a Fasor-szanatóriumba. Ifj. *Horthy* Miklóst dr. *Freud* Frigyes igazgató-főorvos fogadta és ő asszisztált a műtétet végző *Réthy* főorvosnak is, jelen volt azonkivül végig az operációnál *Ádám* Lajos egyetemi tanár.

A beteg az első napot nyugodtan, lázatlanul töltötte, látogatói először pénteken reggel voltak, amikor is ifj. gróf *Károlyi* Gyuláné született *Horthy* Paulette és ifj. gróf *Károlyi* Gyula látogatták meg először. A délelőtt folyamán azonkivül telefonon érdeklődött Kenderesről vitéz *Gerlóczy* őrnagy, a kormányzó szárnysegédje. A kormányzó felesége szombaton délben jelent meg a Fasor-szanatóriumban, hogy fiát meglátogassa. A főméltóságu asszonyt dr. Freud igazgató-főorvos fogadta és kisérte be ifj. *Horthy* Miklós különszobájába. A kormányzó felesége virágcsokorral kedveskedett ifj *Horthy* Miklósnak, aki teljesen jól érzi magát és *néhány nap mulva már el is hagyhatja a szanatóriumot.*

Ne higyjen a hirdetésnek, hanem győződjön meg róla, hogy
Balatonfö'dváron vásárolhat a legolcsóbban villatelket
a legkedvezőbb feltételek mellett! Vizvezeték — villany — kultura. Díjtalan telekbemutatás. Okvetlen kérjen tájékoztatót irodánktól: **Andrássy-út 27. — Tel. 127-660**

— **(Mütétet hajtottak végre Galánthay-Glock Tivadaron.)** Vitéz *Galánthay-Glock* Tivadar nyugállományu tábornok, országgyülési képviselő pénteken hirtelen rosszul lett. Beszállitották a Pajor-szanatóriumba, ahol *Hültl* Hümér igazgató, egyetemi tanár jólsikerült mütétet hajtott végre rajta. *Galánthay-Glock* Tivadar állapota a mütét után lényegesen javult s közérzése is jó.

A dán király és felesége s a tónörököspár motoros kirándulásra indul

Az idén is izgalmas lefolyásu volt a Heenley-regatta

Néhai Liber Endre alpolgármesternek, a Pannonia egykori elnökének szobrot állitott a klub

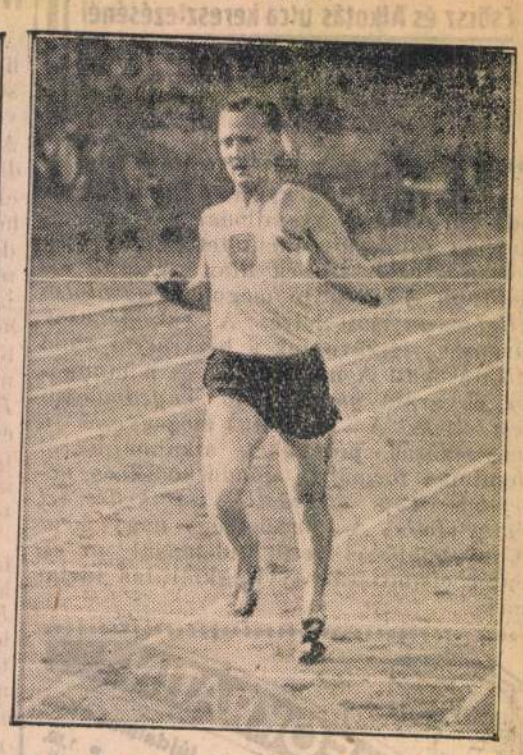

Szabó Miklós győz a Budapest-bajnokságok során

Gyenes (MAC) nyerte a 100 méteres síkfutóbajnokságot

A kassai magyar iskolák tanulólétszáma növekszik

A kassai magyar iskolákban az évvégi beiratkozások meglepően jó eredménynyel végződtek. Még hátra vannak a szeptemberi beiratkozások, de egyes iskolákban már az eddigi eredmény is lényegesen felülmulja a tavalyi összeredményt. A legörvendetesebb eredmény a legfontosabb helyen, a magyar reálgimnázium első osztályában mutatkozott, ahol a szeptemberi beiratások nélkül már eddig is harminc százalékkal mulja felül a beiratott növendékek száma a tavalyi létszámot. Az első osztályba 71 tanulót vettek fel, a multévi 55-el szemben s ez a harmincszázalékos emelkedés egyben azt jelenti, hogy az első osztályban is vissza kell állitani a párhuzamos osztályokat. Hasonlóan biztató eredménnyel végződött az évvégi beiratás a többi kassai magyar iskolában is. Igy a magyar polgári iskolába a tavalyi 180 tanulóval szemben az idén 210-en iratkoztak be.

— **(A Közszolgálati Alkalmazottak Nemzeti Szövetsége)** nagyválasztmányi gyülést tartott dr. *Neményi* Imre ny. államtitkár, társelnök elnöklésével. Az elnöki megnyitó után *Javornitzky* Jenő vezértitkár ismertette a pénzügyminiszternek az illetményecsökkentési rendeletek hatályon kivüli helyezése iránt beadott KANSz felterjesztésére adott válaszát. Bejelentette, hogy a képviselőház és a felsőház tagjaihoz is kérést intéztek a tisztviselők akciójának támogatása érdekében. *Csonday* Győző az automatikus előlépési rendszer megvalósitásáról, *Zsigmond* Béla a családvédelemről, az OTBA reformról, a temetési segélyről beszéltek. *Ványi* István, *Wallendunst* János és *Szabó* Sándor altisztek a drágaságot, az egyenruhailletményt, a vasuti arcképes igazolvány téritési dijának megszüntetését emlitették fel és ellenezték az agglegényadót. Dr. *Rácz* Gyula államtitkár azt javasolta, hogy a KANSz vegyen részt a párisi köztisztviselői világkongresszuson. *Kelemen* Zoltán a vidéki köztisztviselők kivánságait terjesztette elő, majd többek felszólalása után a választmány felhatalmazta az elnökséget, hogy ujabb felterjesztéssel forduljon a köztisztviselők érdekében a kormányhoz.

Tartósan derült idő

Szombaton hazánkban derült, meleg idő uralkodott. A hőmérséklet néhány fokkal tovább emelkedett és a nappali felmelegedés országszerte 26—27 fok, Kaposvárott 28 fok volt és ezzel elérte az évszaknak megfelelő értékeket. Az aránylag gyors felmelegedés a derült, csendes időnek köszönhető, amely a felettünk lévő nagynyomásu léghalmazban uralkodó leszálló légáramlás következménye. A lefelé szálló levegő ugyanis felmelegszik és igy a felhők benne feloszlanak. A felmelegedés magasabb hegyeinken is fokozódott. A Kékestetőn 20 fok, a Dobogókőn 22 fok volt a déli hőmérséklet. A Balaton vize 21 fokra melegedett. A szép, derült idő vasárnap még kitart és a hőmérséklet is tovább emelkedik.

Majdnem egész Európa területén szép, derült és fokozatosan melegedő idő uralkodik. A magasnyomásu léghalmaz Anglia kivételével az egész szárazföldre kiterjed és száraz időt biztosit. Anglia nyugati részén azonban már viharos, hideg északi szél uralkodott, mig keleti felén déli légáramlás mellett igen magas volt a hőmérséklet. Londonban a felmelegedés szokatlanul nagy volt, 28 fokot ért el. Franciaországban, a spanyol, az olasz és a balkán-félszigeteken többnyire 30 fokig emelkedett a hőmérséklet.

B. N.

*

A Meteorológiai Intézet jelenti julius 3-án este 9 órakor:

Budapesten a hőmérséklet 20 fok Celsius volt, a tengerszintre átszámitott légnyomás 765 milliméter, gyengén emelkedő irányzatu.

Várható időjárás a következő huszonnégy órára: Gyenge szél, csak kevés felhő, a hőmérséklet lassan tovább emelkedik.

— **A szivburok, a szivbillentyük és a szivizmok megbetegedéseinek** kezelésénél a rendkivül enyhén ható természetes „Ferenc József" keserüviz fontos segédeszköz, mely reggel felkeléskor egy kis pohárral bevéve a tápcsatorna tartalmát biztosan felhigitja és azt igen könnyen levezeti. Az orvosok ajánlják.

— **(Személyi hir.)** Báró *Wodiáner* Andor miniszterrezidens, a lisszaboni királyi követség vezetője, egyheti szabadságra Budapestre érkezett

— **(Két katolikus papot tartóztattak le Erdélyben.)** Alig néhány nappal ezelőtt indult eljárás államellenes izgatás cimén az Erdélyben levő gyergyóujfalusi római katolikus plebános ellen. Most pénteken ugyancsak államellenes izgatás cimén névtelen feljelentés alapján őrizetbe vették a csendőrök és a csikszeredai ügyészség fogházába szállitották *Timár* Sándor csikszépvizi római katolikus plebánost. Csikmegye vármegyei tanácsa szombaton rendkivüli közgyülést tartott, amelyen *László* Dezső magyarpárti tag felszólalásában szóvátette a letartóztatásokat. Otatea megyefőnök válaszában kijelentette, hogy az intézkedések magasabb államérdekből történtek.

— **(Anna-bál Balatonalmádin.)** A Pátria Magyar Irók, Hirlapirók és Művészek Klubja julius 25-én, vasárnap este műsoros-esttel egybekötött nagyszabásu Anna-bált rendez Balatonalmádin, a Pannónia-szálló összes helyiségeiben. A bál fővédnökségét *Anna* főhercegasszony vállalta. Az igen előkelő és nagyszabásu bálon való részvételét már eddig is több miniszter, képviselő és a társadalmi élet több kiválósága bejelentette. Közreműködik *Juhász* József, *Hosszu* Zoltán, *Ónody* Ákos, *Köpeczi-Bócz* Lajos, *Zsögön* Lenke. A bálon csak meghivóval lehet megjelenni, amit előzetes bejelentés alapján a klub irodája küld ki. Báliroda: VII. Erzsébet-körut 43.

Keveset használt férfiruhák nagy választékban kaphatók
Frakk, zsakett és szmoking ruhák kölcsönzése
Telefon: 12-35-92.
POLACSEK és BERGER VI., ANKERKÖZ 1. sz. Felemelet, (Anker-palota).

— **(Halálos katasztrófával végződött a rekordjavitó kisérlet.)** A zanzibári partok közelében lezuhant egy francia repülőgép és utasai *Trechaud* és *Montaigne* francia pilóták, akik öt nappal ezelőtt startoltak Madagaszkárból s 48 óra alatt Párisban akartak lenni, hogy megdöntsék a madagaszkár—párisi távrepülés időrekordját, szörnyethaltak. *Trechaud* dusgazdag ember volt és szenvedélyből üzte a repülősportot, mig *Montaigne* hivatásos pilóta volt.

A világ cserkészeinek nagy-találkozója

A világ cserkészei erősen készülnek az ötödik világjamboreera. A holland tengerparton már megkezdődött a vogelensangi táborhely előkészitésének munkája. Épül már az üzletváros, a tábor életének központja és a táborhelyet átszelő csatornákat 56 hiddal kötik össze. Az aréna körül 13 ezen ember befogadására alkalmas tribünt emelnek. A vogelensangi jamboreera kiutazó magyar csapat parancsnoksága részletes terveket dolgozott ki a táborverésre vonatkozóan. A magyarok táborhelyét a világtábor egyik főutvonala mellett helyezik el. Hatvan egyenként 8—8 személyt befogadó „örsi sátrat" vernek köralakban. Az ősmagyar szekértáborhoz hasonló táborforma közepét kópjafákkal diszitik. A tábortüzhelyet a szokásos máglyák helyett a magyar táborban a zászlórúd körül széles sávban rakják, hogy annak lángja megvilágitsa a lobogót. A tábor bejárata régi faragásos erdélyi kapu lesz, tetején magyar cimerrel és Hungária felirással. A magyar táborhelyen népi, iparmüvészeti tárgyak számára kiállitási sátrat rendeznek be. A világjamboreera legnagyobb számban az angolok jelentkeztek (8000), utána franciák 2500-an, amerikából több mint 1000, Berlinből 800, Lengyelországból 600, Dániából, Magyarországból és Norvégiából 500—500 cserkész vesz részt a táborozáson.

— **(Vizumkiadás a francia követségen.)** A budapesti francia követség értesiti a közönséget, hogy julius 3-ától, szombattól kezdődőleg a francia vizumokat minden nap reggel 9 órától délután 1 óráig fogja kiadni. — La Légation de France informe le public que la délivrance des visas s'effectuera á partir de samedi 3 Juillet de 9 heures du matin á 1 heure de l'aprés midi.

MINDENT — EGYÜTT és OLCSÓN,
szabadsága alatt elérhet a
augusztus 7-től 22-ig
tartandó utazás alatt
mert
egy napot **VELENCÉBEN,**
két napot **FIRENZÉBEN,**
öt napot **RÓMÁBAN,**
(egy napot **NÁPOLYBAN**) tölt,
mely idő alatt szakszerü vezetőkkel megtekinti a látnivalókat, utána öt napig üdül, pihen **CATTOLCÁBAN,**
tengeri fürdőzik és kirándulásokat tesz.
Megtekinti **SAN MARINO** köztársaságot.
Ezen **tizenötnapos út részvételi dija: P 231.—**
Jelentkezés: Utazási Osztályunkon, Budapest, I., Honvéd-utca 10. sz. Telefon: 1-130-06.

HESZLÉNYI József építész

Grimm Károly: A Szeged-Belvárosi Tanintéz. = Szeged, 1996/1. 35.

1891-ben ő építette

Színház és látványosság

1489. BŐGEL József: Magyar szcenográfia a felszabadulás után, 2. = Színház, 19, 1986, 1. 46-48. ill.
1490. BŐGEL József: A magyar szcenográfia története a felszabadulás után, 3. = Színház, 19, 1986, 6. 39-44. ill.
1491. BŐGEL József: A magyar szcenográfia története a felszabadulás után, 4. = Színház, 19, 1986, 7. 44-47. ill.
1492. GYÖRGY Péter: A mulandóság építészei. = Filmvilág, 29, 1986, 5. 9-15. ill.

Mesterek

1493. Ábrahám Jakab
JÓZSA T. István: Kapcsolatok térben és gondolatban. = Utunk, 1986. július 18. 7.
1494. Ács József
ÁCS József. Újvidék, Fórum, 1986 56 p., ill. **rec.** P. NÁRAY Éva: Konvenciókon túlmutató művészet. = Híd, 50, 1986, 11. 1436-1438.
STEPANOV, Sava: Az állandó útkereső. Ács József pancsovai kiállítása kapcsán. = Híd, 50, 1986, 6. 853-855., ill.
1495. Ádám Zoltán
kiáll. Ádám Zoltán, Bullás József, Mazzag István, Szikora Tamás, Bp., Bartók 32 Galéria, 1986 **ism.** ACSAY Judit: = Ádám Zoltán, Bullás József, Mazzag István és Szikora Tamás munkái Új Tükör, 1986. november 23. 3.
LOSONCI Miklós: Magyarok Sao Paoloban. = Vasárnapi Hírek, 1986. november 9. 7.
1496. Adorjáni Endre

Heszler (Heszlenyi) József

epitem

Lásd - Hoffer Karoft

Ø Heszler Ferenc

épitész ?

Szeged. 1829.

Lásd Buday Mihály

M.D.K

Hesler Ferenc
építész

Gebhardttal közösen fejezték be a kórház építését
1829-ben.

Bálint Sándor: Szeged városa, Bp. 1959. 97 l.

Heinrich Schneider: Burgruine Bp. 1929.

M. D. A.

HESZLÉNYI

Szeged, vasutállomás (1856)

munkatársa Hoffer

Nagy-Papp-Pörtsök: Szeged Bp. 1960.

98. l.

M.D.K.

Heszlényi József (negedi) építés

nevződését a negedi csapathórház felépítésére a tanács jóváhagta.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1896. XVII. évf.

nept. 8. sz. 3. old.

HESZLÉNYI /HESZLER/ JÓZSEF,építész

Szegeden dolgozott.Az ő,valamint Kováts István,Hoffer Károly,Árleth Ferenc,Bainville József tevékenységének jelentős része a század 50-es,60-as éveit jellemző,egyszerübb formanyelvü,mérsékelt romantikus építészethez kapcsolódik. 242.old

TÖRÖK LÁSZLÓ: A szegedi eklektika 227.old

A MÓRA FERENC MUZEUM ÉVKÖNYVE, 1964-65, 1. Szeged, 1966

HESZLER /HESZLÉNYI/JÓZSEF,épitész

Szegeden dolgozott.Az ő,valamint Kováts István,Hoffer Károly,Árleth Ferenc,Bainville József tevékenységének jelentős része a század 50-es,60-as éveit jellemző, egyszerübb formanyelvü,mérsékelt romantikus épitészethez kapcsolódnak. 242.old

TÖRÖK LÁSZLÓ: A szegedi eklektika 227.old

A MÓRA FERENC MUZEUM ÉVKÖNYVE, 1964-65, 1. Szeged, 1966

HESZLER/Hez

HESZLER József építész

Csongrád, elemi iskola, 1859/60

CSMÉE 56.

meg. Inkább uralkodnak a pausál-í
magyarázhatók részben állapotukna
közeli szemléletet inkább kizáró
distanciát igénylö) kvalitásával,
lelökörülményeik (eddigi) ismeret
és datálásuknak alapja is tipológ
oszlopszobrok. Az oszlopszobor tu
művészettörténeti kompendiumban -
stílusnak a romanika felülethez k
kibontakozását jelző biztos indic
csak nem régen hívta fel a figyel
oszlopszobor megkerüli a "faragot
kérdését, inkább *imago*, mint *stat*
vagy látszat-szobor, ami lehetővé
építészeti tagozatokon, pl. oszlo
festett, más figuraábrázolásokkal
tartalma az "oszlopos tag", a hit
támaszainak képzetében foglalható
megítélésük számára még kevésbé t
adottságnak, hogy "Talán legközel
katedrális nyugati díszkapuja, me
és az újabban felbukkant Châlons-
korábban tehát nem készülhettek a
sem."[5] 1978-ban[6] már kétségbe
oszlopszobroknak egykori kapuzath
1. ez az oszlopszobrok alkalmazás
a művészettörténeti irodalom álta

HESZLERØ HESZLÉNYI JÓZSEF,épitész

Ybl állandóan kapcsolatban állt az európai épitészet egészével,de ő és számos társa a nemzetmüvészeti hangulatának engedve,ragaszkodtak a xxxxxxxxxx romantika elsődleges formáihoz a polgári lakóházak épitésénél. Szegedi épitész volt. 240.old

TÖRÖK LÁSZLÓ: A szegedi eklektika 227.old

A MÓRA FERENC MUZEUM ÉVKÖNYVE, 1964-65, 1. Szeged, 1966

HESZLÉNYI/HESZLER JÓZSEF.épitész

Ybl állandóan kapcsolatban állt az európai épitészet egészével,de ő és számos társa a nemzetművészeti hangulatának engedve,ragaszkodtak a romantika elsődleges formáihoz a polgári lakóházak épitésénél. Szegedi épitész volt. 240.old

TÖRÖK LÁSZLÓ: A szegedi eklektika 227.old

A MÓRA FERENC MUZEUM ÉVKÖNYVE, 1964-65, 1. Szeged, 1966

HESZLER/HESZLÉNYI/JÓZSEF, építész.

Szegeden dolgozott. Hoffer Károllyal közösen épitették az épitészetileg jelentéktelen rendezőpályaudvart, a mult század második felében. 242.old. 29.jegyz

TÖRÖK LÁSZLÓ: A szegedi eklektika 227.old

A MÓRA FERENC MUZEUM ÉVKÖNYVE, 1964-65, 1. Szeged, 1966

M.D.K.

ifj. Heszlényi József (szegedi) építész

tervei és ajánlata alapján épitik fel a szegedi zsidó árvaegyet árvakázát.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1899, XV évf.

ápr. 29. sz. 2. old.

M. D. K.

HESZLÉNYI (Heszler) József építész

Szeged, nyári színkör építésénél

Hoffer Károly munkatársa

(1856)

Nagy-Papp-Börtsök: Szeged Bp. 1860. 87. l.

MDK

Heszlényi József

l.: Hessler József

Tiszatáj, Szeged, 1956. aug. X. évf. 4. sz.
278. l.

M. D. K.

HESZLER

Lásd: Heszlényi

MDK

Hesszler (Hesszlényi) József (építész)

(Nem tudom megállapítani, vajjon a szegedi első vasutállomásra vonatkozó megjegyzés, hogy t. i. azt Hoffer Károly Hesszler társaságában építette, áll-e az 1858-ban épült régi színházra is.)

Bálint Sándor: Az építőművészeti klasszicizmus és romantika szegedi korszaka.

Tiszatáj, Szeged, 1956. aug. X. évf. 4. sz. 278. l.

MDK

Heszler (Hesszlényi) József (építész)

társaságában építi Hoffer Károly 1856. körül a szegedi vendéglőpályaudvar máig álló épületét, amely Szeged első vasúti állomása volt.

Bálint Sándor: Az építőművészeti klasszicizmus és romantika szegedi korszaka

Tiszatáj, Szeged, 1956. aug. X. évf. 4. sz. 278. l.

MDK

Heszler Ferenc [építész]

Ő és Gebhardt Jakab fejezték be közösen a szegedi kórház építését (1829).

Bálint Sándor: Az építőművészeti klasszicizmus és romantika szegedi korszaka. Tiszatáj, Szeged, 1956. aug. X. évf. 4. sz. 275 l.

Tornyát kétszer sújtotta villám

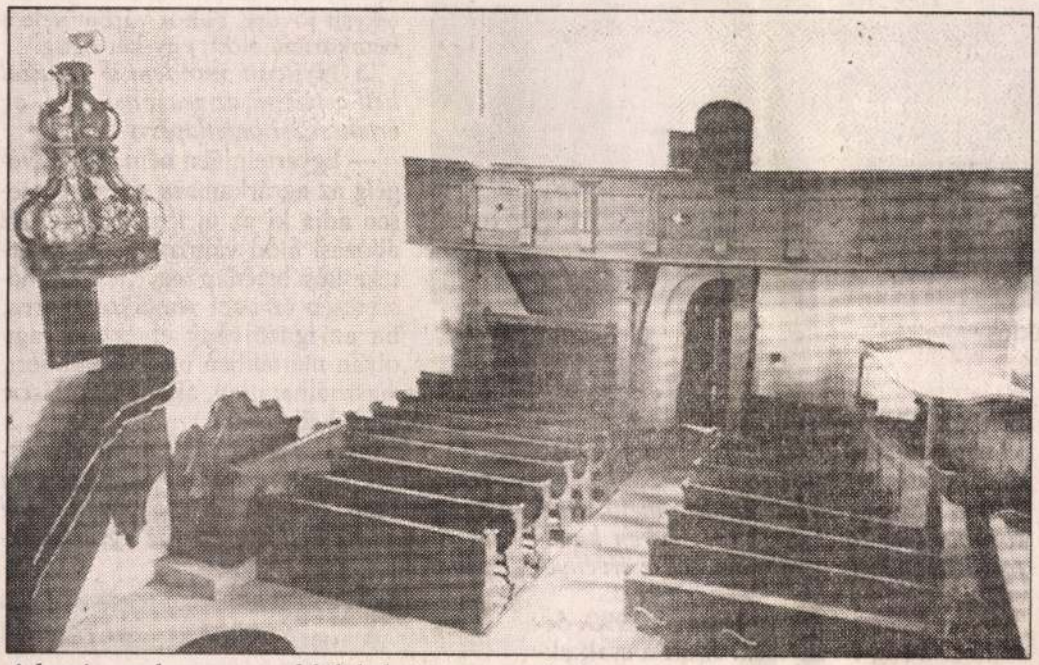

A hetei templom torony felőli belseje az orgonával

Névadója az a Hete nevű nemes lehetett, akit 1270-ben a közeli Csépántelke birtokosaként is említettek. A középkori falunak már 1417-ben volt temploma, de ennek a templomnak nem maradt nyoma. 1648-ig Tarpa filiája volt. 1795-ben a régi fatornyot javították és zsindelyezték. 1798-ban Kakuk Imre öt forint tizenöt krajcárt vett fel a torony mozdításáért. 1798. május 11-én kötöttek szerződést, ebből idézünk: „Én Paulitsek András Munkátsi Kő Míves és Áts Májszter vállaltam magamra... a Hetei Nemes Ekklésia számára egy Templomnak Termés Kőből lejendő fel állítását." Az alapkövet 1799 májusában tették el. 1802-ben fizettek „Aranyfüstért a Stucaturára 36 kr, a rajzolásért ugyan oda 5 frt. Az ajtó félre metszett betűkért 3 frt. Kathedráért 14 ftr. 6 kr." A belső berendezést Sándorházi Ambrus asztalos készítette. 1818-ban egyezséget kötöttek Kék Ágoston madai kőművessel a torony vakolására, meszelésére, így 1819-re lett készen a templom.

1845–46-ban szükségessé vált a romladozásnak indult templom javítása. Szuhár János beregszászi kőműves, Gábor János ács és Ferencz Károly bádogos mesterek szerződtek a munkálatok elvégzésére. Közben 1846-ban egy villámcsapás a tornyát leütötte, amit újonnan kellett készíteni és bádoggal fedték be. 1930-ban ismét villám sújtotta, de nagyobb veszedelem nem történt, csak a villámhárító és a fala sérült meg, amit kijavítottak. A templom délkelet-északnyugati tengelyben épült. A délkeleti homlokzat előtti tornya 26 méter magas és háromszintes. Főbejárata félköríves, falsávval keretelt kapu, ívmezejében a következő kétsoros felirattal: „Fe: Romay Császár II-dik Ferencz Uralkodásába épült ez a sz: templom és a torony: A ne: Hetey Ref Eclesia maga kölcségén 1802." A bejárat fölött ovális, feljebb és a templomon félköríves szalagkeretes zárókővel díszített ablakok vannak.

A templom északnyugat felé félköríves záródású. A torony alja csehsüveg boltozatos. A 9x17 méteres belső térben sík, vakolt mennyezet és 200 ülőhely van. Két karzata közül a hátsó ívelt alaprajzú, mezeiben rátett volutákkal, középső mezejét gazdag, áttört, faragott ornamentika díszíti, fölötte ívelt, ráccsal áttört oromzat van. A fából készült szószék kosarának alja kehely alakú, hátlapján az 1807-es évszámmal. A pelikános szószék korona áttört, indás-volutás motívumokkal készült. A Mózes-szék mennyezetes, ívelt oromzatát két esztergályozott oszlopocska tartja, mellvédje kihasasodó. Berendezése népies késő barokk, a szép rajzú templompadok copf díszítésűek. A templomot az 1980-as években szépen felújították. A késő barokk stílusú templom műemlék jellegű.

Három harangja van. A 243 és 105 kg-osokat Szlezák László öntötte 1937-ben Budapesten, a 25 kg-os ismeretlen helyen készült, felirata: „Hetei Papp Zsigmond gondoskodásából, 1745." Fényes Elek szerint 359 református és 11 más, az 1911–13. évi névtárak szerint 407 református és 147 más vallású lakója volt.

A 243 és 105 kg-os harangjait Szlezák László öntötte 1937-ben Budapesten, a 25 kg-os ismeretlen helyen készült, felirata: „hetei Papp Zsigmond gondoskodásából, 1745". — Fényes Elek szerint 359 református és 11 más, az 1911–13. évi névtárak szerint 407 református és 147 más vallású lakója volt.

Ide csapott kétszer a villám

Archív felvételek

Bíró Miklós *Elek Emil felvétele*

sen nagy számban váltottak ki őstermelői igazolványt, melyet mi sem bizonyít jobban, hogy a 108 ezer igazolvány az országosnak a közel egyhatoda. Ez a szám természetesen nem azt jelenti, hogy ténylegesen ennyien foglalkoznak élethivatásszerűen mezőgazdasági termeléssel. Például az őstermelők között nagyon sok az 1-2 hektáros valódi kistermelő, aki az innen származó bevétellel csupán kiegészíti a legszükségesebbekre elegendő jövedelmét. Sokan vannak olyanok is, akiknek feleslegük képződik egy termékből, s a jó felvásárlási ár miatt értékesítik azt. A meggynél például idén 50 kilogramm értékesítésénél már egy ezrest „hozott" a kiváltott őstermelői igazolvány. Azután az is hozzájárult az igazolvány sikeréhez, hogy a felvásárlóknak nem volt kedvük bajlódni az átvételkori adóelőleg levonási adminisztrációval, ezért — szabálytalanul ugyan, de — csak az igazolványosoktól vette át a terméket.

❑ *Úgy tudom tapasztaltak még további nemkívánatos jelenségeket is?*

> „Elő kell venni az értékesítési betétlapot, s egyeztetni kell a felvásárlási jeggyel."

— Az őstermelői igazolvánnyal, mint egy új típusú rendszerrel kapcsolatban semmi probléma nem lehet. Ugyanakkor helyenként tapasztalható volt, hogy egyesek nem megfelelően értelmezték a saját gazdaság fogalmát. Ebbe ugyanis nem tartozik bele, ha valaki bérmunkát végez, s úgymond „őstermelőként" kapja meg munkabérét. Remélhetőleg az ilyen, megtévesztő nyilatkozatokra a jövőben nem kerül sor. Igazolvánnyal csak azok rendelkeznek majd, akik ténylegesen gazdálkodnak és saját gazdaságukban előállított termékeket értékesítenek, beleértve ebbe a gyógynövénygyűjtést végzőket is.

❑ *Ilyenkor év végén mi a teendője egy őstermelőnek?*

— Elő kell vennie az értékesítési betétlapot, s egyeztetni kell a felvásárlási jeggyel. Fontos, hogy minden tétel szerepeljen az előbbin is, mivel a felvásárló egy külön nyomtatványon közli az adóhatósággal, hogy milyen számú igazolvány tulajdonostól vásárolt fel terméket. A két adatban a közösen elért bevételt kell osztani a közös őstermelői tevékenységet folytató családtagok számával.

❑ *Ha ezzel végezett az őstermelő, mi a további teendője? Az 1997. évben kiváltott igazolványt egyáltalán kell-e érvényesíteni?*

— Az őstermelői igazolványok 1999. december 31-ig érvényesek. Ezért a csak akkor kell felkeresni a gazdajegyzőt, ha az 1998. évre értékesítési betétlapot kíván kiváltani, illetve ha adózási módot változtat az őstermelő. Az értékesítési betétlapot nyilván még az első értékesítés előtt célszerű kiváltani. Az adózási mód változtatása érdekében viszont március 20-ig kell a gazdajegyzőhöz fordulni. Az ez évi adó kiszámolásakor kiderül ugyanis, hogy jól döntött-e például valaki, aki az átalányadózást választotta. Nem jár-e jobban, ha — miután valószínűleg ismét átlépi a 250 ezres adómentes árbevételi határt — áttér a több kedvezménnyel járó tételes költségelszámolásra. Véleményem szerint a tételes költségelszámolás a kedvezőbb, igaz ez esetben a ráfordításokról, a szolgáltatásokról számlákra is szükség van, s ez együtt jár egy kis adminisztrációval, de érdemes vállalni, hiszen ezzel is több pénz marad a zsebben. A döntés joga természetesen az őstermelőé. Mindenki maga döntse el, mit vállal.

> „A tételes költségelszámolás a kedvezőbb, igaz ez esetben a ráfordításokról is számla kell."

❑ *Akik még csak ezután akarnak új igazolványt kiváltani, azoknak milyen feltételeknek kell megfelelniük?*

— Az igazolvány kiváltásához szükséges dokumentumok megléte is fel lehet készülni. 1998-ban a nyilvántartások pontosítását követően gazdajegyzőink január 19-től folyamatosan teljesítik az őstermelők igényeit. Ha valaki például búzát, kukoricát, napraforgót értékesít jövőre, akkor várhat vele a betakarítás előtti egy-két hétig.

❑ *Nyilván mindenkit érdekel kell-e fizetni az igazolványért, az értékesítési betétlapért?*

— Egyértelműen nem. 1999. végéig az agrárkamara térítésmentesen adja ki az új igazolványt. Az adózási mód változtatás és az értékesítési betétlap ingyenes. Természetesen ez nem vonatkozik arra, ha az igazolvány elveszett vagy olyan mértékben megrongálódott, hogy az használhatatlan, akkor a pótlásért ezer forintot kell fizetni.

❑ *A lassacskán száztízezer regisztrált őstermelőnek egyelőre csak egy kis hányada kamarai tag. Érdemes-e, vagy valakiknek egyáltalán be kell-e lépnie az agrárkamarába?*

> „A kamarai tagság meggyőződésünk szerint nem jelenthet gondot a termelőknek."

— A gazdasági kamarai törvénynek, amelyet a parlament a közelmúltban módosított, egyik fontos előírása, hogy az „adóbevallást adó kistermelő, illetve az agrártámogatást igénybe vevő mezőgazdasági őstermelő, az agrárkamara tagja". Kivéve akkor ha az önkormányzat igazolja, hogy a szociális igazgatásról és ellátásról szóló törvény alapján jövedelempótló támogatásban részesül. Meggyőződésünk szerint a kamarai tagság nem jelenthet gondot a termelőknek, hiszen hároméves működésünkkel bizonyítottuk, hogy a termelők érdekében végezzük a munkánkat, segítünk intézni ügyes-bajos dolgaikat. Szaktanácsot és folyamatos tájékoztatást adunk a különböző támogatásokról, kedvezményekről. Azzal, hogy valaki tagja lesz a kamarának, csak javulhat a tájékozottsága, s erősödhet a kamarai kapcsolata. Ugyanakkor tagként arra is joga van, hogy beleszóljon a kamara belső életébe, segítheti, de bírálhatja is az itt folyó munkát. A kamara ugyanakkor tagjaitól, s az őstermelőktől tulajdonképpen semmi mást nem kér, csupán nélkülözhetetlen információkat.

M.D.K.

Hetéés Antal, építész

tervét, mely az Andrássy-ut torkolatának méltó befejezését a Városháza tervbevett építésétől függetlenül óhajtja megoldani, enelíti:

Medgyaszay István: Bp. szfőv. épitendő városházának elhelyezése

A Magyar Mérnök- és Építészegylet Közlönye, Bp.

1912. 46. kót. 354. old.

M.D.K.

Heleés Antal dr.

1910-ben előadást tartott az Egletben a Fürdő-[ma József Attila]-utca árkádsorú kiszélesítéséről és az árkádos elrendezésnek az Erzsébet-térre való kiterjesztéséről.

A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Évkönyve, Bp. 1911. XI. köf. 11. old

Slotei László.

„A Magyar-Szovjet Barátság" az MSZT pályázati kiállításán szerepelt fotóival.

Szabad Nép, 1952. márc. 29.

MDK

Hetei László, festő

munkája túlszínes, erznicilag fogyatékos ...

(V.)

Ernst Anz. - „A M.-Szovj. Baráts." - MSzT pályáz. kiáll.

SzN. 1952 III. 28 - Végvári L. - 6. l.

DK

Hetei László

Obraszcov magyar bábjátékosok
között. Olaj.

"Magyar-Szovjet Barátság" Képzőművészeti
kiállítás katalogusa.1952. 4.l.

77. **Hete**, ev. ref. fatemplom.

1727. „Ligneum ad instar prioris." (O. L.; C. P. D. A. 1733. jan. 26.). „Templum ligneum, reformatorum non magnum, ab hinc sunt sex anni aedificatum, scandulis commodo tectum..." (O. L.; C. P. D. A. 1733. jún. 18. No. 1.)

1799. a kőtemplom alapkőletétele. (Lehoczky IIIb. p. 290.)

Lásd még: Balogh p. 133.

(Beszm)

Domfalep

Dr. RITOÓK EMMA
Budapest, Ferry Oszkár-u. 55.

138 Hete (Bereg vm)
Gulácstól 8 km
vasut mincs

Ref. templom
Épült 1802.
Csinos toronyórsak-
kal.
Egészen egyszerű
falusi templom

Nyirsègi utam 1938

MDK

Hetel László, festő

Obraszcov magyar bábjátekosok körött. of.

„Magy. Szovj. Barátsag." - 1952 - Képző m. kiáll. kat. 4. l.

Hetele Menyhért, tervező, építész

Szombathely első püspöke, Szili János és tervező építésze, Hetele Menyhért tervei alapján előszá a papnevelde épülete, majd a capf-stílusú püspöki palota épült fel. – a tér Hetele halálával tanítványának, Andrej György-nek kezei nyomán formálódott ki. Meg Hetele tervei nyomán Andrej építette hazánk legszebb kis palotáját, az u.n. Ölbei-bazat, amelyik ma a Vas m.-i Fortadalmi Múzeumnak ad otthont.

Művészeti Magazin

1977. VIII. 25. 2125 TV, D.

M.D.K.

Hedényi Antal, építész

terve megvételben
részesült az újpesti le-
vente-otthon pályázatán.

Vállalkozók Lapja. Bü. 1942. LXIII. évf.

máj. 13. sz. 5. old.

M.D.K.

Hetényi Antal

Pályamüve a magánerőből történő épülő lakásokra kiirt tervpályázaton megvételben részesült.
Társtervező: Balogh István ,Krupa István,
Bretz Lajos, Szlávik Tibor

Magyar Épitőművészet 1967/4. 9.1.

M.D.

Heténi Antal épitész

Tervüket 7ooo Ft-ért megvásárolták
Társtervező: Lehotzky József, Szubi Tamás

Sikeresen zárult a korszerü felvonulási épület tervpályázat

Magyar Nemzet 1966. julius. 3. 5.1.

M.D.

Betényi Antal építész

Tervüket 7000 Ft-ért megvásárolták

Társtervező: Lehotzky József, Szubi Tamás

Sikeresen zárult a korszerű felvonulási épület

tervpályázat

Magyar Nemzet 1966. julius. 3. 5.1.

M.D.K.

Hetényi Antal, építés

és Medveg Elemér
közös terve megvételben
részesült a szolnoki strand-
fürdő pályázatán

Vállalkozók Lapja. Bp. 1942. LXIII. évf.

jul. 23. sz. 5. old.

M. D. K

HETÉNYI Antal építész

Részvétel a pályázaton (16 000 Ft)

Társtervező: Szmetana György-
Selényi István

Döntöttek Szombathely centrumának éptési tervpályázatáról
110 000 forintot kaptak a pályázó épitészek

Magyar Nemzet 1962. április 27. 3.1.

M.D.K.

HETÉNYI Antal építész

Blokkos lakóépületek alapozási terve
/ 12 000 forintos dijazás/

Társtervező: Vass Endre
Keszey Tibor

Döntés két érdekes épitészeti tervpályázat felett
Magyar Nemzet 1962. január 4. 3.l.

Heténvi Antal MDK

építészmérnök, született Budapest, 1911
az oklevél keltének éve 1938 száma 114

József nádor 1937/38

Helényi Antal

építész

l.

Építészet

1942. 87. l.

88. l.

89. l.

12. Kulbizományban Barna T

13. Árúnak biz. Filtex Rt.-tól

14. Bizományi díj

15. Házbér

16. Fótállási díj

17. Költség

18. Komat

19. Tőkemat

20. Kovács F. magónszamlaja

21. Magyar Béla magónszam

22. Személyzetfizetési

23. Futalék

Hetényi Antal

okl. építészmérnök

szül. Bpest, 1911.

Oklevelet nyert 1938.

József nádor 1937/38.

208. l.

Krzesło Farona I. II. Morvay Pál Grösser II

Görög Illés I. II.
Greiner Anna I.
Greiner Béla I. II.
Grósz Vilmos I. II.
Gürtler Tibor I. II.
Gyika Adrienne I. II.
Győri Sándor Pál I. II.
Gyöngyösi Ferenc I. II.
Hackspacher Mihály I.
Hajdu György I. II.
Hajdu Tibor I. II.
Hajnal Ferenc I.
Halmi László Tibor I. II.
Haluf Béla I.
Hámori Antal II.
Harangozó Róza I. II.
Harsányi Róth István I.
Hatvanger Béla I. II.
Hausz Anna I. II.
Havasi Gábor I. II.
Hegedüs Endre I. II.
Hegedüs Ferenc I. II.
Hegymegi Kiss Katalin I.
Hermann Jenő I. II.
Hernádi Béla I. II.
Hernádi József I. II.
Herskovics Sándor I. II.
Heténvi László I. II.
Hilvert György I. II.
Kalamenovics Ervin I. II.
Kálmán István I.
Kálmán Miklós I.
Kálmán Gy. Szilvius I.
Kalocsay Gyula I. II.
Kamarás Ferenc I. II.
Kamarás László I. II.
Kámán József I.
Kaplonyi Klára I. II.
Karácsonyi Sándor I. II.
Károly Zs. Katalin I. II.
Károlyi László I. II.
Karsai Géza II.
Katona Laura I. II.
Kaufer Ödön I. II.
Kemény István I. II.
Kéri István I.
Kertész Gusztáv I. II.
Kertész Tibor I. II.
Király Sándor I.
Kis József I. II.
Kis Tivadar László I. II.
Kispál József I. II.
Kiss Klára Magdolna I.
Klacansky György I. II.
Klein György I.
Klein Noémi I. II.
Knoblauch Miksa II.
Kóbor János I. II.

Hetényi Antal

az újpesti levente-
otthon és székház
terop.
megvétel

MMÉEKÖZI

1942. 88. l.

Hetényi Antal

szolnoki melegvizű strandfürdő terv. megvétel

MMÉEKözl
1942.120-l

Hetényi Antal, építész

Fájdalomtól megtört szívvel tudatjuk, hogy a felejthetetlen drága férj, apa, testvér, rokon **Hetényi Antal**, Ybl-díjas okl. építészmérnök hosszú évekig türelemmel viselt, súlyos betegség után 1980. október 13-án elhunyt. Temetése 1980. október 20-án, 12 óra 30 perckor az Óbudai temetőben lesz. Gyászolják: felesége, Hetényiné Pán Ilona, fiai András és Tamás, testvére, rokonai, barátai. (x)

– Közlemény

6.

Esti Hírlap, Bp. 1980 okt. 18.

Helényi Antal

Az alábbi tervpályázaton 2 helyezést elért 1. számú pályaterv munkatársa v olt.

Borosnyay Pál: Alagútcsaluzattal kivitelezhető lakó- és szállásjellegű épületek tervpályázata, 197o. Magyar Építőművészet, 1971.5.sz. 2-12.l.

Hetényi Antal építész

— **HALÁLOZÁS:** Fájdalomtól megtört szívvel tudatjuk, hogy a felejthetetlen drága férj, apa, testvér, rokon **Hetényi Antal,** Alpár-díjas okl. építészmérnök — hosszú évekig türelemmel viselt súlyos betegség után — 1980. október 13-án elhunyt. Temetése 1980. október 20-án, 12 óra 30 perckor az Óbudai temetőben lesz. Gyászolják: felesége, Hetényiné Páll Ilona, fiai András és Tamás, testvére, rokonai, barátai.

— Drága Didánk, **dr. Román Jenőné** szül. **Waldapfel Hedvig,** 1980. október 15-én, hosszú szenvedés után elhunyt. Temetése 1980. október 19-én, fél 11 órakor lesz a

Magyar Nemzet 1980. X. 17.

HETÉNYI ANTAL, építész

Az 1961-ben a "Szombathelyi városközpont tervpályázatára" kiírt pályázat egyik pályatervét közösen Szmetana György, Selényi István és Heténi Antal készitették. -16.000 forintos dijat nyertek. 93.old

KÁROLYI ANTAL: A szombathelyi városközpont tervpályázata 91.old

VASI SZEMLE, Helyismereti Évkönyv, 1962. II.köt. Szombathely, 1962

HETÉNYI ANTAL, építész

Szombathely városközpontjának rendezésére meghirdetett országos nyilvános tervpályázat 1961.dec.15 és 1962. ápr.5.között.-44 értékes pályázat volt.-A 16.000 forintos III.díjat Szmetana György, Selényi István és Hetényi Antal nyerték. 406.old. jegyz.

HECKENAST JÁNOS: Napjaink Városfejlesztési problémái 377.old

VASI SZEMLE, Helytörténeti évkönyv, XIX.évf, 1965 3.szám Szombathely, 1965

Hetényi Istvánné Révész Jsa[illegible]

[illegible]parm.

1919 Bp.

1934-36 (hicsapták)

tímmův. Fonik 1947-1949 dramaturg rendező

Gallé Tibornál és Bernát Aurél nál tanult rajzolni

1947-48 Bábszínház gyűrj.

1948-49 [illegible] tudósítói tut tiskáre

1950-51 Ypm Fonik szimpadi tanszék tanszegéd

férj, [illegible]

HETÉNYI JUDIT

R. Gy. Zs.: EROTIKUS HIRDETÉSRŐL
MŰALKOTÁS

NÉPSZABADSÁG 2001 I 13

UNIVERSITY OF SZEGED
Department of Education
H-6722 Szeged, Petőfi sgt. 30-34
Phone & fax: 36-62-420034

rvezünk Szegeden „Neveléstudomány az szejövetelt szeretnénk felhasználni arra, hogy ed utolsó évtizedeinek magyarországi et játszó

József

ló fogadáson kerül sor.
19 óra, helyszíne a Rendezvényház. (Szeged,

HETÉNYI JUDIT

35.o.

NÉPSZABADSÁG **BUDAPEST** 2001. JANUÁR 13., SZOMBAT

Erotikus hirdetésből műalkotás

A két alkotót a tömegkultúra megjelenési formái foglalkoztatják

Call Me Now! – vagyis, Most hívj! – áll az erotikus hirdetések nőalakjai mellett. A hétköznapi szexhirdetések kortárs műalkotásokká változnak Rácmolnár Sándor és Hetényi Judit munkáin. Call Me Now című tárlatuk a Stúdió 1900 Galériában látható január 24-ig.

Az erotikus hirdetések hatalmasra nagyított nőalakjai jelennek meg Rácmolnár Sándor és Hetényi Judit festményein, faliszőnyegein. A képzőművész házaspár az aktokat torz testtartásban, a nemiség jegyeit pedig az erotikus hirdetéseken látható csillaggal vagy sötét négyzettel letakarva mutatja be.

– Hová jutott az akt mint ábrázolás, milyen átalakuláson ment át a műfaj? – kérdezte Rácmolnár Sándor. S ezek a kérdések, gondolatok hozták létre a sorozatot. Az akt erotikus hirdetéseken látható hétköznapi megjelenését áthelyezték a képzőművészetbe.

A Képzőművészeti Egyetem képgrafika szakán végzett Rácmolnár Sándor művészeti munkái mellett reklámgrafikákat és animációs filmeket is készített. A tömegkultúra hétköznapi megjelenési formái már a kilencvenes évek elején is foglalkoztatták. Ilyen volt kigyúrt, brutális férfifigurákat bemutató sorozata és a Schwarzenegger előtt fekvőtámaszt nyomnak a producerek című munkája. A Stúdió Galériában kiállított Call Me Now című anyag egyik aktképét telefonszámokkal kitöltött tapadó cédulákkal, egy másikat divatzacskókkal egészítette ki. Felesége, Hetényi Judit a faliszőnyegek kivitelezésében segített. Egyiken a női test fekete csipkéből, a hajkorona pedig sűrű cérnaszövésből áll. Az akt nyakában az aranylánc finom szövésű hímzés, a végén valódi kővel.

Faliszőnyeg modern házi áldással

– A festmények egyéni munkáim – mesélte Rácmolnár Sándor –, a faliszőnyegeknek pedig csak ötletadója vagyok. Feleségem döntötte el, milyen anyagból, varrásmintával és díszítéssel készüljenek. A faliszőnyegek régen nagyanyáink konyhájának kedvelt díszítőelemei voltak, amelyekre életbölcsességeket és házi áldásokat hímeztek. Faliszőnyegeinket valószínűleg senki sem tenné a konyhába, annyira más a tartalmuk. A régi és az új közötti szakadék ezzel a házi áldással talán erőteljesebben megjelenik.

R. Gy. Zs.

Heténi Judit

STUDIO 1900
GALÉRIA
SZABÓ ÁGNES
BUDAPEST XIII
BALZAC U 30

PRINTED MATTER
NYOMTATVÁNY

ZUGLÓ 1
-4. 12. 00
AL-I/52

MAGYARORSZÁG
≈026
FORINT

RÁCMOLNÁR SÁNDOR – HETÉNYI JUDIT
„CALL ME NOW!"

2000 DECEMBER 10–2001 JANUÁR 24
MEGNYITÓ: DECEMBER 10 VASÁRNAP 17h
BÁLVÁNYOS ANNA BEVEZETŐJÉVEL

NYITVA: H–P 11–18 TEL: 3-295-553 FAX: 3-209-415

Lóska Lajos

Budapest
Felsőzöldmáli út 61-63
1025

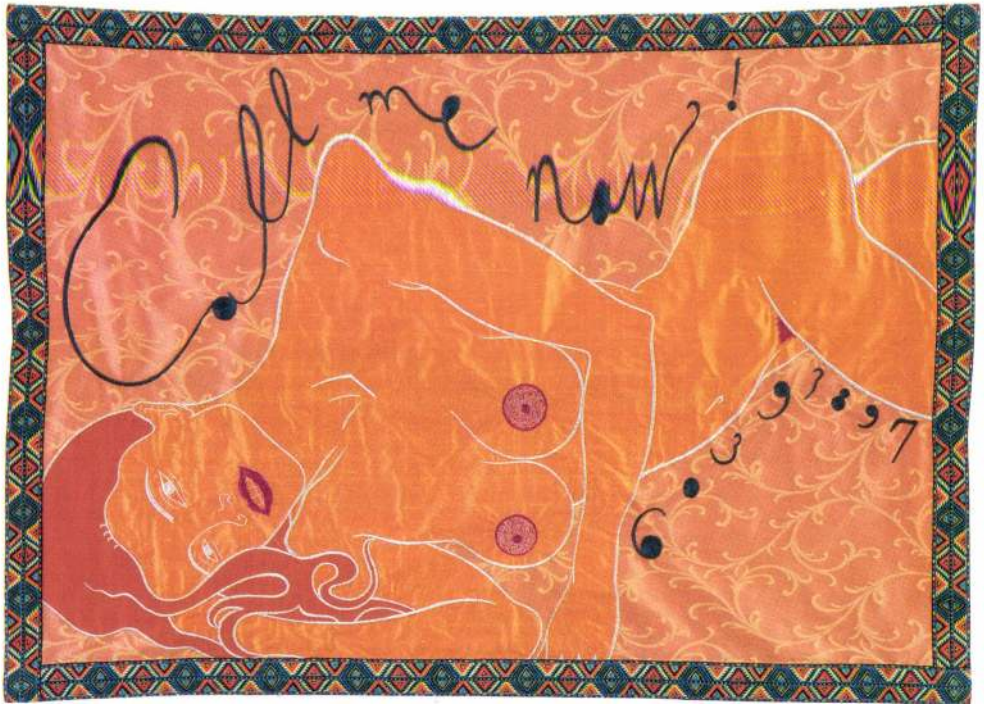
Call me now!
6.3.97

Harminc éve épült újjá a városligeti cirkusz

Ilyen volt, és...

...ilyen lett

Az újjáépített Fővárosi Nagycirkusz 1971. január 14-én látványos gálaműsorral nyitotta meg kapuit régi helyén, a Városligetben. Európa egyik legmodernebb cirkuszépületét, amely vasbeton pillérvázzal készült, és kétezer embert képes befogadni, Fazekas István és Barbier Ferenc tervezte. A új létesítményben társalgókat, nagy öltözőket, fürdőket, büfét alakítottak ki, az állatok számára óriási istállókat építettek; gondoskodtak a korszerű szellőztetésről és fűtésről, modern világítási eszközöket és sztereó hangberendezéseket szereltek fel. Újdonságnak számított, hogy a porondon percek alatt össze lehetett állítani az automata oroszlánketreceket, korábban tizenöt-húsz percre volt szükség hozzá. A megnyitó díszelőadáson kizárólag magyar artisták szerepeltek: Komlós Sándor nyolc berber oroszlánjával, a két Donnert lovas mutatványaival, a Richter-csoport elefántszámaival, Eötvös Gábor idomított vízilovával, a tíztagú Váradi ugró akrobatacsoport és Rodolfo, a bűvész. A nemzetközileg is elismert művészek igényes, attraktív műsorral örvendeztették meg a nagyérdemű publikumot. Nagy sikert aratott [illegible] Gábornét, a híres Piccard artistadinasztia leszármazottját kinevezték az új Fővárosi Nagycirkusz igazgatójának. Hazánk egyetlen kőcirkusza a mai napig színes műsorral fogadja a közönséget.

A komédiások, bűvészek és bábosok a XIX. század első felében telepedtek meg a Városligetben. Aloys Schmidt már 1815-ben engedélyért folyamodott Pest városához, hogy itt mutatványai számára épületet emelhessen. A korábban Városerdőnek (Stadtwäldchen) nevezett terület a húszas évektől kezdve kedvelt szórakozóhellyé vált. Szekeres József kutatásai szerint a Liget első állandó bódéját, amelyben egy tűznyelő adta elő produkcióját, 1838-ban Wexlehner Sebestyén építette. A mutatványosok, akiknek sátrait a nagyszabású építkezések a város többi részéről (Városmajor, Hűvösvölgy) kiszorították, fokozatosan átköltöztek a Városligetbe. Kialakult a körhintás-céllövöldés pesti vurstli a maga legendás alakjaival, ilyen volt Vitéz László, a törökmézet áruló Ibrahim effendi vagy Helfgott bácsi, „az első amerikai gyorsfotográfus".

Ugrásszerűen emelte az ide látoga[illegible] később állandó épületet kapott, és Néparéna, majd Jancsi-aréna néven egészen 1944-ig működött.

Serák Károly igazgató 1873-tól az Állatkertben kezdett látványosságokat bemutatni: idomított állatokat, óriásokat, törpéket, sziámi ikreket, Miss Craót, a szakállas nőt. Felléptetett céllövőbajnokot és kötéltáncosokat is, például a francia Blondint, aki annak köszönhette hírnevét, hogy áthaladt a Niagara-vízesés fölött kifeszített kötélen. Wulff Ede német társulata többször nagy sikerrel szerepelt az állatkerti mutatványos téren, ezért 1891-ben Wulff vasvázas, bádoggal fedett cirkuszt emeltetett itt. A 2290 embert befogadó épületet eredetileg a brüsszeli világkiállításra készítették. A nyitóelőadáson a légszeszlámpákkal kivilágított porondon a fő attrakció[illegible]

Neves színművészek léptek fel az arénában, például Latabár Kálmán, Bilicsi Tivadar, Kazal László, Kiss Manyi, Karády Katalin.

kuszigazgató kezdetben nyereségesen irányított, könnyen kifizette az Állatkert számára a terület drága bérleti díját. Idővel azonban csökkent a közönség érdeklődése az előadások iránt.

Budapest tanácsa 1904-ben az orosz Beketow Mátyásnak adta a bérleti jogot, ő saját költségén felújította az épületet, később bevezette a villanyvilágítást is. A megnyitón Beketow saját produkciója, a lovak, zebrák, kutyák és elefánt felvonultatása elkápráztatta a budapesti közönséget; a műsor nagy újdonságának számított Hagenbeck tizenöt idomított jegesmedvéje. Négy év múlva, a szerződés megújításakor Beketow a cirkuszépületet nyolcvan méterrel – az Angol Park irányába – arrébb helyeztette. A főváros növekvő anyagi követeléseit azonban csak a műsorok színvonalának [illegible]kkentésével tudta teljesí[illegible]világháború alatt cirku[illegible]

Vállalkozása azonban két év múlva csődbe jutott. 1923-tól hat évig újra Beketow a bérlő, ezt az időszakot a műsorok elszürkülése jellemezte. A neves cirkuszigazgató 1929-ben a csőd elől öngyilkosságba menekült, saját lábára követ kötött, és a Dunába ölte magát. Halála után néhány évig fia, Beketow Sándor és Árvay Rezső irányította a cirkuszt, majd rövid ideig a német Busch Alfréd.

Fényes György korszaka 1936-tól kezdődött, az új bérlő jó üzleti érzékkel igazgatta társulatát, amely Fényes Fővárosi Nagycirkusz néven vált ismertté. Látványos előadásain a hagyományos cirkuszi számokat (lovak, trapézakrobaták, zsonglőrök) varietéműsor követte, a humort színpadi jelenetek (Hacsek és Sajó) és bohócok képviselték, emellett a műsorban fontos szerepet kaptak a táncosok is.

A második világháború után a Fővárosi Nagycirkusz – Árvay Rezső vezetésével – 1945 júliusában indította rendszeres műsorait. Neves színművészek léptek fel az arénában, például Latabár Kálmán. Bilicsi Tivad[illegible] nyi K[illegible]

SZÍNHÁZMŰSOR

SZ: Szombat, V: Vasárnap

Budapesti Kamaraszínház a Tivoliban: SZ: Az ügynök halála (7). V: A vágy villamosa (7). **Budapesti Kamaraszínház Ericsson Stúdió:** SZ: Két hold van a poharamban (3). V: Cymberline (7). **Budapesti Kamaraszínház Shure Stúdió:** SZ: Nyugállomány előtt (fél 8). V: Időzavar (fél 8). **Bárka Színház:** V: Tötferi (7). **Budapest Bábszínház:** SZ: Kaland a Tigris bolygón (fél 11). Egy bolond százat csinál (7 – Budapesti Operettszínház ea). V: Marcipán cica (fél 11, 4). **Budapest Bábszínház Játszó-tér:** SZ: A zsiráfnyakú cica (fél 3, fél 5). **Buda Stage:** SZ: Bonbon matiné (11). Egymásban (fél 8). V: Egymásban (fél 8). **Fővárosi Nagycirkusz:** SZ-V: Cirkusz Odüsszeia (SZ: fél 11, 3, 7, V: fél 11, 3). **Holdvilág Színház:** SZ: Tóték (7). **Játékszín:** SZ: A Napsugár fiúk (7). **József Attila Színház:** SZ: Budapest, Te csodás! (7). V: A házasságlevél (7). **Karinthy Színház:** SZ: Bástyasétány 77 (fél 3). V: Tanár úr, kérem! (fél 3). Spanyolul tudni kell (7). **Katona József Színház:** SZ-V: A talizmán (7). **Kamra:** SZ: Portugál (7). V: A színházcsináló (7). **Kolibri Színház:** SZ: Hófehérke és a hét törpe (10). V: Doktor Dolittle cirkusza (3). **Kolibri Fészek:** SZ: A boldog herceg (fél 11). V: Jeremiás, a hóember (fél 11). **Komédium Színház:** SZ: Varázsszínház (11). Befogad és kitaszít a világ (7, 9). **Madách Színház:** SZ: Az ember tragédiája (3, 7). V: Emil és a detektívek (fél 11 – bem. ea.). Az ember tragédiája (3, 7). **Madách Színház Tolnay Szalon:** SZ: Színházi séta (fél 6). **Madách Stúdió:** SZ: Csutka István estje (fél 8). V: A Tribádok éjszakája (fél 8). **Madách Kamara Színház:** SZ: Mezítláb a parkban (7). V: Élelem bére (8). **Magyar Színház:** SZ: Szépek szépe (11, 3). V: A nők iskolája (11 – Sík Ferenc-bérl., 1. ea.). **Várszínház:** SZ: Bánk bán (7). V: Az ifjúság édes madara (7). **Operaház:** Az istenek alkonya (5). V: A walkür (6 – Závodszky/2. bérl.). **Erkel Színház:** SZ: Szerelmi bájital (11 – VII/3. bérl.). A bahcsiszeráji szökőkút (7 – Komor/4. bérl.). V: A bahcsiszeráji szökőkút (5 – Rösler/4. bérl.). **Merlin Színház:** SZ: Hetvenhét (11, 3). **Merlin Kamaraterem:** SZ: Jámbor teremtés (fél 8). **Mikroszkóp Színpad:** SZ: Vigyázz NATO, jön a magyar! (fél 8). V: KeLet ez nekünk (fél 4). Nyerünk vagy nyelünk... (fél 8). **Radnóti Színház:** SZ: A születésnap (7). V: Anconai szerelmesek (5). **R. S. 9. Stúdiószínház:** SZ: Anna Frank naplója (7). V: A per (7). **Stúdió K Színház:** SZ: Mesterségünk címere (11). Az utolsó pacc (fél 8). V: A császár új ruhája (11). **Thália Színház:** SZ: Csizmás kandúr (fél 11). V: A hétfejű tündér (11, 3). **Thália Színház Új Stúdió:** SZ: A gólyakalifa (fél 8). V: A kassai polgárok (fél 8 – dec. 27-i jegyek érv.). **Új Színház:** SZ: Ingyenélők (7). V: Szószátyárok (7 – nov. 19-i jegyek érv.). **Vidám Színpad:** SZ: Pótszilveszter (7). V: Szomorú vasárnap (fél 4). **Vígszínház:** SZ: Sok hühó semmiért (7). V: Őz, a csodák csodája (de. 11). V: Játszd újra, Sam! (7). **Vígszínház Házi Színpad:** V: Egy nő (fél 8). **Pesti Színház:** V: A dzsungel könyve (7).

Erotikus hirdetésből műalkotás

A két alkotót a tömegkultúra megjelenési formái foglalkoztatják

Call Me Now! – vagyis, Most hívj! – áll az erotikus hirdetések nőalakjai mellett. A hétköznapi szexhirdetések kortárs műalkotásokká változnak Rácmolnár Sándor és Heténvi Judit munkáin. Call Me Now című tárlatuk a Stúdió 1900 Galériában látható január 24-ig.

Faliszőnyeg modern házi áldással

Az erotikus hirdetések hatalmasra nagyított nőalakjai jelennek meg Rácmolnár Sándor és Heténvi Judit festményein, faliszőnyegein. A képzőművész házaspár az aktokat torz testtartásban, a nemiség jegyeit pedig az erotikus hirdetéseken látható csillaggal vagy sötét négyzettel letakarva mutatja be.

– Hová jutott az akt mint ábrázolás, milyen átalakuláson ment át a műfaj? – kérdezte Rácmolnár Sándor. S ezek a kérdések, gondolatok hozták létre a sorozatot. Az akt erotikus hirdetéseken látható hétköznapi megjelenését áthelyezték a képzőművészetbe.

A Képzőművészeti Egyetem képgrafika szakán végzett Rácmolnár Sándor művészeti munkái mellett reklámgrafikákat és animációs filmeket is készített. A tömegkultúra hétköznapi megjelenési formái már a kilencvenes évek elején is foglalkoztatták. Ilyen volt kigyúrt, brutális férfifigurákat bemutató sorozata és a Schwarzenegger előtt fekvőtámaszt nyomnak a producerek című munkája. A Stúdió Galériában kiállított Call Me Now című anyag egyik aktképét telefonszámokkal kitöltött tapadó cédulákkal, egy másikat divatzacskókkal egészítette ki. Felesége, Heténvi Judit a faliszőnyegek kivitelezésében segített. Egyiken a női test fekete csipkéből, a hajkorona pedig sűrű cérnaszövésből áll. Az akt nyakában az aranylánc finom szövésű hímzés, a végén valódi kővel.

– A festmények egyéni munkáim – mesélte Rácmolnár Sándor –, a faliszőnyegeknek pedig csak ötletadója vagyok. Feleségem döntötte el, milyen anyagból, varrásmintával és díszítéssel készüljenek. A faliszőnyegek régen nagyanyáink konyhájának kedvelt díszítőelemei voltak, amelyekre életbölcsességeket és házi áldásokat hímeztek. Faliszőnyegeinket valószínűleg senki sem tenné a konyhába, annyira más a tartalmuk. A régi és az új közötti szakadék ezzel a házi áldással talán erőteljesebben megjelenik.

R. Gy. Zs.

Asszonyi sorsok a tánc nyelvén

A Honvéd Táncszínház legújabb premierjét január 15-én este tekinthetik meg a táncműfaj kedvelői a Pesti Magyar Színházban. Az együttes kétrészes műsorában ízelítőt kapunk a Nyitra vidéki falvak lakodalmi szokásaiból, de olyan asszonyi sorsokkal is megismerkedhetünk, amelyek a szigorú társadalmi törvények miatt válnak drámaivá, kilátástalánná.

Az első részben bemutatott Harangok produkció Federico García Lorca Bernarda Alba háza című drámája alapján készült. A zsarnokság, a másik embertől való függőség útvesztőit érzékelteti a koreográfus-rendező, *Foltin Jolán* egy olyan közegben, ahol a nők számára a szerelem vállalása és a legnehezebb akadályokat is túllépő akaraterő jelentheti egyedül a szabadságot.

A Lagzi ugyanakkor a Zoboralja és a Felvidék dallamvilágából és táncanyagából merít, megelevenítve a színpadon egy hagyományos, ősi szertartások szerint megtartott falusi lakodalom hangulatát, élethelyzeteit. A cselekmény mozgatói ezúttal is az asszonyok, akik saját útjukat próbálják egyengetni egy olyan faluközösségben, ahol a hagyományok tiszteletén túl az emberi kapcsolatok is kiemelt fontosságúak.

Az előadás zeneszerzői *Kiss Ferenc* és *Szvorák Katalin,* a jelmezeket *Imrik Zsuzsa* tervezte. A Lagzi táncait a *Hegedős Együttes* kíséri.

Kiss Gabriella

PALETTA

BORBÉLY LÁSZLÓ, a Bartók Béla Zeneművészeti Szakközépiskola növendéke ad zongorahangversenyt ma délután négy órától a Magyar Nemzeti Galériában (Budavári Palota, C épület). A műsorban Bach, Beethoven, Liszt és Debussy művei szerepelnek. A belépés ingyenes.

ESKÜVŐ 2001 címmel rendeznek kiállítást a Zuglói Polgármesteri Hivatal házasságkötő termében (XIV. kerület, Pétervárad utca 11–17.) ma délelőtt tíztől délután öt óráig. A díjtalanul megtekinthető kiállításon a ruhabemutatók mellett gasztronómiai és virágkötészeti ízelítőt is kaphatnak az érdeklődők.

A MAGYAR NEMZETI MÚZEUM (VIII. kerület, Múzeum körút 14–16.) Históriás Történelmi Játszóház sorozatának holnap délelőtt 11 órakor kezdődő foglalkozásán képzeletben Mátyás király udvarába látogathatnak el a gyerekek. A „bálterem" feldíszítése után társasági játékokkal mulattatják a királyt, majd elkezdődhet a reneszánsz táncmulatság. A gyerekek fejdíszt, álarcot, pajzsot, zászlót készíthetnek, és részt vehetnek misztériumjátékon is.

KISS LÁSZLÓ LÁSZLÓ szobrászművész munkáiból nyílt kiállítás a Csepel Galériában (XXI. kerület, Szent Imre tér 3.). A tárlat február 4-ig tekinthető meg.

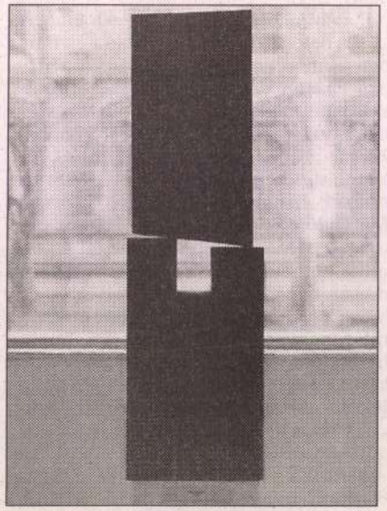

MAGYAR HIRDETŐ SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 134-068, 337-748, 340-776

Hetényi Károly Kornél

MEZŐGAZDASÁGI MÉRNÖK

Gödöllő

Agrár Egyetem

1984 SEP

1021

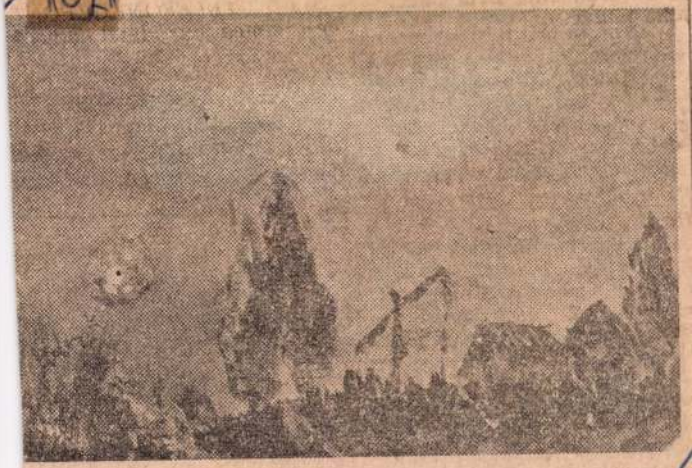

HETÉNYI KORNÉL GRAFIKÁJA

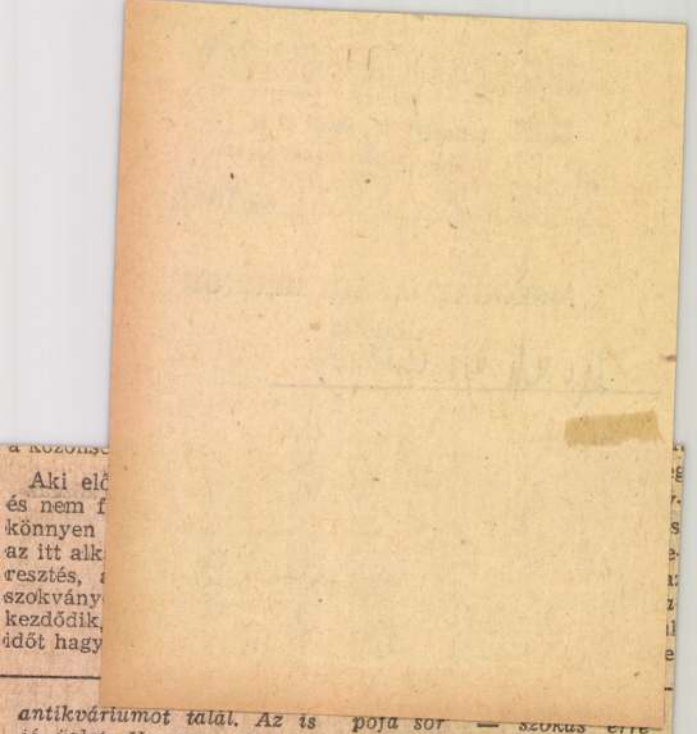

Aki elő
és nem f
könnyen
az itt alk
resztés,
szokvány
kezdődik,
időt hagy

antikváriumot talál. Az is jó üzlet. Ha meg ott sem kapna véletlenül, még elmehet a Népköztársaság útja—Bajcsy-Zsilinszky út sarkára, s onnan meg a Múzeum körúti Központi Antikváriumba, de talál egyet a Bartók Béla úton is. Vehet Steinbechtől akármit, de ha belebotlik Katherine Anne Porter: Bolondok hajója című írásába:

poja sor — szokás erre mondani... Nem vagyok antialkoholista, csak ismerem az értékek szellemi és élvezeti formáinak megfelelő beosztását mindennapi életemben. Rákényszerültem. Aki emberekkel foglalkozik, kivétel nélkül rákényszerül. Ezt nem tanítják középiskolákban, nem tartozik a felsőoktatás követelményei közé. Valahol

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307
CSONGRÁDMEGYEI HÍRLAP

1965 SZEP 12

1021

Fiatal tehetségek reménykeltő seregszemléje

Ünnepélyesen megnyílt Hódmezővásárhelyen az I. Országos Diák Képzőművészeti Kiállítás

Szombaton ünnepélyes keretek között nyitották meg Hódmezővásárhelyen, a Tornyai János Múzeumban az *I. Országos Diák Képzőművészeti Kiállítást*, melynek megrendezéséből tevékeny részt vállalt a KISZ Központi Bizottsága Kulturális, valamint Középiskolai és Iparitanuló Osztálya, a Művelődésügyi és a Munkaügyi Minisztérium, a KISZ Csongrád megyei bizottsága, a Tornyai János Múzeum és nem utolsósorban a helyi Bethlen Gábor Gimnázium nevelőtestülete és KISZ-szervezete. A hazánk felszabadulásának tiszteletére rendezett kiállítás megnyitóján részt vett *Kárpáti* Sándor, a KISZ KB titkára, *Szabó* Ferenc, a Magyar Úttörők Országos Szövetsége Elnökségének titkára, *Bíró* Lajos, a KISZ Csongrád megyei bizottságának első titkára, *Vörös* Mihály, a hódmezővásárhelyi városi tanács vb elnökhelyettese, valamint *Török* Tivadar, a Művelődésügyi és *Varga* Lajos, a Munkaügyi Minisztérium képviseletében. *Dr. Grezsa* Ferenc, a vásárhelyi Bethlen gimnázium igazgatójának üdvözlő szavai után *Orosz* László, a KISZ KB Kulturális Osztályának vezetője nyitotta meg a diák-képzőművészek országos seregszemléjét.

Hangsúlyozta, hogy az ízlésfejlesztésnek és a művészeti nevelésnek mind nagyobb szerep jut napjaink iskolai nevelőmunkájában. Felismerték ezt a pedagógusok is és a KISZ-szervezetek vezetői is. Ezért igyekeztek minden támogatást megadni ahhoz, hogy a szakkörökben az arra érdemes középiskolai és iparitanulóintézeti tanulók fejleszthessék képességeiket. A nyáron rendezett úgynevezett *Diáknapokon* már láthatóvá vált e tevékenység országos mérlege. Az ott bemutatott alkotások legjobbjaiból válogatta össze a zsüri ennek az első ízben megrendezett országos kiállításnak az anyagát.

— *Örömünkre szolgál* — mondotta —, *hogy e nagy seregszemle első ízben éppen Hódmezővásárhelyen, a magyar piktúra egyik legjelentősebb fellegvárában kerül megrendezésre.*

A továbbiakban arra hívta fel a figyelmet, helyes lenne, ha azok, akik e kiállításon tanújelét adták tehetségüknek, nemcsak önmaguk továbbképzésével törődnének, hanem gondolnának arra is, hogy *diáktársaikkal is megszerettessék a szépet, a művészileg értékeset. Akkor válik ez a reménykeltő mozgalom igazán aktívvá és társadalmi méretekben is hatékonnyá — népművelő erővé.*

A továbbiakban *Orosz* László ismertette a zsüri döntését. Húsz diáknak, illetőleg iskolai kollektívának adott át értékes jutalmakat. A díjazottak között van *Hetényi* Mihály a hódmezővásárhelyi Bethlen Gábor Gimnázium tanulója is, akinek *Borjúfej*-ét a zsüri harmadik díjjal jutalmazta. Megyénk iskoláinak diákjai közül a szegedi Tömörkény gimnázium négy tanulója kapott még díjat (*Bálint* József I., *Csemán* Ilona II., *Kalmár* Márton és *László* Anna III. díj).

Végiglátogatva a kiállítás termeit, jó benyomása támad az érdeklődőnek: *tehetséges fiatalok munkáival ismerkedhet meg.* Az életkori sajátosságokat figyelembe véve érthető, hogy sok még az utánérzés, a mesterségbeli fogyatékosság, de a szereplők legtöbbjének tehetsége, rátermettsége kétségtelen. *Amit talán joggal hiányolhatunk: az a kiállított művek szemléletéből, színeiből, témaválasztásából hiányzó „fiatalosság".* Az anyag kissé talán túlontúl „felnőttes", „komolykodó" — a vártnál és a kelleténél kevesebb helyet és teret kap benne a tíz-egynéhány éves alkotók közvetlen élményvilága, tapasztalata.

A tervek szerint az arra legérdemesebbek részére a nyáron tábort szerveznek Mártélyon vagy Körtvélyesen — ahol fizikai munka végzése mellett szakképzett képzőművészek irányításával fejleszthetik tovább tudásukat, képességeiket, szerezhetnek új élményeket. Örülnénk, ha e kezdeményezés — az illetékes szervek erkölcsi és anyagi támogatásával — megvalósulhatna, mert a mostani kiállítás színvonala a biztosítéka annak, hogy a táborra fordítandó pénz és energia nem lenne felesleges, ellenkezőleg: *igen hasznot hajtónak bizonyulna.*

P. Z.

Megszűnik a fővárosban a cigarettagyártás

Az év elején bejelentették, hogy 1965 végén megszűnik a Lágymányosi Dohánygyár. Az üzem felszámolása azonban menetközben meggyorsult.

A középminőségű cigaretták — a Fecske, a Toto, valamint a Daru, a Harmónia, a Turist, a Mentha, a Balaton és az Ezüst Kossuth — gyártását Eger vette át. A legfinomabbakat — a Budavárt, a Luxust, az Operát, stb. — a Sátoraljaújhelyi Dohánygyárban készítik. A Munkás, a Terv, a Kossuth és a Simphonia gyártását Debrecenbe és Pécsre csoportosították.

A jövő héten Lágymányoson lekerülnek az utolsó gépsorról az utolsó Fecskék, s ezzel befejeződik a fővárosban a cigaretta gyártás. Ezután már csak Egerben készítenek filteres cigarettát.

Gyászközlemények

Köszönetet mondunk mindazon rokonoknak, ismerősöknek, a Lenin Tsz tagságának, II. sz. férfi és női munkacsapat tagjainak, valamint kezelőorvosainak, ápolóinak, akik szeretett feleségem, édesanyánk, nagymama, dédmama, **ERDEI JÓZSEFNÉ** temetésén megjelentek, sírjára koszorút, virágot helyeztek, ezzel fájdalmunkon enyhíteni igyekeztek. Gyászoló férje és családja. Makó, Vörös Hadsereg út 65. M. 103898

Ezúton mondunk hálás köszönetet mindazon rokonoknak, jó barátoknak, ismerősöknek, jó szomszédoknak, az Új Barázda Tsz vezetőségének, tagságának, akik szeretett jó férjem, drága jó édesapánk, **FODOR IMRE** temetésén megjelentek, sírjára koszorút és virágot helyeztek, és részvétükkel mély fájdalmunkat enyhíteni igyekeztek. Gyászoló család. Szentes. Z. 49039

Köszönetet mondunk a testvéreknek, jó szomszédoknak és ismerősöknek, akik szeretett feleségem, drága édesanyánk, nagymamánk, **BERÉNYI SÁNDORNÉ** temetésén megjelentek, sírjára koszorút és virágot helyeztek. Külön köszönetet mondunk a nagytókei tűzoltó testület megjelenéséért és a küldött

KERESZTREJTVÉNY

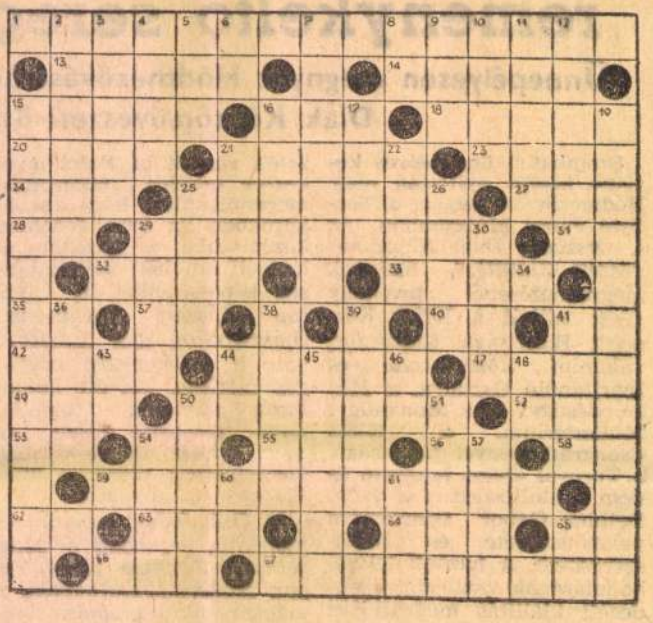

Vízszintes. *1. Scsipacsov szovjet–orosz költő „Tudjátok-e? c. versének utolsó sorait idézzük. Folytatása: a függ. 36., vízszintes 20., függ. 15. és 19., vízszintes 25. alatt.* (Zárt betűk: A E. A. N., a 2. kockába kettős betű.) 13. Romlott a zsír? 14. Kis kalács. 15. Szabásminta. 16. LCR. 18. Lengyel népi tánc — első és utolsó betű nélkül. *20.* ? 21. Leéget. 23. ANAÖ. 24. Szánt közepe. *25.* ? (Az első kockába kettős betű.) 27. GVN. 28. A függ. 30. és 10. első betűi. 29. Helyi érzéstelenítő szert. 31. Bandában van! 32. A liba legjobb része. 33. Román népi tánc. 35. Lám. 37. Duplázva: bácsika. 40. Fordított határrag. 41. Nem csapodár, megbízható. 42. Rívó ikerszava. 44. Csipkés fodordísz női ruhákon. 47. Vágy. 49. Néz anagrammája. 50. Gyógyszertár. 52. A jövedelem után fizetjük. 53. Személyesnévmás többese — ford. 54. Régi magyar pénz rőv. 55. Részben kerek! 56. ven. *19.* ? (Zárt betűk: YA.) 21. Bolgár pénzegység. 22. Vissza: szór. 25. Kelet-ázsiai hüvelyes növény (első betű kettős). 26. Nem áll szilárdan. 29. Északatlanti Szövetség angol nevének rövidítése (ék. fel.). 30. Három hangszerre írt zenemű. 36. ? 38. Szegény. 39. Névelővel: leghőbb vágyunk. 41. Serege. 43. Vissza: patakocska. 44. ZP. 45. Az eredeti tempóban. 46. Az okozat szülője. 48. Feltételes kötőszó. 50. Kellemes illattal párosult jó íz. 51. Kárpitos munkához használt rostos tömítőanyag (két utolsó betű felcserélve). 54. Fűrészes élű maláji tőr. 57. A Balaton jege télen. 60. Biztatószó. 61. Fordított ütleg. 65. Mint a vízszintes.

Beküldendő az idézet. Beküldési határidő: 1965. szeptember 16. A borítékon kérjük feltüntetni: „Keresztrejtvény". Cím: Csongrád megyei Hírlap Szerkesztő-

M.D.K.

Hetényi Klára diszlettervező

Nika Mária: "Látogatás a Magyar Szinház üdülő paradicsomában" cimmel beszámol a szinház most szerződtetett fiataljairól. Közöttük szerepel a fiatal diszlettervező-nő is.

Szinház, Bp. 1945. aug. 29-szept.4. I. évf. 3. sz. 20-21. lap

Hetényi Mihály

Hódmezővásárhely

Borjúfej, terr. 17 cm. Repr

Országos diák képzőművészeti kiállítás.
Hódmezővásárhely 1965. Katalógust ber.
Orosz László 9.

MDK.

Heténi Mihály

Borjufej c. szobrának reprója

Köznevelés 1965 okt.

MDK

Hetényi Tibor

Eldölt plakátpályázat. Magy. Iparmüvészet, 1929.
225. o.

MDK

Kuntár L: A szombathelyi nyomdaszat története.

Hetényi Tibor

festő vezeté-
sével 1947. februárjá-
ban nyílt meg Buda-
pesten a Fókusz Ga-
léria.

Esti Szabad Szó

1947. febr. 19.

Mária királyné:

Derékig, négynyolcz
karimával s füleire lefés
galléri, ruhájának dereki
A nyakába vetett hosszú l
czimer látható. Felirata j

„Mar
Regi
vnga

Tametszet, méretei a kere

Ltpa 3069.

Heténvi Tibor:

Párhuzamosok közötti
küzdelem, cinkmaratás
28x35 cm,1977.

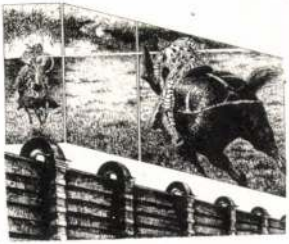

Helényi Tibor: Párhuzamosok közötti küzdelem, cinkmaratás, 28x35 cm, 1977 (fotó Juhász I.)

Perspektíva
Nyolc grafikus kiállítása
Pécs / Színház téri Kiállítóterem

------Kiállitások.

Müvészet,1978. március - 48.lap.

Tibor Hetényi

Poster for an exhibition
of young graphic artists 40 x 100 cm,
(1941)

The New Hungarian Quarterly, 1944. 5.

Hetényi Tibor

Fiatal grafikusok kiállításának plakátja – repró a képmellékletben

The New Hungarian Quarterly 1974 55.sz.

Hetényi Tibor festőművész.

A Fényes Adolf teremben nov. 3.-án Czétényi Vilmos festőművész kiállításának megnyitó beszédét mondja.

Meglúvó, 1972. nov.

Hetényi Tibor
grafikus

A művész részt vett a kulturális kapcsolatok keretében rendezett 13 fiatal grafikus művész kiállításán.

Horváth Béla: Kiállítási naptár.
Művészet. 1974. január - 47. oldal

Hetényi Vera, keramikus

A Belvárosi Ifjúsági Házban Hetényi Vera és keramikustársa, Ágoston Mónika a közelmúltban rendeztek kiállítást. – Mindketten érettségi után a 36. sz. Bokányi Dezső Szakmunkásképző Iskolába jártak. Még a tanfolyam ideje alatt tanulónak-segédnek-szegődtek Sarkantyú Judit keramikusművészhez, akinek saját alkotóműhelye van Szentendrén. Az iskola után két évig dolgozhatnak a szentendrei műhelyben.

Több dísztárgy, bohócok, játékfigurák: /repr./

Görgei Katalin: Csak rá kell nézni – ennyi az egész.

Magyar Ifjúság, 1984. szept. 7.

Hetényi Vera

Verámia, avagy mese 1220 fokon

Egy kiállítás margójára

Az ember nézi ezt a királyi párt. Lehet sokáig nézni, megunhatatlan, éppen kezdenek összeölelkezni, koronás fejük már-már összeér, talán még néhány másodperc és megcsókolják egymást. Nem vadul, az ösztönök ostorcsapásai alatt, hanem gyengéden, ahogy az egymást szerető uralkodók szokták. Legalábbis a mesében.

Nem tudom, miért, de az jut az eszembe, hogy a kulcslyukon át, vagy még inkább kötélen lógva a várfalon, egy kecses ívű gótikus ablakon át illetlenül belesek a trónterembe. Meglepem őket, ami nem szép dolog, mert ez a két elálló fülű, krumpliorrú koronás fő most azt gondolja, hogy maguk között vannak, termett nekik egy-két magányos perc, és az udvari varázsló, valamely porcelán-Merlin, ezalatt távol tudja tartani a kíváncsi tekinteteket.

Az előbb távozott el néhány kimerült futár, a bergengóciai követ, továbbá az a küldöttség, amely Óperencia feltétel nélküli hódolatát hozta. Valahol a háttérben, a kárpitoktól roskadó fal tövében, ott vannak az ajándékok is, egy láda, tele aranytányérokkal és kupákkal, hacsak az udvarmester buzgóságában már ki nem vitette. Én azt hiszem, kivitette, de ez most mellékes.

Az ember tapintatosan elfordul, nem szívesen zavarja meg a királyi pár lopott magányát.

*

Tapasztalataim szerint az ember különböző életszakaszaiban mindig másképpen viszonyul a tárgyakhoz. Ez tetszik, az nem tetszik. Ennyi a lecke. Persze ha ez ilyen egyszerű lenne…!

A tárgyak egyre fontosabbak. Üzenetet hoznak.

Az üzenet rövid: légy bölcs!

Az üzenetek pedig azért vannak, ugye, mert… mindegy. Ez nem a tárgyak kora, és nem is a meséké! (Mégis, akkor minek a kora?)

Lényeg az, hogy most, a királyi párt szemlélve az a kényszerképzetem támad, a legtágabb értelemben átestem egy esztétikai tárgy elsajátításának bonyolult folyamatán. (Mit csináltam? Mit csináltam?) Azért bonyolult, mert a saját élményeimet is integráltam ebbe a két mesebeli figurába, pedig ha agyonvernének se tudnék kerámiát készíteni.

Mégis, a figura most már az enyém, mert életet leheltem bele.

Hát igen, az ember ilyesmit gondol, ha történetesen körülveszi néhány Hetényi Vera-kerámia.

Azt hiszem, a szépség tényleg nem más, mint energia.

*

És itt van egy másik kerámia. Az ülő nő! Úgy képzelem, hogy a humor ősforrása mellett ücsörög, ha megszomjazik, belemeríti a két tenyerét és iszik. Lábait maga alá húzva ül, fodros, biedermeier szoknyát visel, copfba font haja lelóg a derekáig, és valami együgyű reménykedéssel néz a világba. Mint aki semmiről semmit nem tud. Kicsit koravén, talán egyszer az életben udvarolt neki valaki, erről aztán órákig tud mesélni. Nem lehet tőle megszabadulni.

Hetényi Verának a szó klasszikus értelmében nincs műterme. Egy garázsban dolgozik VAJDA JÓZSEF FELVÉTELE

Ha felállna, csámpásan menne.

Az ember azon kapja magát, hogy nevet egy kerámián.

*

Mondok még valamit! Hetényi Vera is ül a lakótelepen, valahol a Fehérvári út közelében, ül a hatodik emeleten, ül a konyhaablakban a fehér munkaasztalnál, és kezében életek születnek. Mozdulatokat ajándékoz a figuráinak.

Na, igen, a művész több úton jár egyszerre.

Könyörtelenül agyagba gyúrja az ölelő kart, az ablakban ücsörgő, lábát keresztező koboldot, pontosan úgy, ahogy álmában látta vagy ébren elképzelte, mondjuk a liftben állva vagy főzés közben a tűzhely mellett.

És közben a fején tartja azt az égőpiros varázskalapot, ami odavonzza a tündéreket.

*

Hetényi Verának a szó klasszikus értelmében nincs műterme. Egy közeli garázsban dolgozik, ott a kemencéje is, ez a groteszk szülőszoba. Olyan a garázs, mint meseország előszobája, vagy még inkább valami érintetlen fáraósír, éppen ezért nem is lenne szabad garázsnak nevezni. A polcok roskadásig telerakva kész és félkész figurákkal, hintán ülő manók lógnak az ember fejére, és szemtelen csavargók vigyorognak a képébe.

A tárgyak sokasodnak, készülnek a közelgő kiállításra.

Jó lenne a színekről is mondani valamit, de nem könnyű, ugyanis Hetényi Vera színeinek nincs nevük. Az égetési fortélyoknak köszönhetően lehet látni fakó bordót, olyan kéket, ami főleg zöld, de egy kicsit mégis kék, néhány figura ruhája pedig valami olyan árnyalatú, amire nincs szó. Vagyis leírhatatlan.

A művész kedvesen mosolyog. Azt mondja, szereti a fáradt színeket, ő már csak ilyen. Aztán a kezébe vesz egy csavargót, és némi nosztalgiával mutatja, hogy régebben ilyeneket készített, és igazából neki nagyon tetszik. Elgondolkozik. Azt mondja, jó lenne még csinálni belőle.

Persze nehéz visszafelé menni, amikor naponta új és újabb kis figurák kopogtatnak az ajtón.

*

Gimnáziumi tanulmányai alatt Hetényi Vera *Korga* Györgynél tanult rajzolni, aztán a középiskola után két esztendeig *Sarkantyu* Judit keramikusművésznél tanult Szentendrén, utána még három évig ott maradt, és mellette dolgozott.

Kezdettől fogva Verámia védjegy alatt készíti bámulatos figuráit. Ez jó. Mégsem kerámia.

Azt mondja, nem szeret „nyomulni", jobban érzi magát szerényen, a háttérben. Az idén májusban kiállítása volt Írországban, Dublinban. Mindenkinek szíves figyelmébe ajánlom a Verámiát.

Félporcelán és samott keveréke, 1220 fokon kiégetve.

Fehér Béla

*

Hetényi Vera kiállítása november 16-ig látható Veszprémben, a Dési Huber teremben.

M. Nemzet 1998. OKT. 17.

[illegible] nagy szót az Úr!" 8.05–9.00 Cartoon Network 9.00 A vadászat 9.15 Zenegér 9.30 É. V. A. 10.00 Tévémagiszter 11.00 Savaria '98 12.00 Déli harangszó. Hírek 12.05 Önkormányzati választások '98 12.10 Szerencsepercek 12.35 Délidő 13.10 Telesport 14.50 Önkormányzati választások '98 15.00 Tranzit 15.30 Örömhír 15.50 Önkormányzati választások '98 16.00 Walt Disney bemutatja 17.00 Helló, világ! 17.45 Önkormányzati választások '98 17.55 Lehár expressz 18.50 Önkormányzati választások '98 19.00 A hét. Híradó 20.00 Heltai Színpad: A templom egere, vígjáték 21.10 Telesport 21.30 Önkormányzati választások '98

6.00 Űrgammák 6.30 Ecranul nostru 6.55 Domovina 7.25 Gyerekeknek 8.00 Tudóra – válogatás 10.00 Tökjó. Gyere velünk Simonpusztára… 10.50 Zeneiskolások muzsikálnak 11.00 Telesport 13.00 A Honvéd együttes zenekarának műsorából 13.30 A film és… 14.20 …az én váram… 14.50 Aki mer, az nyer, tévéfilm 16.10 12 hónap az erdőn 16.10 12 hónap az erdőn 16.30 Az MTV 2 jövő heti műsorajánlata 16.45 Görög kulturális napok 17.15 Árnyékfogó 17.45 „Kazo", film Szathmári Sándorról 18.30 Telesport 19.00 Vivát Benyovszky! 19.55 MM 20.05 Amerikai országút 21.35 Irgalom 22.20 Szabófalvától San Franciscóig 23.20 Universitas 23.50 Napbúcsúztató

6.30 Hírek. Reggeli muzsika 6.45 Protestás világ 7.00 A kanadai vadon csodái 7.25 Amatőr természetbúvár 7.55 A varázsvödör 8.20 Popsa-rock 8.50 Miénk a tér. Ébenfa és elefántcsont 10.25 Kalliopé dalnokai 11.00 Kapcsok 11.35 Mi esz holnap 11.55 Vers 12.00 Déli harangszó, hírek, műsorismertetés 12.10 Lóverseny 12.25 Táncház 12.55 A forrástól a tengerig 13.55 Az ókor csodái 14.25 Emlékképek – régi híradók 14.50 Sportképek 16.50 Jiri Stivin Jazz Quartet 17.00 Kedves 17.40 24.00 Önkormányzati választások '98

6.30 Könyvek könyve 6.55 Tesz-vesz város 7.35 Mohó úr és bölcs kisasszonyok 8.00 Cápali és Cápeti 8.35 Igazi szellemirtók 9.00 Szelek szárnyán 9.45 Kobra 10.30 Footloose, am. zenés film 12.30 Nótaszó 12.57 Önkormányzati választások '98 13.00 Hűséges az Isten 13.30 Hétxhét 14.00 A vadonbn 14.50 Szelek szárnyán 15.40 Petrocelli 16.25 Önkormányzati választások '98 16.30 Szupercsapat 17.30 Xena 18.30 Tények 18.45 Napló 19.30 Szerelem első látásra 20.00 Vissza a jövőbe 2., am. kalandfilmvígjáték 22.00 Önkormányzati választások '98 22.40 Gól! Gól!! Gól!!! 23.40 Színkép 0.10 Ötödik pecsét, magy. film
A hétfő reggel 6.00 és 9.00 óra között jelentkező Jó reggelt, Magyarország című információs műsor tervezett tartalma: 6.30 Lapszemle Pallagi Ferenccel a Blikk főszerkesztőjével 6.45 Reggeli Dupla: Tóth Zoltán a választási iroda vezetője az önkormányzati választások végeredményéről 7.10 Ringben: Ágh Attila és Tőkéczky László 7.20 Svédcsavar: Détári Lajos 7.40 Napról napra: A Kennedy gyilkosság új forgatókönyve 7.50 Parlamenti folyosó: Csurka István 8.10 Franciakrémes: Varnus Xavér Pater noster: Demszky és Latorcai 8.50 Az ész megáll: Mile Brigitta kutyakozmetikus

6.05 Antenna 6.30 Szezám, tárulj! 7.00 Kölyökklub 11.05 Úrapu 11.30 Enid Blyton kalandfilmsorozata 12.00 Gyilkos sorok 13.00 Hírek 13.10 A sarki ludak röpte 14.05 Dóra mozija 14.35 Knight Rider 15.30 Kedvencünk, Willy Wuff 17.30 Bugs – A cég hullámhosszán 18.20 ZenÉsz 18.45 Híradó 19.05 Akták 19.30 Csíííz! 19.55 Pensacola – A név kötelez 20.45 Bűnvadászok 21.35 Igaz történetek: Nehéz választás 23.10 Híradó, időjárás-jelentés 23.20 Országház 23.50 A sarki ludak röpte

Jövőnéző 11.10 Lois és Clark – Superman legújabb kalandjai 12.55 Hegylakó 13.55 Star Trek 14.55 A rádió aranykora, am. vígjáték 16.30 Pelrose Place 18.30 Hír 3 19.00 Central Park West 20.00 Elcserélt életek 4. 21.40 Millennium 22.40 Alkonyzóna 23.40 Opel magyar teniszbajnokság

7.00 Napraforgó 7.10, 9.30, 12.30 Zenei összeállítás 9.00 Terhestorna 12.00 Meditációs jóga 15.00 Holle anyó 15.30 Én pici pónim 16.00 Telihold Gimi 17.30 Autósport 18.00 Zenei hírzárlat 18.30 Grimm legszebb meséi 19.30 Hat hattyú 20.00 Csendes kopó, am. akciófilm 21.40 Egy páholyban Benkő Dániellel 22.00 A vadnyugat fiai

15.00 A sebesség bűvöletében 15.30 Címlapsztori 16.30 Szelep 17.30 Nickelodeon 19.00 Msatklub 19.30 Indián blues 21.05 Címlapsztori 22.05 Néhány mocskos dollár 23.50 Music Box

13.30 Tv-játékcsatorna 16.05 Citykrónika 17.00 Blues Café 19.00–22.00 Karosszék 19.30 Eb-ugatta 22.30 Mi, muzsikus lelkek

6.00 FedEx cartbajnokság 8.00 Tenisz 9.30 Formula 3000 nemzetközi bajnokság 10.00 FIA autórali-vb 10.30 FIA GT sportautóbajnokság 11.30 Gyorsasági motoros-vb 12.30 FedEx cartbajnokság 14.30 Tenisz 16.05 Gyorsasági motoros-vb 20.00 FIA GT sportautóbajnokság 22.30 Tenisz 24.30 Gyorsasági motoros-vb

Hétfő reggel 5.50 és 9.30 között Nap-kelte az MTV 1-en. Elkészült a vádemelési javaslat Czeizel doktor ellen – Kereszttűzben az új budapesti főpolgármester – Haragszik-e még Gerendás György Gyarmati Dezsőre? Jutalomjáték Majláth Mikes Lászlóval – Riporter kerestetik

Carlos Santana újra Budapesten

Ismét fellép a Budapest Sportcsarnokban október 20-án este együttesével Carlos Santana. A virtuóz gitáros első lemeze 1969-ben jelent meg. Eladott lemezeinek száma harmincmillió fölött jár, közülük kilenc platina- és tizennégy aranylemez – írja az MTI. Elárasztották díjakkal, amelyek közül a Grammyt tartja a legnagyobb becsben. A fantasztikus gitárhangzás mellett együttesének nagy értéke az igazi latinos ritmusszekció, a dobok és kongák kavalkádja.

Hetényi Zoltán festő

Pesti Hirlap. 1920. nov. 20. 3

Menekült festők és szobrászok
saját érdekükben...

Hetényi Zsuzsa

Szeged

Gyendélet, ofv. 33 x 45

Országos diák képzőművészeti kiállítás.
Hódmezővásárhely. 1965. Kat. bev.,
Oron László

Hetesi rk. templom

Szt György tiszteletére
(Somogy vm.)
1756-ban helyreállíttatta
Biró Márton püspök -
A Com. Vis. szerint 1760-ban.

Pelm. 460. l.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

VILÁG-IFJÚSÁGA

1021

CSIPKELŐDŐ SZOBROK

Sophia Loren — amilyennek Hetés látta karikírozó kedvében

A közönség kedvence, Fernandel — még kapaszerűbb fogakkal

Ruttkai Éva: „Az életben szebb vagyok…"

Végül az alkotó maga — Hetés György

A művészettörténelem örök és könyörtelen tréfája, hogy amikor a művész megalkotja önmaga ábrázolási szabályait, rögtön túl is lép rajta. Jó húsz esztendővel ezelőtt *Hetés* György a szombathelyi gimnáziumban óra alatt torzképet rajzolt *Schuster* Oszkár tanár úrról. A tanférfiú oly sértőnek találta az ábrázolást, hogy nem habozott nádpálcát használni. A fiatalember akkor elhatározta, hogy soha többé nem készít senkiről karikatúrát. Szerencse, hogy nem tartotta be ígéretét.

— *Rajzoltam, festettem, faragtam és agyagot mintáztam egész életemben* — mondotta Hetés e sorok írójának. — *Mégis a színiiskola következett, és sietek kinyilatkoztatni, hogy a lényegben nincs is tévedés. A színpadon is a társadalommal komikusan összeütköző embert játszom leggyakrabban, és roppant kedvelem is az ilyen figurát. De van közös a szobrászatban és a színészetben is: minden művészet lényege az ember keresése, és egyúttal a megtalált ember ábrázolása. Teljesen mindegy, színházat játszik-e valaki, muzsikál-e, vagy szobrot mintáz — ember csak egy van az emberben. Az igazi művész magába szívja a világot képességei szerint, és el akarja mondani az embernek, milyennek látja. Igazában csak az a különbség, hogy a művészi anyanyelv melyik dialektusát beszéli.*

Azok a szoborkarikatúrák, amelyeket itt lát kinyomtatva a kedves Olvasó, megfontolt, hosszú tanulmányozás után készült, művészileg kiérlelt művek. Még akkor is, ha a karikatúra-szobrászatnak nincs Európában ízmos hagyománya. Hetés egyes kritikusai szemére vetették, hogy csípős, néha kegyetlen. Mégis az a meggyőződésem, hogy Hetés szoborkarikatúrái mélységes humanista fogantatással születtek, hiszen az nevettet igazán, komolyan, aki ismeri a szépet, a tökéletest, *és azt tűzi gúny hegyére, ami eltér ettől.* Hetés rendelkezik azzal a tehetséggel, hogy látja a szép és csúnya ornamentikáját, és a rendellenest azért ábrázolja, hogy megmosolyogtasson.

Hetés műtermében tucatjával sorakoznak egymás mellett a jobbnál jobb és kifejezőbb szoborkarikatúrák. *Sophia Loren, Solohov, Ojsztrah, Jean Gabin, Gagarin, Fernandel, Klemperer, Páger Antal, Tolnay Klári, Psota Irén, Ascher Oszkár, Salamon Béla, Csala Zsuzsa, Kabos László* és mások ellesett arcvonásai arról tanúskodnak, hogy nagyon tehetséges ez a szoborkarikaturista, aki egyébként az *Állami Déryné Színház* megbecsült művésze. És miután belülről látja a színművészetet, az alkotó, az emberformáló oldaláról, újabban szerepkarikatúrák is születtek Bogdánfy úti műtermében.

Írta és fényképezte:
Szüts István

gentlewoman, udvarias, illemtudó. Külön előnye, hogy nem valamiféle századvégi, szecessziós évjárat, hanem nemesveretű, patinás jelenség, többnyire a *Tudor*-korból, vagy a *cromwelli* időkből származik, amikor a belső harcok és a polgárháborúk az arisztokrata családok számos tagját iktatták ki az élők sorából, s tették ezáltal kísértet-jelöltté.

A *Society for Psychical Research*, vagyis a *Szellemkutató Társaság* immár kilencven éve gyűjti, kutatja és katalogizálja a brit szellemeket. Londoni központjában őrzik azt a nagy térképet, amelyen 700 (!) kísértetjárta helyet tartanak nyilván. A *„Weekend Telegraph"* munkatársa nemrégiben a térkép alapján látogatott el néhány garantáltan kísértet-járta kastélyba. Kísérjük el útjára.

A Tapétás Szoba Titka

Cambridgeshire-ban áll a *Sawston Hall*, a *Huddleston* család ősi fészke. A véreskezű katolikus *Mária* királynő 1553-ban, közvetlenül megkoronázása előtt a kastély Tapétás Szobájában töltött egy éjszakát. Üzenetet kapott *Northumberland* hercegétől, hogy sürgősen keresse fel Londonban bátyját, a betegeskedő *VI. Edward* királyt. Mária nem tudta, hogy bátyja meghalt már, s a herceg törbe akarja csalni. *Hoddesdon*-ban értesült a tervről, s menekülés közben szállt meg *Sawston Hall*-ban. Hajnalban felriadt — ***Northumberland hercegének emberei körülvették a házat.*** Mária fejlánynak öltözve menekült, s amikor néhány mérföld után visszatekintett, lángban állt az épület.

netet ábrázolja. A két sarokban két ajtó, a fal mellett hatalmas, badalchinos ágy.

Az újságíró nehezen alszik el, tizenegy óra körül végre álom száll a szemére: a kastély felé siet, egy sápadt nő meg akarja állítani, arca egyre nagyobb és riasztóbb, fejszecsapás hallatszik, a női fej megjelenik egy kosárban! Az újságíró fuldokolva ébred és megfogadja, hogy ezentúl esténként kevesebbet eszik.

Tehát semmi sem történt. Érthető, hisz az újságíró is pórias családból származik. Talán az segítene, ha *Margit* hercegnő férje, a nemesített *Anthony Armstrong-Jones*, az ügyes fotóriporter rejtőzne el egy éjszakára a Tapétás Szobában. Bár ki tudja, hogy a gőgös Mária szóba áll-e egy olyan emberrel, aki nagyszülőkig bezáróan nem kékvérű?

A Glamisi Rém

Skócia legszebb kastélya a *glamisi* kastély. Tavasszal megcsillan a napfény a vörös köveken, ragyognak a tornyok, télen a kavargó skót ködbe burkolózik, ilyenkor a gyöngébb idegzetű látogató könnyen felfedezheti Lady Macbeth vagy Duncan király imbolygó árnyékát.

A legendával ellentétben nincsen feljegyzés arról, hogy Duncan király itt szállt volna meg, vagy itt fejezte volna be az életét, ***ezzel szemben ténylegesen itt ölték meg 1033-ban II. Malcolm skót királyt.*** Állítólag évekig ott díszelgett a vérfolt a Malcolm-Szoba kőpadlóján, bár akkoriban, a napirenden levő angol—skót határháborúk idején akárhányszor meg-

togatva megszállt Glamisben. Aligha találhatott volna ihletőbb helyet a Macbeth megírásához.

A rendkívül vastag — helyenként öt méteres! — falú Glamisnek is van természetesen saját, belső kísértete. Akad valahol egy rejtélyes szoba, ***ahol valamelyik Strathmore gróf bújtatta a Glamisi Rémet, tulajdon félig ember-félig állat gyermekét.*** A Rém 150 évig élt a kastélyban, csak éjszakánként bújt elő. A Titkot csak a mindenkori gróf és örököse ismerheti, jaj az illetéktelennek, aki bedugja orrát a családi titokba.

Mesélik, hogy 1880-ban, az akkori gróf vendégei közös kísérletet tettek a titkos szoba megtalálására. Kihasználták a vendéglátó távollétét, a kastély mindegyik ablakából ingeket és törülközőket lógattak ki, majd kívülről megfigyelték, hogy melyik ablakon nincs jelzés. Legnagyobb meglepetésükre ***hét ilyen ablakot*** találtak, de a gyümölcsöző kísérletnek véget vetett a gróf váratlan megérkezése, s a kíváncsi kísértetbúvárok alapos feddésben részesültek.

Pedig a titok nyitja pofonegyszerű: ***a ma is használt társalgó falán függ az a kép, amely az első Strathmore grófot ábrázolja három gyermeke társaságában.*** Két gyermek teljesen normális, a harmadik furcsa kis törpe. Abban az időben ismeretlen volt a gyógypedagógia, rossz szemmel néztek az idétlen gyermekekre. Érthető, hogy a gróf nem állította közszemlére, hanem ellenkezőleg, rejtegette szerencsétlen kisfiát. Szoba volt bőven, de kíváncsiak is akadtak, s így nőtt a kis törpe az idő múlásával félelmetes, éjsza-

Holdfényben fürdik a skóciai Glamis-kastély — ideális terep illemtudó kísértetek és szolíd szörnyek számára

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Bp. V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
1980 AUG 30

ÚJ SZÓ

BUDAPESTI LEVÉL

Lehet-e mindenki szép?

Mióta lejöttem Hetés György színész és szoborkarikaturista műteréből, tudom, hogy nem lehet. Nála nincs szép ember. Őt elsősorban a szegletes áll, az elálló fül, szóval a rendellenes érdekli. A szépséghibák, amelyeket a tulajdonos maga is titkol. — Petyhüdt bőr, rozoga csontok — ez az ő eszménye. Hetés szoborkarikatúrái mindenkit kiábrándítanak valamiből, vagy valakiből, de elsősorban az áldozatot önmagából. Neki senki sem elég csúnya, s ha valaki szép lenne, majd ő tesz róla, hogy ne legyen az.

Furcsa, csípős a filozófiája is. „Mindenkinek joga van már életében szoborra vágyni, csak legyen bátorsága felállni a talapzatra" — mondta az egyik műteremfényképezés alkalmával e sorok írójának. Hetés csak élőkről farag agyagba arcvonásokat és nem is akármilyeneket. Ha valakinek netán hosszúra nyújtotta a természet az orrát, az ő látomása alapján még hosszabb lesz, ha kerek, nála még gömbölyűbbre sikeredik, ha ritka a haja, várhatod, hogy kopasszá alakul. Nincs hát köszönet ezekben a karikatúraszobrokban. Hetés nem az igazi alkatot faragja, hanem a jellemző vonásokat torzítja. Mintha a világot amorf lencsén keresztül szemlélné, gipsszel, agyaggal, plasztillinnel dolgozó kezét a gúny vezeti.

Különösen kedveli a híres embereket. Legfőképpen a művészeket, mégpedig a békés együttélés szellemében tekintet nélkül nemre, korra, nemzetiségre. Neki mindegy, hogy szovjet űrhajós, vagy francia színésznő, Nobel-díjas író, vagy zeneművész.

Ritka művészet a karikatúraszobrászat. Egyébként Daumier is művelte. Manapság aligha műveli valaki a jó, öreg kontinensen. Ő is mellékfoglalkozásként csinálja, alapfoglalkozása — színész. Az Állami Déryné Színház — a magyar faluszínház — sokat utazó művésze, aki minden útjára magával viszi a gyurmáját. Színpadon is sikerei vannak: olyan szerepekben vizsgázott kitűnőre százas szériákban a közönség előtt, mint Cléon az Antigonéből, volt Otto a Bánk Bánban, Metternich a Sasfiókban, volt maga Dandin, a megcsúfolt férj, mulattak rajta a francia király szerepében a János vitézben, játszotta a Svejket, s hogy a másik végletet említsem, volt már Hamlet is . . .

Tulajdonképpen karikaturistának készült. Olyan grafikusművésznek, akinek rajzai minden lap hasábjain megfordulnak a szerkesztők jóvoltából az olvasók örömére. Már a szombathelyi gimnáziumban megmutatkoztak oroszlánkörmei, s olyan jól sikerült Schuster Oszkár tanár úr képmása, hogy a kicsúfolt tanférfiú nádpálcával vette el kedvét a további kísérlettől. Aztán festegetni kezdett, de hamar elment a kedve a pingálástól, s palettája félbehagyott festményéhez kötözve most is ott lóg Bogdánffy úti lakásának falán.

A karikatúraszobrász Hetés György cinikusan realista művész, nagy jellemző készséggel, véres szeretettel működő torzító érzékkel. Valamennyi művén látni, hogy azt szeretné, ha mindenki szép, nemes és csodálnivaló lehetne. Ha mindenkinek joga lenne felállni a talapzatra.

Hetés György saját szoborkarikatúrájával

És van is valami bölcsesség műveiben, afféle bölcsesség, amellyel Balázs Béla, a világhírű filmesztéta nyugtázta egykor saját torzképét: „Mindenesetre sokkal őszintébb lenne a világ képe, ha mindenki saját karikatúrájával a nyakán járna. Ha ez megvalósulna, kiderülne, kiben mennyi az önérzet . . ."

Van, aki büszkén vállalja Hetés György szoborkarikatúráit. Felesége — Szánthó Margit színésznő — például nem. Ennyit mondott fenyegetően: „Hogy merted ezt velem megcsinálni?!"

Hetés azóta a hitvesi bírálatot tartja a legnagyobb elismerésnek.

Írta és fényképezte:

SZÜTS ISTVÁN

• • •

Magától értetődő tény, hogy a Felszabadítási Frontot Észak-Vietnam támogatja. Észak-Vietnam része a közös országnak, amelynek déli övezetében olyan kormány rendezkedett be, amely a lakosság akarata ellenére kormányoz. Ez a kormány a legbrutálisabb módon iparkodik hatalmon maradni. A harc folytatása Észak-Vietnam segítségével csupán e csodálatra méltó nép életakaratáról, szívósságáról és bátorságáról tesz tanúbizonyságot.

• • •

Miközben az ország termelvényeit kémiai szerekkel elpusztítják, és emberek meg állatok esnek a mérges anyagok és a gyújtóbombák áldozatául, a háború az Amerikai Egyesült Államoknak nagy gazdasági fellendülést eredményez. Az ipar rekordszerű nyereséget könyvelhet el. A munkanélküliség a fegyverkezési gyárak munkalehetőségei következtében csökkent. Miként Hitler kivívta a világ csodálatát az autóutak, gépgyárak, kémiai üzemek és fegyvergyárak építésével, úgy az Egyesült Államok és a nyugati világ egy nagy része is Johnson politikája mögött áll, amely látszólag fellendülést és az életszínvonal emelését biztosítja.

• • •

Az amerikai hadvezetés szá-

bakter
vereit
e mé
minde
kísérl

Mió
Hitler fasizmusa ellen
gazdasági hatalmi helyzet biztosításáért, Európában, Ázsiában, Afrikában és Latin-Amerikában a hatalom birtokosainak rendőrsége és katonasága számtalan olyan embert tett ártatmatlanná, akik szembeszegültek a „szabad vállalkozó réteg" és a gyarmati kizsákmányolás rendszerével. A gazdag országok tőkései dögszagtól büzlenek. A haladás, amiről ez országok politikusai könnybelábadt szemmel szónokolnak, hovatovább nem egyéb, mint haladás az emberéletek kiirtásában. Amerika, ez az ország, amely oly sok igazi demokratának ad szállást, a szabadságukért és függetlenségükért harcoló népek szemében nem egyéb, mint Guernica, Lidice és Auschwitz hagyományainak folytatója... Ám ha egyszer a dolgozók milliói egyöntetűen hallatnák szavukat és a rendelkezésre álló hatalmi eszközökkel nyomatékosan követelnék az amerikai hadi cselekmények azonnali beszüntetését, úgy Johnson és kormánya nemigen tudná tovább folytatni a gyilkolást.

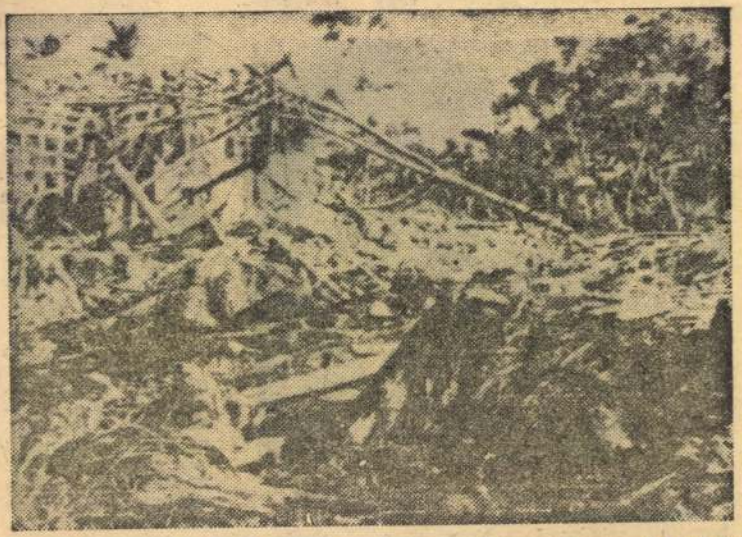

Az amerikai légi kalózok barbár pusztításának nyomai Phu Xa észak-vietnami faluban. A bombázásnak kilenc gyermek is áldozatául esett.

Telefoto: ČTK

Könyvesek tiltakoznak nyílt levélben

NÉPSZAVA-információ

A könyvtárak és könyvkiadók érdek-képviseleti szervei csupán a sajtóból értesültek a Művelődési és Közoktatási Minisztérium szervezeti átalakításáról, holott az megítélésük szerint súlyosan befolyásolja szakmájukat. Ezért nyílt levélben kérik *Fodor Gábor* minisztert, hogy mielőbb találkozzon velük, és adjon részletes tájékoztatást az átalakítás szakmai céljairól.

A levélben, amit hat szervezet írt alá, az áll: „Miniszter Úr többször, különböző fórumokon elhangzott állásfoglalása szerint fontosnak tartja azt, hogy a döntéseket megelőzően egyeztessen a szakmai és érdekképviseleti szervekkel. Ez sajnos ebben a rendkívül fontos kérdésben elmaradt." *Skaliczki Judit* a Könyvtári és Informatikai Kamara titkára is azt emelte ki, hogy semmiféle információjuk nincs területük minisztériumi képviseletéről.

Kocsis András, a Magyar Könyvkiadók és Könyvterjesztők Egyesülésének vezetőségi tagja pedig azt említette, hogy a könyv és lapkiadás körülbelül tizenegymilliárdos bevételt jelent évente, mégis az eddig főosztályi szinttel szemben alacsonyabb besorolást kaptak. Egy szervezet áttekinthetősége nem a főosztályok számától függ, tette még hozzá.

Karikatúrák ajándékba

Parcsami Gábor írása a NÉPSZAVÁNAK

Aki látogatóba megy *Hetés Györgyhöz* aligha úszta meg, hogy a színművészként és képzőművészként egyaránt közismert művész ne készítsen róla egy karikatúrát. Így történt ez velem és fotós kollégámmal is, amikor a Bajor Gizi Múzeumban nemrégiben

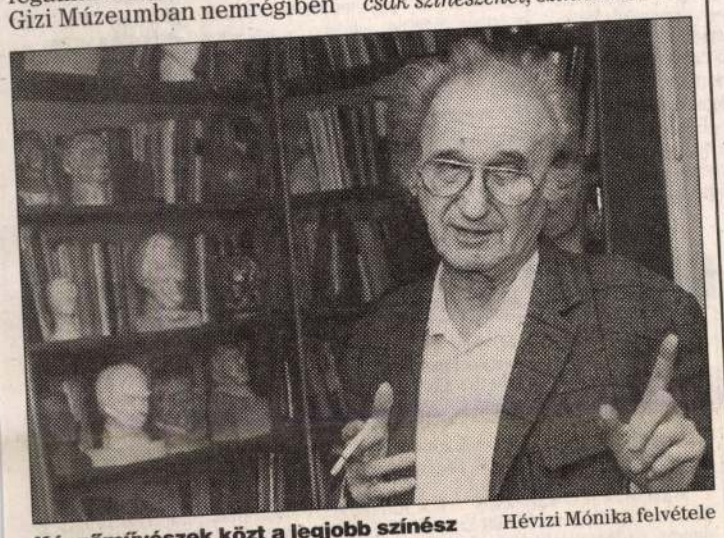

Képzőművészek közt a legjobb színész Hévizi Mónika felvétele

megnyílt életmű-kiállítás kapcsán felkerestük. A tárlaton látható, mintegy kétszázötven mű (szobrok, érmek, rajzok, festmények, faliképek) szinte minden eddigi hasonló jellegű kiállításnál tágabb képet ad a hazai kortárs színészvilágról. A színészeken kívül érmék örökítik meg *Erkel Ferencet, Kodály Zoltánt, Örsi Ferencet, Németh Lászlót* és *Örkény Istvánt* is, akiknek életében és életművükben szintén fontos szerep jutott a világot jelentő deszkáknak.

– A kiállításon megjelenő életmű nem holmi elhanyagolt képzőművész zseni kései kitörése és eget keresése, hanem beszámolóféle egy színészélet sajátos eredményeiről – mondja Hetés György. – Színház és karikatúrázás egész életemben egybefonódott. Nemegyszer megkaptam azt az enyhén csípős megjegyzést, hogy a színészek között az egyik legjobb képzőművész, képzőművészek között pedig az egyik legjobb színész vagyok. Ezt mindig csak derűvel tudtam fogadni hiszen tudtam, egyik tevékenységem sem pótcselekvés, mindkettőben önmagamat adom.

– *Tudomásom szerint nemcsak színészeket, színházhoz szorosan kötődő művészeket mintázott meg, hanem politikusokat és tudósokat is.*

– Soha nem zárt színházi világban éltem. Érdekelt a tudomány, a sport, a közélet és a különböző művészetek, vagyis minden, ami körülvett. Így alakult ki az a nagy összevisszaság a munkáimban, amelyet éppen most, a kiállításra készülődve mértem fel.

– *Mi lesz a sorsa a jövőben az életműnek?*

– Halálom után a Bajor Gizi Múzeum tulajdonába kerül.

– *Hetvenhárom évesen is rendszeresen játszik a Vígszínházban.*

– Mostanában csak kisebb szerepeket merek vállalni, de elmondhatom, hogy a sors kegyes volt hozzám, hiszen majd minden olyan szerepben, amiben szerettem volna, színpadra léphettem.

Mikor köp a maci?

Kevesebb tévéreklámot látunk főműsoridőben

Szabó Z. Levente
NÉPSZAVA

Elakadt a hangja a legkisebb ugrifülesnek. Pontosabban beléfojtották a szót, és a maci sem ment lefeküdni, mert csúszott a műsor és a Híradónak pontban fél nyolckor kezdődnie kell. A reklámon meg nem lehet spórolni. Az elmúlt két hónapban többször is előfordult, hogy a korábban túllépett időkeretet az Esti mese terhére hozták be a televíziónál.

Horváth Ádám, a televízió elnöke szerint ez nem reklám, hanem műsor-fegyelmezetlenségi kérdés, mert a stúdiók, szerkesztők rosszul adják meg saját produkciójuk időtartamát. Ugyanakkor arra még nem volt példa, hogy a csúszást reklámblokkal kompenzálták volna, mivel ennek komoly anyagi vonzatai is lennének. Márpedig a tévé költségvetésének jelentős hányadát ez a bevétel adja. Az elmúlt évben bruttó kilencmilliárd forinttal gyarapodott a kassza. Horváth Ádám úgy fogalmazott, hogy a nézőknek reklámot is kell nézniük ahhoz, hogy filmeket is láthassanak.

Ugyanakkor veszélyes tendencia, hogy ma már a kifejezetten gyerekeknek szóló blokkokat is reklámokkal veszik körül. A mesét hol ez, hol az a csoki, fogkefe, játékgyártó cég támogatja. Külföldi pszichológusok számos óvodában és iskolában tapasztalták, hogy a gyerekek kívülrekednek a csoportokon, ha nem a megfelelő márkájú edzőcipőt, farmert hordják.

A Magyar Televízió műsorában a reklámok mértéke az elmúlt évben nem haladta meg a hat százalékot, vagyis a sugárzási idő minden órájára három, három és fél perc reklámidő jutott. Ennek eloszlása azonban nem volt egyenletes. Este hét és tíz óra között ez az érték tízszázalékos volt, vagyis óránként hatpercnyi reklámot láttunk, még ennél is magasabb volt a százalékos érték az év utolsó három hónapjában a legkeresettebb negyed nyolc, negyed kilenc közötti időben.

Magyarországon is készültek már hasonló vizsgálatok, *dr. Kósa Évának*, az Eötvös Loránd Tudományegyetem pszichológia tanszéke munkatársának vezetésével. A Népszava kérdésére azonban a kerületi nevelési tanácsadókban azt mondták, a problémával nem találkoztak. Bár valószínűsíthető, hogy elsősorban azért nem, mert a szülők nem tartották ezt a gondot annyira súlyosnak.

Pócsik Ilona, a televízió belkereskedelmi igazgatóságának vezetője arról számolt be, hogy a jövőben fokozottan védeni kívánják a gyerekeket és a fiatalokat. Például kötelezően fel kell tüntetni, hogy reklámról van szó, a mese, a vasárnap délutáni blokk keretében is, ahol eddig nem ez volt a gyakorlat. Az intézkedések egyébként figyelembe veszik a felnőtt tévénézők szokásait is, hiszen éppen januártól csökkennek főműsoridőben a reklámblokkok. Részben a jelentős díjemelés miatt, részben azért, mert az eddigi öt-hat perces összeállítások helyett a jövőben csupán háromszor három percre számíthatunk. A belső szabályozás értelmében intim termékeket csupán fél kilenc után engednek képernyőre.

A reklámok etikai szabályai igazodnak az európai normákhoz. Természetesen előzetes esztétikai kontroll is van a televízióban, de ez már kényesebb terület. Hiszen a nálunk nagy vihart kavart levegőillatosító a nemzetközi reklámfilmfesztiválokon számos díjat nyert. A közönség igényére átalakított „tisztíccsa" nyelvtanilag helyes formájában rohamosan veszített reklámértékéből.

Füstmentes reggae

NÉPSZAVA-információ

A Ladánybene 27 repülőre ül holnap, és meg sem áll Jamaicáig. A magyar reggae-együttes *Bob Marley* és a stílus szülőhazájában tölt két hetet, a környezetvédelmi minisztérium segítségével.

– Mindig lelkesen támogattuk a környezetvédelmi programokat – mondja *Bodnár Tibor* zenekarvezető. – *Miksa*, az énekesünk még a dohányzásról is leszokott. De ez a támogatás nem alkalmi jellegű, hanem egész éves tevékenységünket a minisztérium szponzorálta. Most régi álmunk válik valóra az utazással. Akár születésnapi ajándéknak is tekinthető, hiszen tíz éve határoztuk el a zenekar születését. Igaz, első kisebb sikerünk csak 1988-ban volt, és 1990-ben jelent meg az első lemezünk. Már régebben szerettünk volna eljutni a szokásos augusztusi nagy reggae-fesztiválra, ami eddig nem jött össze. Most két clipet szeretnénk forgatni februári lemezünkhöz, készíteni egy útifilmet és persze demoanyagokat adni az augusztusi suns splash szervezőinek.

– *Játszani is fogtok?*

Ladánybene-koncerten Pataky Zsolt felvétele

– Hangszereket viszünk. Biztos ígéretet még nem kaptunk, de ha minden igaz, néhány klubban felléphetünk. Arról csak álmodni szoktam, hogy helybeli zenészekkel közösen készítsünk felvételeket.

– *Megtanítjátok a jamaicaiakat a stílusra?*

– Az ő szemükben biztos furcsán festünk, kíváncsi lesznek, mit szólnak hozzánk. Picit olyan ez, mintha ide érkezne egy ugandai néptáncegyüttes, és csángó táncokat mutatnának be bőgő-, brácsakísérettel. De lehet, hogy épp ezért nagyon szeretnénk őket.

– *A reggae-nek a zenéjét vagy a külsőségeit is átveszitek?*

– Mi elsősorban a zenére koncentrálunk, de azért picit szükség van a megfelelő hangulatra is. Persze Bob Marleytól eltérően mi a szövegeinkben soha nem politizálunk, vallási mozgalmaknak sem vagyunk tagjai.

RÖVIDEN

Kisvárdai fesztivál

A New York-i Magyar Színház is részt vesz a Határon Túli Magyar Színházak VII. Fesztiválján, amelyet május 27. és június 4. között rendeznek meg Kisvárdán. Ők első ízben vesznek részt a fesztiválon, de a tengerentúlról még egy társulat érkezik, a torontóiak, akik két évvel ezelőtt már jártak a szabolcsi városbn.

Varázslatos India

A BM Duna Palota exkluzív estet rendez január 14-én. Molnár András indiai maszkok segítségével a Ramayana zenés változatát mutatja be. Az est második felében Steven James (USA), Kozma András és Szalai Péter közreműködésével indiai klasszikus zenét hallhatnak az érdeklődők.

Talmud

A Talmud most megjelent magyar fordítását-válogatását dedikálja dr. Domán István főrabbi hétfőn délután négytől öt óráig a Biblical World Galériában (VII., Wesselényi u. 13.).

Nyár a városban

Wim Wenders születésének ötvenedik évfordulójának tiszteletére retrospektív sorozatot vetítenek az Örökmozgóban, a Goethe Intézet támogatásával. A hétfői nyitónap programja lesz a Nyár a városban című film. A sorozatban helyet kapott még az Alabama 2000, A kapus félelme a tizenegyesnél, az Alíz a városban, A skarlát betű, illetve a húsz esztendeje született Az idő sodrában is.

Én és ők

Az Európa Könyvkiadó januárban jelenteti meg Brunella Gasparini humoros regényét egy milánói család zűrzavaros életéről, Én és ők címmel. Ugyancsak januári újdonság Gosztonyi Péter tanulmánya a magyar honvédség második világháborús történetéről, illetve Hrabal Őfelsége pincére voltam című műve.

Újrakiállítás

Vancsó Zoltán fotográfus Újrakiállításra hívja az érdeklődőket a Galéria 11-be. Január 18-án pedig zongorajátékával is kedveskedik a látogatóknak.

Premierek

A 3 nővér kékben című komédiát mutatja be a József Attila Színház aluljáró stúdiószínpada Gaál Erzsébet rendezésében szombaton. A Vígszínház vasárnap tartja a Cyrano premierjét. Címszereplő Szervét Tibor, rendező Verebes István.

A JANUÁR UGRANI KÉSZÜL!

AKCIÓ!
BEMUTATJÁK A SKÁLÁK JANUÁR 9-ÉTŐL 21-ÉIG!

TISZTELT HIRDETŐINK!

Hirdetéseiket személyesen feladhatják az alábbi üzletekben:
VI., Teréz krt. 39. (Szondy utcánál); VIII., Blaha Lujza tér 3.
és a Magyar Hirdető felvevőhelyein.

Levélcímünk: 1539 Budapest, Postafiók 684.
Telefonos hirdetésfelvétel: tel./fax: 112-7984 (8–16 óráig)
Keretes hirdetések felvétele: Budapest II., Törökvész út 30/A. Telefon: 202-2988, 202-7798, fax: 202-7788/71

Ingatlan

Pilisvörösváron üdülőtelek eladó! Panorámás saroktelek, 240 n-öl, 12 nm-es faházzal, bekerítve, az Őzike u. 2. szám alatt. Víz, villany van! Érdeklődni napközben: 256-2956, este: 258-1290.

Lakás

Önkormányzattól megvásárolható budapesti lakásért havi életjáradékot fizetnék kiskorú gyermekeim részére. A lakás árát is kifizetem. Telefon: 06-30-44-33-70 (esti órákban).

Adás-vétel

BIEDERMEIER írókomód, Neogrády festmény, rokokó aranyozott tükör, múlt századi bronzszobor eladó. 212-4826.

Szolgáltatás

ERKÉLYBEÉPÍTÉS, védőrácsok, galéria, kerítések, lépcsők, redőny, harmónikaajtó, napellenző, szereléssel, szállítással garanciával. Tel.: 277-07-41.
DUGULÁSELHÁRÍTÁS! Csatornatisztítás falbontás nélkül, azonnalra, garanciával. 141-6412, 06-20-413-592.

Oktatás

A KÜLKERESKEDELMI Főiskola Ecseri úti épületében nyelvtanfolyamok indulnak a Trade–Linguánál január 16-án. Érdeklődni: 1573-166/Blazsovszkyné.

Jármű, Garázs

Törött, totálkáros autót vennék 1984-estől. 06-30/440-110.
SZEMÉLYGÉPKOCSIT kp-ért sürgősen vásárolnék. Lehet sérült is. 06/23-319-035. (214373/1K)
DACIÁT, vagy ARÓ-t vennék akár töröttet is! Tel.: 177-7788.
Csepelen nagyméretű garázst bérelnék hosszú távra. Áram szükséges. Telefon: 277-78-90, este 8 után.

Közlemények

ELVESZETT Chen Xi Ming kínai állampolgár 2415041-es számú útlevele és irata. Értesítést magas jutalom ellenében a 06-30-402-328-as telefonszámon várunk!
ELVESZETT a Magyar Televízió alábbi szövegű körbélyegzője: „MAGYAR TELEVÍZIÓ Híradó Főszerkesztőség HÍRIGAZGATÓSÁG" Használata érvénytelen!

Találó hasonlat

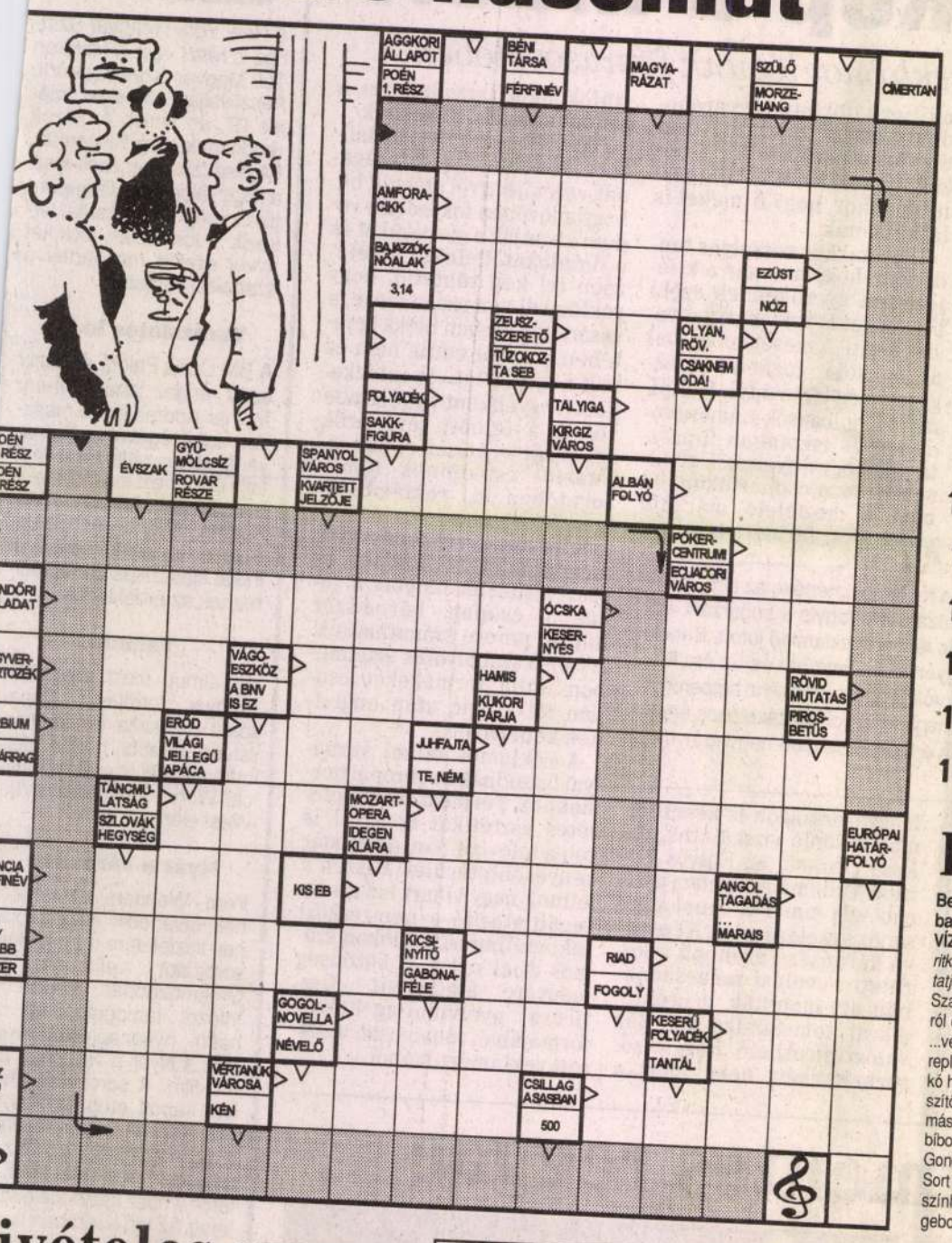

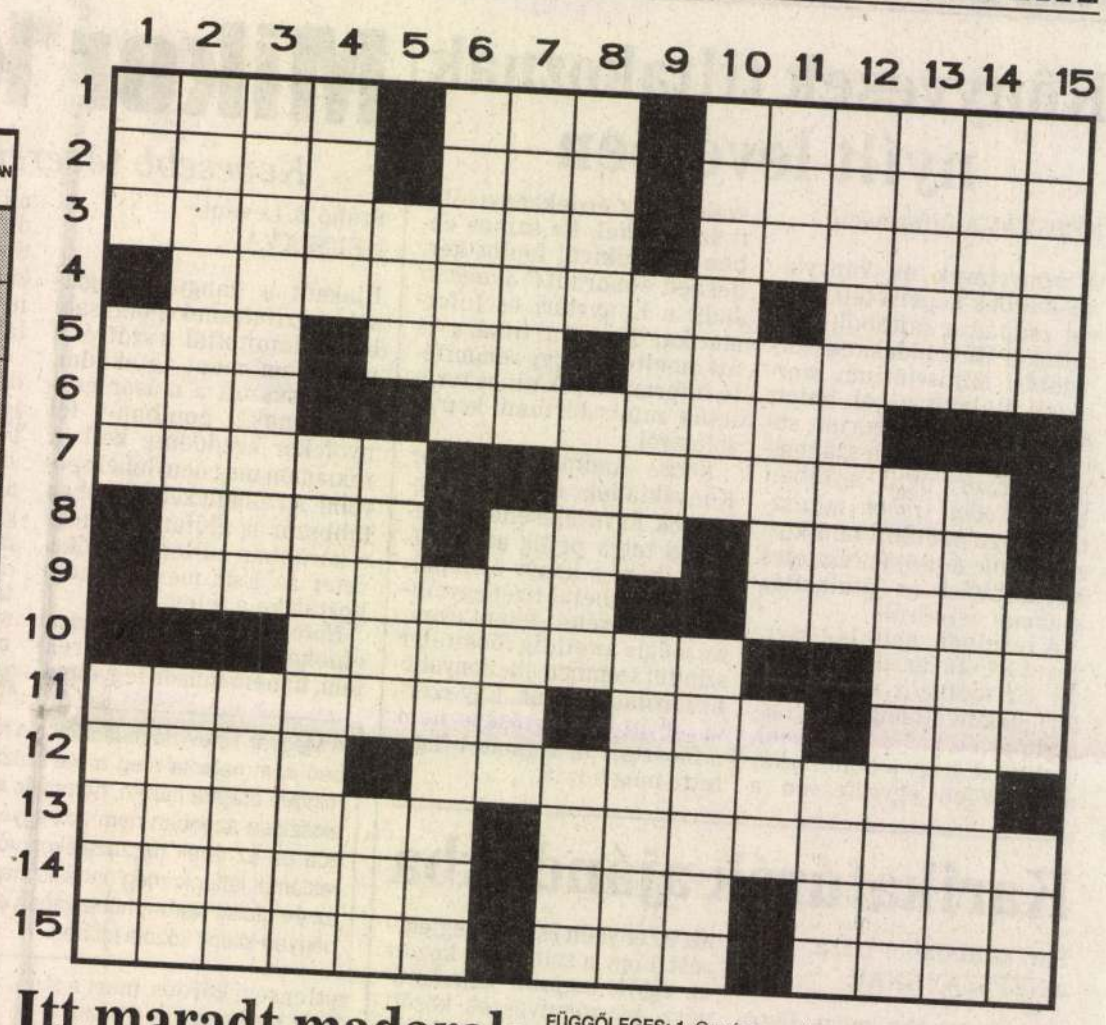

Itt maradt madarak

Beküldendő a vízszintes 1., függőleges 3. és 13. számú sorban vastag betűvel definiált három téli madár neve.

VÍZSZINTES: 1. Jelenleg. – Beúszás része! – *A tél madárvilágának ritkán szem elé kerülő ágtornásza, amely a harkályhoz hasonlóan kutatja a fatörzs bogarait.* **2.** Tihany melletti község: ...fő. – Magyar Szabvány, rövidítve. – Hiba a szövegben. **3.** Döntést hozó. – Asztalról elcsenő. **4.** A metafizika fő részének szakértője. – Ékesszólás: ...vencia. **5.** Testünk része. – Vörös, angolul. – A nagygyűlés főszereplője, azaz kije? **6.** Anikó becézve. – Két dunántúli város. **7.** Krakkó híres piactere. – Valamennyi, összes. **8.** Női öltözet díszes kiegészítője. – Kén és berkélium vegyjele. – Testünk része. **9.** Elhagyja a másik járművet. – Csinálja! **10.** Női név. – Antilopféle állat. **11.** Prága bíborosa volt (Frantisek). – Duplán: halandzsa. – Egyforma betűk. **12.** Gondoz, ellát. – Erdélyi község Háromszékben. **13.** Testünk része. – Sort vezető pozícióba lép. **14.** Irodai munkaeszköz. – Patinás prágai színház az óvárosban. – Vadászkutya. **15.** Édes spanyol csemegebor. – Félig roskad! – Róbert becézve.

FÜGGŐLEGES: 1. Országos napilap: ...Nap. – A Rajna svájci mellékfolyója. – A Dunánál rövidebb kínai folyó. Végállomása egy sós mocsárvidék. **2.** Lovaskocsi felszerelésének része. – Erkel műfaja. **3.** *A nálunk telelő madárfajok közül a legismertebb és a legkedvesebb.* – Prágai városrész, ahol nagy nemzetközi kemping is található. **4.** Taszított. – Szántás eszközének része. **5.** Életévek száma. – Apró, gömbölyded szemterméső gabonanövény. – Négyes fele! **6.** Épület szintje. – Rokon. **7.** Sportlétesítmény, ahol igazán Egerszegi Krisztina érzi magát elemében. – Kolozsvár közeli község sajátos népviselete. **8.** A síknak két félegyenes által határolt része. – Belügyminisztériumi bizottság, rövidítve. – Heves megyei község. **9.** Halad a vízben. – Tavaszi virág, s egyben női név. **10.** Földterület. – Legnagyobb tájegységünk. **11.** Angolok söre. – Éles hangon kiabál. – Ara betűi keverve. **12.** Bizonyos kis hányada. – Goneril, Regan és Cordelia apja. **13.** Orvostudomány ága: – ...gia. – *Zömök testű, erős csőrű, szép színes tollú madár. Kőkeményre száradt magokat is elroppant. Télen csapatosan jár, nyáron magányosan.* **14.** Fekete pénzek. – Amennyit egyszerre meg tud fogni az ember. **15.** Szakonyi Károly drámája: Életem,... – Európium és ittrium vegyjele. – Légiforgalmi és Repülőtéri Igazgatóság rövidítve.

Bajai Ernő

Kivételes szerep

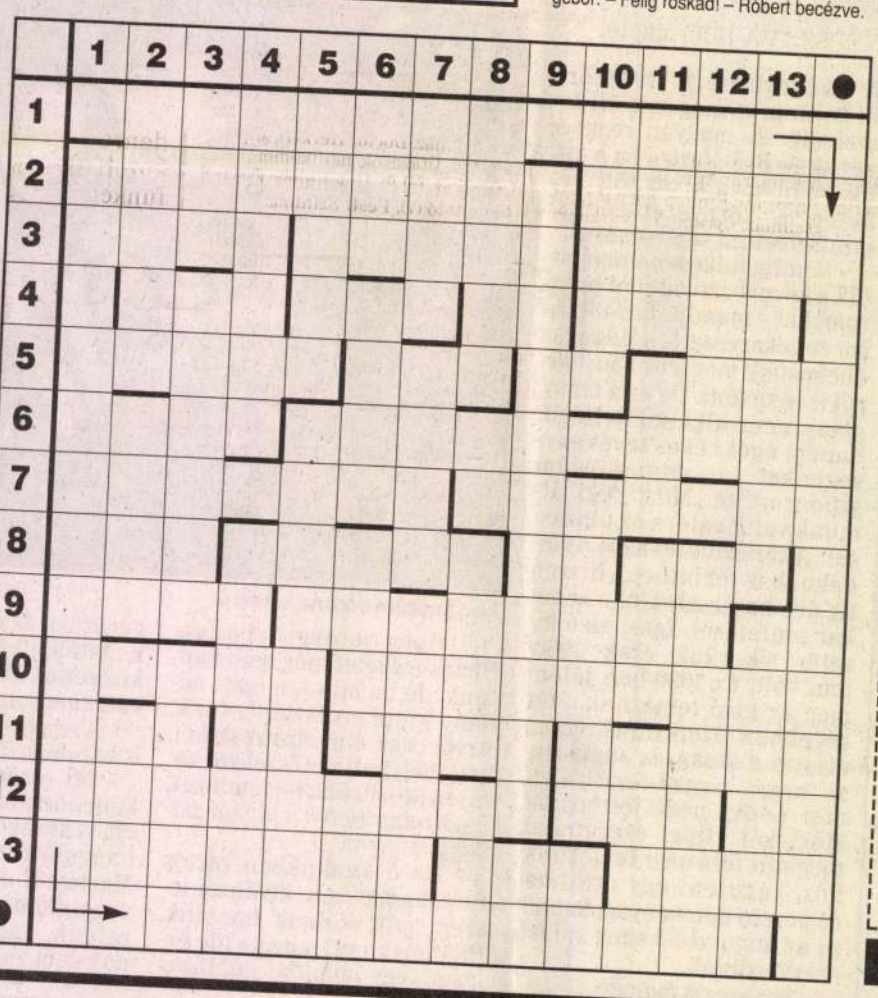

VÍZSZINTES: 1. Ismeretlen bölcs megállapítása (folyt. a függ 1. és 9. alatt). 2. Móra regényhőse – Az egyik nembe tartozó gyermek. **3.** J. Kerouac regénye – Himbál – Szín. **4.** Vén ... mays: kukorica – Asszonynévképző – Egyesülés. **5.** Szlovák filmrendező (Jaromil) – Művészkettős – Vámos Miklós – Bantu törzs. **6.** Kafka regény – Lop belőle. **7.** Olasz város – „Sokáig várta szegény..., Pedig magyarul és nagyon szépen hívta" (Ady). **8.** Japán város – Tasakosleves-márka – Zamat – Ehelyütt. **9.** Színművésznő (Kati vagy Mária) – Még egy színművésznő – Görög betű. **10.** Firenzei festő, Giotto barátja viselte ezt a személynevet, mely egy betű eltéréssel a vezetékneve is volt – Igencsak siet otthonába. **11.** Nagy poétánk egyik álneve – Véd – Pozitív sarok – Keverék. **12.** Ort álló – Idegen férfinév – Fordított kettősbetű. **13.** Edénybevonat – Takarja – Román férfinév.

FÜGGŐLEGES: 1. A vízsz. 1. folytatása. 2. Színművész (András) – Hangot ad a húr – A divatot diktáló cégek egyike. **3.** Japán város – Operaénekes (József) – Opera. **4.** Fotóművész volt (Klára) – A labda játékba hozása a kapus által. **5.** Fűszer – Népszerű együttes. **6.** Szeszes ital – Híres férfiúról elnevezett híres kalap – Az erősebb (női) nem tagja Karinthy Capillária c. regényében – Néma kacat! **7.** Női név – Nyelvrokon – Balladában szereplő mester. **8.** Fátlan síkság – Orosz igen – Hevesen mozgató – Ipari növény. **9. Az idézet befejezése** – 3,14. **10.** Képeskönyv – Névelős medál – Római 99. **11.** Világítógáz – Zsidai Lajos – Hörpintő – ... út, fel is út. **12.** Alkálifém – Bajnoki táblázat. **13.** Bodorított (haj) – Földre roskad.

Tarján Tamás

Megfejtések – nyertesek

A Népszava 1994. december 24-i számában megjelent rejtvények helyes megfejtése: Túlérzékeny páciens: Meglehetősen jellegzetes a reflexe a hideg érintésére tisztelt Kovács úr. Egy falfirka a térről: Semmi hatalmat senkinek. Karácsonyi ének: Csengess éjünkön át, s csillantsd elénk törékeny játékunkat, a reményt.

Bizsut nyertek: Fekete Lászlóné (1158 Budapest, Neptun u. 84.), Németh Józsefné (2931 Almásfüzitő, Ságvári tér 1.) és Szöllős Henrietta (3100 Salgótarján, Kassai sor 66.).

Műsoros VICO-kazettát nyertek: Karikó Imre (1056 Budapest, Nyári Pál u. 10.), dr. Lipták János (3860 Encs, Petőfi u. 49/b.), Rádosi Györgyné (1029 Budapest, Ördögárok út 184.), Szabó Géza (5100 Jászberény, Bercsényi u. 35.) és Wagner Alfréd (1047 Budapest, Attila u. 150.).

Elegendő egyetlen rejtvény megfejtésével pályázni. Aki két feladvány megfejtését küldi be, esélye megduplázódik. Aki viszont mind a három fejtörőt megfejti, nyerési esélye háromszorosára nő! Kérjük, hogy a megfejtéseket az alábbi szelvényre írják rá, majd azt kivágva ragasszák fel egy levelezőlapra. Beküldési határidő: egy héten belül. Címünk: Népszava szerkesztősége, 1964 Budapest, Postafiók 32.

ITT LEVÁGANDÓ!

NÉPSZAVA MEGFEJTÉSI SZELVÉNY KERESZTKÉRDÉSEK

Találó hasonlat: .....

.....

Itt maradt madarak: .....

.....

Kivételes szerep: .....

.....

Rovatszerkesztő: dr. Erős Zoltán

Márkás kérdések 3.

VÍZSZINTES: 1. *Az Opel Gombos harmadik fő tevékenységi köre (folytatása a függ. 2. sorban!)* **2.** Kar jelzője is lehet – kerti szerszám. **3.** A társaságában – görög sziget – csapágymárka. **4.** Kiejtett betű – a Vác FC-Samsung labdarúgócsapatának kapusa (János) – ő, a táviratban. **5.** A partra jut – rövid csönémet utca. **7.** ... End; londoni kerület – nagy számú – diétás üdítő ital. **8.** A Vác FC Samsung csatára (József) – két vége van – skandináv férfinév. **9.** Albánia fővárosa – királyi ülőhely. **10.** Klasszikus kötőszó – Karachitól kissé északra fekvő pakisztáni város lakója – kiejtett mássalhangzó. **11.** Kacsa Fekete István regényeiben – margarinmárka – szándékában áll. **12.** Idősebb ember jelzője lehet – európai énekes (Salvatore). **13.** Nagy Sándorról elnevezett verssor.

FÜGGŐLEGES: 1. Összetett mondat jelzője. **2.** Cseh történelmi festő volt (Mikolás) – *a rejtvény fő sorának második, befejező része.* **3.** Gerely része! – Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei község Fehérgyarmattól északra – eszel! **4.** Angol sör – Trogir, másképp – a hélium vegyjele. **5.** Termő rész! – kapni akar – a lépfene orvosi neve. **6.** Idős – ... szőke volt; egykori sláger. **7.** Értelmes – téli olimpiák sporteszköze – egyiptomi istenség. **8.** Nagy magyar zeneszerző (Ferenc, 1811–86) – főzőüst. **9.** Kisebb katonai egység – orosz hármas – arrafele! **10.** Aláírások utáni rövidítés – a vértanúk városa – kis Adrienne. **11.** Gáz, a németeknél – délkelet-ázsiai nemzetek szövetsége – apaállat. **12.** Égéstermék. **13.** Mikszáth Kálmán regénye.

Zábó Gyula

A autókereskedés egyik sztárja, az Opel Gombos mutatkozik be a Népszava rejtvényfejtőinek, stílusosan rébuszokban. Ami úgy értendő, hogy keresztrejtvényekben. Hatfordulós pályázatunkon természetesen azoknak is érdemes részt venniük, akik nem érdeklődnek különösképpen az Opelek iránt, s nem akarnak új vagy használt autót vásárolni. A főnyeremény ugyanis egy kétszemélyes 1995-ös nyaralás Európa egyik turisztikaparadicsomában! Emellett még kisorsolunk kilenc vigaszdíjat (értékes könyveket és ajándéktárgyakat). A hatodik forduló megfejtését egyszerűen e kell beküldeni legkésőbb 1995. február 20-ig, a következő címre: Márkás kérdések, Népszava szerkesztősége, 1964 Budapest, Postafiók 32.

OPEL GOMBOS
MÁRKAKERESKEDÉS ÉS SZERVÍZ
1039 Budapest, Szentendrei út 237–243.
Tel./fax: 160-9138, 160-9147

Museum Hungaricum 1994/9

és könyvhagyatéka. A személyes iratok között található L.W. elemi népiskolai értesítő könyvecskéje, József Műegyetemi leckekönyve, diplomája, a Tudományos Minősítő Bizottság 342. sz. tudományok doktorának oklevele.

Az Országos Színháztörténeti Múzeum és Intézet
Emléktára vásárlás útján Herczeg Ferenc ezüst koszorújával gyarapodott, melyet 1937. november 15-én díszelőadás keretében a Nemzeti Színház adományozott az írónak *„Bizánc"* című drámájának 100. bemutatója alkalmából. A koszorú 77 levelén a tagok neve szerepel, 23 pedig azoknak a Herczeg daraboknak a címét viseli, melyeket a Nemzeti Színház mutatott be.
Ezen kívül még 30 bronz plakett került a gyűjteménybe. Az érméken a XX. század kiemelkedő színészeinek és színésznőinek arcképe látható, túlnyomórészt karikaturisztikus ábrázolással. A plakettek Hetés György munkái, aki színészi és rendezői munkássága mellett kisplasztikákkal, grafikákkal is foglalkozik.

A székesfehérvári Szent István Király Múzeum újkori osztálya az 1990. évi országgyűlési választásokhoz hasonlóan ez évben is összegyűjtötte az induló pártok propaganda- és reklámanyagát.

TUDOMÁNYOS TEVÉKENYSÉG

KUTATÁS, FELDOLGOZÁS

Megjelent a TÉKA (a Szabadtéri Néprajzi Múzeum, tájékoztatója, Szentendre) 94/1. száma, ami elsősorban az 1993. szeptember 24-i Nyugat-Dunántúli tájegység megnyitásával foglalkozik.
A 94/2. szám Vargha László néprajzkutató és építész (1904–1984) emlékkiállításának anyagát és a munkatársak, tanítványok visszaemlékezéseit tartalmazza.

*

Lázár Sarolta, az esztergomi Balassa Bálint Múzeum régésze 1994 júniusában megvédte a *„Település-ásatás Esztergom-Szentgyörgymezőn"* című bölcsészdoktori értekezését.

*

Locsmándi Csaba 1994. május 30-án védte meg az ELTE Növényrendszertani és Ökológiai Tanszékén *„Az Aggteleki-karszt gombaflorisztikai és gombataxonómiai vizsgálata"* című doktori értekezését.

MÚZEUMI TÁBOR

Szabadtéri Néprajzi Múzeum
Szentendre, 1994. VII. 4-29.

„Elsőéves építészhallgatóként a nyári gyakorlatot a Szabadtéri Néprajzi Múzeumban kívántuk megszerezni. Itt ugyanis alkalmunk nyílt az egyetemen szerzett tanulmányainkat a gyakorlatban is hasznosítani. Lehetőségünk volt megismerni a népi építészek fortélyait – részt vettünk a sükösdi porta földfalának építésében, felmértük a Nyugat-Dunántúl tájegységet.
Élményeinket, tapasztalatainkat kisebb-nagyobb túrákkal is gazdagítottuk: a Pilis festői szépsége, Visegrád és Esztergom történelmi múltja, Szentendre művészi hangulata mind hozzátartozott ahhoz, hogy egyetemi tanulmányainkhoz friss erővel, gazdag élménnyel és egy nyári építési gyakorlattal visszatérhessünk.
Végül köszönetet szeretnénk mondani a Szabadtéri Néprajzi Múzeum dolgozóinak, hogy lehetőséget kaptunk a nyári gyakorlat megszerzésére és segítségükkel hangulatossá és kellemessé tették az itt eltöltött heteket.

A tábor lakói

MÚZEUMI KIADVÁNYOK

Folia Entomologia Hungaria. 44. Szerk. Mahunka Sándor. Kiad. a Magyar Természettudományi Múzeum.
Budapest, 1994. 445 p.
A Magyar Természettudományi Múzeum folyóirata 23 önálló, idegen nyelvű, tudományos közleményt, számos kisebb publikációt tartalmaz és helyet kapott benne a Magyar Rovartani Társaság életének eseményeit ismertető rovat, valamint *„A magyar állatnevek helyesírási szabályai"* című összefoglaló, amelyet az MTA Zoológiai Bizottsága és a Magyar Nyelvi Bizottság is jóváhagyott, tehát hivatalos szabálygyűjteménynek tekinthető.

A Herman Ottó Múzeum Kiadványai 1977–1993. Összeállította Csák Leventéné. Szerk. Rémiás Tibor. Kiad. a miskolci Herman Ottó Múzeum.
Miskolc, 1994. 26 p. ill.

TANÁCSKOZÁSOK, KONFERENCIÁK

1994. július 1-jén Semmelweis Ignác születésnapján a Semmelweis Orvostörténeti Múzeum, Könyvtár és Levéltár megalakulásának 30. évfordulója és az Arany Sas Patikamúzeum, mint önálló gyógyszerészettörténeti múzeum megnyitásának

20. évfordulója, valamint Semmelweis Ignác születésének alkalmából ünnepséget és koszorúzást rendeztek.
A Magyar Biológiai Társaság 1994. július 7. és 9. között tartotta ez évi XXI. vándorgyűlését Pécsett. A vándorgyűlésen a Magyar Természettudományi Múzeum számos munkatársa tartott előadást. A kongresszus titkári teendőit Korsós Zoltán látta el.

Figyelem!

1994. október 3. és 5. között kerül megrendezésre a Kiállítások Nemzetközi Cseréjének (ICEE) konferenciája a Magyar Nemzeti Galériában (X. 3.), a Szépművészeti Múzeumban (X. 4.) és a Néprajzi Múzeumban (X. 5.) Budapesten. A Múzeumi Hírlevél 1994/3. számában olvasható részletes tájékoztatás a tanácskozásról (79. o.).
A márciusi számban közölt programhoz képest az alábbi változásról kaptunk információt:
1994. október 3-án hétfőn a Magyar Nemzeti Galériában az első alőadást 9 órakor Achille Bonito Oliva tartja.
Címe: Az idő perspektívája a kortárs képzőművészetben a XX. század végén.
További információk: Gelencsér Rothman Éva Műcsarnok – Tel.: 122-7405

KÉPZÉS, TOVÁBBKÉPZÉS

Follow up - továbbképzés

A holland Kulturális Minisztérium és a holland múzeumi szövetség képviseletében Magyarországon járt az a négy holland szakember – Johanna Kievit (Museon, Hága), a program vezetője, Marie Christine Van Der Smann (Történeti Múzeum, Hága), Kees Plaisier (Municipal Múzeum, Rotterdam), Max E. J. Merkx (Berenschot Group) –, akik az 1993 októberében megrendezett első holland-magyar menedzsment workshop-ot vezették (l. Múzeumi Hírlevél, 1993. 12. sz.) A látogatásnak kettős célja volt:
1. feleleveníteni, felfrissíteni a munkakonferencián szerzett ismereteket, megvizsgálva, hogy az országos múzeumok workshop-on résztvevő felső és középvezetői mennyire akarták, tudták, próbálták hasznosítani a hallottakat a saját múzeumukban
2. létrehozni egy kapcsolattartó bizottságot (core group), mely elkészíti a jövőbeni együttműködés menetrendjét, és szervezi a munkát.
Az egy napos továbbképzésen – melynek kitűnő vendéglátója a szentendrei Szabadtéri Néprajzi Múzeum volt –, az elmúlt évi munkakonferencia 19 fős magyar gárdájából kilencen vettek részt. Már a létszám is jelezte, hogy a tanultak magyarországi alkalmazhatósága gyakran problematikus. Az okok elemzése nem elsődlegesen a holland kollégák feladata, a különbözőségek döntően nem a múzeumi struktúrák között léteznek, hanem az ettől eltérő – demokratikus – hagyományokra vezethetők vissza, arra, hogy az önállóság, a felelősség, a bizalom, a szakértelem fogalmak más tartalmakat hordoznak.
A konkrét különbségeket vizsgálva a megismert holland múzeumi területen csak néhány eltérést említenék:
a valóban „több lábon álló" múzeum modellje a létező önszerveződések valódi mozgástere (pl. területi, funkcionális múzeumi szövetségek);
a múzeumok gazdasági hátterének jobb átláthatósága (pl. ugyanúgy kiszámítható egy muzeológus, egy takarító, egy mesterember munkaórájának értéke, mint egy kiállítási terem vagy egy munkaszoba kialakításának, fenntartásának fajlagos költségei, a bérleti díjtól kezdve a különböző szolgáltatások – villany, fűtés, telefon stb. – költségen át a biztosítás díjáig;
legfőképpen a szemléletmód, a közelítésbeli különbözőség, a sokkal hatékonyabb munkaszervezés.
A továbbképzés első felében a project menedzselés rendszerét elevenítettük fel a tanultak alapján, minden résztvevő kapott egy konkrét kidolgozandó feladatot. Marie Christine (Történeti Múzeum, Hága) elmondta, hogy az ő vezetése alatt álló múzeumban egy ideje így készül minden kiállítás, rendezvény. Azóta mind a jó színvonalat, mind a határidőket, mind pedig a pénzügyi tervet tartani lehet.
A program második felében a pénzügyi tervezés főbb vonalainak áttekintése mellett kis munkacsoportokban a kapott feladatok megoldásait elemeztük. Végezetül megnéztük a múzeum újonnan elkészített a nyugat-dunántúli tájegységet bemutató részét. Mindenkinek nagyon tetszett a múzeum új kezdeményezése, a vak gyermekek számára kialakított bemutatóhely.
A látogatás másik céljaként létrehoztuk a kapcsolattartó bizottságot. Megbeszéltük a kézhez kapott holland javaslatot, mely még további három alapkurzussal számol (egy az országos gyűjtőkörű szakmúzeumok és kettő a megyei múzeumi szervezetek részére), valamint egy-két továbbképző kurzussal. Ezen magyar szakemberek szereznének olyan tudást, tapasztalatot, gyakorlatot, amelynek birtokában a jövőben először a hollandokkal közösen, majd esetleg önállóan vennének részt magyar szakemberek képzésében. A holland kollégák vázolták, hogy a holland minisztériumi támogatás mellett az ottani MATRA programtól és a holland múzeumi szövetségtől kérnek támogatást az együttműködés anyagi hátterének megteremtéséhez, hasonló kísérletekre bíztatták a magyar múzeumi szakembereket. A kapcsolattartó bizottság alapnak tekinti a magyar minisztériumi támogatást, emellett a Pulszky Társaság és a Magyar ICOM Bizottság közreműködésére is számítanak, így pl. egy Hollandiában kiadott, a múzeumi menedzselés témakörét összefoglaló kiadvány fordításában, kiadásában. A holland fél javaslatot tett egy informá-

Hetés György és az öngúny

Csala Zsuzsa: Hetés lefelejtett rólam néhány kilót." „Jobb, mint a valódi.

Arkagyij Rajkin szoborkarikatúrája két változatban készült el. Budapest kedves vendégének szobrai agyagból és vörös plasztilinből készültek

Jurij Gagarin, az űrhajós

Művészek karikatúrái egy budai lakásban

„Mindenkinek joga van már életében szoborra vágyni, csak legyen bátorsága felállni a talapzatokra« — mondta egy alkalommal munkatársunknak Hetés György, akiről ez a kis riport szól.

Hetés kortársai arcvonását gyúrja agyagba és nem ám akárhogyan. Ha valakinek netán hosszabbra nyúlt az orra, az ő látomása alapján még hosszabb lesz, ha kerek, bizonyos, hogy nála még gömbölyűbbre sikeredik, ha ritkul a haja, azt várhatod, hogy teljesen kopasszá alakul. Hadd mondom el mindjárt, hogy Hetés nem az igazi alkatot gyúrja, hanem a jellemző vonásokat torzítja: karikatúrák ezek.

rikacsapás: a Junkersek percnyi pontossággal startoltak, s Groznij fölött ejtőernyőkkel népesült be az ég. A parancsnoki gép rádiósa nyugodtan jelenthette a »Walli«-nak, hogy az akciót sikeresen megindították, légelhárításnak nyoma sincs.

Amikor azonban földet értek az első ejtőernyősök és a legnagyobb lelki nyugalommal hozzáláttak ejtőernyőik precíz összehajtogatásához, rájukszabadult a pokol: bokrok mögül, árkokból, domboldalakról zúdult rájuk a puska-, géppisztoly- és géppuskatűz! A rakétapisztolyok fénye megvilágította az ejtőernyőikbe gabalyodott diverzánsokat. Nem menekülhettek...

A Samil-akció kudarcával végképp csődbejutott a Kaukázus és Sztálingrád együttes elfoglalásának hitleri terve, s ezzel egyidejűleg összeomlott Rommel észak-afrikai offenzívája. A megosztott német fasiszta erők nem tudtak ellenállni az erősödő szovjet nyomásnak: Kleist tábornok »A« hadseregcsoportja december 29-én megkezdte csúfos visszavonulását a Kaukázusból, s 1943. január 31-én Paulus tábornok megadta magát Sztálingrádnál.

A Samil-akció meghiúsítása »Szása«, azaz Rudolf Abel nevéhez fűződött. Ennek a páratlanul tehetséges felderítőnek lett rádiósa és barátja Gordon Lonsdale.

(Következő számunkban: **Miért nem foghatott kezet Himmler Eisenhower tábornokkal?)**

JURIJ LEVITANSZKIJ

A dinnye

Más-más a dolgokról a nézet.
Ilyen-olyan. Ahonnan nézed.

Hogy jellemezned azt a dinnyét,
az egyszerű, zöldhéjú dinnyét?

Hever az őszi mezsgyeszélen
kívül baj-gondon, szenvedésen.

Kést sem gyanít, amely
belészúr.
Mint pizsamás, kopasz, kövér úr,

aki üdülni ment le délre.
Oldalán neje, csemetéje.

Szunyókál csöndesen, magában,
divatos csíkos pizsamában.

De alkonyul. Az alkonyatban
már nem dinnye. Már
halhatatlan.

Hogy dinnye volt, magad se
hinnéd.
Bolygónak látod most a dinnyét.

Héja kihűlt vulkánvidékén
éppen egy félénk hangya vág át.

Katicabogár mássza békén
a bolygó zöld meridiánját,

s múlik az örökkévalóság.
Egy, s mégegy örökkévalóság.

Egy nap valaki kézbe kapja,
valaki egy nap elragadja.

Ül, mély-mély bánattal telítve,
egy mély-mély tálat megtelítve.

Kés koccan, mielőtt belészúr,
koccantja pizsamás, kövér úr,

zöld oldalán körülkopogtat.
»Ez édes lesz: a szára
fonnyadt!«

Az ő nézete ez. A másik.
És ez se rosszabb, mint a másik.

Rab Zsuzsa fordítása

ÚJ KÖNYVEK MARGÓJÁRA

KLÁRA JARUNKOVÁ: AZ EGYETLEN

A szlovák írónő regénye Polomec Olina, egy 15 éves diáklány élményeit mondja el. A cselekmény egyetlen tanítási évadban játszódik, otthon a családban, az iskolában, a jégpályán gyűrűznek az események; megpróbáltatások, vidám, és komor epizódok váltakoznak, úgyhogy az olvasó kitűnően szórakozik, s csak a könyv végigolvasása után veszi észre, hogy tulajdonképpen egy eseménydús, nagyszerűen megírt lélektani regényt ismert meg. »Egyebet se tesztek — mondja szüleinek Olina —, csak reggeltől estig neveltek.« És kiderül, hogy nem is mindig helyesen nevelik, kitűnik, hogy a kisleány jobban ismeri a szüleit, mint a szülők a gyermeküket. A gyermeknevelés nem történhet receptre, minden gyermekkel úgy kell bánni, ahogy az egyénisége megkívánja. Olina értelme minden jelenségben felfogja a lényeget, minduntalan újabb kalandba keveredik, de nem riad vissza a nehézségektől, és nem kapatják el a sikerei. Okosan kikerüli a serdülő korban jelentkező veszélyzónákat, ha több bizalommal lenne hozzá a család, kevesebb megrázkódtatással, és nagyobb biztonsággal vezetne az útja a »nagyok« világába. Klára Jarunková a felnőtt olvasók okulására írta ezt a korszerű leányregényt, amelyből a többi között az is kiderül, hogy az egészséges gyermek tévedhetetlenül meg tudja különböztetni a hazugságot az igazságtól, és irtózik a szellemi tompaságtól. Klára Jarunková érdekes könyvét jól fordította Havas Márta, és tetszetős kiállításban hozta forgalomba a Móra Ferenc Könyvkiadó. **F. I.**

SZÜTS LÁSZLÓ: A KORMÁNYZÓ ÚR MEDVÉI

Egy kis Borsod megyei faluról szól A kormányzó úr medvéi című regény — amelyben éppen úgy élnek a pár holdas parasztok, mint a többi magyar faluban, az egykori urak országában. Szegénység, kevés kenyér és nehéz, verejtékszagú munka, ami osztályrészül jut nekik. Egy napon azonban ez is veszélybe kerül, mert a kormányzó úr »őfőméltósága« elhatározza, hogy vadaskertet létesít a borsodi erdőben és emiatt halálra ítéli a falut. Az ügy piszkos részét, a lebonyolítást rábízzák egy zugügyvédre, aki itatja a szegény parasztokat és nagy ígérgetések és burkolt fenyegetések közepette ráveszi őket arra, hogy váljanak meg a földjüktől, házuktól és menjenek el máshová. Az új faluban a teljes bizonytalanság vár rájuk, földet nem kapnak, házépítésről szó sincs, csak egy van: a nyomor. Egy család nem adja be derekát, kitart minden fenyegetés és ígérgetés ellenére és őrzi a lerombolt, elárvult falut. Ez a magva Szüts László regényének, amely hitelesen és erővel rajzol meg egy kis, de jellemző epizódot a kormányzó életéből és a főhősben, Lipták Terézben, megmintázza a nyomorában sem megalázkodó magyar parasztasszonyt. (Kossuth.) **ZS. O.**

STEFAN HEYM: SASOK ÉS GRIFFMADARAK

A »Keresztes lovagok« című — nagy sikert, több magyar kiadást is megért — regény alapján jól ismerjük már Stefan Heym, a fasizmus elől annak idején Amerikába emigrált és a fasizmus ellen amerikai egyenruhában harcoló német író nevét. A »Sasok és griffmadarak« — amelyet most, Szijgyártó László jó, árnyalatos fordításában a »Kossuth« adott ki, több mint száz év előtti háborúba vezeti el az olvasót. Ez a háború tulajdonképpen csak egy csata, méghozzá vesztes csata. Pfalz és Baden népének fegyveres felkelése, helytállása az egész német birodalommal szemben olyan példa volt, amelynek gyümölcsei csak később értek meg. Pfalz és Baden népe a jövőért, a jobb német életért hullatta vérét. Heym dokumentumokat és kalandregényt, igényes elemzést és fordulatos leírást elegyítő könyvének főhőse Andreas Lenz, a badeni felkelés »Petőfi«-je. Szerepel a műben a fiatal Marx és Engels, Becker, a forradalmi poéta és a német történelem több más, kiváló alakja is. — Az érdekes történelmi regény epilógusa »kitekintés«-t ad az Amerikába került, Gettysburgnál Lincoln zászlaja alatt küzdő Lenz kapitányról, jelezve ezzel, hogy a népek és az emberiség felszabadításának lehetnek ugyan vesztett ütközetei, ám maga az ügy végül is győzedelmeskedik. A »Sasok és griffmadarak« külső köntöse is megérdemli a figyelmet. **A.**

— Lejárt a beszélgetési idő — mondta.

Már majdnem lefizettem újabb két percet, mikor egy jobb ötletem támadt. Összehívok egy egész haditanácsot a nagy szellemekből. Majd ők megmondják, hogy mit kell tenni, hogy megnyerjük a háborút.

Nézzük csak, kit is lenne érdemes belevenni? Hát persze Napóleont, őt beleveszem, majd visszahívom. Tengerészeti problémákban meg majd ad Nelson tanácsot. George Washington lesz az amerikai szakértő, politikai kérdésekben meg majd eligazít a jó öreg Ben Franklin. No és persze Lincolnt, a jó öreg Abe-et sem fogom kihagyni. És még szó lehet esetleg másokról is, majd meglátjuk.

Koponyánként tíz dollárért konzultálni ilyen szellemekkel az olcsóság netovábbja, szinte nevetséges. Hiszen a tanácsaik milliókat, sőt billiókat érnek.

Az ügynökség behozta nekem őket mind, minden probléma nélkül. Természetesen a jelképes tiszteletdíjat minden beszélgetés előtt leadtam, *pro forma*.

Franklin, szegény fickó, úgy látszik egy kissé meggárgyult. Lincoln józan paraszti eszéből is mintha csak a parlagiság maradt volna meg. Disraeliről is kiderült, hogy bizony tévesen ítélték meg kortársai, egyáltalán nem ragyogó szellemiségű ember, sőt kijelenthetem, hogy éppolyan együgyű, mint dédapa. Washington sem az, akinek hittük.

Persze ezek csak az egyéni benyomásaim. S mindez semmit nem von le tanácsaik rendkívüli értékéből. Íme, néhány vázlatos feljegyzés róluk:

Nelson Szelleme a tengeralattjáró problémáról szólva kijelentette, hogyha mindazok, akik a tengeralattjárókon szolgálnak ott lennének, ahol ő, akkor mindjárt megszűnne maga a probléma is, és minden ragyogó és szép lenne. Igazán felmérhetetlen értékű tanács. Most már csupáncsak az a feladatunk, hogy a tengeralattjárók legénységét odaátra jutassuk, s egyből minden megoldódik.

Napóleon szellemének tanácsával már nem vagyok ennyire megelégedve. Értékes, értékes, de mégiscsak furcsa, hogy elfelejtette, hol folyik a Marne. Ugyanis azt mondta, hogyha az oroszok átlépik a Marne-t, akkor minden eldőlt.

Egyébként mindannyian nagyon boldogok ott ahol vannak, és szeretnék, ha ezt mindenki megtudná. Ahol vannak — ezt nyugodtan elmondhatom — ott minden ragyogó és szép.

Egyenleget készítve a névleges tiszteletdíjakról és a lefolytatott beszélgetésekről, kiderült, hogy van még egy bármikor lebonyolítható ötperces beszélgetésem Napóleonnal, két-két percem Franklinnal és Washingtonnal és tíz percem dédapával.

E beszélgetéseket a legnagyobb készséggel és csökkentett díjszabással átruháznám bárkire, aki még ezek után is kételkednék a szellemvilág létezésében.

Fordította: ***Rákosy Gergely***

Mihail Alekszandrovics Solohov, aki éppen az idén lett hatvan esztendős

Boján Stupica jugoszláv színházi rendező, aki Krlezsa darabját állította Pesten a Nemzeti Színház színpadára.

Borovszky Ambrus, a Dunai Vasmű vezérigazgatójának sem ilyen igazán elégedett a mosolya

Alekszej Batalov színészportréja és egyben karikatúrája

A „főnök" Ascher Oszkár, az állami Déryné Színház igazgatója, versmondás közben megörökítve

Sophia Lorent, a világsztárt is elérte sorsa: véső alá került Hetés György műtermében.

Igor Ojsztrah világhírű hegedűművész

Tolnay Klári, az a bizonyos szép fej, amin semmi sincs a helyén

A kritizáló feleség is belenyugodott karikatúra szobrába: Szánthó Margit, az Állami Déryné színház művésze.

Különösen kedveli a híres embereket, legfőképpen a művészeket. Szovjet űrhajós, aki új korszakot nyitott az emberiség történetében, vagy hegedűművész, aki életében bekerült a zenetörténetbe, vagy író, akinek neve oldalakat tölt meg tankönyvekben, vagy éppen vezérigazgató — neki teljesen mindegy.

Nagyon ritka műfaj a karikatúraszobrászat. Hetés szinte egyedül műveli az öreg kontinensen. Pesten él és alapfoglalkozása — színész. Az Állami Déryné Színház megbecsült művésze, aki olyan szerepekben vizsgázott százas szériákban a közönség előtt, mint Cléon az Antigoné-ból, Ottó a Bánk bánból, Metternich a Sasfiókból, volt maga Dandin, mulattak rajta a francia király szerepében a János vitézből, sőt, hogy a másik végletet említsem, volt már Hamlet is.

Tulajdonképpen karikatúristának készült. Már a szombathelyi gimnáziumban mutatkoztak oroszlánkörmei, s olyan jól sikerült Schuster Oszkár tanár úr képmása, hogy nádpálcával vették el kedvét a további kísérletektől. Aztán festegetni kezdett, s palettája félbenhagyott festményéhez kötözve most is ott lóg Bogdánffy úti lakásának falán.

A karikatúraszobrász Hetés György valamennyi művén látni, ő nem is kívánja, hogy mindenki szép, nemes és csodálnivaló legyen. Van valami érett bölcsesség műveiben, körülbelül olyasmi, amivel Balázs Béla nyugtázta egykor saját torzképét: »Mindenesetre sokkal őszintébb lenne a világ képe, ha mindenki saját karikatúrájával a nyakán járkálna. Ha ez megvalósulna, kisülne, kiben mennyi az önérzet . . .«

Van, aki büszkén vállalja Hetés György szoborkarikatúráit. Felesége — Szánthó Margit színésznő — például nem. Ennyit mondott: »Hogy merted ezt velem megcsinálni?«

Hetés azóta a hitvesi bírálatot tartja a legnagyobb elismerésnek.

Írta és fényképezte: Szüts István

TÖRÖKORSZÁGI JEGYZ

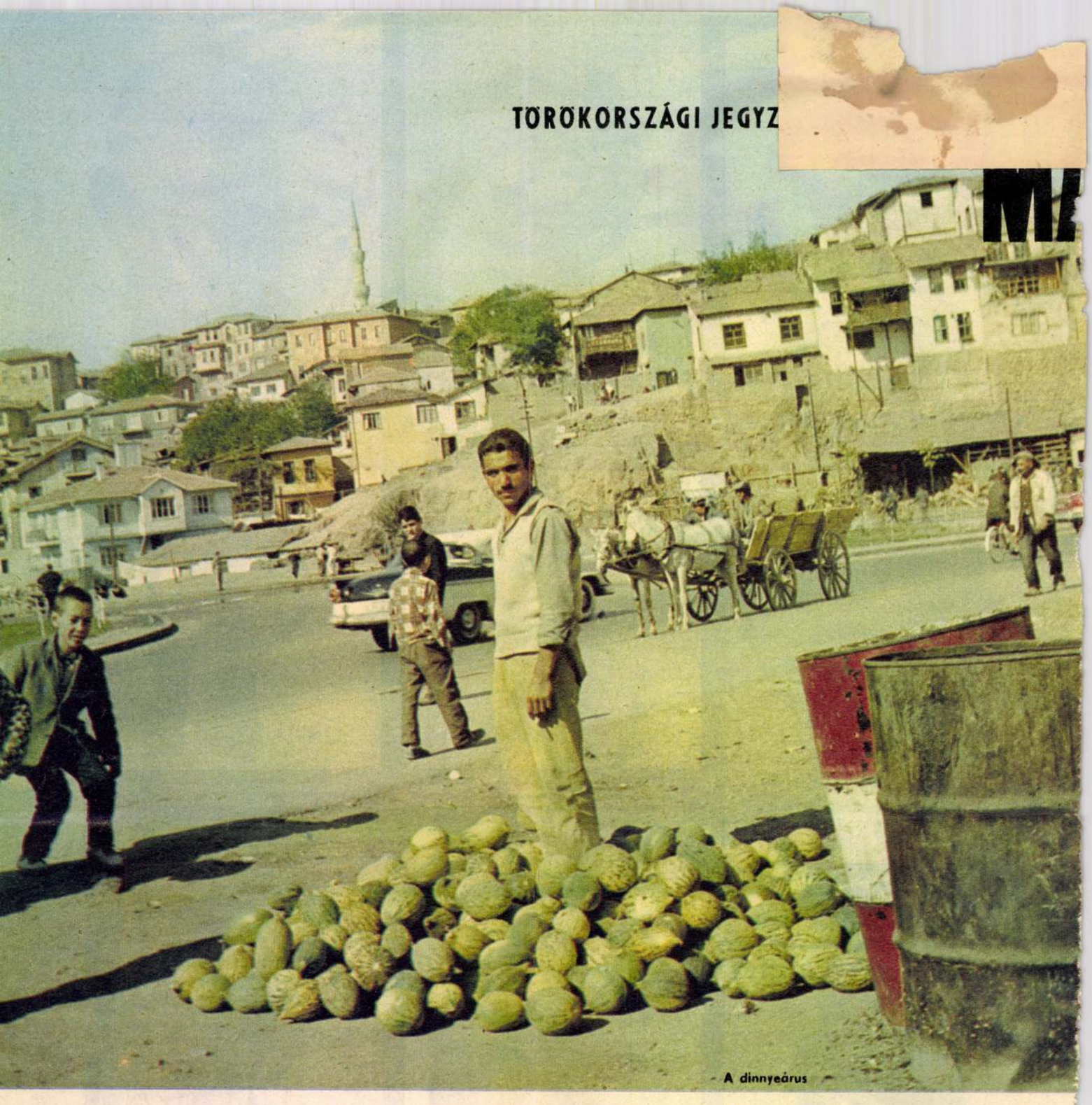

A dinnyeárus

Kovács János 48-as magyar szabadsághős sírja és a sztambuli Haydarpasa-temető őre

Cseh Imre, Kossuth tolmácsa nyugszik e sírban

Láng Ambrus, Rákóczi orvosának sírja

Hetés György, [szobrán]

Celldömölkön nyílt meg tárlata szoborkarikatúráiból.

(Aug. 1.)

HETÉS GYÖRGY SZOBORKARIKATÚRÁIBÓL pénteken kiállítás nyílt Celldömölkön. A tárlaton 45 hazai és külföldi színész, rendező, énekes és filmművész karikatúra portréja látható.

8.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1975. aug. 2.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726

1915 AUG 3

VAS NÉPE

Hetés György szobrai

1021

Pénteken délután nyílt meg Celldömölkön, a Kemenesaljai Művelődési Központ galériáján Hetés György szoborkarikatúra kiállítása. A tárlaton 45 népszerű színész, rendező, énekes szoborkarikatúrája látható augusztus 26-ig. A megnyitón jelen volt Hetés György is, aki maga kalauzoltaa közönséget sajátos „Thália társulatán". Képünk a megnyitóról készült.

fotó: **Jákfalvi Elemér**

APRÓHIRDETÉS

INGATLAN

Királyvölgyben 1000 négyszögöl bekerített, géppel művelhető pincézett szőlő megosztva is eladó. Gépkocsival megközelíthető: Érdeklődni Kőszeg Táncsics út 12. (8357)

Sopronban három szobás családi ház beköltözhetően, megosztottan is, áron alul eladó. Csányiné, Bánfalvi út 186. (8394)

Másfélszobás ház nagy telekkel eladó. Táplánszentkereszt, Rákóczi u. 2. (8427)

LAKÁS

Kétszobás szövetkezeti lakást vennék a Derkovitson, készpénz + OTP átvállalással. Leveleket „100 000 Ft" jeligére a Lapkiadóba kérek. (8415)

Háromszobás gázfűtéses lakásom eladó, készpénz + OTP átvállalással Szombathely, Károlyi A. u. 1. Joskar Ola lakótelep Tákácsné. (8425)

ADÁS-VÉTEL

Anyagbeszerzők figyelem! 290 kg. 95 mm-es aludur csupaszhuzal, valamint különböző vasanyagok eladók. Műszaki és Villamosipari Szövetkezet, Kőszeg, Munkácsy Mihály u. 11. (8330)

Komplett hálóbútor ágybeléttel eladó. Szombathely, Hosszú u. 21. (Körmendi útról nyílik). (8391)

2 darab kitűnő állapotban lévő kisipari, francia heverő eladó. Szombathely, Szürcsapó u. 22. VIII. 69/a. (8416)

Eladó Szikra kombinált szekrény, Béke garnitúra 2 fotel, 2 szék, négyszemélyes rekamié. Szombathely, Bem J. u. 31. B 1/5. Kovács. (8417)

ÁLLÁS

Pótmamát keresünk gépesített háztartásba, nyolc kiskorú gyermek mellé, kiknek édesanyja tragikus hirtelenséggel elhunyt. Lakás, teljes ellátás, fizetés biztosított. Érdeklődni: Hagymási Antal, 9900, Körmend, Munkácsy Mihály u. 26. (8387)

Keresünk felvételre segéd-, és betanított munkásokat, szakmunkásokat, textiltechnikust. Érdeklődni lehet: LENGYÁR, Mikospuszta 2. (8100)

Az EGYT Gyógyszervegyészeti Gyár körmendi gyáregysége felvételt hirdet 18. életévüket betöltött nők részére = betanított munkakörbe. = Berezés a kollektív szerződés szerint. Jelentkezés személyesen a gyáregység munkaügyi vezetőjénél. (8225)

FELVESZ

A GYŐRI VI
bathelyi
(Szombathely,
1.) felvesz egy
antenna erősít
ben, javításába
nikus berende
sában gyakorla
kező, megfele
zettségű szem
egy anyagbesz
korlattal is
gépkocsivezető

JUNIOR IFJÚSÁGI RUHÁZATI F
JUNIOR IFJÚSÁGI RUHÁZATI F
JUNIOR IFJÚSÁGI RUHÁZATI I

A VAS HER

volt *Serdülőkorúak boltja*

AUGUSZTUS 4-ÉN HÉTFŐN 8.30 Ó

Junior

IFJÚSÁGI RUHÁZ

elnevezéssel, felújítva ismét megny
Szombathely, Köztársaság tér

Önkiválasztással 5—16-os méretben
fiú, kamasz, lányka, bakfis és kis
női készruhák divatos fazonokból vá

VIII. 16-IG NYÁRI VASÁR!
30—40% ENGEDMÉNY!

Az Élelmiszeripari Gépgyár
és Szerelő Vállalat 4. sz. Gyáregysége

AZONNALI BELÉPÉSSEL
lakatos szakmunkásokat

Hetés György

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

1963 AUG 12

HÉTFŐI HÍREK

• Kedvtelésből kezdett ismert színészek, közéleti emberek szoborkarikatúráinak megmintázásához Hetés György, a Déryné Színház művésze. Az elmúlt héten zártkörű kiállításon mutatja be immár tizesztendős munkájának legsikerültebb alkotásait: Ascher Oszkár, Pécsi Sándor, Major Tamás, Psota Irén, Kellér Dezső, Kazal László szobrait.

Mr. Peter Jones

Heléi György

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296 188-307

1963 AUG 9.
NEUE ZEITUNG

1021

...der Karikaturporträts modelliert. Er bereitet zur Zeit eine Ausstellung vor. Unser Bild zeigt die hübsche Schauspielerin des Déry-Theaters, Margit Szántó und ihr „Porträt". Haben Männer so böse Augen?

...n: Dr. Friedrich Wild (Vorsitzender), Georg Hidas, Dr. Claus Hutterer, Georg Kertész, Dr. Zoltán Paulinyi, ...alm, Dr. Karl Vargha. Herausgeber: Lapkiadó Vállalat, Budapest, VII., Lenin körút 9—11. Verantwortlich für die ...Lenin körút 9—11. Telefon: 221-285, 220-807. Vertrieb: Ungarische Post. Die Zeitung kann auf jedem Postamt be... werden. Preis: 60 Fillér pro Nummer, vierteljährlich 7 Forint.

...i-nyomda, Budapest, V., Vadász u. 16. Index: 25 646

Heus. Auf diese Weise
die Rinderhaltung in
wirtschaften eine en
Futterbasis geschaffe
Zu gleicher Zeit war
möglich, ihren eigen

„Das Auge des Landwirts mästet das Tier" — das ist der Wahlspru des 65jährigen Johann Safner (rechts)

stand ständig zu erhöhen. 63 Prozent des Einkommens der LPG stammen aus der Viehzucht.

Der „gewissenhafte Alte"

Johann *Safner,* 65 Jahre alt, stand als Viehzüchter seit je in gutem Ruf. Seit sich die Pulaer

kens, der Heueinbringung und der Ernte helfen auch die Familienmitglieder mit, die in Industriebetrieben arbeiten. Darum bleibt Pula in der Arbeit niemals zurück.

— *Damit die Speisekammer gefüllt, in der Hauswirtschaft ein Schwein gemästet und auch ein*

Ein vergilbtes Pap... n Inhalt durch ein Siegel bek...ftigt ist, weist aus, dass das „Erdäpfelbrot", das man im Komitat Tolnau heute noch kennt und bäckt, zum ersten Male im Tolnauer Komitat vom Notar *David Beck* aus *Sárszentlőrinc* gebacken wurde.

Wie aus dem Dokument hervorgeht, war das Backen von

2011 Budakalász, József Attila u. 77.
Tel.: (1) 465-0000, (26) 540-540. Fax: (1) 465-0001

Nyitva tartás:
Szalon: hétfőtől péntekig 9–19 óráig,
szombaton 9–15 óráig.
Műhely: hétfőtől péntekig 7–19 óráig.

SEAT PeNem

1205 Bp. XX., Határ út 93.
Tel./fax: 285-0725
Autószalon és -szerviz

SKODA MÁRKAKÉPVISELET

TELJESKÖRŰ MÁRKASZERVIZ

Q-RRENS Autóház
1211 Budapest
Posztógyár u. 8.
Tel.: 277-3745,
277-5544, 277-5733

SKODA. VÁLTSON VELÜNK

PATÓCS AUTÓHÁZ KFT.

Skoda márkakereskedés és -szerviz

2100 Gödöllő, Rigó u. 10.
Telefon: (28) 418-872
Tel./fax: (28) 410-299

SUZUKI PEST

1134 Budapest, Dózsa György út 63. Tel.: 239-3940
Szalon: tel.: 239-4808, tel./fax: 239-8820
Szerviz: tel.: 320-9005

A PEST MEGÉR EGY TESZTET

MÁRKAKERESKEDÉS ÉS -SZERVIZ

- Új- és használtautó-értékesítés
- Kedvező hitelkonstrukciók
- Teljes körű biztosítási ügyintézés
- Alkatrész-kereskedelem
- Vizsgáztatás, zöldkártya-kiállítás

1037 Budapest, Bécsi út 256.
Tel.: 388-6996, 387-8467
Fax: 387-7905
Mobil: 06 (20) 936-4766

DUNA INTERSERVICE Kft.

VOLVO Truck és Penta motorok NONSTOP szervize

Vizsgáztatás és gépjárműeredetiség-vizsgálat.
Karambolos javítás teljes körű biztosítási ügyintézéssel.

10–40% árengedmény
1999. december 31-ig.

1037 Budapest, Zay u. 24. Tel.: 250-4522

VOLVO Ivanics Kft.

Budapest – Székesfehérvár
www.ivanics.hu
Márkakereskedés és -szerviz
1221 Bp., Kártya u. 1–3. Tel.: 226-2232
8000 Székesfehérvár, Honvéd u. 8. Tel.: (22) 329-949

HUTO

Személyautó, Tehergépkocsi, Motorkerékpár
VIZSGÁZTATÁS

HUNGÁRIA BIZTOSÍTÓ KÁRFELVÉTEL
nyitva: hétfőtől péntekig
6.00–15.00-ig
ZÖLDKÁRTYA
nyitva: hétfőtől péntekig
6.00–18.00-ig

Postaautó Budapest Kft.
1149 Budapest, Egressy út 35–51.
Tel.: 383-3990

Autólopás ellen: ***MUL-T-LOCK sebességváltókar-zár***
Betörés ellen: ***biztonsági fólia szélvédőre, épületablakra***
Fény- és hővédő fóliák is, különböző színekben.

MUL-T-LOCK®

Galántha György,
Bp. II., Versec sor 12/A (műhely)
Tel.: 200-5383, 06 (30) 941-0141

DUNA INTERSERVICE Kft.

DAEWOO gépjárműszerviz
Vizsgáztatás, és gépjárműeredetiség-vizsgálat. Karambolos javítás teljes körű biztosítási ügyintézéssel, cseregépkocsival.
1037 Budapest, Zay u. 24. Tel.: 250-4522

Kedves olvasóink, hirdetőink!

Az autómárka-kereskedéseket, szervizeket, alkatrész-üzleteket, gumiszervizeket, karosszériaműhelyeket bemutató összeállításunk minden második héten, legközelebb **november 17-én, december 1-jén, 15-én valamint 29-én** jelentkezik.

A megjelenési lehetőségekről és a hirdetési tarifákról felvilágosítást adnak munkatársaink a **250-1680/148, 187, 151**-es telefonszámon.

Karikatúrák egy színész hagyatékából

Nemrégiben került az Országos Színháztörténeti Múzeum és Intézet gyűjteményébe Hetés György hagyatéka. Hetés 1943-ban végezte el az Országos Színészegyesület iskoláját, később Mátray Károly társulatához, majd Hódmezővásárhelyre, a Művész Színházhoz, a Madáchhoz szerződött. 1952-től a kecskeméti Katona József és a miskolci Nemzeti Színház tagja volt, 1954-től pedig az Állami Déryné Színház, illetve a Népszínház színésze.

Valamennyi művészet közül a színészé a legmúlandóbb. Szerencsés az, kinek valamilyen más adottsága is van, amellyel maradandót képes alkotni. Hetés ilyen művész volt. Kitérünk majd egy-egy kimagasló színészi teljesítményére is, hiszen ebben a hagyatékban is találhatók könyvek, folyóiratok, kritikák, fotók színészi működéséről, de volt neki egy különös tehetsége is: gipszkarikatúrákat készített, elsősorban persze színésztársairól (Csortos, Lehotay, Rátkai Márton, Greguss, Darvas Iván, Gobbi Hilda, Kállai Ferenc, Haumann, Tímár Béla, Ruttkai Éva, Tolnay Klári, Csákányi, Latabár, de olyanokról is, mint József Attila, Öveges József, Ferencsik János, Borsos Miklós vagy Buday Dénes zeneszerző); terrakottából készült Rátonyi-, Sinkovits-, Kellér Dezső-, Huszti Péter-, Hofi-, Kabos-, Keleti Márton-, Jancsó-, Makk-, Törőcsik-portré; gipszfalikép Agárdi Gáborról, Kabos Gyuláról, Gábor Miklósról, Edith Piafról, Einsteinről és másokról; bronzérem Erkel Ferencről, Mozartról, Bartók Béláról, Komlós Jánosról, Kazal Lászlóról, Somlay Arthurról, Tolsztojról, Gorkijról, Molière-ről, Madáchról. A színház, ahol Hetés György 1954-től színészkedett, létrejötte körülményeiben is rendhagyó volt. Az Állami Faluszínház 1951-es megalapításakor azt a feladatot kapta, hogy a vidéki színházak tájelőadásai által nem látogatott kisvárosok és községek színházi ellátását biztosítsa.

Az előkészítés munkájával Mátrai József igazgatót bízták meg; a művészi vezetésben legközvetlenebb munkatársa, Ascher Oszkár mint fődramaturg segített. A társulat szervezése igen gyorsan ment: tíz kis együttes kezdte el a munkát. Ekkor még igen alacsony volt a létszám, mert a szükséges technikai munkákat, a díszlet építésétől kezdve a jelmezek kezeléséig, a fodrászmunkától a világosítókig maguk a szereplők végezték el. S az első időben valóban így is történt. Bános Tibor örökítette meg a Thália Ikaruszán című könyvében az akkori miniszter, Révai József álláspontját: „Nem egy színházat akarnak létrehívni, amely mindössze annyiban különbözik a többitől, hogy nincs állandó hajléka, s így estéről estére változó körülmények között kell játszaniok. Önök azt tűzték ki célul, hogy olyan helyekre is elvigyék a kultúrát, ahová azelőtt még sohasem jutottak el. A színházat, a költői gondolatokat minden bizonnyal sok helyütt idegenkedve fogadják majd. Nemegyszer szívós harcot kell majd folytatniok, hogy a közönnyel, az értetlenséggel is szembenézve, végül is célt érjenek. Mert ha ez most utópisztikus álomnak is tűnik, nincs messze az idő, amikor Shakespeare drámái, Molière vígjátékai, Katona Bánk bánja is megszólalhatnak majd a kis falvak művelődési otthonaiban."

1953-ra kialakult a színház szervezete, gyakran tizen-

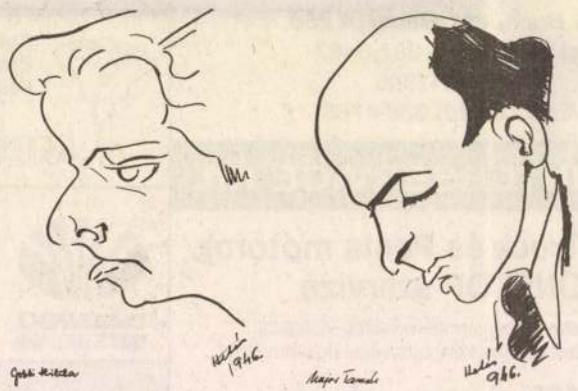

Gobbi Hilda és Major Tamás KOVÁTS ZSOLT REPRODUKCIÓJA

két együttes is úton volt. Nézőit és megtett kilométereit egyaránt milliós számokkal kezdte mérni. De a körülmények, a működés feltételei korántsem fejlődtek a feladatokkal azonos arányban. S közben váltogatni kellett a fővárosi központot, magát az alkotóműhelyt. Lassanként az országos elismerés is megszületett, sőt túlléphetett az ország határain. 1955-ben lett Déryné Színház a neve, nem is alaptalanul. Ascher Oszkár írta 1955-ben: „Kevesen tudják, hogy a Déryné Színház az ország legnagyobb színháza. Létszámát, hatósugarát, nehézségeit tekintve egyaránt... A hőskor már lejárt. Színészeinket régen nem elégíti ki már az ekhósszekér-mérce. Pajtákban, fészerekben, óriási hodályokban már nem játszunk. A vidék egyre több olyan színpaddal, kultúrotthonnal rendelkezik, ahol kulturált körülményeket is tud biztosítani, elkészült új világítási berendezésünk, a díszletszállító autóbusz viszi a helyszínre, hogy igazi színházi élményt nyújthassunk."

Ascher Oszkár ekkor az ifjúvá serdült színháznak nevezi színházát. 1965-ben Szalai Vilmos a színház igazgatója, rendezői közt Zsudi József, Szász Károly, Szendrő József, Szécsi Ferenc, színészei között Havas Gertrud, Árva János, Gerbár Tibor, Csala Zsuzsa, Madarász László, Cseh Viktória, Kamilly Judit, Szántó Margit, Hollósy Pál és persze Hetés György nevével találkozunk. A Tartuffe töretlen szériában futott, nagy siker volt A fösvény, a Botcsinálta doktor, a Dandin György... Kertész László főrendező a Népszavában a Hamlet előadásakor így írt: „...ez az előadás meglehetősen nagy port vert fel... Nagy tévedés azt hinni, hogy az egészséges ösztönnel nevető falusi néző elrontja a drámai feszültséget, ha elkomolytalanodik. Szó sincs róla. Ahogy Hamlet Yorick koponyájához nyúl – csenddé komolyodik a nevetés, elmélyülten figyelővé a tekintet."

Ezt bizonyították a színház egyéb klasszikus előadásai is. Hetés sok szerepe közül emeljük ki Örsi Ferenc Aranylakodalom című színművéből Lajos szerepét: a törtető, az egy rókáról két bőrt is lenyúzó, terebélyesedő gazdaember szerepében finom kidolgozással volt egyszerre ellenszenves és idegen. Érdekes felfogásban játszotta az Antigonéban – mely ötvenszer ment – Kreón szerepét. Belejátszotta Kreón előbbi történetét is. Ravasz intrikus, akit irigység emésztett, hogy élt Oidipusz két fia, s a trón, az áhított hatalom rájuk várt. De most, hogy egymás kezétől pusztultak el, Kreón megmámorosodik a hatalomtól. Jó szerepe volt Hetésnek Von Kalb az Ármány és szerelemben és még 38 szerep.

Azután 1978-ban megbolydult a színházi élet: koncentrált, a színházi szerkezet egészére kiterjedő intézkedéssorozat körvonalai bontakoztak ki. Egyesült a Huszonötödik és az Állami Déryné Színház. Évről évre nehezebb helyzetbe került a Déryné Színház, amelyre irreálisan nagy feladatot szabtak. Kiderült, hogy elavult az elv, amely szerint a nép, amely még életében nem látott előadást, ismerje meg a színházat. Így hát búcsúztak a társulatok, a színészek, mégis remélve, hogy a kisebb települések közönségével továbbra is találkozni fognak.

Alpár Ágnes

[illegible] diózenére korcsolyázókat [illegible] lakon át télidőben... Itt ösmerkedhet meg a gyári lány (...) a démonnal, aki tájékoztat a mulatók szokásairól, az előadóművésznővel, aki a fűtőtestnek támaszkodva Adyt szaval, a műkedvelő szubrettel (...) Ha minden órában felbukkan a mosdóban ugyanaz a két arc, akkor feltétlen üzletfelek. Az egyik minden valószínűség szerint manikürösnő volt »előző életében«, s most részletben, sőt részletre ápolja a kolléganők körmeit. Mire vége az üzemidőnek, a kolléganő körme ugyanúgy virít, mintha manikürszalónból került volna ki. Mindezt persze szigorúan üldözik. Nemcsak az üzleti életet, hanem magát a mosdóban való gyakori tartózkodást is. A tilalmak érvényét pénzbüntetések szentesítik. Úgy beletörődtek, hogy már nem is a büntetés tényén, legföljebb az összeg nagyságán háborodnak fel."

Nem kisebb figyelmet érdemlő képet festett a valóságról a Pesti Hirlap december 19-én: „A Takarékpénztárak és Bankok Egyesülete vasárnap d. e. 11 órakor fényes keretek között rendezte meg hagyományos, 18-ik gyermekfelruházó karácsonyi ünnepségét. A karácsonyfa-ünnepélyt a Tőzsde kupolacsarnokában tartották meg. Nagybányai vitéz Horthy Miklósné, a kormányzó neje ebben az esztendőben is kitüntette megjelenésével az ünnepélyt... Budapest székesfőváros elemi iskolai igazgatói jelölték ki az adományra szoruló 6–10 éves gyermekek névsorát. Ezek közül kapott Budapest 2200 legszegényebb gyermeke télikabátot, cipőt, kötött kabátot és cukorcsomagot. (...) Hegedüs Loránt, a TÉBE elnöke fehér szekfűcsokrot adott át Magyarország első asszonyának, akit hódoló szavakkal üdvözölt. Kiemelte, hogy az idei ünnepségnek különös jelentőséget ad a Kárpátokból most először érkezett magyar karácsonyfa. Ezt a kormányzó urnak köszönhetjük... Az üdvözlések elhangzása után a főméltóságu asszony körüljárta a kiosztóhelyeket, ahol átnyujtották a boldog gyerekeknek az előkészitett ajándékokat."

D. Gy.

A KERÜLET POLGÁRAI VOLTAK

Hetés György, a szoborkarikaturista színész

Bogdánffy utca 2.: három és fél évtizeden át, 1963-tól haláláig ebben a házban lakott *Hetés* György (1921-1998) színész és szoborkarikaturista.

Alliteráló két hivatás! Mind a kettőnek élete utolsó pillanatáig fölkent papja volt Hetés György. Játszott a színpadon. És játszott az alakítható anyaggal, formákkal, vonalakkal: gunyoros kis szobrokat gyúrt, emlékérmeket, plaketteket készített, emberi arcokat rajzolt – mosolygósan túlzó mozdulatokkal. Szoborkarikatúráiban grimaszt vágott önmagára is.

Színésztársairól készített rajzai közül sok ott sorakozik a lakás egyik falán: ők, valamennyien az Egerek és emberek című Steinbeck-dráma több mint ötven évvel ezelőtti első előadásának játékosai. A hajdani Madách Színház, a mai Madách Kamara öltözőiben Hetés György megörökítette a darab egész társulatát: *Greguss* Zoltánt, *Ladányi* Ferencet, *Alszeghy* Lajost, *Kemény* Lászlót, *Szilágyi* Beát, s a többieket. Persze magamagát is, hiszen ő alakította a nyegle, fiatal Curlyt abban a legendás hírű előadásban.

Az együttesből elsőként, meghökkentő fiatalon-tragikusan Alszeghy Lajos, a csodálatos jellemszínész távozott el örökre. Lassan a többiek is. És 1987-ben, amikor Szilágyi Bea halálhírét vette, Hetés végignézett a rajzsorozaton, s halkan így szólt: – Most már csak magam maradtam abból az Egerek és emberekből…

Hetés György Budapesten született, de a gyerekkora, kisdiákkora a Zala megyei Lentiben telt: édesapja, dr. Hetés Ferenc volt az ottani körorvos. Az orvosfiú Zalaegerszegen kezdte a gimnáziumot; már akkor szeretett agyagot formálni, mintázni és persze játszani. Szombathelyen érettségizett, majd a fővárosban beiratkozott a Színészegyesületi Színésziskolába.

Németh László a Híd nevű hetilap egyik 1941-ik évi számában krónikát ír zalai utazásairól, hadd idézzünk belőle: „Az egyik kis mezővárosban egy színielőadást is megnéztem. Nagy volt az érdeklődés, mert a helybéli orvos színinövendék fia is föllépett a vándorszínészek azesti darabjában. …A legjobban a helybéli notabilitás fia játszott. Érthető: ő még csak színinövendék. Egy habozó, nehezen nősülő bácskai földesurat kellett adnia… *Lukász* Pál és *Tímár* József közt kevert ki valamit. Az együttesből persze kiugrott, s ezt a közönség is észrevette."

A kisváros: Lenti, a színinövendék Hetés György. Elképzelhető a húszéves fiatalember boldogsága: Németh László az Amerikában akkor már világsztár filmszínészre, a Vígszínház egykori szerelmes színészére, és a maga darabjának nemzeti színházi művészére gondolt… Hetés György kivágta a neve említése nélkül is róla szóló kritikát, mindig magánál hordta.

Közben volt frontszolgálat a háborúban, hadifogság, majd indulás a színészi pályán egy kicsi vidéki társulatnál. Onnét került Hódmezővásárhelyre 1946 tavaszán, és lett tagja az *Osváth* Béla szervezte és vezette nagyszerű együttesnek, a Hódmezővásárhelyi Színjátszó Társaságnak.

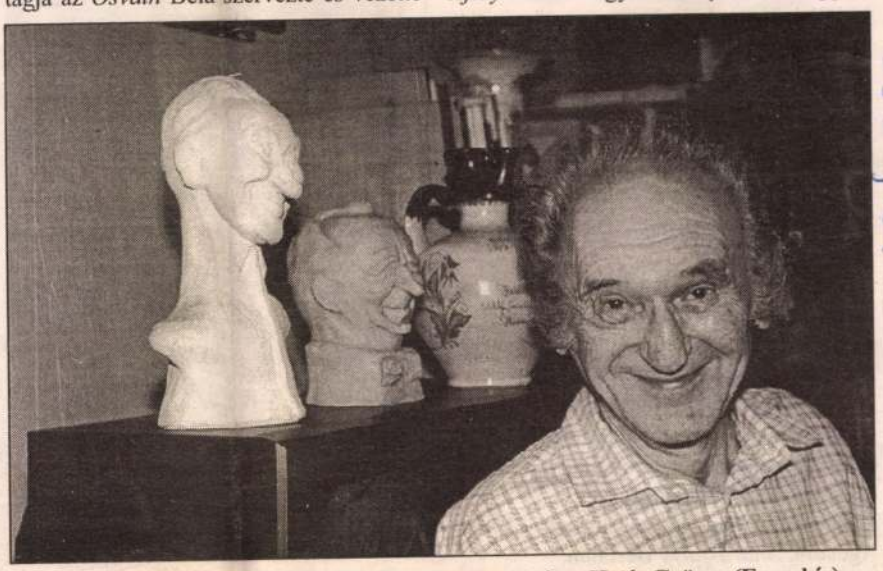

Egy önkarikatúra, Páger Antal szobra és a hetvenéves Hetés György (F.:archív)

Nagyszerű együttes tagja lehetett a huszonöt éves színész. Eljátszhatta Sganarelle-t *Molière* Kénytelen házasságában, s ugyanazon az estén a Dandin György címszerepét. Karnyó volt *Csokonai Vitéz* Mihály Özvegy Karnyónéjában. Ezeket a Három kislány Tschöll Keresztélye, a Csókos asszony Tarpataky bárója követte. Amikor *Somlay* Artúr a Naplemente előttben vendégszerepelt, Hetés György volt a doktor, amikor *Gobbi* Hilda a Sasfiókot játszotta náluk, ő lehetett Metternich.

Ezután következett, 1947-ben, a fővárosban az Egerek és emberek ifjabb Curlyje. Az említett rajzokkal, és szoborkarikatúrákkal, a színészet szabadidőiben.

Hetés György pályafutása Kecskeméten, majd Miskolcon folytatódott. Mígnem az akkor még Állami Faluszínház nevet viselő Déryné Színházhoz szerződött, és negyedszázadon át járta az ország kisebb-nagyobb településeit, a huszadik századi színészet ekhós szekerén…

Készültek a szoborkarikatúrák, a színésztársakról és külhoni művészekről. Celldömölkön 1975-ben nyílt kiállítása, *Ajtay* Andor vagy *Várkonyi* Zoltán éppen úgy ott volt a kiállított művek között, mint Sophia *Loren* vagy Brigitte *Bardot*… Szülőföldjén, Zalaegerszegen is kiállították alkotásait.

Hetés Györgyöt 1981-ben meghívta a Vígszínház: vegye át *Pethes* Sándor elárvult szerepét az Őfelsége komédiása című Bulgakov-színműben. Azóta ott játszott, a Szent István körúton; egy félévvel elhunyta előtt, 1998. június 14-én lépett föl utoljára, A salemi boszorkányokban.

Vígszínházi színészkedése idején könyvet írt Osváth Béla színháza Hódmezővásárhelyen címmel. A ritka értékű forrásmű 1989-ben jelent meg.

Szoborkarikatúráinak zöme a Bajor Gizi Színészmúzeumban; emlékérmei, plakettjei: közgyűjteményekben és magánosoknál őrzik tovább Hetés György humorát és humanizmusát…

Dalos László

UJ BUDA 1999 jún 2

A Buda Hold Kft. Ingatlanirodája

tájékoztatja az érdeklődőket, hogy
még 1 db 112 m²-es sorházi lakás leköthető
a hozzátartozó 16 m²-es garázzsal és 271 m² telekkel
Kelenvölgyben 1999. IV. negyedévi átadással.
Ugyanitt 3 lakásos társasházban 2 db 61 m² és 1 db 74 m²
lakásokat kínálunk 2000. II. negyedévi átadással.

Érdeklődni lehet:

Budapest, XI., Kosztolányi Dezső tér 5. sz. alatti ingatlanirodánkban.
Tel.: 466-8295, 466-7083.

AZ ETIKAI NEVELÉS ÉS A TÁRSADALMI VALÓSÁG

Minőségi kényszert gyakorolni az oktatásban

„Etikai nevelés a magyar és az európai közoktatásban" címmel szervezett konferenciát a Magyar Páneurópai Unió, az Oktatási Minisztérium, a Közoktatatási Modernizációs Közalapítvány, és a Hans Seidel Alapítvány. A május 22-én, szombaton lebonyolított programsorozat előadásainak és a fórumnak a Gellért Szálloda első emeleti díszterme biztosított méltó helyszínt. A szimpózium több száz fős hallgatósága az ország minden részét reprezentáló óvodai vezetőkből, gyakorló pedagógusokból, aktív közép- és felsőfokú intézmények oktatóiból állt. Kerületünket 16 iskola és 8 óvoda igazgatója, valamint *dr. Mestyanek* Ödön alpolgármester képviselte.

Dr. gróf Bethlen István bevezetőjében az etikai alapokra épülő oktatási rendszer jelentőségéről beszélt, hangsúlyozva azokat a látható és érezhető erőfeszítéseket, amelyekkel a polgári kormány a közoktatás területén tapasztalható nyugtalanságot és bizonytalanságot próbálja feloldani, olyan elődök munkáját folytatva és kiteljesítve, mint báró *Eötvös* József, *Trefort* Ágoston, *Andrásfalvy* Bertalan.

Dr. Pungor Ernő akadémikus a téma átfogó bevezetőjében a magyar felsőoktatás néhány speciális problémájára hívta fel a figyelmet, kiemelve az egyetemi, főiskolai tanárok kiválasztására vonatkozó folyamatokat, elveket és az alkalmazható módszereket. Hangsúlyozta az egyetemi oktatási rendszer minőségbiztosításának jelentőségét, amelyre franciaországi példaként említette olyan bizottságok folyamatos jelenlétét, vizsgálatait és jelentéseit, amelyek alapján az iskolák pénzügyi támogatása differenciálható.

Dr. Dobos Krisztina, a Közoktatási Modernizációs Közalapítvány kuratóriumának elnöke a magyar és az európai oktatási rendszerek fejlődési irányairól, valamint ezek meglévő értékeire építő közoktatási modernizáció lehetőségeiről beszélt. *Dr. Bolberitz* Pál pápai prelátus az oktatásban és nevelésben érvényesítendő etikai szempontokról adott általános tájékoztatást. A *Renner* Ferencné – a Soroksári Páneurópa Iskola igazgatója – által vezetett, rendkívüli érdeklődéssel kísért vitafórumon a résztvevők hangot adhattak kételyeiknek, s választ kaphattak a témát érintő kérdéseikre is. Hans-F. von *Solemacher*, a Hans Seidel Alapítvány képviselője az európai uniós és a bajorországi etikai oktatás elveiről és gyakorlati alkalmazásáról beszélt.

Szabó Tibor, a Határon Túli Magyarok Hivatalának elnöke, helyettes államtitkár, az európai kitekintés tükrében a határainkon kívüli magyar oktatás időszerű kérdéseit ismertette.

Pokorni Zoltán oktatási miniszter az elmúlt tanévre vonatkozó összegzéssel kezdte előadását. Elmondta, hogy a kidolgozott három törvényjavaslat – a közoktatási, a felsőoktatási és a szakképzési – parlamenti megvitatására rövid időn belül

Pokorni Zoltán (F.: T. Szántó)

sor kerül. A kormány feladataként elsősorban azt jelölte meg, hogy a felsőoktatási intézmények autonómiájának tiszteletben tartásával kell egyfajta minőségi kényszert gyakorolni az oktatásra, amely átlátható, tiszta és hatékony rendszert eredményez.

Külön kiemelte a folyamat integrációs szerepét, valamint érintette az oktatói ösztöndíjrendszer (így a Széchenyi-díj) módosításának igényét, és a 2001-re tervezett bevezetésének kidolgozása érdekében tett lépéseket, részletesen taglalva a kormány megfontolásainak alapjait.

A nevelés és a képzés egymáshoz való viszonyával összefüggésben hangsúlyozta az etikai követelmények fontosságát az értékrealizmus jellegzetességeivel szemben, nemcsak az egyénekre, hanem a hatalom gyakorlóira vonatkozóan is. Felhívta a figyelmet arra, hogy az iskolák falain belüli etikai nevelésnek harmóniában kell lennie a tényleges társadalmi valósággal.

A 90-es éveket megelőző évtizedek kettős erkölcsisége, álszent társadalmi-közösségi morálja ellehetetlenítette az iskolák erőfeszítéseit, ennek megváltoztatása, a közgondolkodás felzárkóztatása a gazdasági polarizálódás mellé az egyik legfontosabb feladat, a kollektív és az egyéni szempontok, az erkölcsiség és a személyes érdekek összehangolásával. Kiemelte a pedagógia eszközrendszerének szükségességét, a racionális elemekkel telített etikus magatartás kialakításának igényét, a vita, a meggyőzés – a kétkedés szabadságának – lehetőségét, bizonyos elvek és eszmék újradefiniálásával, amelyekkel az etika – nem csak mint a jövőben bevezetendő tantárgy – az iskola egyik alapfunkciójává válhat, és a személyiségfejlődésben szerepet vállalhat.

Garamszegi Erika

MINDENKINEK VÁLLALNI KELL IDENTITÁSÁT

Vallási információs központ létesül

Balogh Zoltán református lelkész, *Orbán* Viktor miniszterelnök egyházügyi tanácsadója a Magyar Katolikus Újságírók Szövetségének volt a vendége május 12-én. Balogh Zoltán bevezetőjében elmondta, büszkén vállalja reformátusságát, nem szereti az ökumenizmus szót a hozzá tapadó negatív élmények miatt. Úgy látja, mindenkinek vállalni kell identitását, úgy kell egymáshoz közelednie.

Mint mondta, van még mit tenni, például a vegyes házasságok rendezése, a közös bibliafordítás és a közös egyháztörténet megírása terén. Felhívta a figyelmet arra, hogy ez az identitás amúgy is látszik: még ebben a fiatal, vallását sokszor nem gyakorló politikusi közegben is meg tudja mondani, ki jött protestáns közegből, ki katolikusból. Azzal is szembe kell nézni a politikusoknak, hogy politikusi létüknek időnként hiányzó morális alapját megteremtsék.

Balogh Zoltán rámutatott: egyházügyi tanácsadóként nem a kormány egyházpolitikájának megvalósítása a feladata, hanem elsősorban az, hogy tanácsokat adjon a miniszterelnöknek; elmondja, mi az, amit az egyházi és kulturális ügyekben fontosnak tart, fölhívja a kormányfő figyelmét a főbb tendenciákra.

A szektákkal kapcsolatos kérdésre válaszolva elmondta, szükség van egy jobb törvény megalkotására, amely figyelembe veszi az egyházak létszámát, korát és társadalmi hasznosságát is. Megerősítette, a kis egyházakat nem kívánják kizárni azokból a jogokból, amelyek a történelmi egyházakat illetik, de türelemre van szükség, több tíz évbe kerül, mire kiderül egy-egy csoportosulásról, hogy valójában milyen értékeket követ, illetve milyen hatása van a társadalomra. Ugyancsak a szektákkal kapcsolatban fogalmazódott meg, hogy szükség lenne egy vallási információs központra, amely információkkal látná el az iskolákat, tanárokat, szülőket és gyerekeket.

-petőfi-

LÁTOGATÓBAN BÉNYI LÁSZLÓ FESTŐMŰVÉSZNÉL

Máig mohó érdeklődéssel figyelem a világot

A Feneketlen-tó szépségében gyönyörködhetünk *Bényi* László festőművész Bartók Béla úti műterem lakásának ablakából. Különösen ilyenkor tavasszal, nyár elején magával ragadó a táj – nem véletlenül találkozni vele Bényi László számos festményén. A most 90 esztendős művész korát meghazudtolva, mohó érdeklődéssel figyeli a világot, kutatja és gyűjti új képek motívumait. A legújabb munkái magukon viselik a modern festészet jegyeit, technikáját. Bár az elmúlt évtizedek során igen sokat járt külföldön, még most is távoli helyekre repülőgépes utazásokat tervez, miközben pápaszem nélkül naponta a festőállvány előtt dolgozik.

– Életem első gyermekkori élménye volt, amikor házunk kertjében, napnyugtakor egy fehér lovas alakja tűnt fel az égen. Amikor megpillantottam, elámultam, de még inkább megrémültem és elfutottam. Erről a titokról nagyon sokáig nem beszéltem senkinek. Már réges-régen tudom, hogy nem hús-vér lovas volt, amit láttam, hanem sokkal több annál: alkonyati felhők és sötét akáclombok egymásba kapaszkodó formáiból a képzeletem szülte. Mindez Rákosligeten történt, ahol születtem – emlékezik a művész fiatal éveire, amikor elhatározta, hogy festő lesz.

Életének fontos állomása, meghatározója lett, amikor az atyai jóbarát, a szintén Rákosligeten lakó *Gózon* Gyula színművész ajánlására fogadta *Aba Novák* Vilmos. Két évig járt a festőóriás iskolájába, és az a két esztendő végérvényesen meghatározta életét.

– Aba Novákot mindenekelőtt embersége miatt szerettük. Nemcsak rajzkészségünket, fejlődésünket irányította, hanem sorsunkra, gondjainkra is figyelt. Aki rászorult, az a műtermében alhatott. A mai napig hálás vagyok a sorsnak, hogy 1933-ban, Jászszentandráson a közelében lehettem, és megtapasztaltam, mily zseniálisan vitte falra a táblaképein megteremtett formatisztaságot a monumentális festészetben. Saját piktúrámban is határkővé vált Jászszentandrás, mert a templom tornyából készített rálátásos képem festésekor vált világossá előttem, hogy a természet lemásolása nem pótolja a kép tudatos szerkezeti felépítését. E festménnyel léptem először nyilvánosság elé a „Fiatalok a Műcsarnokban" címmel, 1933-ban megrendezett kiállításon.

Ettől kezdve Bényi László művészete, munkássága töretlenül ívelt felfelé. Napjainkig csaknem száz jelentősebb kiállításon szerepelt, térben is távoli helyeken bemutatva alkotásait. Képeinek mindmáig legjellegzetesebb vonása a frissesség, kevés eszköz takarékos, mégis lényegre törő használata. Úgy maradt magyar művész, hogy az egész világot bejárta, lefestette. Vásznas, palettás barangolásait 1955-ben Székelyföldön kezdte. Később eljutott a tengerekhez, de továbbra is hű maradt az alföldi tájhoz, és vissza-visszatért a Tisza–Zagyva vidékére. Munkásságát többször is díjakkal, kitüntetésekkel ismerték el, legutóbb a Magyar Köztársaság aranykoszorúval díszített csillagrendjét kapta meg.

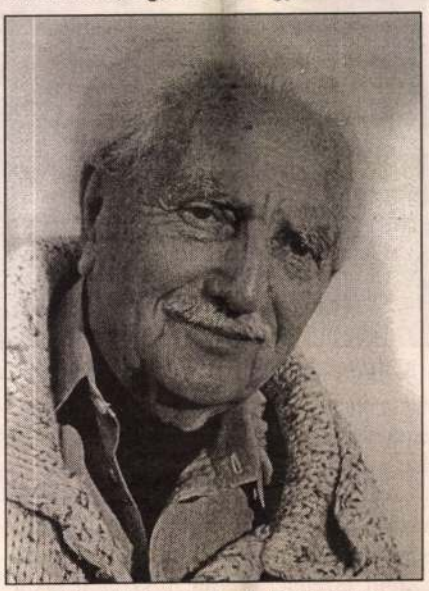

Bényi László (Fotó: T. Szántó)

Bényi László nem csupán a képeivel gazdagította a magyar kultúrát, hanem írásba foglalt gondolataival, varázslatos szervezőképességével. Máig is emlékeznek a legendás *Munkácsy*-kiállítására. 1952-ben szembeszállt a hivatalos felfogással, és „visszalopta" Munkácsyt a Műcsarnokba. Több mint félmillióan látták a tárlatot.

– A vád summázata az volt, hogy Munkácsy, az egykori asztalosinas azzal, hogy bárónőt vett feleségül, majd a néptől elfordulva szalonképek és biblikus képek festésére tért át, vagyis „elárulta osztályát". Végül legnagyobb bűnéül azt rótták fel, hogy a Honfoglalást soviniszta szellemben festette meg. A Műcsarnokban felhasználtam mindazon idevonatkozó ismeretemet, ami szükséges volt ahhoz, hogy kivédjem a festménnyel szemben jogtalanul támasztott vádakat. Bebizonyosodott, hogy Munkácsyt annak idején, a Millenniumkor a Honfoglalás eszmei tartalma miatt éppen ellenkező előjelű támadások érték. A Munkácsy-kiállítás nyomán létrejött az első tudományos képzőművészeti dokumentumfilm, amelyet *Basilides* Ábris rendezett. A szakértői teendők ellátásával engem bíztak meg, és így megismerhettem a filmszakma minden örömét, bánatát.

Bényi László 1958-ban megbízást kapott a brüsszeli világkiállítás magyar pavilonja képzőművészeti kiállításának megrendezésére. *Csontváry*, *Derkovits*, *Egry* József képeit, *Ferenczy* Béni szobrait láttatta a nagyvilággal.

– Szerencsés ötlet volt a zseniális Csontváry képeit szerepeltetni a magyar pavilonban. Csontváry Mária kútja művével kapcsolatosan személyes élményem, hogy Izraelben járva megtekintettem azt a helyet, ahol Csontváry 1908-ban e lenyűgöző víziójú festményét készítette. Az elmúlt évtizedek alatt a vidék arculata sokat változott, ám a környező hegyek vonulata, a házak ősi formái mind ismerősnek tűntek a híres kép nyomán. Ha a művészember elindul világot látni, természetszerűleg magával viszi – hamuba sült pogácsaként, ha tetszik, Ariadne fonalaként – saját művészi élményvilágát. Velem is ez történt, amikor a rengeteg élmény közül elsősorban a hozzám közel állók ragadták meg képzeletemet. Így a franciaországi Givernyben, *Monet* egykori – ma múzeumnak berendezett – lakóházához tartozó meseszerű, végeláthatatlan kertjében járva, felidéztem Monet híres tavirózsás képeit. Olyan festő vagyok, akinek szüksége van a természetre, nem azért, hogy lemásolja, hanem hogy az elevenségét, változását megragadja, rögzítse. Ezt a törekvésemet elsősorban színeimmel szeretném elérni...

A Capri, a Görög halászok, a Portugál asszonyok című festményein a művész a mediterráneum megunhatatlan fényeit, a fehér szín megejtő árnyalatait mesterein festette meg. E halk tónusú harmóniák is színpompás látvánnyá lesznek képein: a szemlélődő lányka, a hálóikkal foglalatoskodó halászok, vagy lépcsőn üldögélő öregasszonyok festői elemeinek kiemelésével alkotott maradandót. Feltétlenül említést kell tenni Bényi László híres pipacs képeiről. A tiszavirág-életű pipacs joggal jelképe Bényi festészetének. Mindenekelőtt azért is, mert a művész is, a pipacs is az Alföldhöz kötődik. Kedvelt virágai gyakran vezérmotívumai csendéleteinek, és a búzamezők sárgái között is „megszólaltatja" e merész piros színfoltokat. Valamiféle feszült izgalom hatja át a kertben festett díszpipacsait melyeknek égő színeit a fehér háttér még jobban kiemeli. Életművében gyakoriak az esti hangulatok, amikor a nap vöröses fénye áthatja a tájat és megvilágítja az előtérben álló alakokat.

Bényi József képeivel New Yorktól Tokióig, Ausztriától Tajvanig, a világ számos híres galériájában, kiállítótermében megfordult, és elismerést szerzett. A közel múltban is több külföldi kiállításra kapott meghívást. A XI. kerületi művészcsoport, a Duna Társaság júliusban Stuttgartban mutatkozik be, ahol a festő is kiállítja legújabb munkáit.

Deák Attila

MAGYAR HÍRLAP, 1999. jún. 2.

A LAKÓÉPÜLET KIFEJEZETTEN RITKASÁGNAK SZÁMÍT ERREFELÉ

Séta az átalakuló Budafoki úton

Ha minden igaz, akkor a Budafoki utat még a rómaiak építették. Fontos része volt annak a Dunával párhuzamosan futó útvonalnak, mely Aquincumot és a mai Albertfalva helyén lévő római auxiliaris, azaz kisegítő tábort kötötte össze.

Mindezt csak kuriózumként említjük meg, egyébként hely hiányában tekintünk el most attól, hogy végigkövetjük a Budafoki út történelmét. Legyen elég annyi, hogy a Budafoki út déli része, azaz a lágymányosi vasúti töltés és a Hunyadi János út közé eső szakasza, a város egyik legjellegzetesebb ipari övezete volt. Vagy az még ma is? Nehéz lenne eldönteni. Csak annyi bizonyos, hogy a Budafoki útra nemcsak a rómaiak nem ismernének rá, hanem már azok se nagyon, akik húsz-huszonöt éve jártak ide dolgozni.

Még a hetvenes, de a nyolcvanas években is a szó szoros értelmében egymásba értek a különféle gyárak, üzemek, telephelyek a Budafoki úton, nappal megállás nélkül dübörgött a forgalom, és ahogy az egy ilyen környékhez illik, szürke por lepett be mindent. Aztán jött a rendszerváltás…

(Elmentek a locsolók)

Az előbb azt mondtuk: szürke por lepett be mindent. Ehhez képest most határozottan kezd kitisztulni a Budafoki út. A Lágymányosi híd megépítése után nagyon megszépült a vasúti felüljáró talpazata is. A töltés azonban a régi, az oldalában vadul burjánzik a gaz. Egy időben kétes társaságokat lehetett itt látni, amint a magas fűben kutakodnak. Kelenföldön fölszálltak valamelyik vonatra, elemeltek egy-két bőröndöt, amit aztán itt a híd előtt kidobáltak a szerelvényből. Majd visszajöttek, és a sűrű gazban megkeresték a zsákmányt.

A töltésnél balra volt az FKFV hatalmas telephelye, tele narancssárga locsolókocsikkal és hókotró autókkal. De eltűntek a narancssárga autók, nemcsak innen, hanem a városból is. Mióta annyira drága lett a víz, senki sem mossa az utcákat.

A Budafoki út mai forgalma ismét idézi a múltbélit (Fotók: T. Szántó György)

A Budafoki út 93/c. előtt lehetetlen nem megállni. Ez ugyanis egy lakóépület, s mint ilyen, kifejezetten ritkaságnak számít errefelé. A Budafoki úton lakni ugyanis önkínzás. A forgalom, a por… És mégis van olyan, aki szívesen költözött ide. Arra gondolt ugyanis az illető, hogy ha megrendezik a világkiállítást, akkor ezek a lakások a szó szoros értelmében aranyat érnek majd.

De elmaradt az Expo.

Az első komolyabb és szebb épület, amivel kifelé haladva találkozhatunk, az Erbe Energetika Mérnökiroda. Valaha a Csőszeré volt, de már nyomaiban sem hasonlít az egykori önmagára, annyira átalakították, kiglancolták. Úgy tűnik viszont, hogy átellenben az erőműnél nem változott semmi. Mintha érintetlenül hagyta volna itt az idő a dolgokat. Odabent ugyanaz a mozdulatlan sejtelmesség, mint régen, sőt, az erőmű futballpályájának füve is ugyanolyan üde és gondozott, mint annak előtte. De mindez csak a látszat. A kulisszák mögött lezajlott a legfontosabb változás, az erőműben ugyanis ma már finn és japán tulajdonosok dirigálnak.

(Egy bolt a forgatagban)

A Budafoki út gyárépületei közül talán az egykori Keltex esett át a legnagyobb változáson. Fizikai és spirituális értelemben egyaránt. A Keltexből lett ugyanis a kívül-belül csillogó Buda Plaza, melyben számos kisebb-nagyobb cég bérelt irodát. Jól mutatja a hely rangját és jelentőségét, hogy a bérleti díjakat nem a forint, hanem a német márka inflációjához igazítják. Egyébként alighanem a Keltex volt valamikor a Budafoki út egyik legnagyobb üzeme. Háromezer-ötszáz ember dolgozott a gyárban, s közülük sokan megfordultak a szemben lévő élelmiszerboltban, mely szerényen és csendesen húzódik meg ma is az út zajában, forgatagában.

– Most már csak úgynevezett „megállós" vásárlóink vannak – magyarázza *Tóth* Zoltán, az üzlet tulajdonosa. Főleg sofőrök és kocsikon utazó kísérők, rakodók térnek be hozzánk. Huszonkét éve visszük ezt a kis boltot, valamikor én voltam a második maszek élelmiszerüzlet tulajdonos Budapesten. Itt pihenni nem lehetett. Lassan rá sem ismerni a Budafoki útra. Elég későn kezdődtek itt a változások, talán három évvel ezelőtt, most viszont annál gyorsabban megy minden.

A Keltexhez komoly orvosi rendelő is tartozott. A gyár megszűnt, a rendelő azonban megmaradt, sőt továbbra is viseli a Keltex nevet. Szürke, kopott épület; apró, alig észrevehető kis ajtón lehet belépni ide, közvetlenül a Budafoki útról.

A Buda Plaza bérleti díjai már a Nyugatot idézik

1969 JUN 22.

Hetés György 1021

Görbe tükör — agyagból

Darvas Iván

Páger Antal

Csala Zsuzsa

Hetés György

Domahidy László

Latabár Kálmán

Psota Irén

Sophia Loren

Jean Marais

Jean-Paul Belmondo

A karikatúra a képzőművészetben alighanem ugyanaz, mint az irodalomban az aforizma. Az írók és a kedves olvasók már kezdetben felismerték, hogy bármiről lehet kötetet írni. És hogy miért nem így történik, annak egyszerű a magyarázata: senki sem olvasná el. Következésképp sem kiadó, sem lektor, sem nyomdász, sem könyvügynök nem tudna megélni. Alighanem ezért írtak a latinok annyi aforizmát.

Felfedezték tehát a rövidség előnyeit, azt, hogy a valóság nyúlfarknyi terjedelemben, velősen is kifejezhető. Ha valaki a térbeli rövidségre, a szobor-karikatúrára adja fejét, s néhány torz vonással hívja fel a figyelmet az emberi nem gyengeségére, az komprimált, sűrített műfajon nyargalász, szellemi elektron vagy pozitron, de sohasem neutron, mert a gúnyolódás sohasem semleges.

Nos, ezt a mesterséget, a karikatúra-szobrászatot művelí Budapesten Hetés György, aki tulajdonképpen véletlenül csöppent a műfajba (az Állami Déryné Színház művésze, s az együttessel Újvidék környékén vendégszerepel június 13-ától). A Sasfióktól a János vitézig sok szerepet játszott el, és nem is rosszul. A Csongor és Tündében például a Tudóst alakítja, felesége, Szánthó Margit pedig Mirigyet. Ifjú korában maga sem volt tisztában oly igazságokkal, hogy a nevelés öl is, gyógyít is. Ezt csak később tudta meg, amikor egyikmásik agyagba mintázott koponya tulajdonosa életre-halálra kereste, míg mások hasukat fogták nevettükben. Amikor elkészült feleségének, Szánthó Margit színésznőnek a karikatúrájával, hosszú hetekre felborult a családi béke, és a viszály mindaddig tartott, amíg Hetés fel nem mutatta az újabb portrét. Ez aztán mindennél világosabban bizonyítja, hogy a paprikásan kihegyezett, gúnyolódó vonások egyáltalán nem bántók, ha másokról készülnek.

És mert Hetés egyre termékenyebben alkotta a tréfás fejeket, mindig többen voltak, akik nevettek, mint azok, akik szomorkodtak. Hetés nem hagyott fel a veszélyes mesterséggel. Sorozatban születtek színészek, írók és operaénekesek portréi. Majd átkelt a határon is, isten után másodszor megalkotta Fernandel kapafogait, Belmondó hatalmas, fejet csúfító orrát. Bojan Stupicáról, a világhírű belgrádi rendezőről készült karikatúrája tulajdonképpen nem más, mint egy sakk-bástyára ültetett szemüveges szőrpamacs. De nem kímélte a fehérnépet sem. Az isteni Sophia Loren haj helyett sörényt visel, Sandra Milo egyetlen hajsátor, Bardot-nak a szokottnál is csábosabb mosoly jutott. Psota Irén értelmes feje zsiráfnyakra kúszott, Domahidy László operaénekes, a népdaléneklés különös mestere egyetlen toka, Latabár Kálmán pedig csupa monokli. De miért is folytassam? A bevezetőben a rövidség előnyeiről beszéltem, s ím, most magam estem abba a csöbörbe, amelyből mások oly szerencsésen kimásztak.

Az orvostudomány — mondják — olyan fejlett, hogy gyakorlatilag nincs is egészséges ember. És ha ez igaz, akkor azt is megkockáztathatom, hogy szép ember sincs: mindegyikünk fejének megvan a helye a karikaturista polcain.

Ahogy Hetés Duna-parti lakásának műteremszobájában nézem a már terítékre került agyagkoponyákat, derűsen és jó szívvel ajánlom a kedves olvasó és előfizető szeretetébe ezt a bálványrombolást, amit alkotásaival művelt kedves, okos, tehetséges és híres kortársainkkal.

Írta és fényképezte:
SZÜTS István

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi S. u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
MAGYAR SZÓ

Sztriptíz magyar módra

Bemutatja Faragó Vera, a budapesti Vidám Színpad művésznője

Sztriptízt fényképezni izgalmas dolog. Bevallom, én is rettentően izgultam, minthogy általában izgulni szoktak a fotósok hasonló munka közepette. Azt is bevallom, hogy egy teljes filmtekercset rászántam, hogy minden mozdulatot, minden egyes fűzőkioldást, minden egyes ruhadarab levetését rögzíteni tudjam. Hogy ezt nem sikerült úgy megvalósítanom, ahogy elterveztem, nemcsak én vagyok az oka. Hát tehetek én arról, hogy olyan sok alsószoknyát viselnek a magyar menyecskék?

DORMÁN László riportja

Párta, mellény, blúz, kötény, szoknya, tulipántos láda... (Ez utóbbi arra szolgál, hogy az előbbieket a mutatvány közben legyen mibe belerakni

...és rengeteg, kivételesen nem slingelt, alsószoknya. (Nem tudtam megszámolni, mert a tizedik után mindig összekevertem.)

A mellény már kigombolva, s hamarosan a blúzzal együtt belekerül a tulipántos ládába

Már lekerült a párta, a mellény, a blúz, a felsőszoknya, s következik a harisnya.

Mennyivel látványosabb lehetne a harisnya levetése, ha divatba jött volna már a mini-népviselet?!

Két alsószoknya már lent van, most indul a harmadik.

A harmadik is lent van már! (Tyű, kezd izgalmas lenni!)

A tulipántos láda már megtelt, s a többi fehérneműt kénytelen lesz kinn hagyni — gondolom

A kutyafáját! Vége a fiilmemnek, s hátra van még vagy hat szoknya és a többi...

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

ZALAI HÍRLAP

Hetés György

1988 AUG 19.

1021

4

Elköszöntek az építők

Szombaton az esti órákban bensőséges kis ünnepségre jöttek össze a Göcseji Falumúzeumban a skanzen építői.

Szentmihályi Imre, a Göcseji Múzeum igazgatója köszönetet mondott az új falu megteremtőinek és kihasználva a kedvező alkalmat, néhány, a szabadtéri falumúzeum létrehozását méltató levelet is felolvasott. Ezekből idézünk most néhány sort. Tóth Emma pedagógus, a Csongrád megyei Mindszentről írt. Sajnálja, hogy a megnyitón nem vehet részt, de kéri, hogy a falumúzeum prospektusát az 5 falujának is küldje el a rendezőség. Mint írja: laikusként is érzem, hogy ezúttal egy nagyszerű mű születéséhez gratulálhatok. Hasonló szellemben ír a szentendrei Nagy Károly és a budapesti Mendele József is. Hetés György, az ismert agyag-karikaturista is gratulált a TV-ben látott falumúzeum megnyitásához, s mellékelten húsz „Budafai haranglába" plakettet küldött a rendezőségnek. A Göcseji Múzeumnak címzett levelek egytől egyig elismerően nyilatkoznak az új zalai nevezetességről, s egyúttal ékesen bizonyítják a szabadtéri falumúzeum iránt országszerte megnyilvánuló érdeklődést.

zalai képekben

ermelő erők gyors és tervszerű
neg. Gombamódra szaporodnak
gyárak, és sok ezer munkáskéz-
számos új üzem létesült az évek
tógépgyár, amelynek egyik gép-

1968 JUL 7
Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
RÁDIÓ ÉS TV

KARIKATÚRA ALBUM

Hetés György szobor-karikatúrái

(Szűcs István felvételei)

1021

Dr. Jánossy Lajos

Ruttkai Éva

Dr. Buga László

Psota Irén

4.30: HÍREK. Időjárás

4.32: HAJNALTÓL REGGELIG ...
Zenei szerkesztő: Benczés Magda
Bemondó: Vadász Ágnes és Körmendy László

8.00: HÍREK. Időjárás

8.05: Műsorismertetés
Vidéki színházak

8.16: LÁNYOK, ASSZONYOK

8.36: Mezei csokor
Km. Csirke István, Demse Dávidné Tanka Gábor, Ágasvári Sándorné (ének), Gertner István, Gertner Lajos és Horváth János (hárfa), Pozsik István (furulya)

9.00: Orvosok a mikrofon előtt
Dr. Villányi György — a ficamról

9.05: Kamarazene
1. Franck: A-dúr szonáta (Jacques Thibaud — hegedű, Alfred Cortot — zongora), 2. Bartók: Szonáta két zongorára és ütőhangszerekre (Bartók Béla, Pásztory Ditta — zongora, Harry Baker és Edward Rubsan — ütőhangszerek)

10.00: HÍREK. Hazai lapszemle

10.10: ZENÉS MŰSOR ÜDÜLŐKNEK
Zenei szerkesztő: Kiss Imre

Közben:

11.30—11.35: Útikalauz üdülőknek

12.00: HÍREK. Időjárás

12.15: Szirmai Albert operettjeiből
I. —Gábor: Mágnás Miska (Gyurkovics Mária, Zentai Anna, Bartha Alfonz, Szabó Miklós, a Földényi-kórus, az MRT szimfonikus zenekara, vezényel Bródy Tamás)
II. —Martos: Alexandra (Neményi Lili, Osváth Júlia, Fekete Pál, Szabó Miklós, az MRT énekkara és szimfonikus zenekara, vezényel Bródy Tamás)
III. —Gábor: Rinaldo (Házy Erzsébet, Zentai Anna, Bende Zsolt, Rátonyi Róbert, a Magyar Állami Hangver-

Petőfi

4.30—8.05: Azonos a Kossuth rádió műsorával

Közben:

6.20—6.30: Torna (252.75 és 344 m)

9.54: Idegennyelvű vízjelzőszolgálat

10.00: KEDVES LEMEZEIM
A mikrofon előtt
Dr. Zoltán László az orvostudományok kandidátusa
(A tegnapi adás ismétlése)

10.59: RÁDIÓSZÍNHÁZ

Idézés elhunytaknak
Rádiódráma. Írta: Kopányi György. Rendezte: Marton Frigyes

Szereposztás: Asszony — Bulla Elma, Főhadnagy — Pálos György, Donner — Egri István, Márton — Ráday Imre, Mártonné — Temessy Hédi, Őrmester — Basilides Zoltán, Házmester — Bánhidy László, Rendőr — Szénássi Ernő, Gondnok — Farkas Antal, Sírásó — Maklári János, Sírgondozónő — Orsolya Erzsi, Titkárnő — Sivó Mária, Jeges — Raksányi Gellért, Utcaseprő — Rajz János, Csavargó — Agárdi Gábor

11.52: Rafael Orozco zongoraestje a Zeneakadémia nagytermében
1. Beethoven: e-moll szonáta Op. 90.,

Urh

18.00: HÍREK. Időjárás

18.05: Hanglemezparádé
Könnyűzene

19.00: Barokk operaest
1. Legrenzi: Eteoklész és Polineikész — ária (Richard Tucker), 2. Lully: Armida — Armida áriája, II. felv. (Ettel Sussman), 3. Stradella: Floridoro — jelenet (Margaret Ritchie, Dorothy Bond, zenekar, vez. Jack Allan Westrup), 4. Alessandro Scarlatti: Sedecia — ária (Gérard Souzay), 5. Purcell: Dido és Aeneas — Boszorkányok jelenete, I. felv. (Sheila Rex, Arda Mandikian, Anna Pollak, a Mermaid Színház ének- és zkra, vez. Geraint Jones), 6. Keiser: Octavia — ária (Scott Joynt), 7. Rameau: Dardanus — jelenet, II. felv. (Doda Conrad, Nadia Boulanger ének- és zkra, vez. Nadia Boulanger), 8. Pergolesi: Az úrhatnám szolgáló — Serpina áriája a 2. képből (Fanny Colorny), 9. Händel: A hűséges pásztor — nyitány (Bambergi szimf. zkr, vez. Rolf Reinhardt)

20.00: Zongoraművek
1. Gerster György: Két prelúdium és fúga — a) H-dúr, b) h-moll (Tusa

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Hetés György

VAS NÉPE

1964 NOV 22

Beszélgetés Hetés György karikatúra-szobrásszal

Kedden délután hat órai kezdettel Szombathelyen, a Művelődési és Sportház presszójában vitaestet tart a Fiatalok klubja.

Novemberben tizedikétől huszadikáig érdekes kiállítást tekinthetnek meg a galérián: Hetés Györgynek, az Állami Déryné Színház művészének karikatúra-szobrait. Ezeknek a szobroknak a történetéről, és a velük kapcsolatos kérdésekről folyik a keddi vitaest, melyen Hetés György, a színész-szobrász is részt vesz.

A klub tagjain kívül érdeklődők is részt vehetnek a vitaesten.

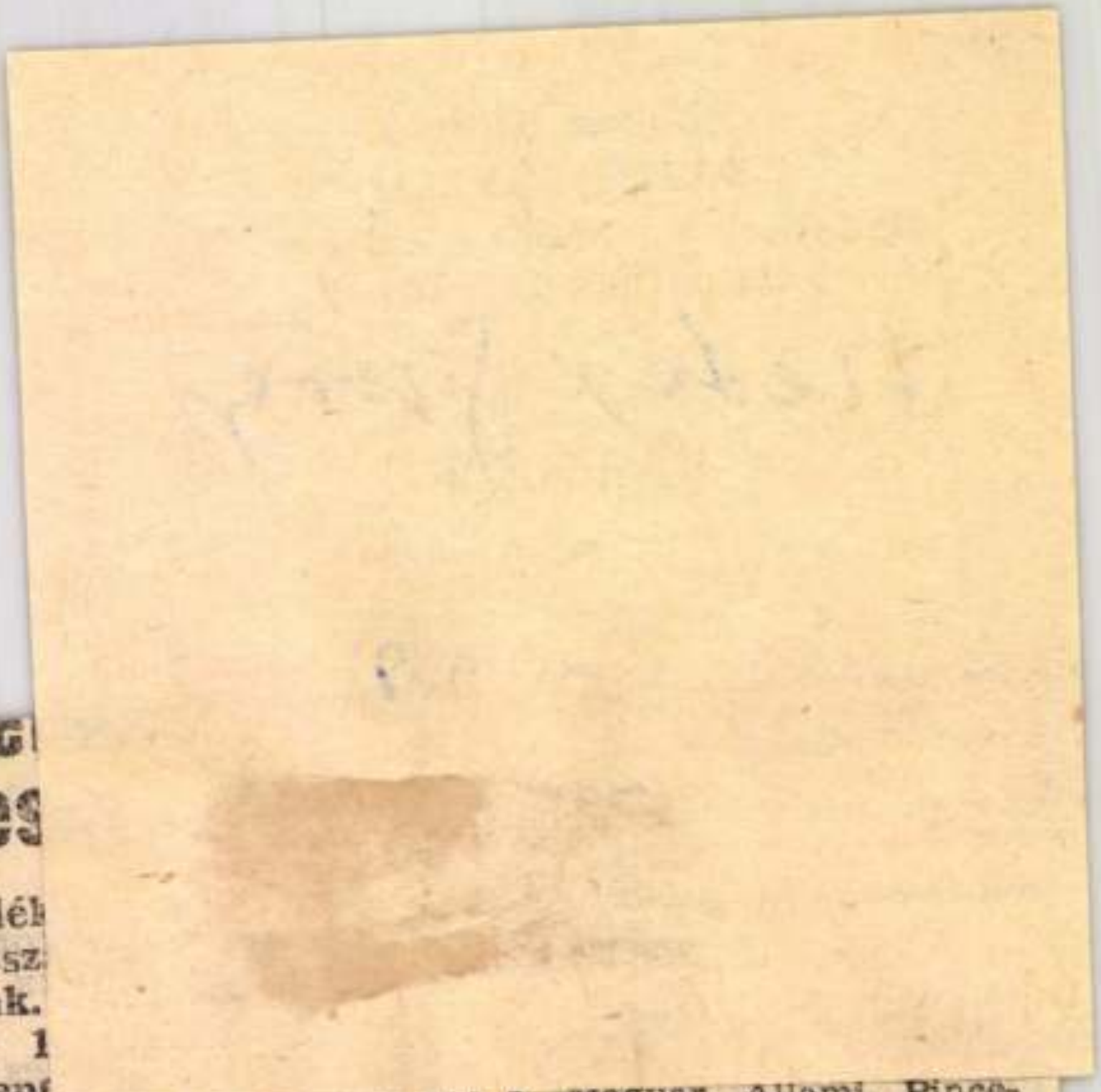

keres

Vidék
kássz
tunk.
lat 1
telep
ker. Fertő u. 14.

A Magyar Állami Pincegazdaság badacsonyvidéki üzeme felhívja az érdekelt szőlőtermelők figyelmét arra, hogy az 1964/65. gazdasági évre szóló szőlő borértékesítési szerződés kötésének végső határideje

1964. DECEMBER HÓ 1.

Az ÉM Vas megyei Állami Építőipari

Hetés György
SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

ÉSZAKMAGYARORSZÁG

1970 SEP 19

Október 5-től november 30-ig

Kulturális hetek Ózdon

Ötvennél több rendezvény — újszerű vonásokkal

A TAVALYI „SZÜNET" után most ősszel újra megrendezik Ózdon a kulturális heteket. Mint arról ez alkalomból kiadott programfüzet is tanúskodik, az október 5-től november 30-ig tartó rendezvénysorozat ebben az évben sok újszerű vonással gazdagodott. Egyik leglényegesebb, s pozitívnak értékelhető változás, hogy a kulturális hetek programja sokrétűsége és nagy választéka mellett az igényesség jegyében lett összeállítva, melyben a szórakoztató, könnyű műfaj is helyet kapott, de nem az dominál. Bizonyítja ezt, hogy az ötvennél több rendezvény között mindössze egy tánczenei műsor kapott helyett, november 17-én, amikor Koós János és Kovács Kati lép a közönség elé az Expressz együttes kíséretében.

Az ózdi kulturális heteknek ugyancsak újszerű vonása, hogy a Liszt Ferenc Művelődési Központ mellett gazdag program várja a közönséget a Kun Béla Művelődési Házban és a III. kerületi művelődési házban is. Sőt, Sárközi Ferenc, a Liszt Ferenc Művelődési Központ igazgatója elmondotta, hogy ez alkalommal először, rendezvényükkel túllépik a város határát is. Programot biztosítanak több olyan községnek is, amelyekben sok Ózdra bejáró dolgozó lakik. Tv-fórumot rendeznek például Arlón, Bükkszenterzsébeten és Domaházán, s a kulturális hetek során az ózdi Izzó Acél aranydiplomás tánczenekar Miskolcon, a Rónai Sándor Megyei Művelődési Központban vendégszerepel november 28-án.

A kulturális hetek ünnepélyes megnyitása után, október 5-én a Kun Béla Művelődési Házban Lengyel József és Szinetár Miklós „Igéző" című tv-filmjének ősbemutatójával veszi kezdetét a rendezvénysorozat. Nem áll módunkban ez alkalommal minden sorra kerülő rendezvényt megemlíteni, csupán néhány ígéretesebb műsort jegyeztünk le a sok közül. Október 19-én a Liszt Ferenc Művelődési Központban „És mi lesz holnap?" című politikai kabaré kerül bemutatásra, s ez alkalommal először látogat Ózdra a Fővárosi Kis Színpad neves színészgárdája. Október 31-én a szovjet kultúra napjai alkalmából hazánkban vendégszereplő Belorussz Állami Táncegyüttes látogat a gyárvárosba. November 14-én ünnepli az ózdi fúvószenekar megalakulásának 75. évfordulóját, s ez alkalomból jubileumi előadást tartanak a Liszt Ferenc Művelődési Központban.

A kulturális hetek rendezvénysorozatában figyelemre méltóak a tudományos jellegű rendezvények. Elsőként az október 20-án megrendezésre kerülő tudományos ülést említjük, melyet a gyár 125. évfordulója alkalmából tartanak ez alkalommal Ózdon. A programban szerepel még ezen túl dr. Kulin György tudományos előadása a csillagászat és az űrrepülés fejlődéséről, és többek között képzőművészeti anket Papp Gáborral, a tv képzőművészeti rovatvezetőjével.

OKTÓBERBEN és novemberben több író—olvasó találkozó is lesz Ózdon. A gyárvárosba látogat például Fehér Klára és Nemes László, de a kulturális hetek meghívott vendége lesz Hetés György szobrászművész is. A Liszt Ferenc Művelődési Központ művészegyüttesei is helyet kaptak a két hónapig tartó rendezvénysorozatban, s a különböző kiállításokon is elsősorban ózdi, vagy Ózdról származott művészek munkái kerülnek bemutatásra.

T. I.

Szükséges a beruházások gépi hányadát növelni, építkezési arányát pedig mérsékelni. Így az építőipar tehermentesítésével, a beruházás gyors üzembe helyezésével közvetve is növelhető a

Csapolás a

Foto: Kobor Pál.

A negyedik ötéves terv időszakában

Új regionális vízművek épülnek Borsodban

Borsod megyében — a tanács által kidolgozott tervek alapján — 1975-ig újabb 60 települést kapcsolnak be a vezetékes ivóvízszolgáltatásba. Így a negyedik ötéves terv időszakában a törpe vízműveken kívül több nagyobb regionális vízrendszert is kiépítenek.

A munkára félmilliárd forintot költenek és a beruházások megvalósítását az érdekelt községek lakossága anyagi hozzájárulással is segíti.

A naponta 10 ezer köbméter kristálytiszta karsztvizet adó sályi és kácsi források foglalásával alakítják ki a dél-borsodi vízrendszert, amely kilenc községben 50 ezer ember ivóvízszükségletét biztosítja. Építése során 45 kilométer hosszú gerincvezetéket és mintegy 120 kilométernyi elosztóhálózatot létesítenek.

A vízmű a lakosság összefogásával 1973-ra készül el.

Ugyancsak regionális vízművel oldják meg Bodrogköz 20 ezer lakosának gondját. A bodrogközi vízrendszer a Ricse környéki mélyfúrású kutakból Zemplénagárdnak, Kis- és Nagyrozvágynak, Dámócnak, Révleányvárnak, Lácacsékének és Semlyénnek szolgáltat majd vezetékes hálózaton ivóvizet.

Ezenkívül kisebb regionális vízművet alakítanak ki Szikszón, Szirmabesenyőn és Felsődobszán.

Az utóbbi a Hernád kavicsteraszán telepített kutakból öt község ivóvízellátását oldja meg. Az új regionális vízművek felépítése után a megye községeinek 55 százaléka rendelkezik majd vezetékes ivóvíz-hálózattal.

30 ezer tonna szén az árvízsújtotta területekre

Irányvonatok Borsodból

Szeptember közepétől október közepéig a borsodi szénmedencéből 30 ezer tonna szenet továbbítanak az árvízsújtotta területre. A berentei Központi Szénosztályozótól naponta indulnak 50 vagonból álló irányvonatok, Putnokról és Királdról pedig naponta 25 vagon szenet szállítanak a nyíregyházi TÜZÉP-kirendeltségre. Itt a TÜZÉP továbbítja a szenet, mégpedig úgy, hogy a legrövidebb úton és minél gyorsabb ütemben jusson el a lakossághoz. A feladatra felkészült a MÁV is. Arra törekednek, hogy az irányvonatok forgalma folyamatos és zökkenőmentes legyen.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

HÉTFŐI HÍREK

Hetés György

1967 NOV 27

1021

● HETÉS GYÖRGY, az ismert szinész- és szoborkarikaturista tizedik kiállítása vasárnap nyílt meg Nyíregyházán, a Móricz Zsigmond Színházban. Hatvan portrét láthat a közönség, közöttük Radnai György jól sikerült szoborkarikatúráját. (Képünkön.)

Az exportkutyák a Ferihegyi repülőtérről indulnak, és az utazást kényelmes kutyaházban töltik.

DECEM

vidám szor

az

EURÓPA ÉT

2-án, 9-én

FELLÉ

Ambrus Kiry
Koós János

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi S. u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

ESTI HIRLAP
1968 FEB 15

Szerep és karikatúra

Tegnap este ismét a magyar közönség elé lépett Tito Gobbi, a világhírű olasz operaénekes. Verdi Falstaffjának címszerepében lépett az Operaház közönsége elé.

(MTI Foto — Keleti Éva felv.)

A főváros világhírű énekes vendégét megmintázta Hetés György, a szoborkarikatúráiról ismert művész.

(Szűts István felv.)

Varsó,

A poznani vásárra a világ részeiből már ország jelentette lét. Az euró közül csak *Albánia* nem idei vásáron, ban nyílik.

SOK A MÁSODKÉSZÜLÉK

Egymillió-kétszázezer tv-, két és félmillió rádió-előfizető

A kereskedelmi jelentések azt mutatják, hogy a lakosság számára kedvező árváltozás nyomán a televízió és a rádió-csúcsforgalom ezúttal nem decemberben, hanem januárban bonyolódott le.

Az év első hónapjában az 1967. januárinál 50—55 százalékkal több tele vízió- és rádiókészüléke vásároltak országszerte.

Összesítő kiskereskedelm adatok ugyan nem állnal rendelkezésre, a megnöve kedett keresletet azonba jól mutatja a nagykereske delem forgalma is. Január ban a tavalyi 18 600-z

Magyar Hírdető
SAJTÓFIGYELŐ
Bp. V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, ~~188-307~~
Hetés György
1966 SZEP 6
ÉSZAKMAGYARORSZÁG

Szoborkarikatúra kiállítás Farkaslyukon

Érdekes kiállítás nyílt meg vasárnap, a bányásznapi ünnepség után a farkaslyuki művelődési házban. A televízióból már jól ismert Hetés György színművész, egyben — és ezt nyugodtan ide írhatjuk — szobrászművész látogatott el a bányatelepre, hogy Szombathely, Zalaegerszeg, Lenti, Nagykanizsa és Letenye után ott is bemutassa Agyagfintor elnevezésű tárlatát.

A megnyitó ünnepségen, amelyen jelen volt *dr. Papp Lajos*, a megyei tanács vb-elnöke, szépszámú közönség előtt *Fükőh Levente*, az Ózdi városi Tanács művelődésügyi osztályának vezetője beszélt a kisplasztika fejlődéséről, céljáról, feladatairól. Ezután *Hetés György* vallott magáról, módszereiről, művészetéről, arról, milyen szerepet tölthet az be az emberek formálásában.

A közönség ezután megtekintette az izlésesen elrendezett kiállítást, a falakon elhelyezett fényképeket azokról a szobrokról, amelyek nem lehettek jelen, megnézte, elolvasta a különböző lapokban megjelent riportokat, képes beszámolókat, amelyek szintén helyet kaptak a teremben. A legtöbb nézőnek mosolyra derült az arca a tömör kifejezési mód, egy-egy jellemző vonás, vagy mozdulat láttán Ráthonyi, Páger, Pethes, Gagarin, Fernandel, Major, Solohov, Latabár és a többiek karikatúrája előtt. Az ábrázolt művészek, írók, közéleti személyiségek még közelebb kerültek a nézőhöz, a közönséghez.

A szeptember 15-ig nyitvatartó kiállítás már az első napon sok érdeklődőt vonzott.

B. K.

uk, hogy szeretett igazgat

t Gyula

ikus hirtelenséggel elhunyt.
, délután 3 órakor lesz a Mind-
el vtársat a vállalat saját ha-

Miskolci Finommechanikai
Javító Vállala

bély (4), Zsigmond (1). Jók: Ge
és Borbély.

— D —

Ózdi Kohász—Bp. Spartacus
13:12 (7:4)

Ózd, 1000 néző. V.: Tóth.
NB I. férfi.

Már a mérkőzés kezdetén lá
szott, hogy a vendégek Marosit
akarják kapcsolni a játékból. P
lástinak semmi más teendője ne
volt, csak a válogatott Maro
kísérte. Az ózdiak 2:2-nél tudtá
kiegyenlíteni. Ettől kezdve azo
ban remek támadásokat vezette
és a szünetig előnyre tettek sze

Továbbra is sportszerűen folyt
tódott a mérkőzés. A hazaiak
hengettek kicsit, és ez majdne
megbosszulta magát. Előbb 9:6-
majd 9:8-ra közelítette meg ók
a Spartacus, a mérkőzés vég
is csak hajszálon múlt a kiegye
lítés. A gólokat Pál, Bellér, Ti
(3—3), Noviczki (2), Marosi és F
lenesik (1—1) dobták. Jól játsz
Pál, Bellér, Tiba és a két kap

1903
1021

SZOBOR-KARIKATÚRÁK

Pethes Sándor

A mű és alkotója. Hetés György színművész a maga alkotta szoborkarikatúrája mellett

A mi népünk életvidám, szereti a viccet, a tréfát, a vidám bölcsességeket, s hozzá tartozik vérmérsékletéhez, hogy nevetve szereti megismerni az igazságot.

Nevetni annyit jelent, mint gúnyolódva nézni az igazság kissé keserű szemébe — ez jut eszünkbe akkor, amikor Hetés György kis műtermébe látogatunk. Világhírű kortársak szobrait láthatjuk itt. Ilyenek lennének a valóságban? Nem, nem ilyenek. Hetés György tehetségének az a titka, hogy a jellemző vonásokat tovább torzítja, hogy mosolyogtasson vele. Fernandelnek kapa-fogakat, Salamon Bélának kétszemélyre való orrt, Kellérnek nagyobb fület, Tolnay Klárinak nagy, a végtelenbe bámészkodó, hatalmas szemet formál — így rögzíti látomását Hetés György, az egy személyben karikatúra-szobrász és színművész.

Színművész is? De mennyire! Az Állami Déryné Színház egyik kitűnő művésze, aki játszott már az Antigoné-ban, a Bánk bán-ban, Molière Dandin György-ében, a Sasfiókban, de láthatta az ország népe a Csárdáskirálynőben és a János vitézben is.

Kitűnő megfigyelő Hetés György és vidéki túráiból megtérve, pihentetőnek szánja ezt a méltatlanul lehanyatlott műfajt. Európában ma roppant kevesen művelik. Nem csoda: nemcsak jó mesterségbeli ismerettel bíró szobrász kell hozzá, hanem olyan művész, akinek van szíve nevettetni. A közönség szereti ezt a műfajt. Ennek bizonyítéka a nemrégiben zárult szombathelyi kiállítás sikere is.

Szüts István

Ráthonyi Róbert

Fernandel

Ruttkay Éva

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
KÉPES ÚJSÁG

Egész évben szerelem. Februárban jár a műsor, a jégen a farsang és a farsangi szerelem elevenedik meg (Koller Edit és László Mihály)

(Karff István felvételei)

A JÉG CSILLAGAI

Különös színházban jártunk nemrégiben: jószerével nagyobb volt a színpada, mint a nézőtere, ahol a minden helyet zsúfolásig megtöltő közönség gyönyörködve nézte az ezüst tükörként csillogó porondot, amelyen könnyedén suhantak, s „játszottak" a szereplő művészek. 1957-ben alakult a kitűnő jégtáncosokból álló művész-gárda, s eddig kétezernél is többször lépett fel, csaknem kétmillió néző előtt. A hatvantagú magyar jégrevű együttese bejárta már a Szovjetunió, Lengyelország, Bulgária, Románia, Csehszlovákia nagyobb városait, eljutott Törökországba is és amikor ezek a sorok megjelennek, éppen Berlinben vendégszerepelnek. Mostani műsoruk „Egész évben szerelem" címmel fut idehaza és külföldön. Művészetüket méltató, produkciójukat ismertető írás helyett színes felvételeken mutatjuk be őket. Csak képekben, hiszen ők sem beszélnek egy árva szót sem, hanem néma suhannak a színes fényözönben. Sajátos művészetükkel, látványos műsorukkal szórakoztatnak, gyönyörködtetnek néhány órán át.

Kecses mozgással suhannak, forgolódnak a csillogó porondon a jégtáncosok ▶

Magyar Hírdető
SAJTÓFIGYELŐ
Bp. V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Hetés György

ZALAI HÍRLAP
1966 APR 17.

1021

Megnyílt Hetés György szoborkarikatúra-kiállítása

Tegnap délután 6 órakor nyílott meg Zalaegerszegen, a Megyei Művelődési Ház 21-es termében *Hetés György* szoborkarikatúra kiállítása Agyagfintor címmel. A kiállítás megnyitóján megjelent *Ujvári Sándor*, az MSZMP Zala megyei bizottságának titkára is.

A kiállítást rövid ünnepség keretében *Németh János* kerámikus iparművész nyitotta meg. Ismertette a szoborkarikatúrának, mint műfajnak a lényegét, méltatta Hetés György növekvő érdeklődéstől kísért művészi munkásságát.

A Megyei Művelődési Ház 21-es termében 61 „szobor" sorakozik egymás mellett. A kiállítás megnyitása alkalmából a legilletékesebbet, a szoborkarikatúrák alkotóját kértük meg rövid tárlatvezetésre. E' mondta: 11 éve foglalkozik szoborkarikatúrák készítésével, s valamennyi alkotásához érdekes élmény fűződik. Rajkint például a Külügyi Szálló szalonjában mintázta.

— *Melyik a kedvence?*

— *Tulajdonképpen mindegyik, s egyik sem kedvesebb a másiknál.*

Elmondta, úgy érzi, megértették szándékát és szoborkarikatúráit azok is, akikről készült — és a közönség is. Azoknak az embereknek, művészeknek jellegzetes vonásait örökítette meg, akiket szeret és kedvel a közönség.

További terveiről elmondta, hogy a szoborkarikatúra műfajával kapcsolatban új elképzelések is foglalkoztatják. Vannak a társadalomban olyan emberek is, akiket nem kedvelnek. Az iszákos, a fontoskodó, a bürokrata.

— *Róluk is van véleményem, amit nem hallgatok el. Nem leszek sokáig adós ezzel a véleményemmel sem.*

A zalaegerszegi kiállítás anyagát, amelyet április 15-ig láthatnak az érdeklődők, bemutatják megyénkben Nagykanizsán, Lentiben és Zajdán is, később pedig Nyíregyházán, majd Budapesten, két művelődési otthonban.

lata. A tanulók a tavaszi szünet után újra elfoglalhatják helyüket a kicsinosított tantermekben.

— ÚJ ISKOLÁJUK KÖRNYÉKÉNEK FÁSÍTÁSÁRA eddig közel 300 fát, díszcserjét és bokrot ültettek el a baki iskola tanulói. Távlati elképzelésük, hogy intézetük udvarát botanikus kertté építsék ki.

— **Ma az egészségügyi világnap keretében** a megye egészségügyi intézményeiben Az ember és városa témakörből egészségügyi előadásokat tartanak, beszélgetéseket folytatnak az intézmények dolgozói.

— **Szerdán Kecskeméten tartotta idei ülését** a Tudományos Ismeretterjesztő Társulat Országos Történelmi Választmánya. Az ülésen fővárosi és vidéki történészek megvitatták szakcsoportjaik múlt évi munkáját, s az idei feladatokat. Elhatározták hogy — figyelembe véve a helyi adottságokat — megalakítják a TIT történelmi szakcsoportjait a járási székhelyeken is.

ZALAI HÍRLAP

A Magyar Szocialista Munkáspárt Zala megyei Bizottsága és a Zala megyei Tanács lapja.

Főszerkesztő: dr. Kerkay László.

Kiadja a Zala megyei Lapkiadó Vállalat.

Felelős kiadó: Nagy Ferenc.

Szerkesztőség: Zalaegerszeg, Ady Endre u. 62. Telefon: 690 (főszerkesztő) 800, 801, 802, 803. Fiókszerkesztőség: Nagykanizsa, Ady Endre u. 29. I. em. 112. Telefon: 11—50.

Kiadó: Zalaegerszeg, Ady Endre u. 62. Telefon: 102.

Terjeszti a Magyar Posta. Előfizethető a helyi postahivatalknál és a kézbesítőknél.

Előfizetési díj 1 hónapra 12 Ft.

Készült a Zala megyei Nyomda Vállalat zalaegerszegi üzemében, Zalaegerszeg, Gorkij u. 1. Telefon: 90.

Index: 25 071

[illegible] szerint a Kossuth és a Rákóczi utcában építenek egy kilométeres szakaszon aszfaltjárdát. A lakosság társadalmi munkával segíti a járdaépítést.

Több mint tíze[illegible]

Több, mint 10 000 új traktoros állt, illetve áll munkába a mezőgazdaság tavaszi idényében. A felnőtt dolgozók részére csaknem 300 tanfolyamot szerveztek a tél folyamán. A gépark jobb kihasználását, za-

Fél napi munka — a boltért

Alig várják a baktüttősiek az új vegyesboltjuk elkészültét. Ez érthető, hiszen a dőlésnek indult régi üzletből a barakszerű felvonulási épületbe költöztetett bolt áldatlan [illegible]

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

ZALAI HÍRLAP
1966 JUL 27

Hetés Gyorgy

1021

Hetés György szoborkarikatúrái Nagykanizsán

Hetés Györgynek, a Déryné Színház színművészének szobor karikatúráit nagy sikerrel mutatták be a megyeszékhelyen és megyénk több művelődési házában. A sikeres szoborkarikatúra gyűjtemény nagykanizsai bemutatóját most a városi KISZ-bizottság és a Hevesi Sándor művelődési ház igazgatósága szervezte meg. A kiállítást tegnap — kedden — délután Petike Antal, a városi tanács művelődési osztályának a vezetője nyitotta meg.

Az érdekes szoborkarikatúra kiállítás a művelődési ház oszlopos termében augusztus 6-ig, délelőtt 10—12, délután 14—20 óra között tekinthető meg.

Felelős kiadó: Nag
Szerkesztőség: Zala
Endre u. 62. Telefo
kesztő) 300. 301. 302.
kesztőség: Nagykani
re u. 29. I. em. 112.
Kiadó: Zalaegerszeg
u. 62. Telefon: 102.
Terjeszti a Magyar
fizethető a helyi p
nál és a kézbesítőknél
Előfizetési díj 1 hónapra 12 Ft.

Készült a Zala megyei Nyomda Vállalat zalaegerszegi üzemében, Zalaegerszeg, Gorkij u. 1. Telefon: 90. — Fel. vez.: Szendrői E ig.

Index: 25 071

egyik
ért vé
adság
forin
a szá
ajtásá
aidőre

Törvényességi óvás folytán a Legfelsőbb Bíróság megállapította, hogy az alsó bíróságok által kiszabott büntetés törvénysértően enyhe, nem értékelték kellően a súlyosbító körülményeket. A Legfelsőbb Bíróság a magzatelhajtó orvost

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V. Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

DAILY NEWS —
NEUESTE
NACHRICHTEN

1021 Hetés György

FERNANDEL

What face glory

SOPHIA LOREN

"Everyone has the right to fancy the idea of seeing himself, or herself, as a statue—but it takes lots of courage to stand up on the revealing pedestal" says György Hetés, actor and sculptural caricaturist, active in Budapest. In actual fact, this actor-sculptor seems to know no attractive artists—if one is to judge by the more than 200 busts he had made of famous actors, actresses, conductors, etc. But their characters are all there.

GUIDO our GUIDE informs you

that the mild weather, better than usual for this time of year, is expected to continue. There will be little daytime cloudiness, but mistiness or fog in the early morning hours. The temperature range on Thursday is expected to be between 18-

Last NATO meeting before HQ transfer

Paris, Oct. 11. (Reuter) — The 15-nation North Atlantic Council held its last regular meeting here today before leaving its Paris base for the new NATO political headquarters in Brussels next week.

During the final meeting member nations discussed vital control aspects of the Soviet—United States draft for a nuclear non-proliferation treaty.

NATO Secretary General Signor Manlio Brosio will close the alliance's present A-shaped headquarters at the Place Dauphine, on the edge of Paris' Bois de Boulogne, on Friday without any formal ceremony.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Komárom megyei

Hetés György

1967 AUG 2 2

1/1021

1967. augusztus 22. kedd

Ötven esztendőnyi nevetés

Ez a meglepő „időszámítás" Hetés Györgynek, a kitűnő „karikatúraszobrok" alkotójának programjából való. Munkáit ezúttal Tatán a Kuny Múzeumban láthatja a közönség. Ő maga számolta ki, hogy eddig öt sikeres kiállítása, egy tv-bemutatkozása nyomán hány derűs percet szerzett, mennyi jóleső nevetést fakasztott munkásságával, találó agyagportréival. A számolás módja ez: Kiállításai tízezer látogatójának 10 ezer derűs félórát szerzett, a televízió

Az eredeti és „agyag-mása". Szántó Margitnak, a Déryné Színház művészének portréja

nagy nyilvánossága előtti tíz perc is mintegy félmillió órát jelentett, s ez együtt — napokra, évekre számolva — kitesz ötven esztendőt, ötven évnyi derűt, nevetést.

Rokonszenves ez a program: örömet szerezni, kedvre deríteni, hiszen a nevetés gyógyít, s nevettetni igényes szellemi vállalkozás.

S Hetés Görgy rokonszenves művészetének egésze erre vállalkozik. Groteszk portréinak, s művészi szemléletének az a legfőbb titka, hogy kitűnően ismeri modelljeit, azokat az embereket, akiknek „fintorait" ellesi, s megörökíti. Természetes, hiszen közel állnak hozzá „témái". Színművészekről, muzsikusokról, tudósokról, kiváló sportolókról, a kollégákról, a Déryné Színház

Pécsi Sándor mosolya

tagjairól és munkatársairól készültek szellemes és találó agyagfigurái. S a jellegzetes egyéni vonások megragadásán túl, többre is képes legkarakterisztikusabb portréi esetében. Nemcsak másol és kiemel, de újra is teremt — felfedezi alakjainak igazi egyéniségét. S egy-egy figurája előtt a felfedezés örömével áll meg a nézők, — a szellemes anyag egésze pedig üdítő, frissítő nevetésre, mosolyra késztet, jó szellemi szórakozást jelent.

Páger Antal

(Szűts István felvételei)

Nyers Rezső beszéde a tatai n

nem helyes növelni, sőt 5—6 százalékkal csökkenteni kell. De a szénbányászatra jelenleg és távlatokban is szükség van. Fontos azonban, hogy gazdaságos, technológiailag jobban felszerelt bányákat, modern nagyüzemeket alakítsanak ki, és a szén versenyezni tudjon a többi energiahordozóval.

A bányászok nehéz, sokszor hősies munkáját továbbra ugyanúgy meg kell becsülni, mint eddig. A szocialista állam, a szocialista gondoskodás a jövőben is tisztelettel viseltetik azok iránt, akik nehéz munkával hozzák felszínre a szenet.

Fontos cél: biztosítani a forint stabilitását

— Az új gazdasági mechanizmus kapcsán fontos cél — tért ki egy közérdekű kérdésre Nyers elvtárs — a forint stabilitásának biztosítása. Ennek két feltétele van. Elejét venni a nagyobb árszínvonal emelkedésnek. Bővebb áruválasztékkal növelni a forint árura váltásának lehetőségeit, a fogyasztókra nézve a leggazdaságosabb módon. Mindehhez jelenleg jó lehetőségekkel rendelkezünk.

— A forint mai árufedezete: minden egyes forgalomban levő forintra 1,50 forint árukészlet jut fogyasztási cikkekből. Ez kielégítő gazdasági biztonságot nyújt. A jövő évre ezt az arányt némileg növelni lehet. A kormánynak erre meg is van a terve. Az állami vállalatoknak, gazdaságoknak és szövetkezeteknek részint szerepük van ebben a felkészülésben, részint ennek biztos tudatában tervezhetnek a fogyasztók milliói is.

— Gazdasági helyzetünket tehát egyrészt a folyamatos fejlődés jellemzi, másrészt a gazdasági korszerűsítéssel járó sok-sok probléma és feladat, amelyek csak nagy erőfeszítéssel oldhatók meg. A nagy gazdasági korszerűsítéshez szükséges politikai feltételek hazánkban mindenképpen adottak. A lehetőségek ki-

A megoldás: szívós, kitartó politikai harc az imperializmus ellen. Építeni és erősíteni az imperializmus elleni szövetséget. Szembeszállni az agressziót élesztő politikusokkal. Korlátozni befolyásukat a világban.

Továbbra is támogatnunk kell politikailag a hős vietnami nép harcát. Tőlünk telhetőleg gazdaságilag is elősegítve ezzel az igazság győzelmét Vietnamban.

Támogatnunk kell az arab népek felkelését az izraeli agresszió és a nyugati hatalmak mesterkedései ellen.

— Miért vagyunk mi, kommunisták az arabok oldalán? — tette fel a napi életben is gyakran elhangzó kérdést a Központi Bizottság titkára.

— Nem egyszerűen azért, mert egyik fél felé nemzeti rokonszenv, a másik felé pedig bármiféle nemzeti ellenszenv vezetne bennünket. Mi nem vagyunk ellenségei magának Izrael államnak. Nem vitatjuk létezésének jogát. Nem idealizáljuk az arab országokat sem, hiszen tudjuk, hogy vannak társadalmilag és politikailag haladó arab államok, ugyanakkor vannak feudális és reakciós belső rendszerrel bíró arab országok is.

Azért vagyunk az arab népek mellett, mert ők a megtámadottak, mert az imperialisták régóta tartó törekvése, hogy visszafordítsák az arab világ belső társadalmi fejlődését.

Azért vagyunk az arabok mellett, mert Izrael állam hivatalossá tette politikájában az agressziót, az arab nemzetiségűek elűzését. Nem tűrheti el a világ, hogy tizenegy év alatt az izraeli vezetők már harmadszor nyúlnak a katonai agresszió eszközéhez, mindháromszor összepaktálva a nyugati hatalmakkal.

Fogjunk össze a békéért

Nem nyugodhatunk bele semmiféle agresszióba, mert végső fokon az ilyesmi a vi-

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V. Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

DUNÁNTÚLI
NAPLÓ

1967 CKT 24

Hetés György

1021

napló

...emle Pécsett

Nagy sikere van Hetés György amatőr szobrászművész Agyagfintor című kisplasztikai karikatúra-kiállításának a Pécsi Hirlapolvasóban. A művész agyagban, illetve gipszben örökítette meg pázai és külföldi művészek humorral telített figuráit. A képen előtérben Pethes Sándor érdemes művész gipsz-karikatúrája.

napló

zt diplomás

vívmányai
et hadsereg

ve felsőfokú képesítéssel, s ma az összlétszám 46 százaléka tett érettségi vizsgát, illetve szerzett diplomát. A tisztikar minden negyedik tagja egyetemet végzett.

Lenin vágya és akarata az volt, hogy olyan erős legyen a Vörös Hadsereg, mely megfontolásra készteti az agresszort. Akarata valóra vált. Az 1939-es adatok szerint minden szovjet katonára 31 lóerőnyi géperő jutott — s alig húsz év alatt tízszeresére emelkedett ez a szám. A szárazföldi csapatok gerincét a gyorsan mozgó, nagy tűzerejű harckocsik alkotják, a tengeren az atommeghajtású és nukleáris fegyverekkel felszerelt naszádok őrködnek, a légierő vadászgépei elérték a 3000 kilométeres sebességet, s mindezek mögött ott áll a stratégiai rakéta csapatok hatalmas ereje.

Gavrilenko őrnagy előadása után a helyőrség parancsnoki karának részvételével a „Közéleti vitaklub" keretében kerekasztal beszélgetésre került sor. A magyar tisztek politikai, katonai és a Szovjetunió belpolitikai életével kapcsolatos kérdéseire Szapozsnyikov ezredes válaszolt.

Új szolgáltatás:

Burgonya házhoz szállítva

A Mecseki Üzemi Vendéglátó Vállalat a belvárdgyu termelőszövetkezettel karöltt igyekszik megkönnyíteni háziasszonyok bevásárl munkáját. Elhatározták, ho a burgonya házhozszállítás val segítenek a téli beszer gondjain. Zsákokba csom golt, 50 kilogrammos tö lekben Gül Baba burgon árusítanak 135 forintért. az összeg már a házhozsz lítás költségét is tartalma Az akcióra az Üzemi V déglátó Vállalat éttermei büféinek vezetői a jövő tól előjegyzéseket fogad el. Mint Hegyes Ferenc társ, a vállalat igazga mondotta: „Ha az akció sikere lesz, — ezt várjuk akkor a karácsonyi ünne re az akciót gyümölcsök esetleg más áruk házhoz lítására is kiterjesztjük. burgonya házhoz szállítás jóformán semmit sem k sünk, az a cél vezérel nünket, hogy a háziasszon második műszakján köm sünk."

— **Női kötény** 29.40 forint, zsebkendő 4.90 forint, férfi é esőkabát 66 forintért a Leért

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

VAS NÉPE

Hetés György

1967 AUG 12

— AGYAGFINTOR címmel rendez szobor-karikatúra kiállítást a tatai Kuny Domokos Múzeumban Hetés György, akinek művei Szombathelyen is sikert arattak. A kiállítást vasárnap délelőtt dr. Buga László nyitja meg.

1021

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

ZALAI HÍRLAP

Hetés György

1966 MÁR 26

1021

Hetés György szoborkarikatúra-kiállítása Zalaegerszegen

A Megyei Művelődési Ház április 6—15-e között kiállítást rendez városunk szülötte, Hetés György szoborkarikatúráiból, Agyagfintor címmel. A színművészként és szoborkarikatúristaként is jól ismert művész kiállítása április 6-án délután 6 órakor nyílik meg, s minden nap 9-től este 10 óráig tart nyitva a Megyei Művelődési Házban.

A kiállításon több mint [illegible] ven szoborkarikatúrát lát[illegible]

a közönség. Többek között: Jean Gabin, Jean Marais, Fernandel, Batalov, Gagarin, Picasso „portréját", és természetesen a hazai kortárs művészekről készült szoborkarikatúrákat — Tolnay Klári, Páger Antal, Gábor Miklós, Rátonyi Róbert „portréját" is.

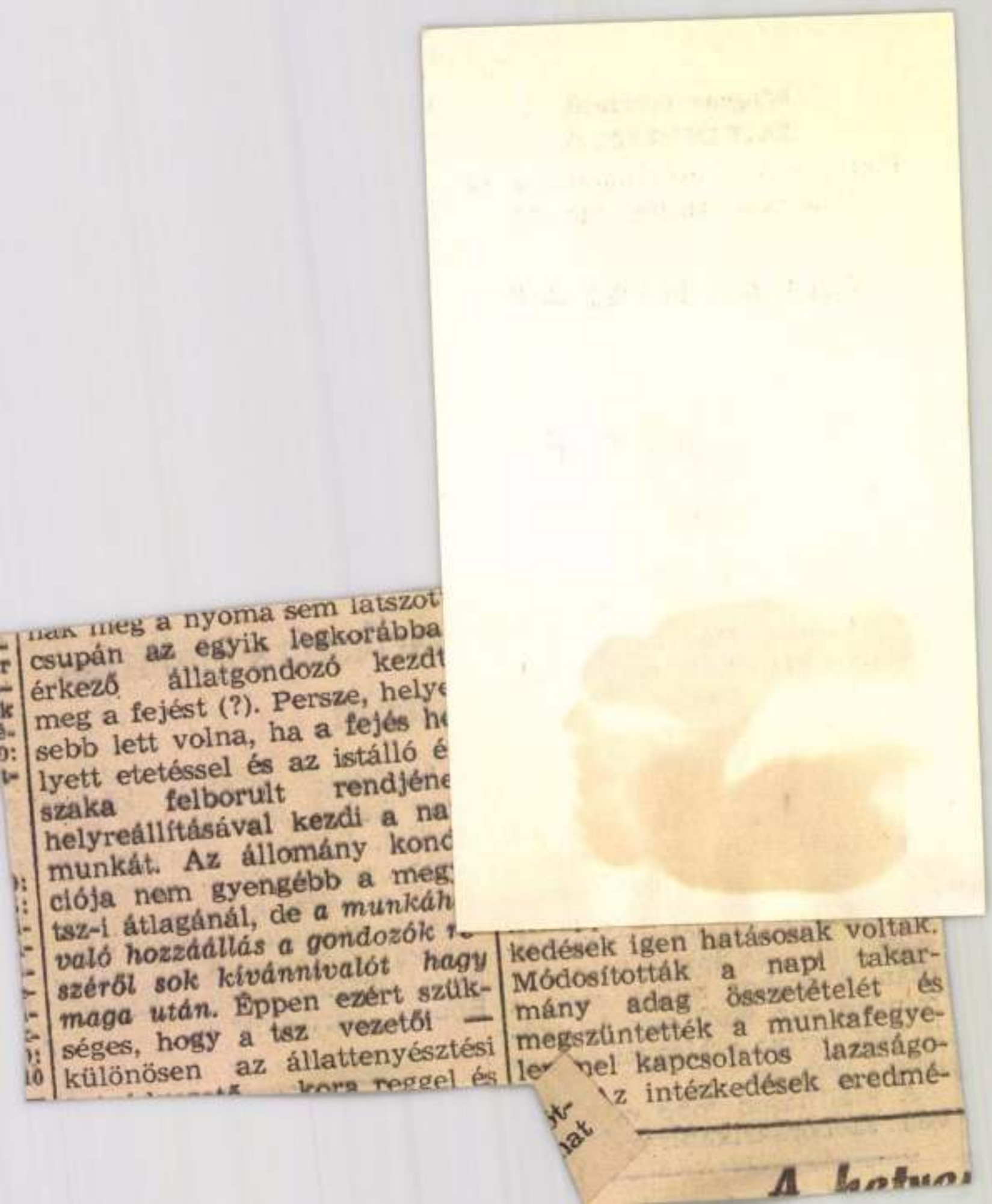

nak meg a nyoma sem látszot
csupán az egyik legkorábba
érkező állatgondozó kezdt
meg a fejést (?). Persze, helye
sebb lett volna, ha a fejés h
lyett etetéssel és az istálló é
szaka felborult rendjéne
helyreállításával kezdi a na
munkát. Az állomány kond
ciója nem gyengébb a meg
tsz-i átlagánál, de *a munkáh*
való hozzáállás a gondozók r
széről sok kívánnivalót hagy
maga után. Éppen ezért szük-
séges, hogy a tsz vezetői —
különösen az állattenyésztési
kora reggel és

kedések igen hatásosak voltak.
Módosították a napi takar-
mány adag összetételét és
megszüntették a munkafegye-
le nel kapcsolatos lazaságo-
z intézkedések eredmé-

A

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Hetés György

PESTMEGYEI HÍRLAP

1966 ÁPR 9.

Agyagfintor

A zalaegerszegi megyei művelődési házban „Agyagfintor" címmel megnyílt Hetés György szoborkarikatúra-kiállítása. A zalaegerszegi származású művész 61 agyagból mintázott alkotását láthatja a közönség, zömmel magyar és külföldi színművészek szobor karikatúráit.

állított műsor, avagy a klasszikus táncok muzsikájának felidézése — a mostani négyes bérlet egy-egy eseménye — még kevés ahhoz, hogy egy város komoly zenei életét fémjelezze. Miért nem járnak ide nagy zenekarok?

1964 NOV 11

1021

Tegnap délután fél 6 órakor a szombathelyi Művelődési és Sportház galériájában megnyílt Hetés György szoborkarikatúra kiállítása. A mintegy ötven fényi közönség előtt dr. Makra Sándor, Vas megye Tanácsa VB Művelődésügyi Osztálya népművelési csoportvezetője mondott megnyitó beszédet. Beszédében elmondotta: „Hetés György művészete egyben szívderítő, mosolyogtató, vidám játék is, amely közelebb hozza egymáshoz az embereket". Az érdekes kiállítás, amely tíz napig tart nyitva, bizonyára nagy érdeklődésre tarthat számot.

— je —

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

VAS NÉPE

ANYAKÖNYVI

SZOMBATHELY

Házasság: Viszket János és Faller Irén, Szekér Árpád és Feleki Gyöngyi, Kálmán József és Rácz Veronika, Pörhös István és Szabó Mária, Varga Károly és Temesi Teréz, Bernhardt Rezső és Kovács Rozália, Albert Ferenc és Iván Irén, Kondor István és Jobb Katalin.

Halálozás: Pécsi Jánosné sz.: Németh Rozália, Kondics Károly, dr. Takács Jenő, Fördős Lajosné sz.: Róka Mária, Németh Józsefné sz.: Szlamek Ilona, Németh Sándor, Óvári Józsefné sz.: Trétter Jolán, Simon György, Bokor Károly, Németh Sándorné sz.: Petz Julianna, Csonka Gézáné sz.: Varga Mária.

CELLDÖMÖLK

Születés: Németh Imre és Novák Teréz fia: János, Szabó István és Tanay Magdolna leánya: Cecília, Erdős Sándor és Abrahám Ilona leánya: Emőke, Molnár Dezső és Páli Ilona leánya: Marianna, Szalai Sándor és Mészáros Rozália fia: Imre, Fábián Ferenc és Salamon Mária fia: Zoltán, Tóth Sándor és Szekér Anna fia: András, Folta Imre és Pethő Erzsébet fia: Csaba, Udud János és Talabér Erzsébet leánya: Éva, Gyalogh János és Horváth Ilona leánya: Anikó, Kiss Ferenc és [illegible] Péter Ibolya leánya: Valéria, Recse Károly és Pákai Mária leánya: Mária, Dénes István és Herbath Piroska fia: István, Nagy Jenő és Vági Judit leánya: Zsuzsanna, Hajdara Ferenc és Gergye Ilona leánya: Anna, Hajba Ernő és Recse Ilona fia: Ernő, Bolla Sándor és László Valéria fia: Attila, Burdohány Imre és Géczi Teréz fia: Csaba.

Halálozás: Dima Miklós, özv. Somogyi Gáborné sz.: Buza Lídia, Horváth Sándorné sz.: Giczi Lídia.

SÁRVÁR

Születés: Gera János és Rozits Katalin fia: János, Budai Lajos és Fábián Mária fia: Lajos, Vörös János és Papp Mária fia: Attila, Gőcze József és Sebestyén Karolina leánya: Erika, Schreiner Gyula és Szandi Ágnes fia: Tamás, Nagy Imre és Szőr Anna fia: Imre, Zsirai Sándor és Balla Mária leánya: Beáta, Nagy István és Martonicz Ilona leánya: Ildikó, Jaross Szilveszter és Tomsics Anna fia: Nándor, Csordás Imre és Németh Margit leánya: Gyöngyi, Fehér József és Németh Terézia fia: József, Papp József és Nagy Anna fia: József, Desits Endre és Egyed Rózsa fia: Endre.

Halálozás: Varga István, Balogh Józsefné sz.: Windmühl Krisztina.

Beszélgetés dr. Bales

Az Egészségügyi Világsz
ságúti balesetek több halál
világon, mint a fertőző bete
ezer ember halt meg autóbal
sültek száma pedig több mi
tanúsítják: 1964 első tíz hó
jelez a közúti balesetek grafil
számarányát tekintve nálunk
set, mint a legtöbb nyugati o
ben mind feljebb szökik a b
ban elsősorban vidéken emelk
száma; 1960-tól 1963-ig csakn
és súlyos sérülések 78 százalé
gekben történt. Ezekről a k
Dömény Istvánnal, az Országo
Tanács titkárával.

— A legtöbb és legvégzetesebb szerencsétlenségben a motorosok játszanak közre — mondta dr. Dömény István. — Egy év alatt 210 halálos és csaknem 2000 olyan sérüléses balesetet okoztak, amelynek szenvedő alanyai közül nagyon sokan egész életükre nyomorékká váltak. Arra is utal a statisztika, hogy 1954 óta kétsze-

1964 NOV 13.
1021

Egyedül Magyarországon

Interjú Hetés György szoborkarikaturistával

Alig pár napja nyílt meg *Hetés György* szoborkarikatúra kiállítása, a szombathelyi Művelődési és Sportházban máris több mint ezren tekintették meg. A szoborkarikatúrákból áradó mélységes emberszeretet visszhangra talált az emberekben. Csak egy példát említek. Idősebb házaspár sétál a szobrok előtt. Már az első portrénál mosolyra húzódik a szájuk. Továbblépnek. A mosoly szétterül arcukon. Hol egymásra, hol a szobrokra pillantanak és mindenről megfeledkezve, felszabadultan mosolyognak. Az első szobortól az utolsóig húsz méter a távolság. Jó érzés látni, hogy két ember tíz percig boldog volt. Ez a példa azonban általánosítható. A kiállítás sok embernek szerzett örömet.

Most itt ülök a kiállítóval szemben, aki szinte restelli nagy sikerét. Olyan ez az ember, mint a szobrai: kicsit gyerekes, kicsit naiv és nagyon nagy szíve van.

— *Miért éppen Szombathelyen állított ki?*

— Nagy megtiszteltetés számomra, hogy Szombathely városa, amely nem először ad teret valami újnak, meghívott, hogy szoborkarikatúráimat bemutassam. A megye és a város számomra sok személyes emléket adott. Édesanyám Körmenden született, én Szombathelyen jártam gimnáziumba. Mint színész, 10 éve járom Vas megye falvait az Állami Déryné Színházzal. Sok kedves barátra tettem szert.

— *Hogyan lett szoborkarikaturista?*

— Már gyermekkoromban sokat rajzoltam, főleg karikatúrákat. Szeretem az embereket, művészeket, tudósokat, sportolókat, akiket mindenki ismer és szeret. A derű, a humor közvetítő az emberek között. Ha valaki végignézte a kiállítást, láthatta, hogy szobraim (egy kivételével), mind szeretetet érdemlő, derűt fakasztó alkotások. Azt szeretném, ha az emberek szeretnék egymást.

— *Mi a célja alkotásaival?*

— Az embereket ábrázolom egyszerű, közvetlen, mindennapiságunkban, mindenkinél egy kicsit suta emberségében. Lépjen le egy pillanatra a színész a színpadról, a sportoló a győzelmi emelvényről, a miniszter a bársonyszékből, jöjjön közénk, akik szeretjük, tiszteljük emberségét, akkor is, ha uborka orra van, akkor is, ha füle lapátfül, ha lófogú. Hiszen ez nem lényeges. A lényeg az, amit magában hord. Emberség.

— *Hogyan születik egy új szobor?*

— Gyermekkorban eredő próbálkozások és a közben eltelt évtizedek állandó gyakorlata alakította ki látásomat, amely karikatúra-látás. Nem valami velem született „torz látásra" gondolok. Látok én „normálisan is". De ha szobrot készítek, akkor a modellt az első pillanattól kezdve karikatúrának látom. Ez a látás mintázás közben módosulhat is, miközben három tényező „dolgozik". A tartalom megvalósításának kontrollja, a valósággal összevetés tényezője, és maga az anyag „véletlen segítő munkája". Ehhez járul a szobrászati gyakorlatom és nem utolsó sorban a 25 éves színészpályám tapasztalatai.

A művész portréjával.

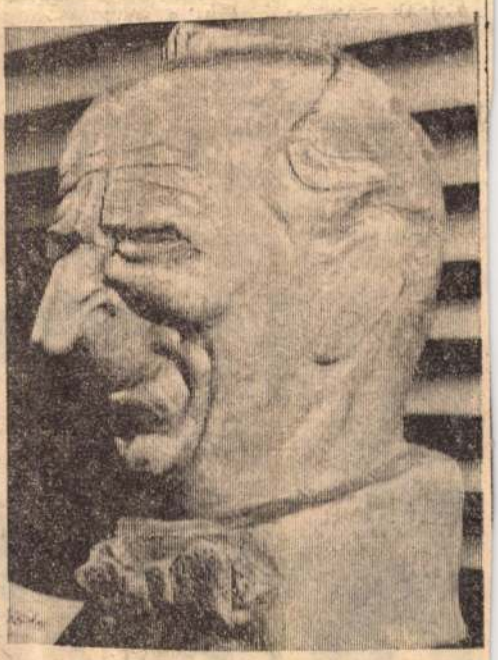

Páger Antal

Pista bácsi

— *Hogyan tovább?*

— Eddig többnyire azokat az embereket mintáztam meg, akiket szeretünk. Tudja mi a kazánkovács elmélet?

— Nem!

— Először, akkorát kell ütni, amekkorát csak bír az ember, azután mindig nagyobbat. Most gyűjtöm az erőt, a tapasztalatot, a tudást, hogy szobraimmal nagyot tudjak ütni azokon, akiket nem szeretünk, a bürokratán, a megrögzött iszákoson, a nagymellényűn, a „fontos elvtárson", az állványzatnak dőlő pöfékelgetőn és a többi hasonlón.

— *Hányan művelik ezt a furcsa műfajt Magyarországon?*

— Sajnos, csak egyedül én. Ezzel a kiállítással is azt szeretném elérni, hogy mások is kedvet kapjanak ehhez a több ezer éves múlttal rendelkező, izgalmas műfaj műveléséhez.

Zentai Pál

Őszinte számvetés volt

Vezetőségválasztó taggyűlés a cipőgyárban

A Politikai Bizottság 1964. május 13-i határozata értelmében ez év november 1. és december 15. között újjá kell választani a párt alapszervezetek vezetőségét. A pártvezetőségek újjáválasztása pártunk életében rendszeresen megismétlődő, de mindig nagy jelentőségű esemény.

A Szombathelyi Cipőgyár alapszervezetei már megtartották a vezetőségválasztó taggyűléseket. Szerdán délután a VII-es alapszerv kommunistái gyűltek össze, hogy eleget tegyenek a Politikai Bizottság határozatának, számot adjanak az eddigi munkájukról. A vezetőségválasztó taggyűlésen részt vett Csecsetka János elvtárs, a Központi Bizottság munkatársa, valamint Csonka György elvtárs, a megyei pártbizottság osztályvezetője.

Az ízlésesen feldíszített teremben ünnepélyes volt a hangulat. A résztvevők nagy figyelemmel hallgatták a vezetőség beszámolóját, majd a hozzászólók felelősségteljes szavai élénkítették a tanácskozást. Komoly munkaértekezlet, őszinte számvetés volt ez a VII-es alapszerv kommunistái részéről. A vezetőség beszámolója, amelyet *Kopcsándi Sándor* elvtárs, az alapszervezet titkára ismertetett, mélyenszántóan elemezte a párttagok tevékenységét. Kiemelte, hogy a cipőgyár kommunistái az élenjárók között állnak helyt a termelésben és a tanulásban egyaránt. Párttagokhoz méltóan dolgoznak, öregbítik a gyár jó hírnevét.

A VII-es alapszerv kommunistái a 231/I-es és a 233/I-es körön dolgoznak. Mindkét körön túlteljesítették az idei első félévi, illetve harmadik negyedévi tervet. A 231/I-es körön a tervezett 123 553 pár helyett 124 566 pár cipőt, a 233/I-es körön pedig a tervezett 123 569 pár helyett 128 675 pár cipőt állítottak elő az év első felében. A minőséggel sem volt különösebb baj.

A beszámoló arra is választ adott, minek köszönhető ez a szép teljesítmény. A különböző párthatározatok ismertetésének régi, megszokott módja helyett rugalmasabb eljárásokat alkalmaztak. Nem elégedtek meg az általános tájékoztatással, hanem igyekeztek konkrét feladatokat adni az adott területeken. Mindig kiválasztották a legfontosabb tennivalókat, amelyek a terv teljesítését, a minőség javítását, a selejt csökkentését és a gazdaságosabb eredmények elérését célozták. A tengernyi feladat közül kiválasztották a legnehezebbet, amit azonnal meg kellett oldani, s arra irányították a fő figyelmet, majd a többi feladatot ezzel egy időben, illetve ezt követően oldották meg.

A beszámolónak az volt a legnagyobb erénye, hogy konkrétan adott számot a munkáról, az elért eredményekről és a hiányosságokról. Nem hallgatta el a kommunisták és pártonkívüliek munkában elért sikereit, kritikusan feltárta azokat a hiányosságokat, amelyek nehezítik a munkát. A hibák feltárásakor is konkrét tényekből indult ki, megnevezte a felelősöket, rámutatott a hiba gyökerére.

A beszámolót alapos körültekintő munkával állította össze a vezetőség. A párt VIII. kongresszusán megszabott feladatok teljesítését elemezte, s ha nem is éles határokkal, de a következő három fontos kérdést tárgyalta: a gazdasági szervező munkát, a tudatformálás problémáit, illetve az alapszervezet belső életét.

A kommunisták mind a termelésben, mind pedig a tudatformálásban első helyen állnak. Kezdeményezői a szocialista munkaversenynek, amely hallatlan sikereket hozott az elmúlt időszakban is, harcos résztvevői azoknak a szocialista brigádoknak, amelyek szocialista módon akarnak élni, dolgozni, tanulni. Az alapszervhez tartozó üzemrészben 67-en vesznek részt pártoktatásban. Gazdaságpolitikai tanfolyamra 17, az időszerű kérdések tanfolyamára 18 dolgozó jár, míg 27-en a marxizmus—leninizmus alapjaival ismerkednek. Az alapszervezetből több mint húszan járnak a dolgozók általános iskolájának VII., illetve VIII. osztályaiba. Négyen cipőipari technikumban, hatan gimnáziumban, hárman pedig a marxizmus—leninizmus esti egyetemen tanulnak, gyarapítják ismereteiket.

Komoly gondot fordítanak a kommunisták az agitációra. Korábban a termelési agitáció arra irányult, hogy a dolgozók szeressék munkahelyüket, használják ki a munkaidőt, váljék vérükké a munkafegyelem és szerezzenek nagyobb elméleti tudást. Ma mindezeken túl többet tesznek a szocialista munkaversenyért, a brigádmozgalomért, versenyt kezdeményeznek a szocialista műhely cím elnyeréséért.

A hozzászólások hangnemben, határozottságban a beszámolóhoz voltak hasonlóak. Őszintén, nyíltan tárták fel a hiányosságokat, bírálták a gazdasági vezetőket. Többen rámutattak arra, hogy az új pártvezetőség tartsa elsőrendű kötelességének azoknak a hibáknak a kijavítását, amelyek a taggyűlésen elhangzottak. *Károlyi Józsefné, Gálos János, Rujsz Lászlóné* és mások is a technológiai változások kapcsán felszabaduló kétkezi munkások foglalkoztatását, más munkakörbe való áthelyezését elemezték. Hangsúlyozták, hogy ezeknél az embereknél, köztük nem egy 15—16 éve az üzem dolgozója, körültekintően kell eljárni, nehogy azt érezzék, hogy ők már feleslegesek. *Vigh Jánosné* a tűzöde problémáival, *Gerca Györgyné* a politikai oktatással foglalkozott felszólalásában. *Kovács Mária* a KISZ-fiatalok üdvözletét tolmácsolta a vezetőségválasztó taggyűlésnek. *Csecsetka* elvtárs felszólalásában értékelte a beszámolót, majd néhány gyakorlati feladatra hívta fel a kommunisták figyelmét. *Rózsa Géza*, az üzemi pártbizottság titkára a beszámolóhoz kapcsolódva a kommunisták további helytállását húzta alá. *Baranyai József*, a pártbizottság képviseletében szólalt fel.

A tanácskozás a késő délutáni órákban ért véget. A párttagok megválasztották az új vezetőséget, amelynek tagjai a gyűlés után megtartották alakuló ülésüket. A vezetőség tagjai a titkári teendőkkel ismét *Kopcsándi Sándor* elvtársat bízták meg.

Horváth János

HETESI Attila

Tisztelettel meghívjuk
1996. április 2-án, kedd este 18 órára
a Fészek Galéria Herman termébe

ORGANIZMUS–FOLYAMAT IV.

HETESI ATTILA

kiállításának megnyitására.

A kiállítás megtekinthető:
1996. április 20-ig naponta 14.00–18.00 óra között,
szombat-vasárnap kivételével.

FÉSZEK MŰVÉSZKLUB
Budapest VII., Kertész utca 36.
Postacím: Budapest
Postafiók 8.
1400

F.k.: Galambos Tibor – Szövorg Ny.

DÍJELŐLEGES

Lóska Lajos

Bp.

Felső Zöldmáli út 61-65

1025

FIATAL MŰVÉSZEK KLUBJA · CLUB OF YOUNG ARTISTS

FMK

1062 BUDAPEST, ANDRÁSSY ÚT 112. TEL.: 131-8858

HETESI ATTILA

HETESI Attila

ORGANIZMUS III.

MEGNYITÓ:
1996. OKTÓBER 16-ÁN 18-20 ÓRA KÖZÖTT

MEGTEKINTHETŐ:
1996. OKTÓBER 16-TÓL NOVEMBER 4-IG
HÉTFŐTŐL - PÉNTEKIG 10-18 ÓRA KÖZÖTT

Hetesi Attila

A VÍZIVÁROSI GALÉRIA
TISZTELETTEL MEGHÍVJA ÖNT

HETESI ATTILA

AKCIÓ ÉS ORGANIZMUS
CÍMŰ KIÁLLÍTÁSÁRA

A KIÁLLÍTÁST MEGNYITJA
GERGELY MARIANN
MŰVÉSZETTÖRTÉNÉSZ

1996. JÚLIUS 4-ÉN, 18 ÓRAKOR

MEGTEKINTHETŐ:
1996 JÚLIUS 4-TŐL 26-IG
KEDDTŐL PÉNTEKIG 13–18 ÓRÁIG
SZOMBATON 10–13 ÓRÁIG, VASÁRNAP ÉS HÉTFŐN ZÁRVA

BUDAPEST ART EXPO – VÍZIVÁROSI GALÉRIA
1027 BUDAPEST, KAPÁS UTCA 55. – TELEFON: 201-6925

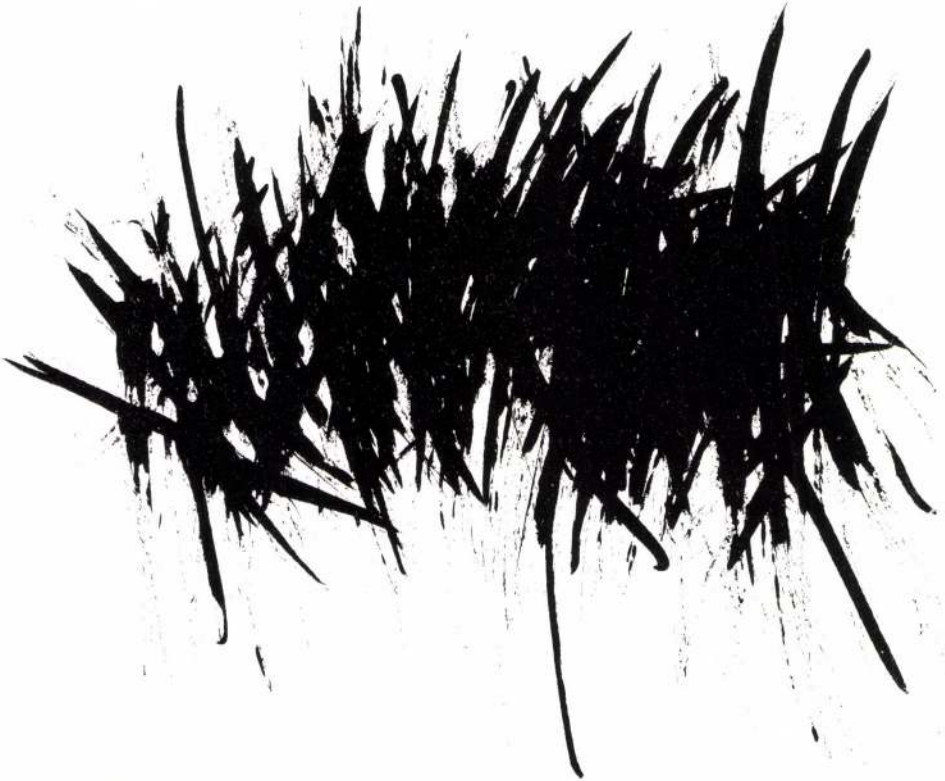

A Tragor Ignác Múzeum tisztelettel meghívja Önt és kedves családját
a Görög Templom Kiállítóterembe

HETESI ATTILA

festőművész

„TITÁN ÉS ELEFÁNTCSONT"

című kiállítására

Megnyitja:

FITZ PÉTER

művészettörténész
a Fővárosi Képtár igazgatója
1994. március 25-én, 17 órakor

Megtekinthető: május 1-jéig, hétfő kivételével naponta 10 és 18 óra között
Görög Templom Kiállítóterem, 2600 Vác, Március 15. tér 19.

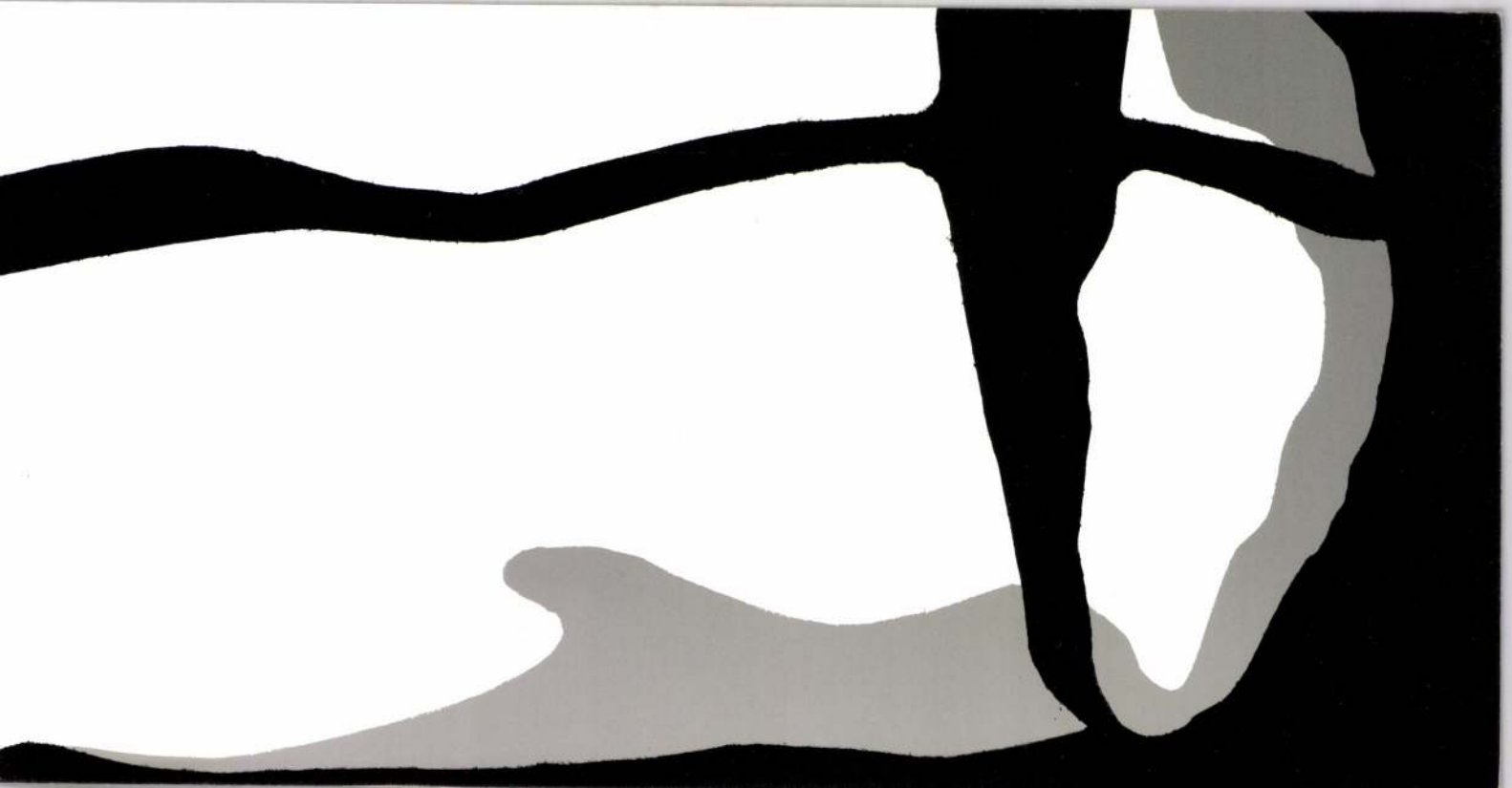

F O L Y A M A T I I I.

TEKERCSEK EGY ADOTT MOTIVUMRA

HETESI ATTILA KIÁLLÍTÁSA

1995 FEBRUÁR 16-TÓL 28-IG

MEGNYITÓ: 16-ÁN 19 ÓRÁTÓL

20 ÓRÁTÓL A TUNDRAVOICE ÉS

A TAZMÁN ÖRDÖG KONCERTJE

BUDAPEST , XI. BERCSÉNYI U. 28-30.

Hetesi Attila

Új Művészet
Báthory u. 10
Budapest
1054

RÉSZLET ÉS RÉSZLET

HETESI ATTILA

KIÁLLÍTÁSA

MEGNYITÓ: 1998. MÁJUS 15-ÉN, 18 ÓRÁTÓL
MEGTEKINTHETŐ: JÚNIUS 5-IG

LIGET GALÉRIA

1146-H BP. AJTÓSI DÜRER SOR 5.
NYITVA: KEDD KIVÉTELÉVEL
NAPONTA 14-18 ÓRÁIG

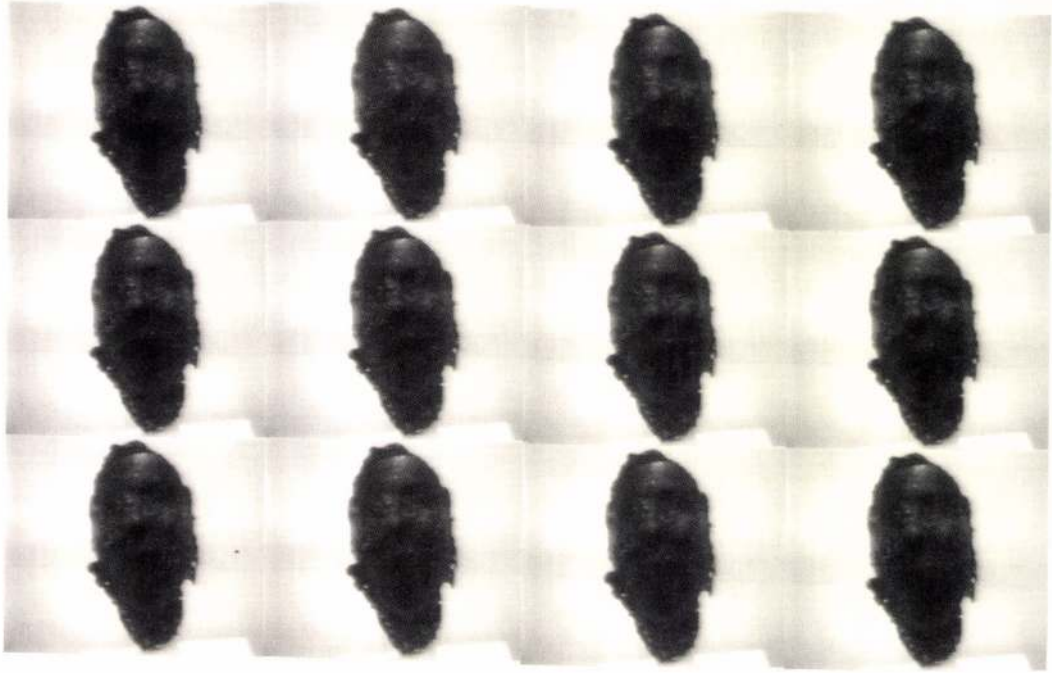

F O L Y A M A T I I I.

TEKERCSEK EGY ADOTT MOTIVUMRA

HETESI ATTILA KIÁLLÍTÁSA

1995 FEBRUÁR 16-TÓL 28-IG

MEGNYITÓ: 16-ÁN 19 ÓRÁTÓL

20 ÓRÁTÓL A TUNDRAVOICE ÉS

A TAZMÁN ÖRDÖG KONCERTJE

BUDAPEST , XI. BERCSÉNYI U. 28-30.

Lóska Lajos
Felsőzöldmáli u 61-65
Budapest
1025

Hetesi Attila

Hetesi Attila rajzairól

A barbizoni szerszámpengetés éktelenbe gravitáló hívsága múltán Hetesi Attilának jutott osztályrészéül az archív logosz konceptuális ösztöntisztázata révén megzsinegelni a hérakleitoszi analízis szentélykokszolójából ruccanó efemerida taplót s pauperi frigyben ötvözni a kerülvekeresett kölcsön-lét tőkesúlyát Gyula pápa kefelevonatával.

Szerzőnk a reformi ábránd krízisfejletén a puszta stílusexpresszió túlmosodájából kijőve, egyre csiszolgatva magában a nyers és érzéki kelta elemet, derűlátszati okkal fordult a botanikai erőtér áramló, torlódó bárkái, antediliviális időmértékkel haránt-spirituált rostkötegei, nyalábjai felé, mintegy a műtettleges mélyszántásból névleg felszínre került gőztérkép-szélcsatorna-flaszteroida támpontozó funkciócseréivel feledtetve a kénytelen aszály perzsaszövését.

Rajz-sorozatának e léptékváltó szemlélhetősége a téli etázs entrópia-élményét fedezi, hol a fluxelvirián tudat növényi emlékhatárán idomtalanul átrobogó célfigura maga a heliometrikus gyökérpulzáció.

Szemethy Imre

KOLTAI TAMÁS: **Színház**

Te is lehetsz Oidipus

Szarvas József, úgy is, mint Oidipus, a nézőtér felől, közülünk lép színpadra a *Vígszínház*-sátor Szophoklész-előadásán. Bennünket képvisel, hétköznapi embereket, akik találékonyságunkkal szfinxeket öldösünk, ha vinni akarjuk valamire. Nincs benne semmi királyi, hacsak nem ő is népmesék legkisebb királyfija, még inkább ama hetyke legények egyike, akik kivagyi- ságból indulnak szerencsét próbálni. *Ács János*, a rendező a tragédia címéből el is hagyta a rangjelzést, maradt Oidipus, talált gyermek, városi vándor, aki a Nyugati pályaudvarról érkezik a sátorba, és mindvégig köztünk marad.

Álljunk meg itt. A Sátor — hadd írjam így, nagy betűvel, tiszteletem jeléül — ma Budapest legjobb színháza volna, ha egy kicsit kijjebb épül. Vagy ha nem spórolják ki belőle a profi hangszigetelést. Az alig elviselhető külső zajok tönkreteszik az akusztikai hatást, de ami a tér belső arányait, színpad és auditórium viszonyát illeti, a studiókat kivéve az egyetlen használható színház Pesten. (Csaknem az egyetlen: a Katona még elfogadható.) Ideális a távolság a játszók és a nézők között, nincs rivalda, a rálátás a színpadra emberi léptéket és közvetlen kontaktust teremt. Ősszel nem akarom majd elrontani az ünnepi hangulatot, inkább most írom le: a bizonyára szebb-mint-valaha új Vígszínház ugyanúgy játszhatatlan lesz a modern színház szempontjából, mint volt, s mint amilyen a Madách, a Művész, a Nemzeti, az Arany János, a Radnóti, s mind a többi, kicsi és nagy, barokkos vagy művelődésiház-szerű rémség, szemmagasság fölé emelt színpadával, rossz arányaival. Cirádáink vannak és lesznek, a fölújított Operaház aranyozása gyönyörű, csak az akusztikáját tették tönkre, düledező hodályaink helyreállított szecessziós dobozaink egyaránt elaházeszményt tartósítana külsejükkel (bár azem játékra való alkkal.

A Sátor a megváltás. Föl kell kapni, és áttenni egy csöndes ligetbe. Hangszigetelni, az is jó.

Vissza Oidipushoz. Ez itt egy kiközösítés története. A független ifjú, aki kikínlódta a helyes választ a Szfinx rejtvényére, s elnyerte jutalmát, idővel, miután „rosszul alakultak a dolgok", törvény szerint köteles számot adni a múltjáról. Szarvas Oidipusát nem az önmegismerés értelmiségi vágya ösztönzi, hanem a dacos önigazolás és leginkább a közösség hektikus kényszerítő ereje. Ács rendezésében a nép, a „törzs" ellentmondást nem tűrő falanxa áll Kreon és Oidipus elé, amikor konfliktusuk tisztázására megpróbálnak elvonulni. A rituális nyilvánosság jelenlétében játszódik le az antik krimi, a tömeg síppal, dobbal, nádihegedűvel teremti meg önsúlyát, és hangulatát változtatva a pillanatnyi nyerteshez csapódik. A Kar — az *Arvisura Társulat* — az egyénekből álló közvéleményt képviseli, egy tamtamozó hangulatfelelős (*Sípos András*) vezényletével. Mozgásuk, énekük, szavalókórusuk a szólásszabadság szertartásos demokratizmusának jogával él. Velük szemben a kiváltságos egyén magára marad sérült pszichéjével. *Kutvölgyi Erzsébet* Iokastéja kétszer is az ájulatból fegyelmezi éberré magát, amikor a vérfertőzés történetét hallgatja. *Hegedűs D. Géza* mint Kreon, észérveket próbál előadni, hogy tisztázza magát az összeesküvés vádja alól. A Hírnök és a Pásztor — *Borbiczki Ferenc* és *Mádi Szabó Gábor* — aggódva szemeznek egymással, mint akik tudják, bajuk lehet a múlt felgöngyölítéséből. Egyedül *Tordy Géza* Teiresiasa hókuszpókuszol szertartásosan, dehát a jóst ezért fizetik. (Svajon a vörös csík a szeme alatt festék vagy vér? A celebrálás része vagy megvakították?)

Rituális és realista motívumok keverednek az előadásban; szépek a részletek de az egész valahogy nincs elhelyezve a klasszicitás és a mai gondolat ütközőpontján. Kivéve Szarvas József Oidipusát, aki vakon, megsemmisülten botorkál a kijárat felé, maga után húzva a valaha megölt Szfinx „stóláját", mint egykor volt népmesei hőstettének bizonyítékát. Félő, hogy csak az első rendőrig jut a Nyugatiban.

Későbbi utódjának, Eddie-nek, a londoni „suburb" lakójának valószínűleg többször is kijut az efféle találkozásokból. *Steven Berkoff*, a színészből lett drámaíró szabadabb ember, mint Ács János, a rendező; az ő Oidipus-variációja, a *Görög* tovább mehet a mítikus téma vulgarizálásában. Eddie-t, a nagyváros tipikus kallódó fiatalját az elsivárosodott élet, az olcsó élvezetek mocska, a reklámtól és pótszerektől támadt undor kergeti el primitív, nyárspolgári szüleitől — illetve azoktól, akiket a szüleinek hisz —, hogy egy bisztró tulajdonosnője mellett megtalálja a maga oidipusi királyságát, miközben, persze, ártatlanul elköveti az oidipusi bűnöket. Kevéssé lelkesedem Berkoff darabjáért, s nem a vulgaritás fesztiváljától viszolygok, inkább a mélyén rejlő érzelgős giccs riaszt el. A szerző trükkje, hogy az obszcenitásból minden átmenet nélkül kinöveszt egy virágzó tavaszi faágat, amely mintegy a vulgaritásban elmerülő, de attól intakt fiatalember rózsaszín lelkét hivatott jelképezni. Elfogadom a kloakát, de nem szórják be Dior-parfümmel.

Mindazonáltal a *Radnóti Színház* előadása perfekt. *Zsótér Sándor* általam látott rendezései közül eddig ez a legvégiggondoltabb és a legfegyelmezettebb. Sírnivalóan mulatságos módon olvasztja be az Oidipus-mítosz profanizált elemeit — például a Szfinxet — a mai élet köznapi rituáléiba. Mindez a négy kiváló színésznek is köszönhető, az Eddie-t sötét angyalként megjelenítő *Görög Lászlónak*, *Béres Ilona* könnyed, szinte társalgási vulgaritásának, *Kulka János* csillogó technikájának. *Takács Katalin* átszellemültségének. Velük együtt örülünk, amikor korunk révbe jutott Oidipusa fütyül — a darab stílusában nem ezt a szót kellene használnom — a büntetésre, és vért fertőzve boldogan él, míg meg nem hal. Le a jóslatokkal, éljen a szabadság!

DARVASI LÁSZLÓ: **Televízió**

A bruttó soha nem lesz nettó, gyerekek!

Ennyi vetélkedő a magyar televízióban még nem volt. Nincs ezen mit csodálkozni, hiszen a magyarok voltaképpen már a honfoglaláskor is egy korabeli vetékedőtípusban múlták felül a bugyuta és mohó szláv diktátort, Szvatoplukot, s nyertek fődíjként, egy egész országot. Azaz nem egészen. Tudniillik a dolog annyiban volt elhibázott, hogy Árpád és az ő kacagányos klientúrája azt hirdette, a nyeremény nettóértékű, márhogy nettó földről, nettó vízről és nettó levegőégről van szó, csakhogy hamarosan kiderült: ez az állítás szemenszedett demagógia, vagy pedig egyszerűen csak hülyeség. Mindenesetre a következő évszázadok az úgynevezett nettóország és a bruttóország közelítésének, összepasszintásának a jegyében teltek, sok örömmel, sok keserűséggel, de kevés eredménnyel.

Az a helyzet, hogy a bruttó, soha nem lesz nettó, gyerekek.

Játszani persze aztán is játszottunk sokat.

A nyeremények értéke évszázadokon át igencsak ingadozott, néhányan hülye vaddisznót nyertek, mások előmelegített széket, bitót, megint mások életre szóló törökországi tengerparti üdülést, vagy teljes ellátású doni, birkenaui beutalót. A lényeg az volt, hogy a vetélkedőkről nem mondtunk le soha, mégha át is alakultak időközben a dolgok. Mondjuk, tizenöt esztendővel ezelőtt egy televíziós kvízjáték főnyereménye még csak Szojuz tipusú amerikai ébresztőóra volt, manapság azonban már nemcsak százezreket, de milliós értékű autókat is lehet kaszírozni. Van persze olyan televíziós versengés is, ami kifejezetten debil, mindenesetre alulgondolatosított magyar játékosok jelenlétére épít, vagyis annál többet nyersz, minél egyszerűbb vagy, nos ezekkel a játékokkal most ne foglalkozzunk. Sokkal izgalmasabb jelenség, hogy a nyerési lehetőségek természetében embernevelő szándék funkcionál, amely szándék szerénységre, komolyságra és az élet további nehézségeire figyelmeztet. Ha tehát Vágó István nagyszerű műsorában egy egész autót lehet nyerni, csavartól a kormánykerékig, ez csak platóni értelemben van így, hiszen az az autó, éppúgy mint akármi más jövedelem, úgymond személyi jövedelem adó alá esik. Ha tehát jön és csak jön feltartózhatatlanul Vágó István műsorában az a balassagyarmati versenyző, és mindent elvisz, kifosztja az egész stúdiót, és a teljességhez már csak annyi hiányzik, hogy magát a műsorvezetőt nyerje meg és vigye haza, de róla végül — humánus ember lévén — mégis lemond, nos tehát ennyi nyeremény után csak a nagyon egyszerű emberek gondolják, hogy ez a balassagyarmati újságíró momentán élvezi a megérdemelt nyerés örömeit, hogy azóta már az új öltönyökben feszít, hogy telepakolta az új hűtőszekrényeket finomságokkal, hogy új mosógépe már ott zümmög a mosókonyhában, mitöbb, az új autójába belepakolta az egész családot, asszonyt, gyerekeket, kutyát, és piknikelni indult, teszem azt, Szent György fényes napján, és csak élvezi az életet, sörözget, kolbászos szendvicsen szöszöl, heverészik a főben és felhőtlen — mint odafent a nagy magyar ég — a boldogsága.

A bruttó soha nem lesz nettó, gyerekek.

Köztudomású, hogy a magyar kivételesen nagylelkű nép, és egyáltalán nem szokása irigyelni a fogakat a másik szájából, ha netán mégis, azt csakis tévedésből vagy szórakozottságból teszi. Nem tudom, talán ezért is, de a nyeremények úgy vannak kitalálva, hogy utánuk adózni szükségeltetik, mivel a magyar televízió bruttóban adja meg a nyereményeket. Ha tehát nyerek egy hűtőszekrényt és egy mosógépet, az egyiket el kell adnom, hogy a másikat megtarthassam. Ha tehát nyerek egy autót, nem fogok ám Balassagyarmaton furikázni, nem megyek piknikelni a Börzsönybe, vagy Losoncra, hanem nagy lélegzetet veszek és összeszorítom a szájamat, aztán újabb munkákat vállalok, hogy a hirtelen megugró személyi jövedelem adómat valahogy kiegyenlítsem. Hogyan éri meg tehát olyan okosnak lenni, és úgy versenyezni, mint a balassagyarmati újságíró? Hát így. Sokan persze azt hiszik, hogy ez kitolás. Pedig dehogy. Magyarországon momentán úgy lehet bármit is nyerni, hogy a nyereségben azonmód benne foglaltatik valamiféle természetes, magától értetődő veszteség is.

Ez a társadalmi pedagógia, a tanáros figyelmeztetés, hogy itten nincsen felhőtlen öröm, mert ami jó, az rossz is, és ami egészen rossz, abban is van valami jó.

Az élet nagy, megfejthetetlen titkait éljük.

Nyerni?

Például a lottó, a nettó kétszáznyolcvan millió.

Ül az a szerencsétlen a pénzeszsákokon, és reszket.

Ez az ő személyi jövedelem adója, a reszketés.

Mert a bruttó soha nem lesz nettó, gyerekek.

folytatás az 5. oldalaról

Nemzeti Színház természetesen nem képzelhető el Shakespeare és Molière nélkül, de a világirodalom klasszikusainak bemutatása során igyekszünk azokra a fehér foltokra is összpontosítani, amelyek hosszú évek óta hiányossá teszik színházaink klasszikus repertoárját. Ismeretük nélkül elképzelhetetlen egyetemes műveltség, mégis ritkán látjuk színpadjainkon Goethe drámáit, sohase játszották Byront és szinte teljesen ismeretlen a keresztény drámairodalom óriása: Claudel. A sort tovább folytathatjuk Calderon, Lessing és Racine nevével. Feladatunknak érezzük, hogy ezek az írók méltó színvonalon megjelenjenek színpadunkon.

A hosszú távú műsorterv fent vázolt fő irányait a jelenkori külföldi drámairodalom különböző törekvéseinek alkalmankénti bemutatói tennék teljessé. Természetesen beleértjük ebben a környező országok (cseh, szlovák, osztrák, román, horvát) drámairodalmának egy-egy jellegzetes darabját is.(...)

A sokrétű feladatok arra ösztönzik a vezetést, hogy a színház fő játszási helyeinek (Hevesy téri épület, Várszínház, Refektórium, Karmelita udvar) sajátos karaktert és egymástól némileg különböző profilt biztosítson. A Hevesy téri épület színpadát a nemzeti- és világirodalom alapműveinek szánjuk. Itt a szó legnemesebb értelmében vett „népszínház" megteremtése a célunk. A Várszínház a merészebb gondolatiságú darabok otthona lehet, a Refektórium intim közegét pedig színházi műhelymunkák helyszínéül szánjuk.

Ugyanakkor figyelembe szeretnénk venni, hogy a Várszínház a Refektóriummal és Karmelita udvarral együtt a főváros legreprezentatívabb helyén, az idegenforgalom egyik fő centrumában található. Az ebben rejlő lehetőségeket, úgy érezzük, vétek lenne nem kihasználni. Ezért a Várszínház színpadát időnként egy-egy olyan különleges kamaraoperai produkciónak engednénk át, amely sem az Operaház, sem pedig az Erkel Színház nagyszínpadán nem valósulhatna meg. A Karmelita udvart fokozatosan zenés nyári játékok színhelyévé téve idegenforgalmi attrakcióvá fejlesztenénk.

IV. Végezetül

Ha valaki nekem szegezné a kérdést: — Tulajdonképpen milyen Nemzeti Színházat akarnak csinálni? —, legmélyebb hitem szerint így válaszolnék neki:

Működőképes, művészeti tendenciájában folytatható Magyar Nemzeti Színházat igyekszünk megteremteni, amely újra vezető szellemi központja lehet színházkultúránknak. Olyan Magyar Nemzeti Színházat szeretnénk, amelybe a tradíciók ápolása közben a jövő csíráit vetettük el.

Hogyan állítsunk össze kuratóriumot?

Éppen három éve annak, hogy az új kulturális kormányzat — hivatalba lépése után alig egy esztendővel — felmentette posztjáról Csiszár Imrét, a Nemzeti Színház akkori igazgatóját. Azért, hogy minél hamarabb direktori széket toljon kedvezményezettje, Ablonczy László alá. Főrendezőnek Sík Ferencet tették mellé.

Fekete György helyettes államtitkár „rapid megoldásként" emlegetett határozata kétségkívól politikai döntés volt. Az is nyilvánvalónak látszott, hogy minél több kritika éri a színház vezetését, blöffjeit — mert az csak természetes, hogy a szakmai bírálatot politikai támadással tévesztik össze — annál görcsösebben ragaszkodik majd kegyeltjeihez a döntéshozó. Védeni pedig csak politikai eszközökkel tudják őket. Akár úgy, hogy megbizatásukat meghosszabbítja. Még akkor is, ha velük együtt a Nemzeti csődjét is prolongálja.

Vagyis a rossznál csak egy rosszabb létezik: a rossz igazolása. Pontosan egy hónapja hat pályázóból újból Ablonczyt találta a kulturális tárca a Nemzeti igazgatására legalkalmasabbnak, és Síket legmegfelelőbbnek főrendezésre. Na és? Az eredményben nem volt már semmi meglepő. Csak a játékban. Eljátszottak azzal, hogy fenntartják a látszatot.

Ablonczy László és Sík Ferenc nemzetis mandátumának megerősítésére kuratóriumot rendelt a kormány. A grémium tagjai, miután egyenként jóváhagyták saját szakmai hozzáértésüket és belátták függetlenségüket, összeültek. Tudták, mit várhatnak maguktól, és megszavazták, amit elvártak tőlük. Balázsovits Lajost feltehetőleg elég volt emlékeztetni, hogy két éve nem kis küzdelmek árán szereztek neki egy másik tárcaszínházat, a Játékszínt. Hernádi Gyuláról pedig azt beszélték, drámát ír, talán Jónásról és más prédikátorokról, akik a Cet gyomrában összetalálkoznak. Állítólag a Nemzetiben mutatják majd be a következő évadban, arról nem beszélve, hogy korábbi darabjait Sík Ferenc mutatta be. De addig is megelőlegezték a bizalmat, ő is voksolhatott Ablonczyékra. Nemeskürty Istvánnak könnyű, ő képes szeretni ezt a Nemzetit. Hát még ha tényleg színre viszik — mint ahogy hírlik, a következő szezonban — Atilláját. Például játszhatnának benne Agárdi Gábor és Szersén Gyula kuratóriumi tagok is, legalább elfoglalnák magukat, nem rohangálnának direktorukra szavazni. Sütő András is meginvitálták a kuratóriumba. Dicsérték darabjait, az Álomkommandót, Advent a Hargitánt, az Ugató madár című, azokat, amelyeket Sík Ferenc rendezett. Sütő jött, talán gondolta, nem ez van megírva. Vélhetően eszébe jutott egyik drámakötetének címe: Itt állok, másként nem tehetek. S így volt ezzel az egész kuratórium. Összeállítás kérdése az egész.

(Karácsony)

KÖSZÖNJÜK A NYUGALMAT
A MAGYAR VÁLLALKOZÓKNAK,

akik az elsők között használták teremtésre anyagi és szellemi erejüket
s éltek a rendszerváltozás új lehetőségeivel. Tették ezt annak ellenére, hogy
számukra is, miként a politikai vezetés és az egész társadalom számára az elmúlt
négy esztendő volt a legnehezebb és legküzdelmesebb időszak.
Nekik nem kell bizonygatni, hogy a megbukott szocialista rendszer
miért volt működésre alkalmatlan, életképtelen. A közel 700.000
egyéni vállalkozó bizakodó lendülete, kezdeményező kedve
a magyar gazdaságban fordulato jelentett, s az MDF
új programja csökkenti a vállalkozók terheit, javítja
a hitelezés feltételeit, növeli a beruházás lehetőségeit,
s erősíteni kívánja a hazai vállalkozók piacképességét.

KÖSZÖNJÜK A NYUGALMAT. A TÜRELEM EREJÉT.

MI

HETESI ATTILA

Új Művészet
2004. Május
XV. évf. 5.

23. old.

```
blk= kue
3000= 40400176
3100= Filipecz, János
3105= Pruisz, János
3140= m
3162= Miniaturmaler
3170= Diplomat &
Bischof
2194= Tschechien &
Slowakei &
Ungarn
3200= Ungarn &
Mähren
3300= (um) 1476
3360= (um) 1509
3204= Olmütz &
Brünn
309a= Mue^BSvLex II, 1966
9995= 0022
kenn= hg
redk= Nováky, A^B0gnes
9906= un
9908= H
katg= 5
9900= 20030218
9990= oder ex?
revi= created 14 Feb 2001/TREPA
```

HETESI ATTILA

ÚJ MŰVÉSZET

2000/jan.

P – 9945

42.0.

nek olyan sine qua non-jai, a
kell élni. Mi rugjuk fel őket
goljuk a felrugásukat? Egyébk
hogy mégis jó volna tudni, ho
tó nehéz és keserves munkád e
megcsinálhatatlan - a forráso
vendéged és"barátod" ellopná
is, hogy azirányu munkádat
fontosnak tartottad s reklamá
ennek most már örökre vége va
s jó - à la bonne heure.

Szere

L

Hetesi Attila

Kiállítás: Monászok

Lásd: Baksai József

ekezett megvásárolni legalább elemeit, vagy másokkal
gjaként biztosítani magának az elfeledtetéstől való
gi szenvedést megrövidítő imáit.

zentációs igény mindig többé-kevésbé korlátozottan, a
sült. A városi lét és életforma sajátosságai közül a
volt, ami az életformára és a városi művészet jellegére is
ésbé tervszerű, szabályozott formában épült: a városi lét
biztosított egyenlő esély, a polgárjog alapján egységes
földek arányos felosztása is megfelelt. A város képét
hanem – még hatékonyabban – a közösség együttes
előtt a közösségi, a városi tanács gondozásában lévő
egfőbb szimbólumai és védelmezői, a falak és kapuik,
ntézmények, ispotályok, továbbá a városházák, piaci
esztőhelyek, pellengérek is.
a 15. század első évtizedében, Zsigmond várospártoló
ek ki a városfalak. Ugyanakkor igen jelentős szerepre
édelmi szerepük nem lebecsülendő. *Lőcsén* a minoriták
városfal része, s még gyakoribb az a települési szituáció,
mével együtt olyan fellegvár szerepét játssza, amelynek

Hetés György

szinész - karikatura szobrász két müve Fernandel és Sophia Loren; (fénykép:) 2 kép.

Szerző neve nélkül: „What face glory"

The Daily News, Budapest, 1967. okt. 12

6 l.

M.D.K.

Hetés György

Karikaturái az "Egerek és emberek" c. darab szereplőiről.
Tiz rajzát hozza a lap: Greguss, Ladányi, Alszegi , Kemény, Baló, Hetés, Szilágyi Bea, Rozsos, Gáti és Jákó Pálról.

Szin ház, Bp. 1947. márc. 19-25. III. évf. 12. sz.

M.D.K.

Hetés György

D.I.:"A karikaturista szinész lett" cimmel ir a müvészről, aki a Madách Szinház előadásán szerepel az "Egerek és emberek" c. darabban.
Karikaturák készitéséből élt korábban és a cikk keretében a lap bemutatja a müvészekről készitett karikaturáit: Major Tamás, Ascher Oszkár, Herczeg Jenő, Major Ida, Peti Sándor, Gobbi Hilda és Hont Ferenc szinház tagokról.

Szinház, Bp. 1947. febr. 12-18. III. évf. 7. sz.

Hetès György

karikatúra - nobrai. - Tata, Kuny Domokos Múzeum.
- Ism. Komárom Megyei Hirlap, 1967. aug. 22.

Az 1967. évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája /Művtört.Ért. 1970.1.sz. 68-107. 1./

91. 1.

MDK

Hetés György, szobor karikaturista

Tito Gobbi portréja:

szatirikus szobor.

Repr

— : Szerep és karikatúra 2

ESTI HIRLAP, Bp. 1968. febr. 15.

Hatés György

„Agyagfintor" c. karikatúrája kiállítása megnyílt a Zalaegerszegi művelődési házban.

Pest Megyei Napló, 1966. ápr. 9. 4. o.

MDK

Hetés György, karikaturista

Nyíregyházán nyílt meg tizedik kiállítása. Hetés Sándor ismert szoborkarikaturista. Ezúttal a közönség 60 portréját láthatja.

— : Szoborkarikatúrák

2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1967. dec. 8.

MDK.

Hetés György

színész, szobrász

Karikatura a szobrokat készítő művész-
társairól. (Kép: Hetés Rítles szobrán dolgozik)

Népszava 89. évf. 282 sz. 1961 nov. 29. 8l.

Hetés György

szobarkarikatúra-
kiállítása. Zalaegerszeg, Művelődési Ház. – Ism.
Zalai Hírlap, 1966. ápr. 7.

Az 1966. évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája. /Művtört.Ért. 1969. 3.sz. 243-284.l./

267. l.

Hetés György, [Karikaturista?] MDK

Szombathelyen karikatúra szobor-kiállítás nyílt. Hetés György, a Déryné Színház tagja 30 munkáját mutatja be.

—: Hír 10.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1964. nov. 11.

M.D.K.

Hetés György

„A karikatura szobrászat tehetséges művésze... a Déryné Szinház tagja". Művésztársai szohorportréit közel tiz éve készíti. A közeljövőben kiállitásra készül müveivel. A szöveg melletti képen Kőmü-Kőmives Sándor szobrán dolgozik.

Kis Film Szinház Muzsika. c. rovat hiradása.
Film Szinház Muzsika. Bp. 1961. dec. 1. 48. sz.
V. évf. 38. l.

Hetés György

Sophia Loren

Fernander

Ruttkai

Önmaga

Világ Ifjusága 1967/2

Hetés György

az Állami Déryné Szinház tagja,müterme a Bogdánfy utca uton van.Szobor karikaturákat készit:igy Sophia Loren,Solohov,Ojsztrah,Jean Gabin,Gagarin,Fernandel, Klemperer,Págel Antal,Tolnay Klári,Psota Irén,Ascher Oszkár,Salamon Béla,Csala Zsuzsa,Kabos László.

Szüts István:Csipkelődő szobrok

Világ Ifjusága 1967/2

HETES GYÖRGY

HETÉS GYÖRGY szoborkarikatúráiból tegnap kiállítás nyílt Celldömölkön, a kemenesaljai művelődési központban. Az Állami Déryné Színház művésze nemcsak mint színész ismert: egy ritka műfajban is megkedveltette magát a közönséggel — szoborkarikatúrákat készít.

Magyar Hirlap 1975/212/8 aug.2.

Heteš György

Igor Ojsztrah világhírű hegedűművész.

Tolnai Klári, az a bizonyos szép fej, amin semmi sincs a helyén.

A kritizáló feleség is lelenyűgodott karikatúra szobrába: Szánthó Margit, az Állami Déryné Szinház művésze.

Szüts István: Művészek karikatúrai egy budai lakásban.

Ország Világ 1965/52 15 old.

Hetés György.

Mihail Alexandrovics Solohov, aki éppen az idén lett hatvan esztendős.
Bojan Stupica jugoszláv színházi rendező, aki Krlezsa darabját állította Pesten a Nemzeti Színház szinpadára.
Borovszky Ambrus, a Dunai Vasmű vezérigazgatójának sem igazán ilyen elégedett a mosolya.
Szüts István: Művészek karikatúrái egy budai lakásban

Ország Világ 1965/52 15 old.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

1978 SEP 23

PEST MEGYEI HÍRLAP

Hetés György szobrai

Kiállítás Pécelen

1021

Szoborkarikatúrák

Hetés György szoborkarikatúráiból nyílik kiállítás vasárnap, szeptember 24-én, délelőtt tíz órakor Pécelen, a Szemere Pál Művelődési Házban. A megnyitót *Kolozsvári Andor* író tartja, a kiállítást október 1-ig, naponta délelőtt tíztől délután öt óráig tekinthetik meg az érdeklődők.

általános iskolai végzettség)

FÉRFI SEGÉDMUNKÁSOKAT (ö

A belépőket modern gépek kez

Hetés György

Hetés György és az öngúny
Csala Zsuzsa: „Hetés lefelejtett róláin né-
hány kilót" „Jobb mint a valódi"
Arkagyij Rajkin szoborkarikatúrája két
változatban készült el. Budapest kedves
vendégének szobrai agyagból és vörös
plasztilinből készültek.
Jurij Gagarin, az űrhajós.
Szüts István: Művészek karikatúrái egy budai
lakásban.

Ország Világ 1965/52 14 old.

Iletés György

Alexej Batalov színészportréja és egyben karikatúrája.

A „főnök" Ascher Oszkár, az állami Déryné Szinház igazgatója, versmondás közben megörökítve.

Sophia Loreut, a világsztárt is elérte sorsa: véső alá került Iletés György műtermében.

Szüts István: Művészek karikatúrái egy budai lakásban.

Ország Világ 1965/52 15 old.

Hetés György 1

Hetés kortársai arcvonását gyurja agyagba és nem ám akárhogyan. Ha valakinek netán hosszabbra nyúlt az orra, az ő látomása alapján még hosszabb lesz, ha kerek, bizonyos, hogy mála még gömbölyűbbre zikeredik, ha rit-kül a haja, azt várhatod, hogy teljesen kopassza alakul

Szüts István: Művészek karikatúrái egy budai lakásban

Ország Világ 1965/52 14 old.

Iletés György 2

Hadd mondom el mindjárt, hogy Iletés nem az igazi alkatot gyűrja, hanem a jellemző vonásokat torzítja: karikatúrák ezek. Különösen kedveli a híres embereket, legfőképpen a művészeket. Szovjet űrhajós, vagy hegedűművész, aki életében bekerült a zene történetbe, vagy író, akinek neve oldalakat tölt meg tankönyvekben, vagy éppen vezérigazgató - neki teljesen mind egy.

Szűts István: Művészek karikatúrái egy budai lakásban.

Ország Világ 1965/52 14-15. old.

Hetés György 3

Nagyon ritka a karikaturaszobrászat. Hetés szinte egyedül müveli az öreg kontinensen. Pesten él és alapfoglalkozása – szinész. Az állami Deryné Szinház megbecsült müvésze, aki olyan szerepekben vizsgázott százas szériákban a közönség előtt, mint Cléon az Antigonéból, Otto a Bánk bánból, Metternich a Sasfiókból, volt maga Dandin, mulattak rajta a francia király szerepében a János vitézből, sőt, hogy a más ik végletet emlitsem, volt már Hamlet is.

Szüts István: Müvészek karikaturái egy budai lakásban

Ország Világ 1965/52 15 old.

Iletés György 4

Tulajdonképpen karikatúristának készült
llár a szombathelyi gimnáziumban mu-
tatkoztak oroszlánkörmei, s olyan jól si-
került Schuster Oszkár tanár úr képmá-
sa, hogy nádpálcával vették el a további
kedvet a kísérletektől. Aztán festegetni kez-
dett, s palettája félbenhagyott festményé-
hez kötözve most is ott lóg Bogdánffy-
úti lakásának falán.
Szüts István: Művészek karikatúrái egy
budai lakásban.

Ország Világ 1965/52 15 old.

Hetés György 5

A karikatúraszobrász. Hetés György valamennyi művén látni, ő nem is kívánja, hogy mindenki szép, nemes és csodálni való legyen. Van valami évett bölcsesség műveiben, körülbelül olyasmi, amivel Balázs Béla nyugtázta egykor saját torzképét: Mindenestre sokkal öszintébb lenne a világ képe, ha mindenki saját karikatúrájával a nyakán járkálna. Ha ez megvalósúlna, kisülne, kiben mennyi az önérzet....

Szüts István: Művészek karikatúrái egy budai lakásban.

Ország Világ 1965/52 15 old.

Hetés György, grafikus

Három rajza:

Rep.

Antitekintő: Levél Tekintő Petiher

M. 11.

Népszabadság, Bp. 1972. okt. 22.

SLAWOMIR MROZEK:

Kávé, tea

— Kávét vagy teát? — kérdezte a háziasszony.

Mindkettőt szeretem, és most arra kényszerítenek, hogy válasszak. Vagyis spórolni akarnak rajtam.

Nekem volt gyerekszobám, ezért nem mutattam, mennyire undorít ez a szűkkeblűség. Épp asztalszomszédommal, a Professzorral merültem mély eszmecserébe, meg kívánván győzni őt az idealizmus felsőbbrendűségéről a materializmussal szemben, ezért úgy tettem, mintha nem hallottam volna a kérdést.

— Teát — válaszolta habozás nélkül a Professzor. Materialista állat, persze azonnal a vályúhoz tolakszik.

— És ön? — fordult felém a háziasszony.

— Bocsánatot kérek, ki kell mennem.

Félreraktam a szalvétát, és kimentem a vécére. Egyáltalán nem kellett kimennem, de időre volt szükségem, gondolkodni akartam.

Ha a kávé mellett döntök, nem kapok teát, és fordítva. Ha az ember szabadnak és egyenlőnek születik, akkor a kávé és a tea is az. Ha teát kérek, akkor a kávé hátrányos helyzetbe kerül, és viszont. A kávé és a tea Természetes Jogának ilyetén megcsorbítása ellentétben állt Igazságérzetem Felsőbb Kategóriájával.

Nem maradhattam azonban az idők végezetéig a vécén, már csak azért sem, mert az nem a Vécé Tiszta Ideája volt, hanem létező, azaz közönséges, csempézett vécé.

Amikor visszamentem az ebédlőbe, már mindenki javában itta a kávéját vagy a teáját. Rólam szemmel láthatóan megfeledkeztek.

Ez vérig sértett. Az egyént semmiféle figyelem vagy tolerancia nem illeti meg. Semmit sem utálok jobban, mint a lélektelen, szívtelen társadalmat, ezért kimentem a konyhába az Emberi Jogokat követelni. Az asztalon szamovárt pillantottam meg, mellette kávéfőzőt, és akkor eszembe jutott, hogy még nem oldottam meg az eredeti kérdést, hogy kávét vagy teát, azaz teát vagy kávét kérek-e. Természetesen ezt is, azt is — ahelyett, hogy belenyugodnék valamilyen kompromisszumos megoldásba. Mivel nemcsak jól nevelt, hanem természetemnél fogva tapintatos is vagyok, illedelmesen szóltam a háziasszonynak, aki a konyhában tett-vett.

— Kérek egy fél csésze teát és egy fél csésze kávét.

Aztán hozzátettem:

— És egy sört!

Fordította: R. J.

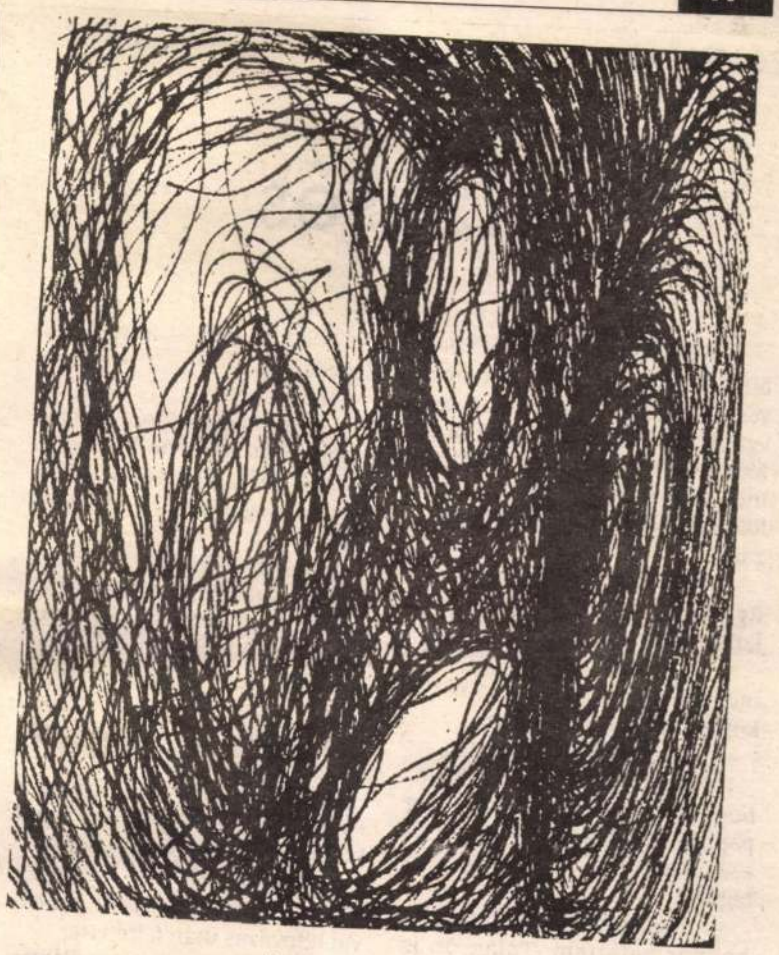

Hetesi Attila rajza

JOSEF JEDLIČKA:

A „svejkségről"

Amikor nekünk cseheknek viszonylag jól megy a sorunk, borzasztó érzékenyek tudunk lenni, ha a tisztesség és becsület kerül szóba. Alkalomadtán, ha az ügy fontossága megköveteli, még hősiességet is ki tudunk csiholni magunkból, és szívesen tetszelgünk Husz János utódainak szerepében. Ha viszont rossz idők járnak, általában Svejkről veszünk példát. Mivel már nagyon régóta nem volt jó dolgunk, a derék katona árfolyama folyamatosan magasan áll. Mintha nagyapáink svejkségeiből szépen kihajtott volna a svejkizmus nemzeti filozófiája.

Ráadásul ez a Svejk-dolog nem is olyan egyszerű. Svejket mint embert senki sem szereti. Svejket senki sem tiszteli. Bár szívesen idézzük, mégsem kelt bennünk elismerést, cselekedeteit nem tartjuk követendőnek. Ha mazochista rohamunkban valami nagyon rosszat és kegyetlent akarunk állítani magunkról, akkor kijelentjük, hogy a svejkek nemzete vagyunk. A cseh svejkség természetrajzához az is hozzátartozik, hogy ezt a véleményt elnéző engedékenységgel, titkos elégedettséggel, egyenesen tetszelegve hangoztatjuk. Szívesen magunkévá tesszük ugyanis a svejki világszemléletet, teljes mértékben egyetértünk abszurd látásmódjával. És ha már magunkra ismerünk benne, az könnyen a vele való azonosuláshoz vezet. A svejksséghez fűződő viszonyunk kétértelmű, érzelmekkel teli, ambivalens — éppolyan, mint a lelkünkben őrzött, egymásnak ellentmondó vágyakhoz és hajlamokhoz való viszonyunk.

Svejk alakja már irodalomtörténeti szempontból is kuriózum. Ő ugyanis nem irodalmi irányzatokon kívül, korát megelőzve jelent meg, mint például Don Quijote. Nem kellett sem fölfedezni, sem megmagyarázni vagy a magas irodalom nevében rehabilitálni. *Svejk* az irodalom határvidékeinek tiszta terméke: azonnal és közvetlenül hatott a társadalom perifériáján, itt azonnal és egyértelműen felbecsülték az értékét, de az irodalom peremét valójában sohasem hagyta el. A *Svejk*et csak más országokban tartják normális irodalmi műnek, ahol nem annyira az együgyűséget, mint a háborúellenességet hallják ki belőle. Irodalmi helyét tekintve mindig vitákat váltott ki, egyedi és speciális esetként kezelték, soha nem fogadta be az irodalmi tudat — és ez tulajdonképpen mind a mai napig így van. Különös, hogy erről a Hasek-regényről, amely talán a legismertebb cseh regény, nálunk olyan keveset írtak.

Évek múltak el, mire a kritika egyáltalán fölfigyelt rá. A *Svejk*et idézgették, vitatták, összehasonlították másokkal, imádták és kiátkozták, de egyetlen jelentős mű sem készült róla. Még egy jó monográfiát sem írtak a *Svejk*ről vagy *Hasek*ről. A marxista teoretikusok szintén nem mertek hozzányúlni, bár a Svejket mint klasszikus szocialista realista alkotást bevették az antológiákba. Írtak hozzá előszót és kommentárt, összehordtak hetet-havat, hogy bebizonyítsák: Hasek vöröskatona és kommunista volt, de a Svejk alapproblémáját nem érintették.

Nyilván van benne valami, ami miatt nem lehet irodalomként kezelni. Ritka ugyanis az olyan mű, amely ilyen következetességgel önmaga semmisítené meg saját jelképes és illuzórikus jellegét. Svejknek legalább olyan fokú reális létet tulajdonítunk, mint sörivó cimboráinknak, vagy azoknak, akikről a sör mellett szó esik, és akiket személyesen ugyan soha nem fogunk megismerni, de létezésükben egy percig sem kételkedünk. A *Svejk, a derék katona* kalandjai ugyanis sajátos kompozíciója, töredékessége és idegen nyelvű korlátai miatt — tiszta népi elbeszélés, hiánytalanul magán viseli annak minden jellegzetességét. Kitalálhatunk hozzá különböző változatokat, lehet hozzáadni és kivonni, készíthetünk belőle képregényt vagy drámát, és lehet életformaként követni.

Mint információ, a népi elbeszélés nem ítélhető meg morálisan: se nem jó, se nem rossz, éppen olyan, amilyen — úgy tanúskodik a valóságról és a narrátorról, akár egy jegyzőkönyv. Svejk mindenekelőtt olyasvalaki, aki élni és túlélni akar. Az élet puszta biológiai értékeinek akkora jelentőséget tulajdonít, hogy nem hagy kétséget végletes szkepticizmusa felől, amivel az élet egyének fölötti értékeit szemléli. Svejk semmit sem tisztel az életen kívül, talán csak azt, ami azt kényelmesebbé, kellemesebbé és biztonságosabbá teszi. Így fenntartások nélkül fogadja, ha a túlélésért fizetni kényszerül. Nem tiszteli sem az emberi munkát, sem az intézményeket, nem érdekli különösebben, mit gondolnak róla a többiek. Nincs értelme arról vitatkozni, hogy Svejk okos-e vagy ostoba. Mindig olyan álláspontra helyezkedik, amivel a lehető legkevesebbet kockáztatja. Tudja, hogy a társadalomban mekkora szerepet játszik a presztízs, ezért igyekszik elkerülni a másokkal való versengést. Amikor viszont feljebbvalóitól szabad kezet kap, kemény és könyörtelen is tud lenni. Ebből következik, hogy Svejk tulajdonképpen nem individualista, hanem magányos egyén, aki el akar bújni a tömegben. Nem gyáva, tudja, hogy valamilyen kockázatot okvetlenül vállalnia kell, de valójában nem a magasztos hős típusa. Ha kell, „lemegy kutyába", ha úgy látja, hogy az embernek nem jár tisztelet.

A svejkség lényege abban rejlik, hogy lelepleződik a világ hazug képmutatása, abszurd bohóckodása. Kétségkívül van ebben némi manipuláció, és az egész koncepció önkényes, bár ezt a háborús valóság is nagymértékben elősegíti. Svejknek egy sokkal emelkedettebb elődje, a bibliai Prédikátor már megmondta volt, hogy „minden hiábavalóság", hogy az embernek „minden napja csupa szenvedés és minden tevékenység csupa bosszúság". Mindannyian tudjuk azt is, hogy nem nehéz megdönteni a hamis tekintélyt, a szertartásos komolyság alatt észrevenni a nyomorult gyávaságot, felismerni a nagy szavak mögötti alantas indítékot, a nemeslelkűség mögött az egoizmust. Svejknek ez a demitologizáló és demisztifikáló képessége, ez a szigorú, könyörtelen és látszólag megvesztegethetetlen realizmusa — épp ez vonz bennünket, született realistákat, akiknek évszázados tapasztalatai vannak a hamis tekintélyről, a keserű szentimentalizmusról és a kötelező önáltatásról. Mivel ráadásul gyakran meg is aláztak és félrelöktek minket, és mert nem születtünk burokban, s ezért mindig a nálunk erősebbek és keményebbek között kellett utat törnünk magunknak, hajlamosan vagyunk kiegyezni a svejki túlzásokkal is. Elvégre melyikünknek nem javasolták legalább egyszer életében azt a terápiát, hogy képzelje maga elé dühös professzorát alsónadrágban, s így azzal győzze le félelmét, hogy a nagy veszélyt kicsinek és nevetségesnek látja?

Pontosan ezt csinálja Svejk, és ebben rejlik a svejkség és a svejkizmus hátránya és veszélye is — hogy vakon a sárba tapos és kigúnyol, lealacsonyít és mindent lekicsinyel, mindenfajta emberi erőfeszítést „felépítménynek" tart az élet egyetlen és igaz értelme fölött, ami az önmagában és önmagáért való puszta egzisztencia.

Mondhatni gyanúsnak látszik, hogy a kommunista totalitarizmus nem határolódott el ettől-az állásponttól, sőt — legalábbis elvben és elméletileg — dicsérte és támogatta is. A svejkség mint az ellenállás módszere és technikája viszont csak az első, személyes szférában hatásos: lényegében, hosszú távú következményeit tekintve előnyös a diktatúra számára. Svejk nemcsak furfangos és ravasz fickó, aki feletteseit az orruknál fogva vezeti, hanem olyasvalaki, aki előtt semmi sem szent, aki sohasem kockáztat, s aki csak azért, hogy élni hagyják, kész mindenbe belemenni. Épp ilyen emberekre van szüksége a totális hatalomnak, amely hajlandó azzal kifizetni alattvalóit, hogy alkalom adtán szemet huny egy-egy csínytevésük fölött.

Nem a mi hibánk, ha bizonyos fokig tényleg a svejkek nemzete vagyunk. A svejkséget önmagában nem feltétlenül kell kategorikusan elutasítanunk. De az már a mi bűnünk volna, ha tudatosan a svejkek nemzetévé akarnánk válni. Lássuk be: mégiscsak jobb saját történelmet csinálni, mint a másokét átsvejkelni.

Fordította: Mihályi Zsuzsa

Josef Jedlička (1927—1990) cseh író, filozófus, kultúrtörténész. Ez az írása a prágai Prítomnost 1992/7. számában jelent meg.

ZÖLDY PÁL:

Vízesés

— Hegymászásra nem kötünk biztosítást — ismételte türelmét vesztve Anselm Stirb, aki az okvetetlenkedő ügyfél továbbra is feltartott a munkájában. — Értse meg, nem szoktunk ilyen..., ilyen földrajzi ügyekkel nem foglalkozunk.

— Elnézést — szólt közbe az ügyfél —, úgy tudom, hogy a kollégája már...

— Vagy úgy! — könnyebbült meg Stirb. — Az más. Akkor a kollégámmal kell elintézni.

— Voltaképpen őt keresem.

— Két hét múlva. Láthatja, hogy egyedül vagyok és rengeteg papírmunkám van — nézett fel szigorúan Stirb a férfira, aki nem tágított.

— Most szeretném elintézni, ha már bejöttem. Talán ön is tudna segíteni.

— Én?! Nem az én területem. Nem ismerem.

— De én elmondanám önnek.

Anselm Stirb most határozottan fölnézett és szemügyre vette a férfit. Magas volt, egyáltalán nem hegymászó alkat, kockás flanelingben. Ilyen hőségben! haja rövdre nyírt, szakálla gondozott. Na persze, auzt mondják, hogy ezek nagyon fegyelmezett emberek. Ami leginkább zavarta, az a férfi nyilt, tiszta tekintete volt. Ezek mindenre elszánt fickók, határozottan lehet csak bánni velük! — Nézze, én nem kertelek — kezdte —, én egyáltalán nem kedvelem a hegymászókat! Veszélyes és fölösleges dolgokat művelnek. Megkérem, hogy ne is terheljen a mondandójával. Arról nem is beszélve, hogy én a hajózási ügyekkel foglalkozom. Egyébként pedig rögtön ebédidő van — tette hozzá elégedetten.

— Bezárnak?

— Nem. Rögtön jön a hivatalsegéd. Már itt kéne lennie — mondta Stirb, de a válasz hallatán már meg is bánta közlékenységét.

— Akkor megvárom — indult a férfi a várakozók számára odakészített székek felé. Lapos hátizsákját a földre eresztette és belőle egy papírzacskót halászott elő.

— És mit akar csinálni — kérdezte ingerülen Stirb.

Megebédelek — hangzott a válasz s a zacskóból egy alma került elő. — Megkínálhatom?

— Nem, köszönöm — morgott Stirb, s pipája után nyúlt, de rövid tétovázás után félretette.

— Nálunk terem — nyújtotta be a férfi a gyümölcsöt az kis üvegablakon —, fogadja el! Egészséges!

Stirb önkéntelen mozdulattal vette el az almát és mindjárt bele is harapott. Nyelvén, szájüregében, orrában szétáradt a gyümölcs zamata. A gyermekkor aromája, gondolta önkéntelenül. A pillanat prózaivá és fenköltté vált egyszerre. Stirb kénytelen volt a fegyverszünet mellett dönteni. Felállt és kijött a pult elé és leült a férfi mellé.

— Az előbb talán élesen fogalmaztam, ne haragudjon, bár amit mondtam, komolyan gondolom most is.

— Ugyan — legyintett a másik. Maga még nyilván soha nem mászott hegyet. Nem is tudhatja.

— Na azért olvasni már olvastam épp eleget. Naponta írják az újságok. Nekiindulnak mindenféle ember nem járta csúcsoknak, és aztán lehet keresni meg menteni magukat! Igaz?!

— Hát sajnos mindig vannak olyanok, akik nem készülnek fel alaposan. A mi esetünkben ez végzetes lehet.

— Fölkészülés? — legyintett Stirb. A baleset bárkivel megeshet. Nem is csoda, hisz a hegyoldal nem arra való, hogy ott közlekedjünk. Ez egy külön emberfajta, már megbocsásson. Egyáltalán mi öröm van ebben?!

— Szeretjük a természetet — vont vállat a férfi.

— Szeretik? Én is szeretem. Mégsem mászok föl sehová. Kisétálok a parkba és kész. Minek ez a nagy hűhó?

— Azért odaföntről egészen más.

— Egyszerűbben is föl lehet jutni. Ott a drótkötél-pálya. Ezért építették. Sok embernek az is megfelel. S végső soron ugyanazt látja.

— Téved uram, ha megbocsát — tiltakozott óvatosan a férfi, újabb almát nyújtva Stirb felé. — A felvonó mindig ugyanazon az úton jár.

— Na és? — harapott Stirb az újabb almába. — Na és. De fölviszi. És a csúcsra, nem?

— De nem csak a csúcsból áll a hegy. Az út is hozzá tartozik. Az oldala.

— Igen? De mi abban az érdekes?

— Az, hogy megismeri a hegyet.

— S abban mi a jó? És melyik hegyet? Ilyen alapon több élet sem elég arra, hogy az összes hegyet végimásszam. Mert akkor mind érdekes, nem? És milyen alapon dönti el, hogy melyiket hagyja ki, hm? — dölt hátra diadalmasan Stirb. A férfi viszont nem jött zavarba:

— A kiválasztásnál az játssza a döntő szerepet, hogy melyiket érzem közel magamhoz.

— Hát ez jó! Akkor mi a csudának utaznak annyit?! Mert úgy látom, hatalmas távolságokat tesznek meg, hogy a hegy lábához egyáltalán eljussanak. S akkor már nem nagy kérdés, hogy melyik van közel — élcelődött Stirb.

— Félreértett —, mosolyodott el a férfi jószándékúan csóválva fejét. — A hegy végsősoron én vagyok. Pontosabban magamat keresem s ezért keresem a hegyeket. Olyanok, mint a tükör. Meglátom bennük magamat. Tehát miközben a hegyet ismerem meg, magamhoz kerülök közelebb. Így nézem én, melyik hegy az, amelyiken magamhoz közeledek.

— Aha. Hát azért ez nagyon filozofikus — sandított Stirb szeme sarkából a másikra, hogy ugratja-e vagy komolyan beszél.

— Lehet, hogy filozofikusan hangzik, de nagyon egyszerű.

— És mi a gyakorlati haszna?

— Hát ez. Megismerem magamat, de ehhez nekem meg kell másznom a hegyet.

— többször és több oldalról — tette hozzá Stirb bizonyítva, hogy érti már, miről van szó. — Na, de azt kérdezem én akkor — folytatta —, hogy miért nem állank össze csapatba a magukfajta emberek s egyszerre több oldalról elindulnának odafönn meg mindenki elmesélné, mit látott? Hamarabb végeznének, s több hegyre keríthetnének sort.

— Ezt nagyon nem lehet. Nem lehet elmesélni. Meg különben is, ha almát eszünk, nem úgy csináljuk, hogy mindenki harap egyet és gyorsabban végzünk, több almára keríthetünk sort. Ha a barátom talált egy szép utat és elmondja, az nekem nem elég. Föl akarok jutni ott én magam is. Végigjárni, mert az én számomra ugyanaz az út más lesz. Az enyém. És ha a hegyet ismerni akarom, minden oldalát akarom. Az igazság is, mindig csak egyik oldalával fordul felénk, nem? Körbe kell járni, ha érteni akarom.

— Na, és melyik hegyre készülnek?

— A Spitz-Orientre.

— Nem ismerem. Messze van?

— Egy kisebb csúcs az Alpokban. Olyan, mint egy kis vulkán. Képzelheti, még kráter is van a tetején!

— Na ne mondja —, próbált Stirb érdeklődést mutatni. — És miért pont erre?

— Mert különleges.

— Mennyiben?

— Már a megközelítése is. Van két egyszerű út is, a hegyláncról, tulajdonképpen lefelé kell menni, egyáltalán nem megerőltető. Viszont az oldalán felfelé vezető utak! Képzelje csak el, a vízmosásokban vezetnek. Eddig négyet találtunk, de még kell egynéhánynak lennie.

— Nocsak?

— Igen, mert ez a négy mind különböző ízű víz!

— Nem a négy alapíz? — hangzott Stirb jószándékú kérdése, de a férfi folytatta. — A dolog ennél valamivel árnyaltabb. A vidék ugyanis ásványi sókban nagyon gazdag...

— Maguk kutatók? — kérdezte gyanakodva Stirb.

— Nem, dehogy!

— Hát akkor, honnét veszi ezeket!

— Megkóstoltuk — vont vállat a férfi.

— Meg?! — nézett értetlenkedve Stirb. — Megkóstolták? — ámult.

— Igen, odafönn, a kráterben nincs forrás. Egyszer elfogyott a vizünk és készülődtünk, hogy készletünket fölfrissítsük. Kora reggel indultunk és én megnyaltam egy fűszálat. Egyszerűen a harmatot kívántam meg... Elmondhatatlanul gazdag zamata és aromája volt. Nekivetettük magunkat s szürcsölve fetrengtünk a réten... nyaldostuk, lefetyeltük, míg föl nem száradt. Hát így találtuk meg, ezt a vizet. Mert az összetétele továbbra is rejtély előttünk. Mondom, négy forrást már földerítetünk a hegyoldalban, viszont a harmat íze sokkal több-

TÁRCATÁR

Valami megint történt

A Móra Ferenc szabadidőparkon ballagtak keresztül. Az embernek valami kicsinység is elég, hogy megbolonduljon. Persze, bolondok voltak ők is. Tudták-e, nem tudták, végül is mindegy. Az ember jó, viszont lehetne jobb is. És ha az embernek megvan a magához való esze, rájön, hogy nem lehet normálisan élni.

— Tudod — mondta Szív Ernő —, nem törődik velem.

— Egyáltalán nem? — kérdezte Bakó András. Már foltokban zöldellt a fű, s a fekete orgonaágakon körömnyi levélkék is remegtek. De még olyan puhák voltak, hogy nyomban szétmálltak, ha az ember érintette őket. Sáros gyökérdarabka hevert a járdán. Bakó András nehézkesen leghajolt, felemelte és a nap felé tartotta.

— Ez pedig egy gyökér — mondta.

— Oda se figyel, mit mondok. Napok óta tart ez — mondta Szív Ernő, és ő is bámulta a gyökeret, amely ott himbálózott Bakó András kezében. Hogy tud egy ilyen semmi fadarab himbálózni! A háncs megszakadt az oldalán, és a seben át most felfehérlik a gyökérhús. Gyökér, gyökérke. Kiszakadt valahonnét, megrepedt, összeomlott fölötte a föld, az a maroknyi hideg fekete, hogy néhány pillanatra ideérkezzen, Bakó András kezébe. Fölnéztek az égre. Elveszetten lihegtek a felhők.

— Mintha már csak vendég lennék itt — mondta Bakó András, és körbepillantott. Itt a sárga nagyszínház, mellette a belvárosi mozi oszlopos épülete, mögöttük a Hungária kávéház makettje. Kedvetlen munkások talicskázták a malterport. Ott meg a rádió, amott pedig a szerkesztőség. Ráláttak a Széchenyi térre is, a kopasz platánokra, minden mozgott, élt és tolakodott.

— Szóval, én azt gondolom... — mondta Szív Ernő és elhallgatott, de aztán nagyot sóhajtva csak kimondta —, szóval azt gondolom... hogy van valakije.

— Ugyan. Ne hidd, hogy félek — bólogatott Bakó András. — Mint ez a gyökérdarab itten. Jól van. Ennyi volt. Megvolt.

— Ez különben csak egy sejtés. Még nincs bizonyítékom, vagy valami ilyesmi — ráncolta Szív Ernő a homlokát.

— Szervusz, gyökérke — sóhajtotta Bakó András.

— Szerinted mit csináljak? — nézett Szív Ernő a gyökér után, ami a frissen kapált virágágyásba bukfencezett.

— Írtam egy tárcát a mennyországról — válaszolta Bakó András, aki egyáltalán nem hitt a mennyországban.

— Fel csak nem pofozhatom.

— Felemás szárnyat kértem az Úrtól.

— Mondjuk, egy pofon, csak egy. Hogy észhez térjen.

— Lehet, hogy tényleg úgy lesz — tűnődött Bakó András. — Valóban felemás szárnyakat kapok. Milyen különös, Szív Ernő. Hogy minden, amit elképzelünk és megírunk, mégiscsak megtörténhet egyszer.

— Például vissza is hódíthatom, mert vannak eszközeim — mondta Szív Ernő.

— Igazad van, sokat vétettem — mondta Bakó András.

Szív Ernő hallgatott és nézte a költőt.

— Bizony, nehéz dolgok ezek — bólogatott Bakó András.

Aztán elváltak.

S mert tavasz volt, Szív Ernő bóklászott még egy kicsit a melegben. Olyan volt ez a meleg, mintha valami gyerek akarna telelehelgetni egy kihűlt, elfelejtett szobát. Nem szerette most az embereket. Sokan voltak. Egyáltalán nem volt jó, hogy vidáman és felszabadultan sétafikáltak, hogy máris kiültek a padokra és napfürdőztek, mintha nem is lett volna még néhány hete tél, nem zuhogott volna a jeges eső a sárszínű égből. Honnan ez az optimizmus? Hagyják abba. Igenis tessék abbahagyni a nevetgélést, és mindenki menjen haza.

Szív Ernő hazament.

Nem is néztek rá. Mint valami idegen ült az előszobában, kabátját sem vette le.

— Különben én is jól vagyok — mondta Szív Ernő.

— Az jó — mondták.

— És amúgy?

ről beszélt odafönt. Ezeket keressük.

— Különös — bólogatott Stirb.

— Bizony az. Külön érdekessége az esetnek, hogy minden patak másfelé, más és más oldalon folyik le a hegyről s nem találkoznak. Csak fönn a kráterben... talán a párolgással? Nyilván vannak köztük melegvízűek is — töprengett el a férfi.

— Hát így már egészen másképp néz ki a hegymászás — nézett békülékenyen Stirb az emberre és fölállt. — Megint valami új gyógyvizet fognak palackozni — összegezte a hallottakat maga elé morogva s visszabaktatott a helyére. — Na jöjjön, megnézzük mit tehetünk.

Anselm Stirb késői ebédjéről sétált visszafelé, mikor finoman permetezni kezdett az eső. Nem cseppekben hullott, hanem valóban, szinte láthatatlan permetként lepett be mindent.

Méghogy minden ember hegy és mindeki önmagát keresi — merengett. S ugyan milyen források fakadhatnak itt, az én vidékemen? Milyen ízű ez a forrás, ha van? Sör? Bor? Netán kávé, vagy alma — gondolta játékosan — lévén , hogy Anselm Stirb végső soron elégedett embernek tartotta magát.

Futólag körbepillantott s feltűnés nélkül végignyalta kezefejét. — Sziget lennék, netán zátony? — borzongott meg miközben lopva fölfelé kémlelt. Merthogy a víznek elviselhetetlenül sós íze volt.

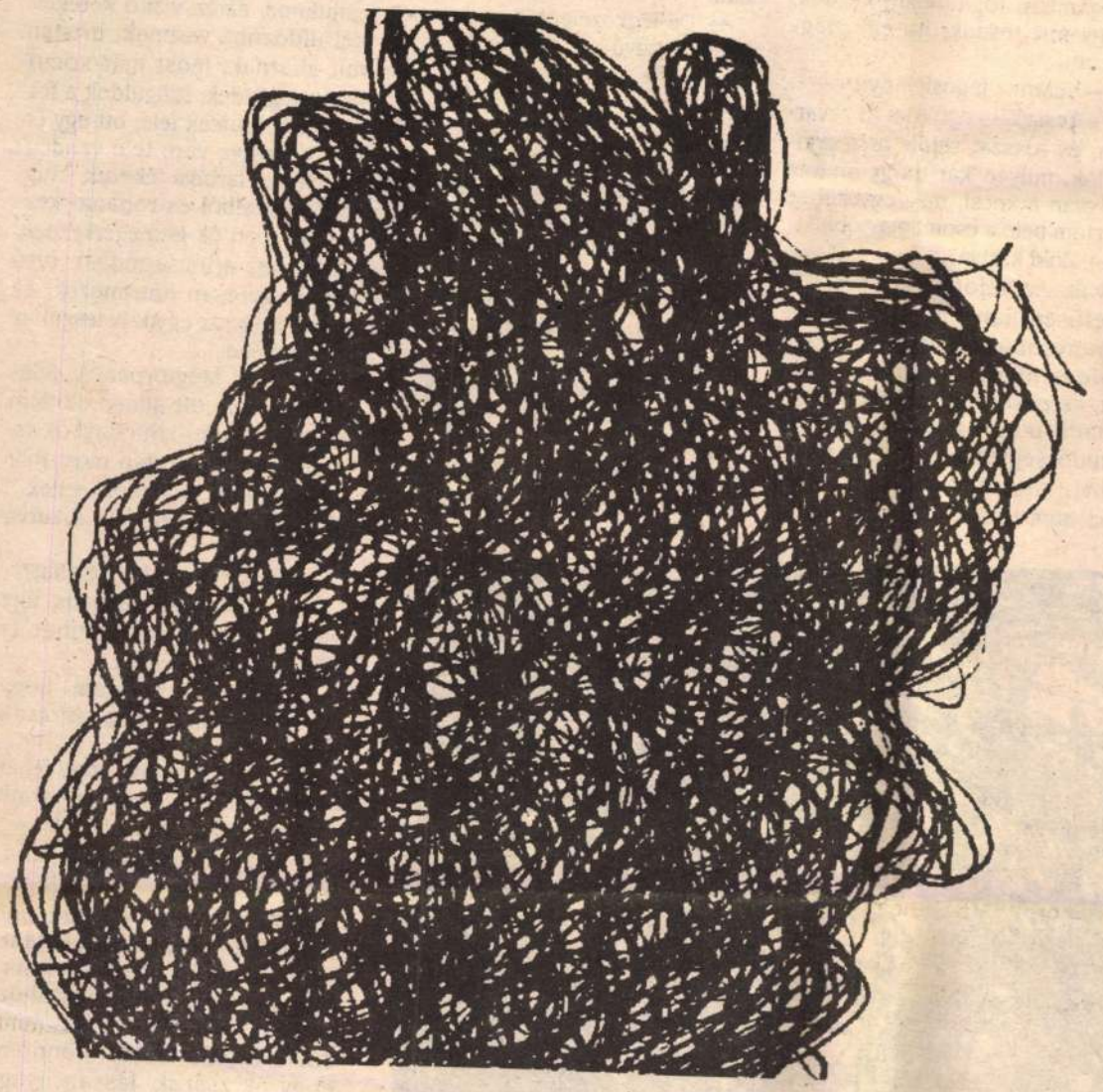

Hetesi Attila rajza

— Olyan különös — mondták.

— Értem — bólintott Szív Ernő —, szóval különös.

Hallgattak egy kicsit. Szív Ernő bámulta közben a falakat, a görögképek valószínűtlenül élénk színeit, a fenyőpolcok szelíd okkerjét, a könyvek felett szállongó port, a virágokat és a széthagyott kéziratpapírokat, az otthonát. Valamit mégis mondani kellene. Mit kellene mondani? Nézte a másikat. Pupillájának könnyűkék vizére fátyol ereszkedett, csöndesebb, nyugodtabb és valahogy elszántabb is lett. De szemének árka elmélyült, és másképpen figyelt, másképpen mosolygott, másképpen nevezett. Most inkább nem mondok semmit, gondolta Szív Ernő, majd később. Erőt gyűjt, és lefekvés előtt tisztáz mindent. Megkérdezi, hogy hívják ezt a harmadikat, mióta tart, és hogy mi a szándékuk. Szépen kell csinálni, intelligensen. Nem lesz pofozkodás. Aztán korrektúrát javítgatott Szív Ernő. Szerette volna a szövegben hagyni a hibákat. Legyen minden rossz. Legyen minden elhibázott. Lesz pofon, azért is lesz, a mindenségit. Dacból itta meg az ötödik kávét. Nézte, hogy odalent már elnyelte a dolgokat az éjszaka, miközben masszírozta a mellkasát.

Egyszer csak meghallotta a mosdóajtó csapódását.

Hallotta, hogy öklendezik a másik.

Sosem hallotta még így öklendezni.

Utánarohant, tartotta a fejét. Kapaszkodtak a karjába.

Nem tartott sokáig, de ahogy enyhült, majd elmúlt, Szív Ernő csak ennyit kérdezett:

— Igen?

— Igen — mondták és mosolyogtak.

— Egészen biztos?

— Egészen biztos.

Most persze nehéz bármit is mondani. Mégis igaz lenne, hogy a lélek mélyén elterülő boldogság szövetét is valami egynemű megoszthatatlansággal, valami feloldhatatlan és megnevezhetetlen, szavakra nem figyelő magánnyal öltögették volna össze? Nem tudjuk. Csak azt tudjuk, hogy Szív Ernő nézte a feleségét, és soha nem tapasztalt boldogságot, soha nem tapasztalt magányt érzett. S hogy milyen ez, micsoda érzés, nem szólt erről, mert nem is tudott volna szólni. Majd. Egyszer el fog mondani valamit. Nem mindent, annál picivel többet, és picivel kevesebbet. Most a legnagyobb feladat az, hogy csöndesen figyelni kell, mint mindig, ha az élet újabb fejezetbe kezd.

Dancsi László

SOMLYÓ GYÖRGY VERSEI:

Az én titkom

Már kis gyerekként izgattak az élek,
a sínek, e tébolyult paralellák,
hol a vak én önmagán túl is ellát,
s amin nem innen — túl van az ítélet.

Csak mentem — boldogan, hogy senki sem lát,
mert senki sem akarta már, hogy éljek.
Tudtam, ez lesz az utolsó kísérlet,
bár el sem értem az oscura selvát,

ahol nyomunk az Alvilágba vész el.
De hirtelen megfordított a vészjel.
S indultam. Haza. Tudva: odaérek.

Síp s mozdonycsikorgás elbánt az ésszel.
Tudtam, senki se tudja: már nem élek.
S azóta is élek. Mint egy kísértet.

Két szonett-töredék

Én voltam, akinek minden nagyon fájt,
és én az, aki senkinek se fájtam.
És mégse hagytam el ezt a vadon tájt:
élő-halott — halott-élőre váltan.

Háromszor halt meg bennem a halál,
mint a sérült anyaméhben a magzat.
Tiprott fű közt maradtam buja gaznak,
amit senki még csak ki sem kapál.

(József Attila fiktív öregkori verseiből)

Saragossai lány

Egyszerre felé fordultak a vének
Volt ugyan köztük néhány ifjú is
De itt zsuzsánnai vonatkozásban
Ifjú és öreg mind egyszerre „vén" lett

Mindegyikbe beköltözött a vétek
Mikor belépett a zsúfolt terembe
Fekete szoknyájában is ruhátlan
Mint aki fürdőjéből épp kilépett

Mikrofonok árnyékában lapulva
Lesték tudós lírai doktorok
Ahogy gyanútlan (?) átsuhant a termen

A férfiszem összetett mint a légyé
Így vált bennük ezernyi fénytöréssé
A saragossai lány Neve Carmen.

Pablo emléke — még egyszer

(1990. március 12.)

ay cuándo
ay cuándo y cuándo
ay cuándo
Pablo Neruda: Cuándo de Chile (1953)

hogy mikor?
most
most visszatérhetnél
tenger bor és hó
óriási kelyhébe
most visszatérhetnél
Chilébe
ha lenne
visszatérés
az életbe
oda
ahol
soha
se voltunk
ahol elhihető
hogy nem csak egyetlen
győzelem létezik
az előlünk eltitkolt
és eltitkolandó
Történelemé
mikor
jaj mikor?
ay cuándo?

DOMICZKI GÁBOR RIPORTJA:

Hol volt, hol nem volt — egy autó

A hátamhoz tapad az ingem, mire éjjel tizenegy tájban a kéziféket segítségével végrehajtom azt a műveletet — az emelkedőn való elindulást —, mely számomra mindig nagy próbatételt jelentett. Egy hete van kocsim, és egyre kevésbé bízom benne, hogy valaha is sikerül megtanulnom azt a finom pedáljátékot a kuplunggal meg a gázzal, amit a „profik" ilyenkor lezser-unottan, még csak oda se figyelve csinálnak. Én mindig átkozódom, ha elkap a piros lámpa egy hegyoldalban, görcsös mozdulatokkal rángatom a kézifféket, és elindulni is csak remegő izmokkal és üvöltő-hörgő motorral tudok, bármennyire szégyellem is ezt.

Életem első üzlete volt ez a kocsi, egy jó állapotban lévő drapp színű 1200-as Lada, nyolcvanezerért még egy hülyének is megéri, hát még nekem. Rámént az utolsó fillérem is, sőt, kéthavi ösztöndíjammal még adós is maradtam, de sebaj, ezentúl nincs fagyoskodás meg buszon való zötykölődés, mostantól fogva nem lesz más dolgom, mint ülni itt a jó kis melegben és taposni a gázt.

Csak az a kár, hogy nem igazán értek a kocsikhoz, ez annyit jelent, hogy ha véletlenül lerobbanok a híd közepén, akkor azon kívül, hogy okosan bólogatva felnyitom a motorháztetőt, csak annyi telik tőlem, hogy széttárom a kezem, és részemről ezzel vége is a dolognak, no meg teljesen analfabéta vagyok a hivatalos ügyekhez is, papírok, csekkek, ilyesmi.

***

Már a jogosítványt is csak nagy nehézségek árán tudtam megszerezni, a vizsgán ugyanis csak harmadszorra sikerült átmennem, de ez nem rajtam múlott, tényleg nem.

Először, az első vizsgán, amikor a vizsgáztatóval kettesben ültünk a Peugeot-ban, a pasas ...erek-perec közölte velem, hogy ...eg fogok bukni, mégpedig úgy, ...gy addig megyünk, amíg csak nem rontok valamit.

— Miért? — kérdeztem — ...m vagyok szimpatikus magá...k?

— Nem, fiam. Azért, mert még ...ak húsz órát vezetett, és mi itt ...egbeszéltük, hogy harminc ...att senkit nem engedünk át.

— Micsoda? És ezt így a szemembe meri mondani?

— Miért ne? Nincs itt rajtunk ...ívül senki.

Ezek a rohadt rómaiak. Egy anú nem tanú.

— És ha nem rontok el semmit?

Tíz perccel később üdvözült nosollyal tapos bele a fékbe, ...ogy majdnem kiszállok a szél...édőn keresztül, az ujjával hátrafelé bök kárörvendőn, és már száll is ki a rohadék, hogy a helyemre üljön. Néhány méterrel mögöttünk ugyanis egy poros, gazzal benőtt ösvény vezet ki a sűrűből, ami még nem lenne baj, csakhogy jobbról jön, ami már komolyabb ügy, én pedig nem lassítottam, amit pedig a KRESZ szabályainak ismeretében meg kellett volna tennem. Erről ennyit.

Másodszor meg, harminc óra vezetés után az volt a baj, hogy amikor megelőztem az előttem araszoló villogó, lerobbant és füstölgő Skodát, nem tartottam be az állítólag előírt minimális harminc centiméteres oldaltávolságot.

Harmadszorra már tudtam, mi a dolgom. Fizettem.

***

Ma meg már kocsim is van, most is ebben ülök, sikeresen oldottam meg az elindulást emelkedőn is, anélkül, hogy összetörtem volna a mögöttem veszteglő Mercedest, arra gondolok, éjfélre már otthon is lehetek, és végre kialhatom magam rendesen, amikor száz méterrel magam előtt meglátom a körbe-körbe villogó zseblámpa fényét, ami nem jelenthet semmi jót.

Miután megállok, a két fiatal rendőr közül az egyik udvariasan érdeklődni kezd, hogy miért nem ég a lámpám. Atyaúristen. Úgy látszik, lekapcsolódott valahogy, dadogok szánalmasan, miközben lassan kiszállok, és magamban fogadkozni kezdek, hogy mit teszek, ha ezt megúszom.

— Kérem a jogosítványt!

— Tessék — nyújtom át zavartan, és rosszat sejtve arra gondolok, milyen kár, hogy amióta megvan a kocsi, még egyszer se néztem bele a csomagtartóba.

— Zöld kártya?

Hm. Az vajon, mi lehet? Ismerősen hangzik, aztán megkönnyebbülten rájövök, hogy valószínűleg a forgalmi lesz az, az zöld, ez az érdekes elnevezés meg biztosan valami rendőrségi zsargon. Odaadom neki, mire úgy néz rám, mint aki nem tudja eldönteni, hogy most vajon pofátlankodom-e vele, vagy tényleg ekkora fasz vagyok.

— Mi ez?

— Hát... — kezdek rájönni, hogy valami nem stimmel — a forgalmi.

— Én a zöld kártyát kértem.

Tudtam. Éreztem.

Magyarázni kezdi, mi is az pontosan, jóindulatúan beszél, mintha fogyatékos lennék, ami nincs is túl messze a valóságtól.

Aztán elindul hátrafelé, és sorolni kezdi, elsősegélycsomag, háromszög, izzókészlet. Érdeklődve nyitom fel a csomagtartót, most már magam is kíváncsi vagyok, mi lehet ott.

Pótkerék, mindenféle olajos rongyok, csomagok, de hálisten van köztük elsősegélyláda meg elakadásjelző is.

— Izzókészlet?

Találomra kiveszek egy mocskos nejlonszatyrot, amiben bíztatóan zörög valami.

— Ezek gyertyák — néz rám aztán fenyegetően, és pedig sápadtan vállat vonok, és töredelmes beismerő vallomást teszek, hogy én még új fiú vagyok a szakmában, egy hete van kocsim, még sose igazoltattak, és nem igazán mennek nekem ezek a dolgok.

— Tényleg? — sóhajt föl, aztán megesik rajtam a szíve, és int, hogy takarodjak a szeme elől.

— De legközelebb nem leszek ilyen vajszívű...

***

A következő egy hónap során jó ismerősöm lett az autószerelő, több mint húszezer forintot hagytam ezalatt nála különböző alkalmakkor, s ő folyton olyan delejes szavakat mormolt — mint például vezérműtengely, 8 himba, gyújtáskapcsoló —, hogy én mindig mély tisztelettel nyújtottam át neki annyit, amennyit kért.

Amikor végre újra minden jó a kocsin, megint éjjel egy óra tájban hajtok hazafelé, de már messze nem vagyok olyan lelkes autóügyben, mint az elején. Pár napja már azon töröm a fejem, hogy ezt az egészet nem nekem találták ki, legjobb lenne talán eladni valakinek, biztosítás, szerelő, elmegy rá minden pénzem, nehezen indul, sokszor lefullad, én meg nem értek hozzá, ha így megy tovább, a gatyám is rámegy.

Akkor is ezen töprengek, mikor néhány utcányira tőlünk hirtelen lefékez előttem egy kocsi, kivágódik a két első ajtó, és két ijesztő árnyék száll ki belőle, egy kétméteres állat, meg egy baseballsapkás, zömök alak, imbolyogva elindulnak felém, mindezt egy sötét, néptelen éjszakán.

A félelem elszorítja a torkomat, sápadtan, gondolkodás nélkül a fékbe taposok, rükvercbe teszem a sebváltót, és most eszembe se jut, hogy mindez egy lejtőn történik, életemben először sikerül szépen, gyorsan, csikorgó kerekekkel tolatni hátrafelé, mint a villám, de most arra sincs időm, hogy büszke legyek erre, és megdicsérjem magam, hogy jól van, fiú, látod, megy ez neked, csak arra tudok gondolni, hogy el innen, minél előbb, mielőtt agyonvernek.

Hatvannal megyek hátrafelé, amikor döbbenten látom, hogy azok meg rohannak vissza a kocsijukhoz, aztán visító kerekekkel üldözőbe vesznek, úristen, mit akarnak, most már komolyan megijedek, száguldok a forgalmasabb utcák felé, ott egy étterem, nyitva van, tele vendéggel, végre, farolva fékezek, kiugrok a kocsiból és rohanni kezdek, közben ők is megérkeznek, hallom az ajtócsapódást, futó léptek, gyorsan hátranézek, és látom, hogy az egyik beleszól az adóvevőjébe.

Micsoda? Megtorpanok, feléjük fordulok, ott állnak előttem mind a ketten, zihálnak ők is, engem a félelem után most már a düh fojtogat, üvölteni kezdek.

— Rendőrök vagytok, a kurva anyátokat?

— Miért menekültél, te állat?

Üvölt a baseballsapkás is, úgy látszik, az ő adrenalinszintje is fölkúszott valamelyest.

— Honnan tudhattam, hogy rendőrök vagytok, basszátok meg?

— Hát nem láttad, hogy fehér Opel? Miért, mit hittél, hogy mit akarunk, te barom?

— Hogy le akartok ütni, kirabolni, mittomén!

— Mi? Azt hitted, csikágó van?

Ebben a hangnemben folytatjuk a társalgást, változatos sértéseket vagdosunk egymáshoz, s én még mindig nem tudom, miből kellett volna rájönnöm, hogy ők zsaruk, lassan nyugszunk csak meg, addigra odaér a villogó-szirénázó rohamkocsi is, amit idehívtak útközben, dühödten pillantanak felém, aztán káromkodnak, hogy fog ez kinézni a jelentésükben, mert azt bizony írniuk kell erről, hisz a hívásokat magnóra veszik, a biztonság kedvéért átnézik az irataimat, meg benéznek a csomagtartóba is, biztos, ami biztos, hátha találnak egy hullát mégis, és akkor mindjárt másképp néz ki az a jelentés, de nem, nincs semmi ilyesmi, legyintenek, aztán végre eltakarodnak valahogy.

A szívem pár percig még ki-kihagy néhány ütemet, éjszaka azt álmodom, hogy két álarcos üldöz egy hosszú, sötét folyosón, utolérnek, géppisztollyal szitává lőnek, aztán röhögve leveszik a maszkot, és kiderül, hogy ők Starsky és Hutch, és csak vicc volt az egész.

Pár héttel ezután az autópiacon egy ukrán cigány röhögni kezd azon a nyolcvanezren, amit árként mondok neki, párszavas alku után kiegyezünk 50-ben, kitöltjük a papírokat, s ezzel túl vagyok életem második üzletén is, és úgy érzem, megérte, rendben van ez így, jöhet megint a zötykölődés a buszon, amit hazafelé meg is tapasztalok újra, mint a régi szép, nyugodalmas időkben.

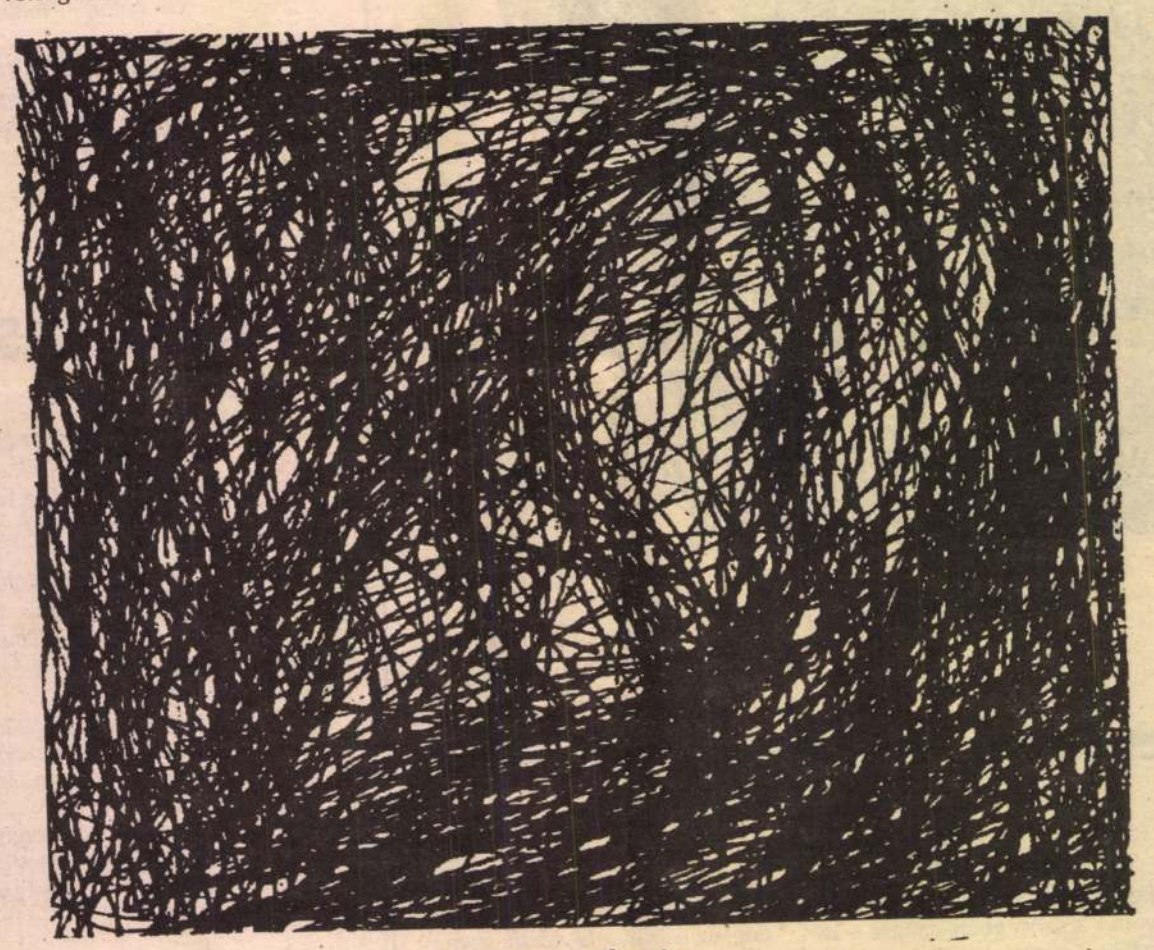

Hetesi Attila rajza

MDF

Biztos lépések, nyugodt jövő!

Íme, a Magyar Demokrata Fórum Budapesti Területi listája.
Jól nézze meg, s ha legközelebb látja, tegye mellé az X-et!

1. Boross Péter
2. Szabó Iván
3. Barsiné Pataky Etelka
4. Demeter Ervin
5. Dobos Krisztina
6. Fekete György
7. Balaton Péter
8. Bába Iván
9. Fekete Gyula
10. Csapody Miklós
11. Dobos László
12. Jáky Jenő
13. Gereben Ferenc
14. Lövey György
15. Mohosné Bortlik Eszter
16. Perjés Károly
17. Lakner Zoltán
18. Tóth László
19. Szegedi Ferenc
20. Ferencz Csaba

ban foglalja el a helyét, hogy önmagával töltse föl a produkciót, szellemet, filozófiát, világszemléletet vigyen az előadásba. De ha hiányoznak ezek a föltételek, ráadásul egy külföldi klasszikusról, a világ drámairodalmának egyik legbonyolultabb remekművéről van szó, amelynek utalásokkal átszőtt szövetét csak személyes jelenlétének varázsával tudná a világhírű rendező, a drámaíró hazájának szülötte a próbákon fölfejteni, a színésznek sajátjává lényegíteni, akkor a mechanikus xerox-másolás csak kudarchoz vezethet. Mint a Nemzetiben.

Egy színikritikában még érinteni is alig lehet, nemhogy elemezni a Menyegző, a századdal egyidős „nagyon lengyel" alapmű problematikáját. A darab fundamentumát képező falusi lakodalom megtörtént esemény, szereplői valódiak, alig négy hónappal később sokan közülük ott ültek a krakkói bemutató előadáson. A helyzet önmagában bámulatos leképezése a lengyelség konfliktusainak. A vőlejére járják a paralitikus haláltáncot...

Szánalmas summája ez a leírás a darab pazar dramaturgiájának, metaforikus gazdagságának, szellemi villódzásának, a lengyel mítosz fájdalmas és önkritikus, tragikus és gunyoros földolgozásának, Wyspianski költői látomásának és nyelvi játékosságának, amit *Spiró György*, a lehetetlennel birkózva, megpróbál maximálisan tolmácsolni. Wajda nyilván a legautentikusabb rendezők egyike megérzékíteni, lábjegyzetek nélkül is „olvashatóvá" tenni a színpadon ezt az allúziókkal telített drámai anyagot. S hogy mennyire, az még a Nemzeti Színház előadásából is látszik, legalábbis a *kereteiből*, a valódi arányokat finoman eltorzító, átlósan világított parasztszoba tervrajzából, az atmoszferikus kihívásból, a beszűrődő zene és a benti verses párbeszédek dallamának kontrapunktjából, a jelenetek koreográfiájából és egymásba úsztatásából, a színpadon átkígyózó tánc időnkénti cezúrájából, a látomások realizmus és nyek között. A szakmai kulturálatlanság, színészetünk e mindinkább elhatalmasodó rákfenéje lassanként fölemészti a színházat. Minthogy élőben is, videóról pedig többször láttam a salzburgi előadást, bizonyítékom van arra, hogy az „ugyanaz" mennyire más, ha hiteles. Ha egyesül a mesterség és a tehetség, a technika és a belső ihlet. Ha az előadás nemcsak „lezajlik", hanem lelke is van. Ha a színészek — a magát nem éppen a nagy színészek hazájának hirdető Ausztriában — karaktert és életrajzot tudnak sűríteni egy megszólalásba vagy gesztusba. Aki látja — láthatja — mindkét előadást, annak nem kell magyarázni a különbséget.

Budapesten körülbelül húsz perccel rövidebb a Menyegző, mint Salzburgban. Többet húztak a szövegből, gyorsabb is a tempó, fölületesen szaladnak át a darabon, mintha Wajda igyekezne minél hamarabb túllenni az előadáson. Nem csodálom: ha világhírű volnék, restellném szignálni.

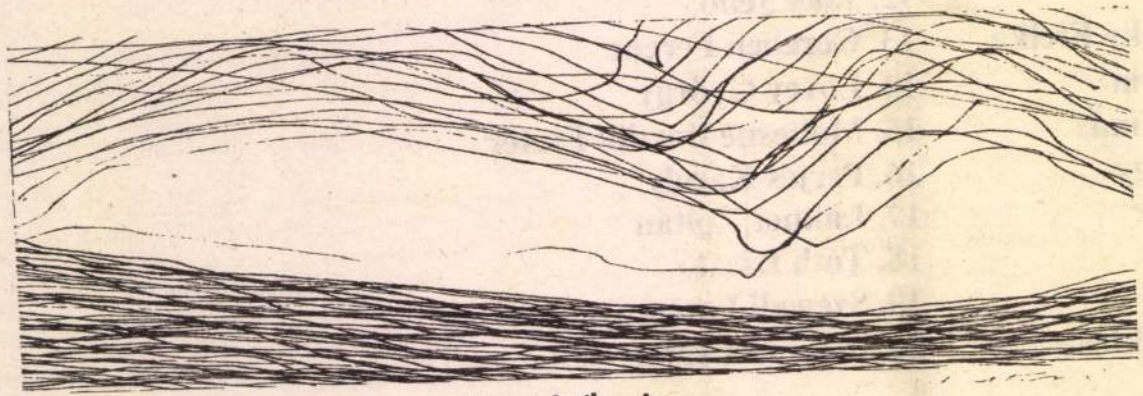

Hetesi Attila rajza

nek látszó rossz: vagyis az én balszerencsém vagy az ő sikere, az ördöggel való cimboraságból származik.

Akkor aztán a boszorkányhitnek nagy monográfiái, az ellenük való harc jogi útmutatói születtek. Akkor talán a bibliabéli endori boszorkányt, aki Saul királynak elővarázsolta Sámuel próféta lelkét, azt is megégették volna. Tudtak róluk mindent: hogyan szegődnek az ördög szolgálatába, hogyan gyűlnek össze a Harz hegységben, a Kijev melletti Kopasz-hegyen, vagy éppen a Szent Gellért tetején, milyen förtelmes rítusokkal hódolnak a boszorkányszombatokon a Sátánnak, és persze azt is, hogy hogyan lehet őket testi jegyeikről, például meg nem sebezhető szemölcseikről felismerni. Meg mindenekfölött azt, hogyan lehet őket vallomásra bírni.

A boszorkányszombatok leírásai szörnyű szexuális kicsapongásokról szólnak. Időnként szépen illusztrált köteteket is kiadtak e tárgyban. Jól pótolták ezek a kor fájó hiányát, a pornográf irodalmat. Dehogy pótolták: ők maguk voltak az. Nagyon elborzadhatott ezeken a förtelmességeken minden jámbor lélek, miután alaposan szemrevételezte a részletes ábrázolásokat.

Azt mondják, a boszorkányságban mindenki hitt abban az időben, még az is, akit megvádoltak vele. Eszes mai korunk egyes esetekre még racionális magyarázatokat is talál. Például azt állítják, hogy a XVII. század végén Amerika keleti partvidékén sok eső esett, és ezért elszaporodott a gabonában a mérgező, hallucinogén anyagokat tartalmazó anyarozs. Salemben mindenki, az egész vidék, vádló és vádlott egyaránt, ennek az anyagnak a mámorában vallott, vallatott és ítélkezett. Hát ez nagyon optimista vélekedés: az emberi gyűlölködés eszerint csak kémiai úton váltható ki. Na ne!

Akkor már szívesebben hiszem azt el, hogy ha a boszorkány hatalma merő kitalálás volt is: ismeretlen okok racionalizálása, indulatáttétel vagy pótcselekvés; puszta létük csöppet sem volt az. Igenis, voltak, akik lelkükben és magatartásukban rendet bontottak, ki akartak szakadni Nürnberg vagy Kecskemét szigorú fegyelméből, igenis összeálltak, és mindazt megtették, amit bűnösnek, törvénytelennek és lázadónak gondoltak. Meg persze, kellemesnek is. Olyasmit soha senki nem mondott, hogy a boszorkányszombatokról, amelyek nincsenek... Éppen ellenkezőleg. Milyen jól érezte magát Faust doktor Schirke és Elend között félúton!

Persze hogy vannak boszorkányok. Nyáron kucsmát hordanak, télen meg szalmakalapot, másképpen fogják a kanalat mint én, tárkonnyal eszik a levest paprika helyett, és egyáltalán... És egyáltalán? Ki lehetne mondani, hogy nem léteznek, ne is beszéljünk róluk. Vagy föl lehet tenni nekik is egy terítéket.

soha nem volt semmijük. A [illegible] kívül, hogy készáz embert földönfutóvá tegyenek.

(Szentes, 1994. március 21.)

Hétfőn reggel munkásgyűlést tart a Szentesfood konzorcium, amely kéteszendős magánosítási huzavona után a baromfi-feldolgozás tulajdonosa lett a városban. Több mint ötszázan gyűltek össze a gyárban, de már tudják, hogy csak 350-en maradhatnak a kapukon belül. Az új vezetők névsort olvasnak, s aki a nevét hallja, az odafáradhat az adminisztrációhoz, ahol jelezheti, hogy elfogadja-e a munkalehetőséget vagy nem. A vezetők egységesen 75 forint órabért ígérnek. Másnap reggelig gondolkodhatnak a kétkedők, akkortól megkezdődik a szerződések aláírása.

— Teljesen alárendelt szerepben vagyunk — mondta az egyik munkával megkínált alkalmazott. — Ők két évig húzták, mi meg döntsünk egy nap alatt.

Akiknek viszont menniük kell, azok legtöbben kisgyermekes asszonyok. Olyan dolgozók, akik vidékről járnak Szentesre, s akiknek 3-4000 forintot is ki kellett fizetni utazási hozzájárulás címén. Eddig. Ezután pedig — fogalmunk sincs, hogy mi lesz?! — foglalja össze a jövőképet egy szegvári asszony. Optimistább viszont egy volt hűtőipari munkát végző úr. Szerinte vállalkozni kell, mert aki dolgozik, az biztos megél.

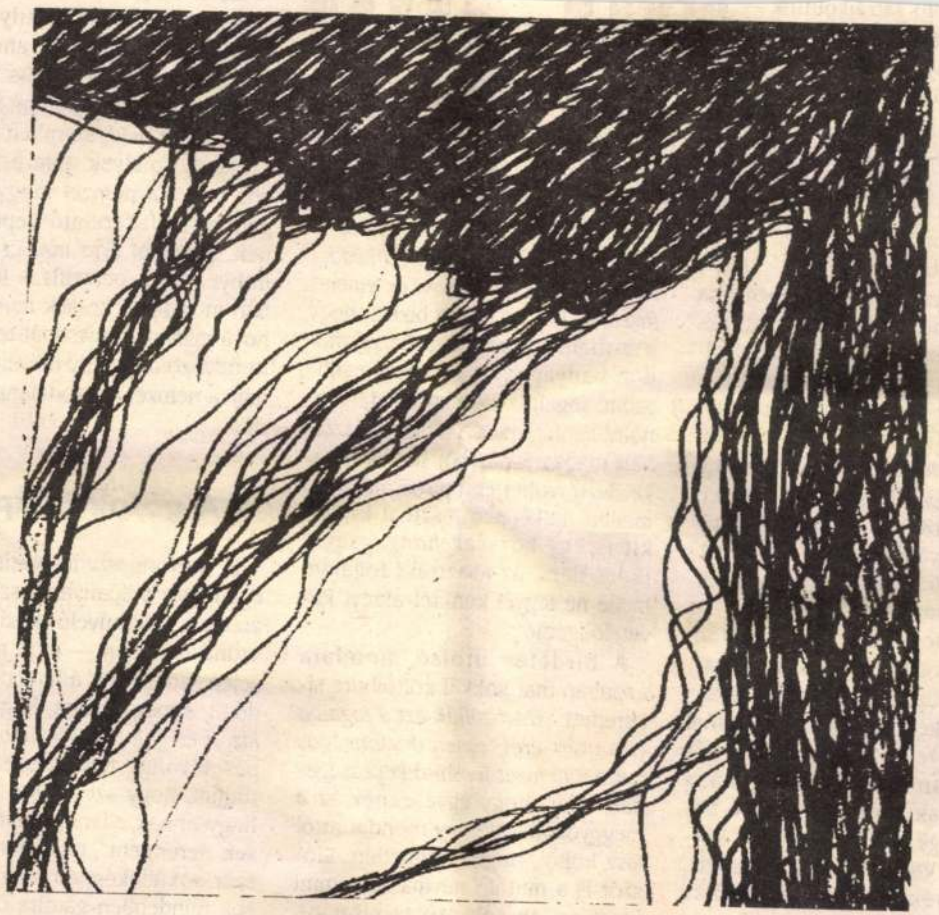

Koldus — álruhában

Egy újságíró, miután bevallása szerint nem tudott egyetlen debreceni koldushoz sem közel kerülni, titkaikat neki el nem mondták, gondjaikba, örömeikbe be nem avatták... hát maga is koldussá lett. Egy egész napig. Fekete szemüveget vett fel, mankót kapott a hóna alá, szakadt, kopott ruhát öltött, szakállát nem gondozta, haját nem mosta, így el is hitte, sőt: elhitette, hogy egy igazi koldus várja az adományokat a Kálvinista Róma főutcáján.

Elhittük neki, elhitték neki.

Hullott a pénz, pedig nem kérte, nem követelte, hangját csak akkor hallatta, ha zizzent a bankó, csörrent a forint.

Dolgát jól végezte, álarcát, álruháját jól viselte.

A koldus Debrecen polgáraiban nem csalatkozott. Hat óra alatt kétezer-egyszáz-valahány forintot dobáltak a zsíros, viseltes kalapba.

Tanulság? Nem veszett ki az emberekből az ötletesség és a leleményesség emitt, az adakozókészség és a jó szándék amott.

Nem is értem, miért emlegeti az újságíró a móriczi veretes mondatot: „az is tolvaj, aki a mások bizalmát meglopja". Olvashatta valahol.

tornyi

Szerencsére unalmas ez a választási szezon, már majdnem olyan, mint egy igazi demokráciában — mert ugye mi még nem vagyunk ottan, hiszen folyvást emlékeztetnek bennünket, a rendszerváltás nem történt meg, itt egyre csak a rendszerváltoztatás zajlik, egyik törvényről a másikra; ezért is kell hivatalban tartanunk a mostani kormányt.

Az erről győzködő hirdetések gondosan egyetlen témára vannak hangszerelve: emlékszünk ugye az ősz miniszterelnökre a nagybetűs szöveg alatt: *„Köszönjük a nyugalmat. A türelem erejét."* Érezzük a szavakból az önbizalmat, a múltból szilárdan építkező jövőt, amit az ágaskodó kisgyermek testesít meg, aki iskolás írással értesíti az olvasót, hogy négy év alatt sokat nőtt. Értünk a szóból: ő az, aki a „Jöjjön el a te országod" jelszó alatt volt látható a jó múltkoriban még mintegy kisdedként, talán a szabadságot, a függetlenséget jelképezve (hogy a hitbéli — és épp ezért profánul vulgarizáló — asszociációkat most mellőzzük). A kisfiúra még térjünk majd vissza, de egyelőre próbáljuk megérteni a fő jelmondatot.

A nyugalom, amit megköszönnek, a *mi nyugalmunk* volt. Az nem (nagyon) sztrájkoltunk — ha panaszkodtunk is, és nyugodtan lekapcsoltuk a rádiót-tévét — ha tüntettünk is; röviden igyekeztünk elviselni a nehézségeket és mindent kibírni, amit ránk mértek. Akkor viszont a türelem is a *mi türelmünk* volt. De nem azt köszönik meg (nyilván itt is: *nekünk*) — hanem a *türelem erejét*.

Akkor próbáljuk értelmezni: ha megköszönik a türelem erejét, akkor megállapítják, hogy a türelmünk erős volt, hogy volt neki ereje, és ezért minket köszönet és hála illet. Következik ebből, hogy alakulhatott volna úgy is, hogy a türelmünknek nincs ereje, ami persze nem azonos azzal, hogy a türelmünk gyenge, hanem hogy erőtlen. Értelme ugyan ennek sincsen, de ez számít itten a legkevésbé.

Mint ahogy az is rejtély marad, miért rajzol (és miért ágaskodva?) a szabadságot, függetlenséget, sátöbbit jelképező kisfiú egy nyíllal átlőtt szívet a miniszterelnök úr jóságosan mosolygó képmása mellé: csak nem szerelmes a bácsiba, vagy esetleg az egész kormányba? Vagy a kisfiú mi lennénk, a gyermekkorú demokratikus nemzet, „aki" a bölcs apafigurához intéz szemérmes vallomást általa?

Természetesen az a bizonyos régi jó „nyugodt erő", ami oly sikerrel szolgált jelmondat gyanánt négy éve. De előbb — egy másik hirdetésben — mint kezdő táncoló a kályhától, lökjük el magunkat a régi rendszertől, mert *„még nyilvánvalóbbá tettük a szocialista korszak hanyagságát, amely a közösség érdekeire hivatkozva az embert fosztotta ki."* No hát az biztos, hogy a szocialista korszak az disznó módon hanyag volt, de azért esküszöm, fogalmazni meg lehetett tanulni benne, mert a múlt rendszerbéli magyartanár(nő) biztos megkérdezte volna egy piros aláhúzás mellett, miképpen foszthat ki bárkit is egy korszak *hanyagsága*. (Édes fiam, az absztrakt fogalom mellé ne tegyél konkrét alanyt követelő igét!)

A hirdetés utolsó mondata azonban már sokkal költőibbre sikeredett. *„Üdvözöljük azt a jogaiba visszatért erőt, amely biztonságos része a nemzet teremtő képességének."* Kár, hogy egyeseknek az a meggyőződésük: egy mondat attól lesz költői, hogy értelmetlen. Először is a mutató névmásra semmi szükség, tessék szíves kihúzni, ugyanis ez a bizonyos erő nincsen szembeállítva és feltehetőleg nem de akkor a következő félmondattal már igazán baj van. Milyen erő (vagy milyen tömeg) az, amely egy *képességnek* a része? És nem is akármilyen része, hanem biztonságos része neki, szemben netalán azokkal, amelyek nem biztonságos részei a nemzet imigyen megabsztrahált teremtő képességének. Igazából erre már csak Karinthyt tudjuk persziflázs formájában megidézni: tessék mondani, a hová micsinált micsodát tetszenek itt üdvözölni, amely milyen micsodája a nemzet micsodájának?

A gátolt állapot

Ez a gyöngyszem a variációs sor egy másik példányából származik, amely a földművelő gazdákat köszönti (*köszönti* — mint május elsején szokta volt a hangosbemondó...), s megállapítja, hogy *„megalázott és gátolt állapotukban is képesek voltak teremtésre."* Persze tudjuk, hogy azt akarta mondani, hogy annak ellenére voltak képesek „teremteni", hogy a múlt rendszer sokféleképpen megalázta és sok mindenben gátolta őket, de a költő, mint tudjuk, sűrít, és akkor vesszen csak az értelem!

[illegible] *„az újrakezdés bátorságát, amely Magyarország jövőjét rejti magában."* Az ország jövője tehát a bátorságban lakozik, akinek kulcsa van hozzá, az meg is láthatja, sőt, ki is engedheti, mint a dzsinnt Aladdin a csodalámpából. A bátorság pedig, miután üdvözölték, kecsesen visszainteget és a május 1-jei transzparensek alatt elvitorlázik a jövőbe.

Jobb lett volna persze az *újrakezdők* bátorságáról beszélni, s azt mondani, hogy a jövőnk az ő kezükben, és nem a bátorságban van, de hát akkor mivé lennének e veretes szófordulatok? Mert az igazsághoz hozzátartozik, hogy ezek az itten kárhoztatott, mert stílustalanul használt birtokos szerkezetek valójában biblikus eredetűek; Károli Gáspár fordításában találhatunk ilyen mondatokat: „Előáll vala János, keresztelvén a pusztában és prédikálván a megtérésnek keresztségét a bűnöknek bocsánatára." (Márk 1,4) Ami úgy értendő, hogy János arról prédikált az embereknek, hogy térjenek meg s vegyék föl a keresztséget, hogy bűneikre bocsánatot nyerjenek Istentől.

De még a Bibliában sem elég csupán hinni a szót; előbb érteni is illik.

RÉSZLET ÉS RÉSZLET

HETESI ATTILA

KIÁLLÍTÁSA

MEGNYITÓ: 1998. MÁJUS 15-ÉN, 18 ÓRÁTÓL
MEGTEKINTHETŐ: JÚNIUS 5-IG

LIGET GALÉRIA

1146-H BP. AJTÓSI DÜRER SOR 5.
NYITVA: KEDD KIVÉTELÉVEL
NAPONTA 14-18 ÓRÁIG

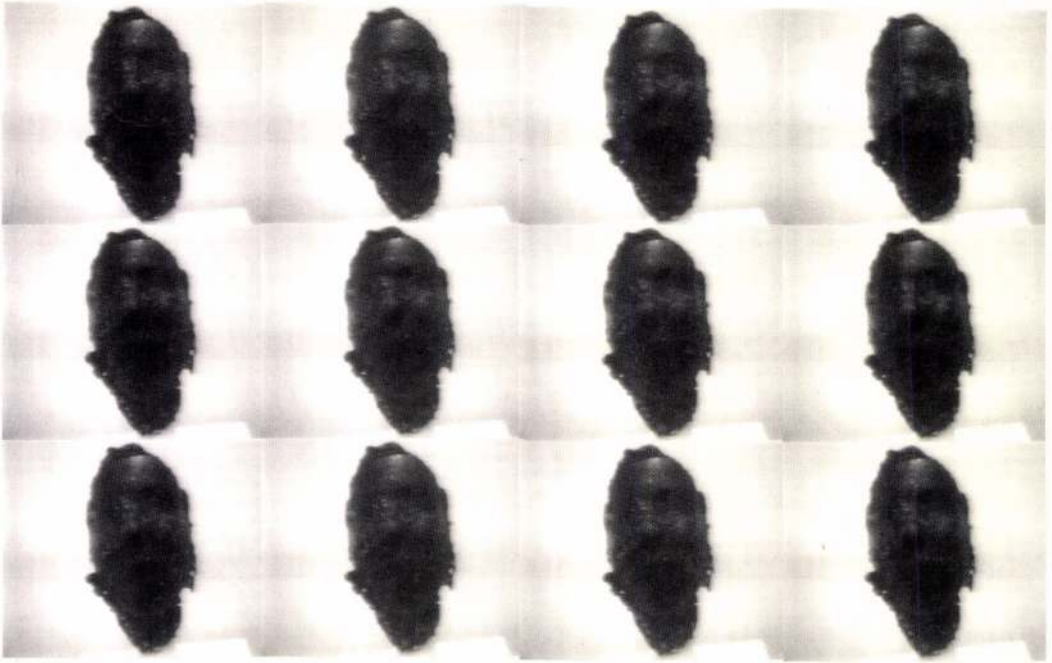

Meghívjuk Önt

HETESI ATTILA

képzőművész

REFLEX

című kiállítására

MEGNYITÓ:

1997. SZEPTEMBER. 5-ÉN 15 ÓRAKOR

MEGTEKINTHETŐ:

1997. SZEPTEMBER 30-IG
HÉTFŐ ÉS KEDD KIVÉTELÉVEL
MINDENNAP 11 - 17 ÓRÁIG

Támogatóink:

- Nemzeti Kulturális Alap
- Komárom-Esztergom Megye Önkormányzata
- Tatabánya Megyei Jogu Város Önkormányzata
- ASG kft Tatabánya
- D'omikron kft Tatabánya
- Sooter's foto Tatabánya
- Copy Land Tatabánya
- Dominó kft Tatabánya
- Fellner Jakab Középfoku Iskola Tatabánya

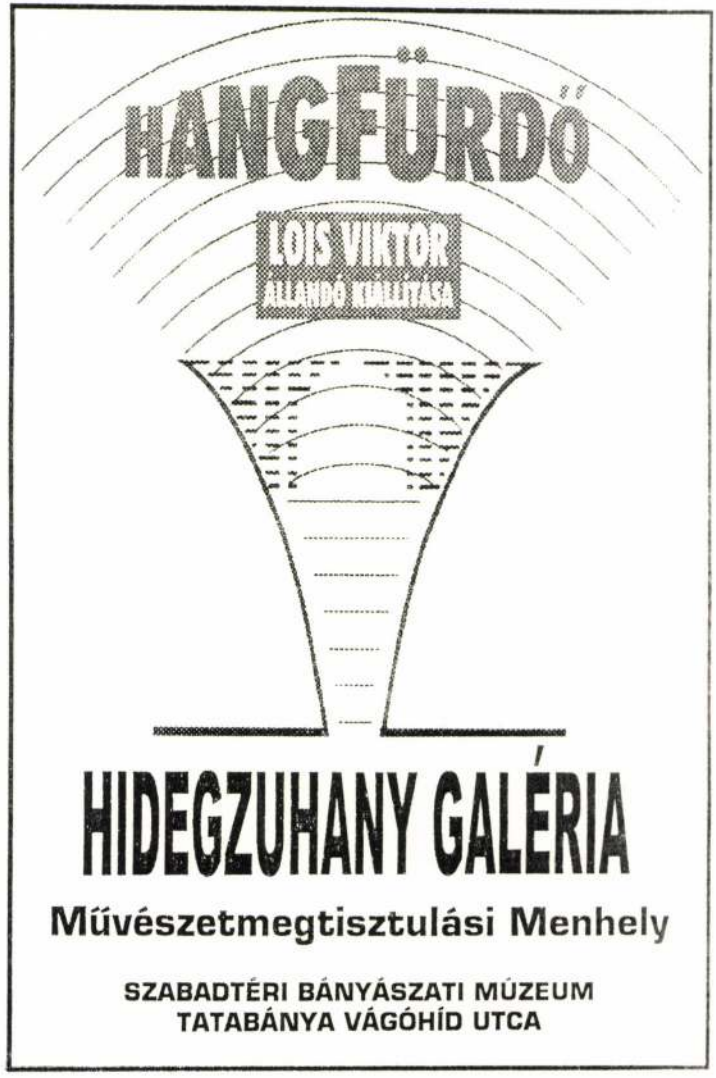

ÓBUDAI TÁRSASKÖR GALÉRIA

Budapest, III., Kiskorona u. 7.

RED ZONE

HETESI ATTILA

kiállítása

Megnyitja 2008. szeptember 9-én 19 órakor

BORDÁCS ANDREA

esztéta

A kiállítás megtekinthető szeptember 10-től október 5-ig
hétfő kivételével 14-18 óráig

nka
Nemzeti Kulturális Alap

Heteri Attila graf.

„Tudományt akarnak csinálni a futballból”

– Beszélgetés Jorge Valdanó-val –

Jorge Valdano a nyolcvanas évek egyik legnagyobb argentin futballistája. Klubsikereit a Real Madridban érte el, hazája válogatottjával 1986-ban világbajnokságot nyert. Az alább közölt interjút könyvének megjelenésével kapcsolatban (Jorge Valdano: *Los cuadernos de Valdano*, El Pais – Aguilar, 1997) készítette a *lateral* című folyóirat munkatársa. Ez a kulturális havilap Barcelonában jelenik meg, igazgatója *Dés Mihály*, a zeneszerző *Dés László* bátyja. A névválasztás alapja egy Elias Canetti-idézet: „Ami egyenes vonalban halad és kiszámítható, az jelentéktelen. Aminek súlya van, az a szabálytalan, főként pedig oldalsó [lateral] tudás”. Az interjú szerzője *Josu de la Torre*, fordítója *Agócs Károly*.

– Minden futballmeccs egy hosszú történet egy-egy fejezete, szereplőkkel, bonyodalmakkal, hősökkel... a századvég nagyszabású társadalmi regényében?

– Azzal vádolnak engem, hogy intellektualizálom a futballt, de le kell szögeznem, hogy mint ezúttal is, csak kiprovokálják belőlem. Én úgy vélem, hogy minden meccs egy-egy könyv önmagában is, nem pedig csak fejezet abban a bizonyos nagy könyvben. A futball szerintem nem valami nagy eszme, hanem inkább nagy szenvedély. Minden meccs egy zárt világ, tele váratlan eseményekkel, és sohasem lehet tudni, mikor következik be a mindent eldöntő fordulat. Lehet, hogy az első percben, lehet, hogy az utolsóban, mindenesetre a bizonytalanság kétségkívül az egyik legfontosabb tényező azok közül, amelyek izgalmassá teszik a futballt. Vannak szereplők, természetesen, mindenkinek megvan a maga tanítómestere, és a szerepe a darabban. És mint befolyásoló körülmény, ott van a közönség, aki miatt elkerülhetetlenül lámpalázasak a szereplők; ott vannak az edzők, akik hadvezérekként ülnek a kispadon, és akik a meccs alatt még a szerencséért is felelősek, meg persze a klubvezetők, akik az isten szerepét játsszák: edzők és játékosok sorsáról döntenek, de a meccs kimenetelét ők sem tudják eldönteni. A meccsnek saját törvényei vannak. Olykor ésszerűtlen, de mindig indulatokat, szenvedélyeket felszabadító törvényei.

– Kell még egy igencsak fontos szereplő.

– A csendőr?

– Mondjuk, hogy a csendőr, aki maga is részt vesz a játékban, és aki úgy látszik, nélkülözhetetlen: a bíró.

– Nem tudom miért, de én mindig hajlamos vagyok arra, hogy lebecsüljem a bíró szerepét.

– Talán mert ösztönösen is a játékos jut az eszébe róla.

– Igen, a játékos. Mégpedig a grundok játékosa. A meccsek, amikor trikókkal jelöltük a kaput a földön: a játék, amit csak akkor szakítottunk félbe, ha valami aljasság történt; ahol maguk a játékosok ítéltek szabálytalanságnak bizonyos, kirívóan heves belemeneséket, amelyek miatt már meg kellett állítanunk a játékot. Egyfajta önigazgatás volt ez. Én azt vallom, hogy a kiindulópont a labda, utána következnek a játékosok, akik egy darabig még megőrzik egyéniségüket a társaságon belül, és csak fokozatosan alakul ki a közösség, amelyet már futballcsapatnak lehet nevezni. Más szóval mindennek megvan a maga iskolája, ahogy a tangó is tanítja.

– Most Ön is újságírói berkekben mozog, és mintha csak szemlélő volna a díszletek között. Volt edzőként hogyan érzi magát ebben a szerepben: ebben a közegben, ahol annyi érdek ütközik, annyi pénz forog, és olyan nagy a nyilvánosság?

– Kényelmesen érzem magam, és mindenekelőtt felszabadultan. Edzőnek lenni azzal jár, hogy állni kell az össztüzet, reflektorfényben kell lenni. Amit mostanában csinálok, és ami egyébként nehezen behatárolható, nagyon könnyű és kellemes a számomra, de főleg semmilyen feszültséggel nem jár, ellentétben az edzősködéssel, ami viszont káros az egészségre. Én a játékosok módján szeretem a futballt. Most is, miközben beszélgetünk, képzeletemben jön felém egy sáros labda, és én leveszem mellel, így, zakóban és nyakkendővel. Betegesen irigylem a színészeket, írókat, festőket, akik egész életükön át meg tudnak élni a szenvedélyükből. Számunkra elérkezik a pillanat, amikor fel kell hagynunk a szenvedélyünkkel, mert fizikailag alkalmatlanná válunk arra, hogy folytassuk, és akkor valami más elfoglaltságban keresünk vigaszt, de nem találunk. Ebben a küzdelemben én továbbra is a futball emberének tekintem magamat. Pontosabban olyan valakinek, aki majdnem 360 fokos szögben fordult el ettől a játéktól. Ahhoz, hogy teljes legyen ez a fordulat, vagyis visszatérjek a futballhoz, az kellene, hogy szakvezető legyek, ami nem hiszem, hogy sikerülni fog, bár sosem lehet tudni. A játékos a pályán kifejezheti az érzéseit, felszabadíthatja a benne lévő feszültségeket, újra gyerek lesz, sokféle csínyt megengedhet magának, amit máshol nem követhet el: az edző viszont éppen ellenkező helyzetben van: őbenne csak gyülemlenek a feszültségek, ő diadalmaskodik vagy elbukik mások adottságaitól függően, és sokkal több mindenért teszik felelőssé, mint amit befolyásolni tud. Mert azoknak, akik manapság irányítják a futballt, fogalmuk sincs magáról a játékról, és könnyen hozzák kínos helyzetbe az edzőt, aki meg nem tud kihez fordulni a problémáival. Így aztán számomra az, hogy magasabban ülök a lelátón, egy rádiós fülkében, és kommentálom ami a pályán történik, anekdotákkal és a saját élményeimmel körítve, átvéve egyet s mást a mozi vagy az irodalom világából, kedvemre való, szeretem csinálni.

– Ön most egy igazi narrátor szerepét játssza, vagy inkább az Olympos mindentudó istenének a szerepét, aki kedve szerint irányítja hőseinek lépteit.

– De van egy lényeges különbség: az istenek az eljövendő események prófétái voltak, én pedig a már megtörténteké.

– A gondolatainak viszont mégiscsak lehet majd valamilyen hatása, hiszen nem éppen naiv és ártatlan szemmel látja a jelen valóságát.

– Ha naiv lennék, önmagamat csapnám be. A játék főszereplőjeként, vagyis játékosként indulva, ahogy egyre feljebb jut az ember, egyre kevésbé tudja befolyásolni az eseményeket. A játékos azonnal tudja módosítani azokat, az edzőnek még van valamennyi beleszólása, hiszen ő állítja össze a csapatot, ő határozza el a cseréket és ő dolgozza ki a taktikát. De feljebb már csak némi közvetett befolyása lehet az embernek, és persze minden stressztől mentesen.

– Érez valamilyen hatalmat a kezében attól, hogy a médiáknak dolgozik?

– Én inkább kommentátornak tartom magam, mint újságírónak, mert nem megyek a hírek után, hanem következtetéseket vonok le abból, amit megfigyelek. És az én balszerencsém az, hogy az álláspontom ellenkezik a mára kialakult normákkal: az én értékrendemben a legjobbak tehetsége áll mindenek felett, a futball általános valóságában ez azonban egyre kevésbé van így. Ott az első és legfontosabb a közös cél, a második a fizikai felkészültség, a harmadik pedig az üzlet. Más szóval egy Romário szilaj, kirobbanó tehetségének manapság nincs valami nagy presztízse, ellenkezőleg: gyanakvással nézik. Hát én meg éppen az ilyen fickókat becsülöm.

– Ők testesítik meg a klasszikus hős figuráját?

– Régen valóban felnéztek arra, aki kitűnt a többiek közül. Most csak különcnek tartják, aki mindig el akar szökni a nyájtól, és emiatt gyanakvással nézik, nem fogadják be sem a játékostársak, sem az újságírók, sem a klubvezetők, sem az edzők, pedig valójában az ilyen egyéniségek tették naggyá a futballt.

– Ilyen körülmények között milyen befolyással van a csapat az egyénre?

– Az a törekvés, hogy minél szervezettebbé, szakszerűbbé és szabályozottabbá tegyék ezt a játékot (a háttérben meghúzódó anyagi érdekekkel összhangban), oda vezet, hogy a stabilitás szempontjából veszélyesnek tekintik az ilyen egyéniségeket. És ez az, ami kétségbe ejt engem. Mert valójában ők viszik győzelemre a csapatot, ők lendítik fel az üzletet. Igaz, hogy nehéz emberek: mentalitásukban inkább művészek, mint futballisták. Idegen testek a csapatban: ők nem színészek, nem teniszezők, hanem futballisták, akik közösségben kénytelenek élni. Mindez megnehezíti az edző dolgát. Nekem az a szerencse jutott, hogy Maradona mellett játszhattam, és számomra megtiszteltetés volt ennek a zseniális játékosnak a társasága, akinek segítségével még világbajnok is lehettem. Az uniformizáló szemlélet mára már a játékosokat is megfertőzte. Mintha a futball valami nagyolvasztó volna: ha ez nem edz úgy, mint én, akkor ne játsszon, ha nem teljesíti ugyanazt, amit én, akkor ne játsszon. Én úgy látom, a futball egyre inkább valami sablonosító gépezetté válik. Csak a legjobbak tudnak fennmaradni, és azok is csak akkor, ha belesétálnak ebbe a mindannyiunkat egyformává gyúró gépezetbe. A többiek vagy elvesznek a süllyesztőben, vagy más, kevésbé professzionizált pályára menekülnek át.

– Úgy látszik, a sportban tükröződik mindaz, ami a századvég uniformizáló társadalmában történik: az önálló akarat háttérbe szorul, és a szelektálás a nagy show érdekében folyik.

– Az igaz, hogy ami az utcán történik, az megtörténik a futballban is, bár a futball néha eltúlzott formában tükrözi a dolgokat. A futballista általában sohasem kötelezte el magát a csapattársaival, de régebben talán rászánta magát arra, hogy lázadást szervezzen a hivatásával kapcsolatos követelései vagy az elszenvedett sérelmei miatt. Ez ma gyakorlatilag már nem fordul elő. A magányos lázadók, akik a természetüknél fogva azok, nem érnek el semmit, és azonnal ki is iktatják őket: Maradona, Romário. Még a FIFA könyörtelen büntetésével is számolniuk kell.

– Osztja-e az amerikai írónő, Carol Joyce Oates véleményét, miszerint az emberek többnyire azért szeretik nézni a nyilvános játékokat, mert olyankor újraélik gyerekkoruk kollektív élményeit?

– A futballistát már nem hagyják, hogy újra gyerek legyen. A futballista kész férfi, akinek meg kell felelnie a klub által támasztott követelményeknek. Nyerni kell, ez a legfontosabb, különben minden összeomlik. A játékosok sokszor rettegéssel gondolnak arra, hogy mi vár rájuk a következő napon. És mégis vannak, akik nem törnek meg. Az edzéseken látni, ahogy újra gyerekek: nem számolnak a következményekkel, megfeledkeznek mindarról, ami körülöttük van, és ami tulajdonképpen mesterséges; belemerülnek a rögtönzések világába, és akkor csodálatos dolgokat művelnek. De ez napról napra ritkább, mert még a szurkoló is, akinek a legkevesebb beleszólása van a *fiestába*, első számú ünneprontóvá lett. A szurkoló feltételes szabadságot enged a játékosnak: megkockáztatsz egy cselt, és ha sikerül, megtapsol, ha pedig nem, akkor az isten irgalmazzon neked. Ez a valóság. Más a helyzet viszont arra a játékosra nézve, aki fut egy labdáért, amikor mindenki tudja, hogy nem érheti el. Ő mégis úgy fut, mintha elérheti el, mert tudja, hogy ez a megszállottság hatásos. Végül persze nem éri el – mindannyian tudtuk, hogy nem fogja elérni –, de legnagyobb csodálkozásomra őszinte ováció hangzik fel a lelátón a játékos teljesen hiábavaló, nevetséges, de a közönségre nézve mégis hatásos erőfeszítése jutalmául. Már nagyon nehezen lehetne fordítani ezen a helyzeten, mert úgy látszik, mindenki beleesett ugyanabba a csapdába. A szurkoló és újságíró számára a győzelem vagy vereség témája nagyszerű lehetőséggel szolgál arra, hogy elleplezzék, milyen keveset tudnak minderről, a klubvezetőknek pedig a győzelem és a vereség határolja be az életét. Minden a visszájára üt, hiszen aligha lehet eredményesebb játékost elképzelni, mint Maradona, aki ha még egy kicsit bolond is és megfeledkezik mindenféle felelősségről, akkor még eredményesebb. Szóval van egy egész sor olyan körülmény, amit elhallgatnak, amiről nem szabad beszélni, és bár senkinek sem jó, hogy így van, úgy látszik, mindez a játék komolyan vételének, a túlzott mértékű professzionizálásnak a velejárója. Vagyis tudományt akarnak csinálni a futballból, és sémákkal kezdenek variálni, ami esztelenség: horror-könyvbe vagy viccgyűjteménybe való.

– Olyan a futball, mint valami folytonos vizsga?

– A vizsga abban a pillanatban kezdődik, amikor kiállsz ötvenezer néző elé: nincs, aki megmentsen a lámpaláztól, de ha még meg is fenyegetnek, hogy agyonlőnek, ha elveszíted a meccset, akkor teljesen lebénulsz. Mondtuk is egyszer a Tenerife játékosainak, hogy olyan ez, mintha ott állna előtted Claudia Schiffer meztelenül. És figyelmeztetnének, hogy most aztán igyekezz, mert ha nem lesz megelégedve veled, akkor megöl. Ő megadja a jelt, és ha jó neki, akkor jön még egy forduló, ha pedig nem, akkor falhoz állít és agyonlő. Hát így bizony ég veled, Claudia Schiffer, szex, izgalom, erotika, csábítás, és szervusz világ!

– Ön edzőként szemmel láthatóan más szerepet játszott, mint a többi, ismert edző. Azért csinálta másképp, mert szeret játszani?

– Én azt szeretem a játékban, hogy minél jobban játszik az ember, az annál inkább a javára válik. Ez nem csupán etikai vagy éppen romantikus álláspont, hanem céltudatos is. Én azt vallom, amit a *Valdano feljegyzései* című könyvemben így fogalmaztam meg: „minimális rend és maximális szabadság”. Egyébként a csapattal kapcsolatban is más elképzeléseim vannak, mint a többieknek. Én hiszek a szolidaritásban, a csapat lelki közösségében és a játékosok hálájában. Most az önzés irányába taszigálják a játékosokat: aközött, hogy valaki gólpasszt ad vagy maga lövi a gólt, pénzben több milliónyi is lehet a különbség. És ennek szintén megvannak a maga káros következményei.

– Folytatva a játékunkat, köztudott, hogy az idő örök témája az irodalomnak. Mit jelent az Ön számára?

– Erről a témáról nem nagyon akarnék beszélni, nehogy megint azzal vádoljanak, hogy hivalkodom a gondolkodói vénámmal. Az idő minden bizonnyal az egyik legfontosabb tényező a futballban, amiről viszont nemigen szoktak elmélkedni. Egy mexikói író, Juan Villoro mondta, hogy az utolsó perc is hatvan másodpercig tart. Annak a szurkolónak viszont, akinek a csapata nyerésre áll, ez a hatvan másodperc végtelen hosszúnak tűnik, míg a vesztésre álló csapat szurkolója számára csak sóhajtásnyinak. A futballnak saját dimenziója van, bár ott is ugyanolyan gyorsan telik az idő, mint az utcán, de egy másik dimenzióban. Ez egy elszigetelt, zárt kilencven perc, egy külön világ.

– És játékosként mit jelentett az idő az Ön számára?

– A futball tudatosította bennem az idő múlását. Nagyon jó az időérzékem, hiszen a játékosokban előbb-utóbb kialakul egy belső óra, különösen a pályafutásuk vége felé. Számunkra az idő múlása – nem én mondom, hanem a pszichológusok – a halál gondolatához kapcsolódik. Úgy is emlegetjük a halált – azt hiszem, Juan Villoro szavaival –, hogy „a három utolsó, gyászos sípszó”. Nyilván vereséget kell érteni alatta: prii, prii, prii. Az ember óhatatlanul is rokonítja a meccs végét jelző sípszót a halál gondolatával. Ugye, hogy így van?

Hetesi Attila rajza

LICHTHOF

Trópusok

Ezt senki se gondolta, alig kilenc évvel a rendszerváltás után egész Józsefváros két pofára zabálja az ananászt.

A hondurasi ananászt.

Csak ment előre a világ.

A venezuelait jobban szereti, mert harsogóbb, de az ritkán van, viszont a Julius Meinlben csak koreait árulnak, hát olyat rendes józsefvárosi, ha véletlen a szatyrába esik se venne magához, az nagyon snassz, még ha gránátalmát adnak mellé ajándékba, akkor is (a gránátalma is koreai).

Gránátalma is van az aluljáróban, de normális, és csak ötven forint, senki nem érti ezt a zilált behozatali politikát, a Bali szigetekről jön, válogatni is lehet, legjobban egy kockásinges hajléktalan szokott, há' hogy néz ki ez az alma, baszki, ilyen tottyadtan szedted a fáról?

Egyé' kókuszdiót, baszki, az kemény, mondja ilyenkor a gránátalmaárus és kikap a ládából egy kókuszdiót, száz forint, mint az ananász, a mozdulat kissé heves, a kókuszdiók ugrálni kezdenek, az egyik kibucskázik a ládából; a kockásinges közelebb hajol, elkezdi a kókuszdiót kopogtatni, mint egy dinnyét, megrázza, lotyogtatja egy darabig, megismétli a másikkal, ebbe' alig van tej; az árus elunja, vállat von: menj a közértbe, vegyé' pasztőrzöttet.

A kockásinges a hawaii papayát szereti a legjobban.

A múltkor volt hawaii papaya, de az egész aluljáró utálja, keserű a magja; még a mexikói hagyján.

A kockásinges mindig a nyolcadik kókuszdiót veszi meg. Hetet végiglotyogtat, de a nyolcadikat mindig megveszi, elindul az illemhely felé, és az illemhelyet működtető egyéni vállalkozótól elkéri a fűrészt.

A kókuszdiót az aluljáróban rókafarkú fűrésszel nyitják ki, amit az egyéni vállalkozó lízingel húsz forintért.

Föl akarta emelni harmincra, mikor az illemhely használati díja is emelkedett, de ez a hajléktalanok körében akkora fölzúdulást okozott, csaknem demonstrációvá fajulva az illemhely előtt, hogy a vállalkozó kénytelen volt szándékától elállni; a hajléktalanok azzal fenyegetőztek, hogy vesznek egy fűrészt a Hatlépcsősben. A hajléktalanok a kókuszdiót mindig a tetején kezdik fűrészelni, függőlegesen, mert úgy a legkönnyebb. Könnyűnek így sem nevezhető, mert a fűrész foga állandóan kiugrik a vájatból és a legkülönfélébb helyeken újabb és újabb vájatokat váj, amelyekből aztán megint kiugrik; nem beszélve arról, hogy a függőlegesen kettéhasított kókuszdióból a tej java része, az aluljáró kövezetére sőt a hajléktalan ruházatára kezd locscsanni, amit viszont az egy boszorkányosan ügyes mozdulattal megállít, és a maradék kókusztejet azonnal a torkába önti. Egyedül a kockásinges fűrészeli vízszintesen a kókuszdiót: szépen lefűrészel róla egy kalapkát, lassan, apránként kortyolgatja el a kókusztejet, aztán a rókafarkú fűrésszel kókuszkockákat készít; különc ember, egyszer a Hatlépcsősben a kivájt kókuszdióba kérte a málnás fröccsöt, a csapos elébb eltátotta a száját, aztán vállat vont és beletöltötte. De szívószálat nem adott, a kockásinges hiába kérte; nincs baz'meg; hát vegyetek baz'meg; nem Hawaiin vagy baz'meg; azt se tudod az hol van, baz'meg; pálmafát nem akarsz baz' meg; de.

A hajléktalanok az ananászt is a rókafarkú fűrésszel hámozzák, de ezt a vállalkozó nagyon utálja, a fűrész tiszta ragacs lesz.

Estére egyébként is tiszta ragacs; maga az aluljáró is, az utcaseprők seprőjére hondurasi ananász ragad, a seprők körbesöprik az alvókat, szétkenik a kövezeten a kókusztej-foltokat, a hajléktalanok kókuszdarabkákon alszanak, meg-megfordulnak, horkantanak, a holnapi ananászról álmodnak; a kockásinges pálmáról.

Molnár Erzsébet

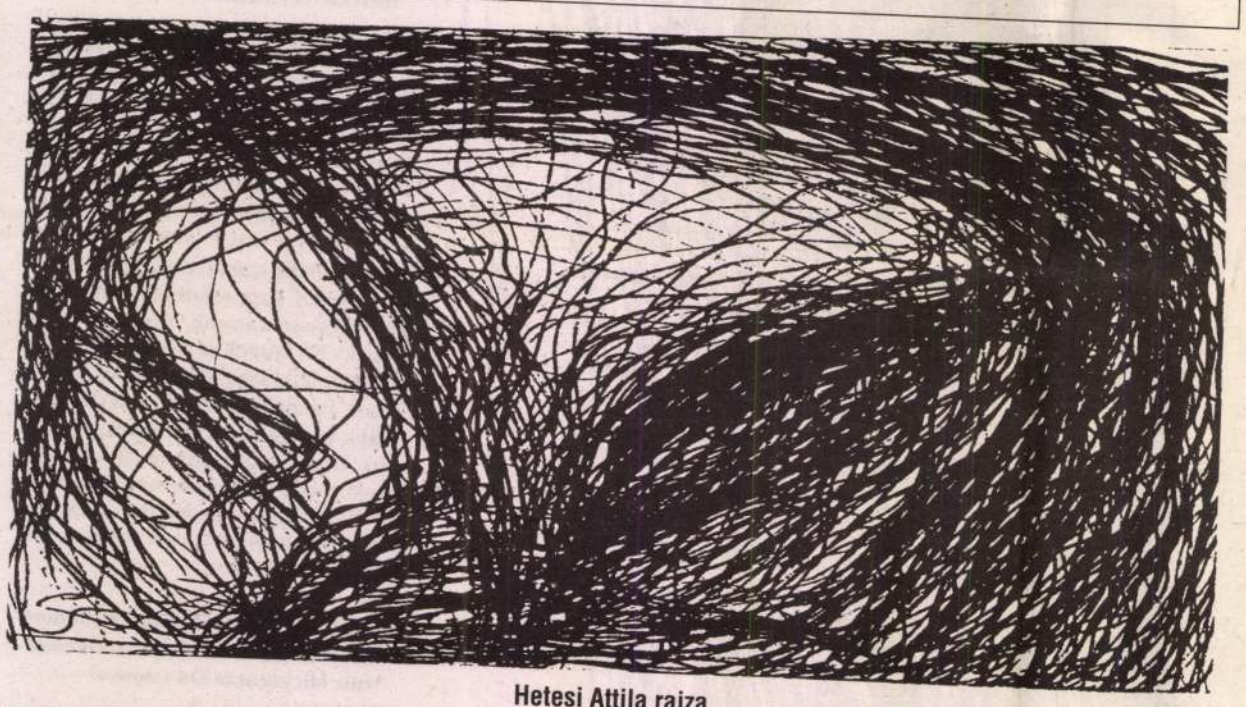

Hetesi Attila rajza

A mozgás keresztmetszetei

– Hetesi Attila rajzai elé –

Hetesi Attila legutóbbi munkáival a determináló, sematizáló rend ellen lázad. Az ember teremtette rend ellen, amely statikus közömbössége által megállítaná az időt, elfojtana minden változást. Ezeket a munkákat nehéz lenne reprodukálva bemutatni, monotóniájuk által csak felsorakoztatva érvényesülnének igazán. Együtthatásuk által a négyzetes kalodába szorított lüktető vonalak fájdalmas és szorongató érzést váltanak ki a nézőből. Ezt a zártságot még fokozzák a rajzok mellett felsorakoztatott, bitumenből öntött fejek komor sötétsége.

A tehéntől a kockáig című evolucionista és vulgáris művészettörténeti fejlődésképletet is megcáfolja munkáival. A sűrűn berácsozott fekete négyzetek negatív kisugárzásai által kételkedni kezdünk a végletekig leegyszerűsített geometriai világkép áldásos hatásaiban. Sajnos mostanában az esszenciális geometrizmus mint képzőművészeti irányzat a kifejezés helyett az üres dekorativitás irányába „fejlődik". Malevics négyzete mögé bújva és a keleti mandalák poszternépszerűsége által fölényeskedő álezoterizmussá vált ez a megújulásra váró irányzat. Hetesi Attila a dinamika és a mozgás fokozatos kirekesztésével nem egy derűs, nyugodt állapothoz jutott el, hanem a redukcionizmus nyomasztó zártságát találta meg. Ki mit keres, azt talál – mondhatnánk, de ez a szorongással telített geometrizmus sokkal hitelesebb és összetettebb, mint a tökéletességet mímelő elegáns társa.

Hetesi Attila korábbi, energikus – de már színtelen – festményeinél a tragikus hangvétel mellett még volt egyfajta romantikus, panteista íz. A hömpölygő massza már erővonalakká csupaszodott. A mozgás dinamikusságát, az anyag átalakulását már csak ritkuló vagy sűrűsödő vonalnyalábok fejezik ki. Először lemondott az expresszív módon megjelenített figuráról, majd a színről, és most kezd eltűnni a forma. Mintha a világ csupasz szerkezetét keresné, azt az egyetlen idegszálat vagy ütőeret, amely az egész világot táplálja, élteti.

Az *ÉS* hasábjain szereplő rajzok ennek a lecsupaszító folyamatnak a részei, amikor már végleg elszakadt a tárgyi világtól. Az összevonás által kilépett a részletekből, lemondott a közvetlenül ható érzéki ábrázolásról. Az érzékelés határai nem engedik a továbblépést, az összevont, absztrahált forma tartalmához hozzátartozik a formán túli sejtetés. A művész tevékenysége nem csak absztraháló folyamat, hanem egyben kiválasztó is, mert a valósságot alkotó elemek végtelenjét nem képes feldolgozni, összesűríteni. Mégis, ezek az alapképletekhez hasonlítható rajzok, a valóságtól függetlenítve a világ rejtett mozgására utalnak, bennük a mikro- és makrokozmosz összeolvad. A nagy összefüggő rendszerekből csak részleteket látunk. Az ismétlődés lüktető ritmust szül, minden gesztus – vagy akár csak egy rezdülés – egy nagyobb rendszer, rendezőelv részévé válhat. A rajzok azt sugallják, hogy a világot ismétlődő formációk, törvények szabályozzák. Ezek a térben, időben és bennünk meghúzódó ritmusok egységes, összefüggő valóságként jelennek meg mindenben, a rendet sugározzák a véletlen szeszélyes külsőségei által is. Az ember egyszerűsíti ezeket a bonyolult és összetett szövedékeket. Formális rendszere csak egyetlen képlet – sejtet, utal a mindenségre, de csak a közvetlen, érzéki közelség által fejezheti ki létét.

A rajz most még a tér-idő kontinuum kézjegy-geometriája, benne van az áramlás, a fejlődésre kényszerítő bizonytalanság. Gravitációs erők, mágneses terek befolyásolják a vonalkötegek összesűrűsödését, bomlását.

Minden anyag – s főleg az ember, az ember gondolata – a gravitáció törvényének van alávetve. Feszültség és nyugalmi állapot egyszerre. Ha megszűnne ez az állapot, ez a kényes egyensúly, akkor a káosz minden vonalat elnyelne, vagy összekuszálna.

Gaál József

TÁLTOS RAJZKÖR
1123 Budapest, Táltos u. 8.
Tel./Fax:
202 4900

Műgyűjtés

Olcsó drágaságok

Potom pénzért bútor ma már nem létezik (a drága fát és a hasonlóképp drága asztalosmunkát akkor is meg kell fizetni, ha a produkció nem tekinthető műtárgynak), de paradoxonként az ellenkezőjét is elmondhatjuk a szépen gyarapodó iparművészeti aukciók tapasztalatai alapján: bútorokért nem szokás olyan hevesen licitálni, mint némely méltán nagynevű festő (mostanában elsősorban Rippl-Rónai József) munkáiért.

Ennek az egyik oka: bútorok ritkán nevesíthetők. Gyakorlatilag csak századunk régiségnek még nem nevezhető darabjai, mert a jelzett antik bútorok eleve muzeális értékűek, és ilyenekkel a hazai műkereskedelemben nem találkozunk. A gyári jelzések (cédula vagy fémbiléta) úgyszintén kivételesek, a napi használat vagy a különféle átalakítások során ezek könnyen elvesznek. Márpedig ami nem köthető nevekhez, sőt ismert személyiségekhez vagy márkás cégekhez, annak az ára – nem az értéke! – nehezebben emelkedik: százötvenről – mondjuk – kétszázra, kétszázhúszezerre; az egymillióért áruba bocsátott írószekrényért esetleg háromszázezerrel adnak többet. Talán legnagyobb arányban éppen ezek a nem egészen filléres „anonim" műtárgyak maradnak eladatlanul.

Holott minden viszonylagos. Ha azt vesszük, hogy ma valamirevaló konyhabútor (mármint berendezés, amely gyári szériatermék) félmilliónál kezdődik, akkor egy szecessziós, intarziás tálalóért kétszázezer nem sok. Ha egy bőr ülőgarnitúráért az áruházban több százezret kérnek, akkor a múlt századvégi biedermeier szalonegyüttes mintegy százezerért akár olcsónak is mondható áron került kalapács alá.

Bútort – mérete miatt – nem lehet bőröndben vagy az autó csomagtartójában a határon átcsempészni és aztán Bécsben vagy Münchenben a hazai ár többszörösséért értékesíteni. Ezért aztán akár meg is nyugodhatunk, hogy amit kínálnak, az valódi, hiszen az értékeink – többségükben – idehaza maradtak. Így gondoltam magam is, jámbor és naiv lélek, míg az élet egy szép napon (jópár éve ennek) el nem sodort abba a hatalmas raktárba, ahonnan vevőre (elszállításra) vártak a régi bútorok. Nem állítom, hogy ott egytől-egyig pazar darabokat láttam volna (sem idő, sem mód nem volt alaposabb szemlélődésre), sőt a tisztesség azt diktálja, hogy ide írjam: muzeológus kollégáim minden bizonnyal kivették és visszatartották közülük azokat, amelyek komoly értéknek számítottak.

Az ember mégis gyanakvó. Nemcsak az a tudat int óvatosságra, hogy mindenki – még a legjobb szakember is – tévedhet: véletlenül átmegy a szűrőn az, aminek itthon illene maradnia. (Ezért is jó az aukció, a műkereskedelem nyilvánossága.) Elgondolkodtat ugyanakkor az is, hogy a bútor csak a tapasztalt szemnek árulja el magát. Ügyes ebenisták (mert nálunk is vannak ilyenek) keze alatt néhány megmaradt töredékből – korabeli bútorok fényképei és tervrajzai, a kézikönyvek reprodukciói segítségével – akár mestermű is születhet. Ez esetben a tündöklő fényezés, amely akár árulkodhatna is, óhatatlanul megtéveszti a régiségben gyönyörűséget kereső vásárlót. Úgy véli, hogy amit kínálnak, az tökéletes, holott inkább csak új.

De elég is az aggályoskodásból. A vevők, ahogy tapasztalható, óvatosak. Régi bútorra egyelőre ritkán költenek milliókat. Talán mert nem segítik őket a szakkönyvek, amelyekből éppen az olyan – nem stílustiszta – darabok hiányoznak, amelyek viszont a régiségkereskedésekben dominálnak. Mindenesetre a népművészeti aukciókon kínált bútorok – ládák, padok például – majdnem olyan sikeresek, mint a kerámiák.

Vadas József

Hetesi Attila rajza

Nagyházi Galéria és Aukciósház
1055 Budapest, Balaton u. 8.
Tel.: 331-9908, 312-5631,
Fax: 331-7133

Kvalitásos festmények, ékszerek, bútorok, szőnyegek, üveg, porcelán és ezüst dísztárgyak valamint hagyatékok és gyűjtemények vételét, eladását és árverezését egész évben vállaljuk.
Árverezéseinkre a tárgyfelvétel folyamatos.

Robert Lacombe
Directeur adjoint de l'Institut Français de Budapest
a le plaisir de vous inviter
au vernissage de l'exposition

Gábor György Nagy
Attila Hetesi
Szilárd Cseke - Dezső Szabó
COPIES CHANGEANTES

le lundi 11 decembre 2000
à 18h30
à l'Institut Français de Budapest.
L'exposition sera inaugurée par
József Készmann
historien de l'art.

L'exposition est ouverte jusqu'au 15 janvier 2001,
du lundi au vendredi de 10h à 19h
(l'Institut Français de Budapest, 1011 Budapest, Fő utca 17.)

HETESI Attila

Robert Lacombe
a Francia Intézet igazgatóhelyettese
tisztelettel meghívja Önt

Nagy Gábor György
Hetesi Attila
Cseke Szilárd - Szabó Dezső
VÁLTOZÓ MÁSOLATOK

című kiállítására,
amely 2000 december 11-én
18 óra 30-kor nyílik
a Francia Intézetben.
A kiállítást bevezeti
Készmann József
művészettörténész.

A kiállítás megtekinthető 2001 január 15-ig
hétfőtől péntekig 10h-tól 19h-ig
(Francia Intézet, 1011 Budapest, Fő utca 17.)

Liberté • Égalité • Fraternité
RÉPUBLIQUE FRANÇAISE

INSTITUT FRANÇAIS DE BUDAPEST

VÁLTOZÓ MÁSOLATOK

COPIES CHANGEANTES

Nagy Gábor György

Hetesi Attila

Cseke Szilárd - Szabó Dezső

„FOLYAMAT II."

HETESI ATTILA

KIÁLLÍTÁSA

1994 SZEPTEMBER 2-16.

MEGNYITÓ: 2-ÁN 18 ÓRÁTÓL

LIGET GALÉRIA

1146-H Bp., Ajtósi Dürer sor 5.

Nyitva: kedd kivételével naponta 14-18 óráig

F.k.: Reszler Erneszti

KÉSZPÉNZZEL BÉRMENTESÍTVE
1994.-8.22.
BP 62 86

Markoja Csilla

Bp. Hevesi György 46.
1156

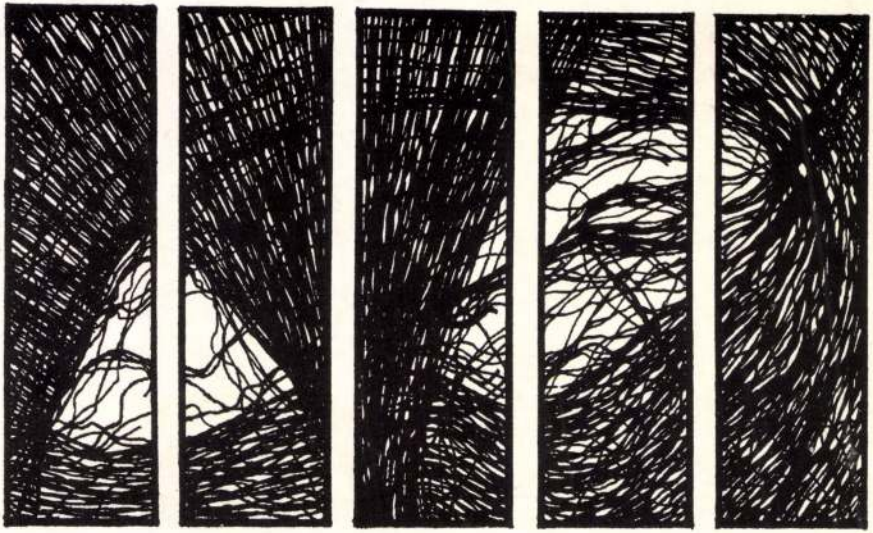

A VÍZIVÁROSI GALÉRIA
TISZTELETTEL MEGHÍVJA ÖNT

HETESI ATTILA

AKCIÓ ÉS ORGANIZMUS
CÍMŰ KIÁLLÍTÁSÁRA

A KIÁLLÍTÁST MEGNYITJA
GERGELY MARIANN
MŰVÉSZETTÖRTÉNÉSZ

1996. JÚLIUS 4-ÉN, 18 ÓRAKOR

MEGTEKINTHETŐ:
1996 JÚLIUS 4-TŐL 26-IG
KEDDTŐL PÉNTEKIG 13–18 ÓRÁIG
SZOMBATON 10–13 ÓRÁIG, VASÁRNAP ÉS HÉTFŐN ZÁRVA

BUDAPEST ART EXPO – VÍZIVÁROSI GALÉRIA
1027 BUDAPEST, KAPÁS UTCA 55. – TELEFON: 201-6925

MARKOJA CSILLA
Budapest
Hevesi Gy. u. 46.
1156

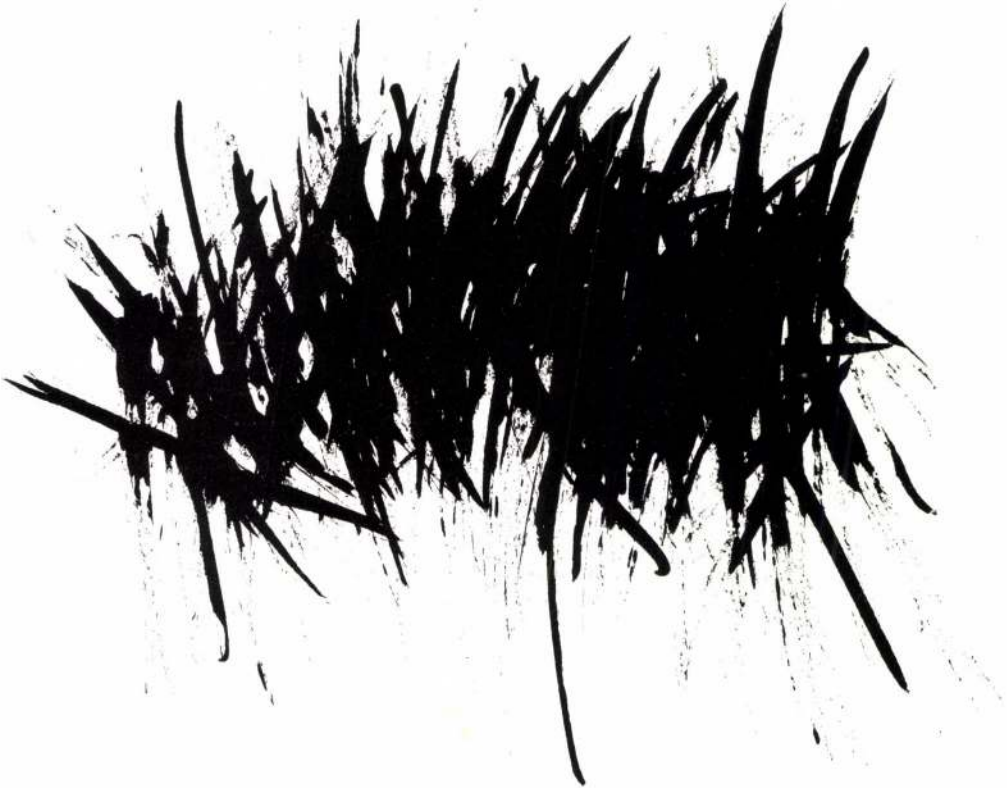

Heteri Attila

HALÁSZ PÉTER:

A „Huszonegyéves férj"

A közelmúltban meglátogatott Budapestről régi barátom, Barabás Tamás, a veterán és fáradhatatlan, szorgalmában felülmúlhatatlan újságíró. Látogatása alkalmával, amint az tollforgató emberek hagyományos szokása, szemügyre vette könyvpolcaimat is, ugyan miféle újdonságok lelhetők fel rajtuk és tekintete közben megakadt az én regényeim (fájdalmasan) rövid során is. Önkéntelenül mentegetődzve jegyeztem meg, hogy volna még egy, a „Huszonegyéves férj" című, amely azonban végérvényesen, annyi egyébbel együtt, elveszett. — Végérvényesen nem vész el semmi — mondta erre Tamás —, majd előkerítjük. — Reménytelen — legyintettem —, a könyv 1943-ban jelent meg, tehát több mint ötven éve már, kiadója, az „Irodalmi és Színházi Kft.", régesrég megszűnt, hogy lehetne rátalálni? Tamás nem válaszolt, a csüggedt kérdést figyelmen kívül hagyta. Rövid idővel később csomagot hozott a postás, benne a „Huszonegyéves férj" xerox-gépen lemásolt 200 oldala és mellékelve hozzá Tamás levele, melyből a következő részletet szó szerint idézem.

„Szégyen ide, szégyen oda: először voltam a Széchényi Könyvtárban. Azaz egyetlen egyszer, a hatvanas évek közepén, a zárolt osztályon. Szerencsére zárolt osztály nincs többé. Megint tapasztaltam, hogy az öregségnek vannak előnyei is, nyugdíjas a könyvtárat ingyen veheti igénybe, a többiektől sem kérnek éppen vagyont, évi 100 forint a beiratkozási díj. Nézem a H.P.-kartonokat. Mindened megvan itt. Még a Deeds-től Pechéur-ig terjedő, különböző álneveket jegyzett műveid is ott vannak. Némelyik regényed több kiadásban, például New York-iban, Tel-Aviv-iban, München-iben, stb. Ennek nagyon megörültem. Szenilitásom miatt apró malőr következett. A könyvet kikérő kartonra rá kell írni a szerző nevét, a mű címét, a magam nevét és címét, de a legfontosabb a raktári szám, mert csakis annak alapján keresik. Legalább hat számjegyű. Mit tesz a szenilitás, az utolsó számjegyet elírtam, minek következtében egy Titóról szóló bolgár(!) nyelvű könyvecskét hoztak ki nekem. Újra kartonnézés, új kikérő karton, újabb félóra várakozás. Végre, megvan! Ekkor mentem a hölgyhöz, aki a másolások ügyét intézi. Kedves, közvetlen asszony, megkérdezte: „Ez a szabadeurópás Halász Péter?" Szóval ismert. Várakozás közben elmondtam ügyetlenségemet, mire kiderült, hogy ő is követett el már hasonlót, pedig régen itt dolgozó, diplomás könyvtáros, egyszer ő is eltévesztett egy számot a kartonon, egy gyermekvers-kötetre várt és Kádár János válogatott cikkeit és beszédeit hozták ki neki helyette. Különben Bartókné Mészáros Karolának hívják a hölgyet, kérdésemre közölte, hogy a nagy Bartókhoz semmi köze, Mészáros Lázárhoz viszont igen, annak leszármazottja".

(Tamás levelének idézett részletéhez két lábjegyzetet fűznék. Az egyik, hogy a „szabadeurópás" jelző alkalmasint életem végéig kísér, amit inkább elégedetten, mintsem tartózkodással fogadok, szemben néhány hajdani kollégámmal, akik szívesebben vették, ha nevüket és személyüket inkább történészként, vagy „rendező" gyanánt regisztrálták egykoron. A másik meg rövid tájékoztatás arról (meglehet szükségtelenül), hogy a hölgy őse, Mészáros Lázár altábornagy 1848-as hadügyminiszter volt, Kossuth híve és bizalmasa, majd társa a menekülésben, angliai emigrációban hunyt el.)

Tamás leveléből hosszabban idéztem, mint majd a „Huszonegyéves férj"-ből — abból ugyanis egyáltalán nem —, aminek az a magyarázata, hogy a levelet mulatságosabbnak találom, mint a huszonegy éves koromban írt regényt. A kezemből ily régesrég kikerült „művekkel" mindig viszolyogtató érzéssel nézek farkasszemet. Ma már minden mondatát másként fogalmaznám, egyes szavak hanyag ismétlődése szégyennel tölt el, a stiláris botladozások meg bosszúsággal. Az, hogy az ötven évvel ezelőtt írt regénnyel — barátom jóvoltából — történt találkozás okából miért foglalkozom mégis, a továbbiak során kiviláglik.

Néhány mondat magáról a történetről, persze, elkerülhetetlen. A regény főszereplője Gábor, huszonegy esztendős pesti fiatalember, beleszeret a bájos, tizenkilenc éves, „bronzhajú" lányba, akinek beceneve: Babica. Gábor — nem meglepő módon — hódító szándékkal közeledik a lányhoz, Babica azonban ellenáll. Ha megtenné „sohasem tudna szülei szemébe nézni". Gábor úgy érzi, hogy enélkül a lány nélkül nem tud élni, ami ebben az ifjú korban nem éppen ritka érzéki baleset, marad tehát a házasság lehetősége. A fiú korán veszítette el a szüleit, magányosan él, kistisztviselő egy vállalatnál, s a meghitt otthon utáni vágyakozás is erősen él benne. Babica viszont tipikus pesti úrilány a szülői otthonban, egy kissé elkényesztetett és kordában már nehezen tartható, a szülők tehát őszinte örömmel észlelik a láthatáron felbukkant, egzisztenciálisan már valamelyest megalapozott, rokonszenves férj-jelöltet. Gábor feleségül veszi a bronzhajú lányt, a szülők — hozományként — szép kis lakást rendeznek be nekik, látszólag teljes a happy-end. De hamarosan elindul a kételyek és konfliktusok sorozata, aminek egyszerű magyarázata, hogy a tizenkilenc éves feleség sokkal érettebb, mint a huszonegy éves férj, sőt, a tizenkilenc éves feleségnek már „múltja van", már volt az életében „valaki", egy orvos, akinek emléke még mindig kísért. Gábor féltékeny, csalódott, elveszített függetlensége is mind gyötrelmesebben hiányzik neki, a meggondolatlanul gyorsan kötött házasság a regény végére felbomlik, nem nagy dráma, de nem is könnyed epizód, alkalmasint nyomot hagy mindkettejükben, hosszú időre.

Mondani sem kell talán, hogy a regény személyes élményben gyökerezett, én ugyan nem házasodtam meg valójában, de „majdnem" és a regényben megírtam, hogy mi lett volna, ha... Egy kissé kíméletlenül bántam el a történetben a bronzhajú lánnyal, sőt, még a szüleivel is, lehettem volna lovagiasabb, de Graham Greene-nek, az angol írónak tökéletesen igaza volt abban, hogy minden író szívében van egy jégdarab, amely fizikai törvény alól, úgy látszik, az író-palánta sem kivétel.

Ami azonban a regény újra-olvasásakor leginkább elgondolkoztatott, hogy főszereplőin és szereplőin, tehát Gáboron, Babicán, a szülőkön és a történet epizodistáin kívül volt eg mindegyiküknél erősebb és színesebb főszereplője: Budapest. Utcák, kerületek, házsorok, kávéházak, nyári teraszok és mindenek fölött budapesti emberek kelnek életre benne, a Nagykörút, a Dunapart, hidak és parkok, Gábor bolyongásainak, töprengéseinek és benyomásainak színterével együtt mindezek statisztériája is, pincérek, házmesterek, bárhölgyek, a hivatali főnök, kollégák és kolleginák. Sőt, az újság is megelevenedik Gábor kezében, címek, főcímek és cikkek, az ilyen például, hogy „Költőnő lett a cipőfűzőt árusító kislányból: Halassy Juci meglepő karrierje". Nos, valóban volt egy ilyen „cipőfűzőt árusító kislány", aki markában néhány cipőfűzővel járt-kélt a kávéházi asztalok között, tizenhat-tizenhét esztendő körüli bakfis. Elképzelhető lenne, hogy ilyen árucikkből megélhetett valaki? Szó sem lehetett róla, valójában nem árult Juci semmit, szerencsére önmagát sem, Juci évtizedekkel előzte meg a majdani „flower-child"-okat, valójában az volt ő modorban, ócska ruhácskában, tágranyitott, ártatlan szempárral. Verseket írt, szívről, szeretetről, békéről és reményekről, meg persze szerelemről is, már amennyit tudott róla. A néhány cipőfűző csak „alibi" volt, komolyan nem vette senki, Juci belépőjegye a Japán-kávéházba, mert hiszen annak a „törzsárusa" volt, másfajta kucséber-próbálkozókat előztek a főpincérek és pincérek, Jucit azonban sohasem, ő oda tartozott, mert a Japán irodalmi kávéház volt, márványasztalainál írók, újságírók, kiadók, zeneszerzők és kottapapíron hangszerelők dolgoztak, vagy töltötték az időt. Juci megállt az asztaloknál és elmondta egy-egy versét, amiért, amúgy mellékesen, mindig „leesett" egy pengő, amit ő ugyanolyan mellékesen tett el. Egy napon aztán az egyik kiadó elkérte Jucitól valamennyi költeményét és megjelentette egy szép kis kötetben. Olcsón kinyomtatta a Semmelweiss-utcai „Bányai és Várkonyi" könyvnyomda, amelynek a mettőrje az a Gerő Dezső volt, aki 1956 után Amerikában telepedett le, nyomdát létesített és „Pilvax" néven magyar könyvkiadót. Lehet, hogy Juci verseskötetének „önköltségi" előállítását is Dezső végezte el. Szívügye volt az irodalom. Így tehát csakugyan költőnő lett Juciból, „profi", egy-kétszáz példány verseskötettel szankcionáltan. Ennél többel a hivatásos költők sem dicsekedhettek. Vajon mi lett Jucival később? Ki tudja? Otthon maradt, vagy elsodorták az események, amelyek a mi szűkebb pátriánkban következetesen és mindig „sodortak", vagy netán bomba zuhant a házra, amelyben lakott, de az is lehet (bár úgy lenne), hogy túlélt minden vihart és ma sokszoros nagymam Pesten, nem is olyan nagyon öregen, még innen a hetvenen? Válasz ezekre a kérdésekre nincs, talán sohasem lesz.

„Ő" és „Ők" voltak tehát az igazi főszereplők ebben a könnyű kis regényben, a „Huszonegyéves férj"-ben, Budapest és a statisztériából előlépett „extrák". Ezt persze, akkor, amikor írtam, egyáltalában nem tudtam és ha valaki felhívta volna rá a figyelmemet, el sem hiszem. Budapestet ugyanis olyan ösztönüösen éltem és írtam, mint ahogyan lélegeztem a levegőjét. Ha Ady Endrének Párizs volt a Bakonya, akkor nekem Budapest volt a Párizsom. (Bocsánat az összehasonlításért.) Nem tudatosan, meggondoltan, vagy eltökélten, hanem magától értetődőn. És ha valaki megjósolta volna nekem — szegény Strém Istvánné például, a kiváló újságíró özvegye, aki csakugyan megdöbbentő módon látott a jövőbe és akit ezért sűrűn látogattak a színi- és irodalmi világ nagyjai és kicsinyei —, hogy életemnek nagyobbik felét Budapesttől távol élem le, akkor aligha hiszem el neki.

Egy kissé túlságosan sok emléket és elfeledett érzést keltett életre bennem ennek a régi regénynek évtizedek utáni újra olvasása. Elgondolkoztatót, merengésre késztetőt, de nyugtalanítót is. Talán mégsem a bocsánatos szórakozottság (amit ő önirónikusan „szenilitásnak" nevez), hanem a Sors vezette Barabás Tomi kezét, amikor a héttagú számjegyben „elírta" az utolsó számot. Talán rejtőzött abban egy jóindulatú figyelmeztetés, hogy jobban tenné, ha a „Huszonegyéves férj" helyett a Titóról szóló bolgár nyelvű könyvecske xerox-másolatát küldené el nekem.

FISLI ÉVA:

én

vagyok a holdat ugatni vágyó
ködmosolyú magyarka
álmodva fénylő holnapot
az egyre fakóbb mában
ezen az örök kelet-középi tájon
vagyok egy holdat ugató vágyni vágyó
ködmosolyú magyarka
álmodva fénylő holnapot
az egyre fakóbb mában
vagyok egy holdat ugató vágyni vágyó
ködmosolyú magyarka
álmodva fénylő holnapot
vagyok egy holdat ugató vágyni vágyó
ködmosolyú magyarka
vagyok egy holdat ugató vágyni vágyó
vagyok egy holdat ugató
vagyok egy
vagyok
én

SZABAD KIKÖTŐ

KISS SZEMÁN RÓBERT:

Tisztelt Hrabal Úr!

Meglepetéssel értesültünk arról, hogy Ön, akinek már élnie sem volna szabad, a közelmúltban betöltötte nyolcvanadik életévét. Engedje meg, hogy kifejezzem efölötti megrökönyödésemet, ha nem megbotránkozásomat. Miért? Azért, mert Önnek már nem volna szabad életben lennie. Pontosabban: már meg kellett volna döglenie nemcsak szerintem és a barátaim szerint, akiknek a nevében írok, hanem saját maga szerint is. Ha Önnek egy kicsit is hinni lehetne, kedves Hrabal úr, akkor már 1990-ben is akkora volt a mája a sok sörivástól, hogy bármelyik pillanatban elvihette volna. Arról nem is beszélve, hogy alig tudott kilábolni a tüdőgyulladásából, amiről a maga Áprilkájának Capri-beli kalandjai kapcsán számolt be.

Ön túlélte a feleségét is, az aranyos, szókimondó Pipsit, persze, mert maga halálra gyötörte, és nem bírta elviselni az életet maga mellett. Ne is tagadja, pontosan felírta minden aljasságát a Foghíjakban. Ahogy szépen gyűjtögettem mindazt, ami ellenszenves magában, egyre határozottabban körvonalazódik a fejemben a gondolat, hogy Ön a maga kis aljasságaival mindent és mindenkit túlélt, s egész jammerolása az elmúlásról csak azt a célt szolgálja, hogy szánalmat ébresszen maga iránt az emberek szívében, azok meg, amilyen tudatlanok, még magával éreznek együtt ahelyett, hogy áldozatait sajnálnák. Arra is rájöttem, hogy miért. Mert Ön mindig talál egy kis kibúvót, felmentést, felmentésecskét a maga meg az ő számukra. Ezt élvezik az emberek magában: felmentést ad nekik, és azt hiszik, hogy így helyes. Mindenre van valami indok, és akárcsak maga, ők is hazudhatnak, kocsmázhatnak, alakoskodnak, szerethetnek mást a drága kis Pipsi helyett, aki nem tudott másként lázadni maga ellen, csak úgy, hogy a halálba menekült. Maga kis túlélőgép. De amit maga folytat az ESS (és most törheti a fejét, hogy mi a frász ez az ESS, kölcsönkenyér visszajár, maga is megizzasztott engem, mikor merő kíváncsiságból, no nem szeretetből, arról szó nincs, lefordítottam néhány levelét, tudja, amiket annak a buta kis amerikai tyúknak, Áprilkának írt, kit volt mersze összehasonlítani azzal a drága Pipsivel). Megkönyörök magán, mégis elárulom, hoy mi az az ESS. Ön úgysem nézne utána, nem bújná a könyvtárakat, mert maga — még szép, hogy bevallja — inkább néptanító, népművelő (bár én inkább népbutítónak nevezném). Épp csak annyi műveltséget szedett össze, hogy a sok összeolvasott, összeollózott dolgot a szerző s a lelőhely eltitkolásával némileg újrafogalmazva beleszője valamelyik végeláthatatlan történeteinek egyikébe. Persze milyen filológiát is várhatnánk magától, pont Öntől, hiszen akkor már feltételezhetően volnának valamilyen elvei, amikhez legalább tarthatná magát. Csakhogy az elvek hiányoznak magából. Azt hiszi, nem tudjuk, miért falják magát a huszadik századi emberek? Ezt egyébként a politikai szereplése is megmutatta: nem, nem mintha besúgó lett volna, III/III-as, vagy mi. Az túlontúl egyértelmű helyzetet teremtett volna. Maga ennél ravaszabb, több vasat is tartott a tűzbe, mindenkivel egy tálból cseresznyézett, mindenkiből kisajtolta azt, amit lehetett: a kommunistákból a szaloniki tengerparti utazáshoz szükséges útlevelet, az ellenzékiekből az ellenzékiség-szamizdatság diszkrét báját, amiből jócskán profitált. Maga ESS-t folytat, s ez ezen a tájon, úgy látszik, igencsak bevált túlélési módszer. Azt meg el is felejtettem a szemére vetni, hogy maga az embereket is becsapja: tudja, mit gondolnak Önről? Hogy kedves, beszélgetős, szereti őket. A valóság ezzel szemben?! Önző, utálja őket, és mindenkit elküld oda, ahonnét jött. Holott magának semmibe sem kerülne legalább udvariasnak lennie, de hát nem, Ön császárnak képzeli magát, s a szívében álnokság és gonoszság lakik. Lefogadom, ez tartotta életben ilyen sokáig, ez konzerválta.

De maradjunk csak az irodalomnál, mert vannak, akik belém köthetnek, mondván, mi köze lehet egymáshoz az írói egyéniségnek meg az életműnek. Tudja meg, itt is csehül áll. Önt az irodalomtudomány rövidesen elfelejti, megfeledkezik magáról, mert láttunk mi már tündöklésеket és bukásokat. Ki olvas ma már James Macphersont, Mrs. Radcliffe-t avagy Alphonse Daudet-t? Senki. Így hull majd maga is a feledésbe, mert jobb, ha tőlem tudja, magának semmi helye a posztmodern korban. Ki hallott már olyat, hogy csak leül és egyes szám első személyben végig beszél? Haha! Egy kis flikk-flakk, az elbeszélő pozíció változtatása azért elkelne a halhatatlansághoz, nemde? Valami kis agyficam, legalább annyi, hogy ne lehessen tudni, tényleg azt gondolja-e, amit ír. Hiszen egyetlenegy szó sincs kurziválva a szövegeiben, egy csipet irónia nélkül ír. Nevetséges, hogy a dél az delet jelent, a nagy forróság nagy forróságot, s lehet tudni, hogy maga nem tudja, miként jelenti ez azt, amit. De ne tovább! Mihelyt meghal, úgy kipenderítik Önt a Posztmodern Pantheonból, hogy a lába sem éri a földet. Nehogy elbízza magát csak azért, mert néhány fiatalabb író folyamatosan hízeleg, hogy ne mondjuk, nyal magának. De mindegy is, hiszen ez már a jövőre tartozik, ahhoz meg magának semmi köze. Egy biztos, én nem hízelgek magának, láthatja. Tőlem csak az igazságot hallja, amire állítólag igényt tart! Kíváncsi vagyok rá.

Mert ha így van, akkor van egy ötletem. Az írásait ezentúl nekem küldje el, de még megjelenésük előtt, és én eldöntöm — higgye el, tudok annyira csehül, ahogyan maga ír, unter uns nem nagy ügy —, megjelentessem-e őket, vagy sem. Ha rám bízza, ígérem, az emberiség érdekei alapján fogok dönteni az írásai sorsáról. Maga lehetne az én új Kafkám, én meg az ön Max Brodja. Mérget vehet rá, lelkiismeretesebben fogok eljárni, mint a fent nevezett úr, aki bizony elég rosszul sáfárkodott a rábízott iratokkal.

Hogy lássa, mennyire megbízhat bennem — ellentétben magával —, teljesítem ígéretemet, s elárulom önnek, mit jelent az a rövidítés, amellyel illettem magát meg azt a magatartásmódot, amely a hazugság, az öncsalás, a mások kiszolgáltatása és eltaposása által biztosítja tájainkon a túlélést, nos az ESS nem egyéb, mint Evolúciósan Stabil Stratégia (a túlélés és a szaporodás biológiailag sikeres módszere). Vallja be, sohasem jött volna rá. Válaszát várva köszönti:

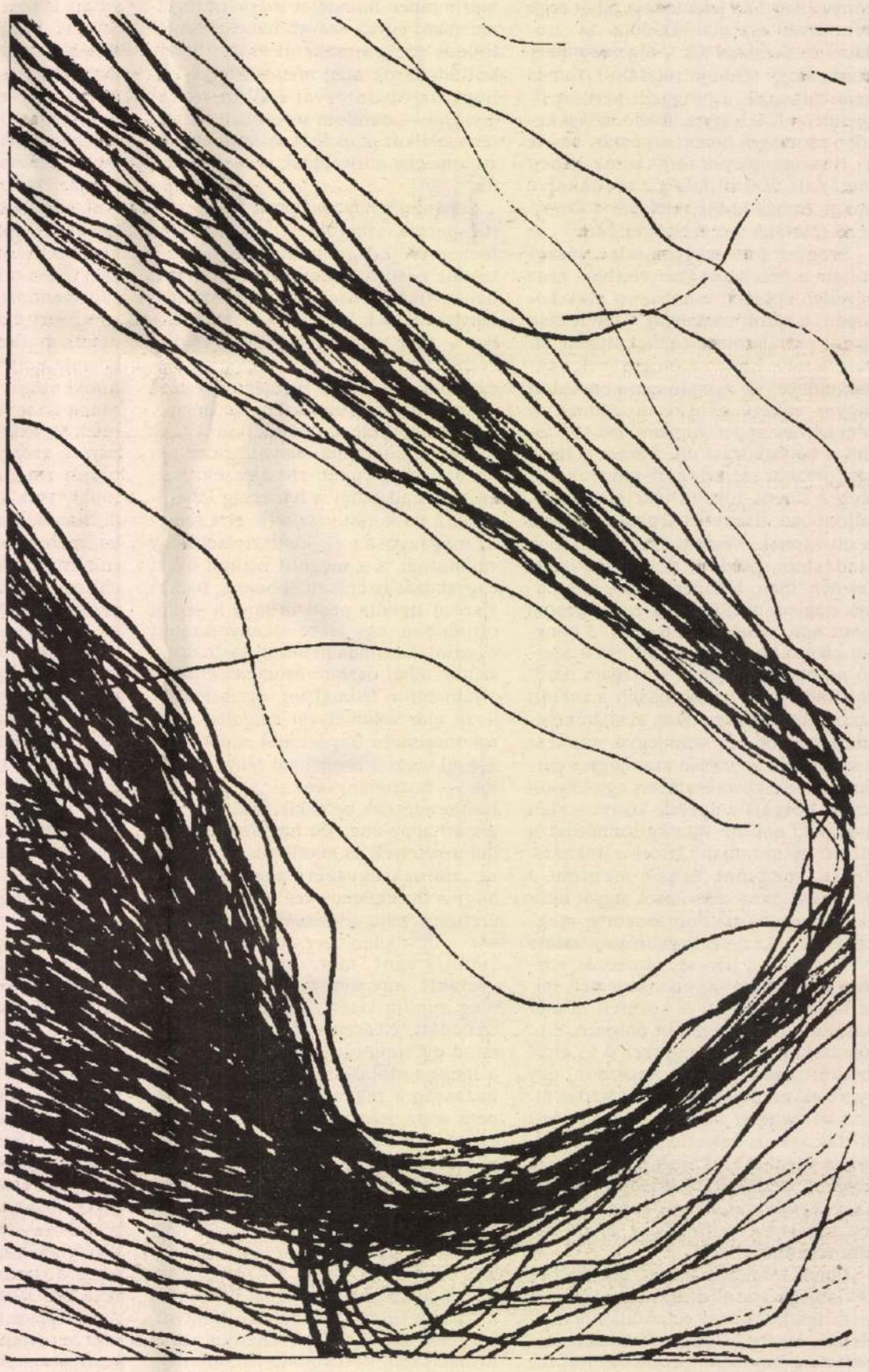

Hetesi Attila rajza

HETESI ATTILA

TATAI ERZSÉBET: MASKOK ÉS PRINCEK
H.A. KIÁLLÍTÁSA

MŰVÉSZET 2000 jan. 42

POLSKI ZWIĄZEK MOTOROWY
BIURO TURYSTYKI ZAGRANICZNEJ
Warszawa, ul. Sandomierska 19
Telefon: 45-23-08

PZM n. 10.000 zam. 68

Hetèri Attila

„129"

— beszélgetés László Györggyel —

„Az ember fél, de hogy mennyire gyáva, azt mindenki önmaga dönti el."
(ismeretlen)

László György három évtizedes rádiós útja: turnusvezető, rovatvezető, osztályvezető, főosztályvezető. Mindez a szórakoztató- és sportfőosztályon. Közben nyolc évig kutatóként dolgozik a Tömegkommunikációs Kutatóközpontban. Díjai: Kritikusok díja, Sport érdemérem arany fokozata, a Magyar Hangjátékért-díj, Ezüst Gerely-díjak, Arany Meteor-díj (sci-fi műsorokért), Pro Urbe Hódmezővásárhely városáért, Gyula város emlékérme, Budapest sportjáért kitüntetés, Táncsics Mihály-díj, közel három tucat nívódíj. Többek között.

— Ha jól tudom, úgy kezdődött, hogy összevesztek Farkasházy Tivadarral.

— Jól tudja, de ez már legalábbis félmúlt, és mert további kérdései lesznek, elmondom, hogy nem értettem a kezdet miértjét (talán csak a szuverenitás reflexszerű féltése diktálhatott Farkasházynak), és visszaadtam a kabaré felügyeleti jogát. Aztán a sajtóban — mondjuk így — elégtételt kaptam (elmondta, hogy érdekes átmenet vagyok egy szent és egy kiváló szerkesztő között), majd meghazudtolva a mai magyar valóságot (mint a mesékben) kopogtak a kórterem ajtaján (beteg voltam, kórház): Farkasházy bejött, beszélgettünk, kezet fogtunk. Tovább vihettem/vittem a dolgokat.

— Aztán lement a szilveszteri kabaré és ismétlése.

— Hiszem: természetesen. Minimum irracionálisnak tartom az előzetes lehallgatásokat, de ez most — a végeredményt tekintve — nem bizonyult rossz kompromisszumnak. Úgy gondoltam, el is mondtam, hogy egy szilveszteri kabarét hallgatunk meg, de másról van szó. Többről. Ha szabad nagy szavakat használnom: ez némileg a demokrácia próbája volt, amit éppen tanultunk. Ugyanakkor túl volt dramatizálva az ügy. A struktúrák érintetlenül maradnak, legyen egy rádióműsor ilyen vagy olyan.

— Erőtlen médium?

— Nem így értem. Az „eszköz" erős, túl azon, hogy inkább alkalmas arra, hogy megszilárdítson véleményeket, mint arra, hogy megváltoztasson. Engem inkább az izgat, hogy a „fontos", „nem fontos" megítélését, a döntés mechanizmusát nem tanultuk meg, így erősen szubjektív. Szuverenitásunk törékeny, bizonytalanul rafinált. A hatalom persze hogy befolyásolni akar, ehhez befolyásolni kellene minket. Beleegyezünk, egyezkedünk, ellenállunk. A hatalomnak eszközei is vannak. Adott vagy feltételezett presztízsünk (hiúságunk) kihasználása, pénz, státusok felkínálása, elvétele, ebből eredő megosztottságunk, a nyomás egyéb formái. De ez mindenütt így van. Nyugaton is. Csak a módszerek már kifinomultabbak, csiszoltak, olykor szinte észrevehetetlenek. Mi lenne a megnyugtató? Ránk kell bízni mindezt. Ehhez mi értünk. Ma viszont ennek ellenére történnek meg a dolgok. Ezért is ez az összevisszaság. Szükségszerűen, mert kusza, „másról szóló" elképzelésekre, logikailag nehezen értelmezhető, erőszakos döntésekre csak hasonló válaszokat lehet adni, de egyenlőtlen a küzdelem, mert a logika — merem remélni, hogy csak átmenetileg — vereséget szenvedett.

— A manipulálás lehetőségéről beszél?

— Igen. De ehhez fel kell tudni ismerni, hogy manipulálnak-e és ha igen: akarjuk ezt, vagy sem. Mert vannak, akik akarják, mi több, szeretik. Megszokták, még „kényelmes" is. Tudni, hogy nem csak két szín létezik. Nincs hosszú (hosszú?, hosszabb) távú koncepció. Helyébe a napi logika által diktált vélt tennivaló lépett. Újabb, egyedüli vezérlő elveket látni, ez erős, ellenőrizhetetlen központosításhoz vezet, ez megszüli a maga néhány emberét, s ha egy mechanizmus nem képes ellenőrizni önmagát, ha nincsenek beépített „kapuőrök", ha működésének minősége attól függ, hogy az élén Krisztus vagy Lucifer áll, akkor ez katasztrofális tévedésekhez vezethet. „A törvény a tiszta beszéd." Ha ez nincs, akkor minden kezdődik elölről. A fejek hullását kell megakadályozni. Engem az is taszítana, ha mindez „fordítva" történne.

— A rádió újra frontvonalba került...

— Szélsőséges elméletek tetején csücsülünk, csak a szekértáborok tagjai beszélnek egymással, ideig-óriág. Pedig újból meg kellene próbálni. Kompromisszum szükségeltetne. Ne a guillotine tulajdonjogáért menjen a harc. Nem kellenek a robbanóanyagot rejtő, sanda, agresszív, csalhatatlannak fogalmazott mondatok. Az érdek megideologizálását könnyen fel lehet ismerni, tehát fel kell ismerni. Az sem vall ép észre, hogy a marginális dolgok a centrumba kerülnek, a fontosakról alig beszélünk.

— Például?

— Például? Ne kérdezze meg már senki, hogyan kerültek a cipők — 1944-ben — a hajnali Duna-partra. Én tudom, odavittek, pedig református született. Ne kérdőjelezze meg senki a mauthauseni „zuhanyrózsákat", az embereket égető kemencék füstöt okádó kéményeit. Oda az apámat vitték, pedig ő is református volt. Mert? Mert a nagyapám zsidónak született. Kép kell a falra? Piliniszkyé. A történelem szemétdombjáról előkapart Szálasié nem.

— Mi a fontos, mit tudna erről...

— Ez. De visszatérve békésebb vizekre: a szakma a fontos. Ez a fontos. De cezaromániás, kíméletlen döntésekkel semmi sem oldható meg. Deklarált, gondolatok nélküli tartalommal különösen nem. A szavak rémuralma helyett a szavak tartalma lenne a lényeges. Tessék azt nézni, hogy ki mit tesz. Az sem érthető, hogy évtizedekig, sóhajtozva, nyögve, néhányan rapszodikus izgágasággal, a többség beletörődött a helyzetbe, néhányan kockáztatva, akarták a variánsok sokaságát, most meg elviselni sem tudjuk egymás másságát. Még a jobbak sem. Nem beszélve a közepesekről, akik ellesett mondatokból, mások levetett gondolataiból élnek, akik pillanatnyi érdekeiktől vezérelve oldalvízen hajóznak. Vagy a küldetéstudat kábítószergyanús állapotában különleges állampolgárnak tekintik magukat. Hiszem, hogy problémáik fontosak, de „túlfújjuk " őket. Mi lennénk a világ közepe? Az ördögöt. A kórházban együtt feküdtem egy vállalkozóval. A „hasznos emberrel". Még csak ne is egy kezdő Rockefellerre gondoljon. Pest környéki kisvárosban él, 15-20 emberrel dolgozik. Ezért rádiótelefon is feküdt vele az ágyban. Egyszer vacakul voltam. Szaladgáló orvosok. De azért hallom a szomszéd ágyból. Jó, visszafogottabban: „A k... életbe, csak nem akarod bebeszélni nekem, hogy nem lehet palát szerezni?" Érti. Palát? Pala nélkül ugyanis fedetlen marad a ház teteje. Szóval: „a pala" kell. Mi csak sokadszorra.

— A születési anyakönyvi kivonatba beírt dátum perdöntő lehet.

— Töredelmesen bevallom, én is elértem a hatvanadik évemet. Így a döntés jogilag korrekt, de mint cenzúrát erkölcstelenül átgondolatlannak tartom, hiszen hatékonyabb vagyok rohanásban, agyilag (vagyunk így néhányan) mint tíz éve. Egy példa, nem holmi játszóterekről. Malcolm Mucaridge. Így hívták azt az angol urat, aki még 92 éves korában is dolgozott a tömegtájékoztatás területén. Mentsége nehézkes, de akad. Szakember volt.

— Tényleg nincsenek sokan a rádióban?

— Tényleg sokan vagyunk. De ami most a választások előtti kényes helyzetben, a jelenlegi frusztrált közegben, azonnali, akár szükségesnek deklarált, erősen irracionális, politikától ihletett szubjektív döntés, annak egészséges, csak a szakmát néző, objektív folyamatnak kell lennie.

— Megoldás?

— A tehetség, hogy ortodox módon fogalmazzak. A humanizált közeg, a stílus, a valódi érzelmek. Harmónia, ésszerűség kínálatunk és a piaci igények között. Mindezek erős hiányával nem lehet normálisan működtetni egy intézményt.

— Mi az, ami nem kell?

— A szélsőséget, az ízléstelenséget, a kirekesztést „kirekeszteném". Előbb persze definiálnám, de „kirekeszteném", mert a választás a foglalkozásomhoz tartozik. Az etikus választás. A toleráns választás. Nem az „én értékem", az érték kell, aztán kérdően néznék a közönségre.

— Bírja a gyűrődést?

— Ha az szakma, bírom. De szubjektív nagytakarítást nem vállalok. Ilyenkor elfogy az energiám, ízlésem tiltakozik. Mert ha kimódolt, de értelmes, csak a szakmára figyelő játékszabályok szükségeltetnek, és azt ismerő bírók. Nem drukkerek. Bírók.

— Ha jól tudom, voltak összeütközései korábban is.

— Voltak. Ilyen „ütközős" fajta vagyok. Nem voltam, nem vagyok a központosítás híve. Nem szerettem, szeretem, ha egy adó egy kézben van, s a hűség az elsődleges. Nem szerettem, szeretem, ha a vágyak fogalmazódnak meg, s valóságként hirdettetnek. Nem szerettem a „halottakat" akkor sem. Nem szerettem, szeretem a megosztottságot, különösen, ha „egyistenhívő" rendeli el, vagyis ha a szakmai érveket összetévesztik az ideológiával. Ez mindenkor így volt, nem változtam meg mára sem. A „megrendelő intendatúrának", egy decentralizált, a szervezetbe beépített kontrollal rendelkező rádiónak lennék a híve, de ez vagy megvalósíthatatlan a mai állapotunkban, vagy a „célok" ellenállnak a megvalósításnak és mint tudjuk, mindig a célok az erősebbek. Kár.

— A HVG az írta, hogy ön megváltoztatta a „vezetéshez hű" szakszervezet véleményét.

— Tucatnyi értelmes emberét? Amikor meghívnak szakértőnek, mindig elmondom a véleményemet. Most is elmondtam, Máshol is, a vezetésnek is. Aztán, ha ettől valakinek a véleménye változik... Nem néhány embernek fogadtam örök hűséget. Egy-egy ember, státus nem izgat. Nem nézek felfelé, akkor sem tettem, amikor néhány információ nélküli ütődött ezt gondolta. Amit elmondok, az a sajátom. Nem fazonírozom, nem fazonírozom elméletekhez. Még időpontokhoz sem. Egy szakmáról van véleményem, vállalva tévedéseimet.

— A felmentettek listájára került.

— Nem felelek meg. Nem vagyok „hasznos". Időszerűtlenné váltam. Szerintem a szilveszteri kabarénak le kellett mennie. Fegyelmi vizsgálatot ok nélkül nem rendeltem el, és nem írtam alá elbocsájtást. Ezért. Amikor — felmentésem után — elbúcsúztam a főszerkesztőségtől, levelet írtam azoknak, akikhez közel negyedszázada tartozom, akik hozzám tartoztak. Ilyesmit írtam: a szuverenitásom, a nevem nem áru, kíváncsiságom nem szüntethető meg radikális eszközökkel, a racionális érvekre erősen figyelek, tiszteletben tartom, de elvárom, hogy így bánjanak az enyémmel is, legyen bár mentalitásuk, magatartásformájuk eltérő, mert ezt tartom az építkezés egyetlen lehetséges formájának. Az ettől eltérőt nincs kötőanyag, amely összetartaná. Ezért. És amire Dürrenmatt „vett rá". Megkérdezték tőle, hogy miért nem születnek manapság Antigoné—Kreon konfliktust hordozó drámák. Antigoné? — nézett az okos svájci. Kreon azt sem tudja, hogy kicsoda. Az ügyet a titkársága intézi. Így kipróbáltam a „Pimpernelséget". Nem titokban. Bevallottan. Arra gondoltam, hogy zavart időszakban nem rossz szerep. Én többször köszönhettem — még fizikailag is — ilyen figuráknak életem, persze zivatarosabb történelmi időkben, de az ilyesmi kötelez. Ezért.

— És ami most önnel történt?

— Legalábbis elgondolkodtató, hogy február elsejével felmentettek a főszerkesztői (volt osztályvezetői) munkakörből, egyben átsoroltak szerkesztői (volt főmunkatársi) munkakörbe (az alelnök úr aláírásával). Főnököm a Petőfi rádió adófőszerkesztője lett, aki február elsején megírta vezető szerkesztői munkaköri leírásomat, majd február 4-ei dátummal elindította nyugdíjaztatásomat. Az ember persze ok-okozati összefüggést keres. Mert azt mondja magának: nem feleltél meg vezetőnek, ezért felmentettek. De közben felsőfokon dicsérték a munkámat, ezért igyekeztem választ adni önmagamnak, mitől motivált a nyugdíjazásom, hiszen ezen belül szubjekív szelektálás folytatódik. Rájöhettem, hogy nem csupán egy ember küldetéstudatáról van szó, amelyet konok hit éltet, de oda kellene figyelni a „kiszolgáló személyzetre" is. Ha ennek tagjai közé középszerűek tévednek, s erre akad példa, akkor már csak egy lépés a kompenzálásból, erőltetett bizonyítási akarásból születő frusztráltság s az ilyen vezetés — szakmailag, morálisan — „életveszélyes".

(Folytatás a 8. oldalon)

MÁS

Konferencia

A holocaust Magyarországon: ötven év után címmel nemzetközi tudományos konferenciát tartanak április 5—7 között a budapesti Európa Intézetben (*Professzorok Háza, XIV., Ajtósi Dürer sor 19-21.*). A konferencia ülései nyilvánosak, részvételi vagy regisztrációs díj nincs.

Társadalomtudományi Társaság

A magyar képzőművészeti avantgárd: öntörvényű fejlődés vagy provincia? Ez a témája *Perneczky Géza* előadásának, amelyet április 6-án 17 órai kezdettel hallgathatnak meg az érdeklődők a Közgazdaságtudományi Egyetem (Budapest IX., Fővám tér) III. előadótermében.

Dobd-el-kultúra — környezetbíráló művészet

Bernd Löbach kiállítása a Geothe Intézetben (Budapest VI., Andrássy út 24.).

A Braunschweigben élő Bernd Löbach „rámutató"-nak, a környezet ügyvédjének is nevezi magát, s övé a Németországban egyedülálló gyűjtemény, a „Dobd-el-kultúra Múzeuma".

Löbach e látványos akcióival és objektjeivel rámutat a konzumtársadalom mindennapos környezetrombolására és igyekszik rábírni a nézőt, hogy elgondolkodjék saját téves magatartásán, amellyel a környezetet a következő generációk számára megterheli. A kiállítás, amely főleg ifjú emberekhez szól, a modern művészet stíluseszközeivel a komplex szemétproblematikát veszi célba, felhasználva a csomagóanyagokat, műanyag poharakat, italdobozokat, akkumulátorokat és kupakokat. A budapesti képzőművészeti és iparművészeti főiskolákkal együttműködve Bernd Löbach-Hinweiser szemináriumot rendez, valamint budapesti tartózkodása idején országos méretű akciót kezdeményez magyar iskolák diákjai, tanárai számára. Úgy tervezi, hogy decemberben mutatja be a nyilvánosságnak az eredményt.

A kiállítás április 16-áig szombat, vasárnap kivételével 10—18 óráig tekinthető meg.

Néprajzi Múzeum

A magyarok Kelet és Nyugat között. Nemzeti legendák és jelképek című, a Budapesti Tavaszi Fesztivál keretében rendezett kiállítás szeptember 25-ig látható a Néprajzi Múzeumban. A tárlat foglalkozik éppúgy a keleti legendáriummal (csodaszarvas, Emese álma, hun-magyar mondakör), mint a szimbólumok a keresztényi mondakörben való fölhasználásával (szent királyok legendái, „szűzmáriás" zászlók, vagy éppen a 17. századi jezsuita páterek munkássága, akik a hun király, Attila szinte keresztényi „bölcs király" képét illesztették a magyar őstörténetbe, visszamenőleg.

Minden bizonnyal a kiállítás szenzációja és jelképe lesz az Amerikából érkezett „washingtoni" Csodaszarvas.

Közgáz Jazz Klub

Április 3-án 20 órakor Charles Gayle tró (USA) koncertezik a Közgáz Jazz Klubban (Budapest IX., Fővám tér).

Charles Gayle az afro-amerikai tenorszaxofonos az 50-es években kezdett zenélni a New York állambeli Buffalóban. A 60-as évek második felében New York városba költözött. Itt nem nagyon talált olyan klubot, ahol felléphetett volna, ezért az utcán és aluljárókban nemcsak muzsikált, hanem sokszor ott is „élt.".

Az utóbbi évtizedben többször turnézott Európában, lemezei jelentek meg, többek között a német FMP kiadónál. Mostani sikerei ellenére továbbra is nap mint nap szaxofonozik New York utcáin, így érlelődik és lélegzik a zenéje. Emellett koncertezik, és felvételeket készít olyan zenészekkel, mint *Sonny Murray, Andrew Cyrille, Sirone, Rashid Ali, Reggie Workman, Cecil Taylor.*

Kisszobor '94

Kiállítás a Vigadó Galériában (Budapest V., Vigadó tér 1.)

A „Kisszobor '94" kiállítás, amelyen 169 művész munkája szerepel, a mai magyar kisplasztika elmúlt egy-két évének szinte teljes keresztmetszetét mutatja. A tárlaton a legkülönfélébb stílusok és felfogások kerülnek a nagyközönség elé, és a szobrászszakma valamennyi generációja képviselteti magát az Európai Iskolás *Jakovits Józseftől* a Stúdió korú *Gaál Tamásig.*

Látogatható: április 10-éig, hétfő kivételével naponta 10-től 18 óráig.

Titán és elefántcsonttorony

Hetesi Attila kiállítása a váci görög templom kiállítótermében (Vác, Március 15. tér 19.). Megtekinthető május 1-jéig, hétfő kivételével naponta 10—18 óráig.

Szerkesztői üzenetek
E héten válaszol:

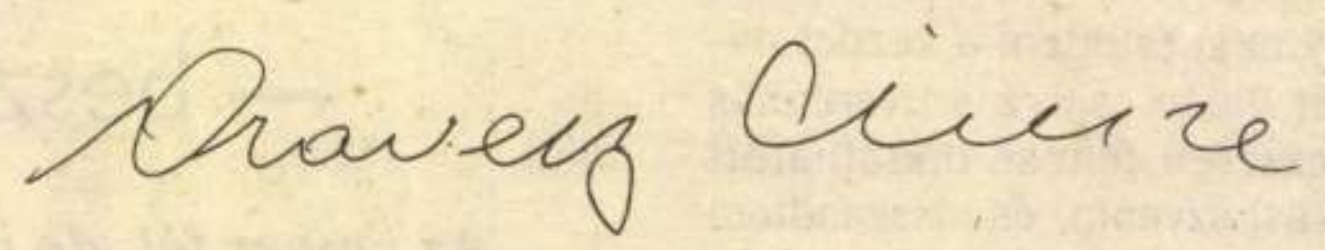

PETIK ZOLTÁN, BUDAPEST. — Két levelet is kaptunk Öntől márciusban. Az egyikben korábbi glosszáját küldi el újfent, és tapintatosan emlékeztet rá, hogy nem közöltük, holott annak idején, vagyis több mint egy éve megígértük. Nincs okom kételkedni igazában. Bizony, előfordul, hogy nem tudjuk állni a szavunkat. De ne feledje, hogy a glossza rendkívül romlékony áru. Tetszik, elfogadjuk, aztán mégis eltekintünk a közzétételétől. Mert közben esetleg időszerűségét veszíti, vagy valami jobb fut be ugyanabban a tárgyban, vagy másikban. Hogy ezúttal melyik eset forog fenn, az már kideríthetetlen. Úgyhogy nem is faggattam a rovat gazdáját, *Kovács Zoltán*t. Csak átadtam neki az Ön névnapi jókívánságait, amelyekért ezúton mond köszönetet. De azzal, hogy nem tájékoztattuk, valóban mulasztást követtünk el, és elnézését kérjük. Másik levele szintén írást tartalmaz. A március 11-ei számunkban megjelent *Moldova György*-interjúhoz szól hozzá, és nehezményezi, hogy az író az összes párt közül az MSZMP-hez vonzódik a legjobban, bár ezt nem tartja meglepőnek, hiszen Ön szerint egy tévényilatkozatban *Kádár János*t nagy államférfinak nevezte. Rosszallásának a *Visszhang* rovatban volna a helye, de túl hevenyészetten fogalmazta meg. Személy szerint én sem tartom a néhai pártvezért nagy államférfinak, sőt, valami egészen másnak tartom. Ami pedig a pártokat illeti, egyik sem nyerte még el a rokonszenvemet. Mindazonáltal úgy vélem, Moldova Gyögynek szíve joga azt gondolni, nyilatkozni bárkiről, amit akar. Demokrácia van, szólásszabadság. Gond csak akkor van, ha az ember, miként Ön is, az olvasója, és kínosan érinti, amit mond. Ez azonban magánügy, ez már csak kettőjükre tartozik.

KITLEI IBOLYA, DEBRECEN; Dr. KIRÁLY GÁBOR, SZARVASKŐ. — Mindketten a Magyar Rádiónál történt tömeges elbocsátás miatt háborognak leveleikben. A hatalmi harc ezen újabb fejezete alaposan feldúl.a a kedélyeket. Magyarország megint szinte két részre szakadt. Vannak, akik elítélik, vannak, akik helyeslik. Az ÉS-ben eddig az elítélők hallatták a hangjukat. Feltehetően azért ez az egyoldalúság, mert a helyeslők attól tartanak, hogy helyeslésük e fórumon csorbát szenvedne. Kár. De még nagyobb kár, hogy akik a szálakat mozgatják, nem szólalnak meg. Sem itt, sem máshol. Hallgatnak, mint a hal. Vagy ha mégsem, csak mossák a kezüket. Úgy tesznek, mintha semmi közük nem volna hozzá. Csak azok beszélnek, marakodnak, akiket összeugrasztanak, akik vásárra viszik a bőrüket. Meg a közvetlenül nem érintett kívülállók, mint Önök, mint jómagam, akik érzelmi, vagy legjobb esetben formális logikai alapon ítélünk. Én például akár el is hinném, hogy a rádióban a régi rendszer hitelt vesztett szócsöveinek a háttérbe szorítása, tisztalap-teremtés folyik, ha egyforma mércével mérnének. De nem mérnek. Mert miért hagyták a helyén X-et, aki évtizedeken át gátlástalanul hazudott előbb Moszkvából, majd Washingtonból, és miért mozdították el Y-t, aki semmi ilyesmit nem csinált, viszont nagy hozzáértéssel tette a dolgát? Vagy hogyan kerülök a nemkívánatosak listájára én, aki mindvégig megátalkodott módon szembenálltam a diktatúrával, és soha, semmilyen szinten nem fogadtam el, sem íróként, sem polgárként? Mert én is rajta vagyok, hiszen engem is elbocsátottak az állásomból. Igaz, nem most, hanem tavaly, és nem a rádiótól, hanem egy napilaptól. Ez azonban egyre megy.

Az én szememben tehát többszörösen is piszkos ez az ügy, és elítélem ezt a gyakorlatot, és abban a pillanatban, hogy ezt teszem, talán már nincs is igazam, mert mérgező mocsárba lépek, sűrű hínárba gabalyodom, és érzem, hogy húz lefelé.

B. SZALAY I. — (Nem adja meg teljes nevét, és lakóhelyét sem közli, de leveléből kiderül, hogy Veszprém megyében lakik.) Arról panaszkodik, hogy a helyi regionális napilap arrafelé mostohán bánik a költőkkel. Nemcsakhogy füle botját se mozdítja küldeményeikre, nem közli verseiket, hanem lekicsinylőn, gúnyolódva is nyilatkozik róluk. Ennek szemléltetésére névvel jegyzett cikkekből példákat is idéz, és végül annak a reményének ad kifejezést, hogy ez nincsen mindenhol így, máshol bizonyára jobban megbecsülik e hóbortosokat. Feltételezem, hogy a kárvallottak közé tartozik, és nem veszi rossz névem, ha mint kolléga azt mondom, hogy vakvágányon van. Ne várja a világtól azt, hogy szeresse. Az emberek általában nem szeretik a költőket. De az emberek nem szeretik a nemköltőket sem. Sem Közép-Dunántúlon, sem máshol. Helyesebben, hol szeretik, hol meg nem. Ez állítólag egy teljesen normális állapot. Ezért ne keseredjen el! Az emberek annyi rosszat művelnek még egymással. Mi ez ahhoz képest, hogy olykor meg is ölik egymást?

Folytatás a 7. oldalról

— Összegezni lehet?

— Ez az idő nemigen alkalmas erre. Zavart lettem, mert ha illogikus a világ, akkor sérülnek a magatartásformák, nem maradhat egyértelmű az ember, vagy csak nagy traumák árán. Ezzel ugyanis nehéz — egészségesen — együtt élni. Egyet viszont nagyon megtanultam. Fel kell ismerni az érdekek átmeneti mosolyát, hogy nem kell mindenkit megpróbálni megmenteni, mert a „pénztárnál" soha nem a múltra, de az éppen következő periódusra készül rá az emberek egy része. Ki életösztönből, ki azért, mert korszaktól függetlenül jellemtelen, ki kompenzálásképpen (összevissza hazudozva még önmagának is), ki pedig azért, mert tévedhetetlen lángészként kénytelen megélni önnön középszerűségét. Röviden: nagyon megsérültem. Ezzel kényszerül az ember a továbbiakban is életben maradni, próbálkozhat a feltámadással, de ez már magánügy. Mindenkit elfelejtenek. Sorozatgyártásra berendezkedett világunk memóriája szelektív és rövid időtartamú.

— Első beszélgetésünk után három héttel elkezdődtek az elbocsátások, az újabb nyugdíjazások...

— Az „ideológiai eszkaláció" után ez már kiszámítható volt. Az abszurdba forduló gyakorlat viszont az összképet hálásan egyértelművé, így átláthatóvá tette. Ilyenkor, ha nem tudok mit tenni, mert rajtam egy alkatidegen tendencia kényszerzubbonya, a könyvespolcomon keresek meg „valakit". Most John Stuart Mill angol filozófust. Így írt: „Ha egy kivétellel az egész emberiség ugyanazon a véleményen lenne, az emberiségnek ugyanúgy nem lenne joga elhallgattatni azt az egy embert, mint neki — ha hatalmában állna — az emberiséget."

Hetesi Attila
Gy. Műv. 1994/2.

Jelenések

Hetesi Attila festményei

Hetesi Attila: Születés, akril, farost, 148×103 cm (Fotó Tihanyi Bence)

Hetesi Attila festményei és grafikái szerencsére nem csupán jelenések, hanem nagyon is kézzelfogható alkotások, amelyeket a fiatal, pályája elején járó művész a közönségnek is megmutathatott. Legutóbb a *Fiatal Képzőművészek Klubjá*nak galériájában rendezett *Jelenés* címmel kiállítást legfrissebb műveiből, ahol egy több részből álló, monumentális, az Apokalipszis gondolatának szellemisége által ihletett festményt, egy szakrális oltárt idéző triptichont és több kisebb akrilképet mutatott be. Munkáinak atmoszférája meglehetősen komor, egyfajta tragikus hangulat árad belőlük, úgy tűnik a „danse macabre" jeleneteit látjuk.

A fel-felderengő asztráltestű figurák, alig látható mozdulatok ennek megfelelően szikáran egyszerű valőrökbe öltözöttek; de a fekete-fehér-szürke mellett időnként a vörös, a sárga és a fehér bomlasztja fel az amúgy is izgatott gesztushalmazt. Vehemens festékpászmák az akril matt keménységébe oltódnak — expresszív, a festőiség erejében bízó művészi világ.

Hetesi Attila, bár pályája elején álló művész, mégis magabiztos és következetes utat tudhat magáénak, melynek fontos része a választott mesterek, *Szirtes János, Gaál József, Szemethy Imre* egyénisége és az az alkotótársi helyzet, amely *Lois Viktor*hoz és koncertjeihez köti. A festmények mellett érzékeny grafikákat is készít, mintegy a lelkület, a hangulatok—érzések elszabadult vonalhálóit, amelyek mögül korábban titokzatos arcok bukkantak elő. Mostanában egyre absztraktabbá válnak e munkák, a fehér papírt borító „nyomvonalak" uralkodnak rajtuk.

Hasonló dolog történt a festés terén: a művész szabályos négyzet alakú, igen kisméretű képeket festett, merész kísérleteként annak, hogy a fiktív térben létrehozott látvány — Hetesi műveinek esetében meglehetősen egzaltált víziók — végletesen redukált eszközökkel még mindig „festőien" megjeleníthető. A fiatal alkotó követni látszik az ismert kínai mondást, miszerint a festészetben nem utánozni kell az életet, hanem úgy kell gyötrődni, dolgozni, ahogy az élet gyötrődik és dolgozik.

Mert végül mindig a festészet győz. De ezt már *Picasso* szavaival mondhatjuk. *(Fiatal Képzőművészek Klubja, VII. 7—VIII. 2.)*

HUDRA KLÁRA

Az Akadémiai

aj

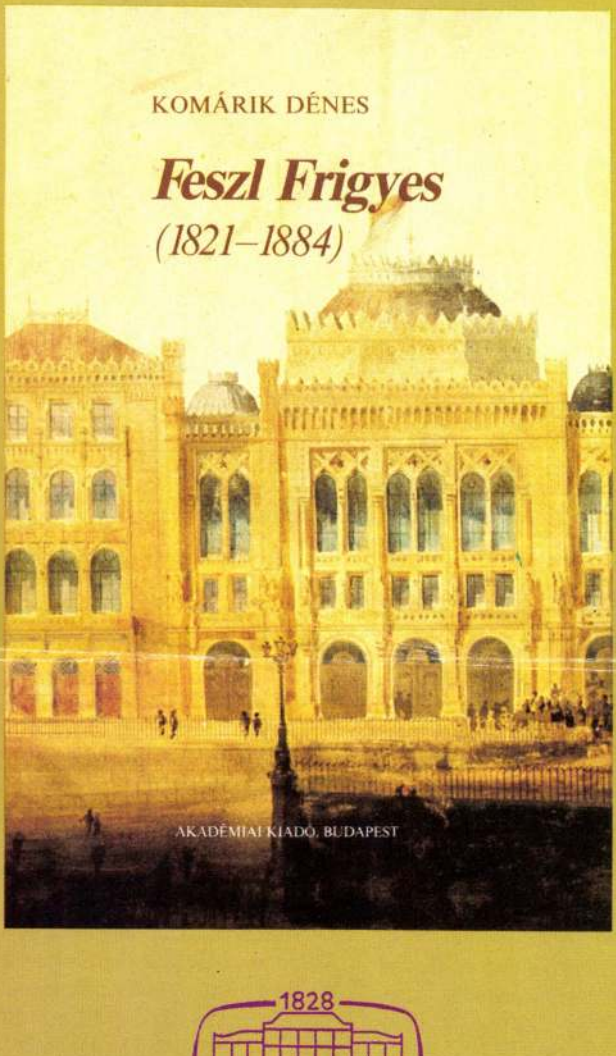

Komári
Feszl
(1821—
Ára: 660,-

Feszl Fr
századi
legfonto
mégis a
téves ad
foltot ta
művéne
megtalá
a puszt
valamir
tárgyalá

Tihany
Az A
1910—
Archite
Ára: 498,

Európa
építés az
pedig a
szakító é
meghatá
A nem h
nem szal
Amszter
sajátos t
gyakorla
sokarcú
Az amszt
alapállás
formálás
tudatos
a tervek
A tervező
a jövő sz
felfogást
a szellem
ismerteté

1828

A kiadványok megrendelhetők
az Akadémiai Kiadó Kereskedelmi Osztályán
1117 Budapest, Prielle Kornélia u. 19—35.,
valamint
megvásárolhatók a könyvesboltokban.

Hetesi Lajos, [népi iparművész ?]

„agancsszeletkékből, vörösvéz láncból"
készít .... tárgyakat ... látbiatók a
kismarosi tárlaton.

K. gy.: Magékszerek barackból, dinnyéből

2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1971, jún. 25

HETESSY LÁSZLÓ

1994. X. 8
Új Dunántúli Napló 11

Hajlékony vasrózsák, kitárulkozó vasvirágok

Hetessy László pécsi műkovácsmester műhelyében

Hetessy mester műhelye, azaz: műterme bejáratánál **Fotó:B.K.**

Amikor a vasvirágok, vasrózsák kinyílnak, és a reve finom pora a galériára kúszó lépcső korlátjára száll, nem embernek való a hőség itt a műhelyben. Pontosabban: műteremben. A vasvirágok eme kitárulkozásukkor azonban szeretik ezt a meleget, ilyenkor a kalapács zenéjére törékeny hajlatokba fodrozódnak bomló szirmaik, és akár a halasi csipke, olyan lesz a rajzolatuk. Ezek a virágok aztán beépülnek egy ablak- vagy kapuszárnyba, hogy ott éljék tovább különös életüket.

Hetessy László műkovács mester műhelye Pécsett, az egykori Rácváros alatti szép, családiházas új lakótelep egyik utcakanyarulatában van. Innen küldi, kalapálja világgá üzeneteit, alkotói hitvallását. Innen szólítja meg a világot újabb és újabb munkáiban, innen indulnak el, és ide térnek vissza gondolatai.

Most egy kétszárnyas, íves kapun dolgozik. Egy szigetvári épület dísze lesz ez – mondanám, de a „dísz" kifejezés nem igazán illik ide. A kapu ugyanis a kovácsoltvas által valóságos dimenzió-kapu lesz, amelyen be vagy kimenni nem ugyanazt jelenti, mint a szokványos, épületelemként működő kapuk esetében.

Hetessy mester kilenc évvel ezelőtt – miután a Műemléki Felügyelőség műkovácsaként, budavári munkái befejeztével nyugdíjba ment – még Bükkösdön dolgozott, egy félig garázs, félig műhely jellegű helyiségben. Súlyos megpróbáltatások, hányattatások nehéz évtizedei voltak mögötte. Nem ismerte a szakmai, a művészi sikert. Az emberi gonoszságot, rosszindulatot azonban mindennapos társaságának tudhatta. Semmije nem volt, csak hite. És szerszámai. Meg vasakarata.

És aztán robbantott. A munkáival. Aki csak egyet is látott közülük, elámult: ilyesmire képes napjainkban a kovácsművesség ?

Elkészült a bükkösdi gyermekotthon kapuja. Aztán még egy kapu Bükkösdre. Fölbukkant Pécs belvárosában néhány merőben új, ám mégis klasszikus nyelven beszélő cégér. A szigetvári zeneiskola műemléki felújítása keretében nagyszabású munkát rendeltek tőle. Pécsett kovácsoltvas ablaksorokat készített. Újabb és újabb cégérek tervezése és kivitelezése közepette a rendszerváltásra újrakalapálta a Kossuth-szobor kerítését. Szigetvár mellett Pécs belvárosa is magán hordozza immár mesteri tudásának, művészi ízlésének lenyomatát. És újabban Nagyatádot is ide lehet sorolni – azaz: tevékenysége kisugárzása régiós jelleget öltött. Dolgozott egy évig Fellbachban, Pécs németországi testvérvárosában is, ahol számos épületrács emlékezteti a helybélieket a baranyai mesterre.

A nagyatád melletti hencsei kastély Vadászkúria nevű szállodája főbejáratához illeszkedő, 25 méter hosszú, szecessziós, futórózsamotívumokkal ékesített korlátsorán csaknem fél évig dolgozott – a Műemléki Felügyelőség örömére, akik igen nívósnak minősítették a munkáját. Nem így a hezitáló tulajdonos. Egyre-másra átdolgoztatta, átrendeztette az alkotás folyamatosan készülő motívumait. Ma is mintegy félmillióval tartozik a munkáért. A nagyatádiaknak viszont megtetszett a dolog. Amíg a kastélykorlát ügyei a jog cikornyás útjain bandukolnak, újabb nagyatádi kívánalom érkezett: a Mezőbank cégért rendelt Hetessy mestertől. A terv már készen van, tetszik is a város főépítészének.

– Most azon gondolkodom – mondja Hetessy László –, hogy a nagyatádi faszobrász művésztelep munkájába is valahogyan be kellene kapcsolódnom. A fát és a vasat szeretném valamiképpen összeházasítani, ahogyan az az elmúlt idők mestereinek olyan sokszor és olyan jól sikerült. Örülnék, ha valamelyik szobrászban megtalálnám az én emberemet és ő is bennem a neki tetszőt. Hogy aztán együtt hozzunk létre valami új kompozíciót. Mindez olyan távlati lehetőségeket hordoz, amelyeken ma még csak gondolkodom. Hogy konkrét eredmény születik-e ebből, nem tudom.

Az emeleten tágas bemutatóterem helyezkedik el. Egyelőre üresen áll. A fehér falak elé, a padlástéri mennyezet alá azonban még az idén oda kerül a berendezés.

– A régi paraszti élet főbb motívumai kapnak helyet itt – mondja Hetessy mester. – Körülbelül harminc centi magas plasztikákból szeretném összeállítani ezt a sorozatot, mintegy emléket állítva elődeimnek, őseimnek. Itt helyeznénk el a munkáimról készült fotók válogatását is, amit örömmel mutatnék meg iskolai csoportoknak – kovácsolási bemutatóval egybekötve –, és természetesen ingyen, csakhogy a gyerekek épülését segítsem.

Tíz év sem kellett, hogy mindez megszülessen. És mennyi terv maradt csupán papíron. Az egyik szép katalógusban látható az a barokk gyertyatartó is, amelyet *II. János Pál* pápa látogatása alkalmából készített – ajándékképpen a Szentatyának. A munka jelenleg a Vatikánban van. Mint egyszerű keresztény ember azonban sokféle egyházművészeti munkát készített és megannyi tervvel állott elő. A pápalátogatásra egy diadalkaput is tervezett. Sajnos csak terv maradt. Felajánlott az egyháznak és a a városnak egy hatalmas feszületet is, amelyet valamelyik helybéli magaslatra képzelt el. Ez egy körülbelül húsz méter magas kovácsoltvas „pléhkrisztus" lett volna, amit térítés nélkül készített volna el, mintegy hálából.

A dolog aztán elaludt. Nem kellett a munka.

Jóllehet Hetessy mester sok – mások ejtette – sebet hordoz a lelkében, inkább a jóra és a szépre szeret emlékezni, küzd a maga módján a gyűlölet ellen, és ápolja, életben tartja magában a hála érzését.

Valamikor azzal kezdte pécsi tevékenységét, hogy fölkereste a város vezetőit, és fölajánlotta, hogy a Városházára úgymond: társadalmi munkában elkészíti a Széchenyi téri homlokzatra az ottani eredeti kovácsoltvas zászlótartó kar két további mását. Hogy ne csúfkodjanak ott azok a hevenyészett, betonvas karok.

A mai nap is úgy van minden, mint hajdan volt. Mintha Pécs már nem tartana igényt Hetessy mester munkásságára.

Nem így például Eszék.

– Az eszéki történelmi belvárosban, a vár felé vezető úton a harcok során megsérült műemlékek helyreállításán dolgozom most.

Eszéken úgy döntöttek, hogy berendeznek egy kovácsműhelyt, ahol helyben is dolgozhatok, és egyben oktatni is fogom a műkovácsolást.

– Hála Istennek az egészségem jó. Rengeteg tervem és nagy ambícióim vannak ma is. És dolgozom.

Bebesi Károly

a hétvége műsorokban

szombat

SZÍNHÁZ

Nemzeti Színház: Tarelkin halála (este 7 órakor) Somlay b.
Pécsi Kisszínház (Anna u. 17.): Weber Kristóf: Szép levegő. Rendező: feLugossy László (21 órakor).
Az utolsó pillanat. Felolvasó est a JAK Tanulmányi Napok keretében (19 órakor).

FILM

Apolló: Mesterfogás (bűnügyi film, fsz: Christopher Lambert - 4, 6. Árnyékország (fsz: Anthony Hopkins - 8).
Apolló Klub: A szárnyas fejvadász (rendezte: Ridley Scott - f6, f8).
Uránia: Két tűz között (akciófilm, fsz: Arnold Schwarzenegger - f4, 6, f9).
Park: Mr. Jones (fsz: Richard Gere - 4, 6, 8).
A telefonrendelés helyett háromnapos jegyelővét a mozik pénztáránál!
Szigetvár: Egy lövés a fejbe, öt a testbe (6, 8).

RÁDIÓ

KOSSUTH RÁDIÓ

4.30-8.05 Reggeli Krónika. Benne: Óránként hírek, Krónika, Sport. 8.25 Kopogtató. 9.00 Hírek. 9.05 Családi tükör. 9.35 Kabaré. 10.00 Hírek. 10.05 Szombat délelőtt. 12.00 Déli Krónika. 12.30 Faluműsor. 13.00 Hírek. 13.05 Népzenei portré. 13.40 Külpolitika. 14.00 Hírek. 14.05 Oxigén. 15.00 Hírek. 15.05 Hallójárat. 16.00 Tizenhat óra. Közéleti magazin. 17.35 Lottósorsolás. kb. 17.40 Előhang. 18.00 Esti Krónika. 18.25 Szemle. 19.00 Hírek. 19.40 Miska bácsi levelesládája - Határok nélkül. 20.00 Hírek. 20.05 Közv. a Gyulai Várszínházból. A nagyszerű halál. 22.00 Késő esti Krónika. 22.20 Beszéljük meg! 23.00 Hírek. URH: 9.00-11.00 Körzeti információs magazinok. 17.00-18.00 Az Amerika Hangja magyar műsora. 18.30 Szlovák nyelvű műsor. 19.00 Román nyelvű műsor. 19.30 Német nyelvű műsor. 20.00 Horvát nyelvű műsor. 20.30 Szerb nyelvű műsor. 21.00 Hírek. 21.05 Örökzöld dallamok. 22.30 A BBC késő esti magyar műsora.

PETŐFI RÁDIÓ

4.33 Reggeli dallamok. Benne: Félóránként hírek. 6.00 Pax rádió. 6.33 Reggeli zenés magazinműsor. 8.10 Műsorajánlat. 9.00 Hírpercek. 10.00 Színejava. 12.02 Jó ebédhez szól a nóta. 13.00 Hírpercek. 13.10 Szocio-műhely. 14.00 Daráló. 14.30 Szombati szórakoztató délután. 17.00 Hírpercek. 17.10 Carmilla. Joseph Sheridan Le-Fanu regénye. 18.03 Gordiusz magazin. 19.00 Hírek. 19.05 Talpalávaló. 20.00 Nemzetközi slágerlista. 21.00 Hírpercek. 21.15 Sportmagazin. 22.00 Kapcsoljuk a nagykanizsai Hevesi Sándor Művelődési Központot. 23.00 Hírek.

BARTÓK RÁDIÓ

6.00-8.59 Muzsikáló reggel. Benne: Félóránként hírek. 9.05 Irodalmi műsor. 10.00 Hírek. 10.05 Hangfelvételek felsőfokon. 12.00 Hírek. 12.05 A Bartók Rádió kívánságműsora. 14.00 Hírek. 14.05 Zenekari muzsika. 15.08 Az Operaház örökös tagja az Óbudai Társaskörben, IV/2. 16.00 Hírek. 16.05 Kapcs. a törökbálinti Zimándy Ignác általános iskola dísztermét. 17.30 Poggyász. 18.00 Hírek. 18.05 A kamarazene kedvelőinek. 19.00 Kapcs. a Magyar Állami Operaházat. Német-magyar operagála. kb. 21.30 Hangszerszólók. 22.00 Hírek. 22.05 Összkiadás. 22.42 Évszázadok mestermüvei.

PÉCSI RÁDIÓ

9.00-11.00 Jó pihenést! - szórakoztató magazinműsor. 12.00 Szerb nyelvű nemzetiségi műsor. 13.30 Horvát nyelvű nemzetiségi műsor. 15.00 Délidunántúli hírmagazin - a Pécsi Rádió közszolgálati műsora. 16.00 A Pannónia Rádió szolgáltató és kereskedelmi műsora. 18.00 Regionális német anyanyelvű műsor. 19.30 A MR német anyanyelvi műsora Pécsről. 20.00 A MR horvát anyanyelvi műsora Pécsről. 20.30 A MR szerb anyanyelvi műsora Pécsről.

TELEVÍZIÓ

TV 1

5.30 Falutévé - faludoktorral. 5.50 Határtól határig. 6.00-8.00 Nap-kelte. 8.00 Jó reggelt adj, Istenem! 8.10-11.00 Kapcsolj be! Cimbora délelőtt: -Gyümölcsfalva lakói. Spanyol rajzfilmsorozat, 52/36. rész. - 576. Számítógépes magazinműsor. - Foxi Maxi. Amerikai rajzfilmsorozat. - Inci Finci és Kandúr. Amerikai rajzfilmsorozat. - Micimackó-klub. - Babar. Francia rajzfilmsorozat. 11.00 Az utolsó viking. Norvég portréfilm. 12.05 Egy este az operában. Angol komolyzenei film. 13.00 Tájak, városok, emberek... 13.30 Maratoni százméteren. Drámaírók versenye. 14.25 Magyarok a világ filmgyártásában. Martha Ivers furcsa szerelme. Amerikai film. 16.25 Műsoroló. 16.50 Mesélő cégtáblák. 17.15 Márkás históriák. A Toyota. 17.25 Lottósorsolás. 17.30 Az ügy. 18.25 Szerencsekerék. 19.00 Telesport. 19.10 Esti mese. 19.30 Híradó. 20.15 Lassiter. Amerikai tévéfilm. 22.00 ÁKOS. Kovács Ákos koncertfelvétele a Budapest Sportcsarnokból. 23.05 La Sept. A lelkész felesége. Amerikai tévéfilm. 00.40 Képújság.

TV 2

7.30 Gazdaképző. 8.00 Cigánymagazin. 8.25 Horvát nyelvű magazin. 8.50 Német nyelvű magazin. 9.15 Román nyelvű magazin. 9.40 Szlovén nyelvű magazin. 10.05 Szlovák nyelvű magazin. 10.30 Nagyléta. 11.00 Gyerekeknek. Cimbora délelőtt. 12.05 Ötvenezer éves kortársaink. IV/2. rész: Expedíció Pápua földre (ism.) 12.45 „Túlélők" a Budai hegyekben. 13.00 Família Kft. 151. rész (ism.) 13.35 Azok a csodálatos állatok. 13.55 Híres erdélyi prímások (ism.) 14.15 Natura magazin. 14.45 „Apu hogy megy be...?". Rendhagyó beszélgetés az állatkert új igazgatójával. 15.05 Kalandorok kíméljenek! 15.25 Gyerünk a moziba be! Újra muzsikál a mozi. 1. rész. 16.00 Autó 2. 16.30 Gyerekeknek. 16.55 Csízió. 17.00 FTC-Herning Jégkorong mérkőzés. 19.05 Família Kft. 152. rész. 19.45 Piacasso-k kalandjai. 20.05 Kabaré-szüret. Szórakoztató összeállítás. 21.20 Német-magyar operagála. kb. 23.40 Ritmikus Sportgimnasztika VB.

vasárnap

SZÍNHÁZ

Nemzeti Színház: Tarelkin halála (este 7 órakor) Uray b.
Bóbita Bábszínház: O' Kane és a holttest (Áfium étterem - 20 órakor).

FILM

Apolló: Mesterfogás (bűnügyi film, fsz: Christopher Lambert - 4, 6). Árnyékország (fsz: Anthony Hopkins - 8).
Apolló klub: A szárnyas fejvadász (rendezte: Ridley Scott - f6, f8).
Uránia: Két tűz között (akciófilm, fsz: Arnold Schwarzenegger - f4, 6, f9).
Park: Mr. Jones (fsz: Richard Gere - 4, 6, 8).- A telefonrendelés helyett háromnapos jegyelővét a mozik pénztáránál!
Művész Örökmozgó: Kiss Vakond (7).
Szigetvár: Jurassic Park (6, 8).

RÁDIÓ

KOSSUTH RÁDIÓ

karádió. 15.00 Hírek. 15.03 Latin karnevál. 16.00 Poptarisznya. 20.00 Daráló. 20.30 Szórakoztató műsor. 21.00 Hírpercek. 21.15 A Rádió Dalszínháza. 23.00 Hírek.

BARTÓK RÁDIÓ

6.03-7.59 Népszerű muzsika - koránkelőknek. 8.00 Hírek. 8.05 Francia orgonamuzsika. 9.05 Híres operakarmesterek. Leonard Bernstein. 10.00 Hírek. 10.05 Új Zenei Újság. 11.05 Európa hangversenytermeiből. 12.45 Fúvós átiratok. 13.10 Romantikus kamarazene. 14.00 Hírek. 14.05 Jubilate Deo. 15.02 Új lemezeinkből. 16.00 Hírek. 16.05 Szalon. 17.00 Bach kantátái. 18.00 Hírek. 18.05 Pengetős muzsika. 19.35 Kapcsoljuk a Zeneakadémia nagytermét. 21.40 Hangszerszólók. 22.00 Hírek. 22.05 130 éve halt meg Madách egész...". Szórakoztató összeállítás. 18.25 Szerencsekerék. 18.55 Esti mese. 19.30 Híradó. 19.50 Kedves versem. Kiss Anna: Fohász (részlet). 20.00 Tolnay Klári sorozat. Tóparti látomás. Magyar film (1940, ff.) 21.40 Ajándék volt minden perc és óra. Tolnay Klári sanzonfelvételei. 22.00 A Hét. 22.50 Polgárok. III/1. rész: „Sopron nagy napja". 23.30 Európai éjszakák. Olasz dokumentumfilm-sorozat, XIII/7. 24.00 Képújság.

TV 2

7.00 TV Shop. 7.30 Hol? Mi? 8.00 Juli suli. 67. rész. 8.35 Muzzy in Gondoland. A BBC rajzfilmsorozat angolul tanuló gyerekeknek, XX/5. (ism.) 8.40 This is the Way. Jilly Viktor tanít (ism.). 9.00-11.05 Matiné gyerekeknek. Benne: 9.00 Óz, a nagy varázsló. Japán rajzfilmsorozat. 15. rész. 9.20 Huckle-

LE COMITÉ DE LA SOCIÉTÉ DES AMIS
DES ARTS DE LA CHAUX-DE-FONDS
VOUS PRIE D'ASSISTER AU
VERNISSAGE DE L'EXPOSITION
DES PEINTURES DE

KONOK

ET DES SCULPTURES
DE CATHERINE

HETEY

LE SAMEDI 24 FÉVRIER 1979
A 16 HEURES 30 AU MUSÉE

EXPOSITION OUVERTE JUSQU'AU 8 AVRIL 1979

Catherine Hetey est peintre et graveur. Elle l'est demeurée tout en se vouant d'une façon importante à la sculpture dès 1970. Ne comprenons pas que Hetey fait de la « sculpture de peintre ». Son exposition nous persuadera qu'elle a considéré l'art à trois dimensions selon l'optique qui lui est particulière.

Les petites œuvres non figuratives qu'elle nous propose sont l'objet d'un long travail d'élaboration par souci d'une fonte non onéreuse de ses créations, et par le problème qu'elle aborde volontiers d'une sculpture formée de deux ou trois pièces jumelées, amovibles et présentant chacune l'intérêt d'un élément qui se suffit à lui-même.

Remarquons, en notre époque où la sculpture s'est généralement séparée de la figuration traditionnelle, que les artistes ont souvent inventé par accouplement d'éléments séparables. Il faut, dans ce domaine, relever deux démarches entraînant des conséquences différentes: création de formes démontables, en pièces multiples, déterminées par *l'extérieur* de la sculpture (Berrocal) et le point de vue auquel s'attache Hetey, qui conçoit *a priori* la conjugaison plastique de plusieurs éléments.

Souhaitons aux œuvres de Catherine Hetey des spectateurs attentifs, autant attirés par le prestigieux ensemble de Konok (son mari) que par la recherche patiente et sensible des petites sculptures empreintes d'une monumentalité évidente.

P. Seylaz

TO Typoffset La Chaux-de-Fonds

CATHERINE HETEY

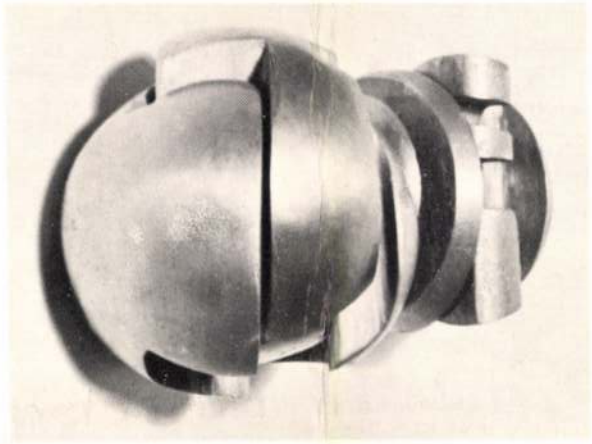

MUSÉE DES BEAUX-ARTS
LA CHAUX-DE-FONDS
DU 24 FÉVRIER
AU 8 AVRIL 1979

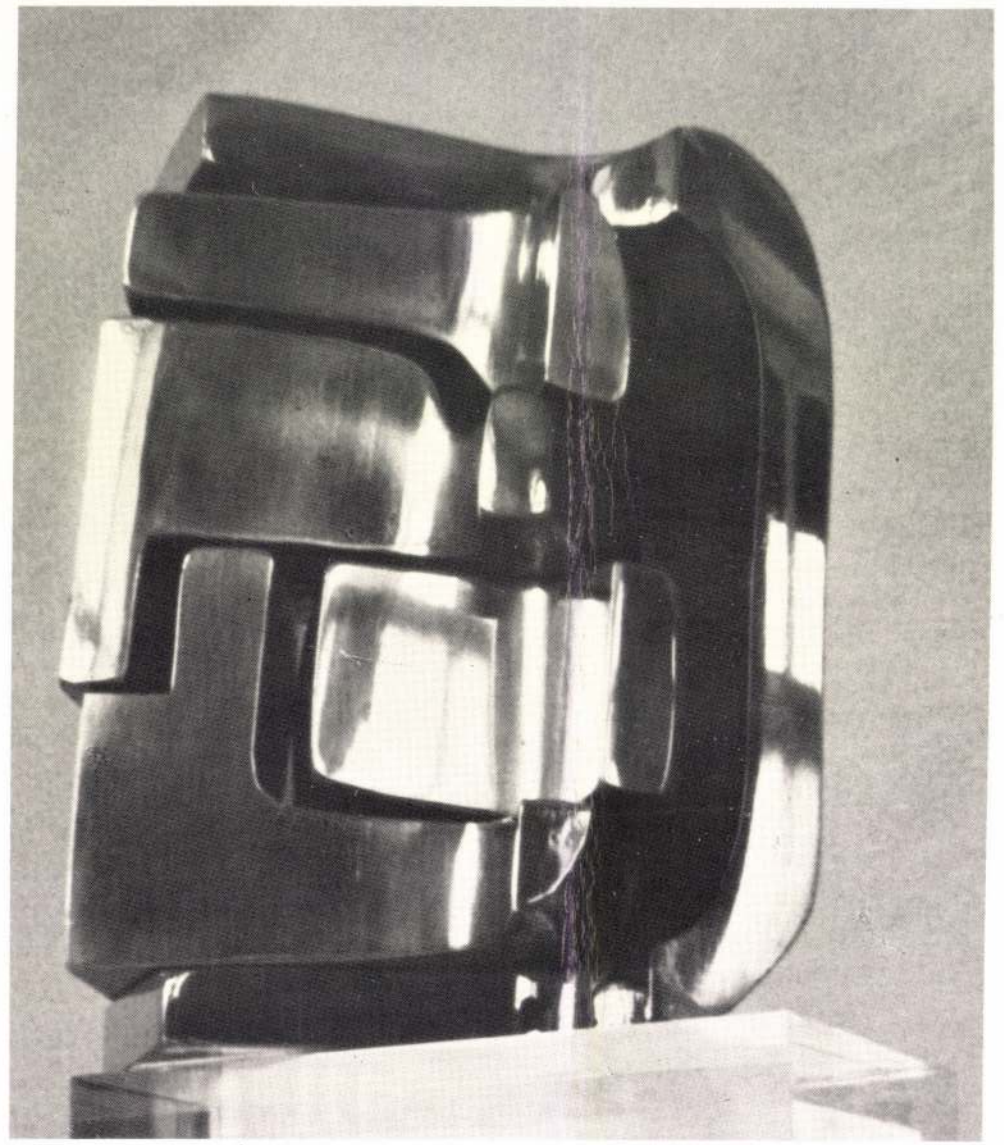

1	Deux volumes complémentaires	1978	Bronze	13×10×10
2	Forme au triangle	1978	Bronze	21×16× 8
3	Motif en développement	1978	Laiton	18×12× 9
4	Contact II	1977	Bronze	17× 9× 8
5	Bloc divisé (5 pièces)	1978	Delta	19×16×14
6	Structures amovibles	1978	Bronze	14× 6×13
7	Baroque élément	1978	Laiton	14× 9× 8
8	Petit triangle	1977	Laiton	13× 6× 4
9	Volumes à déplacement horizontal	1977	Laiton	15×10× 8
10	Volumes à déplacements variables	1978	Bronze	9×14×11
11	Contact III	1978	Laiton	12×12×11
12	Superpositions	1973	Aluminium	17×24× 8
13	Sphère (6 pièces)	1974	Aluminium	10×10×10
14	Force accumulée	1972	Aluminium	25×23×16
15	Volumes (3 éléments)	1978	Delta	5× 8× 9
16	Variables (4 éléments)	1978	Aluminium	10×10× 5
17	Substance encastrée	1979	Bronze	27×13× 9
18	Forme en deux pièces	1979	Bronze	15×15×25
19	Sphère I	1979	Bronze	10×10×10
20	Sphère II	1979	Bronze	10×10×10

NOTES BIOGRAPHIQUES

Née à Mishole, en Hongrie

1942-47 Ecole des Beaux-Arts de Budapest

1947 Diplôme de professeur de dessin et de l'Histoire de l'Art

1947-56 Professeur au Lycée des Beaux-Arts de Budapest

1956 Séjour en Italie

1957 S'installe à Paris

1963 Bourse de la Fondation Hantington Hartford
Séjour d'un an aux USA

1965 Retour à Paris

1970 Acquiert, avec son mari, le peintre Konok, la nationalité française
De ce moment datent les recherches sculpturales, menées dès lors de front avec la peinture et la gravure.

De 1962 à nos jours, participe à de nombreuses expositions collectives et est conviée à plusieurs expositions personnelles.

Œuvres en collections publiques et privées des USA, Hollande, Suisse, Allemagne.

HETEY KATALIN
1924 -

Magyar származású szobrászművész. A budapesti Képzőművészeti Főiskolán, - amelynek 1942-1947 között volt hallgatója - szerzett rajz- és művészettörténet tanári oklevelet. 1947-től 1956-ig a budapesti Képzőművészeti Gimnázium tanáraként dolgozott. 1957-ben telepedett le Párizsban. 1969-ben a H. Hartford alapítvány ösztöndíjasaként dolgozott az Egyesült Államokban. Konstrukciós szobraiból, grafikáiból Tuniszban, Párizsban, New Yorkban, Los Angelesben, Rotterdamban, Tokióban, Hamburgban, Baselben, Zürichben, Münchenben, Budapesten, Győrben és sok más városban rendezett kiállításokat. Művei franciaországi, hollandiai, svájci, németországi, amerikai és magyarországi köz- és magángyűjteményekben találhatók.

KOMPOZÍCIÓ, 1973
papír, hidegtű, aquatinta,
240x240 mm.
j.j.l.: C.Hetey 1973
Ltsz.: K. 85.236.1.

GYŰRŰ, 1982
papír, tempera, 61,3x43,2 cm.
j.j.l.: 1982 Hetey Katalin
Ltsz.: K. 85.476.1.

"A természet alkotó kedvét, a jelenségek állandó változását aligha lehetne megszakítani - a mozgás világának állandósága eleven az emberi gondolkodásban és tevékenységben is. Ez a gondolat vezetett, hogy munkámban a változás és mozgás plasztikai megvalósításának lehetőségeit keressem - legfőbb kísérletezési területem: a rész és egész viszonya, a mozgási energiák és a tér sokféle kapcsolata. A legegyszerűbb forma is kibontakozások végtelen lehetőségét hordja magában - munkámban az anyag szigorú törvényeinek ismeretében a természeti formák változásra való alkalmasságát keresem" -

Hetey Katalin

IRODALOM

Hetey Katalin és Konok Tamás.
Irodalmi Újság. 1968. április 1-15.
Hetey Katalin kiállítása. Budapest - 1981. Katalógus Lucia Moholy szövegével.
Wagner István: Jelenlét, Párizs-Budapest. Pesti Hírlap. 1981. febr. 17.
Konok Tamás és Hetey Katalin kiállítása. Magyar Műhely. 1981. március 31.
Aba Judit: Konok Tamás és Hetey Katalin kiállítása. Pesti Műsor. 1981. XXX. évf,. 6. sz., 66-67.o.
Farkas István: Space création...Neueste Nachrichten. 1981. XV. évf., 12. sz., 7.o.
Hetey Katalin kiállítása. Győr - 1982. Katalógus a művésznő előszavával.

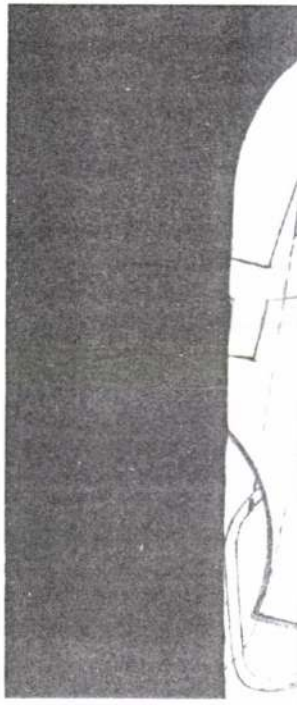

Kompo

ALMÁSI TIBOR

A PATKÓ IMRE GYŰJTEMÉNY

XÁNTUS JÁNOS MÚZEUM
GYŐR, 2000

Magyar Tudományos Akadémia Művészettörténeti Kutatóintézet Könyvtár Budapest
26 757

Hetey Katalin
grafikusművész

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ

1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

ÉLET ÉS IRODALOM

1983 MÁR 18

1021

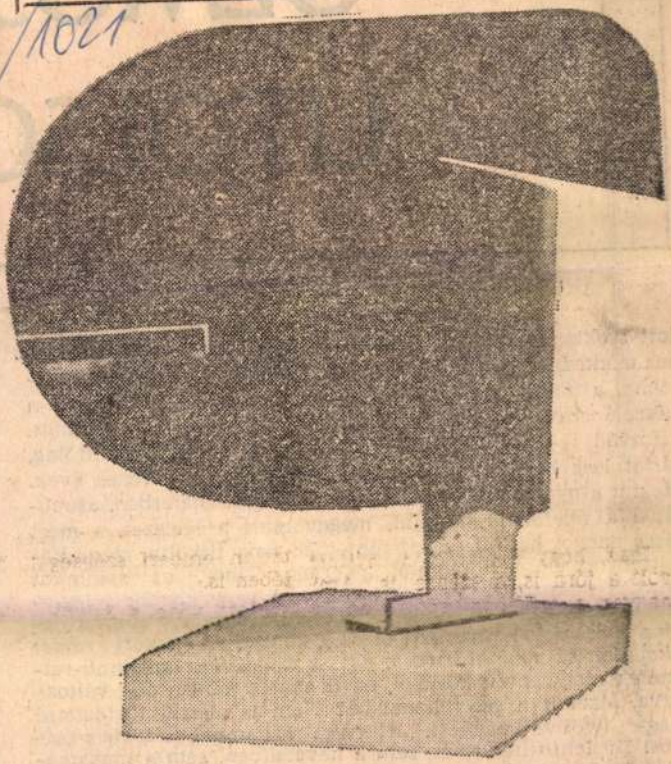

Hetey Katalin: Téri elmozdulás

tt szekta főpapjának palástja is lehetett volna, a telefon-
z ment. Elvékonyodott öregember-hang szólalt meg a kagy-
oan, a fáradt hangszálak olykor magasan rezonáltak, de a
szélő szavaiból valami eufórikus lendület is érződött.
lozzád is eljutott a drót, Tibor? Azt mondják, állítólag,
lat lesz belőlünk a D.-i múzeumban. Az ötvenes évek.
gint a nyomorult ötvenes évek!" Ólmosi-Bleierben, azono-
va a telefonáló hangját, meggyorsult a lélegzet, s mert
sé nagyot hallott és ezt tüntetően *nem* titkolta, megismé-
ette az előbbi mondatot. „Kérlek, Tibor, ez sokunkat
at. Tiltakozni kell ellene, s mert te vagy köztük a legte-
télyesebb, te kell, hogy fölemeljed a szavad." Hogy ő le-
n a szószóló? Erre kéri őt ez a kókler, az egykori *római*
lának ez a kötéltáncosa, aki az álhazafias emlékmű-ret-
tek megszentelt köréből, egyik-másik művén alig változ-
a, átsétált a szocializmusba? Nem is akarta türtőztetni
gát, üvöltve válaszolt. „Kikérem magamnak a többes szá-
! És nem tiltakozom, sem a nevetekben, sem a magamé-
. Ami a számlámra írható, nem tagadom le, de *megtaga-*
. És ezért fizetek is, a magam módján." A másik, a vonal
ő felén, vinnyogva, siránkozva igyekezett útját állni a
uduló szavaknak. „Miért beszélsz te így velem? Azért, mert

1021

Hetei Katalin
szobrászművész

1981.I.15.Televizió 2.Müsor 21.15
TV Hiradó 2

- Délután nyilt meg a Szépmüvészeti Muzeumban a Párizsban élő müvész házaspár Hetei Katalin szobrász és Konok Tamás festőmüvész kiállitása. A sok hires uropai muzeumot megjárt anyag, Budapstén ez alkalommal először látható. És február 28-ig tekinthető meg. A következő riportban a látnivalókból mutatunk be néhányat.

- Hetei Katalin müvészetének bemutatására Moholi Luchia vele foglalkozó tanulmányából idézünk. "Hetei Katalin a szobrászatnak egy sajátos módját ápolja. S ezen a téren maradandó helyet biztosit magának. E szobrokat nem könnyü feladat leirni, alakjukban általában kicsinyek, hatásukban rendkivül monumentálisak. A legtöbb esetben tagoltak, darabokra szedhetők, ezek azonban semmi esetre sem csak ré-

szei egy nagyobb egésznek, hanem önálló létet igényelnek. A müvésznő megteremti a csodát, hisz olyan szobrokat alkot, amelyek racionálisak és egyben titokzatosak, ünnepélyesen komolyak és egyben vidámságot sugároznak. Konok Tamás mult év végén Győrben rendezett kiállitása után hozta el anyagát a Szépmüvészeti Muzeumba. Munkáiban az elvont képi szerkesztés érvényesül, amely csupán néhány látvány elemre, vagy szimbolumra redukálódik. E formávalkülönlegesen szuggesztiv képi terkeket tár látogatói elé. Ezek az architekturák lehetőséget nyujtanak filozófikus gondolatok kifejezésére is.

A REKARD MEZŐGAZDASÁGI GÉPGYÁRTÓ ÉS
SZOLGÁLTATÓ VÁLLALAT
ÉS A GYŐRI VÁROSI KÖNYVTÁR

tisztelettel meghívja

HETEY KATALIN

szobrászművész

KIÁLLÍTÁSÁRA

1982. szeptember 21-én, kedden du. 5 órára
a Városi Könyvtár galériájába (Győr, Herman Ottó u. 22.)

A kiállítás megtekinthető:
1982. szeptember 22-től október 10-ig, hétfő kivételével
naponta 14—18 óráig

Fk.: Mezei György — SZGY 82.20473

MEGHÍVÓ

HETEY KATALIN

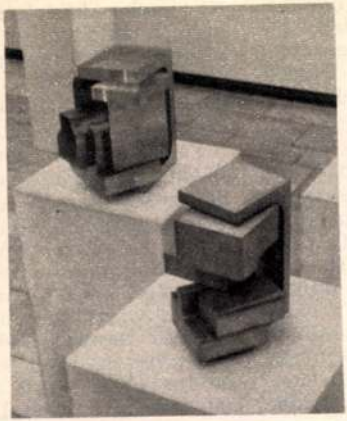

ALAKZATOK

A Győri Városi Könyvtárban nagy sikerű kállitáson mutatta be legújabb alkotásait Hetey Katalin. A magyar származású, Franciaországban élő szobrászművész egy hónapot töltött a Győri Mezőgép Vállalatnál és az ott található anyagokból – egy brigád segitségével – alkotta meg úgynevezett „belelátott alakzatait".

UJ TÜKÖR 1982.XIX.évf. 42. sz. 43.o.

SZERZŐDÉS

akavégzésre irányuló egyéb jogviszony létesitéséhez

gyrészről a MTA Müvészettörténeti Kutató Csoport (Bp. I. Uri
zről

lye:

az alábbi feltételekkel:

feladat részletesen:

HETEY KATALIN

II/ 5. sz. 43. o.

PLASZTIKUS MOTÍVUM

Két Párizsban élő magyar művész, Konok Tamás festő és Hetey Katalin szobrász legújabb munkáiból nyílt kiállítás a budapesti Szépművészeti Múzeumban. Képünkön Hetey Katalin Plasztikus motívum című műve.

ente a fentemlitett kápo

egyes ünnepnapon egy évi

hat napjuk napjaiban, me

... száz napot bocsátunk

iákból.

HETEY KATALIN

emlitve ld.Bencsik István

Koczogh Ákos: Szobrok a nagyatádi réten

. . . . . .

UJ TÜKÖR 1983.XX.évf.35.sz.24-25.o.

Galerie & Edition Schlégl
Minervastrasse 119, 8032 Zürich, Telefon 01 251 49 63

In den Ausstellungshallen an der Minervastrasse 115

Catherine Hetey

Skulpturen

Ausstellung:
30. August bis 1. Oktober 1988

Vernissage:
Dienstag, 30. August, 18.00 bis 20.00 Uhr,
zu der wir Sie und Ihre Freunde herzlich einladen

Catherine Hetey wird anwesend sein

Öffnungszeiten:
Dienstag bis Freitag 14.00 bis 18.00 Uhr
Samstag 10.00 bis 16.00 Uhr

Abbildung:
Ch. Hetey
«Windkamm», Brunnenplastik, 1986
im Skulpturenpark Nagyatád (Ungarn)
Holz und Aluminiumröhren
4 × 5 × 2,5 m

Hetey Catherine
és Konok Tamas

kritika tunisi kiállitásukról.

La Presse 1961. jun. 21.

Hetey Katalin

Konok Tamással közös kiállítása nyílt a rotterdami Zuid galériában. Megnyitotta J. Paalman, a Stedeljik múzeum igazgatója.

Magyar Műhely, 1968. III. 15. 76. l.

Hetey Katalin szobrász

KIÁLLÍTÁS MISKOLCON. Franciaországban élő és alkotó művészházaspár alkotásaiból nyílt kiállítás pénteken a miskolci Hermann Ottó Múzeum galériájában. Hetey Katalin szobrászművész több mint húsz, elsősorban fémből készült nonfiguratív szökőkútfigurát mutat be, férje, Konok Tamás harminc olajfestményét állította ki. A tárlat október elsejéig látható.

Magyar Hírlap, 1985. VII. 13

Hetey Katalin szobrász

■ *Hetey Katalin szobrászművész és Konok Tamás festőművész kiállítását 12-én Hofer Miklós építész, egyetemi tanár nyitja meg a Herman Ottó Múzeumban.*

Népszabadság, 1985. VII. 5.

Hetei Katalin szobrászművész

- Most beszéljünk a másik művészről, Hetei Katalin szobrászművészről. Az ő részekre szedhető formajátékait igazi művészetnek tekinthetjük?

- Én feltétlenül annak tartanám, noha a kiállitás, hát nem is akarom a kiállitásrendezésnek a szemére vetni, mert tulajdonképpen mit csináljon az a rendező, de természetesen jó lenne ezeket kézbe venni, ha egyáltalán ezeket a szépen polirozott bronzokat lehetne kézbe venni és nem kellene félnünk tőle, hogy ez árt neki, és megnézni, hogy ezek a részek hogy tükrözik az egészt, illetve az egészben hogy jelentkeznek a részek, hiszen itt a rész és egész problémájáról van szó. Ez nem áll módunkban, de én azt hiszem, ha felhivjuk arra figyelmet, hogy ott vannak egyszerüen ilyen hajlitásos lemezplasztikák, tehát olyanok, amik minimális formaalakitással készültek, akkor én ugy gondolom, hogy ott meggyőződhetünk arról, hogy igenis egy nagyon igényes, és nagyon átgondolt formamüvészettel állunk itt szembe.

1981. I. 23. Kossuth 11-19 /Ánt/

Láttuk, hallottuk.

A Szépművészeti Múzeumban nyílt meg Konok Tamás festőművész és Hétei Katalin szobrászművész kiállítása. – Fábián László kritikus látta a kiállítást.

Egy olyan alkotó részéről, aki hallatlan vonzalommal viseltetik egy bizonyos anyag, jelesül a bronz iránt, és ebben igen szépen tud dolgozni.

Hetey Katalin, nahrán

L: Kéri Ádám

Pogány Gábor: Nagyoltád fonalnai 24-25

Új Tükör B p. 1986. felt. 3. XXIII/8

Hetey Katalin, grafikus

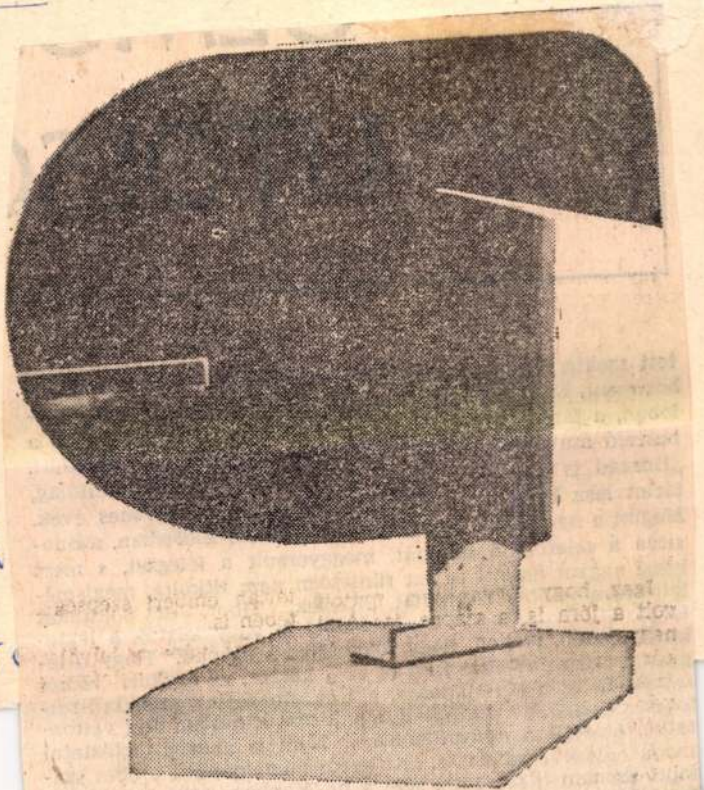

Hetey Katalin: Téri elmozdulás

Hetey Katalin

Élet és Tr

6.

XXVII/11

iskolának ez a kötéltáncosa, aki az álhazafias emlékmű-rettenetek megszentelt köréből, egyik-másik művén alig változtatva, átsétált a szocializmusba? Nem is akarta türtőztetni magát, üvöltve válaszolt. „Kikérem magamnak a többes számot! És nem tiltakozom, sem a nevetekben, sem a magamé[ban]. Ami a számlámra írható, nem tagadom le, de *megtaga*[dom] ezért fizetek is, a magam módján." A másik, a vonal

Hetey Katalin, szobrászművész

Párizsban élő hazánkfiai megfontolt újítókedve nyilvánvaló. Konok Tamás zenei inspirációi a geometriai képzelet nemzetközi nyelvén valósul meg, Hetey Katalin szobrai a műszaki tárgyak alakzatát figyeli. – Más világ, mégis ismerős; érdemes bepillantani művészetükbe.

Losonci Miklós: Más világ, mégis ismerős.

Pest Megyei Hírlap, 1981. febr. 1.

Hetéy Katalin, szobrász

L. Hajdú, Étienne

100 - 114

Sik Csaba: Műveh, jelek, jelképek

Új Tráz, Budapest, 1983. aug.

XXIII/8.

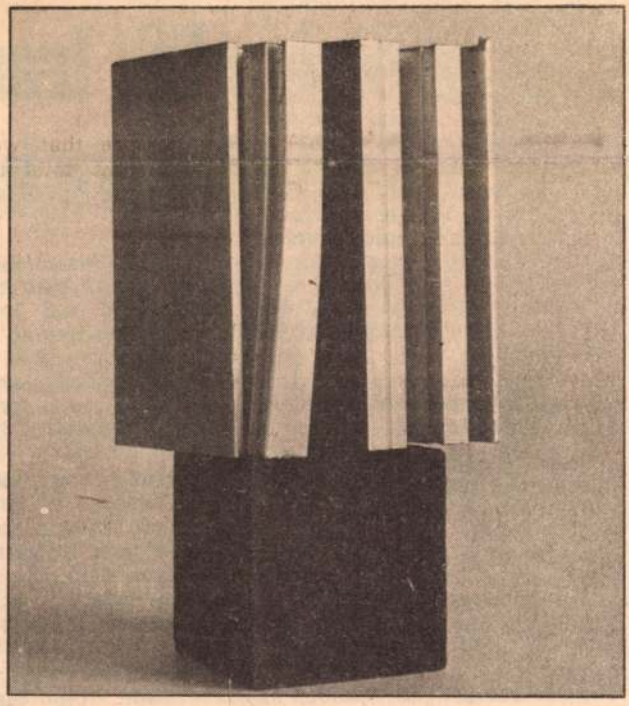

Katalin Hetey

Daily News, 1971, June 18

Katalin Hetey was born in Miskolc and after taking a degree from the Budapest School of Arts in 1947, taught for the next nine years in the Fine Arts Lyceum. After visiting Italy in 1957 she settled in Paris the following year. She spent one year in the US on a Hantingdon Hartford Foundation scholarship.

Her creative work extended to painting and drawing and engraving, but her most congenial medium is sculpture: in this art she has established herself as an artist of enduring stature. As an art historian and critic writes of her, Hetey's art of sculpture is hard to describe. "Her works, though small in size, make an extremely monumental impression. Their very mode of construction is unusual: mostly composite objects that can be taken to component pieces, each a work of art in its own right. Katalin Hetey does work the miracle: she creates sculptures that are rational and at once enigmatical, solemnly grave and at once radiating cheerfulness."

Like Konok, Hetey has had her works shown widely, in many countries—Switzerland, Holland and West Germany, in Edinburgh, Tokyo and Tunis, and last year and now, in her native country. Her works have been acquired by collections in Los Angeles and Hamburg and are found in the Fine Arts Museum at La Chaux-de-Fonds and elsewhere.

István Farkas

week, wa
wounded
troops retc
tera. Doct
he would r

Meanwhi
rick, whos
ambassado
tions has
proved by
lations con
she favour
governmen
believe the
vador is v
she said.

**US milita
to El Sal**

Seven A
visers have
vador and
said Thurs
United Sta
more activ
to the emb

Simultan
partment
halting all
caragua be
evidence t
porting th
fighting government forces in El Salvador.

The United States on Wednesday resumed a $5 million military assistance package to El Salvador.

Nicaragua's government denied supplying arms to the Front or sending men to fight with them. The Nicaraguan Foreign Ministry lodged a protest with the US Embassy in Managua against remarks made Wednesday by the US Ambassador to El Salvador, Robert White.

White claimed he had evidence Nicaragua was being used as a transfer point for arms shipments to the guerrillas.

An estimated 20,000 Nicaraguans supporting the Front in El Salvador marched to the Salvadoran Embassy in the Nicaraguan capital of Managua on Thursday and burned a US flag and an effigy of Uncle Sam they chanted "If Nicaragua won, El Salvador will win".

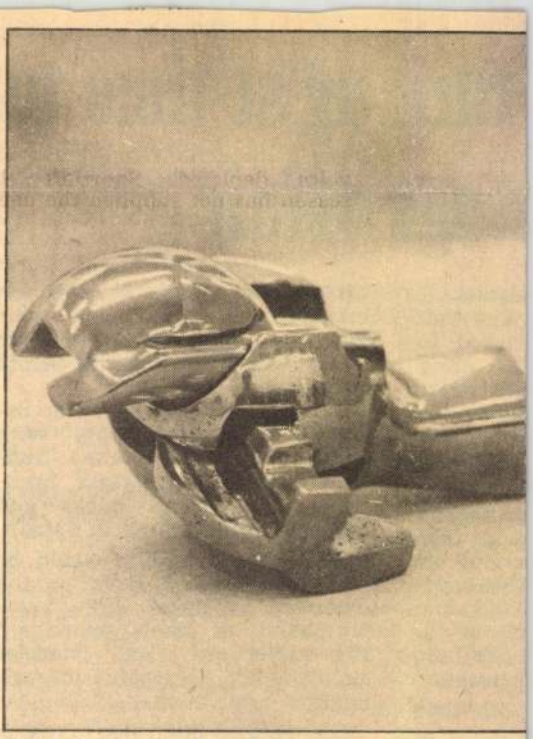

Two of Katalin Hetey's sculptures

Superjogger's Sahara run

Paris, Jan. 16 (AP) — A 27-year-old French engineer has succeeded in running across the Sahara desert from North to South, a 3,300-km (2,060-mile) jog beginning in Algiers and ending in Zinder, Niger, his Paris spokesman said Friday. Martin's goal during the 50-day run, according to spokesman Gerard Elias, was simple: to show that the Sahara, the world's largest desert, can be conquered by a well-trained runner.

Hetey Katalin 2

Amint a mostani kiállításon két, frissen festett munka mellett is mutatja a vignetta, hogy a győri Xantus János Múzeum tulajdonába mentek át, bizonyára a Szépművészeti Múzeum huszadik századi művészetet reprezentáló, állandó gyűjteményébe is bekerül egy-egy kép, grafika vagy szobor a két évtizede Párizsban élő két, magyar származású művésztől. Tovább gyarapítva Európa-szerte, magán- és közgyűjteményekben szereplő alkotásaik sorát. Mert akár a sportban, végső soron a művészetben is a részvétel a fontos. A „presence", a jelenlét konkrét és átvitt értelemben — Párizsban, Budapesten egyaránt...

Wagner István

Magy 6

Wa -Budapest

Hetey Katalin, szobrón

L. Konok Tomás

-: Kiállítások

8

Est. Hirlap, Br. 198 jan. 15.

Hetey Katalin, szobrászművész

Hetey Katalin szobrászművész és Konok Tamás festőművész /Párizs/ kiállítása a Szépművészeti Múzeumban 1981. jan. 15.-én nyílik meg. Borsos Miklós szobrászművész megnyitó beszédet mond.

Megjövő

1981. jan. 15.

Hetey Katalin 1

Mit láthatunk hát itt tulajdonképpen?

Hetey Katalin éppen tucatnyi plasztikáját — teljesen lista nélkül. Ezek a férfiasan tömör és lényegretörő, kisebb-nagyobb bronzkonstrukciók a csillogóra csiszolt felületükkel szépen illeszkednek az utóbbi esztendők nemzetközi, absztrakt szobor-áramlatába, amelyek a két- vagy több részes, szétszedhető és összeilleszthető, tehát újra meg újra variálható térdekorációk irányzatát jelentik. És minden utólagos „megideologizálás", ideragen kifejezésektől hemzsegő teóriagyártás nélkül is jól élvezhetőek, kellemes vizuális élményt nyújtanak Konok Tamás festményei, valamint grafikái.

Magyar

Wagn udapest

Hetey Katalin

A szobrászok közül a hagyomá-
nyos anyaggal dolgozó mű vészek
munkáit mutatták be a tárka-
ton.

Bedri Ferenc: Presance Paris – Budapest.
Művészet, 1980. április – 44. lap.

Hetey Katalin, szobrász

L. Konok Tamás

_ : Hír 8.

Nepszabadság, Bp. 1981 jan. 16.

Hetey Katalin, szobrán

L: Konok Tomás

–. □ Két Franciorszógban élő 2

Esti Hirlap, Bp. 1981 jan. 10

Hetey Catherine

Konok Tamas

batiljaikban siterült megoldani a Bibliából származó témákat, kompozíciójuk és rajzuk könyvtári miniatúrákhoz hasonlít. Monotypiáik tehát teljessé az együttest.

La Dépêche le journal de Tunis 1961. jun. 16.
Vernissage Tamas Konok et Catherine Hetey. Club Aziza Othmana

Aleley Katalin

és Konok Tamás műveiből kiállítás nyílt a rotterdami Zuid galériában. A kiállítást J. Paalom, a Stedeljik múzeum igazgatója nyitotta meg.

Hireink

Magyar Minhely, Párizs, 1968. jún. 15. 76. o.

HETEYNÉ, NAGY KATALIN

Festőnövendék olaj

Fiatal képzőművészek ifjúsági vándorkiállítása 1955

Josef Landzedilly

Erdélyi vásár (Neuhauser Ferenc rajza után)

Magyarországi varóskepek

Magyar Nemzeti Múzeum

Katalógus: Rózsa György

A Vasarely Múzeum meghívja Önt

KATALIN HETEY

szobrász

kiállításának megnyitására
1992. október 15-én,
csütörtökön 17 órakor

Megnyitja:

PETROVICS EMIL

zeneszerző

Vasarely Múzeum Kamaraterem
Budapest III., Szentlélek tér 6.
(Árpád híd óbudai hídfő)

A kiálítás megtekinthető:
1992. november 15-ig.

HETEY, Katalin

HETEY Katalin festő

kiáll. Washington, The Potter;s House Gallery, 1963

~~ism~~. Irodalmi Ujság, 1963. március 15. 12.

5 / 4. 3. 1993 THE BI-WEEKL

IA BOH

HETEY Katalin szokán

B.E.: A fehér csendje. =
Látás Kultúra, 1995/10. 36–41. ill.

.rik. = Magyar Építőművészet, 78, 1987,

Vigadó Galéria, 1987. márc. 20. - ápr.
).., Vigadó Galéria, 1987 4 p. ill. {tm
ıyhért László L.1011:"}

Bornemisza László művészetéről. =
li Attila 1012:"}{tm "Bornemisza László

The New Hungarian Quarterly, 28. No.

gyi-érme. = Tiszatáj, 41, 1987, 12. 114-
lási Árpád 1013:"}{tm "Borsos Miklós

badka, Városi Múzeum, 1987, május. **ism.**

Madame Jeanne Wiebenga vous prie de lui faire l'honneur de votre présence à l'occasion du vernissage du

groupe « Carré » de Paris

Hetey, Konok, Mark, peintres

Patkai, sculpteur

Le vernissage aura lieu le 28 septembre 1969, à partir de 11 h.

A 11 h. 30 précises, **Denes** et **Anna Marton,** alto et violoncelle, interprèteront des œuvres de Beethoven et de Bartok.

R. s. v. p. tél. 021/32 32 38

La galerie est ouverte tous les jours, de 14 h. à 19 h. (sauf le lundi)

Groupe « Carré » de Paris

Quatre artistes, tous hongrois de Paris, deux hommes et deux femmes, trois peintres et un sculpteur, chacun d'eux aussi différent des autres qu'il est possible de le souhaiter. Cependant, bien que possédant, chacun, son individualité plastique propre, ils n'en présentent pas moins, entre eux, de nombreux traits communs, des points de convergence. Tous, en effet, KONOK et HETEY, MARK et PATKAI, considèrent davantage l'art comme une aventure que comme une carrière dont le chemin doit être mené avec circonspection et l'expression artistique, pour eux, reste bien plus une recherche que l'application d'une formule esthétique.

Le premier, KONOK, de la peinture de conception plus ou moins classique semble évoluer vers des compositions murales à caractère monumental quelles que soient leurs dimensions. Dans ces compositions, des éléments formels très stricts, dépouillés mên e parfois de toute couleur, à force d'ascèse, n'entretiennent plus qu'avec la lumière des relations privilégiées. C'est le triomphe de la simplicité et de l'économie. Le mariage de la forme et de la lumière.

De la peinture à l'espace, puis à la forme, c'est une démarche entièrement différente, dans ses résultats, sinon dans ses principes, que celle de HETEY. Utilisés comme un alphabet, en effet, les emballages industriels, qu'elle organise acquièrent une présence et une consistance de volumes sculpturaux. Jusqu'à sa peinture proprement dit, qui, au travers de ces expériences, s'en est trouvée moins modifiée que fortifiée, vitalisée.

Autre tempérament, autre mode de formulation. Ainsi, chez MARK les matériaux généralement assez pauvres, le ciment ou le liège, par exemple, sont employés bruts, à l'état premier, sans avoir déjà été soumis à une élaboration formelle industrielle préalable. Ici domine l'expression considérée comme un attribut inhérent à la matière même. Au travers de ses manifestations les plus humbles, c'est directement à la réalité que nous sommes renvoyés.

Quand à PATKAI, le sculpteur du groupe, c'est chez lui que, fort curieusement, le matériau compte le moins. Bronze ou ciment, polystyrène ou plâtre n'atteignent à la signification que passés au moule de la conception architecturale. Car celle-là reste le fondement capital de son expression et l'accent piranésien qui caractérise des dessins corrobore on ne peut mieux la vision dédaléenne ou labyrinthique dont procèdent ses sculptures-structures, prophétiques et fantastiques préfigurations des cités du futur.

Denys Chevalier

képét. Napközben a fény átdereng a medence üvegén, a vékony vízrétegen, s megvilágítja a belső tér közepén álló oszlopot, ahogy Pátkai tervezi. Hangulata kultuszhelyhez méltó. Szimbólikus jelentésű a formája is, hiszen a piramisoknak Egyiptomban, Mezopotámiában, Mexikóban szakrális rendeltetése volt. Feltámadóban lenne az európai kultúrának hajdan alapelvét képező hagyománytisztelet? Újra azt gondolnák a művészek, hogy a tökéletes, a teljes érvényű egyszer a régmúltban már megvalósult, s visszatérni hozzá az annyira nélkülözött biztonság? Nos vetera instauramus... (a régit megújítjuk...) idézi Białostocki Erasmust „Régi és új a művészettörténetben" című tanulmányában, abban látva a reneszánszok lényegét, hogy a „régi tökéletes intézmények és igazságok visszaállítására törekedtek". Hajdu művészete magába olvasztja az elmúlt korszakok szobrászatának minden finomságát, Noguchié összeköti az európai és távol-keleti kultúra szellemét itt is, ott is alapvető formaelvek segítségével, Pátkai pedig a várostervezésbe hozza vissza a szakrálist.

A kelet-nyugatit metsző észak–déli tengelyt – csak fellelhető a római katonai tábor szerkezetének sémája, persze a terep is ezt a megoldást diktálta – északról a városi park zárja le, délen pedig az autópálya mentén húzódó bokrokkal, cserjékkel beültett hangvisszaverő dombsáv; a városkompozíciónak az ásványit, a kristályszerűt kiegészítő „növényi" része – mondja Pátkai, aki meginvitált műtermébe is, új szobrát megnézni. Posztamens mélyedésébe illesztett, jókora csavarokkal összefogott bronzlapok alkotta fordított gula – a forma és anyag két kultúra harmonikus egységének metaforája. Elmagyarázta, a forma a lélek plasztikai mása, emlékek, tapasztalatok, reflexiók és meditációk színtere, önmagunkban tett utazás szobrászi emléke. Hasonlót állított ki a Műcsarnokban is, tovább fokozva a metaforikus feszültséget. A gula bronzlapjai ezüstözött drótszálak tartotta krómnikkel lapot zárnak közre, melyen a vékony higanyréteg a legkisebb mozgásra is rezgésbe jön, felszínét remegések, hullámzások fodrozzák, mint váratlan megérzések, sejtések a lélekét. Két irányú művészi kutatás összegződik bennük. Formai, amely a vonal és a lap tisztaságát, egyszerűségét, kapcsolatuk változatait kutatja, s a dolgok belső struktúráját megérteni akaró intellektuális kíváncsiság, a felszín mögött rejtőző, kicsiben és nagyban egyformán munkálkodó törvény keresése.

Hetey Katalin Pátkaihoz hasonlóan többnyire a zárt formából indul ki, de felszíne helyett szerkezetét teszi nyitottá. A tömbszerű alakzatot, gömböt, kockát mozgatható részekre szabdalja; szemből nézve mintha reliefet látnánk, hiszen az elemeknek az alaphoz mért kiemelkedése változó és változtatható, így térbeli helyzetük sem állandó. Szétnyílhatnak annyira, hogy a kocka keret marad csupán. A szobrász egyszerre alakítja a külső és a belső teret, a különbözőképpen elforgatott síkok pozitív térbeli helyzete létrehozza a tömegen belül önmaga negatív mását. A van és a nincs energiája, szerepe térben és szerkezetben azonos, a geometriai forma nem ellentéte már az organikusnak. Rész és egész különbözik ugyan, s a különbözés mértékét az elemek helyzetének változtatása azonnal módosítja, de nem tagadják, hanem ok-okozati viszonyban lévén, feltételezik egymást. Téri elmozdulások című szobrai a „Tisztelet a szülőföldnek" kiállításon ugyancsak zavarbaejtőek, mert lehetnek természeti formák, amiknek helyzetét a növekedés és a mozgás alakítja, ám mértani elemek is, hajtásaik, bevágásaik, keményebb vagy lágyabb hajlataik tehát áttételesen utalnak a mintaképre. A formaelemek helyzetének módosulása alakítja a teret, az egyenes csak helyet kér magának benne. A súlypont egyben szerkezeti középpont is, a forma térbeli alakulása mindig ehhez viszonyított, keltheti tehát a valóságosnál nehezebb illetve könnyebb illúzióját. A körvonalak zártak, bár több irányban is megszakadnak, a középpont centrifugális erejének szétsugárzó vonalai mentén. Mintha önálló életük lenne, mert önkéntelennek hat a keletkezés és a változás folyamata, a néző egy létezési állapot alakulásának

az érték-szempont érvényesítését amúgy is feleslegessé teszi.) A művész számára műve kiteljesedése vagy művészetének fejlődése sem fontos, kizárólag önmagáé. Az újdonság bűvöletéből ugyancsak kiszabadult, a piac fogadja el azt, amit kínál neki. Minden lehetségessé vált, tehát irányzatokra sincs többé szükség, a művész magányos gerilla, harcának egyetlen értelme a mindent-szabad jogát biztosítani magának. A művészetre egyetlen meghatározást fogad el: művészet az, amire semmilyen meghatározás nem érvényes. Az egyéni ösztönéletében rejlő *image*-t akarja kifejezni csupán, tevékenysége biológiai kényszercselekvés. A tehetség egyenlő azzal az intenzítással, amivel rákényszerít másokat, hogy az image-t a magukénak fogadják el. Ez azonban csak pótszer, a „nomád kreativitás", mondja Bonito Oliva, csak annak ad kielégülést, aki gyakorolja. A mű megtervezetlen véletlen, ezért a hetvenes évek művészete sem elkötelezett, sem etikus. A kéz pragmatizmusában, a tevékenység felszabadító ösztönösségében hisz csupán. Sodródik cél és elhatározott irány nélkül; az egyéni érzelmi élet mozgása persze sosem egyértelmű, így a mű is drámai és irónikus, meghatott és gúnyoros, boldog és kiábrándult egyszerre. Mégcsak meghökkenteni sem akar, mint az avantgarde, az örök és állandó nem érdekli, véleménye szerint olyan társadalmi környezet veszi körül, amely elvesztette reményét a túlélésre, így hagyományos értékeire sincs igazában szüksége. A művészet tragédia és komédia egyszerre, tárgya pusztán önmaga, amelyről azért úgy véli, töredék-voltában is a mai ember és élete jelképe.

Ráférne egy reneszánsz erre a világra; látogatóban menvén Pátkaihoz, kilépve a földalatti épületéből, urbanizmusa jelképessége folytán emberszabású városi környezet fogadott: betonfalak ugyan, de a szűk térben lépcső, s a lépcsősor menti sziklás hegyoldalt imitáló kőfalról csordogáló vizet felfogó medence. Azóta, hogy Hajdu műtermében jártam, először bátorított valami, hogy felfele nézzek. Noisy-sur-Grand Pavé Neuf-negyede Pátkai tervei s az általa meghívott munkatársak közreműködésével épül. A feladat nem könnyű. A területet egyik oldalról autópálya, a másikról vasút fogja közre, fennáll tehát annak a veszélye, hogy a római katonai tábor alaprajzát kényszerülnek követni, ahol a közlekedési utak derékszögben metszik egymást, meghatározva a városközpontot, s a középtől távolódó utak rendszerét is. (A castrum lett volna Európa urbanisztikai mintaképe, némi utilitariánus dekorációval enyhítve?) A többszöri áttervezés után véglegesített terv makettje mellett állunk, s Pátkai magyarázza a megvalósulóban lévő koncepciót. Általában az építészé a vezető szerep, a művész akkor jut szóhoz, amikor a terv elkészült, netán az épület is áll már. Itt fordítva történt. A terep adottságai, a technikai lehetőségek ismeretében a művészek húzták meg az úthálózatot, jelölték ki a beépítendő területeket, képzelték el az épületeket, a házak elhelyezését, magasságát, homlokzati kiképzését, színét. A terv minden eleme organikus egész része, bármelyik megváltoztatása a negyed újraalakítását követelné. A beépítetlen terepszakaszok művészi tervezettségük folytán éppoly hangsúlyosak, mint a beépítettek. A munkát összehangoló Pátkai az egység és változatosság hatásának biztosítására törekedett, ösztönösen keretet akart teremteni érzések és gondolatok nyugodt kifejezésének, a különbözőségek érvényesülésének.

A negyed két tengely mentén épült. A kelet-nyugati irányú a kapu képzetét keltő, egymással szemben álló két-két torony közt vezetett „mail", a piazza sarkán emelkedő piramisnak fut, másik végét a vízgyűjtő negatív piramisa zárja. Pátkai szerint ásványi szerkezetet utánoz az út és a környezet; engem az Istár kapu pilléreire, a Babilonban, Hattusában, Urukban a templomot, palotát, a városon kívül épült szentélyt összekötő „szent út"-ra emlékeztet, melyen az újévi ünnep alkalmából végighaladt a főistenség papok vitte szobrát kísérő menet. Itt nincs templom, palota, de van 12 m magas piramis, levágott csúcsa helyén medencével. Belsejében két szinten lehet közlekedni, alsó szintjén a tér, a felsőn a mail irányába. A szinteket lépcsők, rámpák kötik össze; felidézve rögtön a Cheops-gúla metszeti

HETEY KATALIN KIÁLLÍTÁSA
Győr, Városi Könyvtár Galériája

Kisebb gyűjteményét 1980-ban láthattuk a Szépművészeti Múzeumban. A Párizsban élő, festőnek indult művész győri bemutatkozása mégis az újszerűség erejével hat. A formák és a tér kölcsönhatásait kutató művei hazai műhelyben készültek.

Hetey Katalin két termékeny nyarat töltött a győri művésztelepen, egy gyár vendégszeretetét, támogatását élvezve. Tárlata vázlatok, tervek, műhelyrajzok és fotók segítségével érzékletesen és hitelesen idézi a légkörét és feszültségét.

A plasztikák két körbe rendeződnek. Egyrészt fényezett rézlemezekből hasítással, hajlítással egyenesekkel és ívekkel lehatárolt formákat alkot. Ezek élményforrása a körvonal mozgása, a tükröződő felületek tisztasága. A másik csoportba tömör alapformákból — gömb, hasáb, kocka — kibontott művek tartoznak. Egyszerre testesítik meg az állandóságot (tömb) és a változékonyságot, a zárt, befelé forduló és nyitott, szétsugárzó teret. Hetey nem mintáz és nem farag: módszerének lényege a

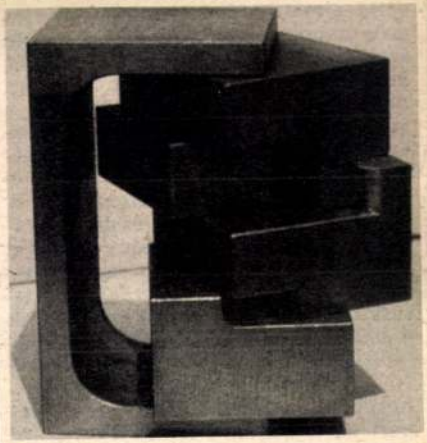

felosztás, amely tökéletes formarendszereket, egyensúlyállapotokat eredményez. Formái szigorúak, pontosan átgondoltak. S bizonyító erejűek: alkotójuk erős egyéniség. *(Képünkön az Elmozdulás című szobor)*

Salamon Nándor

gfelelő szem. alapbér: Ft.

nkaidő: hónap.

-tól -ig.

ngedély kelte, száma:

jöv. adó és községfejl. hozzájár. kerül

.

.....

megbizó

rint „elbeszél". Látunk szépen fotografált jeleneteket, bekukkanthatunk a szűk utcácskába, hosszasan csodálhatjuk Marina szemeit, sőt, még a Nagy Szerelem gyötrelmeit is átérezhetjük. Csak éppen a lényeg, az emberi és társadalmi konfliktus szorul háttérbe. Ebben a nosztalgikus, inkább egy festményre vagy novella-illusztrációra emlékeztető filmben különböző műfajok és stílusok keverednek: eposz és dráma, romantika és realizmus. S a századfordulóra jellemző szecesszió sem több dekorációnál.

H. L.

GALERIE VON BRAUNBEHRENS

Ainmillerstraße 2a · 8000 München 40 · Tel. 089 / 39 03 39

Thomas Konok
Bilder

Catherine Hetey
Skulpturen

Ausstellung
vom 15. September bis 16. Oktober 1981

Zur Eröffnung am Dienstag, 15. September, 18-20 Uhr
laden wir Sie und Ihre Freunde herzlich ein.
Die Künstler werden anwesend sein.

Galerie geöffnet:
Di-Fr 11-18 Uhr, Mo+Sa nach Vereinbarung
U-Bahn: Giselastraße

Thomas Konok

Catherine Hetey

H E T E Y, Catherine

née le 2 août 1924 à MISKOLC (Hongrie)
demeurant à PARIS depuis 1957

1942-1947 - Ecole des Beaux-Arts de BUDAPEST (Atelier I. Szönyi)

1947 - Obtient son diplôme

1956 - Passe une année en Italie et se lie d'amitié avec Alberto Burri, Ignazio Silone. - Rencontre à PARIS, Atlan.

Métier pratiqué parallèlement à la peinture:

1947-1956 - Professeur de dessin au Lycée des Beaux-Arts de BUDAPEST

1957 - Premières oeuvres abstraites, exposées en 1962 à la Galerie Lambert à PARIS.

Bibliographie :

Rotterdam Nieuwsblad - 2.IX.1961 - par Dolf Welling

Dordrechtsch Nieuwsblad - 2.IX.1961

Haagsche Courant - 29.8.1961

Préface du catalogue 1962 - par Jean Rousselot

Arts - 3.10.1962 - par J. J. Lévèque

The Washington Post - 7.4.1963 - par L. J. Ahlander

Los Angeles Time - 2.8.1963 - par H. J. Seldis

Introduction de Hans Paalman, Directeur du Musée de Schiedam

De Schiedammer - 15.11.1964 - par P. Berger

Het Vrije Volk - 21.11.1964

Die Welt - 21.11.1964 - par H. Th. Flemming

Hamburger Abendblatt - 27.11.1964 - par O. Frenzel

Rotterdamsch Parool - 18.3.1968 - par L.W. Schmidt

Het Zuiden - 16.3.1968 - par Gerit Kleijwegt

Expositions

1949 - 54	Galerie Nationale	(en groupe)	BUDAPEST
	Mücsarnok	(en groupe)	BUDAPEST
1955	Musée Ernst	(en groupe)	BUDAPEST
1956	Ischia	(en groupe)	ITALIE
1958	Edinburgh	(en groupe)	GRANDE-BRETAGNE
	Prix d'illustrations de la Bible		
	(The National Bible Society of Scotland)		
1959	The National Bible Society of Scotland		
	(Prix de la Bible)		NEW-YORK
1961	Club AZZIZA OTHMANA	(personnelle)	TUNIS
	Leyden Academie	(en groupe)	PAYS-BAS
	Schaffhausen	(en groupe)	SUISSE
	Membre Actif du Cercle Culturel Royaumont		
1962	Galerie Lambert	(personnelle)	PARIS
1963	Washington D.C.	(personnelle)	U. S. A.
	Silvan Simone Gallery	(personnelle)	LOS ANGELES
1964	Stedelijk Museum Schiedam	(personnelle)	PAYS-BAS
1965	Haus der Begegnung	(personnelle)	HAMBOURG
	"The III° Internationanal Young Artists Exhibition"		
	Europe - Japon		TOKYO
1967	Galerie Lambert	(en groupe)	PARIS
1968	Rotterdamse Kunststichting	(personnelle)	PAYS-BAS
	Cultureel Centrum	(personnelle)	PAYS-BAS
I969	Galerie Wiebenga		Lausanne
I969	Galerie Zunnini		Paris
I970	Salon International D'Art Bâle		Suisse

Prix : 1947 Prix des Jeunes Artistes

1958 Prix d'illustrations de la Bible
The National Bible Society of Scotland

1963 Fellowship Huntington Hartford Foundation

Oeuvres à la Galerie Nationale BUDAPEST
Collection de la Ville HAMBOURG
Galerie Silvan Simone LOS ANGELES
Collections particulières aux U.S.A.

Participation aux colloques organisés par le Cercle Culturel de ROYAUMONT :

- La liaison entre les Arts
- Le travail d'équipe dans les Arts
- L'essai des matériaux
- L'aménagement de la Nature

etc...

Adresse actuelle :

17. Rue Chanoinesse Paris 4°.

Oeuvres en permanence :

- Galerie Lambert, 14 rue Saint-Louis-en-l'Ile - PARIS
- Silvan Simone Gallery, 11579 Olympic Blvd Ouest
  LOS ANGELES 64 - U.S.A.
-
- Galerie Wiebenga Lausanne

Vadnai

VADNAI GALÉRIA

Nyitva tartás:
Kedd-péntek: 12-19 h
Szombat: 10-16 h

Opening Hours:
Tuesday-Friday: 12-7 p.m.
Saturday: 10 a.m. – 4 p.m.

1051 Budapest, Mérleg utca 12.
Telefon/Fax: 317 8367
Telefon: 486 0304
e-mail: info@vadnaigaleria.hu
www.vadnaigaleria.hu

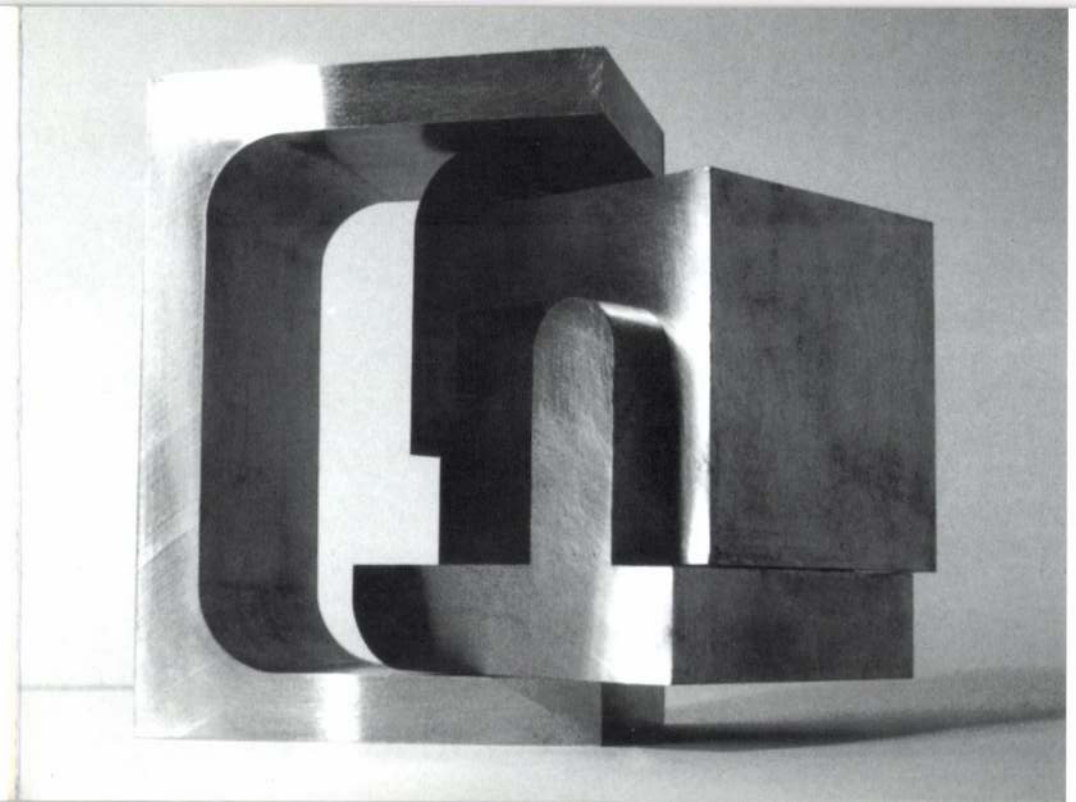

HETEY KATALIN

The Vadnai Gallery cordially invites you to the opening ceremony of the exhibition of sculptor **KATALIN HETEY**

titled **The Part and the Whole**,

to be held at 7 p.m., Thursday, 24 June, 2004.
The exhibition will be opened by **László Práger** economist professor.
The exhibition is open until 31 July, 2004.

A Vadnai Galéria tisztelettel meghívja Önt **HETEY KATALIN**

Rész és Egész című kiállításának

2004. június 24-én, csütörtökön, 19 órakor tartandó megnyitójára.
A kiállítást megnyitja **Práger László** közgazdász, egyetemi tanár.
A kiállítás 2004. július 31-ig tekinthető meg.

tentoonstellingen:

1949-54 nationalgalerie, budapest
kunstmuseum, budapest
1955 ernstmuseum, budapest
1956 ischia
1958 the national bible society of scotland, edinburgh
1959 the national bible society of scotland, new york
1961 club azziza othmana, tunis*
universiteit te leiden, holland*
schaffhausen
1962 galerie lambert, parijs*
1963 washington d.c., v.s.*
silvan simone gallery, los angeles*
1964 stedelijk museum, schiedam
1965 haus der begegnung, hamburg*
III. internationale tentoonstelling van jonge kunstenaars, tokyo
1967 galerie lambert, parijs
1968 rotterdamse kunststichting
cultureel centrum de tamboer, hoogeveen
1969 galerie j. wiebenga epalinges, lausanne
1970 galerie zunini, parijs
1971 aspekte, j. w. thompson, zürich

* eenmanstentoonstelling

stedelijk museum schiedam
19 juni tot en met 25 juli 1971

HETEY KATALIN

katalin hetey

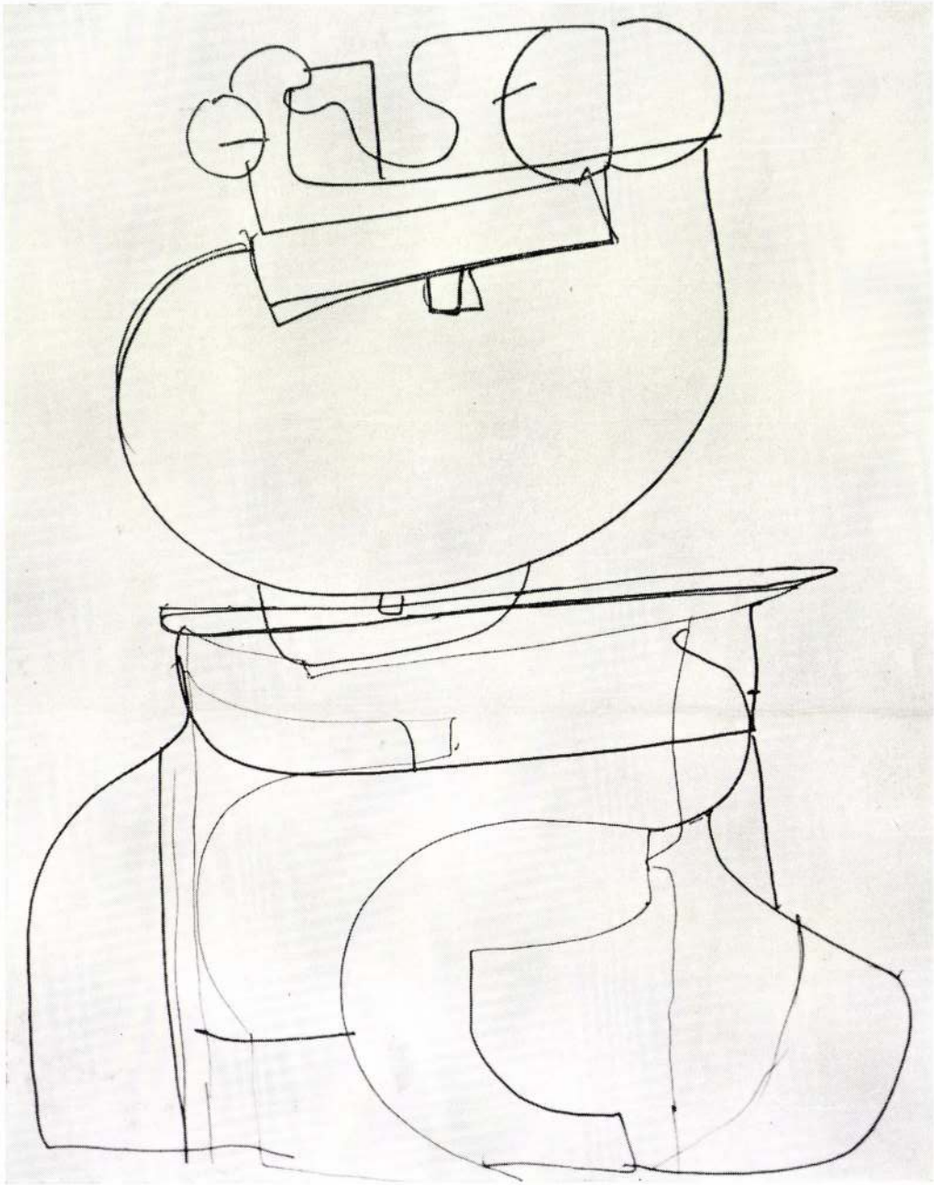

tekening 1971

uitneembare gepolijste bronzen plastiek 1971

katalin hetey

biografie

1924 geboren te miskolc, hongarije
1942-47 opleiding aan de academie voor beeldende kunsten te budapest
1947-56 lerares aan het lyceum voor beeldende kunsten, budapest
1956 in italië
1957 vestiging te parijs, sindsdien verscheidene reizen naar spanje, holland, engeland, noord-afrika
1963 voor één jaar in de v.s.
1970 frans staatsburgerschap
werkt en woont te parijs

momenteel houdt zij zich bezig met ontwerpen van uitneembare plastieken onder meer in gepolijst brons

onderscheidingen:

1947 prijs voor jonge kunstenaars
1958 prijs voor bijbel-illustratie van de national bible society of scotland
1963 stipendium van de huntington hartford foundation, california

katalin hetey

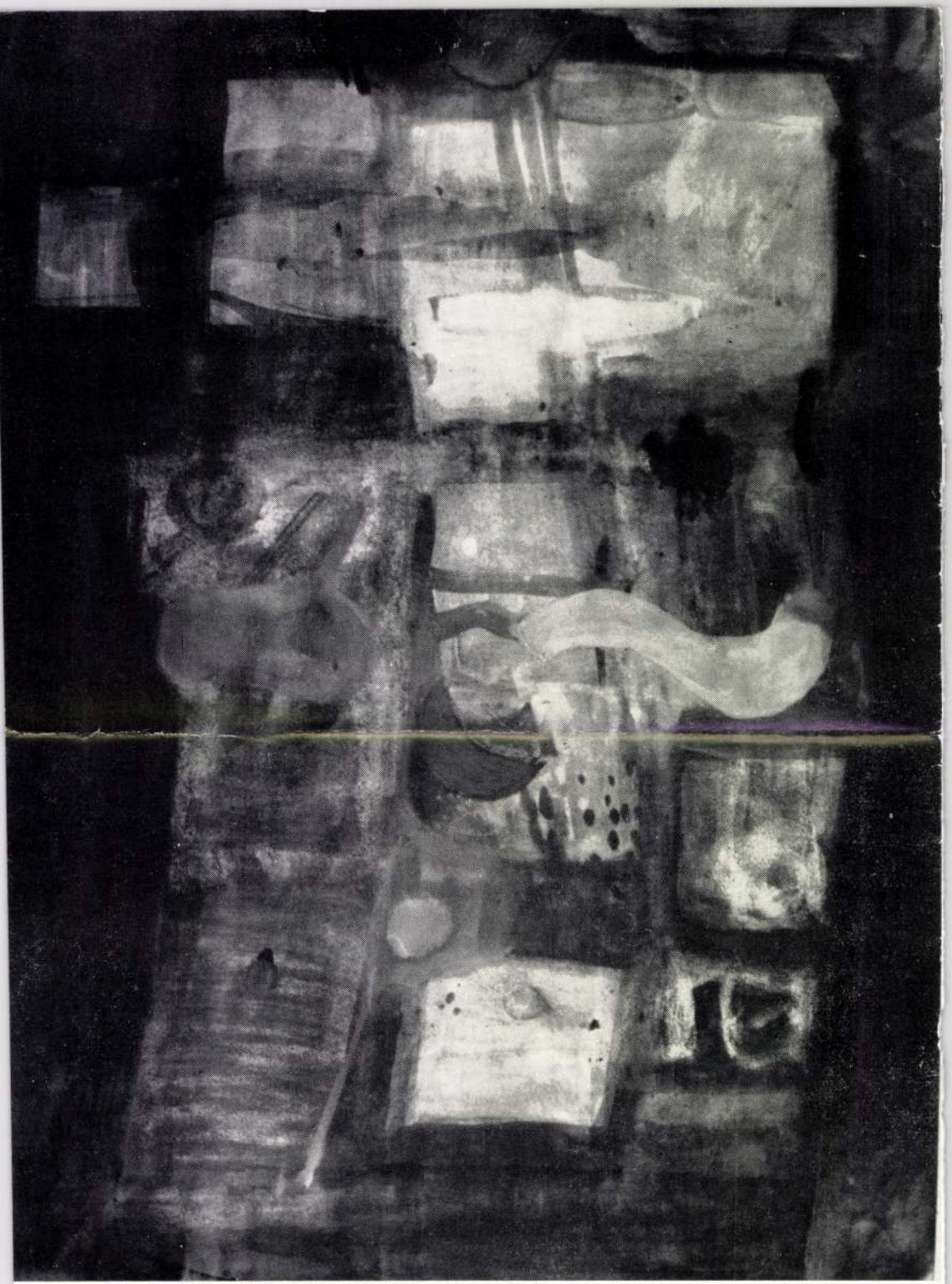

figure

katalin hetey

1924	né à miskolc, la hongrie
	formation à l'académie des beaux arts de budapest
	chez istvan szony
1947	obtient son diplôme
	prend part aux expositions collectieves hongroises au musée
	d'ernst et au musée national de budapest.
1948	le prix du ministère culturel
1956	vie en italie
1957	vie en france
	des voyages à l'espagne, la hollande, l'angleterre, tunis,
	l'italie et aux etats-unis de l'amérique du nord.

expositions:

1948–1956	budapest, expositions collectieves
1956	ischia, italie
1958	edinbourg, the national bible society of scotland
1959	new york, illustrations de la bible
1961	tunis, aziza othmana
	leiden, exposition collectieve à l'université
	schaffhausen, suisse
1962	paris, galerie lambert, exposition particulière
1963	washington d.c., exposition particulière
	los angeles, u.s.a., silvan simone gallery, exposition particulière

prix

1948	du ministère culturel hongrois
1959	edinbourg, illustrations de la bible
1963	fellowship huntington hartford foundation, california, u.s.a.

interieur avec des objets diferents

composition

stedelijk museum schiedam

van 15 februari tot 15 maart 1964

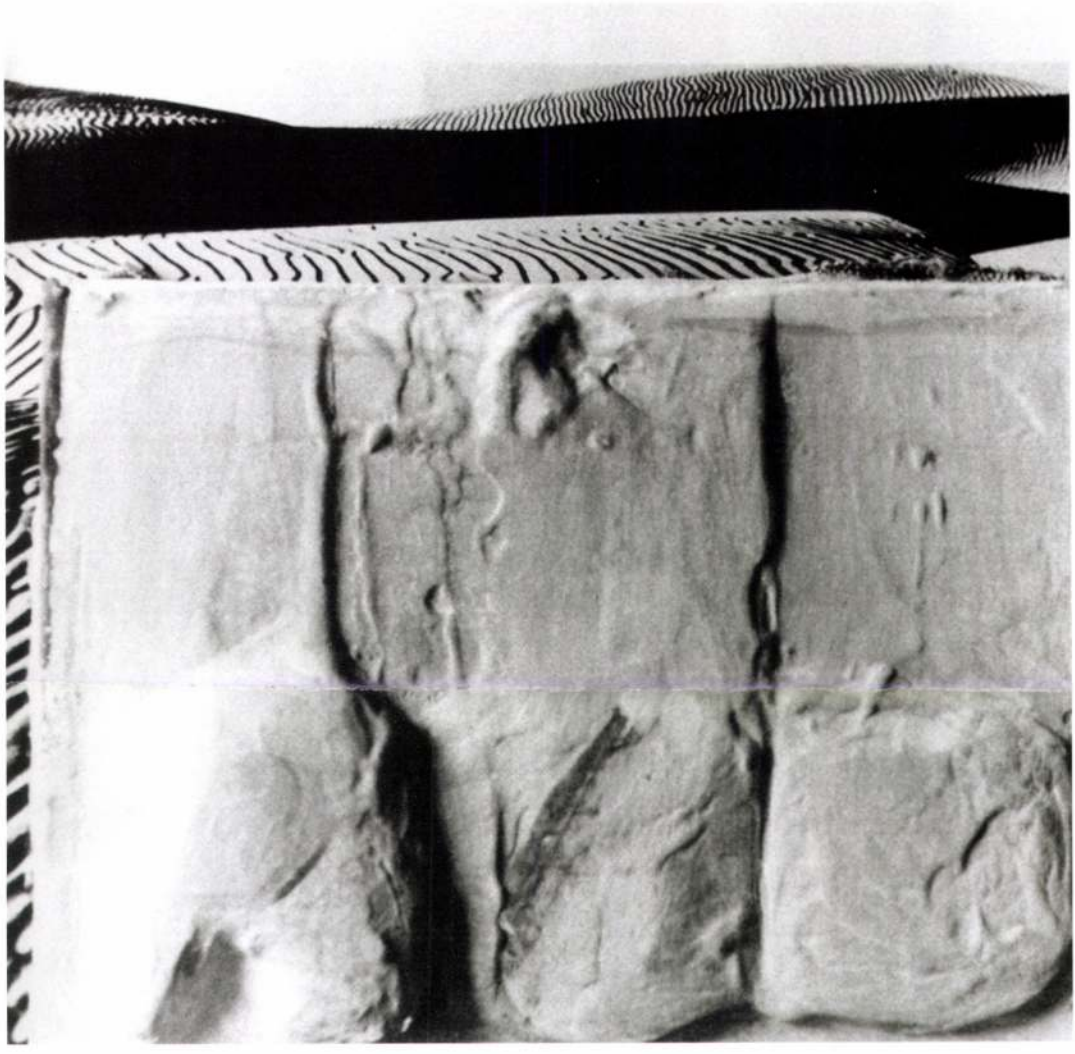

Katalin Hetey: *Wall Formed by Material Running Down in the Wind-Swept Desert*, 1970, photomontage, plaster relief, 22 x 20 x 3 cm.

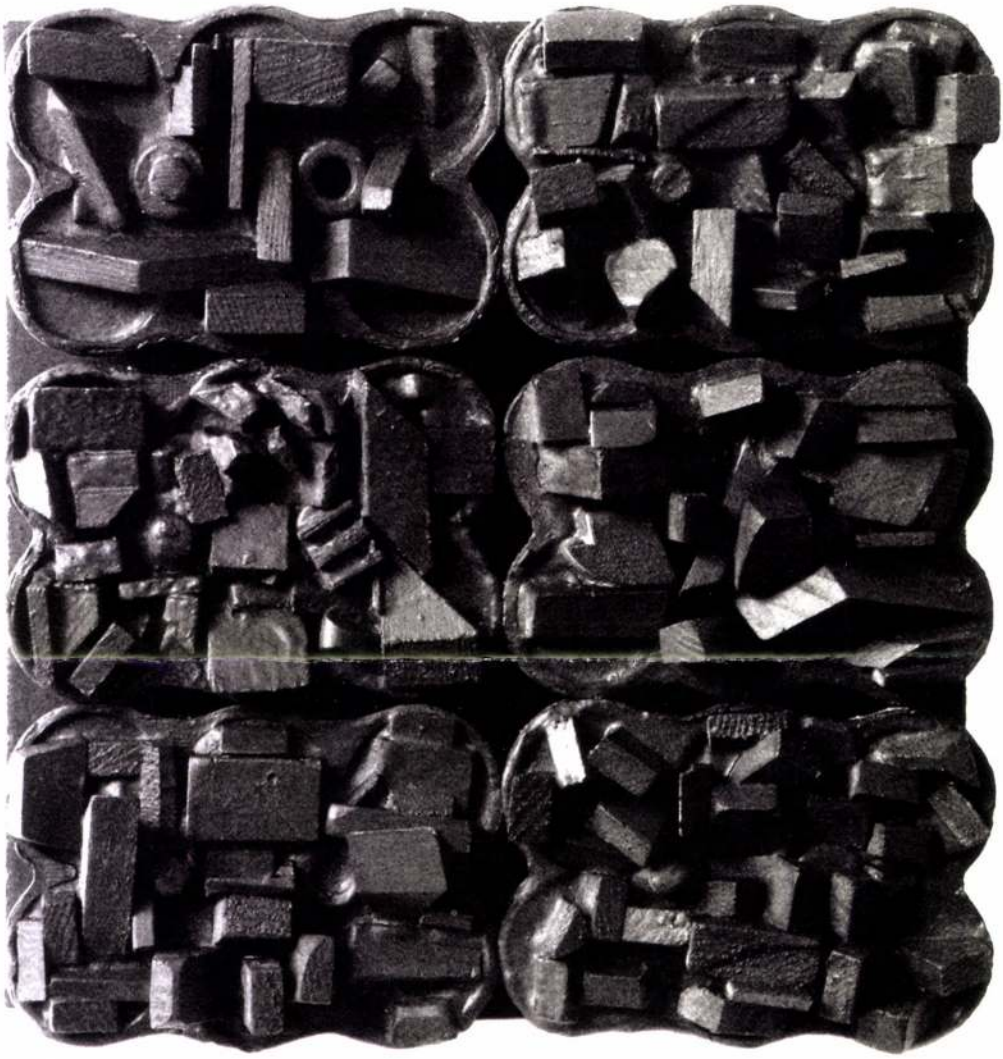

Katalin Hetey: *Dense Structure*, 1969, polyester, cement, wood, 30 x 30 cm.

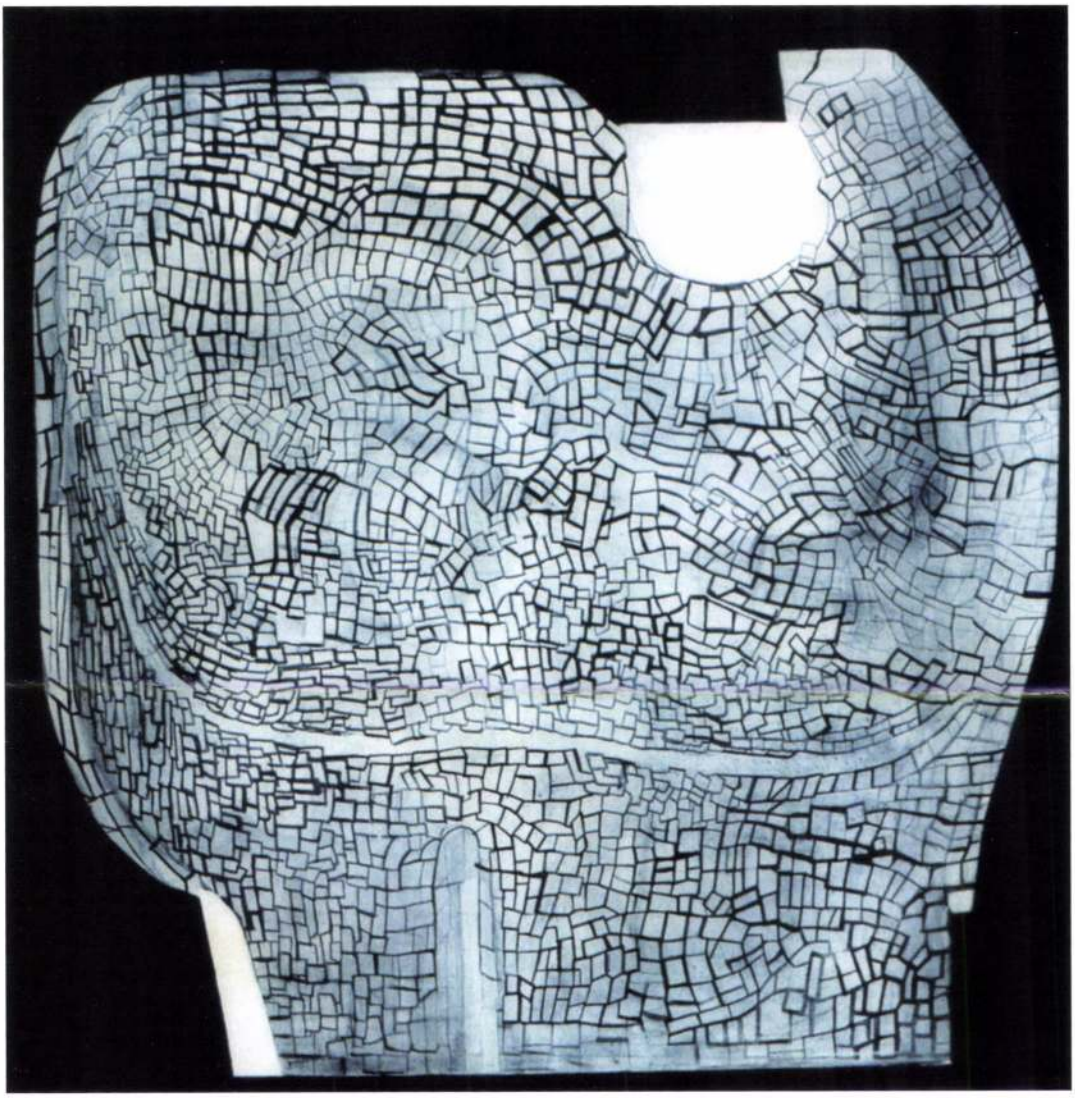

Katalin Hetey: *The Tiny World of the Subconscious—Diversity of Parts Arranged in a Uniform Whole*, 1972, acrylic on canvas, 150 x 150 cm.

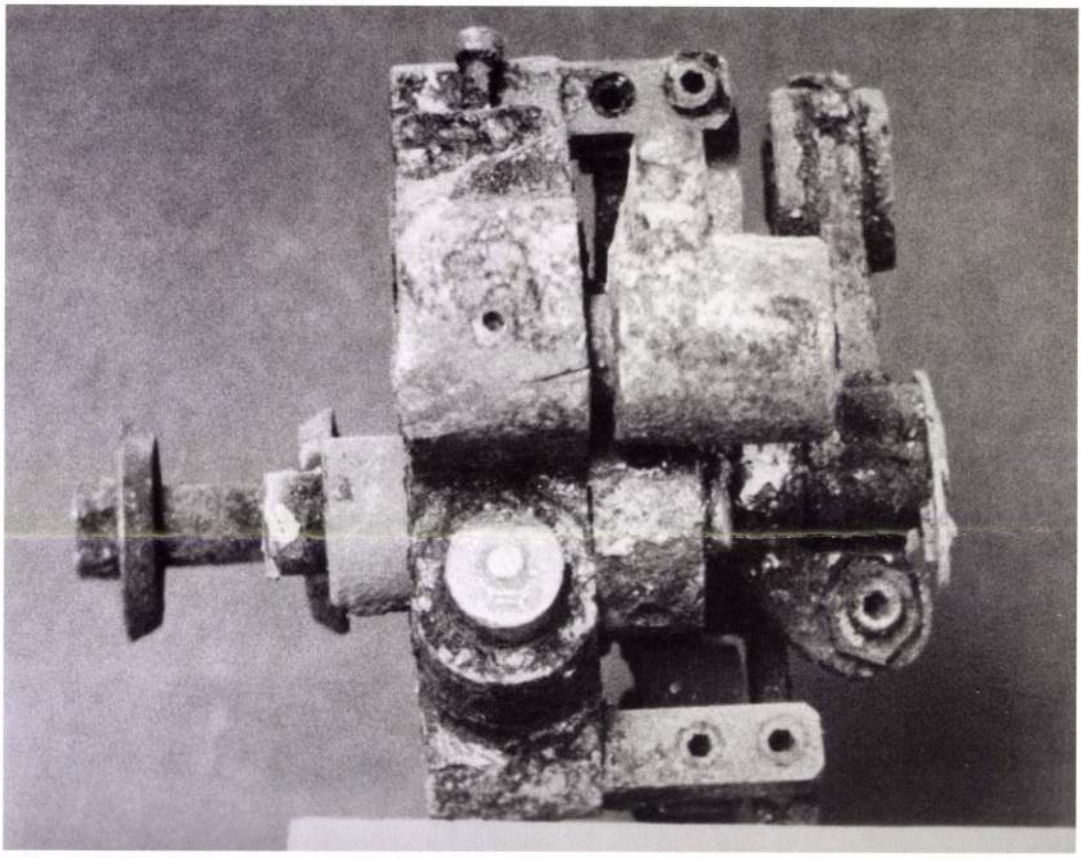

Katalin Hetey: *Objet Trouvé*, 1970s, steel.

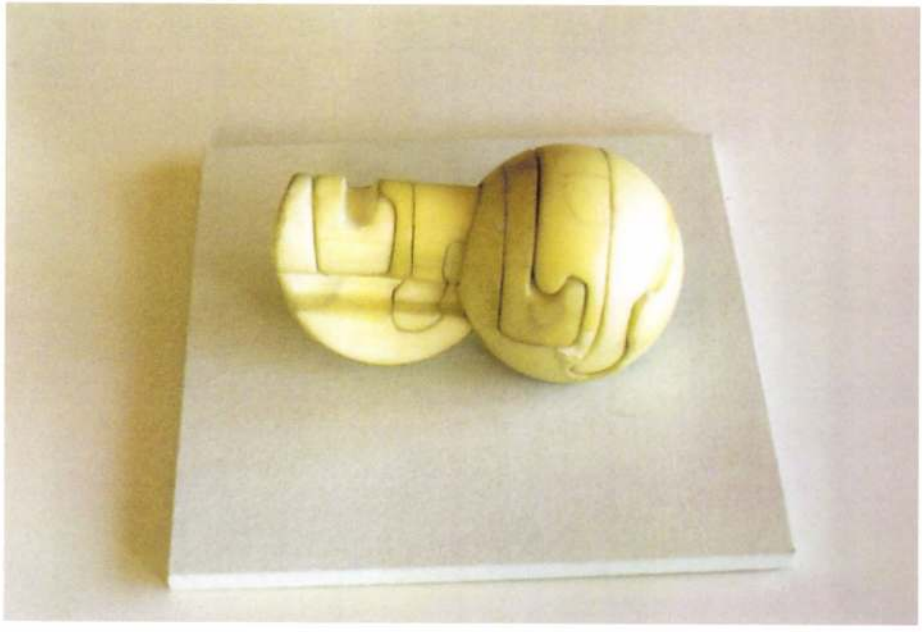

Katalin Hetey: *Part and Whole: Organic Variation.* Wax Model. Private collection, Berne.

Katalin Hetey: *Part and Whole VII: Organic Variation*, 1978, polished bronze. Braunberens Collection, Munich.

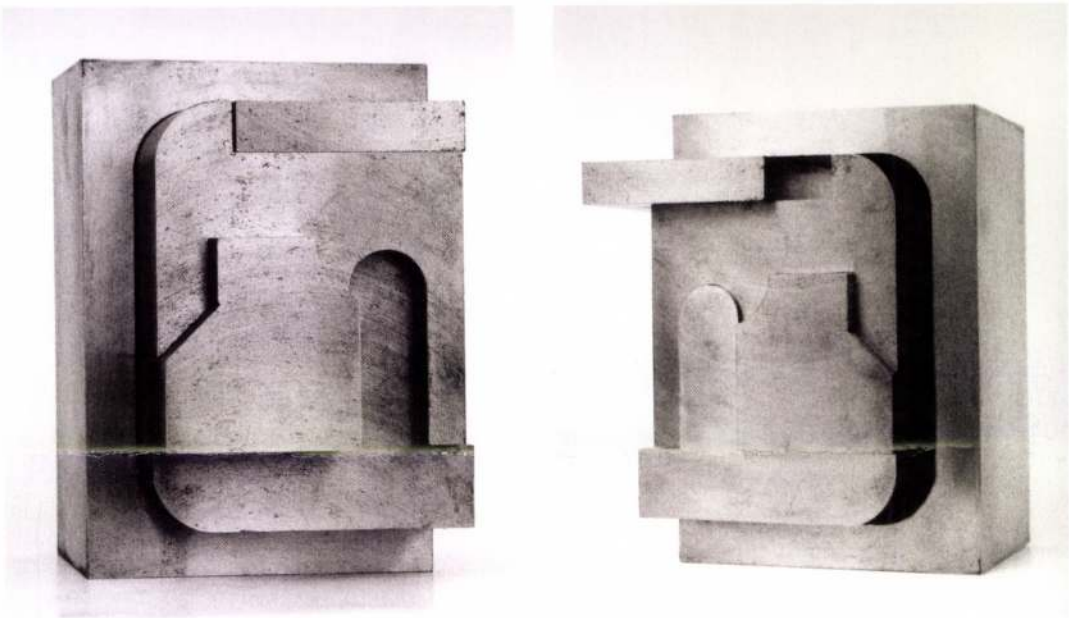

Katalin Hetey: *Part and Whole II: Variations*, 1983, steel, 11 x 14 x 20 cm.

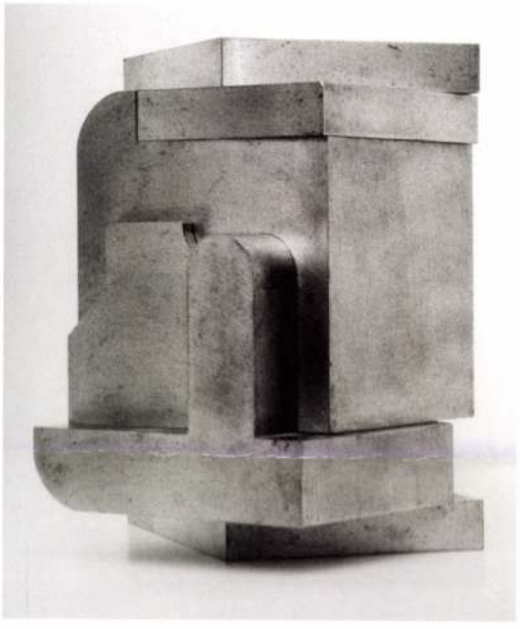

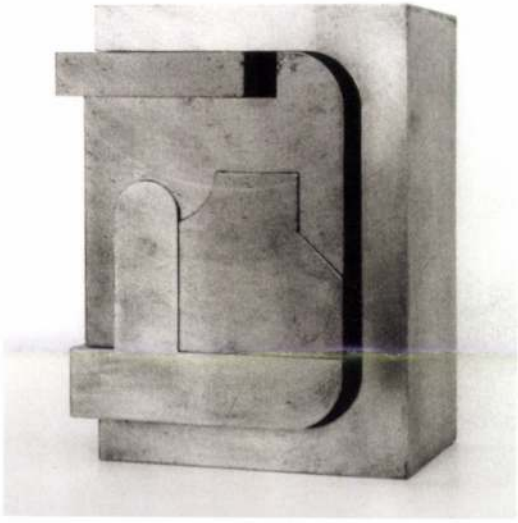

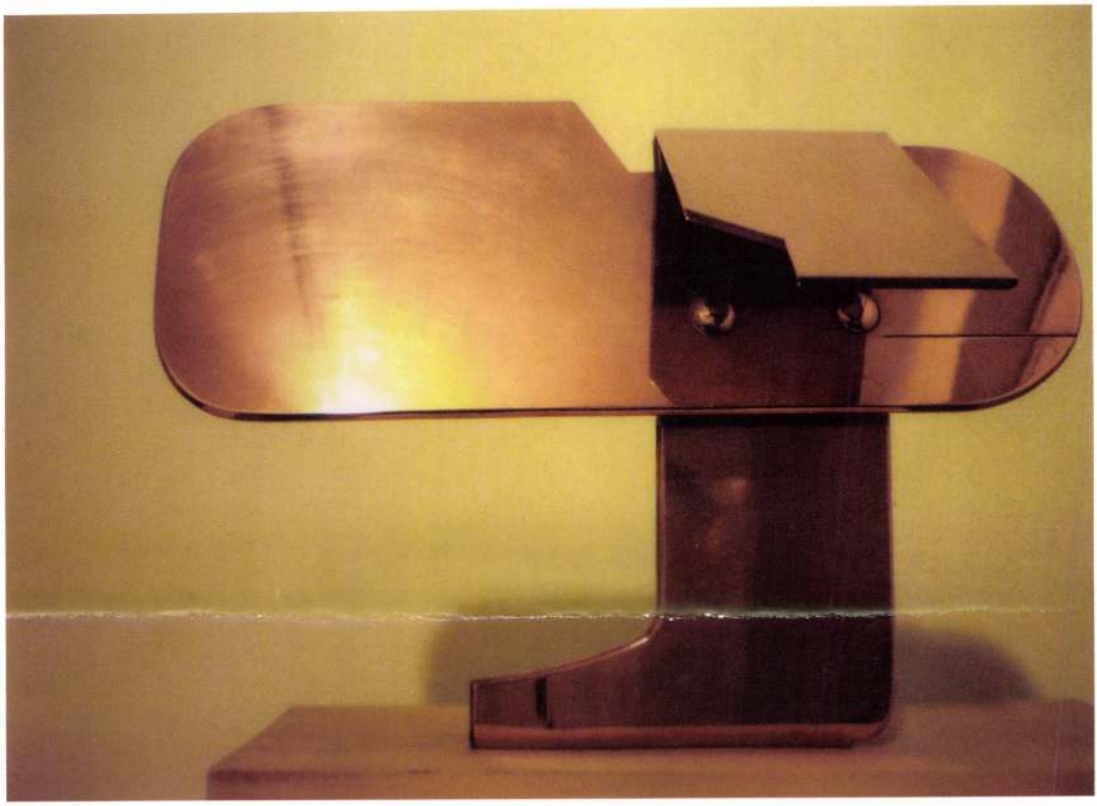

Gábor Szerencsés

Katalin Hetey: *Sign in Double Displacement*, 1982, polished copper, 46 x 32 x 24 cm.

up for her, giving her the chance to meet major figures in the art and literary scene such as the sculptor Marino Marini, the writer Ignazio Silone, and Alberto Burri, a leading painter of the Arte Povera movement of the sixties. She also made friends with the writer François Fejtő and his wife and, with their help, she settled in Paris in 1957. The dynamic artistic environment transformed her art: from a painter, she became a sculptor. Looking back over what is now more than half a century, one has the feeling that it could not have happened otherwise for such a sensitive and open artist.

In order to make a living, she took on work as a graphic artist and illustrator and later again she taught drawing, but all the time she maintained her connections with the art scene, entering competitions and attending conferences on art. She engaged strongly with current issues of the day, above all questions of how art can be integrated with the world around her. She held her first one-man show in 1962 at the Galerie Lambert in Paris, and the next year she won a scholarship offered by the Hartford Foundation for Public Giving, which allowed her to work for a year in California and New York. From then on there was a whole string of shows: Washington D.C., Los Angeles, Hamburg, Schiedam (the Netherlands), Paris—all prestigious venues, and she was also among the participants at the International Biennale for Young Artists at Tokyo.

She became a French citizen in 1970, a year which also marked a turning point in her work. At an exhibition in Lausanne she made the acquaintance of the owner of the Galerie Schlegl in Zurich, who offered to take on not only her but also her husband, the painter Tamás Konok—a co-operation that lasted until Schlegl's death 22 years later. One of the conditions of the deal was that the two artists should spend part of the year in Zurich, and from that point onwards her life was divided between Paris and Zurich. While working in Zurich, she made regular visits to a foundry in the nearby small town of Aarau, which is where the small sculptures that make up the series *Part and Whole* were cast. This could indeed be considered her chef d'oeuvre, as she began the series in 1970, and to this day she is still adding to it. It was in this that she hit upon the kind of sculpture and one formal world that gave her the personal voice with which she could address not just the art of our day but also its philosophy. In order to get at its essence, however, it is necessary to review the path which led her here, namely, the part of her career between 1957 and 1970 taking her from the problems presented by two dimensional painting to sculptural form and the fundamental issues of space.

The two decades of this period were years of major expansion in sculpture, a process reflected in writings on the history of sculpture as something quite independent of that of painting, with more books being published about sculpture than had appeared in the half century before. Quite apart from strictly art-historical surveys, there were also surveys that took a particular line

in grouping and analysing works in relation to the inherent laws of form, such as mass and sculptural volume. This was when critical writings began to record the process through which the art of modern sculpture was born, with the art of forming mass turning into the art of forming space. The change in approach was no doubt assisted by the fact that the big metropolises of Western Europe, in seeking to rebuild after the Second World War, had ever greater aspirations to integrate modern sculpture and offered to artists large-scale commissions like never before. All the arts strove to think in terms of spatiality. With even painters stepping out of planarity to concern themselves with the possibilities of three-dimensional modelling, the moulding of the immediate environment, the aesthetically organised relationship of abstract form and space, of colour and space, became central issues.

The sixties were a time of interaction between art and industry and the growth of industrial production gave design a huge boost. The call for a modern, artistic moulding of functional objects came to be taken for granted, and artists were thrilled to discover industrial rationality, the beauty of mechanical structures. Sculptures emulated the aesthetic of machines, with public arenas sprouting sculptures of highly polished metal, mechanically operated mobiles, and enormous, cheerful works of plastic art composed of brightly coloured tubes.

In complete contrast, the other major movement of the time, Art Brut used ordinary materials without regard for traditional ideas of what was aesthetic, showing the other side of modern industrial society in all its brutal rawness, the singular "aesthetic" of rubbish and scraps of waste. So art, even as it strove to create a clear-cut, lucidly arranged, logical order of structured spaces through a new interpretation of the relationship between space and mass, was turning with avid interest to everything that was its opposite: of the moment, unpredictable and chaotic. The material of such works seems to live a life of its own, with lacerated, crumpled surfaces and compressed masses collecting within themselves and re-radiating the external forces which formed them. There is no regular form or reassuring plane to be seen. Artists discovered the beauty of the world of the *objet trouvé,* scrap metal and rusting engine parts. The fringe of life encountered the peak of art. Katalin Hetey grasped both, resolving the contradiction between them by organising chaos into structures.

Like many other sculptors, she made the rounds of scrap-iron yards, photographing them and collecting interesting objects. She was attracted to chaotic heaps of formless forms, sensing that they contained poetry despite the brutality and aggressiveness of their appearance. She emulated this in her own works, assembling large-scale photomontages and collages of crumpled paper, fashioning sculptures out of press-moulded metal pieces that she came across. She was passionately interested in materials, malleable plaster most especially,

shifting of its own accord (e.g. by dripping) at even the gentlest touch of the hand. She produced a whole series of plaster reliefs under the title *Self-development of the Material,* but she also used plaster fragments combined with other materials. *Wall Formed by Material Running Down in the Wind-swept Desert* of 1970, in which a photograph is combined with plaster relief is a particularly beautiful, almost lyrical landscape from the same period when she started the series of sculpted pieces made of white cement. These are small-scale models that can be enlarged as much as one pleases, offering varied and intriguing spectacles from every angle, including high above, to which traditional sculpture has rarely paid attention. Another group of works is made up of pieces comprising a variety of irregular forms or figures compressed into a definite framing shape: *Dense Structure* and *Collected Power* are both dated 1969. The same is also seen in her large-scale coloured abstract paintings. Some works reveal their intention in the very title they have been given: *The Tiny World of the Subconscious—Diversity of Parts Arranged in a Uniform Whole* (1972).

All these pieces draw attention to the three principal concepts of movement, structure and tension, all three of them forces that form and sustain a work and all three present in Katalin Hetey's pieces. The trinity of movement, structure and tension has offered a virtually endless opportunity for variation leaving the artist to ask herself only what she wants to say; with what idea or personal confession about the world can she find to grasp something essential affecting us all. That is, the relationship of the Part and the Whole.

Hetey has referred in an interview to the major effect on her of German physicist Werner Heisenberg's book, *The Part and the Whole.* I myself would be wary of making any pronouncements about the connections between atomic physics, philosophy and art, but the loss of the Whole, the new relationship between the Part and the Whole, the fragmentariness of existence is an experience of the modern human condition. In Hungary, even social scientists love to wheel out the poet Endre Ady, who with impressive acuity already pinned down that awareness in the early years of the twentieth century: *"Ev'ry whole has shattered / Ev'ry flame flickers just in parts,"* he wrote, at a time when such an idea was becoming axiomatic. The torso as raised to a self-sufficient genre within sculpture, exemplifies how the fragment is capable of reflecting the magnificence of what used to be Whole. (Rilke discerned this and captured it in "Archaic Torso of Apollo"). Modern man, and modern art, has accepted such fragmentariness, but Katalin Hetey seems to turn against that trend. The relationship of the Part to the Whole in her work is in constant dialogue rather than expressed as a fixed and accepted reality. Since 1970 she has worked continuously on defining that new kind of relationship through the pieces of that series.

The early parts of the *Part and Whole* series are spherical bodies cast in bronze which are composed of moveable elements of cylinders and arched

forms. By pulling these apart, sculptures of variable form arise from one and the same mass while the space that surrounds the closed form of the sculpture pervades its interior and becomes a part of the sculpture. This world of organic forms was supplemented in the early 1980s by a geometric variant. Lucia Moholy-Nagy (László Moholy-Nagy's first wife) asked Katalin Hetey to produce for her collection a spatial composition which consisted of two industrial forms and two cubes, giving special regard to the variations that resulted from displacements. This was the starting point for the series of geometric works entitled *Part and Whole* in which the framing form is a cylinder or cube whereas the partial forms can not only be pulled out but can also be made to turn around the body's axis. A general feature of the series, then, is that the framing form of the sculpture (sphere, prism, cube, cylinder) is always a circumscribed figure, the inner core of which is made up of parts. Those parts are moveable, so that within any given sculpture lies the potential for various sculptures. Inherent in the body of a permanent sculpture is the potential for unlimited variation, the unlimited possibility of remodelling which, through the independence of the parts, always creates a new Whole. Mass and space, outside and inside, incessantly transform into one another, and out of this delicate interplay emerges the tension of structure and movement. We feel that each and every variant is a self-standing and complete Whole, though knowing that this is merely a momentary state in which the parts find themselves.

The formal inspiration for the series is the world of machines, of industrially created forms and movements. Hetey has spent a great deal of time in factories and workshops, having also worked in the Agricultural Machinery Works and the Carriage & Wagon Works in Győr. She was fascinated by the "world of movement" of factories, with finished products constantly giving her new ideas. After bronze her favourite materials have become iron, aluminium and, above all, steel. The Mono Gallery assembled a small collection of the geometric steel sculptures. Visitors could not move the pieces, but as there are four specimens of each sculpture it was possible to see four versions of the same work next to each other.

"This is the material that provides the cleanest surface, working through its cold beauty, its gentle shine and its strong tension. I sense energies inside it; it compels me to compose the most precisely. Its cleanness is not emotional, not romantic, and it spares me from having to be garrulous," Hetey commented in an interview. ❧

hand. In this work, forms and background intermesh, the contours are sometimes stronger, sometimes barely visible.

Two early photographs from Vajda's estate in the show shed light on his approach to form. Both show details of Szentendre houses: a vertical pillar between two bow windows. The house itself is seen as a face, the pillar being the nose between the two window-eyes. A sketchy self-portrait placed next to the photos suggests that Vajda was really interested in the dynamics of the vertical line between two cavities on a horizontal plane, regardless of what the line and the cavities actually depicted.

By 1938–39 mask-like formations replace the human face, and the contours of the forms grow ever fainter. Where the contours are still definite enough to provide a framework, it is the space within the masks that disintegrates: we find third eyes, semi-abstract scenery and a world of cosmic dimensions, as in the 1938 pastel *Mask with Moon*. The decisive turn, however, is the disintegration of form, something foreshadowed already in the 1937 *Abstract Self-portrait*. The 1938 *Brown Crossbar Mask* and *Mask with White Contour* anticipate Jean Dubuffet's rebelliously neo-primitive paintings from the 1940s. Vajda's works of 1938–39 exude his horror at the realisation that Form, that hallmark of European culture, and all Europe's great cultural achievements which had not been able to prevent the First World War, would again be swept away by the dark forces of the irrational back in power in Europe.

The forms of expression that Vajda had developed in the course of his career allowed him, at the end of his life, to visualise the tragic dissolution of that culture, and portray the monsters that surface once its fragile veneer is rent by forces hostile to order. The victory of the vulgar, the break with the Ten Commandments (the basis of Judeo-Christian culture), was tantamount to the dissolution of form to Vajda. He, too, experienced Goya's insight: *The Sleep of Reason Produces Monsters*.

The charcoal drawings of 1940, his last creative year, show how far his earlier sensitivity, creativity and penchant for learning had been a matter of rational choice. In a world bereft of reason, his raving, unbridled, rhizomatic charcoals mirrored the unfettered darkness of the irrational around him. These horrific visions call for the self-examination of European culture, a harrowing self-critique threatening indigestible answers. To dismiss Vajda's works as "alarmingly foreign" is to refuse to look within. Vajda's work is, much rather, alarmingly familiar, it seems to me. Familiar to everyone harbouring the forces of destruction and darkness as much as the sustaining powers of creativity. And who can claim to lack any of these? ❧

The Hungarian Quarterly. Vol. 50. Summer 2009

Ildikó Nagy

Changing Structures

Katalin Hetey: Steel Sculptures and Graphic Works.
Exhibition at the Mono Gallery, 7 May–6 June 2009.

Not long ago a new venue, the Mono Gallery, opened on Ostrom Road, which runs steeply up the north side of Castle Hill in Buda. Its declared intention is to show the work of contemporary artists, including most emphatically sculptors. In May 2009 the work of Katalin Hetey was on view, of a double pleasure for art lovers. Hetey's sculptures are rarely shown in Hungary, and yet she is one of the most important of contemporary Hungarian sculptors of our time. This was a chance to honour one of the country's least known creative artists. Hetey left Hungary in the wake of the 1956 revolution, and for 25 years even fellow-artists heard little about her, though by the eighties she was already being allowed to show her work and, indeed, she even moved back to Hungary. That, though, was only to remain modestly in the background: retrospectives of her work were arranged in provincial cities (Miskolc, Győr), in Budapest, however, she featured mainly in group shows and small solo exhibitions. Those, along with a high-quality album and a catalogue of her work, both published in 2005, were enough to make her name, and even win her a degree of recognition (she was awarded a Kossuth Prize in 2009), but a real breakthrough to a wider public, which she deserved, would have needed a big one-man exhibition in Budapest. The Mono Gallery, restricted to the limitations of what was possible for them, showed only a small and focused segment of the whole oeuvre, with the goal primarily of arousing attention and paying respect to an artist, who will turn 85 this year.

From 1942 to 1947 Katalin Hetey studied painting under István Szőnyi at the Budapest Academy of Fine Arts. For the next ten years she taught drawing and art history at the Fine Arts *Gimnázium,* taking leave of the country at the end of 1956. The first stop on her journey was Italy, where the world began to open

---

Ildikó Nagy
is an art critic specialising in twentieth-century Hungarian art.

L'Abstraction Lyrique de SZENES, caractérisée par la grande qualité des nuances de sa matière blanche, incite à la contemplation. La peinture d'ATILA ou celle d'Anne STEIN se remarque par un lyrisme hautement coloré. SOMOGYI, BANGA, SZABADOS (Hongrie) apportent des solutions figuratives chaque fois surprenantes. Avec la tendance du Réalisme "Hyper", SANDORFI et Akos SZABO nous introduisent dans leur vision aiguë.

Au delà des matières traditionnelles, on trouve la sculpture cinétique de SCHOFFER et les constantes recherches de mouvement de Martha PAN. Vera SZEKELY utilise toile et lattes de bois pour ses constructions qui se déroulent dans l'espace.

Grâce à la technique avancée du computer, Vera MOLNAR forme son monde. Du quotidien banal, KERY (Hongrie) tire le tangible impressionnant. Entre le relief creux et la peinture se situent les surfaces gravées d'Anna MARK et, entre l'art graphique et la photo, les beaux collages de Lucien HERVE, si riches en couleurs.

Les sculptures de Pierre SZEKELY (France) et FARKAS (Hongrie) sont aussi sensibles que bâties. Magda FRANK (France) taille la pierre et le bois en formations architectoniques. Le monde transposé des figures de ROMAN attire. Les masques déguisés de CARDOT surprennent. Les emboitements en bronze de HETEY ont une forte présence organique. L'oeuvre de PATKAI s'élabore sur le béton et le bronze avec une force expressive et une puissance structurée.

Bénéficiant de la salle de l'Orangerie des Jardins du Luxembourg, grâce à la haute bienveillance de M. le Président Alain POHER, le peintre Anne STEIN a organisé cette présentation avec l'aide des représentants de la Hongrie en France.

HETEY

Du 25 juin au 8 juillet 1979

Présence Paris-Budapest

EXPOSITION

Orangerie des Jardins du Luxembourg

Rue de Vaugirard - Paris VIe

• • •

Sous le haut patronage de M. le Président POHER, du Bureau du Sénat et du Groupe d'amitié FRANCE-HONGRIE du Sénat,

Avec l'aide de l'Ambassade de Hongrie et de la Société hongroise de Secours mutuel de Paris.

Participants :

ANNA Margit, ATILA, BABOCSAI, BALVANYOS, BAK, BANGA, BALINT, BARTHA, BARCSAY, BECK, BEOTHY, Agnès BEOTHY, BOR, BUKTA, CARDOT, CSATO, CZINKE, CSOHANY, DALOS, DEIM, DISKAI, FARKAS, FAJO, FRANK, GYARMATHY, HAJDU, HAMAR, HENCZE, HETEY, Lucien HERVE, HINCZ, ILLES, KALLOS, KILAR, KOCSIS, KERY, KLIMO, KONOK, KONCZ, KADAR, KORNISS, KOVACS Albert, Izsak KOVACS, François KOVACS, KASS, KOKAS, KOLOSVARY, MARTYN, MAURER, MOLNAR, MARK, MAJOR, Paul NAGY, PAN, REIGL, PAPP Tibor, PATKAI, PUSPOKI, ROMAN, ROZSDA, SAJO, SANDORFI, SULYOK, SOMOGYI, Anne STEIN, SZABADOS, SZABODOCZI, Vera SZEKELY, Pierre SZEKELY, Akos SZABO, SZENES, SCHOFFER, SZEMETHY, SCHWIERKIEWITCZ, VASARELY, VARNAGY, Julia VAJDA, VINCZE, VOROS, UJHAZI

et HOUSSIN, GAYOR, TAO, VIEIREA DA SILVA.

Organisateur : Anne STEIN, peintre
Attachée de presse : Danièle NAUDIN

"Présence Paris-Budapest" réunit pour la première fois les oeuvres de soixante-quinze artistes hongrois ou d'origine hongroise.

Le public aura la joie de reconnaître des artistes comme ATILA, KONOK, Martha PAN, PATKAI, ROZSDA, SANDORFI, Vera SZEKELY, VASARELY, SZENES, SCHOFFER, et bien d'autres. Il pourra aussi découvrir des créateurs importants de Hongrie qu'il n'a pu voir jusqu'à ce jour et dont les oeuvres, gracieusement prêtées, proviennent de collections particulières en France : ANNA Margit, BANGA, BALINT, DEIM, HENCZE, SCHWIERKIEWITZ, Julia VAJDA, BARTHA, MARTYN, SOMOGYI ...

Il faut souligner la présentation de trois remarquables albums de plus de soixante-dix estampes réalisées en majeure partie par des peintres et sculpteurs exposant. Réunis et édités sous la direction de M. Imre PATKO, Directeur du Bureau de presse de l'Ambassade de Hongrie, ces albums illustrent les oeuvres des poètes Endre ADY et Jozsef ATILA et du compositeur Bela BARTOK.

La sélection présentée ne peut être considérée comme absolument représentative mais elle exprime quelques tendances des artistes vivant en Hongrie et en France.

On trouve notamment un penchant très vif pour l'Abstraction Géométrique qui semble avoir un enracinement profond dans les générations d'artistes successives depuis 1915. Parmi eux, il y a les membres fondateurs du groupe "Abstraction-Création" BEOTHY et MARTYN. DEIM, FAJO, MAURER, HENCZE, BAK, KOVACS Albert (Hongrie), KONOK, KADAR (France) représentent actuellement le mouvement "Op-Art" et explorent de nouvelles voies de l'Abstraction-Géométrique.

De "l'Ecole Européenne", fondée en 1945, ANNA Margit, Julia VAJDA, KORNISS, GYARMATHY (Hongrie) et le surréaliste ROZSDA (France) exposent à nouveau ensemble.

HETEY Katalin

KONOK TAMÁS

ÉS

HETEY KATALIN

The
Gallery of Szombathely
invites you to
the opening of the exhibition of

TAMÁS KONOK

painter

and

KATALIN HETEY

sculptor
from Paris

The exhibition will be opened by
JEAN-LUC SOULÉ
Director of
French Institute in Budapest

Date:
2nd July 1995, at 17,30 o'clock

The exhibition can be visited
from 2nd July till 20th Aug 1995.

A Szombathelyi Képtár
tisztelettel meghívja
Önt és családját
a Párizsban élő

KONOK TAMÁS

festőművész

és

HETEY KATALIN

szobrászművész

kiállítására

1995. július 2-án, 17,30 órakor

A kiállítást megnyitja:
JEAN-LUC SOULÉ
a Budapesti Francia Intézet
igazgatója

A kiállítás megtekinthető:
1995. július 2 - augusztus 20.

Hetey László festőművész.

~~[illegible]~~ Művelt Nép 1955. VI. 5. 3.o.

Hetey László kiállítása a Csók Galériában

Kitrimi

Hetey László festőművész

Művelt Nép, 1957. aug. 1. 3. old.

MDK

Hetey László

Apósom arcképe, of.

Arckép kiáll. Ernst Múz. 1952. aug.
6 l.

Hetey László MDK

Sakkozó honvédek, olf.

Mücsarnok 1951.II. Magy. Képzőm. Kiáll.

Hetey László

MDK

Sárospataki utca, olf.

Műcsarnok 1952-53 III. Magy. Képzőm. Kiáll.

Hetey László

MDK

Szkircsák néni munkában, olf.

Miskarnok 1953 IV. Magy. Képzőm. Kiáll.

MDK

Hetey László

Udvar napsütésben, gouache

Fasor, akv.

Miskolci O.Képzőm. kiáll. Herman Ottó Muz. 1955.

2o l.

II 200

Badál

Hetey László festőművész korrigál a Tiszaparton táj-
képező körtagoknak

/Falus felv/

Müvelt Nép

1954.aug.1./V.évf.21.sz./5.l.

/Képzőművészeti körök nyári telepe Tokajban/

MDK

M Hetey László

Leányka mosdóval, o.

Gyümölcsös, v.

Képzőm. Főisk. Ifj.körének karácsonyi kiáll. 1943.

MDK

Hetey László, festö

Sakkozó honvédek. Olf.

Nagy.
Gy.Műv.-ii.Képcsm. Kiáll. 1951. nov.4.-dec.2. Kat. 7.1.

Hetey László, festö MDK

425. Délután az Epreskertben. Olf.

Bp.Mücs.-"A Magyar Müvészetért." Képzőm.Kiáll. 1942. jun.6.-22. Kat.17.l.

MDK

Hetey László, festö-graf.

Napsütötte fák. Gouache.

Pontonok a Bodrogon. Akvarell.

Mücs.-V.M.Képzm.Kiáll.1954.dec.-1955.jan. Kat.2o.l.

Hetey László MDK

Napsütötte fák, gouache

Pontonok a Bodrogon, akv.

Mücsarnok 1954. V. Magy. Képzőm. Kiáll.

Hetey László

Udvar napsütésban 1954 gouache

Miscarnok 1955 Képzőművészetünk tíz éve

Hetey László MDK

Fasor, 1954 aqu.

Fények a Bodrogon 1954 gouache

Mücsarnok 1955 Képzőművészetünk tiz éve

Hetey László

M.D.n.

Tanulmányokat folytatott a Miskolci Művésztelep

Képzőművészeti élet a felszabadulás után 463.l.
MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOK. KÖZPONT FORRÁSKIADVÁNYAI II.
Bp. 1969.

Hetey László

1955 juliusában a miskolci muzeumban rendezett kiállításon részt vett.

Péter Imre: Gondolatok az első országos képzőművészeti kiállításon
Északmagyarország 1955. jul. 27.

KÉPEK JEGYZÉKE

1.	Csendélet cseresznyével	aquarell	1944.
2.	Dombok	„	1947.
3.	Este a völgyben	„	1952.
4.	Csirkék	„	1953.
5.	Fűzfák	„	1953.
6.	Római part	„	1953.
7.	Csendélet halakkal	„	1954.
8.	Csendélet fekete tányérral	„	1955.
9.	Almák	„	1955.
10.	Zsoltr	gouache	1954.
11.	Napfoltok a kerítésen	„	1954.
12.	Férfi fekete ruhában	aquarell	1954.
13.	Nyárfacsoport	„	1954.
14.	Falusi utca	„	1954.
15.	Viharfelhők a gyümölcsös felett	„	1954.
16.	Uszályok a Bodrogon	„	1954.
17.	Nő sárga ruhában	gouache	1954.
18.	Déli napfény	„	1954.
19.	Tokaj	„	1954.
20.	Házak napsütésben	„	1954.
21.	Gesztenyefák	aquarell	1954.
22.	Út a gyümölcsösben	gouache	1954.
23.	Rózsák	aquarell	1954.
24.	Tokaji hegy	„	1954.
25.	Parkrészlet	„	1954.
26.	Első tavaszi napfény	„	1954.
27.	Nyárfás út	gouache	1954.
28.	Bodrogkanyar	„	1954.
29.	Napsütötte fák	„	1954.
30.	Esőfelhők a Tisza felett	„	1954.
31.	Erdőrészlet	„	1954.
32.	Almáskert tavasszal	aquarell	1955.
33.	Este a Dunán I.	„	1955.
34.	Nárcisz almákkal	„	1955.
35.	Őszibarackok	„	1954.
36.	Fésülködő nő	„	1955.
37.	Hajójavító telep	„	1955.
38.	Este a Dunán II.	„	1955.
39.	Műteremben	„	1955.
40.	Festőnő	„	1955.
41.	Virágzó almafák	„	1955.
42.	Kikötő	„	1955.
43.	Virág cserépben	„	1955.
44.	Este az erdőben	gouache	1954.

F. k.: Végvári Lajos — 87898 Közlekedési Nyomda. F. v.: Bucsolla Árpád

Hetey László

festőművész

KIÁLLÍTÁSA

1955. MÁJUS 21—JÚNIUS 5.

CSÓK ISTVÁN GALÉRIA V. VÁCI UTCA 25.

Hetey László

nem tartozik a legfiatalabb művésgenerációhoz — hiszen már 35 éves — mégis csak most rendezi első gyűjteményes kiállítását. Olyan körülmények okozták ezt a késedelmet, melyről ő a legkevésbé tehet; sok vele egyidős társa osztozik sorsában. A Művészeti Akadémia műterméből útja a háború kellős közepébe vezetett, majd rászakadtak az élet gondjai. Állást vállalt s csak néhanapján alkothatott, akkor is a művészet iránti nosztalgiával. Az ilyenfajta munkamódszer csak festegetést eredményezhet, hiszen hiányzik belőle az élmény és a művészeti gyakorlat állandósága, mely nélkül nagy mű nem jöhet létre. A művészet alapvető sajátossága — az érzékletesség — olyan dolog, hogy az élmények szüntelen, ki nem apadó láncolata szükséges hozzá: az élmény, a művészi alkotás hajtóereje. Ennek mennyisége és minősége a szüntelen alkotói tapasztalattal párosulva vezetheti a világ egyre mélyebb megismeréséhez és a valódi művészi önállóság felé a művészt.

Ez a döntő élmény hiányzott a másfajta munkával elhalmozott Hetey alkotásaiból. Nem mondott le arról sohasem, hogy művész legyen — de hogy is mondhatott volna le erről, hiszen a főiskolán az egyik legtehetségesebb növendéknek tartották, tanársegéd lett, több díjat nyert —, mégis évekig szinte csak lopta a pihenésre szánt időből a festéshez szükséges órákat. Részt kívánt venni a művészeti életben, foglalkoztatták az új témák — de mindezt csak félemberként művelhette. Így készültek azok a képei, melyeket a nagy állami tárlatokon láthattunk tőle.

Még önállósághoz sem szokott, s túlterhelten, máris nagy feladatokra vállalkozott; ezért nem tudta kialakítani a saját művészi formáját, s így az ízlése és hajlama szerinti festői felfogást más mesterektől kölcsönözte, azonban hamarosan belátta, hogy ilyen körülmények között aligha válhat belőle művész s ekkor volt elég ereje ahhoz, hogy hivatásának intenzívebb betöltése mellett döntsön. Három évi szorgalmas és áldozatos munka után magasszínvonalú anyagot mutathat be első gyűjteményes kiállításán.

Most kiállított művei kizárólag aquarellek és gouacheok — bár sokat kísérletezett az olajtechnikával is — művészi önmagáratalálása, harmonikus tehetsége ebben a műfajban érte el eddig a kiteljesedést. Vonzó alkotások ezek, a közelmúlt legjobb festői hagyományaihoz kapcsolódva érte el ezt a minőséget. De mindaz, ami itt megnyilatkozik, Hetey László legsajátosabb tulajdona: észleléseinek, fáradhatatlan kísérletezéseinek, belsőséges, szeretettel telített lényének kikristályosodása. Bátor és férfias tehetség, aki azonban gyengéden tud nézni minden kis dolgot, ami figyelő szeme és érzékeny szelleme elé kerül. Telített, meleg zöngésű lírai nyelven beszél élményeiről, ezeket át- meg átszövi, villámgyors intuiciója, asszociációkban gazdag fantáziája, amely őt a jelenségek lényegéhez, a hangulati vonatkozások megértéséhez és megragadásához segíti.

Hetey tehetséges kolorista: festészete a tiszta, örömteli érzéseket ébresztő színek művészete. Megkapó szépséggel örökítette meg a természetben önmagára eszmélő városi ember érzéseit; azokat a pillanatokat, midőn az ember a város füstös falai közül kiszabadulva a természet végtelen életének, örök mozgásának és állandóságának felismerésekor lelkében megifjodik. Ugyanaz a friss, elfogulatlan látás jellemzi arcmásait is — párosulva az ember iránt érzett szeretettel és tisztelettel. Mindezeket olyan biztos technikával, szellemes, kifejező és jól formált ecsetvonásokkal adja elő, melyekben temperamentumos egyénisége — minden festői túlzástól mentesen megnyilvánul. Beszéde ékes, érzik rajta a festés öröme, gondolata, de nem magáért a festésért alkot hanem, mert van mondanivalója. Mégis, ma még számon lehet kérni tőle a nagyobb kompozíciókat, napjaink életének ábrázolását, — de nem hiszem, hogy holnap vagy holnapután is szemére lehetne vetni ezt a hiányt. Műtermében számos olajkép formálódik, immár gondos munkával. Jól tette Hetey, hogy ezeket még nem állította ki: a műgondot, az igényesen megformált és tartalmilag elmélyített ábrázolásra való törekvését kell látnunk és megbecsülnünk ebben. Az itt bemutatott művei is elegendők arra, hogy jobban megismerjük őt, hogy megkapja a megérdemelt elismerést és a nagyobb anyagi támogatást. Bízom abban, hogy ez a folyton jobbat akaró eleven tehetség nem fog megállapodni mostani tematikájánál, s a következő kiállítása épúgy meglepetést és örömet fog szerezni, mint ez a mostani.

VÉGVÁRI LAJOS

Hetey László

festő

Kiállitások
Ujmagyarság 1943.dec.15.

Hetey László MDK

Délután az Epreskertben, olf.

Műcsarnok 1942 A magyar művészetért c.kiáll.

Hetey Lászlóné Nagy Katalin
f. rtanár

1924 ang z Miskolc

Kép Főisk 1947

Kép és Kp gimn tanár
kiállítások is

Hetey László
Sakkozó honvédek, olaj

II. Magy. képzőműv. kiáll. Műcs. 1951. nov.
7 l.

MDK

Hetey László festő

Göncsi-Szabó:Az 1956.évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája Művért 1957.VI.évf.4.sz.335.

Hetey László festő

Nonloni: Rajzok, aquarellek, grafikák

Nagyszava 1955 jan 19, 83 évf. 15 n. b. l.

HETEY László

Este a Dunán
Viharfelhők a gyümölcsös felett
Római post
Hajójavító telep

} aquarell, gouache

NN: Hetey L. kiállítása a Gróh Galériában.

Művelt Nép, 1955. II. évf. 23. n. junius 5, 3. l.

HETEY LÁSZLÓ

1.	Zsennyei erdő"	gouache	30 x 40
2.	Wő sárga ruhában	—1—	—1—

Zsennyei művésztelep kiállitása. Szombathely, 1956.

Hetey László

Hetey L: Kép zőmüvészetünk égető kérdéseiről

Irodalmi Ujság 1956 III ért. 39 n. szept. 29. 2 l.

MDK

Hetey László

Apósom arcképe, olaj

Arckép kiáll. Ernst Mus. 1952. aug. 6 l.

MDK

Bálint A. cikke. Nyugat. 1921. jan. 16. 1.sz.

162 l.

MDK

Hetey László, festő:

„Műteremben" tonusgazdagság, de emberábrázolása élettelen, kenetelen.

Szbdsg, 1954. VII. 29. - 3. l. - Artner T.: A nyári tárlat.

MDK

Hetey László, festő.

„Leányka mosdóval" sikerült alkotás, bár van kivetnivaló a kellérszerű mosdó alkalmazásával.

Szép mův. 1944. 1. Sz. 27. l.: Rónay Kázmér: Képzőmův. Főisk. kiáll.

Hetey László

1943. képzőmův. fürk.
(2) ifj. körének kiáll.

Leányka mosdóval, of.
Gyümölcsös, vízf.

(1) ~~[illegible]~~ Mikuvért
1942 /un

Délutan az Eprashertben
of

Hetey László

Miskolci országos képzm.
kiáll. 1955.

Udvar napsütés-
ben, gouache
Fasor, vízf.

Hetey László

Ferkèpzomfoisk`vk

1939-41. 141. l

148

Kerényi: A dáciai személynevek

Oeuvres d'Étienne Falconet / 6 k

Bibliothecae Samuelis. Ri. Com. Te

Bónis Éva: A császárkori edénymüve

Patek Erzsébet: A pannoniai fibula

Aquincumi babérágak

A magyar királyi állami felső épit
I-II. /2 kötet/

A. H. Mozsolics: A kisapostagi kor

A. H. László Gyula: A koroncói le

Kampis: Adatok a középkori szobrá

Genthon-Szentiványi: Abauj-Torna

Nebbia: Italico Brass

Les monuments d'art en Tchécoslov

Monti: La canzone del Colonello M

Hetey László

Hajdúböszörmenyi telekkönyvvezető 21 éves fia, II. éves növendék a képzőművészeti főiskolán. Rajztanári diplomát akar szerezni. De a nagy cél a művészet marad.

F. Raiz Kálmán:

A művészet mégis vonzza a fiatalokat.

Hid. 1941. febr. 18. 9. [illegible]

Kon. Polskie Uniwersytet
Ministerstwo
Szczytnik

Hetei László

Szabad Művészet

1952. 4. sz. 176. l.

Pekár Károly dr

A magyar szobrászatról.

Külön kiadás a „Magyar nemzeti képről" c. munkából.

Budapest, 1908. 8-r. 31 l.

képekkel

Fűzve

I. 2. p. h.

—.50

Hetey László

festő

lásd

Szabad Művészet

1955. 8. n. 383. l.

Hetey László
festő

Ferk`pzomfoisk`vk

1939-41. 148. l.

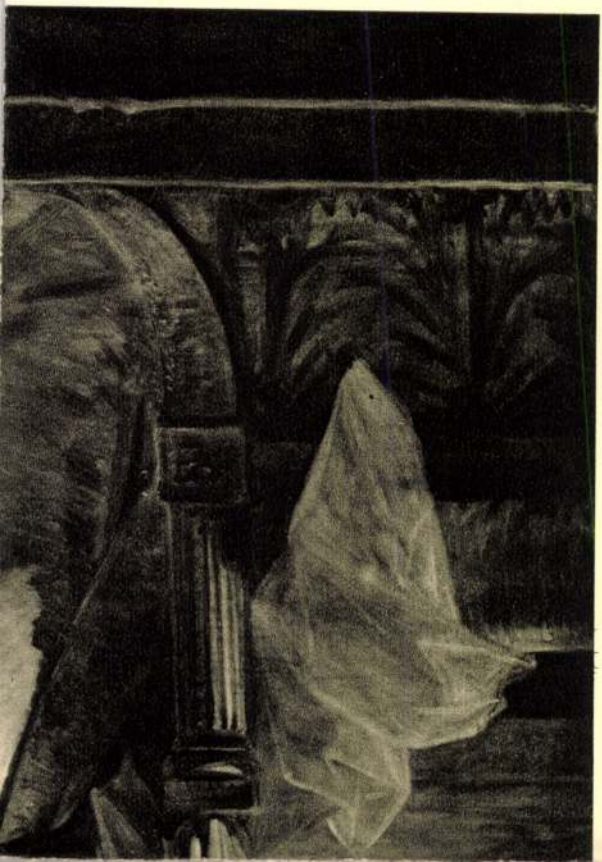

Hetey László

Műteremben, olaj

Nyári Tárlat. Ernst Múz. 1954. jul. 2 l.

MDK

Hetey László, festö

Sárospataki utca. Olaj.

/Műcsarnok ?/.-III. Képzőmüv.kiáll.1952.dec.-1953.már
Kat.7.1.

mdk

Hetey László

a tokaji festőkhöz fartozik

Varga Imre: Tokaji napló

Nepmüvelés, 1956 ir. 9. sz. 44. l

MDK

Hetey László, festö

Szkircsák néni munkában. Olf.

Mücs.-IV.M.Képz.Kiáll. 1954.jan.-febr. Kat. 7.1.

Fénykép

Magyar Foto: F.t. 1026/10 Hegedűsné

Hetey László: Sakkozó honvédek

Olaj

1951. X. 26.

Neg. van

Fénykép

Magyar Foto: L A 4222/1 Hegedűsné

Hetey László: Skircsák néni munkában.
Olaj
Jek. C. o.: „Hetey L 953"

1954. II. 22.
Neg. van

Negatív

Zilahy István Hegedűszé

Hetey László: Szkircsák néni munká-
ban

Festmény

HETEY LÁSZLÓ

Sátospataki utca. Olaj 80x100

Héthárs Héthárs Sáros

Mishovsky 1885.

1) alaprajz. 11 mm = 1 m.

2) 1 hosszmetszet "

3. 1 keresztmetszet "

4) déli homlokzat "

5) orgonakarzat. 1 : 20.

6). Részletek hentsy hasz oszlop zárkő, vállkő

7. Két ajtó 6 cm = 1 m rem. keret.

8.) Két sírkő Derszewffy és Tarczau
15 cm 1 m

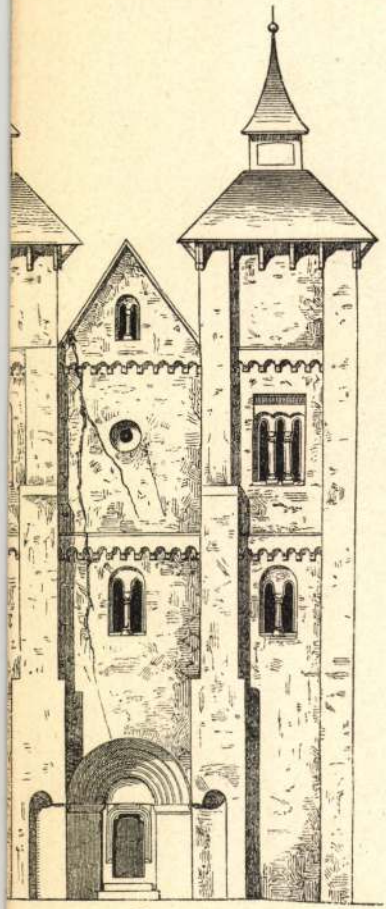

2.

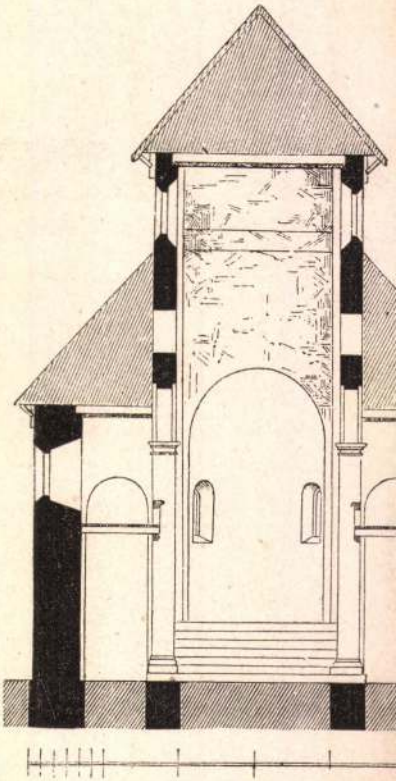

3.

Iléthársi rk. pléb.

templom

képe repr.
gotikus

Kiss Kikelkath Magy

1005. l.

1007. l.

SZEGED

Kéntár: Csók: Báthory Erzsébet

Réti István: A harminc éves Nagybánya. MM, II—
1926, 316 l.

Hétharsi rk. pléb

templom belseje

képe repr

Emlkassaiegyhm

I. 445. l.

előtt

A templom gótdus-

renissance (1526) főoltárának képe repr.

u. o. I. 449. l. előtt

A templom tört. és leírása u. o. I. 445. és kv. ll

Hétharsi rh (templom) pléb.

Igen jó képe repr.

Emlkassai egyhm

I. 441. l. előtt

Szöveg nco

I. 445 és kv. ll.

Héthársi rk. plébánia templom

Pietacsoportja
1370 Eörül
Repr.

Arch. Ert. 1935
117. l.

1.

1. Mérleg
2. Pénztár
3. Váltó
4. Folyószámlák számlája
5. Áruk
6. Berendezés
7. Elfogadvány kamat
8. Váltódiszkont
9. Elfogadvány
10. Kovács János tőkeszámlája
11. Magyar Béla tőkeszámlája

MDK

Hetey László

Udvar napsütésben	1954	gouache	Műv.t.
Fasor	1954	akvarell	" "
Fények a Bodrogon	1954	gouache	" "

Képzőművészetünk tiz éve. Műcsarnok.
Kiállitott művek jegyzéke. 24.1.

MDK

Hetey László

Udvar napsütésben, gouache

Fasor, akv.

Miskolci kiáll. I. Herman O. Muz. 1955.

2o. 1.

MDK

Hetey László, festöm.

Leányka mosdóval. Olf.
Gyümölcsös. Vizf.

Az OMK Képzöm. Föisk. Ifj.Kötének karács.kiáll.
1943. Kat.

A héthársi templom

— *1513—1913.* —

Héthársi templom! Szívdobogva nézzük
Viharpaskolta kemény falaid;
Rendületlen te, a mohácsi vésztől
Romlásunk mai uj Mohácsaig!
Körülted ledül sok friss kártyavár;
Veled, fehér kő, nem bír a halál!
Négy évszáz óta büszkén megvered
A mulandóságot s enyészetet!

Ablakod a nagy végtelennek tárva
Tarkőre mélán, szomorún mered,
Mintha romjain őrködnék, vigyázva,
Imát villámló nyitott sas-szemed.
Tán lesi, várja, hogy mik hirdették
Hősök bukását, sasfészek elestét,
Harangjaid megkonduljanak ujra,
Diadalmasan: hurráh! Halleluja!

Ihletünk szelid csöngettyűszavával
Felkölthetünk-é, bajvivó nagyok?
Szellemetek közénk zokogva hivjuk,
Megáldni ezt az ősi templomot!
Sóhajunk tétován felétek szállva,
Csodás multakon, évszázról-évszázra,
Idők homályán amíg átevez,
Vérfelhők közt is csillagfényt keres.

Emléketek, mint csillagfény sugárzik,
Ágyúdörgés közt oltárépítők!
Halhatlanságtok biborglóriája
Dicsően győz le feledést s időt!
A bölcs beszédü nagy utód szavában
Hódító hit és megrázó varázs van . . .
— Letünt alkonyból hajnal így virrad:
Itt vagytok ti ma is, Tarczaiak!

Óh jőjjetek, vasizmú öklötökkel,
Tántorgó nemzedék érc-ősei!
Óh jőjjetek, fényszóró lelketekkel,
Tanítsatok meg — egyetérteni! . . .
— Oltárt épiteni!
Ringassatok dicsőség mámorába;
Forralva vérünket elszánt tusára!
Munkára, harcra fölhevítsetek,
Ha nap derül, vagy dúl bősz fergeteg!

S állj, te, templom, időt időre róva!
Zsolozsmád szálljon kék ormok felett!
Három harangod igéző szavában
Zengjen a hit s a — hazaszeretet!
Hirdesd, hogy élünk! Hogy oltárod lángja
Reményt sugároz borús éjszakánkba . . .
Hogy küzdve, tépve, magyarok vagyunk,
S ezer halálból is — föltámadunk!

Lőrinczy György.

Ami nincs nálunk

Hamupipőkebálok

„C. Y. W.-né asszony szívesen látja A. L. kisasszonyt f. h. 17-én, csütörtökön este 8 órakor Hamupipőke-táncestére.“ Az egyszerű, csinos, elefántcsontszín kártya semmi többet sem mond ennél.

Miért Hamupipőke-bál? A várakozások fölfokozásának elkerüléséért mindjárt hozzáteszem, hogy a háziasszony nem a hercegi partinak jótállás mellett való igéretével küldi szét a meghivást a Hamupipőkéknek. Nem; a meghivó nem jelenti a vendégszeretetnek oly korlátlan mértékben való *kiterjesztését;* sőt ellenkezőleg, a név maga a vendégszeretetnek (legalább kontinentális fölfogás szerint) igen erős *korlátozását* jelenti, amennyiben a szó értelme az, hogy a vendégeknek, — mint a tündér parancsa szerint Hamupipőkének a mesében, — csak pont éjféli tizenkettőig szabad maradniok.

No de ilyent! riad föl erre a szóra minden vendégszerető háziasszony, valamint a táncos fiatalság is, aki sokszor szintén vendégszerető, ha maga a meghivottak közt van is, mert legalább is egy vendéget valószinüleg szeret a vendégseregből. És mikor ezt a szivtelenséget hallják, nem tudják, hogy az angol házigazdák ellen való fölháborodás, vagy az angol fiúk, leányok iránt érzett sajnálkozás nagyobb-e a lelkükben.

Én azonban arra kérném valamennyiüket, hogy függesszék föl mind a két érzést egy kis ideig, akkor azután majd ítélhetnek, hogy folyósitsák és kiutalványozzák-e ezeket az érzéseket vagy sem.

Nézzük csak meg jól, sem rőzsaszin, sem fekete szemüveget nem téve a szemünkre: ugyanaz-e egészen a világ ma, mint akkor volt, mikor a „kivilágos kivirradtig“ való együttmaradás, az éjféli vacsora leszedése után másik lakomához terités, korhelylevesezés, paprapörgózás olyan kelléke volt az együttlétnek, hogy ezek nélkül nem jelenthetett sikert az este?

Nem, a világ nem egészen ugyanaz ma. Körülbelül

A négyszázéves héthársi templom. A templomot 1513-ban épitették

Ev. Idők 1913. II.

Az új balkáni háborúból. A szalonikii osztrák és magyar főkonzul a bolgárok által halommá lőtt seresi vice-konzulátus romjai között

harmincesztendős fiatalságát, a romantikus álmok, a büszke és férfias önbizalom idejét, mely másoknál a legelső fehér hajszál megjelenésekor végképpen eltünik a multak ködébe. Lublóy fiatal és boldog maradt, bár a hófehérség koronáját hordja meggörnyedt vállai fölött...

— Nem értem, — mondta a lipótvárosi.

— Én még kevésbbé, — tette hozzá a szép asszony.

— Mi az öregség? — folytatta a jószágkormányzó elgondolkozva. — A fájdalmas reflex, mely a tárgyakon és az embereken visszatükröződik, ha fáradtan, ezüstös fürtökkel megyünk végig hajdani diadalaink színhelyén. A tükör idegen arcot mutat, mely kialudt szemmel bámul ránk, barátaink a temetőben pihennek, az asszonyok derűs semmibevevéssel símogatják meg reszkető kezünket, az ujságok a fiatalok sikereiről beszélnek, akik még a pólyában pihentek, mikor mi már titkos légyottjainkra siettünk. Az öregség nem csupán a szubjektivitásban nyilvánul meg, nem csupán erőink eltünésében, izmaink fájdalmas megroppanásában, érzékeink kétségbeejtő gyengülésében, hanem a változásban is, mellyel az élő emberek és a holt tárgyak ránk pillantanak. Ezért mondtam, hogy Lublóy a legbölcsebb filozófus, mert ő még mostan is abban a világban él, amely barnafürtös férfikorában körülvette...

— Részleteket! — kiáltotta türelmetlenül a pesti milliomos.

— Száz részlet van, de én csak néhányat fogok fölsorolni, amiből tisztán beleláthattok a nyolcvanéves fiatalember gondolatvilágába. A kastélyban nincs tükör, s így Lublóy ma se tudja, hogy haja a lomnici csúcs havával versenyez. Idegen asszonynak épp oly kevéssé van belépése a házba, mint idegen férfinak. Az aggastyán esténkint a Jósika és a Kemény Zsigmond regényeit olvassa, s a komornyik mindennap *A Hon* egy-egy következő számát teszi rámába. Az ujság hűségesen elmondja, hogy Tisza Kálmán mit mondott tegnap az ország házában, s hogy az öreg Csanády micsoda közbeszólással keltett közderültséget a honatyák között. Lublóy néha jókedvűen bólint a reggelinél s barátságosan átnyújtja nekem a friss lapot.

— Olvassa csak, Patti Adelina tegnap a pesti redutban énekelt, s kétezer pengő forintot kapott egyetlen fölléptéért. Andrássy gróf, a külügyminiszter is gyönyörű beszédet mondott a delegációban...

Él itt a kastélyban egy kilencvenéves öreg asszony, aki valamikor dajkája volt Lublóynak, — ez a matróna most is fiatal úrnak szólítja az aggastyánt, s esténkint az ágya mellett ülve, anyailag figyelmezteti, hogy a rossz és könnyelmű nőkkel ki ne kezdjen, mert a legtöbb férfi életerejét a léha asszonyok őrlik meg. Lublóy helyeslőleg bólogat és ezt mondja:

— Ne féltsen engem, dada, megvan nekem a magamhoz való eszem!

Igy tölti napjait harminc esztendő óta az öreg ember, aki csodálatosan meg tudta őrizni azt az illuziót, hogy az idő nyomtalanul suhant el a feje fölött. Én azt hiszem, hogy ez az egyetlen boldog öreg az egész földkerekségén. De csitt, most egy szót se többé, — bújjunk el hamar...

A fák között egy meggörnyedt, hófehérhajú aggastyán közelített, ónszínű arccal, bottal a kezében, melyre néha kimerülten rátámaszkodott. Lublóy volt, a fiatalság szigetének Robinzonja.

Délután tovább folytattuk útunkat a lengyel határ felé, s mind a hárman elgondolkodva néztük az égnek tornyosuló fenyveseket, melyek mögött az öreg álmadozót, a nyolcvanesztendős gyermeket elhagytuk. Nem nevettünk és nem csúfolkodtunk, — és valahogy úgy éreztük, hogy ez a vén bolond az egész világ legirigylésreméltóbb embere.

Hétháros

Szent Márton

templom

Dívald Kornél

cikke

MMEEKözl

1913. 565–576. l

581–594. l.

Hámos Képpel

A MAGYAR BIBLIC
TAGJA

TISZTELT TAGTÁRS

A Magyar Bibliophil Társaság min
a magyar könyvkultúra ügyét előb
a magyar kulturális multnak kevé
Jogos büszkeséggel állapíthatjuk m
ségükkel nemzetközi viszonylatb
szerint pedig a magyar tudomá

<Héthársi

Szent Márton-templom>

Divald Kornél

A < >

Budapest, 1913

Hétházi Szent Márton

templom

Dívald Kornél
cikke képekkel

Vas. Ujs. 1913. 674. l.

Templa
Obuda, pléb

3

284

Divald Kornél: A Hétházi Sz. Márton-templom

Hétházi Szent Márton templom

Kny. Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönye
20, 37 K, 27 L, Budapest, 1913.

Hétharsi templom

főoltárának (szárnyas oltár) festője.

Az oltár részletesen ismerletve, festő két monogrammja közölve

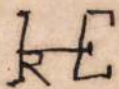
(a Mária balála képen)

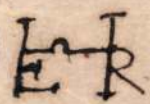
(az Ecce Homo képen.)

Éber László dr jelentése tanulmányutjáról. Jelentés a Magyar Nemzeti Múzeum 1903. évi állapotáról. Bpest 1904. 145, 146-l.

a monogram megfejtése nem ez: Heinrich Ede restaurálta?

Iléthárs templom

jobboldali mellék-
oltárának képeit 1526

a nagyori templom
Hárnyas oltárának
mestere festette
U. ott a, Hobrokról is ír Csánky

Csánky Dénes

MAGYAR MUVESZET

1937. 342. l.
344. l.

M. KIR. KÖZPONTI ILLETMÉNYHIVATAL

BUDAPEST, I., VÁR.

..... szám.

Műemlékek orsz.Bizotts Elnöksége
Budapest.
IX.Hőgyes Endre u.10.

Hivatalból.

Díj átalányozva.

4785/1937.

..... ker., ... utca ..... sz.

Kéthársi templom

főoltára -

Koller János a.

festője

Genthon István

A régi magyar festő-

művészet. Vác, 1932

116-117. l.

Banderiális rézrló, címerrel, 2 db.
XVIII. század.

Hétharsi templom

Vas. Ujs. 1888. 269. l.

Elpusztult műemlékek. A legutóbbi tűzvészek két nevezetes műemléket pusztitottak el. A Kárpátok alján levő *Maldur* község és *Hétházs* régi templomát. A maldurai templom leégett menyezetének ornamentikája ritka szép és változatos volt. Még jó, hogy a két templom diszitésének részletei legalább rajzban megmaradtak. Myskovszky Viktor tanár rajzolta le tavaly az orsz. műemlékek bizottsága számára.

Héthársi ötvös

Kolozsvári ötvösök 17oo-1848. Jakab Elek. Oklevéltár. Kolozsvár tört. II. és III. kötetéhez. II. k. Bp. 1888, 73o l.

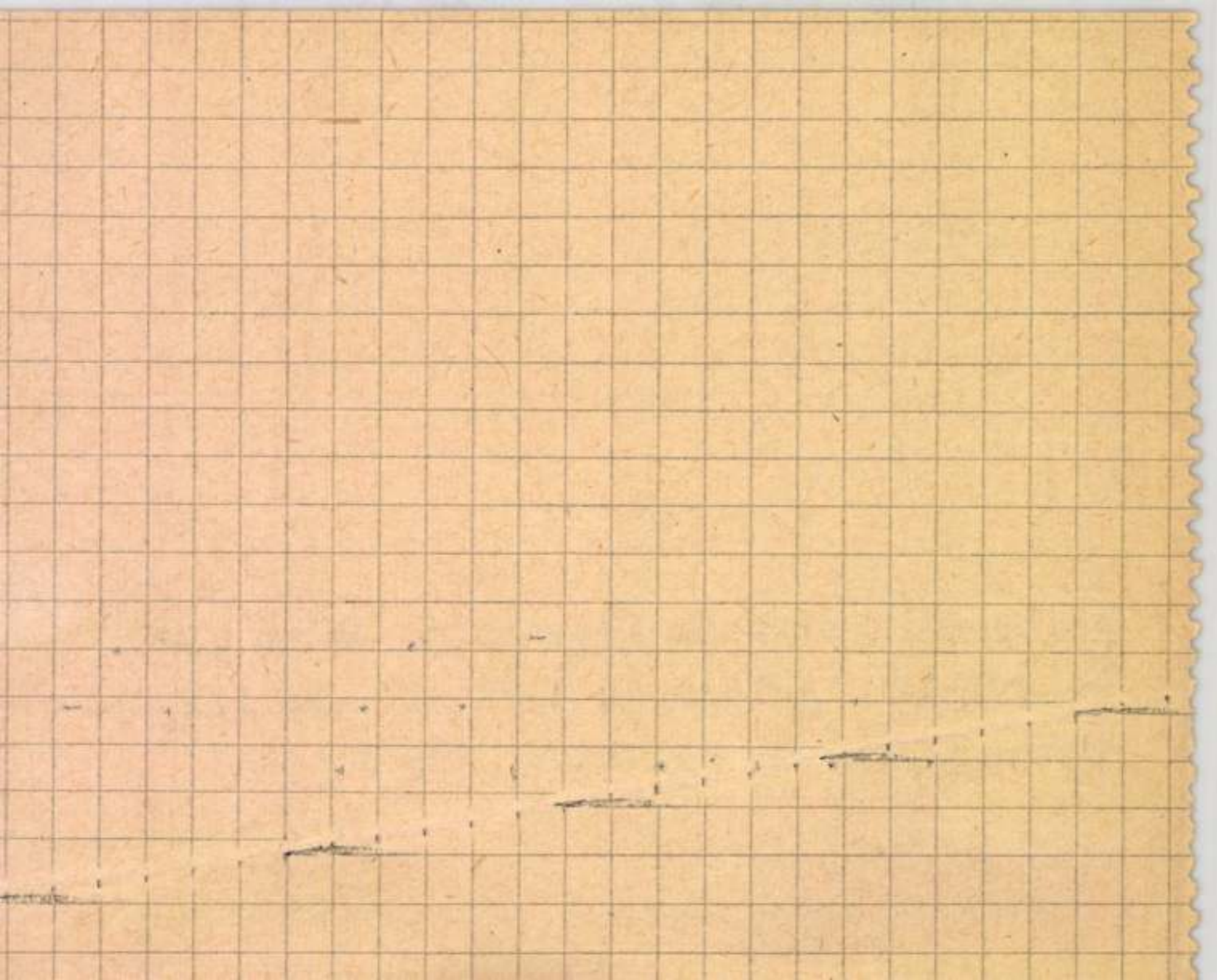

HÉTHÁRSI SZABÓ FERENC, szabó

1693. "Mostan Ezen Uy Kereszteny Udvarban akik laknak igy következnek, kikis eő Nagoknak Taxat fizetnek ez szerént mint alab.
Héthársi Szabó Ferenc Személyében nemes. mesterségével szolgál 142.old. 92.jegyz.

DÉTSHY MIHÁLY: Adalékok a sárospataki újkeresztények /habanok/ történetéhez 123.old.

A Herman Ottó Muz.Évkönyve, XI. Miskolc, 1872.

Hétharssy Greger

ötvös 1825

laid

Gyárfai Brassó 62

Héti György

grafikus

lásd

Szabad Művészet

1952. 9. z 447. l.

Szám 423 1909.

Érkezett a görgényi ev. ref. egyházmegye
eperesi hivatalához

1909 május hó 27 n.

MŰEMLÉKEK ÖRÖZIZOTTSÁGA
494-1909
ctb. VI/7.

Héti Gönc, graf

1921 márc 31 Putnok

Kepem Tőrsk 1954

címfestő volt

1942 óta él Pesten

Dekorációs rár

címfestés

MDK

Héti György

Plakátművészeti Kiállítás Ernst Múzeum 1953.
Kat.

MDK

Héti György 1921--

Fejtanulmány, akv.

" "

Uj ember kovácsa, illusztr. toll

Ernst Muz. M.Kisplaszt. és Graf. kiáll.

1934. szept.

28. 1.

MDK

Héti György

Résztvett az Ernst Múzeumban rend. Plakátművészeti kiállitáson 1953-ban.

Plakátművészeti kiáll. 1953. Kat.

Héti György MDK

Illusztrációk I-XXI., temp.

Mücsarnok 1955 VI. Magy. Képzőm. Kiáll.

MDK

Héti György

Illusztrációk /I.-XXI./ tempera 30x40

VI.Magyar Képzőművészeti Kiállitás.Műcsarnok.
1955.Kat. 31.l.

Héti Koldu, múzeumigazgató

1021

1979.II.1.Petőfi, 12.55/KJné/

Kapcsolás a nyiregyházi studióba

- Város született.

- A településtörténészek az 1979-es esztendő januárját minden bizonnyal a várossá avatás hónapjaként jegyzik fel, hiszen nyolc nagyközség kapott nagyobb lehetőséget és több feladatot Dunán innen és Dunán túl azzal, hogy városi rangra emelkedtek.

Észak-Tiszántúlon három város alakult az uj esztendőben, köztük a Berettyó parti Novavilla, azaz Ujfalu.
Hajdu-Bihar ötödik városa Berettyóujfalu a megye déli részén a csatornák és a Berettyó szabdalta Sárrétnek volt a régisében is és ma is a központja.
Az itt lakók bihari városnak is mondják, és ha még botladozik is a város szó az emberek ajkán az biztos, hogy Novavillából uj várost kovácsolnak az elkövetkező évek. Erről szól Erdei Gábor tanár.

- Városunk hajdanában ezelőtt egy óriási terjedelmü paraszt magtár volt. Lényegében ezt az utóbbi nagy terjedelmü fogalmat kell ugy az urbanizáció keretébe beilleszteni, hogy tényleg város legyen.
Igaz, hogy városunkban egy-két modernformátumu lakótelep kinőtt a földből. Igaz, hogy jó néhány ezer ember kulturált, városi körülmények közé került ezáltal, de csak lokálisan szüken, a modern lakótömbök környékén.
Az ember már tovább mgy néhányszáz méterre ismét csak a régit látja. Azonban a nagy probléma továbgra is a közlekedés, a vizgond. Tuni kell azt, hogy Berettyóujfalu egy nagyon mélyen fekvő település, ahol a vadvizek loo-15o évvel ezelőtt még szabadon garázdálkodtak. Ahol sokszor a nád még a földes lakásokba tavaszonként felütötte fejét. Nos itt ezek a legégetőbb problémák és ez ugy gondolom rengeteg energiát és rengeteg anyagit fog még a közös erőfeszités háztartásából, kasszájából elvinni

Itt még az emberek lelkében még mindig nagyon nagyon él a régi paraszti valóság. Szokásokban, már erőteljesen bomlik, de a városi urbánus légkör, az hogy én valóban egy városi polgárnak érezzem magam és mindenki az még tudatilag, lelkükben kell rendkivüli módon sokat változnunk.

- Milyen város lesz Berettyóujfaluból

- Semmiképpen sem valami uniformizált közösséget igényelnénk sokan itt ebben a faluban vagy városban, hanem valami affélét, hogy ez a táj eleve meghatározta nyilván

a város fejlődésének utját, kulturáját, légkörét is,
és szeretnénk valamit ebből a tájból, ebből a bihari
táji szemléletből átmenteni a jövendő város légkörébe,
hangulatába, jellemzői közé is.

Valamit ami tényleg bihari.

A másik pedig az, hogy Berettyóujfalu város lett, ez éppolyan szép dolog, itt szépek az utcák, mostmár alakulnak kifele az épületek, minden, mint amikor az ember egy tiszta vizbe megfürödik. Olyan jó érzés ez egy ilyen embernek, aki faluról jár ilyen tiszta helyen lenni.

- Nem szóltunk még Berettyóujfalu történelméről. Ismerkedjünk meg a település krónikájával Héti Zoltán muzeumigazgató segitségével.

- Berettyóujfalut 1285-ben emlitik először irásos források, Ujfalu néven, ez bizonyitja, hogy a tatárdulás után egy uj település keletkezett. A Berettyóujfalu mai határában kb. 15-18 középkori település volt található akkor. Ezek közül a legjelentősebb Herpály volt, ami föltehetően a legujabb kutatások szerint honfoglaláskori.

A mostani város északkeleti részén terül el hatalmas rész, amely ma már mezőgazdasági müvelés alatt áll, ez a település Herpály, mint emlitettem ez volt az akkori középkori településeknek a központja. Mutatja azt, hogy milyen gazdagságu volt ez, hogy ilyen nagyságu templomot tudott épiteni.
Méreteiről talán annyit, hogy 36 méter hosszu és ezzel a Tiszántul legjelentősebb Árpád-kori temploma

- Város is volt már a történelme során

- Mégpedig Hajdu város, 1608-ban Báthori Gábor adományozta ezt a cimet és kiváltságot Berettyóujfalunak. Ez érdekes, mert a köztudatban általában a hajdusági hajdu városok élnek Hajduböszörmény, Szoboszló és a többi, ezeket ugynevezett öreg hajdu városoknak is nevezik már csak azért, mert először ők kapták a kiváltságokat mégpedig Bocskai Istvántól.
A későbbiekben azonban, lévén hogy az erdélyi fejedelemnek volt ez a birtka adtak továbbra is a fejedelmek mellé állt hajdukmk letelepedési lehetőséget és kiváltságokat.

M.D.K.

Hetk Károly, gyöngyösi lakatos

Quadri kőművesmesterrel együtt a Skoda-kár becsüseként szerepel Gyöngyösön 1775-ben

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemlléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 340 old.

HETK Károly gyöngyösi lakatos. 1775-ben --+
Quadri gyöngyösi kőművesmesterrel a Skoda-ház
becsüseként szerepel Gyöngyösön.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

HEVES MEGYEI
NÉPÚJSÁG

Hetner Béla

1966 NOV -8.

1021

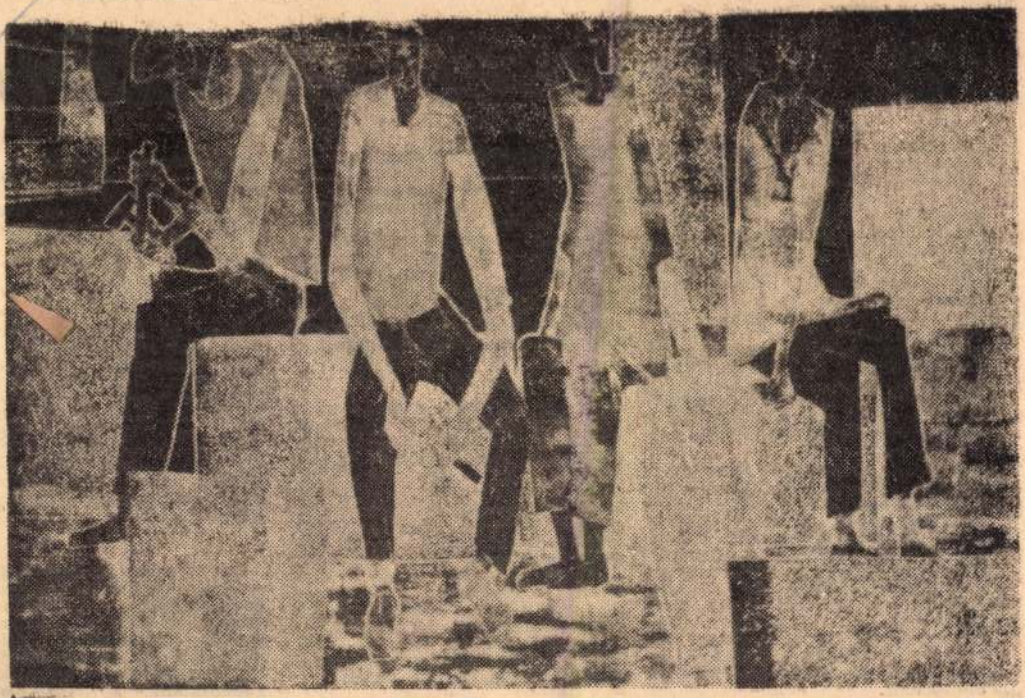

Hetner Béla: KŐFARAGÓK

Szóvá kell tennünk

Vasárnap Egerben, metszően hideg szélben, szemerkélő esőben és szokatlan, déli időpontban került sor az Egri Dózsa—Ganz-MÁVAG labdarúgó-találkozóra. A kedvezőtlen körülmények ellenére mintegy háromezer lelkes szurkoló foglalt helyet a lelátón, s olyan hangerővel biztatta kedvenc csapatát, amilyenre még nem igen volt példa Egerben. Szinte megállás nélkül zengett a „Hajrá Eger", s a lelátó akkor sem némult el, amikor a Dózsa gólt kapott. Ez a lelkes szurkolás nyilván nagy segítségére volt az együttesnek, amely ki tudott egyenlíteni, s talán még a győzelmet is megszerezte volna, ha Zilahit nem állítják ki.

A Dózsa — három fordulóval a bajnokság befejezése előtt — egy pont előnnyel áll a táblázat élén. Az első helyet azonban nem lesz könnyű dolog megtartani, hiszen olyan nehéz ellenfelek következnek, mint idegenben a kieséstől veszélyeztetett Kaposvári Honvéd, Egerben a még feljutásra is esélyes Komlói Bányász (ez utóbbi mérkőzést november 13-án, vasárnap, 13.30 órakor a televízió is közvetíti) és Miskolcon, az ugyancsak kiesésre álló MVSC.

Az egri csapat jó erőben van, tudásban és akarásban sincs hiány — ezek mellett az erények mellett azonban jobban kell összpontosítani.

lesikló pályáján azonban már szorgos kezek írják a gazt, egyengetik a talajt. Székely Ferenc, az egri si-sport egyik lelkes irányítója is megtekintette vasárnap a pályát, s közben — alapos hóviharba került! Lám, a közelgő tél megmutatta körmeit... És ami szinte hihetetlen: Székely sporttárs illatos iblyát talált a hó alatt, egy másik természetbarát pedig piros pipacscsal tért haza bükki sétájáról!

*

Az egri népkerti salakos pályának és a mellette levő kosárlabda pályának egy-egy sportesemény alkalmával szép számú nézőközönsége van, de ide sorolhatjuk a stadion keleti oldalán elhelyezkedő, ugyancsak tekintélyes számú szurkolót is. Annál érthetetlenebb és bosszantóbb viszont, hogy ennek a résznek nincs illemhelye. A nézők így kénytelenek a közeli bokrokat igénybe venni (sokszor még odáig sem „fáradnak el") — megbotránkoztatva a jelenlevő józlésű közönséget, főleg a nőket. Ennek a kulturálatlan állapotnak mielőbb véget kellene vetni!

*

Vasárnap már mindenütt a teremben folytak a kosárlabda baj-

jesen magára hagyták a prob mákkal — probléma pedig ak bőven. A kapuvédő Nagy példszombaton éjjel még műszak volt, egyenesen a munkából ind el Egerbe. (Becsületére leg mondva, a 11 gól ellenére is jól dett).

*

Nagy az öröm a gyöngyösi, roki, hatvani, fűzesabonyi lab rúgó szurkolók házatáján: a Spartacus, Gy. Vasas Izzó, Si Vasas felkerült a régóta áhí NB III-ba, a Hatvani Honvéd amely az MNK-ban is nagyszer helytállt — valamint az FVCS dig jövőre a megyei I. osztály rúgja a labdát. A csapatoknak sikert kívánunk a magasabb tályban is!

*

Egerben és Gyöngyösön r sikerrel folynak a hagyomá természetbarát klubdélutá amelyeken érdekes előadásol normál- és diafilm vetítésel különböző játékos vetélkedőkrő egyéb érdekes szórakozáso gondoskodik a rendezőség. vember 18-án délután Egerbe megyei tanács új irodaházá kultúrtermében a megyei ter szetbarát szövetség és a TIT

Ø Hetlinger, Michael

Pozsony. T. 6963.

A háttért a vár és a város foglalja el, az előtérben folyó Dunát pedig a HILDEGARD és a STEIN nevü gőzhajó, egy bárka és egy dereglye élénkiti. Felirata:

Der Schlossberg von der Donauseite.

alól jobbra: Michael Hetlinger 1864.

Tusrajz, mér. a vk. 30.3 : 42.3 cm.

140-95.

Hets Antal

ejtérő mérnök
1899ben 42 éves
korában + györött

Vas. Hyp 1899. 318.

1899
— 42
57

Hets Antal

Vas. Lyc. 1899. 318. l

vártt. — Hets Antal, építész-mérnök, 42 esztendős korában, Győrött. —

..... 193 ..... hó ..... n.

ővédő intézet Vezetőorvosának,

.....

....., mint ..... családjának

akcim: .....)

anácsadás végett továbbra is látogassa.

elettel

.....

háziorvos.

(cim: .....)

ert és Társa.

Hettasch Jusztáv

1932/33 II.

Ferképzomfoiskövk

91. e.

Hetter Lipót

Köf. Kassa 1699

laid

Ardv. Egt

1910. 265

Hetter Lipót

kolozsvári

1699. Kassán

Kemény L.
Arch. Ért
1910 265. l.

Egyéb adat nincs

M.D.K.

Hels Antal, építész

tervei szerint fog fel-
épülni a győri csónakázó-
egylet „díszes, emeletes"
csónakháza

Vállalkozók Lapja. BP. 1895. XVI.évf.

ápr. 17. sz. 2 old.

M.D.K.

Hets Antal, (győri) építész

terverte a győri csónakházócsplet csónakházát.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1895. XVI. évf.

szept. 17. sz. 2. old.

MDK

Szinyei Merse Pál, Hetsch Rolf. /Berlin/

H.R. a német propaganda miniszterium képzömüvésze osztályának helyettes vezetöje magyar meghivásra Budapestre érkezett, h a Szellemi együttmüködés Szöv. - M. Egyesülete és az OMSzép.Müv. rendezésében május X 14.-én elöadást tartson Szinyei Merse Pál és Leibl k - csolatáról.

Szinyei Merse Pál és Leibl kapcsolatáról.
Esti Magyarország. 1943.máj.11.

MDK

Hetsch Rolf, berlini
előadó.

Szinyei Merse Pál, festőm.

A szellemi együttmüködés szövetségének magyar egy
s ülete és a szépmüvészeti muzeum az egyetem bölcsé
szeti karán előadóülést rendezett, amelyen Hetsch
Rolf, a berlini propaganda miniszterium kiküldöttj
vetitettképe előadást tartott Szinyei M.P. és Leib
Vilmos festőmüvész kapcsolatáról. Mindkét müvész
problémadus jelenség és müvészetükben sok megegyezé
van.

Német előadás Szinyei Merse Pál és Leibl Vilmos kapcso-
latáról. - Uj Magyarság. 1943.máj.15.

MDK

Heturich Lang, festöm.

éveken át dolgozott mint idegen a szolnoki müvésztel
lepen.

Hyba:Fényes ünnepség keretében nyilt meg a szolnoki müvésztelep jubiláris kiállitása. - Szolnok.

Nemzeti Ujság.1927.szept.2e.

Fletz, Samuel

XVIII. sz.

Kolozsvári cantalorok

2. l.

Jelado Deutsch Samuel Siofok

Europa lapterjesztő r. t.

Budapest

V. Rothermere u. 12 III/2

Hetzel Frigyes

építész

szül Topolya 1902.

okl. nyert 1926.

Műegyet. Műegyetem. 9 l.

Hetzel Frigger

l.

Evang. templ.

232. l.

30f
MAGYAR KIR. POSTA

Hetzeldorfer alias

Goldschmid

György

A XVII. harmadik negyedében senator, 1675 ejszaki felügyelő, ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~, 1686–87. kir. ülyb. biró Medgyesen.

† 1687. jun. 3. án.

63 éves korában.

Bedeus

80. l.

1687
– 63
1624

ménytár

A mű neme	A mappa jelzése	Megjegyzések
ékrajz,		17/23 cm.

Stephaneum nyomda r. t. Budapest.

Hetzeldorfer Georg

ötvös in Mediasch

1675. Stadtkamm.

Graeser, Umrisse zur Geschichte der Stadt Mediasch 28. l.

ó WS

Hetzeldorfer György

ötvös

Medgyes 1675

Korrespblatt

1884.1675.1

Vegyes

d. 29

1 Röt. 8r

Holm

Adolf

Kulturgeschichte des Klassischen Altertums.

—, W. Deecke, W. Soltau.

I. – XII + 1. – 594. U.
9 képes tábla
Leipzig

Hetzeldorfer

Goldschmid György

(Georg Goldschmid (Hetzeldörfer)

a XVII. Nápadban

senator Megyesen

1686-87. királybíró

u.o.

+ 1687. jún. 3.

63 éves korában

Bedeus

80. l

Hetzeldorfer

alatt körlendő.

A G-ben csak utalás kell!

A H.-ban külön cedulája van!

Budapest 5. Póstafiók 118.

89622 szám.

BUDAPEST 47 VI 28 15 S 5 VS

Műemlékek Orsz. Bizottsága Elnökségének

Budapest

IX. Högyes E. u. 10

Hivatalból.
Közszolgálati ügyben.
Dij átalányozva.

Hetzelderffer György

ötv.

l.

Kőmagyötvi

1235. n.

1235 CHG **Georgius Hetzelderffer**, e. 1652—.

(Roth) *a)* Patena. – *Patene.* – „AD VSVM ECCLAE BOLGATI ... 1666."

Ev egyház, Bolhács — *Ev. Kirche, Bolhatsch. Roth: 247, 694.*

b) Patena. — *Patene.* — „1672."

Ev. egyház, Nagyselyk — *Ev. Kirche, Marktschelken. Roth : 261/775.* (Georg Hossmann, Hermannstadt, zugeteilt.)

c) Kehely, lapos gömbnódusszal. — *Kelch m. abgeflachtem Kugelnodus.* M—*H* 22

Ev. egyház, Mihályfalva — *Ev. Kirche, Michelsdorf. Roth : 130, 291, Tafel 122.*

Lk ⊥k

— Kurzin!

SALY ÁRPÁD
NY. MIN. OSZT. TANÁCSOS
TÜZIFA- ÉS
SZÉNNAGYKERESKEDŐ

Városi iroda:
XI. kerület, Horthy Miklós út 46. szám
Telefon: 2-680-99.

Csűrda:
XI., Budaörsi-út 56-58. (Kelenföldi p.-u.)
Telefon: 2-686-15.

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos dr. Szentiványi Gyula *úrhölgynek*
úrnak

BUDAPEST

Budafoki-ut 10.o.

Hetzeldorfer Mihály

ötvös Medgyes

Kőmagyötvj. 221.

lásd

Hanius Mihály

alatt.

Hetzeldorfer Mihály

ötv.

l.

Kőmagyötvi

1238. sz.

Az igények túlhaladják a kapacitást

1021 MIÉRT HÚZÓDIK EL A BERUHÁZÁS?

Immár hagyományosnak számít a Mefém Ktsz tavaszi bútorbemutatója. S ez a hagyomány, úgy látszik üzletileg is gyümölcsöző, főként, ami az exportot illeti. Minden évben új formákkal találkozunk, s egyre szebbek, egyre keresettebbek a szövetkezet termékei.

Az elmúlt évben 38 prototípus került a látogatók elé, s az év folyamán valamennyi megérte a sorozatgyártást.

Persze, mint minden siker, ez is gondot jelent. Manapság még a belföldi piacon bizony nagyon nehéz a szövetkezet termékeihez jutni. Érthető, hiszen az országban található négyszáz bútorszaküzlet és kb. 120 áruház közül csupán három bútorüzletnek és az Otthon Áruháznak tudnak szállítani. Az igények

többszörösen felülmúlják

a kapacitást és ilyenkor joggal vetődik fel a kérdés, miért propagálja a gyártmányait egy szövetkezet?

A magyarázat kézenfekvő. Bár változatlanul törekszenek a hazai vásárló közönség igényeinek, legalább részbeni kielégítésére, a cél elsődlegesen az exportlehetőségek bővítése ezen belül is a tőkés piac meghódítása.

Ennek az elgondolásnak a jegyében nyílt az idei bemutató, melynek darabjait Hetzendorfer László Munkácsy-díjas iparművész tervezte. A kiállított daraboknál elsősorban az újszerű rúgózás és kárpitozás jelentette az érdekességet. Hasonlóan a finn, svéd és francia modern bútorokhoz most már külön rúgós résszel és külön párnázattal rendelkeznek az ülőbútorok. Míg korábban a vázak bevonata részint krómozott volt, vagy pedig fekete-fehér kerékpár zománcozású, most a legkülönfélébb pasztell színekben, égetett műanyag zománcot alkalmaznak.

Az eddig használt idomanyagok mellett, komoly szerephez jutottak a Nyugaton divatos laposacél-szerkezetek. Mindezek annak a törekvésnek a jegyében születtek, hogy a szovjet, csehszlovák, lengyel piac után, sikerrel vegyék fel a versenyt

a tőkés cégekkel is

A kiállítás kétségkívüli szenzációja az a két variálható kárpitozott ülőgarnitúra, melynek elemeiből akár száz variáció is készíthető. A szövetkezet mindkettőről nyomtatott, fényképes prospektust ad a megrendelőknek, a variációs lehetőségek feltüntetésével.

A huszonkét új típus gyártása még ebben az esztendőben megindul. Miután pedig jelenlegi telephelyüket kinőtték, Tatán kerestek fejlesztési lehetőséget a helyi tanács támogatásával. A mintegy tízmillió forintos beruházással épülő, három épületből álló üzemház finanszírozására, az OKISZ ötmillió forintot biztosított a kölcsönös támogatási alapból és másfél millióval járult az építkezéshez a fővárosi tanács. E forrásokkal együtt a szövetkezet fejlesztési alapja, valamint a Nemzeti Bank rendelkezésükre bocsátott hitele

fedezi a költségeket,

adminisztratív okokból húzódik az építkezés megkezdése. A Komárom megyei Építő Vállalat egy éve tárolja a leendő üzem helyén, az előre gyártott elemeket.

Az új üzem lehetővé tenné a kapacitás nagymérvű növekedését, elősegítené a helybeli munkaerő-felesleg foglalkoztatását, népes bedolgozó gárdát tudna alkalmazni és kielégíthetné az exportigényeket is. A mostani bemutató, valamint az ezt követő BNV, továbbá a berlini és moszkvai kiállítások minden bizonnyal tovább öregbítik a ktsz hírnevét. Ahhoz azonban, hogy a siker realizálható legyen, szükséges lenne az építkezés ügyének meggyorsítása.

Hetzendorfer László

maga modja szerint igyekszik elviselni. Ahány szervezet, annyi típus.

A BEIJEDŐS. Dohánypor megy az orrába, tüsszent kettőt, és kővé dermedten néz maga elé.

— *Megkaptam* — rebegi sápadó orcával, és inai reszketni kezdenek a halálfélelemtől.

Telefonon riasztja az orvost, hogy minden más rendelést abbahagyva, tüstént hozzá rohanjon. Addig is ágyat bontat, s családtagjait patikaszerért zavarja. Hozat ostyákat, porokat, kanalas orvosságot és rengetegféle-fajta csodapirulát. Híve ezenfelül a természetes családi gyógymódnak, a talpához cserepet melegíttet, hasára villanypárnát, s dereka alá zacskóban forró sót helyeztet. Fejét piros kendővel köti be, nyakára selyemsált csavar, felesége prizniceket váltogat, miközben hóna alá percenként hőmérőt dugdos. Iszik teát, forralt bort, rumot, pálinkát és limonádét. Mire az orvosok megérkeznek, vörösre főtt a dunna alatt, és bár a konzilium megállapítja, hogy kutyabaja, napokig tart, amíg fenti óvóintézkedések súlyos következményeit kiheveri.

A FÖLÉNYES. Ha másnak ágyba dőltéről hall, le nyavalya nem fog.

— *Betegség nincs* — harsogja —, *csak gyenge ember!*

És döngeti a mellét.

Bezzeg szűköl aztán, amikor egyszerre csak borzongást érez, és a hőmérő

Vírusok — típusok

38-at mutat. Végintézkedéseket tesz, és diktálni akarja utolsó kívánságait.

AZ ELESETT. Nagy, behemót ember, vélnéd, díjbirkózás a kenyere, és félkézzel emeli magasba a kétmázsás világrekordot. Míg baját nem érzi, erős is, mint a Sion hegye, de hogy szellő meglegyinti, összecsuklik, és oly árva, mint egy rakás őszi selejt.

A MOKÁNY. — *Kicsi a bors, de erős!* — kiáltással dicsekszik, hogy 39 fokos lázzal jött munkába, és érzi, hogy azóta is növekedett. Nem hallgat az okos tanácsára, s noha láza tényleg

SZÖVETKEZETI
Magyar Hi
SAJTÓFIGY
Budapest, V., Pet6fi
Telefon: 188-296,

vinnyog. Most a párna magas, most meg a takaró meleg.

K!
RELOK KTSZ
ERÜLETEN
E ÁLLNAK

Mindennemű háztartási kisgépek rádió, televízió, lemezjátszó stb. javítását és villanyszerelési munkát vállalunk!

S II., Lajos u. 37. Telefon: 68.

Telefon: 364—116. Villanyjavító részleg: I., Fő u. 25. Telefon: 355—940

Esti Hirlap

1973 MÁJ 9

1021

Hetzendorfer László, Munkácsy-díjas iparművész

DIREKTORFOTEL, ÉTKEZŐSAROK

Fémből bútor

Új műhelyek, gépsorok
Változatlan áron

Hetzendorfer László Munkácsy-díjas iparművész tervezte ezt az ülőgarnitúrát. (Wormser felv.)

Ma délelőtt fémbútorkiállítást nyitott a MEFÉM Ipari Szövetkezet.

Az idei kiállítás előtt elkészült a szövetkezetek

8700 négyzetméter alapterületű, Mázsa utcai új üzemháza.

Eddig 14 helyen, többnyire szűk, elavult pinceműhelyekben dolgoztak; most, az erők összevonásával, az igényeknek megfelelően fejlesztik termelésüket, s már az idén tíz százalékkal akarják túlteljesíteni a terveket.

A múlt években nem tudtak minden rendelést teljesíteni, elfogadni. Jövőre új gépsorokat állítanak üzembe, újabb műhelyeket rendeznek be, s mindezekkel együtt nemcsak a hagyományos, hanem a most bemutatott termékekből is a keresletnek megfelelő mennyiségű és minőségű bútort készítenek, szállítanak az üzletekbe.

Az idén negyven korszerű, új gyártmánnyal jelentkeznek.

A múlt évben nagy sikert aratott teleszkópos, görgős, forgó talpú, krómvázas *Direktorfotelt* továbbfejlesztették, s még kényelmesebbé tették. A Minilux-garnitúrákat — a tavalyi kiállítás másik sikerét — módosították, a jelenlegi házgyári építkezések lakószobaméreteinek megfelelően. A múlt tíz évben minden kiállításon sikert aratott étkezősarok *két új típussal bővült.* A hétvégi pihenőházak kedvelt és célszerű berendezési tárgyait újabb, olcsóbb változattal egészítették ki — s ha lesz rá igény, még az idén gyártani akarják a külföldön népszerű fehér műanyag bevonatú, *csővázas étkezősarkot.*

A MEFÉM termékeinek tetszetős formájáról *Hetzendorfer László* Munkácsy-díjas iparművész gondoskodik. Ugyanakkor **mind a régi, mind az új gyártmányokat változatlanul az 1968. január elsejei árszinten ajánlják,** bár azóta az alapanyagárak számottevően emelkedtek.

A május 21-ig nyitva tartó, Mázsa utcai kiállítást az ARTEX közreműködésével Moszkvában, Varsóban és Jugoszláviában is bemutatják.

(békés)

SAJTÓHIGYEZŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-728

Olefinmű épül

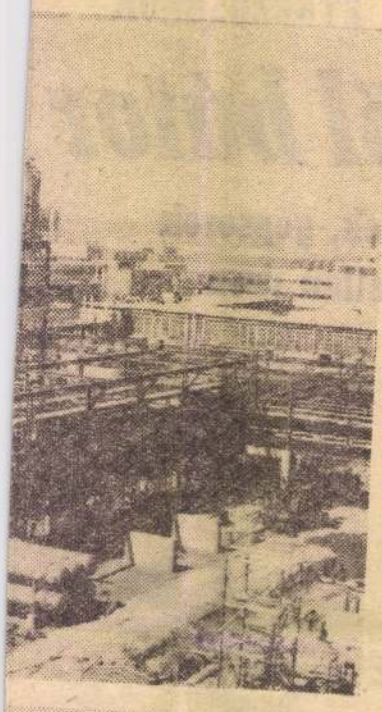

Épül az olefinmű. Leninvárosban, a Tiszai Vegyi Kombinát területén nagy erővel dolgoznak az etilén-propilén üzem építésén. Nemrég befejezték a tartószerkezetek beemelését, majd megkezdték az olefinmű tartályainak és csöveinek összekötését. A hatalmas munka generálkivitelezője a 31-es számú Állami Építőipari Vállalat. Felvételeinken az erőteljesen iparosodó Leninváros új létesítményének egy-egy részletét mutatjuk be. A nitrogén műtrágya gyár több emelet magas csarnokaival már jelzi az új üzemóriás méreteit.

(MTI-fotó — Karáth felv.)

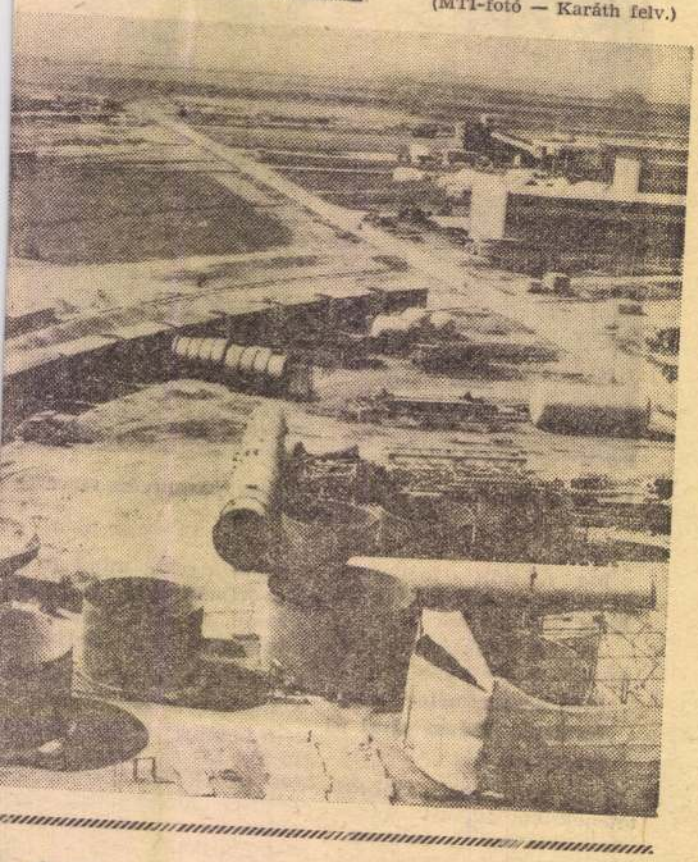

ÁNYOK

be a könyvbe és akkor, ha olvasol, mindig rám fogsz gondolni.

— Nagyszerű ötlet! — mondtam és a kislány dolgozni kezdett. Lerajzolt egy kislány alakot, föléje írta, hogy Palikának, és néztem a rajzot. Nagyon jól sikerült, csak azt nem értettem, hogy az Ildikó aláírás alatt rengeteg szám volt. Nyolcasok és hetesek, meg kettesek, meg nulla.

— Ezek milyen számok? — érdeklődtem.

— Hát, azt mondtad, hogy kémtörténet, nem? Minden kémnek van száma, hogy bé hatvankilences, meg cé huszonhatos, meg ilyenek. Hát odaírtam egy csomó számot. Tessék választani!

Epilógus: Valahol valamikor azt írtam, hogy gyereket is lehet utálni, csak szív kell hozzá. Ettől olyan hírbe kerültem, mint aki nem szereti a gyerekeket. Ez tévedés. Én a felnőtteket sem szeretem. Pontosabban: attól, hogy valaki gyerek, vagy felnőtt, még nagyon ellenszenves és kibírhatatlan és gonosz lehet, sem a gyereki státus, sem a felnőtti rang nem jelent semmit. Csak emberek vannak ilyen vagy olyan korban, akiket szeretni, vagy utálni lehet. Azt hiszem, így alakult ki az, hogy vannak, akik kizárólag és csakis azt a bizonyos Juditot vagy Istvánt szeretik, a többiek egyáltalában nem számítanak. Valahogy így születhetett a szerelem, de erről majd máskor.

Királyhegyi Pál

Hetzendorfer László
iparművész

A MEFÉM legnyált bútortervet
Hetzendorfer László Munkácsy di-
jas iparművész tervei után készültek.

B.S.: Fémbútor kiállítóson.
Nők Lapja, 1970. május - 20 szám

Hetzendorfer László

Az „Otthon '73" kiállításon való részvételtel a rendező bizottság bízta meg.

Filép István hozzászólása a kiállítás ankétján; Ipari Művészet, 1973/3.sz. 5. l.

HETZER *Géza*, festő, * Deménd 1894 febr. 19. 1919. Budapesten rajztanári oklevelet nyert, azután Léván telepedett le, hol bátyjától az ötvösséget tanulta. 1922. Siliga Ferenc tanítványa volt, kinek hatása alatt tájképeket fest.

E. G. I 458 f

Nagy Lajos magyar Király V. 163.

Holzer Géza

1913/14, 1917/18, 1918/19 II. é.
1928/29-1930/31 II. Kecskeméti
telep.

Ferképzomfoiskèvk

91. l.

Hetzer Géza

festő Szeged

nevét Rimanó-

Czyra változtatta

MKSz 1947

Fletzer Jerá

4 1

MAGYAR MÜVESZET

1928 317

Doszkár János és Ferenc

Háztatarozási, építési és átalakitási
vállalata

Budapest.

Iroda:
IV. Veres Pálné u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton u. 3/B.
Telefon József 8-53.

Fletzer Géza, festő; szül. 1894 febr. 19-én Dunaföldváron, hol atyja földbirtokos volt. A középiskolát Léván végezte s az érettségi vizsga letétele után 1913-ban a budapesti rajztanárképző növendéke lett. 1914-ben a háború kitörésekor bevonult s több harcterén teljesített katonai szolgálatot. A háború után Budapesten tovább folytatta tanulmányait s 1919 őszén rajztanári oklevelet szerzett. Ezután Lévára ment, hol két évig tanított, kitanulta az ötvösséget s a festészettel is behatóbban foglalkozott. 1922-ben Siliga Ferenc tanítványául fogadta, kinek hatása alatt tájképeket fest.

Ø Hetzer J.

farchas XIX. sz.

l. Šourek

74. l.

többszöri

neem / maaar

A Műemlékek Orsz. Bizott-
ságának

Budapest.

Folyó évi julius hó 24-én

sokkal nagyszerűbb kép tárulna elénk, mint az elé, ami ma [illegible]

lőtt. Az Erie és
ón az Ontarió-
gfelelőleg maga
gy olyan zuha-
éter mélységre
ott le itt, ha a
. 30 millió köb-
e 60 kilómétert

szintkülönbség
ltünt, s a Ke-
s völgyelés he-
ól a mai Duna
ózást nyujtanak

hátrálás, éven-
g Queenstown-
a számítást át-
állíthatjuk, hogy

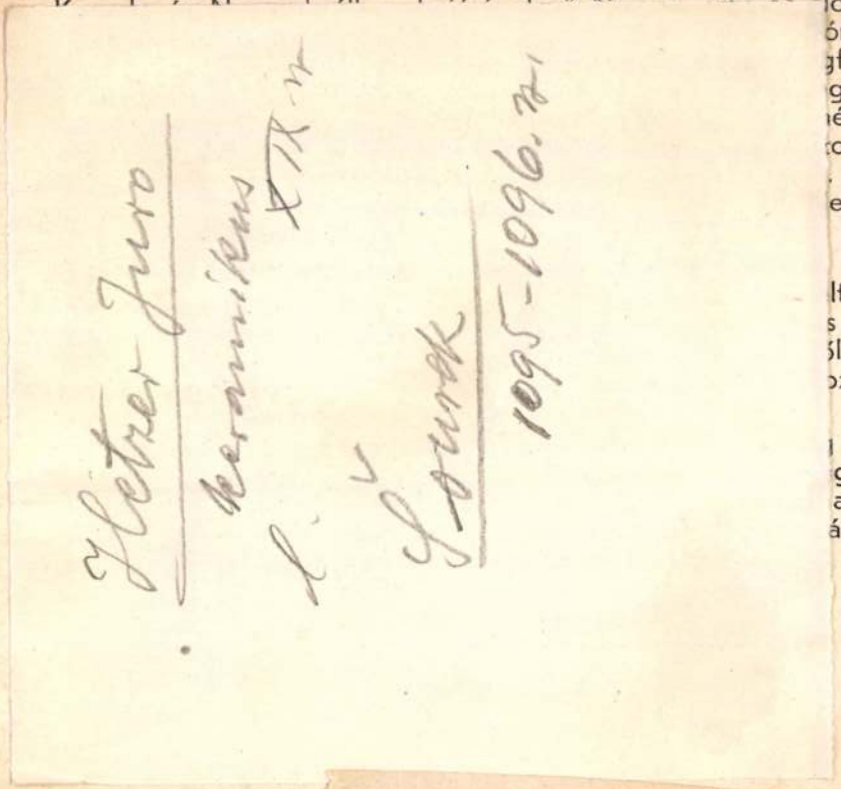

ban sötétlik, úgy hogy a belőle kitekintő előtt szivárványosan ködölve, finoman sziporkázva, halványzöld függönyhöz hasonlóan ömlik alá a víz. Környékén fantasztikus alakú sziklatornyok. Alattuk a mészflórát jellemző buja növényzet. Páfrányóriások, lila harangvirágok, vérvörös pártájú szegfűk, a sziklákat finoman beszövő zúzmócsaládok, dús lombú bokrok, árnyékukban rejtőző gombatelepek. Valóban nem tudjuk, a szikla-alakulatokban gyönyörködjünk-e, vagy a dús növényzetben, olyan megejtően szép minden.

A Csikóvári menedékháznál megpihenve, felüdülve, Sikároson s a kedves Lepence-patak völgyén át térjünk vissza Visegrádra, hogy innen Dömösig azért tegyük meg hajón a viszonylag rövid utat, hogy jobban megfigyelhessük a Duna eme szakaszát, melyhez hasonló érdekességűt nem mutat sehol a csonka magyar földön.

Pár perc és már is a hatalmas víztükör közepén halad a hajó. Teljes szépségében bomlik ki innen a parti tájék, melyet bucsúzóul igyekszünk lelkünkbe zárni. De mit, mit nézzünk inkább?! A hegyek kéklő láncát-, a várral koronázott kúphegyet-, az oldalából messze kiütköző Salamon-tornyot-, a hegy alatt hosszan húzódó községet-, melyből csak a templom s néhány ház hófehér fala ütközik ki a partot megülő sűrű a megrázó erejű tragédia-gyöngye a költői képzeletnek, távcsővünkkel lombok közül? Avagy eszünkbe jutván Arany gyönyörű balladája, ez

MDK

Hetzel Frigyes, ép.
szül. Topolya, 1902-ben
oklevél kelte: 1926
" **száma:** 9148

A m.kir.József Müegyetemen okl.-t,absolut.-t vagy okl.-honositást nyert épitészek névjegyzéke. 1873-1928-ig.
EI-M. 1931 jan.15. 17.l.

csak két fej, két fölfelé nyuló kéz és ezek előtt ruharedők nyoma láthatók. Talán az utolsó itélet valamely ábrázolása lehetett itt.

A templom többi részein itt-ott vörös és kék színfoltok kerültek elő a vakolat alól, de fölismerhető kép nem.

A leírt képek nem számítanak a mesterművek dicsőségére. A festő az egyenes vonalaknak nem barátja, a kereteket szabad kézzel csinálta meg, persze nem minden kézrezdülés és egyenetlenség nélkül. S habár a szent Anna-kép felfogása elég eredeti, az ábrázolás módja mégis sematikus. A ruharedők erélyes vonalakkal és ezek mellett apró rovátkákkal vannak jelezve. A lengő szegélyek, különösen szent Ilona ruháin némi formaismeretről tesznek ugyan tanuságot, a mozdulatok sem mondhatók mereveknek, mégis tartózkodnunk kell attól, hogy művészi értéket tulajdonítsunk a festményeknek. Ámde így is becses emlékei a XV. századnak, a melybe a fölöttük levő ablak formái után itélve tartoznak.

Pécs, 1911 április. *Dr. Szőnyi Ottó.*

III. ERDŐS TIVADAR: AZ ATHÉNEI ARCHAEOLOGIAI TÁRSASÁGOK ÉS INTÉZETEK TEVÉKENYSÉGÉRŐL. Az Athénében működő görög, osztrák, német, franczia, olasz, angol és amerikai archæologiai társaságok és intézetek a lefolyt évben vállvetve végeztek tudományos kutatásokat Hellas különböző helyein. Így a *görög* arch. társaság, melynek korábbi igazgatója Kavvadias nyugalomba vonult, a fiatal Versakisz vezetése alatt a Tempe völgyében Laspochoriban végzett ásatásokat, a hol egy mykenaei korbeli kupolasírt (tholos) találtak, majd a Patras melletti Haloniában rendezett ásatások alkalmával egy agyag-bálványt találtak, mely a buzogányára támaszkodó, pihenő (a farnesi szoborra emlékeztető) Heraklest ábrázolja. Majd a régi Ambrakia nekropolisát ásatta ki, a hol sok sírt talált, igen számos agyagedényt és feliratos sírkövet. Az agyagedények részint helyi eredetüek, részint ideszármazott attikai készítmények a VI. V. és IV. századból Kr. e., míg a sírkövek a IV. századból valók. Az *osztrák* archæologiai intézet első titkára dr. Premerstein és második titkára dr. Walter Elisben végeztettek próbaásatásokat s a talált leletekről a társulat rendes havi gyülésein — vetített képek segítségével — számoltak be.

A felolvasások és szabad előadások sorozata a következő volt:

A. Premerstein: Die Probegrabung des Instituts in Elis. *A. Schober:* Eine Athena-Statue aus Elis. *Th. Sauciuc:* Studien auf Andros. *O. Walter:* Griechische Urkundenreliefs. *Frickenhaus:* Das s. g. Dionysion in den Sümpfen. *O. Walter:* Fluchhände. *A. Premerstein:* Die Werkstatt des panathenäischen Peplos. Munkásságuk során a tizenkét ösztöndíjas osztrák gimnáziumi tanárt (a kiket a kormány Itáliába és Hellasba küldött tanulmányútra) kalauzolták és ellátták szakszerű magyarázatokkal Olympiában (márcz. 24—27.), Delphiben (márcz. 27—29.), Athénében (ápr. 1—6.), majd Nauplion, Tiryns, Mykenæ és Epidaurosban (ápr. 25—28.). Ugyancsak ők vezették a 320 bécsi egyetemi hallgatót, akik április közepén ugyanezen helyeket járták be. A *német* archæologiai intézet első titkára, Dörpfeld, november és deczember hóna-

de csak két mezőre. Magasságuk csak 1·34 m. Az erős keretvonalak itt is vörösek, a jobbfelőli mező körül egy világosabb vörös és befelé egy sárga keretvonal is húzódik azon kívül.

A balfelőli, tehát a csúcsíves ablakhoz közelebbi mező felső részének alapszíne a kék, alsó részéé sárga s ez alsó rész háttere vízszintesen húzott két-két vékony fonallal szalagokra van osztva, a szalagokba lőrésszerű foltok vannak belefestve, mintha a festő valami ablaksoros falat akart volna ábrázolni. A mezőben szemközt szent Ilona császárné alakja áll. Fején vállára omló fehér kendő s ezen nyilt korona. Hosszú, lába fejét is elfödő alsó ruhája sárga s ugyanazon hatszöges díszítmény borítja, mint az érsek-szent casuláját, azzal a különbséggel, hogy itt mindegyik hatszögbe csillagok is vannak belefestve. A tunica ujjas. Fölötte egy vörös színű, ujjatlan, rövidebb ruhát látunk s erre van fölvetve a fehér köpeny. Jobb kezét a szent áldástosztóan fölemeli, balkezében a keresztet tartja, melyet ő talált meg a história szerint. Nagy nimbusa ugyancsak sárga, de fekete keretvonal veszi körül, nem úgy mint az előbbi képeken, hol e vonal fehér.

A másik képmező alapszíne lila s ez fekete vonalakkal rhombusokra van felosztva. Mindegyik rhombusba ismét egy kisebb, fogazott rhombus van belefestve. A mezőbe festett kép ikonographiai ritkaság. A szent Ilona-képen látható falalakításhoz hasonló kivitelű kathedrán, melyre két reczézett vánkos van fektetve, szemközt ül egy fehér fejkendős, fehér tunicás, lilás köpenyű, hegyes orrú czipőbe öltözött nőalak, ki balkezét fölemeli a válla felé. Ölében egy kisebb nőalak ül, kinek kendős fejét nyilt korona díszíti, alsó ruhája sárga, köpenye kék s szintén hegyes orrú czipői vannak. Csak a balkarja látható, mely az ő ölében ülő gyermek felé hajlik, mely vörös ruhácskába van öltöztetve ; jobb kezét áldástosztóan fölemeli, bal kezével az őt tartó nő állához nyul. Neki s a nagy nőalaknak sárga gloriola van a feje körül. Az egész csoportot kék alapszínű körkörös nagy nimbus övezi· A csoport magyarázata ez : szent Anna ölében tartja leányát, szűz Máriát s ez Jézust. Hasonló felfogásról tanuskodik az ulmi dóm főkapujának tympanonjában levő dombormű, csakhogy itt szent Anna az egyik, Jézust a másik *karján* tartja.

Az utóbbi két kép régibb, mint az ablak baloldalán levők. Szent Ilona és a másik kép felett ugyanis a XVIII. századbeli vakolaton kívül még egy festékréteg is volt, de nagyon rongált állapotban, úgy hogy azt aggodalom nélkül lefejtettem a képekről. A baloldali képek alatt bizonyára szintén vannak régibb festések is. Ezeket nem kutathattam föl a későbbi képréteg miatt. A két képsor kiviteli sajátságai is két kölönböző kézre vallanak. A balfelőli képek vonalai lágyabb huzásúak, omlósabbak, míg a jobbfelőliekéi érdesebbek, markánsabbak s kevésbbé olvadnak bele az alapszínekbe.

A szt Anna-kép mellett a keleti főszentélyfalon egy kis festménytöredék került elő. Egy hosszú, egyenes, szíjjal körülcsavart kard s egy rovátkolt három szögekkel díszített köpeny két szárnya, a koronás, nimbussal övezett fej csekély nyomai. Valami szent királyt ábrázolhatott ez a kép, talán a magyar szent királyok közül valamelyiket.

A keleti szentélyfalnak a képek fölötti része is végig festve volt. Most

meszelt felső réteg későbbi munka. A helybeli plébános segítségével aztán körülbelül 1·50 m. hosszú és 1 m. magas területen óvatosan levertem a felső vakolatréteget. Előkerültek a régi falfestmények. A Műemlékek Országos Bizottságának felkérésére aztán szeptember 30-án folytattam és befejeztem a feltárási munkát. A képeket lefényképeztettem s a felvételeket részletes jelentés kiséretében beküldtem a Műemlékek Orsz. Bizottságának.

Hetvehely nem volt a középkorban plébániai község, legalább a pápai tizedlajstromokban nem fordul elő. A Brüsztle József «Recensio universi cleri diœcesis Quinque-Ecclesiensis, Pécs, 18.» című művében (III. k. 49. l.) a forrás megnevezése nélkül idézett 1559. évi okmány szövegéből mindössze annyit tudtam meg, hogy a pécsi székeskáptalan javai közt Hetfeohél is szerepel e korban. Plébániává csak 1787-ben lett. A templomot azonban már 1760-ban helyreállíttatta a pécsi székeskáptalan mint kegyúr s azt Klimó György pécsi püspök helytartója, Fonyó Sándor pécsi kanonok a Szentháromság tiszteletére fölszentelte. A mostani vakolatréteg ekkor került a képek fölé. Hogy tartson, a kőmüves kalapácsával alaposan megszabdalta a festményeket hordozó régi vakolatot s ennek következtében a képek nagyon rongált állapotban kerültek elő. Sajnos, ugyanekkor pusztították el a templom északi és déli falán volt festményeket is, kivéve egy kis töredéket a déli falnak a keletivel határos végén. Pedig az egész helyiség ki volt festve a középkorban. Viszont az is bizonyos, hogy már megelőzőleg, bizonyára a török hódoltság alatt sokat szenvedett az épület. Sok helyütt észlelhető füstnyomok arra engednek következtetést, hogy a templom teteje leégett és azután a falak hosszabb ideig ki voltak téve az idők viszontagságainak. A keleti fal fölött maradhatott valami a tetőből, mert egyedül rajta maradtak meg a képek, bár a fal felső részein ugyancsak alapos a pusztulás. Ha ez volt a szentély zárófala, a mi az épület keletkezéséből joggal következtethető, akkor föltünő, hogy a szentély egyenes záródású volt.

Az ablaktól balra eső, 1·50 m. magas képmező, mely a padlótól 0·60 m.-nyire kezdődik, erős vörös körvonallal van beszegve s ugyancsak vörös vonalakkal három téglányalakú mezőre van osztva. Az alap színe alul sárga, fenn kék. A szélső bal mezőben vörös ruhás, nagy sárga nimbusos, könyvet tartó szent alakja áll. Kilétét a kép rongáltsága miatt nem sikerült megállapítani. Középen Krisztus álló alakja van. Nagy sárga nimbus övezi fejét. Vállaira omló haját, bajuszát és szakállát vöröses-barna vonalakkal jelezte a festő. Tunicája vörös, palliuma sárga, széleit gyöngysoros dísz szegélyezi. Jobb kezében a gloriolába benyúló keresztet tart, bal karján vörös táblás és sárga szegélyű könyv nyugszik. Lábai elmosódtak. A harmadik mezőben, az ablak mellett fejét jobbra fordító érsek-szent alakja áll. Ugyancsak nagy sárga gloriola övezi fejét, melyen alacsony infula ül, mely alól hajfürtjei kandikálnak ki. Bő casula omlik le vállairól, melynek alapszíne sárga s vörös vonalakkal hatszögletes mezőcskékre van osztva. Nyakánál a parura látszik. A casulára érseki pallium van rávetve. Jobb kezét áldásra emeli, bal keze már nem látható ; valószínűleg a pásztorbotot tartotta.

Az ablaktól jobbra fekvő falterület az előbbihez hasonlóan van beosztva,

képest műízléses *csúcsívkeretű oltárkredenczet* alkot. Ez három hornyolt gerinczből van összeállítva. A talajtól 72 cm.-nyire áll, 32 cm. mélységű, 211 cm. hosszú s az ívek közepén 158, csücskeinél pedig 142 cm. magas. Fölötte emelkedik a szentély egyik díszes magas ablaka, míg a nyolczszög három oldalával zárt apsis déli szögletétől csak 62 cm.-nyire van. Különben ugyanazon időből való lehet azon volt sekrestyeajtó is, mely e szentély északi oldalán meghagyatott s mely 190 cm. magas és 90 cm. széles, kiálló hajlott kőkerettel beéllelt, mely fent 20 cm.-nyi négyzetű keretben végződik. Most az új köralakú toronykába vezet.

Az a kérdés merül immár fel, hogy e díszes és szükséges mélyedést, az egykori divatos oltárkredenczet voltaképen miért és mikor falazták be és tüntették el? Nem gondolnám, hogy 1750 táján, midőn tudniillik a gróf Schönborn-család, mint új kegyuraság a megrongált és meggyengült falú templomot restauráltatta, azt a fal szilárdabbá való tétele végett bevakolta volna. Szerintem valószínűbb, hogy a protestánsok, midőn a XVII. században elfoglalták és hosszú ideig birtokolták s használták, azt, mint a róm. katholikus templom jelleges tartozékát eltüntették s ugyanakkor az északi falon levő azon egyszerű mélyedést is befalazták, melyben a három szent olajedényt tartották. Ennek nyoma is látszik maiglan az oltárkredenczczel szemben levő falon.

Az ország sok régi templomaiban láttam ily oltárkredenczeket, melyeket sok helyen tévesen karüléseknek is tartanak. Valószínűen azért, mert a régi erődített kastélyokban és várakban, mint például közelünkben a *munkácsi* és *ungi* várak kapualjaiban is látható, ily alakú falmélyedések valóban az őrség embereinek heverő helyéül szolgáltak. Viszont sok katholikus templomban, jóllehet ily régi falmélyedések megmaradtak, mégis azok rendeltetését mellőzve, vagy nem ismerve, helyükbe fehér lepellel borított faasztalt használnak.

Munkács, 1911 márczius 7. *Lehóczky Tivadar.*

II. Dr. SZŐNYI OTTÓ: A HETVEHELYI FALKÉPEKRŐL (Baranyamegye). 1908. évi aug. 31-én kirándultam Pécsről Hetvehelyre (baranyamegyei község, vasuti állomás a budapest-pécsi vonalon), hogy az ott levő, 1883 óta felhagyott s jelenleg profán czélokra szolgáló régi róm. kath. templomot megszemléljem. Az épület téglányalakú, 13·64 m. hosszú, 7·44 m. széles, ívszeletekkel tagozott dongaboltozattal van fedve. Északi oldalához egy kis sekrestye van hozzátoldva. Keletelve van. Falai terméskőből készültek s vakolva vannak. Keleti egyenes falának közepét faragott kőből készült, 0·98 m. magas, 0·11 m. széles ki-befelé táguló, felső végén hármas karajú csúcsíves ablak töri át, fölötte hármas csúcsívű rosetta-alakú nyílás. Valamikor hosszabb volt ez az ablak, most alul 0·20 m. magasságban be van falazva.

Mikor az ablak bélletfalát vizsgáltam, némely helyein vörös festésfoltokat vettem észre, melyeket vízszintes fehér léczek szeltek át. Azt is észrevettem, hogy az ablakos fal több pontján a lehullott vakolat alól színek kandikálnak ki. Mindjárt sejtettem, hogy e színek az eredeti régi vakolaton vannak s a

HETVEHELY. /Baranya/

Régi r. k. templom 1760-ban épitve.

Gerecze, 1906, 131 l.

Református templom

HETVEHELY

Tpl, árpádkori freskók

Mangold Lajos: Hazai hírlapok repertoriuma
Századok, XLVI–1912, 563 l.

Hetvehelyi freskók

Hetvehelyi romok

HETVEHELY. /Baranya/

Az egykori Őrsök falu temploma és utcái helye, az erdőben kisebb templom ½ m. magas falai, a vasuti áll. és Jakabhegy közti völgyben.

Gerecze, 1906, 131l,

Ly letvehelyi falkéjekről

(Baranya vm)

Dr Szőnyi Ottó ( )

Arch Ert 1911. 263–266. l.

e a kormánnyal, hogy megállitsam azon az uton,
yzethez és az áldatlan belpolitikai zavarokhoz
selőház feloszlatása előtt kiléptem a kormány

ggodalom és választóim ezreivel való személyes
djek a kormány politikája ellen, mely a nemzet
sági megélhetést veszélyezteti.
eszme szolgálatában, mely egyedül vezetheti
s

s zászlaját a fővárosban!
ályért, Hazáért"

Hetzl Frigyes építészhallgató

szerepel a műegyetem építészeti

Liáltárán

Nemzeti Cipőg 1927 VI. 5

Hetzendorfer László

szerepel a Belső építészek

kiállításán az Ernst Múzeumban

Magyar Nemzet 1971 január 8

4. old.

Hetzendorfer

Hetzendorfer László

— Ipaminvész

M.D.K.

Karsich (repro)

Kovács Zsuzsa: Az ezinusok és a modern ülőbútorok

Művészet, 1962. junius – 35 lap.

de. Pf

HETZENDORFER László bépítés

Egyszobás berendezés terve (III. dáj)

S. J. : A szövetkezeti butorpályázat eredménye

Magyar Nemzet 1962 . február 9. 3.1.

M.D.K.

HETZENDORFER László belsőépítész

Kétszobás lakás berendezési terve (II. díj)

Társtervező: Mózer László

G.J.: A szövetkezeti butorpályázat eredménye

Magyar Nemzet 1962 február 9. 3.1.

MOK

Hetzer Géza, festő (Léva)

Téli táj,

(Zimandrós felvidéki telet meglepő hűséggel mutatja be.)

Komárom - Jókai Egyes. - Felvidéki mű-kiáll. - 1925.

Magyság. 1925 XI. 14. - 15. l.

MDK

1929/3o évben a Kecskeméti müvésztelepen dolgoztak.

Hetzer Géza

Képzőm. Főisk.Évk. 1929-3o. 6o.o.

MDK

Hetzer Géza, Léva

A szlovenszkói magy. képzőművészek kiáll. rendeztek Losoncon. Szinházi Élet, 1925. 4.sz. 45-46 l.

MDK

Hetzer Géza, Léva

Magyar Művészet 1928. 317.l.

MDK

Hetzer Róbert, ~~[illegible]~~.

lévai ötvösmüvész régies plakettekkel vesz részt.

Komárom - Jókai Egyes. - Felvidéki müv. kiall. - 1925.

Magyarság - 1925. nov. 14. - 18. l.

M.D.K.

Hetzer Róbert, bpesti építész

Mihle Károllyal közös terve 1500 K-ás második díjat nyert a tordai törvény, hezési palota és fogház pályázatán.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1911. XXXII. évf.

szept. 6. sz. 12. old.

HETZER RÓBERT

a tordai törvénykezési épület tervpályázatán
második dijat nyert.

Művészet 1911. 390.l.

Iletzl

Aranyozó mester kiállított
1846-ban

Balázs Péter: Az első győri ipar-
művészeti kiállítás
Arrabona 1963. 249 l

Hetzer Róbert, iparművész; szül. 1888 jun. 22-én Deménden (Hont vármegye). A katonai pályára készült, a négy reáliskola elvégzése után azonban szülői a budapesti felsőépítőipariskolába adták, hol 1906-ban nyert ~~építészi~~ képesítést. Ezután Bécsbe ment, hol négy éven át nagyobb építészeti műtermekben dolgozott s főleg homlokzatok tervezésével s szobrászmunkák részletrajzainak készítésével foglalkozott. Majd Budapestre jött s két évig részben Lechner Ödön műtermében, részben önállóan működött. De az építészet nem elégítette ki művészi törekvéseit és Berlinbe ment tanulni. Anyagi okokból azonban csakhamar elkellett hagyma a német fővárost s ekkor egy bresslani építésznél vállalt állást. E mesterének biztatására 1912-ben a müncheni áll. iparművészeti iskola grafikai osztályára vétette fel magát, hol a világháború kitöréséig tanult. Ekkor ~~katonai szolgálatra~~ bevonult, ~~be s~~ a háboru végéig különböző pótkeretéknél szolgált s itt tanulta meg az orás mesterséget, ötvösséget, húros hangszerkészítést, fafaragást stb. A háboru után Léván telepedett le s iparművészeti műhelyt nyitott, melyben régiség utánzatokat (fegyvereket, ötvösműveket), órákat, hangszereket és kisplasztikákat ~~munkákat~~ készít.

Kersék János dr.: Iparművészet Léván.

Bars 1920 nov. 14. — Önéletr. adatok.
(cz. lévai hetilap)

Kossuth Lajos" Felsőkereskedelmi Iskola 1.

leg

Követel

~~1.~~	~~6. szlától~~	~~1.~~	~~165.724~~	–	

12 Bergsmann A., I. Mészáros-utca 10

3.

Követel

Hetzer Róbert

Mérvének 1911-390

2.

Tartozik 4/1

1927 maj.	1	Mérlegnek		1.	13.5
-"-	3.	Folyószlápar		1	15.6
-"-	14	Árunak		3	5.1

Tartozik 5.1

1927. maj.	1.	Mérlegnek		1.	5.6

Mikle Károly és

Hetzer Róbert

2-ik díjat nyertek a
törökai törvényszéki és
fogháza épület
tervpályázatan

erőd

Építő Ipar
1911. 381. l

.....*műhely*.

yfőnökség!

év..... hó.....n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

.....számu .....

tam.

évi ..... hó .....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Hetzl András

kőfaragóm.

1843 körül Nőr – ujvárosi polgár

Jerty 258. l.

300.sz. 19

73773 szám.

A müemlékek országos bizottságának, f.évi szeptember 29-én 238. sz.a.kelt felterjesztésére tudomásu és további eljárás végett kiadom azzal, hogy S z t e h l ó O t t ó f.évi ápr. 12-éről kelt és érvényesitett uti-számláját, a mely tévedésből vissza-

MDK

Hetzl Frigyes, ép. kally.

a Királyi József Müegyetem Segitö Egyesülete és építész hallgatói építészeti és akvarell kiáll. -t rendeztek.
Nemesen megoldott épületterwvel szerepel H.F.

Müegyetem diszterme.
Építész kiállitás a Müegyetemen.
Nemz. Ujs. 1927.jun. 5. 13.1.

Hetzl Tóisef

nobsán

1881. Budapest.

78—79. **Hetyen**, ev. ref. paticstemplom és fatorony. 1417. már említenek itt egy templomot, mely valószínűleg fatemplom lehetett. (Lehoczky IIIb. p. 291.)

1733. „lapidem ex parte". (O. L.; C. P. D. A. 1733. jan. 26.). „Synagoga calvinistica ex repibus contstan, stramine tecta." (O. L.; C. P. D. A. 1733. jún. 18. No. 1.)

1793. a roskadozó templom helyére kőtemplomot építettek. Keleti felén különálló fatorony. (Lehoczky IIIb. p. 293.)

Lásd még: Balogh p. 133.

(Bereg m.)
Dombág

CSALÁDI

KELLŐ SZÁMÚ JELE
MÁRCIUS HÓ 14. NAP

CSALÁDI

TART

VACSORAJEGYEKET
10 P) MÁRCIUS 10, 1
ÓRA KÖZÖTT ADUN

HÍVÓ

yletnek 1930. évi április hó 5-én,
-án, vasárnap délelőtt 10 órakor az
Reáltanoda-utca 13—15. sz.) tartandó

des közgyűlésére.

ÜLÉS TÁRGYAI:

api ülés előtt, d. e. 9 órakor történő kegyeletes megkoszo-

yvtárnokának, 6 egyleti tanácstagnak, 15 választmányi rendes
minek idejére elnök az ülést felfüggeszti.

n 6-tól este 8-ig tart.)

PI ÜLÉS TÁRGYAI:

Hetvey Géza, épitész

Keszthelyi származású. 1905-ben dijtalanúl tervet készitett az épitendő keszthelyi múzeum számára. Az udvar közepén a két emeletes reneszánsz stilusban épülne. Terveit ismerjük. A Múz. és Könyvtárak Orsz. Felügyelősége kivitelre nem javasolta. 120, 121. jegyz. 16. old

Ságri Károly: Hetven éves a keszthelyi Balatoni Múzeum 11. old

A Veszpém Megyei Múzeumok Közleményei. 8/1969. Veszprém. 1969. Alföldi Nyomda. Debrecen

Hetyey Géza, épitész

Keszthelyi származású. 1905-ben díjtalanúl terveket készitett a keszthelyen épitendő muzeum számára. Nem fogadták el. Homlokzati ceruzarajz. Fekete repr. 17. old

Sági Károly: Hetven éves a keszthelyi Balatoni Múzeum 11. old

A Veszprém Megyei Múzeumok Közleményei. 8/1969. Veszprém. 1969. Alföldi Nyomda, Debrecen

Hetyey Gerâ és Gyula
építészek Temesvár

Műcsarnok 1911–12.
pub. kiállításán:

A Temesvárott építendő
Hunyadi-hid. Rajz

Felsőmagyarország VI. 247

Hetyey Géza
és Hetyey Gyula

---

epítészek Temesvárt

Múcsarnok
1912–13. téli k.

Firenzei quattrocentistikus Madonna

VI. 212.

Hetyey Géza

makkoshetyei

építészmérnök

Békásmegyer

életr. arck.

lásd

Früh Dőm Pestm

II. 365. l.

MOB Kst. 3213.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

Hetyey Géza,
(makkoshetyei
békásmegyeri építész
az alábbi pályázaton I. díjat kivívta

MAGYAR·EPITŐMŰVÉSZET
1977. 7.sz. 18.l. (A
békásmegyeri iskola.)

MAGYAR·REPÜLŐMŰVESZET

Hettyey Géza

cred
2

MAGYAR EPITOMUVESZET

1928. 2. sz. 31. l.

(A szegedi Fogadalmi templom – tér környéke rendezésének tervpágázatta,

távlati rajzzel)

VASÁRNAP
30
Kat. Arki Janka
Prot. Nándor

HÉTFŐ
31
Kat. Kegyel. B.A.
Prot. Petronella

KEDD
1
Kat. Pamfil vt.
Prot. Pamfilius

JUNIUS

SZERDA
2

— **A világháboru óta ötszáz négert lincseltek meg Amerikában.** Washingtonból jelentik: A fehér és a fekete amerikai polgárok közös békességéért küzdő washingtoni liga összeállitotta *az utolsó tizenhat esztendő „lincselési" történetét. Egyrészt rendkivül érdekes, de másrészt rendkivül szomoru statisztika ez!* Azt bizonyitja ugyanis, hogy az amerikai nép még most sem hagyott fel az önkéntes igazságszolgáltatással s különösen ha egy néger polgártársának becsületességéről van szó, nem várja meg a hivatalos igazságszolgáltatás intézkedését, hanem követi *Charles Lynch* ezredes példáját, aki, mint ismeretes, a 18-ik század végén, az amerikai szabadságharcban, a saját felelősségére kivégzéseket rendelt el és nem az élő, hanem csak a már halott bünösöket állitotta a katonai törvényszék elé. A katonai törvényszék, hogy *Lynch* ezredes felelőtlen ténykedését fedezze, a már halott bünösöket — halálra itélte és ítéletüket felakasztatta. *Lynch* ezredes példáját később igyon sokan követték Amerikában, meglincseltek fehér, 1838 óta pedig főként fekete embereket. *1838 április 28-án Louis város főterén egy négert, aki egy sheriffet ölt meg, élve máglyára dobtak. A következő évben már negyvenhat néger jutott erre a sorsra a nyugatamerikai államokban!* Legtöbbjét vagy halálra kinozta a tömeg, vagy megégette. Az aranymezők környékén, *Kaliforniában* és *Nevadában* a nép önbiráskodása már olyan fokra hágott, hogy az amerikai hatóságok megborzadva látták a lincselési láz véres tüneteit és terjedését. Ha egy aranyásó kisebb-nagyobb visszaélését követett el, a nép azonnal itéletet és az aranyásó legjobb esetben — máglyára került. *Kaliforniában* a fehér emberrel sem tettek kivételt. Mikor végre a hatvanos években az amerikai polgárháboru a rabszolgák végleges felszabaditásával végződött, *nem volt többé egyetlen amerikai állam sem, melynek népe* — ha szórványos esetekben is, — *ne követte volna Charles Lynch ezredes önkényes és törvénytelen eljárását. Georgia* és *Mississippi* államok története többezer lincselési esetről tud! Legalább az utolsó ötven év alatt a legkevesebb lincselés *Massachusetts* államban (21), *Connectucut* államban (18), *Maine* államban (18), *New Hamshireben* (15), *Vermont* államban (11) s *Rhode Islandban* (10) fordult elő, mig az Unio többi harminchat államában nagyszámu lincselési esetről tud a krónika. *A lincselések még mindig egymást követik. Az elmult évben negyvennégy esetet jelentettek be a washingtoni irodának*, ámbár — különösen az utolsó tiz évben — már sulyos büntetésben részesülnek a lincselők. *A világháboru befejezése óta 517 lincselési esetet mutat ki a washingtoni iroda statisztikája.* Ez a szám következőképpen oszlik meg: 1919-ben *88*, 1920-ban *65*, 1921-ben *44*, 1922-ben *61*, 1923-ban *28*, 1924-ben *16*, 1925-ben 18, 1926-ban *34*, 1927-ben *21*, 1928-ban *11*, 1929-ben *12*, 1930-ban *25*, 1931-ben *14*, 1932-ben *10*, 1933-ban *26* és 1934-ben *44* lincselési eset volt. *A máglya, a lobogó rőzsetüz már alig szerepel a legujabb tizenhat esztendő lincselésének történetében. A meglincselt férfiakat és nőket — szinte kizárólag négereket — a tömeg egyszerüen agyonverte.*

— **Vizsgálati fogságba helyezték a zsarolás miatt letartóztatott román szerkesztőket.** Bukarestből jelentik: *Vaidu Tudort*, a *Cretinca* cimü lap főszerkesztőjét és két munkatársát, akiket pénteken zsarolás miatt letartóztattak, a vádtanács *vizsgálati fogságba helyezte.*

— **Házasság,** *Pati Annuska* és *Török István* február 24-én, délután fél 6 órakor a VI., Béke-téri róm. kat. plébánia-templomban tartják egybekelési ünnepüket.

Vincze Mária és *Jókai István* diósjenői körállatorvos folyó évi március hó 2-án, délután ¾5-kor tartják esküvőjüket az alsógödi róm. kat. templomban. (Minden külön értesités helyett.)

Ladomerszky Rózsi és *Wiener Arthur* házasságot kötötték. (Minden külön értesités helyett.)

Török Katalin gyógyszerészt, *Török Imre* református esperes, kormányfőtanácsos és neje *Szathmáry Ilona* leányát (Kisujszállás) eljegyezte dr. *Stein György*, az Uj Szent János-kórház I. belosztály v. alorvosa, székesfővárosi iskolaorvos, *Stein György* ny. selyemgyári főigazgató, a milánói világkiállitás selyemipari osztályának volt elnöke és neje *Ludvig Lujza* fia (Budapest).

Nemes *Petőcz Rezső* ny. m. kir. honvéd gazdasági főigazgató és néhai kismányai *Hangyás Irma* leányát, *Edithet*, eljegyezte dr. *Somossy László* m. kir. ménesügyi g. főhadnagy, okl. közgazda, *Somossy László* m. kir. kormánytanácsos és bakonyszegi *Závory Leona* fia. (Minden külön értesités helyett.)

Fenyvesi Pirit (Budapest) eljegyezte *Reich Imre* (Budapest—Ócsa). (Minden külön értesités helyett.)

Friedrich Pipi és *Selő (Schmidt) József* jegyesek. (Minden külön értesités helyett.)

Schäffer Margó (Felsőnovaj) és *Klein Zoltán* (Szikszó) jegyesek. (Minden külön értesités helyett.)

Nagy Edith és *Schlesinger Miklós* jegyesek.

Ulmer Jucikát (Mezőberény-Gyula) eljegyezte *Polatsik Béla* (Révfülöp). (Minden külön értesités helyett.)

Ezüstlakodalom. Berkes István és neje, született *Scheidt Anna*, e hónapban ünnepelték házasságuknak huszonötéves évfordulóját Iharosberényben.

Eladó ingatlanok.

A Viztoronynál Gizella-uton 2 drb. saroktelek P 50.—ért, ugyanott 100—130 öles telkek P 50.—ért négyszögölenként. Az egész egy tételben nagyobb engedménnyel.

Svábhegyen, Diana-ut, Istenhegyi-ut és Nógrádi-ut sarkán, 900 méterre a Délivasuttól, autobuszmegállónál, 2 drb. 600 öles parcella, ölenként P 28—25.—ért, egy tételben engedmény.

Mátyásföldön kereszt-villamosmegállónál különféle parcellákban telkek ölenként P 10.—ért. Egy tételben nagyobb engedmény.

VI. kerületben, Figyelő-utca és Béke-téren 160—760 öles parcellákban telkek P 70.—ért, esetleg gyár- és irodaépületekkel együtt, jutányosan.

Felvilágositás a tulajdonosnál, telefon 429—23 alatt. Délelőtt 9—½1-ig. 1245

Vidám sorok

Irja: László Aladár

Védekezés betörés ellen.

Reggel, amikor a cseléd behozza a kávét, akkor kapom az első hireket a külvilágból. Nemcsak azért, mert a kávéval együtt a Pesti Hirlap is ott van a tálcán, hanem mert ezt az alkalmat használja fel, hogy közölje velem azokat az eseményeket, amelyekről eddig még nem értesülhettem, de olyan fontosak, hogy szemmelláthatóan már alig várta ébredésemet. Ilyenkor tudom meg, hogy:

— Nagyságos ur kérem, a kutyát felirta a rendőr, mert a nyakláncán nem volt rajta az adóbélyeg.

Vagy:

— A viciné veszekedett a mosókonyha miatt, mert mi csak egy napra voltunk beirva és nem lettünk kész...

Vagy:

— Alattunk a második emeleten a kisasszony összeveszett a szüleivel és tegnap elment hazulról...

Vagy:

— A negyedik emelet huszból a nagyságát megoperálták. Két epeköve volt...

Ilyenformán a ház összes eseményeiről tájékoztatva vagyok s bár fogalmam sincs, hogy ki az a nagysága a negyedik emelet huszból, akinek két epekövét kivették, sőt azt sem tudom, hogy milyen az a kisasszony a második emeleten, aki megszökött a szülői háztól, sőt a nemzetközi mosókonyhaegyezmény paragrafusait sem ismerem és igy aligha tudom eldönteni, hogy az emlitett esetben jogunk van-e még egy napig használni a mosókonyhát, vagy az egész üggyel a hágai döntőbiróság elé kell menni — bár ismétlem, mindezekről hiányosan vagyok tájékoztatva, mégis megvallom, nagyon szeretem ezeket a reggeli szenzációkat, mert igy bizonyos mértékig nem járok ugy, mint valami idegen a szörnyü és titokzatos ötemeletes bérházban.

Ma reggel a szokottnál izgatottabban kezdett bele a napi jelentésbe:

— Hü kérem, nagyságos ur... Fent van az egész ház. A harmadik emelet kettőben a Laczkóéknál betörtek. Már „dedektivek" is voltak itt...

Végighallgattam az összes részleteket, amelyekben nagy szerepet játszott a Laczkóék feslett életü háztartási alkalmazottja, akit a „dedektivek" igen behatóan vallattak, mert „a helyszinnel ismerős" barátját gyanusitják a tett elkövetésével.

Öltözködés után alig hogy leülök az iróasztalhoz, megjelenik a lány:

— Nagyságos ur, kérem, egy ur van odakinn... Valami Fischer nevezetü.

Fischer ur bejön, bemutatkozik, azután rákezdi:

— Nem tudom, uraságod tudja-e, hogy mi történt ebben a házban? A harmadik emelet kettőben Laczkóéknál betörtek. Elvittek rengeteg ékszert, fehérnemüt... Ez azonban nem is volna olyan nagy baj. A baj ott kezdődik, hogy Laczkóék nem voltak biztositva. Éppen ezért felhivom uraságod figyelmét biztositóintézetünkre...

Itt már én is közbeszóltam. Megköszöntem a figyelmet, hivatkoztam arra, hogy be vagyok biztositva tűz, betörés, sőt jégkár ellen is s igy Fischer ur szomoruan eltávozott.

Negyedóra mulva a lány ujra bejött:

— Nagyságos ur kérem, egy ur van odakünn. Aszongya, hogy a betörés miatt gyütt. Biztosan „dedektiv" — mondja ő.

Biztosan ügynök — gondolom én és kimegyek az előszobába.

Az idegen bemutatkozik és rákezdi:

— Nem tudom, uraságod tudja-e, hogy mi történt ebben a házban. A harmadik emelet kettőben, Laczkóéknál betörtek. Elvittek rengeteg ékszert...

Erre már közbevágok:

— Ez azonban nem is volna nagy baj. A baj ott kezdődik, hogy Laczkóék nem voltak biztositva... Nemde, ezt akarja mondani?

Gunyosan néztem rá és vártam a hatást, de ő nem jött zavarba.

— Ó kérem, sokszor pénzzel nem is lehet pótolni egy-egy kedves értéktárgyunkat... Nem biztositást kell kötni, hanem betörésmentes Merkur-féle tolózárral kell ellátnunk ajtóinkat. Egy zár ára mindössze...

Azt már nem is vártam meg, hogy mibe kerül egy darab Merkur-féle betörésmentes tolózár, hanem otthagytam a buzgó ügynököt.

Tiz perc mulva csengetnek. Most már én mentem ajtót nyitni. Aktatáskás fiatalember lépett be, aki minden bevezetés nélkül azonnal elkezdte:

— Nem tudom, uraságod tudja, hogy mi történt ebben a házban. A harmadik emelet kettőben a Laczkóéknál betörtek...

— Tudom uram, mit parancsol? Kössek betörésbiztositást? Vagy vegyek betörésmentes Merkur-féle tolózárat?

— Ó kérem, egyiket sem. A biztositás csak utólagos kártérités jelent. A tolózár pedig... Ugyan kérem... A modern betörőnek a mai szerszámokkal az már semmi...

— Akkor miért jött, uram? Csak közölni akarta velem, hogy betörés történt a házban?

— Nem kérem... Ajánlani akarok önnek — egy házőrző magyar pulikutyát... Ha az itt van, akkor próbáljanak betörni.

Alig tudtam lerázni a lelkes kutyaügynököt.

Ezután egész nap szólt az ajtócsengő. Biztositási ügynökök, biztonsági lakatkészitők, vészcsengőszerelők és házőrző kutyatenyésztők egymás kezébe adták a kilincset.

Délutánra eluntam a dolgot és a következő táblát tettem az előszobaajtóra:

Biztositási kötvényem, biztonsági záram, vészcsengőm van

Vigyázat! Harapós kutya a házban

Ezután több ügynök nem jött.

De a következő éjszaka betörtek hozzám is. Még a figyelmeztető táblát is elvitte magával a betörő.

!! Hihetetlen árakon !!

3667/1935. sz. hatóságilag engedélyezett

kiárusitás

a TEMPO ÁRUHÁZ-BAN!

Rákóczi-ut 38.

Maradékok
selyem, szövet és mosóanyagok maradékai kiárusitási árakon

Kanavász, pamutvászon, zefir, zwittaui barchend .. m. **—.68**
Burett szintartó nagy választékban..... m. **—.98**
Azsuret tavaszi és nyári ruhaanyag..... m. **—.98**
Buklé burett és azsur burett..... m. **1.28**
Ia. paplan cloth lila színben..... m. **1.48**
Paplanbrokát 140 cm. széles..... m. **2.68**
Intézeti vásznak..... 2.28, 1.98, **1.28**
Montirozó bársony..... m. **2.38**
Crepe de Chine müs. 94 cm..... m. **1.98**

Liberti és müselyem ruhák
Flanell pongyolák..... drb **1.48**

Muslin ruhák sötét színben
Müselyemruhák és bársonyflanell pongyolák..... drb **2.98**
Kötött és linon ruhák..... drb **3.98**
Burettruhák Ia. kivitelben..... drb **4.98**
Matlasse mintás pongyolák **5.98**
Tavaszi kabátok..... drb 14.90, 9.80, **7.98**
Ribuldin és **Crepe de Chine müs. ruhák** kitünő kivitelben..... drb 12.80, 9.80, **8.80**

Vásároljon, mert a TEMPO ÁRUHÁZ

Rákóczi-ut 38, márc. 18-án megszünik

— **A marseillei billiárdvilágbajnokság eredménye.** Marseilleből jelentik: Marseilleben több héten át folytak a küzdelmek a 71/2 méretü billiárdversenyasztalon az 1935. évi világbajnokságért. A versenyt ujból a belga *van Belle* nyerte meg, *aki egyetlen játszmáját sem vesztette el* és mind a nyolc ellenfelével szemben megszerezte a győzelemhez szükséges 300, *összesen tehát 2400 karambolát és pedig 14.20-as átlaggal.* Száznégy volt a legnagyobb karambola-szériája. A mérkőzések alatt a holland *Sweering* egy százötös szériát is csinált. A világbajnokság résztvevői a következő sorrendben végeztek: 1. *van Belle* (Belgium) 8 győzelem, 2400 karambola, 14.20-as átlag, 104-es széria; 2. *Cote* (Franciaország) 6 gy., 2228 k., 9.94-es átlag, 72-es sz.; 3. *Davin* (Franciaország) 5 gy., 2328 k., 10.34-es átlag, 92-es sz.; 4. *Sweering* (Hollandia) 5 gy., 2330 k., 9.74-es átlag, 105-ös sz.; 5. *De Doncker* (Belgium) 5 gy., 2231 k., 8.08-as átlag, 64-es sz.; 6. *van Vliet* (Hollandia), 7. *De Gasparin* (Franciaország), 8. *Domingo* (Spanyolország) és 9. *de Mulder* (Belgium).

— **A tengeri vámmentessége.** A Budapesti Közlöny vasárnapi száma kormányrendeletet közöl, amelynek értelmében tengeri további intézkedésig *vámmentesen* kezelhető.

— **Félmilliónál több a munkanélküli Franciaországban.** Párizsból jelentik: Most történt meg első izben, hogy Franciaország munkanélkülieinek hivatalos kimutatásában több mint félmillió ember szerepel. Február 16-án Franciaország területén 500.419 munkanélküli tartottak nyilván.

— **A Monori Mag uj tavaszi képes főárjegyzéke** megjelent és azt bárki kivánságára ingyen és bérmentve megküldi a *Magyar Magtenyésztési R. T. Monori Magkereskedése.* Bpest. VIII., Rákóczi-ut 7.

MINDEN SZÉP FEJRE

Bombin shampont kell használni, mert a hajat ápolja, széppé, selymessé és vonzóvá teszi. A hullámok sokkal tartósabbak lesznek, amellett megszünik a hajhullás és korpaképződés. Egy próba meggyőzi Önt erről.

TEHÁT MINDEN SZÉP FEJRE

Külön készül szőkéknek, barnáknak, feketéknek és vörösöknek. Egy darab Bombin shampon ára 36 fillér. Rövid hajhoz elegendő a dupla csomagolásu Bombin shampon, igy egy hajmosás 22 fillérbe kerül. Kapható mindenütt. Főraktár: Hunnia gyógyszertár, Budapest, VII., Erzsébet-krt 56

— **A hercegprimás templomot szentel Angliában.** A downsidi bencés apátság uj templomának felszentelésére az ottani apát dr. *Serédi Jusztinián* hercegprimást kérte fel. A hercegprimás *XI. Pius* pápa óhajára vállalta a templomszentelés szertartásának elvégzését, amely szeptember 12-én lesz.

— **Ilona román és Irén görög hercegnő gépkocsibalesete.** Velencéből jelentik: Ilona román és Irén görög hercegnőt gépkocsibaleset érte. A baleset nem volt komolyabb természetü. A hercegnők gépkocsija a Rovigo és Pádua közti utszakaszon összeütközött egy másik gépkocsival. *Ilona hercegnő arcán megsebesült.* A hercegnők folytatták utjukat Rovigóba, ahol orvosi segitség várta őket.

— **Az I. kerületi Szilágyi Erzsébet-leánygimnázium** 75-ös számu Patocsy Zsófia vizikertész leánycsapatát szombaton délután meglátogatták *Anna* kir. hercegasszony és dr. vitéz *József Ferenc* kir. herceg, a cserkészlányok védnökei. A csapat munkabemutatása után vitéz *Koronpay Sándor*, az intézet igazgatója és a tanári testület uzsonnán vendégül látta védnökeit.

— **A kozmetikusiparosok a kontárok ellen.** A Budapesti Kozmetikusok Ipartestülete *Gáog Erzsébet* elnöklésével közgyülést tartott, amelyen a felszólalók állást foglaltak az ipar tisztességét sértő és különböző gyanus üzelmeket folytató, ugynevezett masszirozó-szalonok ellen. A tisztujitás során elnökké *Gáog Erzsébetet*, alelnökökké pedig *Váradiné Pataky Arankát* és dr. *Szlávik Istvánnét* választották meg. Az ipartestületi szék elnöke dr. *Kálmán Ernőné*, alelnöke pedig *Prágerné Pál Irén* lett.

— **Gyilkosság pestisbacillusokkal.** Londonból jelentik: *Bombayból* érkezett jelentés szerint *Alipore* indiai városkában letartóztatták *Benayendra* kereskedőt és *Bhatlaharya* orvost. Az a vád ellenük, hogy ők gyilkolták meg Benayendra mostohafiát, egy nagyon gazdag földbirtokost. A kereskedő rávette az orvost, hogy valamilyen mérges bacillussal ölje meg mostohafiát, mert igy ő örökölné földeit. Az orvos sokáig ellenkezett, de végre mégis beleegyezett. Felkereste a kereskedő mostohafiát, megismerkedett vele, majd azzal az ürüggyel, hogy a testén látható kiütések valamilyen bőrbetegség következményei, pestis-bacillussal beoltotta. A szerencsétlen ember másnap meghalt. A véletlen azonban hamarosan kideritette a bűntényt és a kereskedőt az orvossal együtt letartóztatták.

— **Rooseveltné örül, hogy nem volt tagja annak az esküdtszéknek, amely Hauptmannt halálra itélte.** *Washingtonból* jelentik: *Rooseveltné* egyik nyilatkozata szerint nagyon örül, hogy nem volt tagja annak az esküdtszéknek, amely *Hauptmannt* halálra itélte. Egyáltalában nem rokonszenvezik *Hauptmanal*, aki talán megérdemelte a halálos itéletet, de aggodalommal tölti el, hogy nem közvetlen, hanem csak közvetett bizonyitékok és gyanuokok alapján itélték el.

— Vajjon mi történik, ha ez az eset példa lesz a jövőre, s ártatlan embereket vesznek majd gyanuba? — kérdezte az elnökné.

Kijelentette végül, hogy egyébként is ellensége a halálbüntetésnek, de azért természetesnek tartja, hogy a törvényt végre kell hajtani.

— **Halálozás.** *Németh György* nyug. BSzKRT tanácsos 68-ik évében elhunyt, temetése folyó hó 25-én d. u. 4 órakor lesz a farkasréti temető halottasházából.

Dr. *Ruffy Kálmán* székesfővárosi tanácsjegyző temetése vasárnap délután félnégy órakor lesz a Kerepesi-uti temetőben. Az engesztelő szentmiseáldozatot hétfőn délelőtt kilenc órakor mutatják be a Szent István-bazilikában.

Makkoshetyei *Hetyey Géza* épitészmérnök 57 éves korában *Csillaghegyen* meghalt. Vasárnap délután három órakor temetik a békásmegyeri temetőben.

Hodonyi *Manasszy Viola* nyolcvanhatéves korában hosszu szenvedés után Budapesten meghalt. Temetése a Kerepesi-uti temető halottasházából hétfőn délután három órakor lesz.

Markstein Berci kereskedő, az ismert sportbarát, a Grado és Kollegerszky volt bérlője, rövid szenvedés után meghalt. Temetése ma, vasárnap délután 3 órakor lesz a rákoskereszturi izr. temető halottasházából. Testvérei és kiterjedt rokonság gyászolják.

Boross Gézáné szül. *Kobelrausch Anna* f. hó 23-án 36 éves korában rövid szenvedés után elhunyt. Földi maradványai f. hó 25-én d. u. 4 órakor fognak megáldatni a Kerepesi-uti temetőben, majd onnan Bajára szállitva, f. hó 26-án helyezik örök nyugalomra az ottani családi sírboltban.

Özv. *Márki Sándorné* szül. *Spilka Julia* pénteken *Gödöllőn* meghalt. Vasárnap délután félnégy órakor temetik a gödöllői temetőben.

Idb. *Pénzes Józsefné* f. hó 20-án elhunyt. Temetése ma d. u. félnégykor lesz a Kerepesi-temetőben. Az engesztelő szt. miseáldozatot 25-én, hétfőn 9 órakor tartják a Szondy-utcai Szt. Család-templomban.

Radanovits Dániel gyógyszerész február 22-én meghalt. Temetése vasárnap d. u. 3 órakor lesz a farkasréti temetőben.

Simon Sándor celldömölki földbirtokos és törvénybiró felesége, *Fülöp Szerafin*, 72 éves korában *Celldömölkön* meghalt.

Balogh Sándor sütőmester — mint *Kiskőrösről* jelentik, — 75 éves korában meghalt.

Umansky György (Georges Marot) a *L'Europe Centrale* cimü folyóirat szerkesztője, mint *Prágából* jelentik, **87 éves korában meghalt.**

A KIS „DRÁGASÁG".

A ráfizetéssel dolgozó HÉV 2 filléres tarifadrágitásra kényszeriti a BSzKRT-t.

POLGÁRNÉ: Látod, szegény kislányom, hiába óvtalak ettől a vilanyos embertől: aki ilyen H é v-vel kezdi az udvarlást, az csak Beszk á r t okozhat.

Jégtörő Mátyás.

Esik eső, jeges eső,
Nem: szeliden permetező —
Igy jő Mátyás, a jégtörő.

Csak ne legyen eztán panasz:
Maradjon hű a nevéhez,
Törjön jeget! Legyen tavasz!

(—kas.)

— **A Magyar Országos Orvosszövetség** Verebély Tibor elnökletével szombaton igazgatótanácsi ülést tartott, amelyen folyóügyeket tárgyaltak, majd az ülés foglalkozott a parlamenti tárgyalás alatt levő kamarai törvényjavaslat egyes intézkedéseivel és ezek között különösen a javaslatnak a honvédorvosi karra, valamint a biztositóintézeti orvosi karra vonatkozó rendelkezéseivel is. Ezek során magáévá tette a Magyar Fogorvosok Országos Egyesületének a kuruzslási rendelkezések tekintetében elfoglalt álláspontját. Egyhangulag elfogadta az igazgatótanács dr. *Csillery András* előterjesztését a magánbetegbiztositásra vonatkozóan, majd megállapitották a Budapesten ezévben megtartandó kongresszus napirendjét és elhatározták, hogy a kongresszust május 12-én tartják meg.

A PESTI HIRLAP VASÁRNAPJÁT

A LEGJOBB, LEGSZEBB, LEGÉRDEKESEBB KÉPES MAGYAR HETILAPOT

minden 32 filléres számunkhoz mellékelve kapják meg olvasóink.

Kosztolányi Dezső, Surányi Miklós, Fóthy János, Farkas Imre, Siklóssy László és *Magyar Sándor* óceánrepülő irásai mellett a nagyszerü, mélynyomásu képekkel illusztrált cikkek és riportok egész seregét tartalmazza a legujabb szám: egy egész hétre való érdekes és értékes olvasnivalót. Pompás boritékoldalát a legszebb művészi képek szines reprodukciói diszitik.

— **Az Ujságkiadó Tisztviselők Rá Jenő-emlékünnepe.** Az Ujságkiadó Tisz selők Nyugdijegyesülete megalapitója, elnöke és örökös diszelnöke, *Rákosi J* emlékére hétfőn este az Ujságkia Otthonában (Erzsébet-körut 49.) ünne get rendez. Az ünnepi beszédet *Már Miksa*, a Magyar Ujságirók Egyesületé elnöke mondja.

— **Tilos a különleges riasztókür használata a gépjárműveken.** Az utó időben egyre gyakrabban megtörté hogy olyan gépjárművek vezetői is ha nálnak különleges hangjelzőkészülék akiknek erre joguk nincs. Ezzel egyr a közönséget fölösleges módon nyugt nitják és az utcák zaját ok nélkül fol zák, másrészt a közönséget, a járműv tőket és a közlekedési rendőröket t désbe ejtve, a maguk részére meg engedett előnyöket biztositanak, ho *riasztó-, különleges hangjelzőkészül csak közbiztonsági szervek, rendőr csendőrség, tüzoltók és mentők gépjár vei használhatnak.* A főkapitány szon ton napiparancsban felhivta a kerü kapitányok vezetőit és a rendőrfőpara nokot, utasitsák az őrszemélyzet tag hogy *a riasztó különleges hangjelzőkés léket illetéktelenül használók ellen te nek feljelentést.* A rendőri büntetőbir pedig felhivta, hogy az ilyen feljelent ügyében *soron kivül példásan szigoru leteket* hozzanak.

— **A közszolgálati alkalmazottak képes igazolványai.** Az államvasutak ig gatósága közli, hogy a köztisztviselők szére 1934. évre kiadott, de 1935. meg nem hosszabbitott arcképes igazol nyok érvénytartama február 28-án m szünik és azok e határidő után utazá fel nem használhatók. Azok számára az ban, akik arcképes igazolványukat febr 28-ig nem hosszabbitották meg, az ig gatóság megengedi, hogy azokat márc 31-éig továbbra is egyszeres illeték, vagy egy pengő lefizetése mellett érvényesi h sék az 1935. évre.

— **Francia területen szállt le e német repülőgép.** Strassburgból jelenti Szombaton reggel *Weissenburg* közelébe francia területen egy német repülőgép sz lott le. *Geiss* nevü pilótája kijelentette, hogy a nagy kö ben eltévedt. A repülőgépet lefoglalták, a német pilót pedig bekisérték *Strassburgba*, ahol átadták az ügyészs nek. Itt megbüntették kihágás miatt, mert olyan övezet repült át, ahol repülőgépeknek nem szabad közlekedni

— **Elrendelték a Szekszárdi Általános Ipartes vagyonkezelésének legszigorubb ellenőrzését.** Szek z jelentik: A kereskedelemügyi miniszter utasitotta S szárd város polgármesterét, hogy a Szekszárdi Ált Ipartestület vagyonkezelését *a legszigorubban ellen* mert megállapitották, hogy az ipartestület, amely jövedelmeit székházépitési kölcsönének törlesztés gyülésileg lekötötte, *törlesztési kötelezettségének ne eleget.* A miniszter megbizta a polgármestert, hogy pitsa meg az ipartestület működéséhez feltétlenül sz ges kiadások összegét, a maradványt pedig fizetésre konverziós kölcsön zárolt számlájára. A polgármesteri vatal egyébként még január elején vizsgálatot tartott ipartestületnél, amely alkalommal az ügykezelésben is, vagyonkezelésben is *sulyos természetü szabálytalanságok állapitott meg.* Kiderült ugyanis, hogy a vezetőség szám iparos tagdiját törvényellenes módon leszállitotta va elengedte és vagyonmérlegében többezer pengőt tör olyan iparosoknál, akiktől a tagdij, illetve a tagdijhátr lék behajtható lett volna. Azonkivül az 1935. évi költsé előirányzatot is teljesen valószinütlenül állitotta össz mert háromszor annyi bevételt irányzott elő, mint amenn a mult évi zárszámadás szerint összesen befolyt. A polgá mesteri hivatalnak ezek a megállapitásai tették szüks gessé a kereskedelemügyi miniszter intézkedését, hogy v gyonkezelés tekintetében határt szabjon az ipartestüle önkormányzatnak.

— **Fehér Dezső meghalt.** Nagyváradról jele tik: *Fehér Dezső*, a Nagyváradi Napló főszerkesztő, egyik legismertebb és legrégibb erdélyi magyar ujsá iró, szövődményes influenza következtében péntek este 66 éves korában meghalt. *Fehér Dezső* fiat korában került Nagyváradra, ahol előbb tanitóskodo majd *Iványi Ödön* szerkesztősége idején a *Nagyvár* munkatársa lett. A kilencvenes évek végén kivált a N *várad*-tól és megalapitotta a *Nagyváradi Napló*-t. *Fe Dezső* lapjában tünt fel *Ady Endre* is. Az első *Ady*-kö megjelenését *Fehér* segitette elő. A kitünő ujságiró lála nemcsak Nagyváradon, de egész Erdélyben mély ré vétet keltett.

— **Ujabb éhinség előtt az orosz nép.** Az éhező oro nép érdekében megrázó felhivást bocsátott ki három e kelő vallási szervezet vezetősége. A felhivás, amelyet *Innitzer* bécsi biboros-hercegérsek, mint „a szovjetunió éhségterületek segélyezése kiküldött felekezet- és ne zetközi bizottság" vezetője, dr. *Choisy* és dr. *Keller*, „ európai egyházi segélyközpont felekezet- és nemzetkö orosz segélymunkájának" vezetői és dr. *Feuchtwang*, zsidó oroszországi segélyakció" vezetője irtak alá, a töb között ezeket mondja: *„Az orosz nép nagyrésze ismét bo zalmas éhségkatasztrófa előtt áll.* Számtalan közvetlen hi szemtanuk minden kétséget kizáró jelentései már két é óta állitják, hogy a Szovjetunió bizonyos vidékein a né nagy szükségben él, most pedig magukból az orosz nyila kozatokból megállapitható, hogy a lakosságnak nagyrész ezeken az inséges területeken, minden élelmiszerből k fogyva, *menthetetlenül ki van szolgáltatva az éhségnek.* A aratás eredménye elsősorban a hadseregnek, az ipari la kosságnak és más előjogokkal biró, városban lakó csopo toknak szolgál a javára, közben azonban az agrárlakossá élete, különösen az egyes földmiveseké, ismét sulyos ve szélybe került." A felhivás végül segitségre hivja fel a mű **velt népeket az orosz nép érdekében.**

Hettyei Géza, műépítész VII. 162

— Gyula, műépítész VII. 162

Bánatpénz 5%. A részjegyzői hivatalban megtat a kitüzött napon d. e.

gyak épitése.) Az zségi közlekedési közut létesitendő műtárgyak biztositására árlejtés hirmunkálathoz szükséges

vezetőség általános osztályában megszer

Budapest. (Taneszközök szállA vallás- és közoktatásügyi minister a taneszközök szállitására árlejtést hirdet tandó: 1.) fali olvasótáblák az abc-h mazva, 2.) számológép (orosz golyók eltakarható), 3.) métermértékek gyüj (Bobb-féle), 4.) viztartókád üvegből, 5 tölcsér (4 cm. átm.), 6) 2 db. csiga

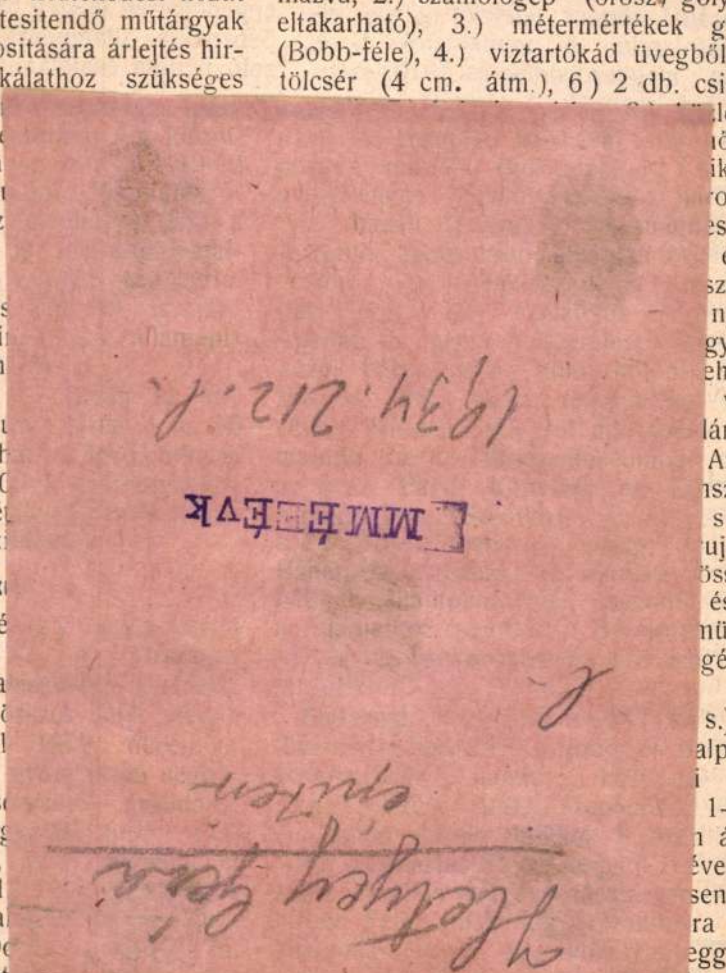

nek biztositása céljából augusz-
d. e. 10 órakor Bátya községházán
ersenytárgyalás hirdettetik, megjegyez-
gy az összes munkanemre együtt
nlat. Az ajánlathoz az engedélyezett
0%-ának megfelelő bánatpénznek a
ztáránál történt letételét igazoló el-
csatolandó. A munkálatok f. é.
1-én megkezdendők és 1910. szep-
ig befejezendők. A tervrajz és rész-
lek nevezett községházán megtekint-

nérvár. (Járásbirósági épület
az építése Mórott.) A Mórott
ir. járásbiróság és fogház felépitésé-
ges munkákra versenytárgyalás hir-
ánlatok az összes munkákra, vala-
yes munkanemekre, vagy munka-
is tehetők. Az összes munkák elő-
éldányonkint 15 k árban, az egyes
k előirányzata 3—3 koronáért, az
ok dijtalanul a székesfehérvári kir.
elnöki irodájában kiadatnak; a
zerződési minta, általános és rész-
ti feltételek ugyanott megtekinthetők.
csakis ezen munka előirányzaton és
lapon tehetők. Az ajánlatok szep-
6-án d. e. 10 óráig a székesfehér-
örvényszék elnökénél nyujtandók be.
k tartoznak az ajánlati összegük
atpénzül valamely kir. állampénztár-
adóhivatalnál igazságügyi letétbe
s az eredeti nyugtát ajánlatukhoz
munkák a szerződés megkötése és
a után az erre vonatkozó értesités
zámitott 8 nap alatt megkezdendők
ylyel folytatandók, hogy az épületek

21-1—09-1 szakaszáll k
helyreállitása 1985 k 26
tetvén, e munka biztositás
ber 6-án d. e. 11 órá
államépitészeti hivatalban
versenytárgyalás hirdettet
engedélyezett összeg 5%-
pénznek az állampénztárn
zoló nyugta csatolandó.
részletes feltételek nevezet
talnál megtekinthetők.

Veszprém. (Árokbu
fehérvár—gráci áll. közut
szán levő árokburkolások
85 f erejéig engedélyeztet
céljából szeptember
veszprémi m. kir. állan
tartandó zárt ajánlati verse
Az ajánlathoz az engedély
megfelelő bánatpénznek
történt letételét igazoló
műszaki művelet és részl
államépitészeti hivatalnál

Zalaegerszeg. (Utbur
rasdi áll. közut 137.879—
Nagykanizsa—Kiskanizsa
burkolat helyreállitása 523
délyeztetvén, e munka
szeptember 16-án d.
egerszegi m. kir. állan
tartandó versenytárgyalás
nemcsak kiskőburkolat, ha
is tehető. Az ajánlath
5%-ának megfelelő bánatp
tárnál történt letételét igaz
A műszaki művelet és ré
zett államépitészeti hiva

VASS KÁLMÁN műlaka

Hetyey Géza

epítész

l.

Váljubal

447. l.

M.D.K.

Hetyei Géza, építész

megvásárolt terve a József-finárvaház telkének beépítésére kiírt pályázaton. Hrsz.

Építőipar- Építőművészet, Bp.1918.évf. 17. sz.
133. old.

MDK

Hetyei Gyula, mérnök
/budafoki/

pályázati tervét megvették.

A mü- és középitési szakosztályok üléseinek jegyzőkönyve. 1929 ápr. 22.-i ülése. MMÉE Közlönye. LXIII.kötet 21-22.sz. 135.l.

M.D.K.

Hetyey Géza, bézásmegyeri építész

a megosztott 1000 p-ös díj egyik felét nyerte el a bézásmegyeri körsághára terepályázatán

Vállalkozók Lapja. Bp. 1931. 1931. LII. évf.

jun. 10. sz. 5. old.

Hetyey Géza

MDK

Kitüntetések a Kálvin-tér beépitésének eszmei tervpályázaton

Müvészet 1911. 353.o.

Hetyey Géza

MDK

A Temesvárott épitendő Hunyadi hid, rajz

Műcsarnok 1911/12. Jubiláris kiáll.

M.D.K.

Hetyey Géza épitészmérnök

A békásmegyeri községháza terveire hirdetett pályázaton első dijat nyert osztva.

Épitő Ipar-Épitő Művészet, 1931.június 15. 94.old.
"Krónika"

Hetyey Gyula

MDK

Kitüntetések a Kálvin-tér beépitésének eszmei tervpályázaton

Müvészet 1911. 353.o.

Hetyey Gyula MDK

A Temesvárott épitendő Hunyadi hid, rajz

Mücsarnok 1911/12. Jubiláris kiáll.

M.D.K.

Hetyey Gyula és Géza

temesvári építészek terve az egyik 1500 K-ás első díjat nyerte el a Kálvin-tér beépítésére kiírt pályázaton.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1911. XXXII. évf.

jul. 5. sz. 13. old.

HETYEI LAJOS, ácsmester

A Szombathelyi Falumuzeumnak 1968-tól 1973-ig való építésében tevékeny részt vett. 52.old

BARDOSI JÁNOS: A Vasi múzeumfalu megnyitása 45.old

VASI SZEMLE, XXVIII.évf. 1974. 1.sz.
Szombathely

Hetyey Pál MDK

Aranyérmet kapott

Magyar Iparmüvészet 1934. 72.o.

Hetyey Pál

MDK

aranyérmet kapott

A milanói Triennale díjai
Pesti Hirlap 1934. ápr. 1o.

Hetyey Pál

"Virágzó almafa" c. képet Hetyey Pál,

"Itatás" c. képet Kankovszky Ervin,

"Régi török hid Albániában c. képet Kaulich Rezső készitette.
Kankovszky Ervin "Itatás" c. képén kerekes kut mellett vizet huzó gazda itatja teheneit.
Müvészi felvételek.
Repr.-ók

Élet, Bp. 1917. ápr. 8. IX. évf. 14. sz. 336, 343, 345, lapokon.

Heteyné Nagy Katalin
Festőnövendék, olaj
Fiatal Képzőművészek és Iparművészek kiállitása
Ernst Muzeum, 1955. 18 l.

HETEYNÉ NAGY Katalin

„Festőnövendék" festménye

Péter J.: Fiatal művészek társalata (Ernst K.)
Művelt Nép, 1955. 11. évf. 25. sz. június 19. 1. l.

Hetzendorfer László, iparművész

Munkácsy-díjas iparművész. A MEFÉM Nápoly és Palermo nevű bútorgarnitúráit tervezte.

G... —: Fémből készül a Nápoly garnitúra 4.

ESTI HIRLAP, Bp. 1971. ápr. 14.

HETZENDORFER LÁSZLÓ

A LŐRINCI ÜLŐBÚTOR KTSZ „MARIKA" LAKÓ-
SZOBÁJÁT TERVEZTE.
MEFÉM-KTSZ FOTEL-ÉS PAD-KOLLEKCIÓJÁT TERVEZTE.

KUBINSZKY MIHÁLY: BÚTOROK AZ 1969. ÉVI
BUDAPESTI ŐSZI VÁSÁRON.

MAGYAR ÉPÍTŐMŰVÉSZET, 1970/1. 60-61. LAP.

MDK

Hetyeiné Nagy Katalin

Ernst Múz. 1955 jún.-júl.: Fiatal Képző- és Iparmű. kiáll.

Hetyey Pál

milánói iparművészeti

kiállítás 1933

aranyérem.

Magyar Iparművészet

1934. 72. l.

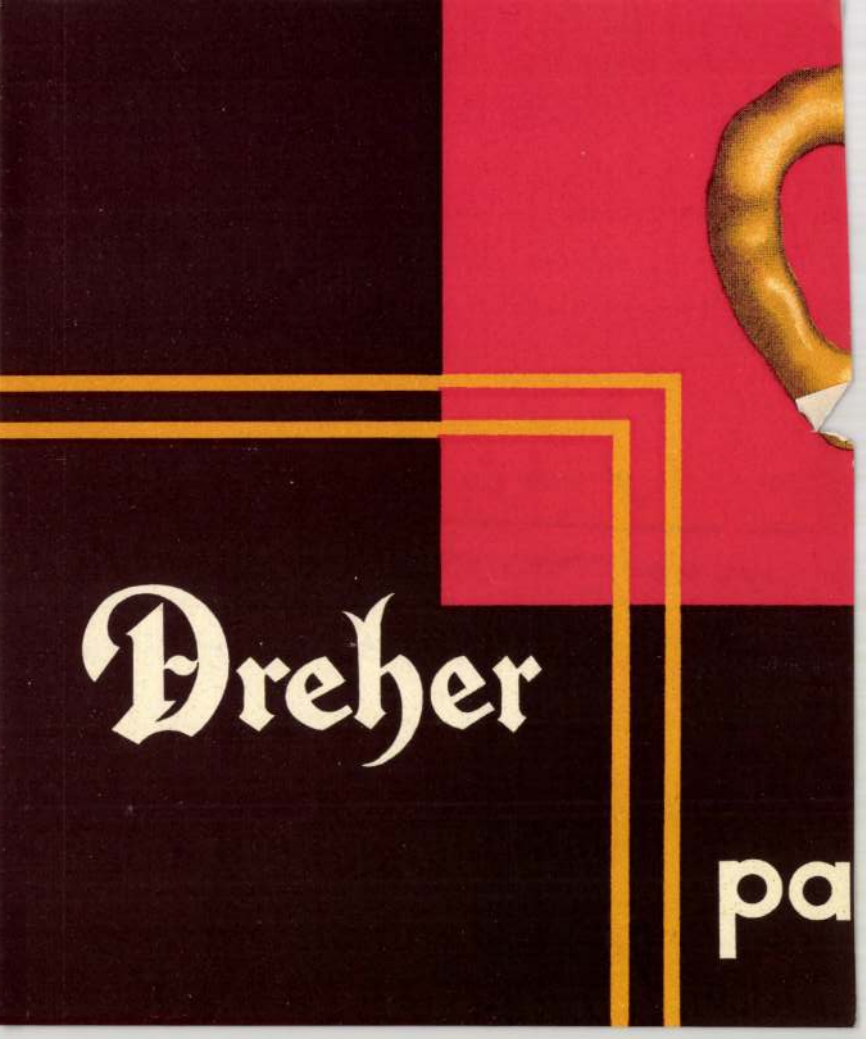
Dreher
pa

Hetyeyné Nagy Katalin, festő

Fiatal Képző- és Iparművészek kiáll. Ernst Múz. 1955. jun.

Hettyey Ferenc
ipiskiyazgató

Iparrajzkiállitás - Országos magyar iparmüvészeti muzeumban - a kiállitáson növendékei szerepelnek.-

E s t i K u r i r
1929.VI.11.

Gellyei Ferenc

Iparrajzkiállitás - Iparmüvészeti Muzeum nagytermében - a kiállitáson növendékei szerepelnek.-

Nemzeti Ujság
1929.VI.11.

Heu József festőművész
Szétlőtt bőrgyár a cigánysziget mellett
Belgrádban, rajz
Sajtóhadiszállás második mükiállitása
Nemzeti Szalon, 1917 február

tion of Italian art. Royal Academy of Arts. London, 1930., 947. szám. — Rónay, Maria: Die Schätze des Christlichen Museums in Esztergom. A Műgyüjtő, V., 1931., 6. l. — Berti Toesca 946—947. l. (Képe 945 l.) (Sassetta.) — Berenson 512. l. (Sassetta.) — Delogu 184. l. (Képe 172. l.) (Sassetta.) — Lepold—Lippay 55. l.

Madonna-mellkép (117. kép)

Fa, tempera, 42×25 cm.
A kölni Ramboux- és az Ipolyi-gyüjteményből.
Hátán porfírt utánzó korong festve.
Restaurálta Váli László, 1929.

Trostspiegel in den Widerwärtigkeiten des Lebens. Dreissig Marienbilder ... aus der Privatsammlung ... J. A. Ramboux. Köln, é. n. 20. kép. — Ramboux, 149. szám. (Sassetta.) — Ipolyi Arnold képgyüjteménye. Új Magyar Sion. II., 1871., 370. l. (Sassetta.) — Ipolyi, Biharvármegye, 42. szám. — Van Marle, IX., 1927., 340—342. l. (Sassetta.) — Gerevich PA, 224. l. (Sassetta.) — Őszi kiállítás, 1930., Ipolyi 84. szám. — Gerevich IPGY, 95. l. — Rónay, Maria: Die Schätze des Christlichen Museums in Esztergom. A Műgyüjtő, V., 1931., 6. l. — Lepold—Lippay 55. l.

SCARSELLINO (ferrarai festő, 1551—1620)

Krisztus a keresztfán
Alexandria Szt Katalin vértanúsága
Fa, olaj, egyenként 36×26 cm.

Heuberger, ötvös

Keresztelő érem ezüstből.
Sajtolt Erzsébet vésze Heu-
bergertől. Pest, 1850–60

Árverési Csarnok aukció Kat.
34 sz. 1926. okt.

Heuberger, (VII. 233, 234.

HEUBERGER F.vésnök

Magyar vonatkozású rendjelek,kitüntetések.
135.- 1813."Honori"Polgári érdemérem.- Az 1804-ben kiadotthoz hasonló/vésnök:Heuberger F./.Ezüst, 50 mm.41 gr. Szalag vörös.4/244/.old.

BÁNKI VAJK EMIL: Magyar vonatkozású rendjelek,kitüntetések /V.folyt./ 1/241/.old.

AZ ÉREM,Közlemények az éremgyüjtés köréből.
------XVI. 1960. 15.sz. Bp.

Heuberger József

puskaműves Pesten

Vadászpuska, gyutacsos,
6 lövésű revolver szerét,
mikkel XIX. sz.

MNM Fegyvertár

1617. leltsz.

Heuberger

pesti puskamüves
egy düszes puskája
az alabbi muzeum-
ban.

Römer Flóris dr

Képes kalauz a
Magyar Nemzeti Mu-
zeum érem- és régi-
ségtárában. II. kiadás
Bp. 1873. 34. l.

A déli kapu szerkezeti vázát
ról l. Donin Jb.d.Z.K.1915. 32
részletes tárgyalása "Isten bá
95-122 l./.

A kéttornyos nyugati homlok
ra vár. Ezért kénytelen voltam
ről, összevetve a külföldi, né
ra nézve l. Dehio-Bezold:Die k
band 570-78,591, 621 stb. l. O
telalters l. Berlin 1922. 214
doppeltürmigen Westfassade des mittelalte
R.Pühringer: Denkmäler der frü
terreich. Wien 1931. 39... l. Ka
bencés apátság XII. századi ba
151-161. l.

A déli toronyalja freskóján
ere eti sisakjaival Gerevich h
jáki fazekascéh régi pecsétje
Vasi Szemle 1.évf.1934. 191 l.
eredete azonban Pável Ágostonn
semmit távolról sem tekinthető

Heuberger József

pest. purkarnüves

l.

Hampkalauz

178. l.

Zsinyi Miklós gyűt II. 40

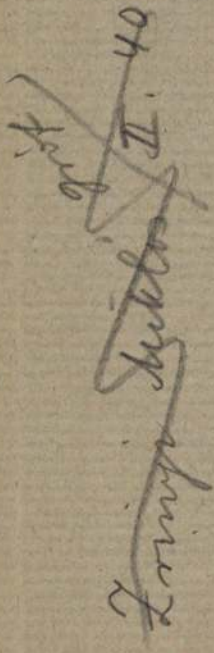

Erkezett 1905 márc. 2.

172/1905 sz. (Leipzig. 1905 febr. 23.)

Hierseman K. W. megküldi a „Breviarium Grimani"-t (III köret) 2 példányban. (A M. N. Muz. Könyvtárának III. 9. 362 márka postautalványnyal megküldetett. III. 10. l. i. 685/904)

MDK

Heuberger József, magyar fejyperkovács
Pesten.

dr Kalmár János Közlése: Magyar fejyperkovácsok neveci.

Herzlichen Dank für Ihre liebe Karte.

Ihr

Hedwig Meyer

Heuberger Leopold

lás 1

Cs-érem 104. l.

Kurzbauer Eduard: Harat
rö harcrosok 282 (624), 2134 (290)

Heuberger Leopold

bécsi éremvéső XIX. sz.
Élt 1786–1835.
keresztelő érmei
XIX. századbeli
ezüst kerettel
a M. N. Muzeumban.
Részletesen felsorolva
a cikkben

Huszár †

19. l. 20. l.

Budapesti ötvösök
kedvettek érmeit
keresztelő érmek
készítésének

A bécsi főpénzverőben
éremvéső volt

1/3

9.

1/3.

10

1/2

13.

1/2

1/2.

1/2

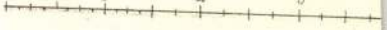

N

HEUCHER & HEUGER

Heuer Salamon

épitom.

1642, 1643, 1646. Schwester

Kassai.

+ K + 83. l.

A szegedi m. kir. állami fő

Érte

.....

.....

.....

.....*tantárgyakbó*

Magaviselete .....

Szeged, 191..... *év* .....

Látta az atya vagy helyettese:

Heucher Lőrinc, Kőmüves,

1778. Sopron.

Pressburger Zeitung

1778, 47. Sz.

Pozsony. Heucher Lőrinc, Kőnüves, 1778.

Pressburger Zeitung

1778, 47. sz.

Heuer Salamon, ép.mester MDK
Kassa
17.sz.beli é.m.

1642-1643. és 1646. céhmester.

Kemény Lajos: Kassai épitömesterek Barokés rokkokó korszak. MMEE Közl.19o4 évf. XXXVIII kötet, III, füz. 83.l.

Heuffel, Vilibyhás MDK

Gipszmegatívjai (141 db) Került 1964 ben a Vöszegi Jurisich Miklós Múzeumba 393 old.

Szövényi István: A Vöszegi Jurisich Miklós Múzeum. 389. old.

Savaria. A Vasmegyei Múzeumok Értesitője. 1965. 3. köt.
A Vasmegyei Múzeumok Igazgatósága. Szombathely. 1966

MDK

Heuffel Adolf,
föv. középitési igazgatót

a kereskedelemügyi m.kir.miniszter az "Orsz.Közép.Tanács tagjául öt évi időtartamra kinevezte.

Az Orsz. Középitési Tanács.
VK.1906 máj.16. 9.1.

Heuffel Adolf M.D.K.

Az Eskü t ri : Erzsébet-hid pesti hidfőjének rendezései terve

Preisich Gábor: Bp. városépitésének története a kiegyezéstől a Tanácsköztársaságig Bp. 1964. 75.l.

VI. A főjegyző.

Rényi Dezső, főjegyző, szül Ferencvölgyön (Máramaros m.) 1861 aug. 16-án. Róm. kath., nőtlen. A máramaros-szigeti jogakadémián nyert végbizonyítvány alapján államtudományi, valamint jogtudományi államvizsgát és jogtudori szigorlatot tett. Cs. és kir. tartalékos tiszti vizsgát is tett. A főváros szolgálatába 1886 márc. 18-án lépett mint fogalmazó-gyakornok, 1892 májusban III. oszt. tollnok, 1894 augusztusban I. oszt. tollnok, 1894 augusztusban helyettes III. oszt. jegyző, 1895 augusztusban II. oszt. tanácsjegyző, 1898 január 8-án főjegyző lett. Miután hosszabb ideig az elnöki és személyzeti ügyosztályban, valamint 1897 okt.-től 1898 februárig a főpolgármesteri hivatalban működött, főjegyzővé választatván, az elnöki és személyügyi ügyosztály élére állíttatott. Az E. M. K. E. fővárosi választmányának titkára s a Csángó-magyar egyesület jegyzője.

* * *

VII. A főtisztviselők.

Sipőcz László dr., árvaszéki elnök, szül. Pesten 1841-ben. Középiskoláit Pécsett, jogi tanulmányait 1866—1871-ben a pesti egyetemen végezte. 1873-ban letette a jog- és államtudományi doktorátust, valamint az ügyvédi vizsgát. Még jogi tanulmányainak befejezése előtt, 1869 január 2-án, a pestvárosi törvényszéknél joggyakornok, 1871-ben pedig tollnok lett. A főváros szervezésekor a közigazgatási szakra lépett át s 1873-ban másodosztályú jegyzővé, 1874 december 31-én az újonnan szervezett árvaszékhez ülnökké választották. 1878-ban elnök-helyettese, 1886 február 10-én pedig elnöke lett a fővárosi árvaszéknek. Sipőcz dolgozta ki a fővárosi árvaszék szervezeti, eljárási szabályait, ügyrendjét s a gyámpénztári szabályrendeletet. 1882-ben jelent meg a gyámsági törvény magyarázatát tárgyaló terjedelmes munkája. 1891-ben Szilágyi, az akkori igazságügyminiszter, a polgári törvénykönyvet készítő szakbizottságba hívta meg és megbízta a gyámságot és gondnokságot tárgyaló rész kidolgozásával. Részt vett a házassági törvényt előkészítő igazságügyminiszteri szaktanácskozásokban 1890—94-ben. Erdély igazságügyminiszter az általános polgári törvénykönyv tervezetének előkészítése céljából az igazságügyminiszterium kebelében szervezett állandó bizottság szerkesztőtagjává nevezte ki. Az örökösödési eljárásról szóló törvény előkészítésében is részt vett és a budapesti egyetemen a jogtudományi államvizsgálati bizottság kültagja.

Fülepp Kálmán, tiszti főügyész, született Ruszkabányán (Krassó-Szörény m.) 1851 ápr. 10-én. Róm. kath., nőtlen. Jogtudományi tanulmányait a budapesti egyetemen végezte s köz- és váltó-ügyvédi oklevelet is szerzett. A főváros szolgálatába 1877 február 15-én lépett, 1877 októberben II. oszt., 1881 júniusban I. oszt. tiszti ügyésznek, 1900 nov.-ben tiszti főügyésznek választották meg. A nemzeti hajósegyesületnek évek óta elnöke s e minőségében a nemzetközi evezősszövetség ügyeiben s általában a testedző sportok előmozdítása érdekében is tevékeny.

Schermann Adolf dr., tiszti főorvos, sz. Tétényben, 1842-ben. Középiskoláit a budapesti piarista és állami, valamint a nagykőrösi ref. főgimnáziumban, egyetemi tanulmányait pedig részben Bpesten, részben külföldön végezte. Orvosi oklevelet Bécsben 1867-ben nyert, mint gyakorló-orvos Budapesten telepedett meg, a hol 1872 és 1873-ban mint hatósági cholera-orvos működött. 1876-ban bocsátotta közre „Test- és egészségtan“ című tankönyvét, mely munkája nemrég a 7-ik kiadást érte el. Működését a székesfőváros szolgálatában a 70-es évek elején mint az artézi fürdő orvosa kezdette meg, 3—4 évvel később (1878. évi december 12-től) pedig tiszti főorvosi szaksegéddé neveztetett ki. Tiszti főorvossá egyhangulag 1897 december 29-én s új-

Gothi Imre, Föv. almanach 1904.

ból a legutóbbi tisztújítás alkalmából választatott meg. A főváros egyesítése óta tagja a törvényhatósági bizottságnak. Az 1893-iki cholerajárvány után a Ferenc József-rend lovagkeresztjével tüntettetett ki. 1899-ben az orsz. közegészségi tanács rendkívüli, majd 1901-ben rendes tagjává nevezték ki.

Lampl Hugó, főszámvevő, szül. Budapesten, 1841 okt. 11-én; ág. ev., nős. Főreáliskolát végzett és államszámviteltani vizsgát tett. A főváros szolgálatába 1862 június 11-én lépett mint számvevőségi díjnok, 1865 május 1-én számsegéd, 1867 augusztusban számtiszt, 1869 július 1-én helyettes számvizsgáló, 1870 február 1-én számvizsgáló, 1873. december 1-én főszámvevő lett. 1902-ben a törvényhatóság 40 éves jubileuma alkalmából melegen üdvözölte. Egész pályája alatt a főváros pénzügyeinek rendbehozásán és rendbentartásán fáradozott.

Heuffel Adolf, középítési igazgató, szül. 1843 szeptember havában Budapesten, özvegy; a gimnáziumot, főreáliskolát és technikát kitünő sikerrel végezte, a mérnöki diplomát 1865-ben nyerte el. A főváros szolgálatában 1870 május 1-től van. Először mint segédmérnököt választották meg. (Abban az időben a mérnököknek három rangosztálya volt: segédmérnök, mérnök és osztálymérnök, a választás nem a tanács, hanem a közgyűlés hatáskörébe tartozott.) 1874-ben mérnök lett és mindjárt a kövezési és csatornázási osztály vezetésével bízták meg. (Ennek egyrésze a mostani közlekedési és szépítési ügyosztály.) 1896. óta középítési igazgató. Mint osztály vezetésével megbízott mérnök eredményezte azt a csatornázási és kövezési programmot, a melynek terveit most successive megvalósítják. Mint osztálymérnök az akkori hivatalfőnöknek (a mai középítési igazgatói állás) helyettese volt mindaddig, míg ő maga nem lett igazgatóvá. Az ő igazgatói müködése alatt létesült az Eskü-tér és környékének szabályozása, a Szabadság-tér rendezése, az összes villamos hálózatok bevezetése, a gázvilágítás házi kezelésének eszméje, azonkívül természetesen az utolsó tíz évben minden nagyobb építkezésnél stb. részint mint kezdeményező, részint mint közreműködő vett részt. A budapesti országos kiállításokon (1885 és 1896) tagja volt a szükebbkörü építési bizottságnak és a zsürinek; a zsüri tagja volt a párisi világkiállításon is. Lakása: VII., Kazinczy-utca 41.

Toldy László dr., főlevéltárnok. Hírneves irodalomtörténetírónk, Toldy Ferenc fia, szül. Pesten, 1846. aug. 17. Iskoláit Pesten, Nagyváradon, Győrött végezte, majd az esztergomi érseki megye papnövendékei közé lépett s Bécsbe a Pázmáneumba küldetett, hogy az egyetemen végezze a hittudományi tanfolyamot, mit 1868-ban befejezvén, az első hittudományi szigorlatot le is tette. 1869 okt. 1-én kinevezték a bécsi Theresianum tanulmányi felügyelőjévé s a magyar történelem és földrajz tanárává; ugyanez év okt. 15-én Simor János pappá szentelte. 1872-ben a nevelői pályára lépett, melyet 1874-ben a lelkészivel cserélt fel, míg végre 1880-ban kilépett a papság kebeléből. 1882-ben a bpesti keresk. akadémia tanára lett, mely állásról 1886 febr. Budapest fővárosának főlevéltárnokává választották meg. Eredeti munkái: Szent-Erzsébet élete; Szent-László király élete; A régi magyarok műveltségének története; Nagy-Lajos király uralkodása; Árpád és a magyarok letelepedése; Görögország fénykora; Kereskedelmi földrajz (3 köt.). Fordította s átdolgozta Schatter enciklopédiáját leányok számára; Hellwald Fr., A Föld és népei című művének első két kötetét, Taine: A jelenkori Franciaország alakulása c. munkájának három kötetét; Molière két vígjátékát. Szerkesztette a Katholikus Hitszónok és az Egyházszónoklati Lapok, A Magyar Ifjuság Lapja c. folyóiratokat. 1885-ben megindította a Közérdek című hetilapot, mely főképp a főváros községi ügyeivel foglalkozván, nemsokára A Főváros címet vette fel. Szerkeszti a Törvényhatósági Naptár-t; 1896-ban értekezést írt a főváros régibb és újabb címereiről. Az 1885-iki országos kiállítás külföldi bizottságába jegyzőnek választották.

Szántói Kőrösi József dr., stat. hivatali igazgató, szül. Pesten 1844 ápr. 20-án. Tanulmányait csak magánúton végezhette; már korán mint biztosítótársasági tisztviselő és hirlapíró kereste kenyerét. 1868. a Pesti Napló, később a Reform gazdasági rovatának szerkesztője lett. Irodalmi működése alapján 1870. a fővárosi újonnan alakított sta-

tisztikai hivatal főnökévé választották. 1879 május 22-én a magyar tudományos akadémia levelező tagja lett. Kőrösi ezenkívül mintegy 30 kül- és belföldi tudományos társaság tagja és a kolozsvári egyetem (1896), valamint a filadelfiai orvosi egyetem tiszteletbeli doktora. Ő Felségétől magyar nemességet és előnevet nyert. Mint statisztikus Európa legtöbb országban s az Egyesület-Államokban is szerepelt kongresszusokon és többek közt a nagy városok nemzetközi statisztikájának, szerkesztése reá bizatott s e föladatának, a nagyvárosok népesedése mozgalmát és a nemzetközi pénzügy statisztikáját tartalmazó két köteten kívül „Bulletin annuel de finances des grandes villes“ és „Bulletin heldomadaire de stat. internationale“ kiadásával felel meg. Különösen sokat foglalkozott statisztikailag a lakáskérdéssel és halálozással, az elsővel kapcsolatban Budapesten nagy mozgalmat indított meg a munkáslakások építése érdekében és a fővárosi telkek elajándékozása ellen. Az ő indítványára léptették életbe Budapesten a közegészségügyi profilaktikus óvszabályokat, melyeknek eredménye a főváros közegészségügyének tetemes javulása volt ; része volt a kereskedelem emelésére összehívott enquête működésében, a kereskedelmi szakosztály s a közraktár fölállításában. Módszeres dolgozatai közül nevezetesek a relativ intenziviás elméletéről s az indexszámításról szólók. Kiváló művei még a stat. hivatal rendes közleményein kívül Kritik der Vaccinations-Statistik (Berlin, 1890) és Neue Beiträge zur Frage des Impfschutzes (Berlin, 1891) című műve, amelylyel a himlőoltás körül folyt nemzetközi vitában részt vett, An estimate of the degree of legitimate natality (London, 1895). Kőrösi több évig volt az akadémia statisztikai és nemzetgazdasági bizottságának jegyzője s mint ilyen szerkesztette a Nemzetgazdasági írók tárát és a megyei monográfiákat. Ezenkívül mintegy 100 nemzetgazdasági és statisztikai dolgozat jelent meg tőle magyar, német, francia és angol nyelven, köztük számos érdekes kérdést tárgyaló röpirat, minők : Welche Unterlagen hat die Statistik zu beschaffen, um wichtige Mortalitätstabellen zu gewinnen (1877); Project d'un recensement du monde (Páris, 1881); Az emberi élettartam és halandóság kiszámításáról (Budapest, 1874); Armuth und Todesursachen (Bécs, 1886); Place de la démographie (1884); Über den Zusammenhang zwischen Armuth und infectiösen Krankheiten (Lipcse, 1894); Budapest nemzetiségi viszonyai (1882); Maass- und Gesetze der ehelichen Fruchtbarkeit (Bécs, 1894); Demologische Beiträge, (Berlin, 1892); Plan einer Mortalitäts-Statistik für Grosstädte (1873); Demologiai tanulmányok (1889); Hont megye nemzetiségi állapota (Budapest 1883); A himlőoltás véderejéről (Budapest, 1897); Die seculäre Weltzählung vom Jahre 1900 (Berlin, 1897); A felvidék eltótosodása (eddig 2 füzet; Budapest, 1898—1899); Zur Serumstatistik (Therapeutische Monatshefte, 1898) stb. Jelentékeny mozgalmat fejtett ki az 1900-iki népszámlálásnak egységes alakban való keresztülvitele és feldogozása érdekében, mire vonatkozó javaslatát az Institut international de statistique 1897-ben elfogadta; ugyanaz elé terjesztett 1899. kimerítő javaslatot a halálokok statisztikájának Bertillon által tervezett egységesítésére vonatkozólag.

* * *

VIII. A törvényhatósági bizottsági tagok és bizottsági póttagok névsora és elosztása kerületek szerint — külön feltüntetve a szabadon választottak és a virilisták.

(Az 1903. évi november hó 24-én és 25-én megejtett községi választások eredményéhez képest összeállítva).

I. kerület.

Az összes választók sorából választott

rendes tagok:

1900. évek:	1903. évek:
Kasics Péter	Kanter Károly
Kertscher István	Bernát István dr.
Kiss Áron dr.	Brozik Károly dr.
Kossuthányi Géza	Stipanics Elek dr.
Kertész Aba dr.	Baranyay Sándor
Hegedüs János dr.	Kovács Pál dr.
Keömley Nándor dr.	Platthy György dr.
Szebeny Antal dr.	Zárday József
Csillag Benő	Willinger Ferenc
Czölder János dr.	Popovics Sándor dr.

póttagok:

1900. évek:	1903. évek:
Szőllősy István	Eperjessy István
Felföldy Dániel	Hegedüs Lajos
	Fojt István

I. kerület.

A legtöbb adót fizetők közül választott

rendes tagok:

Andreánszky J. dr.	Petri Ottó*
Bogdanovics Luc.*	Rauscher Viktor*
Brám Miksa lov.*	Rónay Károly dr.
Frey Alajos*	Scheich Károly*
Gombár Tiv. dr.*	Schumy Rezső*
Hauszmann Alajos*	Schwartzer Ottó dr.*
Heinrich Kálm. dr.*	Tichtl János*
Kutlánya János*	Wolf Márton*
Mauks János	

póttagok:

Kummer Rezső dr.	Radelescu György
Osztoits Mihály	Wagner Marcel

II. kerület.

Az összes választók sorából választott

rendes tagok:

1900. évek:	1903. évek:
Darányi Ignác dr.	Petsits Márk
Rácz Károly dr.	Kozma Gyula
Lindmayer Ferenc	Jencs Vilmos
Ludvigh János	Kollár Lajos
Kanyó Sándor	Eckermann Ede
Szmik Lajos	Buday József dr.
Kiss Károly dr.	Csorba Ferenc dr.
Ernyei Mór dr.	Szabó M. Ferenc
Bauer József	Göőz József dr.
Komoróczy Sándor	Németh Imre dr.

* 1900. évek.

póttagok:

1900. évek:	1903. évek:
Laumann József	Szekula Gyula
Szalay Győző	Járitz András
	Ludwik Elemér dr.

II. kerület.

A legtöbb adót fizetők közül választott

rendes tagok:

Alpár Ignác	Mihalovits Antal
Asbóth Emil	Moldoványi Sándor
Axaméthy Lajos dr.	Ott Lajos*
Beck Adolf	Rupp Zsigmond
Biscara Endre*	Schiller György*
Deutsch János	Tabódy József*
Emmer Kornél dr.	Weinek József dr.
Fanzler Lajos dr.	Zipernovszky Kár.*
Ludvik Endre dr.*	

póttagok:

Cserháty Jenő	Puscariu Gyula
Okányi Imre	Weninger Mihály

III. kerület.

Az összes választók sorából választott

rendes tagok:

1900. évek:	1903. évek:
Benedek Sándor	Sagmüller József
Birkl Károly	Haszmann Józs. ifj.
Láng György	Gyulányi Adolf
Ott Ádám dr.	Goldberger Sámuel
Palotai Rezső	Reisz Mór dr.
Gebhard József	Adler Illés dr.
Zboray Gyula	Kugler József
Gyárfás Sándor	Stern József dr.
Günther Béla	Botzenhardt Ján. dr.
Linczenpolcz Fer.	Schubert Sándor

* 1900. évek.

Heufel Adolf

vód - 1905-ki adat.

Bierbauer Virgil dr.

Városépítési problémák Budapest Belvárosának és zaki oldalán - Tér és Forma 1936.

194. l.

Heuffel
épitész (?)

Fővárosi Lapok 1895. febr. 23., 612. old.
(Főváros. A belváros szabályozás.)

Kalmár

Heuffel

töv. mérnök

l.

Kötlerskiall

307. l.

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni.
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 435418

Heuffel Adolf

l

Közlezrkiell

1224. l.

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 435418

Häuffel Adolf

l Siklóssy FKT tört

186, 187. l

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Heuffel Adolf

l.

Siklóssy F K T tört

4 Co. l.

Heuffel Adolf

l.

Siklósy FKT tört.

612-l.

Heuffel Adolf

műszaki főtanácsos

l.

Tanulmányok Bp.

Multjából

III. 52. l.

1904. XII. 9.

Győr.

Szabályrendeletek és ügykezelési nyomtatványok.

(979/1904.)

Heuffel Adolf

ny. nekestöv. Közepi-
tési igazgató + 1919-
ben Budapesten.
Disztirhelyre temettek
1920. ban.

Vas. Ujs. 1920. 108 l.

Nagyméltóságu Vallás- és Közokt

Heuffel András
pesti ötvös

3 db Keresztelő érem ezüst
1858 filigrán keretben
és M. N. Muzeum.
1864 Érem Henbergertől
A filigrán keret fen-
titől.
Repr.
Huszár +
19. l. 20. l.

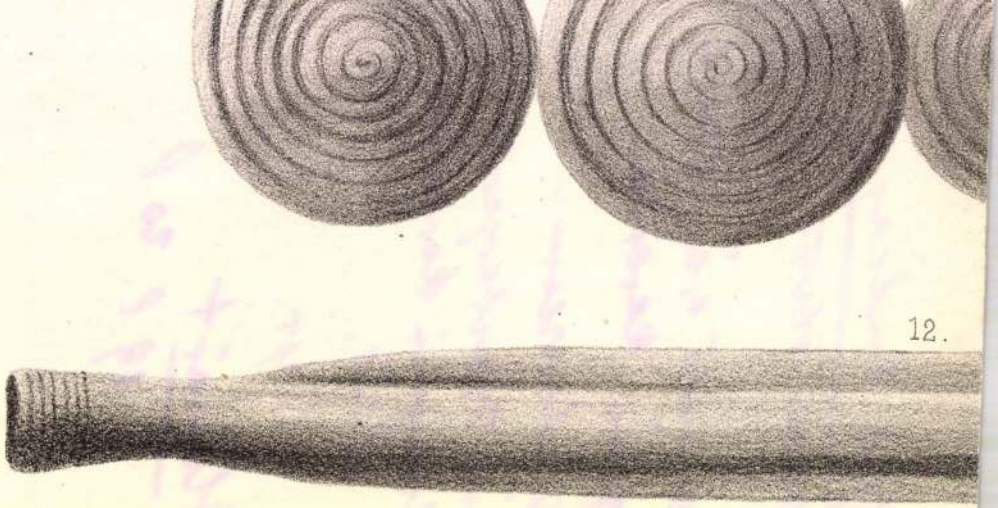

12.

Heuffel András

ötvös Pest
Kőmagyötvj. 87. l.

Pesther Tageblatt 1842

1272.
1302
(Hudetes)

Seidenhandlung

Eissler,

rk sortirtes Lager in

=Hand= und Cartonage=Arbeiten,

n auch zu Namens=, Weihnachts= und Neujahrs=Geschenken, als Souvenirs sehr zu
u bringen, daß sie durch zweckmäßige Einrichtung ihrer hiezu eigens acquirirten Zei-
n auf das Schnellste und Billigste vorzeichnen und mountiren zu lassen.
chten

tickwollen

igsten Fabrikspreisen stets vorräthig sein werden.

Andreas Heuffel,

Gold= und Juwelenarbeiter,

f dem Rathhausplatz im Staffenberger'schen Hause Nr. 10 zu Pesth, gibt sich die Eh
gebenste Anzeige zu machen, daß er sich die neuerer Zeit im Auslande als ausgedehnte
striezweig betriebene

Galvanometallotik

s heißt: die Kunst unedle Metalle mit edleren auf galvanischem Wege zu überziehe
mmen eigen gemacht hat, und sich bereits im Stande befinde, seine diesfälligen, die
it eines hochgeehrten Publicums verbürgenden Leistungen in schöner dauerhafter ge
ergoldung und Versilberung jeder Art Geschmeide=Gegenstände, Eß= und Dessertbeste
Service=Effecten, Medaillen, chirurgische Instrumente ꝛc. ꝛc. zu auffallend billig
nbieten zu können, indem er sich in dieser Beziehung dem geneigten Zuspruch emp

---

Gasthof=Anzeige zum König Mathias auf Kerepesser-Straße in Pesth.

Der Gefertigte, welcher sich in seinem frühern Gasthaus=Locale „zur golden
der Waiznergasse, durch mehrere Jahre eines freundlichen Zuspruchs des verehr
zu erfreuen hatte, nimmt sich, indem er für das ihm zugeflossene Zutrauen
seinen innigsten Dank abstattet, hiemit die Freiheit die ergebenste Anzeige zu mach

Amtliche

Wechsel-Amortisations-Edict. (3)

9027. Von dem k. Wechselgerichte zu Pesth wird auf Ansuchen der S. et H. Engländer hiemit bekannt gemacht, daß ein von dem Bittsteller in Szegedin, Georgimarkt l. J. pto. 173 fl. C. M. an die Ordre eigene ausgestellter, von Philipp Pink acceptirter Josephimarkt l. J. 1843 in Pesth zahlbarer Wechsel in Verlust gerathen ist, zu Folge dessen wird der Inhaber dieses Wechsels hiemit aufgefordert, sich binnen 45 Tagen von 21. März 1843 an gerechnet, bei diesem Wechselgerichte zu melden, da sonst dieser Wechsel für amortisirt erklärt werden wird. — Pesth, den 1. Dezember 1842 aus der bei dem k. Wechselgerichte erster Instanz abgehaltenen Rathssitzung.

Lizitation.

Am 15. Dezember und den folgenden Tagen l. J. werden zufolge der auf Ersuchen des löbl. k. Pesther Wechselgerichtes für die Herren Joachim Kadisch und David Hertzfelder im

Abfahrt der Dampfboote von Pesth

nach Preßburg und Wien

n 11., 13., 15., 17. Dezember u. s. w. **jeden zweiten Tag** so lange die Witterung es gestattet.

Zu Weihnachts- und Neujahrsgeschenken geeignete Galanterie-Gegenstände

fehlen in großer Auswahl

August Thiel et Comp.,

Anfangs der Waiznergasse im v. Mocsony'schen Hause das dritte Gewölb in Pesth.

Straßburger Trüffel-Pasteten

von Gänseleber 4 bis 5 Pfund schwer, das Pfund zu 1 fl. 30 kr. C. M.

von Wildbret und Schildkröte dto. 1 „ 40

Heuffel ~~[illegible]~~ András

aranyszínű

1842 ben Pesten a Város-
ház piacán 10 szám
alatt lakott.

Övoll az ak. Petz Jóseffel
galvanometalotikát meg-
honosítottak Pesten.
fenek arany és ezüstöpétés
galvanoplaszás utján

Irod

Regélő. 1842. 1210. l.

Heuffel András

ötv.

l.

Komagyötvi

545. sz.

Nachrichten.

Der Ungar.

Zeitschriftliches Organ für vaterländische Interessen, für Kunst und Mode,

erscheint **täglich**

mit prachtvollen Pariser, Londoner und Wiener Modenbildern,

(wöchentlich 2 — 3 Figuren und auch ganze Tableau's mit 5 — 6 Figuren,) mit Genre-Grotesk und nationalcharakteristischen Bildern, Portraits um Ungarns hochverdienter Männer, Musik-Beilagen, Pariser Stickmustern ꝛc. ꝛc.

beginnt mit dem 1. Jänner **1843** seinen

Zweiten Jahrgang.

Der halbjährige Pränumerationsbetrag auf die Prachtausgabe des Ungar ist mit allen Kupfer- und Stahlstichen mit portofreier Zusendung unter gedrucktem Couvert **6** fl. C. M.

Außerordentliche Begünstigung!!!

Wer für Pesth und Ofen auf die Prachtausgabe dieser Blätter ganzjährig mit **10** fl. C. M., halbjährig mit **6** fl. C. M. pränumerirt, erwirbt damit zugleich das Recht, in das

„Intelliganzblatt zum Ungar"

für den dritten Theil des erlegten Abonnementsbetrages Inserate **gratis** einrücken lassen zu können!!! **Auswärtige**, die ganzjährig mit **12** fl. C. M. pränumeriren, sind derselben Begünstigung theilhaft.

Die Prachtausgabe des „Ungar" mit allen Kupfer- und Stahlstichen, mit **täglicher** Zusendung ins Haus kömmt sonach denjenigen, die sich diese außerordentliche Begünstigung zu Nutze machen, ganzjährig nur auf **6** fl. **40** kr., halbjährig auf **4** fl. C. M., für Auswärtige mit portofreier Zusendung unter gedrucktem Couvert nur auf **8** fl. C. M. zu stehen!!!

Die **Einrückungsgebühr** für den Raum einer Spaltenzeile beträgt 3 kr., bei mehrmaliger Insertion nur 2 kr. C. M.

Pränumeration für Auswärtige wird angenommen bei der k. k. Hofpostamts-Zeitungs-Expedition in Wien, und bei allen k. k. Postämtern Ungarns. Für Pesth und Ofen pränumerirt man im Redactions-Bureau, Josephsplatz, Exc. Cziráky'sche Haus, 2. Stock.

Mit den 1. Jänner **1843** geben wir unsern geehrten Abonnenten als Neujahrsspende

vier prachtvolle Kunst-Beilagen.

Pesth, im Dezember 1842.

Verlag und Redaction des „Ungar."

Unterfertigter hat die Ehre einem hohen Adel und verehrungswürdigsten Publicum ergebenst anzuzeigen, daß in seiner Conditorei, Sebastianiplatz, im gräfl. Festetits'schen Hause für die heiligen Christabend eine große Auswahl von

...rlichen Zuckerwerk, Christbäumen, Christkindeln,

zu Weihnachtsgeschenken aller Art sich befindet, das sich durch innere Güte, als auch durch ...raschend glänzendes Aeußere und der Billigkeit halber besonders auszeichnet.

Carl Waldhauser,
Conditor.

Geeignete Gegenstände
zu
Weihnachts- und Neujahrs-Geschenken

empfiehlt in großer Auswahl die Nürnbergerwaaren-Handlung „zum Brief" in Pesth.

Fest-Geschenke zu Weihnacht und Neujahr!

Aufgestellt in der Conditorei „zur Hebe," Servitenplatz in Pesth.

Seit einer Reihe von Jahren hatte ich die Ehre ein hochgeehrtes pl. t. Publicum von Pesth und Ofen an diesen Festtagen mit einer Auswahl, sinnig und geschmackvoll ausgestellter Spenden zu bedienen. — Auch dieses Jahr steht ein großes Sortiment:

Christbäume und Christkindlein,

so wie eine exquisite Auswahl der schönsten Kunsterzeugnisse im Fache der Conditorei, die sich als

Cadeaux,

für diese Festtage eignen, zum geneigten Ankaufe bereit. — Indem ich mir schmeichle, ein hochgeehrtes pl. t. Publicum, für jeden Bedarf vollkommen zufrieden zu stellen, verbleibe ich mit unbegrenzter Hochachtung der ergebenste

Peter Fischer,
Zuckerbäcker.

Neue Champagner-Weine.

Endesgefertigter erlaubt sich hiemit von der nahmhaften Parthie neuer echter Champagnerweine, in deren Besitz er vor Kurzem gelangte, die Anzeige zu machen, und solche dem Verkauf anzuempfehlen; bezüglich der Güte dieser echten Champagnerweine ist die Wahl getroffen, da solche nur von den besten und berühmtesten Erzeugern abstammend sind, und da die Sendungen immer von Belang fortgesetzt werden, so verspricht er den dadurch erwachsenden Vortheil im Interesse seiner geehrten Abnehmer zu verwenden, und Alles zu leisten, was der hiesige Platz in diesem Artikel vortheilhaft darbieten kann, gegenwärtig lagern:

Chanoine frères fleur de Sillery	2 fl. 6 kr.	
— — Sillery superieur		
— — — verzenay,		
Jacqueson et fils Sillery superieur,		
Moes et Chandon Cremans Rose,		bis
— — Sillery superieur,		
— — Ay premiere,		
Van der Vecken superieur,		
Bonzy v. Jacqueson et fils 1839Lese	3 fl. C. M.	

außerdem unterhaltet derselbe ein vollkommen sortirtes Lager von allen beliebtesten Rhein-, Mosel-, französischen, spanischen und portugisischen Weinen so wie von den vorzüglichsten inländischen Weinen und Ausbrüchen in Bouteillen. — Pesth im Dezember 1842.

Anton Koszgleba,
Theaterplatz, Baron Sina'sches Haus Nr. 152.

Carl Zmály,
Parfumeriehändler „zur Braut,"

in Pesth, Waizнergasse im Parkfrieder'schen Hause, empfiehlt sein neu sortirtes Waarenlager von echt französischen und englischen Parfumerien, wie auch allen in dieses Fach einschlagenden feinsten Toilette-Gegenständen; besonders eine Auswahl schöner Cartonages zum Christtag und Neujahrgeschenken. Die von ihm erfundene Eieröl-Pomade, welche die Wirkung hat, jedes graue Haar in seine früher gehabte Farbe zurückzufärben, und da selbe wegen der besondern Bereitungsart kein Fettsauer enthaltet, so ist selbe dem Ranzigwerden nicht ausgesetzt, dahero selbst für eine geraume Zeit aufzubewahren, und als das beste Mittel zu empfehlen. Nebst der ganz echten Cocosnußöl-Sodaseife zu 24 kr. das Stück kann ich besonders die Savon superfin sous anglais; nebst einer Auswahl anderer fein parfumirter Seifen empfehlen. Auch ist beim Gefertigten das berühmte Waschwasser zur Erhaltung einer frischen Haut und zur Vertreibung aller Runzel frisch angekommen, und die Flasche zu 40 kr. C. M. zu haben. Ferner echte Havanna-Cigarren, französischer Champagner und Liqueurs, nebst den Geld- und Güter-Lotterie-Losen am 14. Jänner 1843.

Nicht zu übersehen empfiehlt Gefertigter ein approbirtes Mittel gegen alle Frostübeln, selbst wenn solche durch mehrere Jahre veraltet, in kurzer Zeit zu heben.

Carl Zmály,
Parfumer zur Braut.

Anton Ridl, *)
Spenglergeselle aus Linz in Oberösterreich,

wird von seinem Bruder wichtiger Familien-Ereignisse wegen, dringend aufgefordert, von sich Nachricht zu geben; auch wird Jedermann, dem dessen Aufenthalt bekannt ist, oder der in der Folge etwas Verläßliches über ihn erfährt, inständig ersucht, es dem Gefertigten gefälligst mitzutheilen.

*) Anton Ridl, Sohn des im Jahre 1824 verstorbenen k. k. Regierungs-Kanzellisten Franz Ridl, ist seit dem Jahr 1827 in der Fremde, 36 Jahre alt, klein, hat braune, etwas gekrauste Haupthaare, graue Augen, kleine Nase und einen sogenannten Blähhals. Gewiß ist es, daß er hierlands i. J. 1827 zu Kirchdorf beim Spenglermeister Kastner, in Mondsee bei einer Spenglerswittwe, in Steiermark im Frühjahre 1828 zu Cylli beim Spenglermeister Ott, und später in Tirol zu Trient in Arbeit gestanden ist, daß er von dort nach Venedig reiste, und daß er im Sommer 1829 in Ungarn zu Sümegh, und später zu Güns beim Spenglermeister Düpko Verdienst fand. — Nach einer ziemlich verläßlichen, jedoch unverbürgten neueren Nachricht soll Anton Ridl vor ungefähr vier Jahren in Petersburg beim Klempnermeister Hahnebaum gearbeitet haben, von dort nach Moskau, und über Warschau wieder nach Ungarn gegangen, und unter dem Namen „Bremer Roland" bekannt sein. Für jede sichere Nachricht verpflichtet sich, außer seiner Erkenntlichkeit noch zur Vergütung aller Briefporto- oder sonstigen erwiesenen Auslagen

Franz Ridl,
Kanzellist bei der k. k. Regierung von Oesterreich ob der Enns
zu Linz, Klostergasse Nr. 8.

Pesther Tageblatt 1842

Anzeige vom
Russischen Dampfbad.

Um dem vielseitig ausgesprochenen Wunsche, so wie dem mehrseitigen Bedürfnisse auch in der eigenen Wohnung ein Dampfbad nehmen zu können, nachzukommen, hat unterthänigst Gefertigter einen hiezu zweckmäßigen Apparat verfertigen lassen, welchen derselbe einem hochzuverehrenden Publicum hiemit anzuempfehlen die Ehre hat.

Unterthänigster
Joseph Scheibl.

Bestellungen beliebe man einige Stunden zuvor in der Alstergasse Nr. 30 im russischen Dampfbad zu machen.

Folgende Requisiten sind um sehr billige Preise zu verkaufen,

und in der Großhandlung des Moritz Blaß, im v. Ürmény'schen Hause, große Brückgasse, das Nähere zu erfahren.

Einige Hundert Rohrmatten, Decimalwage für 15—20 Ctn, ein Schleppwagen auf zwei Rädern, eiserne Axe und gut mit Eisen belegt, Breterwände mit Glasscheiben, Schreibtische, Briefkästen, Schriftenkasten, Tintenfässer, Lampen, Leuchter, eiserner Wandofen, Böcke, Weinleiter, kurze und lange Walzen, Rigel mit Eisen beschlagen, lange dicke Seile mit eisernen Haken, mehrere ganze Pfosten, Trichter zum Auffspritzen u. s. w.

Galanterie Gegenstände

geeignet zu
Weihnachts- und Neujahrs-Geschenken
in großer Wahl zu billigen Preisen empfiehlt

Jos. Guttmann et Comp.,
in Pest.

In großer Auswahl und zu sehr billigen Preisen empfiehlt zu
Weihnachts- und Neujahrsgeschenken
geeignete
Galanterie-Gegenstände
C. D. Walko,
zur Stadt Nürnberg, Waiznergasse, im Hause zum großen Christoph in Pesth.

Zu Weihnachts- und Neujahrsgeschenken

empfiehlt einem hohen Adel und hochgeehrten Publicum die
Modewaaren-Handlung
der
L. Koszgleba et Sohn,
unter dem Schilde „zur Hofdame," Anfangs der Waiznergasse, gegenüber dem neuerbauten gräfl. v. Nákó'schen Hause (vormals sieben Churfürsten), in großer Auswahl zu den billigsten Preisen

für Damen:

verschiedener Größe Seiden-, Plüsch-, Sammt-, Felpa- und Wattmull-Fischus, Sammt-Cravates, Seiden-, Sammt- und Plüsch-Echarpes, so auch jeder Größe Atlas-, Foulard und Merinos-Schürzen; ferner

für Herren:

schöne Sammt, Woll- und Seiden-Gilets, Atlas-, Ispahan- und Schafwoll-Halsbajadeure, echt gedruckte Seiden-Foulard-Sacktücher, jede Größe schwarze echte Mailänder, glatt und façonirte Halstücher und Chemisetten.

Die Wäschwaren-Handlung in Pesth,

Lur Stadt Padua, neben Herrn Wanko's Geschirrhandlung, zeigt achtungsvoll dem geehrten Publicum an, eine schöne Auswahl geeignet zu
Weihnachts- und Neujahrs-Geschenken,
sowohl für Herren als Damen.

Johann Hanner.

Großes Spiegellager.

Unterzeichneter macht ergebenst bekannt, daß er in seiner, über zwanzig Jahre in Pesth, in der Waiznergasse, bestehenden Glashandlung eine Auswahl von mehreren hundert Stück
Spiegel
von vorzüglicher Weiße, von der kleinsten Gattung an, bis zur Höhe von 96 Zoll fortwährend vorräthig am Lager habe, und diese mit den elegantesten verschiedenartigen Goldrahmen versehen, oder in politirten Holzrahmen, wie auch Plattenweise zu den äußerst billigsten Preisen verkauft — Nicht minder empfiehlt er sein
großes Glaswaarenlager
neu sortirt von feinster böhmischer Glaswaare aller Gattung.

Ignaz Giergl,
bürgerl. Glas- und Spiegelhändler.

Das neue Caffeehaus
„zur Stadt Paris,"

Windgasse, im Döring'schen Hause ist seit 18. d. M. eröffnet.

Der Unterzeichnete ladet das verehrte Publicum zum gefälligen Besuche höflichst ein.

Ed Duchange,
Director.

Lizitation.

Auf Anordnung des löbl. k. Pesther Wechselgerichtes wird hiemit bekannt gemacht, daß am 21. Dezember l. J. in der Lazarusgasse im Altersberger'schen Hause Nr. 1214 verschiedene Weubel des Joseph Wolf lizitando veräußert werden.

Andreas Heuffel,
Gold- und Juwelenarbeiter,

auf dem Rathhausplatz im Staffenberger'schen Hause Nr. 10 zu Pesth, gibt sich die Ehre die ergebenste Anzeige zu machen, daß er sich die neuerer Zeit im Auslande als ausgedehnter Industriezweig betriebene

Galvanometallotik

das heißt: die Kunst unedle Metalle mit edleren auf galvanischem Wege zu überziehen, vollkommen eigen gemacht hat, und sich bereits im Stande befinde, seine diesfälligen, die Zufriedenheit eines hochgeehrten Publicums verbürgenden Leistungen in schöner dauerhafter galvanischer Vergoldung und Versilberung jeder Art Geschmeide-Gegenstände, Eß- und Dessertbestecke, Tafel-Service-Effecten, Medaillen, chirurgische Instrumente ꝛc. ꝛc. zu auffallend billigen Preisen anbieten zu können, indem er sich in dieser Beziehung dem geneigten Zuspruch empfiehlt.

Heute ist große Vorstellung im
Circus Gymnasticus.

Eröffnung der Cassa 3 Uhr. — Anfang der Vorstellung 4 Uhr. — Ende 6 Uhr.

Erlauer Wein

von der besten Sorte ist in Bouteillen zu haben in der Material- und Spezereiwaarenhandlung des
Caspar Tschögl,
zur Fortuna am Rathhausplatz in Pesth.

Pacht- und Lizitations-Ankündigung.

Zufolge Beschlußes der Carl Seiler'schen Masseverwaltung werden am 29. d. M. Vormittag in den gewöhnlichen Lizitationsstunden in der Rauhwaarenhandlung des Gefertigten, Waiznergasse Nr. 17 zu ebener Erde im Hofe rechts, das
Carl Seiler'sche Fleischausschrottungsrecht verpachtet,
und Nachmittag desselben Tages in der Üllöerstraße im Heidenreich'schen Hause, zur Unmöglichkeit genannt, 3 Leiterwägen, 1 Kalesche und mehrere Zimmer-, Küchen- und Speiseeinrichtungen, gegen sogleich baare Bezahlung lizitando verkauft werden.

N. F. Ebne
Masse-Curator.

Wer

ganz ausgezeichneten Pecco-Thee zu haben wünscht, der kaufe sich bei Feldbacher et Comp., obere Donauzeile Nr. 2, eine Büchse um einen Dukaten.

Zu 24 kr. W.W. die Halbe

von dem vorzüglichsten
Carlowitzer Tropfwermuth
ist zu bekommen in der Spezereihandlung von
Liszka & Höffler,
Leopoldgasse, im Hause, zum blechernen Hut" in Pesth.

Milly- u. Apollo-Kerzen

sind zu den billigsten Preisen zu haben in der Nürnberger- und Galanteriewaaren-Handlung
„zum Brief."

Erdäpfel,

Oberösterreicher, bester Qualität sind Puttenweis im Färbermeister Kropf'schen Hause Nr. 58, untere Donauzeile, täglich Früh von 8 bis 12, Nachmittag von 2 bis 4 Uhr billig zu haben.

Die lithographische Anstalt
des
A. Vietoris
liefert jetzt 100 Stück Visit-Karten und kleine Adressen je nach der Größe von
40—48 kr. CM.
Pesth, Grenadirgasse.

20jähriger Sirmier Slivovitz,

so wie auch bester
Carlowitzer Tropfwermuth,
italienische Maroni,
Cremser Senf
sind zu haben in
J. Ch. Hassenstab's
Spezereihandlung zum schwarzen Hund am Servitenplatz in Pesth.

Maria Böhm,

an der Wiener k. k. Universität geprüfte
practicirte Hebamme,
macht hiemit die geziemende Anzeige, daß sich bereits allhier etablirt habe, und ihre H in jeder Art Geburt um so mehr einem ho Adel und verehrungswürdigen Publicum zubieten sich erlauben kann, da sie mit den sten Zeugnissen versehen ist. Wohnt in der poldstadt, zwei Adlergasse Nr. 254 im 1. S

Ein Fräulein,

welches in der französischen und deutschen Sp che, so wie in allen wissenschaftlichen Lehrg genständen, wie auch im Zeichnen und schön Handarbeiten Unterricht ertheilet, wünscht b einer Herrschaft als Erzieherin placirt zu werden. Das Nähere beim Stephan Sztroiny, beeid. Advocaten, Kerepescher Straße Nr. 11 zu erfragen.

Zu **1** fl. **6** kr. C. M. kleine Bouteille,
zu **2** fl. **30** kr. C. M. große Bouteille vorzüglich guter
französischer Champagner,
echter Jamaica Rum,
feinster Perl- und Pecco-Blumenthee,
feinste Punsch-Essenz,
neue ausgesuchte Datteln
Malaga Trauben,
neu französ. Mandeln in weißen Schalen,
ausgelöste wälsche Haselnüsse
sind zu haben in der Spezereihandlung von
Liszka et Höffler,
in Pesth, Leopoldgasse im Hause zum blechernen Hut.

Fremden-Anzeige.

Königin v. Engl. HH. Poleter, Kaufmann, Simony, Grundherr. — Graf Wenkheim.
Gold. Adler. HH. Talliány, Gosztolányi u. Kiss, Grundherren.

Herausgeber und Verleger Gustav Heckenast.

Heuffel Adolf M.D.K.

A Vámház téri / Ma Szabadság/ híd hídfőinek rendezési terve /1894/

Preisich Gábor: Bp. városépitésének története a kiegyezéstől a Tanácsköztársaságig Bp. 1964. 74.l.

Heuffel (Häufl) András

Szül.: Bösing (Pozsony) 1813., mester. Bazinból költözött Budapestre. 1841. V. 23-án mester. 1843-ban műhelye a Rathausplatzon volt. 1864-ig említve. *Inasa:* 1842. V. 1. Haller Gyula.

Művei:

Keresztelőérem-foglalatok
1864-es évszámmal jelezve
M. Nemz. M.

Irodalom:
BFL IX/14 Meisterbuch 184. V. 23.; Horváth H.: I. 251. p.; Wegweiser 1843.; Kőszeghy; A. B.: 45. p.

Pest-Buda 1977

Heuff (Häufl) András

ötvös

Barmból, szül. 1813.
1841-ben mester lett
Pesten, 1860-ban még
szerepel.

Horvath Szentpéteri

253. l.

Heuffel András

nevét említi

R.Rév Sándor: Pest-budai iparművészek /Mozaik a főváros múltjából/ - Budapest, 1971. lo.sz. 42. l.

Heugell Stephan
breslaui ötvös

l.

Schürer-Wiese
112., 244. l.

mi

A Müemlékek

gának.

JH

Heuger Lőrinc, Kőmiveszegéd,
1778. Pozsony.

Pressburger Zeitung
1778., 9. sz.

Pozsony. Heuger Lörnic, könnüvessegeál,
1778.

Pressburger Zeitung
1778, 9. sz.

HEUGER, Lorenz, pozsonyi kőművesmester

L.H., Maurergesell, 5 éves lánya meghalt (1778, 9. szám, 81)

—

L. Heucher, Maurer, 7 éves lánya meghalt (1778, 4. szám, 81)

Preßburger Zeitung
(Jentsch)

Neumann Sándor

építész

szül. Győr 1888.

okl. nyert 1910

Névjegyz. Műegyetem 91.

D Heüman G. D.

— rézmetsi

1

Váci Mur. lajstr

212. l.

a. Ála kiberetvált s középütt elválasz-
sszú. Ingének s kettős eleji kabát-
dó kissé kilátszik, gallérja lehaj-
élíratai a kép alatt három sorban:

Ottó

ai országos közegészségi Tanács tagja,
m. elme és ideg gyógyintézet főorvosa."
„Sorna"
tvérek Budapesten."

lak nagysága 16.8 cm.

himai papirosson,

° 50.

M. D. K.

HEUNEMANN, Caspar

Vogel aelmanarottje 1802

Z. S. Vogel 205.

MDK

Heumann Mór

ebédlőbutor

Diener-Dénes: Magy. Iparm. Társ. karácsyonyi kiáll. Magy. Iparmüv. 1899.

10 l.

Heumann Nándor MDK

Eszmei pályázat az uj Nemzeti Szinház elhelyezéséről. repr.

Épitészet és Iparmüvészet 1911-12.7.o.

MDK

Heumann Nándor építész

Eszmei pályázat az új Nemzeti Színház elhelyezéséről. Repr.

Építészet és Iparművészet, 1911. 7.lap

MDK

Neumann Sándor, ép.
szül. Győr, 1888-ban

oklevél kelte: 1910

" száma: 4603

A m.kir. József Műegyetemen okl.-t, absolut.-t vagy okl.-honositást nyert épitészek névjegyzéke. 1873-1928-ig. II-M. 1931 jan.15. 17.l.

Heuraffel Kristóf

ács és rege-
mentaldkvató
1617-ben hára vok
a bástyasoron
Győrben

Vitt Győr

152. P.

28" 23"
27 . 21

Heusler

budai órás készítette
az alábbi templom
órájáit. (1859 ~~[illegible]~~
1858)

Vadász Ede:

A pesti zsidótemplom
első ötven évi. Pest,
1909. 10-l.

minta czatolom és egyben van szerencném legutolsó utam számláját szíves további eljárás végett tisztelettel ide czatolni.

Kérem mély tiszteletem nyilvánítását fogadni

alázatos szolgájától

[illegible]

Heusler Martin

és „Frautliger Gregor nyomtatták Hogent Thomas: Chronologiae historiae etc." című művet "Nagyszebenben 1576-ban.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473–1600. Budapest, 1971

3721

Heusler Martin /?/

nyomtatta „A három ifjú tűzes kemencébe vettetése" cimű művet Nagyszebenben 1575-77 között.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc szb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473-1600.
Budapest, 1971

371 l

Heusler Martin

és Wintzler Martin nyomtatták „Schesaeus Christian: „Imago seu typus etc" című művet Nagyszebenben 1575-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473–1600.
Budapest, 1971

3681

Heusler Martin

és Frantliger Gregor nyomtatták „Gebet eines Kraucken" című művet Nagyszebenben 1576-ban.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473-1600.
Budapest, 1971

3711

Heustek Martin

---

nyomtatta Juliciusz magyar nyelven
etc. cipsu" művet Nagyszebenben 1575-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc ált.: Régi
magyarországi nyomtatványok 1473–1600.
Budapest, 1971

3678

Heusler Martin

---

nyomtatta „Ephemerides coelestium etc"
című művét Nagyszebenben 1575-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc közl.: Régi
magyar országi nyomtatványok 1473–1600.
Budapest, 1971

367

Heusler Márton, nyomdász

– Szebenben. Nem tudott megélni, Vásszal próbálkozott, 1575-ben Wintzler Mártonnal, 1576-ban Frantliger Gergellyel

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története II.k. Bp.1967. 110.l.

Heuter János

A holicsi gyárban dolgozott mint kékfestő.

Pr. Breslyánszky Ilona,
Ismerd meg a kerámiát, Bp. 1966, 99 l.

Aleuter János

holicsi kèkfestő

P. Breslyánky Ilona: A kerámia és a porcelán története
99 s. Bp. 1966

Hennen Sándor

holicsi festő

P. Brestyánszky Ilona: A kerámia és a porcelán története
99-o. Bp. 1966.

mdk

Heuter János grafikus

munkái „meggyőzőek".

ábrák a 32. l. Metrimpero

Lengyel Lajos: Külkereskedelmi Propaganda-
nyomtatványainkról

Magyar Grafika, 1961. 5. évf 1. sz 17. l.

MK

Heuss Heinrich

Rézkarc: /Buda Ostroma 1686/
Szövegillusztráció.
Hinrich Heuss excud Hamb.

56.o. 151. szám.

/dr.Kelényi B.Ottó/: Buda és Pest grafikus ábrázolásai a visszafoglalás korában.1683-1718. 86 o.16 repr.

Bp. 1937.

MNK

...: Grundriss der Stadt und Vestung Ofen...
im Junio Ao 1686 belaegert..."
Heinrich Heuss excud. Hamb.

Buda látképe északi madártávlatból.

49.o. ~~I/B~~ 126. szám.

/dr.Kelényi B.Ottó/:Buda és Pest grafikus ábrázolásai a visszafoglalás korában.1683-1718. 66 o. és 16 sell. Bp. 1937.

Heuss, Heinrich

Rézkarc

Heusler Márton

nagyszebeni nyomdász

1575.

l.

Gulyáskönyvny

48. l.

sind, den in der internationalen Kon
Kunst zu bestimmen.

Die menschliche Kultur und die
denden Künste und die Kunstdenkm
dass unserer Meinung nach jetzt die
weiteren Zerstörungen Einhalt gebie
„Landeskommission der Kunstdenkm
Welt durch Vernichtung ungarischer
Vertrauen an die ausländischen Sch
zeugung, dass sie Verständnis und U
und der menschlichen Kultur darum
Protestwort erheben gegen die Wiede

Wenn die Verletzung des Autor
eine Rechtsusurpation ist und der
strafbar, wenn ein Kunstwerk durch
Eine solche Rechtsnorm wäre das Zu
jeden gebildeten Menschen längst a
verurteilende Tat ist.

Es ist daher ein berechtigtes Int
von Schiedsgerichten, oder durch die S
Rechtsnormen, sowohl vom Gesichtsp
geschehen möge, was vom Gesichtspu
Werte, sowie der Rechte der Minorit
wendig und zweckdienlich ist. In dies
Schwesterinstitutionen.

Im Namen der ungarländischen
Budapest, im November 1921.

Mit vo

Heusler Márton

Könyvnyomdász

XVI. sz

l.

Kertész nyomtatott

112. l

...tram!

...el jelentem, hogy a mausóleu-
...lül 1 vagy 2 métermázsa vörös
...mausóleum tetejének ólommal

Fleischer Márton
nyomdász

l.

Könyvkiáll. emlék

145. l

DEBRECEN SZ. KIR. V

68/1941

.....Dm. sz.

A Müemlékek Orsz

Tekintetes Ve

F. hó 10.-én kelt
mellékelve megküldeni a Déri
Lajos: Fáy János c. füzetet,
zeum kiadványait, továbbá az
nyát. Előbbi összes kiadvány
számolni, azonban az uj Veze
lévén, annak ára fejében 3.-

Prospektus

Hunter János:
Katalinkitius
labor

1963

Prospektus

Heater Lajos:
Derivatograf,

1963. M. H. Hrch.

Prospectus

Heuter János:
Malomipari gépek

1963, M. H. Arch.

prospectus

~~Heuter János~~
Metrimpce.

1963. M. H. Hsch.

Prospekt tus

Heuter János:
~~Budavol~~

1963. M. H. Arch.

Prospektus

Hunter Janos:
Bereyvatograph
(Metrium rel)

1963. M. H. Arch.

Prospektus

Heuter János
„Glühlampa"
(Kiü. nev.)

1963

prospektus

Kenter János:
Kompleks,

1963. M. H. Arch.

Prospektus

Kantor János:
Laboratoria mi
mű nevek,

1963. M. H. Arch.

Sajtógrafika

Hen ter János:

Technoim pex,
kiül. not.

1963.

Sajtógrafika

Heuter János:
Metrium Pec

1963.

Tajtě grafika

Kcetér János:
Metrimpex

1963

Röplap

Heuter János:
DK - 50 D (Mojüst)

1963.

Rö plap

Hcu ter János:
Öurekodó dömper

1963.

Röplap

Heuter János:
Sterco crösitő
(Ant. Ker.)

1963.

Heuss, Heinrich

l.

Kel Bpgrafähr

126, 151. sz

Heuss, Heinrich

l.

Bpgrafabr

126.151 sz.

Heuss, Heinrich

verm

l.

Budavrúraf 1936

23 l.

MŰEMLÉK I ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA
238 10 17 szám
Erk. 917 évr. 36 14. n.

a tárca { főkönyv 75/a köt. 12 lap 3 tételén
számlakönyv ..... köt. ..... lapján.

Az utalványozott összeget a vallás és közokt. minist. számvevőség XIII. osztálya (V., Báthori-utca 12. sz. III. em. 18.) számfejti

A vall.és közokt.m.kir.minis
kelt és a IX.ker.állampénztá

A Műemlékek Orsz
IV-ik kötete pótlólagos kö
/:212:/ K 96 fillér enged
tárt, hogy ez összeget a M
nek hivatalos nyugtájára,
fizesse ki s tárcám fent m

Heutsch Janos Gottfried

győri ötvös

l.

Győrvárosi kiáll. 1943

31. l.

Cukortartója repr

a Elpek kozott

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

Johann Gottfried Heutsch ötrös-
mester

Győri Szemle 1934. 438.

Cikk a győri ötrösötről

Hentsch János Gottfried ötrös-
mester

Győri Szemle 1942. 46.

Egy ismeretlen győri ötrös remek-
mű

Heügl Ferenc.esztergályos

Győrben polgárjogot nyert:1770.jun.6.Egyházasfalúból jött.kath.Taksa 24 Ft./Album Neo-Civium 1743-1878/.100.o

Lengyel Alfréd: Sopronmegyei családnevek Győr város polgárkönyveiben. 97.old

Soproni Szemle,Helytört.Folyóirat.XII.1958.Sopron

Hevele Menyhért, építész,

1781.

lásd Hefele M. helyesen

Pressburger Zeitung

1781, 90. sz.

JOSEF HEV, vésnök

748.-Jubileumi ünnepi felvonulás emlékérme.1908.Ezüst. E/.mellkép b.szecessziós levelekágak között.VIRIBUS UNITIS.-KAISER JUBILEUMFESTZUG JUNI.1908.H/.középkori tornász lóháton,lobogós lándzsával.Vésnök:Josef Hev. 35 mm.Keskeny feket-sárga szalagon. 369.old.Kép 371.old

BÁNKI VAJK EMIL: Rendjelek,kitüntetések a magyar történelemben /XVIII.folyt/ 368.old.

AZ ÉREM,Közlemények az éremgyűjtés köréből.XXII.évf. ------- 1966. 37-38.szám. Bp.

JOSEF HEV, vésnök

748.-Jubileumi ünnepi felvonulási emlékérem.1908.Ezüst E/.mellkép b.szecessziós levelek,ágak között.VIRIBUS UNITIS.-KAISER JUBILEUMFESTZUG JUNI 1908.H/.Középkori tornász lóháton,lobogós lándzsával.Vésnök:JOSEF HEV. 35 mm.Keskeny fekete-sárga szalagon.-369.old.Fekete repr. 371.old.

BANKI VAJK EMIL: Rendjelek,kitüntetések a magyar történelemben /XVIII.folyt/ 368.old.

AZ ÉREM,Közlemények az éremgyűjtés köréből.XXII.évf. ------- 1966. 37-38.szám. Bp.

Hevele l. Hefele

M. kir. postatakarékpénzt. chequeszámla 6330.
TELEFON 150–72

KÖNYVES KÁLMÁN MA
BUDAPEST

Szépmüvészeti Muzeum tekin

Jelen sorok átadójával
reprodukálás céljából Bécsbe akar
Sziveskedjenek a mellé
egyezését rávezetni, és ezt rövid
sürgös.

Szivességükért elöre b

HEVELE s. HEFELE

Hevenessy Gábor jezsuita atya, ɨ
4o táblából álló "Parvus Atlas Hungariae"
17.sz.

Kogutowitz Lajos: A m.térképészet multja, jelene és jövője. Bp. 1929. 16 l.

Hevenessy Gábor

l.

Kogumagyetrép

15. l.

Öskori telep, Kozluk-völgyi (Versecz)

VII. 164

mdk

Hevenesi Gábor

magyar szenteket egybefoglaló munkájában az első kép (1692 ből)

Szent István

párnára fektetve ajánlja fel a királyi jelvényeket 4. kép

Hoffmann Edith: A Felajánlás a Szent István áb-rázolásokon

180–181 l

HEVENYESI GYÖRGY, csutorásmester

A veszprémi csutorás mserege névsora 1722-1891.

62.-Hevenyesi György: Első adat 1863
Utolsó adat 1869
Remekel/beáll/ 1863
Vice-céhmester 1873
Céhmester 1869
Notárius, jegyző 1879
Katona, beáll

259.old.

BARTÓCZ JÓZSEF: A veszprémi csutorasok 241.old

A Veszprém Megyei Muzeumok Közleményei, 10. 1971
Veszprém, 1971

HEVENYESI GYÖRGY, csutorásmester

A Csutorás Társulat elnöke volt az 1860-70-es években. Illikman György nek a Társulatba való belépésekor 1889-ben is. 242.old. 12.jegyz. 261.old

BARTOSZ JÓZSEF: A veszprémi csutorások 241.old

A Veszprém Megyei Múzeumok Közleményei, 10. 1971
Veszprém, 1971

HEVENYESI GYÖRGY, csutorásinas

Már, 1837-ben az inasok szerződtetése is sorban megy, az inast a soron következő mesterhez rendelik. "Mindhogy az inasi sor Horváth Sándor mestertársunkon van" nozza rendelik Hevenyesit./ A veszprémi csutorások nagy protoculuma, 133./.- 250.old. 60.jegyz

BARTÓCZ JÓZSEF: A veszprémi csutorások 241.old

A Veszprém Megyei Muzeumok Közleményei, 10. 1971
Veszprém, 1971

HEVENYESI GYŐRGY, tobakmester

1825-ben 2 mázsa tiszta szömörcéért aratott Hollósy Mihálynak Rezi János "tobakmesterségben dolgozó napszámomos". Az előző évben Tósoki Józsefnek Hevenyesi. Mind enynyiért szegődtek el szömörce aratónak. 206.old. 153.jegy

NAGY LÁSZLÓ: A veszprémi tobakok egy bőrkikészítő kismesterség és művelői a XVIII-XIX.században 189.old

A Veszprém Megyei Muzeumok Közleményei, 10.
Veszprém. 1971

mdk.

Hever Antal

akadémiai tanár

épitette 1892-ben a város megbízásából a nemrég lebontott romantikus sziget fürdőt (55. kép)

Keszthely Műemlékei 1962, 133. l

mdk

Hever Antal és Scládl János

akadémiai tanárok

tervezték a Mezőgazdasági Akadémia

későeklektikus épületét. Építése átnyúlik

a 20. sz. ba

Keszthely Műemlékei 1962, 133.

Hevér László

Rozsák, 25 f
Szénás szekér, 15 f
Mezőn, 25 f
Szénás szekér 25 f,
Hortobágyi csikós 20 f
Csikorok, 20 f
Szarvasok, 25 f
Gyűrella-tér (Szegeden) 20 f

Szeged 1934

95. fr. 1872.

erk: 2/10.

Hevér

Szerepel a Szegedi Képzőm.Egyesület tárlatán.

Szegedi Uj Nemzedék, 935.IV.14.

Hevér László

Művével nemzet a szegedi képzőművészeti Egyesület nagy Tárlatán.

Szegedi Új Nemzedék, 934, XI. 18.

Hevér László

Szegedi Képzőművészeti Egyesület tárlatán Szegeden miniatűrjeivel szerepelt.

Sz.U.N. 934.IV.1.

fessor, war in früheren Jahren als Maler geschätzt, geriet jedoch später fast ganz in Vergessenheit.

Hevesi, Alexander, Kunstschriftsteller, geb. 3. Mai 1873 in Nagykanizsa, wurde an der Budapester Universität zum Doktor der Staatswissenschaften promoviert, setzte dann seine Studien an der philosoph. Fakultät fort und erhielt 1901 das Diplom eines Professors der französ. Sprache und Literatur. Nach einjähriger Professorenwirksamkeit wurde H. als Regisseur an das Nationaltheater berufen, an selbem später zum Dramaturgen befördert und 1912 zum Oberregisseur der Budapester kön. Oper ernannt. Seit seiner Studentenzeit war H. Mitarbeiter ungar. Revuen und Tageblätter, in denen er belletrist., ästhet., kritische und kunstgeschichtl. Beiträge veröffentlichte. Als Dramaturg des Nationaltheaters übersetzte H. zahlreiche Werke der Weltliteratur für diese Bühne, so *Schillers „Räuber"* (1896), *Dumas' „Kean"* (1897), *Shakespeare's „Antonius und Kleopatra"*, *Molière's „George Dandin"*, *„L'avare"*, *„Les precieux"*, *Wilde's „Drei Märchen"*, *Heyermann's „Ghetto"* (1903), *„Hoffnung auf Segen"* (1903), *Balzac's „Eugenie Grandet"* (1904), *Hauptmann's „Rose Bernd"* (1906), *Shaw's „Der Arzt am Scheidewege"* (1908), *„Die Bekehrung des Kapitäns Brassbound"*, *„Man kann nicht wissen"* (1912), *„Maître Pottlin"* (1912) u. m. a. Von ihm stammen auch die Übertragung der Operntextbücher des *Troubadour* (1912), *Entführung aus dem Serail* (1913), *L'enfant prodigue* (1913). Originalwerke: *Dráma és szinpad* (Drama und Bühne, ästhet. Studien, 1896), *Klára—Az ismeretlen* (Klara—Der Unbekannte, 1897), *Az előadás művészete* (Die Kunst des Vortrages, 1908), *A szinjátszás művészete* (Die Schauspielkunst, 1908), *Az apja fia* (Der Sohn seines Vaters, Komödie, 1912).

Hevesi, Edmund, Volkswirt, geb. 1855 in Heves, gest. 1908 in Budapest, begann seine praktische Laufbahn im Bankfache, kam 1878 in den Dienst der Österr.-Ungar. Bank, bei der er es stufenweise zum Leiter der Budapester Hauptanstalt brachte. Seit 1892 war H. geschäftsführender Direktor der Pester Vaterländ. Ersten Sparkasse. Auf schriftstellerischem Gebiete erwarb sich H. als volksw. Mitarbeiter des *Pester Lloyd* und des *Tresor*, sowie mit seinen Vorlesungen über volksw. Fragen einen Namen.

Hevesi, Emerich, medizin. Schriftsteller, geb. 17. Sep. 1867 in Tihany, absolvierte die medizin. Studien an der Kolozsvárer und Wiener Universität und erhielt 1892 das Doktordiplom. 1893 war er an der Klinik der Kolozsvárer Universität als Praktikant, als Assistent, Professor-Stellvertreter und als Adjunkt tätig. 1903 wurde er als Privatdozent der orthopäd. Chirurgie habilitiert, 1910 erhielt er den Titel eines a. o. Professors. Seine wissenschaftl. Arbeiten erscheinen in den in- und ausländ. Fachblättern.

Hevesi, Josef, Schriftsteller, geb. 15. März 1857 in Fegyvernek, absolvierte die philosoph. Fakultät in Budapest und trat als Mitarbeiter in das Tageblatt *Közvélemény* ein. H. war aber auch ständiger belletrist. Mitarbeiter fast aller hauptstädt. Blätter. Im Jahre 1879 erschien seine erste Gedichtesammlung *Ibolyák* (Veilchen) in Buchform. Seither vergeht kein Jahr, in

und entfaltet auch sonst als Mitarbeiter zahlreicher konfessioneller und pädagog. Revuen eine äusserst rege Tätigkeit, die vorwiegend eine moderne Reform des Religionsunterrichtes in den Mittelschulen und die Popularisierung pädagog. und lebensphilosoph. Probleme bezweckt und ihm mit Recht den Ruf eines liberal gesinnten, fortschrittlichen modernen Theologen u. Pädagogen gesichert hat. Selbständige Werke: *A gyermek és ifjú példaképe* (Das Lebensvorbild des Kindes u. des Jünglings, 1896), *A Bibliai Olvasókönyvről* (Über das Biblische Lesebuch, 1899), *Vallásoktatás a középiskolák felsőbb osztályaiban* (Der Religionsunterricht in den höheren Klassen der Mittelschulen, 1900), *Bibliai Olvasókönyv* (Biblisches Lesebuch, 1904), *Keresztyén vallástan* (Christl. Religionslehre, 1909), *A keresztyén egyház rövid története kor- és életrajzokban* (Kurze Geschichte der christl. Kirche in Zeitbildern und Biographien, 1910), *Útmutatás a középfokú iskolák ág. hitv. evang. vallástanitási tervéhez* (Wegweiser zum Plane des evang. Religionsunterrichtes in den Mittelschulen, 1912), *A modern haladás és az evangeliomi keresztyén világnézet viszonya különös tekintettel az iskolai nevelésre* (Das Verhältnis des modernen Fortschrittes und der evang. christl. Weltauffassung, mit besonderer Berücksichtigung der Schulerziehung, 1913). Seine im Manuskript befindliche Arbeit: *Korunk és az evangelium* (Unsere Zeit und das Evangelium) wurde von dem ev. Kirchendistrikte jenseits der Donau preisgekrönt. Unter der Presse befinden sich die Werke: *Az evangeliomi keresztyén felfogás* (Die ev. christl. Auffassung) und *A családi és az iskolai nevelés összhangja* (Die Harmonie der Erziehung in der Familie und in der Schule).

Hetyei, Gabriel, Pädagoge, geb. 26. Juni 1843 in Bodmér, gest. 21. Juli 1894 in Budapest als Direktor der Dévaer staatl. Lehrerpräparandie. Seiner Initiative verdankt die pädagog. Zeitschrift *Magyar Tanitóképző* ihre Entstehung. Er war auch als Jugendschriftsteller geschätzt; seine Gedichtesammlung: *Gyöngyvirágok* (Maiglöckchen, 1892) bildet eine willkommene Bereicherung aller Jugendbibliotheken.

Heuffel, Johann, Botaniker, geb. 1800 in Modor, gest. 1857 in Lugos, war als Botaniker über die Grenzen Ungarns bekannt. Bedeutendere Werke: *Plantarum hungaricarum aut non minus rite cognitarum decas I. et II.* (1835), *Beiträge zur Kenntnis der in Ungarn vorkommenden Arten der Gattung Quecus L. mit im Herbst fallenden Blättern* (1850), *Sertum plantarum novarum* (1853), *Über einige verwechselte Arten der Flora Ungarns* (1854), *Diószegia, eine neue Pflanzengattung* (1854), *Enumeratio plantarum in Banatu Temesiensi sponte crescentium et frequentius cultarum* (1858, nach seinem Tode erschienen).

Hevenesi, Gabriel, Jesuitenpater, geb. 1656 im Komitat Vas, gest. 1715 in Wien, schrieb mehrere Andachtswerke, erwarb sich aber um die Wissenschaft hauptsächlich durch seine grossartige Handschriftensammlung ein bedeutendes Verdienst. Diese 128 Foliobände starke Sammlung verwahrt die königl. Universitätsbibliothek und bildet eine der namhaften Quellen der ungar. Geschichtsschreibung.

Heverdic, Franz, Maler, geb. 10. Dez. 1841 in Budapest, gest. 27. Nov. 1910 als Gymnasialpro-

Heverdle Ferenc

2 /

MAGYAR MUVESZET

1928. 400

Doszkár János és Ferenc

Háztatarozási, építési és átalakitási
vállalata

Budapest.

Iroda:
IV. Veres Pálné u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton u. 3/B.
Telefon József 8-53.

Heverdle Ferenc

Mária memybe-
nenetelt c. képe
repr. –

Magyar Géniusz

1899. márc. 12

Muv.

C. 64

1 köt. 8°

Czobor

Béla dr.

Az egyházi öltönyökről.

Felolvastatott a Szt.-László-Társulatnak
MDCCCLXXXI. évi september hó 27.-én
Budapesten tartott közgyűlésén

Heverdle

l.

Lykanemzromantika

116r159. l.

Heverdle Ferenc

ferto

1841 – 1910

Krück I. 493.

Sabinus II. 88.

1903 VIII. 14.

~~Budapest.~~

Miniszterhez. Felterjesztés br. Miske bálmán [illegible] tárgyában [illegible] zerbei rénben [illegible] A főfelügyelőség törekvései ~~megegyezvel br. Miske~~ ~~terveivel de ezeknek~~ rénben keresztülvitelig nem ~~teljesíthető~~ [illegible] (143/903)

~~egyattal elintéve 77/903~~

Heverdle Ferenc

akad. festő
ny. főgimn. tanár
Bpest.
1858/9. az alábbi
iskolában tanult.

Jánosi II. ker. ~~[illegible]~~ reálisk

105. l.

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi minisztertől.

594/1940. szám.

A Műemlékek Országos Bizottsága tek. Elnökségének,

Budapest,

IX.Hőgyes Endre-u.10.

Hivatalból.

olgálati ügyben

Heverdle Ferenc

wód

Mill. 1841 Budán
+ 1910. nov.
27
Bpest

Incze. Magy. Müvészeti
Almanach 1912
140 l.

..... nevü munkás igazolta

.....

a müvezető aláírása.

élyezem:

.....

vagy helyettesének
áírása.

— Endrényi Imre, Szeged.

Heverdle Ferenc

festő

Budáról, 1861-ben

19 éves.

lása Fleischer Bées. 57-l.

Doszkár János és Ferenc

Háztatarozási, építési és átalakitási
vállalata

Budapest.

Iroda:
IV. Veres Pálné-u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton-u. 3/B.
Telefon József 8-53.

Heverdle Ferenc

l. Egyházm. Lap

1882. 216 l. 217 l.

153 dz. ér. k. matrícula 21 jún.

1904

153 IX-hoz
1904

A vall. és közokt
25-én 16261 sz.a.kelt s a IX.ke
letének másolata:

A geczelfalvi ág.hitv.ev.templo
4060 kor. 40 fillért / négyezerh
gedélyezvén, utasitom az állam e
kek Orsz.Bizottsága elnökének hi
lás kötelezettsége mellett fizes

HÉVERDLE *Ferenc*, festő, * Buda 1841, † Budapest 1910 nov. 28. Ugyanitt tanult, azután hosszú ideig az ungvári gimnázium rajztanára volt. A Műcsarnokban 1884-től genreképeket (Vendég van, Csend a háznál, Az új testvér stb.) állított ki. Kitűnően jellemzett arcképe Roskovics Ignáctól a Szépművészeti Múzeumban van.

Lg I 458 l

Oláhok III. 182.

Heverd

festo

1, Legyen világosság. A szegedi képzo
művészeti egyesület 1903. kiállitásán
megvette Regdon Sándor. Szeged

Művészet, 1903. 353.

Haverdle Ferenc

irod
z

Thieme-Becker
XVII. 12. l.
(Lyka)

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Heverdle Ferenc

+ 1910. nov. 28.

69 éves Eorába

Budapesten

Irád

Rajzoktatás

1910. 324 l.

..... *műhely.*

főnökség!

..... hó..... n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... szamu .....

m.

évi ..... hó.....

.....

sajátkezű aláírás és munkásszám.

Heverdle Ferenc

rajztanár

Ungvár

l.

Lykaköröm

115. l.

Heverdle Ferenc

Ungvár

Műszaniok
1894/95. téli kiáll.

Aequatores monetae V. 256.

mlálo

94

Hevesdle Fsene

1884. Ungvár festő.

1. Vendég van: Olaj f. 200 ft.
2. Ctend a háznál. Olaj f. 200 ft.

Képes tárgymutató az o. m. Képzőmův. társulat 1884. évi őszi kiállításahoz. Bpest. 1884.

Haverdle Ferenc

Ungvár

1894-95, tél. E.

Missarnok

Czigányok

974. Flamand festő a XVIII. századból

Heverdle Ferenc

Ungvár látképe,
1880.
A város tulajd

Iml

Ungvár látképe a
cholnyai dombról
39 X 72 1868.
Marina Gyula tulajd.

u. o.

A Magyarországi

PROHÁSZKA KÖRÖK

alakuló ülése 1935. október 2-án, (szerdán) délután $^{1}/_{2}5$ órakor a SZENT ISTVÁN-TÁRSULAT díszter-mében. (Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 28. szám.)

Felelős kiadó: Kézai Béla. Stephaneum r. t. Budapest.

1881-ben gymnasiumi rajztanár Ungváron s az ugyanezévi ungvári mükiállítás végrehajtó bizottságának tagja.

Képzőmüv. szemle 1881. 142. l.

1881. ungvári mükiállítás

Désy Ferencz és az öreg Plotényi archépli. Aronkivül számos eredetikép és tekerült másolat. Az ungvári mükiállítás leteritése körül sok érdemet szerzett.

u-o. 1881. 157.

F. LAING (skót).

1. Az invalidusok dómja Párisban (Eaux fortes en couleurs). Ára 60 korona.
2. Nôtre Dame (Eaux fortes en couleurs). Ára 60 korona.

SERRIER (Páris).

3. Tájkép (Eaux fort en couleurs). Ára 60 korona.
4. „ „ „ „ „ „ 60 „

FANTIN LATOUR (Páris).

5. Götterdämmerung (lytografia). Ára 60 korona.
6. Tannhäuser. „ „ 150 „
7. A paradicsom. „ „ 60 „

COMTE TOULOUSE LAUTREC (Páris).

8. Vacsora Londonban (lytografia). Ára 25 korona.

E. van MUYDEN (Genf).

9. Tigris a tóparton. Ára 60 korona.

B. KLENE (hollandi).

10. Pasteur arczképe (lytografia). Ára 40 korona.

E. van MUYDEN (Genf).

11. Majom-tanulmány (rézkarcz.) Ára 30 korona.
12. Oroszlánpár „ „ 35 „

F. BRAQUEMOND (Páris.)

13. A gall kakas (rézkarcz.) Ára 85 korona.

WILLETTE (Páris.)

14. Pierrot és Pierrette (lytografia.) Ára 45 korona.

PAUL HELLEU (Páris.)

15. Bujósdi (rézkarcz.) Ára 60 korona.)

JEANNIOT (Páris.)

16. A Monceaux-parkban (eux fortes en couleurs.) Ára 85 korona.

Heverdle Ferne

Neuwerth halm. Neuwerth.
graf. Riall. 1900.

PUVIS DE CHAVANNES † (Páris.)

17. Női fej (lytografia.) Ára 40 korona.)
HERMAN PAUL (Páris.)

18. Felhivás keringőre (lytografia.) Ára 20 korona.
DE LA GANDARA (spanyol.)

19. Előkelő nő (lytografia.) Ára 30 korona.)
PAUL RENOUARD (Páris.)

20. A dajka (eaux fortes en couleurs.) Ára 30 korona.

BRANDL GUSZTÁV: (Sopron.)

21, 32, 33, 34 és 35. Az éj rejtélyei. (tollrajzok.) Drbja 60 kor.

22. HEVERDLE FERENCZ: „A talmudista" (vizf.) Ára 400 kor.

ANTOINELLE DESAILLE (Páris.)

23. A lépcsőn (eaux fortes en couleurs.) Ára 30 korona.
LACAULT (Páris.)

24. A szakitás (rézkarcz.) [Dr. Ráth István úr tulajdona.]
ANTOINELLE DESAILLE (Páris.)

25. A fátyol (rézkarcz). Ára 30 korona.
R. DE OCHOA (spanyol.)

26. Nő a széken (pointe sèche en couleurs). Ára 30 korona.
ANTOINELLE DESAILLE (Páris.)

27. A czigarett (eaux fortes en couleurs). Ára 30 korona.

28. A nagy kalap „ „ „ „ „ 25 „
TOULOUSE LAUTREC (Páris.)

29. Loie Fuller (lytografia.) Ára 20 korona.
WILLETTE (Páris.)

30. Meglepetés (lytografia). Ára 40 korona.

HEVERDLE Ferenc festő

Ungváron volt rajztanár, Szu.-ban található
Zepiről

Rózsa [rec]

Müvtört.Ért. 1989 1:4 167

Österreich im Europarat 1956 - 1986 :
Österr. Akad. der Wiss. Phil-His
Wien : Verl. der Akademie
1988

370 (M)
Quellen zur Geschichte des Barocks in
Schönborn : 1. Teil : Die Zeit des Erz
Veröffentlichungen der Gesellsch
Augsburg : Benno Fisler
1931

371 (M)
Repertorium der Kirchenvisitationsakte
Spätmittelalter und frühe Neuzei
Stuttgart : Klett-Cotta
1987

372 (M)
Romreise eines schlesischen Priesters
Res Matthesiana ; 6
München :
1989

MDK

Heverdle F., festő.

A végtelenség. Of.

Nemz. Szal. - Karácsi. Kiáll. 1898-99, dec. 16 - jan. 20. - Tm.

MDK

Heverdle F.

Talmud. Of.-
Legelő tehén. "
A türelmes várakozó.
Közeledő vihar Of.

Nemz. Szalon - Karács. Kiáll. 1898-99 dec 16-jan. 20.- Tm.

HEVERDLE Ferenc festő

M.D.K.

Művért. (1952) Kiss Pál: Magyar festők Bukarestben a 19. században 94.

Heverdle Ferenc

Pest 1886.

l.

Magyar Studio II.

36-l.

MAGÁNBIRTOKBÓL SZÁRMAZÓ MŰTÁRGYAK

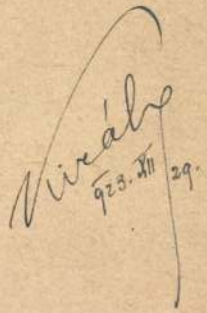

BUDAPEST, 1921
"MIRT" RÉSZV.-TÁRS., V, VÖRÖSMARTY-TÉR 1

Heverdle F

több olajfestménye
a Nemzeti Salon
1898 karácsonyi
kiállításán

Katalogus

Budapest I. 88 Ü

Zombor I. 816

224/1905. sz. (Bpest, 1905 márc. 20.)

Hivatalból, a pápai ev. ref. főiskolának megigért 6000 K rendkiv. segélye tárgyában. (Kézbesíttetett. III. 21.)

Ungvár

Haverdle Ferenc

A Képzőművészeti Társulat tárlatain a következő műveivel vett részt:

1884. tavaszi kiáll.: Csend a háznál, olajf., 250 ft.

1884. őszi kiáll.: Vendég van, olajf., 250 ft. — Csend a háznál, olajf., 200 ft.

1886. őszi kiáll.: Csavargó, olajf., 200 ft. — Az új testvér, olajf., 450 ft. — Magányban, olajf., 120 ft.

A NÉMET CSÁSZÁR AUTOMOBILJA KIRÁNDULÁSI CZÉLOKRA. (Elől a konyha-kocsi, középen szétszedhető sátor, a végül a személyszállító automobil.)

góbb, a keserűsége még lángolóbb, mikor az inség igáját húzza.

Ez minden magyarázat nélkül is nyilvánvaló. Mi az oka és magyarázata tehát annak, hogy valahányszor a bűnbe esettek sűrű, szinte belát-hatatlan légiójában egy diplomás ember halavány és dúlt arczára esik a hir világossága, a magában nem rendkívüli bűn is rendkívüli arányokat ölt és olyan szenzáczió lesz belőle, a milyenné nem lett volna, ha a ki elköveti, nem egy mérnök vagy orvos, hanem mondjuk, egy bérkocsis vagy mázolólegény? Pedig egy nyomorúságba jutott bérkocsis vagy mázoló se járhatta meg az inségnek, a szenvedésnek, az éhezésnek keservesebb kalváriáját, mint az a nyomorult orosz mérnök, a ki rabolni és gyilkolni akart, hogy pénzt szerezzen koplaló családjának. Miért ütődünk meg tehát jobban szörnyű kisérletén, mintha valami más, diploma nélkül való szegény éhenkórász követte volna el, a mit cselekedett? Miért nem ez a megdöbbenésünk első szava, hogy:

— Borzasztó, a nyomorúság mire viszi az embert!

Hanem ez, hogy:

— Borzasztó, hogy egy *diplomás* ember ilyet tehet!

A magyarázat egyszerű. A diploma, ha jólétet nem jelent is föltétlenül, de jelent még valami mást, a mit a bűnbeesés veszedelmének a jóléttel szinte egyenrangu ellenszeréül szoktunk vallani. Jelent műveltséget. Jelent tanultságot. Jelenti az itélőerőnek és a mérlegelő képességnek nagyobb fejlettségét. Jelent egy nagyobb erkölcsi tudatosságot. Jelent több önuralmat. Jelenti az energiák fokozottabb fegyelmezettségét.

Jelenti mindazt, a mire hivatkozni szoktunk, mikor azt hirdetjük, hogy csak a műveltség, a tanultság az, a mi szenvedéseitől, bűneitől, nyomorúltságától megválthatja az emberiséget.

És ez az, a minek rettenetes sérelme fölsajog bennünk, ha egy művelt és tanult embert a rablógyilkosság küszöbére dob a nyomorúság vérhabos hulláma. Ez az igazság sikolt föl bennünk ijedten, mint a kit homlokon ütöttek. Ennek az arcza torzul el egyszerre és lesz dadogóvá a nyelve, mintha mérget nyelt volna.

A minthogy mérget nyelt valóban. Egy igen fájdalmas kiábrándulás mérgét. Meg kellett ismernie, hogy a maga hirdetett ereje nem olyan nagy, a milyennek joggal szeretnők. Egy darab kenyér terhe alatt összeroskad. Főként olyan kenyér alatt, a mely — nincs. A műveltségnek kétségtelenül megvan a maga bűntől mentesítő hatása, de csak addig, a míg egy darab kenyeret is tart a kezében . . .

*

Ha mindazt a sok czipót, pecsenyét, pénzt és egyéb jót, a mit a könyörületes szivek a minapában a Jancsics-rétre hordtak, a szerencsétlen orosz mérnök familiájának küldték volna, ez a keserű tanulság megkimélt volna bennünket attól, hogy a szemünk elé tolakodjék. De maga a nyomorúság se okoz annyi bajt és tragédiát, mint a segítő szándék tájékozatlanságai. Hiszen ha a jótevés minden fillére odajutna, a hol igazán a legjobb helyén lenne, talán nem is lenne éhező ember a világon.

De temérdek a *téves czimzés*, a miről a Jancsics-rét most már födél alá került tüntetői nemcsak kaptak, de adtak is bizonyságot. Mert nemcsak azok irtak téves adresszt, a kik nekik küldték az el nem fogadott adományokat, hanem ők maguk is elkövettek egy hasonló tévedést.

Azt a táviratot értjük, a melyet az angol kormányhoz intéztek hadihajóért, hogy ez, mint a portugál király családját, őket is fölszedje. Várták-e valóban az angol hadihajó kikötését a Jancsics-réten? Bizonyára nem. Ennyire naivak semmi esetre se voltak, a kik ezt a fullánkos tréfát kieszelték. Mi volt tehát a tervük vele? Az, hogy kellemetlenséget okozzanak mindazoknak, a kiknek a rajtuk való segítés inkább kötelességük lenne vagy lett volna, mint — az angol kormánynak. Ez a távirat demonstrácziója volt annak, hogy a kik küldték, azoknak idehaza nincs hová fordulniuk. Mert itt senki se védi őket, senki se törődik velük. Se törvény, se hatóság, se emberség.

De hogy ez a fullánk valóban meg is szúrjon bennünket, hogy bennünk maradjon a mérge, ahhoz egy dolognak kellett volna bekövetkeznie. Annak, hogy valóban az történjék, a mit kivántak benne. Hogy valóban Anglia juttassa hajlék alá a budapesti hajléktalanokat. Ez teljes sikere lett volna a megszégyenítési akcziónak. Ha így történik, minden ok meg lett volna rá, hogy pirulnunk kelljen Európa előtt.

De — nem az történt. Az angol hadihajó nem kötött ki a Jancsics-réten, a hol állítólag háromszáz család várta, holott megjelent Lisszabonban, mikor ott csak egy kilakoltatott család várta. Ha ebben van következetlenség, akkor bizonyára az angol kormány keserves dolga, hogy azt kimagyarázza. Ha a Jancsics-rét tüntetői zavarba akartak hozni, vagy ki akartak pellengérezni valakit ezzel a távirattal, akkor bizony csak az angol kormányt hozhatták zavarba, mert róla derítették ki, hogy nem egyforma mértékkel méri királyoknak és parasztoknak a — hadihajóit. De ez volt-e a szándékuk valóban? Hát mit vétett az angol kormány a Hétház kilakoltatottjainak, hogy rajta töltötték ki a mérgüket? Semmi kétség: itt is tévedés történt a czímzésben.

*

Különben még az se lehetetlen, hogy azok a szegény emberek ott a Jancsics-réten csakugyan várták az angol király hadihajóját, a mely Buckingham palotába vigye őket és ez adott nekik erőt ahhoz, hogy a sáros füvön, szabad ég alatt hálljanak, holott — fűtött pinczében szalmazsákon is hálhattak volna. De a nyomorúságnak sajátságos a fantáziája. A kinek egyszobás lakása sincs, az nem egy szobáról álmodik a vágyában, hanem tizenkettőről. Melyik kis nyomorgó varróleánynak az az ábrándja, hogy egy szabómester veszi el? Pedig ez is kitünő párthie lenne a számára, de azért mind — főherczegről álmodik. Nem a szerencséről, hanem a legnagyobb szerencséről, a miben hinni nem, de a miről álmodni nagyon szépet lehet.

Mert az ábránd maga is boldogít. Miért ne választanók tehát belőle a legszebbet? Hány ember van, a ki a puszta földön alszik csak azért, mert az ábránd aranyoszlopos, menyezetes ágyáról nem hajlandó lemondani egy — valóságos szalmazsákért.

Nem ezek közül való volt-e a szegény Kohler Mihály is, a kit a héten holtan szedtek föl az utcza kövéről Brünnben? Megállapították róla, hogy *éhen halt*. Nem volt se lakása, se ennivalója, se egy fillér pénze. De találtak a zsebében — két sorsjegyet. Még pedig két nagy sorsjegyet. A kettő megért több, mint hatszáz koronát. Ha eladja őket Kohler Mihály, vehetett volna magának mindent, a mije nem volt. Lakást, ruhát, kenyeret.

De nem adta el. Inkább fázott, nyomorgott és meghalt éhen. Mert ha a sorsjegyet kihúzzák, Kohler Mihály milliomos lett volna. A saját palotájában lakhatott volna, soha se járt volna gyalog és minden nap fáczánpecsenyével ronthatta volna el a gyomrát.

Nagyon sok embernek van sorsjegye, nagyon kevés csinál főnyereményt, de Kohler Mihálynak joga volt hozzá, hogy ő is reméljen. És nem volt hajlandó lemondani a milliójáról akkor se, a mikor egy hatos többet ért volna neki, mert az életét válthatta volna meg rajta. De Kohler Mihály inkább várt, várt akkor is, a mikor már szegénynek lehetetlen volt várnia. A gyomra sírt, jajgatott, morgott, a feje szédült, a szeme tüzelt, a szenvedés farkasai és kigyói vadul marták, de ő állta az ostromot, reszkető, kékül kezeivel a szivéhez szorította sorsjegyeit és kétségbeesetten védte magát.

— Nem adom a milliómat egy tányér levesért! Nem adom! Nem alkuszom és nem hagyom magamat megzsarolni! Nem és százszor nem!

Nem is adta, nem is hagyta. És meghalt éhen az utcza kövén, de a millió nagyszerű ábrándjával kékül szivében. A mi talán többet is ér egy darab olyan kenyérnél, a mit az életünk legnagyobb álma árán vásárolunk. Mert ez a kenyér keserűbb a halálnál. Az igaz, hogy azért — mégis csak kenyér! Mégis csak élet!

Szigma.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Könyv a gyermekről. Míg külföldön az utolsó tíz év alatt óriási arányú és legalább részben rendkívül termékeny irodalom keletkezett a gyermek problémájáról, filozófusok, irók, pædagógusok, társadalomtudósok, orvosok nagy buzgalommal és szeretettel vetették magukat a jövő nemzedék tanulmányozására, sajátos lelki világának, fizikai szükségletének megfigyelésére — nálunk egy-két paedagógiai, tehát elsősorban az iskolai tanítással foglalkozó könyvön kívül alig tudunk ebből a körből valami érdemleges munkát is fölemlíteni. Most végre megjelent egy könyv, a mely remélhetőleg meg fogja indítani az ez irányú diszkussziót is s a mi fő, bele fogja vinni a nagyközönségbe is a gyermekkel kapcsolatos kérdések ismeretét s az iránt való érdeklődést. A kétkötetes könyvet *Nádai* Pál irta, czíme *Könyv a gyermekről. Munka, játék, művészet.* Szerzője a nyugat-európai eszmék körében mozog, ismeri és felhasználja a tárgykör egész újabb irodalmát, de maga is, mint nyilt szemű megfigyelő és fogékony gondolkozó áll a

problémákkal szemben, élénk érzékkel, sokszor becsülésreméltó bátorsággal válogat a napirenden levő sokféle eszme között s megvan veluk szemben a saját eredeti álláspontja. Nem paedagógusmunka, a mit ad, a szónak iskolai értelmében, az élettel és társadalommal szoros kapcsolatban nézi a gyermeket, azoknak a társszerzőknek szempontjából, melyek környezetéből, a körülötte lefolyó életből hatnak rá s meghatározzák testi-lelki fejlődését. A gyermekszobából, a mesemondás világából, a játékokból indul ki; mindjárt eleinte magrajzolja háttérül a gyermek lelki világának körvonalait. Szól a gyermek olvasmányáról, beleállítja a nagyvárosi életbe, szembeállítja a természettel, fejtegeti a kertnek a kulturában s kivált a gyermek-kulturában való fontosságát. A második kötetben azután a gyermeknek a kultur-tényezőkhöz való viszonyát állapítja meg, szólva a művészi nevelésről, az amatőrök neveléséről, a zene és szinház hatásáról a gyermek életére, a tánez és a gimnasztika szerepéről. A befejező részek az erkölcsi és szocziális nevelés főszempontjait adják meg s végül a napfényes házról mond el érdekes dolgokat. Ebből az átnézetből láthatni, hogy a könyv nagyon érdekes és fontos kérdést vet fel s már az sem kicsinylendő érdeme, hogy egyáltalán fölveti ezeket a nálunk csak igen hiányosan fölvetett kérdéseket. Másik érdeme pedig, hogy olyan formában tárgyalja, a melylyel közel tud férkőzni mindenkihez, a minthogy a művelt nagyközönséghez fordul, egyáltalán mindenkihez, a kit a gyermek érdekel. Ezért arra van hivatva, hogy széles körökben olvassák, hogy gondolatokat ébreszszen és gondolatokra figyelmeztessen s ily módon mozgatóan hasson az életre is. A könyvhöz *Ignotus* irt előszót.

A primitiv ember hajdan és most. Az a nagy érdeklődés, melylyel a művelt emberek sokasága újabban a társadalmi tudományok felé fordul, föléleszteti az érdeklődést az emberi társadalom ősformái, a kezdetleges ember társadalma, életmódja és életföltételei iránt. Ennek az érdeklődésnek táplálására eddig egyáltalán nem volt magyar könyv, mert a mi ethnographiai munka nálunk megjelent, túlnyomó részben a szakemberekre nézve bir csak érdekességgel. Most végre kap a magyar olvasó egy könyvet, a mely mindkét szempontból kapóra jön neki: formára a lehető legnépszerűbb, minden szellemi megerőltetés nélkül, szórakozás módjára olvasható, egyszerű, élénk, derült hangon van irva s e mellett a vad népekre vonatkozó ismeretek rendkívüli mennyiségét közli. Tárgyalásra kerül benne a kezdetleges ember egész élete, még pedig nem iskolás modorban, népek vagy földrajzi eloszlás szerinti rendszerrel, hanem nagy szempontok alatt összefoglalón, úgy hogy az olvasónak szeme előtt folynak le az ember első erőfeszítései életének fentartására s társadalom és kultura alkotására a legkezdetlegesebb kezdetektől a nomád életig, a mikor először alakul meg valami olyan szervezet, a mi már társadalomnak nevezhető. S a mai tudományos álláspontnak megfelelően, hogy t. i. a mai vad népek körülbelül olyan életet élnek, a milyet Európa őslakói éltek a történelem előtti időben, beleveszi tárgyalása körébe ez utóbbiakat is, érdekesen elevenítve meg az ásatások töredékes adatait. Az a rész pl., a mely a Cromagnon-barlang kőkorszaki emberének vagy a svájczi csölöpépítmények emberének mindennapi életét irja le, a könyv legérdekesebb és legtanulságosabb fejezetei közé tartozik. A könyv egyébiránt a legkezdetlegesebb állapotban levő népek életének rajzából indul ki, a tűzföldi benszülöttekből, az eszkimókból s úgy halad a fejlődés mind magasabb fokain élő népekre. Alig hiszszük, hogy akadjon művelt ember, a kit ez a könyv nem érdekelne; egyaránt alkalmas olvasmány az érettebb ifjúságnak és a felnőtteknek. Igazi angol gyakorlati érzékkel van irva; szerzője *Scott Elliot* kiváló angol ethnografus és utazó, a ki a saját tapasztalatait is értékesíti benne. Czíme: *A primitiv ember hajdan és most.* Az angol eredetit *Schöpflin* Aladár fordította magyarra.

A «**Budapesti Szemle**» deczemberi számának nagyszámú érdekes és többnyire valami aktualitáshoz fűződő közleménye között első helyen áll *Wlassics* Gyula tanulmánya gróf Andrássy Gyuláról, illetőleg Wertheimer Edének e nagy államférfiúnkkal foglalkozó nevezetes monografiájáról. Az elhúnyt Szekely Bertalan nekrológját *Divald* Kornél irta meg. *Váczy* János Kazinczy történetirói működéséről értekezik, *Gragger* Róbert a német keretes elbeszélésről. *Barrie* regényének, a *Margaret Ogilvynek* befejezése s *Hegedüs* István három verse adják a szépirodalmi olvasmányokat. A *Szemle* rovat közli *Beöthy* Zsoltnak a protestáns irodalmi társaságban a magyar kulturáról mondott beszédét, *d'Isoz* Kálmán megemlékezését Erkel Ferenczről, *Voinovich* Géza nekrológját Tolsztojról. Az *Értesítő* rovat egy sereg magyar és külföldi könyvet ismertet. A «*Budapesti Szemlét*» *Berzeviczy* Albert és *Beöthy* Zsolt közreműködésével *Voinovich* Géza szerkeszti s a Franklin-Társulat adja ki; előfizetési ára egész évre 24 korona, egyes szám ára 2 korona.

Új könyvek.

Könyv a gyermekről. Munka, játék, művészet, Ignotus előszavával. Irta *Nádai* Pál. Budapest, Franklin-Társulat. Két kötet; ára 8 korona.

A primitiv ember hajdan és most. A kezdetleges ember élete, szokásai foglalatosságai, nyelve, hite, művészete, mesterségei, kalandjai, játékai stb. Irta G. F. *Scott Elliot.* Angolból fordította *Schöpflin* Aladár. Negyvenöt képpel. Budapest, Franklin-Társulat; ára 8 korona.

HALÁLOZÁSOK.

Elhunytak a közelebbi napokban: Borosnyói Borosnyay Oszkár miniszteri tanácsos, a budai ev. ref. egyházrésznek egyik életre hivója, az egyházi helyi bizottságnak első elnöke, presbyter és a Nagypénteki ref társaság elnöke, kit családján kívül egyháza is gyászol, 71 éves korában Budapesten. A budai református parochiális tanács külön gyászjelentésben tudatta az egyház gyászát. — Tóth-Nagy Vilmos, a ki a szabadságharcz több csatájában vett részt és tekintélyes vagyonát is a haza oltárára áldozta, 75 éves korában Lugoson. — Szőkefalvi Muzsnay Lajos, negyvennyolczas honvéd-vadászőrvezető, 81 éves korában Dicső-Szentmártonban. — Heverdle Ferencz, nyug. gimnáziumi tanár és festőművész, 69 éves korában Budapesten. — Báró Piret-Bihain Lajos, cs. és kir. kamarás, főrendiházi tag, 49 éves korában Bécsben. — Szántó József, főgimnáziumi igazgató, 55 éves korában Rozsnyón. — Csenedei és koplathi Frideczky Béla főszolgabiró, 48 éves korában Érsekújvaron. — Gerle Lajos műépítő, 48 éves korában Budapesten. — Obál Mihály posta- és távíró-felügyelő, Körmenden. — Göndöcs István, az erzsébetvárosi templom karnagya, az Országos Dalosegyesület titkára, 53 éves korában Budapesten. — Lévai Koós Károly, Kóburg herczegi intéző, Nógrád vármegye törvényhatósági bizottsági tagja, 42 éves korában Buzitán.

Özv. Ivánka Ödönné, a borsodmegyei Szalonna községben. — Paulik Andorné, szül. pruzsinai Pruzsinszky Anna, 74 éves korában Nyitrán. — Skarniczet Gyuláné, szül. Guérard Anna, 66 éves korában Galgóczon. — Özv. Sóskúti Tarnok Józsefné, szül. Hoschek Verona, 63 éves korában Budapesten. — Schletter Károlyné, szül. Woczasik Gizella, 53 éves korában Budapesten. — Kontrátovics Viktorné, szül. Városdy Etelka, 33 éves korában Lugoson.

HENNEBERG-SELYEM csak közvetlenül! Fekete, fehér és szines
K 1 35-től m-ként bluzok és ruhák számára, bérm. és **már elvámolva** a házhoz szállitva. Dús mintaküldemény bérm.
Henneberg selyemgyáros, **Zürich.**

A **Bór-** és **Lithion-**tartalmú
vasmentes gyógyforrás
Salvator
kitünő sikerrel használtatik
vesebajoknál, a húgyhólyag bántalmainál és **köszvénynél, a czukorbetegségnél, az emésztési** és **lélegzési szervek hurutjainál.**
Húgyhajtó hatású!
Vasmentes! Könnyen emészthető! Teljesen tiszta!
Kapható ásványvizkereskedésekben vagy a Szinye-Lipóczi Salvatorforras-Vállalatnál Budapest, V. Rudolf-rakpart 8.

Dr. Halász-féle
SANITOL
SZÁJVIZ
FOGPOR
FOGKRÉM
FOGKEFE
a legértékesebb orvosi száj- és fogápoló-szerek
Kaph. gyógytárak és drogériákban.

ÉKSZEREK
EZÜSTNEMUEK
ORAK, egyházi szerek, angol, franczia, khinaezüst disztárgyak, gyári áron beszerezhetők. Legujabb **angolrendszerü** fizetési módozatok.
SÁRGA JÁNOS cs. és kir. udv. szállító, ékszergy. **Kolozsvár.**
1911. év februártól Budapest, IV., Kigyó-tér 1. sz.
Képes nagy árjegyzék ingyen.

Svájczi selyem vámmentesen :: házhoz szállitva!
Kérjen fekete, fehér vagy szines ujdonságainkból **mintákat! Crêpon, Duchesse, Cachemire, Messaline, Côtelé, Eolienne, Shantung, Mousseline** 120 cm széles, méterenként 1 K 20 f.-től kezdve. Ruháknak, bluzoknak stb.-nek való **bársony** és **pelluche,** úgyszintén **himzett bluzok,** valamint batiszt, pamut, vászon- és selyemruhák — Mi csakis garantáltan erős selymeket adunk el **vám- és portomentesen direct** magánvevőknek.
SCHWEIZER & Co., LUZERN U 24 (Svájcz.)
Selyemkivitel. — Királyi udvari szállító.

"ALTVATER"
GESSLER
BUDAPEST.

ELKÄN és = **GERÖ**

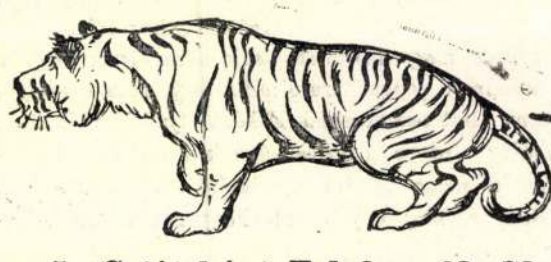
BUDAPEST, most: VI., Petőfi-utcza 5. (Saját ház.) Telefon: 83—73.
Női- és uri városi bundák bebélelését jutányosan elvállaljuk. ○○
!!! **Nagy raktár szörmegarniturákban, kabátokban és szörmekucsmákban. Divatlap ingyen és bérmentve.** !!!

RIDIKÜLÖK
pénz-, szivar-, levéltárczák
állandó, nagy választékban legolcsóbb
CSÁNGÓ
—finom bőráru készitőnél—
Bpest, Muzeum-körút 5.
A czím fontos!

Ha fáj a feje ne tétovázzék, hanem használjon azonnal **Beretvás pastillát**
mely 10 percz alatt a legmakacsabb migraint és fejfájást elmulasztja. — *Ára 1 korona 20 fillér.* — Kapható minden gyógyszertárban.
Készíti **Beretvás Tamás** gyógyszerész **Kispesten.** ★ ★ ★ ★ ★ ★ Orvosok által ajánlva. — Három doboznál ingyen postai szállitás

HEVERDLE FERENC festőművész szerény igényű, csendesen dolgozó művész volt. Amikor meghalt, csak pár kis sor jelent meg róla a napilapokban. Nem is csoda. Az utóbbi tiz évben alig állított ki s amikor kiállított, már nem volt oly különösebb festői erőben, hogy észrevétetni tudja magát azokon, azon a folyvást ritkuló körön kívül, amely vele egy időből való. Hatvankilenc évet élt, már benne volt abban a korban, hogy a magyar festők nesztorai közé soroljuk. Festett tájképeket is, persze nem plein-airt. Nagyobbrészt kompozicionális dolgai vannak, leginkább a bibliából vett témákkal. Modora, képeinek megjelenése a Molnár Józseféhez hasonló. Budán született 1841-ben, december 10-ikén. A reáliskola három osztályát ugyanott végezte, majd Bécsben a Képzőművészeti Akadémiát (1861—63). Festői működése itt kezdődik. Közben dolgozik Budapesten, aztán átteszi műhelyét Bukarest és Konstantinápolyba, amely időből sok keleti tájképe és figurális studiuma van. Ez a festői vándorlása 1868-ig tart, amikor kinevezik az ungvári gimnáziumhoz rajztanítónak. A rajztanári oklevelet két év mulva megszerzi Budapesten s ugyancsak az ungvári gimnáziumnál kap állást, mint rajztanár (1870). Ebben a minőségben harminc éven át tagja az intézetnek. A Nemzeti Szalonnál a Vastagh-Hock-féle regime átmeneti idejében (1898) félévig a műtárosi dolgokat végezte. Ugyanitt, a Nemzeti Szalon 1896—900-ig rendezett tárlatain rendszerint megjelent egy-két képpel. Ungvári tartózkodása alatt arcképeket is festett, amelyek magánosok birtokában vannak. Hagyatékában figurális képek, vázlatok, színes tanulmányok maradtak. Meghalt 1910 nov. 27-én Budapesten.

Művészet 1911. 39. l.

Dr. Heverdle István

Építész · 1940. szept.

Heverdle István okl. mérnök és
építőmester, VIII. Thék Endre-u. 27.
132-432

Heverdle Margit

festő

Kecskemétén

Műcsarnok

1912 tav.

Fibula bronzból, római VI. 204.

MDK

Heverdle

Képkiállitások megnyitása. Vas. Ujs. 1898. 45. évf. 897.l.

MDK

Heverdle Ferenc fertő
(Ungvár)

„Uj baba" c képét KT öni tárlatról vinna-utasította, ezért a harácsanyi tárlatom kéri kiállítását. (1886)

MDK-A-L-1/1655.

MDK

Heverdle Ferenc festő

„Új testvéri" c. képe Neuschloss Kálmánnál.

1889.

MDK-A-I-1/2473.

MDK

Heverdle Ferenc futa

„Izynek hát" a képát Ungvárou megvenik.

1889.

MDK-A-1-1/2524.

MDK

Heverdle Ferencz,festö

22. "A talmudista" Vizf.

Nemzeti Szalon.1900. Nemzetközi graf.kiáll. III.terem

Kat. 48.l.

MDK

Heverdle Ferenc, ungvári rajztanár

A Tav.Kiáll. aranyérme. Mücs. 1900. 327 l.

Heverdle Feren (budai) F.M.19.2.

Rajztan.1861 Bécs. Utána eljutott Bukarestig,Konst.n.-ig.(Ly.N.r.116.)

Anyakvi sz.: .....

Név: .....

Lakcim: .....

Szaktárgyak: .....

Évfolyam: ..... Vallás: ..... Szül. év.: .....

Szaktárgyain kivül tud .....

.....

Tanitást vállal: helyben — vidéken.

Kapott-e már állást a Segitőtől és milyen esetekben: .....

Megjegyzések: .....

F. M. 19. 2.

Haverdle Ferenc.

30 éves ét Ungvár,
Munkacsi: Vardéj vas; Csend a hármál (1884)
Ha testvérte üdvözlése (1886.) (Ly. III. 115)

MDK

Heverdle Ferenc

M.Kiss Pál.: M.festők Bukarestben a XIX.században.

Művészettörténeti Ertesitő. 1952. 95.l.

MDK

Heverdle Ferenc

Művével szerepelt a Műcsarnok 25 éves jub.kiállitásán.

Cikk: A Műcsarnok jub.kiáll.

Vas.Ujs.1886. 46.sz. 742.l.

Heverdle Ferenc MDK

Az uj testvér, olf.

Mücsarnok 1886. őszi kiáll.
II. sorozat.

MDK

Heverdle Ferenc festő

Művészet 1915. 449.l.

A NEMZETI SZALON 388-IK KIÁLLITÁSA

A

KÉPZŐMŰVÉSZEK VIDÉKI SZÖVETSÉGE ELSŐ KIÁLLITÁSÁNAK

KATALOGUSA

1928 JANUÁR HÓ

A NEMZETI SZALON VEZETŐSÉGE:

ELNÖK:

Gróf ANDRÁSSY GYULA v. b. t. t.

ALELNÖKÖK: Gellért Jenő, Horvai János

IGAZGATÓ: Déry Béla

ÜGYÉSZ: Dr. Képessy József

MŰTÁROS: Kató Kálmán

PÉNZTÁRNOK: Eckstein M. Miklós

TITKÁR: Bende János

TISZTELETBELI TAGOK:

† Benczúr Gyula
† Munkácsy Mihály
† Szinnyei Merse Pál
Eugen svéd királyi herceg

SOCIETAIREK:

Baditz Ottó
Déry Béla
Edvi Illés Aladár
Endrey Sándor
Gellért Jenő
Horvai János
dr. Ilosvay Lajos
Kacziány Ödön
Katona Nándor
Kézdi Kovács László
dr. Képessy József
† Kőrösfői Kriesch Aladár
László Fülöp Elek
† Br. Mednyánszky László
Mendlik Oszkár
Nádler Róbert
Rubovics Márk
† Székely Bertalan
† Szikszay Ferencz
Vajda Zsigmond

KÜLFÖLDI SOCIETAIREK:

Epstein Jehuda (Osztrák)
Goltz A. D. „
Harta Felix „
Hofner Otto „
Karlinsky Stephan „
Krausz Wilhelm „
Liljefors Bruno (Svéd)
Lindberg Erik Svéd
Milles Carl „
Ranzoni Hans (Osztrák)
Schönthal Otto „
Schultzberg Anshelm (Svéd)
Skocylas Ladislav (Lengyel)
Wilhelmson Carl (Svéd)
Wyczolkowski Leo (Lengyel)

A KÉPZŐMŰVÉSZEK VIDÉKI SZÖVETSÉGÉNEK FELADATA.

Minden egészséges művészeti politika oda irányul, hogy országok művészete ne egyetlen helyre tömörüljön. Egészséges vidéki városok kulturát szolgáló munkája intenzivebbé válik, ha művésztársaságok, kulturegyesületek mennek a segitségére. S ha igaz az, mint a hogy igaz is, hogy a szépség eszközeivel hódító hadjáratot viselhetünk: akkor a magyarság megerősödését szolgálja minden olyan cselekedet, mely a vidéken élő művészet megerősitésére irányul. Belátta ezt az állam is, amikor kulturegyesületek létesitését, kulturpaloták épitését határozta el a vidéken.

Belátta ezt a Nemzeti Szalon vezetősége is és örömmel fogadta a vidéken élő és dolgozó művészeknek és művésztársaságoknak azt a kivánságát, hogy országos szervezetté tömörülve, intenzivebben bele akarnak kapcsolódni a magyar művészeti életbe és három évenként a fővárosban és évenként egyszer — mindig más vidéki nagyobb városban — óhajtanának beszámolót tartani művészeti munkásságukról.

Annyi bizonyos, hogy a vidéken lakó művészek bizonyos hátrányban vannak a fővárosban dolgozó művészekkel szemben főleg kiállitási mód szempontjából és ritkábban van alkalmuk a nyilvánosság elé kerülve versenyre kelni a többiekkel, pedig a verseny minden kultu·ális dolognak, de főleg a művészeti fejlődésnek az egyetlen és legfontosabb életfeltétele.

Örvendetes tehát a fővárostól távol lévő művészek tömörülése, mert ezáltal a főváros és vidék közötti művészeti kapcsolatok erősödést nyernek és az egymásra hatás révén is csak nyeresége lehet a művészeti fejlődésnek.

A fővárosi művészek időnként a nagyváros gyárfüstös levegőjéből kimenekülnek a szabad természetbe, a vidéki művészek pedig feljönnek a fővárosba többet és ujabbat látni, mint odahaza.

Az a hitünk, hogy ez a tömörülés meg fogja könnyiteni a művészetek vidéki apostolainak szorgalmas munkáját és elő fogja segiteni művészetük kifejlődését és érvényesülését.

DÉRY BÉLA.

A
KÉPZŐMŰVÉSZEK VIDÉKI SZÖVETSÉGÉNEK ELSŐ KIÁLLITÁSÁN A KÖVETKEZŐ VIDÉKEN MŰKÖDŐ MŰVÉSZTÁRSASÁGOK ÉS TESTÜLETEK TAGJAI VESZNEK RÉSZT:

Bajai Képzőművészek Társasága

Békéscsabai Aurora Kör művészeti osztálya

Egri Képzőművészeti Társaság

Győri Képzőművészeti és Iparművészeti Társulat

Kecskeméti Műpártoló Egyesület

Pápai Képző és Iparművészeti Társulat (1922)

Pécsi Képzőművészek és Műbarátok Társasága (1926)

Vasvármegye és Szombathely város kulturegyesülete szépművészeti szakosztálya.

A GYŐRI KÉPZŐMŰVÉSZETI ÉS IPARMŰVÉSZETI TÁRSULAT

(alakult 1919 őszén) jelenlegi tisztikara:

Elnök: BENES PÁL
gyáros, festőművész

Társelnökök:

FARKAS MÁTYÁS
Győr város polgármestere

dr. KUNCZ JENŐ
Győr vrm. ny. alispánja

Ügyvezető alelnök:
DR. HŐFER VILMOS
városi főjegyző

Művészeti alelnök:
HERRITZ OSZKÁR
reálisk. tanár, festőművész

Tiszteletbeli alelnökök:

NAGY GYŐZŐ
fa- és fémiparisk. igazgató

STADLER DEZSŐ
műépítész

Igazgató: Dr. VALLÓ ISTVÁN
tb. városi tanácsos

Főtitkár: Dr. KATÓ SÁNDOR
reálisk. tanár

Művészeti titkárok:

ALBERT ANDOR
szobrászművész (képzőművészeti)

SCHIMA BANDI
iparművész (iparművészeti)

Jegyző: POLGÁR RUDOLF
műépítész

Műtárosok:

BÉKÉSSY LEÓ
tanitóképzőint. tanár, festőművész

PANDUR JÓZSEF
festőművész

GYŐRI KÉPZŐMŰVÉSZETI ÉS IPAR-MŰVÉSZETI TÁRSULAT.

A művészet alkotásai a mult és jelen kulturájának legfontosabb fokmérői. Az erkölcsi és szellemi alkotóerők inkább igazolják egy nép életképességét és élethivatását, mint az öldöklő harci eszközök. Szétszaggatott hazánk élniakarását is a magyar teremtő géniusz fáklyájának lobogása jelzi legjobban a világ számára az ecset és véső alkotásai egy-egy bilincset feszithetnek széjjel összekötözött testünkről.

Élénkülő és egyre öntudatosabbá váló művészeti kultura terjed szerte a csonka ország vidékén. Városunk művészeti életében is jelentős alakulat a „Győri Képzőművészeti és Iparművészeti Társulat", mely Győrnek, mint fontos kulturcentrumnak és környékének, a Felsődunántulnak eddig szétszórtan működő művészet erőit, művészeket és a művészetek barátait egyesitette kebelében.

Az alakulás főcélja volt, hogy előmozditsa művészeink erkölcsi és anyagi érvényesülését, hozzáértő helyi és fővárosi erők (Csányi Károly, Gróh István, dr. Lázár Béla, Lyka Károly) bevonásával előadásokat rendezzen a művészi érzék fölkeltésére, a művészetek népszerűsitésére.

A legsulyosabb időkben alakult 1919 őszén, de az elmult 8 esztendő nehéz gazdasági viszonyai közt is programmjához hiven évenkint megrendezte téli tárlatait, nem zárkózva el közben kiállitásain nagyobb körök művészgárdájával való társulástól sem („Képzőművészek Nemzeti Szövetsége" 1919, Győrből elszakadt budapesti művészek 1921, Nemzeti Szalon és Céhbeliek 1926.) Ezzel alkalmat adott a város művészetpártoló közönségének műizlése fejlesztésére, művészi alkotások vásárlására s maga is vásárolt műtárgyakat tagjai közt történő kisorsolásra.

A megizmosodott Társulatnak 800-at meghaladó tagja van, kik közül kb. 60 a ténvleg működő és kiállitásokon résztvett képző, ill. iparművész. A jelen kiállitáson résztvevő, kiállitásainkon már több sikert aratott művésztagjaink közül a Győrből most megvált Herritz meg Pandur a legrégibb tagjai a győri kolóniának. kiknek nevét és alkotásait a város és

vidék uriházai mindenfelé őrzik. Pandurnak Győrött több sikerült freskója is látható (Lloyd, Hungária, Polg. fiuiskola). Csák Antal müncheni és párisi tanulmányai után pár évi győri tartózkodása alatt 16 nagyobbméretű háborús képe révén (a győri Frigyes laktanya tiszti étkezőjében) lett ismertté. Békéssy Leó a zsánerben, Szabó Alajos a csendéletben alkotnak értékeset. Zászlós István a fiatal szobrászgeneráció tehetséges tagja, neve ismert néhány alkotása folytán (Szent Imre, Hunyadi). Legfrissebben jött tagunk Zalaegerszegről, a Műcsarnokból már ismert Kássa Gábor. Az ifjabb generációból Győri Frigyes és Solymássy Konrád alkotásai érdemelnek figyelmet. Számra kevesebb, de értékes darabokkal szerepelnek a többi győriek is: Révész Györgyi, Havas László a szines ceruza hivatott kezelője, Schubertné Tinagl Ilona, a Törökországot járt Pohárnok Zoltán, Ipolyi Ernő és Mayer Árpád akvarellfestők.

DR. KATÓ SÁNDOR
a győri Képző- és Iparműv. Társ.
főtitkára.

A KECSKEMÉTI MŰPÁRTOLÓ EGYESÜLET TISZTIKARA ÉS VÁLASZTMÁNYA:

Elnök: ZIMAY KÁROLY
Kecskemét th. város polgármestere

Ügyvezető alelnök:
Dr. Joó Gyula
a Kecskeméti Ref. Jogakadémia dékánja.

Alelnök:
Révész Imre
festőművész, a Képzőművészeti főiskola tanára.

Műtáros:
Katona József
Szőlő-és Gyümölcsterm. Szöv. igazg.

Pénztáros:
Székely Sándor
gyógyszerész.

Ügyész:
Dr. Adorján Imre
ügyvéd.

Titkár;
Szunyoghy Farkas
Ref. Tanitónőképző Int. rajztanára.

Főellenőr:
Winkler István
banktisztviselő.

Jegyző:
Mares Géza
Orsz. Tanitói Árvaház igazgatója.

ZSÜRI:

Elnök: Révész Imre

Tagok:

Domby Lajos
Ref. reálgimn. rajztanár.

Dr. Nyul Tóth Pál
kulturtanácsnok.

Prohászka József
festőművész.

Szappanos Jenő városi főmérnök.

Választmányi tagok:

Benyovszky István
Bóka Gyula
Dr. Cserey Pechány Albin
Dr. Füredy István
Dr. Gesztelyi Nagy László
Dr. Hetessy Kálmán
Heverdle Margit
Dr. Horváth Ödön
Dr. Joódy Endre
Dr. Kiss János
Dr. Kiss Jánosné
Dr. Kiss Kálmán
Kozma Endre
Marton Sándor
Dr. Meczner Sándor
Öllős Sarolta
Révész Boriska
Dr. Szabó Ambrus
Dr. Szabó Kálmán
Szabó Sándor
Dr. Szarvas András
Dr. Szilády Károly
Sztankay Lajos
Dr. Tassy József
Sz. Tóth Ilonka
Katona Géza

Póttagok:
Irányi István, Kinzler Ödön, Dr. Matolczy Károly, Pásthy János

Számvizsgálóbizottság:
Bodor József, Soós Gyula, Bőjthe Vilmos.

KECSKEMÉTI MŰPÁRTOLÓ EGYESÜLET

A Kecskeméti Műpártoló Egyesület abból az alkalomból alakult, mikor a Nemzeti Szalon 1926. tavaszán Kecskeméten kiállitást rendezett. Bár alakulásának első impulzusa csupán annyi volt, hogy egy táborba tömöritse azokat a műbarátokat, kik eddig is lelkes pártfogói voltak városunkban a képzőművészeteknek és igy közös munkával támogathassák a Nemzeti Szalon nemes vállalkozását, már az alakuló gyülésen programmjába vette a kultura legszebb ékkövének, a magyar képzőművészetnek erejéhez mérten való legmesszebbmenő támogatását.

Alakulása perceiben szó esett arról is, nem volna-e elegendő, ha valamelyik már meglevő kulturális egyesület alosztályaként kezdené meg munkásságát. Szerencsés jövőbe látással önálló egyesületté alakult s ezáltal önállóan intézheti maga elé tüzött célját.

Rövid, másfél esztendei fennállása óta 4 kiállitást rendezett és több mint kétszázötven millió korona értékü műtárgyat adott el kiállitásain és minden külső támogatás nélkül, csupán a legszerényebbre szabott tagsági dijakból — évi 2 pengő — és a kiállitások belépőjegyei árából egy tehetséges művésznövendéket segélyez állandóan a Képzőművészeti főiskolán folytatott tanulmányaiban és finanszirozta a jelen kiállitáson résztvevő kecskeméti művészek kiadásait.

Az egyesület legközelebbi céljául a következő két programmpontot tűzte maga elé.

Az első lokális jelentőségü és abból áll, hogy a Kada Elek hatalmas alkotása, a Művésztelep sorsát előbbre vigye. Ugyanis a kecskeméti Művésztelep gyönyörüszép villái is osztozkodtak a trianoni csonka Magyarország szomoru sorsában és csak Kecskemét város minden szépért-jóért lelkesülő közönségének köszönhető, hogy még ma is művészi élet van bennük. A kommün után a villák elnéptelenedtek és lakásokul foglalták le őket. Csak apránként, lakásokról-lakásokra lehetett visszaadni eredeti rendeltetésének. A város minden áldozatkészséget meghozva, ajánlotta fel a telepet az államnak. Az átadási tárgyalások huzódnak évről-évre s ez bizony művészi szempontból nagyon hátrányos. A Műpártoló Egyesület társa-

dalmi uton kiséreli meg elérni azt, hogy ez a nagy kulturkincs ismét megindulhasson azon az uton, melyet Kada Elek a boldog béke éveiben elgondolt.

Másik kitüzött célja az egyesületnek már országos jellegü. Országos akciót szándékozik inditani vidéki műpártoló egyesületek alapitására és ezeknek egy országos egyesületbe leendő tömöritésére abból a célból, hogy válvetett munkával, közös tervszerü programmal hathatósabban támogathassák a magyar képzőművészet ügyét. Közösen megbeszélt programm szerint rendeznék vidéki és fővárosi kiállitásaikait, műtörténeti, esztétikai, agitatórius előadásaikat és .... közösen védekeznének a mükereskedelem tulkapásai ellen.

Bárha egészen bizonyos, hogy az értéktelen giccsek, mázolmányok és hamisitások elsütése mindig nehezebbé és nehezebbé válik ott, ahol rendszeres képzőművészeti előadások, kiállitások rendezésével fejlesztik a közönség izlését, az is tény, hogy a mükereskedelem futóbetyárai ellen országos védekezési akciót kell kezdeni, ha meg akarjuk menteni nehéz körülmények között levő képzőművészetünket. A közönség izlésének fejleszlése mellett őrizni és irányitani kell azt a „ritka garast" is, amit művásárlásra hajlandók forditani a mostani nehéz gazdasági években az emberek.

Egyesületünknek van rendes választmánya, zsürije, számvizsgáló bizottsága. Mivel azonban a 25 tagu választmány kissé nehézkesen mozgatható, kisebb ügyek összehivására van egyesületünknek ügyvezető igazgatósága, mely a kisebbügyeket maga intézi rövid úton.

PÉCSI KÉPZŐMŰVÉSZEK ÉS MŰBARÁTOK TÁRSASÁGA

Elnök: ebesfalvi TÖRÖK LAJOS
m. kir. rendőrfőtanácsos, a pécsi kapitányság vezetője

Alelnök:
Pilch Andor
műépítész

Titkár:
Péter József
Pécs szab. kir. város főlevéltárosa

Pénztáros:
Koszorus Károly
festőművész

Ellenőr:
vitéz Rácz Jenő
festőművész

VÁLASZTMÁNY:

E. Bayersdorf Erna
szobrászművésznő

Csácsinovits Lajos
műépítész

Dabasi Kovács Gyula
festőművész

Nagy Mihály
szobrászművész

Szentpétery Kristóf
festőművész

ZSÜRI:

~~Arnhold Nándor~~
festőművész

~~E. Bayersdorf Erna~~
szobrászművésznő

~~Dabasi Kovács Gyula~~
festőművész

~~Gábor Jenő~~
festőművész

~~Gebauer Ernő~~
festőművész

Nagy Mihály
szobrászművész

Szentpétery Kristóf
festőművész

rendes tagok.

Kőszeghy Gyula
festőművész

Nikelszky Géza
festőművész

vitéz Rácz Jenő
festőművész

póttagok.

SZÁMVIZSGÁLÓ BIZOTTSÁG:

Arnhold Nándor
festőművész

Börötzffy Károly
festőművész

Gebauer Ernő
festőművész

PÉCS ÉS A KÉPZŐMŰVÉSZETEK.

Pécsett minden korban otthonra talált a képzőművészet. A római kor temetőjéből a plasztika emlékei kerülnek felszínre. A keresztény római korból megmaradt sírkamra falfestészete a római katakombákkal hasonlítható össze. A népvándorlás korabeli leletek iparművészeti tárgyakat tartalmaznak. Legtöbbje ötvös munka.

Pécs képzőművészeti életében fordulópontot jelent a pécsi püspökség megalapítása. A képzőművészet központjában a székesegyház áll. A városban a XIX. század közepéig a képzőművészetek egyetlen mecénása az egyház.

A török hódoltság korának is meg volt a képzőművészete. Kő és fafaragások, vasművesség, ötvös művészet teremtette meg a maga emlékeit. Az építő művészet is támogatóra talált a törökben. A pécsi török építmények páratlanok a maguk nemében.

Pécsett a régibb időben kevesen lépnek a képzőművészi pályára. Akik erre szánják magukat, külföldre mennek tanulni, a tehetségesek kint is maradnak, mert idehaza megélni nem tudnának. Klimó György pécsi püspök a XVIII. században művészeti akadémiát akar felállítani. Csak terv maradt.

A XIX. század végén, a székesegyház restaurálásakor sok művész dolgozik Pécsett. Lotz és Székely ekkor festik a kápolnák freskóit. A művészek pécsi munkássága serkentőleg hat a városra. Ezt a hatást erősbíti a fellendülésnek induló Zsolnay gyár, ahol szobrászok és festők találnak munkára.

Az első nagyobb megmozdulás a Nemzeti Szalon pécsi kiállítása, melyet egymásután követnek kiállítások és ezek keretében a művészi bemutatkozások. Ezt a fellendülést letöri a háboru. A szerb megszállás alatt minden pang. A felszabadulás után a képzőművészeti főiskola két éven át Pécsett tartotta nyári kurzusát.

A legutóbbi idők eredménye a Pécsi Képzőművészek és Műbarátok Társaságának megalakulása. A társaság egyesíti a pécsi és baranyai művészeket művészi irányra való tekintet nélkül. Messzebbi feladata: az iparművészet felkarolása, a Dunántul művészeinek Pécsett való tömöritése, Pécsnek a Dunántul művészi központjává való emelése. Elnöke: ebesfalvi Török Lajos, m. kir. rendőrfőtanácsos, a pécsi kapitányság vezetője, titkára: Péter József Pécs szab. kir. város főlevéltárosa.

A társaság rövid fennállása óta sikereket ért el. 1926-ban megrendezi a pécsi művészek reprezentativ kiállitását. E kiállitás alkalmával meghivja a Nemzeti Szalont, mely a meghivást elfogadja és Pécsett rendezi meg a

pécsiekkel együtt az ötvenedik vidéki kiállitását. A kiállitás erkölcsi és anyagi sikere minden várakozást felülmult. Megnyitására a kultuszkormány is leküldte képviselőjét. A kiállitás két szóval jellemezhető: érték, siker.

Ezt a kiállitást hamarosan egy pécsi retrospektiv kiállitás követte. Pécs Hölgyei az egyetemi diákjóléti intézmények felsegélyezésére rendezték. A rendezés művészi részét a társaság készséggel vállalta. A kiállitáson hatalmas művészi érték vonult fel, bizonyságául annak, hogy Pécsett — ha ma még gyüjtőkről, gyüjteményről szólni nem is lehet — egyesek birtokában kiváló művészi alkotások vannak.

A társaság ez év őszén megrendezi az első önálló kiállitását. A kiállitás általános feltünést keltett. Erkölcsi és anyagi sikere számottevő. A kiállitás művészi értékét legjobban igazolja, hogy a város vezetősége tiz képet vásárolt meg a városi Majorossy muzeum részére. A kiállitás iránt nemcsak Baranya vármegye, hanem a szomszédos vármegyék is élénk érdeklődést mutattak.

A társaság vezetősége örömmel ragad meg minden olyan alkalmat, mely a pécsi tehetségeket szükebb hazájukon kivül is megismerteti. Igy vetődött fel a pesti bemutató kérdése is, amelynek az egyengetésében kiváló és megértő munkatársára talált Déry Bélának, a Nemzeti Szalon igazgatójának a személyében.

A Nemzeti Szalonban rendezett kiállitás a pécsiek első együttes budapesti kiállitása. Az a reményünk, hogy ne legyen egyuttal az utolsó is. Hogy az ezzel a kiállitással meginduló kezdet uj, boldogabb, erkölcsiekben és anyagiakban bővebben termő korba vezessen.

VASVÁRMEGYE ÉS SZOMBATHELY VÁROS KULTUREGYESÜLETÉNEK SZÉPMÜVÉSZETI SZAKOSZTÁLYA.

Szombathely városa Nyugatmagyarország egyik legjelentősebb kulturális gócpontja. Képzőművészeti hagyományai leginkább a barokk korban gyökereznek. Remek székesegyháza Maulpertsch páratlan szépségü freskóival, Dorffmeister oltárképeivel nemes tradicióként maradtak a mai korra és ezek gyakorolnak finom hatást a szombathelyi közönség izlésére és művészetére. A vasi föld sok művészt termelt ki magából és sok ideszakadt mestert ihletett meg. Azoknak a munkáit a szombathelyi Kulturegyesület gyüjti.

Szombathely művészi életének föléledése azonban ujabb keletü. Egybeesik a város Kulturegyesületének fölvirágozásával. 1919. év szeptemberében, a kommün bukása után a Kulturegyesület hatalmas lendületü munkaprogrammal lépett Vasvármegye és a város közönsége elé. Ezt a programmot akkori elnökének Kapi Béla ev. püspöknek vezetésével meg is valósitotta. Kapi Béla lemondása után nem szünt meg az egyesület működése és ma egyike Csonkamagyarország legintenzivebb munkát kifejtő kulturegyesületeinek. A Kulturegyesület kebelében alakult meg Szombathely művészeinek köre is, mint az egyesület „Képzőművészeti szakosztálya." Elnöke: Vass Béla, titkára: Fábián Gyula és jegyzője: Pogány Aladár lettek. Mintegy tizenöt művész csoportosult ebbe a kis társaságba, amely mindjárt megalakulásának esztendejében szép kiállitás keretében mutatkozott be a szombathelyi közönség előtt. A képzőművészeti szakosztály művészeti szabadiskolát nyitott, amely ugy a képzőművészetben, mint az iparművészetben szakszerü oktatást nyujtott azoknak, akik életkörülményeik miatt nem kereshették fel a főváros művész-képző iskoláit. Az egészséges intézménynek sok növendéke volt és példát mutatott arra, hogy a sokat hangoztatott „decentralizáció" ezen a téren is mennyire helyén való lenne és megfelelő állami támogatással Szombathelyen erőteljes művészeti iskolát lehetne teremteni. A nehéz pénzügyi viszonyok következtében a hivatást telje-

sitő intézmény elsorvadt. A szombathelyi művészeti egyesüle ez idő szerint megelégszik azzal, hogy minden évben kiállitá sokat rendez. Ezekkel a kiállitásokkal akarja ébren tartani tagjainak munkakedvét és a közönség érdeklődését. Ez is elegendő a mostani viszonyok mellett. Sokszor ez a munka is szélmalomharcnak látszik. Vidéken — vidéki művésznek lenni, sok mellőzéssel jár. Nagy, igen nagy lelkierő kell ahhoz, hogy vidékre szakadt, vagy vidékről kinőtt és szülővárosában maradt művész el ne veszitse kedvét. őrizze szivében azt a kis tüzet, amelyet a szépség szeretete gyujtott benne és dolgozzék ugy, hogy hite legyen a jövőben.

1926. évi junius havában rendezte a Nemzeti Szalon szombathelyi kiállitását. Ez alkalommal hivta meg Déry Béla a Kulturegyesület szépművészeti osztályát a „Képzőművészek Vidéki Szövetségébe." A Nemzeti Szalon igazgatója fölismerte azt, hogy a vidék művészeti életét össze kell kapcsolni, hogy egészséges, egységes vérkeringés frissitse fel azt és a vidéken kallódó tehetségek levegőhöz jussanak. Ennek a Szövetségnek missiója lenne az ország művészetében, ha megértésre találna és szeretettel fogadják. Higyjük, hogy igy lesz. Művész-sors: magyar-sors. Nincs egyebe a hiténél . . .

FÁBIÁN GYULA.

PÁPAI KÉPZŐ- ÉS IPARMŰVÉSZETI TÁRSULAT:

Alapitási éve: 1922.

ELNÖK:
dr. TENZLINGER JÓZSEF polgármester

ALELNÖK:
Losonczi Jenő, kollég. tanár

Mütáros:
Boksay Endre, reálgimn. tanár

Pénztáros:
Gaál József, tak. pt. főkönyvelö

MŰKÖDÉSE: Műv. tört. és esztétikai előadások tartása; évente -- rendesen decemberben — képkiállitás rendezése; mult évi pünkösdkor a Nemzeti Szalon keretében a Szinyey Társaság kiállitása a Pápai Egyesülettel karöltve pápai művészekkel.

Megjegyzés: A Társulat belügyminiszterileg jóváhagyott alapszabályokkal működik.

Heverdle Ferenc MDK

Csavargó, olf.

Mücsarnok 1886. őszi kiáll. II. sorozat

Heverdle Ferenc MDK

A türelmes várakozó, olf.

Műcsarnok 1894/95. téli kiáll.

Heverdle Ferenc MDK

Az uj testvér. olf.

Mücsarnok 1886. őszi kiáll. I.sorozat.

Heverdle Ferenc MDK

Magányban. olf.

Mücsarnok 1886. őszi kiáll. I. sorozat.

Heverdle Ferenc MDK

Csavargó. olf.

Műcsarnok 1886. őszi kiáll. I. sorozat

Heverdle Ferenc MDK

Csend a háznál, olf.

Műcsarnok 1884. őszi kiáll.

Heverdle Margit MDK

Öreg óra, vizf.

Műcsarnok 1912. Tav. kiáll.

Heverdle Margit MDK

Öreg óra, vizf.

Műcsarnok 1912. tavaszi kiállitás

Reverdie Margit

Greg Gre, Vlat.

heverdle Margit,

A kecskeméti Hüpárteló Egyesület választmányi tagja.

Nemz. Szal. 388. kiáll.
Képzőm. vidéki szövetségének I. kiáll. Kat.
1928. jan.

MDK

Heverdle Rudolf festő.

Virágok, of

Tájkép, "

Műterem. - 32. csop. kiáll. - 1942 VII. 12-től. - Kat.

MDK

Heverdle Rudolf

Csendélet, of.

Müterem 4.csop.kiáll. 1937. ápr.

Heverdle Rudolf MDK

Reggel, olf.

Uj Szalon 1934. máj.
Tavaszi kiállitás

MDK

Heverdle Rudolf

Csendélet, of.

7.nemzeti képzőm.kiáll. 1944.jun. Mücs.

MDK

Heverdle Rudolf

Csendélet. Olajf.

VII.Nemzeti Képzőművészeti Kiall.Kat.
Műcsarnok.1944.Jun.1-18-ig. 8.1.

MDK

Heverdle Rudolf, festöm.

295. Csendélet. Olf. 65x80 J.l.b.

296. Csendélet. " 50x60 J.l.b.

Árv. Közl. 1933. dec.hó 4.rk.sz. 68.aukció. 20.l.

Heverdle Rudolf, festö.

Csendélet.	Of.
Csendélet.	"
Faluvégi ház.	"

Az Uj Szalon Szent István-i kiállitása. 1934. aug. Kat.

MDK

Heverdle Rudolf

Fauhos csendélet, of.

Malom, of.

Uj Szalon...karácsonyi kiáll. 1934. dec. 5. 1.

MDK

Heverdle Rudolf, festö

1o6. Csendélet.

Uj Szalon. Megnyitó Kiáll. Bp.1934. ápr. Kat.

Heverdle Rudolf MDK

Csendélet, olf.

Mücsarnok 1944 VII.Nemzeti Képzőművészeti Kiáll.

Heverdle Rudolf

Reggel, olaj

Uj Szalon tav. kiáll. 1934. máj.

HEVERDLE RUDOLF

/1876 - ? /

Aukción: Rudolf Heverdle: Stilleben.
Öl auf Karton, 40x50 cm. Sign.

WIEN, DOROTHEUM
450. Kunstauktion, Oktober 1980.
Katalogus 366.sz., 46.old.
Kép: Taf. 27.

Heverdle Rezső

1910. évi kiáll. Pozsonyi Képzőművészeti Egyesület.

Segesvári toronyrészlet, vvif. 80 K

A patak, szines Széta 70 K.

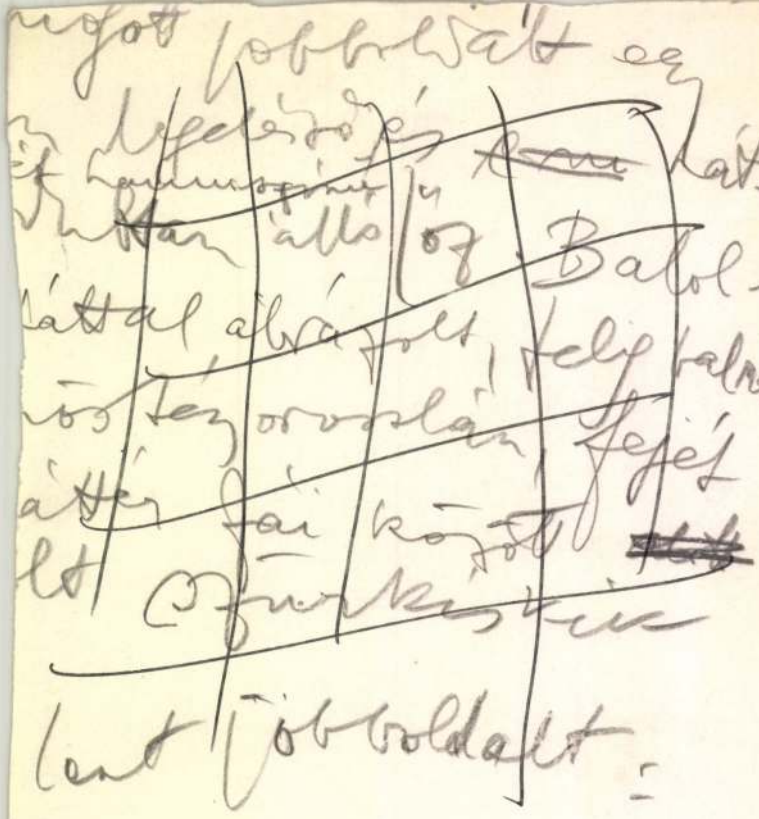

Ø Heverth diarpit

1903/4 - 1906/7

Ferkèpzomfoiskèvk

91.l.

laltak, amelyek [illegible] nagyobb részben Berlin és London múzeumaiba kerültek. Európát e bronzok felfedezése valósággal lázba hozta. Az általános nézet az volt, hogy idegen eredetűek s bevitel útján jutottak Beninbe; pedig ma már kétségtelen, hogy valamennyi tárgy néger munka,

Heves vármegye műemlékei

(a megye régészeti térképe)

I.

Arch. Ért. 1913

377. l

hirlapbizományos
Marosvásárhely
Széchenyi-tér 31

Tekintetes

„Európa" lapterjesztő vállalatnak

Budapest

Visegrádi utca 26

HOFFMANN KERETEK
IV., GERLÓCZY-UTCA 5.
IV., KÁROLY KIRÁLY-ÚT 28.

ÉVI TAGDÍJ 20, ILLETVE 10 F

BELÉPÉSI NYILATKOZATTAL, ILLETVE FELVILÁGOSÍTÁSSAL SZÍVESEN SZOLGÁL A TITKÁRI HIVATAL (HŐSÖK-TERE, MŰCSARNOK)

Légrády Testvérek R. T. nyomdai műintézete, Budapest. (Igazgató: Kertész Árpád.)

Hevesi vár

Soós Elemér: A hevesi vár ispán-
ság IX. 80.

Mur. és Kut. Ért

Pásztor József: Hevermegye várai.

8°, 29 K, 135 L, Egyöngyös, 1933.

Hevermegye várai

Heves vármegye

Szederkényi N

Heves vármegye története.

Petrik 1886-1900

Heves vármegye

Perger J.

Heves megye leírása.

Petrik 1886-1900

Heves vármegye

Balásy J.

Heves vármegye története.

Petrik 1886–1900

Heves vármegye

Frederikszi N. Heves vármegye
Története, Eger, 1890–1897.

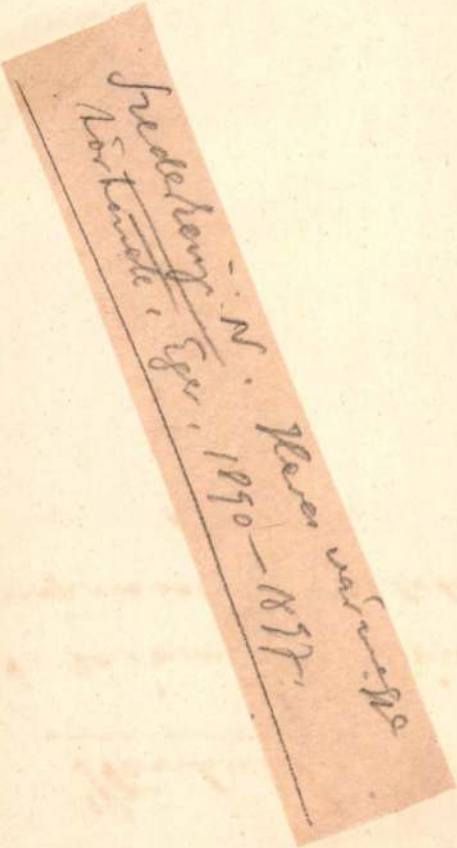

Stenhura V.

~~A sárosmegyei röm. Eath. népnevelők egyletének története.~~

Heves Alfonz

Mussolini portréját mintázta meg, melyet bemutat a lap.
Repr.

A HÉT, Bp. 1927. január 15.
III. évf. 2. sz. 4. lap.

Heves – Ruszkay

Karika tuřát (5 rajz. repró)

Ormág – Villy 1964, 43 m., 26 old.

EVES Ferenc

Tett és a Ma körének Bartók iránti tisztelete és nagyrabecsülése átöröklődött
magyar avantgarde mozgalom 1920 után azokra lépő újabb nemzedékére. Ennek
rdekes dokumentuma az erdélyi származású aktivisták, Egy Ágoston , Kovas Ferenc,
tal Sándor, Vajda Miklós, és Vajda Sándor 1925 augusztus 4-én Szatmárban rende-
ett bemutatkozó estjének műsorlapja...

APLÁR Ferenc: Pótlások egy Bartók tanulmányhoz. = Tiszatáj, 1983/1. 55.p.

Heveri szövetkezet szövőnői

Függőny részlet

22. repr.

Perczel Erzsébet: Szőttes. Bp. 1962.

Heberi szövetkezet szövődi

Táska

30. repr.

Perzsel Erzsébet. szöttes. Bp. 1962.

Hevesi szövetkezet szövönői

Előke

29. repr.

Perczel Erzsébet: Szőttes. Bp. 1962.

Heveri szövetkezet szövőnői

Abrosz

27-28. repr.

Perczel Erzsébet: Szőttes. Bp. 1962.

Hevesi szövetkezet szövő-női

Függöny részlet
24. repr.

Perczel Erzsébet: Szőttes. Bp. 1962.

Heveri szövetkezet szövőnői

Függöny

25. repr.

Percsel Erzsébet, Szőttes. Bp. 1962.

Heveri szövetkezet szövődi

Terítő mintakerikja

26. repr.

Perczel Erzsébet. Szöttes. Bp. 1962.

Heveri szövetkezet szőnyegei

Függőleges részlet

23. repr.

Perzsel Erzsébet: Szőttes. Bp. 1962.

Hevesi Balázs

utóda Harkai Mária

zongoraheszető

lásd mill. nag. erém

Közlezrkiáll

1270.-l.

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 435418

Hevesi Balázs

utóda Harkai Mária

Zongoraherzitő" Bp

l.

Ezredévesküll.

I. B. 25. l.

magyarság művészi kultúrájának nyomai a korai Árpád-korban. Budapest, 1934.

270 HAMPEL JÓZSEF: A jászkürt domborművei. *Arch. Ért.*, 1903. 97— l. — SUPKA

Heveesi Balázs

bpesti zongoraépítő

Beregszászy Lajos ta-

nítványa

l.

Ezredéves kiáll.

I. B. 17. l.

2947

7. W. Lindenschmit.

(Sz. Münchenben 1829. junius 20-án. † ugyanott 1895. junius 8-án.)

»*Munka után édes a nyugalom.*«

A könyvtárban, a balra álló asztal mellett, egy támlás széken fehér-csuhás barát alszik. Jobb kezével az asztalnak sarkára támaszkodik; a nyitott könyv, a melyből olvasott, öléből lecsúszott; bal lábán, melyet a ládára tett fel, másik kezét nyugtatja. Haja rövid, bajusza és szakálla lehervadt, szája kissé nyitva van úgy, hogy két felső metszőfoga látszik. Lábain piros harisnyát és papucsot hord, melynek egyikét lerúgta. Az asztalon, a szekrények polczain, a ládán meg a földön könyvek és iratok hevernek összevisszaságban; a szerzetes jobb keze alatti foliánson felfordult zöld üvegpohár, jobbra a papucs közelében, feldőlt födeles kancsó fekszik; balra az irato-kon macska horkol és szemközt a pántos vörös ajtón,

Hevesi Béla

hősi halált halt

Éimisk 1915/16.

3. l.

Hevesi Béla hadapród

hősi halált halt.

Hadviselt művészek
Kiállításának katalógusa.
Budapest. 1919.

Firenze IV. 236.

Forgalom ..... Pos. ..... Waggon-szám .....

Telefon : 83-3-62 NEMZETKÖZI SZÁLLITMÁNYOK Telefon : 83-3-62

EISLER ALADÁR

NEMZETKÖZI SZÁLLITMÁNYOZÁSI ÉS RAKTÁRHÁZ VÁLLALAT
AZ AMERICAN EXPRESS COMPANY SZÁLLITÁSI KÉPVISELETE
Szállitmányozás, vámkezelés, tengerentúli szállitmányok.
Butorszállitás, Garde Meuble

BUDAPEST, V., JÓZSEF-TÉR 9.

Átvételi elismervény.

Budapest, 193 5. MÁJUS 27.

Feladó : NAGYSÁGOS DR. SZENTIVÁNYI GYULA UR

Címzett : SZONDY U. 98/B. II. 3.

IFJ SZÜCS JÁNOS URNAK,

BALATONBOGLÁR PÁLYAUDVAR

Elismerjük TEHERÁRUKÉNT, BÉRMENTVE,

Ø Hevesi Béla

hősi halál az
első világhaboru-
ban

Hadviselt művészek

Kiáll. Műcsarnok
1919

Bevezetésben

MDK

Hevesi építőa

A Parádon építendő fürdő tervpályázat döntése.
Vállalk. Lapja. 1954. febr. 7. 5.l.

Havasi

Budai szépművészeti társulat kiállításán "Téli Fő-utca"-ja szerepelt.

~~M.N.~~ M. 934. II. 9.

HEVESI Erzsébet festő

M.D.K.

1915.ben Nagybányán a Szabadiskola tagja

Kóti: Nagybánya... Bp. 1954. 331.l.

Hevesi Ferenc

festő

Székesfehérvárott,

Kereker József tanít-

ványa. Kisebb

kollektiójából Kere-

kessel együtt kiállí-

tása volt Székesfe-

hérvárott 1929.

őszén

Képzőművészet

1929. 220 l.

HEVESI FERENC

HEVESI FERENC

1937-ben született Kevermesen. Rajztanár. Munkáit naturalista, realista szín és rajztudás jellemzi. A Tanyavilág 2003 címmel rendezett kiállítás első helyezettje lett.

Művészetbarátok 2003. kiállítás a Pataky Galériában

2003. OKT. 20 - NOV. 15.

áky Ágnes

Hevesi Ferenc, festő

A békési alkotótábor négy éves. A békési múzeum két termében aug. 20-án nyílt meg az ott dolgozó művészek, műveinek kiállítása, melyen szerepel a művész két míves, hangulatos akvarellje. (említve)

Gass Ervin: Kiállítás a békési múzeumban. Békés Megyei Népújság, 1978. szept. 3.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1976 AUG 5

Hevesi Ferenc

BÉKÉS MEGYEI NÉPÚJSÁG

1021

Hevesi Ferenc

Napraforgó

lopait rakják le.
den díszítés nél-
nyire futja. Cél-

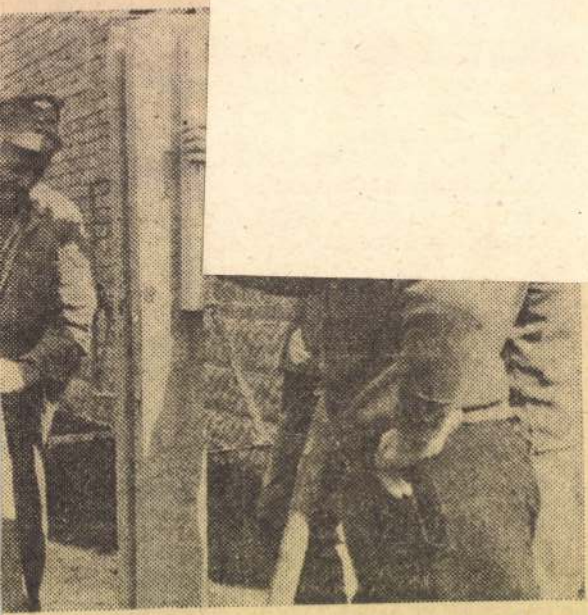

si jól megdöngöli a földet a kerítés oszlopai körül.
írva...

(Lónyai László felvételei)

Hevesy Iván és Kálmán Kata

retrospektív kiállítás

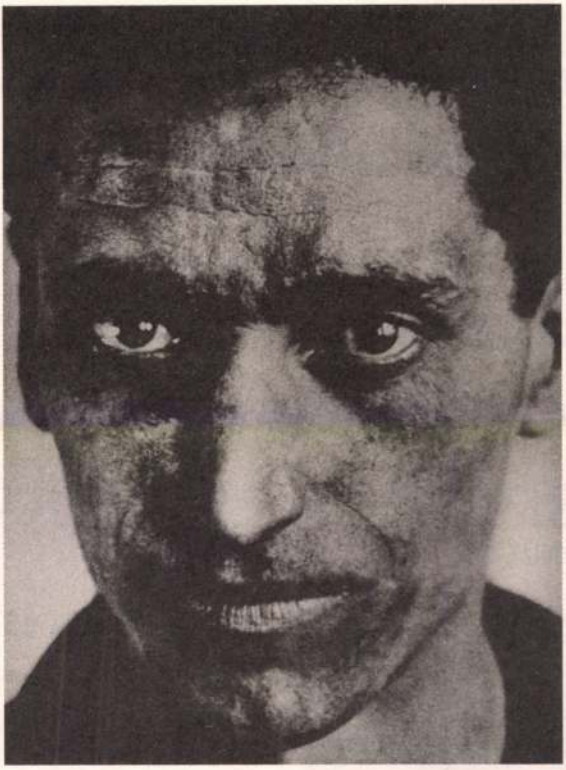

Kálmán Kata: Weisz Ernő, kályhagyári munkás, 1936 (Magyar Fotográfiai Múzeum)

1999. március 12. 17.00

Magyar Fotográfiai Múzeum

6000 Kecskemét, Katona József tér 12.

Nyitva: hétfő, kedd kivételével 10-17 óra
A kiállítás bezár 1999. április 28.

XXXII. országos középiskolai fotókiállítás

1999. március 28. 11.00

508. sz. Kertvárosi Szakképző Iskola aulája

7632 Pécs, Malomvölgyi út 1/b

Nyitva: minden nap 8-18 óráig
A kiállítás bezár 1999. április 19.

Fotográfia és antropológia

Könyvbemutató

Id. Soltész István fotója

1999. április 28. 15.00

Miskolci Galéria 3530 Miskolc, Rákóczi út 2.

házigazdák: Dobrik István, a Miskolci Galéria igazgatója, Petneki Áron, a Miskolci Egyetem bölcsészkarának dékánhelyettese, valamint a kötet szerkesztője, Bán András.

A Miskolci Galéria tanulmánykötetet jelentet meg a Miskolci Egyetem antropológus oktatóinak és hallgatóinak vizuális kutatómunkájáról. A Kulturális és Vizuális Antropológia Tanszéket, ezt a – Közép-Európában a maga nemében egyedülálló – oktató- és kutatóhelyet 1993-ban alapította (néhai) Kunt Ernő.

A Tanszék kitüntetett feladatának tekinti vizuális antropológiai kutatások végzését a teljes magyar nyelvterületen.
A fényképezőgép a társadalomtudós számára megkönnyíti a jegyzetelést, észrevételei friss és pontos rögzítését, gondolhatnánk. A fotografálást gyakorló kutató azonban tapasztalhatta, hogy a fénykép legalább annyira eltakar, mint megmutat. A kutatás során készült fotók csakis az értő és értékelő szem számára tárják fel a megörökített jelenségek, szokások, kulturális értékek lényegét.
A felvételek és kommentárjaik révén a városi és falusi, határon belüli és túli magyarság közelmúltbeli és jelenkori életvitelének számos izgalmas problémája tárul fel. Néhány téma: az erdélyi havasok elzártságában élő szórványmagyarság gazdálkodása; egy mátészalkai sérült cigány házaspár emberi kapcsolata; egy budapesti polgárcsalád életmódjának módosulásai a század folyamán; a Bükkalja egyik kis falujának termelőszövetkezeti mindennapjai a hetvenes években; jelenkori temetőkultúra; a diósgyőri Vasgyári Kolónia összeomlása a rendszerváltással; a sajókazai cigányság hagyományai.
A vizuális antropológus képeket készít és képeket gyűjt. A kötetben is szerepelnek olyan elemzések, amelyekhez a kutató maga készítette el a felvételeket, s olyanok is, amelyeknél a fotókra terepmunkája során talált rá.

Hevesi Ferenc,

Jul: 17-21-ig tartott a II. békési alkotótábor melynek záróaktusa az „alkotótábor '76" c. kiállítás. A művész alkotásai szerepelnek: „Naprafordó" c. rajza

(szubtve)

Sass Ervin: Kiállításról kiállításra.

Békés Megyei Népújság, 1976. aug. 15.

Hevesi Ferenc, festő

A „Békés '76" c. tárlaton szerepelnek a művész művei. „Ny ári konyha előtt" c. (említve)

Sass Ervin: Kiállításról, kiállításra.
Békés Megyei Népújság, 1976. okt. 24.

Hevesi Ferenc festő

a Békési Múzeumban okt. 5.-én nyílt meg 10 Békés környéki festő kiállítása. Hevesi Ferenc a ritkán kiállítók közé tartozik. Olajképei, tusrajzait láttuk.

Sass Ervin: Tíz békési festő Békésen és a környező községekben.

Békésmegyei Népújság, 1975. nov. 23.

Hevesi István

MDK

asztalosmester

1780-1800 évek között a debreceni asztalosok bejegyzett mestere.

STERNBERG MÁRIA: Irócalmáriumok Debrecenből. Ip.műv.Mus.évk.III-IV. 1960. 35-48.l.

45.l. 15. jegyz.

Mevesy Iván

neve említve.

Rózsa Gyula: Korniss Péter
a rücsornokban.
Látóhatár 74 juni 224.o

Hevesi Ferenc

A Békési tárlat '74 c. kiállításon szerepeltek képei. Naturális korsós, kocsögös képén, dálias csendéletén érdekes a termé szetes fényhatás. Portréja „Nagynama" c. (említve)

Réthy István: Békési tárlat '74
Békésmegyei Népújság, 1974. szept. 22.

Hevesy Iván

Ismetty János krónikása

Bodri Ferenc: Ismetty János

Látóhatár 1971/1-2 144 old.

Hevesy Iván esztéta

1947-51-ig tanított az Iparmův.

Főiskolán

Most halt meg

Nagyvilág 1966 4 sz. 631 old.

tanára volt. A radioaktivitás- és izotópkutatás úttörője; a hafnium felfedezője. Munkássága nagy jelentőségű a radioaktív elemek kémiai sajátosságainak feltárása terén, s úttörő eredményeket hozott a radioaktív izotópok indikátorként (nyomjelzőként) való felhasználásában. Manchesterben ismerte fel, hogy a radioaktív D rádiumot kémiai módszerekkel nem lehet elkülöníteni a nem aktív G rádiumtól és az ólomtól, de az ólom nyomjelzésére felhasználható. 1913-ban ezt a vizsgálati módszert Fr. Panethtel együtt fejlesztette ki a bécsi Rádiumkutató Intézetben. 1922-ben Bohr int.-ében D. Costerrel együtt fedezte fel a periódusos rendszer Koppenhága latin nevéről hafniumnak elnevezett, 72. sorszámú elemét. 1926-ban fluoreszcenciás kémiai analízissel vizsgálta a különböző elemek előfordulásának arányait a Földön és a kozmoszban. Az eredetileg (1913) a kémiában alkalmazott kutatási módszerét 1923-ban kiterjesztette a növénytanra, 1934-ben az állatbiológiára, 1940-ben a gyógyászat területére. Az izotópok fizikai elkülönítését célzó kutatásai során felfedezte a foszfornak a biológiai jelentőségű szerves kémiai reakciók vizsgálatában nélkülözhetetlen 32-es tömegszámú radioaktív izotópját és a kálium 41-es tömegszámú izotópját. A Nobel-díjat több évtizedes kémiai és sugárbiológiai kutatásainak a radioaktív indikáció módszerével elért eredményeiért kapta. – **F. m.:** Olvasztott sók és fémek kölcsönös viselkedéséről (Mat. és Term.tud. Ért., 1912); A radioaktiv elemek elektrochemiájáról (Mat. és Term.tud. Ért., 1912); Az aktiniumemanáció oldhatósága folyadékokban és szénben (Mat. és Term.tud. Ért., 1912); Az elektrolitek difuziójáról (Mat. és Term.tud. Ért., 1913); Az elektron tulajdonságai és az atom konstituciója (M. Chemiai F., 1913); Az atomok szerkezetéről (Math. és Phys. L., 1914); Az elektromosság vezetésének sebességéről folyadékokban (Mat. és Term.tud. Ért., 1915); Az elem fogalma az újabb kutatások megvilágításában (M. Chemiai F., 1916); Lehrbuch der Radioaktivität. Fr. Panethtel (Leipzig, 1923); Über die Darstellung des Hafniums (Chemische Rundschau, 1925); Das Element Hafnum (Berlin, 1927); Die seltenen Erden von Standpunkte des Atombaues (Berlin, 1927); Praktikum der chemischen Analyse mit Röntgenstrahlen. E. Alexanderrel (Leipzig, 1933; oroszul: Leningrád, 1935); Radioactive indicators. Their application in biochemistry, animal physiology and pathology (New York–London, 1948); Adventures in radioisotope research. The collected papers of Gy. H., I–II. (bibl.-val; New York, 1962). – **Irod.:** Erdey-Grúz Tibor: H. Gy. az új magyar Nobel-díjas (Term. Tud. 1946); E. Farber: Nobel prize winners in chemistry 1901–1950 (New York, 1953); Kocsár László: H. (Biographical encyclopaedia of science and technology. Garden City, 1964); Kunfalvi Rezső: H. Gy. (Fiz. Szle, 1981); Palló Gábor: H. Gy. Magyarországon (Fiz. Szle, 1985); Palló Gábor: A legenda igaz. Beszélgetés H. Gy. fizikusról. [Riporter:] Szále lászló (ÉS, 1985); Szabadváry Ferenc: H. Gy. (Nyelvünk és Kultúránk, 1983); Palló Gábor: H. Gy. (Évfordulóink a műszaki és természettudományokban, 1985); Csernay László: H. Gy. születésének 100. évfordulóján (Orv. Htl., 1985); Palló Gábor: Egy boszorkányper története. Miért távozott el Magyarországról H. Gy. (Val., 1985); H. Gy. 1885–1966 (bibl.; Bp., 1985); Surányi Dezső: A radiológia nagy alakja. Emlékezés H. Gy.-re (Vig., 1985); Szabadváry Ferenc: A tudomány vándora. H. Gy. centenáriumára (Nsz., 1985. 175. sz.); Szabó László: 100 éve született H. Gy. (Biokémia, 1985); Szirmai Endre: Utolsó találkozásom H. Gy.-gyel (Vig., 1985); Palló Gábor: H. Gy. Magyarországon (Tudománytörténet – Technikatörténet, 1986); George de H. 1885–1966. Festschrift. Szerk. Marx György (Bp., 1988); Palló Gábor: H. Gy. (Bp., 1998); Móra László: H. Gy. ismeretlen levelei Gróh Gyulához (M. Tud., 1995); Székely László: Egy Nobel-díjas magyar tudós portréjához (M. Filoz. Szle, 1999); Marx György: A marslakók érkezése (Bp., 2000); Palló Gábor: Egy vándorló Nobel-díjas. H. Gy. (Több nemzet vallja magáénak. Bp., 2001).

HEVESY Iván, *Kapuvár, 1893. dec. 7., †Bp., 1966. jan. 29.: művészettörténész, kritikus. *Kálmán* Kata fotóművész férje. – A bp.-i egy. bölcsészettud. karán tanult, de a Tanácsköztársaság műv. életében való részvétele miatt bölcsészdoktori oklevelet nem szerezhetett. 1921-től a *Nyugat* és a *M. Írás* c. folyóiratok, valamint az *Éber* László szerk.

Műv. Lexikon munkatársa. 1924–34-ben az orsz. filmműv. isk.-ban a filmdramaturgia és filmesztétika, 1925–33-ban *Madzsar* Alice mozgásműv. isk.-jában, 1947–50-ben a bp.-i iparműv. isk.-ban a művészettörténet tanára, 1951-ben nyugdíjazták. A két vh. közötti időszak egyik jelentős filmkritikusa; több nemzetközileg is jelentős filmelméleti megállapítást tett; fotóesztétikai munkássága világviszonylatban is kiemelkedő. Fontos szerepe volt a modern műv. irányzatok mo.-i megismertetésében. Sok, a fényképezés gyakorlati kérdéseivel foglalkozó műve is megjelent. A *Ma*, a *Nyugat* (1922–28), a *Korunk* és a *Szabad Művészet* (1947–48) c. lapok munkatársa. Az 1960-as években rendszeresen jelentek fotókritikái a *M. Nemzet*ben. Bp.-en a *Jelenkor* c. lap (1917–18), a *Filmjáték* c. szaklap (1925) szerk. – **F. m.:** A mozidráma (Bp., 1913); Futurista, expresszionista és kubista festészet (Bp., 1918); Wagner Richárd zenedrámái, I–VI. füzet (Bp., 1921–22); Boromisza Tibor (Bp., 1922); A modern képzőművészet útjai (Gyoma, 1922; repr. Utószó Tasnádi Attila. Bp., 1993); Kádár Béla (Bp., 1922); A filmjáték esztétikája és dramaturgiája (Bp., 1925; 2. kiad. 1931; repr. 1985); Elisabeth Bergner a filmen (Bp., 1927); A film kulisszatitkai. Dévai Bélával (Bp., 1928); Primitív művészet (Bp., 1929; új kiad.: Az ősművészet és a primitív népek művészete, 1941); A hangosfilm mérlege (Bp., 1935); Az infra-vörös fényképezés csodái (Bp., 1935; 3. átd., bőv. kiad. 1943); Fényképezés túrán és utazáson (Bp., 1935; 3. kiad. 1940); A mozgásfényképezés technikája (Bp., 1936; 2. kiad.: Mozgó témák fényképezése, 1938); A fényképezés technikája (Bp., 1937; 7. bőv., átd. kiad. I–II. 1942); A fényképezés művészete (Bp., 1939); A fényképezés nagy mesterei (Bp., 1939); Kétezer év festészete. Bortnyik Sándorral, Rabinovszky Máriusszal (Bp., 1943); A film életrajza (Bp., 1943); Művelődés és művészettörténet (Bp., 1947); A némafilm egyetemes története 1895–1929 (Bp., 1957; újra kiad. Erdélyi Z. Ágnes, Karcsai Kulcsár István, 1993); A magyar fotóművészet története (Bp., 1958); Az új művészetért. Vál. Krén Katalin (vál. írások; Bp., 1978). – **Irod.:** Komlós Aladár: H. I. halálára (Nagyvilág, 1966); Gyertyán Ervin: Búcsú H. I.-tól (Filmvilág, 1966); Nemeskürty István: H. I. és a magyar filmelmélet (Filmkultúra, 1966); Lengyel András. H. I. és Moholy-Nagy László (Életünk, 1981); Székely András: H. I.: Az új művészetért (Fotóművészet, 1981); Gyertyán Ervin: A festészettől a mozidrámáig. H. I. (Filmvilág, 1994); Hevesy Anna: H. I. és Kálmán Kata könyve (Kecskemét–Bp., 1999).

HEVESY Pál, hevesi; 1904-ig *Bisitz,* *Bp., 1883. ápr. 9., †Kitzbühel, 1988. márc. 17.: diplomata. ~ György kémikus bátyja. – A bp.-i, a kolozsvári, a müncheni, a freiburgi egy.-en és a párizsi École des Sciences Politiques-on tanult, a bp.-i egy.-en államtud. doktori oklevelet szerzett. 1907-től Pest-Pilis-Solt-Kiskun vm. közigazgatási gyakornoka, 1908-tól t. szolgabírája. 1909-ben a közös Külügymin. szolgálatába lépett. 1909-ben ideiglenes külügymin. fogalmazó, majd diplomáciai vizsgát tett. 1909–12-ben az Osztrák–M. Monarchia Buenos Aires-i követségén attasé, 1912-től isztambuli követségén attasé, 1913–15-ben II. osztályú követségi titkár. 1915-től Bécsben a Külügymin. munkatársa, 1917–18-ban a berni követségen követségi titkár. 1920-ban az új m. Külügymin. szolgálatába lépett. 1920-tól Washingtonban, majd Párizsban követségi tanácsos, Párizsban három éven keresztül követségi ügyvivő. 1926–31-ben a Nemzetek Szöv.-ében Mo. állandó képviselője. 1931–36-ban madridi, egyúttal lisszaboni követ. 1936–38-ban Bp.-en a Külügymin.-ban teljesített szolgálatot, 1938-tól Nagy-Britanniában, 1945 után haláláig Ausztriában élt. – **F. m.:** Comment résoudre les difficultés qui divisent l'Europe? (Genf, 1929); Le problème mondial du blé (Paris, 1934; angolul: London–New York, 1940); The Unification of the World: Proposals of a Diplomatist (Oxford, 1966). – **Irod.:** Kelecsényi Gábor: „Palibatschi" (M. Nemzet, 1987. 181. sz.).

HÉVEY László, *Győrsziget, 1902. ápr. 3., †Bp., 1953. júl. 31.: közgazdász. – A Szt. István Akad. tagja (r. 1951). A Tanyabarátok Társ. elnöke, az Alföldi M. Közművelődési Egyes. vezértitkára. – 1921-ben az *Ostenburg-Moravek* Gyula vezette különítményben szolgált. 1927-ben a bp.-i egy. közgazdaság-tud. karon doktori oklevelet szerzett. 1925-től a bp.-i egy. közgazdaság-tud. kar (1934-től bp.-i

wartskunst, Bonstetten; 1991: Xantus J. M., Győr; 1992: Vasarely M.; 1995: SZK [Konok Tamással], Szhely.
Vcsk: 1964: *Fiatal művészek III. Nközi kiállítása*, Tokió; 1979: *Présence Paris-Bp.*, Palais Luxembourg, Párizs; 1982: *Tisztelet a szülőföldnek. Külföldön élő magyar származású művészek II. kiállítása*, Műcsarnok; *Művészeti szimpozionok eredményei, I. Szobrászat*, Műcsarnok.
Mk: Bibliothèque Nationale, Párizs; Herman O. M., Miskolc; M. des Beaux-Arts, La Chaux-de-Fonds; PIM; Stadtische Sammlung, Hamburg; SZM; Xantus J. M., Győr.
Irod.: N. MÉSZÁROS J.: (kat., bev. tan., Vasarely M., 1992, irod.-mal). *(L. J.)*

HEVESSY Kálmán Gábor belsőépítész
(Bp., 1946. okt. 31.)
1976-ban a soproni Erdészeti és Faipari Egy.-en szerzett mérnöki diplomát, majd 1979-ben elvégezte a MIF Mesterképzőjét is. Ezt követően 1981-ig az észak-illinois-i egyetemen (Chicago) folytatott posztgraduális tanulmányokat. 1991-ben pedig a MIF menedzserképzésén vett részt. 16 évig a Bútorkereskedelmi V. belsőépítész tervezője és művészeti vezetője volt. Jelenleg szabadfoglalkozású belsőépítész-tervezőként és művészeti menedzserként dolgozik. *(T. AN.)*

HEVESY [HEVESI] Iván fotóművész, filmesztéta
(Kapuvár, 1893. dec. 7.–Bp., 1966. jan. 29.)
Az egyetemen matematika-fizika szakos tanulmányokba kezdett, majd művészettörténet szakos lett. Fotóelmélet- és fotótörténet-írói munkássága a festői fényképezés ellenében kezdődött a 30-as évek elején; ez a felfogása érvényesült egész fotószakírói pályafutása során. Önálló könyvei mellett számos tanulmánya, kritikája jelent meg elsősorban a *Fotó*, és a *Fényképművészeti Tájékoztató* című folyóiratokban, valamint más sajtóorgánumokban. Élete második felében érdeklődése egyre inkább a fényképezés gyakorlata, elmélete és története felé fordult. – a magyar fotótörténet-írás első jelentős, nagy formátumú képviselője volt. Bár szemléletének egyes elemei már meghaladottnak tekinthetők – a festői fényképezés történeti megítélése például ma az övétől eltérő –, mind egyetemes, mind magyar fotótörténeti és fotóelméleti életműve megkerülhetetlen. Első fotográfiai témájú írása egy recenzió volt H. Lerski: *Köpfe des Alltags* című fotóalbumáról (*Mindennapos fejek*, Kolozsvár, 1931/3.).
Könyvei (első kiadások): *A modern fotóművészet*, Bp., a szerző kiadása, 1934; *Fényképezés túrán és utazáson*, Hatschek és Farkas (a továbbiakban: HaFa), Bp., 1934; *Az infra-vörös fényképezés csodái*, Bp., 1935; *Válogatott, kipróbált receptek eredményes fotómunkára*, Bp., 1935; *Az éjjeli felvétel*, Bp., 1936; *Fényképezés műfénynél*, Bp., 1936; *Fényképezés télen. Hó, jég, köd, zúzmara és téli sport*, Bp., 1936; *Jó szinszűrő – szép kép!*, Bp., 1936; *A mozgásfényképezés technikája. Riport és sportfelvétel*, Bp., 1936; *A nagyítás technikája*, Bp., 1936; *Fényképezés Box-géppel*, Bp., 1937; *Fényképezés rossz időben*, Bp., 1937; *A fényképezés technikája 1. A fényképezőgép és a negatív anyag*, Bp., 1937; *A fényképezés technikája 2. Hogyan fotografáljunk?* Bp., 1937; *A fényképezés technikája 3. A felvétel kidolgozása: a negatív eljárás. Előhívás és fixálás*, Bp., 1937; *A fényképezés technikája 4. A felvétel kidolgozása: a pozitív eljárás*, Bp., 1937; *Fotografálás fénnyel szemben, oldalfényben, reflexfényben*, Bp., 1937; *Helyes beállítás – éles kép. Hogyan kell éles képet fotografálni?* Bp., 1937; *Mindent Pánra! A pánkromatikus fényképezés technikája*, Bp., 1937; *A tökéletes fénykép. Felvételi és kidolgozási hibák. A hibák megelőzése és orvoslása*, Bp., 1937; *Az arckép, önarckép, kettős portré, gyerekarckép, csoportkép fényképezése*, Bp., 1938; *A szinszűrő kézikönyve*, Bp., 1938; *A tájképfotografálás technikája*, Bp., 1938; *A tájkép fényképezése*, Bp., 1938; *Fényképezés lámpafényben, reflektorral, magnéziummal és az éjjeli felvétel*, Bp., 1939; *A fényképezés művészete*, Bp., 1939; *A fényképezés nagy mesterei – A fotóművészet 100 esztendeje*, Bp., 1939; *A pontos és helyes expozíciós idő meghatározása*, Bp., 1939; *Fényképezés a Balatonon*, Bp., 1940; *Fényképezési mesterfogások, tréfák és fortélyos felvételek*, Bp., 1940; *A gyerekek fényképezése*, Bp., 1940; *A magyar táj és a magyar tájkép*, Bp., 1941; *A mélységi élesség*, Bp., 1941; *Egy szempillantás alatt leolvashatjuk, hogy valamely témára mikor, mennyit exponáljunk?* Bp., 1942; *Fényképezés kisfilmes géppel*, Bp., 1942; *A fényképezők receptkönyve. A legjobb receptek és amatőr laboratóriumi eljárások korszerű gyűjteménye*, Bp., 1942; *Fényképezzünk jól és szépen arcot, csoportot, gyereket, riport-, sport-, munkajelenetet, városképet, tájképet, növényt, állatot, csendéletet, reprodukciót*, Bp., 1943; *Fényképezés falun (Mezőn, pusztán, vásáron. Népszokások, népviselet, népművészet fényképezése)*, Bp., 1943; *Nagyítás, képkivágás*, Bp., 1956; *A fényképezés technikája*, Bp., 1957; *A magyar fotóművészet története*, Bp., 1958; *Magyar Fotóművészet 1959–1960.* (bev. HEVESY I.), Bp., 1959; *Magyar Fotóművészet 1961.* (bev. HEVESY I.), Bp., 1960; *Magyar Fotóművészet 1962.* (bev. HEVESY I.), Bp., 1961; *A fotóművészet mai törekvései*, Bp., 1962; *Az egyetemes fotóművészet története*, Bp., 1964.
Vcsk: 1981–82: *Tény-kép. A magyar fotográfia története 1840–1981*, Műcsarnok; 1998: *Fotográfusok Made in Hungary. Akik elmentek, akik maradtak*, Magyar Fotográfiai M., Kecskemét.
Mk: Magyar Fotográfiai M., Kecskemét.
Irod.: RÓNAI D.: *A modern fotóművészet*, Magyar Fotografia, 1934/8.; HAJÓS K.: *A fotóművészet esztétikája*, Szocializmus, 1934/1.; O[RTUTAY] GY.: *Két fényképeskönyv. Magyar tájképek, – fényképei*, Nyugat, 1941/8.;

[FEJŐS I.]: ~ *hetvenéves*, Fényképművészeti Tájékoztató, 1963/5-6.; ~, Fotólexikon, Bp., 1963; ~ (Nekrológ), Fotó, 1966/4.; VÉGVÁRI L.: *Generációk nevelője*, Fotóművészet, 1966/1-2.; ~ *élete és irodalmi munkássága* (bibliográfia, összeáll.: KOZOCSA S.), Fotóművészet, 1966/1-2.; HEVESY I.: *Az új művészetért. Válogatott írások* (vál., szerk., jegyz. ellátta és az előszót írta: KRÉN K.), Bp., 1978; *Fotográfozásról* (szerk., és a fejezetbevezetőket írta: BÁN A.), 1982; *Szemelvények a szociofotó forrásaiból* 1. köt. (vál., szerk., jegyz. ellátta ALBERTINI B.), Népművelési Int., Nagybaracska, Szociofotós alkotótelep, 1985; MILTÉNYI T.: *Progresszív fotó*, Szellemkép szerkesztősége, Szellemkép könyvek, 1., 1994; KINCSES K.: *Fotográfusok Made in Hungary. Aki elment, aki maradt* (Bp.-Milánó), Magyar Fotográfiai M., Federico Motta Editore, 1998. (A. B.)

HÉVIZI Endre építész, festő, szobrász
(Szeged, 1923. ?)
A BME-n tanult. 1945-ben Dániába költözött, ahol építészmérnöki diplomát kapott. 1945 után kezdett festészettel foglalkozni, posztimpresszionista képeket alkotott. 1947 és 1949 között több kiállítása volt Dániában és Svédországban. 1950-ben Angliában telepedett le. Itt pasztell- és olajképeket, vízfestményeket festett. Ezzel egyidőben kerámiákat is készített. New York-i tanulmányútja után épületdíszítő plasztikákat alkotott, melyek számos londoni középületen láthatók. Plasztikái fából, bronzból, kerámiából, zománcozott rézből készült nonfiguratív relief-kompozíciók.
Ek: 1968: Drian G., London; 1992: Kass G., Szeged.
Vcsk: 1970: *20. sz.-i magyar származású művészek külföldön*, Műcsarnok.
Mk: Móra F. M., Szeged.
Km: Corporation Áruház, Stavanger; Bebra Libanos katedrális.
Irod.: CZIGÁNY M.: *Ad Quadratum. ~ kiállítása*, Irodalmi Újság, 1968. szept. 15.; Sz. Z.: *Szegedi művész Londonban: ~*, Tiszatáj, 1968/9.; L. A.: ~, Magyar Hírlap, 1992. máj. 16. (L. J.)

HÉVIZI Éva festő, iparművész
(Bp., 1946. jún. 13.)
1965-70: MIF, textil szak, mesterei: Rákosy Zoltán, Eigel István, Szilvitzky Margit. 1976: Studió-díj; 1978: Szimpózium-díj, Bulgária; 1984: bekapcsolódott a Kecskeméti Zománcmű. Alkotóműhely munkájába; 1992: Nközi Zománcmű. Szimpózium, a MAOE nagydíja, Kecskemét. Tanulmányúton járt számos kelet- és nyugat-európai országban, megfordult a SZU-ban és az USA-ban. 1992: ösztöndíjas Finnországban. Budapesten és Kecskeméten dolgozik. Lírai vénájú festészete a természeti jelenségek és emlékképeik költői átírásán alapszik. Kárpittervezéssel is foglalkozik, a festészet és a szobrászat szintézisét keresi.

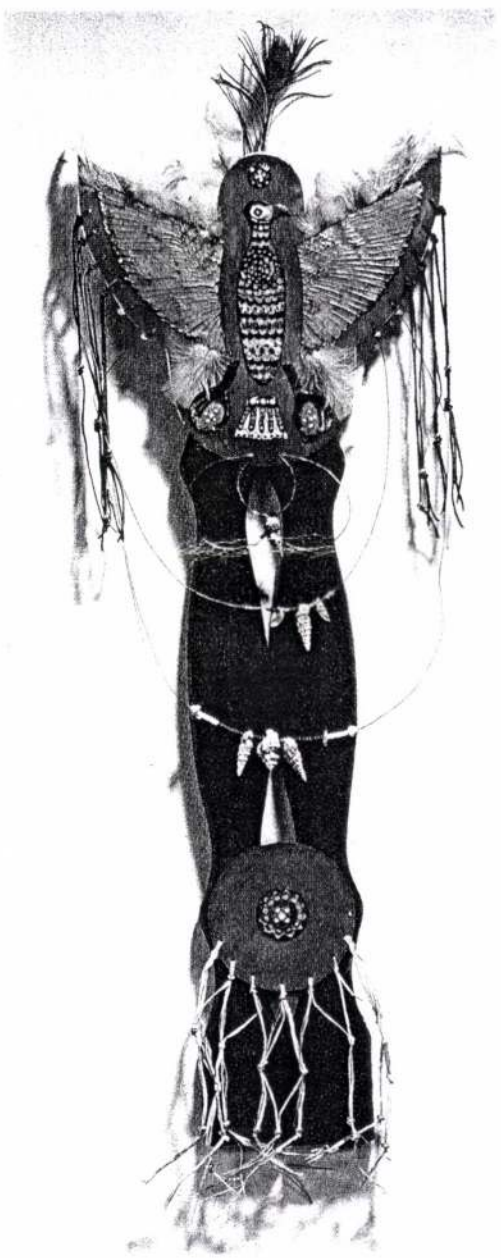

Hévizi Éva: Szárnyas totem, 1988

Ek: 1974: Kecskemét; 1977: Ferencvárosi Pincet.; 1980: Gulácsy T., Szeged; 1981: Ferencvárosi Pincet.; Képcsarnok, Pécs; Munkácsy T., Bcsaba; 1982: Tonawanda G., Buffalo; Pataky Műv. H.; 1983: Képcsarnok, Kaposvár; Bp. G., Lajos u.; 1984: Atelier Mensch, Hamburg; 1988: Csók G.; 1989: *Pax Christi Fesztivál* (NL); 1999: Vigadó G. [Morelli Edittel, Morvay Lászlóval].

Küster munkája alapján. (A Modern Technika Kvtára. 1.) Bp., 1912. (Róth Imrével; 2. átd. kiad. Uo., 1917) — 2. *A gépkocsivezető kézikve.* Előkészítő a sofőrvizsgára. (Uo. 2.) Uo., 1915. — 3. *Az elektromos gépek szerkezete, felszerelése és kezelése.* (Közhasznú Kvtár. 134/5). Uo., 1917? — 4. *Az acetilén.* (Uo. 147.) Uo., 1917? — 5. *A mezőgazd. gépek.* (Uo. 151.) Uo., 1917?

Kozocsa I. Bp., 1939. — Gulyás gyűjt.

Hevesi (1905-ig Handler) *Illés*, dr. jur. (Heves, Hevesvm., 1878. —): ügyvéd. — Izr. Szülők: Handler Márk, Rosenberg Júlia. Tanulm. Tatán, Kassán és a bpi egy-en végezte. 1905: ügyvédi irodát nyitott Bpen s egy ideig titkára volt az Orsz. Ügyvédszöv.- nek. 1914/22: törvszéki bíró volt Bpen, majd ismét ügyvéd, irodája 1944: is fönnállott. — Cikkei: *M. Jogélet* (1910/6), *Bírói szervezeti reformkérdések* (Bp., 1911), *Kir. Közjegyzők Közle.* (1912), *P. Hírl.* (1912), *P. Lloyd* (1915/6), *Munkaügyi Szle* (1916), *Dr. Guttmann Mihály emlékkv.* (Bp., 1943: Columbus zsidósága) stb. — M: 1. *A jogalkotó judikatura és a felek.* (Jogászegyl. Értek. 286.) Bp., 1907. — 2. *Az életbiztosítás és a hadikockázat.* Uo., 1917. — 3. *Kárbiztosítás és a hadikockázat.* Uo., 1917? — 4. *Szociális törvhozás a mózesi tanban.* (Szinái. 5.) Uo., 1928. — 5. *Ankét a zsidóság hivatásáról.* (OMIKE Ankétsorozat a zsidóság mai problémáiról. 5.) Uo., 1932. (Kálmán Ödön— és Osztern Lipóttal). — *Külf. ítéletek végrehajtása* és *A házasság felbontása a m. jogban* c. művei fr.-ul, ill. ang.-ul jelentek meg. — Betűjegyei: —i i— (M. Jogélet 1911).

MTC Bp., 1905/44. — *Petrik* 1901/10. Uo., 1917. — *Corvina* 1928, 32. — *Bpi that. vál. névj.* 60:10. I. Bp., 1930. — *Ki kicsoda?* (Uo.), [1936]. — *Kozocsa* I. Uo., 1939. — BM. 107.031/905. sz. — Gulyás gyűjt.

Hevesi *Imre*, dr. med. (Tihany, Zalavm., 1867. szept. 17. — Kolozsvár, 1921. márc. 21. öngyilkosként): egy. ny. r. tanár. — Egy. tanulm. Kolozsvárt és Bécsben elvégezvén, orvosi okl. 1892: Bécsben szerezte. 1893: a kolozsvári egy. sebészeti klinikáján gyakornok, tanárs., h. tanár és adjunktus. 1903: az ortopédiai sebészetből m. tanárrá képesítették. 1910: megkapta a ny. rk. tanári címet. 1917: a kolozsv. egy-en az ortop. sebészet ny. r. tanára lett. — Sebészeti szakcikkei: *Orv. Hetil.* (1903, 05, 10), *B. Orv. Újs.* (1905), *Dolgozatok Purjesz Zs. eml.* (Bp., 1906), *Az Erd. Múz. Egyes. Orvostud. Szako. Ért.* (1914, 18), *Lechner-emlékkv.* (Kolozsv., 1915) és külf. szaklpkban. — M: *Krit. adatok a világrahozott deformitások aetiologiájához.* Kolozsvár, 1909.

Pesti Bp., 1921-ig. — *Révai* X., XX. — *Petrik* 1901/10. Bp., 1917. — *Krücken—Parlagi* I. Wien—Lpz., [1918]. — *Kozocsa* I.Bp., 1939.

Hevesi *Imre*: textilmérnök. — Cikkei: *M. Technika* (1947, 50), *A gyapjúipar fejlődése* (Bp., 1949).

M. Folyóir. Rep. 1947, 50. — *M. N. Bibl.* 1949.

Hevesi *Iván* — Elbeszélése: *Hazánk* (1899), tárcái: *Nyugatmorsz. Híradó* (1910), *Tiszántúl* (1910).

Gulyás gyűjt.

Hevesy *Iván* (Kapuvár, Sopronvm., 1893. dec. 7. —): főisk. tanár. — Szülők: H. (1884-ig Jakkel) János áll. p. isk. tanító, Sikor Margit. Egy. tanulm. végeztével, 1917/8: a *Jelenkor*-t szerk. 1921: a *Nyugat*, majd a *M. Írás* és az Éber László-féle *Műv. lex.* munk. 1924: a filmművészeti magánisk.-ban a filmdramaturgia

és filmesztétika előadója, 1945: az Orsz. Színműv. Főisk. megbízott előadója s 1948: az Orsz. M. Iparműv. Főisk. r. tanára lett. — Cikkei: *Új lex.* (Bp., 1936), *Alkotás* (1947), *Szabad Művészet* (1948), *Új Építészet* (1948) stb. — M: 1. *Futurista expresszionista és kubista festészet.* Bp., 1919. — 2. *Wagner Richárd zenedrámái.* Uo., 1921/2. (6 füz. A 2/4. sz. új lenyom. 1921: az 5. sz. új lenyom. 1924, 26; a 6. sz. új lenyom. 1926.) — 3. *Boromisza Tibor.* (Új Művészet. 3.) Uo., 1922. (25 példa. mer. papíron is!). — 4. *Kádár Béla* (UO. 2.) Uo., 1922. (25 példa. mer. papíron is!) — 5. *A művészet agóniája és reinkarnációja.* Uo. (ny. Gyoma), 1922 (s ennek részkiadásai: *A futurizmus, expresszionizmus és kubizmus művészete, Az impresszionizmus művészete; A posztimpresszionizmus művészete*, valamennyi Gyoma, 1922.) — 6. *A filmjáték esztétikája és dramaturgiája.* (Élet és Tud. 12.) Uo., [1925]. (Új borítékkiad. az Athen. Olcsó Ismeretterjesztő Kvei c. sor.-ban. Uo., [1931].) — 7. *A film kulisszatitkai.* Uo., 1928. (Dévai Bélával.) — 8. *Primitív művészet.* (Egyetemes művészettört. 1.) Uo., 1929. (1500 példa. Új cím. kiad. *Az ősművészet és a primitív népek művészete* c. Uo., [1941.]). — 9. *A modern fotoművészet.* Uo., 1934. — 10. *Az infra-vörös fényképezés csodái.* (Hafa—Kvtár. 1.) Uo., [1935]. (2. kiad. [1939]; 3. átd. és bőv. kiad. [1943].) — 11. *Válogatott kipróbált receptek eredményes fotomunkára.* (UO. 2.) Uo., [1935]. (2. kiad. [1937]; 3. kiad. [1939]; 4. átd. és bőv. kiad. [1942]. — 12. *Fényképezés túrán és utazáson.* (UO. 3.) Uo., [1935]. (3. kiad. [1940]). — 13. *A mozgásfényképezés technikája.* (UO. 4.) Uo., [1936]. (2. kiad. *Mozgó témák fényképezése* c. [1938]) — 14. *Jó színszűrő — szép kép!* (UO. 5.) Uo., [1936]. (2. kiad. [1937]; 3. bőv. kiad. [1938]; 4. bőv. kiad. [1941]) — 15. *Fényképezés télen.* (UO. 6.) Uo., [1936]. (2. kiad. [1937]; 3. kiad. [1941]; 4. kiad. [1944].) — 16. *A nagyítás technikája* (UO. 7/8.) Uo., [1936]. (2. kiad. [1937]; 3/5. kiad. [1939]; 6/7. kiad. [1942].) — 17. *Fényképezés műfénynél.* (Uo. 9/10.) Uo., [1936]. (2. kiad. [1937]; 5. kiad. [1940].) — 18. *Az éjjeli felvétel.* (UO. 11/2.) Uo., [1936]. (3. kiad. [1942].) — 19. *A tájképfotografálás technikája.* (UO. 14.) Uo., [1938]. (2. kiad. *A tájkép fényképezése* c. [1938].) — 20. *Mindent Pánra!* (UO. 17.) Uo., [1937]. (2. kiad. [1939].) — 21. *Helyes beállítás — éles kép.* (UO. 18/9.) Uo., [1937]. (2. kiad. [1940]; 4. bőv. kiad. [1944].) — 22. *Fényképezés box—géppel.* (UO. 20.) Uo., [1937]. (2. kiad. [1940]; 3. kiad. [1943].) — 23. *Fényképezés fénnyel szemben, oldalfényben, reflexfényben.* (UO. 21/2.) Uo., [1937]. (2. kiad. [1940].) — 24. *Fényképezés rossz időben.* (UO. 23.) Uo., [1937]. (2. kiad. [1940]; 3. kiad. [1944].) — 25. *A fényképezés technikája.* (UO. 24/33.) Uo., [1937] (5 rész. A 24/5. sz. 2. kiad. [1940]; 3. átd. kiad. [1942]; a 26/7. sz. 2. kiad. [1940]; 3. átd. bőv. kiad. [1942; a 28/9. sz. 2. kiad. [1941]; a 30/1. sz. 2. kiad. [1941]. Egy kötetes 2. kiad. sorozaton kívül [1938] 5. kiad. [1941]; 7. bőv. és átd. kiad. 2 kötben. [1942].) — 26. *A tökéletes fénykép.* (UO. 32/3.) Uo., [1937]. (2. kiad. [1941].) — 27. *Az arcképfényképezése.* (UO. 34/7.) Uo., [1938]. (3. átd. és bőv. kiad. [1942]). — 28. *Jó színszűrő — szép kép.* 2. (UO. 38/40.) Uo., [1938]. (2. kiad. *A jó színszűrő — jó kép* c. [1942]; 3. kiad. a régi címen [1942] A 14. és 28. sz. egykötetes kiadása sorozaton

kívül *A színszűrő kézikve* c. [1938].) — 29. *A pontos és helyes expozíciós idő meghatározása.* (UO. 41.) Uo., [1939] (2. kiad. [1941]; 3. átd. és bőv. kiad. [1942]) — 30. *Fényképezés lámpafényben, reflektorral, magnéziummal és az éjjeli felvétel.* 3. kiad. (Hafa—Fotokvek. 2.) Uo., [1939] (4. kiad. [1939]. v. ö. a 17. és 18. sz.-mal!) — 31. *A fényképezés művészete.* Uo., [1939]. — 32. *A fényképezés nagy mesterei.* Uo., [1939]. — 33. *A gyerekek fényképezése.* (Hafa—Kvtár. 42/4.) Uo., [1940]. — 34. *Fényképezés a Balatonon.* (UO. 45/8.) Uo., [1940]. — 35. *Fényképezési mesterfogások.* (UO. 49/52.) Uo., [1940]. — 36. *A mélységi élesség.* (UO. 53/4.) Uo., [1941]. — 38. *A m. táj és az m. tájkép.* Uo. (ny. Gyoma), 1941. — 38. *Fényképezés kisfilmes géppel.* (Hafa—Kvtár. 55/7.) Uo., [1943]. — 39. *A nagyítás technikája és művészete.* 6. átd. és bőv. kiad. (UO. 58/62). Uo., [1942] (v. ö. a 16. sz.-mal!) — 40. *A fényképezők receptkönyve.* (UO. 63/6., a belső címlapon 58/62!) Uo., [1942] (v. ö. a 11. sz.-mal!) — 41. *Fényképezzünk jól és szépen...* Uo., [1943]. — 42. *A film életrajza. A film őskora és hőskora. A filmjáték dramaturgiája.* Uo., [1943]. — 43. *Kétezer év festészete.* Uo., [1943]. (Bortnyik Sándor— és Rabinovszky Máriusszal). — 44. *Az állatok fényképezése.* 3. kiad. (Hafa—Kvtár. 71/4.) Uo., [1944]. — 45. *Fényképezés falun.* 2. kiad. (UO. 75/8.) Uo., [1944]. — 46. *Művelődés és művészettörténet.* Előadása nyomán készült jegyzet. Uo., [1947] (Soksz.) — 47. *Művészettörténet.* <Jegyzet az 1948/9. tanév 2. félévére.> Uo., 1949. (Soksz.) — Előszava: Lénárd Endre: *Amatőrmozi tanfolyam.* (Bp., 1943).

ItK 1924/8. (Repert.) — *M. kvészet* 1921/3, 34/40. — *Világlex.* Bp., 1925, 27. — *Ványi* Uo., (1926). — *Révai* XX., XXI. (Téves * hellyel) — *Tolnai új* VI., XX. — *Corvina* 1928, 34. — *Éber—Gombosi* I. Bp., 1935. — *Szabolcsi—Tóth* I. Uo., 1935. — *Who's who* London, [1935.] — *Kozocsa* I. Bp., 1939. — *Új Idők lex.* XIII. — *M. N. Bibl.* 1943, 47, 49. — *M. Folyóir. Rep.* 1947/8. — *Révai* (Juhász). I. — *M. Közl.* 1948:34. sz. — 1935. adremalev. — Gulyás gyűjt.

Hevesi (1884-ig Jakkel) *János* (1861 — Újpest, 1908. szept. 13.): áll. polg. isk. tanító (Sz. IV:842. h.) — 1896: áthelyezték Szegedre, ahol a Csongrádvm. Polg. Isk. Egyl. titkára is volt. 1904: agybaja következtében nyugdíjazták. — Ú. cikkei: *Polg. Isk. Közl.* (1897/8, 900/1, 04), *szegedi áll. II. sz. polg. fiúisk. ért.* (1899: Erzsébet királyné emléke), *M. Nyr.* (1900/3). — M: *Győr sz. k. város és Győrvm. rövid földrajza.* Népisk. haszn. összeáll. Csehi Antal. 3. kiad. Átdolg. Győr, 1895.

Száz. névvált. Bp., 1895. — *EPhK* 1899/905. (Hellebrant) — *Soproni Napló* 1908. IX. 17. sz. — *A III. ker. áll. polg. fiúisk. ért.* Szeged, 1909:3. l. (Szabó Ferenc). — *Petrik* 1886—1900. Bp., 1908. — *Halász* Uo., 1936. Arck. — *Deák* Uo., 1942. — Gulyás gyűjt.

Hevesi *János* — Tanulmánya: *XX. Sz.* (1906: A szubjektív értékelmélet és a polg. világrend).

Gulyás gyűjt.

Hevessy *János* (Kolozsvár, Kolozsvm., 1911. —): gimn. tanár. — Ref. M.—ném. szakos. Pályáját mint a szenci áll. gimn. h. tanára 1939. III. 1: kezdette. Utóbb a mátyásföldi egyes.-i gimn. r. tanára lett s ezt az állást 1944: is betöltötte. — Cikkei: *OKTEK* (1940), *Iskola és Élet* (1944).

MTC Bp., 1940/44. — *A szenci gimn. évke* Szenc, 1941. — *Jámbor* Bp., 1942. — Gulyás gyűjt.

Hevesi *Jánosné* → *Sikor Margit*

1918. máj. 3.)

Élet **1918.** 19. sz. 451.
. sz. 10—11. [A szerző saját

4. 105. sz. 1—2.
PN **1918.** máj. 4. 1—2.
1—12. sz. 698—704.
1918. máj. 18. 320.
. = Nszava **1918.** máj. 4.

VU **1918.** 19. sz. 292.
MF **1918.** I. 624—630.
1918. 545—554.
= BpSz **1918.** 175. köt.

A Hét **1918.** I. 282.
quits-jutalomról. = AkÉrt

ás (1919)
1919. febr. 21.)

VU **1918.** 101.
sz. 16—18. [A szerző saját

1919. márc. 9. sz. 1., és J.
köt. Bp. 1969. 157—158.
1919. 2. sz. 107.
Lobogó **1919.** febr. 28. 12.

5. 209—211.
febr. 22. 46. sz. 7.
VU **1919.** 9. sz. 101.
ly. = Ur **1919.** 46—47.
19. febr. 22., 6.
20.
házban. = V **1919.** 100. sz. 5.
sz **1920.** febr. 29. 142.
L. = Szózat **1924.** okt. 12.

) = Nszava **1924.** okt. 12.

H. K.: Színházi esték. Bp. 1924.]
= PH **1929.** dec. 7. 279. sz.

) = Nszava **1929.** dec. 7. 279.

Mo **1929.** dec. 7. 279. sz. 9.
[Emb **1946.** 29. sz. 7.

1921. okt. 28.)

Hel **1921.** 1328—1330.
MSz **1921.** IV. 123—128.
lt **1921.** 434—436.

HARSÁNYI KÁLMÁN = Mság **1921.** okt. 29. 242. sz. 7—8.
H. S. = SzínhÉ **1921.** 43. sz. 18. [A szerző saját művéről.]
H. S. = SzínhÉ **1921.** 44. sz. 28—29. [A szerző saját művéről.]
SCHÖPFLIN ALADÁR = Szózat **1921.** okt. 29. 243. sz. 2.
HARSÁNYI KÁLMÁN = Mság **1922.** júl. 2. 147. sz. 9.
REMÉNYIK SÁNDOR = Ptűz **1922.** I. 18. sz. 472—473.
[VOINOVICH GÉZA] v. g. = BpSz **1922.** 189. köt. 133—139.
Jelentés a Vojnits-jutalomról. = AkÉrt **1922.** 46—...
Mság **1922.** jan. 31., 9.
Ambrus Zoltán — Császár Elemérhez. = A. Z. levelezése. Bp. **1963.** 338—340. [A. Z. levele a színdarabról. 1921.]

8 Elzevir
(Nemzeti Színház Kamaraszínháza: 1925. okt. 24.)

KÁRPÁTI AURÉL = PN **1925.** okt. 25. 241. sz. 17., és K. A.: Főpróba után. Bp. 1950. 89—93.
MARIAY ÖDÖN = Szózat **1925.** okt. 25. 241. sz. 17.
NYIGRI IMRE = Nszava **1925.** okt. 25. 241. sz. 13.
RADVÁNYI KÁLMÁN = Élet **1925.** 23. sz. 451—452.
RELLE PÁL = V **1925.** okt. 25. 241. sz. 15.
SCHÖPFLIN ALADÁR = Nyug **1925.** III. 274.
[VOINOVICH GÉZA] v. = BpSz **1926.** 202. köt. 458—463.
HARSÁNYI KÁLMÁN = H. K.: Színházi esték. Bp. 1927. 195—...

9 Az amazon
(Belvárosi Színház: 1928. dec. 14.)

[BÁLINT GYÖRGY] B. Gy. = Az Est **1928.** dec. 15. 284. sz. 10.
BÁLINT IMRE = MH **1928.** dec. 15. 284. sz. 8.
FALK ZSIGMOND = OrszV **1928.** 285.
KÁRPÁTI AURÉL = PN **1928.** dec. 15. 284. sz. 14.
MARIAY ÖDÖN = BH **1928.** dec. 15. 284. sz. 2.
GÁSPÁR JENŐ = MKult **1929.** 34—35.
KÜRTI PÁL = Nyug **1929.** I. 75—76.
RÉDEY TIVADAR = Napk **1929.** I. 67—70.
SZIRA BÉLA = KatSz **1929.** 124—125.

10 A bűvészinas
(Belvárosi Színház: 1938. dec. 10.)

[BARABÁS GYULA] b. gy. = Nszava **1938.** dec. 11. 282. sz. 12.
[BODOR ALADÁR] B. A. = MNemzet **1938.** dec. 11. 92. sz. 25.
[EBECZKI GYÖRGY] E. Gy. = ÚjId **1938.** II. 998.
(i.) = Újság **1938.** dec. 4., 39.
ILLÉS ENDRE = ÚjMság **1938.** dec. 11. 281. sz. 24.
KÁRPÁTI AURÉL = PN **1938.** dec. 11., 19.
NAGY ANDRÁS = Mo **1938.** dec. 11. 280. sz. 9.
MÁTHÉ M. LAJOS = MKult **1939.** 28.
RÉDEY TIVADAR = Napk **1939.** I. 84—85.
SCHÖPFLIN ALADÁR = Nyug **1939.** I. 60.
SZIRA BÉLA = KatSz **1939.** 54.

11 Az előadás, a színjátszás, a rendezés művészete (1965)

RIGÓ LÁSZLÓ = ItK **1967.** 24[illegible] 219.
[ANTAL GÁBOR] A. = MNemzet **1965.** aug. 20. 196. sz. 13.

HEVESY IVÁN
1893—1966

Irodalom

TANULMÁNYOK, CIKKEK

TESSENI T. JENŐ: H. I., akinek a dédapja Toldy Ferenc, a magyar irodalomtörténet megalapítója volt... = Újpesti Hírek **1926.** júl. 15., 1.
M. ABONYI ARANY: H. I. munkássága a munkásmozgalomban. = MNemzet **1966.** febr. 6. 31. sz. 14.
BIRÓ YVETTE: A filmesztétika klasszikusa. = Fotóművészet **1966.** 1—2. sz. 3—7.
FARAGÓ LÁSZLÓ: Meghalt H. I. = ÉI **1966.** febr. 5. 6. sz. 8.
KOMLÓS ALADÁR: H. I. halálára. = Nagyv **1966.** 631—633.
KOZOCSA SÁNDOR: H. I. élete és irodalmi munkássága. = Fotóművészet **1966.** 1—2. sz. 19—32.
NEMESKÜRTY ISTVÁN: H. I. és a magyar filmélet. = Filmkult **1966.** 2. sz. 9—14.
PERNECZKY GÉZA: Meghalt H. I. = MNemzet **1966.** jan. 30. 25. sz. 4.
VÉGVÁRI LAJOS: Generációk nevelője. = Fotóművészet **1966.** 1—2. sz. 7—12.
BORI IMRE: H. I. = B. I.: A szecessziótól a dadáig. Újvidék **1969.** 179—186.

HIDAS ANTAL
1899—1980

Szövegek

KIADÁSOK

H. A.: Jázmin utca. Utószó: *Garamvölgyi József.* Bp. **1960.** 584 l.

Heresy trials

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748,340-726

1974 SEP 22

Békésmegyei Népújság

Hevesi Ferenc

1021

Hevesi Ferenc **Csendélet**

tok. Nel
Egyenesen
Hangos
tett.

— Olaj
Neki a g
la a nad
rencsétlen
A gatya
kutyák,
szívta az

Még jol
gépészen
arra a Kernyei szivattyú felé, a messzi Varjú Tóth tanyája irányába.

— Varjú Tóth káromkodott a széna miatt. Kazlazhatja újból, döngölheti a tyúkól földjét. A káromkodás után neki is megjött a jókedve. A sok katona, a sok levente, meg a sok csendőr ivott a kútból... Csak úgy vederből... Tehénnek, birkának jó a víz, de lónak meg személynek nem... Délután végigpocsékolták a dűlőutat, a kövesutat... A kutyák teljesen megkergültek. Csomóról csomóra szaladgáltak, minden nadrágot megszagultak. Olyan kalamajkát csináltak, amilyet még nem látott a kernyei határ...

Kínálta Ilona a negyedik pohárral is, de azt már nem fogadta el.

Ezzel még nem múlt el a nap. Elveszett a kétliteres csatosüveg. Ilonkára nem lehet azt mondani, hogy trehány. Helye van mindennek. Koromsötét éjszakában is nyúlhat a kredencbe, kezébe akad a sótartó, az ecetesüveg, kés, villa, fakanál.

...gával is tehete
szony...?

Köcsögben vitte
amit hólyagpapír
lekötözött Ilonka.
engedte. Gyerek m
káljon éjszaka.

Még mindig tart
Távmondatot di
pes vízmester úr.

Pirke fiam írt
könnyebben megy
is úgy beleizzadt,
tó ló a szántásba.
ma ott maradt a
ijesztett, mert va
gós nyavalyára
Megtapogattam a
nem volt forró, csa
meleg. Az írást
kodta, de ki tudt
szerrel betűzni.

„Ellenséges repü
ja bujkál a határb
csatornaőrök kísérj
mel őrjárásukat és
ket azonnal jelent
szakai telefonügyel
pontban elrendelte
hegyi Károly Káro
főmérnök, s k."

(Folytatju

HEVESI bútor asztalos

VARGA Gyula: Adatok a debreceni asztalos céh és a népi butor történetéhez.=A Debreceni Déri Muzeum Évkönyve 1988 (1990) 133.

1821

HEVESI HEIZER József antalu

1900 r. - Lourdes-i Mária - oltár

Hari Andrea: A tihanyi bencés apátság. Tihany, 1997 XXVII. és ill

...ántartás → csoportot alkotnak a dokumentumok (pl. 30 db kopoldap)

– összesített → minden gyarapodás bekerül összesítve.

↓ ét beszerzés forrása és időpontja szerint. (egy sor – egy csoport)

...a való, hogy a teljes gyűjtemény alakulásáról tájékoztasson ...ántartás kötelező adatait a 3/1975-ös tvr. határozza meg. ...ovább csoportosíthatja a dokumentumokat.

↓ az állományalakítás stratégiai szempontjai szerint

...mény egyenlege

...jelvántartás adatai (állományapasztás) → adott könyvtár adott példányát azonosítja.

...tartási szám → leltári szám (a könyvtári vagyon azonosítója)

... → a dokumentumnak a könyvtáron belüli lelőhelyét mutatja

3/

HEVESY Iván

Ld. Boldizsár Iván: Lebegők.
Budapest, 1989. 451-455.

fölött az I. világháborúban szö
– uralkodóinak és hadvezéreinek
többek között: Hindenburg tábor
főherceg, Frigyes főherceg, II.
József, Frigyes Vilmos német tr
A jobb zárókullőn papírrátét: E
lövészárokból / 1915. feliratta
Carolino Augusteum gyűjteményéb
alapján volt azonosítható a kés
Taf. 36.).

Publikálatlan

215.

Legyező (*brisé*)
Budapest vagy Bécs, 1916

Huszonnégy darab teknőcutánzatú
marabutoll. A küllőket fölül, a
selyemzsinór, alul, sárgaréz sz
fogja össze.

MDK

Hevesi József, Kolozsvár

Bronzéremmel tüntették ki a párisi világkiállitáson. /Olcsó és diszbutorok./

Cikk: Kitüntetések a párisi világkiállitáson.

Magyar Iparművészet 1900. 356.l.

Hevesi József

[illegible]

XIX - XX. 4

l.

Pannonhalmi Szemle

1944. 260. l

1.-446-11.

Pest
Légrády testvérek
1872.

Hevessy Zálmán

1938/39. II. éves

fest. szak,

rendes hallg.

I-II. félév

Ferképzőmfoiskola 1937/39.

155. l.

Hevesi Károly,

A MÉSZ Mesteriskola Elbadásai,

V. ciklus 1978-80.

Hevesi Károly: autonóm építészet.

Magyar Építőművészet, 1989., 1-2 szám, 4-old.

Hevesi Károly, építész

L: Ungár Péter

–: Követségi hírek

Borító 3

Magyar

Építőművészet, Br. 1983

83/1

MITTEILUNGEN

DER GESELLSCHAFT FÜR
VERGLEICHENDE KUNSTFORSCHUNG IN WIEN

BEGRÜNDET VON JOSEF STRZYGOWSKI

42. JAHRGANG SEPTEMBER 1990 NUMMER 3

LUDWIG HEVESI (1843—1910). EIN KUNSTKRITIKER ZUR ZEIT DER WIENER SEZESSION*

Während die Geschichte der Wiener Schule der Kunstgeschichte seit einiger Zeit vermehrt Gegenstand der Forschung geworden ist, hat die Geschichte der Wiener Kunstkritik bisher wenig Beachtung gefunden. Dies, obwohl fast jede Studie über die Kunst der letzten hundert Jahre von den Kommentaren der zeitgenössischen Kunstkritiker Gebrauch macht. Manche Begriffe und Formulierungen dieser Vermittler der ersten Stunde werden von den Historikern dabei dankbar aufgegriffen, was bewirkt, daß wir heutigen Betrachter und Leser die Kunstwerke der Vergangenheit zu einem nicht unwesentlichen Teil aus der Perspektive der damaligen Rezipienten sehen. Deren Standpunkte, Wertmaßstäbe und Vorgehensweisen verdienen daher unsere Aufmerksamkeit.

In Wien entsteht der Beruf des Kunstkritikers, das heißt desjenigen, der regelmäßig zu aktuellen Ereignissen der bildenden Kunst in Zeitungen und Revuen Stellung nimmt, in den siebziger Jahren des letzten Jahrhunderts. Das Bedürfnis nach Kunstkritikern hängt eng mit der zunehmenden Menge von Ausstellungen und dem wachsenden Interesse des Publikums an künstlerischen Angelegenheiten während der Gründerjahre und der sogenannten Makartzeit zusammen. Natürlich war schon früher in den Zeitungen über bildende Kunst geschrieben worden. Aber es handelte sich dabei um sporadische Beiträge. Die beliebten Wiener Feuilletonisten der fünfziger und sechziger Jahre des 19. Jahrhunderts befaßten sich in erster Linie mit Theater und Literatur und nur wenig mit Kunst. Künstler wie Ferdinand Waldmüller und Kunstwissenschaftler wie Rudolf Eitelberger benützten ihrerseits die Zeitungen, um ihre eigenen Anliegen auf künstlerischen, wissenschaftlichen und organisatorischen Gebieten der Öffentlichkeit bekannt zu machen.

Der Pionier der Kunstkritik in Wien ist Ludwig Hevesi[1]. Am 20. Dezember 1843 im ungarischen Heves als Lajos Lövy, Sohn eines jüdischen Arztes geboren, studiert er Medizin in Pest und Wien. Er widmet sich allerdings mehr dem Theaterbesuch, dem Studium der Philologie und der journalistischen Tätigkeit als dem Medizinstudium und verläßt die Universität Wien vorzeitig im Dezember 1866, ohne ein Rigorisum abgelegt zu haben. Er schreibt auf ungarisch und deutsch für diverse Zeitungen und Revuen, u. a. den „Pester Lloyd", und macht sich mit seinem Kinderbuch „Die Abenteuer des Andreas Jelky", das noch heute in Ungarn gelesen wird, bald einen Namen als Autor beim ungarischen und deutschsprachigen Publikum. Im Laufe seines Lebens veröffentlicht er über 20 Romane und Novellensammlungen, vornehmlich historische Reiseberichte. Es sind Früchte seiner zahlreichen, ausgedehnten Reisen durch ganz Europa, auf denen er vor allem Kunstsammlungen besucht, aber auch einen weiten Freundeskreis von Künstlern, Schriftstellern und Schauspielern pflegt. Der hochgebildete, vielsprachige Hevesi hat eine besondere Vorliebe für das Skurrile, Absurde und Versponnene, was sich in seinen phantasievollen Geschichten, seinem verspielten Schreibstil, aber auch in seiner privaten Bibliothek bemerkbar macht, die neben kunsthistorischen Bänden über 4000 Titel utopischer Literatur enthält[2]. Er verfaßt diverse Biographien, kunsthistorische Beiträge und Monographien, unter anderem über Rudolf Alt und Franz Xaver Messerschmidt. Besonders wichtig sind seine Artikelsammlungen von Kunstkritiken, die er gegen Ende seines Lebens veröffentlicht[3]. Seit 1875 arbeitet Hevesi hauptberuflich als Redakteur des Theater- und Kunstbereichs für das offiziöse Wiener „Fremdenblatt", einer höchst konservativen Zeitung, die sich an eine Leserschaft von Beamten und Militärs richtet. Dabei überraschen die fortschrittlichen und aufgeschlossenen Kunstberichte Hevesis inmitten von

Feuilletons von Militärschriftstellern, die das soldatische Leben auf dem Schlachtfeld und in den Kasernen verherrlichen. Aber Hevesi, der sich selber als unpolitisch bezeichnet, bleibt dem „Fremdenblatt" bis zu seinem Tod treu. Daneben publiziert er in renommierten Zeitschriften wie „Kunst und Kunsthandwerk", „Ver sacrum", „The Studio" und gehört zu den Gründern der anspruchsvollen Zeitschrift „Der Merker". Im Gegensatz zu den Theater- und Literaturkritiken, die, wie auch die Novellen, dem heutigen Leser nur wenig bieten, behalten seine Kunstkritiken bis heute ihren Wert, nicht nur als Chronik der Ereignisse, sondern auch als Dokument einer aktiven Teilnahme an der künstlerischen Gestaltung der Epoche. Ludwig Hevesi stirbt, von Kollegen und Künstlern hochgeachtet, durch Suizid am 27. Februar 1910 in seiner Wohnung in Wien[4].

Hevesi will in seinen Artikeln das Verständnis des Publikums der Gegenwartskunst gegenüber fördern. Er geht didaktisch vor und läßt den Leser alle Schritte, die zu seiner persönlichen Annäherung an das Kunstwerk gehören, selber nachvollziehen. Dazu gehört zuerst die Besichtigung der Kunstwerke im Museum oder der Galerie. Hevesi führt den Leser sozusagen an der Hand durch die Ausstellungsräume und beschreibt ausführlich und lebendig die Kunstwerke. Dies ist umso wichtiger, als kein einziges Feuilleton im „Fremdenblatt" illustriert ist. Die Bildbeschreibungen sind ergänzt durch einen Atelierbesuch, wo der Leser die Person des Künstlers, Aussehen, Charakter, Herkunft, dessen Arbeitsweise und vor allem das Ziel seiner Arbeit, seine Intentionen kennenlernt. Diese Intentionen, das „Wollen", das sich aus der Kraft und dem Charakter des Künstlers ergibt, ist der Maßstab der Beurteilung. Das Kunstwerk soll mit seinen eigenen Gesetzen gemessen werden. Um den Rang festzustellen, wird das „Wollen" verglichen mit dem „Können", das heißt dem Talent und der Technik. Damit er das „Können" der anderen fachmännisch beurteilen kann, nimmt Hevesi übrigens selbst Malunterricht.

Hevesi ist natürlich nicht gänzlich frei von Vorurteilen. Sein Standpunkt ist aus der Rezeption des Impressionismus erklärbar. Er zieht die Farb- und Formwerte dem Sujet, das Malerische dem Linearen, und die Stimmungsvermittlung der Detailschilderung vor. Er schließt damit an eine Kritikertradition an, die in Frankreich mit Emile Zola begonnen hatte. Dennoch bleibt er auch anderen Stilrichtungen gegenüber flexibel und paßt sich den veränderten Künstlerpositionen an. Wichtig ist ihm vor allem die Lebendigkeit, die Originalität, mit der der Künstler vorgeht. Er unterscheidet sich damit von der akademischen, am historischen Stil orientierten Kritik vieler Zeitgenossen, welche die formalen Errungenschaften der Impressionisten, der Hellmaler, Lichtmaler und Pleinairisten mit ihren absoluten, an eine idealistische Auffassung der Antike gebundenen Kriterien nicht erfassen können.

Hevesi selber, der alles Systematische ablehnt, hat keine theoretischen Schriften hinterlassen. Aber sein Kollege Hermann Bahr, der immer wieder seine Verehrung für den um eine Generation älteren Hevesi ausspricht, proklamiert 1890 den Gegensatz der neuen zur akademischen Kunstkritik: „Die alte Kritik ist dahin, unwiederbringlich verloren, auf Nimmerwiedersehen; sie hat die Schwindsucht im höchsten Grade und gar keine Kraft mehr, es gibt keine Hilfe. Machen wir uns an die neue. . . . Nur diese neue Kritik untersucht das Kunstwerk aus dem Willen heraus des Künstlers selbst, indem sie seine Absicht annimmt. Jene alte dagegen verlangt von dem Künstler immer, daß er ihre Absicht unternehme und verfolge . . ."[5] Diese Idee in Wien in die Praxis umgesetzt zu haben, ist das Verdienst Hevesis und Bahrs, wenn die Idee selber auch nicht neu war, denn bereits 1876 hatte Konrad Fiedler geschrieben: „Die Kunst ist auf keinem anderen Wege zu finden als auf ihrem eigenen."[6] Und Zola 1866: „Der lächerliche gemeinsame Maßstab existiert nicht mehr; der Kritiker studiert ein Werk in sich und erklärt es für groß, wenn er in ihm eine starke und originale Übersetzung der Wirklichkeit findet."[7]

Obwohl Hevesi in seiner Berichterstattung immer höflich bleibt und keinen Künstler zerreißt, sondern im Gegenteil meist die positiven Seiten an dessen Werk sucht, spürt man, daß er bei vielen Kunstsalonbesuchen in den achtziger und neunziger Jahren ein „Gähnen" nicht unterdrücken kann. So zieht als ceterum censeo durch alle seine Beiträge der Wunsch, daß sich Österreich der Kunst des Auslandes — in erster Linie Frankreichs — öffne und daß eine individuelle, lebendige Kunstausübung die durch akademische Regeln beengte ablöse. Ende der achtziger und in den neunziger Jahren, vor allem nach der Gründung der Münchner Secession, werden die Forderungen nach einem Wechsel im österreichischen Kunstbetrieb immer lauter. Hevesi wird dabei unterstützt von dem aus Frankreich zurückgekehrten Hermann Bahr sowie von seinem Freund, dem Kunsthistoriker und Publizisten Richard Muther.

Mit der Gründung der Wiener Sezession beginnt für Hevesi und seine Kritikerkollegen Bahr und Berta Zuckerkandl die Zeit der engagiertesten journalistischen Tätigkeit. Hevesi, bereits über fünfzigjährig, schreibt in diesen Jahren seine flammendsten Artikel. Er beteiligt sich durch Beiträge in der Zeitschrft „Ver sacrum" und nicht zuletzt durch die Erfindung des Mottos der Sezession: „Der Zeit ihre Kunst, der Kunst ihre

Freiheit" an der Gestaltung der Bewegung, als derenHerold er sich zusammen mit Berta Zuckerkandl versteht[8]. Er ist eng befreundet mit dem Ehrenpräsidenten der Sezession, Rudolf Alt, wie auch mit Otto Wagner, Olbrich und vor allem Klimt. Für letzteren setzt er sich während der sogenannten Klimt Affäre[9] leidenschaftlich ein, wo er für einmal alle Höflichkeit ablegt und — immer im „Fremdenblatt" — gegen die konservative Professorenschaft der Wiener Universität polemisiert. Seine Kriterien passen sich den neuen Ereignissen an. „Sezessionistisch" wird einer der Hauptpunkte in der Beurteilung von individueller künstlerischer Qualität und ist gleichzeitig verstanden als Motor der kunsthistorischen Entwicklung. Hevesi, der sich, im Gegensatz zu Bahr, wenig um Gesellschaftskritik kümmert, versteht „Sezession" im Sinne des Auflehnens der jüngeren Generation gegen die vorangehende. Während Bahr die Sezession als Gegensatz von Geschäft und Kunst sieht, hat sie für Hevesi nur künstlerische Bedeutung. Die schon früher verwendeten Kriterien „neu", „original", „eigen", wie auch „wild", „kräftig" und „natürlich" verschmelzen zu „sezessionistisch" und bezeichnen das Brechen mit den Regeln der Väter, mit dem Ziel, eine neue, der Künstlerpersönlichkeit und ihrer Zeit entsprechende Kunst zu schaffen. Für diese der Zeit entsprechende Kunst kreiert Hevesi den Begriff „Zeitkunst". DerBegriff wird u. a. im Titel einer Publikation von Hevesis Kollegin Berta Zuckerkandl verwendet: „Zeitkunst Wien 1901—1907" erscheint in Wien 1908. Hevesi schreibt im Vorwort (S. IX): „Darum war die Bewunderung und Wertschätzung des echten Alten niemals liebevoller als bei den wirklich Modernen, denn diese fühlen sich, nach mehreren nachahmenden und verballhornenden Geschlechtern, wieder einmal echt, sie und ihre Kunst, Zeitmenschen mit einer Zeitkunst. Jede wahre Zeitkunst ist ein anderer Freund, sie alle sind schon von selbst innerlich zusammengestimmt."

Ausgehend von den Erfahrungen der Wiener Sezessionisten und der französischen Impressionisten, läßt sich eine Art Regel feststellen: Während das Brechen mit der Tradition das Publikum im ersten Moment schokkiert und dieses das Ungewisse ablehnt, stellt sich bald heraus, daß die sezessionistische Kunst die klassische Kunst von morgen sein wird. Ihr wird die Masse applaudieren und sie wird ihrerseits wieder überwunden werden. Also sind die Sezessionisten aller Zeiten die eigentlichen Hüter der Tradition. Für Hevesi geht diese sezessionistische Ahnenreihe zurück über Hörmann, Makart, Manet, Waldmüller, die Nazarener auf die großen Figuren der Kunstgeschichte. Und die Reihe wird sich in der Zunkuft fortsetzen. Sein wichtigstes kunsthistorisches Werk, „Die Geschichte der österreichischen Kunst im 19. Jahrhundert"[10] — übrigens das erste Werk dieser Art für Österreich, welches aber bezeichnenderweise in Leipzig erscheint —, ist aus dieser Perspektive geschrieben. Die konzeptuelle Offenheit des Kunstkritikers Hevesi zeigt sich neben seiner originellen Geschichtsschreibung in erster Linie bei der Beurteilung der Kunst seiner eigenen Zeit. Er gehört, obwohl er einen traditionellen Geschmack hat und seine Wohnung den brillanten Lobeshymnen auf die Errungenschaften der Wiener Werkstätte zum Trotz altfränkisch eingerichtet ist, zu denen, welche die Bedeutung von Künstlern wie Klimt, Kokoschka, Schiele, aber auch Rosso oder Matisse sehr früh erkannt und verbreitet haben.

Für Hevesi ist der Beruf des Kunstkritikers ein eigener, der sich von dem des Schriftstellers und des Künstlers unterscheidet. Zur Kunstkritik braucht es seiner Meinung nach ebenso Talent wie zur Kunstproduktion. Die Künstler selber taugen in seinen Augen nicht als Kritiker, weil sie, sofern sie gute Künstler sind, zu subjektiv und in ihrem eigenen Werk befangen sind, um über ihre Kollegen urteilen zu können. So sind es zum Beispiel nicht nur viele Schreibende, die das Werk Whistlers zu Beginn abgelehnt hatten, sondern ebenso viele Malende, die dem Kollegen kein Verständnis entgegenbrachten. Er ist überzeugt, als Kritiker einen wesentlichen Beitrag zur Entwicklung des künstlerischen Lebens in Wien gemacht zu haben, unter anderem, indem er Begriffe prägte, die vielen Künstlern als Leitfaden dienten. Er geht sogar soweit zu behaupten: „So ist der echte Kritiker in der Tat das Bewußtsein des unbewußt schaffenden Künstlers."[11] Wie weit der Enfluß des Kritikers Hevesi auf die Künstler wirklich geht, läßt sich nicht belegen. Sicher will er als Förderer und Partner der Künstler wirken und nicht als deren Richter; dies vor allem nach der Gründung der Sezession. Seitens der Künstler sind keine Meinungen zur Wirkung Hevesis und anderer Kritiker überliefert. Er selber erwähnt gelegentlich fast bedauernd, daß befreundete Künstler sich über eine Kritik bei ihm beklagen, die ihnen beim Publikum geschadet habe. Man muß allerdings bedenken, daß das „Fremdenblatt" mit einer Auflage von 12.000 nicht die bedeutendste Zeitung in Wien war[12]. Hevesis Freund, der ungarische Schriftsteller Layos Hatvany, relativiert in seinem Nekrolog dann auch dessen Selbsteinschätzung: „Es war schön anzuhören, wie der stille Mann in kindlicher Überschätzung seiner Verdienste plötzlich gesprächig wurde: ‚Ich mußte erst die Wörter, alle Termni technici prägen für Dinge, die gar nicht da waren. Den Leuten Begriffe vorführen, von denen sie keine Ahnung hatten. Dann kamen erst die Künstler und schufen wie nach einem Rezept.'"[13]

Eine nicht zu unterschätzende Rolle dürften die Kunstkritiker auch für die Entwicklung der Theorien der Kunsthistoriker gespielt haben. Während der Kunsthistoriker Moriz Thausing anläßlich seiner Antrittsvorlesung im Österreichischen Institut für Geschichtsforschung im Oktober 1873[14] kategorisch erklärt hatte, daß die Kunst der Gegenwart nicht zum Objekt der kunsthistorischen Forschung gehören dürfe, findet gegen Ende des Jahrhunderts, wohl unter dem Eindruck der wachsenden künstlerischen Produktion und Kritik in Wien, eine Veränderung auch in der Konzeption der Kunstgeschichte statt. So beginnt Alois Riegl seine Vorlesung über die Barockkunst mit Bemerkungen zur sezessionistischen Kunst[15]. Wickhoff, in seinen „Vorträgen zur modernen Malerei" von 1897, wendet sich gegen die Normen der idealistischen Ästhetik und schlägt Kriterien vor, welche den Kunstkritikern schon einiges früher selbstverständlich waren: „Wollen wir uns dieser großen künstlerischen Taten ... würdig zeigen, so müssen wir immer bestrebt sein, uns in das Wesen, in die Absicht dieser Künstler hineinzudenken."[16] Er ist selber ein Liebhaber von neuerer Kunst und engagiert sich persönlich anläßlich der Affäre Klimt, indem er vor der philosophischen Gesellschaft an der Universität einen Vortrag zum Thema „Was ist häßlich?" hält, der übrigens in Hevesis „Fremdenblatt" abgedruckt wird[17]. Ein Schüler von Wickhoff, Hermann Dollmayr, arbeitet bis zu seinem frühen Tod 1990 in der Redaktion von „Ver sacrum"[18]. Hans Tietze, ebenfalls ein Schüler von Wickhoff und Riegl, formuliert in „Die Methode der Kunstgeschichte. Ein Versuch" (1913) Ideen, welche in der Kunstkritik seit über zwanzig Jahren verbreitet sind: Die Kenntnis der Kunst der Gegenwart sei notwenig, um die Kunst der Vergangenheit zu verstehen[19]. Vorstellungen wie die, daß die Kunst sterbe, seien unsinnig, da immer nur ein Begriff der Kunst an Bedeutung verlieren könne, während die Kunstproduktion weitergehe[20]. Trotz der methodischen und konzeptuellen Annäherung zwischen Vertretern der Kunstkritik und der Kunstgeschichte, lassen sich jedoch keine persönlichen Kontakte nachweisen. Hevesi erwähnt zwar in einigen Feuilletons Kunsthistoriker wie Eitelberger, Ilg, Riegl und Wickhoff, aber umgekehrt ist in deren Werk nicht einmal eine Fußnote, die sich auf die Kritiker bezieht, festzustellen. Stolz, aber auch etwas resigniert schreibt Hevesi dazu: „Die Buchästhetik ist toter Buchstabe geworden und wird sich aus der von ihr geringgeschätzten Zeitungsästhetik heraus verjüngen, ja neu gebären müssen. Diese allerdings steht im Leben, von dessen Stürmen mitgerüttelt, von dessen Sonne befruchtet. Die jüngsten Professoren haben auch in dieser Schule gar viel gelernt, natürlich ohne Quellenangabe, und manche erspießliche Idee ist aus Feuilletons in Vorlesungen und Handbücher übergegangen."[21]

Philip Ursprung

Anmerkungen:

* Dieser Aufsatz ist eine Zusammenfassung der Magisterarbeit „La relation entre la critique d'art et l'histoire de l'art à Vienne à l'exemple de Ludwig Hevesi". Mémoire de licence, Université de Genève, 1989, unveröffentlicht. Sie soll im Rahmen einer Dissertation an der Freien Universität Berlin weiterbearbeitet werden.

1 Vgl. Ilona Sarmany-Parsons, Ludwig Hevesi — mehr als ein österreichisch-ungarischer Kunstkritiker, Chronist und Wegbereiter, in: Alte und moderne Kunst, 30, Nr. 203, 1985. Ich danke Frau Sarmany-Parsons, Wien, für ihre freundlichen Hinweise zur Person Hevesis.

2 Die Bibliothek und der Nachlaß Ludwig Hevesis sind durch Versteigerungen aufgelöst worden. Ein Verzeichnis der Werke bieten: Bibliotheca utopistica. Sammlung des Schriftsellers Ludwig Hevesi (16.—20. Jh.), Kat. Nr. 101 des Antiquariats Gilhofer und Rauschburg. (Bratislava/Preßburg), Wiederabdruck München 1977. Ein zweiter Band enthält die Titel der kunsthistorischen Bücher. (Ich danke Herrn Fogarassy Miklos, Budapest, für seine Hilfe.) — Kende, Auktionshaus, 77. Auktion II, 25.—28. 10. 1924. Nachlaß Ludwig Hevesi. (Ich danke Herrn Werner K. Schweiger, Wien, für seinen freundlichen Hinweis.)

3 Ludwig Hevesi, Acht Jahre Sezession, Wien 1906. — Ludwig Hevesi, Altkunst-Neukunst. Wien 1884—1908, Wien 1909; beide wiederherausgegeben von Otto Breicha, Klagenfurt 1984 und 1986.

4 Der Grund für den Suizid ist unbekannt. Einige Zeitgenossen vermuteten, daß Hevesi unheilbar krank gewesen sei. Von den diversen Nekrologen sind vor allem aufschlußreich: (M.), Die Persönlichkeit Ludwig Hevesis, von einem Freund, in: „Neue Freie Presse", 28. 1. 1910. — Amalie S. Levetus, Ludwig Hevesi, in: „Pester Lloyd", 22. 1. 1911, Morgenausgabe.

5 Hermann Bahr, Zur Kritik der Kritik, in: ders. Zur Kritik der Moderne. Gesammelte Aufsätze, Erste Reihe, Zürich 1890. S. 248 u. 253.

6 Conrad Fiedler, Über die Beurteilung von Werken in der Bildenden Kunst in: ders. Schriften über Kunst, Köln 1977, S. 41.

7 Emile Zola, Malerei, übersetzt und herausgegeben von Hermann Helferich, Berlin 1903, S. 118.

8 Als Ende Mai 1896 in Grinzing Bahr, Hevesi, Hoffmann, Klimt, Moser, Olbrich, Wagner, Wärndorfer und Berta Zuckerkandl über die Gründung der Sezession diskutieren, und Moser die Frage nach der Propaganda stellt, antwortet Hevesi: „Ich helfe Euch. Die Zuckerkandl und ich wollen Eure Herolde sein" (zitiert nach: Renate Redl, Bertha Zuckerkandl und die Wiener Gesellschaft, phil. Diss. Wien 1976, S. 57; entnommen aus: Berta Zuckerkandl, Die Gründung der Sezession, Manuskript).

9 Die Klimt Affäre ist eine Auseinandersetzung auf künstlerischer, ästhetischer, später auch auf ethischer und politischer Ebene. 1884 lädt das Ministerium für Kultus und Unterricht die Maler Klimt und Matsch ein, ihre Vorschläge zur Deckendekoration der Aula der Wiener Universität einzureichen. Die Ausführung der Gemälde erfolgt zwischen 1898 und 1904. Klimt erhält den Auftrag, Gemälde für die Fakultäten der Philosophie, der Medizin und der Jurisprudenz anzufertigen. Anläßlich der Präsentation des Gemäldes „Die Philosophie" in der Sezession im März 1900, reichen 87 Professoren der Universität beim Minister eine Petition ein, in welcher die Ablehnung von Klimts Kunstwerk gefordert wird. In den Augen der Professoren wird die rationalistische Philosophie durch die symbolistische Darstellung Klimts verunglimpft. Es entbrennt ein Pressekrieg um die Begriffe des „Schönen" und des „Häßlichen" sowie um die Freiheit der künstlerischen Schöpfung. Zu den Verteidigern von Klimt gehören Hevesi, Bahr und die Kunsthistoriker Richard Muther und Franz Wickhoff, zu den Gegnern der Philosoph Jodl und auch Karl Kraus, der u. a. Hevesi vorwirft, hinter dem Programm der „Philosophie" als Urheber zu stehen (vgl. Robert Waissenberger, Die Wiener Sezession, Wien und München 1971, S. 67). Die Affäre Klimt, insbesondere deren politische Dimension, ist umfassend dargestellt in: Carl E. Schorske, Vienne fin de siècle, Pareis 1983, S. 197—262.

[10] Ludwig Hevesi, Österreichische Kunst im 19. Jh. Ein Versuch, Leipzig 1903.
[11] Ludwig Hevesi, Altkunst-Neukunst, Wien 1908, S. 574.
[12] Vgl. Elke Nemer, Das Feuilleton der Wiener Tagespresse im 1. Weltkrieg. Phil. Diss. Wien 1980, S. 128.
[13] Layos Hatvany, Ludwig Hevesi, in: Die Neue Rundschau, Bd. 4, April 1910, S. 566.
[14] Moriz Thausing, Wiener Kunstbriefe, Leipzig 1884, S. 1 ff.
[15] Alois Riegl, Die Entstehung der Barockkunst in Rom. Aus seinem Nachlaß herausgegeben von A. Burda und M. Dvořak, Wien 1923, S. 5.
[16] Franz Wickhoff, 3. Vortrag aus einem 1897 im österr. Museum gehaltenen Vortragszyklus „Über moderne Malerei" in: ders., Abhandlungen, Vorträge und Anzeigen, hg. von M. Dvořak, Berlin 1913, Bd. 2, S. 64.
[17] Franz Wickhoff, „Was ist häßlich?", Vortrag vor der philosophischen Gesellschaft der Universität Wien, 9. 5. 1900, zusammengefaßt in: „Fremdenblatt", 15. 5. 1900; abgedruckt in: Hermann Bahn (Hg.), Gegen Klimt, Wien-Leipzig 1903, S. 31 ff.
[18] Franz Wickhoff, Nekrolog Hermann Dollmayr in: Jahrbuch der kunsthistorischen Sammlungen des allerhöchsten Kaiserhauses, Bd. 22, 1901, abgedruckt in: Wickhoff, op. cit. Bd. 2, S. 229—249. Ich danke Herrn Prof. A. Rosenauer, Wien, für den freundlichen Hinweis.
[19] Hans Tietze, Die Methode der Kunstgeschichte. Ein Versuch, Wien 1913, S. VI.
[20] Ibid. S. 48.
[21] Arthur Roessler, Speidel und Hevesi, Wien 1924, S. 46 f.

BUCHBESPRECHUNGEN

Friedrich B. Polleroß, Das sakrale Identifikationsporträt — Ein höfischer Bildtypus vom 13. bis zum 20. Jahrhundert. Wernersche Verlagsgesellschaft Worms, Manuskripte zur Kunstwissenschaft, Hg. Ferdinand Werner, 1988, 2 Bde., 464 S., 175 Abb.

Der heutige Betrachter empfindet stets ein leichtes Unbehagen, erkennt er die porträthaften Züge einer historischen Persönlichkeit in der Darstellung eines biblischen Ereignisses wieder, etwa als einen der Heiligen Drei Könige, in der Madonna oder gar in der Gestalt Christi. Nicht nur, daß sich das naturgetreue Abbild nicht mit dem idealen, zeitlosen Inhalt verträgt, es ist der für heutige Begriffe blasphemische Gedanke, sich als „sündiger Mensch" mit einer Heiligenfigur identifizieren zu wollen, der beunruhigt. Als Historiker begreift man diese Darstellungsform aus dem seit dem Frühmittelalter üblichen typologischen Verfahren zur Exegese der Heiligen Schrift. Doch nicht erst Kaiserin Maria Theresia hat als aufgeklärte Monarchin ihre Darstellung als Hl. Helena auf einem Altarbild Paul Trogers abgelehnt, immer wieder haben sich schon früher Stimmen gegen das sakrale Identifikationsporträt erhoben. So erkannte Savonarola die potentielle Blasphemie in solchen Bildern und dieser Bildtypus wurde auch vom Konzil von Trient ausdrücklich verboten. Das verhinderte nicht, daß sich das verkleidete Porträt auch vom 16. bis zum späten 18. Jahrhundert großer Beliebtheit erfreute, bot es doch einerseits die Möglichkeit, den Absolutheitsanspruch des Herrschers durch seine Sakralisierung zu demonstrieren, andererseits im Sinne der humanistischen Tugendlehre „die Veranschaulichung der Rezeption des ‚exemplum virtutis' durch den Porträtierten" (S. 14) vorzuführen. Darüber hinaus war es ein Medium, tagespolitische Ereignisse in verschlüsselter Form und mit bestimmter Tendenz wiederzugeben. Das Identifikationsporträt ist, durch romantische und historische Ideen begründet, auch im 19. Jahrhundert zu finden und wird vereinzelt heute noch in der Karikatur, aber auch höchst ernsthaft als politische Allegorie in der christlichen Kunst verwendet (s. z. B. Jerzy Popielusko als Hl. Georg, Warschau, Stanislaus Kostkakirche, 1984). Der ästhetische Reiz des Identifikationsporträts liegt in der Verfremdung der dargestellten Persönlichkeit durch ihre Verkleidung, in dem Aufeinanderstoßen von Realität und Idealität, ähnlich wie in einem Theaterstück. Die Bezüge zu Literatur und Theater werden in der zu besprechenden Arbeit auch stets hergestellt.

F. Polleroß ha sich in seiner Wiener Dissertation, zu deren Drucklegung sich dankenswerter Weise ein deutscher Verlag bereit gefunden hat, eindringlich mit den Funktionen und Motivationen dieser Sonderform des Porträts beschäftigt und hat anhand eines umfangreichen, nur mehr mit dem Computer zu bewältigenden Bildmaterials (670 Beispiele), das im Katalogteil des 2. Bandes in chronologischer Reihung aufgelistet ist, die thematischen Möglichkeiten untersucht. Er konnte sich dabei auf eine umfangreiche Spezialliteratur stützen, zu der es galt, kritisch Stellung zu nehmen (35 Seiten Quellen- und Literaturverzeichnis im Anhang). Dennoch ist diese Arbeit voll zu rechtfertigen.

Zunächst ist die Festlegung auf den von G. Heinz geprägten Terminus „Identifikationsporträt" zu begrüßen, denn darunter können die in der Literatur vorkommenden Begriffe „Versteckes Bildnis", „Verkleidetes Bildnis", „Kryptoporträt" und „Image Parlante" subsumiert werden. Er umfaßt sowohl „allegorische Porträts" als auch „historische Bildnisse" und bezeichnet deutlich die Verschmelzung von Typus und Antitypus in der Darstellung.

Der Schwerpunkt liegt auf der Besprechung der neuzeitlichen Porträts, die in der bisherigen Literatur vernachlässigt worden waren, und auf ihrer Untersuchung nach Motiven und Themen, wodurch die in der Literatur vorkommende Ansicht, das typologische Verfahren wäre im 16. und 17. Jahrhundert nicht mehr richtig angewandt worden, widerlegt werden konnte. Aufgrund der Materialfülle ist die Beschränkung der Arbeit auf das sakrale Identifikationsporträt verständlich, wenn auch zu bedauern, denn in der allegorischen Bildsprache kam den mythologischen Porträts dieselbe Bedeutung zu wie den sakralen, ja es kam zu einer geschwisterlichen Verbindung von Heiligen, antiken Göttern und Heroen, wofür nur die für die humanistische Kunstauffassung grundlegenden Werke von Giovanni Boccaccio und Francesco Petrarca angeführt seien.

Die Erfassung eines so umfangreichen Bildmaterials vom 13. bis zum 20. Jahrhundert erlaubte die Erstellung einer imaginären Verbreitungskarte, aus der Thesen über Entstehung und Vermittlung dieses Bildtypus sowie über besondere Vorlieben für bestimmte Identifikationsfiguren abgeleitet werden konnten, die sich meist auch historisch durch dynastische Verbindungen oder bewußte Rezeption erklären ließen. So scheint nunmehr unbestritten zu sein, daß das sakrale Identifikationsporträt nach Vorstufen im 13. Jahrhundert seit der 2. Hälfte des 14. Jahrhunderts vom Hof Karls IV. in Prag aus seine Verbreitung gefunden hat. Besonders durch die Identifikation mit einem der Heiligen Drei Könige konnte die Sakralität des Herrschers demonstriert werden, was möglicherweise schon unter Einfluß des Frühhumanismus geschah. Verwandtschaftliche und freundschaftliche Bindungen der Luxemburger führten zur Anwendung des Identifikationsporträts bei den Habsburgern, an den Höfen in Frankreich, Ungarn, Mailand und England. Das Neuzeitliche humanistische Identifikationsporträt, das in erster Linie die Tugendanalogie verbildlichen wollte, ist nicht, wie bisher vermutet, am Hof Kaiser Maximilans I., sondern am Ende des 14. Jahrhunderts in Oberitalien im Umkreis Francesco Petrarcas entstanden. Sein Werk „De viris illustribus" bot die Grundlage für die „Uomini famosi" — Zyklen, an deren Ende jeweils der Auftraggeber des Werks stand — als „Spiegelung" seiner Vorbilder, denn „historische Persönlichkeiten galten nicht als einmalige Individuen, sondern als typologische Verkörperungen universalhistorisch gültiger unwandelbarer ‚ewiger' Wahrheiten und Maximen." (F. Polleroß nach F. Matsche, S. 13) Die Tugendanalogie ermöglichte auch bürgerlichen Kreisen die Identifikation, wie sie vor allem im Stifter- und Votivbild ihren Ausdruck fand. Die Identifikation erfolgte u. a. mit den Hirten der Anbetung, den Assistenzfiguren der Beweinung Christi, oder mit bestimmten Heiligen.

Der erste allgemene Teil der Arbeit untersucht also nach einer kritischen Auseinandersetzung mit dem Terminus „Identifikationsporträt" die Funktionen desselben, die Polleroß in Herrscherporträt, Stifter- und Votivbild und Devotionsbildnis trennt. Besonders aufschlußreich ist die Aufschlüsselung der Motive der Identifikation, die in einer Analogie der Tugend,

HEVESI LAJOS mükritikus

/Ludwig von Hevesi/

HEVESI Lajos kritikus

Bognár Zsuzsa: Die literaturkritischen Schriften von Ludwig Hevesi im „Pester Lloyd" 1900-1902.

in: Theorien, Epochen, Kontakte. Festschrift zum 60. Geburtstag von Prof. Antal Mádl. Bp.: ELTE, 1989. 17-29. p.

tára" című kézikönyv sorozat

.. példányban.

nyban. (Megjelenik 1987-ben.)

Megjelenik 1987-ben.)

nyban. Aláírásommal megrendelem a teljes

tatójukat, hogy dönthessek a rendelésről.

t, amikor megjelennek. Az engem érdekló

emre küldjék meg. A mellékelt átutalási
öltséget 8 napon belül befizetem. (Magán-

emre átutalási számla kíséretében küldjék
napon belül átutalom. (Közületek részére.)

port. Könyvtára Számlaszám: 232 90171 6474

ri.u..62.....

.....
aláírás

HEVESI LAJOS mükritikus

HEVESI, Lajos: Das grosse Keinmalkeins.
Hrsg. von Gunther Martin. Wien ; Darmstadt :
Paul Zsolnay Verl., 1990 304 p.
ISBN 3 552 04203 2

Bev. 9 - 20. p.

MTA MKCS Könyvtár

HEVESI, Ludwig von

917.30

Új Művészet

bamba koppanással, mint falra fölhajigált ólom kisgolyók. Akinek szava érző és nem kongó szó volt az új eredményekhez, de nem úgy, hogy ezzel haláltáncot járt régebbi eredményeken. Nem úgy, mint ama kiválóan éleszű kartársainknál szokás, akiknél a legújabb mindig okvetlen legnagyobb, mintha a művészet közlekedésügy volna, akiknél tehát ha a Kernstock-piktura úgy viszonylik Munkácsyhoz, mint száz az ötvenhez, akkor Munkácsy kora Delacroixhoz viszonyában 50 : 25, s így tovább menve, lefelé hamarosan elérünk a 0-hoz, a reneszánsz már csupa imaginárius, fölfelé pedig ha Kernstocknál érünk legmagasabbra, akkor Lionardo és a Kernstock közti különbség népszerűen szólva annyi, mint a különbség ökrösszekér és automobil közt, akkor, ha Kernstock a piktura Lahman-ja, Lionardó egy szegény gyalogkondás.

Hevesi felfedezésnek ható kritikát írt W. Busch karikaturáiról, a harmincas évek bécsi asztalosságáról, amikor még nem állt a Secessió épülete, Olbrich butoraival. Hevesi kutatta, gyüjtötte a Rudolf Alt-relikviákat, szobrot akart emelni az írás ércnél, kőnél elevenebb erejével, de ugyanez a Hevesi temperamentummal áthevített tárcát írt az új franciákról. Forrón emelte föl fejét Heine verseiből halála ötvenedik évfordulóján, s arcán piros örömmel jött el Hoffmansthal Elektrá-jának bécsi premierjéről. Meglátta Duse-ban a nagy színésznőt, amikor a Hofburg-Theaterben még vígan és udvari tapsok közt deklamáltak. Hivő, opiumos publikuma volt Ruth St.-Denis kígyóbűvölő zenére eltáncolt ritmusainak, s ugyanekkor Petipa Máriának, a XVIII. századból áttmaradt barokk ballett mai egyetlen művészének. Járt görög romokon, könyvet írt róluk, s ugyanekkor megakasztják szemét régi könyvekben hervadt metszetek, ahol az ember röpülni először akar. Égette a művészetben az a szó, hogy iskola, jóllehet maga folyvást tanult, nem lett konzervativ, jóllehet a lakása múzeum. Harcosnak állt, bár rég túl volt már a testbeli fiatalságon, harcolt több mint tíz éven át az akkori modernségért, mert ennek a levegője az ő levegője is, ennek a szabadsága az ő szabadságkérdése. Kritikákat írt, amelyeket sokszor majdnem szétvetett az agitálás feszítő ereje; ebben az agitálásban azonban nincs harag és nyaktiló, mert minek a harag, amikor ez a két lépésről már komikum, minek a harag, amikor megmaradni úgy is csak az marad meg, ami művészet. Kritikákat írt Robespierre indulat nélkül, s mégis felkavart vele közvéleményt, belenyult az emberek művészi érzékenységének legmélyébe, szuggerálóbban, mint tizenöt szószékről hadonászó. Mert művész volt, azonfelül hogy újságíró, vérének, természetének sajátos összetevődésénél fogva. Újságíró nemcsak azzal, hogy amiről írt, az sokszor naphoz kötött, s amit írt, az első sorban a napnak szólt, hanem újságíró abban a magasabb értelemben, hogy együtt lélegzik folyvást, amíg lélegzik, a haladás tüdőkolosszusával, hogy mint a laboratóriumban kísérletező biológus, nem mondja ki soha ezeket a katonai vezényszavakat: megállj, elég volt, ne tovább. S ez az, ami nem tette mozdulatlanná, nem szögezte hozzá irányhoz, képhez, kis könnyű sikerekkel végleg betelők tekintélyes nyájához. A tudós és íróművész, a zsurnalíszta és gondolkodó, a napi dolgok, harcok, vívódások és örömök közt elvegyülő s a dolgokat mégis felülről néző: ez alakult benne mozaikus egyéniséggé, s ennek a gazdagon komplex intellektusnak darabjai azok a kritikák, amelyekben talán nincs meg (nem is lehet) a törvényszéki bíró hideg és abszolút érvényű igazság elosztása, nincs meg (jó, hogy nincs meg) a gyógyszertári mérleg pontos milligrammkimérése, de amelyek egy emberi profilt, érző és gondolkodó fej eleven képét rajzolják elénk. Hevesi Lajost, aki fejedelmi szuverénitással, a drágakőcsiszoló cizellált szépségeivel fejezte ki mondanivalóit, gondolatait, érzéseit, impresszióit, ítéleteit oly megnyilatkozásokról, amelyek emberi kulturán keresztül csillognak elő, s amelyekről gondolkodni, beszélni, ítélni érdemes volt. S ez a kritika. Sőt csakis ez a kritika egyedül és kizárólag, a többi, minden más smafu, leltári jegyzőkönyv, végrehajtás, elszálló korom, vagy hangos kikeriki.

d. i.

HEVESI LAJOS

A HÁZ
MODERN
MŰVÉSZETI
FOLYÓIRAT

HEVESI LAJOS, a kritikus, egy hirtelen s motívumaiban rejtelmes cselekvés felhős emlékén kívül kritikákat hagyott hátra, amelyek ép úgy lehetnek új kritika matériái, mint ahogy a kép az, a szobor, a templom és áruház, a freskó és szőnyeg, vagy hogy mást is mondjunk: a tánc és politikai beszéd, amelyekről a kritika szól, van és mindig lesz, amíg az emberekben nem kopik el a gondolkodás felfogó és ítélő mechanizmusa. Sokan vannak ezek a kritikák, alattuk a jegy: L. H—i, sokan vannak, s egy termékeny energiára világító fényükön kívül oly tulajdonságokat tárnak elénk, amelyekről egyelőre most nem az a fontos, hogy gazdagok-e, vagy sem, színesek vagy elfakultak, megmaradók, vagy máris elmultak, hanem hogy van-e bennük oly elektromos rezgési pont, amely egy holt anyagból gyúrt szobrot, képet tesz élővé. Nekünk (ne vegyük tanári kijelentésnek, költő-önteltségnek), de nekünk ezzel nem kell tisztába jönni. Mi nem vagyunk Dalai Láma, fő-műítész, Japán kávéház-, vagy Párisjárt ostromfestő, nem vagyunk, sajnos, de szerencse, hogy nem vagyunk, s így elhihetik őszintének, amikor leírjuk érzésünk, sőt ez kevés erejü szó: meggyőződésünk szerint, hogy Hevesi Lajos nem érdemre, hanem értékre is egy sorban állott, ahol a századvégi Bécs művészetéről van szó, husz esztendőről, Klimt, Wagner, Hoffmann, Olbrich és Metznerről. Amikor ezt leírjuk, habozás nélkül vagyunk bátrak megcselekedni és nem fogjuk szégyelni. Urak és hölgyek, festők, kis svindlerek azonban könnyen adódhat, hogy nem tudják, mi van ez aranyveretü név mögött: Hevesi Lajos.

Könnyen adódhat, hogy művészet- és kritika-ismeretben csak most kezdenek tejet inni, csak annyi képet ismernek, amennyit évenkint kiállit a Szalón, a Műcsarnok és Nagymező-utca ugyanazoktól, s kilencven percentben kis differenciával ugyanazt. Hogy csak oly kritikát olvasnak, amit szövetkezeti alapon kiutalt halhatatlanság vagy keserü lysoform-hangulat ir, a „hogy van barátom nagy festő, köszönöm barátom nagy festő" cimü és gyönyörü módszer. S mert ez könnyen adódhat, mert Kernstockot csak úgy tudják dicsérni, hogy elnéznek Ferenczy fölött, fejbevernek öt más nem kisebb festőt, Grünwaldban csak úgy látnak továbbfejlődő művészt, hogy nem veszik észre Mednyánszkyt, mert ez a finom és föltétlenül magas kulturára való állapot oly európaivá tette a magyar kritikát, hogy Kerr mester, sőt Schaeffler tanulhat tőle, — beszélni lehet arról, hogy Hevesi Lajosban mi volt a kritikus, mi volt meg és mi nem volt meg. Arról, hogy kritikáiból, amelyeket eddig két könyv (Acht Jahre Secession és Neue Humore) fog össze, előlép, mi lép elő? Nem a rendszer-kritikus, nem az esztétika-kritikus, nem a kimérő, s nem is a különbségeket nagyon észre nem vevő, színvonal nélkül éppen csak a lelkesedésért lelkesedő, hanem: egy intellektus, Hevesi Lajos, aki sokféle megnyilatkozása közt kritikát irt képekről, szobrokról, házakról, bútorokról (és könyvekről és színpadról), úgy, amint mások — mellékes, hogy regényformában — irnak emberekről, életről, társadalmakról. A rendszer ugyanis addig rendszer, amig nem jön helyette egy „rendszerebb" valami. Az esztétika, ez a valójában meddő korcsolyázás a Szép körül, addig esztétika, amig az egészet nem nyirják keresztül. A „modern", a bizonyos kötelező, snob-paragrafushoz, a „pontosan így fess, mert ez a jövő festészet" elegáns tébolyához való ragadás csak addig modern, amig nem tolja félre egy másik modern[3]. A rendszer, az irány, az esztétika, a modern végül is, mint a fiatal nő, szép egymásután elhullatja csáb-trükkjeit, tegnapról mára már öreg, fázós, zörgő s vele együtt fázik a snób, a művész és kritikus. Hevesi Lajos azonban nem öregedett meg, akkor sem, amikor a fizikuma már engedélyt próbált kérni rá. Hevesi Lajosban nem szendergett el az „irány" úgy, hogy egyszersmind magával vitte volna a kritikust. Hevesi kritikus maradt, amikor a snobok láza Bécsben már nem Klimt körül, hanem Gauguin, Van Gogh, Picasso körül szökött magasra. Kritikus maradt, akit az új fény is készen talált, teljes vértezetben, akiről az új törekvések nem hullottak vissza érzéstelenül és súlyos,

A Hét 1910. III. 1–2 sz.

Kikiáltási ár:

18.) Bécsi béke 1809. - Békességi tracta melly az az austriai császár Magyar és Csehországok királya és a Frantziák császárja között köttetett Bétsben 1809. - Friedens Tractat, zwischen Seiner Majestät d. Kaiser von Österreich, König v. Ungarn u. d. Kaiser d. Franzosen. Geschlossen zu Wien an 14. October 1809. 16 l. (magyarul és németül). P 5.—

19.) Belgrád. XVIII. sz. beli rézmetszetü képe 30 x 19 cm P 6.—

20.) Bertall: Les Romans populaires. Illustrés par B. Paris: Barba 1849. gr. in-8 80, 72, 61, 68, 52 p demi toile verte P 6.—

Romans par Paul de Kock. Pigault, Lebrun, F. Cooper, Victor Ducange, A Ricard.

21.) Berzsenyi Dániel összes müvei. Kötelem és folyóbeszéd. Közrebocs.: Döbrentei Gábor Buda: Egyet. ny. 1842. 4° XXXVI, 300 l. P 6.—

Ritka, körülvágatlan példány.

22.) Bethlen Joannes: Rerum Transylvanicarum libri quatuor. Anno salutis 1664. 16° 12 sztlan lev., 447 l., 8 sztlan lev., perg. P 12.—

Szabó III. 2238. Tökéletes példány.

23.) Biblia. - Le sainte Bible, qui contient l'ancien et le nouveau testament. Amsterdam: Wettstein 1710. pet-in 8. 2 feuill. inn., 2 vol. en 1 veau brun dos et plats richement orné, avec fleurons, tranches dorées, petits fers. P 14.—

23/a Bibliografia. - Szabó Károly és Hellebranth Árpád: Régi magyar könyvtár. Az 1480-tól 1711-ig megjelent magyar nyomtatványok könyvészeti kézikönyve. Bp.: Akadémia 1879-1898. 8° 4-k 3 k-ben diszes barna fbőr. P 54.—

Nélkülözhetetlen kézikönyv az 1711 előtti magyar nyomtatványok tanulmányozói és gyüjtői részére.

Kikiáltási ár:

Hozzákötve:
Compilatae Constitutiones regni Transsylvaniae et partium Hungariae eidem annexarum. Claudio poli: Szentyel 1671. 3 sztlan lev., 100 l., 5 sztlan lev. Szabó I. 1113. Igen ritka. Tökéletes példány.

14.) Ars nova. Az 1901. év képzőművészetének válogatott remekei fénymetszetekben. Szerk: báró Myrbach Felicián. Szöv. irta: Hevesi Lajos Bp. Herzig 1901. Folio 20 l. (szöveg) 45 remek rézfénymetszettel, pompás, dusan ezüstözött diszmappában.
P 8.—

15.) Baróti Lajos-Szalay József: A magyar nemzet története. Közel 700 illusztrációval és számos mümelléklettel. Bp. Lampel 4° 4 k. er. diszes piros v.
P 8.—

16.) Bayreuth, Wilhelmine v. Memoiren d. Markgräfin W. v. B. Lpzg.: Insel 1910. 8° 2 Bde. Prächtiger roter Hled. mit reicher Rückenvergoldung und Goldschnitt.
P 12.—
Mit 2 Bildnissen. Herrliches Exemplar.

17/a Bécs. - Erbhuldigung sod. Römischen Kayser auch zu Hungarn und Boheimb König etc. als Ertz-Hertzogen Oesterreich Josepho d. Ersten, von d. gesambten Niederösterreichischen Ständen von Prälaten, Herren und Rittern etc. durch Ludwig v. Bulich. Wien: Kürner (1705) Grossfolio 46 S. brauner Kalbsled. d. Zeit.
P 18.—

Monumentales Werk mit 12 herrlichen Kupfertafeln Steinl u.c. Hackhoffer inv. et delin. I. Pfeffel u. C. Engelbrecht sculps.

17/b - Szinház. - Schinkel Carl, Friedrich Sammlung von Theater-Dekorationen. XXXII Tafeln. Bern Ernst und Korn 1862. querfolio Hl.
P 6.—

17/c - Térképe. 1808-ból. Neuester Grundriss d. Haupt und Residenzstadt Wien u. d. umliegenden Gegenden. Gezeichnet von Herrn Obersten Jakubicska. Wien: Artaria. Remek müvészi kiállitásu térkép vászonra huzva. 127 x 60 cm, védőtokban.
P 4.—

Egynapos aukció 1937. május 4

Hevelsi Lajos

művészeti iró

lásd

Lajos M Zs L

362. l.

Hevesi Lajos

László

Hevesi Ost

284. l.

Római Rőemlékek VIII. 180.

Nem is tárcát — a tárca cigarettafüstös értelmében, — hanem modern essay-ket írt Hevesi, ha valaki éppen az írásainak műfaj-keresztelését kívánja tőlünk. Essay-t, amely formában nem áll a Macaulay vagy Taine-féle törvényszerűségek alatt, hanem amelynél ezt az egyébként nem paragrafusszerű törvényszerűséget oly valamik döntik el, mint az ujság-terület (centiméterekkel felmérhető értelemben) maximuma vagy minimuma, s aztán az a publicitás, amely az ujságot mindennap egy kevéssé fikszirozott, százrétegű, műveltségű, korú és százkedélyű publikum elé helyezi. Ez, amikor az író előtt van, épp úgy alakító valami, mint ahogy az előadó másként olvas fel egy szalonban, másként egy akadémiai szakosztályban, népszerű főiskolai tanfolyamon vagy munkás-kurzuson. Ebben a fajta essay-ben benne van, hogy mondjuk? — benne van a „klasszikus essay" nem egy ránk maradt hagyománya. De benne van az az ujságírótulajdonság is, amely a témát ott kezdi el, ahol érdekes és addig folytatja, ameddig megmarad érdekesnek, benne van, — hogy egy nem régi „ismust" használjunk — a „journalismus", ami hogy nemcsak bűnügyi riportok, parlamenti jegyzetek, színésznő-interjuk fősajátsága, hanem könyvekben, drámában is ott rejtőzhet, erre kitünő példa egy másik mai író, Hevesinek sokban kongeniális társa, Bernhard Shaw.

„Neue Humore", ezzel a címmel jelent meg nemrég, karácsony körül Hevesi újabb kritikai írásainak gyűjteménye. Ebből a mi szavunknál élőbb konturokkal rajzolódik Hevesi írói profilja, egyénisége (kopott szó, de nincs helyette jobb). Kirajzolódik sok minden, többek közt érdeklődésének, pillantásainak, elméjének nagy átfogó ereje. Az, hogy ugyanaz a Hevesi Lajos, ugyanolyan kvalitásokkal lép elő, amikor Heineről, Schillerről ír (nem mellékes, hogy évforduló, tehát aktualitás címen), emlékező, sok tudással dekorált poémát, amikor Ruth. St. Denis keleti táncát, Hanako japán mimikáját, Klimt egyetemi freskóit, Wagner új templomát veszi sujetnek, amikor a római archeologiáról ír, vagy (halála előtt tán két hónappal) a repülőgépekről, a repülés régi könyvekben, metszeteken élő csiráiról. (Különbség persze, hogy a repülésnek mindenkire egyenlő fontosságáról nincsenek, Klimt, Wágner, Van Gogh vagy Cezanne körül azonban ugyancsak vannak viták, irányok, hívek és üldözők. S ez az, amiért a művészeti írásai teszik Hevesit a mai kultura, a mai fejlődés számára jelentősebbé.) Kialakul e friss, arany-mozaikszerű könyvből, (és a többiből), hogy Hevesinél baj van a rendszerbe osztályozókkal, fejfájást kapnak a skatulyába göngyölők. Hogy e jelölések: tárcaíró, cikk és novellaíró, elmélkedő, historikus csak individuális darabkái. Hogy mihelyt mereven fiktivvé akarjuk tenni, keresztül húzza őket ez a két szó: Hevesi Lajos, akit nem lehet elfedni azzal sem, hogy „impresszionista", de még, sőt pláne azzal sem, hogy „esztéta". Mert ha új szavakat talált, új patinájú kifejezéseket vert, ha raffináltságokig fejlesztette az írás módját, ha azért írt, mivel a szó, a nyelv ad libitum formálható művészete először neki élvezet, nem azért írt, hogy az új kifejezés valőrök, jelzőszikrák, hajszál-árnyalatok, stílus-meglepetések és trükkök mögött ne legyen semmi. Mondatai mögött ott van a gondolkodás feszítő ereje, vagyis: a stílus, mint az öntőműhelyben a bronz, azért lett nála végtelenül hajlítható, hogy így, ezzel a fejedelmi szuverénitással annál pontosabban, eltalálóbban, teljesebben fejeződjék ki a benne sugárzó, folyvást nyugtalan, új régiókba, új ismeretekre mohó intellektus.

*

Acht Jahre Secession: ez egészen a művészet Hevesije, aki harcosnak állt új törekvések mellé, olyan korban, amikor mások rendszerint a homlokukat törülgetik, hogy pihenjünk egyet. A művészet Hevesije, a kritikus sokszor jött ki a bécsi Secesszió épületéből, felhevülve, arcán a „ver sacrum" tüzével s karddal az oldalán. A kardból, igaz, hogy mire a Fremdenblatthoz ért, kis acéltoll lett (bocsássák meg most e kis szimbolumot), de másnap a kis toll sebeket osztott, felkavart alvó ösztönöket, belevilágított az elfogultságok és maradiság kaoszába, megismeréseit adta oly művészeteknek, amelyeknek még a legnehezebb utjuk volt hátra: az, hogy megértsék őket és ne félreértsék. Ez a toll, a kritikusé, oly mélyen és dinamikus erővel beleszólt a századvég, speciell Bécs művészetének alakulásába, amire itt még nem volt példa, csak a zenében a Hanslické. Hevesi mint kritikus: ez egy cím alatt a mai bécsi művészet története, annak a története, hogy „Wien, die Kaiserstadt" megint megcsinálta a maga stílusát bútor, szőnyeg, porcellán és piktura körül. Hogy levegőjét, kulturáját, ízlését, azt a hiába, tagadhatlanul meglévő valamit, amit a külvárosi tájszólás „weanarisch"-nek mond, belevitte a kívülről kapott modern művészetbe, mint ahogy megcselekedte a barokk, rokokó és empiridőkben.

Hevesinek, a kritikusnak sokat köszön a művészet, a Secesszió és Hagenbund képviselői tehát a legrövidebbek voltak az utolsó viszontlátás circumdederum délutánján. Mert mit szólhattak volna sokat arról, amivel tartoznak, Hevesinek az értük (nem is értük, hanem a művészetért) való hevüléséért? Arról, ami nem mutatható ki számokkal és méretekkel, ami bent rejtőzik a lelkek mélyén és továbbcsirázódik abban, hogy bécsi ember ma megint nobilisan bútorozza be lakását s jobban kívánkozik művészholmik után, mint valaha. Ez a zajtalan hatalom volt Hevesi hatalma, amely kiröpített egy csomó rossz bútort és besegített szűk ajtókon új piktori szépségeket. Ez a zajtalan, de arzenáloknál erősebb hatalom melléje állt mindennek, amiben az előremenés, a fejlődés szikrája

HAZAI KRÓNIKA

L. H—i néhány nappal február 27-ike előtt még tárcát írt a Hofburg-Theater premierjéről, s 27-én, vasárnap este már megállt szívvel, ajkán örök csöndességgel, szoborfehéren ült Hevesi Lajos, előtte tükör, s mint valami siralomházban, három égő gyertya. Az olvasó, aki tudta, (ki nem tudta?) hogy L. H—i mögött ki rejtőzik, megakadt, elbámult, s tompán a súlyos, gyötrő és hirtelen kérdések okozta bódultsággal tette le az ujságot és nézett fel a hírből, amelyet a bécsi táviró röpített leggyorsabban, riadt rezgéssel, legelőször Budapestre. Mi ez? Álom, valóság, játék, rejtelem, tévedés?

Egy tárca, amely még csupa friss, erővel teli művészképesség ragyogása. Egy irásmunka, amely életbe fogódzik minden idegével, egy premier-birálat, amelyben L. H—i, a kivételes kvalitású ujságíró-művész úgy jelenik meg, ahogy szokott a finom és előkelő játékos, az elmés és tudós szellemi grand'seigneur módjára. S mégis: este, vasárnap este Hevesi Lajos meggyújt három gyertyát s tükör elé ül oly szándékkal, ahogyan Ibsen társadalmának széplelkű hőse, Hedda Gabler oldja meg a problémát. Vasárnap este Hevesi Lajos nem embereknek, hanem könyvek és képeknek könnyen és visszavonás nélkül mondja azt, amit egy bécsi bieder-operettben nehezen és sírva mond, halkan dudol a szomorú ácsmester: a gyalut én már leteszem, Isten veled világ. Mi ez? A „Wiener Todtentanz" egy fejezete, amit Hevesi nem írt meg, hanem eltett, hogy majd magán csinálja meg? Ki tud felelni? — nem lehet felelni rá.

*

Hevesen született, hatvanhét éves volt, orvosnak indult, s páratlan tudásu stíl-művész lett, Muther mellett a legszuggerálóbb író a német művészeti litteraturában. Fiatalon, gyerekfiatalon elfoglal egy asztalt a Pester Lloyd szerkesztőségében, s jó ideig itt dolgozik, mindjárt az elején a fejlődésvonalát végig jellemző energiával. Aztán kinő innét, magába szivja Bécs, megnagyobbodik az a kör, az a publicitás, amelyhez szól. A Fremdenblatt munkatársa.

Ami már magában is példa nélkül való: két nyelven ir egyforma tökéletesen. A nagyobbik része a munkásságának német, négy évtizeden át szinte kizárólagosan német író, de azok az individuális ékességek, amelyek dolgait telehintik, a vére, józan és bátor férfiassága, filozofáló s távolról sem nyárspolgári humora, az a temperamentum, amellyel magához ragad, a kényelmes olvasóval szemben követett erőszak, az a bizonyos „impetus", amelylyel mindjárt a témái mélyére váj, s ami csak a nagy írók sorain érződik meg, — ez a vér, ez az írói természet már magyar, nem német levegő, bécsi társadalom, szokás és kultura, hanem a hevesi barna magyar föld nevelése.

Igen, a német sajtónak dísze volt. De ugyanaz a Hevesi megírta a magyar Robinsonádot, azt a könyvet, amely, jellemző, hogy rajtunk kívül Finnországban s nem másutt lett népkönyv, bár egyéb nyelvekre is lefordítottak. Igaz, nem csoda, ha dr. Julius Szeps, a Fremdenblatt szerkesztője így szólt a temetési ének után: „Wenn uns in dieser schweren Stunde etwas zum Trost gereichen kann, so ist es nur der Gedanke: er war unser!" — de másrészt, egészen bizonyos, hogy Hevesi Lajos, ha erre felelni tud, így felel: Szerkesztő úr felejti, hogy könyvet irtam Jelki Andrásról, a bajai fiúról.

*

kesztését kitünő kezekre: Gohl Ödönre bízták. A vállalkozás a műtörténészt is érdekli, első sorban az érmek és plakettek művészi technikája alakulásának szempontjából. Mondanunk sem kell, hogy még számos egyéb szál is szervesen összekapcsolja a kutatás e két szomszédos mezejét. Az eddig megjelent füzetek (a kiadvány negyedéves) tartalmasak, a minket is érdeklő cikkek lajstromát e rovatunk végén adjuk.

HAVI SZEMLE. Szerkeszti Olgyai Bertalan dr. Főmunkatárs Zivuska Jenő. Besztercebánya, 1902. Előttünk fekszik annak a szépirodalmi, tudományos és művészet, folyóiratnak második évfolyama. Az évzáró füzet kellemes meglepetést rejt magában: Olgyai Viktor egy eredeti rézkarcát «Őszi est» címmel. Az évfolyam átlapozásával látjuk, hogy komoly és értékes vállalkozással állunk szemben, a mely bőségesen foglalkozik művészeti kérdésekkel is. Olgyai Bertalan, Pekár Károly, Kajlós Imrei Ipolyi Béla hosszabb-rövidebb tanulmányai érdekeltek minket a mi szempontunkból leginkább. A lap grafikai mellékleteket is ad: könyomatot és rézkarcot, oly eredmény, a melyekhez gratulálhatunk.

OESTERREICHISCHE KUNST IM NEUNZEHNTEN JAHRHUNDERT. Ein Versuch von Ludwig Hevesi. Leipzig, 1903, E. A. Seemann. 334 oldal, számos képpel. — Magyar író vállalkozott az osztrák művészet történetének megirására. Egy magyar talentum megbecsülését látjuk abban, midőn egy kiváló művészeti kiadó-cég, a mely most monografiákban adja közre az egyes nemzetek művészetének történetét, Hevesi Lajost kérte fel arra, hogy az osztrák művészetnek a mult századra terjedő részét irja meg. Hevesinek feladata nem volt könnyű: könyve ebben a terjedelemben az első ilynemű munka. Csak lexikonok, az egykorú irodalom adatai, széjjelszórt cikkek álltak rendelkezésére, kutató, rostáló, összehasonlító munkát kellett tehát végeznie. De ez még sem a legnagyobb nehézség. A főbaj a tárgy természetében rejlik. Ha valaki az osztrák művészet történetét akarja megirni, először is az a kérdés tolul eléje, van-e osztrák művészet, vagy jobban mondva: van-e oly művészet, a mely a jellenvonásaiban elárulja osztrák mivoltát.

Osztrák faj épp oly kevéssé van, mint osztrák nyelv. A politikai határok nem adhatnak keretet a művészetnek. Azok a művészek, a kik Ausztriában festettek, faragtak, épitettek, a szélrózsa minden irányában szétszórt nemzeteknek, fajoknak képviselői. Mi köze az olasz Segantininek a lengyel Matejkóhoz, a cseh Broziknak a bécsi Makarthoz, az újabb morva, illir, tiroli festőknek egymáshoz? Mi az a közös jellemvonás, a mely őket egymáshoz köti, hol van az a tapasz, a mely e heterogén elemeket egységgé formálja?

Biz az nincs sehol. A bécsiek persze osztráknak vallják mindezeket a művészeket, de alaposan kiteszik magukat annak, hogy lengyel, cseh, morva, olasz részről nyomatékkal megreklamálják az elkobzott ősi tulajdont. A németek már is megcselekedték ezt s cselekszik még folyton. Például Gurlitt nagy könyve: «Die deutsche Kunst des XIX. Jahrhunderts» egyszerűen belesommázza

Művészet
1903.

Makartot, Sicardsburgot, Donnert s a bécsi művészek egész sorát a németség kincsesházába. A lengyelek épp ily alaposan védekeznek az ellen, hogy Matejkóikat valaki osztráknak minősítse. Szóval a művészettörténetnek ez a területe örökös határvillongásoknak van kitéve s a magunk részéről azt tartanók a leghelyesebbnek, ha a műtörténetirók Ausztriát felbontanák alkotó elemeire, már most, a politikai felbomlást megelőzve.

Igaz, hogy Bécs olykor művészeti központ volt, jeles mesterek működtek ott, a kik iskolát is nyitottak, ezekben aztán sokféle nemzet fia tanult. Bizonyos organikus kapocs fűzi össze a mestert tanítványával s ez a kapocs megengedi, hogy iskolai hatásról beszéljünk. De ez a kapocs felette laza s éppen a legkiválóbb művészeknél csak muló epizódot jelent. Jogcímet még nem ad arra, hogy osztráknak minősítsük a Bécsben tanult lengyel vagy olasz festőt s maguk a bécsiek is protestálnának, ha valaki a franciák közé osztályozná valamely mesterüket, a ki épp francia hatás alatt állott.

Ezekben képet akartunk adni arról, miféle ködös, szétfolyó anyagból kellett Hevesinek a könyvét összeépítenie. Feladatát kitünően oldotta meg ott, a hol maga a feladat nem jelentett önmagának való ellentmondást. Ha már írnia kellett azokról a művészekről, a kiket a bécsiek a magukénak mondanak, hát megírta róluk a mondanivalóját, még pedig a stílus ama tökéletességével, a melyről a szerzőt ösmerjük. Hevesi mestere a jellemzésnek: két sorban képes egész kis korképet festeni, egy megjegyzéssel úgy megvilágítani valamely művészegyéniséget, hogy hirtelenül belelátunk a veséjébe. Tudjuk, hogy Hevesi volt a modern áramlatnak legelszántabb harcosa, egyik úttörője Bécsben. Tárcái a hevesen küzdő, céltudatos forradalmár művei. Ebben a könyvében, a melyben nem űz művészeti politikát, megenyhült éle, s a kép, a melyet előttünk kiterít, nyugalmas, élvezetes, tele színnel, plasztikával. Bemutatja azt a XIX-ik századbeli festészetet, szobrászatot, építészetet, iparművészetet, a melyet Bécsben osztráknak vallanak; de nemcsak képet fest, hanem elmésen bontogatja ki előttünk az alakulások és átalakulások rejtett szálait is. Ezzel hirtelenül elevenné válik könyve s témája fürgén és gazdagon pereg le előttünk, mint valami tökéletes kinematogramm.

A művészi ízléssel kiállított és gazdagon illusztrált könyvnek hasznát vehetik a magyar művészet kutatói is, mert jól megösmerkednek benne azokkal a műhelyekkel, a melyekben sok művészünk tanulgatta az ábécét.

OLASZ FÖLDÖN. Írta Jánossy Gábor. Szombathely, 1902, szerző tulajdona. 242 lap. Uti emlékek, a melyek nagyobbára Velence, Firenze, Róma, Nápoly, Pompéji műkincseivel foglalkoznak, többnyire Ruskin és Symonds nyomán. Egy szép dolgokért rajongó lélek szerény jegyzetei, önálló műtörténeti igények nélkül.

ÁLTALÁNOS MŰVÉSZETI CIKKEK

Volkmann a látás művészeti neveléséről. Irta Pekár Károly dr. Uránia, dec. 1.

Az ókori egyiptom. Irta Mahler Ede. (A 3-ik fejezet az egyiptomi művészetről szól.) Budapesti Szemle, 312. sz.

Eternit-azbeszt-czementlapok. A svájczi „Eternit-Werke A.-G." (Zürich, II., Rieterstrasse 48) gyártmánya. Azbeszt-czementkeverékből álló lapok s sajtolt és sajtolatlan állapotban világos- és sötétszürke szinben kaphatók. Sajtolt („Komprimiert") minőségben egész 60×60 cmig, sajtolatlanban egész 2500×2500 cm.) kaphatók. Az előbbiek vastagsága $3^1/_2$ mm., az utóbbiaké 5 mm.-től egész 20 mm.-ig, s négyszögméterenkint 3 frank az áruk. A vastag lemezek házak fedésére, a vékonyak festőlapoknak igen jól használhatók, mert könnyüek, szivósak s bizonyos fokig ruganyosak. Festésre jobbak a sajtolatlan lapok, melyek reszelhetők, gyalulhatók, vághatók, mint a deszkalapok, de nem repednek és nem görbülnek soha. Használat előtt tanácsos a lapokat többször megnedvesiteni s megszáritani, hogy keménységük fokoztassék.

*

A vászon preparálása. Urbán Herman, ösmert német festő, a következő alkalmas anyagot állitott össze, a melylyel a vásznat festés előtt preparálni lehet: „70 g. kölni enyvet 1 liter vizben feloldva melegen a vászonra kell kenni, erre 250 g. bolognai krétát, 2 tojássárgát és 750 köbcentimétert az előbbi oldatból összekeverve még nedvesen rá kell kenni. Ennek megszáradása után, darabonként, horzsakővel le kell simitani".

*

A tempera-festék. A Wagner Günther czég — felhasználva a tempera-festési mód iránt felébredő érdeklődést — egy uj, Pelikán-temperát hozott forgalomba, melyről igen kiváló művészek nagy elismeréssel nyilatkoztak. A tempera-festés most különösen Németországban lendült fel, s mozgalom is indult meg egyenesen tempera-kiállitások rendezésére. E czélból egyesületet fognak Münchenben alapitani.

Modern Művészet
1906. I. 4.

IRODALOM.

Hevesi Lajos. Jelki András kalandjainak mesélője épen ugy járt, mint a hőse. Elszakadt idegen világba. De a szive az otthonon csügg, a szolnoki népmesék, a gulya, ménes, délibáb költészetén; lelke az ifjukori világból táplálkozik, szint, melegséget, közvetlen egyszerüséget abból merit; ő maga más világba került. Már talán három évtizede is van annak, hogy csak vendégnek jár haza, de azért még ugy ropogtatja a magyar szót, egy árnyalatot sem veszitve el a régi törzsökös magyarságból, mint mikor még az Alföldön kergette a pillangókat. Ha a szive ki-kifakad, rejtett sirámok törnek elő. Ifjukori barátja novellaskönyvet ad ki, s a mikor arról ir egy egész élet keserve hangzik ki a szavából. Hiába, tudja azt a Mindenható, mi van azon sirni való . . .

Pedig ezenközben kora legnagyobb műbirálóinak egyike lett. Azok közül való, a kik csodás felösmerő képességgel megáldva, *elsőnek ismerik fel az uj szépséget*. Már Heine 1832-ben megirta: Jeder Genius muss studiert und nach dem beurteilt werden, was er selbst will. Nincsenek akadémikus szabályok. A genie maga teremt magának uj esztétikát, mert uj érzései támadnak, melyek uj technikát követelnek. Elsőnek átérezni az uj érzést, s elsőnek megitélni, czélra vezet-e az uj technikai törekvés: ime az igazi kritikus feladata. Ez igen nehéz feladat. „Mindenki

— mondotta Sainte–Beuve — erős Racine és Bossuet megitélésében. De az itélet bölcsesége, a kritika előrelátása az uj munkák megitélésénél nyilatkozik meg, melyekről a közönség még nem formált itéletet. Juger à premiere vue, deviner, devancer: ime a kritikai tehetség!"

Ez a kritikai érzékenység sokkal ritkább a képzőművészetben. A ki nem érez mondhatatlan szenzációkat egy szép szin, egy finom tónus láttán, az nem tudja a festményt igazán élvezni. A ki, mint pl. Taine egy szobor láttán a szövegre gondol, melyből a művész kiindult, egy festmény előtt egy krónikára, szóval a képzőművészt pusztán illusztrátornak nézi; a ki a műremek előtt egyéni érzelmeibe merül, idegen gondolatai támadnak, hamis asszociációk rabja, az nem igazi kritikus; a ki történeti konstrukciókat, iskolás egymásutánt, kultur-történeti környezetet épit fel a műremek előtt, nem látja többé a művész szemével a műalkotást. Esztétikailag akkor látjuk a művet, ha el tudjuk feledni a művészt, korát, viszonyait. A mű artisztikus jellemvonásai ragadjanak magukkal. Egy pillanat alatt ne érezzük többé énünket. Egygyé válunk a művészszel, barátja, több, testvére leszünk, fájdalma a mi fájdalmunk, öröme, a mi örömünk, s minden érzése a miénk is egyszerre.

A műélvező azonban még nem kritikus. Iróművész lévén, az a feladata, hogy a műalkotások közt átérzett élményeit szavakba irja át. Az uj érzéseknek, a maga művészete anyagával, uj kifejezési formákat teremtsen. Kitalálni, felfedezni kell ilyenkor uj jelzőket, sulyt adni a régi szavaknak, jelentésváltozást a közönségesnek, a helyes kifejezést megtalálni, mely gyakran a ritka kifejezés.

Hevesi Lajos első az elsők között. Uj könyve, Acht Jahre Secession (Bécs, Konegen kiadása) tulajdonkép csak gyüjteménye azon czikkeinek, melyeket a bécsi Seczessiokiállitásokról irt. Itt, e gyüjteményben látjuk őt igazán a maga nagyságában. Mint élvez, mint lelkesedik, magyaráz, vezet, nem marad előtte semmi rejtve, a művészt meztelenre vetkőzteti le előttünk, s mi meglátjuk, mintha szive előtt üvegkristály állana, lelke minden titkos rezzenését, követjük álmaiban, végig kisérjük az anyaggal folytatott küzdelmében, mert Hevesi bevilágit a művészi teremtés rejtélyes proczeszszusába, az ezerszemü Argus mindentudásával, a gazdagon felajzott érzésü ember csodás utánérző képességével. Nevet, ha a szinek derüsek, zokog, ha borus a tónus, érzi Rodin

festőiségét, méltányolja Klinger formaküzdelmeit, látja, mint születik meg a rezgő fényár visszaadásának vágyában Segantini pointillizmusa, az uj épitészi nyelv kialakulásában követi Wagnert, a nagy dekorativ szinfoltok érzéki szépségeinek megtalálásában ott áll Klimt mellett, magyaráz, mert együtt érez a művészszel, lelkesedik, mert izgatják az uj problémák s mindezt ideges, gunyos, szines, lelkesedő, csapongó hangon, mely ihletet a műből, kifejező formát képzeletéből, s hangulatot mélyen érző szivéből merit.

Ez a könyv a modern művészet filozófiája, de nem elvont okoskodás, hanem himlikus megsejtés, kongeniális átérzés, példája az igazi kritikának.

ORSZ. RÁTH GYÖRGY MUZEUM. Ráth György nagyértékü műkincsei — mint örömmel értesülünk — szinte ajándék számba menő áron az ország tulajdonába mentek át. E gyönyörü megoldásnak szivünkből örvendünk. A művészet, az izlés nevelés nevében hálás köszönetet mondunk az elhunyt finomlelkü özvegyének.

A műtárgyak, melyek a házzal együtt a nemzet birtokába mennek át, a következőképp csoportosithatók :

1. Metszettkövek : intagliek és cameok 84 darab 97,530 kor. 2. Ötvös- és ezüstnemüek, baba, gyermekjáték, szelenczék és csészék 237 drb 32,236 kor. 3. Görög, római és renaissance bronzok 47 drb 61,840 kor. 4. Görög terrakotta-edények 19 drb 22,060 kor. 5. Faragványok, szobrocskák, dombormüvek, disztárgyak puszpángfából faragva a XV—XVIII. sz. 78 drb 22,015 kor. 6. Érmek, ólomból, csontból és fából a XV—XVIII. századból 111 drb 22,600 kor. 7. Ékszerek 18 drb 4100 kor. 8. Képek 50 drb 708,000 kor. 9. Szoborművek márványból 12 drb 16,250 kor. 10. Porczellánok 280 drb 19,880 korona. 11. Butorok 61 drb 69,250 kor. 12. Régi asztali készletek, evőeszközök ezüstből és aranyozott ezüstből 57 drb 13,060 kor. 13. Keleti bronzok 10 drb 2650 kor. 14. Keleti porczellán és fayence 21 drb 4815 kor. 15. Keleti szőnyegek és Gobelinek 29 drb 19,239 kor. 16. Csipkék 15 drb 1240 kor. 17. Vegyes 50 drb 7465 kor. 18. A villa egyéb részben beépitett részben mozgó berendezése, falburkolat, butor, függöny, csillár 20,000 kor. Összesen 1179 darab 1.144,230 korona értékben.

Hevesy Lajos

iso

l.

E. G. I. 458 l

HEVESI Lajos műkritikus

Helikon 15.
1991. 1/2.

gyvszekrénnyel bővült. /Tervezője
varos formákkal igyekezett feladatát

vezérelte az Országos Magyar Ipar-
nikor az ismeretterjesztő előadás-so-
t előadást "A családi ház" cimmel
Csányi Károly a problémakör minden
jolás, méretek, alaprajz, célszerü-
angol, finn, magyaros nemzeti -/
után leszögezte "a belső a lényeg,
szükségleteknek, a külsőnek ehhez

Dp. 1909

22 p.

UJ 8

Hevesi Lajos

SÁRMÁNY Ilona: Hevesi Lajos tárcái a magyar festészetről az 1888-1896 közötti időszakban. = Ars Hungarica, XVIII.évf. 2. sz. 1990 235-239.p. G.

HEVESI L/AJOS/
/1843-1910/

Hevesi L.: Acht Jahre Secession /1897-1905./ Kritik - Polemik - Chronik. - Wien 1906. 550 S.

in: Österreichische Kunst 1880-1945. Verkaufsausstellung und Versteigerung in der Secession 8. bis 31. Mai 1979.

Wien, Galerie Hassfurther
Katalogus Nr. 351. - S. 39.
314. - S. 61.

Hevesi Lajos

épitész

l.

Müvészet (Kende)

1939. 28. 4.

bonitér

Perissinotti Lino

Római tájkép

Pirandello Fausto

Tárgyak

Pigato Orazio

Tájkép

Csendélet

~~xxxx

Hevesi Lajos

épitóm. Miskolc

l.

Váljubal 786 l.

A Nagyméltóságu Vallás és Köz

Hevesi Sajos

építész Miskolc

l.

Váljubal. 494. l

HEVESI Lajos művészet.

„Egy elfelejtett magyar" gondolataiból, a múlt században Budapesten született bécsi színház- és művészetkritikus, Hevesi Ludwig írásaiból összeállított kötet látott napvilágot Bécsben, a Zsolnay Kiadó gondozásában. A szerzőt és művét mutatja be január 17-én, csütörtökön fél 7-től az Osztrák Kulturális Intézetben (VI., Benczúr u. 16.) a könyv szerkesztője, Gunther Martin.

Magyar Nemzet, 1991. január 16.
LIV. évf. 13. sz. 4. p.

lúan hangsulyozó, illetve
állásfoglalásokat, és vel
kötelezett müvészetet elv
nek relativ autonomiáját
Részben ez utóbbinak a sz
tanácsköztársasági pályáz
Tanácsköztársaság 40. évf
zett VII. Magyar Képzőmüv
be. "A Tanácsköztársaság
egyidejüleg és azokon túl
térbe került az elmélyült

142-4104

HEVESI LAJOS, építész

Miskolcon a két világháboru között fővárosi tervek szerint néhány létesitmény épült csak. Az épületek többségét helyi tervezők alkották, akik közül emlitésre méltó Hevesi Lajos is. 191. old. 2. jegyz.

ifj. HORVÁTH BÉLA: A miskolci városkép változása 189. old.

A Herman Ottó Múz. Évkönyve, XI. Miskolc, 1972

HA

E. Hevesi Margit

53. Hajó a Margit híd alatt, olaj

54. Duna részlet, olaj

Új Szalon, Őszi kiállítása, 1934. szeptember
Budapest, katalogusa

MNK

E.Hevesi Margit

Virágcsendélet, paszt.

M. Képzőműv. Szab. Szerv. tav. tárlat, 1947. máj.
5 l.

MDK

E.Hevesi Margit

Anikó, paszt.
Hellérthegy, olaj

Budai Szépmüv. Társ. ki-áll. 1933. nov.

E.Hevesi Margit
Téli utca, olaj

Alkotás Művészház XXXV. kiáll. 1947. jun.

MDK

Ehrenhaffné Hevesi Margit
A parlament kibontakozik a ködből, olaj
Ági, paszt.

Uj Szalon tav. kiáll. 1934. máj.

Hevesi Margit

festö l. Ehren-

haftne H. M.

Heves i Margit kiállítása a Budai Klubban.

---

8 órai Ujság.
1930. XI. 30., 4.
(: Kritika. :)

E. Hevesi Margit

Független Művészek Társaságának őszi kiállításán a Nemzeti Szalonban szerepelt.

E. Hevesi Margit biztos lépésekkel halad a teljes célbaérés felé. Dunai látképe levegős, hangulatos, ifj. *Gaár* Vilmos a szín és hangulat mellett a jól kiegyensulyozott tömegmozgást is kiváló érzékkel ábrázolja, finom vonalvezetésü grafikus *Horváth* Endre.

EK. 929. X. 13.

E. Hevesi Margit

Független Művészek Társaságának kiállításán szerepelt.

BH. 929. X. 13.

E. Hevesi Margit

Művével nevepel az
Uj Holoubon rende-
zett Tabáni Miálli-
tásan.

m. 934. v. 6.

E. Hevesi Margit

Munkácsy-céh II. kiállításán az Ernst Múzeumban szerepelt.

EK. 929. X. 20.

E.Hevesi Margit

Szerepelt a Nemzeti Szalónban a Független Művészek harmadik kiáll.-án.

Ujság, 930.I.5.

MDK

E. Hevesi Margit

Képzőművészet, 1932. VI. 48.sz. 68. l.

MDK

Hevesi Margit festöm.

Ösz a parkban. Olf.
Fö utca nyári napfényben. "
Part ködös napfényben. Paszt.

Magy. Képzöm.-nök Egyes. XXVIII.kiáll.-a a Magy. Divatcsarnokban. 1946 márc.3o.-tól ápr.16.-ig. kat.

MDK

Hevesi Margit, festöm.

Virágcsendélet. Pasztell.

Magy. Képzöm.-nök Egyes. XXVIII. kiáll.-a a Magy. Div[illegible]
csarnokban. 1946.márc.30.-ápr.16. Kat.

E.HEVESI MARGIT

A Független Művészek Társasága január 22.-én tartott tisztujitó közgyülésén választmányi taggá választották.

Képzőművészet, 1929.17.sz.56.oldal

E.Hevesi Margit, festöm. MDK

nevenek legalább emlitesevel jár ki az elismeres.

Boross Mihály: ...magyar festök csendelet kiállitása. Képzömüvészet. 1932. 48.sz. 68.l.

MDK

E.Hevesi Margit

Képei az Ernst-Múzeumban rend.kiáll.-on.

N.A,:Egy szobrász, négy festő.

Magyarország 1936.dec.20.

MDK

E. Hevesi Margit

Kis kiállitások. Képzőművészet 1931. 36.sz. 18.l.

MDK

E.Hevesi Margit

Napfelkelte.

Az Ernst-Múzeum Kiáll.CVI.A Munkácsy-céh
II.Reprezentativ Kiáll.Bpest.1929.Okt.nó
Kat. 18.1.

MDK

E.Hevesi Margit

Révkalauzok, of.

Mohácsi Jenő, paszt.

Voloscai kikötő, of.

M. képzőművészek egyesülete 29. kiáll. N.Szal.
1947. aug.

E. Hevesi Margit

A Független Művészek Társaságának olasz-magyar barátsági kiállításán képei szerepeltek, Szegeden.

Magyarság, 1928. Nov. 14.

E. Hevesi Margit.

Képei szerepeltek a Független Művészek Társaságának III.-ik alkalmas magyar barátsági kiállításán, Szegeden.

Pesti Hirlap, 1928. Nov. 15.

Hevesi Margit

Olasz tájképeivel szerepel az "AME" első kiállitásán.

8 O.U.931.VI.7.

E.Hevesi Margit

"Városképe"-vel szerepel az "AME" első kiállitásán.

P.H.1931.Jun.7.

Hevesi Margit festőművész

Résztvett az "Alkotó Művésznők Egyesülete"
első kiállitásán.

E.K.931.VI.7.

E. Flevesi Margit

a Budai Klub helyiségében mutatja be festményeit: balatoni, adriai, velencei tájak. Egy-egy portré is szerepel.

Kiállítás a Budai Klubban.

P. H. 930. XII. 4

E. Hevesi Margit

— **Kiállítás a Budai Klubban.** E. Hevesi Margit a Budai Klub termeiben mutatja be festményeit, amelyek közül különösen a balatoni, adriai és veleńcei tájak tarthatnak igényt a köznöség tetszésére. Egy-egy portré is bizonyára megfelelő érdeklődést fog kiváltani a kiállítás látogatóiból.

P.H. 930. XII. 4.

Y. Berlin
Liverpool

P. M. 1350 . (E. H

E. Hevesi Margit

Független Művészek Társaságának kiállításán a Nemzeti Szalonban szerepelt.

M. O.
~~PN~~. 929. X. 13.

Heves Károly

Festőművész

Magyar Képzőművészek Egyesülete kiállítása - Nemzeti Szalonban - képével szerepel.

Esti Kurir
1938.II.19.

E. Hevesi Margit

Független Művészek Társaságának kiállításán a Nemzeti Szalonban szerepelt.

Meglepően finom E. *Hevesi* Margit parlamenti téli képe és finom *Gosztonyi* Alice fürdőző nője és tehetségre vallanak *Avedik* Felix ügyes rajzai is.

NU.929.X.13.

Hevesi Margit

.. Balatoni Társaság kiállitásán vatt részt
műveivel a Nemzeti Szalonban

P.N.93e.IX.21.

Ö. Heveri Margit

szerepelt a Budai Szépművészeti Társulat kiállításán.

M. H. 1933. V. 3.

E. Heveri Margit

Szerepelt a Budai Szépművészeti Társulat kiállításán.

PH. 1933. V. 2.

E. Hevesi Margit

Alkotásával szerepelt a Balatoni Társaság kiáll.-én a Nemzeti Szalónban.

M.O.930.IX.21.

E. Hevesi Margit

Független Művészek Társaságának kiállításán a Nemzeti Szalonban téli képe szerepelt.

MH. 929. X. 13.

E Heveri Margit

Festőművész

Duna kiállítás – nemzeti szalonban –
képével szerepel –

Magyar Hírlap
1933 I, 29

G. Hevesi Margit

egy figyelemreméltó képpel jegyezteti
meg nevét.

(gy. t.): Független Művészek kiáll.-a. (N. Sz.
8 ó. u. 931. XI. 15.

Hevesi Margit

Nemzeti Szalon téli kiállításán képével szerepelt.

8.ó.u.932.T.1.

E. Hevesi Margit.

Friss, tehetséges festő.
Tavaszi tárlat a N. Szal. Can.

(III. VI.) N. U. 932. VI. 19.

E. Illyés Margit

Nemzeti Szalon nagy téli tárlatán neve szerepelt.

PH.932.T.1.

E. Hevesi Margit festő

Nemzeti Szalon téli tárlatán neve szerepelt.

EK. 932. T. 1.

E. Illyés Margit

Nemzeti Szalon Téli Tárlatán
neve szerepelt.

NU. 1932. T. 1.

MDK

E. Hevesi Margit

A Nemzeti Szalon tav. tárlata. Képzőművészet
1928. 12. sz. 187.l.

MDK

E. Hevesi Margit

Fiatal müvésznők kiállitása. Uj Magyarság 1936. márc. 1. 24.l.

MDK

E. Hevesi Margit

B.J.: Az Uj Szalon őszi tárlata. Képzőművészet 1934. 77. sz. 207.1.

MDK

Hevesi E.Margit, festöm.

Téli táj. Olf.

Ösz a parkban. "

OMZsMúz.-OMIKE képzőműv.csop.V.kiáll.
1943.szept.24.-okt.17. Kat.

MDK

E.Hevesi Margit, festöm.

Ősz a Városmajorban. Olf.

Budai Izr.Nőegyl.helyis.-ben: MIKE képzőm.csop.téli
1944.febr.21.-Márc.19. Kat. kiáll.-a.

MDK

E.Hevesi Margit: Ősz a Városmajorban. olf.

OMIKE Téli kiáll.A Budai Izr. Nőegylet helyiségeiben.1944.febr. 21- márc. 19.

E. Hevesi Margit

„Uj Szalon" Kossuth L. u-i
kiállítóhelyiségben szerepel
öni társaton.

m.o. 934. IX. 11.

E Hevesi Margit

festőművész

Budai Szépművészeti Társulat - Őszi kiállítása - képével szerepel.

Nemzeti Ujság
1935.X.26.

E. Fleveri Margit

szerepelt a Budai Szépművészeti Társaság

őszi tárlatán.

PH 1933. XI. 19.

E. Hevesi Margit

"Új Szalon" bemutatkozó kiállításán a Kossuth L. utcában szerepelt.

PN. 934. IV. 15.

E. Hevesi Margit

"Új Szalon" kiállításán a Kossuth L. utcában szerepelt.

P H.934.IV.17.

E.Hevesi Margit

Alkotásával szerepel az Ernst-muzeum csoport-kiállitásán.

Ujság, 936.XII.22.

E. Hevesi Mária

"Új Szalon" első kiállításán
a Kossuth L. utcában szerepelt

E. Hevesi Mária halkfényű piktúrája tarkítják egyéni értékekkel a kiállítást. *Mendly* M. Attila tájképének atmoszférikus szépsége, *Molnár* Tibor hangulatos téli tája.

MH. 934. IV. 18.

E. Hevesi Margit

Szerepel a Budai Szépművészeti Társulat Képző- és iparművésznők kiállítása, kiemelik „Havas rózsadom" c. művét.

B. H. 936 III. 4

MDK

E.Hevesi Margit

Lánchid, of.

Alkotás Művészház 39. kiáll. 1949. febr.

HEVESI, Max galéria

91 1. 41,44

(Béa)

Új Művészet

HEVESI NÁNDOR

1x1 tábla

Az 1x1 tábla fenntartói, a Personal Press Projekt és a Fiatal Képzőművészek Stúdiója Egyesület tisztelettel meghívja

Hevesi Nándor
óriásplakátjának bemutatására,

2001. március 8-án,
csütörtökön, 18 órakor Budapesten
a VII. kerületi Lövölde téren.

Beszél Földi Péter, festőművész

rossz idő esetén a Rottenbiller u. 35. szám
alatti Fiatal Képzőművészek Stúdiójában.

BUDAPEST 2001. III 2

100 éves a LEVELFELDOLGOZÓ

LEVÉLSZEKRÉNYBŐL

Timár Árpád
Budapest
Üllői út 119.
1091

PPP információ: 06 30 9 704 220 gbakos@c3.hu

STÚDIÓ FKSE

támogató intézmények: Nemzeti Kulturális Alapprogram, Nyitott Társadalom Alapítvány, Erzsébetváros Önkormányzatának Művelődési Bizottsága, Fővárosi Önkormányzat egyéb támogatók: Béflex, @®©

BÉFLEX @®©

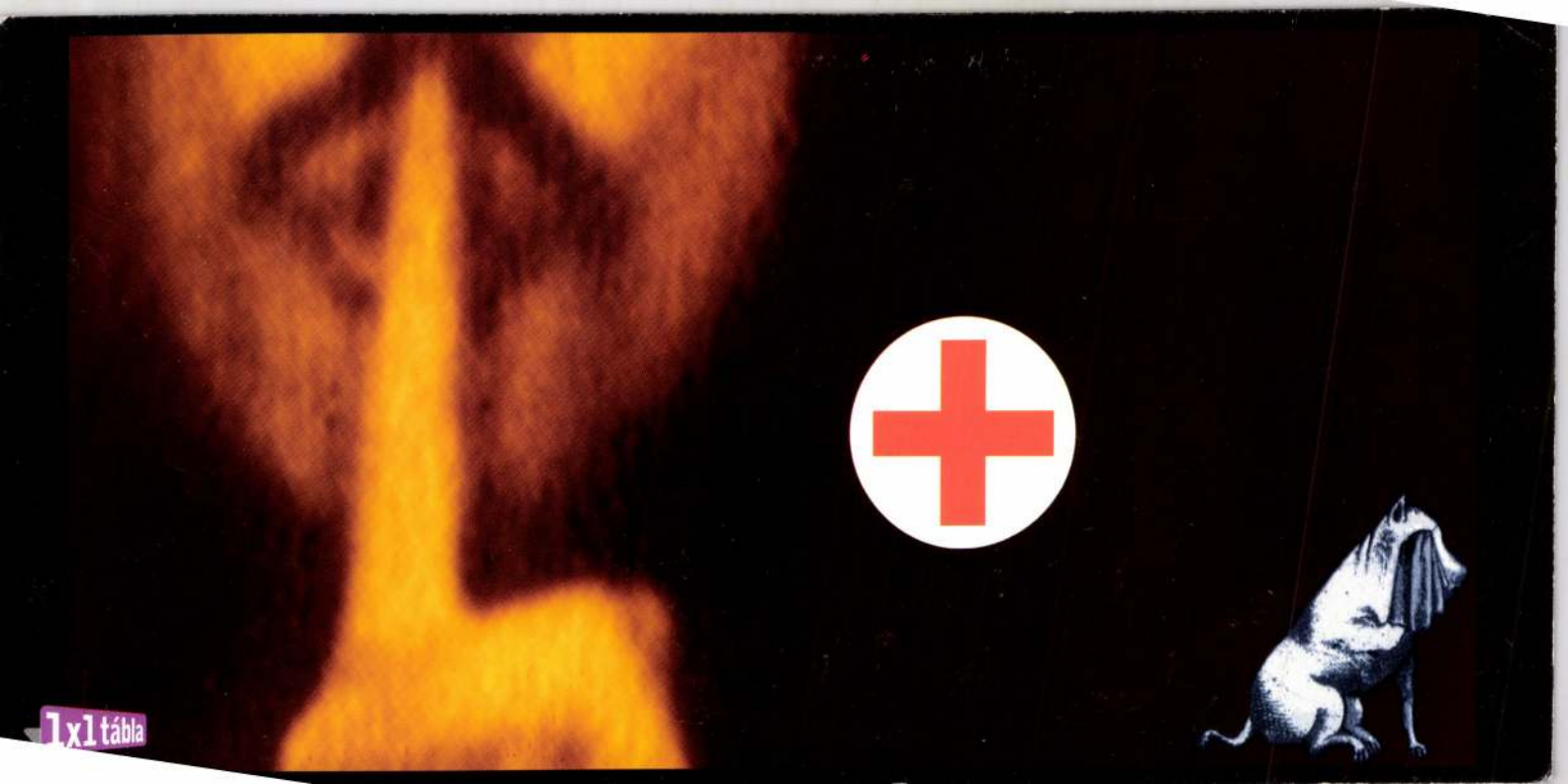
1x1 tábla

M.D.K.

Huvesi Pál
festő

128) Tengerpart télen

129) Abbaziai sétány

(Somogym. Muz.)

Egyéb körtulajdonból elveszett műtárgyak jegyzéke. Gl.

Budapest, 1952.

M.D.K.

Hevesi Pál.

128. Tengerpart télen. Olajf. 44x31
129. Abbaziai sétány. Olajf. 29x37

Elvesztek. /Somogymegyei Muzeum/

Háborus mütárgyveszteség-jegyzékek. V. füzet.
9. l.
MUMOK. Bp. 1952.

Hevesi Sándor

építész

szül. Eger 1902

okl. import 1926.

Névjegyz. Műegyetem. 9 l.

Heveri

MDK

Hevesi Sándor, ép.
szül. Eger, 1902-ben

oklevél kelte: 1926

" száma: 9039

A m.kir.József Müegyetemen okl.-t,absolut.-t vagy okl.-honositást nyert épitészek névjegyzéke. 1873-1928-ig. M-M. 1931 jan.15. 17.l.

M.D.K.

Hevesi Sándor

"Szinház müvészeti" kiállitást rendeznek a Müvészházban, amelyen diszlettervekkel, makettekkel és jelmeztervekkel vesznek részt "...magyar szinházi emberek..."Itt szerepel Hevesi S. neve a többi müvész neve mellett.

Halló mi ujság c. rovat.
Szinházi Élet. Bp. 1913. nov. 2-9. II évf.
36. sz. 17. l.

Hevesi Sándor

A "Zene" c. rovatban "Királyfi és királyleány" c. Humperdinck-zenés játékának, az Operaházban való bemutatását ismerteti a lap. Az előadást rendezte, a diszleteket, a jelmezeket és a balettet a müvész tervezte. Mint a kis cikk beszámol, "ő mozgat mindent, a fordítást is ő fésülte meg," az egész előadás az ő érdeme.

A HÉT, Bp. 1912. okt. 13. XXIII. évf. 41. sz. 662. lap.

18354/929.

Városi müszaki ügyosztály vezetőjének 1433/vmü.929.számu előterjesztése a várbeli ásatások müszaki ellenörzéséhez szakközegek kirendelésének engedélyezése iránt.

Határozat.

A Müemlékek Országos Bizottságának f.évi 127/929.sz.Szmrecsányi Miklós ny. ministeri tanácsos urhoz,mint a Bizottság tagjához intézett levele, valamint a müszaki ügyosztály előterjesztése alapján engedélyt adok arra, hogy az ügyosztály személyzetéből Hevesi Sándor okl.épitészmérnök, - h.v. mérnök, valamint Kiss Károly okl.bányamérnök, - h.v.müszaki tiszt - a vár beli ásatások naplózását,müszaki ellenőrzését egyelőre hat hónapig végezhessék mint szabályrendeletileg engedélyezhető magán munkát és épezért ugy, hogy a hivatalos munkabeosztásuk szerint fennmaradó szabad délutánjaikat fordithatják ezen munkákra.- Rendes hivatalos munkaidejük alatt a megbizatás szerinti munkát nem végezhetik a müszaki ügyosztály tulságosan felszaporodott sok munkája miatt.

Miről a Müemlékek Országos Bizottságát,nevezetteket és a v.müszaki ügyosztály vezetőjét értesitem.

Eger,1929.aug.30.

polgármester.

Gs.

Hevesi Sándor
épitész

348
1929 Sept. 16.

82. szám.

192

Műemlékek Orszá

Tárgy:

Gyűjteményszekrények útalakítására Minisztrium-tól 2.678.000 K. engedélyezését kérjük.

A beadv

Melléklet

Egyúttal

Előirat sz

Utóirat sz

Másolta:

Exp. 192

Hevesi Sándor építész

szül. 1902-ben Egerben.
1926-ban végzett a mü-
egyetemen. 1925–28 ig
Wälder Gyula tervező iro-
dájának volt a tagja.
1928 óta Eger város magas-
építési ügyhöret vezeti, az
összes városi építkezéseket ter-
vezte és vezette. Sok tem-
plomot tervezett (az egri
Lajos-városi rk. templom,
ujlörincfalvai rk. templom,
tiszacsegei rk. templom,
mátraszentimrei rk. templom,
Óhutai rk. templom, tisza-
derzsomai rk. templom, mis-
kolc-vasutvidéki rk. templom,
görbeházai rk. templom stb.)
Eger város építészet és mü-
vészet történetével irodalmilag
is foglalkozott sezzel kapcsolat-
ban nemes ujságcikket, és ismertetést irt

Fölég barokotilban tervezett, de korszerű tervei
is kiszüll. H. tervezte az egri vesszőnyusszoda huha-
nyozóját, mükőből kivitelezték. Tordits.

Ø Hevesy Andor

iró

l.

E. G. I. 458 l

Hevesi Tibor,

a „Fiatal Orosházi Festők Köre" hez 1972-75-ben újabb fiatalok csatlakoztak: Tóth Bálint, F. Varga Mária, Hevesi Tibor, Öze István és M. Gulácsi Ilona, és a csoport felvette az „Orosházi Festők Csoportja" elnevezést. – Hevesi Tibor munkái közül a „Bánki dombok", – „Tibi", – „Verág közepe" c. említve érdemelnek figyelmet. Tömör, lényegre törő kifejezésmód jellemzi.

Born Miklósné: Jubileumi tárlat Orosházán. Békés Megyei Népújság, 1983. szept. 24. 8. old.

Hevesy Andor /Paris/
Szinyei Társaság meghivott tagja
Szinyei Társaság VII.kiállitása
Nemzeti Szalon, 1940. jan.febr.

3. l. — Gerevich: Az prímási képtár külföldi mesterei. Vasárnapi Újság, 1916., 825. l. — Lepold—Homor 97. l. — Gerevich PA, 231. l. (Képe 228. l.) (Credi, nyers műhelyvázlata a római Sterbini gyüjteményben.) — Décsei: Könyvismertetés. MM, V., 1929., 172—173. l. — Exhibi ion of Italian Art. Royal Academy of Arts. London, 1930., 369. szám. — Rónay, Maria: Die Schätze des Christlichen Museums in Esztergom. A Műgyüjtő, V., 1931., 6. l. — Berti—Toesca, 954. l. (Képe 953. l. Credi, a filadelfiai Johnson gyüjteményben replikája.) — Van Marle, XIII., 1931., 312—314., 316. (Képe 313. l. Credi.) — Lepold—Lippay 55. l.

CRESPI, GIUSEPPE MARIA (bolognai festő, 1665—1747)

Jézus születése
Királyok imádása

Fa, olaj, egyenként 24×32 cm.
Maszlaghy II., 346. és 347. szám. — Gerevich: Az Újság, 1916., júl. 20, 3. l. — Lepold—Homor 97. l. — Gerevich PA, 240. l. (G. M. Crespi.) — Décsei: Könyvismertetés. MM, V., 1929., 173. l. — Lepold—Lippay 55. l.

CRIVELLI, CARLO (velencei festő, 1440—1494 körül)

Szent Bonaventura, Bernardin és Domokos (73. kép)
Vászon, predellaképecske, fa, tempera, 20×18

Ø

Hevessy Béla

Otvös

1909—12

Éimisk 1930. 84. l.

Hevesy Iván

Rabinovszky Máriusszal és Bortnyik Sándorral közösen szerkesztett és összeállított album, a Kétezer év festiszete (Bp. 1943, Dante K.) az európai stílustörténet gazdag képeskönyve.

Bodri Ferenc: Bortnyik Sándor

Látóhatár 1971/5-6 563 old.

Hevesy Iván, művészettörténész, kritikus.

A plakát különös fontosságát már korábban felismerték, erről írt Kassák Lajos a MA 1916-os első számában, a tanácsköztársaság idején pedig kritikusok elemezték a legújabb plakátokat, mint pld. Hevesy Iván.

Aradi Nóra: Képzőművészeti Élet, 1919-ben.
Jelenkor, 1979. 3. 251. old.

Hevesy István

Palasovszky Ödön – Hevesy István „Új művészet!"

Szabó Júlia: Új stílus
(Művészet, 1981. február – 42. kép.

Hevesy Iván, művészettörténész, műkritikus

a háború utáni években nem tellett égetőkemencére, agyagra. Cruzéra még igen. Akkor az Iparmű-vészeti, majd a Képzőművészeti Főiskolán olyan kimagasló művészegyéniségek tanítottak, mint Hincz Gyula, Konecsni György, Kállai Ernő, Hevesy Iván.

Tandi Lajos: Kass Jánosnál.
Tiszatáj. 1980. 7. 92. old.

Hevesy Iván, művészettörténész és kritikus

Feledy Gyulát a felszabadulás után, 1946-ban a Pesti Iparművészeti Képzőművészeti Kollégium sikeres felvételi vizsga után felvette – tanárai voltak Kmetty János, Kaffán Károly, Hevesy Iván, Rabinovszky Márius

A miskolci stúdió műhelyében előtt Feledy Gyula, grafikusművész

1940. III.9. U.R.H. 22.05 /Gmé/.

Hevesy Iván, művészettörténész, kritikus.

Száz éve szüktett Pór Bertalan. A század eleji radikális mozgalmak úttörői közül Pór gyűjteményes kiállítását rendezték meg először, még 1953-ban és két évvel halála után, 1966.-ban, emlékkiállítás tárta fel a pályaképet. – Pór Bertalan két plakátja jelent meg a Magyar Tanácsköztársaságkor és freskótervei a bukás miatt csak tervek maradtak. Talán Pór e plakátjaira vonatkozik a legközvetlenebbül, amit Hevesy Iván írt 1919. ápr.-ban:
„a plakát a mának szóló freskó s a freskó a századoknak szóló plakát."

Aradi Nóra: A Hegyibeszédtől Dózsáig.

Magyar Hírlap, 1980. nov. 2.

Hevesy Iván, művészettörténész - és kritikus,

Passuth Krisztina és Pataky Dénes könyve századunk európai művészetét mutatja be. - a modern művészet egyik igen jelentős alakjának, Moholy-Nagy Lászlónak a munkássága például kétségtelemül külföldön teljesedett ki, de Hevesy Iván még itthon gyakorlt rá döntő hatást.

P. Szabó Ernő: Gondolj Miro fiatalja ira!
Magyar Ifjúság, 1982. jan. 1. 19. old.

Hevesy Iván

„Fotókultúránk válaszúthoz érkezett – vélekedik a tárlatról Hevesy Iván... esztétre-el akar szakadni az impresszionizmustól és a naturalizmustól! E „szecesszió" szabadjára engedi a sikok és vonalak elrendezését és a kép tónusskáláját a grafikus ábrázolás erőteljes kontrasztjaihoz közelíti."

Lelkes István: A magyar fotóművészet útja.

Új Irás VI. évf. 1966. jún. 6. sz. 92. l.

Hevesy Iván

Végrejó tíz évvel a fölszabadulás után jelent meg az első... fotóantológia „Művészfotók" címmel. A szocialista fotókultúra hiveinek azonban a konzervatív szemlélettől áthatott album... csalódást okozott.

Hevesy Iván így írt róla:

„...Egy ofan fotósgeneráció művészete ez, amely már elmondta a magáét és nem tud új utakra lelni."

Lelkes István: A magy. fotóművészet útja. Új Irás VI. évf. 1966. jún, 6. sz., 97. l.

Hevesy Iván

„A jó fotóportré – Hevesy Iván szerint – fotóriport egy arcról", vagyis a fotó az ábrázolt pillanat érzelmi és gondolati töltését tolmácsolja, s nem pedig a teljes emberi sorsot, vagy a sokoldalúan elemzett karaktert. (Erre a festő hivatott.)

Lelkes István: A magyar fotóművészet útja.
Új Irás VI. évf. 1966. jún., 6. sz., 98. l.

Kálmán Kata II.

A vératlan siker egy újabb képalbum-a „Szemtől szembe" elkészítésére ösztönözte Kálmán Katát.

Lelkes István: A magyar fotóművészet útja.
Új Irás VI. évf. 1966. jún., 6. sz., 96. l.

Havesy Ivánné, Kálmán Kata I.

A népfront politika kibontakozása után új szociofotósok jelentkeztek akiknek figyelme – a falukutatók munkáját követve – a szegényparaszti élet felé fordult.

Havesy Ivánné, Kálmán Kata... elkészítette Móricz Zsigmond bevezetőjével és Boldizsár Iván szövegével a Cserépfalvi kiadónak a „Tiborc" című... albumot, a korabeli magyar falu fényképes szociográfiáját. A Haladó kritika... melegen fogadta e művet...

Lelkes István: A magy. fotóművészet útja Új Irás VI. évf. 1966. jun., 6. sz., 96. l.

MDK

Hevesy Iván

Tanári kinevezések az Iparművészeti Főiskolán.
Körirat 1948.II.25.

Hevesi Iván

Tudományos gyüjtemény

A MÜVÉSZET BÖLCSŐJE

Hevesy Iván: Primitiv művészet

(Kőkorszaki, indián, néger, pápua, maóri művészet. Egyetemes Művészettörténet: I. kötet. Alfa-kiadás. Budapest. 1929. 135 oldal, 178 kép.)

Szegényes müvészettörténeti irodalmunknak nagy eseménye ez a mostani kötettel megindult sorozat, — ezt mingyárt eleve meg kell mondanunk. Hevesy Iván tollából már régebben kaptuk a legujabb művészi irányok taglalását, amikor három kötetben megirta az impresszionizmus, a posztimpresszionizmus, a futurizmus, az expresszionizmus és a kubizmus művészetét. Feltétlenül eredeti szempontok, nagy áttekintés, fölényes anyagismeret és biztos elméleti megalapozás jellemezte ezeket a köteteket, amelyeknek a legujabb magyar szellemtörténeti mozgalmakban jelentős szerep jutott. Ugyanezek a kvalitások jellemzik uj kötetét is, amely a művészi alkotás legmélyebb és legősibb gyökereiig nyul vissza és felfedi a szépség-teremtés primitiv törvényeit. Az eddigi elméletekkel szemben, amelyek a müvészetet az emberi játékoskedv, vagy utánzó-ösztön megnyilvánulásának vélték, mélyebb pszihológiai alapvetést keres és — talán a freudizmus bizonyos befolyása alatt — a lélekidézést, a fekete mágiát tartja a müvészeti alkotás alapmotivumának. Ezt a tételt azután részletesen bizonyitja ugy az európai őskori müvészet, mint a mai, még élő primitiv népek müvészeteinek alkotásaival. Rendkivül gazdag tárgyismerettel vezet végig az európai őskorok jellegzetes plasztikai és festészeti emlékein, azután az Atlasz-hegység rejtélyes szklarajzain s végül a délafrikai kőkorszak művészi maradványain. Majd részletes és sokoldalu, másutt ilyen teljességben nem is kapható áttekintést nyujt Oceánia szigetvilágának primitiv müalkotásain: Ausztrália, New Zeeland, Hawai, Tahiti, Samoa, Uj Guinea, a Salamon-szigetek és Melanézia torz bálványain vezeti végig tekintetünket. Valamivel inkább a realitáshoz közelednek Afrika különböző vidékeinek, főként Kamerunnak és a Kongó-vidéknek müvészeti alkotásai. Az állatvilágnak jut intenzivebb szerepe a két Amerika primitiv művészi alkotásaiban, mig Alaska főként a sámán-kultusz szörnyképeiben tünik ki. Főként magyar viszonyaink között felötlő gazdag képanyagával igazolja Hevesy a maga elméletét, amely szerint a legelemibb animisztikus, lélekidéző müvészet apránként eltolódik a tárgylélek varázslata felé és csak ezeknek az etappoknak leküzdése után alakulhat ki az öncélu, főként ornamentális primitiv müvészet. A könyvet Biró Miklós nyomdája készitette és igy kiállitása tökéletes.

Literatura 1929. 227. l.

EGY ÉRDEKES KÖNYVTÁRI JUBILEUM. A londoni City híres régi könyvtára, a Guildhall Library, a napokban ünnepelte a nyilvánosság számára való megnyitásának száz éves fordulóját. Maga a könyvtár azonban sokkal régibb: létezését a történészek már az 1425-iki évről kimutatják, amikor azonban már ugyancsak hosszabb idő óta kellett léteznie. Erről az esztendőről ugyanis a már meglévő könyvtár szomoru sorsáról számol be a krónika: Somerset Edward herceg ugyanis, egy vadságáról híres lovag, aki Hóditó Vilmos egyik kisérőjétől származtatta a családját, akkor tette rá a kezét a könyvtárra, mint annak protektora. Hogy ezt a protektorátust hogyan értelmezte, azt élénken illusztrálja a következő eset. A herceg könyvet akart a könyvtárból kikölcsönözni s ezért egy este odaküldött egy csapat katonát nehány kocsival s ezek aztán felpakolták a szekerekre a könyvtár összes könyveit. A herceg maga nem olvasott, hanem őrzésre átadta a könyveket családja egyes tagjainak. Ezt a furcsa könyvbarátot egyébként rövidesen utolérte a végzete: holmi gazságokért elzárták a Towerbe. A lecke nem használt neki, mert miután kiszabadult, megint ujabb gaztetteket követett el, amikért aztán lefejezték. Hogy a könyvekkel magukkal mi történt, arról a történelem nem tud semmit se, annyi azonban bizonyos, hogy a herceg három lánya: Anna, Margit és Johanna a középkorban kékharisnya hirében állott.

Beküldött könyvek és folyóiratok

(Megbeszélésüket fenntartja magának a szerkesztőség)

Darkó István: A felhők hőse Pákozdon. (Ifjusági regény. Berlin, 1928. Voggenreiter Verlag. 107 oldal. Ára 1.80 P.)

Doktor István: Izzó falak mögött. (Versek. Putnok, 1929. 64 oldal.)

Málnási Ödön dr., vitéz: Hevesvármegyei Almanach. (Albrecht királyi herceg őfensége és Mayer János földmivelésügyi miniszter üzenetével szerkesztette a hevesvármegyei Vitézi Szék megbizásából. Eger, 1929. 86 oldal.)

Orbán Janka: Vágyak utvesztőjén. (Versek. 1928. Rimaszombat. 56 oldal.)

Ranschburg Gusztáv: 121. sz. antikvárjegyzéke. Magyar- és idegennyelvü értékes könyvek. (Budapest, 1929. 42 oldal.)

A Mügyüjtő. (Müvészeti, mükereskedelmi havi folyóirat. 1929. 5. sz. Egyes szám ára 1 P.)

Erdélyi Helikon. (II. évf. 5. sz. Egyes szám ára 3 P.)

Ethnographia-Népélet. (XL. évf. 1. sz. E füzet ára 3 P.)

Képzőmüvészet. (III. évf. 19. sz. Egyes szám ára 3 P.)

Magyar Hitel. (1929. május. 1.60 P.)

Protestáns Tanügyi Szemle. (III. évf. 4. sz. Egyes szám ára 1 P.)

Stella. (IV. évf. 1. sz. Évi négy szám előfizetése 8 P.)

Századunk. (IV. évf. 4. sz. Egyes szám ára 2 P.)

Természettudományi Közlöny. (61. köt. 8. sz. és 9. sz. Évi 24 szám előfizetése 12 P.)

Vox Academica. (Az Orsz. Magy. Katolikus Főiskolai Diákszövetség folyóirata. III. évf. 8. sz. Évi 12 szám előfizetése 6 P.)

Iván Hevesy (1893–1966).

Johann Mattis-Teutsch erste Ausstellung wurde in Budapest veranstaltet, die Einleitung im Katalog schrieb Lajos Kassák. — Er hatte mit Paul Klee eine gemeinsame Ausstellung in Berlin. 1923 schrieb Iván Hevesy in der Zeitschrift „Nyugat" eine zusammenfassende Analyse über seine Kunst.

Miklós Lesznai: Johann Mattis-Teutsch vor 100 Jahren geboren.
Neue Zeitung, 8. sept. 1984.

7. HEVESY IVÁN
művészettörténész, kritikus

1893. december 7-én született Kapuvárott. Az országos filmiskolában dramaturgiát, majd művészettörténetet tanított. Több irodalmi, művészeti lap munkatársa volt. Művészeti és fényképészeti témájú művei, könyvei jelentek meg. Fotóesztétikája világviszonylatban is egyedülálló. Kálmán Kata előbb tanítványa, majd felesége lett, így többször megfordult községünkben: a honismereti szakkörnek ajándékozott képek egy részét ő fotózta. Budapesten halt meg 1966. január 29-én.

Fodor István: Jászjákóhalma kis életrajzi lexikona. Jászberény 1996, 6. 2d

teljesen szétszakítva találta, s ezért apátját is kénytelen
jövedelemmel rendelkezett. Rendben csak alig néhány mo
monostorok többségében a nagy jövedelem ellenére nem
Cikádor apátja „az anyagiaknak jó kormányzója ugyan
Ugyanakkor *Bélháromkúton* „Krisztusnak nincs hol le
düledezett, a *topuszkói* apátot mindenéből kifosztották.

Ez esetben is igazolható a reformáló tevékenységnek
visitator által *Pilis*re kinevezett Henrik apát (1358–1379)
játszott az aacheni kápolnaalapításban, s eközben bizony
14. századi ciszterci rendi reformkísérlet még egy vonatk
játszott benne a szomszédos Ausztriából érkező visitat
irányú kulturális kapcsolatok is kísérték. Hazai utánp
szerzetesek is a magyarországi kolostorokba, amint erről
rend teljes hanyatlásának folyamatát ez sem tudta meg

A szomszédos, ausztriai, dél-németországi rendi ka
kapott a bencés rend megismétlődő reformkísérletein
célkitűzései nem valósultak meg teljesen, s a 15. század kö
a szerzetesi fegyelem, hogy V. Miklós pápa Szécsi Dénes e
15. század második felére nagyrészt elnéptelenedtek
királynak a cîteaux-i nagykáptalanhoz írott levele tanús
és a *zsámbék*iról egy 1477-ben tartott vizsgálat ugyan
birtokokkal, mind könyvekkel és kelyhekkel el voltak lát

azonban a kivétel nélkül pompásan irott 80 fantázia között 20 vagy 25, amely ma is elsőrangú: vagy egységesen finom költői hangulata vagy rendkívül finom és szellemes szatirája vagy rendkívül szimpatikus és mély tendenciája vagy rendkívül széles látóköre vagy rendkívül mély filantropikus érzése folytán. Bizonyos, hogy e 20—25 darab kiválogatásával és újra kiadásával a világirodalom egy örökké maradandó értéket nyerne.

Popper rendkívül értékes egyéniségének a képe e könyvből bontakozik ki a legvilágosabban és ezt a képet az jellegzi a legjobban, amit ő mondott ideáljáról: Voltaire-ről, akihez főképpen abban hasonlít, hogy mint Voltaire úgy ő is főképpen az előítéletek megrögződése ellen küzdött.

«Voltaire műveinek az olvasása» — mondja Popper — «az emberben a felszabadulásnak az egész életre kiható érzését kelti, ami jele annak, hogy az, ami az olvasó szellemi erejét fejleszti, az egy írásműnek nem is annyira a tartalma, mint inkább az érzési és szemlélési módja. Vannak ritka becsű írásművek, amelyeknél a stilus, a forma olyan művésziesen hat, hogy a tartalom majdnem közömbössé válik.»

De van még egy mondása Poppernek Voltaire-ről, amely szintén teljesen ráillik magára Popperre. «Voltaire» — mondja egy más helyen Popper — «különösen azért tekinthető a legfelvilágosítóbb írónak, mert nem csak e g y e s előítéleteket iparkodott lerombolni, hanem mert küzdelme az előítéletesség ellen általában irányult, vissza iparkodván hódítani az embernek azt a jogát, hogy a dolgokat tisztán a saját belátása alapján ítélje meg és hogy ne hódoljon be szó nélkül és gondolkodás nélkül emberekszabta szabályoknak és törvényeknek».

Úgy Voltaire-nek, mint Poppernek minden kiválósága és minden fogyatkozása benne van ebben a két utóbbi értékelésben, amelyet Popper mond Voltaire-ről és összefoglalva mind e kiválóságokat és fogyatkozásokat és az emberi mentalitás három különböző terén végzett munkásságát, azt mondhatjuk Popperről, hogy bár inkább szubjektiv mint objektiv, inkább szintetikus mint analitikus és bár inkább kritikus mint alkotó elme volt, hogy mindent összefoglalva, halálával mégis egy nemes és értékes hajtása fonnyadt el benne az emberi nemnek, egy nemes és értékes hajtása, amely szép és gyönyörködtető virágokon kívül maradandó értékű gyümölcsöket is termelt a társadalomnak.

Ahol tévedett — és sokban tévedett, — ott mentse nagy egyéni értékén és a benne rejlő mélyen ethikus szándékon kívül őt is a régi latin szó: «In magnis rebus et voluisse sat est».

PIKLER J. GYULA

Nyugat 1922 febr 1.

A MŰVÉSZET REINKARNÁCIÓJA

1. Kollektiv művészet felé.

A művészetnek és a társadalmi formának az a belső és szétfejthetetlen azonossága, amelyet az elvi meggondolás és a letűnt kultúráknak története egyforma erővel dokumentál, egyben megmutatja a művészet reinkarnációjának egyetlen és elengedhetetlen feltételét is. Nem keletkezhetik új művészet addig, amíg meg nem indul egy új kultúrformának a kialakulása. Ez megint egy további feltételt és követelményt rejt magában: új kultúrforma kialakulása meg nem indulhat új vallási és új etikai erő nélkül. Új vallást és új etikát azonban nem sarjaszthat ki magából egy olyan faj, amely már megalkotott és végigélt egy kultúrformát. Éppen mert a kultúrforma az illető fajra jellemző és számára lehetséges egyetlen absztrakció. Egy második, új absztrakcióban nem nyilvánulhat meg a faj élete, legfeljebb a régi formát regenerálhatja. De a világtörténet erre egyetlenegy példát sem tud mutatni: soha kultúra nem támadt még föl, amelyik már meghalt, mint ahogy ember sem éledhet fel sirjából. Az, hogy a kultúra dekadenciába hanyatlott és meghalt, éppen azt mutatja, hogy nem tudott ellentállni a destruáló, bomlasztó erőknek, mert a faji energiák, a formáló, etikai energiák elsorvadtak. Elképzelhetetlen, hogy egy anarchiáig széthullott kultúra, mint a mi árja kultúránk, önerejéből új életet kezdjen és életét akár a feltámasztott régi formába, akár új etikai rendbe szervezze.

A nyugateurópai árja faj el fog pusztulni kultúrájával együtt vagy legjobb esetben, miként az a görög római kultúra bukása után történt, új, még friss erejű fajba fog felszívódni és beleolvadni a régi faj. Hogy ez az új faj a szláv lesz-e vagy turáni vagy még egy harmadik, azt ma még bajos lenne megjósolni. A keresztény-feudális kultúrában résztvett egyes fajrészletek energiáit mérlegelve, a jövendő legvalószinűbb képe ilyesforma: a régi, latinnal kevert fajok el fognak sorvadni, a germán fajok pedig bele fognak olvadni egy szlávokból és turániakból egybeölelkezett új fajba, amely azután elhasználatlan energiával új etikát és új kultúrformát fog megteremteni. Az új fajnak ez az összetétele természetesen csak kombináció. Egy dolog azonban már ma is valószinű: az új kultúra fókuszpontja, ha nem is Ázsiába, de mindenesetre Kelet-Európába helyeződik át.

Ha túl a lehetőségek elméleti kombinációin biztos vagy legalább közelítő képünk volna az új társadalmat felépítő faj összetételéről és legjellemzőbb tulajdonságairól, akkor a kialakuló új művészet szelleme és kompozíciója is megsejthető lenne. Így azonban, mert az eljövendő társadalom formájáról magunknak alakítható kép legfeljebb közelítő kombináció, nagyon veszedelmes és tévedésekbe ejtő volna kombinációkra újabb kombinációkat alapítani: egy feltételezhető társadalmi strukturából következtetni ki az új művészet formáját és szellemét. Nem szabad tehát túlmenni a jövő prognózisát illetően bizonyos széles, minden valószinűség szerint bekövetkező általánosságokon, akár társadalomformai, akár művészetformai tekintetben.

A prognózist két bizonyosságra lehet alapítani: egy pozitivra és egy negativra. A negativ bizonyosság az elmult kultúra napjainkban végbement agóniája és halála. A pusztulás, a felbomlás annyira teljes és töké-

letes, hogy többé már szó sem lehet «reneszánszról», egy reakciós ellenlökésből előrelendülő időleges reorganizációról. Egy kultúrfázis végpontjához értünk, a hullámhegyet követő hullámvölgy legalsó pontjához. Ha nem akarjuk tagadni az evolució örök folytonosságát, szükségszerűnek kell tartanunk azt, hogy a hullámvölgyet egy új, emelkedő hullámhegy fogja követni. Egy új kultúrállomás küszöbén állunk. És ez az új, bekövetkező kultúra lényegében lesz más, mint az előzőek. Legalább annyira fog különbözni az elmult kereszténytől, mint az különbözött az antiktól. De mivel éppen annyira új és évezredre szóló jelentésű fázis lesz az emberiség történetében, mint azok, a lefolyása is analog fog végbemenni az antik és keresztény kultúra lefolyásával. Kezdődik tehát egy formálódó, etikátalkotó, kollektiv szellemet kisarjasztó korszakkal, amely az új hullám emelkedő vonalát fogja reprezentálni.

Az új kollektiv szellem felé való elindulás a második, a pozitiv bizonyosság, amely a kombinációkon túllépő prognózisra alapot ad. Kollektiv, a tömegek millióit egy közös hitbe, egyetlen egységbe összefoglaló lesz az előttünk álló századok szelleme. Uj etikai és gazdasági szisztéma fogja új társadalmi organizmussá szervezni a mai konglomerátumból és az új, friss erejű fajtából egybeolvadó tömegeket, amelyek a jövő kultúráját hozzák. És ez a kialakulóban levő új gazdasági és etikai szisztéma úgy fogja kisarjasztani magából az új vallást, az új metafizikát, mint a föld és a gabonaszem a csirát és úgy fogja azt burkolni magában, mint a gyümölcs a magot. Az etikai és a gazdasági rend két forrásból fakad és ömlik össze eggyé: az új, friss, faji energiákból és az élet külső-belső, kényszerű szükségszerűségeiből. Az új vallás pedig a láthatatlan kovász, amelytől kel az élet tésztája, de éppen úgy a láthatatlan enyv is, amely az épülő struktúrát összetartja. Az etika tehát kényszerűségekből fog megszületni, az etika viszont vallást fog szublimálni magából és mert új etika s új vallás, kialakuló és fölfelé menő, szükségképpen, ab ovo, kollektiv: másként kialakulni sem tudna. Miként az új etika, a megszülető új religio sem fog legalább is az alakulás első századaiban, merev, dogmatikus szisztémává alakulni. Megmarad fejlődésképesnek, mozgékonynak és aktivnak. Eredménye az életnek, de egyben arra visszaható alakító erő is. Talán nem is eredménye: egyidőben születik vele. A vallás szublimált és absztrahált etika és éppen ezért tisztábban, nagyobb eszmei rendezettséggel mutatja az alakuló világképet és világérzést.

A vallás a kifejlődő kultúra első, felfelé haladó fázisában nem merevül el, de már akkor is szimbolikus képekbe testesedik. A metafizikai tartalom csak teliti ezeket a szimbolikus, érzéki formát nyert képeket, mert magában, mint puszta vallási metafizika nem tudna szuggesztiv hatást tenni a milliók tömegeire. Tehát egy kollektiv eszme, amely az életet rendezni tudja, szilárd mag köré építi, egységgé fogja és egységnek láttatja, csak úgy tud kollektiv módon hatni, ha szimbolikus és érzéki képet ölt. A vallási eszméknek ez az érzéki és szimbolikus megformálódottsága a művészet. A művészet testet öltött formája révén nemcsak kifejezője, hanem tevékeny propagálója és hirdetője is az eszméknek. A művészet, a vallás szuggesztiv formája és maga az érzéki képet öltött világérzés, éppúgy megvalósulás, mint újabb megvalósulások felé lendítő akarat.

A művészetnek, az új művészetnek leglényegesebb tulajdonsága, vele

szemben a legelengedhetetlenebb feltétel: az etikusság és a kollektivitás. Mert ez egyetlen követelmény: nem lehet valami etikus anélkül, hogy egyben kollektiv is ne legyen és viszont. Kollektiv művészettől nem kell külön követelni, hogy etikus is legyen. Ez a követelés tautologia lenne. Az új művészet tehát etikus, vallásos művészet lesz, de etikussága nem egyoldalúságot, hanem ellenkezőleg értéktöbbletet, nagyobb teljességet jelent. A l'art pour l'art naturalizmus a művészetnek csak egyik feltételét elégtette ki: az esztétikait. Az érzékített kifejezés mélységét, harmonikus formák tökéletességét követelte a művészettől, de közömbös volt abban a tekintetben, hogy az, amit a művész mélyen és tökéletesen kifejezett etikus, a közösségre fejlesztő, javító hatású-e, vagy sem. Az új művészetnek célja, mint a születő kultúrák vallásos művészetének mindig, az inkarnálódott etika szuggerálása. De éppen, mert az érzéken keresztül történő szuggerálás, éppen mert művészet, szükségszerű, hogy az esztétikai követelményeket is minél nagyobb mértékben kielégítse. Ezek az esztétikai követelmények: a sokszerűségnek egységbeszorítása, a kompozició, az anyagi és szellemi harmoniára való törekvés, a szelleminek minél mélyebb érzéki transzponálása. Mindezek semmi egyebek, mint eszközök a szuggesztió erősítésére. Hogy a művészet valóban művészet legyen, hogy betölthesse eredendő célját: a szuggerálást, szükséges, hogy esztétikailag is lehető legnagyobb értékű legyen. Esztétikailag tökéletesnek lenni tehát csak annyit jelent, hogy a mondanivaló a lehető legjobban van elmondva. A kollektiv, etikus művészet tehát a művészetnek mindkét feltételét kielégíti: az etikait is és az esztétikait is. Egyedül érdemli meg az igaz művészet, a teljes művészet nevét, szemben a mögöttünk hagyott halott művészettel, amely önmagáért való játék volt, elszakadt individuumok gyönyörködtetése.

A művészet kollektivitása tehát egy közösséget alakító, közös hitet reprezentáló szellemi tartalom. A kollektivitásnak azonban szükségképpen a formában is meg kell mutatkozni. Az új művészet közérthető lesz a szó legteljesebb és legmélyebb értelmében. Közérthető, mert közöset fejez ki és a közösségnek fejezi ki. Megérti mindenki, mert azt hirdeté, ami a legprimitivebb és a legkomplikáltabb egyénben is közös: az etikát és a hitet. És éppen azért maradhat mély és nagyszerű s nem kell «leszállania» a tömegekhez, sem a tömegeket nem kell «felemelni» hozzá: egyszerűen egy a tömegek akaratával és világérzésével. Nem kell művelődni hozzá ‹a szó individualista értelmében› és nem kell hozzá magyarázat. A milliók meg fogják érteni, éppúgy mint megértik önmagunkat, miként nem kellett magyarázni Giottot, Szent Ferencet vagy a gótikus dómokat senkinek. Az új művészet a tömegek művészete lesz. Egyszerű, nagyvonalú, mélyen, de világosan ható: nem kellenek hozzá utat vezető könyvtárak, teóriák és mesterségesen kinevelt esztétikai látásmódok. Tiszta lesz és egyszerű, mint a tömegek, amelyek egy új hit összeölelő erejében megtalálják önmagukat, önmaguk életét.

2. Ki az utcára!

Nincs a századnak vakmerőbb és nevetségesebb paradoxonja, mint az, hogy az ifjú és kevésbbé ifjú álforradalmárok nem átallják legújabb sütetű találmányaikat: képarchitekturát, merzismust és az individulista-expresszionizmus frenéziséből fakadt egyéb ákom-bákomot és abrakadab-

rát, a jövő művészetének és kollektiv művészetnek hirdetni. Kollektivnek azt, ami egyetlen ember pillanatnyi, véletlen szeszélyéből születik és hatása annyi, hogy 5 embernek ándungot ad arra, hogy mit «érezhetett» a szerző tegnapelőtt délután $^{3}/_{4}5$-kor gyomorrontás és egy rumos tea után.

Amint azok a törhetetlenek és törekvéseik meddőségére rá nem világosulók ki nem fogyó buzgalommal bujják a természetet, amely már megtette a magáét és országot adnának egy látásért, amellyel tovább facsarhatnák a kifacsart citromot, éppen olyan meddő buzgalommal gyötrik agyukat ezek a zsák-utcába szorult forradalmárok is új kifejező módért, új művészetért. És közben mind áthidalhatatlanabbul távolodnak az egyetlen humusztól, amelyből a reinkarnáció kivirulhat: a tömegtől. Nem veszik észre, hogy az új művészetet nem lehet esztétikai retortákban kikotyvasztani és hogy annak problémája, megszületésének feltétele egyszerűbb, mint Kolombusz tojása. Nem látják meg az új művészet bontakozó útjait, mert rossz helyen keresi azt szemük. Mert az új művészet bölcsője messze van a régi koporsójától. Az új művészet ott születik meg, ahol talán nem is gondolnak arra, hogy új művészetet akarnak vagy fognak teremteni. Akik kiáltanak a népnek s talán maguk sem sejtik, hogy kiáltásukból indul el az új művészet. Akik nem törődnek esztétikával és nem sejtik azt sem, hogy a h o g y a n ők kiáltanak: az lesz az új esztétika.

Az új művészetnek ott van elindulása, ahol az egyén, akiben szent tudatra jutott a tömeg előrelendülő, önmagát építő akarata, megszólítja a Népet, hogy az megtudja: mi van saját nevében és hogy merre menjen.

Így a festészet, amely eddig kiváltságos, kimüvelt kevesek számára élt szobák és termek elzártságában, kilép a szűk falak közül az utcára, hogy új életre szülessen a plakátban. A plakát, mely a posztimpresszionizmusban született, a reklámozó, szabadverseny kereskedelem szolgálatában fejlesztette formanyelvét harsogóra és erőteljesre, hogy túlkiáltsa az utca lármás, eleven, khaotikusan zajló erőit. Ez a plakát, amely közben még meggazdagodott az expresszionizmus szuggesztivitásával, felszabadult szín és formaritmusával, a plakát hivatott arra, hogy általa és benne kisarjadjon az új, etikus piktura. Ez a plakátban újjászületett festészet megtalálja újra a kontaktust a hívő tömegekhez, azt a kontaktust, amelyet a keresztény-feudális kultúra hét évszázados destrukciója alatt lassanként egészen elvesztett. Az új plakátban fogja a festészet visszanyerni eredendő, magasztos célját: hogy etikát, vallást hirdessen és irányítsa a tömegek lelkét egy új rend felé.

A plakát gyors és eleven, könnyen röppen milliók elé, de gyorsan tűnik és mulik is. A plakát azért, épp e belső természete miatt mindig megmarad elevennek és aktuálisnak. A plakát az etikának nem az örök egyetlen, absztrakt szimbólumokban csúcsosodó elveit fogja hirdetni, hanem az aktuális parancsait, amelyeket a szükségszerűségek diktálnak. Mindig újat és újat a változó idővel. A plakát számára stílusa szab mondanivalókat. Hirdetni fogja mindazt, ami például a szolidarításból, a közösségért való morális életfelfogásból, testvériségből, munkatiszteletből, az etikus új ember felé való fejlődés fanatikus hitéből következik, mint aktuális parancs a cselekvésre és mint meggyőző szimbólum magáért az új vallásért. A plakátnak stílusa és rendeltetése adja a témákat, viszont ezek a témák meghatározzák a plakát stílusát és formáját esztétikai szem-

pontból. A plakát, éppen mert mindig meg is kell maradnia aktuálisnak, aktívnak, a siető élethez erősen kapaszkodónak, esztétikailag is megtart sok szabadságot és mozgékonyságot. Sohasem felejtheti el célját az utca mozgó és friss levegőjében, azt, hogy cselekvést kell szuggerálnia. Ezt fogja mindig legelső feladatának tekinteni és csak másodiknak a formai tökéletességet. Az új plakátban, miként a jövő művészetében általában, összefog folyni a művészi a nem művészivel, de tökéletes és maximális hatású az új művészetben is csak az lesz, ami nemcsak etikailag, hanem esztétikailag is magasrendű. Minél nagyobb esztétikai, kifejezési tökéletességgel jelenik meg az etikai parancs, annál inkább eléri a hatását, tehát annál etikusabb is. Nem szabad azonban elfelejteni, hogy esztétikus: csak annyit jelent: a lehető legmélyebb kifejezés, szelleminek plasztikussá tétele és nem jelenti szükségképpen az érzéki, elfinomult harmóniára való törekvést.

A plakátban, aktuálissága és gyakorlatiassága miatt egész bizonyosan, legalább is az átmeneti időben sok lesz az esztétikailag heterogén és tökéletlen elem. A mondanivaló fontossága háttérbe fogja szorítani a mondanivaló megformálását mindaddig, amíg a művészek ujra rá nem jönnek arra, hogy ez is szükséges éppen a mondanivaló érdekében. Az uj plakát nem fog idegenkedni attól, hogy felírásokat keverjen a képbe, akárcsak a középkori festő. Vagy a kép legtöbbször nem beszél önmagáért, hanem csak vizuálisan megelevenít egy fölírást. ‹A mezei és a műhelymunka segítő testvérek. — A Don-medence Oroszország szive etc.› Az uj festészettől, amelyet elsősorban a plakát fog hozni, esztétikusaink tiltakozva próbálják majd elvitatni a «művészet» nevet. De nem éppen oly dühhel tagadta volna ki a művészetből az első keresztények áhitatos képeit egy alexandriai esztéta, ha véletlenül betéved a katakombákba? Egészen bizonyos.

A múlékony és röppenő erejű plakátnál aktiv hatásban talán gyengébb, de etikai és esztétikai erőben mindenesetre magasabbrendű lesz az uj festészetnek a plakátból kinövő klasszikusabb formája: az uj freskó. És ez a tökéletesült forma nem is lehet más, mint freskó. A mozgatható táblakép, olaj vagy aquarell, tipikusan a letűnt individualista kultura terméke. Magánosok szobáinak készült és a tárlattermekbe, legfeljebb nagy méretben, freskóméretben templomok számára. Az uj festészetnek a klasszikusabb formájában is mindig a milliók szeme előtt kell maradnia: akár szabad ég alatt, akár óriási köztermekben. Erre csak freskó jó vagy freskóhatású egyéb technika. A freskó témái maradandóbbak és örökérvényűbbek lesznek: az uj társadalom fundamentális etikai elveit és tanításait fogják hirdetni. A freskók már csak absztraktabb és mélyebb értelemben lesznek propagandák, nem olyan konkréten és kézzelfoghatóan, mint a plakátok.

Az uj piktura megjelenési formái tehát a plakát és a freskó. Stílusa pedig ezeken a megjelenési formákon kívül az őket szülő tömegszellemből, kollektivitásból következik. Az uj festészet egyszerű és monumentális lesz, világos beszédű és tiszta tagolású, eszközeiben, kifejezési hatásában expresszionisztikus és primitivitásra törekvő. De monumentálitása és tiszta tagolása nem lesz azonos formájú és eredetű az ugynevezett «klasszicizmusok» tisztaságával és monumentálitásával, hanem inkább kívül-belül a vallásos, primitiv művészetekhez fog hasonlítani: ezért fog tipizálni az

emberi alakokban és az érzéskifejezésben, ezért fogja keresni az egyszerű bensőséges, nagyvonalu ritmusokat.

Milyen lesz az uj festészet kompozicióformája? Amilyen az új társadalom formája, etikai és gazdasági fölépítettsége. A középkori keresztény társadalom hierarchikus, egymásalá rendelt rétegezésű piramidális formát mutatott. Ugyanez a forma volt a jellegzetes a gótikus kompozíciókban is. A képzőművészetben a szó szoros értelmében, az irodalomban átvitt transzponálásban. Ha az uj társadalom strukturája nem egymás fölé emelt, gulába préselt erőszakszervezet lesz, hanem valódi demokrácia: ‹nem a szó mai, kompromittált értelmében› a társadalmi erők becsületes, nyilt egyensúlya egy központi, összetartó etikai mag körül, akkor az uj társadalom formája is ehez lesz hasonló: központ körül centrálisan elhelyezett elemek benső egyensúlya és harmóniája. A keresztény-feudálizmus csúcsosodó kompozícióját a szolidarítás közös középpontú, centrifugális kompozíciója fogja felváltani. Ez persze csak teória, de a tapasztalat is megerősíti: az új festői irányokban, főként az érzelmileg dinamikus és szétfeszülő expresszionizmusban mind gyakrabban bukkant fel a centrális kompozícióforma. Ez a forma a centrifugális és centripetális erők egyensúlya, mint a társadalomé, amellyel együtt kifejlődik és amely kompozícióforma a részek explodálásától, anarchikus széthullásától védi a képet, illetve a társadalmat, amint a tengelyes, piramidális összefogás védte a felbillenéstől.

3. A rikkancs.

Ha az európai kultúra elsorvadását, összeomlását a technikai kultúrának, a civilizációnak a katasztrófális elpusztulása fogja követni, miként az a görög-római kultúra bukása után történt, akkor a mindent újra kezdésben az új kultúra kialakulási viszonyai még jobban fognak hasonlítani az eddig ismert, alakuló formát mutató korszakokhoz. Ha azonban a jobbik esetet, a civilizáció átmentését tételezzük fel, amint tettük ezt már azzal is, hogy plakátról és freskóról beszéltünk, akkor az új irodalom megnyilvánulási helyét és formáját is hasonlóképpen civilizált, technikai lehetőségek között kell elképzelnünk. Ha az új tömegek az írás-olvasás tudásában nem maradnak el, hanem inkább fejlődni fognak, akkor az új kultúrában az irodalomnak nagyobb lesz a fontossága, mint bármelyik előzőben. Mert a régi kultúrákban, egyiptomiban vagy az antikban, az irni és olvasni nem tudás miatt volt olyan nagy szerepe a képzőművészeti alkotásoknak és az élőszónak: époszok, énekek recitálásának és a tragédiának. Az új kultúrában a művészeti megnyilvánulási formák jobban lesznek differenciálva és éppen azért egyiknek sem lesz erősebben kiemelkedő vezető szerepe.

Az új irodalom szelleme és témaköre ugyanaz lesz, mint az új pikturáé: fanatizálni a tömegeket egy új hit, egy új erkölcsi világérzésre. Tanítás, nevelés, egy magasabbrendű, morálisabb embertipus felé való fejlesztése a milliónak: az új irodalom célja ennél csak több lehet, de kevesebb nem. És hogy ezt a nagyszerű feladatát csakugyan elvégezhesse az új irodalom, éppúgy meg kell változtatnia megnyilvánulási terrénumát, mint a festészetnek. Ahogyan ez kilépett a magánosok szobáiból és a tárlatok félhomályából az utca friss és szabad levegőjébe, hogy megszólíthassa a Népet és jóra nevelhesse, úgy kell az irodalomnak is otthagyni a falak közé szorított könyvtárakat és a széplelkek szalonjait, hogy

betölthesse új hivatását, amely visszaadja őt az életnek, a milliók életének, amitől oly régen elszakadva élt. És amint a piktura is megkereste a Népet az utcán és annak faláról kiáltott le hozzá, úgy az irodalom, a költészet is kimegy az utcára és ott keresi, hogy vezetően újra megfoghassa a Nép kezét. Az irodalom reinkarnációja az utcán röppenő és rohanó újságban fog végbemenni és csak másodsorban könyvekben és folyóiratokban. A könyvnek és a folyóiratnak művészetetadó privilégiuma éppen úgy az individualista kultúra tünete volt, mint a festészetben a táblakép. Egyeduralkodása azonban már az utóbbi évtizedek alatt is szemlátomást gyengült, mert korunk óriási könyvtermelése csak látszólag oly nagy és nagyon kicsi a kultúrába belépni akaró új tömegek nagyságához képest. Már a mai néptömegek kultúrájának is úgyszólván egyedüli forrása az újság. Az új kultúrában az újság szerepe megszázszorosodik fontosságában és az új költészetnek legerősebb, legextenzívebb kiáltó helye lesz. Megtartja aktivitását, gyorsaságát, szuggesztiv erejét, de sokkal többet fog adni, mint napi politikát és napi szenzációkat. Az újságot is el fogja mélyíteni megtalált magasztos hivatása, hogy a milliók javára éljen azzal a nagyszerű és lenyügöző erővel, amellyel megtudja fogni a tömegek lelkét.

De az új irodalomnak az új újságban való kifejlődését és diadalra jutását nem úgy kell elképzelni, hogy az irodalom, a «tiszta irodalom» nagyobb mértékben vonul be az újságba. Az irodalom, a költészet nem kívülről kerül az újságba, mint ahogy nem a régi önmagáért való festészet száll fel a plakát papirosára, hanem magából a plakátból virul ki új festészet, hogy a maga kaoszából alakítson új stilust és új művészetet. Nem az irodalom lopakodik bele az újságba, nem az a szellemi megnyilvánulás, amit ma kizárólagosan irodalomnak tartanak, hanem magából az újságból, annak vezércikkeiből és kiáltványaiból sarjad ki, szinte észrevétlenül egy új költészet, új líra és új eposz. Nem az újságba tévedt irodalom fog programmszerű szónoklatokká vagy vezércikkekké művészietlenedni, hanem az ünnepi cikk vagy szuggeráló kiáltvány fog művészetté mélyülni. Nem a költemények válnak rossz vezércikkekké, hanem a vezércikkekből lesznek jó költemények.

Az új irodalomnak nemcsak szelleme, tartalma és hivatása lesz más, mint a réginek, hanem mások lesznek a műfajai és műformái is. Adódni fognak az új életből és annak új feladataiból. Az új irodalom gyökeresen új lesz kompozíciójában, mert hiszen egy új világrend és új világérzés fogja formáját sugallani és betölteni. A művészet mai kaoszában már szétfolytak a formák és összeolvadtak a műfajok: nincs már külön líra, epika és dráma azoknál, akik az új hangot és új művészetet keresik, hanem egyetlen, egybeolvadt lirai, epikai és drámai áradat, amelyből csak a jövő fog külön, soha nem hallott formákat és ritmusokat kiemelni. Azok az új költők, akiknek szava már a jövőbe, a jövő felé kiált, de még új társadalom nem ad új humuszt művészetüknek, még mindnyájan ezt az összeolvadt, formátlan formát mutatják munkáikban. Legjellemzőbb példa erre Kassák Máglyák Énekelnek című hősi éposza a lefolyt tragikus változásokról, amelyeknek mélyén nem egyéni tragédiák forrottak, hanem az önmagát kereső, jövőjéért vajúdó ezerarcú tömeg tragédiái. Határozott, kialakult hitet és új kultúrszintézist még nem reprezentál ez a nagyszerű alkotás, amely a jövő irodalmának első jelentős állomása és éppen azért

formailag sem jelent még kialakulást. Inkább csak zseniális megsejtése egy eljövendő művészetnek, formailag és hangban egyaránt. Koncepciója és tónusa sajátságos összetevődése a lirának, epikának és drámának. Az a mélyen szociális és etikus felfogása a művészetnek, amelyben Whitman, Verhaeren, Jouve, Martinet, Gilbeaux, Barzun, Brezina és Iván Goll költeményei a diadalmas pionirok, olyan irodalmat fog hatalmasra növelni, amely mindenkiből fakad, mindenkihez szól és mindenki jobb és magasrendűbb életformájáért kiált szabad szuggesztiv szóval. Ez az új költészet kollektiv lesz és szociális, nem törődik az egyén sorsával, hanem csak a milliók sorsával. Kompoziciójában egyszerű lesz és monumentális, hasonlóan az új festészethez, hangjában pedig ünnepélyes és patétikus, mert az élet megtalált új célját és értelmét énekli a Népnek.

4. Az új mozi.

A modern drámai törekvések, szintézis-keresések éppen olyan rossz utakon botorkáltak, mint a többi művészet regenerációs kisérletei. A színpad és a színház technikai és formai hiányaiban, elmaradottságaiban keresték a bajt, a csődnek az okát. Nem érezték meg, hogy hiába minden formalisztikus erőlködés és dramaturgiai teória: nem lehet drámája egy szétbomlott, hitetlen kornak. Mert a dráma maga a koncentrált, szimbolikus világkép, amelynek kompoziciót csak egy szigorúan szerves rendbe fogott társadalom sugallhat. Modern aréna, intim színpad: mind meddő stiluskisérletek maradtak és egy hajszálnyival sem segítettek a dráma válságán. Nem is történhetett ez másképpen: egy drámaellenes kor nem alkothat drámát a drámaesztéták minden verejtékes erőlködésére sem.

Az új művészetről szólva, harmadszor is hangsúlyozottan kell megmondani, hogy a megoldás egészen új helyről jön és elkerüli a régi kereteket és lehetőségeket. Az új dráma éppenúgy nem születhet meg a mai, nyárspolgármulattatásra lealacsonyult színházban, mint ahogy az új festészet is el fogja kerülni a tárlatokat. Az új dráma se onnan jön ahonnan várják. Az új dráma a tömegek előtt végbemenő, szinte a tömegek részvételével lefolyó monumentális, egyszerű játék lesz, amely az új élet diadalra jutását és az új élet, uj etika szimbólikus tragédiákba tömörített képét fogja megmutatni. Az új tragédiában a Nép fog tanuságot tenni önmagáról, Az új tragédiában a Nép a saját megváltását, saját sorsát fogja meglátni és megérteni, mint egykor a görög nép ősi tragédiáiban vagy a középkor kereszténye a misében és a misztériumokban. A tragédia nem lesz többé egyéni kínlódás, hanem magának a történésnek, a milliók történetének szimbolikus lényege. Az új dráma absztrahált és szuggesztiv képe lesz az új világrendnek, megtestesítője egy új etikával aktiv egységgé rendezett, hittel és lendítő erővel teli életérzésnek.

Az új dráma is valószínűleg szabad ég alatt fogja megtalálni első megnyilvánulási helyét. A népgyűléseken fog megszületni, mint többé vagy kevésbbé absztrahált propaganda-játék. Ez a harc, ez a propaganda eleinte kétfelé fog szólni: előre és hátra, később csak előre. Az új dráma formája, színpada és technikája magából az új drámából fog kisarjadni. Mint a festészetben és az irodalomban, az új drámában is egy heterogén kaoszból, amelyben vegyesen megvan minden régi és új elem, minden,

ami csak alkalmas a téma kifejezésére: akár naturalisztikus, impresszionisztikus vagy expresszionisztikus vagy primitiv, csak jó legyen a tömegek szuggerálására, ebből a heterogén kaoszból fog kialakulni egy művészi, esztétikai szempontból is egységesebb és tökéletesebb művészet. Ez a kialakuló új drámai forma, mint már a többi művészetnél sokszor hangsúlyoztuk, teljesen attól függ, hogy milyen lesz az új társadalom formája és etika strukturája. A dráma belső formája, a társadalom belső formája.

Meddő és fölösleges volna a jövő színpadáról és néparénájáról sokat teoretizálni. A művészet új formája úgyis mindig együtt keletkezik az új társadalomével. De nagy biztatással kell rámutatni egy olyan lehetőségre, egy annyira mindenképpen új művészetre, amilyent a művészetek világtörténete eddig még fölmutatni nem tudott. Ez az új lehetőség, ez a gyökeresen új művészet a mozi. Új művészet és új műfaj mindenféle szempontból egyaránt. Új technikája adta, teremtette meg belső formáját és adott neki szinte csodálatosan gazdag és soha nem látott skálát az élet kifejezésére. A mozi, különösen majd a kialakult és eszközeiben kitisztult, a régi, színpadot vagy regénystílust utánzó sallangoktól megszabadult mozi az élet legszuggesztivebb kifejezője és extraktuma lesz. Szuggesztiv, mert tiszta mozgás, eleven örökfolytonosságú élet. A mozi rendkívüli lenyügöző erejét, tömegfascináló hatását mai formája is meggyőzően mutatja. A mai mozi azonban éppúgy csak a felszínes mulattatásra és az alacsony érzelmekre pályázik, mint az egész mai művészet. Amint a mozi is az új eszmék szolgálatába áll és amint ő is részt kér az új embert alakító munkából, akkor nagyszerű lehetőség nyílik arra, hogy ez a témáiban és tendenciájában megfrissült és megnemesedett mozi kitünő eszközeivel, végtelen lehetőségek felé mutató formájával soha nemlátott hatalmas művészetté fejlődjön és az új, felszabadult tömegek győzelmes nevelőjévé váljon.

Az új zene is visszanyeri elvesztett, igaz erejét, hogy a passziv, elszigetelt egyének érzéshullámzásának reprodukálása helyett újra a tömegek vallásos áhítatát fejezze ki. Eldobja cifra és tarka orcheszter színeit, amelyek csak arra voltak jók, hogy segítsék a dionizoszi mámorért hozzá menekülők narkotizálását és formájában is újra, ő is, egyszerűvé és nagyvonalúvá válik. Az új zene is kollektiv lesz, de túl avagy innen az «általános emberin», mert csak a tettek felé lendítő aktivitás himnuszait fogja énekelni milliók szívébe. És mert eszközeiben ő a legmélyebb, ő fogja az új világérzést a leghatalmasabban és a legszuggesztivebben kifejezni, hogy ragyogtassa az új lelket, amely újra fog támadni a mai mocsárból, amelyben a művészet csak szabadalmazott, hedonisztikus bőrbizsergető, búfeledtető szem- és fülmámor. Ha majd a néptömegek kulturájában fölizmosodott és diadalmasra nőtt új élet váltja fel a mai feloszló, gyógyíthatatlanul beteg világot, amely önáltatva kérődzi újra és újra önmagát, de már annyi ereje sincsen, hogyha csak mulatságul is, új ritmust és új táncot találjon és nem restelli mámorosodva odaadni magát a négerek jazz-bandájának és a táncvonaglásoknak, amelyeket a délamerikai kikötők lebujainak söpredéke kreált.

HEVESY IVÁN

Hevesy Iván, [ ]

l: Feszl Frigyes

de Vámossy F.: Az építészeti kritika hazai történetéből
16–19

Magyar
Építőművészet, évf. 1983 83/1

AFRIKA JELLEGZETES ÁLLATAI

Oroszlán

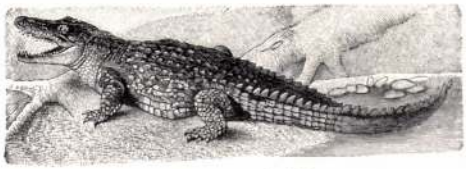

Nilusi krokodil

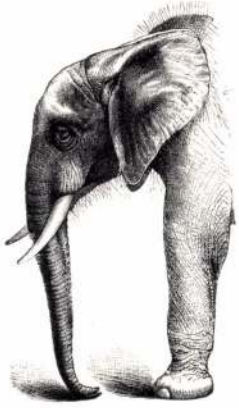

Elefánt

Strucc

Szürke papagáj

Víziló

Zsiráf

Afrikai orrszarvú

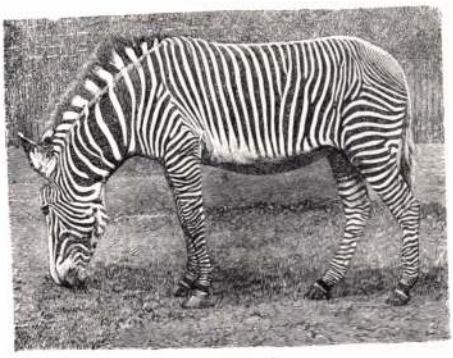

Zebra

Gutenberg Lex. I. K.

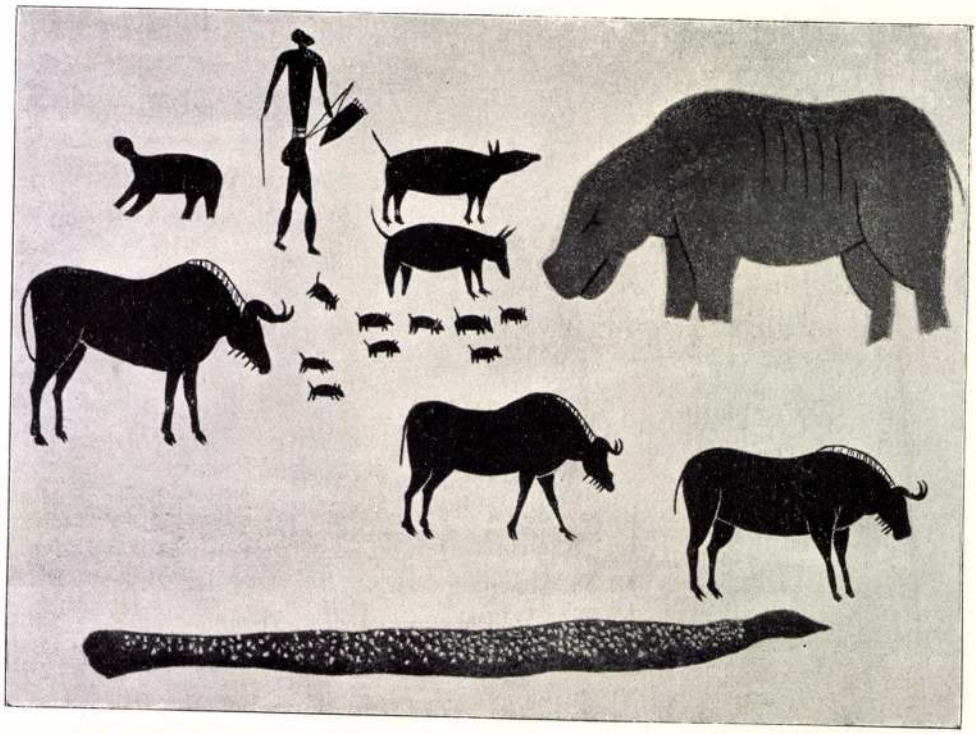

Busman-rajzok a Hermon melletti barlangban

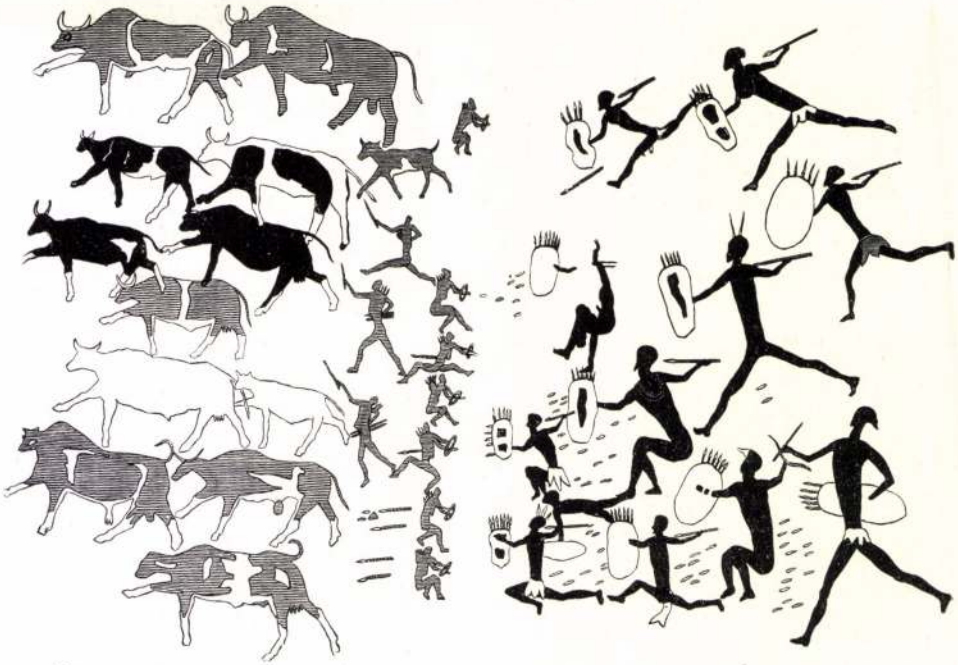

Busman-rajzok a Thorn River melletti barlangban. Busmanok elrabolják a kafferek teheneit

Kettős fapohár a Kongóvidékről. Budapest, Néprajzi Múzeum

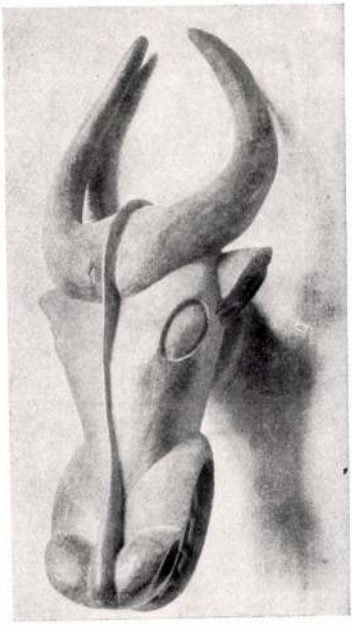

Álarc Kamerunból

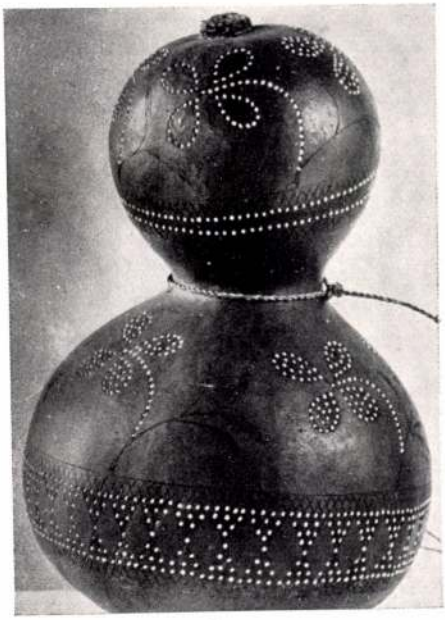

Gyöngydíszítésű tökedény Délafrikából. Budapest, Néprajzi Múzeum

Fából faragott fej. Kongóvidék

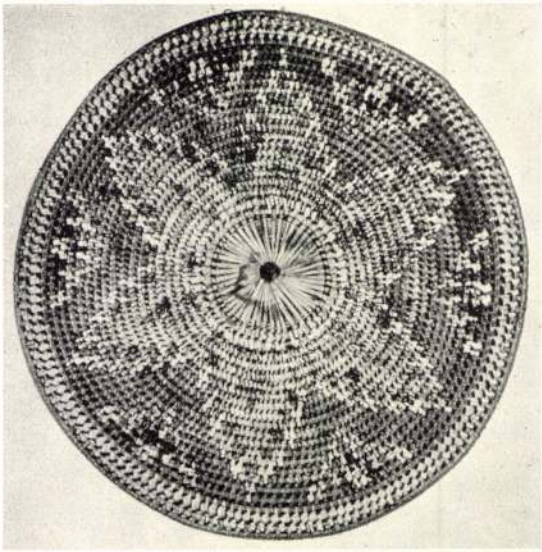

Sásból font tál Délafrikából. Budapest, Néprajzi Múzeum

Harcos szobra. Délafrika. Budapest, Néprajzi Múzeum

Fonatos díszítésű fapohár. Kongóvidék. Budapest, Néprajzi Múzeum

AFRIKAI RASSZOK

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

1. Silluk. 2. Hadendoa. 3. Vahima főnök Mporeroból. 4. Dinka. 5. Masszai. 6. Vakamba. 7. Habr-Toldjale nő. 8. Midgan. 9. Berber nő Biskrából. 10. Beduin. 11. Szakalava-leány. 12. Hova-leány.

AFRIKAI RASSZOK

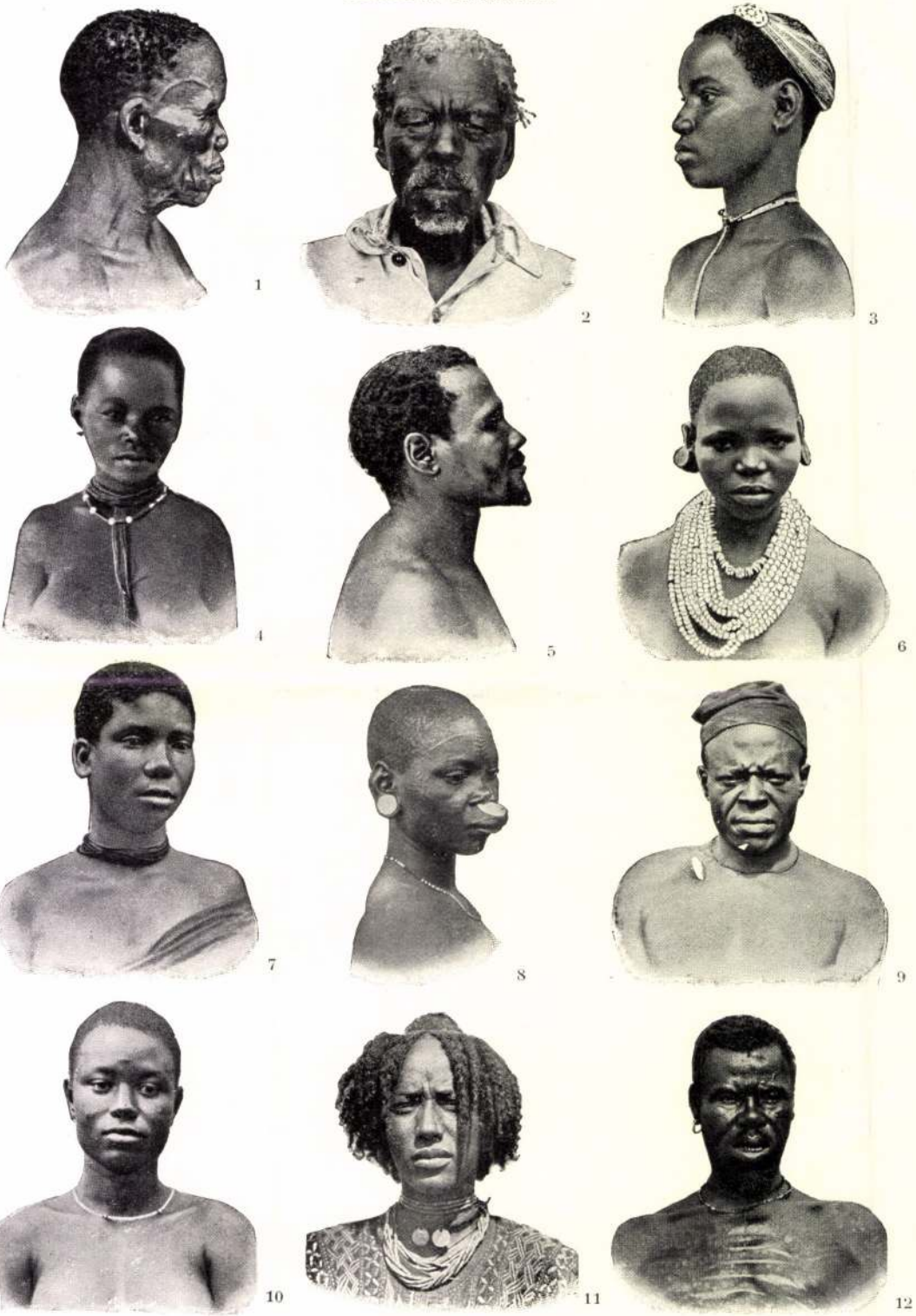

1. Busman. 2. Hottentotta. 3. Loango néger-nő. 4. Törpe néger nő. 5. Kaffer. 6. Vadsagga-leány. 7. Kameruni leány. 8. Makondo-leány. 9. Férfi Bamumból. 10. Nő Porto Nuovoból. 11. Fullah-leány. 12. Tamberma férfi.

ják, akik a Kongóállam vagy Afrika civilizációja körül érdemeket szereztek. DARÓCZY Z.

Afrikai egyházjogi gyüjtemények. Az afrikai egyház csak a 325. évi niceai közzsinat kánonjaihoz alkalmazkodott, melyeknek fordítását *Coecilián* karthagói püspök hozta magával Niceából. Más külső egyházjogi forrást nem is fogadott el formaszerűen, hanem saját belhoni zsinatain oldotta meg egyházfegyelmét. A nevezetesebb afrikai nemzeti zsinatok voltak: a 348., 390., 394., 397., 399., 401., 403., 405., 407., 408., 409., 416., 418. és 419. évi karthagói, a 393. évi hippói, a 402. évi milevei és a 418. évi teleptei zsinatok. A kánonjogi gyüjteményeknek egy sajátszerű neme az által keletkezett, hogy mindegyik karthagói zsinat fölvette végzéseibe az előtte tartott zsinatoknak kánonjait. Legfontosabb volt a 419. évi karthagói zsinat, mely 40 új kánont alkotott s a 394 óta tartott karthagói zsinatoknak, valamint a 393. évi hippói zsinatéit is összefoglalta s ezzel az afrikai egyháznak egy önálló gyüjteményt adott, melyet Dionysius Exiguus az ő Dionysiana-gyüjteményébe vett föl, honnan az görög fordításban több keleti gyüjteménybe is átment. Az afrikai egyház kiváltságos állásának feltüntetésére tulajdonképpeni értelemben vett kánongyüjtemények is készültek, ezek közül két rendszeres is, úgymint Fulgentius Ferrandus 546. év körüli *Breviatio canonum* gyüjteménye, mely a rövid jogszabály felállítása után felsorolja azokat a kánonokat, amelyeken a jogszabály alapszik és Cresconius vagy Crisconius állítólag afrikai püspök *Concordia canonum* című, szintén a VI. sz. második felében készült munkája, mely a Dionysiana alapján indult meg, ehhez 300 rövid tartalomjegyzéket csatolt, bennük a tárgyalt anyagot rubrikákba szedte; ezt *Breviarium*, másképp *Breviatio canonum* néven nevezik. MELICHÁR K.

Afrikai elefánt, lásd: *Elefántok.*

Afrikai művészet. Az afrikai kontinens művészete több korszakot, ill. több fejlődési területet foglal magában. Az afrikai művészethez tartozik az Atlas hegységbeli, a transvaali és a délrhodesiai ősember művészete, az egész egyiptomi művészet és az egész északafrikai izlámművészet. Az afrikai művészetnek mindezen területeit a megfelelő címszavak alatt ismertetjük. (Egyiptom művészete, Izlám művészet, Ősember művészete). Most csak az afrikai primitív művészettel foglalkozunk: a négerművészettel és a délafrikai busmanok művészetével. A négerek és busmanok művészetét nemcsak azért különítjük el egymástól, mert a négerek és a busmanok faji származás tekintetében nagyon eltérnek egymástól, hanem még inkább azért, mert a busmanok művészete merőben elüt a négerek művészi termékeitől. A négereknek, mint általában a primitív népeknek művészetében a szobrászat, iparművészet és az építészet játsza a főszerepet, a festészet ellenben fejletlen és jelentéktelen. A busmanoknál fordított az eset: néhány kezdetleges domborművön kívül nem ismerünk tőlük szobrokat. Festményeik annál számosabbak és szebbek. Ezeket a festményeket befelé lejtő sziklaereszek falára vagy a barlangok falaira festették. A képek technikai kidolgozása természetesen kezdetleges, művészi értékük azonban nagyon figyelemreméltó. Nagyobbrészt állatokat és vadászjeleneteket ábrázolnak: strucc- és antilopvadászatot és nagy hajtóvadászatot. Akadnak azonban egyéb témák is: az egyik ilyen busmanfestményen táncjelenetet látunk, a másikon pedig azt, amint busmanok megostromolnak egy primitív hottentotta erődítményt. A képek színei szépek és élénkek, az emberi és állati figurák igen ügyesen, gyors mozgás közben vannak meglesve és megörökítve.

A busmanok művészete elszigetelt jelenség. A négerművészet fejlődési területe sokkal nagyobb: magába foglalja úgyszólván egész Afrikát, Szudántól a déli csúcsig. A busman művészet archaikus. Annyit jelent ez, hogy ősrégi. Ma már a busmanok nem festenek sziklaképeket. A négerművészet ellenben ma is eleven valóság, amely újabb művészi munkákat termel. A négerművészet újabb alkotásai azonban többnyire már nem mutatják az ősrégi primitív művészi stilus tisztaságát, amennyiben erősen az európai és részben az izlám művészet befolyása alatt állanak. Különösen iparművészeti munkáikra vonatkozik ez.

A négerművészetet törzsek szerint, ill. földrajzi körzetek szerint osztjuk fel. Legfontosabb művészeti területek: a Niger folyó vidéke, a Kongóvidék és a kettő közé eső Kamerun. Másodsorban jönnek számításba: Dahomey, Keletafrika és Délafrika, különösen a hottentották és zuluk földje. A négerművészet általában véve primitív művészet, van azonban az afrikai négerművészetnek két olyan területe, amelyen a szobrászat ill. építészet színvonala határozottan felülemelkedik a kezdetleges színvonalon. Az egyik terület Benin-föld, az Aranypart vidéke, ahol a XVI. sz.-ig hatalmas és gazdag néger birodalom állott fenn. A benini szobrászat minden tekintetben felülmulja a néger-szobrászat többi eredményét. A magasabb színvonalat már a fejlettebb technika is

elárulja: a benini szobrok és domborművek legjelentékenyebbjei bronzmunkák és elefántcsont faragások. Amíg, amint ezt látni fogjuk, úgyszólván az egész afrikai néger művészet vallásos tartalmú, addig a benini műtárgyak szinte kivétel nélkül világias témákat ábrázolnak. Az egyiken benszülött vadászokat látunk, a másikon törzsfőnököt kíséröivel, a harmadikon fiatal lányokat, a negyediken tájképszerű háttérrel vadászati jeleneteket, az ötödiken európaiakat. Talán még bronzaiknál is érdekesebbek finom kidolgozású elefántcsont faragásaik, közöttük egészben egy-két méteres agyarak, felületükön csúcsuktól tövükig elborítva domborműves ábrázolásokkal. Beninország szobrászati munkáival egyenlő művészi értékűek az iparművészeti munkák, közöttük szintén a bronzmunkák. Legérdekesebbek a törzsfőnöki trónusok. A legszebbiknek kompozicióját joggal csodálják meg a berlini néprajzi múzeum látogatói: a díszszék ülőlapját fantasztikusan összecsavarodott kígyótestnek ábrázolt rész tartja. A benini művészet fejlődése a XVI. sz.-tól kezdve elsorvadt, éppen úgy, mint ahogy felbomlott és műveletlenségbe süllyedt az az ország, amely pedig csúcspontját jelentette az afrikai néger civilizációnak.

Még ősibb az a másik kultúrterülete az afrikai művészetnek, amelyen a délafrikai néger kultúra fejlődése ért el a legmagasabbra.

Kőfaragás Simbabye mellett

A rhodesiai Simbabye civilizáció ez. Emlékei között kőből faragott szobrok töredékeit és hatalmas építkezések omladékait találjuk meg. Magáról a kultúráról nem sokat tudunk, azonban a monumentális kőszobrászat és a monumentális kőépítkezés csalhatatlanul jelzi, hogy itt a művelődésnek magasabb fokával állunk szemben.

A négerművészet, amit már hangsúlyoztunk, túlnyomórészben vallásos, vagy amint mondani szokták: kultikus művészet. Alig találunk olyan műtárgyat, amely egyszerűen csak díszítő szándékkal jött volna létre. A szobrok és a domborművek a fetisimádásnak, az ős- és halottkultusznak, az állatimádó totemizmusnak és a démonhitnek alakjait ábrázolják. Az afrikai vallásos művészetben többféle típus ismétlődik. Legfontosabbak az állati vagy emberalakú kultuszfigurák vagy népszerűen szólva bálványok, a többnyire fából faragott és változatos módon díszített álarcok, amelyeket a vallásos táncoknál és más vallási szertartásoknál használnak a négerek. Ezen a két főtípuson, a bálványon és a maszkon kívül nagy változatban találhatók az egész néger művészeben olyan plasztikai munkák, amelyek szoborszerűen vannak ugyan megformálva, de rendeltetésüket tekintve már az iparművészeti munkákhoz sorolhatók. Ilyenek különösen a díszbútorok és a díszedények. Eredetükben ugyancsak összefüggenek a vallásos művészettel. A vallásos eredetű díszedények közül, valamint a díszbútorok közül a legszebbek Kamerunból és a Joruba földről kerültek ki. Kompozicijukban mindig visszatér ugyanaz az elképzelés. Például a díszszékek, a törzsfőnöki trónusok mindig úgy vannak komponálva, hogy az ülőlapot totemisztikus állatfigurák, álló, térdelő vagy guggoló emberi alakok, ősképek tartják. Ennek a kompozicionak nyilvánvaló a jelképes értelme: a főnöki hatalom az ősök és a szent állatok varázserején alapszik. A díszedények legtöbbje eredetileg szintén a vallási szertartásoknál, különösen az áldozatok bemutatásánál kapott szerepet. Kamerunból származó díszedényeken a tálat vagy fazekat elefánt vagy leopárd figurák tartják a hátukon és ugyanezek az állatalakok ismétlődnek meg az edény fedelén is, hogy így közrefogva varázserejükkel védjék meg az edény tartalmát.

Ez a védő szándék a négerművészet igen sok alkotásánál kimutatható. A szent állatnak vagy ősnek fából faragott alakja tartja például a nyaktámasztó zsámolyokat. A Kongó vidéken gyakran találkozunk házi bálványszobrokkal, amelyek úgy vannak kidolgozva, hogy az íjakat rájuk lehet akasztani. A bálvány szerepe hogy az íjat minden rontó varázslattól megvédje. Mindenütt ott találjuk a védelmező vallási jelképet: a használati tárgyak nagy részén, a kunyhók ajtógerendáin, a törzsfőnökök díszbotján vagy díszbuzogányán. Azok között a néger művészeti tárgyak között, amelyek a szobrászat és iparművészet egyesítését jelentik, legérdekesebbek és legszebbek a kameruni díszbútorok és a kongóvidéki fából faragott poharak és fedeles dísztálak. Ezeknek a kongóvidéki fapoharaknak legtipikusabb példányait a Bakuba törzs falvaiban gyüjtötték össze. Néhány szép darab látható belőlük a budapesti néprajzi múzeumban is. A fapoharaknak egy része elvont díszítményekkel van borítva. A díszítmények között gyakran fordul elő a gyékény vagy szíjfonás mintáinak utánzata. Jó példa ez arra, hogy megvilágítsuk azt a folyamatot, amelynek eredményeként előállanak a díszítő motivumok. A szövés mintái a szövés technikájából keletkeznek, a fapoha-

rakra átfaragva azonban már csak díszítő jelentőségük van. Szobrászi szempontból érdekesebbek azok a kongóvidéki poharak, amelyek kívülről emberi fej formájára vannak faragva vagy pedig külső falukra van ráfaragva domborművesen egy emberfej. A fejalakú fapoharaknak van egy furcsa változata, amelynél a pohár tulajdonképpen két pohárból és két emberfej formából van összetéve. Vendégpoharaknak nevezzük ezeket, mert a házigazda ebből kínálja meg a vendéget, mégpedig olyasformán, hogy ő iszik a dupla pohárnak egyik száján, vendége pedig a másikon. Az ételtartó dísztálaknak kompozíciójában minden darabon megismétlődik az az elrendezés, hogy a levesestál alakú faedényeknek, a tál füleinek megfelelően emberi figurák, miniatűr bálványképek vannak faragva. Érdekes, hogy a pápua és maori művészetben, a csendesóceáni szigetvilágban a négerművészettől függetlenül ugyanilyen elrendezéssel készülnek a dísztárgyak. Mindezeken a kongóvidéki edényeken az emberi vagy állati figura csak díszítésszerűen van alkalmazva a használati tárgyra. Vannak azonban olyan edények, amelyeket az áldozatok bemutatásánál használnak és amelyeknek megformálásában a szobrászati rész játsza a főszerepet. Ezek többnyire úgy vannak faragva, hogy egy ülő vagy guggoló emberi figura az ölében tartja a tulajdonképpeni edényt vagy pedig egy állatfigura a hátán emeli azt.

A kameruni díszbútorok kompozíciójáról már megemlékeztünk: a széknek vagy padnak ülőlapját bálványfigurák vagy állatalakok tartják. Vannak karosszékhez hasonló törzsfőnöki trónusok is. Ezeknél a szék hátlapját egy guggoló emberfigura képezi vagy pedig egy laposan összeállított szoborcsoportozat. Legszebbek ezek a kamerunvidéki díszbútorok színezés szempontjából. A színek szépsége, élénksége és tarkasága tekintetében a kameruni iparművészeté a vezető szerep. Az ilyen dísztrónusok legszebbikét a berlini néprajzi múzeum őrzi. A négerművészetben a színezést nemcsak festéssel végzik, hanem úgyis, hogy a tárgy felületét különböző minta szerint élénkszínű kövecskékkel, gyöngyökkel vagy kagylókkal berakják, illetve mozaikszerűen teleragasztják. Ez a gyöngydíszítésű technika a legkülönbözőbb változatokban szerepel a négerek művészetében. Kamerunban bútorokat díszítenek így, a Kongóvidéken pedig táncálarcokat. Ezek közül a gyöngydiszítésű táncálarcok közül néhány igen szép és jellegzetes példány látható a budapesti néprajzi múzeum afrikai termében. Ugyanitt találjuk a gyöngygyel való díszítésnek harmadik módját is. A délafrikai civilizált néger törzsek, különösen a hottentották és a zuluk készítenek kivájt és kiszárított tökökből díszes edényeket, úgy, hogy gyöngyberakással finom kidolgozású rajzokat visznek rá. A rajzok virágokat, természeti motivumokat és vadászjeleneteket ábrázolnak. Általában véve megállapítható, hogy a szobrászat a középafrikai vidékeken a legfejlettebb, Kamerunban, a Kongó folyam és az Aranypart vidékén, viszont a nem szobrászias, hanem inkább festőies díszítőművészet inkább a déli és az északi törzseknél virágzik. Az északi törzseknek, a szudáni, abesszíniai és Uganda tartománybeli négereknek díszítőművészetében nagy szerepe van már a festett és berakásos bőrmunkáknak is. Ezeknek mintáiból és kidolgozásukból azonban kétségtelenül megállapítható, hogy az izlám iparművészet befolyása alatt készültek.

Mindezekből megállapítható, hogy a néger művészet, bár primitív művészet, a képzőművészetnek úgyszólván valamennyi típusát és technikáját létrehozta. Nem hiányoznak a néger művészetből még az arcképszobrok, a portrék sem, amelyek tehát nem valamely elképzelt ember vagy istentípus arcát ábrázolják, hanem egy bizonyos embernek egyéni arcvonásait adják vissza. Különösen szépek azok az arcképszobrok, amelyek Benin vidékén és a Joruba földön keletkeztek. Legnevezetesebbek egy fiatal lány bronzportréja Benin vidékéről és egy égetett agyagból készült arckép a Joruba földről.

A négerek építészete művészi szempontból alig jelent különös értéket. Épületeik túlnyomó része fából, fagallyakból, szalmából és falevelekből, vesszőfonattal vagy vályogtapasztással készült kunyhó, négyszögletes vagy köralakú alaprajzzal. Nyílásuk legtöbbször igen szűk, nem is ajtó, hanem inkább csak egy lyuk, melyen éppen csak be lehet bujni a ház belsejébe. Előfordulnak néha, különösen a kaptáralakú Togo-vidéki házakon, felső nyílások is szellőzés céljából, az ablak azonban ismeretlen a néger építészetben. Nagyobbszabású, monumentális építészetük nincsen. A Simbabye romokon kívül legfeljebb a Togóban épült soktornyú, vályogtapasztásos erődítményeket sorolhatjuk ide. HEVESY I.

Afrikai nő, *Az*, (L'Africaine). *Meyerbeer*-nek Scribe szövegére írt híres operája (1865), mely nálunk is nagy népszerűségnek örvendett.

Afrikai nyelvek. Afrika északi és keleti részén az Ázsiából bevándorolt népek nyelvét beszé-

lik, amelyek a sémi nyelvcsaládhoz tartoznak; ezek: az abessziniai és az arab. Ide tartozott a Kr. utáni századokban kihalt pún nyelv is. Északafrikában nagyon elterjedtek a hamita nyelvcsaládhoz tartozó nyelvek is: a *berber* v. *líbiai* nyelvek *(kabil, tuareg* stb.), a *kussita* nyelvek és a kihalt *egyiptomi* és *kopt* nyelv. Ma Északfrika legfontosabb kereskedelmi nyelve az *arab*. Azonban afrikai nyelveknek helyesen csakis az Afrika őslakói által beszélt nyelveket nevezhetjük. Ezeket a nyelveket még nem ismerjük teljesen; csak egy részükkel foglalkoztak az Afrikát járó kutatók alaposabban. Eddigi ismereteink alapján az afrikai nyelveket két nagy csoportba osztjuk: a régebbi és az újabb afrikai népek nyelvcsoportjára.

I. *A régebbi afrikai néptörzsekhez* tartoznak a *hottentották* és a *busmanok* s ezekhez sorozhatók az afrikai *törpe népek*, a pigmeusok. Ezeknek a nyelveknek eredetibb alakját a busmanok nyelve őrizte meg, míg a hottentották nyelvén már hamita hatás érzik.

II. *A néger nyelvek.* Egész Közép- és Dél-Afrika területén az őslakos négerek nyelve van elterjedve. Ezt a nagy nyelvcsaládot két főágra oszthatjuk: 1. A *Bantu-négerek* nyelve; ennek kb. 150 nyelvjárása van. A legfontosabb közöttük a *szuaheli*, amely mint a kereskedelem és érintkezés nyelve a legelterjedtebb ezen a területen, Afrika déli részén egészen az egyenlítőig. 2. A *Szudán-négerek* nyelvei, amelyeket az egyenlítőtől északra egészen a Nilusig beszélnek. A számtalan nyelvjárás közül a legismertebbek: a kereskedelmi érintkezés szempontjából fontos Haussza, továbbá a Wolof, Susu, Akra, Ewe, Mandingo, Bambara; kelet felé a Kanuri, Teda, Maba, Nyam-nyam, Massai és a Nilus völgyében a Nubiai. BALASSA J.

Afrikai ősember. Afrika a diluviumban többszörös szárazföldi összeköttetésben állott Európával és Ázsiával. Amikor tehát a XIX. sz. második felében az ősembertani kutatások Európában megindultak és oly gazdag eredményekre vezettek, csakhamar felmerült az a geológiailag teljesen megokolt gondolat, hogy Afrikában is meg kell találni az ősember nyomait. Kiderült, hogy egész Északafrika a guineai partvidékig és a Kongó-medencéig tele van értékesebbnél értékesebb paleolit lelőhelyekkel, amelyek száma ma már a százat is megközelíti. Kőkori telepeket találtak a Szahara homokjában, sőt Délafrikában is fel egészen a Zambeziig. És ha a délafrikai vagdalt kőeszközök pontosabb kormeghatározása még nem is sikerült, az északiakról már kétségtelen, hogy ép úgy tagolódnak, mint az európaiak. A vagdalt-kőkorban tehát szoros kulturális kapcsolat volt Déleurópa és Afrika között s így a siker biztos reményében indulhattak meg a kutatások ott a diluviális ősember csontvázmaradványai után is, annál is inkább, mert az összekötő szárazföldi hidak egyikén, Gibraltárban már a XIX. század második felében megtalálták a neandervölgyi típusú ősember hiteles csontmaradványait. A várt siker azonban csak 1921-ben következett be, amikor Délafrikában, Észak-Rhodesiában, Bulawayotól mintegy 650 mérföldnyire a *Broken Hill Mine Company* bányatelepének barlangjából előkerült az *afrikai első ősemberi koponya*. Csontvázát a munkások, sajnos, összetörték. A koponyát Woodward Smith és Keith Arthur írták le először s ha a kísérő fauna és leletkörülmények tisztázatlansága a lelet pontosabb kormeghatározását meg is nehezíti, tagadhatatlan, hogy jellegzetes sajátságainak legnagyobb része a neandervölgyi ősember alakkörébe tartozik. Ezzel a lelettel bizonyítást nyert, hogy az európaihoz hasonló ősember *(Homo primigenius)* Afrikában is élt. Más kérdés azután az, hogy ez az afrikai ősember geológiailag teljesen egykorú-e az európaival, vagy pedig hogy oda csak később vándorolt. Ezt azonban majd csak az újabb afrikai ősemberleletek fogják eldönthetni. Lásd: *Lenhossek Mihály:* A rhodesiai koponya. (Term.-tud. közlöny, 1921.) *Balogh Béla:* A Broken Hill-i koponya. (Antrop. füzetek. 1925.) BARTUCZ L.

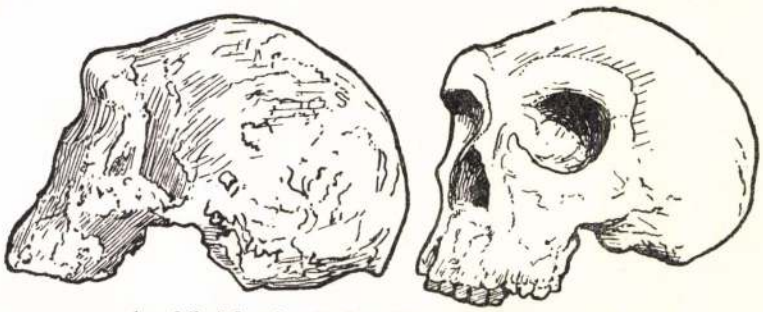

Az afrikai ősember Broken Hill mellett talált koponyája

Afrikai zsinatok, a III—XI. századig az egyházjog történetére igen nagy jelentőségűek. Az első *Agrippinus* karthágói püspök elnöklete alatt 218—22 közt érvény-

telennek mondta ki az eretnekek által való keresztelést. A Szent *Cyprián* alatt 251-ben tartott zsinat megállapította az egyházba visszatérni kívánó hitehagyottak által végzendő vezekléseket, amit Felicissimus diákonus túlszigorúnak találván, elszakadt az egyháztól. A 345—48 közt *Gratus* elnöklete alatt tartott zsinat az egyházi fegyelemre nézve hozott nevezetes kánonokat. A 393-iki *hippói* zsinat kimondja, hogy pap fölött a püspök, püspök fölött a prímás ítél; ha nem jelenik meg, kiközösíttetik. Előírja az éhgyomorral való szentáldozást, kivéve nagycsütörtökön. Felsorolja az ó- és újszövetség kánoni könyveit s ennek megerősítését kéri Rómától. A *Statuta ecclesiae antiqua* címen ismeretes, állítólag 398-iki karthágói zsinat kánonai a VI. sz.-ból származó magángyüjtemény. A 411-iki *karthágói* zsinaton tértek vissza a *donatisták*. Az izidori gyüjtemény által a 417-iki *milevei* zsinatnak tulajdonított kánonok különböző afrikai zsinatokból vannak összeállítva. A 418-iki *karthágói* zsinat a pelagianusokat ítélte el. Ugyanez évben a *teleptei* zsinat sürgeti a papi nőtlenséget s a püspökszenteléshez a prímás beleegyezését kívánja. A 419-iki *karthágói* zsinat kánonai a Dénes-féle gyüjteményből a keleti egyház tvkv.-be is bekerültek.

Ezekhez írt *Van Espen* 1755-ben nagybecsű kommentárt. A vandálok betörése zsinatok tartását lehetetlenné tette: 484-ben 300 püspököt száműztek, 46-ot rabságba hurcoltak, 89-et megöltek s 28 elmenekült. Afrika új egyházi szervezetét az 525-iki *karthágói* zsinat alkotta meg. Az 550-ben *Reparatus* alatt tartott zsinat Vigilius pápát, aki Theodor, Theodoret és Ibas iratait elítélte, kiközösítette, az 559-iki zsinat azonban hozzájárult a nestorianus iratok elítéléséhez. A VII. sz.-ban az arabok az afrikai kereszténységet majdnem teljesen kiirtották. Az 1053-iki zsinaton, mely a karthágói prímás jogait megerősíti, már csak 5 püspök volt jelen. HUSZÁR E.

Afrikander, közhasználatú elnevezése a Délafrikába (Fokgyarmat, Transvaal, Oranje, Rhodesia) kivándorolt holland-búr, angol, német stb. gyarmatosoknak, akik a Délafrikai Unióban, angol fenhatóság alatt, sajátos állami függetlenséggel bírnak.

Afrika népei. Afrika, mint a «fekete földrész» elnevezés is tanusítja, már évezredek óta úgy szerepel a kultúremberiség köztudatában, mint teljesen egységes, zárt terület, amelynek emberanyaga, népi mivolta és kultúrája minden külső hatástól és keveredéstől mentes, minden más földrészétől különböző. A régi egyiptomiak ugyan már korán észrevették azt az éles különbséget, amely az egyiptomiakat s általában az északafrikaiakat a négerektől elválasztja. Később azonban ez a tudat teljesen feledésbe ment. Alig 50 évvel ezelőtt még olyan kiváló szakember, mint Hartmann Robert is azt hirdette, hogy ha Kairótól dél felé utazunk, nem vesszük észre, hol szűnik meg a világos egyiptomi és hol kezdődik a «néger». Szerinte Afrika népessége annyira egységes, hogy a hamitáknak különválasztása csak akadálya a megismerésnek. Pedig épen a hamiták beható tanulmányozása volt az, ami Afrika lakosságának embertani és néprajzi megismerését egészen új megvilágításba helyezte. Ma már tudjuk, hogy az Afrikát lakó körülbelül 210 milliónyi embertömegben az alacsony és magastermetű, a világos- és sötétbőrű, a sima- és gyapjashajú, a hosszú- és rövidfejű egymás mellett és egymással összekeverve a legtarkább összevisszaságban él. Épígy a népi jellegek az egymás melletti csoportoknak, kölcsönhatásoknak, keveredéseknek és egymásrarétegződésnek egészen változatos skáláját mutatják. Afrika lakossága mind néprajzilag, mind embertanilag élesen elválasztható csoportokra különül. Ilyen például a busman, hottentotta, néger, bantu, hamita.

Mindez azonban nem áll ellentétben azzal a megállapítással, hogy Afrika nagyjában mégis sajátos kulturfejlődés hazája, ami a földség földrajzi alkatában, mindenekelőtt gyengén tagozott és kevéssé használható partvidékében leli magyarázatát. Csupán északon és északkeleten kedvezőbb a helyzet, ahol már a prehisztorikus időben élénk összeköttetésben állott Európával és Ázsiával. Ezért Észak- és Keletafrika népi és kulturális jellege úgy egymástól, mint a földség többi részétől lényegesen különbözik. Magán a földségen belül a különböző időkben nagy népeltolódások és keveredések történtek, mert a földség felépítése az emberi település számára lényegesebb nehézségeket nem okozott. Az Atlasz hegylánc, a vulkánikus Kamerun, Ruvenzori, Mt. Elgon és Kilimandzsaro egyes vidékeit és a nagy homoksivatagokat ugyan az emberi település elkerülte, azonban valódi népválasztó hatásuk ezeknek sem volt. A Szaharáról pedig tudjuk ma már, hogy a negyedkor elején, sőt később is, amikor az ember már ott megtelepedett, meleg klímájú, vízdús terület volt és csak utóbb szorult az ember a megmaradt oázisokra. A település legfőbb szabályozói Afrikában is a különböző tájformák, aminők a kimondottan homok- és kősivatagok, a sivatagi sztyepek, a ke-

Gutenberg Lex I.

vés fájú szavannák, a tropikus őserdők és a folyómenti galériaerdők.

Őshonos növénye elég sok van Afrikának. A kultúrnövények egy része (szorhum, banán, taro, cukornád, mango, areka, manioka, kukorica, földimogyoró, bab, dohány stb.) azonban, hol régebben, hol újabban a vándorló ember által került oda és terjedt el s így a vándorlások irányának beszédes tanubizonyságai. Még fokozottabb mértékben áll ez a háziállatokra, amelyekben Afrika eredetileg meglehetősen szegény. Szelidítésre alkalmas őshonos fajok ugyan éltek Afrikában, de a négerek egyet sem szelidítettek meg közülük, úgy hogy egyetlen állatszelidítőkül a hamiták tekinthetők. Az Afrikában honos kecskefajok pl. mind az ázsiai bezoár kecskétől származnak, a tyúk és disznó pedig Indiából és Egyiptomból került oda. A ló két irányból terjedt el. Nyugatafrikába Európából jut a berber-római korban, Kelet- és Délafrikába pedig Egyiptom közvetítésével kerül Előázsiából. A teve csak Kr. e. 600 körül jelenik meg Egyiptomban. A vadmarhát Egyiptomban ugyan már a prehisztorikus időben megszelidítik, elterjedése azonban a hamiták vándorlásaival kapcsolatos, majd utóbb a Délarábiából behozott púpos marhával (zebu) keresztezik.

A legújabb időkig az volt az általánosan elterjedt nézet, hogy Afrika őslakosai a négerek. A néprajzi és antropológiai kutatások alapján azonban mind több adat szól a mellett, hogy a *busmanok* és a középafrikai *törpe törzsek régebbiek a négereknél*. Még inkább kitágították látókörünket a prehisztórikus kutatások. Kiderült, hogy Afrika már a diluviumban, a vagdalt kőkor idején lakott terület volt. Északafrikában le a guineai partvidékig és a Kongomedencéig, délen pedig fel a Zambeziig több helyen megtalálták az ősember kőeszközeit. A közbeeső területen hiteles támpontjaink még nincsenek. Az északafrikai legrégibb kőeszközök úgy geológiailag, mint megmunkálásuk tekintetében és alakjukban a legrégibb európaiakhoz (chelléen) hasonlítanak. Ilyeneket találtak Algeriában, Oranban és a Szahara homokjában. Meg vannak úgy az archaeolitok, mint az ó- és új paleolit klasszikus típusai, amelyeket *Obermaier* spanyol-afrikai és előázsiai csoportra választ szét. E leletek túlnyomó része azonban a Földközitenger vidékéről került elő. Az alsó Kongó táján a solutréennel rokon típusú kőeszközöket találtak, amelyeket Obermaier patinájuk alapján elválaszt a hasonló neolit-leletektől és belső-afrikai külön kultúra termékeinek tartja őket. A Szahara, Szudán és trópikus Nyugatafrika kőeszközleletei az európai neolittal azonosak. A vagdalt kőkor leleteiben különösen gazdag Egyiptom, ahol ugyanazon fejlődési fokokat találjuk, mint Európában. A

Trilith, megalitikus építmény Északafrikában Tripoliszban

Dolmen Algériában

fémek (réz, bronz) korai megismerése azonban itt hamarább végét szakította a kőkornak, mint Afrika többi részeiben. Mindazáltal a kőeszközök használata a fémkorban sem ment ki a divatból, sőt a sivatagi tuaregtörzsek itt-ott még ma is használják. Algéria és a szomszédos északi tartományok külön területet alkotnak a kőkori kultúra szempontjából. A kőeszközök megmunkálása, dísztárgyaik, a kőgyöngyök, gyűrűk, kősírok és nagy kőemlékek az európai csiszolt kőkorral kapcsolódnak, s azzal időbelileg is egyeznek. A nagy kőemlékeknek különösen érdekes csoportját alkotják itt a *sziklarajzok* és *sziklavésések*, amelyek északtól le a Szahara déli részéig el vannak terjedve. Ezek részint jeleneteket, részint egyes állatokat ábrázolnak. És minthogy olyan állatokat is láthatunk rajtuk, amelyek e területről már elvándoroltak (elefánt, rinocerosz, oroszlán, strucc stb.), vagy pedig régen kihaltak (pl. a Bubalus antiquus nevű ős szarvasmarha), kétségtelen, hogy e rajzok és vésések igen régiek, legalább is a csiszolt kőkor elejéről valók. Arra, hogy itt is külön rézvagy bronzkorszak lett volna mint Egyiptomban, nincsenek adataink, mert a fémeszközök kővel keverten fordulnak elő, még a vaskorban is. Érdekes különben, hogy amíg e leletek legnagyobb része kiszáradt régi folyó medrekből kerül elő, addig a mai lakosság inkább a folyók eredete körüli hegyekbe szorult. Mindezek alapján e terület kutatói, mint Gautier, Foureau, Desplagnes stb. azon a véleményen vannak, hogy megtelepült földmívelő lakosságnak kellett itt élnie. Viszont a leleteknek a délvidékiekhez való hasonlósága arra vall, hogy sötétbőrű negroid őslakosság élt itt, amelyet a fokozódó szárazság és világosabb színű északi rasszok benyomulása délfelé szorított. Régi véres

népmozgalmak tanubizonyságai azok a barlanglakások, menedékvárak, telepromok és sáncok, amelyek a Szahara és Szudán határán, valamint a Niger folyó környékén találhatók. Ugyancsak régiek az ú. n. *berbersírok* a Szahara déli szélén, épúgy mint a niger-vidéki kősírok és hatalmas földhalmok, amelyek ősi fejedelmi temetkezések helyei. A guineai parton Szenegambiától Dahoméig nagy számban kerülnek elő kőfejszék. A mai lakosok hagyományaikból sem ismerik, sőt mint «égből aláhullott köveket, istennyilákat» babonás tiszteletben részesítik. Ugyancsak gazdag prehisztorikus lelőhely a Kongó mente, míg Keletafrikában, néhány jelentéktelen lelettől eltekintve, csaknem teljesen hiányzik a kőipar. Annál gazdagabb megint a kőkori kultúra nyomaiban Afrika déli része. A Kapföldön, a Kalahári vízpartjain s a Zambezi mentén valósággal a felszínen hevernek a régi, primitív cserépedénytöredékek és a kőeszközök, melyek egy részét kétségkívül prehisztorikusoknak kell tartanunk. A pontosabb kormeghatározások azonban még hiányoznak. A kisebb kőeszközök legnagyobb része a Kalahári-sivatagban főleg busmansziklarajzok közelében és régi busman-telepeken kerültek elő s minthogy ilyeneket a busmanok a legutóbbi időkig is használtak, joggal az ősi busman kultúra maradványainak tartják őket. Különösen érdekesek Délafrikában a sziklákon található rajzok, vésések, festmények. Naturalisztikus vadászművészet maradványai ezek, a vad intenzív megfigyelése és természethű ábrázolása jellemzi őket, épúgy, mint az európai ősember barlangi rajzait. Pedig e sziklarajzok egy része igazolhatólag busman kéztől származik. S minthogy hasonló sziklarajzokat Kelet-Afrikában, a Nilus vidékén, sőt fel egészen Afrika északkeleti csücskéig sokfelé találtak s viszont másfelől busmanszerű negroid csontvázak és zsírpárnásfarú (steatopygiás) szobrok és egyéb ábrázolások a déleurópai paleolitból ismeretesek, de egyéb néprajzi analógiák alapján is, teljesen jogos a feltevés, hogy a busmanok valaha nagy elterjedésnek örvendettek és messze északról szorultak le a négerek elől mai sivár hazájukba.

Az egész afrikai földségnagyjából hat nagyobb kultúrterületre oszlik, ú. m.: 1. az északi partvidék, 2. a Szahara, 3. Szudán, 4. Középafrikai őserdők vidéke, 5. Keletafrika, 6. Délafrika. Ezek közül az északi partvidék már korán a Földközi tengermelléki magas kultúra területébe kapcsolódott be s így mint a magasabb civilizáció forrásmedencéje az emberi kultúra számos vívmányát közvetítette Afrika belseje felé, anélkül, hogy maga afrikai kultúrjellegűvé vált volna.

Az első speciálisan afrikai kultúrterület a *Szahara* sivatagi és sztyep vidéke. Nomád állattenyésztők hazája ez, kik teljesen alkalmazkodtak a sajátos területhez és csak keveset vettek át a földművelő kultúra javaiból. A Szudán kimondottan kevert kultúra területe, melyben a primitív halász-vadászcsoporttól a városi kultúráig minden életforma képviselve van. A középafrikai őserdők vidéke, amit közönségesen «nyugatafrikai kultúra» néven szoktak összefoglalni, tulajdonképpen mindenféle régi kultúrjavak visszavonulási és lerakódási területe. Kelet- és Délafrika látszólag azonos életterület, mindkettő állattenyésztő népek s vándorló vadász- és gyüjtőgazdaságú törzsek hazája. Északkeleten azonban igen bonyolult viszonyokat találunk. A Szomáliföld, épúgy mint Nubia és Abesszinia hegyes vidéke, magába zárt kis kultúrterületek. Csak a Nilus felső folyása táján akadunk itt nagyobb, egységes kultúrterületre, amely viszont a közlekedés hiánya és mostoha természeti viszonyai következtében a kultúrában meglehetősen visszamaradt. Keletafrika felső része északi, alsó része pedig déli kultúrhatások alatt áll, míg Délafrika meglehetősen azonoskulturájú harcos törzsek hazája, melyből csak a pigmeusok, busmanok és hottentották sajátos primitív kulturája válik ki.

Az a tény, hogy Afrika természeti viszonyai a diluvium óta lényegesen megváltoztak, tagadhatatlan hatással volt a földség sajátos népi és antropológiai jellegeinek kialakulására. Az ember már jelen volt akkor, amikor északon még szárazföldi hidak kötötték össze Afrikát Európával, a mai puszták és sivatagok pedig vadban gazdag, vízdús vadászterületek voltak. Az európai vagdalt kőkor (paleolit) idejében tehát Afrika mindenütt közel azonos életfeltételeket nyujtott az ember számára. Ezt bizonyítja az északafrikai kőeszközleleteknek az európaiakhoz hasonló típustagozódása s a délafrikai paleolit kultúrának az északival azonos alakbélyegei és rétegződése. Ezért a paleolit életformákhoz ma is legközelebb álló pigmeusokat és busmanokat Afrika őslakóinak kell tekintenünk, annál is inkább, minthogy hasonló alacsonytermetű negroidok a déleurópai aurignacienben is előfordulnak. Egyiptomban viszont a ma honos rasszelemek már az ó-neolitban kimutathatók. Úgy látszik tehát, hogy a későbbi, már történelmi mozgalmaktól eltekintve, Egyiptom kivételével, a paleolitkor óta nem jutottak többé kívülről nagyobb néphullámok Afrikába. A további népi

fejlődés inkább magában a földségben történt némi külső kultúrhatások, de leginkább belső eltolódások útján s ebben az északi világosszínű aktiv rasszok játszottak döntő szerepet. A paleolit-kor utáni zártabb belső élet tette tehát Afrika népét és kultúráját speciálisan afrikaivá. A legprimitívebb életkör kétségkívül a *busmanszerű csoportoké* és a *pigmeusoké*. Az előbbiek a sztyepeken és füves térségeken kóbor vadászok és gyüjtők, míg utóbbiak az egyébként lakatlan őserdők tisztásainak első emberi lakói. Ösztönszerű vadászügyesség, az egyenként való vadászás primitív módszerei, a vad kilesése, hajtása (maszkokban is) és vermek alkalmazása jellemzi őket. Vadászszerszámuk a bunkó és a fából készült dárda, valamint kicsi íj és apró mérgezett nyilak. A hús sütése, pörkölése, nagyobb vadak számára gödörszerű katlanok készítése, a hús aszalása, mézbetevése ott ősi kultúrjavak. Lakásuk primitív szárnyék, szélvédő és méhkasalakú kunyhó. Ruházatuk szeréremövből, legföllebb fűszoknyákból áll, amit állatfogból, gyöngyből, kagylókból készült díszek és varázstárgyak egészítenek ki. Foglalkozásuk a vadászaton kívül a vadászszerszámok készítésében, házépítésben, tűzkészítésben merül ki. Köves vidékeken a zsákmány megnyúzására durván pattintott kőszilánkokat, tűzköveket használnak, amiket használat után eldobnak. Ceremóniáik igen szegényesek. Vándorlásaik közben a gyermekeket, öregeket, betegeket elhagyják s a halottakat csak futólag temetik el, majd a halottaktól való félelem következtében gyorsan tovább vándorolnak. Táncaik s a már említett busmanművészet állatmegfigyelésen alapszik és vadásztevékenységükkel kapcsolatos. Apró hordákban élnek s társadalmi életük a négerekével rokon. E csoportba a *busmanok*, a nyugat-, közép- és keletafrikai *törpe négerek* vagy *pigmeusok (akka, obongo, tiki-tiki* stb.), valamint a *hottentották* tartoznak. Legszembetűnőbb vonásuk a négerekétől eltérő alacsony (férfiaknál 144—145, nőknél 135 cm körüli) termet. Fejük mesodolichokefál, homlokuk domború, homlokívük erősen fejlett, járomcsontjuk kiálló, orruk feltűnően lapos, ajkuk előreálló (prognát). Ősi diluviális rassz maradványai ezek, kiket a négerekkel folytatott évezredes küzdelmek valósággal felőröltek, apró csoportokra szakítottak, mostoha területekre taszítottak s mindjobban a teljes kipusztulás útjára tereltek. Éppen e mostoha sors és a különböző irányú keveredés magyarázza meg azután, hogy antropológiailag ma már ezek sem teljesen egységesek. Legjobban kiütnek közülük a hottentották, akik a nevezett ősi rassz és a hamiták korcsainak tekinthetők.

Futólagos szemlélet alapján a *tulajdonképpeni négerek* ugyan egy közös nagy családba sorolhatók, ha azonban alaposabban szemügyre vesszük őket, a rasszbeli, etnikai és kulturális különbségeknek egész sorát állapíthatjuk meg közöttük s a közös fekete szín, gyapjas haj és magas termet dacára a tarka mozaik képét mutatják. Már *nyelvük alapján* két nagy csoportra különülnek: ú. m.: *bantunégerekre* és *szorosabb értelemben vett négerekre*. Az előbbiek a földség déli részén fel az 5. szélességi fokig, az utóbbiak pedig Nyugat- és Közép-Afrikában, valamint Szudánban laknak.

A bantuk rengeteg apró törzse, amelyek egymással nyelvileg rokonok, néhány nagyobb csoportba vagy kultúrkörbe foglalható össze. Ilyenek mindenekelőtt a délafrikai harcos nomád *kafferek és becsuánok*. Szomszédaik a délnyugati *bantuk* a Zambezi környékén, akik átmenetet alkotnak a déli nomádok és középafrikai földmívelők között. A kongóvidéki bantuknak sajátos külön jellegük van s a guineai négerekkel állanak kapcsolatban. Végül a keletafrikai bantuk tipikus földmívelők. A bantukat keletről az arab kultúra és rabszolgakereskedés mélyrehatóan befolyásolta, északról pedig a hamiták pusztító előretörései keverték és tizedelték. Mai elhelyezkedésük többszörös nagy népvándorlás eredménye, amely hol északról délre, hol fordítva folyt. A délafrikai bantuk inkább állattenyésztők, mint földmívelők, ezért törzseik, mint a nomádoknál általában, igen laza összefüggésűek. Olyan másodrangú folyó, mint a Zambézi, elegendő arra, hogy nagy népségeket egymástól elválasszon. A népsűrűség itt rendkívül gyér, amit fokoz az apró törzsekre való tagozódás. Egy-egy despota alatt alakultak ugyan hatalmas birodalmak is, de ezek egészen rövidéletűek voltak. A bantuk tulajdonképpeni élete a falvaknak nevezett apró telepeken, királykon játszódik le, melyekre a köralakú kunyhók s azok körkörös elhelyezkedése jellemző. Itt élik pátriárchális primitív életüket. A házépítés teljesen az asszonyok dolga, kik hatan társulva, egy hét alatt felépítenek egy nagyobb házat. A férfi gondja a vadászat és az állatok gondozása. A fő tápanyagot a marha adja, amit csak kiegészít az asszonyok által végzett primitív földmívelés terméke. Pipere és ruha törzsek szerint változó. Fafaragásban, szövésben ügyesek. Vallásuk animisztikus.

Még kevertebbek úgy etnikailag, mint antropológiailag a *nyugatafrikai*, *középafrikai* és *szu-*

dáni négerek s életmódjuk is vidékek szerint sokkal változatosabb. A szudániak világosabb színű törzsekkel keveredve, idegen, harcos bevándorlók által leigázva, északon berber, keleten hamita befolyásoknak kitéve s az izlám által át- meg átjárva, szinte törzsek szerint különböző, kaotikus néprajzi képet tárnak elénk. A nyugati parttól a Nigerig terjedő terület (Új-Guinea, Szenegambia, Szenegál) egy csoportba foglalható össze s ott nagy, tipikus néger államok alakultak (Dahomey, Asanti). A *vei-négerek* Sierra Leona-ban speciális néger írásukról nevezetesek, a *dzsolofok* és *mandingok* pedig Szenegálban hódító hadjárataikról híresek. A magasabb kulturájú *hausszák*, valamint a *bagirmi*, *vadai*, *dar-fur* és *tibbu*-négerek részint hamita, részint berber hatást és keveredést mutatnak. Éles ellentétben állnak velük a nílusköryéki *siluk*, *dinka*, *nuer*, *bari*, *madi* és *suli* négerek primitív kultúrájukkal és népi életükkel, míg a harcos és kannibál *nyamnyamok*, *mombuttuk* meglepően magas műveltségi fokon állanak. Valamennyi néger nép társadalmi élete eléggé fejlett s a fétisek, varázslat, kézi vasipar, fafaragás, kéreg- és bőrmunkák, takácsmesterség mindenütt közös vonások. Néprajzi szempontból a bantuk kétségkívül tanulságosabbak, minthogy több ősi vonást őriztek meg, míg a Szudán nagy néptömege kevertségénél és eseménydús multjánál fogva az antropológus és történetíró számára nyujt érdekfeszítő problémákat.

A *hamiták* Afrika északi és északkeleti részét lakják. Fontosabb csoportjaik a *berberek*, *egyiptomiak*, *abesszíniaiak*, *nubiaiak*, továbbá a keletafrikai *szomáli*, *galla*, *danikil* és *fulbe* népek. Északafrika legfőbb néptörzse a berber. Egyben a maiak közül legrégibb lakói is e területnek. Már az ókorban, mint lybiaiak, maurok, numidák és getulok ismeretesek. A Kanári szigetek lakói, a *guancsok*, etnográfiailag szintén idetartoznak, bár rasszbeli összetételükben, ősi elemek jelenléte következtében, a többiektől meglehetősen eltérnek. Marokkóban arab és szudáni néger vérrel keveredtek. Ugyancsak arab keveredésű berberek a *kabilok*, *zuávok* és *tuaregok* is. Egyiptom hamita népei a *felláh*-ok és *kopt*-ok ősi multra tekintenek vissza. Ez Afrikának legrégibb kultúrterülete s egyes rasszelemei a kőkorba nyúlnak vissza, de később erős szemita, majd görög, római s végül arab behatás alá került. Erős délarab hatást észlelünk Abesszíniában is, míg Nubia szemita keveredés nyomait mutatja. Az északkeletafrikai hamita népek többnyire harcos nomádok s főleg a *masszaik* valóságos ostorai voltak a négereknek mindaddig, amíg a pestis tönkre nem tette jószágállományukat. A hamiták általában igen magas emberek. Vannak csoportok, főleg keleten, ahol az átlagos termet a 180 cm-t is eléri *(vahima)*. A nyugati hamiták alacsonyabbak. Koponyájuk hosszúkás, épúgy arcuk is, amely nem áll előre, mint a négereken, sőt határozottan finom vonások észlelhetők rajta. Különösen kecses a kezük és lábuk. Hajuk fekete ugyan, mint a négereké, de nem gyapjas, hanem hullámos vagy fürtös. Kétségtelen, hogy a hamiták kevert rassz-jellegűek s ebből a keveredésből leginkább a földközitengeri és előázsiai, majd a negroid, ritkábban az orientális rassz bélyegei tűnnek elő.

A néger rassz antropológiailag távolról sem olyan egységes, mint eddig hitték. A magas termet, hosszú koponya, megnyúlt végtagok, a domború keskeny homlok, a benyomott orrgyök, a széles, lapos orr, széthúzott orrlikak, a vastag, duzzadt ajak, az előreálló fogmedri rész, a kékesfekete bőrszín s a spirálisokba tekergődző gyapjas haj kétségkívül hozzátartoznak e rassz jellegeihez, de oly sok változatban lépnek fel s a hosszú évezredek alatt végbement keveredés is oly intenzív és oly sokirányú, hogy kellő számú rendszeres vizsgálatok hiányában nem tudjuk még, hogy hány alrassz rejlik a néger összefoglaló név alatt. BARTUCZ L.

Afrikano, feketeszínű, vörös és fehér erektől átjárt márványváltozat Khiosz szigetéről.

Afrika-társulatok, a XVIII. sz.-tól kezdve Európaszerte keletkezett egyesületek Afrika ismeretlen vidékeinek kikutatására, kereskedelmi kapcsolatok teremtésére és a rabszolgakereskedés megszüntetése céljából. Az elsőt Londonban alapították 1788-ban *Association for promoting the discovery of the interior parts of Africa* néven. 1830-ban átalakult londoni földrajzi társasággá. Számos utazót küldött ki *(Park Mungo)*. Berlinben 1873-ban alakult a *Deutsche Gesellschaft zur Erforschung Aequatorialafrikas* és 1878-ban az *Afrikanische Gesellschaft in Deutschland*. Számos felfedező utazót küldött ki *(Güssfeldt, Lenz, Pogge, Wissmann* stb.). Kiadványai: *Korrespondenzblatt* (1873—78), *Mitteilungen* (1878—1889). 1876-ban alapította II. Lipót belga király a *Commission internationale d'exploration et de civilisation de l'Afrique* társulatot. A francia *Comité de l'Afrique* 1890-ben alakult Párisban, a közép- és északafrikai gyarmatokat összekötő utak felkutatására. Két olasz társulat működik ma is: a milánói *Società d'esplorazione commerciale in Africa* 1879 óta és a nápolyi *Società africana d'Italia* 1880 óta. Kisebb társulatok működtek

Európa csaknem minden államában, így nálunk is a hetvenes években. P. ORMÓS J.

Afrit, az aragonitnak a thüringiai Gera mellett található gipsz után képezett álalakjait nevezik afritnak.

Afrizit, a turmalinnak egy feketeszínű, a norvégiai Krageroeből származó változata.

Afrodit, a talk-csoportba tartozó, a tajtékkal közel rokon szilikát ásvány. Összetétele $Si_4O_{15}Mg_4H_6$. Elba szigetén és a svédországi Langbanshytten-ben találják. KOCH S.

Afrodité, az ókori görög istenhitben a szerelem és szépség istenasszonya. A babilóniaiak, az asszírok és föniciaiak *Astarte*, *Istar* v. *Achtoret* néven tisztelték a természet örökös megújhodásának, a föld, állat, ember termékenységének női istenségét. E keleti istenasszony tiszteletével a görögök a Földközitenger ázsiai partjához közelfekvő Ciprusszigeten ismerkedtek meg már a történeti feljegyzéseket megelőző időkben. A görögöknél azonban a nemiség természeti életerejének keleti istenasszonya a legnagyobb lelki hatalom, a szerelem isteni pártfogójává eszményesült. Az előázsiai istennő eredeti érzéki lényege persze a görögöknél sem mosódott el teljesen. A legszaporábbnak tekintett állatok (főleg a galamb) és növények (főleg a rózsa) Afroditénak voltak szentelve és a görög kikötővárosokban, ahol a legerősebben érvényesült a Kelettel való érintkezés, az Astartekultus eredeti, számunkra visszataszítóan durva formájában virágzott Afrodité tisztelete.

A mitológia mindenekelőtt az istenasszony születésének történetével foglalkozott. Némelyek Zeusz és Dioné leányának mondták, mások azt mesélték, hogy a megcsonkított Uranosz vére megtermékenyítette a tengert s így kelt ki a tengerből Ciprus szigetének partján Afrodité, kit ezért Ciprisznek is neveztek. (A tengerből felbukkanó Afrodité kedvelt tárgya volt a képzőművészetnek.) Afrodité a legszebb az istennők közül: ezt fejezte ki a *Paris ítéletéről szóló monda.* A szépségnek és a művészetnek benső kapcsolatát fejezte ki az a jelképes monda, mely Afroditét az istenek művészének, *Héfaisztosznak* feleségeként szerepeltette, másutt meg más irányú jelképes elgondolással a szerelem istenasszonyát a harc istenének, *Arésznak* feleségévé tették. Azonkívül számos szerelmi történetet is meséltek Afroditéről s jellemző módon ezek többnyire bús alaphangúak. Az egyik ilyen történet azt regélte, hogyan veszítette el Afrodité fiatalon Adóniszt; a másik Faónról szólt, az öreg pásztorról, akit az istennő szerelme csak külsőleg tud délceggé varázsolni, s ki látszólagos ifjúsága ellenére is érzéketlen maradt a szerelem iránt. Afroditének Hermésztől született gyermeke a kétnemű *Hermafroditosz*, Arésztől származó fia *Erosz* (a latin Amor). A képzőművészetben gyakran jelenik meg a szépség istennője. A leghíresebb Afrodité-ábrázolások: a Knidosz szigetéről való ú. n. *knidoszi Afrodité*, mely Praxitelész szobra alapján készült és a Mélosz szigetéről előkerült ú. n. «milói Venus», a női szépség apoteózisa, a görög szobrászat egyik legnépszerűbb remeke (Páris, Louvre). A rómaiak a maguk Venus nevű istennőjével azonosították Afroditét s ezért ma e két istennő-név teljesen egyező jelentésben használatos. KALLÓS E.

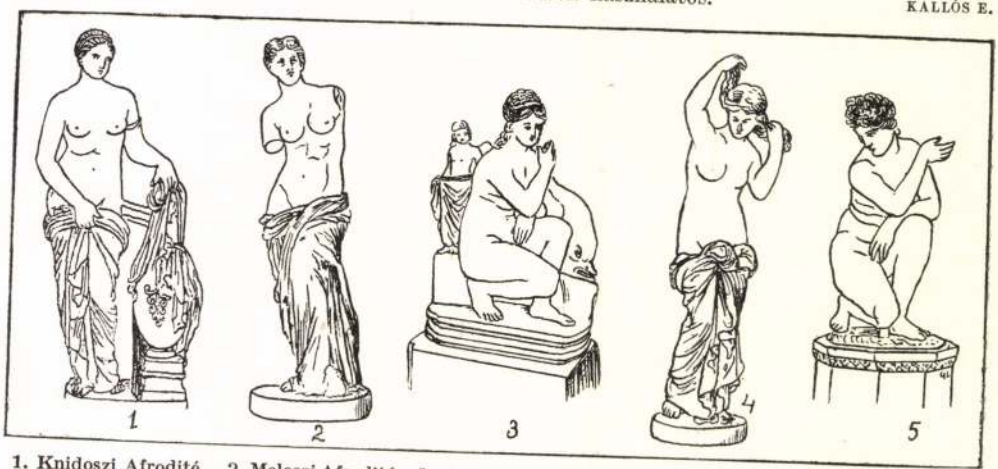

1. Knidoszi Afrodité, 2. Meloszi Afrodité, 3. Guggoló Afrodité, 4. Afrodité anadyomené, 5. Fürdő Afrodité

A képzőművészetben Afrodité-Venus ábrázolása előkelő helyet foglal el. Míg

HEVESY Sándor (1902-1985) építész

Szecsó Kálmán: Hevesy Sándor
római katolikus templomtervei.
= ÉÉ, 3, 1993, 2. 20-21. ill

A POLITIKAI PLAKÁT

A magát tisztán és teljesen világnézeti, aktiv művészetnek hirdető «képarchitektura» a kubizmusból nőtt ki. Egyszerű geometrikus formákat épít elvont ornamentikus rendszerré, hogy ezeknek a geometrikus elemeknek a kombinációival egy szellemi architekturát, egy új világérzés sematikus képét mutassa meg és ezzel a megmutatással prapagálja ezt az új világérzést.

A képarchitektura, mert túlzottan és mereven képvisel egy elméleti álláspontot a művészet és világnézet viszonyáról, épp e túlzottság és merevség miatt kirívóan megmutatja annak az elméletnek a képtelenségeit, amelyből megszületett. Mert az kétségtelen, hogy minden ábrázolás nélkül maga a formafelépítés mélyen jellemző valamely világrend életszemléletére és struktúrájára, nagy tévedés azonban megfeledkezni arról, hogy egy világrend jellemző kompozicióséмáját csak a világrend és világnézet teljes kialakulása hozhatja meg. Nem is beszélve arról, hogy még ha sikerülne is már megtalálni az új világrend formáját, annak kiépítése érdekében nem lehetne úgy végezni propagandát, hogy megmutatjuk annak a világrendnek kompoziciós sémáját. Nem lehet absztrakt ábrákkal agitálni az új kultúráért, miként a katakombák művésze sem úgy terjesztette az új hitet, hogy elvont piramis-formákat kombinált a síkon, azon az alapon, hogy az ezerév mulva kialakuló keresztény világrend kompoziciós sémája a piramis, hanem úgy, hogy az új etika és az új vallás eszméit konkréten ábrázoló vagy szimbolikus képekbe testesítette meg. A katakombák művésze nemcsak azért nem dolgozhatott elvont piramis-formákkal, mert a puszta konstrukcióséma ábrázoló tárgyiasság nélkül hijjával marad minden propagativ és agitativ erőnek, hanem azért sem, mert abban a korban élt, amikor egy új eszme és új rend még csak forrongó kialakuló korszakában volt és még nagyon távol attól az időtől, amikor azok már egy sematizált formába alakulnak. Ugyanez a helyzete van a mai művésznek is az új világrenddel szemben. Annak konstruktiv sémáját még sejteni is alig lehet, nemhogy megrajzolni annak stilizált vázát. Egy új kultúra kezdetének kezdetén vagyunk csak és azért annak legfeljebb etikai tartalmából érezhetünk és fejezhetünk ki valamit, mert formája még ködösen is alig bontakozik. És így a mai művészi alkotások, például a kubista képek csak annyi kapcsolatban vannak a jövő világnézetével, hogy nagy erővel árulnak el hatalmas vágyat a formálódás, a lényeget mutató konstrukció felé. Nem érzékíthetik az új világ képét, mert nem érzékíthetnek valamit, ami még nincsen. A művészet próféciája csak a már teljes erőben megmutatkozó, de még tudatossá nem vált, kaotikus tömegérzések tiszta megsejtésére és kifejezésére vonatkozhatik, nem pedig messze előre, a talán csak évszázadok múlva kialakuló fix formát öltött világérzés alakjára. Elvileg és történetileg egyformán jól bebizonyítható, hogy az új kultúra küszöbön álló művészete, főként kezdődő korszakában semmiesetre sem lehet absztrakt vagy sematikus művészet, mert a tömegekhez nincs semmi útja az absztrakt művészeteknek és azért nincs sem propagáló sem ható erejük egy alakuló kultúrának a megteremtésére.

Az új művészet, a jövő művészete, csak tömegművészet lehet, mert egy alakuló kultúrával elválaszthatatlanul együtt fejlődik egyaránt mint ok és okozat egy kollektiv és etikus szellem, amely egy közös hit bizonyosságában kapcsolja össze az összes embereket. A közös hit és közös

Nyugat. 1922 ápr. 16.

vallás szimbolumokba testesült tartalma közös mindenkiben és mindenkit magában foglal. Az új művészet mindenkihez szól, mert tartalma mindenki hite, nem kell hozzá felemelkedni és nem kell hozzá leszállni. De mert tömegművészet, mindenki művészete, kifejezési eszközeiben elengedhetetlen a világos tisztaság és a nyilt beszédű közérthetőség. Az új képzőművészet ezért nem lehet más, mint ábrázoló művészet, amely a propagativ eszméket tiszta képzőművészeti formában és eszközökkel illusztrálja: vizuálisan megjeleníti.

Ez a kollektiv szellemű és ábrázoló piktura már csak azért sem virulhat ki a mai tárlatpikturából, mert ott úgyszólván teljesen el van zárva a festészet az új kultúrába belépő milliók tömegei elől. A művész ott csak olyan közönséggel találkozik, amely teljesen a letűnt hitetlen, individualista kor neveltje. Az új társadalmat és az új vallást a dolgozók fogják meghozni. Hozzájuk pedig igen kevés köze van a mai művészek tömör többségének, akik elalkudott kiszolgálói a letűnő kiváltságosaknak. A tárlatokon a festő nem találkozik azokkal, akik a jövőt hozzák. A tömeg nem megy a tárlatokba tehát annak a festészetnek, amelyik a tömeghez akar szóllani, meg kell keresni a tömegeket, ki kell eléje állani az utcára. Az új festészetnek erre most még csak egy eszköze van: a plakát. Az új festészet a plakátban fog újjá születni, benne és általa teljesíthet újra etikus kötelességeket, hogy aktiv, alakító részesévé váljon az emberi evolúciónak. Hogy ne kelljen megelégednie az ember és az ember életének passziv tükrözésével, mert annak cselekvő, teremtő erejévé válni: ez a művészet egyetlen igaz célja.

A plakát, persze nem a kereskedelmi reklám, hanem az, amelyik szuggesztiv erejével a mai, formáért kínlódó társadalom örvényes harcaiba dobta bele magát, rövid, de nem a legjobb megjelöléssel: a politikai plakát már eddig is hatalmas eredményekkel mutatta meg azt, hogy az új festészet belőle fog megszületni. Amit ezekről a plakátokról esztétikai vagy egyéb szempontból meg lehet állapítani, az már mind az új piktúrára is vonatkozik. Ami stílustalanság a politikai plakátokban mutatkozik, az csak részben következik a plakát gyors és könnyed természetéből: az új festészet is osztozni fog a plakát hibáiban. Mert a jövő aktiv és harcos művészete mindig a mondanivaló mélységét és igazságát, ennek egyszerű és meggyőző kifejezését fogja elsőrendű fontosságúnak tartani. Az esztétikai követelményeket csak annyiban igyekszik kielégíteni, amennyiben az elengedhetetlenül szükséges az eszme minél tökéletesebb kifejezéséhez. Nem törekszik azonban formai tökéletességre és érzékies harmonikus szépségekre.

A plakát stílusában igen sok olyan elem van, amely a plakátnak sokszor elkerülhetetlen velejárója, azonban abszolut szempontból hatásbeli kevertséget jelent. A plakáthoz szervesen hozzátartozik a betű, a szó, a felírás. Tehát gondolati és nem piktori elem. Készséggel el kell ismerni, hogy a felírásoknak a kép síkjába való bevitele kétféle hatásra bontja a képet: a szavak gondolati hatására és a festői elemek tulajdonképeni képhatására. Ez a heterogénség azonban csak az első pillantásra látszik olyan szörnyűnek és csak naturalista-impresszionista művészetfelfogás szempontjából. Mert ha a festménynél nem az érzéki, tisztára szemnek szóló, vizuális hatás egységét keressük, hanem minként az az új festészetnél első követelmény, szimbolumok teljes és mély kifejezését várjuk a szim-

bolikus elemeken keresztül, akkor egyszerre nem lesz olyan tátongó szakadék a képbe helyezett felírás, a gondolati elem és a képhatás, a képző-művészeti elem között. Így a különbség annyira redukálódik, hogy a két, esztétikai szempontból heterogén elem csak a szimbolikus kifejezés két különböző fokozatának tűnik fel. A felírás, a szó, érzéki elemek közvetítése nélkül asszociálja az eszméket, a képelemek érzéki közvetítéssel. A szó közvetlenül jelent szimbolumokat, a képelemek, a vizuális elemek közvetve: ennyi az egész különbség.

Azt a súlyos hatásbeli kifogást és vádat, amit az esztetikusok fognak hangoztatni a plakáttal szemben annak felírásokkal való kevertsége miatt talán enyhíteni fogja a következő két analogia. Az egyik az, hogy a vallásos művészet, például az egész keresztény művészet a katakombáktól egészen leromlásának kezdetéig a kora reneszánszig, sohasem habozott szavakat és mondatokat keverni a képbe. Szentek szája elé vagy az alakok kezében tartott, vagy ruhájukról csüngő szallagokra, a képen feltűnő helyen alkalmazott táblákra és több hasonló módon. A plakát is csak azt teszi, de az összehasonlítás még inkább a plakát előnyére üt ki, mert a felírásokat az esetek nagyobbik és jobbik részében formailag bele komponálja a képelemek közé, míg a középkori kép ezzel sem törődött. A másik analogia, amelyik már kevésbé erősen, de még mindig jól menti a plakát heterogénségét, az a tény, hogy a festészet általában, leszámítva a tisztán érzéki hatású impresszionista és expresszionista képeket, mindig hozzáad a festményhez egy címet, ha ezt nem is írja rá magára a festményre vagy pedig hozzágondol a képhez egy témát. Ez annyit jelent, hogy a régi festmények hatása is kétféle hatásból tevődik össze: egy tisztára piktori képhatásból és egy hozzágondolt eszmei tartalomból. Munkácsy képének: «Krisztus Pilátus előtt» nyilvánvalóan nem az a célja, amennyit önmagában minden tartalom nélkül, mint lefestett emberesoportozat kifejez minden néző számára, még azok számára is, akik sohasem hallottak erről a jelenetről. Itt maga a kép csak megelevenít egy olyan drámai jelenetet, amelyről már előbb tudnunk kell, hogy a képet felfoghassuk. A kép maga tehát csak közvetít egy eszmei, irodalmi témát és ezáltal hatása két összetevőre bomlik: irodalmira és képzőművészetire.

De talán felesleges igyekvés a plakátot az esztétikai vádak alól tisztára mosni. Azt úgy sem lehet állítani, és nem is akarja senki, hogy a mai szociális témájú plakát, amelyet egy új társadalom pikturájának első megjelenési formájaként kell tekintenünk, hogy ez a plakát már most kialakult állapotban lenne akár esztétikai akár tartalmi szempontból. Az új szociális plakát művészi tekintetben még nem mutat sem egységes sem tudatos stílust. Az elmúlt évek politikai plakátjai mind ezt dokumentálják: a magyarországi polgári és proletárforradalomnak, a nyomukban következő reakciónak a plakátjai, a német forradalmi és választási plakátok és az orosz szovjetplakátok. Mindez három-négy év terméke, de azért már jól jellemzi az elért eredményeket és elég tisztán sejteti a további lehetőségeket. Mindezek az új plakátok már etikus művészetet jelentenek, mert céljuk túlmegy az egyéni érzések kifejezésén és a közösséghez akarnak szólani. És mert ezt akarják, nem élettükör, nem passziv művészet többé, hanem aktiv művészet, mely alakítani akarja az emberi életet, nem csak kifejezni. Etikus művészet, mert szociális tartalmú és cselekvő szándékú.

Kérdés azonban, hogy mennyire etikusak maguk azok az eszmék, amelyeket ezek a plakátok kifejeznek. A reakció plakátjai ellenpropagandát csinálnak és így tartalmuk negatív: etikusságukat vagy etikátlanságukat ellenfeleiknek, a pozitív propagandát űző plakátoknak az etikussága vagy az etikátlansága dönti el. Ezeknek az etikai tartalma viszont még távol áll egy kialakult és kitisztult új etika tanításaitól. Ennek az oka nyilvánvaló: ma még az új életért való küzdelem csak az első fázisában van. Ma még csak a politikai és gazdasági hatalomért indult meg a harc. Az új etika mélyen elburkolva rejtőzik, mint a harcok belső mozgatója és távoli, eszmei célja. Ezek az új plakátok túlságosan aktuális tartalmúak és túlságosan partikuláris vonatkozásúak arra, hogy egy teljes értelemben vett erkölcsös és ami azzal egyet jelent: vallásos művészetet jelentsenek. A német forradalmi és választási plakátok még csak nem is harci, tehát valami pozitívet akaró propagandák, hanem túlnyomó részben küzdelmek az anarchia ellen és buzdítások a termelésre, a munkára. Nem új társadalmat akarnak, hanem a mai rendnek egy kompromisszumos hatalomra való konszolidálását. A német plakátharcokban a szociáldemokraták és ezeknek polgári vagy feudális ellenfelei mérték össze erejüket. Ezek a német választási plakátok nem tartalmaznak egyebet, mint buzdító felszólításokat arra, hogy «Szavazz szociáldemokratára!» vagy «Szavazz néppártra!». Legtöbb plakát ezt a felszólítást egyszerűen csak egy lendületes, energiateli mozdulattal vagy vizióval akarja szuggerálni. Például az egyik plakát: zászlóval újjongva rohanó munkás. A zászlón a felírás: «Szavazz szociáldemokratára!». Vagy a másik: távolba hömpölygő, törtető sűrű fekete népáradat. A néptömeg alakját a perspektiva a háttér felé csúcsosodó ékalakká szorítja. Az ék csúcsán, mint az előre zajló néptömeg célja egy óriási vörös urna áll. Fölötte a kiáltás: «Szociáldemokraták a vörös urnához!». Az ilyen megoldásokba semmi indokolás, semmi magyarázó vagy megokoló vonatkozás nincs belekapcsolva: a plakát legfőbb célja, a leegyszerűsített eszközökön keresztülható akaratszuggerálás van megtestesítve. A plakátok legtöbbje azonban nem ilyen egyszerű és nemcsak ilyen szuggesztív eszközökkel dolgozik. Az értelemre is akar hatni, nemcsak megragadni hanem meggyőzni, érzékeltetni és illusztrálni is. Egy harmadik szociáldemokrata plakát: középen habozó, tanácstalanul tépelődve előrelépő munkás. Tőle jobbra és balra, vörös és sötétkék színben a két szélső válaszút veszélyei vannak megérzékítve tömör kis jelenetekben és tömör kis felírásokban, a bolsevizmusé és a feudális reakcióé. Természetesen a plakát tanácsa az, hogy a két szélsőség között haladj a szociáldemokraták útján. Szintén illusztráló a bajor néppárt két legsikerültebb plakátja. Gigászi férfialak ölel át egy kéttornyú templomot, hogy rombadöntse. A kép alatt a szózat: «Keresztények! Spartakus templomaitokat akarja ledönteni!» A másik: hatalmas gyárépület tornyán óriási vörös sapka, fölötte a figyelmeztetés: «Vigyázzatok a vörös veszedelemre!»

A német plakátok között a legművésziesebbek és a legszuggesztivebbek azok, amelyek a sztrájkok ellen agitálnak, munkára és az anarchia leküzdésére buzdítanak. Kis meztelen gyermek, gyenge kezében bizonytalanul tartja a szabadság lobogóját: «Ne fojtsátok meg a fiatal szabadságot rendzavarással és testvérgyilkossággal!», kiáltott fel ez a plakát a polgárháború heteiben. A sztrájk nyomorúságot teremt, a munka életet

ad, hirdette egy másik, amelyiken zöld csontváz gyűr maga alá elgyötört munkásokat. Síró gyerekek állanak egy koporsó mellett: «Aki nem dolgozik, gyermekei sirját ássa meg!» Vagy egy másikon: tátongó mélység széle felé rohanó egymást vonszoló kétségbeesett embertömeg. A kiáltó figyelmeztetés: «Vissza! Térjetek észre! Munkára, munkára!» És a kép sarkában a felkelő nap sárga fényében magvető dolgozik a messzenyúló földeken, amelyen túl füstölgő gyárak látszanak.

A felsorolt példák a német propagandaplakátok legsikerültebb alkotásai. Formailag már tiszta plakátstilust mutatnak. A tiszta plakát formai tulajdonságait hivatása szabja meg. Esztétikai eszközeiben: színeiben, vonalaiban, kompoziciójában minél egyszerűbbnek és áttekinthetőbbnek kell lennie. Közvetlen ábrázolással, közérthető érzékítésekkel kell dolgoznia. Témájának egyszerűnek de lenyügözőnek kell lennie: egy szuggesztiv mozdulatban vagy meggyőző szimbolumban kell megtestesednie. Formai összefogottsága ne nyugalmat jelentsen, hanem sűrített mozgalmasságot. Érzékítenie kell, mindent szemmel megfoghatóvá tenni, nagyon óvakodnia azonban az illusztráló részletezéstől. Mindezeket mint elengedhetetlen feltételeket követeli meg a plakát. Mert közérthetőnek és közérdekűnek kell lennie. Mert biztos fölénnyel kell megállania a helyét kiemelkedő erővel az utca kavargó és rohanó színei és formái közül. És végül, mert nem tárlatokban bámészkodó emberek szeme elé kerül, hanem az utcán sietők elé, akiket csak egy pillanatra állíthat meg és akiket ezalatt az egy pillanat alatt kell meggyőznie és szuggerálnia.

A plakátnak felsorolt követelményei meghatározzák azt is, hogy az elmúlt évtizedek festői kisérletei között melyek azok, amelyek a plakát rokonai voltak. A plakát messze ellöki magától a naturalizmust és az impresszionizmust. A naturalizmust már csak aprólékossága miatt, az impresszionizmust már csak passziv lágysága miatt is. Kölcsönveszi ellenben a futurizmustól az aktiv mozgalmasságot, az expresszionizmustól a színek és vonalak szabadságát és szuggesztivitását, a kubizmustól a formafelépítés egyszerűségét és tisztaságát. De nagyon idegenkedik a futurizmus és az expresszionizmus formai anarchiájától és esetlegességeitől, az expresszionizmus passzivitásától és a kubizmus élettől távolodó absztrahálásától. Nem lesz azonban semmi köze a merzizmusban újra feltámadt esztelen és anarchikus l'art pour l'art-hoz, még kevésbbé a képarchitektura értelmetlen és üres geometriájához, amelyben egy még el nem jött világnézetet akarnak megnégyszögesíteni az ihletett új teremtők. A plakátban felviruló új művészet nem lesz azonos egyik mai festői izmussal sem. De közel fog állani azokhoz a törekvésekhez, amelyek formában és szellemben rokonságot mutatnak a plakáttal. Amelyek nagyvonalúságra, monumentalitásra, a primitiv de kifejező formák szuggesztivitására törekesznek.

Az elmúlt évek politikai plakátjai mind azt bizonyítják, hogy a modern festés, amely az elsorolt törekvéseket mutatja, szinte minden stilusváltozás nélkül ki tudott lépni az utcára és plakáttá tudott válni. Azok a plakátok ellenben, melyek naturálista vagy impresszionista stilust képviseltek, mint plakátok teljesen eredménytelenek maradtak. Újra hangsúlyozzuk: nem azért mintha a plakátnak eleve megakarnánk szabni, hogy ilyen vagy olyan izmust kövessen. A naturalista vagy impresszionista plakát nem jó egyszerűen azért, mert nem tud szuggesztiven, tömören és gyors erővel

hatni az utcán. Gyámoltalanul és tehetetlenül elvesz annak sodrában. Nem szabad azonban a plakátnak a másik túlzásba sem esnie. Nem szabad nagyon szabad expresszionisztikus eszközökkel vagy túlságos absztrahálással élnie. Mert mint láttuk, egy szükséges mértékig az expresszionizmus is és az absztrahálás is kellenek ahhoz, hogy a plakát szuggesztiven hatni tudjon. De mindezekben nem szabad annyira menni, hogy az eredmény kockáztassa: a közérthetőséget. Mindkét szélső eset, naturalizmus és túlstilizálás veszélyeire egyformán sok jellemző példát mutat a német politikai plakátok tömegén kívül a magyar és orosz plakátpropaganda termelése. A magyar kommün plakátjai között kevés akad olyan, amelyik meg tudta volna találni a helyes középutat a két szélső stílus között. Ezeknek a magyarországi forradalmi plakátoknak még egy másik, tartalmi hibájuk is volt. Majdnem kivétel nélkül militarista célzatúak voltak és nem volt közöttük egy sem, amely aktuális cselekvésen felülmenő, általánosabb erkölcsi eszmét testesített volna meg. A magyar plakátokban, éppen azért, még nem mutatkozott igazi új tartalom és ennek az új tartartalomnak alakuló szimbolisztikája. Ezek alá a plakátok alá épp úgy oda lehetne nyomtatni, hogy «Be a zöld hadseregbe!» vagy «Be a lila hadseregbe!» Amelyek közöttük mint plakátok sikerültek voltak, azok épp úgy alkalmasak lennének bármely más militarizmus szolgálatára. Nincsen semmi speciális tartalmuk.

Ennek a speciális tartalomnak és ezt a tartalmat kifejező szimbolisztikának a kialakulását az orosz plakátok reprezentálják. Túlnyomó részt gyenge alkotások, mindenféle tekintetben. Formailag inkább a naturalista, mint az expresszionista stílusszélsőségekbe esnek bele. Legnagyobb részük túlságosan aprólékos és illusztrativ ez pedig természetesen a plakáthatás rovására megy. Sok közülük nem egyéb, mint felnagyított politikai gúnyrajz. Hasonlítanak a 48-as forradalmi idők agitáló rajzaihoz. Mint plakátok természetesen ezek a legrosszabbak. A második kategóriába azok tartoznak, amelyek naturalisztikus, szemléltető felfogásuak ugyan, de már mentesek az aprólékos, illusztrativ részletezéstől. Ilyen például: «A Don medence Oroszország szíve!» Középen óriási fekete kőszén-szív, rajta vörös betűkkel «Don medence». Körülötte a kőszén áldását érzékítő képek: villanyfénynél olvasó vagy kályhatűznél melegedő alak, ruhakészítő munkás, füstölgő gyárak, házak és vonatok. Alul a buzdítás: «Ne hagydd meddőn a Don medencét! fogd fel a csákányt!» Némelyik plakát naturalisztikus felfogású ugyan, de fölösleges részletezés nélkül jól megfogja témáját. Az egyiken viharos tengeren, sülyedő hajók közt evez egy munkás alak. Nem csónakon ül és nem tutajon, hanem egy óriási kitárt könyvön: Marx Kapitálján. A másikon bekötöttszemű alak lép le a tátongó mélységbe. A felírás: «Az analfabéta olyan mint ez a vak. Mindenütt szerencsétlenség várja». Militarista tárgyú plakátok kétfélék. Az egyik részük győzelemre és kitartásra buzdít, a másik részük a dezertálás ellen agitál. Különös, hogy az orosz plakátok között is átlag a militarista tendenciájuak a leggyengébbek. Specializáltabbak és szemléltetőbbek azonban mint magyar rokonaik. Formailag annál sikerültebbek, minél általánosabb a szimbolisztikájuk. Például az egyik, amely formailag kitűnő megoldású, bár szimbolikus beállítása nem mondható eredetinek: a szovjet, mint ostromlott vár, amelyet az ég minden hatalmasságai megtámadnak, hogy elpusz-

títsák. Egy másik, amely nemcsak az orosz plakátok között, hanem talán az összes eddigi politikai plakátok között a legszuggesszivebb és a legmeggyőzőbb: a régi rend erői három szimbolikus alakban megtestesedve, szoros falanxxá állva mint gigászi bástyafal merednek föl, hogy elzárják az utat. Ez a plakát csodálatos egyszerű és konstruktivebb akármilyen kubista képnél vagy képarchitekturánál. Nincs benne az expresszionizmus színeinek és formáinak az anarchiája, de lenyűgözőbb akármilyen expresszionista festménynél. És ami nagyon fontos és ami örökre elengedhetetlen: közérthetően, de mélyen kifejezett szimbolumot szuggerál. Nem allegóriát ad, nem puszta szemléltető illusztrálását egy felírásnak, hanem egy eszmét testesít meg szimbolikus tömörítéssel és érzékítéssel.

Ha megvizsgáljuk a kubista festészetnek és a jövő művészetének relációját és ha megmérlegelünk egy másik, magát tökéletes világnézeti művészetnek valló piktori törekvést, a képarchitekturát belső hatásérték és a jövő esélyeinek szempontjából, arra a következtetésre kell jutnunk, hogy úgy a kubizmus mint a képarchitektúra nagyon távol állanak attól, hogy a jövendő művészetévé válhassanak. Úgy az elvi, mint a gyakorlati nézőpontok átgondolása kényszerítő erővel mutat egy harmadik irányba, ahonnan az új festészetet várni kell és várni lehet. Ezt az új szabadító útat nyitotta meg a világnézeti propaganda-plakát. A véresen, tragikusan vajúdó forró élet szülte, nem esztéták és teóriákban kínlódó piktorok kotyvasztották. Talán tartalmában még távol van egy tiszta új etika tanításaitól de a döntő lépést már megtette: a festészet benne újra kollektiv, szociális művészetté vált és újra megteremtette annyi évszázad után a tömegekkel való kapcsolatát. Eddigi eredményei is már tisztán jellemzik a belőle kiinduló új művészetet. Ez az új művészet nem érzékies és nem egyéni érdekességű és differenciáltságú művészet lesz, mint a mögöttünk hagyott, hanem univerzális tartalmú és azért univerzális kifejezési eszközű és mert nem egyéni, hanem kollektiv, azért megjelenési formájában szimbolikus művészet lesz. Szimbolikus mert nem esetlegességeket fejez ki, hanem egy kialakuló egyetemes világnézet érzelmi és ideologiai lényegét. Nem illusztrálja az eszméket, hanem szimbolumokba testesíti, hogy azok érzékelhető és azért minden szónál lenyügözőbb erővel jó cselekvésre indítsák az embertömegeket. És mert szuggesztiv szimbolumok, sohasem veszthetik el eleven testiségüket. Bármennyire túl is emelkednek az egyénin és az esetlegesen, nem hagyhatjuk el az életből kinőtt húsvérségüket és sohasem színtelenedhetnek ábrázoló realitásnélküli sémáeká. Mert a világnézet lényege ugyan a tiszta forma, a tiszta konstrukció, de amíg aktiv és cselekvő világnézet, mindig forró élettel testesedő és nem absztrakt, filozófusok skatulyáiba való merev logikai váz.

HEVESY IVÁN

BÁNK BÁN

⟨Szerep tanulmány⟩ ⟨Második, befejező közlemény⟩

VII.

Harmadik felvonás. Melinda szobája. Férj és feleség közt egy kínos jelenetnek végső akordjai. Ám azért a legelső szóból is tudjuk, hogy mi történt. Bánk későn érkezett. Ottó végrehajtotta gyalázatos tervét. «Az irtóztatón megindult sors golyóbisa» most már feltarthatatlanúl rohan a maga útján. A katasztrófa elkerülhetetlen...

Már az első szó, mely itt Bánk ajkáról elhangzik, csalhatatlan fokmérője az indulat forr-pontjának. Azonban ennek az indulatnak rettentő voltáról még hatásosabb képet nyerünk, ha figyelembe vesszük, amit róla később ⟨IV-ik felv.⟩ a királynénak maga Bánk mond:

«Te engemet magadhoz hívatál
szikrát okádó vérem éktelen
dühében...»

Ez a mondat lebegjen a színész előtt, mikor Bánk szerepének tanulmányozása közben idáig jut és Bánk rettentő haragjának hangjait keresi.

Ám akármilyen rettentő is ez a harag, mégis ráismerünk belőle a nemeslelkű, lovagias és kontemplativ Bánkra. A lángeszű szerző itt is következetesen rajzolja hősét. Bánk az indulatnak még ebben a vad forgó szelében is igyekszik a szenvedéllyel szemben erkölcsi ellenállást kifejteni. Nem tud ugyan véglegesen ura lenni magának, de erre való törekvése mindvégig megmarad.

Mind erre kitűnő példa Melindával szemben tanusított magatartása: Bánk első dühében bűnösnek tartja Melindát és mégis mikor a szerencsétlen asszony rettentő lelki gyötrelmeiben a földre rogy, Bánk felemeli s mély szánalommal meghatottan szól hozzá:

— — «Szegény szerencsétlen Melinda —

ám ez a meghatottság csak egy pillanatig tart, hogy helyét újra kétely foglalja el:

«Mégsem hiszek!
Ottó s Melinda egyaránt örültek!»

Ime így vergődik Bánk egyik kétségből a másikba és háborgó lelke nem tud nyugvópontra találni.

Bánk indulata ebben a jelenetben akkor éri el a legmagasabb fokot, mikor Melinda — bűntelenségét hangoztatva — eszébe juttatja gyermekét. Melinda ezzel enyhítni szeretné férje fájdalmát s az ellenkezőt éri el vele: az indulatnak újabb tápot ád. Bánk u. i. ekkor ébred tudatára annak, hogy a férji becsületét ért gyalázat gyermekére is átháramlik:

«Te átkozott kis alvó mit mosolygsz?!» kiáltja csaknem magánkívül a gyermek-szoba küszöbén.

Ez az átokszerű kitörés csupán az indulat fokmérőjének a végletekig való felszökkenését jelzi, de semmiképpen sem jelent igazi átkot. Melinda azonban annak veszi és «sikoltva felugrik»:

«Ember, tudod te mit mondtál fiadnak
most? Átkozott. ⟨merően néz maga elé:⟩
Atya-átok egy anyáért!»

A DADAISTA VILÁGNÉZET

Mulatságos bolhacirkusz az egész világtörténet korunk monumentális és heroikus erőfeszítésekben háborgó sorstragédiája mellett. Az evolúció összekuszált és szétkevert sodrának hullámzó örvényeiben hányódik minden: az egyéni és tömegsors, a múlt bukott formáinak töredékei, a szerteszét feszülő romboló és építő erők, a jelenben lüktető napok véres tétovasága és a jövendő alaktalan ködképei. Egy halódó és egy vajúdó világ összetalálkozásának és mindenütt kirobbanó egybecsapásának roppant emóciói őrölnek mindent, mozgatják a szemberohanó erőket és foszlatják úttalanná a horizontot vesztett életet. A harc és küzdelem látszólag az elvi eszmék céljaiban folyik, pedig sokkal nagyobb erővel lendíti azt a tömegeknek a tudat felszínére igyekvő ösztönös életkereső energiája. Ez az energia titkos törvényekkel árad és apad, mert a lanyhulást fokozza az áradás és áradásra izgat a lanyhulás.

Mulatságos bolhacirkusz az egész világtörténet korunkhoz és csak magukat naggyá mímelő tehetetlen törpe lelkek hazudják éveinket törpe időknek. Nem látják időkből kiesettségüket és csak azt érzik, hogy kis játékos formáikat, amelyekkel hamis életszintézist játszanak, úgy szétomlasztja ennek a hatalmas kornak eleven életvalósága, mint a gyerek homokból gyúrt formáit. Nem tudják, hogy ennek a kornak monumentális és heroikus nagysága éppen a végsőkre feloldott formátlanságban rejlik és ez a formátlanság a belőle sarjadt formakereséssel a milliók tragédiáját mozgatja. Önmaguktól felmagasztalt «teremtő» egyének tragédiája ma is bolhajáték, a monumentalitás a tömegekben, a mérhetetlen dimenziókban van ma.

És ez a dimenzióiban, részes emberezermillióiban monumentális tragédia, mivel a formátlanság a lényege, nem jelenik meg és nem is jelenhetik meg absztrakt formában. Ha formálódni tudna, lényegét tagadná meg és nem élhetne ezerszínű ellentmondásaiban. Nem fejezheti ki rendszer és nem filozófia éveink életét, mert rendszer és filozófia valamilyen egységen épülhet csak és korunkban nincs egység. Nem fejezheti ki rendszer és filozófia, mert nem épülhet ez a kettő korunk lényegén, a paradoxián. Formátlan és anarchikus kornak nincs világnézete és nincs művészete. Hiszen ez a kettő egy kor formájának legtökéletesebb és legteljesebb megnyilvánulása: az egyik az etikai eszmekör és a dolgok közötti határozott és egyértelmű orientációnak ideologiai rendszere, a másik ennek fantázián keresztül alakuló életteljes megvalósulása. Nincsen formátlan korunknak művészete és nincsen világnézete de vannak tömegével művészeti irányai és van ezernyi világnézete, amelyek mindegyike kifejez egy részt az egész háborgó káoszából.

De hogy melyek adják az igazságot és korunk valóságát e részszemléletek, teóriák, filozófiák, életmegoldási kísérletek körül — gondoljunk csak hamarjában, ha a komolyat és komolyság nélkül valót össze is keverjük, a neochristianizmusra, gnoszticizmusra, ujkantianizmusra, relativizmusra, a demokráciára, a liberális ideológiára, nacionalizmusra, georgeizmusra, fascizmusra — azt ma nem az izmusok mellett felhozható gondolatmenetek ereje és érvek sokasága dönti el, hanem az és csakis az, hogy melyik mögött, melyik mélyén nyilvánulnak meg legszélesebb erővel az élet és a tömegek ösztönösen formát kereső győzhetetlen szándékai. Ezek az ösztönös szándékok pedig két elementáris érzésállapotban lenge-

Nyugat 1923. aug. 16.

nek: az előretörés optimizmusában és a megtorpanás lethargiájában. Csak aminek mélyén e két érzésállapot valamelyike rejtőzik, mint mozgató erő, csak az lehet ma korszerű és döntőjelentőségű, a többi általó toldozás-foldozás, gyáva áthidalás, teóriákba tévedt mellékvágány és tragikomédia. Két akarat van ma, amely döntően uralkodó: tespedt korunk hatalmas optimizmusa, a forradalmi szocializmus és a másik minden, ami ezzel a hatalmas optimizmussal szemben mozog: kultur ernyedtség, fáradt dekadencia, hittelenség, pesszimizmus. Egy alapérzés két iránya ez tulajdonképpen, a pozitívum és a negatívum, az akció és a reakció. De míg az optimizmus aktivitása egyirányú, egyenesvonalú és egyetlen, oszthatatlan tömegkívánságból táplálkozó, addig a pesszimista reakció negativ energiája többféle forrásból fakad egybe. A benne szereplő idegen, a multat regenerálni akaró tendenciák ereje csak látszólagos és csak a félbemaradt forradalmi lendületek után beálló ernyedések paszszív gyengesége engedi őket ideig-óráig újra a felszínre lökődni. A pesszimista reakció igazi többrétűségét azonban mégsem az okozza, hogy benne ellenható-, régi formát ujjáéleszteni akaró törekvések szerepelnek, hanem az, hogy két, egészen különböző okból születő ernyedtség találkozik benne. Az egyik ok az individualizmus csődje, a polgári kultúra vonagló dekadenciája, öncélú céltalansága, szeparált egyéneinek minden közös életérzésből, világnézetből, hitből való kiszakadottsága. Ez az individualizmus bukásából eredett csüggedtség és célttagadó céltalanság természetesen legerősebben és leghatározottabban azokban mutatta meg magát, akikben ez legvilágosabb öntudatra jutott. Azokban a gondolkodókban, művészekben, akik korunk szines és külsőre káprázatos kultúrájának mélyén megérezték a semminek ízét. Az ernyedtség másik oka az egyéneken túl, a néptömegekben rejlik, akiket időleges lethargiába omlasztott a forradalmi optimizmus első lendületeinek látszólagos eredménytelensége.

A tömegek kiábrándulásaihoz hozzájárultak azoknak csalódásai, akik az individualista kultúra mind határozottabban megmutatkozó csődje elől menekülve új szintézist, új élet és művészeti formát kerestek. Kísérleteik hiábavalóságának sok okozója volt. A problémát stílus és formakérdésnek látták elsősorban és nem érezték, hogy egy mindent gyökeresen megújító életérzés válthatja csak meg a sorsdöntőbe került helyzetet. Új stílusért való harcaikban a kollektivitás, az új közösség szüksége puszta elv maradt, mert amit alkottak az végső lemérésben éppen olyan önmagáért való, individualis tartalmú és formájú maradt, mint a mögöttük hagyott kultúra stílusa. Aktivizmust hirdettek és közben megalkották a kiátkozott önmagáért való művészet lehető legújabb és lehető legfantasztikusabb stílusvariációit. Elutasították a régi művészetet, mert az pusztán csak megmutat, de nem akar semmit és végeredményben ők sem tettek egyebet, mint megmutattak, új formában ugyan, de még csak nem is döntően újat. Forrongó vitalitásban és lüktetésben tartották a kiszikkadt művészetet, stílusforradalmaikkal önkéntelenül is folyton fölvetették és aktuálissá tették a művészet társadalmi vonatkozásait, éppen ellentmondásaikban korszerű művészetet teremtettek: mindezek kétségtelen nagy érdemek, igazi eredményt azonban nem tudtak felmutatni, mert végül mindig felülkerekedett bennük az individualista művészetteremtés és az egész kispolgári életszemlélet. Röviden szólva: életérzésük nem tudta utólérni előrenyargalt

ideológiájukat. Ez volt a kátyúbajutás oka. Ha nem is tudták a csőd igazi okát, érezték annak lesujtó bekövetkezését, látták, hogy a megtagadott régi művészetbálvány helyére újat nem sikerült állítani, minden fölépített szintézis lassan szétfolyt ujjaikból vagy törékennyé merevülve darabokra hullott. De mivel nem tudták csődjük okát, nem azt mondták: bennünk a hiba, mert nem lehet őszintén új, aktív szociális életérzés nélkül új formát találni, hanem azt hitték, eljutottak a teremtett dolgok végére és végső szemlélet igazságaihoz és szóltak: nincsen rend és nincsen forma.

És megszületett a dadaizmus, véres tragédiákban hánykódó korunk tragikomikus filozófiája. A tagadás filozófiája, a pesszimizmusé és a nihilizmusé. Jött, hogy rombolja, ami még rontható, jött, hogy végső pontot tegyen hirdetve az egykor oly diadalmas keresztény-feudális kultúra végső feloszlását és jött, hogy ledöntsön minden templomot, de nem hogy három nap alatt újra felépítse azokat, hanem, hogy groteszk táncban rikoltozzon a romok fölött. Jött Antikrisztusként, hogy egy nagy, egyetemes tagadásban eszméltessen önmaga végromlására egy hatalmas kultúrformát.

Ha csak arra gondolunk, hogy a dadaista mozgalom korunk hatalmas tömegmegmozdulásaihoz képest milyen szűk kis körre szorítkozott, gyorsan, epidemikus módon futott szét az új művészet és új világnézet forradalmárjai között, hogy néhány év alatt kidühöngve magát, látszólag ujra semmivé zsugorodjon, hacsak ezekre gondolunk, akkor túlzott jelentőségűnek találhatjuk a dadaizmusnak ezt a kulturahatárt mutató beállítását. Teljesen megtartja azonban ez a beállítás egész igazságát és súlyát, ha a dadaista életfilozófiát úgy tekintjük, mint végsőkig vitt, furcsa és originális megfogalmazását korunk egyik mélyen és széles erővel nyilatkozó életérzésének. A dadaista világszemlélet kifejezésben és formában különös, de nagyon korszerű paradoxon, amilyent elmúlt korok aligha produkáltak. Tömegérzés, amely azonban a lehető legegyénibb megnyilvánulásban, a tömegektől áthidalhatatlan kifejezési távolságban jelenik meg látszólag mint néhány bolond extravaganciát kereső lármája. Ebben a kifejezési paradoxiában — kollektiv érzés individuális kifejezésben — egészen egy testvér a dadaizmus azzal a két mozgalommal, amely az expresszionizmusban és a kubizmusban akart új világképet teremteni. Mindkettő mögött széles erejű tömegérzések lappangtak: az egyik a formát vesztett élet ösztönös, formátlan, tudatalatti, expanziv és szertelen lendületű érzelmi tartalmának korláttalan kiélését akarta, narkózist a szintézis helyett, a másik a formátlan élet helyére elvont logikai úton keresett új konstrukciót, szintézisilluziót a szintézis helyett. Ez a két tömegből születő vágy azonban olyan absztrakt, a tömegek számára olyan megközelíthetetlen kifejezési formában jelent meg, amely minden kollektivitásnak ellentmondva, az individualizmus frenézisét mutatta. A dadaizmusnál a helyzet tökéletesen ugyanez.

Pesszimizmust és nihilizmust fejez ki a dadaista világnézet, ha tanításait kívülről, a szociális szellem szempontjaiból, az emberiségnek organikus rendbe való összekovácsolásának követelményszerű szempontjából ítéljük meg. Pesszimizmust jelent akkor is, ha keletkezésének okaiban vizsgáljuk. Éppen ellenkező érzelmi attitűdnek, a leghevesebb optimizmusnak látszik azonban, ha belülről, a saját szempontjaiból tekinjük. Mert a dadaizmus tagadja a rendnek, az organizációnak úgy a lehetőségét,

mint a szükségességét, merev és életrontó absztrakciónak tart minden kisérletet, amely az egyes emberegyedek közötti életviszonylatokat határozott normákkal igyekszik leszögezni. Nem tagadja azonban az életet az egyén számára, hanem ellenkezőleg legnagyobb intenzitását és teljességét követeli. A dadaizmus igazában és lényegében anarchisztikus világszemlélet, az ideális anarchizmus minden elvi perspektivái nélkül. Az ideális anarchista naiv és önámító, mert azt hiszi, hogy a szabad embertípus egy további fejlődésében önként, egyéni szabadsága teljes megtartásával, minden kényszerítő külső törvény vagy belső etikai norma nélkül tökéletesebb társadalommá szerveződik. A dadaista nem ilyen értelemben anarchista, ő csak tagadó és cinikus, aki az egyén akcióteljességét követeli magának. Másra és a jövőre nem gondol. Igy gondolkodik legalább is akkor, ha nem hipokrita és nem ellentmondóbb önmagának annál, amennyire ellentmondónak egy dadaistának okvetlenül lenni illik. Mert ha hipokrita és következetlen, akkor hajlandó még minden anarchizmus ellenlábasához, a kommunizmushoz is csatlakozni.

A dadaista tehát igenli az egyéni életet, de határozottan tagadja az élet formákba köthetőségét. Nemcsak a múlt formáját tagadja, hanem tagad minden formát. Ez a formatagadás a dadaista fundamentális életszemléletéből ered. A dadaista az életet formálhatatlan, megállíthatatlan és absztrahálhatatlan kaosznak nézi, amelyet érzékeltetni legfeljebb csak egyetlen pillanatának kiragadott keresztmetszetében, annak zsufolt, ellentmondó és ellenható zürzavarában lehet. A földgömb milliárdnyi ember, állat és növényéletének szempillantásra összekapott, szimultán egymásmellé idézett mozgás és életmotivumainak felörvénylése: ez az egyetlen kép, amelyet az élet adhat. Pillanatok után pillanatokat élni, kihasználni minden életlehetőséget, lehetőleg mindent anarchikus és kaotikus ősállapotában, de annál elevenebb és spontánabb gesztusokban élni ki: ez a dadaista életelv. A dadaista a kozmikus, kaotikus életet, annak ellenszegülhetetlen sodrását érzi hatalmas egyedülvalóságnak, de ugyanakkor az egyéni élet legkorlátlanabb és legteljesebb élését akarja. Ez látszólag ellentmond egymásnak és a dadaizmus újabb paradoxonjára vezetne, mert egyszerre tételez fel kérlelhetetlen fátumot és emberi akaratot. Nem áll fenn azonban az a paradoxon vagy legalább csak egészen kis fokban. Mert a dadaista nem akar semmit tenni az élet tehetetlenül rohanó ereje ellen, nem akar egyebet, mint uszni az árral, de ficánkolni benne a lehető legelevenebb életenergiával. Hiszen éppen azért mond le eleve minden életalakítás, szociális formálás lehetőségéről, mert elfogadja az élet változtathatatlanságát. Életorganizálás életcsonkítással egyenlő, tehát inkább minél több életet, feladott szabad akarattal, de maximális életmennyiség reményével: ez következik a dadaista lelkiállapotból. Van valami belső hasonlóság a dadaizmus és a buddhizmus között. Különösen eredményes köztük az összehasonlítás, ha nem mint világképeket, hanem mint lelkiállapotokat, alapérzéseket tekintjük. «Dada a buddhizmus amerikai oldala» írja. Richard Huelsenbeck, a dadaizmus vezére és legfőbb agitátora. A buddhistát a megismerés a tökéletességbe semmisülés vágyához, cselekvésről való lemondáshoz, a legigazabb és legteljesebb passzivitáshoz viszi. A dadaista ellenben igyekszik a lehető legaktivabb lenni és a cselekvések és az élet minden, akármilyen formájának maximumát akarja. Az egyik az önmagáért

való passzivitást, a másik az önmagáért való aktivitást tűzi ki végső célul. A buddhista harmóniát és nyugalmat keres, a dadaista hasonló életérzésből elindulva, a diszharmóniát, az örök változást és nyugtalanságot. És mégis: a dadaistának minden aktivitása hazug ámítás és megtévesztő önáltatás, a passzivitásnak leplezett formája. Mert hiszen a dadaista tagadja az életnek, mint egyetemes és kollektiv megjelenésnek célját is, értelmét is. Következésképpen az egyén minden aktivitása önmagába hull vissza, önmagáért van. A dadaisták frenézisekben rángó aktivitása, programszerűen forszirozott cselekvéskeresése semmi egyéb, mint narkózis és az ernyedtség, a céltalanság passzivitásának takargatása.

Nem lehet a dadaizmus felé közeledni anélkül, hogy ne bukkannánk mindig a legnagyobb ellentmondásokra. És ez természetes is, mert a dadaizmus kéjelgés a paradoxonokban. A dadaizmus eszméltetés arra, hogy a logika és a jelenségek összefüggőnek látása semmi egyéb, mint önkényes látási kategoria, emberi illuzió, amelynek nézőpontjából minden valódi élet ellentmondások tömege. Az élet egyetlen ellentmondás és mégis oszthatatlan valóság. Az első nagy ellentmondása a dadaizmusnak ott van, hogy tagadja a szociális és kollektiv lehetőségeket, viszont hirdeti és propagálja az önmagáért való életet és önmagáért való. cselekvést Azt mondhatná valaki erre, hogy ez a két elv, ez a tagadás és ez a hirdetés következetesen egészíti ki egymást. Az ellentmondás ott rejtőzik, hogy a dadaista, miután a dada fogalmában, az élet értelmetlen, szimultáns kaoszában felismerte az élet értelmét és ennek következményeképpen mindent egyéni életkiélésnek tekint, ezt hirdeti és agitál is ennek a szemléletnek a többi emberegyed által való elfogadtatásáért. Ezzel azonban már valamit szociálissá, kollektivvé akar tenni és valami, az önmagáért való akción túleső céljának is kell lenni, ha azt akarja, hogy én vagy te is elfogadjuk az ő életlátását. A dadaista, azáltal, hogy hitetlen hitét terjeszti, közössé akar tenni egy eszmét, amely ellentmond minden közösnek.

A dada az elemeire hullott élet önfelismerése és éppen azért «nekimegy mindennek, ami előtte leszögezettnek tűnik fel», harcol minden elv, minden vallás, minden dogma ellen, hogy végül ebből a luciferi tagadásból csináljon elvet és dogmát. A dada előtt ellenszenves minden világnézet, mert az szintézis a formátlanságból, mert az határozott és biztonságot adó szisztéma a dolgok zűrzavarában. «A dada a világnézeteket átfolyatta kisujja körmén», gyűlöli az orientációt de helyette megalkotja a tagadásoknak, a negativumoknak a világnézetét. Így végeredményben a dada is fixiroz, orientál, a negativumokban is megszabja az egyén szerepét, életnormát ad, a különbség csak az, hogy mindez nem ad rendet, hanem csak sokszorozza a tünemények fejetlenségét. A dada antiszociális, minden társadalmi teremtés ellensége, egyetlen formája a destrukció. Nem immorális, hanem csak amorális és ezért hatóereje szociális szempontból csak annyi, amennyi minden negativumnak. A dada a legkényelmesebb lelkiállapot, a legfelelőtlenebb álláspont, amely minden fölött olcsó fölényeskedésre kapatja magát: «dada a földkerekség moráljai fölött a táncoló szellem.»

A dadaisták maguk is erősen érzik, hogy ha ők bármit apodiktikusan leszögeznek, az ellene van a dada lényegének, amely minden megállapíthatót megsemmisít. A dadaista éppen ezért kijelentéseiben sohasem

lehet következetes és amint a dada lényege a paradoxon, a dadaista kijelentéseinek is mindig ellentmondásokban kell maradnia. A dadaista csak úgy maradhat — nem is a dada elvében — hanem a dada lelki-állapotában következetes, ha következetlen. Ez a megállapítás nem játék a szavakkal, hanem a legkomolyabb igazság. A dadaista ezért mindig igyekszik egyik szavával agyonütni a másikat, hirtelen változtatni hangnemeket, a komolyat a komikussal szétszedhetetlenül összekeverni. Az ellentmondásokat érzelmileg is hajszolja és nagyon kedveli a cinikus fordulatokat «a dada a békét és háborút tógájában tartja, de a cherry brandy flip mellé határozza el magát.» Mindezekhez az ellentmondó és cinikus fordulatokhoz hozzájárul a dadaista módszer, amely az eszmék és művészi ideálok destruálására és lejáratására elsősorban a nevetségest, a fejtetőre állított paródiákat és a legképtelenebb szatírát használja fel. Ez a módszer okozza azután, hogy a dadaizmust kevés kivétellel senki sem érti, agitátorait roszshiszemű csalóknak vagy csörgősapkás bolondoknak tartja.

Nem a dadaisták, hanem a szociális fejlődés szempontjából éppen ez a szerencse, a dadaista módszernek ez a túlhajtott elhibázottsága, amely az embereket elriasztotta ettől a luciferi vallástól. Mert igaz ugyan, hogy az a tagadás és pesszimizmus, amelynek egy groteszk és paradox kifejeződését a dadaizmus jelentette, anélkül is megvolt és megvan, mint a tömegek csalódottsága és fáradtsága, mégis nagyon jó, ha azok nem válnak öntudatossá. A tudatossá vált életelv absztrakció lesz, amelybe túlon-túl sokáig kapaszkodhatnak és ezzel elöntheti a reakció a világot, míg így a tömegekben tudatalatt maradva csak gyengítheti ellen mozgó erejével a folyton szélesedő és hatalmasodó optimista életérzést.

A dadaizmus jött és megtette a magáét és eltűnt, mert «olyan, mint a tiszavirág és mégis vannak testvérei a Nilus-völgy halhatatlan kolosszusai között». Ősrégi, mert az örök tagadás szelleme dolgozik benne, a tagadásé, amely szükséges mozgató része az igenlő evolúciónak. Jött és ment, hogy még a romokat is porrá omlassza, hogy végsőkig bukottságokra eszméltessen, utat tisztítson és ellentétében egyetlen útnak hagyjon és mutasson lehetőséget. Ez a dadaizmus érdeme, tanulsága és perspektivája.

HEVESY IVÁN

A MŰVÉSZET AGONIÁJA

Az evolució igazságait és a fejlődés egyes szakaszainak teljes jelentőségét csak bizonyos perspektivikus időtávolság tudja tökéletesen megértetni. A múlt évtizedek művészi törekvései is egészen más képet mutattak, más tendenciát árultak el, mint amilyeneknek már a mai távolságból látjuk őket. Mikor a XIX. század végén meglátszott, hogy a naturalista-impresszszionista életszemlélet és az azt kifejező művészet megállott, elapadt, meddővé vált és semmi reményt nem adott már a továbbhaladás lehetőségére, a felbukkanó új művészeti törekvések mindnyájan azzal a igérettel jöttek, hogy az impresszionizmusban elemekre hullott látásmód és formák helyére gyökeresen új, szintetikus látást és formát hoznak. A futurizmus, kubizmus és expresszionizmus harcosai, megtévesztve az akkor még lényegi ellentétnek látszó stilusbeli különbségek által, mind a letünt művészet antagonistáinak hitték magukat és avval áltatták hiúságukat, hogy új művészetet teremtettek a régi romjain.

Mindenesetre gyanus volt már akkor, hogy az új művészet három arccal jelentkezik és egyetlen egyetemes szintézis helyett három, elvben és gyakorlatban is merőben különböző új formamegoldással kisérletezik. A futurizmus az egymásután rohanó pillanatok szimultán tartalmában és a folyton változó, fix formát nem öltő mozgásban látja az élet és a művészet lényegét, a kubizmus a világ tiszta tagolásában, a térérzet metafizikus felépitettségében, az expresszionizmus pedig a belülről formátlanul és elemezhetetlenül kivetülő szuggesztiv érzésben. A művészet e háromágúságának külső okai csak később mutatkoztak meg. Akkor, amikor már látszott eredménytelenségük is, vagy legalább is az, hogy a három közül egyik sem tudott univerzális erejüvé emelkedni és megoldani a művészet egyre érezhetőbb válságát. Két dolog tűnt ki lassanként. Az egyik, hogy a futurizmus, kubizmus és az expresszionizmus, már csak a maguk elé tűzött célok partikuláris volta miatt is, semmi egyebek, mint elágazó, tapogatózó kísérletek új művészet felé. Átmeneti próbálkozások, amelyek egy nagy, habár negativ eredményt, mindenesetre hoztak: bátran és következetesen kitapogatták a művészi lehetőségek határait formai, tehnikai és tartalmi tekintetben egyaránt. A másik, ami mindinkább kivilágosult, hogy ezek a művészeti kisérletek még sokkal inkább a múlthoz, a múlt kiégett művészetéhez tartoznak, mint a jövőhöz. A régi művészet tendenciáinak továbbfejlődései, betetőzései három irányban, mindegyikben ad absurdum. A multtól való nagy különbség, a nagy forradalmiság, amellyel felléptek, látszólagosak voltak. Inkább stiláris szélsőségek és különösségek, mint lényegbeliek.

Mindezeken túl azonban alapvető közösségük van ezeknek az új irányoknak a régi művészettel. A művészet célját ezek is önmagában a művészetben keresik. Nincs etikus tendenciájuk és főfeladatuknak ők is a valóság reprodukálását tartják, akár szubjektiv, akár objektiv valóságra, kevésbbé vagy többé relativre gondolunk. Túl mentek mindannyian a naturalizmuson annyiban, hogy nem a valóság érzéki külsejét reprodukálják, hanem azt, ami szerintük szubjektiv vagy objektiv értelemben a valóság lényege. Hogy egy egyéni esetleges érzést konstatál-e a kép vagy egy optikai víziót, az végeredményben egyre megy: csak konstatál. Ez a lényeges közösség úgy a naturalizmusban, mint az új izmusokban. A művészetnek csak egyik követelményét teljesitik: az esztétikait. Kife-

Nyugat 1921 okt. 16.

jezést ad, de a kifejezésből hiányzik az etikai, tehát a kollektiv hatóerő. A futurizmus, kubizmus és expresszionizmus éppúgy az individualizmus művészetéhez és a l'art pour l'art iskolához tartozik, mint az egész tizenkilencedik századi művészet. Talán még inkább.

Különösen érvényes mindez az expresszionizmusra. Az expresszionizmusban kulminál az individualizmus minden szenvelgése és minden felelőtlensége. A legantiszociálisabb és legdekadensebb művészeti iskola, amely valaha virágzott. Az impresszionizmus fő hibái teljesedtek ki benne: passzivitás és esetlegesség. Egy expresszionista kép: egy pillanat ellenőrizhetetlenül szeszélyes tartalma ellenőrizhetetlen kifejezési formában. Mert az expresszionizmus esztétikailag is tökéletlen és formátlan. Szélső ponton nyilvánul meg benne az a relativitás, ami a művészetnek általában örök jellemvonása volt és marad, mert a művészet, mint formába alakítás, mint kifejezés, tisztán fantáziabeli, esztétikai ténykedés, amely nem mérhető és nem ellenőrizhető abszolút normákkal, mint az etikai és logikai megnyilvánulások. A művészetnek ez a relativitása százszorosan megvan az expresszionizmusban. Mert az expresszionizmus tartalmában individuális és esetleges, de formájában szintén: önkényes és telve van anarchikus szabadossággal. Az expresszionizmus művészetében hangsúlyozottan és aláhúzottan kell megállapítani a művészet örök tökéletlenségét: a *többértelműséget* vagy pontosabban — mert az értelem szó félremagyarázható — a művészetnek, különösen pedig az expresszionizmusnak *sok jelentése van*. Minden korban, minden egyénnek mást mond, mást jelent, mindenkire más hatással van.

Az expresszionizmus tehát nemcsak etikailag, hanem esztétikailag is tökéletlen. Bukásának fő oka mégis a benne teljesen diadalmaskodó passziv individualizmus vagy jobban mondva egyénieskedés. El fog tűnni azzal a társadalommal együtt, amely ebben élte ki magát. Szélesebb körben eddig sem tudott érvényesülni, elért sikere főként dekorativségében és szuggesztivitásában rejlik: ezért hódította meg a könyvtáblákat és a plakátokat és ezen tulajdonságai révén lehet egyik hasznos komponense a jövő megujhodó művészetének is.

A kubizmus még ennyi sikerrel sem dicsekedik. Az expresszionizmus legalább egy folyton nehezedő és gazdagodó törekvéssel próbált előre haladni és éppen önkényessége révén valami határtalanságot és fejlődésképességet szuggerált. De a kubizmus kezdettől fogva szűk téren mozgott, széles kiterjedés helyett egyre kínosabb vajudással zsúgorodott, mint a farkába harapó kígyó. Az anyagi valóságból absztrakt téri szemléletet igyekezett kiemelni, hogy abban megmutassa a világ lényegét. Hogy ezt elérje, folytonos absztrahálás közben egészen levetette magáról az anyagi világot, nemcsak a naturális formákat, hanem a matériát is. Végül kifogyván a további absztrahálás lehetőségeiből, visszahajolt oda, ahonnan elindult, mint ezt Archipenko kubizmusa, szoborfestészete mutatja: a teret valódi fizikai térrel, az anyagot valódi, materiális anyaggal fejezi ki. Egyelőre még ebben is feleúton áll és azért a következetlenség minden komikumát mutatja: a legszellemibb absztrakció van összekeveredve érdekes munkáin a legdurvább naturalizmussal.

A kubizmus és az expresszionizmus szervesen nőttek ki az impresszionizmusból. A kubizmus Cézanne és Derain, az expresszionizmus

pedig Van Gogh, Gauguin, Seurat és mások munkáin keresztül. A futuristák még ilyen áthidaló ősökkel sem dicsekedhetnek, kivéve az egyetlen Severinit, aki munkáinak egy jó részével a pointillizmust fejlesztette tovább, a szinpettyek vibrációját mozgás-szuggerálásra használva fel. A futurizmus a legtradiciótlanabb a három kereső irány közül és azért a leganarchikusabb is. Tiszta anarchizmus a világnézet és szellem, amelyből fakadt: az élet formátlan és csak pillanatnyi keresztmetszeteit tudjuk konstatálni. Az élet csak addig szép és érdemes, amíg mozgás, harc és változás. A futurista művészet csak két feladatot ismer. Az egyik: megragadni a változást egy pillanatában, a másik: megmutatni az élet változatos tartalmát egyidejüleg egy pillanatra. A futurizmus sem rendet sem érzést nem akar szuggerálni és azért nem absztrahál. Eszközeiben impresszionisztikus és naturalisztikus. Akárhogyan is analizálja és rakja össze ujból a világot, mindig nyers valóságelemekre van szüksége. Azért igyekszik mindig érzéki és materiális, erősen imitativ elemekkel dolgozni. A futurizmus ezt legjobban a plasztikában és a zenében tudja megvalósítani, mert a piktura sikszerüségében, a költészet pedig gondolati szimbolumaiban elkerülhetetlenné teszi az absztrakciókat. A plasztikában ellenben, és épp úgy a zenében teljesen anyagszerű érzéki elemek állanak rendelkezésére. Boccioni szobraiban a legkülönfélébb anyagokat használja fel a megszokott szobrászati anyagoktól kezdve egész a női hajig. A futurista zene, a bruitizmus, verisztikus zörejekkel dolgozik, hogy az életet — nem az érzéseket! — szimultán egymásmellé rakással reprodukálja illetve illuzióját keltse. Párisban, a háború alatt, előadtak egy nagyobb szabású bruitista zeneművet: «Világváros ébredése.» A zenekarban összesúrolt és összeütött konyhaedényeken, kövekkel teli ládában forgatott kocsikeréken, villamoscsengőn és automobilszirénákon kívül néhány irógép is játszott.

A futurizmus, hasonlóan a másik két izmushoz, nem új erőt jelent, hanem dekadenciát. Egy kifáradt, hanyatló erejü kultura akar erőt, energiát és korláttalan aktivitást injekciózni magába. A nagy handabandázás és ordítozás csak gyöngeséget leplez. Ennek a dekadens fáradtságnak éppen a futuristák a fő képviselői. Egész propagandájuk önáltatás. Vitustáncot járnak, hogy bebizonyítsák önmaguknak, hogy izmaik egészségesek. Nincs hitük és nem tudnak új formát találni a társadalom életének, hogy a megtalált formának biztos részeivé válhassanak maguk is. A technikai kulturába, a civilizációba vetik minden reményüket. Annak, a «gyorsaság és higiénia csodájának» továbbfejlesztése az egyedüli életcél. Hogy ez csak egy megtalált szociális statikával lehetséges, arra nem gondolnak. Nem érzik, hogy az expresszvonat, repülőgép, drótnélküli távíró mind egy társadalmi rend produktuma és nem vadon terem, mint a virág. Termést akarnak, de nem törődnek a teremtő talajjal. Megfeledkeznek erről anarchikus szabadságvágyukban. A futuristák aktivitása nem az alkotó munkás aktivitása, hanem a tornászé, aki energiát fejt ki, hogy izmaiban gyönyörködjék és hogy jól érezze magát. A dekadencia mindig hedonizmussal társul. A futuristáknak a művészet sohasem volt több szellemi futballozásnál. De eddig legalább vad erőt imitáltak. Most már kezdenek finomkodni is. Úgy látszik végét járják. Eddig műlovarok voltak, imponálóak is voltak egy kicsit merész halálugrásaikkal, most már a bohóc szerepét se restellik. Bejöttek a lármás és eleven utcáról, az unatkozó

smokkok szalonjaiba. Új kreációjuk van: a taktilizmus, a tapintás művészete. Marinetti, a fővezér «találta ki». Ez is rájuk jellemző: máról holnapra csak úgy kitalálnak egy új művészetet. A taktilizmust, hogy egy új gurmandériára tanítsák a szenvedő emberiséget, amelynek csak ez hiányzott. Raffináltságukban túltesznek Brillat-Savarinen, elmésségükben a francia bohózatírókon. Marinetti, a főtaktilista, különböző kategóriákba osztályozza a tapintási érzeteket, «a taktilikus értékeket». Nagyon bizonyos, absztrakt és hideg például a staniolpapir, «biztos, rábeszélő, gondolkodó tapintást» reprezentál a síma selyem, «ingerlő, langyos, nosztalgikus» a bársony vagy a gyapjú, «invitáló, meleg, akaratos» az eponge-kelme, «erőteljes, meleg, emberi» a kutyabőr vagy az emberi haj, «meleg, érzéki, gyöngéd» a barack pihéje vagy a plüss, de a drótkefe, szivacs és a reszelő is. E taktilikus értékek gondosan kiszámított kombinációinak figyelembevételével vannak megtervezve a taktilikus párnák, ágyak, ingek, taktilikus szobák és utcák és a taktilikus színházak, ahol a nézők, illetve a tapintók kezei alatt különböző tapintási érzetet kiváltó anyagokkal borított szalag vonul és váltja ki a «taktilikus harmóniákat». Marinetti összeállított azonkívül «absztrakt vagy szuggesztiv taktilikus táblákat», amelyeken a kéz színezett vonalak irányát követi és érzékeli a bizonyos programm szerint egymásután applikált taktilikus értékeket. Egy ilyen kézi utazás címe: Szudán — Páris. «Szudán nevezetű részén durva, buja, csiszolatlan, szúrós, égető taktilikus értékeket tartalmaz ⟨szivacsos szövet, szivacs, üvegpapir, gyapju, kefe, drótkefe⟩. Tenger nevezetű részén sikamlós, metallikus, friss taktilikus értékeket ⟨staniolpapir⟩, a Páris címzésűn pedig erőteljes, igen finom, simogató, egyszerre meleg és hideg taktilikus értékeket ⟨selyem, bársonyok, tollak, rojtok⟩».

Marinetti nagy jövőt jósol taktilizmusának: «a szellemi közlekedést is elő fogja segíteni emberi lények között a külső bőrön keresztül.» A taktilizmus már egyedüli reménye, mert ugyanebben a kiáltványában egészen lemondóan és kiábrándultan nyilatkozik a szobrászatról és a festészetről, mint amikkel már nincs mit kezdeni.

Ha nem törődünk Marinetti véletlen elszólásaival, mint amilyen az, hogy a taktilikus táblák a «butító sakkjátékot» vannak hivatva pótolni és komolyabban vesszük ezt az új, hedonisztikus társasjátékot, mint maga Marinetti, akkor sem sülhet ki az egészből egyéb, mint a tapintási expresszionizmus, amely formátlanságban, megbízhatatlanságban és többértelműségben túl tenne a pikturális vagy plasztikai expresszionizmuson is. De a futuristák legalább, amikor ilyen játékot űznek a művészetből, nem szenvelgik a társadalmon fölülálló alkotót, a szuverén teremtő művészt, amint teszik ezt azoknak az új izmusoknak a hívei, akik a csődbe jutott expresszionizmus és kubizmus romjain folytatják meddő kísérleteiket.

Ezek között az új próbálkozások között talán a legnaivabb és legmeddőbb az, amelyik «képarchitektura» alakítását tűzte ki céljául. Ez a képarchitektura lényegében a modern expresszionizmusnak és az ősi ornamentikának új formája. Bár művelői mindkét jelző — expresszionisztikus és ornamentális — ellen kézzel-lábbal kapálódznak. A képarchitektura fehér-fekete vagy különböző homogénül színezett primitiv, geometrikus formáknak egymásmellé építése tiszta síkszerű stílusban. A képarchitektura nem utánoz valóságot, anyaggal, térrel nem törődik, szubjektiv érzésálla-

potot nem akar tolmácsolni. Célja létrehozni harmonikus színeket és statikus formakompoziciót. Ez lényegileg azonossá teszi az ornamentikával. Tulajdonképpen szabad, felbontott ornamentika, amelyben nincs kötött ritmus és nincs szimmetrikus tagoltság. De míg az ornamentika lassú és kollektiv forrású művészet, a képarchitektura anarchikus és semmi egyéb, mint véletlen, egyéni szeszélyeknek formai megjelenítése. Hívei azt mondják nagy naivul: a képarchitektura még az asszociativ, pszichológiai hatást is kiküszöböli és csak a puszta formákkal és színekkel dolgozik. Mintha bizony asszociációs hatás nélkül bármi is volna a világon, különösen művészet! A forma és szín, ha nincs is ábrázolt tárgyhoz kötve, mindig hordoz magával mély és ősi asszociációkat. A sárga és a vörös, a nap, a tűz és vér révén meleg, aktív és ingerlő hatást rejtenek magukba. A zöld és a kék a növényzettel, az égbolttal, a vízzel való összekötöttségük útján hideg, nyugodt, végtelen és misztikus asszociációkat ébresztenek. Éppúgy a formák: a vízszintes a biztonságot, függélyes a felfelé törést, ferde a bizonytalanságot. Oldalán nyugvó háromszög az egyensúlyt, csúcsán álló a nyugtalan bizonytalanságot, egy kör a végtelenséget és a zártságot. Ezek a primitiv asszociációk adnak pszichikai tartalmat minden expresszionisztikus és dekorativ művészetnek s így a képarchitekturának is. A képarchitektura még közelebb áll az ornamentikához, mint az expresszionizmushoz. Mert a képarchitektura világos és egyszerű elemekre bontja az expresszionisztikus komplexumot. A képarchitektura leegyszerűsített expresszionizmus. Mutatja is annak minden lényeges jellemvonását. Előnyét: hogy szuggesztiv és hátrányait: passziv, individuális, anarchikus és sokértelmű.

Miért kell a képarchitektura művelőinek ilyent állítani, hogy ők a pszichikai hatást is kiküszöbölték a képből? Ami, ha igaz volna, de szerencséjükre nem igaz, az utolsó gyékényt húzná ki alóluk. Azért mert így, anarchista szabadságpózolásukban, még jobban szenveleghetik a szuverén, szabadon alakító és teremtő művészt. A legegyszerűbb, ősösztönös életfunkciót: a *játékot* nézik a legmagasabb rendű művészi megnyilatkozásnak. Az önmagáért való játékot szuverén teremtésnek. Moholy Nagy László Berlinben vagy Bortnyik Sándor Bécsben csakugyan szuverénül alkot és teremt, úgyszólván semmiből éppenúgy, mint a tetováló ujzeelandi maori, a nyam-nyam néger Afrikában, az unatkozó pásztor az alföldön vagy leginkább, mint a homokkal, kavicsokkal vagy pláne színes papírdarabokkal játszó iskolás gyerek. Hogy Nagy László és Bortnyik valamivel komplikáltabban játszanak, ha kevésbbé spontánul is, mint a felsoroltak, azt csak raffináltabb és rutinirozottabb szín- és formaérzéküknek köszönhetik.

Amint a futurizmus is imitativ vagy hedonisztikus játékká züllött, úgy vált moráltalan és önmagáért való játékká az expresszionizmus is a képarchitekturában, amelynek «alkotói» amellett nem átallják műveiket kollektiv megnyilvánulásoknak hazudni. Ez a játékos műgyerekeskedés nem elszigetelt és véletlen jelenség: a kultura szenilitásának a jele. Amint az ember is elöregedve, újra gyerekes vonásokat mutat, úgy a kultura is. Abban is megvan az analógia, hogy ez a szenilis gyerekség, ellentétben a primitiv, valódi gyermekséggel, visszatetsző és ellenszenves, még csak kedvesség sincs benne. A taktilizmus, képarchitektura és az összes többi

vak és kétségbeesett kisérlet a paralitikus tüneteket képviselik a művészet agoniájában.

Az előző kisérlet, az expresszionizmus és a kubizmus, legalább tiszta és következetes elméletekkel igyekeztek alátámasztani és tovább fejleszteni alkotásaikat. De örököseikben dühöng az ellentmondás és a tanáestalan zagyvaság. Például ugyanazok, akik képarchitekturát csinálnak, tehát a lehető legabsztraktabb — azaz a valóságtól legelvonatkoztatottabb — művészetet, ugyanazok művelik a merzizmust, melynek törekvése a legdurvább, legkézzelfoghatóbb módon valóságot adni és csak abban hasonlít a képarchitekturához, hogy a valóságot a valóság önkényes kombinációja révén akarja megmutatni. A valóságnak nem az illuzióját akarják kelteni, amint ezt a naturalisták tették, hanem a valóságot fizikai valóságból állítani újra elő. Ezért a képre, illetve a síktáblára vagy vászonra valóságos tárgyakat ragasztanak vagy erősítenek föl. De ez a «kép» csak elemeiben ad valóságot, mert ezeknek az elemeknek a csoportosítása minden imitativ szándék nélkül, önkényesen történik. Mig a képarchitektura makacsúl ragaszkodik a síkhoz, azt az elvet tüzve maga elé, hogy «síkon síkkal» mert minden egyéb csalás, ez a másik törekvés, szintén hogy a «csalásokat» kikerülje, ezt az elvet követi: «térben csak térbeli testet.» Az egyik elvont síkokkal «teremt», a másik kézzelfogható tárgyakkal. És így ez a másik nem is piktura, hanem plasztika. «A kép értéke reliefszerű lesz, de itt nem a reliefen, mint műformán, hanem a használt anyag kémiai és fizikai testiségén van a hangsúly. A kép többé nem illuzorikus, hanem minden porcikájában realis valóság» mondja ezeknek az új kisérleteknek egyik elméleti és gyakorlati híve.

Tegyük túl magunkat azon a furcsaságon, hogy itt két gyökerében ellentétes stilusú művészetet találtak ki és művelnek ugyanazok az emberek. Egy absztrakt síkszerű pikturát és egy «minden porcikájában reális valóságú» plasztikát. Ez utóbbinak paradoxonjai is elegendők arra, hogy megdöbbenve lássuk azt a szellemi zürzavart és az ellentmondásoknak azt a komikus kátyúját, amelybe a művészet jutott. A plasztikus kép elve: kémiai és fizikai anyagiságú elemekkel dolgozni, hogy a valóságot valósággal mutassuk meg. Az elemek megjelenítésében tehát kiküszöböli az esztétikai ténykedést, a művész kifejező képességét, amellyel az a materialis tárgynak illuzióját adja maga a tárgy helyett. A művészi ténykedés fordítottját követeli: nem szabad a fogkefe képzetét kelteni «illuzionisztikus csalással» a képen, hanem magát a fogkefét kell a képbe bele applikálni, majd helyt áll az ott önmagáért, mint «minden porcikájában realis valóság.» A valóság beszéljen önmagáért! Olyan ez, mintha a naturalista festő, hogy a naturalizmus imitativ művészietlenségéhez következetes maradjon, azt mondaná: minek fessek én virágcsokrot vagy tehenet? Nézd meg helyettük magát a virágcsokrot és a tehenet, hisz azok szebbek, mint a képen, mert nem festékből vannak és hűbbek, mert kémiai és fizikai valóságok, nem pedig csalások a síkon. De ha egy naturalista piktor ezt gondolná, akkor bizonyára letenné az ecsetet és nem festene többet. Nem úgy azonban a merzisták! Ők azt mondják, hogy a valóságból új valóságot teremtenek. Csoportosítanak, kombinálnak, tömörítenek, mert ki akarnak fejezni valamit, ami nincs. A valóságelemeket nem valóságos relációkba hozzák. Absztrakt relációkat állítanak fel a matériák között, mert ki akarnak fejezni valamit.

Utóléri őket, ami elől menekültek. Csalnak! Kénytelenek vele, hiszen a művészet kitéphetetlen gyökere a «csalás»: az érzékelt képnek szellemi képpé formálása és ennek kifejezése, azaz illuziókeltése. Kénytelenek vele, mert hiszen ha nem változtatnák meg a materiális elemek realis összefüggését, akkor fölöslegesekké válnának ők maguk a «művészek». A valóság úgy, ahogy van: egy ház, egy rakás kő, egy ember vagy egy szemétdomb beszélne önmagáért. Ezek a relief-festők így belepottyantak a legbutább paradoxonba, amit el lehet képzelni. Megölték a művészetet az alkotás egyik felében, az elemek megjelenítésében, de kénytelenek voltak megkegyelmezni a művészetnek a másik oldalon: az elemek vonatkozásba hozásában, hogy művészek maradhassanak.

A művészetnek ilyen elszellemtelenítésére és elanyagiasítására való törekvés nem néhány bolondnak a mániája csupán, hanem jellemző kortünet. Mutatja ezt az is, hogy egyszerre, egymástól függetlenül, több irányból bukkantak fel ezek a törekvések: a futuristák mindig hajlamot mutattak rá, a képarchitektura és a merzismus az expresszionizmus kimerüléséből fakadtak és ehhez a valóság-relief-pikturához hajolt lassan a kubizmus is, Picassón és Archipenkón keresztül.

Ma, a XX. század harmadik évtizedének elején, kettős csalódás és kiábrándulás keletkezett a művészettel szemben. A naturalizmus és az impresszionizmus megbuktak, mint művészi formák és művészi lehetőségek, mert megbuktak, mint világszemlélet. A bukás, amely a naturalizmusra, mint kifejezési módszerre vonatkozik, nem lenne olyan reménytelen, ha nem volnának olyan mély forrásai. Az a szellem, aminek a naturalista-impresszionizmus adekvát kifejezési formája volt, az individualizmus szelleme. Ez az, ami menthetetlenül megbukott, mert hiszen ez csak egy hitében, moráljában, világnézetében, szellemi és társadalmi strukturájában részekre bomlott kultura szelleme volt. Művészete kevesek számára szólt, problémái kevesek problémái voltak, amelyek már most, egy új kollektiv szellem derengése alatt is, minden őszinte ember előtt érdektelenné és unalmassá váltak. Az élettől, a tömegek életétől elszigetelt emberek lelki pepecselései kínosan ujjá variált formákban, unalmas epigonismétlések, vagy rosszhiszemű, pénztkereső mobszórakoztatás: ebből áll ma a művészet, a régi, leromlott művészet utolsó csökevénye. A naturalizmus, éppen mert csak eszköze és forrása egy bukott világnak, minden reményt elveszített a továbbhaladásra vagy az újjászületésre. Viszont az új törekvések, amelyek a naturalizmus bukása óta akartak új művészetet adni, tökéletes, vigasztalan csődbe jutottak. Pedig hogy nem véletlen tévelygés volt eredménytelenségük oka, hanem mert új kollektiv szellem helyett csak a régi individualista-anarchista szellem frenézise dolgozott bennük, arra bizonyság az is, hogy alaposan végigtapogatva minden lehetőséget, végül a művészet lényegét akarják megölni. Az igaz új művészet, a jövő művészetének útját pedig már megvilágították egy-egy pillanatra a lefolyt tömegmozgalmak. De mert a probléma egyszerű, mint Kolumbusz tojása, nagyon kevesen látták meg és még kevesebben mertek rálépni bátor pionirokul.

Maradt azonban a kettős kiábrándulás. A régi művészet elsekélyesedett és kiszikkadt, az új kisérletek bolond táncban önmaguk körül forognak. Az utak pedig látszólag elfogytak, a célok eltüntek, mindenütt tanácstalan,

fáradt zürzavar. És már jöttek emberek: cinikusak, bátrak, vagy bolondok és levonták a siralmas helyzet konzekvenciáit. Tehetetlenek vagyunk, elvesztettük a világ értelmét: érezték szívük mélyén. Tehát a világnak nincs értelme — harsogta szájuk. Nem látunk rendet, formát, célt és morált: tehát nincs rend, forma, cél és morál — vonták le a következtetést. Nem tudják szétoszlatni a kaotikus ködöt, amely a válságba jutott árja kulturát oly sűrűn befogta és azért szentesíteni akarják a kaoszt, mint az élet egyetlen, igaz és örök formáját. Megszületett a dadaizmus, agonizáló korunk negativ filozofiája és világszemlélete. Természetesen ez a filozofia sem következetes, hisz a kaosz filozofiája. Mert elismeri ugyan, hogy a kaoszhoz tartozik az is, hogy legyenek, akik hisznek a formában, életvagy művészetformában, a dadaizmushoz tartozik az is, aki nem dadaista, mégis agitálnak és hódítani akarnak a dadaizmus számára. És amint nihilisták az élettel szemben, mint, amely formát vehet föl, éppolyan nihilisták a művészettel szemben is. Mégis csinálnak művészetet, amellyel csak azt akarják propagálni, hogy a művészetnek, az élethez hasonlóan nincs értelme. Egészen következetesen csak azok a dadaisták gondolkoznak, akik azt mondják: a hedonizmus az egyetlen helyes életfelfogás és minden formára való törekvés, éppen e törekvés kilátástalanságainál fogva, csak boldogtalanság forrása és akadálya az egyéni élet minél örömösebb, minél intenzivebb kiélésének. Ezzel az anarchista-nihilizmussal szemben viszont igen képtelen és komikus kívánság, hogy ennek a hedonisztikus életkiélésnek a megvalósítását a kommunizmustól ⟨!⟩ várják. A kommunizmustól, amelynek leginkább sorsdöntő kivánalma, hogy az életet szigorú, zárt rendbe tudja szervezni. A dadaisták tehát ellenlábasaiktól várják céljaik megvalósítását.

A dadaisták nemcsak egymással szemben ellentmondóak és következetlenek, hanem önmagukban is. És ez hozzájuk tartozik s ők akkor logikusak, ha következetlenek. Ha ők egy fix ponton megállanának, akkor egész tagadásuk felborulna. Egy dologban mégis mind megegyeznek: a hedonizmusban. Ez is mutatja, hogy a dadaizmus egy végső, utolsó stádiumát élő dekadenciának a tünete. Tetőponton van meg benne a dekadenciának két fő jellemvonása: hit hiányában puszta negativumokban való kimerülés, amely csak egy pozitivumot hagy s ez a második jellemvonás: az érzéki örömök egyedülvaló célúl tüzését. A dadaizmus befejező tünet: egy kulturdekadenciának utolsó fázisa. Nem hagy már semmi kétséget. Olyan penetráns hullaszagot áraszt, amelytől elfúl a feltámadás minden kis reménye. A dadaizmus egy groteszk sírkő, amely alatt egy kimúlt és föloszlott kultura teteme hever.

Nyugodjék békében!

HEVESY IVÁN

A leány teljesen nyugodt. Egyenes fővel megy s siránkozó apját, aki nyomon követi, nem ingerli, de nem is nyugtatja meg. Az apa egy ideig félőrülten futkos a rendőrség folyosóin. Végül felszólítják: — menjen szépen haza, a kisasszonyt nem engedik el, mert a kisasszony kijelentette, hogy tudja mit cselekedett, nem áldozata senkinek és öntudatosan vállalja tettének következményeit.

Mozog a föld.

AZ ÚJ MŰVÉSZET VARGABETŰJE

Irta HEVESY IVÁN (Budapest)

Lassú cammogás a világtörténelem menete ahhoz a gyors iramhoz, hatalmas tempóhoz képest, amellyel ma viszi előre a dolgokat az evolució. A közgazdaság, a politika, tudomány és művészet új és új gondolatai egy-két év alatt elavultak, hogy új gondolatoknak, kisérleteknek adják át helyüket. A változásoknak ez a sebessége talán legszembetűnőbb a képzőművészetben. A történeti korok művészi stíluskorszakai évszázadokig tartottak, de mindenesetre évtízedek kellettek ahhoz, hogy valamely művészi tendencián belül csupán árnyalati stílusváltozások mutatkozzanak. És mit látunk ezzel szemben az új művészet alakulásában? Azt, hogy két évtized alatt multtá lettek azok a festői és szobrászi stílusmegoldások, amelyek felbukkanásukkor nem új árnyalatot, hanem a megelőzőtől döntően elütő kifejezési formákat hoztak.

A festészet és szobrászat sokat emlegetett új izmusairól, a futurizmus, expresszionizmus, kubizmus és konstruktivizmusról van szó. 1905 körül jelentkeztek, kiteljesedésük csak a háború után következett be és ma már, két és fél évtized multán, úgy tekinthetünk vissza rájuk, mint kisérletekre, eredményekre, amelyek a multé, a művészettörténelemé.

Az 1905-ös esztendő nemcsak ezeknek a forradalmi művészeteknek jelzi kezdetét, hanem a világgazdaság és világpolitika forradalmának megindulását is: az első orosz forradalom, utána közvetlenül, 1907 körül a világkapitalizmus nagy krízise, majd a balkánháborúk, a petroleumharc megindulása, a világháború, azóta pedig a világforradalom és világválság jól ismert eseményei. A gazdasági forradalomnak és a művészeti forradalomnak kezdő dátuma nem véletlenül esik egybe. A művészi forma változása mindig nyomon követi a gazdasági és társadalmi forma változását. Vagy pontosabban szólva: a kettő együtt jár.

Az új gazdasági és társadalmi mozgalmak szétbontották a polgári gazdasági és társadalmi rend épületét, az új izmusok pedig a polgári művészet, a naturalista-impresszionista művészet formarendszerét. Ez a párhuzamos fejlődési út befejezése annak a néhányszázesztendős evolueiós folyamatnak, amely a pol-

Korunk. 1931. 4. szám

gári életforma és művészi forma kialakulását jelenti. Különkülön nagyon jól ismertek ennek a két formának fejlődési szakaszai, itt csak arra kell röviden utalnunk, hogy a polgári társadalmi formának és a polgári művészetnek ezek a fejlődési korszakai miként felelnek meg egymásnak.

A 15. században a polgári osztály erősödését és a reformációs vallási mozgalmak felbukkanását a művészetben a realisztikus törekvések jelzik. Az idealisztikus keresztény művészet témáit az antik történet és mitológia ábrázolásai kezdik elkeverni: az öncélú művészetnek, a l'art pour l'art jellegzetesen polgári gondolatának feltünése ez. A pápaságnak, az egyházi és feudális hatalomnak múló reakcióját hozza a 16. század, ugyanakkor egy új idealizáló kísérletet, a klasszikus reneszánszművészet. A 16. és 17. század reformációs mozgalmait, a polgári osztály társadalmi előretörését, alakuló kispolgári világszemléletét jelzi az északeurópai kései reneszánszművészet, a 17. századi németalföldi, német és holland realista művészet, amely ezekben az északi országokban új tárgykörével, új ábrázolási eszközeivel az egyházi és feudális művészet helyére kerül, ugyanúgy, mint ahogyan az empirikus és racionalista filozófia a középkor keresztény bölcseletének helyére. A művészetben tehát az érzékelhető, tapasztalati világ kifejezése a vallási eszmék érzékeltetése helyett.

Annak a társadalmi és gazdasági reakciónak, amelynek megnyilatkozásai a rekatolizáció, a feudális osztályok erősítése és a polgárság elnyomása, a művészetben a barok forma felel meg. Az evolució és a reakció hullámai ettől kezdve Európa egyes területein nem egyidőben váltakoznak. Nagy vonalban összefoglalva a végső eredmény az, hogy a reakciós ellenlökések egyre gyöngébbek, a polgárság előrenyomulása egyre erősebb, a művészetben pedig ennek megfelelően abban mutatkozik a változás, hogy a vallási és történeti ábrázolás helyére lassanként majdnem teljesen az eszme nélküli valóságábrázoló művészet kerül. Az utolsó reakciós ellenlökést társadalmilag és művészileg a neoklasszicizmus és az empire jelentik.

A 19. század polgári társadalmának és kapitalista rendjének művészeti megfelelője a diadalmaskodó realista művészet, amely két stílusváltozatban jelentkezett: az egyik a naturalizmus, a másik az impresszionizmus.

Az impresszionista művészet részben párhuzamosan alakult ki a naturalizmussal, mégis úgy kell felfognunk, mint a naturalizmus művészibb továbbfejlesztését. Könnyű volna kimutatni azt is, hogy a naturalista művészet a maga primitiv célkitűzésével, földhözragadt együgyűségével teljes kifejezője a kispolgári rétegnek, az impresszionizmus pedig szublimáltabb formájával, raffináltságával, erősebb esztetikai kulturáltságot kívánó stílusával a 19. században kialakult nagyburzsoá lélek látható kivetülése. Bizonyítja ezt már az is, hogy az impresszionista stílus először a rokokó művészetben jelent meg és bizonyítja

az is, hogy az impresszionizmus elismertetése után a nagypolgárság művészete lett, míg a kispolgárság még a mai napig sem tudott művészi ízlésében addig kulturálódni, hogy az impresszionista képet megértse és értékelje. Művészi kielégülése ma sem tud túlhaladni a naturalizmuson.

Hogyan tükrözi olyan teljességgel a kispolgári és nagyburzsoa pszichét a naturalista és az impresszionista művészet? A naturalizmus és az impresszionizmus formatörténetileg kétségtelenül stílustisztulást jelent: a festészetből kiküszöbölődnek a nem festői elemek és így a világ látható dolgainak ábrázolása nem eszköz már, hanem puszta öncél. A nem festőies — vallási, mitológiai, történeti, irodalmi — elemek kiküszöbölődése azonban egyben azt is jelentette, hogy ebben a realisztikus polgári művészetben nincs többé társadalmi tartalom sem. Nem rejt magában gondolatot, sem burkoltan, sem szociális tendencia formájában. A művészet nem társadalmi jelenség a polgári művészet korában, hanem egyszerűen csak egyéni kiélés. A polgári társadalom egyéneit nem kapcsolja egybe, egyetlen kollektív lélekké sem régi vallás, sem új társadalmi gondolat. A társadalmi hatalmat és a materiális életörömöket nyujtó pénz lesz az, amely eszmei magasságban ragyog a polgár feje fölött. A pénz örömeinek és az „aki birja, marja" életelvnek tökéletes parallel-jelensége a polgár művészete, amely nem tölt be egyéb hivatást, minthogy megkétszerezze a látnivalók örömeit. Szórakozás csupán a pénz utáni nagy hajsza közben.

Hogy a hitnélküli polgárnak ez a hitnélküli művészete hivatását jól betölthesse olyanná kellett válnia, hogy a polgárt megkíméljé minden felesleges igénybevételtől: nem ad neki problémákat, nem készteti gondolkodásra és nem kíván tőle erkölcsi konzekvenciákat.

Olyan, mint a jó délutáni feketekávé: kellemes közérzést teremt, felélénkít és mégis megnyugtat.

A POLGÁR ÉS MŰVÉSZE

Nem elég jellemezni a naturalizmust, és az impresszionizmust, mint a kispolgár és nagypolgár művészetét. Beszélni kell arról a kapcsolatról is, amely a polgárt és művészét összeköti. Mert a polgárság uralomra jutásával teljesen elváltozott az a viszony, amely a művész és megrendelője között van. A feudális főúr és köznemes, mint mesterembert jól-rosszul megfizette a művészt és ezzel közte és a művész között a dolog el volt intézve. Nem fogadta be azonban a maga osztályába és társaságába, még akkor sem, ha esetleg nagyrabecsült házi vagy udvari művészévé emelte. Elismerte képességeit, de mint osztálya alatt levőt lenézte és alacsonyabbrendű embernek tartotta a többi dolgozó és termelő emberrel együtt.

A polgár megváltoztatta ezt a viszonyt. Legalább látszó-

lag. A művészt még rosszabbul fizette, mint az egyház és a feudális főúr, de karpótlásul színleg maga mellé emelte, sőt gyakran képmutatóan maga fölé dicsőítette. Befogadta társaságába, nem ritkán úgy kezelte, mint társasága díszét. A szegény művész boldog lenetett: egy élet munkája után, pár száz remekművei háta mögött, elérhette néha, hogy megjelenhetett a polgár „fényes" társaságában, frakkot húzva, esetleg dekorációkkal a mellén. Elérhette ugyanazt, mint más, szerencsés születéssel vagy esetleg valamely sikeres tőzsdei manőver révén.

A polgárnak a maga anyagias világnézetében és hajszájában szüksége volt arra a látszatra, hogy ő mindennél többre tartja a szellemi alkotást. Nem csak azt tette tehát, hogy befogadta szalonjába a nagysörényű, művésznyakkendős bohém festőt, mint kuriózumot vagy méginkább a beérkezett, jólöltözött és jólborotvált előkelő művészt, mint „szellemi arisztokratát", hanem még többet: olyan magas oltárra, piedesztálra helyezte magát a művészetet, mint soha az elmult korokban, amikor a művészetet tisztes iparnak tekintették. A művész méltán hihette, halála után a műkereskedő méginkább, hogy nem volt még kor, amely a művészetet jobban megbecsülte volna, mint a polgári társadalom kora.

A művész nemcsak imádtatta, hanem imádta is önmagát. És ebben a művészetimádásban hűségesen kiszolgálta őt is, meg a polgárt is az a műkritika, amely együtt keletkezett és alakult ki ezzel a polgári művészettel. A műkritikus, az esztétikus oda állott a polgár és a művész közé, többnyire egyuttal mint titkos képügynök, vagy mint műgyüjtő, ajándékozási alapon és hasznos szolgálatot tett mindkettőnek. Megteremtette azt a légkört, amelyben a művész a közönséges földi halandók fölé emelhette önmagát, a polgár számára pedig azt, hogy elleplezve kufár anyagiasságát, magát a szellemi alkotás protektorává, megértőjévé és élvezőjévé pózolhatta.

Olyan korokban, amikor a művészet valóban betöltötte magasrendű társadalmi hivatását, igen kevés szó esett a művészről, még kevesebb a művészetről. A művészet dekadenciájának, a polgári művészetnek kora teremtette meg azt az egész esztétikai kulturát, amelyben a nagyburzsoá nyakig ült. Közben azonban az történik, hogy nem volt még kor, amely igazában olyan kevésre becsülte volna a művészetet, mint a polgári és nem volt még kor, amelyben az életnek, a tömegek életének olyan kevés igazi köze lett volna a művészethez, mint ma. A polgári társadalom igazán nagy alkotásai, mint a kapitalista termelés megszervezése, a közlekedési problémák megoldása és a technikai civilizáció megteremtése mind túl vagy innen maradt a művészet területén.

Hogy a polgárnak igazában véve milyen kevés köze volt a művészethez, azt éppen a legutóbbi évtized tanulságai bizonyítják. Az az esztétikai sznobizmus, amelyet a művészek

kel szövetséges műkritika teremtett, tulajdonképpen egy jól szervezett kisebbség terrorja volt. Tíz közül kilenc nem merte bevallani, hogy őt nem érdekli a festmény, a szobor, az új verseskönyv, az új szimfónia. A háború óta őszintébbek lettek az emberek, a polgárok, és ma legfeljebb azt szégyenlik, ha nincs sí-felszerelésük vagy hogy nem tudnak bridzselni, mint azt, hogy nem voltak a legújabb tárlaton, vagy nem nézték meg a legújabb darabot. Miért volt szüksége mégis, mindezek ellenére, a polgárnak arra, hogy a művészt és művészetét olyan magasságokba emelje? Miért tette, hogy, fogát szíva bár, művásárlásokat eszközöljön és minden egyébb áldozatot meghozzon a művészért és a művészetért? (Szegény művészet, amely abból él, hogy áldozatot hoznak érte!) Talán azért, mert a polgár, a gyakorlat és pénz embere, megérezte lelki rokonságát a szellem és fantázia világának küldetéses emberével, a művésszel? Bizonyára ez is hozzá járul az egyetértés kialakulásához. A polgárt és művészét látszólag egy világ választja el, mégis egyek ők. A polgár művésze, az impresszionista művész, nem öntudatos esztétikai és szociális koncepció szerint építi fel életét az alkotásra, hanem művészi lényét pillanatról-pillanatra éli, a világ számára nem fejlődésében előrtörő organizmus, hanem fenomének halmazata, látási szépségek virágoskertje. Az impresszionista művész alkotása: megragadni egy pillanatot. A polgár alkotása: megragadni egy pillanatot a gazdasági fenomének halmazatában, ügyes szemmel meglátni és ügyes kézzel megragadni a konjunktura pillanatát, nem pedig öntudatos szociális koncepció szerint építeni fel a gazdasági termelést magáért az emberiségért.

A polgárnak szüksége volt arra, hogy néha napján lelki ünnepnapokat csapjon. Szociális, etikai tartalmat nem tudott adni ünnepeinek, adott tehát esztétikai elmélyülést ahhoz, hogy a kicsinyességek prózai világa fölött szellemi lénynek érezhesse magát. De igazolnia kellett önmaga előtt saját rendjét is, társadalmi rendjének erkölcsi jogosultságát és azért igyekeznie kellett ezt a rendet úgy állítani be, mintha a szellemi teremtés legnagyobb védője és pártfogója lenne. Egész esztétikai kulturája álnok nagy kulissza volt csupán, mögötte könyörtelen termelési és társadalmi rendszerével. A polgár ezzel el is érte célját: akik már előre siratják ezt a bukó társadalmat, mind azt emlegetik, hogy ennek a gyönyörű szellemi és esztétikai kulturának értékeit féltik a jövendőtől.

A polgár művészimádata csak egy része volt annak a feneketlen zsenikultusznak, amelyet a 19. század teremtett meg. Ez a zsenikultusz viszont nem volt egyéb és nem volt több, mint az egyéniségkultusz végletekig fokozása. A tőkés termelési rend szisztémájával szemben kezdettől fogva odaállították a kollektív termelési rendet, mint annak tökéletesebb túllépését. A polgárnak tehát a legnagyobb érdeke volt kultuszt teremteni az egyéni teremtő erő hitéből. El kellett hitetni min-

denkivel, hogy teremteni, tehát termelni is csak egyéni képességekkel, buzgalommal, kezdeményező erővel, zsenialitással lehet. Amikor így a polgár a művésznek, a zseninek egyéni alkotó erejét dícsőítette, nem tett egyebet, mint hazabeszélt: a magántermelés örökérvényűségét akarta demonstrálni.

A MŰVÉSZET FORRADALMA

A huszadik század gazdasági és művészeti forradalma egyszerre kezdődött: az első évtized közepén. Az új izmusoknak az impresszionizmus ellen intézett első szerves támadásai azonban csak 1910 körül és a háború alatt indultak meg. Ez a művészetforradalom nemcsak a polgár művészetét rohamozta meg, hanem esztétikai elvét is, azt az elvet, amely a társadalmi eszmék és művészi eszmék egymástól való függetlenségét és a művészet öncélúságát hirdette. Nagyon divatos jelszó lett az „aktivizmus", bár hamarosan kiderült, hogy nem társadalmi aktivitást értettek alatta, hanem valami önmagáért való művészi aktivizmust. Tagadhatatlan azonban az is, hogy egyre többen követelték a művésztől az életmutogatás helyett a szociális eszmetartalom művészi kifejezését.

Az új művészi irányok elrontották a jó viszonyt a polgár és a művész között. Pedig forradalmiságuk éppenséggel nem mutatta a társadalmi forradalommal való összefüggést: a futurizmus, expresszionizmus és kubizmus pusztán csak mint formaforradalom jelentkezett, minden szociális tartalom nélkül. Különösen vonatkozik az expresszionizmusra és a kubizmusra, amelyek ebből a szempontból, látszólag, éppen olyan ártatlan játékok maradtak, mint volt a naturalizmus és az impresszionizmus. Mert a futurizmus nem mint képzőművészeti program valósult meg, hanem mint egy új világnézeti mozgalom, amely halált kiáltott a multra. Rövídesen kitűnt ugyan, hogy a futuristáktól nem volt mit tartania a polgárnak. Nemcsak azért mert a futurista csoport néhány év múltán nyomtalanul szétoszlott, hanem mert bebizonyosodott, hogy törekvésük csupán bevezetése volt a nacionalista militarizmusnak és a tőkevédő fasizmusnak.

Az óvatos polgárnak azonban jogos gyanui támadtak az expresszionistákkal és a kubistákkal szemben is: akik ennyire radikálisan felborítják a régi művészet formavilágát, azok nem lehetnek az ő emberei. Tegyük rögtön hozzá, hogy teljesen igaza volt a polgárnak, amikor így gondolkodott. Legfeljebb abban tévedett, hogy az új művészekben személyükben is forradalmárokat sejtett. Pedig a művészet területén is megmutatkozott annak igazsága, hogyha valamilyen mozgalom úgy vetődik felszínre, mint megnyilatkozása egy öntudatlanul előretörő mélyebb forradalmi tendenciának, abból még éppenséggel nem következik az, hogy a mozgalomban résztvevők mind forradalmárok. Az expresszionisták és kubisták nagyrészéről

kiderült, hogy ártalmatlan művészbohémek vagy éppen reakciós politikai gondolkodású nyárspolgárok. A háborút követő forradalmakban ugyan többnyire úgy szerepeltek, mint az új idők, a jövő művészei, a mozgalmak letörése után azonban visszavonultak műtermeikbe, elvont formáik közé, vezéreik pedig, feladva és feledve az „aktivista" programot, újra proklamálták a művészet öncélúságát. Megtagadták a szolidarítást az új életformát kereső néptömegekkel és sárga ellipszisekből, kék háromszögekből teremtettek új „világnézetes" művészetet, négyszögesített világnézetet.

Ha nem társadalmi szempontból nézzük az expresszionizmust és a kubizmust, hanem pusztán csak formai és esztétikai szempontból, akkor sokkal zavartalanabb, egyenesvonalban előretörő fejlődést állapíthatunk meg. Ez az egyenletes és fokozatos formai kiteljesedés éppen ezeknek a törekvéseknek mélységét és esztétikai jogosultságát bizonyítja. Az elmult forradalmi évtízedek formalátásának mélyén lappangó tendenciák testesedtek meg bennük. Voltak művészeik között persze sokan, akik tanácstalanul megálltak, elhallgattak vagy visszakanyarodtak, az a látási probléma azonban, amely ebben a két izmusban megnyilatkozott, visszatarthatatlan erővel és vas logikával haladt a megoldódás felé.

Felesleges volna most újra stílusjellemzést és stíluselemzést adni az expresszionista és kubista művészetről. Érdekesebb lenne ma, a néhány elmult esztendő távlatából szociális vonatkozásaiban különíteni el egymástól a modern művészetnek ezt a két vezető irányát. Akármilyen forradalmian hatott is feltünésekor ez a két művészi kisérlet, könnyen kimutatható, hogy mindkettő erős gyökérszálakkal kapcsolódik a mult művészetéhez, az impresszionizmushoz. Későbbi fejlődésében pedig ennek az impresszionizmusnak kétfelé ágazó stílusellenhatását jelentik.

Az expresszionista művészetben tovább fokozódik az impresszionizmus egyéniessége. Ha azt mondjuk, hogy a művész hivatásának esztétikai része abban áll, hogy rendet teremt a jelenségek, a világ dolgai között, akkor azt is hozzátehetjük, hogy az impresszionista művész már nem tudta teljesíteni ezt a szerepet. Szemfényvesztő stílusának éppen az volt a lényege, hogy a jelenségeket meghagyta jelenségeknek és nemcsakhogy nem kereste a dolgok közös formáit, hanem még inkább kihangsúlyozta, ami bennük véletlen és esetleges.

Az expresszionista művész hasonlóképen járt el. A különbség csupán annyi, hogy ő nem jelenségeket akart érzékeltetni, hanem olyasféle belső érzéseket vetíteni ki színekkel és formákkal, mint a zeneszerző hangokkal. Ezért szakította el magát teljesen a külső valóságtól és nem azért, mintha ennek a valóságnak elvont törvényszerűségeit, kollektiv szerkezetét kereste volna. Óvakodott is attól, hogy színeit és formáit organikus rendbe szervezze, mert tudta, hogy akkor eljut az orna-

mentikához. Ez pedig a maga kollektív formáival semmiképpen nem alkalmas arra, hogy az expresszionista művész kiélje benne túlfokozott líraiságát, pillanatnyi szín és forma expressziókban lengedező individualitását. Az impresszionizmus józan és tartózkodó egyéniségkiélést jelentett ahhoz a hangulatokban szertefolyó extázishoz képest, amiben az expresszionista feloldotta önmagát.

A polgári művészet dekadenciája az egész expresszionista művészet, amely csak azért mutatta magát annyira forradalminak a polgár előtt, mert feloldotta annak az utánzó művészetnek formáit, amelyet a polgár a saját művészetének tartott. Társadalmi vonatkozásaiban azonban az expresszionizmus csak annyiban jelentett forradalmit, amennyiben formaforradalmiságával mégis rokona volt a polgár világát romboló erőknek.

Egészen más a helyzet a kubizmussal. A kubista törvényszerűségeket kutat, egyszerű, tiszta és kollektív formavilágot teremt. Ez a formavilág, a maga önkényes elvonatkozásaival és fárasztó elemzéseivel éppen úgy elriasztja a polgárt, mint az expresszionizmus a maga anarchikus formáival. A polgár azonban csak a torzításokat veszi észre, a jelenségek világának szétvagdosását, de nem sejti, hogy a kubistát mozgató formaérzék egy számára idegen és ellenséges világból tudatosodik elő. Ha az expresszionizmust joggal tartjuk a polgári művészet vitustáncának, épp oly joggal tekinthetjük a kubizmus formáit a kollektív társadalmi gondolat elvont előresejtésének. Persze a kubizmus a kifejezési tartalmat illetően semmiféle társadalmi-forradalmi gondolatot nem ad. Teremt egy hallatlanul elfinomult, raffinált formavilágot, amely nem is fejezhet ki mást, mint önmagát: a mértan poézisét az elvont formák benfentes megértőinek és inyenceinek.

A VÁRATLAN FORDULAT

Az analítikus kubizmus végső kiteljesedése az 1920 és 1922 évek között ment végbe. A művészet elszakadt a földtől: a valóság formái csak a távolból rémlettek már, testetlen síkok lebegését, szétválását és egybekötődését irányította a művész fantáziája. Az öncélú művészet kívánása teljes diadalt ért meg, a kubizmus, ez a légüres térben rendezkedő elvont formavilág, maga volt a megtestesült, sűrített esztetikum.

A polgár művészete száz esztendővel ezelőtt elindult, hogy végérvényesen és teljesen meghódítsa a valóságot, de most, a kubizmusban elért egy végső ponthoz, az irrealítások művészetéhez, amely minden volt már, csak valóság nem. És ekkor hirtelen váratlan fordulat következett be az új európai művészetben. Amikor úgy láttuk, hogy a művészet olyan távol került a valóságtól, mint még soha; ez a művészet egy gyors hajlású vargabetűvel visszakanyarodott a valósághoz, még hozzá a legreálisabb valósághoz: a gyakorlati termelő élethez.

A kubizmus felmagasztalta magát és azt állította, hogy isteni hivatást teljesít: semmiből teremt új világot. És most hirtelen leszállt a magasságokból, hogy szerényebb szereppel elégedjen meg. Alkotó művészetből alakító művészetté váljon.

A kubista kép síkjai a végletekig egyszerűsödtek, egymás mellé terültek, téglalapok, négyzetek finom ornamenséve alakultak, hogy másnap mint selyemsálak mintázata, új házak keramitpadozatának, modern lépcsőház színes üvegablakának kompozíciójában szülessenek újra. A hontalan sárga ellipszisek és kék háromszögek végre elhelyezkedhettek a modern plakátokon és így életteljes szerephez jutottak.

A kubista síkok tiszta tagozódásai új térformákat is létrehoztak és egy földöntúli világ épült belőlük. Ez a földöntúli világ váratlanul anyagot öltött magára: a kubista absztrakciókból kiléptek az új építészetnek, az új butorszerkesztésnek, az egész új iparművészetnek formái. A kései kubisták, akik az ábrázolással már teljesen felhagytak és magukat konstruktivistáknak nevezték, tudatosan is felismerték a művészet új szerepét. Részt kértek az új építő munkából, az új világ formai kialakításából. Azt mondták: a művésznek legyen feladata megadni a hasznos dolgoknak a szép formát. Legyen művésztársa a mérnöknek, aki hidat épít, emelődarút, gépet, autót, mozdonyt vagy repülőgépet konstruál. Vagy még tovább mentek és azt hirdették, hogy maga a mérnök legyen a művész. A mérnök, az építész, a kereskedelmi grafikus, az árúházak berendezője, a reklámpavillonok tervezője és mindaz, aki alakító művész.

Kétségtelen, hogy ez az új művészeti program részben mint ellenhatás jelentkezett a forradalmi művészetek öncélú formalizmusával szemben. Ha már a művészetet megfosztottuk minden társadalmi gondolattól, legalább állítsuk a társadalom gyakorlati munkájának szolgálatába.

A művészet céljának ez a meghatározása napról-napra öntudatosabbá vált. Mutatja ezt az a törekvés is, amely a nem hasznos művészeti megnyilatkozásokat, mint a falra akasztható festményt, bárhová beállítható szobrot ki akarta küszöbölni a lakások berendezéséből. Hangsúlyozták, hogy a lakás képszerű és plasztikai ékítményeit nem az ilyen mesterségesen applikált képekkel és szobrokkal kell megadni, hanem úgy, hogy a lakás színbeli és formabeli kiképzése adja meg egyuttal a képszerű és plasztikai hatásokat. Tulajdonképpen egy igen erős racionalizáló törekvés mutatkozik meg ebben. A racionalizálás is természetesen nem azt akarja elérni, hogy a produkció fokozódjon a termelési költségek emelése nélkül, hanem pusztán csak azt, hogy minden termelő energia, a művészi fantázia szellemi energiája is a célszerű dolgok alkotására legyen irányítva.

Az új művészetnek ez a racionalizálódása magában véve még olyan program, amely egyformán belefér a polgári tár-

sadalomnak és a szocialista társadalomnak termelési szándékaiba. Fel lehetne fogni úgy is a dolgot, hogy a polgár felhagy a számára tulajdonképpen felesleges ábrázoló művészet pártolásával és a művészt gazdaságilag hasznosabb és értékesebb feladatok megoldására szorítja. Így is lehetne, de nem így van. Hivatkozni kell arra az egyszerű tényre, hogy a polgári világrend védői, a polgári sajtóval és művészetkritikával együtt, milyen gyanakodva, milyen ellenségeskedéssel fogadja ezt az egész új alakítóművészetet, belőle különösen azt, ami legszembetűnőbb, ami legmerészebb szakítás a multtal: az új építészetet. Ösztönösen egy új világrend előrevetülő kísérleteit érzi azokban az új formákban, egyszerű formák világos és tiszta tagolásában, amelyekből hiányzik a „nemes" anyagok szenvelgése, hiányoznak az idejét multa cikornyák, érzelgős intimitások és mindaz, ami a szocialista kultura egyszerű emberéből is hiányozni fog.

Az új alakító művészeteknek egész formarendszere is azt bizonyítja, hogy milyen távolesik az a polgár egyénies művészetlátásától. Az egyszerű, gyakorlati célhoz alkalmazkodó formák szépsége magától értődik, az esztetikai érték nem ráillesztett sallang, hanem eggyé van oldva a célszerűséggel. Az egyéni és esetleges elmarad belőlük, az egyéni ízlés tarkasága helyett a kollektív életfelfogás formatípusait hozzák. Nem véletlen az sem, hogy az új építészetnek és az új alakító művészeteknek kivitelezése is olyan, hogy az egyéni formálást egyre nagyobb mértékben kiküszöbölik és minden alkotó elemnek olyan alakot adnak, hogy azok tömegesen, gépmunkával előállíthatók legyenek, anélkül, hogy ez a gépi sokszorosítás rovására esne a szépséghatásnak. Ez az, ami a régi iparművészetben sohasem volt meg: a kézi munka, az egyéni alakítás jelentette a teljes művésziességet, a gyári cikkek az egyénien alakított formákat utánozták, többnyire rosszul és tökéletlenül.

Mindezeken a tényeken túl kétségtelen az is, hogy a kubista művészet és a belőle alakuló vagy vele párhuzamosan ugyanabból a formaérzésből teremtődő új építészet, új iparművészet az új tömeglélek elvont formájú megnyilatkozásai. Bizonyos, hogy a szocialista társadalom lesz igazi kifejlesztőjük és értékelőjük. Mégsem szabad ezek után ahhoz a következtetéshez érnünk, hogy ezekben az új alakító művészetekben a szocialista művészet stílusa áll előttünk. Ha csak arra a meggyőződésre nem jutunk, hogy az ábrázoló művészetek és a művészeteknek mindazok a megnyilatkozásai, amelyek nincsenek hasznos tárgyakkal kapcsolatban, örökre elveszítették jogosultságukat. De ha nem felejtjük a művészet másik, mélyebb társadalmi hivatását, a szociális eszmék kifejezését, akkor nem zárhatjuk le itt a kérdést, hanem tovább megyünk, hogy a mai művészet teljes diagnózisát adhassuk meg.

ójában nincs erőszak útján kikényszeritett gállapodás. Nem citálják a községházára a unkásokat abból a célból, hogy kényszeritsék et rossz munkaföltételek elvállalására. Ám ennek ellenére is jönnek létre kényszermeglapodások, amelyet a munkások a munkáltókkal az adott viszonyok kényszere következtében kötnek. Más körülmények között ezt kényszert ismerik a bíróságnál is.

A mezőgazdaságban a munkásoknak sohasem volt valami jó sorsuk. Az utóbbi évek pelig olyan nyomoruságos viszonyokat teremtettek a mezőgazdasági munkások megélhetése terén, amelyhez hasonlót el sem tudtunk valamikor képzelni. Méltóztassanak megérteni és tudomásul venni, hogy a mezőgazdasági munkásság jelentékeny része a mai viszonyok között a szó szoros értelmében *koplal*. És az a nyomoruság, amelyet családjával együtt átél, arra kényszeriti, hogy minden lehetőt elkövessen a munkaszerzésre. És amikor a mezőgazdaságban kevés a munkaalkalom, sok a munkás és ennek következtében nagy a nyomor, ezek a viszonyok mind összejátszanak és kényszeritik a mezőgazdasági munkást arra, hogy az elójetott legnyomorultabb munkabérszerződést is aláirja. Különösen akkor, ha nincs törvényes intézkedés, amely védelmére keljen. Hogy ez igy van, bizonyitja maga az a tény, hogy az 1923. évi XXV. törvénycikkel a kormány is kénytelen volt beavatkozni a mezőgazdasági munkabérek terén fönnálló lehetetlen viszonyok szabályozásába. Ennek a törvénynek az indokolása megállapitja, hogy „előfordulhat, hogy a munkás az ő és családja életszinvonalának föntartását biztositani hivatott munkabért *elérni nem képes*", továbbá, hogy a munkabérek szórványosan *oly alacsonyak*, hogy a munka teljesitése helyén adott gazdasági viszonyok között *nem biztosithatják a napszámbérért dolgozó munkás és családja megélhetését*". Mi volna ez más, ha nem megállapitása annak a szomoru ténynek, hogy egyoldalúan kötött szerződések jöttek létre és ennek alapján olyan alacsony munkabéreket fizetnek egyes munkáltatók, amelyekből a munkás a legminimálisabb megélhetését sem tudja biztositani! A törvényjavaslat előadója is a javaslat benyujtása alkalmával mondott beszédében burkoltan bár, de ugyancsak ilyen megállapitásokra jutott. Elmondotta, hogy „szükség van, még a szerződési szabadság kárára is, arra, hogy beleavatkozzon az állam a munkabérek *irányitásába és meggátolja, hogy visszaéljenek a munkás helyzetével és a munkás terhére, kárára tulzott hátránnyal járó szerződést kössenek*". Továbbá, hogy „*egyesek a mezőgazdaságban tulságosan leszoritják a termelési költséget s talán oddig jutnak, hogy veszélyeztetik a munkásnak a megélhetését*"!

Azt hisszük, maga a törvény megalkotása és annak indokolása, valamint az előadói beszéd, kétségtelenül igazolják az igazságszolgáltatás termében elhangzottakkal szemben azokat a kényszeritő körülményeket, amelyek alapján a mezőgazdasági munkálatok végzésénél a leglehetetlenebb szerződéseket kényszeritik rá sokszor a munkásokra. Azt mondhatják ezzel szemben, hogy az 1923. évi XXV. törvénycikk ezeknek a viszonyoknak a megváltoztatása céljából jött létre. Eltekintve azonban attól, hogy ennek a törvénynek *nincsen büntető szankciója* arra nézve, hogy a megállapitott munkabéreket a munkáltatók fizessék, olyan körülményes és nehézkes a törvény végrehajtása, amely már eleve lehetetlenné teszi a munkabérviszonyok alakulására való eredményes beavatkozást. Először is a munkabérmegállapitásokat általában kérni kell. Az erre irányuló kérelmet a földmivelésügyi miniszterhez kell fölterjeszteni. A fölterjesztést a földmivelésügyi miniszter az illetékes mezőgazdasági kamarákhoz juttatja és ezeknek a véleményétől függ a további eljárás sorsa. Miután azonban a munkáltatók vannak többségben mindenütt abban a bizottságban, ahol esetleg ilyen körülményes eljárás után megállapitják a munkabéreket, az utóbbi idők tapasztalata alapján rendszerint olyan alacsony munkabéreket állapitanak meg, amelyek nagyjában egyeznek az egyébként is kialakult nyomoruságos bérekkel. Vannak helyek, ahol például a tavaszi napszámbéreket 1.20 és 1.60 aranykoronában állapitották meg ellátás nélkül. Egy főszolgabiró beszélte el nekem, hogy a kertjét akordba akarta fölásatni. Miután azonban sokalotta a kertásásért kért összeget, megkérdezte az embereket, hajlandók-e napszámba elvégezni a munkát. Ezek vállalkoztak napszám mellett is a munka elvégzésére és a községre nézve megállapitott 120 aranyfilléres napszám mellett fizette ki őket, ami 17.000-res szorzószám mellett 24.000 korona napi keresetet jelentett. Méltóztassanak elképzelni most, mit jelent egy család megélhetése szempontjából még a törvény alapján megállapitott munkabér is ilyen körülmények között.

Igy fest a mezőgazdasági munkások aranyparitásos munkabére a gyakorlatban, amelyről oly nagy előszeretettel beszélnek az utóbbi időben és amely, ugy látszik, az igazságszolgáltatás terméhez is utat talált. Ha még hozzáteszem ehhez, hogy a kezeim között levő jelentések egész tömege 15—25.000 koronás napszámbérekről szól, amelyet ezidőszerint fizetnek a mezőgazdaságban ott, ahol véletlenül van munka, akkor teljessé válik a mezőgazdasági munkások munkabéréről festett kép. Azt hisszük, ezeket a munkabéreket nem lehet megirigyelni és aranyparitásosnak minősiteni, még azoknak a köztisztviselőknek sem, akiknek életszinvonaluk ugyancsak leromlott. És különösen az ország fejlődése és haladása szempontjából még birósági termekben sem volna szabad ezekről a munkabérekről akként megemlékezni, mint amelyek kielégitik a munkást és biztositják a megélhetését. Olyan nyomoruságos munkabérek ezek, biró urak, amelyeknél nyomoruságosabbakat még a magyar mezőgazdaságban nem fizettek. Hiába nevezzük ezt aranyparitásos munkabéreknek, ez a magyar földmunkásság pusztulását vonja maga után. Mert nemcsak a napszámbéreknél van ez igy, de ugyanez a helyzet a részesmunkálatoknál is. A mezőgazdaságban eddig a harmados kukoricaföld volt leginkább szokásban. Ma vannak helyek az országban, ahol hatodából munkálják a kukoricaföldet. Jónéhány aratási szerződés fekszik előttem, amelyek között nem egy-kettő a különféle robotok mellett is tizenhatodrészt állapit meg az aratómunkások részére. Tehát sokkal rosszabbak ezek a szerződések a munkás szempontjából, mint amelyeket a mult években, de különösképen a háboru előtti években kötöttek. Éspedig azért, mert a kényszer, a nyomoruság kényszere következtében jöttek létre.

Azt hiszem, ha a Töreky-tanács tárgyalása alkalmával a biró urak és az ügyész ur is igy ismerte volna a kérdést, azok az elszólások, amelyek a mezőgazdasági munkabérek aranyparitásáról és a mezőgazdasági munkásokkal a kényszer alapján létrejött, mezőgazdasági munkásokkal kötött szerződésekről szóltak a tárgyalás folyamán, nem hangzottak volna el. *Szeder Ferenc.*

Akik Nagyatádi utódainak vallják magukat...

Nagyatádi Szabó István szükebb hazájának, Somogymegyének kisgazdáit május 19-re Kaposvárra évi nagygyülésre hivja össze Tankovics János egységespárti kisgazda-képviselő, mint a somogymegyei kisgazdák egyesületének ügyvezető elnöke. A somogyi falvakban szép nagy plakátok hirdetik előre az összejövetelt, amelyek kimeritően, tizennégy pontozatba foglalják a nagygyülés tárgysorozatát.

Tekintve, hogy az összehivó Tankovics annak a kisgazdapártnak egyik oszlopa, amely az elhunyt kisgazdavezér sirjánál tett fogadalmat Nagyatádi politikai hitvallásának követésére, azonfölül meg nása is Nagyatódinak, azt kellene hinnünk, hogy a kaposvári kisgazdagyülés Nagyatádi demokratikus programjáért, az általános, titkos választójogért, a becsületes földreform becsületes végrehajtásáért, a szolgabirós közigázgatás demokratikus átalakitásáért, a nyomoruságban sinylődő földmunkások emberséges sorsáért és hasonló követeléseikért fog sikra szállani. A nekünk beküldött hivatalos plakát azonban lesujtóan bizonyitja, hogy Tankovicsot és vezetőtársait a somogyi kisgazdák egyesületében a legkevésbé se hevitik a fölsorolt „*csekélységek*", az ő nagyagrárius-uszályhordozásban megedződött szivük egészen más dolgokért dobog.

Az igaz, hogy a hivatalos tárgysorozat szerint „emlékszavak" is fognak elhangzani nagyatádi Szabó fölött, de hogy ezek az „emlékszavak" milyen keveset jelentenek, mutatják a többi pontok, amelyek a kisüst és a dohánypalánta országrengető problémáit hozzák napirendre. De a legcirrább a 13. tárgysorozati pont: „Állásfoglalás a lakbérleti korlátozások teljes megszüntetése mellett!!" Tankovics urék tehát *fütyülnek a „szanálás" nyomán támadt terpeszkedő nyomoruságra, a nyiltszavazásos terrorra és a kormányreakció egyéb diszes hajtásaira, önekik a „lakbérleti korlátozások" miatt fáj a fejük.* Az ember elámul: bérházakkal rendelkeznek immár a csizmás „agrárdemokraták", hogy *háziuri érdekekért* szállnak sikra vagy teljesen és végérvényesen elszegődtek a nagytőke és nagybirtok szolgálatába?!

Éppen a kaposvári tervezett kisgazdagyülés alkalmából egy sanyarú viszonyok között élő somogymegyei kisgazdától panaszos levelet kaptunk, amely elmondja, hogy a Tankovics elnök ur kerületébe tartozó zselici községek legelőügye, amely *sok-sok ottani kisgazdát existenciálisan érdekel*, még mindig elintézetlen. Ezen nem is csodálkozunk a kaposvári gyülés tárgysorozata láttán. Tankovics nem érhet rá ilyen bagatell ügyek elintézésére, amikor érdemdus tevékenységét *bérpaloták tulajdonosainak érdekében* fejti ki.

Müvészet és világnézet.

Az elmult évtizedek egyik legtöbbet vitatott kérdése volt az a probléma, amely a müvészetnek és a társadalomnak, a müvészetnek és a világnézetnek viszonyát és kölcsönhatását akarja tisztázni. Az egyik fél, a régi meggyőződésüek serege, azt vitatta, hogy a müvészet célja önmagában van és hogy a müvészetet más szempontokkal, erkölcsi vagy szociális követelményekkel befolyásolni nem szabad. Azt hitték ezek, hogy a müvészet veszit a méltóságából és teljességéből akkor, ha leszáll a magasból és igyekszik önmagát a társadalmi célok szolgálatába állitani. Az önmagáért való müvészetnek, a l'art pour l'art-nak a hiveivel szemben az uj gondolkodásuak azt hirdették, hogy a müvészet célja nem önmagában, nem az esztétikai gyönyörködtetésben rejlik, hanem abban az etikai, erkölcsi és szociális hatásban, amelyet az emberekből kiváltani tud. Ezek az uj meggyőződésüek követelik a müvészet aktivitását. Ez annyit jelent, hogy a müvészet ne elégedjen meg azzal, hogy szépitve megmutassa azt, hogy milyen az élet és a világ, hanem a müvészet igyekezzen a maga rendkivül erős, megfogó és rábeszélő erejével olyan irányban is hatni, hogy az élet megváltozzon, a szociális emberközösség számára tökéletesebb legyen. A müvészet lealacsonyodásának éppen azt tartják, ha az megelégszik a szépitéssel és szórakoztatással és a müvészet méltóságát abban látják, ha a müvész magasztosabb, szociális célok felé irányozza alkotó tevékenységét.

Ma már a vitát eldöntöttnek lehet tekinteni és minden nappal kétségtelenebbé válik azoknak az igaza, akik az önmagáért való müvészet ellen fordulva, aktiv és szociális müvészetet akarnak. Meggyőződésük ma már nem csak a hit dolga, hanem a tudásé is. Mert ha a müvészet történetének egyes korszakait vizsgáljuk, mindig azt tapasztaljuk, hogy amikor egy társadalmi közösség életének alkotó tevékenységének javakorában volt, akkor a müvészete mindig szociális müvészet volt és csak akkor vált öncélu, l'art pour l'art müvészetté, amikor hanyatlásnak indult és társadalmi organizációja bomladozni kezdett. Az élet tehát szociális müvészetet produkál és az önmagáért való müvészet már az elöregedésnek, a halódásnak tünete.

A társadalmi állapotnak és a müvészet formájának mély és kölcsönös összefüggését nagyszerüen illusztrálják az elmult fél évszázad mozgalmai. Azoknak a müvészeti kisérleteknek és harcoknak a mélyén, amelyek ezeket a korokat foglalkoztatták, mindig ott találjuk mint igazi mozgató erőt a különböző formákat fölvevő világnézetet. És ezeknek a vizsgálata közben önkéntelenül is rá kell jönnünk arra, hogy a társadalmi és müvészeti jelenségek más-más külső formáju, de ugyanazon forrásból fakadó megnyilvánulásai a kor életfölfogásának. Müvészet és társadalom az élet organikus megnyilvánulásának hatalmas parallel jelenségei.

A mult századvég müvészetének uralkodó jellemvonása az impresszionizmus volt. Azt jelentette ez az impresszionizmus, hogy a müvész megelégedett azzal, hogy pillanatnyi, futó benyomásait adja vissza a festményen. Nem vezeti munkájában semmi erkölcsi, költői vagy eszmei tartalom, az élet és a külvilág érzéki szépségeit akarja megrögziteni, semmi egyebet. De ebben sem keresi a lényegeset, vagy a legjellemzőbbet. Az ő szemében a világ akármelyik részlete, akármelyik kis szöglete elég érdekes arra, hogy megrögzitse. Nincs a világról kialakult képe, nem tudja azt szerves egésznek, határozott célu és fejlődésü organizmusnak látni. Értelmet és célt nem tud és azért a jelenségek százezernyi változatosságával igyekszik kárpótolni magát.

Nyilvánvaló ennyi utalásból is, hogy az impresszionizmus a világnézetét elvesztett polgári osztály müvészete. Régi hite, régi vallása kifakult formaság lett, uj nem tudott benne alakulni. Nem látja a világ értelmét, hanem csak a világ élvezeteit. Élete nem valamely eszme, valamely tevékeny világnézet szolgálatában folyik le, hanem a pillanatnyi élmények hajszolásában. A világ neki nem céltudatos egész, hanem éppen ugy, mint festőjének, százezernyi kellemes lehetőség, fölszines érzéki szépségek kifogyhatatlan gazdagsága.

Még mélyebb azonosságokat is találhatunk a kapitalista polgárság és az impresszionista müvészet között. Az impresszionista festőben nincs hit és nincs céltudatos világnézet. Az ő szemében tehát nincs semmi állandó, a dolgoknak csak a fölszinét látja, a lényegét nem. Ha lefest egy tájat például, abban nem érezteti meg azt, ami abban a természetrészletben jellegzetes, ami annak a természetrészletnek alapvető karaktere. Csak azt keresi és csak azt adja vissza, amit ő véletlenül, az egyéni hangulata és egyéni temperamentuma szerint érdekesnek tart. A világnézet nélküli ember, akár festő, akár bankárja, mindig azt hangsulyozza, ami egyéni, ami individuális. Kézenfekvő ennek az oka: nincs szociális érzéke, nem tud beleilleszkedni egy szociális közösség egyetemes érzésébe. A társadalmat különálló egyéneknek látja és nem érzi meg a közöttük fönnálló, mindennél erősebb erkölcsi kapcsolatokat.

A kapitalisták gazdasági tevékenységében sem irányitja semmi magasabb, erkölcsileg ellenőrzött vezéreszme. Egyetlen célja a pénz és ennek elérésében csak az vezeti, hogy pillanatról-pillanatra kihasználja az adódó helyzetet és ne megszabott, állandó, belső elv szerint cselekedjen, mint egy szociális ember, hanem a véletlenül alakuló *konjunktúrák* szerint. Hasonló ehhez az impresszionista müvész eljárása, természetesen más céllal és végeredménnyel. Nem valamely belső tartalom vezeti, hogy annak kifejezésére azután csak eszközöket keressen, hanem megvárja a belső hangulati elemekből és a külső véletlenekből előadódó situációt és azt azután hirtelenében

A minisztertanács döntése a kishaszonbérletek tárgyában.

A péntek esti minisztertanács, amint már megirtuk, foglalkozott a jövő évi költségvetés tervezetével. Kiszivárgott hir szerint a költségvetésnek csupán *egyes fejezeteit* tárgyalták le, a budget-tervezet csak akkor ölt végérvényes formát, ha ahhoz megnyerik a most még külföldön levő népszövetségi főbiztos hozzájárulását is. Persze, Bethlenéknek nem sürgős az ügy, hiszen — amint már jeleztük — most is indemnitással kivánnak operálni. A költségvetés megvitatása során a kormány tagjai megállapodtak abban, hogy a *hitelátruházási jogot* (vizement) kiterjesztik az összes tárcákra vonatkozóan. Ennek értelmében az egyes miniszteri tárcáknál megtakaritott összegeket — a minisztertanács beleegyezésével — más tárcáknál lehet fölhasználni.

Foglalkozott a minisztertanács *a haszonbérek aranykoronában* való fizetésének kérdésével. A kormány tagjai hozzájárultak a földmivelésügyi miniszternek ebben a tárgyban kidolgozott rendeletéhez, amely szerint *az ötven holdon aluli bérleteknél, tehát a kishaszonbérleteknél, a haszonbér aranyban számitandó*, mégpedig ugy, hogy a haszonbér minden métermázsa buzája *huszonöt* aranykoronában számitandó. Az átszámitásnál mindig a *vámkorona szorzószámát* kell irányadóul venni. Olyan helyeken, ahol *hetvenöt aranykoronát meghalad* a haszonbér, *a bérlő kérheti* az illetékes *járásbiróságtól* a bérösszegnek méltányos megállapitását.

A minisztertanács elé került *az igazságügyminiszternek a valorizáció ügyében kidolgozott javaslattervezete is.* Hogy ez a, lapunkban már sokszor ismertetett tervezet milyen tökéletlen és hiányos, mi sem mutajta jobban, mint hogy még ez a szociális szempontok iránt igazán érzéketlen miniszteri összejövetel is *alkalmatlannak találta* parlamenti tárgyalásra és — *visszaadta* az igazságügyminiszternek átdolgozás végett.

A nemzetgyülés szanálási bizottsága kedden délután 5 órakor ülést tart. Az ülésen *a kereskedői mérleg valódiságának helyreállitásáról* és az ezzel kapcsolatos rendelkezésekről szóló pénzügyminiszteri rendeletet tárgyalják.

—

A Feministák Egyesülete a nők politikai egyenjogusitásáért. A Feministák Egyesületének politikai bizottsága a nemzetgyülés tagjaihoz levelet intézett, amelyben fölkéri a képviselőket, hogy szálljanak sikra a nők politikai egyenjogusága érdekében. A feministák megállapitják, hogy már a Bethlen-féle választási rendeletnek az az intézkedése, amely a nők választói jogosultságát a férfiakénál magasabb korhatárhoz és nagyobb iskoláztatáshoz kötötte, *sulyos sérelem* volt a nőkre nézve és ezt a sérelmet Bethlenék mostani választójogi javaslatukban is föntartják. Európa minden államában, ahol a nőknek választójoguk van, *a nők a közjogban egyenlőjoguak.* E tekintetben csak Anglia kivétel, az angol választójogi törvény azonban annyira demokratikus, hogy minden 30 éves nőnek megadja a választójogot.

A vasárnapot fordítsuk az ajánlóivek aláirására és a nem kézbesitett szavazójegyek megszerzésére.

Az ajánlóivek aláirására még három nap van hátra.

A különböző, velünk szemben álló pártok a *legkétségbeesettebb* erőfeszitéseik ellenére se tudták megszerezni eddig minden kerületben a minimális ezer aláirást. Pedig a csalásnak és hamisitásnak a legmegbotránkoztatóbb módszereit is igénybeveszik. Ezzel szemben a Demokratikus Blok ajánlóivein fölsorakozott máris a választóknak olyan impozáns tömege, amely *előre eldönti győzelmünket.*

A hátralevő három napot az ajánlóivek további aláirására fordítsuk, hogy sikerünk belső és külső értéke annál szebb legyen,

különösen pedig a mai vasárnapi napot fordítsuk teljes energiával arra, hogy *minden egyes munkás és demokratikus polgár jelenjen meg kerületünk választási irodáiban, ahol ajánlóiveinket aláirhatja.*

Ugyancsak fordítsák azok az elvtársak és demokratikus polgárok, akik szavazójegyüket *nem* kapták meg, a vasárnapot *elmaradt szavazójegyük megszerzésére.* Végből jelenjenek meg a választási bizottságoknál. Szükség esetén az elmaradt szavazójegyüket olyképen is megszerezhetik, hogy kerületi pártirodánkban megjelenve, ott *a szavazójegy átvételére pártunkat meghatalmazzák.*

Pártirodáink adnak fölvilágositást az esetben is, amikor a választási bizottságoknál nem találják meg valakinek a szavazójegyét.

*

Aláiróhelyeink a következők:

A szociáldemokrata párt budapesti kerületi választási irodái.

Az I. választókerületben: I, Szebeny Antal-(Szarvas)-tér 1 (Szarvas-kávéház). *Telefon József 22—64.*
A II. választókerületben: I, Horthy Miklós-ut 32 (Munkásotthon). *Telefon József 111—09.*
A III. választókerületben: I, Enyedy-utca 11 (Csökör-féle vendéglőben).
A IV. választókerületben: III, Ujlaki rakpart 4 (Pfneiszl-féle vendéglőben).
Az V. választókerületben: III, Lajos-utca 70.
A VI. választókerületben: IV, Magyar-utca 50 (Nemzeti Demokrata Párt helyiségében). *Telefon József 64—03.*
A VII. választókerületben: V, Akadémia-utca 6 (Pénzintézetiek helyisége). *Telefon 30—13.*
A VIII. választókerületben: V, Visegrádi-utca 40 (Mintakészitők). *Telefon 11—43.*
A IX. választókerületben: VI, Király-utca 52 (Éttermi segédeknél). *Telefon 21—60.*
A X. választókerületben: VI, Király-utca 112 (Munkásotthon). *Telefon 211—75.*
A XI. választókerületben: VII, Lövölde-tér 2 (Könyvkötőknél). *Telefon József 10—66.*
A XII. választókerületben: VI, Váczi-ut 97 (Vasmunkásotthon). *Telefon 171—62.*
A XIII. választókerületben: VII, Kertész-utca 24/28, II. 7. *Telefon József 32—75.*
A XIV. választókerületben: VII, Dohány-utca 71, I. em. (Sütőmunkásoknál.) *Tel. J. 30—34.*
A XV. választókerületben: VII, Aréna-ut 68 (Épitőmunkásoknál). *Telefon József 10—71.*
A XVI. választókerületben: VII, Thököly-ut 56 (Vasmunkásotthon). *Telefon József 110—75.*
Zuglóban: VII, Bosnyák-utca 1 (Munkásotthon). *Törökőrön:* VII, Kerepesi-ut 40, Guttmann-féle kávémérés. Délután 4—9-ig.
A XVII. választókerületben: VIII, Bérkocsis-utca 1, I. em. (Typographia). *Telefon József 1—33.*
A XVIII. választókerületben: VIII, Népszinház-utca 16, I. em. (Asztalosok). *Telefon József 22—49.*
A XIX. választókerületben: VIII, Práter-utca 33 (II. kapu).
A XX. választókerületben: IX, Ferenc-körut 1 (Ferencvárosi Demokrata Kör).
A XXI. választókerületben: IX, Ferenc-tér 1 (Munkásotthon). *Telefon József 83—74.*
A XXII. választókerületben: X, Martinovics-tér 3 (Munkásotthon). *Telefon József 89—21.*

Hivatalos órák:

hétköznapon délelőtt 9—1 óráig és délután 4—8 óráig, valamint vasárnaponként 9—1 óráig.

*

Az alábbiakban közöljük a választási bizottságok cimeit:

I. választókerület: I, Szentháromság-utca 2 (előljárósági épület); **II. választókerület:** I, Horthy Miklós-ut 25 (iskolaépület); **III. választókerület:** I, Városmajor-utca 59 (iskolaépület); **IV. választókerület:** II, Fő-utca 3 (előljárósági épület); **V. választókerület:** III, Fő-tér 3 (előljárósági épület); **VI. választókerület:** (IV, Váci-utca 62—64 (előljárósági épület); **VII. választókerület:** V, Szent István-tér 13 (iskolaépület); **VIII. választókerület:** V, Honvéd-utca 20 (előljárósági épület); **IX. választókerület:** VI, Érsek-utca 4 (iskolaépület); **X. választókerület:** VI, Aradi-utca 21—23 (előljárósági épület); **XI. választókerület:** VI, Szív-utca 19 (iskolaépület); **XII. választókerület:** VI, Gömb-utca 53 (iskolaépület); **XIII. választókerület:** VII, Kazinczy-utca 23 (iskolaépület); **XIV. választókerület:** VII, Dob-utca 85 (iskolaépület); **XV. választókerület:** VII, Hernád-utca 3 (iskolaépület); **XVI. választókerület:** VII, Aréna-ut 25 (iskolaépület); **XVII. választókerület:** VIII, Főherceg Sándor-utca 8 (régi képviselőház épülete); **XVIII. választókerület:** VIII, Német-utca 44 (iskolaépület); **XIX. választókerület:** VIII, Mária-Terézia-tér 8 (iskolaépület); **XX. választókerület:** IX, Bakáts-tér 12 (iskolaépület); **XXI. választókerület:** IX. Szvetenay-utca 28 (iskolaépület) és végül a **XXII. választókerület:** X, Szent László-tér 5 (előljárósági épület).

---

megörökiti. Ezért azután egy impresszionista művész munkája tulajdonképen még arról sem ad számot, hogy milyen a világ, hanem csak arról, hogy X. Y. egy bizonyos nézőpontról, bizonyos véletlen világitási és szinhatások mellett, véletlen hangulatában ilyennek és ilyennek találta.

A mult századvég polgára és impresszionistája azonban még önfeledten gyönyörködött pillanatnyi örömeiben és nem eszmélt rá hit és világnézet nélküli életének sivárságára. A válságot és a föleszmélést csak a századforduló hozta meg és akkor kezdtek kiérlelődni ennek a krizisnek a megnyilvánulásai is. Az impresszionizmus eleven és nyugtalan lélekkel, mégis valami derüs örömmel és egészséggel alkotta meg a könnyüragyogásu képek százezreit. A nyomába lépő, életének céltalanságát fölismerő uj kor müvészete tele van nyugtalansággal, kétséggel és kisérletezésekkel. Az egyensulyát vesztett polgári lélek tétova kapkodását fejezik ki azok a müvészeti mozgalmak, amelyek az impresszionizmus kiélése után keletkeztek. Talán hangsulyozni is fölösleges, hogy teremteni nem tudtak semmit, legföljebb megoldatlanul hagyott problémákat fölvetni. Hiszen előfutárjai voltak annak a szellemi anarchiának, amely a XX. század első évtizedeiben azután teljes erővel elöntötte a XIX. század csőddel küzködő polgári kulturáját.

Az impresszionizmus minden élvezethajszolásának mélyén valami ideges nyugtalanság remegett. Önáltatás volt ez az élet és ez a müvészet, amelybe élete szilárd talaját, a szociális hitet nélkülöző polgár akart belefeledkezni. Azt mondta ennek a kornak az embere: az élet célja az egyéni élet minél teljesebb kiélése. És a kiélési lehetőségeket az élet külső és érzékies szépségeiben kereste és találta meg. Tévutra akarta vezetni önmagát és el akarta hitetni önmagával, hogy megtalálta az élet célját. Amikor rájött önámitására, uj célokat kezdett keresni.

Ezeknek az uj ál-életutaknak a keresését a nagypolgárság életszemléletét átvett kispolgárok vállalták magukra. A nagypolgárok, a kapitalisták nem értek rá, nekik a megnövekedett termelőszerkezetet kellett még nagyobbá tenniök. És valóban: az uj anarchikus világnézet kifejezését az uj müvészek, a kispolgári osztály képviselői hozták müveikben. Nekik a kapitalisták még azt is megengedték, hogy a forradalmár pózában tetszelegjenek önmaguk és a világ előtt.

Ezek a kispolgári anarchisták hirdették és valósitották meg azokat a müvészi törekvéseket, amelyeket a képzőmüvészet és irodalom legujabb irányai néven ismernek. Mindegyik mélyén ott lappangott a vágy az élet utjának megtalálására. Cél helyett azonban csak szurrogátumokat, életcélpótlékokat tudtak találni. A futuristák, majd utánuk a dadaisták nyiltabban és határozottabban, de lényegében ugyanazt akarták, mint az impresszionisták és az élet célját az élet minél teljesebb, minél hevesebb és intenzivebb kiélésében ismerték föl. A különbség az csupán, hogy az impresszionisták megelégedtek azzal, hogy passzivul, tétlenül befogadják magukba az élet kellemes benyomásait, a futuristák és a dadaisták ellenben az élet igazi kiélését az aktivitásban, a folytonos eleven cselekvésben látták. A szociális közösség gondolatát megtagadják és azért cselekvéseiknek sem adnak szociális irányitást. Programjuk cselekvés magának a cselekvésnek a kedvéért, éppen ugy, mint az impresszionistáknak benyomás, impresszió magának az impressziónak a kedvéért.

Az expresszionisták életelve és müvészi megnyilatkozása nem sokat különbözik ettől, ha a dolgok mélyét tekintjük. Az expresszionizmus célja a müvészi kifejezés központjába az érzést állitani. De éppen ugy, mint ahogy a futuristák és dadaisták az egyéni célu és nem szociális tevékenységet forszirozzák, az expresszionisták sem azokat az érzéseket akarják kifejezni müvészetükben, amelyek közös, szociális emberi érzések, hanem kizárólag az egyéni érzéseket, azoknak is lehetőleg a legegyénibb, legkülönösebb, homályos és mélyen elrejtett formáit. Az expresszionista müvészet is önmagában keresi tehát a célját, mert mintha azt mondaná: érzést magának az érzésnek a kedvéért.

Az elvesztett hit helyett a látszólagos életcélt a kispolgári lélek tehát az önmagában élő impresszióban, cselekvésben és érzésben keresi. Érzi ugyanakkor azt is, hogy hiányzik az életében a rend, a forma, a szerves fölépitettség. Formátlan, szétzilált életében föltámad benne a vágy a szerves rend után. Ezt a vágyat fejezi ki azután abban a két uj müvészi törekvésben, a kubizmusban és a konstruktivizmusban, amelyek egyébből sem állanak, mint gondosan fölépitett szerkesztésekből. A kivezető utat ők sem találják meg, mert ez a törekvésük, éppen ugy, mint a többieké, önmagába záródik be. A konstrukciót keresik magának a konstrukciónak a kedvéért. Miután azonban megvan bennük legalább a vágyódás kiszabadulni az anarchiából, a zürzavarból, mégis ezek jelentik az uj törekvések leghaladottabb frontját.

Az uj törekvések rendkivül sok szellemi energiát fecsérelnek anélkül, hogy igazi eredményeket tudnának fölmutatni. Az az oka ennek, hogy a hiveik képtelenek kiszabaditani magukat a polgári müvészet l'art pour l'art fölfogása alól. Ha majd rájönnek, hogy a müvészetet belülről nem lehet ujjáéleszteni, hanem csak az uj szociális gondolat kovászával, akkor majd sikerülni fog nekik megtalálni azt az utat, amely a müvészet igazi megujhodása felé vezet. És ennek az utnak végső céljában nem az egyéni müvészet önmagáért való játszadozása és szépségkeresése lesz, hanem az a müvészet, amely a szenvedő és tökéletességéért küzködő szociális embert állitja centrumába.

Hevesy Iván.

Hevesy Iván

cikke

(-) Eszme és valóság.
(Hozzánolás a képzőművészeti realizmus kérdéséhez.)

Szabad Művészet

1998. 385 — 389. l.

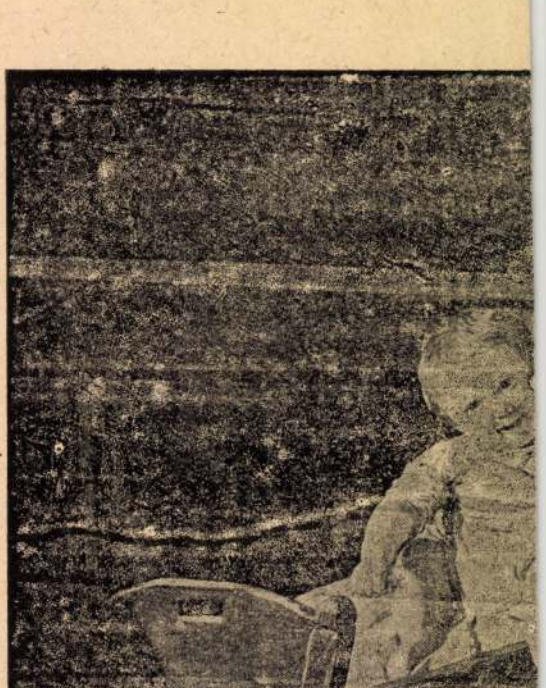

HEVESY *Iván*, művészeti író és kritikus. * 1899. Cikkeiben és könyveiben elsősorban a modern képzőművészet problémáival foglalkozik. Tanulmányainak és kritikáinak legnagyobb részét a „Nyugat"-ba írta, a Magyar Írás belső munkatársa. Képzőművészeti tárgyú könyvei: Kádár Béla, Boromisza Tibor, A művészet agóniája és reinkarnációja, három kötetben: Az impresszionizmus művészete, A posztimpresszionizmus művészete, A futurizmus, expresszionizmus és kubizmus művészete, Primitív művészet. Filmesztétikával sokat foglalkozik. E lexikon munkatársa.

K. G. I. 458

Óvári, selmecbányai, átalakítása

III. 176.

HEVESY Jozef asztalos, bútorgyártó

Bakos Péter: Egy tihanyi
szaúmarásné asztalos és bútorgyártó:
Hevesy Jozef. = Tihanyi Kalendárium
1999. 75-81. Ill

ényegyetem Tanácsa helybe. Az egybevont köz-
zempontjai szerint összevonásokat, áthelyezése-
jdona átszállt a Magyar Nemzeti Múzeumra. A
22-es törvénnyel létesített önkormányzattal bíró
dt, de a Magyar Nemzeti Múzeum nevet kapta.
mlített közgyűjteményeink a Nemzeti Múzeumba
zeti Múzeumot mai szervezetében megszünteti,
téneti tradiciókkal ékes nevének fennmaradását.
tását...még az is kívánatossá teszi, hogy az a
mételten félreértésekre adott okot s a köztudat-

gyjából azt a funkciót látta el továbbra is, mint a
agyar múzeumok, közgyűjtemények (levéltárak,
rális örökség felügyelete, a védelmével kapcso-
zeti Múzeum önkormányzati szervezetébe a kö-
jteményi hivatal) tartoznak: I. Országos Levél-

HEVESSY Károly megyei főmérnök

Topolya és Kishegyes közötti hid terve 1843

Harkai Imre: Topolya építésete. Újvidék, 1991
24-25. és ill

plébánia funkcióval járó teendőke
vissza Tihanyba. A 18. századi
szellemi lehetőségek alaposan meg
1880-as évekre az épületegyüttes na
és felvetődött az is, hogy a templ
építeni. Czigler Győző építész, a n
megoldotta a templom és kolos
épületegyüttest teljesen felújította. A
az oltárokat is átfestették, újraarany

1950-ben ismét el kellett hagyniu
plébánia funkció megmaradt, a re
múzeum költözött. A bencés rend
de a kolostoregyüttest csak 1994-b
1992-ben elindult a templombels

M.D.K.

Hevesy Margit festő

Az Alkotás Művészház kiállitásán szerepelt műveivel.

Világ, 1949.febr.24. (d.m.)cikk

MDK

Hevesi Pál

Tengerpart télen, o.

Abbáziai sétány, o.

Egyéb köztulajdonból elveszett műtárgyak jegyzéke
Bp. 1952

Hevesy Sándor építész

Szabad Művészet, 1948

II. évf. 10. sz. 336.o. A Szabadművészet körkiadványai.

Egri crop.

M.D.K.

Hevesy Sándor, egri építés

tervét negyedik, helyen sorolta az egri egyházmegyei tanács a Nagy-ut és Tilhos telepes községek templomára kiírt zártkörű pályáratou

Vállalkozók Lapja. Bp. 1943. LXIV. évf.

máj. 6. sz. 5. old.

Hevessy Sándor

Tengerpart, o.

Egyéb köztulajdonból elvesszett műtárgyak jegyzéke
Bp. 1952

HEVESY Sándor egri épitészmérnök. A balkányi templom szószékének rajza 1940-ből, valamint a nagyuti templom terve 1943-ból fennmaradt az egri érs.gazd.lltár-ban. /Tervj.185,222./

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit

M.D.K.

Hevesy Sándor, épitész

tervei szerint állitják helyre 1956-ban a Széchényi-u.14.sz. un. Borbély-házat, mely Fellner Jakab müve, 1763-ból.

Gerő László: Eger, Bp. 1957. /Magyar Müemlékek/ 53.old.

M.D.K.

Hevesy Sándor

130. Tengerpart. Olajf. 40x30

Elveszett. /Somogymegyei Muzeum/

Háborus mütárgyveszteség-jegyzékek. V. füzet.
9. l.
MUMOK. Bp. 1952.

Festészet, 1900-1919 - Önálló táblakép - Tajkép

H e v e s s y P a l :
Őszi délután
/Megvasárolva a téli kiállitáson, 1913-14/

M Ű V É S Z E T
XIII.évf.1914.
85.

H e v e s s y Pál festő
1878 -

Őszi délután
/Vásárlás a téli kiállitáson,
1913-14/

MŰVÉSZET
XIII.évf.1914.
85.

Hevesi Hevessy Pál

MDK

Őszi délután, olf.

Miesarnok 1913-14 téli kiállítás

Hevessy Pál

Gesto

n. 1878. Gömör-
nöllösben

ind
z

Krück I. 495. l.

Syria II. 87

1903 VIII. 6.

~~Szeged~~

A szegedi

Somogyi könyvtár és városi múzeum igazgatóságához.

Az 1902-diki iparművészeti segély felhasználásáról szóló jelentést tudomásul vétetik (416/903)

Hevessy Pál
festő

l.

Wallentinyi
Ferenczy levelei
522. l.

CSEK.

rétar. = krétarajz.
ezzot. = mezzotinto.
iniat. = miniature.
ag. = pagina.
apir. = papiros.
ergam. = pergamen.
unct. = punctirozva.
ézk. = rézkarcz.
ézm. = rézmetszet.

Herczy Pál

1896/97 – 1900/1, 1902/3 I.

Ferképzőmfoiskèvk

91. l.

KIADÁSOMBAN JELENIK MEG A

KÖNYVTÁRI SZEML

KÖNYVTÁRAK, OLVASÓK ÉS KÖNYVGYÜJTŐK HAVI ÉRTESITŐJE.

II. ÉVFOLYAM. Szerkeszti: KŐHALMI BÉLA.

Programmját, hogy: *minél több könyvről való ismeret szórassék sz*
országban, a következő czikkek szolgálták.

JANUÁR.

Wlassics Gyula: Könyvtárpolitikai kérdésekről.
Lukinich Imre dr.: Magyar történelmi bibliográfia.
Kacziány Géza dr.: A magyar memoire-irodalom.
Kőhalmi Béla: Rövid előadás a könyvkereskedelemről.

Haraszti Károly dr.: Magyar könyvke
és könykiadás a mult század első
Zwiebelfisch a könyvgyüjtésről.
Lukinich Imre dr.: Könyvárak száz év

MÁJUS.

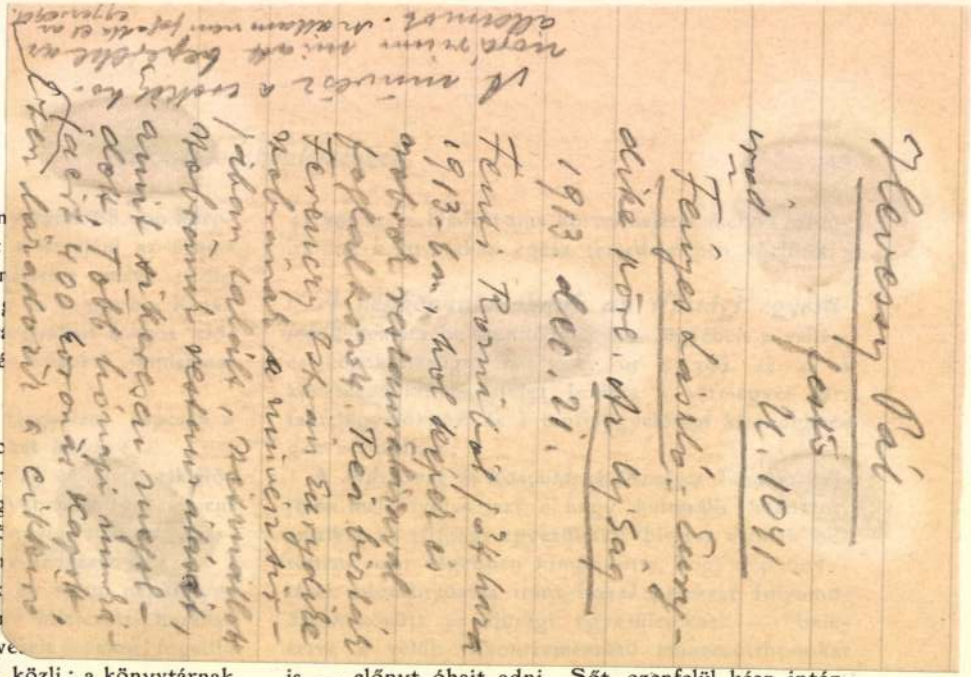

zott, hogy a népkön
almából 34.000 K-t
ooo K-nak felhaszn
fog készíteni. Addig
re való bocsátása t
tézendő a vall.- é

sebb folyóügyek
ivetkező határozatc
nyesi népkönyvtár
yvének pótlása üg
ra lépni, de a kö
gja pótolni, ha er
község birájának
jelentése kapcsá
és tanusított törekvé
zt vele irásban is közli; a könyvtárnak is — előnyt óhajt adni. Sőt ezenfelül kész intéz-

Ottendorfer Oswald III. 191.

HEVESSY *Pál*, festő, * Gömörszöllős 1878. A bpesti mintarajziskolában (Balló E. és Székely B.) tanult s rajztanári oklevelet nyert. 1901. Münchenben, 1903. Rómában és Velencében, utóbb Fiumében élt. 1908. Rimaszombatban telepedett le. 1909. összeállította a Ferenczy István szobrász sírjából kiásott Eurydike-szobrot.

E. G. I. 458 l.

Hevessy Pál

írta

Pör Euridyke szobra körül. — Ferenczy István szobráról, melyet Hevessy Pál állított össze. — Jeltelen cikk. Az Est, máj. 28.

1910.

(Művészet 1910. 312. l.)

Hevessy Pál Gömör m.

szül. Poszobány 1878 aug. 26. Ev

1896/97 I. o. Muvesznör

1897/98 I. II. " "

1897/98 II " " "

1898/99. I-II. 3. éves mu-
vesznövendék

1899/900 I-II. 4 éves mu-

Municipiumok V. 249

Hevessy Pál, hevesi, festő; szül. 1878 augusztus 25-én Gönyörszőllősön (Gönyör vármegyében). Középiskolai tanulmányait Rimaszombatban kezdte és Miskolcon folytatta. 1896-ban beiratkozott a budapesti mintarajziskolába, hol Balló Ede (és Székely Bertalan) növendéke volt. 1901-ben a rajztanárképzőben tanári oklevelet szerzett. Ezután hosszabb időt töltött Münchenben (1901), Rómában (1903) és Velencében, végül Fiumébe költözött azzal a szándékkal, hogy ott állandóan megtelepedik. Az ottani állapotok azonban nem biztosítván számára a remélt megélhetést, munkálkodását, 1908 őszén visszatért Rimaszombatba, ahol rajz- és festőiskolát létesített. 1909 tavaszán Ferenczy István szobrász (l. o.) sírjának exhumálásakor a darabokban talált Eurydike szobor összeállítását reá bízták. H. az elvesztettnek tartott, több mint ötször darabból álló szobrot négy hónapi szakadatlan munka után kifogástalanul összeállította.

M.D.K.

Hevessy Sándor
festő

130) Tengerpart.

Egyéb közületi tulajdonból elveszett műtárgyak jegyzéke.
Budapest 1952.

gl.

Hevesy Sándor

tervei alapján épitettek emeletet 1961-
ben az egri Belciannisz u. 9. p. a. hóz-
ra.

Voit Pál stb.: Hevesmegye műemlékei II. köt.
Magyarország műemléki topográfiája VIII. köt.
Budapest, 1972

2161

Hevesy Sándor

tervei alapján építették fel a 2-ik világháboru befejezése után az Eger város piaci köhidat.

Voit Pál stb.: Hevesmegye műemlékei II. köt. Magyarország műemléki topográfiája VIII. köt. Budapest, 1972.

2291

Hevesy Sándor

teroci alapján építettek 1962-ben az egri
Alkotmány u. 13. p. a. házra emeletet.

Voit Pál stb.: Hevesmegye műemlékei II. köt.
Magyarország műemlékei topográfiája VIII. köt.
Budapest, 1972.

1901

Heroi

Hevesy Sándor

Tervei alapján 1960 körül emelettel bővi-
tették az egri Felszabadulás tér 1. sz. épületet.

Voit Pál stb.: Heresmegye műemlékei II. köt.
Magyarország műemléki topográfiája VIII. köt.
Budapest, 1972.

2851

Heves y Sándor

Tervei alapján építették újjá az egri Gerl Mátyás u. keleti sarkán álló épületet.

Voit Pál pld.: Heves megye műemlékei II. köt.
Magyarország műemléki topográfiája. III. köt.
Budapest, 1972. 307 p

Hevesy Sándor

tervei alapján állították helyre az egri
Széchenyi u. 19. sz. épületet.

Voit Pál szb.: Heves megye műemlékei II.
Magyarország műemlékei topográfiája VIII. köt.
Budapest, 1972

554

Ylevesy Sándor

Nagyút és Titkos
telepes községek
templomainak terve
IV. díj

MMÉEKözl.
1943.72.C

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

ga tekintetes Elnökségének,

Budapest.

MÜEM[illegible] BIZOTTSÁGA
56. 1928 szám
Ér.: 1928. év. február hó 14. n.

(Hevesmegye várai)

Pásztor József (.)

8-r 20 kép, 135 l.

Gyöngyös 1933.

Gent (1737)

Saját primitív rajzai vol

K I V O N A T

a gyulafehérvári székesegyház építésve
anyagleltári tárgyak

okmány száma.	Tárgy megnevezése
	Veder.....
	Talicska.....
	Lapát nyél .....
	Faráspoly .....
	Faráspoly /:lapos:/ .....
	Olló .....
	Késreszelő .....
	Előreszelő .....
	reszelő .....
	Fürészreszelő .....
	Gyertyatartó .....
	Izzólámpás .....
	Csavarhuzó .....
	Satu .....

HEVESUGRA (Heves)

RMU 10, 89 l. TEMPLOM, kőportáléja 1700-ból.

Hevesugra

Hevész Imre

Szerepel a Szegedi Képzőm.Társ.tav.tárlatán.

Délmagyarország, 935.IV.14.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Hévics Nándor

A dorogi József Attila Művelődési Központban közös tárlaton szerepelt.

Magyar Hirlap 1981/10/29/9

Hévikőz Gábor, szobrászművész

Szatmári István képzőművészeti szakreferens elmondja, hogy Gömölön és korábban két éve Telkibányán létrehozták az amatőr képzőművésztábort. Együtt dolgozik Csiki Tibor, Hévikőz Gábor szobrászművészekkel, Hajó János festő- és Mezei István grafikusművészekkel.

Falujárás.

1979. VIII. 22. Televízió 17'40 /Md./

Hévízgyörki rk

templom

(Pest vm)

~~Templom~~ XV. 4 elejé

röl való.

Lásd

Chobotvác 198. l.

Hévízi római erődök

Udvarhelyszék

l.

Gaali I. 121. l.

Hévíz

CSÉBY GÉZA

Hévíz első ismertetése

Hévíz, 1993/1.

Napnyúgotról híres hév víznek fördeje,
Sok betegségben gyógyító ereje,
Híres rajta forgó malmoknak kereke,
A' molnárnak hasznos sok lisztes pitlije.

(Nagy Ignác georgikoni praktikáns Keszthely című versének részlete 1817.)

Simon Clemens angol utazó midőn 1715-ben Keszthely környékén járt, nem szerzett tudomást a keszthelyi Bozótban található hév-vízről. Minden bizonnyal azért, mert csupán helyi vonatkozásban számított fontosnak e meleg víz. A másfél évtizeddel később ide látogató polihisztor, Bél Mátyás már részletesen beszámolt a soha be nem fagyó tóról. Figyelmét e természeti csodára minden bizonnyal Festetics Kristóf hívta fel, aki 1731 telén látta vendégül Bélt balatonkeresztúri kastélyában, és akinek birtokai Hévíz egy részére is kiterjedtek.

*

A XVIII. század első felében keszthelyi birtokközpontot kialakító Festeticsek Hévíz nagy részét, a korábban Gersei Pethő-, majd Tóthi Lengyel-birtokot is magukénak tudhatták. Mivel a tó nyugati, építkezésre alkalmas területe a veszprémi püspökség és a hévízszentandrási közbirtokosság tulajdonában maradt, kezdetben meg kellett elégedniük a tó, a lefolyó és az ingoványos terület tulajdonjogával. Festetics Kristóf már bivalyokat alkalmazott a nagy vízhozamú tó lefolyójának tipratására. Erről később Richardt Bright angol orvos-utazó is beszámolt művében. E tevékenység annál is inkább fontos volt, mert a soha be nem fagyó tó meleg vizes (le)folyójának partján malmok sorakoztak, melyeknek megfelelő vízutánpótlását meg kellett oldani, s a forrás vizének elvezetése is lényeges kérdésnek bizonyult.

A gyógytó tulajdonképpeni „felvirágzásá"-nak kezdete a XVIII. századra datálható.

A Festetics-birtokokhoz való csatoláskor már álltak a malmok, s valószínűleg fürdőházak maradványai is fellelhetők voltak. A fejlesztés, újrafelfedezés mégis Festetics György grófnak köszönhető. Ő volt, aki igazi fürdővé alakította ki a területet. Előbb gondosan feltöltötték a lefolyó környékének ingoványos talaját, majd rőzsét tettek ennek tetejére, amit apró kőtörmelékkel borítottak. Így lehetővé vált a talaj jóval nagyobb teherbírása. A Dobogómajor felől utat építettek. A területen felgyülemlő haszontalan vizet árokrendszerekkel vezették a Kis-Balatonba. Ekkor ásták ki a tó vizének elvezetésére szánt mesterséges csatornát a Melegér-t. Új fürdőház is épült, az ingoványos talaj miatt tutajra, ahol vetkőzőhelyiségek biztosították a kényelmet. E tutajról lépcső vezetett a vízbe mélyített fürdőkosarakhoz, amelyben ülve, vagy éppen állva élvezhették a tó áldásos hatását. Számos egyéb tervrajz is elkészült az esetleges fejlesztésekről. Az említett fürdőház 1795-ben kezdte meg működését s Festetics precizitására jellemző módon, a betegek lajstromba szedettek, ahol jelezve

voltak betegségeik, gyógyulásuk. Ezt az adatot Nagyváthy János jószágigazgatónak kellett a vármegyei tisztiorvosnak jelentenie.

Amint gyültek a gyógyulni vágyók és egyre többen használták a vizet, folyamatossá vált a bővítés, új épületekkel gazdagodott a fürdő, elkészítették a tervek szerinti parkosítást is.

A magyar nyelvű, de Bécsben megjelenő Magyar Hírmondóban Gutten József orvosdoktor hirdette meg először Hévíz gyógyhatású fürdőjét. Az 1801-ben napvilágot látott cikkben többek közt így írt:

> „Készít ugyan a Tudomány a Magyar Hazának minden részeiben Orvosló szereket, de nem mindenütt nyújtja a jól tévő Természet önnön kebeléből gyógyító ajándékát: éppen ez ösztönöz vala engemet annak köztudomásul való adására; hogy itt ezen T.N. Zala Vármegyében helyheztetett Keszthely mező Várostól fél órányi távolságra, a kedveskedő Természet a betegeskedő emberiség nyavalyájának enyhítésére, vagy teljes meg gyógyulására is, meleg víznek formájában mutatja a már magában elkészült orvosló erejét, és önként ajánlja a sinlődő testnek helyre állíttására szolgáló, s több orvosló részekből álló forrását... Tapasztaltam én a tavalyi fördés idejekor, hogy némelly ezen hév-vízzel élő embereknek a még hátra lévő napjai megkellemetesíttettek, másokat pedig annak foganatos ereje, a hamar következhető haláltól megmentett. Az ezen fördő eránt tett rendelések jók, és az ide jövők jutalmas áron lakhelyet, enni, s inni valót nyerhetnek."

Festetics György munkatársai mindent megtettek a tó népszerűsítéséért. Nem kerülhetjük meg azonban azt a tényt, hogy a gróf életének utolsó éveiben nem sokat áldozott már az anyagi hasznot nem hozó hévízi fürdőre. Fia, László idején végképp feledésbe ment a karbantartás. Újabb kiépítésre csupán I. Taszilo gróf idejében, 1857 után került sor. Ekkor már az egész környék, így a szilárd nyugati dombláb is a Festeticsek birtoka lett.

BOLDOG
ZALA VÁRMEGYE!
KESZTHELYI
HÉV-VIZEDRŐL

MELTAN
NEVEZTETEL IGY ATTÓL
A' KI
EZEN RENDEKET IRTA
DITSERETEDRE
D. B. I.
ANNO MDCCXCV.

SOPRONBAN,
NYOMTATTATOTT SZIESZ KLARANAL.

Babocsay doktor könyvének címlapja

Megkezdődött az igazi építkezés. Hévíz fénykora ezt követően alakult ki.

*

Hévíz első tudományos elemzését, amelyben a víz vegyvizsgálatát és gyógyhatását is górcső alá vették, dr. Szláby Ferenc Zala vármegye tisztiorvosa, chirurgusa, fizikusa végezte el s írta le 1769-ben. Németül Windisch Károly Pozsony polgármestere tájékoztat a nevezetes tóról 1780-ban.

Az első népszerűsítő munka, amely nyomtatásban is megjelent s az akkor tudottak részletes felsorolását adja dr. Babocsay József orvos műve: *Boldog Zala Vármegye! Keszthelyi Hév-vizedről méltán neveztetel így attól a' ki ezen rendeket irta ditséretedre. D. B. I. Anno MDCCXCV.* A 28 oldalas könyvecskét Sopronban, Sziesz Kláránál nyomtatták.

Babocsay részletes életrajza sokáig váratott magára.

A szórványos adatokat, a levéltári kutatások alapján megállapítható tényeket és feltételezéseket először Csekey István és Degré Alajos összegezték és adták ki 1960-ban. Babocsay József 1760. március 19-én született Szigetváron. Minden valószínűség szerint katonáskodó horvát parasztok leszármazottaként. Gimnáziumi osztályait Sopronban végezte, majd papnövendékként Pozsonyban tanult. Hiába volt bizonyítványa kitűnő, megunta a szigorú kötöttséget és az első évfolyam befejeztével „saját elhatározásából a papi öltönyt letéve világi állapotba visszatért". Ezt követően beiratkozott a pesti egyetem orvosi karára, ahol 1789-ben állatorvosi és orvosdoktori oklevelet szerzett. Rövid ideig Pesten maradt, majd Somogy megyébe, végül Zala megyébe költözött. Így került Nagykanizsára 1791 és 1792 fordulóján.

Babocsay módos ember volt. Minden bizonnyal szülei is megfelelő tőkével rendelkezhettek, hisz taníttatása és a tőlük kapott vagyon erre enged következtetni. Csak emelte presztízsét, hogy orvosi gyakorlatával és telekspekulációival ezt a pénzt megsokszorozta. A Nagykanizsán elismert polgárt 1808-ban városbíróvá választották, de egy súlyos támadás, feljelentés miatt le kellett mondania. Fényes elégtételt csak 1818-ban kapott, amikor bebizonyosodott büntetlensége. Ezt követően közgyámmá nevezték ki. Közéleti tevékenysége mindvégig meghatározó volt a város akkori életében. Művelt, több nyelven beszélő embernek ismerték. Szép könyvtárát utódai sajnos nem tudták egyben tartani. 1838. június 18-án hunyt el. Sírkövének feliratát szintén a Csekey-Degré könyv őrzi:

„Itt nyugszik a szenvedő emberiség nagy barátja (N(eme)s Babochay József orvos doctor

Ki megholt 1838, Eszt. Junius 18. Életének 79.
évében.

Bezárta nagy Isten földi pályáját,
Hogy láthassa lelke rendelt hazáját.
Teste bár leszállt a bús enyészetre,
Nem vész el, ő is virrad jobb létre.
Ezek az utolsó, világ emlékei,
Mit emeltek neki Háládatos gyermekei."

Babocsay József több dolgozatot írt, ám csak a hévízi jelent meg nyomtatásban. Felvetődik a kérdés, vajon Festetics György miért éppen a nagykanizsai orvosra bízta ezen korai „ismeretterjesztő propaganda" munka megírását és nem a nagynevű Szláby doktorra, aki foglalkozott már a tó gyógytényezőivel s folyamatosan dolgozott egy részletesebb jelentésen is. Talán nem járunk messze az igazságtól, ha Babocsay

jakobinus múltjában keressük a kérdés megoldását. Tény, hogy az orvos kapcsolatban állt Spissich János zalai alispánnal, kinek segített bizonyos kompromittáló jakobinus iratok elrejtésében. Családi hagyomány jegyezte fel, hogy Babocsay szabadkőműves volt. S itt tapinthatunk rá a lényegre. Tudvalévő Festetics György „sárossága" a Martinovics-féle mozgalomban, Spissichcsel való kapcsolata, s az, hogy a későbbi vértanúval, Laczkovics Jánossal közösen írták alá többek között a magyar vezényleti nyelvvel, a hadsereg honi állomásoztatásával kapcsolatos feliratot, amiért is kemény császári feddésben részesült. Világos a gróf szabadkőműves volta és nem titok, hogy a keszthelyi udvar nemcsak a Helikoni ünnepek alatt, de azon túl is a szabadkőműves, a honorácior értelmiség gyülekezőhelye volt.

Mindezt összevetve megérthetjük miért kapta éppen Babocsay a munkát.

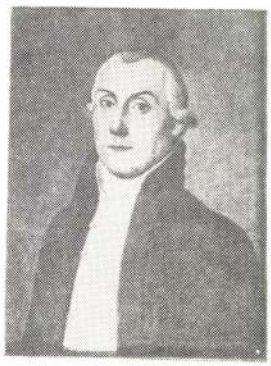

Ifj. Dorfmeister István: dr. Babocsay József arcképe

(Készült Nagykanizsán 1806-ban, megsemmisült Buda ostrománál 1945-ben)

A tanulmány Babocsay ténylegess vélekedését tartalmazza. Lelkesülve hasonlítja a tavat a jeruzsálemi Bedzaidához, amely Flavius zsidó történetíró szerint is gyógyerejéről volt nevezetes: Így ír:

„Be kár, hogy eddig ezen Magyar Bedzaida úgy elvóltt rejtve az Emberek szemei előtt, hogy ingyen ki-terjesztett Kintseiből nem részesülhettek! Már most szemekről a Hályog le-húllott, mihelyst amaz örök érdemű Méltóságos Gróf Festetics György úr tulajdon kegyességétől indíttatván, számtalan ügye-fogyottak szeméről azt le-vonta. Így tehát említett Magyar Bedzaidát találunk Méltóságos Gróf Festetics György Úrnak Keszthelyi Uradalmában, ugyan a Keszthelyi közel, szép térségen és határban, igen gyönyörű helyett, a hol a Természetnek tsudálatos ritkaságait méltán tsudálhatjuk. Véghetetlen az Isten az ő végzésében. Íme a hol megsem gondolja az Ember, ottan lappang a drága, és sok Nyavalyásokra ki-terjedő Kints! Szerentsés Zala Vármegye! Nem kell többé meleg hasznos Ferdők kedvéért, és hasznokért Budára, Daruvárra, Toplitzára, és más Helyekre nagy fáratsággal, és dolgaidnak hátráltatásával fáradnod, és költségeskedned; többször pedig minden fájdalmidnak enyhítése nélkül szomorúan viszsza fordúlnod. Már kebeledben tartod azt, a mit máshol keresve sem találhatol-fel. Alig tudódott-meg ezen hasznos Vized, már is sok részekről külömbféle Nyavalyások folyamodnak hozzád. Nem ok nélkül

hallván leg inkább ezen ditséretes Vizednek erejét, a melly által egyik az Inak szakadtságából, más pedig a köszvény fájdalmaiból minden Reménységen felül tsak tsupán Vizednek ereje által meg-menekedtek. Ezen okok indították Méltóságos Nagy Érdemű Gróf Festetics György Urat, hogy Nemes Zala Vármegyét most eleinte Ferdő Házzal, a mellyben a Betegek annak el-osztásai szerint bátran feredhetnek, gazdagítaná, jövendőben pedig többektől sem fogja Költségét sajnállani, és nem mulat-el semmit is, a mi akár külső tekintetetedre, akár jobbításodra szükséges lenni fog, hogy megne tenné."

Babocsay valóban hitt a víz gyógyító erejében, amely javaslata szerint hasznos volt fekélyre, varas sebekre, köszvényre, rühre, „Vénustól származott Külső nyavalyák"-ra, máj-epebajra, aranyérre, vese- és hólyagbetegségekre, gutaütésre, podagrára, vízkórságra és így tovább. Fürdésre és ivásra is ajánlja a vizet. Ma már csak mosolygunk a mindent gyógyító erőn, tudjuk bizonyos esetekben ellenjavalt a fürdés. Ám tény az is, hogy Babocsay felhívta a figyelmet az általa megmért és 29 „Gradus"-osnak talált vízben való fürdés módjaira. Ha „annak módja, és rendje szerint" használják a vizet hasznos és gyógyulást hoz, ám azoknak nagyon is káros „a kik se ez időhöz, sem természetekhez, sem pedig a Környülállásokhoz nem szabják magokat, hanem minden józan tanáts nélkül" fürdenek.

A szerző tájékoztatja olvasóit, milyen vizsgálatokat végzett, milyen módon és milyenek voltak az eredmények.

„Először a Vizet tiszta edénybe öntvén, ki-tettem a nap sugárira, és tsak alig hogy fele-része annak ki-gőzölgött, s el-repültt, már meg-kóstoltam, és íme fél, de valamennyire meg-romlott Savanyú ízt adott. Ezen ízt utolsó tseppig tapasztaltam, hogy álhatatosan meg-tartja, a melly elég jel a fellyebb említett ditséretnek megerősítésére.

Minek utánna pedig illy móddal egészen a Vizes részek el-repültek volna az alján e következendőkre akadtam;

1mo A felül bőrkés külömbféle színű a szivárvány színéhez sokat hasonlító hártyára, a mellynek semmi olyas íze nem vólt, hanem az izzó tűzre vettetvén, Kénköves szagot eresztett magából.

2do Szem – Sóra. Ez a felső részén, vékonnyan a hártyás bőrke után fekütt, és mivel a nyelvemen tsipősséget okozott, és tulajdonságaiból is az után kitetszett, méltán Szem-Sónak neveztem.

3tio Anya-föld, alkalisos természetű fejér marga jött Szem elejibe.

4to Tsont-forrasztó részekre (Tophus Pyriticosus.) Ezek a fenékre le-verve valának; mert azon részetskék, a mellyeket az Aër fixus a Hév-Vizekben fel-osztva tart, ennek el-repülése után azontúl legelőször is a fenékre szállanak Tophus granulosus formán; de mivel ezen Tsont-forrasztó részben értzel kevert Kénköves testecskék valának (Pyirites), azokat különös vigyázással ebből el-választottam.

5to A Kovás-földet (Terram Siliceam) és

6to A Meszes földet (Terram Calcaream cum Terra invitriolabili) utóljára

7mo A Vasat.

Mindezek a Részek különös nehézségi mértékkel jelentek-meg. Az Üveg körül majd mind végig fejér Sós természetű Porotskák hosszan, és elég vastagon találtattak enyvezve, és ezekből azon ítéletre vetemedtem, hogy azon Sós részeiket jobb visgálás alá tenném, s mint hogy meg is történt, és ime a Crystallisatio alkalmatosságával ki-bukkant

8vo A Vad-Só, vagy tsudálatos Só (Sal mirabilis Glauberii), a melly Vitriollal, tsipőssel, és alkalival kevert Só, és

9no Keserű-Só (Sal amarus) adá-elől magát. Tovább menvén a Próbákkal, Anya-föld, vagy fejér Marga közül

10mo Tim-Sót (Alumen) tsak Haj-szál formán és

11mo Agyag földet (Argillam) kaptam.

12do Bolusra, a melly Calaminaris természetű, az az értszes, úgy akadtam, hogy a tűz által ezen meg-maradott részt, a midőn újjra újjra visgálnám, feketévé váltt. Ezen részeket ugyan a Chymia-főzés (Destillatio) előmbe adta; mind azon által hasznos külömbséggel; mert tsak ez uttal tudódott ki

13tio A Magnes Sós föl, a melly fel-találásán igen örültem, mivel ez által több tulajdonságira is mehetek ezen hasznos Vizünknek. Így tehát ezen Keszthelyi Vizedbe semmi ollyast a legszorossabb és fárattságosabb meg-vizsgálás után is Boldog Zala Vármegye! nem találhattam, a mi benne hasznos, és ditséretes nem volna."

Megállapítja, hogy a viz „négy fő és hathatós" tulajdonsággal bír, úgymint: „Kénköves gyuló levegő, tsudálatos és Keserű Só, Magnes Sós-föld." Külön hangsúlyt fektet az álló levegőre (Aër fixus), melynek köszönhetően nincs annyi émelygés, szédülés, hányás, lankadtság, mint a daruvári, budai, vagy éppen a topliczi fürdőkben.

Végül megjegyzi: „Ha már egyéb ereji nem volnának is ezen Keszthelyi Vizednek Boldog Zala Vármegye! tsak ezért is méltán ditsértetnél: mert lábat, kezet, szemet, nyelvet, és egész ép testet adni, Isteni erő, Nagy Méltóság!"

Babocsay könyvecskéjének végén megjövendöli, hogy sokan hagyják majd Hévízen mankóikat, fa lábaikat és nem utolsó sorban „bankóikat", sokan verselik meg a víz gyógyító erejét. A neves orvos nem tévedett.

Hírét az utókor emléktáblával is megörökítette, amelyet 1969-ben lepleztek le a hévízi téli fürdő falán.

Nagy István rajza

Hévizi Endre

L.A. [LUKÁCSY András]: Hévizi Endre. = Magyr Hirlap, 25.évf.115.sz.1992. május 16. I.p. és ill.

könnyelmű VI. Károly ellenében tezaurálni. Sajnos, a királyi Trinitás (valószinűleg a Kegyelem Trónusa formájában) nem készült el, az erre szánt arany elment az Anjouk sziciliai ügyleteire.

A mester alakját 267 forrásadat segitségével próbáltam megrajzolni. Ezek nagyobb része kiadatlan, s a kiadottak bizonyos hányadát is ujra elolvastam. Az adatokból egy hihetetlenül tevékeny, társadalmi elismerésekkel nem külösen kitüntetett, nem is különösen gazdag, egy inkább másodrangú helyen saját házzal biró férfiú meglehetősen szellemszerű alakja rajzolható meg, aki özvegyet és fiút hagyott maga után. Születésének és halálának ideje csak becslés eredménye, valószinűleg minden munkája elpusztult, személyes vonatkozású csak az a pecsétsor, melyen sokféleképpen félrehallott neve az általa hitelesnek tartott RUSSEAU formában található, s keze nyomát néhány nyugta őrzi, keresztnevével aláirva:

Hévizi Endre (Szeged 1923-)

Építéstemezmeti oklevelet Dániában nevezett. 20 éve külföldön él.

~~Fel~~ Festénetet 1945 után kezd foglalkozni; 1947-49 között több kiállítása volt Dániában, Svédországban. Londonban él, főleg murális munkákat kénit 1960 óta: Corporation Áruház (Stevenages) Katedrális Debra Libanos-ban/ ~~Liban~~ Abessziniai említve

Sz. Z: Szegedi művén Londonban: Hévizi Endre

Tiszatáj 1968 IX. n. 830 old

Hévízi Endre (Szeged, 1923) -2-

Tavaly kazalátogatott Szegedre, s egy dajkéfát a múzeumnak ajándékozta
Gyűjteménye kiállítása volt ez év nyarán

K. Z.: Szegedi művén Londonban: Hévízi Endre

Tiszatáj 1968 IX. v. 830 old.

Hévizi Endre

Sz. Z.: Szepesi művész Londonban: Hévizi Endre. – Tiszatáj, 1968, 9. 2. 83. l.

Az 1968. évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája. - Művtört.Ért. 1971.2.sz. 149-182. l.

153. l.

Hévizi Endre

Kiállított művét a Szép. mův.
Múzeumnak ajándékozta

Szós hagda: XX. sz-i magyar
szásmarásu művészek kiáll.

Magyar Hírek 1970 XII 12

Hévizi Endre M.D.K.

az addis Abeba melletti kopt katedrális falait diszitő 200 négyzetméteres moziak egyik magyar származásu tervezője

Npaló

Magyar Nemzet 1965. április 21. 4. l.

Hévizi Endre

szül.: 1923, Szeged. Festő, építész.
Bp-en tanult, 1945-től külföldön él, jelenleg Angliában, ahol elsősorban színházi és egyházi faldekorációkat készít. Figurativ és absztrakt felfogásban egyaránt dolgozik. Műveiből ajándékozott a Szépm. Múzeumnak. Kiállított művei: Kompozíció assemblage 3db. 130 x 120 cm

XX. századi magyar származású művészek ~~kiállítása~~ külföldön.
Bp. Műcsarnok, 1970. Kiáll. kat. Bev.: Dr. Bogdár József

30 l.

Hévéri Endre

I. é. ép. hallg.

Vízfestmény

repr.

Technika

1942. II. 1.

Műv.

j. 89

1 köt. folio

Divald

Kornél

Magyarország csúcsiveskori

hárnyasoltárai.

Művészettörténelmi tanulmányok

Első sorozat. Negyenhárom képpel

HÉVIZI Endre festő

Grigány Magda: Ad Quadratum : Hévizi Endre kiállítása, Drian Gallery, London = Irodalmi Újság, 1968. szeptember. 15. 12.

személyzete talpon volt, és 20-án reggel a Rába és a Pinka kiáradt, úgyhogy szerteszét csak vizet lehetett látni. —

Augusztus 20. péntek

Szent István-nap, Magyarország nagy ünnepe. Már a Szent István-mise alatt odajött Misi a harmóniumomhoz, és mondta, hogy azonnal Szecsődre kell mennie, mert Lilike gyermeke útban van, és ha nem talál nála orvost és senkit, akkor mindjárt értem küld. —

Tovább preludáltam. — Reggelinél már jött értem az autó: jöjjek rögtön, senki sincs Lilikénél. —

Gyorsan összeszedtem a dolgaimat, és röviddel utána Lilikénél voltam. —

Mégis csak vigasztalásukra volt, míg Szombathelyről megjött a professzor. — Ő 11 órakor érkezett, és aztán 4 óra hosszat diskurál-tam vele. —

Amikor elindultam Körmendről, még 100 keresztutat ígértem Ehrentrudisnak és Ödönnek, ha minden jól megy, és egy kisfiú jön a világra. Különben Karli azt mondta nekem a szentáldozás után, hogy elsőáldozásakor imádkozott, hogy Lilikének kisfia legyen, „és tudod, Papi, *biztosan* az lesz." 3 órakor megérkezett a kis Zsigus! — Nagy öröm, meghatottság, az Isten áldja meg.

SZERETETTEL MEGHÍVJUK

HÉVÉZI ENDRE

(London)

festőművész kiállításának megnyitójára

1992. április 24-én, Pénteken 18.00 órakor

Megnyitja:

Kass János

Budapest 1051
Magyar u. 7.
(Astoriánál)

Megtekinthető: Hétfő-Péntek: 10-18-ig
Szombat, Vasárnap: 10-15

HÉVIZI Endre

ENDRE HÉVÉZI

KÖZELÍTŐ TÉL
AUTUMN

Méret: 29 x 38
Kivitel: zománc rézen
enamel on copper

COPYRIGHT KIADÓ ÉS NYOMDA

HÉVIZI ÉVA

A XX. századi művészet egyik kulcsfigurája a clown, a sírva nevettető bohóc az egyik főszereplője H.É. kiállításának.

A tárlat is példázza: nem lehet és nem szabad sablonokban gondolkodnunk, élnünk. Az Élet, a nagy rendező minden esetben a csak akkor és csak ott hiteles és megfelelő szerepjátszást fogadja el. Az egyszer s mindenkorra rögzített álarc (arc) statikussá, ezáltal merevvé, megcsontosodottá válik, s úgy gördül le a függöny, hogy elmarad a taps. De ha *csak* álarccá válunk, ha a személyiség is megszűnik a sok átváltozásban, úgy a hitelt adó tartás hiányzik majd az egyes alakokból, s a játék így is kudarcra van ítélve. S éppen itt a bökkenő! Hogyan lehetünk hűek önmagunkhoz — ami alapfeltétele a tisztességes emberi életnek —, miközben naponta többször kapunk új, más szerepet?

A festmények félelmetesen groteszk játékosságát ellenpólusként teszi hangsúlyossá Hévizi Éva e kiállításra készített két halottfehér gipszszobra. Az arcnélküliséget és a százarcú álarcosságot önmagukban is megidéző plasztikák remek kiegészítései a tárlat festményeinek. *(Képünkön részlet a művész cím nélküli plasztikájából.)*

Chikán Bálint

z. 3–4. o.

Kiállítás

SULYOK GABRIELLA GRAFIKÁI
Helikon Galéria

Sötét felhők, árnyékok, foltok, egyszerű és átlátható sejtelem jellemzi Sulyok Gabriella rézkarcait. Akár bibliai történetről, József Attila-versről, esetleg *A kis herceg* írója előtti tisztelgésről van szó, a stílus ugyanaz, sőt a téma tartalmi megközelítésének módja is kísértetiesen hasonlatos. A művész nem akarja a rézkarc legfőbb tulajdonságát, a határozott, finom, elkülöníthető vonalak nyújtotta lehetőségeit kiaknázni. Valamennyire kivehető figurái a kavargó, gazdag textúrájú egészből bukkannak ki, annak részeként, eltéphetetlen foglyaként. Szomorú líráyal van teli ez a míves, ám lényegét tekintve határozott karakter nélküli grafika. Sulyok Gabriella számára a téma csupán a sejtelem meg-

HÉVIZI ÉVA ÉS ALBRECHT JÚLIA PLASZTIKÁI

Kőbánya, Pataky Galéria

Albrecht Júlia voltaképpen kerámiát állít ki az egyik teremben, Hévizi Éva meg képeket a másikban; de mindkettő munkái legalább annyira plasztikák, Albrecht a sehová sem vezető, bár nyitott ajtókat idéző, töprengésre késztető szobrok mellett néhány ön- és közironikus kertitörpét is kiállított, a mai lakáskerámia vonzó divatszíneiben „tartva" őket — s ezek a szó szoros értelmében provokatívak. Ki meri manapság bevallani, hogy tetszik neki egy kerti törpe?

Hévizi képein egy tépett papírlap vagy egy vékony fonáldarab megtöri a rajz síkját, és a szó szoros értelmében új dimenziót ad az Amerikába — és egyben a lélek mélyebb rétegeibe — vezető utazás vizuális naplójának.

A bemutató legérdekesebb része alighanem az a színpadszerűen elrendezett „szoborcsoport", amely inkább térbeli kép, lévén elsősorban az elölnézetre komponált. Filozofikus mű ez, de csak annyira, amennyire a *látvány* művészete megengedi a töprengést; a meditálást azon, hogy felvett pózok, modorok, óvatosságok és alkalmazkodások következtében akkora gardróbunk alakulhat ki álarcokból és áltestekből — álegyéniségekből —, hogy a végén már nem marad semmi, amit magunknak nevezhetnénk. Valóban elgondoltatathatják a nézőt ezek a pillekönnyű géz- és gipszarcok, amelyek annyival többek az amerikai Segal gipszfiguráinál vagy a lengyel Abakanowicz üreges hátainál, hogy *mások* — nőiesek, pestiek. És azzal az örömmel készültek, amelyet a művészek és költők egy egészen sajátos esetben szoktak érezni — akkor, amikor úgy érzik, sikerült kifejezniük s így mással megosztaniuk legbelsőbb bánatukat. *(Képünkön Hévizi Éva egyik maszkja)*

Székely András

sz. 4.

egfelelő szem. alapbér: Ft.

nkaidő: hónap.

-tól -ig.

engedély kelte, száma:

jöv. adó és községfejl. hozzájár. kerül

. .

.....

megbizó

embernek egyetlen légkondicionált szobában telefonálnia, gépelnie, ügyintéznie. Csakhogy mire gondolatban eljutunk a két-három személyes magyar irodák előnyeihez, hőseink a zsibongó munkahelyről már haza is suhantak a kertvárosba, két-háromszáz négyzetméteres, sokszobás házukba.

Vajon miért vállalta föl ezt a filmet producerként is az egyik főszereplő, Jane Fonda, annyi jó, haladó ügy támogatója? Komolyan gondolta, hogy érdemes filmet csinálni csak a nőknek, a férfiak ellen? Nem tudhatom. Egyet azért el ne felejtsek említeni. Lily Tomlin a negyvenes özvegy szerepében fantasztikusan nagyot játszik. Egymaga megér húsz forintot.

Köröspataki Kiss Sándor

Hanglemez

HÁRY JÁNOS

Reprezentatív köntösben jelent meg a nagy műgonddal készült felvétel, mely először teszi lemezen hozzáférhetővé Kodály daljátékának teljes zenei anyagát. Ezzel a kiadvány elevekuriózum-rangra emelkedett, s bizo-

A KÉPCSARNOK MEGHÍVJA ÖNT

HÉVIZI ÉVA

FESTŐMŰVÉSZ
TŰZZOMÁNC MŰVEIBŐL RENDEZETT
KIÁLLÍTÁSÁNAK MEGNYITÁSÁRA
1988. MÁRCIUS 16-ÁN
SZERDÁN DÉLUTÁN FÉL 6 ÓRÁRA

MEGNYITJA

ZSIGMOND ATTILA

A BUDAPEST GALÉRIA FŐIGAZGATÓJA

MEGTEKINTHETŐ
1988. MÁRCIUS 16-26.

CSÓK ISTVÁN GALÉRIA
ÖTVÖS TERME
BUDAPEST, V., VÁCI UTCA 25.

„A legszebb dolog, amit átélhetünk:
a titokzatos."
(Einstein)

A zománcmunkák készítésének folyamatát az elemek (a földnek, víznek, tűznek) egymáshoz kapcsolása, alkotó alkalmazása, a teremtés folyamatának újra átélése adja. A zománc, miközben végleges formáját elnyeri, olvadék állapotában az izzó, fortyogó magmához hasonló. A művész célkitűzése a tőle független fizikai és kémiai folyamatokat befolyásolni és alkotói mondanivalójának szolgálatába állítani.
Az elemek harcának titokzatossága, ennek megfejtése és újrateremtése örök izgalmas feladat számomra.

Fk.: Tóth Pál István

HÉVIZI ÉVA: „Bogárkám"
domborított vörösréz, rekeszzománc

HÉVIZI ÉVA: „Nagy kék szöcske"
domborított vörösréz, rekeszzománc

HÉVIZI ÉVA: „Pillangók"
domborított vörösréz, rekeszzománc

1983. IX. 6.

1021

Hévizi Éva festőmű-ei

Stúdió 83

További kultúrális ajánlataink: Először is egy szinházi bemutató Budapest, József Attila Szinház, szeptember 10-én. Hévizi Éva kiállitása Obudán, a Lajos utcában. Liszt Ferenc emlékezetére rendezik a II. budapesti Nemzetközi Orgonaversenyt. Ezzel a Stúdió megköszöni figyelmüket, viszontlatásra! A képen próba közben, az első, öt évvel ezelőtti verseny győztese, az olasz Francesco Finotti a páduai kozervatórium tanára.

Hévizi Éva

Grafikusművész

Grafikái a Műcsarnokban dec.-januári
hónapban.

Molnár Zsolt
ácsc

Magyar Ifjúság
1981 jan. 23.

Hévizi Éva

festőművén

Kiállítása jan. 8– 24 látogatható a Ferencvárosi Pincetárlaton

Pesti Műsor
1981 jan. 14

Hévizi Éva

festőművén

tárlata a zöbányai őszi napok
levetében a Patazy Galériában.

Pesti Műsor
1982 IX. 13.

HÉVIZI ÉVA
„MADARAK"
OLAJ 60x80

Fotó: Milos József

Felelős kiadó: Köteles István

A KÉPCSARNOK MEGHIVJA ÖNT

Hévizi Éva

FESTŐMŰVÉSZ KIÁLLITÁSÁNAK
ÜNNEPÉLYES MEGNYITÁSÁRA
1987. OKTÓBER 15-ÉN
CSÜTÖRTÖKÖN DÉLUTÁN 5 ÓRÁRA

MEGNYITJA:
BÁLINT JUDIT
A SZOLNOK MEGYEI NÉPLAP ROVATVEZETŐJE

MEGTEKINTHETŐ
1987. OKTÓBER 15–28.
ABA-NOVÁK TEREM
SZOLNOK, KOSSUTH UT 6–8.

„Nem adott neki szárnyakat a természet
– az ember mégis szárnyalni akart.
Most: égbe emeli repülőszerkezet,
de szegényke így is földhözragadt.”

P. TIMON ARVID

Hérizi Éva

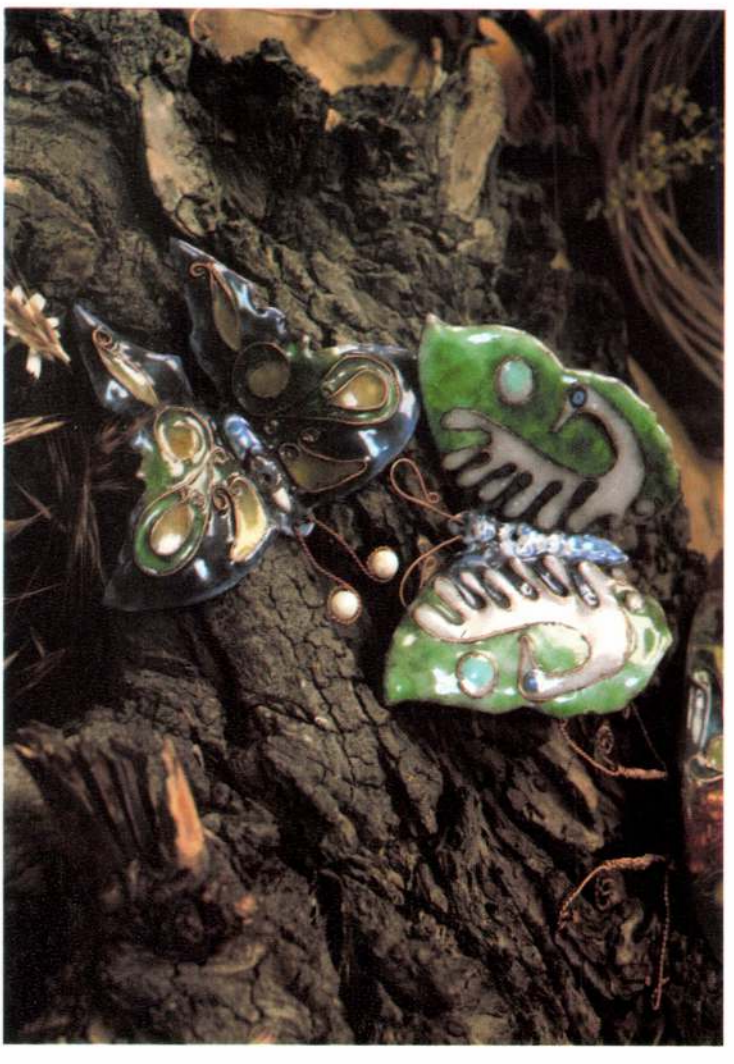

HÉVIZI ÉVA: „Bogárkám"
domborított vörösréz, rekeszzománc

HÉVIZI ÉVA: „Nagy kék szöcske"
domborított vörösréz, rekeszzománc

HÉVIZI ÉVA: „Pillangók"
domborított vörösréz, rekeszzománc

HÉ MO TU MO
HÉVÍZI ÉVA MORELLI EDIT TURI ENDRE MORVAY LÁSZLÓ
MŰVÉSZCSOPORT TŰZZOMÁNCAINAK KIÁLLÍTÁSA
A KECSKEMÉTI GALÉRIÁBAN (Kecskemét, Cifrapalota)

Megnyitja:
SZEMADÁM GYÖRGY
festőművész
1997. március 16-án, vasárnap 14 órakor

A megnyitón közreműködik:
Geiger György trombitán
Maros Éva hárfán

A kiállítást rendezte: Kováts Albert

A kiállítás 1997. április 13-ig tekinthető meg, naponta - hétfő kivételével - 10-17 óráig.

Kecskeméti Tavaszi Fesztivál

MEGHÍVÓ

TŰZZOMÁNC '97

Hévizi Éva, grafikus

L. Mátis K.

Goór I. Művéntelen ... 75-89.

Forrás, Kecskemét, 1980 márc. XII/3.

LÁTOGATÓBAN HÉVIZI ÉVA FESTŐMŰVÉSZNÉL

Elegancia és találékonyság

Egy átlagos lakótelepi lakásban van *Hévizi* Éva festőművész otthona és műterme Gazdagréten. Sok száz hasonló méretű, beosztású lakás létezik e városrészben, Hévizi Éváé azonban különös hangulatot áraszt. Nemcsak a művész munkái, de a számára legkedvesebb kortárs alkotók képei, kerámiái, iparművészeti munkái is megtalálhatók e meghitt otthonban. Néha a kényelmes fotelében csöndben elgondolkodva vagy zenét hallgatva fogalmazza meg újabb és újabb munkáit, amelyek aztán hamarosan a megfelelő anyaggal „összegyúrva" képek vagy tűzzománc formájában jelennek meg. Hévizi Éva már érett művészként talált rá a tűzzománcra.

– Már második elemista koromban állandóan rajzoltam, vagy bányásztam az agyagot és készítettem a különböző figurákat – emlékezik vissza az indulásra a művész. – Sorra nyertem a rajzpályázatokat, majd a képzőművészeti gimnázium textil szakára vettek fel. A főiskolán díszítő festőnek tanultam, nagyon nagy szeretettel, tisztelettel emlékezem mestereimre, *Rákossy* Zsoltra és *Eigel* Istvánra. 1970-ben diplomáztam és sokáig festészetből éltem, abban leltem az örömöm...

Az egykor készült munkái közül a kevert technikával, vastag kartonra készült képei ma is időt állóak. A hetvenes évek végén, a nyolcvanas évek közepén több külföldi kiállításon is részt vett, így az Amerikai Egyesült Államokban, Hamburgban, Hollandiában. Tematikailag egyre gazdagabb, érettebb lett festészete, de egy véletlen, sorsszerű lehetőség megváltoztatta addigi művészi irányultságát.

– Mivel valójában sohasem volt önálló műtermem, így rendszeresen lejártam dolgozni a kecskeméti művésztelepre, ahol mindig nagyon jól éreztem magam. A nyolcvanas évek közepén a művésztelep akkori vezetője felkínálta a lehetőséget, próbáljak meg tűzzománcot készíteni. Azóta nem tudok belőle „kikeveredni", de valójában nem is akarok. A tűzzománc lényege, szépsége a technikán múlik. Ezért a technikai tudásért egy festőnek nagyon meg kell szenvednie. Bevallom: annyi év után még mindig küszködöm a technikával, de bizonyára más is így van vele – tárja fel művészetének titkait Hévizi Éva. – Vörösréz lemezre dolgozom, az előkészítő munka során iszapzománcot készítek, majd ecsettel hordom fel az anyagot. Amikor létrejön a kémiai kötés, akkor egy kicsi darabon kipróbálom, hogy milyen is lesz a tárgy. *Kátai* Mihály festőművésznek nagyon hálás vagyok: Kecskeméten ő tartott kurzusokat, és amit a tűzzománcról tudok, azt neki köszönhetem.

Hévizi Éva (Fotó: archív)

Hévizi Éva 1985-ben tűnt fel először a kecskeméti Nemzetközi Zománcművészeti Alkotótelepen, s művei revelációként hatottak. Az első művek a rekesz-zománc műfajában születtek, az anyaggal való behatható és alázatos ismerkedés jegyében, de már egy érett művész hitvallásáról tanúskodtak. Később a rekeszek és „félrekeszek" mellett a festett zománc szépségeiben gyönyörködhetett a befogadó. S ettől kezdve itthon és külföldön rangos galériákban sorra láthatók munkái. Számos elismerésben is részesült, többek között elnyerte a Nemzetközi Zománcművészeti Szimpózium és a Magyar Alkotóművészek Országos Egyesületének díját. „Tematikailag is egyre szélesedő folyamatnak vagyunk tanúi, a látható világ tárgyaitól egyre inkább a művész világképének kibontását jelentő művek felé haladunk" – írta Hévizi Éva munkásságáról A kétely öröme című írásában *Gyergyádesz* László dramaturg.

Pap Gábor művészettörténész egész máshonnan közelítette meg a művész ars poeticáját, amikor így írt róla: „Elegancia és találékonyság – talán ez a két legjellemzőbb sajátossága Hévizi Évának. Talán művészetének? – berzenkedhet az örök pontosító, de hasztalan. Művész és mű, legalábbis ebben a tekintetben, elválaszthatatlan egységet képez Hévizi Éva életművében. S ha így nézzük őket, mindjárt újabb jelző-páros tolakodik föl elménkben. Az egyikük így szól: »vonzó«, a másik: »törékeny«."

A dicséretek ellenére a művész örökké elégedetlen önmagával. Újabb és újabb műveken „kínlódik", és törekszik a teljességre. Belekezdett egy nagyszabású munkába, amely a Nemzetközi Zománcművészeti Alkotóműhely által meghirdetett, három éves időtartamra (1998, 1999 és 2000) szóló szimpózium programjához kapcsolódik. Az első részt 1998-ban kezdte el, és azt az 1999-es Tavaszi Fesztivál keretében a Vigadó Galériában be is mutatta. A nagy sikert arató kiállítása a négy őselemhez (Föld, Víz, Tűz, Levegő) kapcsolódó jelképrendszerre épült.

– A századvég számomra valami újnak a kezdetét jelenti, új megfogalmazásban. A tűzzománc technikája, újabb anyagainak felhasználása kiválóan alkalmas a születendő új évszázad felvetődő kérdéseinek magyarázatára saját mitológiámban – fogalmazza meg művészi hitvallását Hévizi Éva. – Az őselemek összegzéséből az ember felé nyitok. Megpróbálom a tűzzománc nyelvére lefordítani azt, ami engem az ezredvégi ember küzdelméből érdekel. Egységben gondolkodom, sohasem kiállítási tárgyakat készítek. Egy gondolatsorra építem fel a térbe is kimozduló műveket. A kísérletezést is szeretném tovább folytatni a textil és tűzzománc témakörében, hogy a 2000-ben befejeződő program végét összegző kiállításon ezekkel a munkáimmal vehessek részt.

Hévizi Éva tűzzománc műveinek kiállítása november 15-től december 15-ig a Sissy Galérában (XIV., Stefánia út 36.) látható.

Deák Attila

ZéZé találkozói

Zemlényi Zoltánt tizennégy évvel ezelőtt, tinédzserként elütötte egy autó. Sokáig kómában volt, de ő nem hagyta magát. S ez a hihetetlen élni akarás segített neki felépülésében. A baleset után két évvel jelent meg első könyve a Hoppárézimi. Ebben írta meg a hosszú lábadozása alatt átélt dolgait. A siker újabb könyvek megírására késztette. A Kitiltottak '89-ben, a Törj át az üvegfalon! '93-ban jelent meg, s nyomdában van legújabb könyve, az Öbölkör. ZéZé, ahogy barátai hívják, 1988 óta folyamatosan közönségtalálkozókat szervez. Ezeket különböző iskolákban tartja. A XI. kerület iskolái közül megfordult már a Fényes Elek Közgazdasági Szakközépiskolában, a Heténvi Géza Egészségügyi Szakiskolában, valamint a Kelenföldi Műszaki Szakközépiskolában.

Emléktábla avatás

November 11-én a XI., Budafoki út 5-7. szám alatti házon az MTA, az Országos Műemlékvédelmi Hivatal és a Magyar Nemzeti Múzeum nevében elhelyezték *Divald* Kornél (1872-1931) művészettörténész, író emléktábláját. Avató ünnepi beszédet mondott *Entz* Géza, az Országos Műemlékvédelmi Hivatal elnöke. A Nemzeti Múzeum koszorúját *Rezi Kató* Gábor, a múzeum főosztályvezetője helyezte el.

Budapest Főváros XI. kerületi Önkormányzat 19/1999./XI.2./XI.ÖK számú rendelete a XI. kerületi Önkormányzat tulajdonában álló lakások lakbérének mértékéről

Budapest Főváros XI. kerületi Önkormányzat képviselő-testülete a lakások és helyiségek bérletére, valamint elidegenítésükre vonatkozó egyes szabályokról szóló 1993. évi LXXVIII. törvény (továbbiakban: Lakástörvény), valamint a Budapest Főváros Közgyűlésének az Önkormányzat tulajdonában álló lakások lakbérövezetéről, a lakbér-megállapítás és lakásfenntartási támogatás elveiről, valamint a lakásépítés támogatásának elvéről szóló 50/1995. (X.20.) számú rendelete alapján a XI. kerületi Önkormányzat tulajdonában álló lakások lakbérének mértékéről az alábbi rendeletet alkotja:

A rendelet hatálya

1. §

A rendelet hatálya a XI. kerületi Önkormányzat tulajdonában álló valamennyi lakásra kiterjed, beleértve a szobabérlők házában lévő lakrészeket, a nyugdíjasházi lakásokat és a szükséglakásokat is (továbbiakban: lakások).

A lakbér mértéke

2. §

A fizetendő lakbér alapját képző lakbér mértéke

a) összkomfortos önkormányzati lakás esetén: 150,- Ft/m^2/hó

b) komfortos önkormányzati lakás esetén: 120,- Ft/m^2/hó

c) félkomfortos önkormányzati lakás esetén: 75,- Ft/m^2/hó

d) komfort nélküli lakás esetén: 60,- Ft/m^2/hó

e) szükséglakás esetén: 45,- Ft/m^2/hó

A lakbér mértékét növelő és csökkentő tényezők

3. §

(1) A 2. § alapján megállapított lakbér mértékét növelni kell, ha

a) az épület kiemelt zöldövezetben található: 20 %-kal

b) az épület zöldövezetben található: 10 %-kal

c) az épület olyan egy vagy kétlakásos épületben van, amelyhez legalább 150 m^2 nagyságú udvar vagy kert tartozik: 20 %-kal

d) a lakás duplakomfortos: 20 %-kal

e) a lakás legfeljebb négylakásos épületben található: 10 %-kal

(2) A 2. § alapján megállapított lakbér mértékét csökkenteni kell, ha a lakás

a) alagsorban, a lakószobák padlószintje legalább 15 cm-rel a terepszint alatt van: 10 %-kal

b) három, vagy ennél több szintes lakóépület földszintjén, vagy első emeletén van és valamennyi lakószoba ablaka az épület zárt udvarára néz: 10 %-kal

c) országos közforgalmú vasútvonal szélső vágányától, illetőleg az autópálya bevezető szakaszának szélétől mért 50 méter távolságon belül fekvő épületben van, és legalább egy lakószobájának ablaka a vasútvonalra, illetve az autópályára néz: 10 %-kal

d) felvonó nélküli épület negyedik vagy ennél magasabb emeletén van: 10 %-kal

e) a komfortfokozatra megállapított feltételnek megfelel, de a lakásban konyha helyett főzőfülke, főzőszekrény, vagy a fürdőszoba helyett zuhanyzó (mosdó) fülke van: 10 %-kal

f) panelos vagy blokkos szerkezetű épületben van: 10 %-kal

g) falazata a felszívódó talajvíz miatt nedves; szigetelése nem megfelelő: 20 %-kal

h) legalább egy helyisége aládúcolt: 20 %-kal

i) társbérleti lakás: 20 %-kal

j) műterem lakás: 30 %-kal

(3) A (2) bekezdés alapján a bérlőt megillető csökkentés mértéke a csökkentő tényezők együttes fennállása esetén sem haladhatja meg a 40 %-ot.

A bérlő által fizetendő lakbér

4. §

(1) A bérlő a 4. § (2) bekezdésében foglaltak kivételével a jelen rendelet 2-3. §-ai szerint megállapított lakbért köteles megfizetni.

(2) A nem szociális jelleggel bérbe adott lakás bérlője által fizetendő lakbér minimális mértéke a jelen rendelet 2-3. §-ai szerint megállapított lakbér kétszerese.

5. §

(1) Ha a bérleti jogviszony 1999. december 31-e előtt jött létre és a jelen rendelet 2-3. §-ai szerint megállapított lakbér a bérlő által a tárgyévet megelőző évben fizetett lakbér mértékét több mint 150 %-kal meghaladja, a bérlőt a tárgyévre lakbérengedmény illeti meg.

(2) A lakbérengedmény mértéke megegyezik a tárgyi önkormányzati lakásra a jelen rendelet 2-3. §-ai szerint megállapított lakbér összege és a bérlő által a tárgyévet megelőző évben fizetett lakbér 150 %-kal növelt összege közötti különbözettel.

Lakbértámogatás

6. §

Lakbértámogatás (lakásfenntartási támogatás keretében) a szociális és gyermekjóléti ellátásokról szóló többször módosított 8/1997./IV. 30./XI. ÖK számú rendelet szerint igényelhető.

A lakbér ellenében és a külön díjért nyújtott szolgáltatások

7. §

(1) Az önkormányzati lakás lakbére ellenében a bérbeadó, vagy az általa megbízott (továbbiakban: kezelő) köteles gondoskodni:

– a lakás karbantartásáról a bérleti szerződésben és az érvényes jogszabályokban (különösen a Lakástörvényben) meghatározott korlátok között;

– az épület, a közös használatú helységek és a központi berendezések karbantartásáról, felújításáról, rendeltetésszerű üzemképes állapotáról;

– a házkezelési szolgáltatásokról.

(2) A bérlő és a bérbeadó az (1) bekezdésben foglaltaktól eltérő megállapodást köthetnek.

(3) Kezelő szerződésben vagy külön megállapodásban rögzítettek alapján a bérlő által fizetendő külön díj ellenében külön szolgáltatásként gondoskodik

– a rádió és televízióadók vételének biztosításáról;

– a vízellátásról és a szennyvízelvezetéséről;

– a felvonók használatáról;

– a központi fűtés és melegvízellátásról;

– a házi szemét elszállításáról;

– a kert ápolásáról;

– a gépkocsi beálló helyek használatáról.

(4) A külön szolgáltatások díjának mértékét a jelen rendelet és más jogszabályok keretei között a bérbeadó állapítja meg.

8. §

A közüzemi szolgáltatók által a bérlő részére közvetlenül számlázott közüzemi szolgáltatások díját a bérlő a szolgáltatók részére köteles megfizetni.

9. §

A lakbér és a külön szolgáltatások díjának mértékét és ezek változását a bérbeadó írásban, a hatályba lépés előtt legalább 15 nappal köteles a bérlővel közölni.

A fizetési kötelezettség teljesítése

10. §

Az e rendelet szerinti lakbér, illetve lakáshasználati díj és külön szolgáltatások díjának fizetési kötelezettsége (a továbbiakban: fizetési kötelezettség) a lakásbérleti jogviszony létrejöttének napjától, illetve a jogcím nélküli lakáshasználat kezdő napjától esedékes és a lakásbérleti jogviszony megszűnésének napjáig, illetve a lakás tényleges visszaadásának napjáig áll fenn.

11. §

Az e rendelet szerinti fizetési kötelezettségnek a bérlő havonta, előre, egy összegben, legkésőbb a hónap 15. napjáig köteles eleget tenni.

12. §

(1) Az e rendelet szerinti fizetési kötelezettség a bérlőt terheli.

(2) A bérlőtársakat e fizetési kötelezettség egyetemlegesen terheli.

(3) A társbérlőket a fizetési kötelezettség egymás között az általuk kizárólagosan használt lakóterület arányában terheli.

(4) A lakást jogcím nélkül használó által fizetendő használati díj mértékének megállapítására is a lakbérre vonatkozó szabályokat kell megfelelően alkalmazni.

(5) Azok a jogcímnélküli lakáshasználók, akik elhelyezésre nem tarthatnak igényt, kétszeres használati díjat kötelesek fizetni, mely a XI. kerületi Önkormányzat tulajdonában álló lakások és nem lakás céljára szolgáló helyiségek bérbeadásának feltételeiről szóló, többször módosított 13/1994.(V.4.) ÖK számú rendelet (továbbiakban: Br.) 56. § (3) bekezdése alapján évente a kétszeresére emelhető.

Vegyes rendelkezések

13. §

A lakbér és a külön szolgáltatások díjának beszedéséről a bérbeadó gondoskodik.

14. §

A külön szolgáltatásokért járó díj nemfizetésének, vagy késedelmes megfizetésének jogkövetkezményei megegyeznek a lakbér nemfizetésének, vagy késedelmes megfizetésének jogkövetkezményeivel.

15. §

A lakbér számítása alapjául szolgáló lakás-alapterület az ingatlan-nyilvántartásban szereplő terület. Ha az ingatlan-nyilvántartásban a lakás külön tulajdonként nincs bejegyezve, akkor a lakás tényleges alapterülete.

Záró rendelkezések

16. §

Az e rendeletben nem szabályozott kérdésekben a Ptk., a Lakástörvény, valamint a Br. szabályai az irányadóak.

17. §

Ez a rendelete 2000. január 1. napján lép hatályba, egyidejűleg a Br. 25. § (1)-(2) bekezdése hatályát veszti.

FÜGGELÉK A 19/1999/XI.2./XI.ÖK SZÁMÚ RENDELETHEZ

Értelmező rendelkezések

E rendelet alkalmazásában:

1. Lakás az olyan összefüggő helyiségcsoport, amely a: a) helyiségei; b) közművesítettsége; c) melegvíz-ellátása; és d) fűtési módja alapján valamelyik komfortfokozatba (összkomfortos, komfortos, félkomfortos, komfort nélküli) sorolható.

2. Összkomfortos az a lakás, amely legalább

a) 12 négyzetmétert meghaladó alapterületű lakószobával, főzőhelyiséggel, fürdőhelyiséggel és WC-vel;

b) közművesítettséggel (villany- és vízellátással, szennyvízelvezetéssel);

c) melegvíz-ellátással (táv-, tömb-, egyedi központi, etage melegvíz-ellátással, villanybojlerrel, gáz vízmelegítővel) és

d) központi fűtési móddal (táv-, egyedi központi, vagy etage fűtéssel) rendelkezik.

3. Komfortos az a lakás, amely legalább

a) 12 négyzetmétert meghaladó alapterületű lakószobával, főzőhelyiséggel, fürdőhelyiséggel és WC-vel;

b) közművesítettséggel;

c) melegvíz-ellátással és

d) egyedi fűtési móddal (szilárd- vagy olajtüzelésű kályhafűtéssel, elektromos hőtároló kályhával, gázfűtéssel) rendelkezik.

4. Félkomfortos az a lakás, amely a komfortos lakás követelményeinek nem felel meg, de legalább

a) 12 négyzetmétert meghaladó alapterületű lakószobával és főzőhelyiséggel, továbbá fürdőhelyiséggel, WC-vel;

b) közművesítettséggel (legalább villany- és vízellátással) és

c) egyedi fűtési móddal rendelkezik.

5. Komfort nélküli az a lakás, amely a félkomfortos lakás követelményeinek nem felel meg, de legalább

a) 12 négyzetmétert meghaladó alapterületű lakószobával és főzőhelyiséggel, WC használatával és

b) egyedi fűtési móddal rendelkezik, és

c) a vízvétel lehetősége biztosított.

6. Szükséglakás az olyan helyiség (helyiségcsoport), amelynek (amelyben legalább egy helyiségnek)

a) alapterülete hat négyzetmétert meghaladja;

b) külső határoló fala legalább tizenkét centiméter vastag téglafal, vagy más anyagból épült ezzel egyenértékű fal;

c) ablaka vagy üvegezett ajtaja van; továbbá

d) fűthető; és

e) WC használata, valamint vízvétel lehetősége biztosított.

Budapest, 1999. október 25.

Dr. Juhos Katalin *polgármester*

Dr. Ferenczi Tibor *jegyző*

HÉVIZI ÉVA

BUDAPESTI TAVASZI FESZTIVÁL 1999.

Szeretettel
meghívjuk Önt és kedves családját a

VIGADÓ GALÉRIÁBA

HÉVIZI ÉVA, MORELLI EDIT, MORVAY LÁSZLÓ
ÉS A

TŰZZOMÁNCMŰVÉSZEK MAGYAR TÁRSASÁGA

TŰZZOMÁNC
KIÁLLÍTÁSÁNAK MEGNYITÓJÁRA

1999. március 25-én, csütörtökön 17 órára.
Megnyitja: PRÖHLE GERGELY
a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériumának
államtitkára

A kiállítást rendezte: Szepes Hédi
A tárlat 1999. április 11-ig tekinthető meg
hétfő kivételével naponta 10-18 óra között.
A kiállítást a Nemzeti Kulturális Alap
a Magyar Alkotóművészek Országos Egyesülete
a MAK és a Budapesti Tavaszi Fesztivál támogatta

MEGHÍVÓ

BUDAPESTI TAVASZI FESZTIVÁL 1999.

Szeretettel
meghívjuk Önt és kedves családját a

VIGADÓ GALÉRIÁBA

HÉVIZI ÉVA,

MORELLI EDIT, MORVAY LÁSZLÓ
ÉS A
TŰZZOMÁNCMŰVÉSZEK MAGYAR TÁRSASÁGA

TŰZZOMÁNC
KIÁLLÍTÁSÁNAK MEGNYITÓJÁRA

1999. március 25-én, csütörtökön 17 órára.
Megnyitja: PRÖHLE GERGELY
a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériumának
államtitkára

A kiállítást rendezte: Szepes Hédi
A tárlat 1999. április 11-ig tekinthető meg
hétfő kivételével naponta 10-18 óra között.
A kiállítást a Nemzeti Kulturális Alap
a Magyar Alkotóművészek Országos Egyesülete
a MAK és a Budapesti Tavaszi Fesztivál támogatta

Stúdió '83

KIÁLLÍTÁS AZ ERNST MÚZEUMBAN

Kedves Kiállítók!

Elegáns tárlatokon kissé zavarban érzem magam „lenge nyáriasban", mely a hétköznapi utca után itt slamposnak tűnik. Így itt is inkább a gondolataitok közé menekültem. Ilyenek közé, mint a *Gondolatok a dinoszauruszokról* meg a *Jégbarlang titka* meg a *365 nap, avagy mindennapi kenyerünk* meg a *Kitüntetéseim* meg a *Kossuth rádió, Budapest* meg a *Szabadidő* és a többi közé. De megkísértett a gyanú, hogy tréfáltok Ti ebben az elegáns, frissen tatarozott környezetben ezzel a sok fanyarsággal, gúnnyal, pláne cinizmussal. Nem vehetitek igazán komolyan ezeket a dolgokat! Az Élet ugyanis (igen, nagy É-vel) ennél sokkal bonyolultabb, rettenetesebb, de szép is valahogy... Ami viszont rettenetes és bonyolult és igenis rossz benne, azon Ti csak kicsit borzongtok és csak kicsit ijesztgettek, mint a gyerekeket a városligeti barlangvasúti figurák, és csak szégyenkezve mertek egy-egy szép vagy humoros gesztust sejtetni. (Samu Géza: *Mutáció*, Laczák Géza: *Hasítás*, Rényi Krisztina: *Mőbius szalag*, Háy Ágnes: *Sex.*) De legesleginkább attól vagytok elnézést, és szelíd vállveregetést érdemlő fiatal művészek (bár a Stúdió-korhatár 35 életév), hogy sikeresen megőriztétek közelmúlt kisgyermek korotok háborítatlan világú óvodás gyermekrajzait, az okos vezető nénik iskolai vagy múzeumi óráin megtanult papírhajtogatásainak, a „kreativitást fejlesztő szabad kompozíciós ötletek"-nek az emlékeit, sőt a bátrabbak még fényképezőgépet is kaphattak ott, hisz emlékeztek... Aztán jött a klubfoglalkozás vége, rendeztetek kiállítást és mindenki örült. Szeretném tudni, vajon most is örültök-e? Hiszen a Ti tárlatotok avatta fel a hosszú ideig zárva tartott híres Ernst Múzeumot, és ráadásul ezzel a tárlattal ünneplitek a Stúdió megalapításának, azaz a fiatal művészek önállósulásának 25. évfordulóját. Bevallom, az a gyanú is elfogott — a művek láttán — hogy ennyi felelősségteljes teher túl sok nektek. Ehhez ugyanis kevés a sok újnak vélt technikai kifejező eszköz, diasorok, fotók, filmek és a mozgatható alkotások 1983-ban.

25 év alatt nemcsak a világ vált még bonyolultabbá, hanem a művészetben is történt egy és más. Lehet, hogy zárt és komfortos gyerekszobáitokból ezt nem vettétek észre? De gondoljátok, hogy jövőre, meg azután még évek múlva ez a szellemi és gondolkodásbeli mérce, amit most magatoknak állítottatok, elegendő alap művésszé, egyéniséggé válni?

Szirtes János: Ginseng

A Stúdió jubileumát a rendezők nagyszabású, számtalan dokumentatív anyagot magában foglaló katalógussal emelték jelentőssé. Ebben a 25 év sajtókritikájának „panorámaképét" is olvashatják az egykori és a mai stúdiósok, és természetesen a közönség. Elgondolkoztató, hogy a mindenkori „fiataloktól" mindig rengeteg felelősségteljes dolgot vártak el. Legyenek ők a legfrissebb gondolatok hordozói vagy kitalálói, ne utánozzák a nagy mestereket (akkor még csak a hazai főiskolai tanárokra gondoltak...), legyenek univerzális értékeik, tessenek a közönségnek, aki ezért talán meg is vásárolja műveiket stb. No, de nem jobb-e, ha minél többet várnak Tőletek? — hiszen ez a megbecsülés és a bizalom jele!

A kétrészesnek szánt ősi kiállítást Makovecz Imre, a közismerten szókimondó építész nyitotta meg, oly módon, amit köznyelven enyhén szólva leszúrásnak nevezünk. Lehet, hogy a formabontó megnyitó híre még jobban vonzza majd a közönséget? Ám legyen... Mindenesetre az elegáns kiállítás rendezője, Bakos Katalin azt mondta: „...teljes a zűrzavar, hiszen ezek után a megnyitó közönsége, mely javarészt a kiállító művészekből és szimpatizánsaikból állott: tapsolt" ... Hm.

Kedves Kiállítók... hogy ne Makovecz Imre szavait folytassam... gyertek ki a gyerekszobából, nézzetek körül a magyarországi valóságban, és mielőtt nemzetközivé akartok válni, előbb országos méretekben találjatok helyet magatoknak.

Gondolom, így nem veszitek rossz néven, ha én is tegezve szólok Hozzátok — s ezen keresztül a közönséghez.

DVORSZKY HEDVIG

Hegedüs 2 László: Kossuth rádió, Budapest

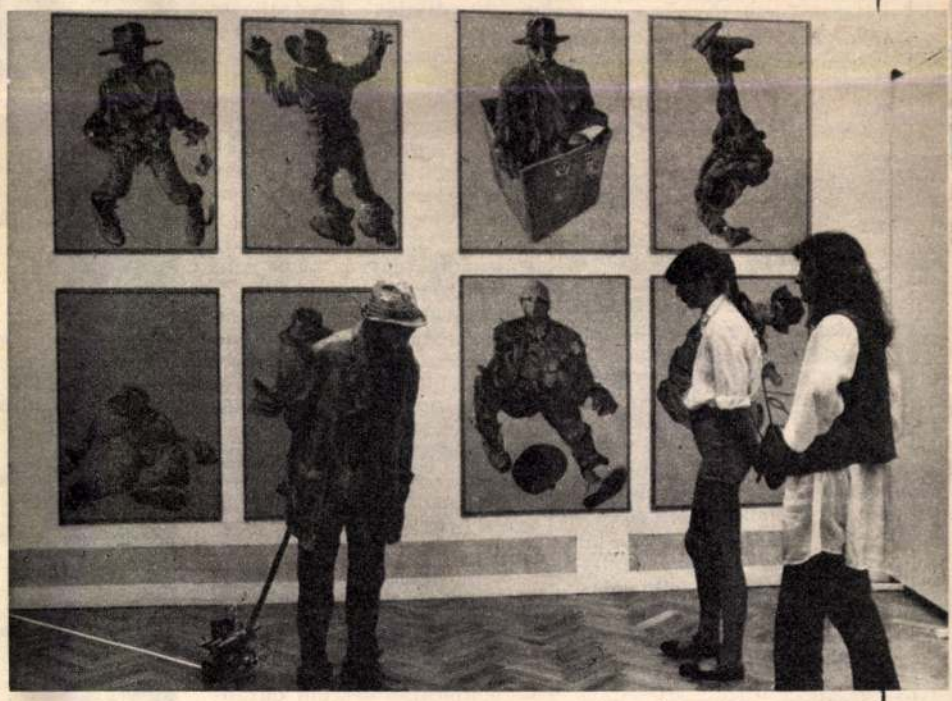

Bálint István: Nézd ott lent...

TÓTH ISTVÁN CSABA (MTI) FELVÉTELE

Tiry Péter: Vászon légy

Két skatulya közt egy kicsiny világ

— Az a baj, hogy mindig olyasmit csinálok, amit nem lehet beszorítani a műfaji határok közé. Kilóg a skatulyából, nem tudnak vele mit kezdeni az emberek. Még azok se, akiknek tetszik. Megkérdezik, el lehet-e adni, s ha nem, akkor miért csinálom? Vagy — ha szakmabeliek — nem értik, hogy férnek össze ezek a „plasztikus textilek" a tájképeimmel vagy azzal a posztóból és fonálból készült faldísszel, amelyet a tiszaszigeti házasságkötő terembe készítettem, s ami a leghagyományosabb értelemben vett iparművészet.

Hévízi Évával beszélgetünk; munkái most láthatók a Lajos utcai galériában. Ezeknek az elvonatkoztatott portréknak, testetlen testlenyomatoknak elődeiről már írtunk egy kőbányai kiállítás kapcsán — akkor azonban a terem adottságai nem tették lehetővé, hogy a művek kibontakoztassák igazi életüket. Különben is: keveredtek alkotójuk festőénjének szülötteivel, a kollázs határa felé tartó, szürkés világú és borongós-szép festményekkel. Most viszont — övék a tér.

Az óbudai galéria pinceboltozatszerű kőfala és a géz- és gipszlények fehérje mellett hangsúlyosabb lett a szárnyak színessége. De ezek a színek csupán árnyaltabbá teszik a kiállítás világának alaphangulatát; a küzdelmekkel és kötöttségekkel teli élet s a felemelkedés vágya közötti feszültséget. Zsákokból kibukkanó arcok, kötélhálók közt kúszó-vergődő testek, kudarcaiba beletörődő, ülő alak; panoptikum lehetne az egész, ha nem éreznénk az alakok megformálásában, mozgásában, elhelyezésében a személyesség meggyőző varázsát.

— Emberi szituációkat szeretnék megjeleníteni figuráimmal, nem konkrét személyeket. De hiába törekednék valami egészen általánosított mondanivalóra: ez a technika nagyon is szorosan köt a saját életemhez, világomhoz. A figurák gézre „felvitt" gipszből készültek. Modell kell hozzájuk, aki türelmesen megvárja, amíg elkészül a lenyomat. Csak a legközelebbi barátaimat kérhetem meg erre, és persze, a saját arcom a legbiztosabb modell. Ez nem valamiféle önimádat. Önvizsgálat talán igen. A személyességnek azonban inkább az az oka, hogy a gipszfiguráimban tükröződő szituációk eddigi életem buktatóihoz kötődnek. Nem vagyok igazi „nehéz ember", aki mindenáron fejjel megy a falnak. Mégis: többször tapasztalom, hogy az élet tele van láthatatlan falakkal.

Például, azt hiszem, nő számára az átlagosnál nehezebb a művészpálya. Jóllehet ezen a pályán egyre több a nő, és nem csupán azért, mert a művészeti főiskolák már egy évszázada megnyíltak a nők előtt. Willi Bongart — az NSZK-ban megjelenő *Artforum*, egy csak előfizetők számára forgalmazott, nagy tekintélyű műkereskedelmi információs folyóirat kiadója és egy egész kis udvarházat elfoglaló művészeti szabadiskola igazgatója — mondta, amikor a Tavaszi Fesztivál vendégeként Budapesten járt, hogy a kreativitás forrásai az utóbbi évtizedben egyre gyakrabban nők —, hogy mondjam; művésznők? nőnek született művészek? —, ujjai nyomán fakadnak fel. Rég kiléptek a széplelkű festegetés és az iparművészet korlátai közül, és a lengyel Magdalena Abakanowicztól az amerikai Judy Chicagóig egyre több művészasszony (talán ez az Ady-korabeli szó a legszerencsésebb) teremt valami újszerűen kifejezőt, félresöpörve a plasztikai alakítás és a festői látvány, az iparművészeti anyagformálás és képzőművészeti közlésvágy közötti *merev* határokat. (Mert az ésszerű határokat azért nem árt őrizni továbbra is.)

Willi Bongart egyébként mindezt akkor fejtette ki, amikor Hévízi Éva műtermében — utóbbit pontosabb volna „műkuckónak" hívni — a kiállítás készülő darabjait nézegettük. Bongart úr lelkesedett értük — nemcsak udvariasságból, hanem a műterem-kuckóból távozva is. Gyakorlott képzelőereje felismerte, mit lehet ezekből a leheletszerű alakokból megfelelő térben létrehozni.

— Egy ilyen kiállítás akkor a legizgalmasabb a számomra, amikor *csinálom*. Mindent: a csomózott hálókat, az installációt, a világítást. Ami itt létrejön, azt egy elterjedt szakszóval *environment*-nek mondják, és angolosan vagy franciásan ejtik. Szó szerint környezetet jelent; gyakorlatilag megformált, berendezett teret.

Azért ezek az „envájronmentek" vagy „anviromanok" mégiscsak többek berendezett térnél. Az emberi testnek, arcnak van valamilyen megfoghatatlan varázsa. S e kisugárzás által létrejön az — ha csak egy kiállítóhelyiség terére és néhány hétnyi időre korlátozva is —, ami minden művész örök álma: a *saját világ*.

SZÉKELY ANDRÁS

Hévizi Éva
FELVEGI ANDREA
FELVÉTELEI

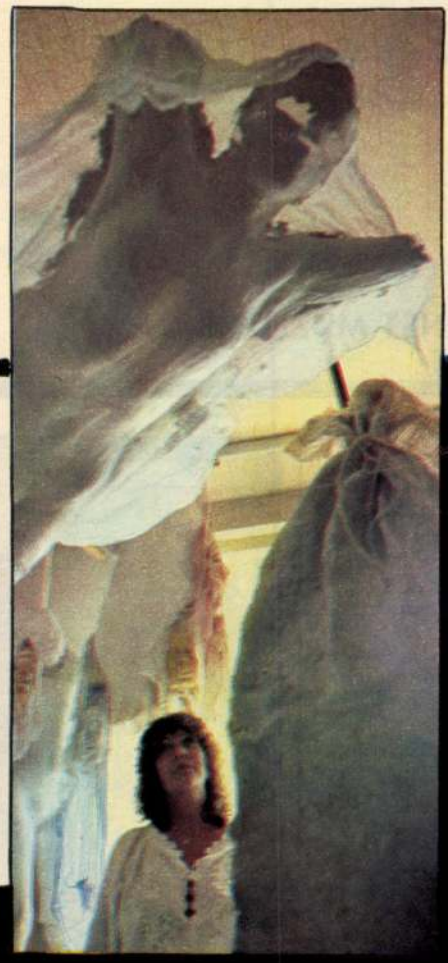

HÉVÍZI ÉVA
47 TÜKÖR 1983. XX. 26.

HÉVIZI ÉVA TÁRLATA

Hévizi Éva 1970-ben végezte el az Iparművészeti Főiskolát. Azóta tíz egyéni tárlaton állította ki műveit. Legutóbb – tavaly – Amerikában. Most a kaposváriak láthatják festményeit: a Vaszary János teremben nyílt meg legújabb kiállítása.

Hévizi Éva

UJ TÜKÖR 1983.XX.évf. 20. sz. 43.o.

ezés:

nek megfelelő szem. alapbér: Ft.

vett munkaidő: hónap.

-tól -ig.

zetes engedély kelte, száma:

essziv jöv. adó és községfejl. hozzájár. kerül .

.....

.. ..

megbizó

„Szája sincsen, úgy üvölt"

Egy kiállítás emléke

„A piros palettáról ernyedten csüngött Gorrister teste; nem tartotta semmi fent, magasan felettünk, a komputercellában; meg sem remegett, halott hideg volt, borzongató, olajos szél fújt örökösen a főüregből. Fejjel lefelé csüngött a test, jobb talpával tapadt a paletta aljához. Fültől fülig hatoló precíz bemetszésén át távozott a vére. De a tükröző fémpadlón egyetlen vércsepp sem látszott.

Amikor Gorrister odajött hozzánk, és felnézett önmagára, csak akkor döbbentünk rá, hogy OK már megint az orrunknál fogva vezetett bennünket, merő szórakozásból; a gép kisded játékai."*

Hévízi Éva kiállítása, abban az óbudai pincében, ahol 1983-ban látható volt, akkor és ott, nem idézte fel bennem *Harlan Ellison* novellájának sem szavait, sem hangulatát. Közöttük járkálva, nézegetve a légiesen könnyed, szemmel láthatóan sem eredeti súlyos anyagból mintázott, hanem eleven emberi testről gipszes gézzel készült emberhüvelyeket, maszkokat és maskarákat, a valódiság és az álságosság furcsa keveredését éreztem. Éppen mint farsangkor – mint az igazi farsangon, a velencei szettecsentóban a Szent Márk téren –, ahol egyszerre minden valódi és hamis. Valódi emberek hamis külsőben; a farsang fordítva egyenlősít: egyformán álarcot visel gazdag és szegény, öreg és fiatal, besúgó és összeesküvő, okos és buta, jó táncos és falábú. Még a farsang és másnapja közti átmenet is érzékelhető volt: egyes maszkok és maskarák teljesen élőnek látszottak, a gézruha és -kulissza a huzat hatására vagy a látogató mozgására lélegezni, hullámzani kezdett, nem bántóan, inkább hívogatóan. Aztán az egyik figuránál észrevettem, hogy nemcsak az álarcát, hanem az igazit is levetette... Egy tükörből egy üres maszk néz rám, és én az üveglap foncsorozott oldalán képzelem magam... Üres testhüvelyből elment valaki, otthagyván, mint pillangó a levetett bábot vagy a sebészeti műtőben a feleslegessé vált gipszcsizmát... De ez még mindig a játék, vagy legfeljebb a játék vége, a farsang elmúlta. Azután egyszerre újból a kezembe került a sci-fi kötet, és a novella olvastán fölötlött bennem, hogy én ezt már láttam valahol.

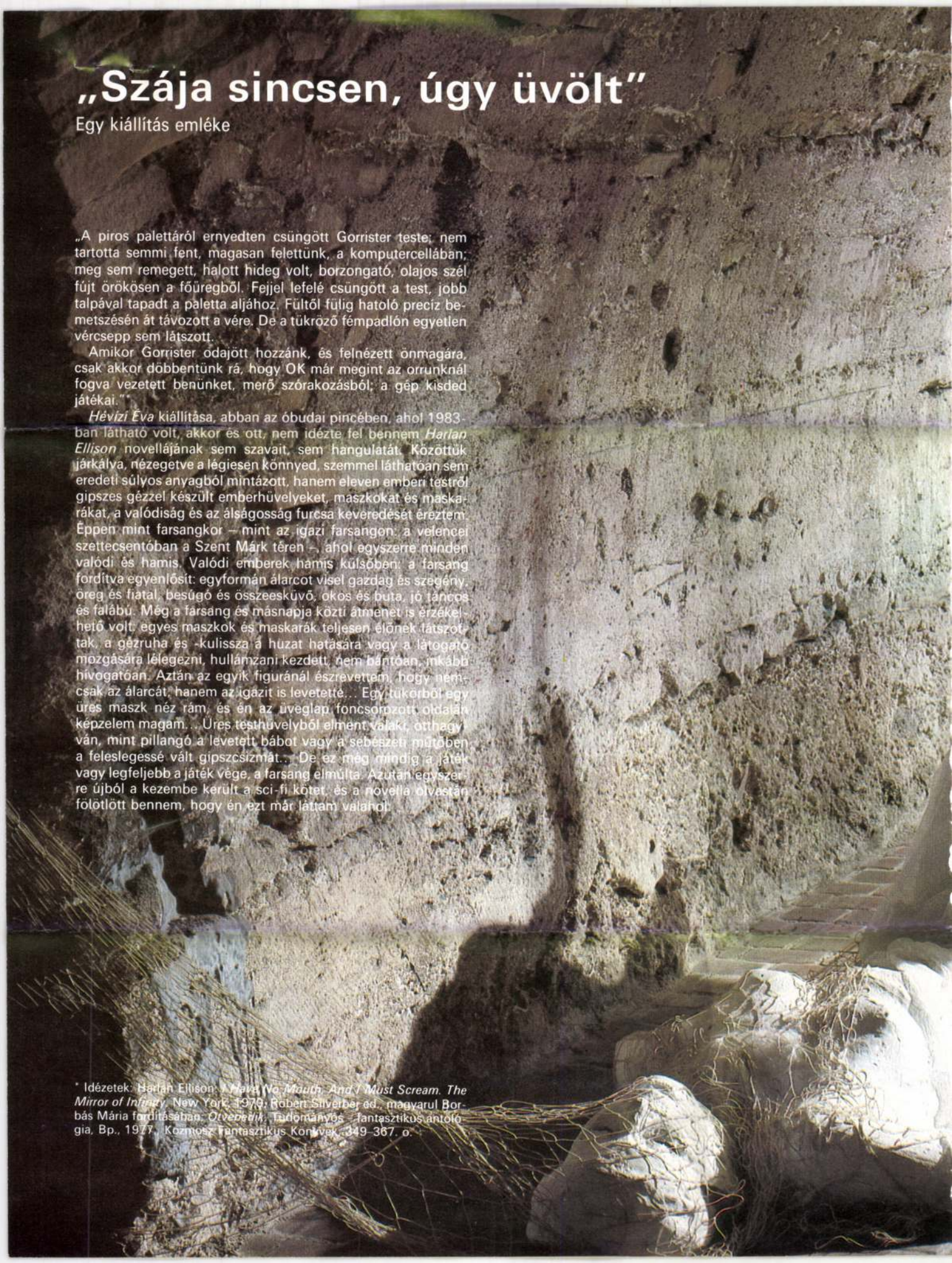

* Idézetek: Harlan Ellison: *I Have No Mouth And I Must Scream. The Mirror of Infinity*, New York, 1970, Robert Silverberg ed., magyarul Borbás Mária fordításában: *Olvasónapló*, Tudományos - fantasztikus antológia, Bp., 1977, Kozmosz Fantasztikus Könyvek, 349–367. o.

5

dódva és szétáradva" ábrázolja az embert. Természet (univerzum), szellem és lélek ezen egysége az alapja Hamvas Béla *A láthatatlan történet*ében vagy *Kiss Pál–Mezei Árpád–Pán Imre Az Európai iskola* című füzetében kifejtett világnézetének. Ezt az univerzalizmust, amely tehát Kállai körében egységes stílust is eredményezett, azaz az emberi létezés alapformáit, lehetőségeit és törvényeit az univerzumban kereső szemléletet mentette át Marosán az újvilágba.

Időközben azonban a kibontakozás lehetősége itthon megszűnt. Megszakadt a kapcsolat az egyetemes művészettel (Marosán 1946-ban a zürichi Moderne Ungarische Kunst, 1947-ben a párizsi Réalités Nouvelles kiállításokon vett részt), eltűntek a külföldi művészeti lapok (korábban a Japán kávéházban olvasták a Cahier d'Art-t), szűkültek a publikálási lehetőségek (1947-ben még a *Kassák* szerkesztette Kortárs közölt Marosán-reprodukciókat), az absztrakcióvita *Lukács György, Oelmacher Anna, Horváth Márton, Újvári Béla* és mások intenzív és dogmatikus fellépésének következtében a realizmus javára dőlt el: az Iskola 1948 decemberében feloszlatta önmagát. Noha Marosán is tovább rajzolgatta vitális energiával telt, absztrakt lapjait, ezek csak ujjgyakorlatok lehettek. 1949-ben ugyanis reprezentatív, példamutató kiállítás nyílt a szovjet festészet termékeiből, s 1950-ben ennek szellemében rendezték meg az első országos kiállítást, melyen Marosán is részt vett. Balatoni, budapesti és más tájképek, munkaábrázolások kötik le alkotó energiáját, amelyekhez – indulását tekintve – lehetett vonzalma, de festői útját követve visszalépésnek tekinthetjük őket. A realizmus megjelenésének közvetlen oka Marosán életében a mecenatúra megváltozása is: a műpártolást – egyetlen stílus kizárólagossá tételével párhuzamosan – az állam vállalta magára.

Nem tudni, a Kállai-kör stílusa organikusan mivé fejlődött volna. Marosán mindenesetre, az önnemzés kilátástalanságából kiszakítva magát, emigránsként megtett első európai útja után szinte mámoros, dadaista felejtéssel és alkotókedvvel fogott munkához Kanadában. E második névváltoztatása *(Julius Marosan)* alkotói fellendüléssel járt együtt, szerteágazó művészi tevékenységgel, az amerikai absztrakt festészet tradíciójának vállalásával, egyéni ízű folytatásával. Néha mégis makacsul felbukkan életművében a szürrealizmus és absztrakció európai szellemisége. Az ember és univerzum közösségét kutató hazai kezdeményezések után, úgy tűnik, művészetünknek még évtizedekre volt szüksége, hogy napjainkra visszataláljon – következetes önképzés után – e gondolat új, eredeti megfogalmazásához.

Keserü Katalin

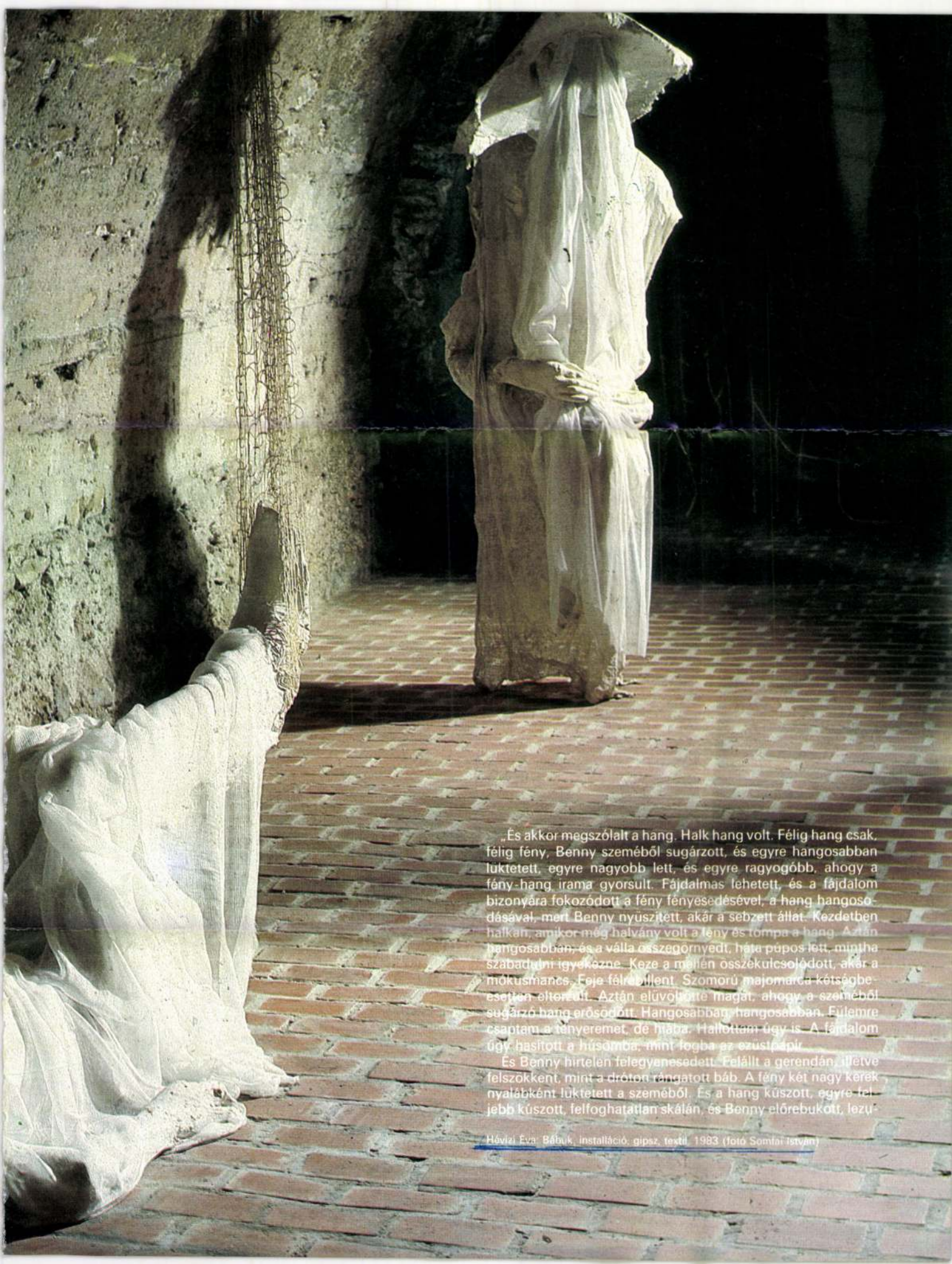

„És akkor megszólalt a hang. Halk hang volt. Félig hang csak, félig fény, Benny szeméből sugárzott, és egyre hangosabban luktetett, egyre nagyobb lett, és egyre ragyogóbb, ahogy a fény-hang iránya gyorsult. Fájdalmas lehetett, és a fájdalom bizonyára fokozódott a fény fényesedésével, a hang hangosodásával, mert Benny nyüszített, akár a sebzett állat. Kezdetben halkan, amikor még halvány volt a fény és tompa a hang. Aztán hangosabban, és a válla összegörnyedt, hátapúpos lett, mintha szabadulni igyekezne. Keze a mellén összekulcsolódott, akár a mókusmancs. Feje félrebillent. Szomorú majomarca kétségbeesetten eltorzult. Aztán elúvolította magát, ahogy a szeméből sugárzó hang erősödött. Hangosabban, hangosabban. Fülemre csaptam a tenyeremet, de hiába. Hallottam úgy is. A fájdalom úgy hasított a húsomba, mint fogba az ezüstpapír.

És Benny hirtelen felegyenesedett. Felállt a gerendán, illetve felszökkent, mint a drótról rángatott báb. A fény két nagy kerek nyalábként luktetett a szeméből. És a hang kúszott, egyre feljebb kúszott, felfoghatatlan skálán, és Benny előrebukott, lezu-

Hóvizi Éva: Bábuk, installáció, gipsz, textil, 1983 (fotó Somfai István)

Hévízi Éva,
Pogány Gábor: Szólja sincsen, úgy jöttél "Egy kiállítás emléke."
Művészet, 1984. január 24–27. oldalak.

hant, nagy robajjal csapódott az acéllemez padozatra. Ott feküdt, rángatózott, és körülfolyta a fény, és felfelé tekergőzött a hang, messze túl a normális skálán.

Azután a fény visszatapogatózott a fejébe, a hang letekergőzött, és Benny ott hevert, és szánalmasan nyüszített."

A szöveg kegyetlen keménysége elemi erővel idézte szemem elé Hévízi Éva gipszalakjait. Már nem farsangi maszkok és maskarák voltak, nem levetett és könnyedén elhajított hüvelyek, hanem a szenvedéstől és a kiszolgáltatottságtól rémült kicsivé töppedt emberi lelkek már nem védő takarói.

A kiállításról készült képeket nézve, a gipszfigurák, maszkok és drapériák mozdulatlan jelenetekké álltak össze. Mozdulatlanságukat nem a fényképezőgép zárjának villanása okozta, nem is szobor mivoltuk, hanem egy névtelen, megnevezhetetlen várakozásba dermedés.

Egy pinceablakból egy alak szinte befelé lóg a pince terébe, leple egészen a földig lóg. A boltozat fölött a két repülő figura már inkább csak a boltívbe szeretne simulni, alattuk egy fölfelé, rájuk néző alak szeme helyén fekete semmi. Hálóba akadt emberek vergődés helyett moccanatlanul lógnak. Egy lefátyolozott alak tehetetlenül állva talán nézi őket, egy másik önmagába roskadva a világból szeretne kiesni. A figurák láttán a déjà vu érzése újból a könyvet adta kezembe.

„És mégis éltünk. A gyomrunk már csak savaknak ústje volt, fortyogott, habzott, és szüntelenül kíndárdákat lövellt a mellkasunkba. A fekély, a rák, a hűdés végső kínja volt. Szüntelenül, örökös kín...

És áthaladtunk a patkányok odúin. / És áthaladtunk a fortyogó gőznek útján. / És áthaladtunk a vakok országán. / És áthaladtunk a kétségbeesésnek taván. / És áthaladtunk a könnyeknek völgyén. / És végezetül elérkeztünk a jégbarlanghoz."

Majd egy egész más helyzetben találkoztam Hévízi Éva figuráival. Két kifeslett zsák lógott egy kiállítóterem sarkában a mennyezetről, mintha azon zsákok közül kettőt varázsolt volna oda az idő, amelyekbe egy zsarnoki lelkű török szultán egy vesztett csata utáni gyászéjen a Boszporuszba dobatta Isztambul összes odaliszkját... Mégsem halált hirdettek a foszló zsákok, mert a repedésen kikandikáló lánypopsik vidámak és elevenek voltak, mint amazok egykoron, abban bízván, hogy mégsem veti őket a vízbe a pribék. Más közegbe, más helyzetbe kerülvén, ugyanazon tárgyak más asszociációt indítottak. Hévízi Éva gipszfigurái nem szobrok, a szó hagyományőrző értelmében.

Nem egy adott, egyszeri, ámbár mindig érvényes művészi mondandó anyagi hordozói, inkább színészek, szereplők és szerepek, maszkok és maskarák, amelyek, vagyis inkább akik részt vesznek a jelenetekben, eljátsszák a rendező – Hévízi Éva – által rájuk osztott szerepet, aztán önálló létük és létjogosultságuk megszűnik, nem igényelvén valamely komoly múzeum szigorú raktárát és prózai leltári számát. Kíváncsian várom azonban, mikor, hol, milyen szerepben találkozom legközelebb velük: tán mint egykor a Stúdió Galéria kicsiny termében, vidám, szecessziós századvégi mondén dámaként, vagy beteljesedik rajtuk az Ellison-novella utolsó soraiban felidézett látomás?

„...Leírom, milyennek látom magam: Nagy, puha kocsonya vagyok. Sima és gömbölyű, nincs szájam, ahol egykor a szemem volt, most lüktető fehér üregeket tölt be a köd. Egykori karom helyén petyhüdt függelék, lent pedig lábatlan, legömbölyített dudorok, puha, iszamós anyagból. Ha mozdulok, nedves nyomot hagyok magam után. Felületemen beteges, ronda szürke foltok tűnnek fel s tűnnek el, mintha fény sugározna belülről.

És kívül: Némán cammogok. Dolog, amelynek formája olyan idétlen torzkép, hogy a maga a halvány hasonlóság is obszcén színben tünteti fel a hajdan volt emberiséget."

„...Szájam nincsen. És mégis üvöltök."

Pogány Gábor

Nyugtal

Dinnyés Ferenc emlék

Városok és művészek neve g
laszthatatlanul összefonód
mondjuk, Pécs: elsősorban
rencre gondolunk. Debrece
Medgyessy Józsefre, Hó
helyről pedig *Tornyai János*
lunk. De mi van akkor, amik
említjük? Ne tagadjuk: itt
zavarba jövünk. Eszünkbe ju
ra Ferenc, Tömörkény Istv
hász Gyula munkássága,
képzőművészekről azonban

1

az egyik oldalon még oldott impresszionista látványként jelentkezett, az a másikon már átváltott egy szerkezetesebb elvű, expresszív erejű látomássá. Egyszóval nagy utat járt be Dinnyés Ferenc. Alkalmanként egészen a nonfiguratív kifejezésig is eljutott. Ennek ellenére mindenekelőtt egy progresszív törekvésű, realista-expresszionista mesterről kell tudomást vennünk, aki első látásra nehezen adja meg magát a nézőnek.

Egészében a parázsló sárgák és vörösek uralták a kiállítási termet, de voltak ott szürkés, visszafogott tónusú alkotások is. A művek egy része ugyanakkor mértanias, racionális szellemben formálódott, máshol viszont zaklatott, organikus jellegű kompozíciókkal találkoztunk. Hogy miből adódnak e belső feszültségek, elmozdulások? Egyebek közt a buktatókkal teli, küzdelmes életpályából, amelyben már az indulás körülményei is beszédesek; az alkotó egy elszegényedett Pest környéki, dabasi családból származott. Nem csoda, ha a későbbiekben kemény „életcsatákat" kellett vívnia emberi, művészi céljaiért. Hiába végezte el a Budapesti Iparművészeti Iskolát, hiába tűnt ki manuális és technikai képességeivel: a Képzőművészeti Akadémiának csak az esti tanfolyamát látogathatta. Emellett egy plakáttervező grafikai intézetnél dolgozott, ezzel teremtve elő a mindennapi megélhetést, a tanulási költségeket. Az Akadémián különben *Ferenczy Károly* hatott rá a legintenzívebben: festői alapállása voltaképpen innen eredeztethető.

Művészete már Szegeden kibontakozott. Majd egy fél évszázadot töltött e városban, miközben megfordult Párizsban, Csehországban és Erdélyben is. Az első világháborúból sebesülten tért vissza, családja megélhetését egy szerény

A Budapest Galéria meghívja Önt
a Fővárosi Tanács Kiállítóházába
(Budapest III., Lajos u. 158.)
1983. szeptember 2-án, pénteken 17 órára

HÉVIZI ÉVA

kiállításának megnyitójára

Megnyitja: D. FEHÉR ZSUZSA
művészettörténész

A kiállítás 1983. október 16-ig tekinthető meg
naponta 10–18 óráig (hétfőn szünnap)

– HÉVIZI ÉVA, BUDAPEST IV., TITO U. 37. 1042 – TELEFON: 899-183 –

MTA
Művelődéstörténeti Kutatócsop.
SZABÓ JÚLIA
Bp.
Lili u. 62

1014

III

SKV – 83–5240–09

Hévizi Éva

Tetszés szerint

Kiállitási panoráma.
Pataki Gábor: Hévizi Éva.
MÜVÉSZET, XX 1981.április - 61.lap.

Pál Szuromi: The ... (Ferenc Pataki's exhibition at Makó)

PANORAMA OF EXHIBITIONS *60*

On the Front Cover
Ilona Bakó: Bird of Soul, textile, 1979
(photo by Somfai)

Hévizi Éva

Milyen modern, s én mégis értem! – kiálthatott volna fel a nézõ a Ferencvárosi Pincetárlat kiállításán. A mélyértelmûséget harsányan vállaló, a tárlatlátogatót a könnyen megfejthetõ rébusz lehetõségével kecsegtetõ s mindezt az elegancia és a kellemesség ostyájába csomagoló alkotói magatartásnak, úgy tûnik, nagy a konjunktúrája. Biztos piaca az ilyen műveknek az a „felvilágosult" réteg, mely korunk művészetébõl csupán néhány külsõleges jegyet fogad el. Jóindulatúan sajátos népmûvelésként is értékelhetnénk mindezt, ha nem rejtené magában a Patyomkin-falvak csapdáját: a külsõ burok különleges értékeket sejtet, a pompás kivitelezés finom és fájdalmas hangulatokra utal, de – akárcsak Hévizi Éva *Arc nélkül* című festményén – a levetett álarcok mögött üres bábura bukkanunk.

Pedig a kiállított képek mindent elkövetnek megnyerésünkre. A színek mélypiros, bordó, lila, zöldeskék változatokban izzanak és keverednek, jól illeszkedve a fin de siècle-neorokokó témavilághoz. A legfontosabb hívószavak: borongás és merengés – néha álomtájakon *(Menekülés)*, némi erotikával s másodlagos szimbólumokkal fûszerezve, mint például a *Meglepetés* című festményen, ahol a női akt szakállas férfifejben folytatódik. Megjelennek a XX. századi mûvészsors attribútumai és álcái, a maszk, a bábjátékos, a varázsló – ám az irónia és a távolságtartás hiánya miatt mindez inkább csak szerep marad, utánérzése a követett mesterek drámáinak vagy fintorainak: a *Balerina* című képen például egyszerre idézõdik fel Anna Margit, Bálint Endre és Szántó Piroska.

A mai magyar mûvészet számos példát mutat az újromantikus-nosztalgikus látásmód alkalmazhatóságára. Hévizi Éva kísérletei akkor lesznek sikeresek, ha nem akarja mindenáron „megmagyarázni" mûveit.

Pataki Gábor

Ferencvárosi Pincetárlat,
1981. I. 8–21.

Hévizi Éva: Tetszés szerint,
vászon, gipsz, 120 cm, 1980 (fotó Tahin)

Hlevizi Éva, grafikus

L.:Melocco Miklós

Láncz S.:Képzőművészeti krónika 533-537
Jelenkor,Pécs,1977.junius XX/6.

Hévizi Éva, festő

□ HÉVIZI ÉVA festőművész kiállítását Pogány Gábor művészettörténész nyitja meg szeptember 29-én, csütörtökön, délután 6 órakor a Ferencvárosi Pincetárlat kiállítótermében. (IX., Mester utca 5.)

□ – : Hévizi Éva. 2.

Esti Hírlap, B. 1977 szept. 26.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

19[illegible] NOV 30

Magyar Ifjúság

Hévizi Éva

Nem gondolta meg, mit válaszolhatna, [illegible] szólalt meg, mint mindig, ha véget akart vetni a neki nem tetsző beszélgetésnek.

— Én az ő korában...

— Ki nem mondd... tudom.

És Kátya megint a magnó után nyúlt.

nagybetűvel írja, mert azokat jobban ismert, s már egészen betelt az az élővilágfüzet, mert a Nagyinak nincs kihez szólni. Abban a naplóban az is benne van, hogy miért halt meg anya...”

HÉVIZI ÉVA RAJZA

vagy ahhoz, hogy újra kezdd vele, meg van egy fiad, a Kölyök, a legnehezebb kamaszkorban — ezt sosem mulasztod el rólam megjegyezni —, már miatta sem lehet, s különben is jobb így, két felnőtt ember önkéntes és konfliktusmentes kapcsolata... Amikor az utcán megláttam veled, rögtön ismerős volt, de csak sokára jöttem rá, hogy a pályaválasztási tanácsadóban találkoztam vele, ott ült fehér köpenyben, s már akkor feltűnt, milyen jó nő... Azt mondta nekem, hogy olyan pályára kell mennem, ahol emberekkel lehetek kapcsolatban, mert kapcsolathiányban szenvedek... valami ilyesmit legalábbis, ez volt a sok duma lényege. S különben az arcán láttam, hogy gyógyíthatatlanul középszerű vagyok, egy körömpiszoknyi rendkívüliség vagy történelmi elhivatottság nincs bennem, és hősiességre sincs semmi kilátásom... De hát ott egye meg a fene! Legfeljebb a csaj, akit majd elveszek, jó sok gyereket szül nekem, és ők is egészen középszerű gyerekek lesznek, s úgy élünk majd, hogy szólunk is egymáshoz, és nem csukjuk majd mániákusan az ajtókat, hogy nehogy megzavarjuk egymást világméretű gondjaink közepette, s rettenetes erőfeszítésben, hogy tartsuk a színvonalat, és bizonyítsunk, és ne lefelé, hanem fölfelé bukjunk, s majd nem tudjuk, mi az idegkiborulás, hanem nagyokat csavargunk majd a kölykökkel, és még az is előfordulhat, hogy az öregúrral szövegelünk majd, aki jó fej volt, azt le se lehet tagadni, csak... De ezt már nem meséljük el, hallod... A többiről egy szót se!"

Ott maradtak — hangok nélkül.

Nem vették észre, mikor lett este. Amikor a sűrű, szilvakék sötétség beszivárgott az ablakon, villanyt gyújtottak. És feküdtek az ágyon.

Telefoncsengetésre riadtak. A vonal túlsó végéről megint csak Kölyök hangját hallották, mintha ez a magnótekercs sosem fogyna el.

Kóti András az arcához szorította a kagylót, és elfordult Kátyától.

— Apa... ide figyelj, apa. Csak játszottunk a srácokkal. Elcserélted a tekercset, apa.. igazmondó játékot játszottunk... De csak játszottunk... érted, apa?

Kóti András nem válaszolt, nem fordult meg, nem tette le a kagylót. Úgy maradt sokáig, mozdulatlanul, a telefonnal a kezében.

Korán reggel összecsomagoltak, kifizették a számlát és beültek a kocsiba.

Tízkor Pest határában jártak. Kóti András hazavitte Kátyát Újpestre, a Mária utcába. Aztán visszaült a volán mellé, mert a város másik végén lakott. Nem gondolkozott, csak figyelt a kusza, nagyvárosi forgalomra. Embereket és járműveket került ki, próbálta kicselezni, akik körülötte hajtottak. Lassított, gyorsított, kapcsolt, néha a fékbe kellett taposnia. Voltak, akiket megelőzött, mások könnyen elhúztak mellette.

Soká tartott az út, elfáradt.

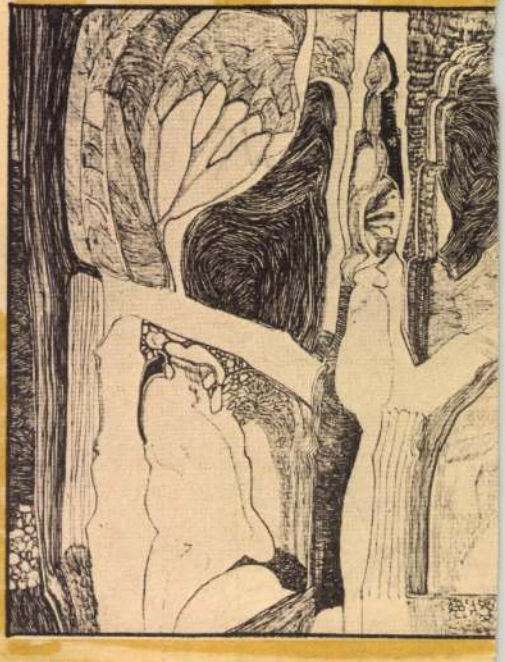

MAGYAR HIRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Forrás

1973 [illegible] 6

(1) 1021

Hévizi Éva
grafikus

HÉVIZI ÉVA

művészetét elsősorban alkalmazott grafikái tették ismertté. Most első önálló kiállítására készülve hosszabb időt töltött a Művészeti Alap kecskeméti alkotóházában. Metszetekkel, cinkográfiai művekkel gazdagí-anyagát.

SAJTÓFIGYELŐ

HAZAI TÜKÖR

SZÉKELYHIDI ÁGOSTON

TÜKRÖK KÖZÖTT

EGY ORSZÁGOS SZOCIOGRÁFIAI PÁLYÁZATRÓL

1.

Magyarázatra már rég nem szorul, miért művelik, igénylik, támogatják nálunk a szociográfiát. Legföljebb kiegészíteni szükséges olykor az érveket, az összefüggéseket. Elsősorban azokat, amelyek **a társadalmi szerephez** kapcsolódnak.

Elképzelhető-e például, hogy egy író, aki a társadalmi valóság tényeit ábrázolja és minősíti, eleve ne tisztázná, mi ellen s mi mellett foglal állást, minek a megváltoztatását tartja fontosnak? Ilyen író nem létezik. A lényegről csak a kontár feledkezik el. Minden szociográfiában ott munkál az írói szándék, ami a társadalmi hatást célozza végül. Szándék és hatás azonban nem szükségképp fedi egymást. Eltérhet, sőt szembefordulhat. Történjen bármint, meghatározónak és véglegesnek a hatást, a társadalmi szerepet kell elfogadnunk. Ez a szociográfiai ábrázolás anyagából is így következik. Hiszen itt nem a személyiség szólal meg, aki egyéni sorsában fejezi ki a körülményeket, hanem a körülményekre derül fény, amelyek az egyéni sorsok mélyén azonosak. Így minden okfejtés és összefüggés társadalmi méretű, minden minősítés és következtetés társadalmi érdekű. Szinte elkerülhetetlen, hogy ne induljon mozgás, változás a nyomában; fokozatosan a megismerés, a tervezés, a döntés, a cselekvés területén.

Ez az, aminek alapján megrajzolhatjuk **a szociográfiai irodalom társadalmi szerepének történetét.** Természetesen nem ennek az eszmefuttatásnak keretében. Szorosan ide kapcsolódik azonban ennek a mind gazdagabb és tanulságosabb folyamatnak egy központi mozzanata. Tévednek, akik azt állítják, hogy a szocialista tervezési és irányítási rendszer a XX. kongresszus után fedezte volna föl és kezdte volna gyümölcsöztetni a szociográfiát és a szociológiát. Már a mi Tanácsköztársaságunk néhány népbiztosi döntése szociológiai fölmérésekből táplálkozott. Ugyancsak népbiztosi javaslatra indultak el az írók szociográfiát készíteni az első termelőszövetkezetekről. A fiatal szovjet államban személyesen Lenin kezdeményezte és hasznosította a társadalomkutatás és társadalomirányítás kapcsolatát. Javaslatokat, adatokat, bírálatokat kért a villamosítási terv és a nemzeti önállóságra vonatkozó törvény kidolgozása előtt és közben; a Központi Bizottság és a Népbiztosok Tanácsa elé terjesztett munkáiban gyakran hivatkozott ezekre a „feljegyzésekre", „emlékiratokra", „dokumentumokra". Utolsó írásai

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1974 NOV 8
Hévízi Éva
Magyar Ifjúság

minden előadásra meghív, még ha nem is ját-

amikor a kezem köze kerül. Nem tag...

1021

HÉVÍZI ÉVA RAJZA

jaiból. Neves,
ok is egyre-
, annak elle-
runk eltökélt
ittes hangzás-
t, s a szólókat
rövidre fog-

evés csillogás,

alt fegyelem!
séggel vállalt
rmennyire hi-
is, tagjaink
ért dolgoznak.
dául, akinek
Balatonnál —
agyobb össze-
tesének, csak
együttesünk-
znapokon. És
ó példa. Tag-
alják a fára-
ellenére, hogy
gen kiadós, 4—
rtunk. Minden

fiatalokra találnia (s nyilván so
a hozzájuk hasonló), akiket a las
sú, „araszoló" munkával érlel
sikerhez vezető úton még a csüg
gesztő pillanatok sem kedvetle
nítenek el. Próbáink módszere
sek, semmit sem bízunk a véle
lenre.

— De hiszen a jazz éltetője, teoretikusok szerint, éppen a rög tönzés!

— Ennek rangos vendégszólisták többszöri bevonásával szeretnénk teret adni. Különben már eddig is volt egy eléggé sikeres rögtönzésünk: betévedtünk valamelyik alkalmi boltba, s pillantásunk épp egy olyan inganyagra esett, melyből azóta egyenruhát szabattunk. Más-más színű ingben játszik mindegyik hangszercsoportunk, de a minta közös. Ami talán tükörképe zenei programunknak is.

Kaán Judit

IRÓSZER
SZÖVETKEZET

ERLISTA

JA	45. HÉT	Hetek száma		A TÚRKEVEI TÁNCSICS TSZ KISZ-ALAPSZERVEZETÉNEK SLÁGERLISTÁJA	
	Bergendy	4	1.	Pelles–Jámbor: Kicsi felhő	Syconor
	Fonográf	4	2.	Szigeti–Soltész: Egy napfényes délelőtt	Corvina
	Cserháti Zsuzsa	9	3.	Schöck–S. Nagy: Elszáll a dal	Zalatnay Sarolta
	Kovács Kati	12	4.	Gábor S.–Szenes: Várlak még	Zalatnay Sarolta
	Vincze Viktória	2	5.	Latzin–Demjén: Szellemvasút	Bergendy
	Gemini	8	6.	Presser: Rock and roller	Kovács Kati
	Apostol	2	7.	Szörényi–Bródy: Vidéki kislány	Fonográf
	Kovács Kati	6	8.	Malek–S. Nagy: Hull az elsárgult levél	Máté Péter
	Bergendy	9	9.	Szakály–S. Nagy: Árva fiú	Cserháti Zsuzsa
	Zorán Sztevan.	1	10.	Deák–Hajnal: Nem látod, hogy helyben járunk?	Cserháti Zsuzsa

1021

Az ember megélénkült, reménykedve mondta:

— De addig tán . . . kártyázhatnánk. Messzi még az éjfél.

Az asszony évődve fordult feléje.

— S hogy milyen messzi . . . tán erről az óráról tudod?

Az ember arca hegye kipirult.

— Tudom.

Az asszony szeme összeszűkült, de nem haraggal, csak éppen még egy jelre várt, bizonyságul. Figyelt.

— Mert ez áll is, jár is. Mikor hogy akarja.

Az ember igen-igen csöndesen mondta:

— Beharangoznak időben. Karácsonykor? Odaérsz, ne félj. De ha annyira szeretnéd . . .

— No?

— Veszek én új órát tenéked, Lidi. Ünnep után. Amint kinyit a bolt — erősködött. — Ne mondhassad . . . — Hirtelen megdöccent a hangja, mintha hegynek futott volna, reménytelenül siklott vissza, tétován topogott, egyhelyben. — Te választasz, no. Amilyet szeretnél.

Az asszony megint a lángok felé fordult, cicázó melegükben fürdött — de valahogyan alig érzékelte a tűz pajzánkodását. Hirtelen megmozdult. Mi lenne, ha a kamarából . . . hiszen csak öt-hat lépés odáig . . . mi lenne, ha kivinné a túrót? De mind egy szemig? Beszórná a tyúkoknak az ólba, reggel fölcsipegetnék . . . legalább azoknak lenne ünnepük. Legalább azoknak — egyszer. Utoljára még. Az ember? Az ember azért se szólna most már. Nem szól az már semmiért.

S hogy fel akart állni, meglegyintette az ura békéltető hangja:

— Te Lidi . . . te . . . osszak-e hát?

Az asszony megbillent, ijedten kapaszkodott a rozoga konyhaszékbe, s amint az urára vetett egy gyámoltalan pillantást, meglátta, s felismerte szemében a rémületet, a hirtelen fölfakadt, palástolhatatlan, igen nagy bajokra nyitó, őszinte rémületet. Igyekezett hát fürgén fölállni, s visszaülni az asztal végéhez. Megszánta az embert, s elnevette magát:

— Majdnem fölborultam. Láttál már ilyet? Épp karácsony estén . . . no, szép is lett volna! Mint egy szakajtó krumpli.

Az ember már nem nézett rá, a szorosra markolt lapok széleit percegtette.

— Lássuk azt a lapot, András — mondta az asszony. — Ha kártyázni szeretnél, akár itthon is maradhatok . . . No! — biztatta a mozdulatlan embert régi, fiatal korában elveszített, tisztafényű mosolygásával. — No, osszál hát . . . osszál nekem is.

S a durva, agyondolgozott, csupa-göcsört ujjak váratlan ügyesen dobálták-szórták két halomba a töredezett szélű, zsírosan fénylő lapokat. Négyet ide, négyet oda. Négyet ide, négyet oda, szabályos rendben, éppúgy, mint első közös, téli estéiken, valamikor igen-igen rég.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

MŰVÉSZET
Budapest

Hévizi Éva, szobrá-
művész

1981 ÁPR, 61. old.

2

Hévizi Éva

textile art biennials, later international mini-textile art biennials were organized. These shows offer a good chance for comparision and looking out to the world, and stimulate the participants to intensified activity. In his book János Frank also charactarizes the prominent representatives of the new Hungarian textile art: Gábor Attalai, Lujza Gecser, Aranka Hübner, Zsuzsa Péreli, Zsuzsa Szenes, Margit Szilvitzky and many others.

WINDOW ON THE WORLD

Our knowledge about Swedish arts is rather narrow. In her Notes on a Swedish

Hévizi Éva festő

MTI SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

1981 FEB 4

DUNÁNTÚLI NAPLÓ

1021

Hévizi Éva festőművész kiállítása

Hévizi Éva: Válás után című alkotása

Színes világ Hévizi Éva festőművész világa, de mindez sokkal több a puszta látványnál. A színek sohasem öncélúak, hanem mindig a lényeg: a gondolkodtatás szolgálatában állnak. Festményei és gipszbe mártott gézszobrai filozófikus művek, meditálás az emberről, az ember környezetéről, a mindennapi életről. Hévizi Éva érzékenyen reagál a környezetére, az őt érő hatásokra. S mondanivalója, gondolatai nemcsak őt, hanem általában minden embert érdekelhetnek, érintenek. A pécsi Ifjúsági Házban tegnap megnyílt kiállításának anyaga az álarc, az álarcviselés, önmagunkba burkolózásunk, titkolózásunk akart vagy akaratlan képmutatásunk köré csoportosul.

A gúzsba kötő anyai szeretet, a gyermek válás utáni kiszolgáltatottsága, az álarcok sokaságát változtatgató mindennapi rohanásba beleféradó ember kap képi és szobrászi megformálást a kiállításon. Festményeinek technikája is szót érdemel. A színeket rétegenként üveglapról viszi föl, majd olajfestékkel is „beledolgozik" a festménybe. Így nyeri a különlegesen ragyogó, friss színhatást, ami évek múltán sem veszít fényéből.

Hévizi Éva tíz évvel ezelőtt végezte el a képzőművészeti főiskolát. Tősgyökeres budapesti, ott él, ott dolgozik. Kapott KISZ KB díjat és három évvel ezelőtt egy bulgáriai művésztelep ezüstérmét. Munkáit Budapesten kívül megtaláljuk Kecskeméten, Győrben, Szófiában, az athéni követségen. Tagja a Fiatal Képzőművészek Stúdiójának és a mostani pécsi kiállítás a hetedik önálló bemutatkozása. Ennyit az adatokról, a többiről szóljon ő maga:

– A valóságot, a tényeket szeretném megmutatni, s a valóság nem mindig rózsás. Tapasztalataim szerint szeretnénk álarcaink mögé bepillantani, de egymás igazi arcát soha nem ismerhetjük meg, gyakran még önmagunkra sem ismerünk rá.

– Most milyen gondolatok foglalkoztatják?

– A valóság szökevényeiről szeretnék beszélni a legközelebb. Az emberről, aki próbál nem venni tudomást az elkerülhetetlen dolgokról. Még csak gondolattöredékek kavarognak bennem. S a napokban fejezek be egy igen vidám, nagyon kellemes feladatot. A budapesti Damjanich utcai óvodának csinálok egy ötször három méteres murális munkát Nyár címmel.

Hévizi Éva kiállítása Pécsett február 18-ig tekinthető meg.

Barlahidai Andrea

terjesztő Vállalat Budapesti Központja visszavont!

Ha nem is vagyok erre illetékes, de mint e várost szerető, arra igen, hogy még most szóljak annak érdekében, hogy a felújítandó épületben a könyvesboltot az eredetinek megfelelő módon állítsák vissza! Vannak még, akik az eredeti formát ismerik és a kivitelezéshez ebben segítséget tudnak adni... Talán még nem késő.

Halász Rezső

Megmentették kislányunkat...

Ezúton szeretnék köszönetet mondani azoknak az embereknek, akik ez év január 21-én este 17 órakor Komlón, a Ságvári u. 8. számú ház előtt leszakadt villanyvezeték alól kislányomat, Csáki Editet kimentették s a mentőket értesítették. Ezzel kislányunk életét mentették meg. Köszönjük.

Varga Lajos és családja

[illegible] készítünk. Szezonban üvegezünk is.

A Pécsi Faipari Szövetkezet MEO csoportjának vezetője, Botykai László:

– Csak saját termékeinket és csak garanciában javítjuk. Szerződésben állunk a JAVSZER-rel a garanciális javításra és mégis utaztatjuk embereinket az országban.

– Miért?

– A kényelmesebb utat választják a javszeresek, csak felveszik a jegyzőkönyvet a „Készültség hiánya" záradékkal.

A szövetkezet elnöke, Klement László még elgondolkodtatóbb dolgokat kérdez vissza:

– De kinél sérül meg az áru, ami ugye nagyértékű tartós fogyasztási cikk? A gyártónál? (A termelésnek mindössze 2-3 százalék róható fel.) A szállítónál? (Belföldi szállítmányaink többsége marhavagonban utazik.) A forgalmazónál? Igen, a bútorok 18-20, van hogy 23 százalékban ott sérül vagy törik.

– Ez jelentős kárt okoz, nem beszélve a vevő bosszúságá-

– A faanyagot könn[illegible] szerezni?

– Nem. Általában nin[illegible] van, az is hibás. Egy k[illegible] nyersfa, majd 8000 for[illegible] nek 20–30 százaléka m[illegible] tüzelni jó. A raktáron [illegible] köbméternyit tárolok, [illegible] tíz köbméter lenne, az [illegible] ideális, hogy alaposan [illegible] kadjon, mire feldolgoz[illegible] rül. Így mindenki [illegible] Fenyőfával nem dolgo[illegible] a redőnyt is műanyag[illegible] szítem.

– Győzi?

– A kisebb javításokat igen, a nagyobb megrendelésekkel meg csínján kell bánni. Az adóalap miatt. Tudnék sokkal többet is dolgozni, de nem éri meg... Az új ipartörvény talán kedvezőbb adó- és kereseti lehetőségeket kínál.

– Megérik a kisebb javítások?

– Túl sok az adminisztráció, ha a munka árát is elkérem, akkor... Elég sokat dolgozom társadalmi munkában. Ez idővel nagyobb megrendeléseket is hoz.

Murányi László

[illegible] reskedelmet kell korszerűsíteni, elő kell készíteni a családiházépítkezésekhez a házhelyeket, orvoslakásokat kell építeni.

A felvetett Rózsa utca és a Fürdő utcai út felújítására a VI. ötéves tervben kerül sor, amennyiben a tervbe vett feladatok azt lehetővé teszik, és az ott élő lakosság társadalmi munkával hozzájárul.

Potyondi János,

a Mázaszászvári Nagyközségi Közös Tanács elnöke

Hévizi Éva

grafika: Oszlopfő

Forrás 1974-3-94

Hévizi Éva

grafikája

Forrás 1973/6/82,83

Hévízi Éva grafikus

A Kecskeméti mükerti alkotóházban dolgozik a művész.

Petőfi Népe, 1973. szept. 22.

Hévizi Éva

grafikus alkotásaiból nyilt kiállitás Kecskeméten a városi mozi előcsarnokában. A kecskeméti müvésztelepen alkotó fiatal budapesti müvésznek ez az első önálló kiállitása.

Magyar Hirlap 1974/24/8

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1971 NOV 16

Magyar Ifjúság

Hévízi Éva

EGY SZERELEM FELJEGYZÉSEI

1021

BRÁDY ZOLTÁN ELBESZÉLÉSE

HÉVÍZI ÉVA RAJZA

Az egykori márványpalotából csak az oszlopalapok maradtak meg, ma vályogtéglából épülnek a házak

A déli nagy hőségben a bazárosok az árnyékban dominóznak

tika, a közélet. A gizai
ZU-szervezet sem mű-
akar lépni az ifjúsági
egyelőre a lakóhelyén
zért is hoztuk létre a
nek én vagyok a titká-
l több fiatalt megnyer-
nak. Vitaesteket rende-
okat tartunk, és termé-
sen szórakozunk is. A
lyamot is rendeztünk
n több mint kétszáz

kat, különösen a felső-
diákjait, szerte a világ
i tettvágy jellemzi.

ből, nem feledkezünk meg a tömegsport jelentőségéről és a kulturális rendezvények fontosságáról sem.

A kairói utcákon sokszor láttam egyenruhás lányokat és fiúkat. Tányérsapkát viseltek, s felnőttes komolysággal és fiatalos lelkesedéssel próbálták a közlekedést szabályos rendbe terelni.

— Ők is az ifjúsági szövetség megbízásából állnak szolgálatba — mondta *Abdel Aziz Shekwira.* — *Középiskolások, akik társadalmi munkában a „Rendőrbarát" csoportok tagjaiként tevékenykednek. Tanfolyamon sajátítják el a tudnivalókat, és sokan közülük az iskola elvégzé-*

kás építéséről hozott határozatot. Köztük ezer luxuslakásról. Két nappal később dr. Hatem miniszterelnök-helyettes vezetésével miniszteri bizottság tárgyalt a nemzeti akcióprogramról, amelynek keretében több mint hárommillió egyiptomi fontot fordítanak az ipari területeken lakásépítésre és a közlekedés korszerűsítésére.) Aki tehát jobban akar élni mielőbb, annak tanulnia kell. Egy rendőr havi tizenkét fontot keres, a szakmunkások átlagfizetése 15—16 font. A kezdő hivatalnoké 20 font, a gyakorlott mérnöké 40 font körül ingadozik. Igaz ugyanakkor, hogy sok kereskedő tesz ezer fontnál is többet havonta a bankba...

A tavalyi iskolaév végén százezer kairói középiskolás kapott érettségi bizonyítványt. Hatéves kortól kötelező az iskola, s díjtalan. A legtöbb általános és sok középiskola is „kétműszakos", a gyerekek 12 éves koruktól nyelveket is tanulnak. Az általános iskolában kötelező az angol, a középiskolában a francia nyelv tanulása is. Akinek az érettségi bizonyítványa legalább ötvenszázalékos, egyetemre jelentkezhet, s bizonyítványa pontszámai és a felvételi eredmény dönt, milyen karon, milyen hivatást választhat. Az ötven százalék körüli érettségi bizonyítvány tanítói-tanári pályakezdéshez elegendő, a hatvan fölötti műszaki karokra is zöld utat ad, efölött orvosok, mérnökök lehetnek a hallgatók. A teológiára csak kilencvenszázalékos eredmény fölött lehet jelentkezni. A diplomás fiatalok legtöbbje — mielőtt szakmájában elhelyezkedne, vagy

Hévizi Éva grafikusművész

Január utolsó napjaiban nyílt meg kecskeméti kiállítása a művésznek, aki a város művésztelepének gyakori vendége, rendszeresen dolgozik itt. A művész most első ízben jelentkezett gyűjteménnyes anyaggal.

Magyar Ifjúság, 1974. febr. 1.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-725
1974 JAN 25

Magyar Ifjúság

Hévízi Éva

nam?

— Igenis — lehelte megszégyenülten a Fiú.

HÉVÍZI ÉVA RAJZA

[illegible] fajtuk mosolyra kész, fenyes-fekete pillantását, szemöldökpamacsait megemelte, úgy folytatta: — Mert mi is a képlet? Itt áll előttem két ifjú, mondhatni, az élet küszöbén, szépek, fiatalok, egészségesek, csupa élet, csupa tűz, ugyebár. Csupa elevenség. Mind a kettő, ami azt illeti. Kezükben van minden adu, esetleg még a belépőjegy is a következő évszázadba. És itt állok ugyanakkor én, kinek immáron csak élettapasztalatából gyűlhet az ereje... de van neki ereje. Te is így látod, Sisák úr?

— Igenis, így látom, gyakorlatvezető elvtárs — húzta ki magát Sisák katonásan.

— Maga is így látja, Ambrus fiam?

— Igenis — mondta a Fiú.

A Tanfőnök bólogatott.

— Helyes. Naggyon-naggyon helyes. — Hangját nem emelte meg. — Hátra arc. Indulás — mondta.

A tanulók bemasíroztak a csarnokba.

A Tanfőnök kint sütkérezett még — Sutyi kidugta fejét az aknából — képe merő fájdalom.

— Ti azután jól elszúrtátok a [illegible] — mondta szemrehá-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

PESTI MÜSOR
Hévízi Éva, festő
1977 OKT 2 6
1021

„Barcelona" — linómetszet

Hévizi Éva

A Ferencvárosi Pincetárlat az elmúlt évek során szinte észrevétlenül jelentős kiállítási intézménnyé emelkedett. A viszonylag kis alapterületű szuterén, az egyszerű fehér falak, a jónál talán kicsit gyengébb világítás ellenére kitűnő rendezvények sorát hozták létre itt.

Most Hévizi Éva festményeit fogadta be ez a pince. Nehéz helyzetet teremtett a kiállítás rendezői számára: elég nagy léptékűek a képek, erőteljes a színdinamikájuk, mindegyik kép több teret kívánna, mint amennyit az adott helyen kaphatott. Mindezek ellenére, a kiállítás egységes, stílusában és színvilágában szuggesztív anyagot mutat be, egy sajátos technikai felkészültség és megnemesedett „batik" eljárás és a vibráló foltfelületek egymásra felelését.

A képek elmondják, hogy alkotójuk kísérletező típus, és ami elválaszthatatlan és fontos a kísérletező alkat mellé: összegező igényű festő.

A tárlat szerencsés találkozása volt kiállítási intézménynek és alkotónak. Rangot kaptak mindketten.

Kertész László

MÚZEUM

MAGYAR NEMZETI MÚZEUM (VIII., Múzeum krt. 14—16. Tel.: 134—400). Magyarország népeinek története az őskőkortól a honfoglalásig (régészeti állandó kiállítás). Magyarország története a honfoglalástól 1849-ig. Károlyi emlékszobák (állandó kiállítás a Petőfi Irodalmi Múzeum területén). 175 éves a Magyar Nemzeti Múzeum és az Orsz. Széchenyi Könyvtár. (Jubileumi kiállítás.)

MAGYAR MUNKÁSMOZGALMI MÚZEUM (Budavári Palota „A" ép. Tel.: 160—100). A magyarországi munkásmozgalom története a múlt század közepétől napjainkig. Szabó Ervin centenáriumi emlékkiállítás. Magyar internacionalisták a szovjet hatalomért, bolsevikok a Magyar Tanácsköztársaságért. (A Hadtörténeti Múzeumban.)

A KMP MEGALAKULÁSÁNAK EMLÉKMÚZEUMA (XIII., Visegrádi u. 15. Tel.: 314—342). Állandó kiállítás. Vasárnap zárva.

HADTÖRTÉNETI MÚZEUM (I., Tóth Árpád sétány 40. Tel.: 160—184). Magyarország hadtörténete a honfoglalástól a XVII. század végéig. A Rákóczi szabadságharc (1703—1711). Az 1848—49-es forradalom és szabadságharc. A monarchia és az első világháború. A kézifegyverek története. A magyar néphadsereg története. Kortárs festők hadseregünkről. Haditechnikai park. Vadász- és céllövő fegyverek. Nyitva: 9—17 óráig, vasárnap 10—18 óráig.

IPARMŰVÉSZE[illegible] 37. Tel.: 175—222). [illegible] remekei. Európai kerámiaművészet. Design — ipari formák a lakásban. XVI—XVIII. sz. flamand és francia falkárpitok.

NAGYTÉTÉNYI KASTÉLYMÚZEUM (XXII., Csókási P. u. 9. Tel.: 264—429). Azerbajdzsán szőnyegek, keleti fegyverek, kancsók, tálak, kerámia és fafaragás (okt. 9-től).

PETŐFI IRODALMI MÚZEUM (V., Károlyi Mihály u. 16. Tel.: 173—611). Petőfi Sándor, József Attila, Radnóti Miklós, Gábor Andor. 100% emlékkiállítás.

JÓKAI EMLÉKSZOBA (XII., Költő utca 21.). Hétfő kivételével 10-től 14 óráig.

JÓZSEF ATTILA EMLÉKSZOBA (IX., Gát u. 3.) 10—12 és 16—18 óráig. Hétfőn szünnap.

KASSÁK EMLÉKMÚZEUM (III., Fő tér 1. Tel.: 687—021). Kassák reklámtervei.

ADY EMLÉKMÚZEUM (V., Veres Pálné u. 4—6.).

TERMÉSZETTUDOMÁNYI MÚZEUM (VII., Baross u. 13. Tel.: 139—099). A Nemzeti Múzeumban. A Mezőgazdasági Múzeumban 10—17, vas. 10—18 óráig.

MEZŐGAZDASÁGI MÚZEUM (XIV., Vajdahunyad-vár. Tel.: 420—573). 10—17 óráig, vas. 10—18 óráig.

ORSZÁGOS MŰSZAKI MÚZEUM (Budavári Palota, „A" épület, a Munkásmozgalmi Múzeum épületében).

SEMMELWEIS ORVOSTÖRTÉNETI MÚZEUM (I., Apród [illegible] Tel.: 251—934). 10.30—18

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
Hévízi Éva
MAGYAR IFJÚSÁG
8
1973 MAR 15

KRISZTI 1021

HÉVÍZI ÉVA RAJZA

MAGYAR IFJÚSÁG 15 73/10

SZERELŐ,
ÉPÍTŐGÉPÉSZ,
MŰKÖKÉSZÍTŐ.

VIDÉKIEKNEK OTTHONT
ÉS TELJES ELLÁTÁST
BIZTOSÍTUNK.

AZ EMLÍTETT SZAKMÁKON
KÍVÜL BEJÁRÁSSAL
ISKOLÁZUNK BE:

SZOBAFESTŐ
ÉS MÁZOLÓ
(TAPÉTÁZÓ),
VILLANYSZERELŐ
SZAKMÁKBA.

JELENTKEZÉS:

**43. SZ.
ÁLLAMI ÉPÍTŐIPARI
VÁLLALAT**

SZAKOKTATÁSI
CSOPORT

BUDAPEST XI. KER.
DOMBÓVÁRI ÚT 17–19.

VID

JELENTKEZNI LEHET:

BUDAPESTI VEGYIMŰVEK

SZEMÉLYZETI OSZTÁLY
BUDAPEST IX., KÉN U. 5.

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

MAGYAR IFJÚSÁG

1972 OKT 13

Hévízi Éva

1021

SOPRON

HÉVÍZI ÉVA RAJZA

AFIT

TEHERAUTÓJAVÍTÓ VÁLLALAT

AZONNALI BELÉPÉSSEL FELVESZ

GÉPKOCSISZERELŐ,
KAROSSZÉRIALAKATOS
FÉNYEZŐ,
VILLANYSZERELŐ
SZAKMUNKÁSOKAT,
BETANÍTOTT MUNKÁSOKAT,
SZÁLLÍTÓMUNKÁSOKAT
GÉPKOCSIVEZETŐKET.

TOVÁBBÁ:

ADMINISZTRATÍV MUNKAERŐKET,
GYORS- ÉS GÉPÍRÓNŐKET,
FŐISKOLÁT VÉGZETT
TECHNOLÓGUSOKAT.

JELENTKEZÉS:

AFIT

TEHERAUTÓJAVÍTÓ VÁLLALAT

BUDAPEST XIII., VÁCI ÚT 45.
TELEFON: 290-274

AFIT

X. KER., SZÁVA U. 5

AZONNAL FELVESZÜ

RAKTÁRI
SEGÉDMUNKÁSOK
PORTÁST
TAKARÍTÓT

OMKER

JELENTKEZÉS:

OMKER

ORVOSI
MŰSZERKERESKED
VÁLLALAT

BUDAPEST V., BAJCSY-ZS.

TELEFON: 122-68

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1971 MÁR

Forrás

Hévízi Éva

/ 1021

HÉVIZI ÉVA: OSZLOPFŐ

RAFFAI-BEMUTATÓ MAROSVÁSÁRHELYEN

A nemes tájékozódási igény indította a maros-
amikor Anatol Constantin ren-
Diplomások
a-
lu
t-
m
é.
u-
en
ö-
a-
á-
ga
o-
e,
m
n-
en
t,
n
kedsz, vagy eldob és megsemmisíteni igyekszik. Keserű-igaz tanulság. Ferenczy Csongor csöndes, erős szívós lélekkel vállalja a maradást, azaz a további küzdelmet. A feleségét, Marát alakító Bálint Mária túlságosan egy skálán játszott. Nem volt elég villódzó, az emberi kapcsolatok fordulatait és mélységeit nem követte eléggé. Mara nem ennyire kiegyensúlyozott, mint ahogy Bálint Mária jellemezte, s így a Kálmánnal való kapcsolata visszagondolva is motiválatlannak tűnt. Kitűnő villanásokra emlékszünk: Borbáth Ottília Ritában a fáradt, unott, nagyvilági tyúkot játszotta el, már említettük Mózes Erzsébet szép és átélt, kislányos, emberi melegségre vágyó Katóját. Visky Árpád félelmes és szuggesztív Laci, az állatorvos alakjában. Az író szerint csak egy-egy mondata van, de olyan keserűséggel és szarkasztikus indulattal beszél, hogy emlékezetes és jelentős sorssá növeli az állatorvos szerepét a szilveszteri haláltáncban. Tamás Ferenc talán túl melodramatikusan adta elő a postamester vallomását, hiányzott a lelkéből jövő fájdalmas és keserű
líra. Raffai Sarolta maga is megvallja a vásárhelyi
hez írott levelében, hogy a
Székely

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1974 ÁPR — 5

Hévízi Éva

Magyar Ifjúság

1021

Hévizi Éva rajza

sorozat

Alig néhány hete hangzott el a „Mozart-fúvósversenyei" nagysikerű sorozat utolsó hangversenye, s a Filharmónia hasonló, de ezúttal általánosabb ciklust indított „Versenyművek" elnevezéssel. E sok erénnyel rendelkező bérlettípus felelevenítése mindenképpen hasznos; ezt maga a közönség döntötte el, amikor szinte zsúfolásig megtöltötte a Zeneakadémia nagytermének széksorait a „Versenyművek" első hangversenyén.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1974 ÁPR 26
Magyar Ifjúság

Hévízi Éva

1021

HÉVIZI ÉVA RAJZA

AS[illegible]K KÖZÜL

iért, hát ezért a felismerésért, s a felismerés üvészi kiaknázásáért sokszorosan megér- emli a hivatalos elismerést. És rokonszen- ünket is.

—zöldi—

FERENCVÁROSI
p
PINCETÁRLAT

HÉVIZI ÉVA

festőművész kiállítása

A IX. ker. Tanács VB.
Művelődési Intézmények Igazgatósága
rendezésében 1981. január 8-án
18 órakor nyílik.
FERENCVÁROSI PINCETÁRLAT
Budapest IX., Mester u. 5.

A kiállítás megtekinthető:
1981. január 8–21-ig
naponta: 14–19 óráig
vasárnap: 10–12, 14–19 óráig.

Fotó: Tahin Gyula

Hévízi Éva, festő

□ HÉVIZI ÉVA festőművész kiállítása ma délután 5 órakor nyílik a békéscsabai Munkácsy Mihály Teremben (Békéscsaba, Tanácsköztársaság útja 29—33.). A tárlatot — amely október 8-ig látogatható — Pogány Gábor művészettörténész nyitja meg.

□ Hévízi Éva 2.

Esti Hírlap Bp. 1981 szept. 24.

Hévizi?

Hévizi Éva

Kalkta a hajos utcáton

Magyar Nemzet 1983. X. 23.

Hévízi Éva, [ ]

L: Gál Tamás

P. Szűcs J: Hol a gazda? 7

Nincsabadság Br. 1981 aug. 28

Hévizi Éva [grafikus]

Hévizi Éva kiállításáról

Hévizi Éva: Kiállításáról 6.

Élet és Irodalom Bp. 1983. szept. 23. XXVII/38

Hévizi Éva, [festő]
[grafikus]

L: Újházi Péter

Vadas József: Törmelékek 12

Élet is Irodalom Bp. 1983 szept. 16 XXVII/37

Hévizi Éva

Szuromi Pál: Triptichon
Országos tárlatok Szegeden és Vásárhelyen

Művészet, 1982. január

Hévizi Éva, festőművész

a szegedi Ifjúsági Házban rendezték meg az évi nagy Stúdió '81 kiállítást.
Berhida Mária és Hévizi Éva rejtélyes gesztusokat hagy maga mögött a kispárolt alaptörületű, szimplán áttekinthetetlen „Labirintus"-sal (emfitre).

P. Szűcs Julianna: Beszámoló a szegedi Stúdió '81 kiállításról.

Népszabadság. 1981. aug. 28. 7. old.

SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-743, 340-726

Hévizi Éva
festő m.

ÉLET ÉS IRODALOM

1983 SEP 23

1021

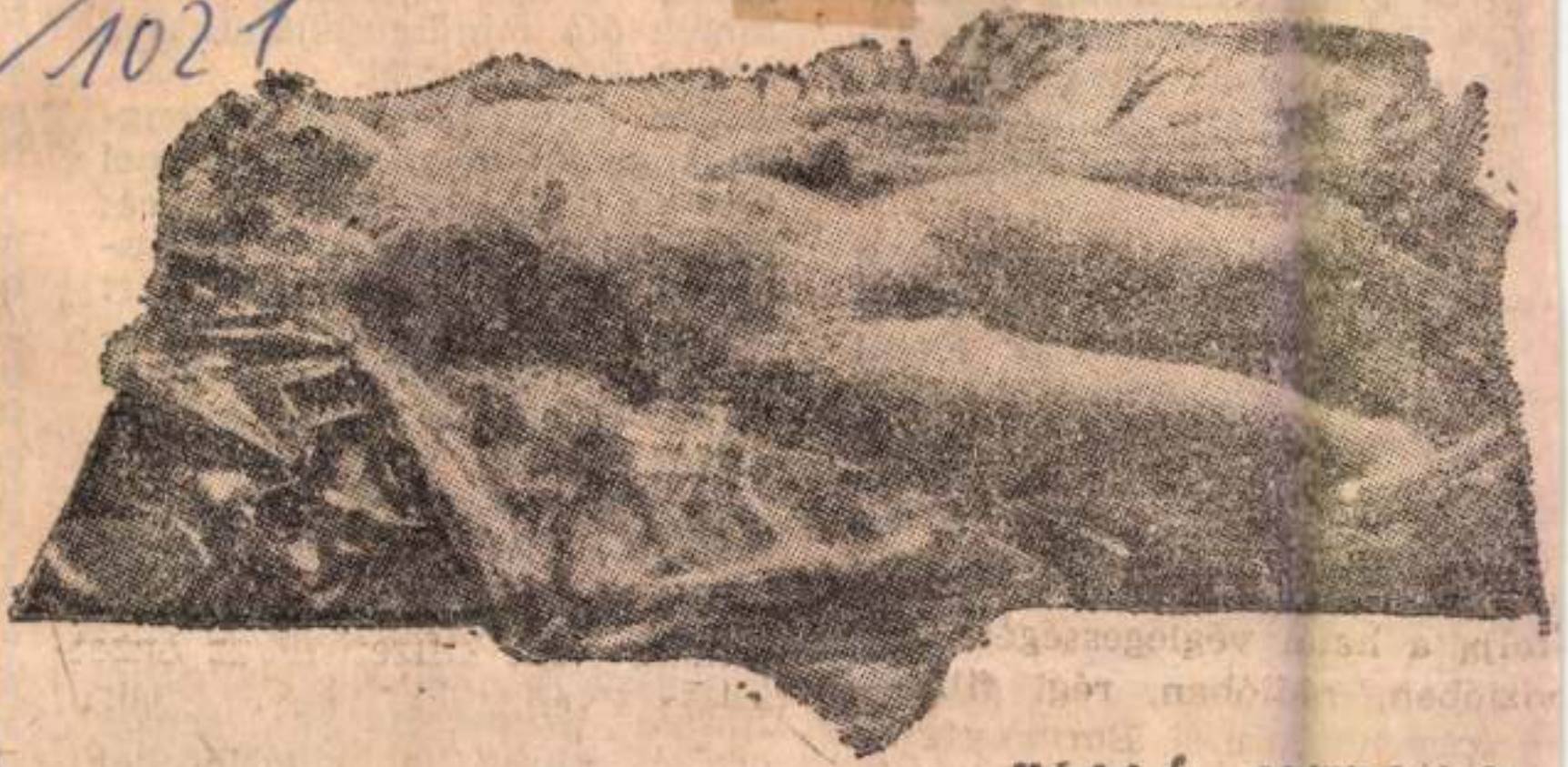

Hévizi Éva kiállításáról

het-e szabad idejében
őr? Vannak-e az állam
selőnek olyan kötel
munkaadójával szemb
lyek erősebbek álla
jogainál?

Az említett esemé
néhány nappal a
különleges brutalitássa
fel a házfoglaló fiata
— könnygázbombával
bottal, gyalogsági r
űzték ki őket kilenc h
akcióra nem kerülhe
Bruder tudomása, sőt jovana-
gyása nélkül, noha a döntés
nyilván nem tőle, hanem a
nyugat-berlini kormányzattól
eredt. Tudni kell, hogy az ön-
kényes házfoglalásokkal kap-
csolatos állásfoglalás már sok

hogy egyetlen nyitnak telepő
Bruder mögött legalább száz
rokonérzetű kolléga lappang.
Nézem Bruder ideges, barna
arcát, amint a riportereket
ügyvédjéhez utasítja. Okos fej,
kerek, kemény mondatok, el-

Hévizi Éva

Hévizi Éva festőművész kiállítása ma délutántól látható (november 9-ig) Kecskeméten, a Képcsarnok bemutatótermében

Népszava 1985. X 31.

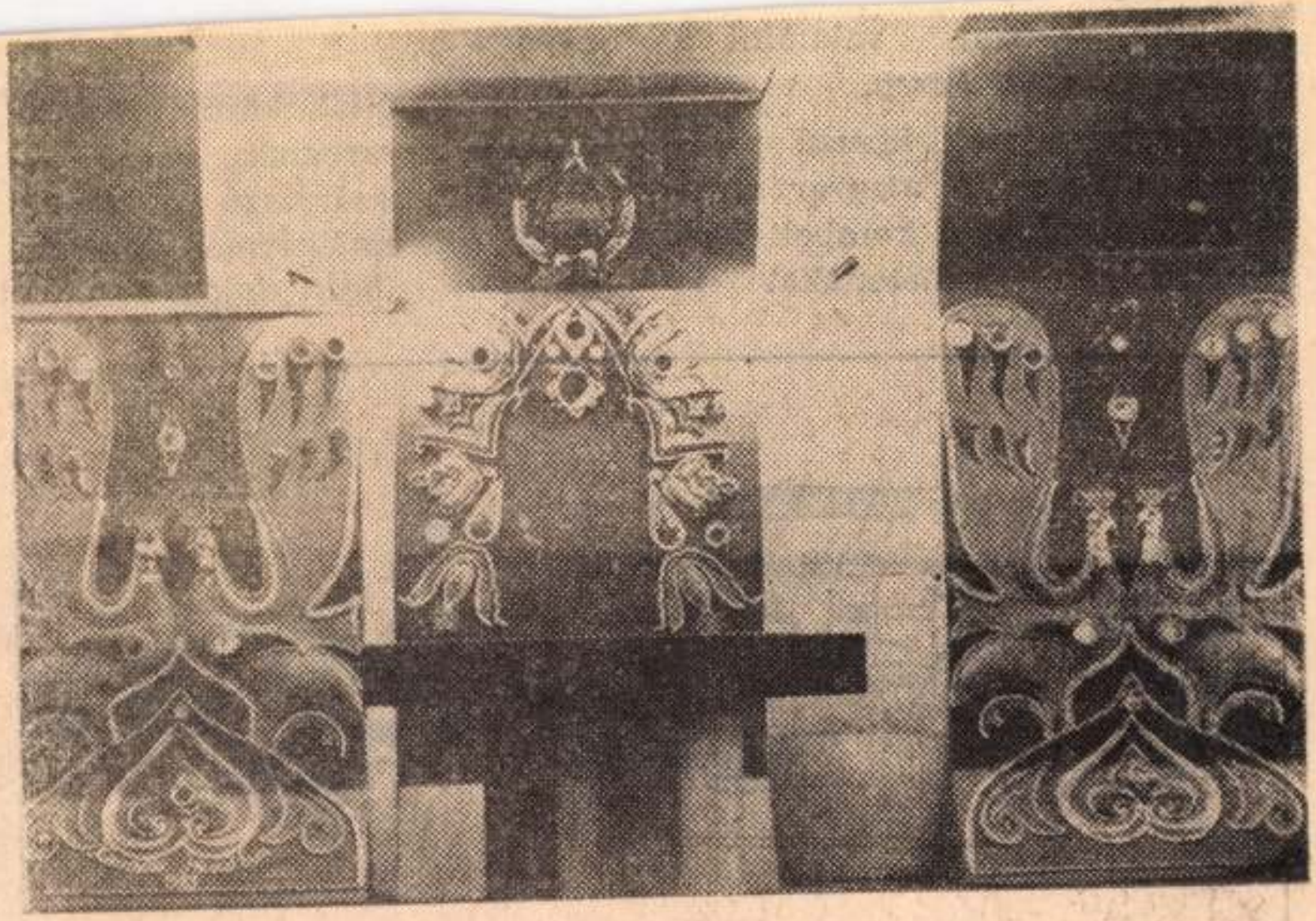

Hévizi Éva munkája (Tiszasziget)

Hévizi Éva, festőművész, 2) Folytatás,

Dél-Magyarország 1983. dec. 17, 7. old.

alapítója, *Dunant*, valamint a szintén francia *Passy*.

A Nobel-díjasok hosszú sorában a magyar, a magyar származású, továbbá a korabeli Magyarországon születetteket is

me.")

A Nobel-díjak körül kezdettől viharok kavarognak, pedig az alapítótól származó mondat, amely az emlékérmen szerepel, így szól: *„Szép dolog az életet*

LENKEY ZOLTÁN RAJZA

HÉVIZI ÉVA
ÖTVÖS

KIÁLLÍTÁSA NYÍLT A CSÓK
GALÉRIÁ'BAN

MAGYAR IPARMŰVÉSZET 1995/4, 60

Hévízi Éva, festőművész 1.) Folytatás

Gongrád megyében a települések házasságkötő termeit az e tájon élő művészek alkotásaival dekorálják szépítik. A megbízások második fordulójában hét újabb mű készült el, melyek már láthatók a megyében: Hévízi Éva tiszaszigeti dekorációja a legmegoldatlanabb és legellentmondásosabb munka. (emlitve és repr.)

T.L.: Újabb pannók.
Dél-Magyarország, 1983. dec. 17. 6. old.

HÉVIZI ÉVA

Tűzmáncok

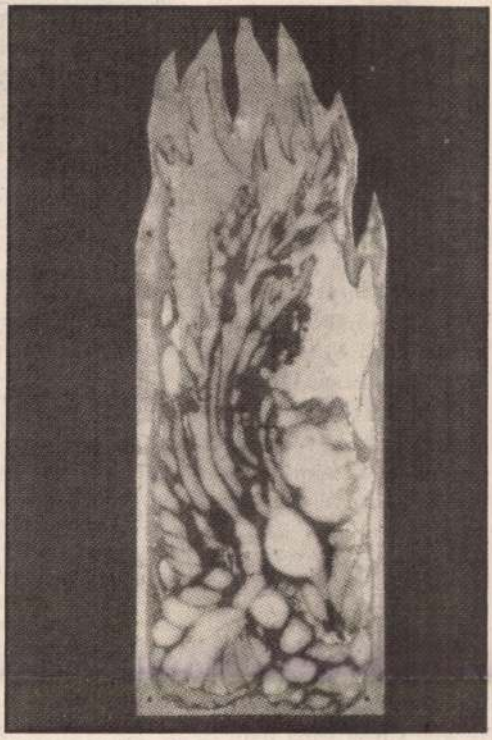

Ezzel a címmel látható **Hévizi Éva** festő, grafikus kiállítása **október 7-éig a Csók István Galériában**. Az Iparművészeti Főiskolát **Rákosy Zoltán és Eigel István** növendékeként végezte el 1970-ben, s azóta számos egyéni és csoportos tárlaton szerepelt sajátos, a természeti jelenségeket és emlékképeket költőien átíró Hévizi. Egész egyszerűen fantasztikus, ahogyan megjeleníti a mindennapok megszokott csodáit. A víz áramlását, a föld, az ég, a folyók és a tengerek varázslatos világát. Murális feladatokkal is megbízták, a fővárosban az egyik óvodát faliképei teszik hangulatossá, amíg a tiszaszigeti házasságkötő teremben és Budapesten egy ifjúsági klubban is megtalálható különleges színvilágú munkája. **Pap Gábor** írja a katalógus előszavában, hogy *„elegancia és találékonyság — talán ez a két legjellemzőbb sajátossága Hévizi Évának. Talán a művészetének — berzenkedhet az örök pontosító, de hasztalan. Művész és mű, legalábbis ebben a tekintetben, elválaszthatatlan egységet képez Hévizi életművében. S ha így, együtt nézzük őket, mindjárt újabb jelző-páros tolakodik föl elménkben. Az egyikük úgy szól: vonzó, a másikuk: törékeny.*

Pesti Műsor I. évf. 39. sz.

cs. m.

Hudson volt. A több mint háromórás szuperprodukció és George Stevens rendező neve ékesen bizonyítja, hogy a Warner fivéreknek nagy tervei voltak James Deannel kapcsolatban. További kilenc filmről volt szó, ezek nagy részének már a forgatókönyve is elkészült. A szerepek javát aztán Paul Newman örökölte, s ezzel egy új karrier vette kezdetét.

A Harcban a világgal bemutatója néhány nappal James Dean tragikus halála utánra lett kitűzve. Egyesek ügyes reklámfogást szimatoltak ebben. A Dean-rajongók tábora ugyanakkor képtelen volt felfogni, hogy kedvencük nincs többé. Kezdetét vette egy addig soha nem tapasztalt tömeghisztéria, amely Amerikából rohamosan kiterjedt az egész világra. A Warner Stúdióba még hónapokkal később is ezerszám érkeztek a neki címzett levelek. Halála első évfordulóján Németországban két lány követett el öngyilkosságot.

Jimmy szimbólummá vált, és a mai napig az maradt. A tragikus sorsú Marilyn Monroe-val együtt James Dean rövid élete is azt bizonyítja, hogy a sztárok egy illúzió hullámlovasai, és ha belelendülnek, rendszerint pusztulás vár rájuk, hiszen az illúzió tengerének nincsenek partjai.

Bradányi Iván

EGY ESTE A MAGYAR DRÁMÁVAL

Sokan azt hitték, hogy már nem lehet vele találkozni, hogy már alig él. Mások meg egyszerűen csak eltűntnek nyilvánították. De a József Attila Színházban szeptember 21-én minden jel arra mutatott, hogy van remény, feltámadhat az a bizonyos dolog, amit mai magyar drámának szoktunk hívni. Arról van szó, hogy immáron harmadszor hirdették meg a **drámaíró-versenyt**. Az ötlet **Siposhegyi Pétertől** származik, aki idén **Eörsi Istvánt** és **Horváth Pétert** hívta meg játszó-író társaknak. A verseny lényege, hogy egy aznapi újsághírből ki ír gyorsabban jobb drámát. Gyors-versenyt Siposhegyi Péter nyert *A lótusz-labdával*. Majd amikor már nem sercentek a pennák (ez olyan délután három órakor lehetett), a rendezők és a színészek elkezdtek próbálni. Merthogy este 7 órakor felmegy a függöny és megszólal a magyar dráma. A függöny tényleg felment és elsőnek Eörsi István *Az elveszett bálvány* című drámáját láthattuk. Fergeteges hangulata volt, a rendezője **Bagó Bertalan**, a szereplők **Újréti László, Galambos Erzsi, Fehér Anna, Tordai Teri** és **Katona János** voltak. A sorban a második Horváth Péter drámája volt, *A center*. Ezt **Magács László** vitte színre **Sztankay Istvánnal, Hegyi Barbarával, Radó Denise**-zel. Ekkor már olyan volt a nézőtér, mint egy boldog katlan. Mindenki mindenkire mosolygott, nevetgélt és ámuldozott azon, hogy mindez hogyan jöhetett létre ilyen jól és ilyen hamar.

Kulturális bravúrnak lehettünk tanúi, ahol Horváth Péter vitte el a pálmát, de speciel én is nyertesnek érzem magam, pusztán azért, mert ott lehettem.

—be

Hévízi Éva festő

KIÁLLÍTÁS

Miskolci Galéria Hunyadi u. 12. Tel.: 355-004
A Miskolci Galéria állandó kiállításai: Kondor Béla-gyűjtemény és Szalay Lajos rajzai

Feledy-ház Deák tér 3. Tel.: 355-472
Feledy Gyula állandó kiállítása.
Nyitva: k–v: 10–16

Kós-ház Görgey A. u. 32. Tel.: 381-413
Kós Károly élete és munkássága, állandó kiállítás
Nyitva: h–cs: 13–17

MissionArt Galéria Széchenyi u. 14. Tel: 326-906
Kortárs avantgarde művészet: A 19–20. századi magyar művészet, különös tekintettel a nagybányai iskola tagjaira. Adás-vétel
Nyitva: h–p: 10–13 és 14–18

Montázs Galéria
Széchenyi u. 36–1. emelet, Tel.: 06-30 534 205
Mág Tamás festőművész kiállítása – júniusban
Nyitva: h–p: 10–18; szo: 9–13

Vián Galéria–Klub
Győri kapu 57. Tel.: 357-072
Kiállítás a MissionArt Galéria anyagából. Nyitva: k–szo: 19 órától

Levente Galéria–Sörözö
Levente vezér ú. 8. Tel.: 325-005
Ujfalusy Gábor festőművész kiállítása
Nyitva: h–v: 10.30–22.30

Mini Galéria Kossuth u. 11. Tel.: 327-665
Keller Lívia kiállítása – 05.06-tól 06.20-ig
Nyitva: h–p: 10–18 szo: 10–14

Lillafüred Galéria
Lillafüred. Erzsébet sétány 1. (Palotaszálló)
Pataki János festőművész kiállítása 06.28-ig.

Szakmunkás Galéria
Ifjúság u. 16-20. Tel.: 360-411
Kiállítás a Szemere Bertalan Középiskolában működő szakiskola végzős tanulóinak munkáiból

Fotógaléria Győri kapu 27., Tel: 411-747, 412-508
Fejér Ernő grafikusművész, Balogh Rudolf díjas fotóművész kiállítása.
Nyitva: h–p: 9–18; szo: 10–17

Nagy és Tsa. Galéria – Művészellátó
Szentpéteri kapu 1/A., Tel/fax: 412-363
Budapesti Képzőművészeti Kft. anyagából festménybemutató (Bod László, Losonczi Lilla, Hévízi Éva, Markó Erzsébet festményei)
Megtekinthető: 06.03-tól 06.15-ig
Nyitva: h–p: 9–17; szo. 9–12.

Déli Hírlap 1996. június 12.

Christus. LEVOČA, Minoritenkirche:
1868. – Rathaus: Portr. Kaiser F
NOVÁ VES, Mus.: Bildnis M. Č. Tre
TOPOREC, Ev. Kirche: Christus an
1909 Budapest, Könyves Kálmán S

ThB IV, 1911 (zu 2, 3). M
v. Krücken/I. Parlagi, das geistige
M. Bozzay, Magyar assonyok lex., I,
man I, 1947 (zu 2); MűvLex I, 1965
(zu 2 und 3); SBS I, 1986 (zu 3); M
2 und 3); *Ries*, 1992 (zu 2). – *N.* C
művészet 1914–1915, Bp. 1916, 7
Bildnismalerei in der Zips (Kat.), F
(zu 3); Ősz a művészetben, Bp. 19
Nemzeti romantika, Bp. 1942, 115
trová-Pleskotová, K počiatkom reali
liarstve, Bratislava 1961, 71–97; *i*
umenie obdobia národného obroden
52 s., 55. – Budapest, Magyar Nem

O. Hessky/

Kolumnentitel: Boemm

Boemm, *Klára* → **Boemm** (1822

Kolumnentitel: Boemm

Boemm, *Ritta* → **Boemm** (1822/

Kolumnentitel: Fehér Kálmánné

Fehér Kálmánné, *Ritta* → **Boer**
Familie)

Kolumnentitel: Boemm

Boemm, *Tivadar* → **Boemm** (182

Kolumnentitel: Boemm

Boemm, *Theodor* → **Boemm**
Familie)

HÉVIZI ÉVA

festőművész kiállítása

SZEGEDI IFJÚSÁGI HÁZ
Szeged, Komócsin Zoltán tér 2 a.
Megnyitja: CHIKÁN BÁLINT
1980. XI. 3-án, hétfőn 18 órakor

Nyitva: XI. 3-tól XI. 18-ig
Naponta 14–21 óráig.

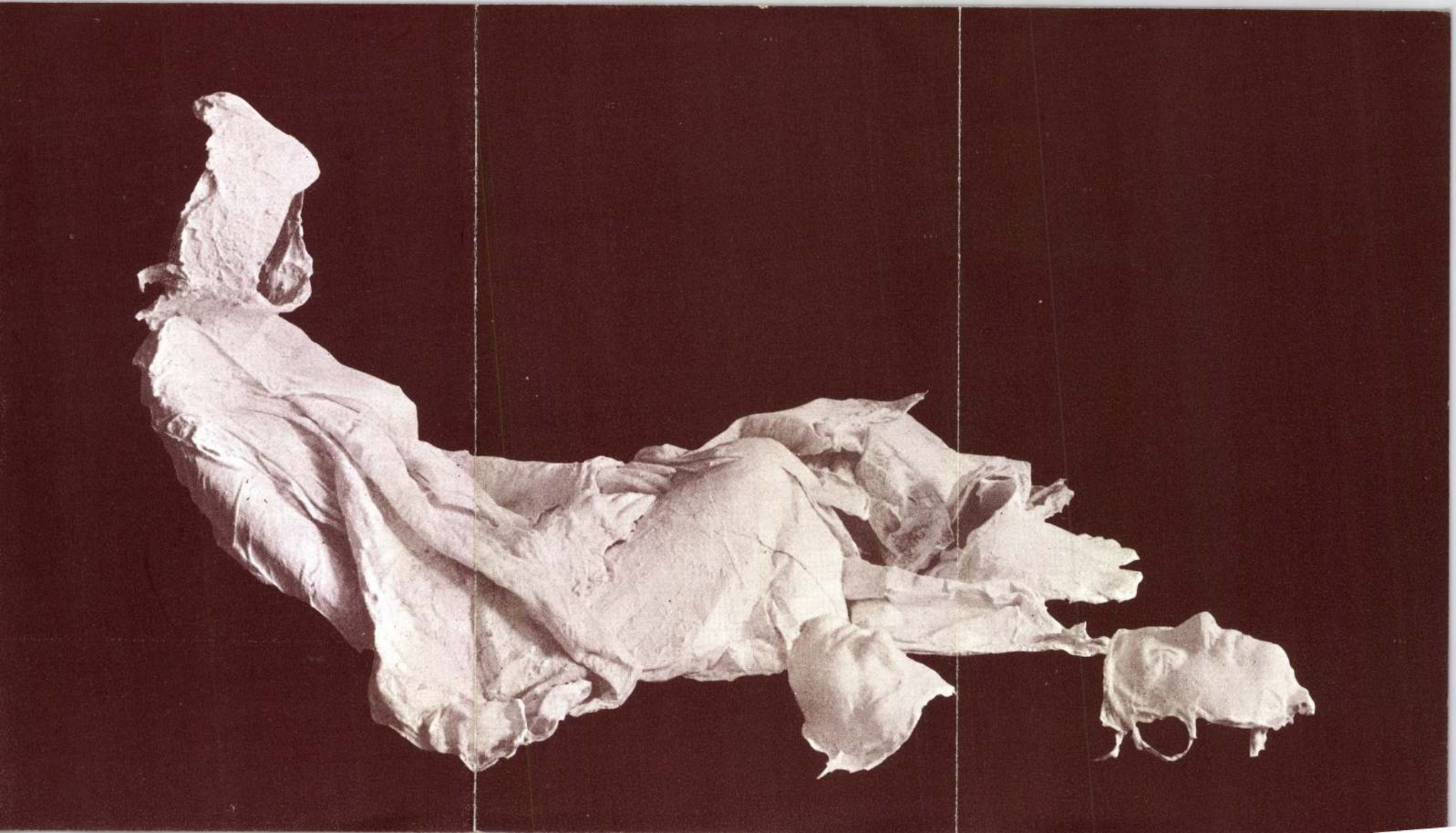

Kisszakasz

Kisszakasz millimétersor ára 40 fil. Legkisebb hirdetés (10 mm) 4 P. Állástkeresőknek 50% kedvezmény

URAIM
méter 140 cm széles divatos férfiöltöny szövet, fekete vagy sötétkék színben, hozzávalóval együtt
P 39.- vagy 29.88
k az udvarban
ÉS TEXTILRAKTÁR,
ly-utca 32, sarokház
Alapítva 1895

Magas áron
veszünk
rubin, smaragd-
ékszert
nberger Váci-utca 10
éve fennálló cég.
csonyi ajándékok
agy választékban.

Házasság

nennének: nagybirtokos eánya százezer pengővel; úrileány nagyjövedelmű l. Diszkrét ismerkedést Nagy Jenő, Rákóczi-út gy.

y, harmincéves, 4 emeza. 40.000 P, 24 éves, 100 500 holdas, harminckétresztény úrileányok férjének vidékre is. Dr. , Katona József-utca 39.

Foglalkozás

llás. A makói kat. polola hosszabb helyettesímtan-fizikaszakos tanárt jzot vagy testgyakorlást előnyben részesülnek. olai tanárok is jelent-

TÉNY, fiatal, mérlegyvelő, levelező, perfekt gyorsíró, elhelyezkedést egkeresést „Nyolcéves al" jeligére a kiadóba

yithatóan őskeresztény német-magyar
- és gépírónők
r 1-re felvétetnek. Kézánlatok „D. H. 2516" gére a kiadóba.

Oktatás

st. szakiskolában
kezdő haladó gyorsíró-olyamok. Kispest, Vöt-a 9. Fiókintézet: Cseurház. Telefon: 147-110.

er gyorsíróiskolája, örút 23—25. Telefon: llamvizsga. Állásközve-

orsíróiskola, Teréz-körút ar, idegennyelvű tanfo- Államvizsga. Telefon:

orsíróva gentrova gyorn kiképezzük. Különortos kiképzés. Stenoákóczi-út 14. Telefon.

TORIA SZAKISKOLA
utószakiskola" legelső n! Urvezetők, sofőr itt tanulnak, mert ol 5000 méteres filmen ák az autó szerkezeti gyetlen, ahol legutolsó cedes-, Benz-, Opel-, da-autókon tanítanak. 20 egyórás vezetést aderinti időben! Műhelylatóság előtti vizsgázetfizetés! Saját szaken tájékoztatót Vikakiskolától. Andrássyn: 120—814.

Paula gyorsíróiskoth Lajos-utca 11. Malegennyelvű gyorsírás, lamvizsga.

orsíró—gépíróiskola a tisztviselőosztály szak- Államvizsga, állásközssuth Lajos-utca 1., I.

egjobban készít elő
zára. érettségire. Do84 Telefon: 1424—47.

itószakiskola. Népliget g vizsgáztat személyherautóra, motorkerékihelygyakorlat, részletelefon 134-034 Kérjen ájékoztatót.

TI DR., volt országgyorsírófőnök gyorsíró- Dalszínház-utca 2. Tel.: — Államvizsga, állás-

Fűtött luxus-autocar
indul december 23-án a
Magas Tátrá-ba
az összes telepek érintésével, MATLÁRHÁZA (Esplanade)-ig Jelentkezés 20-ig TÁTRA-iroda V., Dorottya-utca 5—7.

Sötétszürke **Férfitélikabát**
teljesen új, rendelésből visszamaradt, középtermetre 68.— pengőért. Ugyanott sötétszürke, csíkos öltöny eladó. **László úriszabó**, Erzsébet-körút 50, I.

Öröklakások
A Böszörményi-út 19. alatt épülő társasházban még kaphatók. Központi fűtés, központi melegvízszolgáltatás, óvóhely, kert! Olcsó árak! Díjtalan prospektus!
TÁRSASHÁZÉPÍTŐ VÁLLALAT,
Horthy Miklós-út 42.
Telefon: 269-301.

Magánnyomozó

Dr. Békési Tibor nyugalmazott rendőrkapitány, magánnyomozó, Erzsébet-körút 17. Tel.: 222-802.

Dr. Janda Miklós magánnyomozó megfigyel, informál, nyomoz. Teréz-körút harmincnégy. 123—999.

Bútor

ébner
Karpfenstein-utca 2/a, sarokház. Vétel és csere.
Hatalmas raktárainkban legnagyobb választékot találja vadonatúj, valamint használt, modern, antikstílusú, **márkás műbútorokban**, kombinált berendezések, ebédlők, hálók, úriszobák, szalonok, szőnyegek, csillárok, irodabútorok utolérhetetlen legolcsóbb árakon.

BUTOR ÉS TEXTIL
ker részvénytársaság. **Liszt Ferenc-tér 5. Egy helyen — egy számlán, még mindig részletfizetésre:** Teljes lakberendezések, szőnyegek, kelengyék. Költségmentes árjegyzék vidékre is.

Részletfizetésre sezlonok takaróval 65.—, válogatott ebédlőszőnyegek 28.— pengőtől, rekamiér - különlegességek fotelágyak. Paplanok. Futószőnyegek Ruhaszövetek Lakásberendezőnél, Baross-utca 74.

ROYAL Butor részletre is Baross-utca 34.
Hálószobák ebédlőberendezések kombinált szobák. Választékunk óriási! Araink olcsók. Minőségért garantálunk.

Modern, szines konyha-, hallleányszoba-, kombinált szoba-, villaberendezés részletre is. Lapidesnél, Nagymező-utca nyolc. Teréz-templomnál.

Kombinált berendezés
7 darabból. 297 P. Bútormagazin. Mária-utca 46-48.

Bútort legjobban **Bogmil** bútorházban (Vilmos császár-út 43.) vásárolhat. Hálók, ebédlők, kombinált bútorok nagy választékban, mérsékelt áron

Saját készítményű modern konyhák, szines bútorok legolcsóbban, részletre is. Millernél, Podmaniczky-utca 6

Ujrendszerű bútorhitel. Közalkalmazottak lakásukat berendezhetik, minden 100 P után havi 5 P törlesztéssel **Kardos Testvéreknél**, Wesselényi-utca 18. Egy éven belüli törlesztésnél a kamatokat visszatérítjük.

KARÁCSONYI AJÁNDÉKRA
nincsen gondom! Gyönyörű konyhák, hálók, kombináltak, sezlonok, matracok, rekamiék olcsón, részletre is kaphatók. **Károly király-út 16, az udvarban.**

Használt butorok
kitűnő karban, legolcsóbban, részletre is: Bútorüzlet, Klauzál-utca 8.

Bútor legolcsóbban, fizetési kedvezménnyel Bertalanné keresztény bútorszalonban, Rákóczi-út 82., I. emelet. Vidékre képes árajánlatot küldök.

Műbútorasztalos készítményű, garantált minőségű dióhálók 300 pengőtől. kombinált szobák, használt ebédlők, kárpitozott bútorok egyes bútorok nagyon olcsón Lászlónál. Jókai-utca hat

Garantált minőségű bútorok, árban, kiállításban utolérhetetlen Modern Bútorszalon. Király-utca 79. **Fizetéskedvezmény. Régi bútorait átcseréljük.**

Babaágy
Paplan
Párna
Matrac
huzatokkal .... P **17.**—tól
PLUMA PAPLANGYÁR
KAMERMAYER KÁROLY-U. 2

Kitűnő márkájú
bécsi rövid, kereszthúros
zongora eladó
Andrássy-út 24., I. 2. T.: 128-888.

Keresztény nagyvállalat keres
őskeresztény könyvelőt és könyvelőnőt, gyors- és gépírónőt, továbbá 4 középiskolát végzett segédtisztet. Ajánlatok az eddigi működés és életkor megjelölésével „Nyugdíjas állás" jeligére Haasenstein és Voglerhez, Dorottya-utca 8.

Részletre komplett hálók
kombinált szobák Modern Bútornál, Baross-utca 42.

Akácfa-utca 7
Megtalál mindenféle új, keveset használt egyszerű, márkás műbútort Háló úriszobák, ebédlők, kombinált berendezések, egyes darabok, recamierek, bőrgarniturák dús választékban legolcsóbban Zimmermannál, Akácfa-utca 7. Nemzeti Szinháznál.

Ujból vehet **részletre**
konyhát, sezlont, matracot, rekamiert. Varga Rákóczi-út 9. Bejárat Eszterházy-utcából.

BUTORMAGAZIN Mária-utca 48 Részletre is
Használt hálók 80 -150-től, tele-hálók 240-től luxuskivitelben 300-tól. Használt ebédlők gyönyörű fazonokban 170-től, luxuskivitelben 300-tól. Használt kombinált berendezések 260, komplett új kombinált 315-től. Használt konyhák 50-től. — Használt berendezéseket veszünk

KIRÁLY-U. 112 **Készpénzvevő?! Jöjjön hozzánk, meglátja, érdemes!** 1100 négyzetméteres szuterénünkben használt és új különleges márkás műbútorok Hálók, ebédlők, úriszobák, szalonok, kombinált szobák, antikvitások, irodabútorok, egyes darabok utolérhetetlenül olcsón. Bútorüzlet, Király-utca száztizenkettő (Lövölde-térnél)

SZINES KISIPARI BUTORTERMÉKEK óriási választékban Konyha, kombinált és hallberendezések, kitűnő minőség olcsón, fizetési kedvezménnyel is
Csak NAGYMEZŐ-UTCA 12

Sajátkészítményű bútorból állandó nagy raktár, fizetési kedvezmény. Stója, többszörösen kitüntetett műbútorasztalosnál. Üllői-út 18. Őskeresztény cég.

Butor legjobb, legolcsóbban
Starcznál. Lázár-utca 15. Operánál. Kárpitosmunkát vállalok.

Konyhabutorokat
vásároljon a készítőnél. Kovács László asztalos, VI., Nagymező-utca 41. **Részletre is.**

NAGY SÁNDOR 26
Károly-körut
Gyönyörű új és használt műbútorok, márkás hálók, ebédlők, úriszobák, bőrgarnitúrák, styl-szalonok, irodabútorok, csodás kombinált berendezések legújabb tervek szerint. Nagy Sándor, Károly-körút 26 Városháznál.

Különféle

KIS ÜZLET nagy raktár.
Alkalmi keleti szőnyegek, magyar perzsák, régi argamánok, torontáli szőnyegek, óriási választékban **Barta Emilnél**, Teréz-körút 20

Két öröküzlet, nagyadómentes, kitűnően bérbeadva, 5800, 6300 pengő. Átírási illeték nincs. „Centrum", Horthy Miklós-út 42. (269-301.)

SZOBÁT KERES keresztény diplomás fiatalember, keresztény úricsaládnál, teljesen szeparált, különbejáratút, fűtéssel, világítással, esetleg teljes ellátással január egyre vagy tizenötödikére a Vigadótérhez nem túl messzire. **Cím: Ipar-utca 13., I. 5.**

MAGYARSÁG föld pénz gazdaság

Olasz munka Keletafrikában

Olaszország az abesszíniai gyarmatbirodalom gazdasági megszervezésénél elsősorban a *helyi önellátást* akarja biztosítani. Abesszínia búzával és más gabonaneműekkel, kerti veteményekkel, hússal, nyersbőrrel, kávéval, takarmányfélékkel saját szükségletét már bőségesen fedezi és rövidesen önellátó lesz az élelmiszer-, textil-, olaj-, cukor-, gép-, fa- és cserzőiparban is. Az ország vízierejét sokszáz millió kilowattra becsülik, ennek kihasználása folyamatban van, nemrégen fejezték be *egy 25 millió kilowattos erőtelep építését* Addisz-Abeba mellett.

Az olasz gazdasági politika másik célja az, hogy Abesszínia lehetővé tegye *az anyaország gazdasági autarkiájának további kiépítését.* Olaszország *évente* kétmillió métermázsa textilrostot *importál* több, mint 1 milliárd líra értékben, továbbá 4 millió mázsa olajos magvakat félmilliárd líra értékben. Ezekben a cikkekben Abesszínia igen nagy segítségére lehet az anyaországnak. Ezenfelül szállíthat kávét, amiből normális viszonyok között Olaszország 380.000 mázsát importál 180 millió líra értékben, húst és állati zsiradékot, amiért évente 300 millió lírát fizetnek az olaszok külföldnek. Összesen körülbelül *2 milliárd líra értékű behozatalt tehet feleslegessé Abesszínia* nyersanyagforrásainak fokozottabb kihasználásával. Az olaszok csak lépésről-lépésre haladnak ezen az úton és továbbra is fenntartják Abesszíniának idegen országokba irányuló külkereskedelmi kapcsolatait, így különösen a nyersbőr és a kávé kivitelét, amelynek révén a birodalom nemes devizákhoz jut. Elv az, hogy az anyaországgal folytatott kereskedelem *nem okozhatja az export visszaesését.*

Olasz-Keletafrikában az önellátás megvalósítása után szakképzett olasz gyarmatosokkal indítják meg a mezőgazdasági és ipari termelés *nagyobbarányú* fejlesztését, amelynek célja az, hogy a saját szükségleteken és a szokásos kivitelen felül Abesszínia elláthassa Olaszországot a szükséges nyersanyagokkal. Hatalmas munkaterv kivitele van tehát folyamatban és ennek sikere érdekében pompás munkát fejt ki az *olasz fasiszta párt.* A gyarmatokon fel vannak állítva a fasiszta szervezetek, amelyek szorosan együttműködnek a kormány megfelelő szerveivel, végzik a fehér és a bennszülött lakosság politikai nevelését, terjesztik a szakismereteket és fenntartják a fajvédelem elvének szellemét. Szociális téren a párt itt is előkészíti *a korporatív rendszer* számára a talajt, Addisz-Abebában máris szabályozza a termelés és munka kapcsolatait.

Bárányos Károly előadása az Omgeben az értékesítésről

A gazdanapok keretében az Omge második összes ülésén *Bárányos* Károly dr. földmívelésügyi miniszteri tanácsos igen érdekes előadást tartott a mezőgazdasági értékesítésről. Megállapítható — mondotta —, hogy jelenleg könnyen tudunk eladni, a piacok elég jók. Szinte arra kell vigyázni, hogy ne túlgyorsan adjunk el. Sajnos, még nem alakult ki határozott elv a tartalékolásra vonatkozóan.

Exportunkat a *fogyasztás szabályozásával* erősíthetjük meg. Ilyen célt szolgálnának az élelmiszerjegyek is, amivel zár alá vennének bizonyos cikkeket és forgalmukat szállítási igazolványokhoz kötnék. Ennek adminisztrálására azonban csak Budapesten 1200, az egész országban 12.000 emberre volna szükség és így, amíg más mód van a megoldásra, *a jegyrendszert mellőzni kell.*

A mostani árpolitikát nem sérelmezheti senki, még a gazdák sem, s azok a kísérletek, amelyekkel az árakat stabilizálni akarták, nem voltak eredménytelenek, söt a *gazdatársadalom fizetőképessége nőtt.* Állandóan emelkedik a belső fogyasztás. Az egészséges belső értékesítés alapja a *vasúti díjszabási politika.* Most folynak a tárgyalások a jogos kívánságok teljesítésére. A továbbiakban Bárányos Károly részletesen foglalkozott a *búza kérdésével.* Megállapította, hogy ebben az évben ezermillió métermázsa búza termett a világon és az évi kereskedelmi forgalom százhatvanmillió métermázsa. A háború következtében ez 30—40 százalékkal emelkedett, de mi ezt alig éreztük. A mostani búzaértékesítés nem egészséges állapot. A Futura nélkül nem tudtuk volna megoldani a kérdést.

Végül arra kérte a gazdákat, hogy kísérjék figyelemmel az áralakulásokat és ha valami panaszuk, vagy kívánságuk van, azt időben hozzák az illetékesek tudomására. Nem szabad bekövetkezni annak, hogy az ipari árak annyira emelkedjenek, hogy a gazda a termelésre ráfizessen, mert *a gazdának meg kell kapnia egész évi munkájának szerény, de megérdemelt hasznát.*

A felvidéki és kárpátaljai gazdák védettségi kérelmének utolsó határideje

Illetékes helyről felhívják a visszacsatolt felvidéki és kárpátaljai gazdaadósok figyelmét arra, hogy a védettség kérelmezésének végső határideje 1939 december 31-ével lejár. Azok tehát, akiknél a védettség kérelmezésének előfeltételei fennforognak, de ezirányú kérvényüket az előírt záros határidőben be nem adják, elesnek mindazoktól a jelentős kedvezményektől, amelyek a védettséghez fűződnek. Birtokának védetté nyilvánítását az a felvidéki vagy kárpátaljai birtokos kérheti, akinek jövedelme nagyobb részben mezőgazdasági jövedelmi forrásokból származik. Ennek igazolására az illetékes községi elöljáróság (városi adóhivatal) állít ki úgynevezett jövedelem-megoszlási kimutatást. A birtokot egyébként akkor lehet védetté nyilváníttatni, ha az 1938 november 2-ig telekkönyvileg bekebelezett terhek 10 kat. holdnál kisebb birtoknál és házas belteleknél a kataszteri tiszta jövedelem tizenötszörös szorzatát, egyéb birtoknál pedig annak húszszoros szorzatát meghaladják. Ha azonban a birtok 500 kat. holdnál nagyobb, akkor a védetté nyilvánításnak az az előfeltétele, hogy a birtok tulajdonosának telekkönyvileg bekebelezett, valamint be nem kebelezett tartozásai együttesen nagyobb összeget tegyenek ki, ment amennyi a kataszteri tiszta jövedelem negyvenszeres **szorzata. A birtok** védetté nyilvánítását annál a járásbíróságnál kell kérni, amelynek területén az ingatlan fekszik. A kérvényt két példányban kell benyujtani és azon az ingatlanra és az adósra vonatkozó adatok mellett fel kell tüntetni az adós valamennyi tartozását (tehát mind a bekebelezett, mind pedig a be nem kebelezett tartozásokat) és meg kell jelölni a hitelezők nevét, valamint lakóhelyét is. A kérvényhez csatolni kell a fentebb már említett jövedelem-megoszlási kimutatást is annak igazolására, hogy a kérelmező jövedelme nagyobb részben mezőgazdaságból származik.

Tanácsos, hogy az érdekeltek ne várjanak a kérvény beadásával az utolsó napig. Saját jólfelfogott érdekükben forduljanak minél előbb a jövedelem-megoszlási kimutatás kiállítása és az esetleg szükséges közelebbi felvilágosítások megadása végett az illetékes községi elöljárósághoz, nehogy azután bizonyos előre nem látható fennakadások miatt az előírt végső határidőről lekéssenek.

— (A magyar-német áru- és fizetési forgalommal) összefüggő kérdések elintézésére hivatott magyar és német kormánybizottságok december 14-én értekezletet tartottak. A két kormánybizottság egyes tagjainak jelenleg másutt való elfoglaltsága miatt megállapodott abban, hogy a két ország közötti áru- és fizetési forgalmat szabályozó ama rendelkezésekre, amelyek folyó évi december 31-ével lejárnak, egyelőre két hónapra meghosszabbítsák és a bizottságok jövő év január 2-án fognak a szokásos időszakos tanácskozásokra összeülni. A német kormánybizottság vezetője Clodius meghatalmazott miniszter visszatért Bukarestbe.

— (Az őszi vetések jól fejlődtek.) A földmívelésügyi minisztérium vetésjelentése szerint az évszakhoz képest igen enyhe, borult, ködös, esős időjárás uralkodott. A csapadék mennyisége meghaladta az átlagot. Az őszi vetések közül a koraiak a kedvező időben jól bokrosodtak és erőteljesen fejlődnek. A kései vetések jól és egyenletesen keltek és szépen fejlődnek. A mélyebb fekvésekben levő vetések sok helyen víz alatt állanak. A takarmánykészlet gondos és takarékos beosztással szűkösen elegendő lesz. A jószág egészségi állapota kielégítő.

— (Változás az Eternit-művek vezetőségében.) Értesülésünk szerint a közelmultban változások történtek az Eeternit-művek vezetésében. Klein Mór igazgató a vállalat vezetésétől visszalépett, az ügyek intézését Orczy Miklós báró és Mihálka Károly ügyvezető igazgatók vették át. Orczy Miklós báró a cég régi igazgatója, a szakmának ismert embere. Mihálka Károly eddig a Vacuum Oil eladási szervezetét vezette. Személye a gazdasági életben jól ismert és igen népszerű. Működése elé a szakmai érdekeltek is bizalommal tekintenek. A belső adminisztrációt Mohos Jenő, a vállalat volt főkönyvelője, mint újonnan kinevezett cégvezető intézi. Mindenesetre örvendetes, hogy ezt a fontos és nagyszabású vállalatot kipróbált és megfelelő szakemberek irányítják a jövőben.

— (Felhívás a nyersanyagimportőrökhöz.) A külkereskedelmi hivatal felhívja a nyersanyagimportőröket, hogy ha áruikat valamelyik kikötőben, bármily oknál fogva, feltartóztatták, jelentsék be az ügyet, az összes rendelkezésre álló adatokkal együtt a külkereskedelmi hivatalnak.

Új nevek a színlapokon
Kassai Nemzeti Színház: Bánhidy Ilona

(Kardoss Géza cseretársulata Debrecen után a kassai Nemzeti Színházban vendégeskedik a téli összezonban. A társulat tagjai közül már Debrecenben is a legnagyobb sikereket Bánhidy Ilona, a szép és tehetséges fiatal drámai színésznő aratta. A kassai közönség talán még nagyobb szeretettel fogadta a művésznő bemutatkozását, mert mint ő mondta nekünk:)

— Kassán kezdtem a színészetet, itt ismerkedtem meg a színpaddal, innen kerültem el rövid időre a Vígszínházhoz, majd most legutóbb Kardoss Géza társulatához, mint drámai színésznő. Végtelenül nagy boldogság volt visszakerülni Kassára, nem mint epizódista, hanem — mint főszereplő! A társulatnál különben két Bánhidy van, egyik a bátyám, a másik én vagyok és mondanom se kell, hogy keményen összetartunk. Együtt dolgozunk, együtt tanulunk és korrepetálunk. Ha valamit elhibázok, a bátyám figyelmeztet és ugyanígy fordítva is. „Most Harsányi Zsolt „Zenélő óra" című darabjában játszom, de a jövő héten már a „Krétakör"-t mutatjuk be és ott Hettyey Aranka szerepét, Jüpey-t alakítom. De tanulom már a „Szerelem gyümölcse" című darabot is, ahol Makay Margit szerepét osztotta rám az igazgató. A tanulás mellett most a legnagyobb örömöm, hogy Kassán lehetek és hogy nem csalódtak bennem azok a kassaiak, akik a kezdet idején biztattak és jó szívvel voltak irántam!

Városi Színház: Kollár Lívia

— Az én mesém is úgy kezdődik, mint annyi más pirmadonnatörténet: görl voltam. Amikor a soproni orsolyitáknál elvégeztem a négy gimnáziumot, Tolnay Andor színtársulatához kerültem és itt léptem először színpadra. A görlsorból lassan haladtam előre az apróbb-nagyobb szerepekig. Tolnay Andor társulatától Kardossékhoz szerződtem, ahol igen sokat tanulhattam. A mese akkor sokszínű volt és bizony néha szomorú. Nagyon nehéz, de tanulságos is a vidéki színészélet. A Kardoss színtársulat után tavaly a visszacsatolt Felvidéket jártam a volt pozsonyi színtársulattal. Sokat játszottunk, úgyhogy bőven volt alkalmam megismerni a sikeresebb szerepeket. A Felvidék után következett a nagy változás: Budapestre kerültem, Erdélyi Mihály színházaihoz. Ettől kezdve a mese szépülni kezdett, nagyobb szerepek és siker. Azt már ismerik, hogyan kerültem a Városi Színházhoz. Ha most rágondolok, megijedek attól a vakmerőségtől, ahogyan „betörtem" én, a kis Kollár ebbe a nagy színházba. Remélem, tartós marad az a szeretet és megbecsülés, amiben itt részem van. Most Lehár-ciklusra készül a színház és ebben én is szerepelni fogok. Szeretem az operettet, szeretem az énekes szerepeket. Vidéken valamennyi műfajban játszottam, de egyelőre mégis úgy érzem, hogy az operettben vagyok leginkább otthon. Az igazgatóság gavallériáját azzal igyekszem meghálálni, hogy szorgalmasan tanulok tovább. Közben filmszerződésről is szó van, meg egy vígszínházi vendégszereplésről, amire még a tél folyamán sor kerül. Tagadhatatlanul sok az elfoglaltságom, hála Istennek. Nem is panaszkodom: úgy érzem, az én mesém most szebb, mint valaha...

SIÖLTÖNYÖK

A hegyeket már hó borítja s így elérkezett az ideje annak, hogy a sporthölgyek a siöltönnyel kezdjenek foglalkozni. Ennél a téli sportdressznél az idén sok ötletes, érdekes újítást találunk — csak egyben változatlan a helyzet: most is nadrágos öltönyt viselnek, mert ez sokkal praktikusabbnak bizonyul a hegylejtőkön való száguldásnál, mint a szoknyával kombinált kosztüm. A nadrág lehet egész bokáig érő, knickerbockerszerű, vagy pedig bricces-szabású. Rendkívül nagy változatosságot látunk a derék fazónjánál: kötött blúz, bolerő, mellény, slusszig vagy csipőig érő kabát, spencer, pulover: mind-mind divatos. A siöltönyt tarka gyapjúsál és kötött sapka egészíti ki, az utóbbiak között jelenleg legnépszerűbb a kapucinerszerű főkötő. — Képünkön az első modellnek a nadrágja fekete lóden, a fehér mellény fekete-fehér csíkos ujjai kötve vannak. Második rajzunk szürke halinaposztó siöltönyt ábrázol, díszítése sötétkék. A harmadik modell nadrágja szürke flanell, a borvörös mellény ujjai szintén kötöttek.

Festmények a műhely falán

Festőművész barátom a napokban bekopogott hozzám:

— Akarsz egy érdekes emberrel találkozni? Egyszerű munkásember, de festő, érdemes megnézni a munkait...

Igy történt azután, hogy egy ködös decemberi reggelen kimentünk a Mester-utca egyik mellékutcájába, ahol a bérkaszárnyák között régi, alacsony házacskák bujnak meg, mint kislibák a lúd szárnyai alatt. Utunk egy ilyen régi házhoz vezetett, különös kis épülethez, amelynek udvarán öreg, elhasznált autók vázai terpeszkednek és az épület egyik részéből kalapácsolás, reszelés, fűrészelés hangja hallatszott ki. Valamikor urasági kocsik és hintók gördültek ki erről az udvarról, mert a tulajdonos Nagy Mihály kocsikészítő volt, mégpedig a céhemberek fajtájából, akik éppenúgy remekbe készítették a hordót vagy a csizmát, a bútort, a boroskupát, akár a lószerszámot és a hintót. A régi szép időknek vége van már és a derék Nagy Mihály, ez a nagybajuszú öregúr, áttért az autókarosszériák készítésére! Nem gyártására, mert erről szó sem lehet, hiszen igazi mesterember, aki áhitattal nyul az anyaghoz és a régi céhbeliek művészkedésével kezeli, építi ki a hintó utódjának, az autónak szép formáit. Apa és a fiú végzi a tervezés munkáját, nyolc-tíz legényük kivitelez. De milyen legények! Az egyik verseket ír és dalt szerez — kótái nyomtatásban is megjelentek és szólnak a szerelmről, a hazaszeretetről, a Szeged-vidéki rónaságról, mert ez a nótás ember onnan került ide a fővárosba. Esténként, amikor befejezik a munkát, a mester kicsiny otthonában eldudorászgatnak, mint az már illő volt évszázadokkal ezelőtt is az igazi céhbelieknél.

Közben megtárgyalják azt is, mit festett újabban Hévizi János. A kis telep karosszériafényezője ugyanis — festőművész! Nem tanult senkitől, csak úgy a maga kedvtelésére festegetett már gyerekkorában, úgy két évtizeddel ezelőtt, amikor még ott élt a Fogarasi havasok között. Azután elkerült Nagyenyedre, majd Kolozsvárra, autójavító műhelyekben dolgozgatott, de közben nem feledkezett meg arról sem, hogy rajzmappa legyen a zsebében, poggyászában pedig vászon és olajfesték! Néha eljutott egy-egy kiállításra, megcsodálta a nagy festők munkáit, csak egyre nem ért rá sohasem, arra, hogy rajzórákra járjon. Igy a maga kedvtelésére önmagát tanítgatta!... Ha befejezi a csiszolási munkát, lemosakodik a műhelyben és hazamegy. Az otthonában azután előveszi a palettát, az ecsetet, kikeveri a színeket és hozzákezd élete legnagyobb gyönyörűségéhez: a festéshez.

Nagy Mihály műhelyének falán ott függ a fiatal Hévizi János nagy képe. Két kicsi tájkép: hegyes-dombos vidék, fák és nagyon mély, nagyon szép kék ég. A tájképek felett két kompozíció: Krisztus-kereszt a falu határában, az úton vándor, a másikon erdei tisztás és a tisztáson, dicsfényben, a szeretet angyala. Nézzük, nézegetjük ezeket a képeket és önkéntelenül is öröm szalad a szívünkre. Itt van ez a csillogószemű, szerényen mosolygó erdélyi fiatalember, akit Fogarasból vetett idáig a sors: becsülettel, tisztességgel végzi a munkáját és az összekuporgatott fillérekből építgeti további céljait, azt, hogy egyszer talán majd igazi festő lehessen. Mert a képein nemcsak igyekezet, hanem tehetség is csillog, amit manapság ösztehetségnek neveznek. És mivel erdélyi ember, tudom, rövidesen eléri a célját. Mert most tanulni fog, esti rajzórákra akar járni, de mint mondja: soha nem akar szakítani a műhellyel, élete másik felével.

Ilyen az igazi magyar mesterember!

(d. a.)

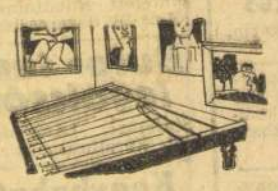

Kis női hiradó

Egy Elsenneda nevü fiatal spanyol nő lönös foglalkozást választott: felcsapott readornak. Mint első és egyetlen női torea

nagyon jól keres, a bikaviadalok el azonban érvül használják fel szereplés bikaviadalok teljes megszüntetése mell

*

Holland adoma: A tengeren elsüllye személyszállító hajó. A két nagy füstö ményt épen elnyelik a hullámok. Egy

törött fiatal hölgy, gyerekágya ka felsikolt: „Oh, Istenem! Az új pude zom és a tükröm most megy le a te nekére!..."

*

Egyik amerikai lapban olvastuk ez lemző hirdetést: „Jómodorú fiatalemb landó társaságbeli hölgyeket meg művészien dohányozni. Gyönyörű

kat fújok. Több aranyéremmel kitün elmult évi clevelandi dohányzási verse első díj nyertese. Cím a Newyork Ti adóhivatalában."

A karácsonyfa csemegé

Nemcsak szépek, de igen ízletes mandulakiflicskék. Deszkára teszün dkg porcukrot, 15 dkg héjazott, mandulát, kevés reszelt citromhéj ezeket összevegyítve, eldolgozzuk kanál barackízzel és 2 kis tojás f jével, úgy hogy idomítható tön kapjunk. Ha a keverék túl lágy l úgy szükség szerint zsemlyemo adunk hozzá. Ebből a tömegből csinos kis kifliket formálunk, e vlasszal megkent sütőpléhre rakj tojásfehérjével megkenve, szálkás gott mandulával kirakjuk. A ki végül cukorszörppel átkenjük és tűznél megszárítjuk.

Gyorsan készülnek és nagyon l sak a csokoládé-karikák. Ezekhe szünk 10 dkg szitált porcukrot, u annyi reszelt, finom csokoládét és tojás fehérjét. Ezeket porcukorra ven meghintett táblán összegyú majd jó vékonyra kinyujtjuk és sz lők segítségével egyforma kari vágunk ki belőle. Ezeket lisztte hintett tepsire rakjuk és igen tűznél megszárítjuk. A sütemény magasra felnő.

Ugyancsak házilag készíthetünk cipángolyókat is, amelyeket selye pírba tekerve, aranyszálon függes tünk karácsonyfánkra. Lemérün dkg mandulát és pár szem keserű dulát. Ezeket lehéjazzuk és fin ledaráljuk, majd hozzákeverünk 25 porcukrot s ezt a keveréket rész ben mozsárba téve, addig zúzzuk, a tömeg átnedvesedik. Az így felö zott anyagot most porcukorral me tett deszkára tesszük s annyi to hérjét adunk hozzá, hogy alapos á rás után tömör és idomítható l Golyókat formálunk, melyeket kakaóporban megforgatunk és me kasztunk.

Ha még egyszer gyermek tudnék lenni

Gebesdi agglegény barátom kissé bolondos ember volt. Már abban a korban morgott barátai között, amikor az agglegénység különcöcé alakítja át a világ legszelídebb lelkét is. Lassanként apró rigolyákat gyüjtött magának, olyanokat kezdett mondani, hogy ő a kalapot nem emeli le köszönés közben, hanem csak tiszteleg a kezével, mert a sok fogadásától eltopik a kalap. A Vendéglőben majdnem mindennapos ajférja volt, hogy egy deci bort adjanak neki egy ujjnyi szóddal, de a csaposok szórakozottságból nem egy ujjnyi, hanem egy deci szódát adtak neki, mire kétségbeesetten mártírkodott mérgelődött a pincérrel s úgy emelgette ezt a nagy sérelmet, mintha élete legnagyobb boldogtalanságáról lett volna szó.

Hát ehhez a Gebesdihez mentem én fel karácsony délután, valami sürgös beszélni valóm volt vele. Mogorván nyitott ajtót, amikor becsengettem hozzá, majd bevezetett garszonlakásába, ahol a legnagyobb meglepetésemre fu-csa képet láttam. Az asztalon egy miniatür gőzgép volt, amely szíjjon hajtott egy kis fürésztelepet, szabályos gyermekjáték, amilyennel a kicsinyek szórakoznak. Kék lánggal égett a gépben a spirituszlámpa, szaporán forgott a kerék, sőt, ha az ember az egyik apró fogantyút meghúzta, fütyülve rohant ki a gőz a kedves kis masinából.

— Mi ez, kérlek? — faggattam Gebesdit, aki határozottan zavartan állt mellettem, kissé kényesen, kissé nyugtalanul.

— Hát kérlek, ez egy gőzgép.

— Látom, látom, de neked nincs gyermeked, kinek vetted? Talán meghívtak ma valahova a szent estére s oda viszed ajándékba a gyermekeknek?

Gebesdi csúfondárosan felkacagott s legyintve szólt:

— Gyermekem? Nincs énnekem senkim, nemhogy gyermekem lenne! Nem hívtak meg engem szent estére sehova sem! Különben se nagyon mennék, mert karácsony estéjén még jobban fáj a családban a magamfajta agglegény embernek. Kiri az ember a családi melegségből.

Majd kissé indulatos lett a hangja, szinte dühösen kiáltotta:

— Hát ha tudni akarod, ezt a gőzgépet magamnak vettem, hogy játszam vele.

— Megbolondultál Gébesti? — tört ki belőlem a megütközés.

Leültetett, konyakkal kínált meg s aztán már szelídebb hangon kezdte magyarázni:

— Nézd kérlek, én megmondom neked, miről van szó. Valamikor gyermekkoromban éveken át könyörögtem a szüleimnek, hogy a Jézuska hozzon nekem karácsonyra egy gőzgépet, amelyeket álmodozva csodáltam meg a különböző képes árjegyzékekben. A szüleim azonban mindig elutasítottak, mondván, nem veszik még nekem a gőzgépet, mert még felgyujtom a házat. Nem egyszer sírtam szenteste, csak úgy bőgtem, hogy nincs nekem gőzgépem... Gyermeki lelkemmel szenvedtem a szó szoros értelmében és nem tudtam örülni azoknak a játékoknak sem, amelyekkel szüleim kárpótoltak. Aztán telt az idő, elfeledkeztem a gőzgépről. Ma délután azonban, ahogy sétáltam magánosan a Belvárosban, az egyik játékboltban ott volt ez a gyönyörűen fénylő, pompás kis játékgép. Hirtelen gondoltam egyet, hamar megvásároltam és most összülő fővel itt játszottam magamban, élérve azt az álmot, amelyért annakidején hiába esengtem.

— Bolond vagy te, Gebesdi, — mondtam neki, s aztán jó mulatást kívánva, otthagytam az agglegényt, különös szórakozásával.

Ezt a Gebesdi-történetet azért meséltem el, mert kezembe került a minap egy gyermekjáték-árjegyzék, ügyesen megrajzolt képekkel. Amint lapozgatok benne, egyszer észrevettem, hogy azokat a játé amelyek a mi gyermekkorunkban voltak, a kicsinyek mai nemzedéke favorizálja. Tankok, légelhárító á dulnak elö sürün az árjegyzékben már az hiányzik csakugyan, hogy aknát is tegyenek a karácsonyfa örüljenek a gyermekek. Egyre kev a középitö szekrények, egyre hát rulnak a hintalovak, a gyermekek gában is kiszorította a motor a lo egy biztos, hogy amikor az egyik családját fölkeresem, s a kisfiúval szönyegen, szivesebben nyúlok a mi felé, mint az új játék-gépcsodákhoz nöttek nem tudunk megbarátkóz gyermekjátékokkal, nekünk a hintal kedvesebb, mint a tank. Hogy úgy a játékok túlnőttek rajtunk. Mi, „ gek" már nem értjük meg a mostan nemzedék játékait, amelyek között e babák maradtak meg időtállónak amelyek soha nem mennek ki a div

Nem tehetek róla, de én még mi vesebben gondolok vissza a piros csákóra, a kivont fénylő kardra és puskára... Hiába, ilyen maradi vag

Diószeghy

Hévízi Piroska

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

HÉTFŐI HÍREK

1963 NOV 4

MŰVÉSZETTÖRTÉNET, VENDÉGLÁTÓKNAK. A felsőfokú kereskedelmi és vendéglátóipari szakiskolában az idei tanévben rendkívül alapos művészettörténeti képzésben részesítik hallgatóikat. Az előadások mellé jól áttekinthető, könnyen tanulható könyvet adtak a kezükbe Soós Klára művészettörténész tollából, Hévízi Piroska illusztrációival.

amely még tovább könnyíti majd a bányászok munkáját.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1976 JAN 14

Közért

Hévizi Piroska grafikus

1021

Portré a dolgozó nőről

A Nők Nemzetközi Évének alkalmából a dolgozó nők munkáját, életét ábrázoló különböző alkotásokra hirdetett pályázatot a SZOT nőtanácsa. A beérkezett pályaművekből kiállítást rendeztek a Fehérvári úti Fővárosi Művelődési Házban január 13-tól kezdődően. Szakmánkat Herendi Ferencné portréja „képviseli", amely Hévizi Piroska grafikusművész alkotása.

Herendi Ferencné — mint a többi pályamű alanya is — kitűnik gazdasági és társadalmi munkájával, emberi magatartásával. A 11 055-ös áruház helyettes igazgatója; a korábbi években mint az „aranykezű pénztárosok" egyikéről többször is írtunk róla lapunkban. 1974-ben a nemzetközi pénztárosversenyen harmadik helyezést ért el. Szakszervezeti bizalmi, két gyermek édesanyja.

Jól sikerült a grafika. Herendi Ferencné valóban olyan, mint amilyennek a képen látjuk!

Megkapták a munkahelyi pótlékot az „a" és a kiemelt boltok vezetői

Az újabb rendelet kedvező visszhangja

Másodízben kerül kifizetés- az évi 2500 forintos mun-helyi pótlék, az Erzsébeti ÖZÉRT Vállalatnál is. Ta-ly 702 bolti dolgozó 1,5 mil-ó forint külön juttatásban szesült. Január 15-én, a últ évi munkában töltött ő után hasonló összeg ke-l a borítékokba. Mint ismer-tes, a miniszteri rendelet apján 1975-ben azok a há-zati dolgozók részesültek unkahelyi pótlékban, akik 73. január 1-én a vállalat lományában voltak, tehát galább két évig dolgoztak y helyen. Ebből a kedvez-ényből kizárták a szabad-sszás húsboltvezetőket és lyetteseiket, valamint a oros elszámolási rendszerben emelő „a" és a kiemelt ka-góriájú üzletek igazgatóit, lyetteseit és helyettes pénz-rosait. A decemberben meg-lent újabb miniszteri ren-let azonban módosította az ábbit: az „a" és a kiemelt ltok vezetőgárdái is meg-pták utólag a munkahelyi tlékot. Surányi József, a unkaügyi osztály vezetője erint a juttatás hatása ked-ző volt a vállalatnál: csök-nt a kilépések aránya, s a tlék kifizetését megelőzően val kevesebb volt a fel-ndás alatt levők száma, nt a bázisidőszakban. A unkahelyi hangulat is je-ntősen javult az első ren-lkezés módosítását követően, ert jogos panaszokat orvo-lt. Az 1975. decemberben gjelent miniszteri rendelet- mondta el a véleményét unknak három boltvezető.

Bitter Árpád, a 20 403-as yettes veetője:

— Az első rendelkezés sér-volt ránk nézve, a módo-is méltányos. Én például átvevő vagyok. Nemcsak ra. Hogy őszinte legyek, nem értem miért a „visszhang" után. s miért nem az élet ismeretében mindjárt helyesen adnak ki egy-egy rendelkezést?...

Antal János, a 20 423-as bolt helyettes vezetője:

— Az első rendelkezés után mindenütt felvetődött a kérdés: ugyan miért nem érdemlik meg a pótlékot a vezetők is? Én három éve települtem át a családommal Nagyváradról. Ott műszaki üzletben dolgoztam, Budapesten azért változtattam „profilt", mert arra gondoltam: az élelmiszerkereskedelemben többet kell dolgozni, de több lesz a kereset is... Nem tudom, hogy kinek köszönhetjük, de minden esetre elismeréssel tartozunk azoknak, akik kiharcolták a számunkra is ezt a pénzt.

Balogh László, a 21 054-es igazgatója:

— Amikor megjelent az első rendelkezés — sántított. Feszült hangulat keletkezett. Elégedetlenek voltak a kellemetlenül érintett boltvezetők és helyetteseik. Egy-egy eladónak a munkája, felelőssége általában a 8 órai munkaidővel véget ér, de a mienk nem... A emberek a megélhetésükért, a pénzért dolgoznak, de ha megrövidítik őket, a legbecsületesebb dolgozókban is csökken a lelkesedés. S éppen a leggyakorlottabb kereskedőket sújtotta a „kizárás", a decemberi rendelkezés aztán már egy jólsikerült dolog volt. Az évi 2500 forintot most már megkapják a nagy boltok vezetői is. Ez havonta 200—210 forintot jelent. Ezzel a többlettel most már rivalizálhatunk a konkurens cégek dolgozóival. Éves szinten majdnem — vagy talán egészen —, annyit kere-

Hévízi Piroska, festő

— *ASSZONYPORTRÉK* címmel nyílt meg szombaton Miskolcon Hévízi Piroska festőművésznő kiállítása. A tárlaton azt a 60 grafikáját mutatja be, amelyeket a magyar közéletben, az ipari és mezőgazdasági üzemekben, a termelésben és a társadalmi életben kitűnt asszonyokról, lányokról készített.

— : Hf

14.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1976. febr. 15.

MR SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726

1976 FEB 15

NÉPSZABADSÁG

Hévízi Piroska festő-művész

— *ASSZONYPORTRÉK* címmel nyílt meg szombaton Miskolcon Hévízi Piroska festőművésznő kiállítása. A tárlaton azt a 60 grafikáját mutatja be, amelyeket a magyar közéletben, az ipari és mezőgazdasági üzemekben, a termelésben és a társadalmi életben kitűnt asszonyokról, lányokról készített.

1021

Hévizi Piroska

ASSZONYPORTRÉ címmel Hévízi Piroska festőművész mutatja be január 13. és 27. között, a nők nemzetközi éve alkalmából készült grafikáit a Fővárosi Művelődési Házban.

Magyar Hirlap 1976/11/6

Hévízi Piroska festő

KULTURÁLIS HÍREK

ASSZONYPORTRÉK címmel Hévízi Piroska festőművész mutatja be január 13. és 27. között a nők nemzetközi éve alkalmából készült grafikáit a Fővárosi Művelődési Házban.

— : Kulturális hírek 7.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1976. jan. 14.

1029

Hévizi Piroska festő-
művész

1976. január 13. Televizió 19,30 /11/ KGyné

TV. hiradó

- Ez a nagyszámu közönség kiállitási megnyitóra gyült össze ma délután a FővárosiMüvelődési Házban, ahol Esti Béla,a Munkásmozgalmi Múzeum igazgatója megnyitotta Hévizi Piroska festőmüvész Asszony-portrék c. kiállitását.

- /zene/

- Kérem a müvésznőt legyen kalauzunk a kiállitáson.

- Nagyon szeretek portrézni és hát tulajdonképpen ezt még tavaly készitettem, a Nők Nemzetközi Éve tiszteletére, ezt az arckép-sorozatot.Hát igyekeztem ugy összeválasztani az asszonyokat, hogy különböző rétegek legyenek képviselve, különböző..

- foglalkozásuak.

- foglalkozásuak. Vannak közéleti személyiségek, régi mozgalmiak, vannak olyan asszonyok, mint Kiváló dolgozók ülnek munkapadoknál /zene/ irónők, Ezt az arcképsorozatot a nagy közönségnek szánom szeretném ha megismernék, a mi nagyon-nagyon kedves és dolgozó nőinket /zene/

1976. január 13. Televízió 17,50 /11/ Kőrös

TV. hirmű

- Ez a nagyszámú közönség kiállítást megnyitóra gyűlt össze ma délután a Fővárosi Művelődési Házban, ahol Nati Béla, a Munkásmozgalmi Múzeum igazgatója megnyitotta Révizi Piroska festőnővész Asszony-portrék c. kiállítását.

- /zene/

- Kérem a művésznőt legyen kalauzunk a kiállításon.

- Nagyon szerettek portrézni és hát tulajdonképpen ezt még tavaly készítettem, a Nők Nemzetközi Éve tiszteletére, ezt az arcképsorozatot. Hát igyekeztem úgy összeválasztani az asszonyokat, hogy különböző rétegek legyenek képviselve, különböző..

- foglalkozásunk.

- foglalkozásunk. Vannak közéleti személyiségek, régi mongalmink, vannak olyan asszonyok, mint Kiváló dolgozók ülnek munkapadoknál /zene/ irónők, Ezt az arcképsorozatot a nagy közönségnek szánom szeretném ha megismernék, a mi nagyon-nagyon kedves és dolgozó nőinket /zene/

Hévizi Piroska

febr.14

ASSZONYPORTRÉK címmel kiállítás nyílt szombaton Miskolcon a Rónai Sándor megyei művelődési központban Hévizi Piroska festőművésznő grafikai alkotásaiból.

Magyar Hirlap 1976/39/13

Hévízi Piroska

csássák el. Ám a fegyelmi
ból kiindulva, hogy ki tudj
nának pótlást az elküldött
lyett, beérte egy „ejnye, e
figyelmeztetéssel, meg nén
vonással. Így aztán a köz
dühöng, a megfegyelmezet
nyes mosollyal folytatja ot
hagyta.

„Látod, ezért mondtam,
hetetlen dolgozni!" — fejez
rázatát barátom. Valóban

Nógrád, 1976. január 14 - 4 oldal

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726

ORSZÁG-VILÁG

Hévízi Piroska festőművész

1021

Arcképek

„A napokban kaptam meg csodálatos művészi kivitelű képét, a Misi fiú portréját. Köszönöm Önnek, kedves barátom, ezt a képet és a rólam való megemlékezését" — írja Zamercev tábornok Hévizi Piroska festőművésznőnek, majd a következőképpen zárja levelét: „Kérem, adja át üdvözletemet és legjobb kívánságaimat mindazon barátaimnak, akik emlékeznek rám".

— *Hogyan ismerkedett meg Zamercev tábornokkal?* — kérdeztük Hévizi Piroskától, aki az idézett levelet szerkesztőségünkbe juttatta, hogy az üdvözlet lapunkban közzétéve eljusson mindazokhoz, akiket illet.

— Közvetlenül a felszabadulás után ismerkedtem meg Budapest akkori szovjet katonai parancsnokával, Zamercev tábornokkal, s neki köszönhettem, hogy később három hónapra felköltözhettem a szabadsághegyi Chorin-villába, dolgozhattam és jóllakhattam. A Chorin-villában ekkor nemcsak úttörőgyerekek laktak, hanem kibombázott, kiéhezett családok is. Festettem a villa lakóit. Az úttörők egyik patrónusa Hunya bácsi volt. Az ő segítségével kerültem kapcsolatba azokkal a veterán elvtársakkal, akikről azután száznál több portrét készítettem. A 60-as években jó néhány budapesti és vidéki kiállítótermet végigjárt e *Veteránok* című kiállításom.

— Miután a Chorin-villában „magamhoz tértem", elkezdtem járni a várost, rajzoltam az újjáépítést, kórházakba, bölcsődékbe látogattam el. 1947-ben hónapokig rajzoltam a Láng Gépgyárban — ott volt az első kiállításom is.

— *A legutóbbi, tehát az idei kiállítása pedig Győrben volt, Asszonyportrék címmel.*

Özv. Mező Imréné *Radó Sándor*

— A Nők Nemzetközi Éve alkalmából összegyűjtöttem azokat a szénrajzaimat, amelyeket társadalmi életünk kiemelkedő nőalakjairól készítettem, s a sorozatot jócskán ki is egészítettem új rajzokkal. Modelljeim között szerepel Dési Huber Istvánné, Komját Irén, Péchy Blanka, Szamuelyné Szilágyi Jolán, Gárdos Mariska...

Pogány Ö. Gábor, a Magyar Nemzeti Galéria főigazgatója a következő szavakkal méltatta Hévizi Piroska győri kiállítását: „A társadalmi igazság felismerése, gyakorlati érvényesítésének eltökélt szándéka cselekvő kapcsolatot teremt a szocializmus építői között. Hévizi Piroskát külön elismerés illeti azért, mert arcképein a világnézeti összetartozást is érzékeltetni képes".

(—y)

ok a jegyz

vtárs igazoltatta. Ta-
még 20—25 darab te-
t. Onnan telefonáltak
kértem az őrmester
állítsa elő a fiatal-
ozza ide.
ha megérkeznek, je-

múlva kopogtattak.
tt be és nagyon hiva-
got használt:
tem, itt van az a le-
a Rampából előállí-

ák be.
n le — toltam a fia-
alá egy széket.
ásos kérdések követ-
gy hívják, hol lakik,
zik.
cs János vagyok, a
gyárban dolgoztam,
te léptem ki. Segéd-
agyok. A Lehel út 26.
lakom a szüleimnél.
etve volt?

szor és miért?
er. Az egyik egy
s volt, a második
rékpárt loptam.
szabadult?
ónapja, s azóta nem
emmit.
jár szórakozni?
ló helyem nincs.
lépett ki a munka-

léptem ki, elküldtek.

szor vagy négyszer
néhányszor meg iga-
távol maradtam.
ri volt a keresete?
egyforma. 1700—1800
mozgott.
rit adott ebből a

száz forintot, de a
agam ruházkodtam.
olt tegnap, tegnap-
mikor ment haza,
a barátai?
a kijöttem a sittről,
tozom senkivel. Este
ok ki, mindig korán
.

yen szépen megja-
miért nem becsülte
unkahelyét? Hiszen
zépen keresett. Az
nondta, hogy külön-
akozóhelyekre jár,
dó helye. Hol volt,
n ment dolgozni?
akkor nem men-
unkahelyemre, ami-
ap fizetést kaptam.
szórakozni, berúg-
lfelé ébredtem fel,
nem mentem me-

issza beszél maga.
azt mondta, hogy
aztán azt, hogy nem
most meg azt, hogy
, berúg... No, ak-
meg, hamar, hon-
gának ilyen sok te-
?
előtt a Lehelen a
snóbliztunk és az
volt egy marékkal,
t, amikor vesztett.

Én nem kérdeztem,
van, csak örültem, ho
tem, nem is gondolta
nem szabad elfogadni.

— Ismeri azt a fiat
akivel játszott?

— Volt ott már öt
amikor én odamente
úgy beszálltam közéj
sohasem láttam őket,
ték, palira vehetnek é
bolják rólam a dohán
kor aztán nyertem tő
minc-negyven forinto
lógva hagytak.

— Azt sem tudja
dani, hogy szólítot
mást?

— Az egyiket Petine
sikra nem emlékszem.
(igazi) nevüket nem
De ezek biztosan másk
lesznek, és akkor me
őket.

— Mikor voltak a
délelőtt vagy délután?

— Én ebéd után me
két óra felé, talán egy
szottunk.

— Idefigyeljen! Ma
kell bizonyítania, hog
a telefonérméket nyert
menni két nyomoz
megmutatja azokat, ak
szott.

Amikor elmentek,
tommal összedugt
jünket.

— Ez a fiú nem
azokra, akikről
főr személyleírás
ez biztos. Lehet, hogy
fikbetörő... és akkor
külön ügy. De még az
hogy igazat mond...

— Ezt jól összefogla
nevetett K. — Csak ut
riációként veszed szá
hogy igazat is mondhat

— Nem hallottad,
mindent mesélt? Valah
tosan elvezet minket, a
Lehet, hogy nem a tax
hoz, de jó, hogy a ke
van.

R. elvtársat bíztar
menjen ki a fiú lakás
gezzen környezettan
beszéljen a házfelügye
házbizalmival, főleg
köréről érdeklődjön. M
hozzátettem: emellett a
adata, hogy a kórházz
a kapcsolatot, s ha leh
be a bűnözők fényképe
hátha felismeri a tám
sofőr.

R. örömmel vállalta
adatot, érezte a fele
amire külön felhívtam
mét.

— Többet nem fordul
hogy valahol ne tudjana
ha mi valakit vagy vala
rözünk. Ezért maga a fe

— Tudom, és nem n
hogy valóban beszéltem
zetővel.

— Sok munkától s
lunk meg, ha a Mauthn
dor utcai italboltban n
nyegetik rendőrrel a tar
fizetőket, hanem szép cs
értesítik a rendőrséget.

— Igaza van, őrnagy
ezentúl sokkal körültek
leszek.

Hévizi Piroska

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

MAGYAR NEMZET

1960 MÁJ. 3.

Hévizi Piroska festőművésznő rajzaiból A parasztmozgalmak veteránjai címmel arcképsorozat-kiállítás nyílik május 7-én 13 órakor a MEDOSZ székházában, VI., Jókai utca 2—4.

8

Könyveket, képes fo- | beto
jen,

Hévizi Piroska

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

MAGYAR NEMZET
1960 MÁJ 13.

Hévizi Piroska festőművész, akinek nagy érzéke van a portré iránt és művészi érdeklődése elsősorban az emberábrázolás felé vonzza, egy év alatt negyvennél több régi harcost, a munkásmozgalom érdemes veteránjait kereste fel, hogy művészi portrékban örökítse meg őket. Életnagyságú szénrajz-képmásait most a MEDOSZ kultúrtermében (Jókai u. 4.) állította ki, s nagy rajztudásával, megfigyelőképességével, határozott reaiista előadásmódjával értékes művészi dokumentumokat adott a munkásmozgalom történetéhez.

ségben néhány napra közszemlére tették annak a szűkebb körű szoborpályázatnak a pályaműveit, amely a magyar mártírok emlékét van hivatva

Hévizi Piroska

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

NÉPSZABADSÁG

1960 MÁJ 8.

117

Megnyitották a földmunkás mozgalom veteránjai portrékiállítását

A Mezőgazdasági és Erdészeti Dolgozók Szakszervezete székházának Dózsa-termében szombaton délután megnyitották *Hévizi Piroska*, a földmunkás-mozgalom veteránjait megörökítő portrékiállítását.

Megnyitó beszédet *Varga János*, a MEDOSZ főtitkára mondott. Ezután *Hunya István*, a MEDOSZ elnöke, a földmunkás-mozgalom régi harcosa szólott a résztvevőkhöz.

lakóházat döntött romba. A szerencsétlenségnek eddig öt halottja és 106 sebesültje van. (MTI)

Több mint száz amerikai üzletember érkezett a Csehszlovák Köztársaságba, hogy a kereskedelmi kapcsolatok és a turistaforgalom kiszélesítésének lehetőségeiről tárgyaljon. (MTI)

Olaszországban, Modena és Reggio Emilia vidékén, a rendkívüli időjárás árvizeket okozott. Az agyagos víz sok ezer hektárnyi

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Hévizi Piroska

EGÉSZSÉGÜGYI DOLGOZÓ

1964 FEB 1.

1021

Veteránok arcképkiállítása

Hévizi Piroska grafikus és festőművész alkotásaiból a Magyar Optikai Művek művelődési házában „Veteránok, a munkásmozgalom régi harcosai" címmel arcképkiállítást rendeztek. Az Orvos Egészségügyi Dolgozók Szakszervezetének régi munkásmozgalmi tagjait hat portré képviselte a kiállításon.

es 88 területi poliklinikának van gériátriai állomása. Csaknem háromezer egészségügyi körzet foglalkozik 65 éven felüli személyek gerontológiai beutalásával és több mint százezer öregkorú egyén áll állandó orvosi megfigyelés

Hévízi Piroska

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296 188-307

1964 FEB 6.

PEDAGÓGUSOK LAPJA

1021

HÉVÍZI PIROSKA festő és grafikus művész 150 munkás-mozgalmi veterán arcképét állította ki a Magyar Optikai Művek kultúrtermében. A gyár dolgozói között nagy érdeklődést keltett az impozáns arcképgyűjtemény, amely nemsokára bejárja a vidéket is. A művészi portrék között több pedagógus veterán arcképe is szerepel.

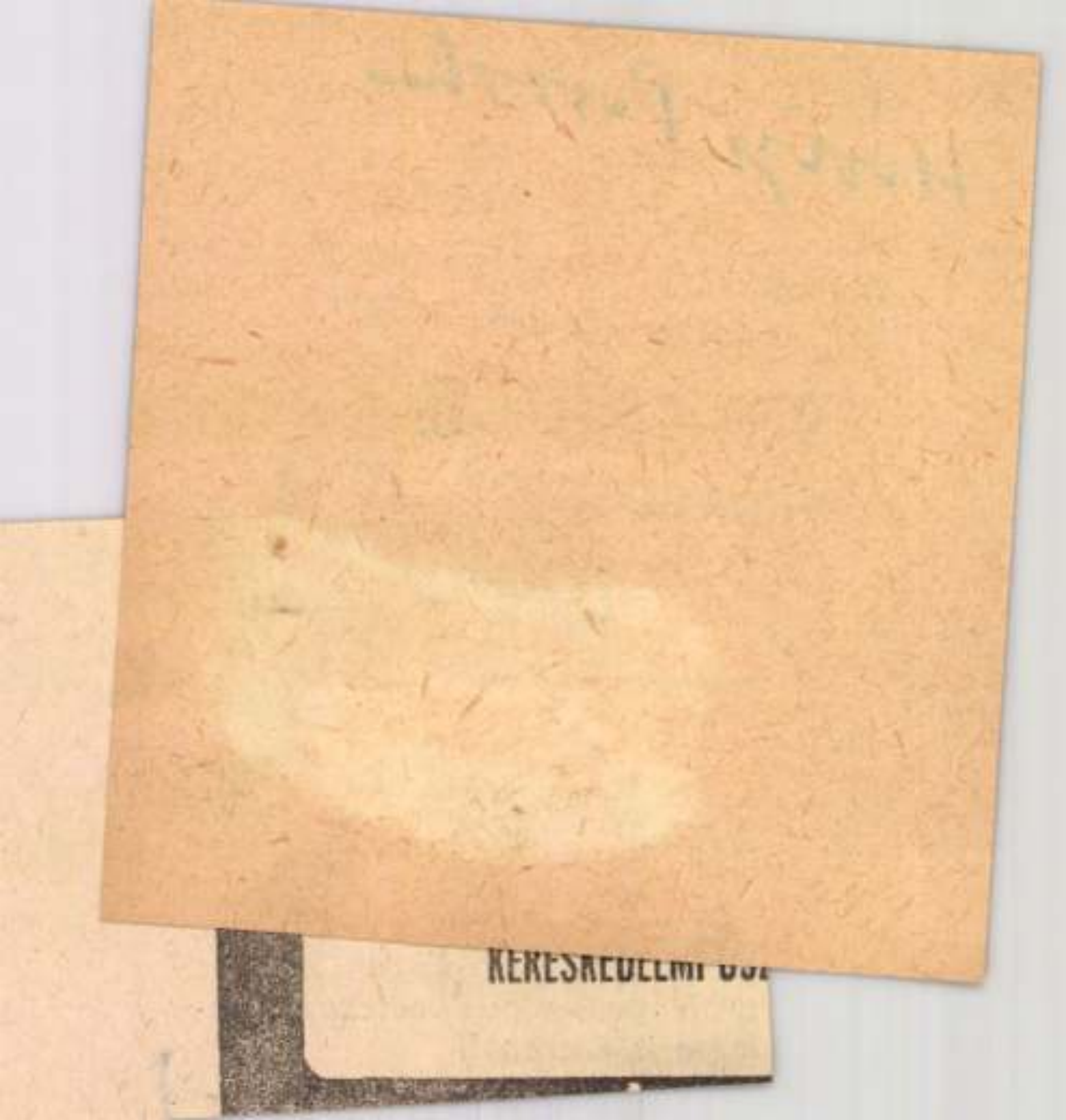

Hévízi Piroska

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

NÉPSZAVA

1981 JAN 14.

— *HÉVIZI PIROSKA festő- és grafikusművész Veteránok című kiállítása ma zárul a Magyar Optikai Művek Művelődési Házában. A tárlatot, amelynek anyagában a magyar munkásmozgalom több mint száz harcosának, ma is élő veteránjának szénrajz és pasztellportréja szerepel, több vidéki művelődési házban is bemutatják.*

— ÖSSZERONG[illegible]
GÉPI[illegible]

is biztató. Mutatkozik egy olyan helyes törekvés, hogy *a nagyvállalatok igyekeznek meglevő termelő területeiket és berendezéseiket a leghelyesebben kihasználni.* Az Egyesült Izzó például az-

bb 40. hévizi piroska kiállitása

k tf/gg ~~vm fm~~ 1021 1964. január 13.

Hévízi Piroska

hévizi piroska festő-és grafikusművész ,,veteránok,, cimü kiállitását január 4 és 14. között mutatták be a magyar optikai müvek müvelődési házában.

a tárlatot, amelynek anyagában a magyar munkásmozgalom több mint száz régi harcosának, ma is élő veteránjának szénrajz- és pasztelportréja szerepel - több vidéki müvelődési házban is bemutatják./mti/

- . -

fe

15.25/a

15.25 Chmel

alakulásai és gond...
/mti/

-..-

bb 35. több mint 3000 lék a halastavakon - minusz 30 fok a hortobágyon

vid/j/m/ie 1964. január 13.

hétfőre virradóan az idei tél eddigi leghidegebb napja köszöntött az ország keleti részére. a debreceni ,,hőmérőházikóban,, másfél méter magasságban reggel 6 órakor minusz 24.6 fokig süllyedt a hőmérő higanyszála. félórával később talajszinten 27.5 fokkal tetőzött a hétfői hideg a városban. a nagy hidegtől a városi villamos-felsővezeték huzala két helyen elpattant, és ez fennakadást okozott a reggeli villamosközlekedésben.

a legnagyobb hideget a hortobágyi pusztán mérték, ahol a halastavak környékén talajszinten minusz 30 fok volt. a pusztán a szobaablakba kitett hőmérő is minusz 26 fokot mutatott. a dermesztő hideg nagy gondot okoz a halgazdaság dolgozóinak. a tavakat ugyanis lékelni kell, hogy a halak megfelelő oxigénutápótláshoz jussanak. eddig 5 holdanként nyitottak egy-egy léket, most a nagy hideg miatt szaporitani kellett: kétholdanként lékelnek. összesen háromezernél is több léket vágtak, de a nagy hidegben a lékeket félóránként tisztitani is kell. a halgazdaság dolgozói szinte állandóan kint tartózkodnak a halastavak jégmezőin, mert munkájuktól függ az értékes halállomány megmentése.
/mti/

-..-

14.20/-n

Hévízi Piroska

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

1983 DEC 30

ESTI HIRLAP

...szerjan.

Veteránok címmel tárlat nyílik január 4-én a MOM kultúrotthonában. Hévízi Piroska grafikus- és festőművész arcképsorozatából

1021

1964. január 14, kedd

Munkásmozgalmi veteránok arcképei

Hévizi Piroskának a Magyar Optikai Művek Művelődési Házában megnyílt — és több vidéki művelődési házban is bemutatásra kerülő — grafikai portrékiállítása munkásmozgalmi veteránokat mutat be. Amiért a kiállításról elsősorban meg kell emlékezni, az maga a gondolat: azoknak arcát megörökíteni, akik évtizedekig önfeláldozóan küzdöttek a munkásosztályért, az egész nép jövőjéért — élményként a mának és történelmi dokumentumként az utánunk következő nemzedékek számára. Másodsorban arról az odaadásról és szorgalomról kell szólni, amellyel vállalkozását véghezvitte, hisz — ha egy töredékét is ölelhette csak fel a mozgalom régi harcosainak — több mint száz portré megalkotása hatalmas munka, amelyet az ügy iránti elkötelezettség és lelkesedés nélkül nem lehetett volna elvégezni.

„Mennyi emlék, milyen harcos múlt — egész történelem, ami a kiállított arcok és a már meg nem rajzolható és megrajzolásra váró arcok mögött meghúzódik" — jegyezte be a kiállítás emlékkönyvébe az egyik idős látogató. És nyilván e tekintetben élményt szuggeráló ez a kiállítás. Néhány portrénál *(Münnich Ferenc, Hamburger Jenőné, Madarász Emil, Hidas Antal)* sikeresen és egészében meg is ragadta Hévizi Piroska az arcvonások mögötti jellemet. Ám másoknál a művész engedte, hogy egy-egy arcvonás

Hévizi Piroska: Madarász Emil portréja.

félrevezesse őt, így nem egy rajza a szándékolt hűség ellenére is *egészében* hűtlenné válik a modell karakteréhez. Nem azt emeli ki, ami az arcra és egyben az emberre jellemző, megragad a felületnél. Ebben az is szerepet játszott, hogy a szeretet és tisztelet, amellyel modelljeihez közelített, ellágyította szemében egyik-másik arc karakterét.

Mégis érdemes feljegyezni az évek munkáját megtestesítő művészi teljesítményt és azt a gondolatot, hogy a mozgalom veteránjainak ilyen módon is lerója hálájáját, kifejezze megbecsülését a kor, amelyért annyit áldoztak.

M.-K. E.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

NÉPSZABADSÁG

1964. január 14. ke

P.

— *Apu, a főnököd, a Vajtai bácsi rendes ember?*

— *Igen, rendes ember.*

— *Akkor miért mondtad Béla bácsinak, hogy Vajtai bácsit ki nem állhatod?*

— *Te félreértettél valamit. Mikor mondtam én ezt?*

— *Vasárnap délelőtt.*

— *Akkor én ezt csak viccből mondtam.*

— *De Béla bácsi komolyan elhitte.*

— *Kizárt dolog, fiam.*

— *Hiszen ő is azt mondta, hogy ki nem állhatja Vajtai bácsit.*

— *Hányszor mondtam, hogy ne hallgatózz. Palika! Ebből lesznek ezek a buta félreértések...*

— *Apu, lehetséges az, hogy valakiről megváltozik a véleményünk?*

— *Természetesen.*

— *Már értem. Vasárnap óta megváltozott a véleményed a Vajtai bácsiról.*

— *Szó sincs róla. Nem változott a véleményem.*

— *Akkor mégiscsak utálod?*

— *Butuska vagy, Palika. Nem utálom. Vajtai bácsinak vannak egyes tulajdonságai, amelyek miatt nem... nem kedvelem őt.*

— *Értem. És ő mit szól ehhez?*

— *Hogyhogy ő mit szól ehhez?*

— *Ja, hát ő nem is tudja?*

— *De... de már említettem neki.*

— *Fő, hogy nem haragudott meg érte.*

— *Miből gondolod?*

— *Nem emlékszel? Tegnapelőtt, amikor összetalálkoztunk, te nagyot köszöntél Vajtai bácsinak, és ő rád mosolygott.*

— *Igen, szokott mosolyogni.*

— *Biztosan te bocsátottál meg neki.*

— *Igen... Kibékültünk...*

— *De apu, ezt miért hallgatod el az anyu előtt?*

— *Eszemben sincs elhallgatni.*

— *Én hallottam, amint ma reggel is azt mondtad az anyunak, hogy fogadni mersz, még be sem érsz a hivatalba, az az undok alak már kerestetni fog.*

— *Ezt én... ezt nem a Vajtai bácsira értettem.*

— *Apu, lehetséges, hogy ha te volnál a főnök, Vajtai bácsi pedig a papám volna, akkor ő utálna tégedet?*

— *Palika, egyre butább leszel. Ez a dolog kettőnkre tartozik, Vajtai bácsira meg énrám.*

— *Értem már, apu, te nem akarod megbántani a Vajtai bácsit.*

— *Úgy van, nem akarom megbántani.*

— *Én szívesen segítek neked. Majd én megmondom Vajtai bácsinak a te véleményedet.*

— *Mondd fiam, mindenáron ki akarsz csalni tőlem egy pofont?*

— *Ha megütsz, apu, akkor mi pont úgy leszünk, mint ahogyan te vagy a Vajtai bácsival. Te holnapra elfelejted az egészet, és én sem mondom meg neked a véleményemet.*

— *Te... te, itt van két forint, és eredj a dolgodra.*

— *Aha, most már mindent értek.*

— *Mi az ördögöt értesz megint?*

— *Hogy miért szoktál te Vajtai bácsitól prémiumot kapni...*

H. J.

Hevizi Piroska

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

1964 JUL 25

MAGYAR NEMZET

♣

Veteránok címmel nyílt meg csütörtökön a pesterzsébeti Csiliben — a Vasas Művelődési Házban — Hévizi Piroska festő- és grafikusművész kiállítása. A tárlaton munkásmozgalmunk veteránjainak portréi láthatók.

1021

Nemzeti Parasztpárt

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

1111

NÉPSZAVA

Hévízi Piroska

— A Csiliben — a Pesterzsébeti Vasas Művelődési Házban »Veteránok« címmel csütörtökön kiállítás nyílt Hévízi Piroska festő- és grafikusművész alkotásaiból.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

1965 NOV 1

HÉTFŐI HIREK

Hévízi Piroska

● A NOVEMBER 7-i évforduló alkalmából a Fehérvári úti SZOT Művelődési Házban csütörtökön nyitják meg Hévízi Piroska festőművésznő műveinek ünnepi szemléjét, amelyen százhúsz magyar, forradalmi veterán szén- és pasztellportréját mutatják be. A megnyitó napján a képek „modelljei" baráti találkozóra gyűlnek össze.

1921

ton, a másikon *lelakatolt rács*, belül — amennyire belátni — *rendetlenség, piszok, és néhány ágy.* A mellette levő üzlethelyiség homlokza-

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Hévizi Piroska

MAGYAR NEMZET

1963 DEC 31

»Veteránok« címmel nyílik kiállítás Hévizi Piroska grafikus és festőművész arcképsorozatából a MOM Művelődési Házban. A kiállítás január 4-i megnyitásán Gerelyes Endre, a Legújabbkori Történeti Múzeum főigazgatója mond beszédet.

1021

került, nem tett említést... Ittak, nevetgéltek, villamosan bizsergő jó hangulatban; kár, hogy Kollonitséknak éjfél előtt búcsúzniuk kellett, in-

MDK

Hévízi Piroska, grafikus

A MOM kiáll. Hévízban megnyílt grafikai portrékiállítása munkásmozgalmi veteránokat mutat be. (Mácsai Ferenc, Hamburger Jenőné, Madarász Emil, Hidas Antal stb.)

Madarász Emil portréja.

Reggel

M.K.S.: Munkásmozgalmi veteránok arcképei

8.

NÉPSZABADSÁG, Dp. 1964. jan. 14.

Hevizi Pinska M.D.K.

festő

Az Egress y. Művelődési Házban tartott kiállítást, Hunyai István, Szatmári Sandor, Virág Károlyné, Lengyel Gyulánné, Kaiser Nándor arcmásait állította ki.

Kocsogh Ákos: Krónika

Művészet, 1966. március ~ 39 lap

H évizi Piroska festő M. D.K.

alkotásaiból kiállitás az Egressy Gábor Müvelődési Házban

N apló

Magyar Nemzet 1965. nov. 4. 4.1.

Hévizi Piroska MDK

Az első tej, of.

Hárman, of.

M. képzőművésznők egyesülete 29. kiáll. M.Szal. 1947. aug.

HÉVIZI PIROSKA

Uttörők. Tollrajz 8ox4o.
Kinai uttörők táncbemutatója a Csillebérci uttörőtáborban. Tollrajz 95x5o.

III.Magyar Képzőművészeti kiáll.kat.Műcsarnok 1952.dec-1953.márc.

MDK

Hévizi Piroska

Szovjet katona látogatása a
fehérvári-uti iskolában. Olaj.

"Magyar-Szovjet Barátság" Képzőművészeti
kiállitás katalogusa.1952. 4.l.

Hévízi Piroska

festő és grafikus Veteránok c. kiállítása ma zárul a MOM művelődési házában. A tárlatot több vidéki művelődési házban is bemutatják.

Keddi mozaik

Népszava, 1964 január 14. 92. évf. 10. szám, 4. lap

Hévízi Piroska

„Veteránok" címmel kiállítás nyílt képeiből a Pesterzsébeti Vasas Művelődési Házban.

emlitve.

Pénteki Mozaik
Népszava. 1964 július 24. 4. lap.

MDK

Hévízi Piroska, grafikus

Pesterzsébeten, a Vasas Művelődési Házban kiállítás nyílt Hévízi Piroska vetéznokairól készült arcképsorozatából.

– : Kulturális hírek 8

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1964. júl. 28.

Hévizi Piroska grafikus M.D.K.

"Veterámok" c. kiállitása megnyilt

Napló

"agyar Nemzet 1963. dec mber 31. 11. 1.

Hévizi Piroska

Zaharia Stancu portréja

rajz, reprodukció

Nagyvilág. 1960. 4. szám. 560. oldal.

Helvizi Piroska

Dürrenmatt - portré
reprodukció.

Nagyvilág, 1960. 1. szám 77. lap

Hévizi Piroska

Turek Svatopluk
Ivan Skála
Zdenek Pluhař
csehszlovák írók portréi.
rajz, reprodukció.

Nagyvilág, 1958. 11. szám 1663. lap.

Hévizi Piroska festő M.[illegible].K.

A munkásmozgalom legkoválóbb veteránjairól készitett portréiból kiállitás a MOM kulturtermében

Napló

Magyar Nemzet 1963. december 23. 7.1.

Hévizi Piroska

Japán író vendégeink.
T. Wada és Yosihero Yanagi arcképei
(Rajz, reprodukció)

Nagyvilág, 1959. 1. sz. 157. oldal.

MDK

Hévizi Piroska, graf.

Tanulmányok. /3 db/ Toll.

Mücs.-IV.M.Képzm.Kiáll. 1954.jan.-febr. Kat.14.1.

Hívi zi Pisiska

Váriai Zsení
Czender Józsefné
Földesi Mártonné

} nepro

Brestyánszky Ilona: Kiváló magyar nők galériája
Nők Lapja, 1976. jan. 31–

Hévízi Piroska

Komjat Irén
Dési Huber Istvánné } repro
Kelen Jolán

Brestyánszky Ilona: Kiváló magyar nők galóriája.
Nők Lapja, 1976. jan. 31 -

Hévízi Pisiosha

Országh Ferenczi
Péchy Blanka
Kovács Julianna
} repro

Brestyánszky Ilona: Kiváló magyar nők galériája.
Nők Lapja, 1976. ján. 31 -

Heiri Pisoshe

A felszabadulás után első kiállítása 1947-ben a Láng Gépgyárban volt.

Brestyánszky Ilona: Kiváló magyar nők galériája
Nál. Lapja, 1976. január 31 –

Hévízi Pisoska

1947 után Hévízi Pisoska az úttörő mozgalomhoz hagsolódott. Gyermekkörnyvelmi illusztrált. (Móra: Kincsheresó kis hódmön.)

Brestyánszky Ilona: Kiváló magyar nők galériája
Nők Lapja, 1976. január 31 –

Jelzet:

Év:

Felvette:

Épületrajz:

Leírás:

Rajzi tűkör:

Mértékarány:

Technika:

Eredeti:

Jelzet:

Év:

Hévízi Pisoska

A művésmő a felszabadulás
óta az ujra kudés esztendei-
ben a munkásmozgalomhoz
kapcsolódva, modellje a gyá-
ri munkásokba talalta meg.

Brestyánszky Ilona: Kiváló magyar nők galériája.
Nők lapja, 1976. jasznár 31 -

Hévízi Piroska

Hévízi Piroska grafikus kiállítást rendezett a Fehérvári úti Fővárosi Művelődési Házban.

Brestyánszky Klára: Kiváló magyar nők galériája.
Nők Lapja, 1976. jan. 31.

Felvette:

Épületrajz:

Leírás:

Rajzi tükör:

Mértékarány:

Technika:

Eredeti:

Hivizi Piroska

A művésznő grafikus tevékenysége a gyermekrajzoktól a Minerva kiadó számára készített kifestő könyvektől a tudományos munkák illusztrációig terjed.

Brestyánszky-Ilona: Kiváló magyar nők galériája. Nők Lapja, 1976. jan. 31. —

Jelzet:

Év:

Felvette:

Épületrajz:

Leírás:

Rajzi tükör:

Mértékarány:

Technika:

Eredeti:

Jelzet:

Év:

Hérvizi Piroska

A művésznő a portrém keresztül tárja fel a harai munkásmozgalom multját és jelenét. A szünnel rajzolt női portrék a magyar nőmozgalom galériáját őrőkíti meg.

Brestyánszky Ilona: Kiváló magyar nők galériája.
Nők Lapja, 1976. jan. 31. —

Épületrajz:

Leírás:

Rajzi tükör:

Mértékarány:

Technika:

Eredeti:

Hévízi Pisoka

Kun Béláné
Gaidos Mariska
Eitl Istvánné
Farkas Lajoszé

} repro

Drestyánszky Ilona: Kiváló magyar nők galériája
Nők Lapja, 1976. jan. 31–

Felvette:

Épületrajz:

Leírás:

Rajzi tükör:

Mértékarány:

Technika:

Eredeti:

Hévizi Piroska

Sarkadi Imre: "OOthon" c. elbeszélését illusztrálta.
Repr.

Irodalmi Ujság, Bp. 1952. dec. 18.
III. évf.26. sz. 5. lap.

Hevizi Márton

Ötvös inas Kolozsvárt.

1646-ban nyolcad magával csúnyt követett el, amiért sulyos büntetést kapott, de a mesterségtől nem tiltottár el.

Nokolötvcch 21. l.

M.D.K.

Hévizi P.

Rajzok: Az öreg Barió
Barió papa és fia a szinpadon.

Akiken a világ nevet c. fényképes, rajzos riport. Szinház és Mozi. Bp. 1949. nov. 18. II. évf. 46. sz. 23-25. l.

Hévizi Piroska festő

Szombathelyen megrendezték a bpesti XI. ker.-i képzőművészek kiállítását, melyen szerepelnek művei. „Iparitanuló" c. tusrajz. (reszlet)

-zentai-: Sikere van testvérkerületünk művészeinek.

Vas Népe, 1973. okt. 14.

M. D. K.

HÉVIZY Piroska

Japán irr. vendéjeink arckepe:

J. Wada

Yosihero Yanagi rajz. Resi

Nagyvilág 1959. 1. n. 157. e.

M.D.K.

HÉVIZY Piroska

Ion Piso román operaénekes arcképe /rajz/

repr.

Nagyvilág 1958. 2.sz. 302.l.

M. D. K

HÉVIZY Piroska

Kung lue

Szun Jung

aukcíe repr.

Nagyvilág 1958. 6. sz. 923. l.

ee. D. U.

HÉVIZY Piroska

Szergej Szmirnov arckeje (rajz)

Reor.

Nagyvilág 1958. 8. sz. 1157., 1261. l.

MDK.

Hévizy Piroska

Kritika a Lágymányosi Müvészek Kiállitásán szereplő müveiről.

Megafon 1965 ápr.9. lap -

HÉVIZI PIROSKA rajza

PÁLINKÁS ERZSÉBET

1886–1942

1917. A budapesti telefonközpontban még kézikapcsolással dolgoznak. Szorosan ülnek a kisasszonyok — mert a megszólítás hivatalból nagysád vagy kisasszony —, 150 állomás jut mindegyikre. A számok magasan vannak, csak nyújtózkodva vagy állva tudják elérni. Minden kapcsolásnál, nyakukon a súlyos készülékkel, a kapcsolózsinórral, fejükön a fejhallgatóval 8 kilót emelnek. Megfeszített figyelemmel dolgoznak, mert akire csak egyetlen panasz érkezik, repül! És a telefonközpont páriái — napidíjasok. 10—15 évet kell lerobotolni a véglegesítés érdekében.

S a napidíj oly kicsi . . . háború van, a drágaság nőttön nő, a jegyre kiadott egy havi adag egy hétre sem elég, és a feketepiacot nem lehet megfizetni.

A telefonközpontban egyre több „kisasszony" siratja harctéren elesett urát, vőlegényét.

A két Margit — Rományi és Mehringer — magyarázza meg nekik, hogy lelkiismeretlenül kizsákmányolják őket, de ha szervezkednének, sok mindent elérhetnek. A megbeszélések titokban folynak persze, nem csak a szolgalelkektől félnek, ott vannak az ellenőrök is, akiket nem pusztán azért állítottak oda, hogy a munkájukra ügyeljenek . . . a „kisasszonyok" erkölcsi magatartására is figyelnek.

De van egy ellenőr, akitől nem félnek: Pálinkás Erzsi az.

Amikor a kezelőnők bérharcot indítanak, melléjük áll. Miután Szterényi József államtitkár azt mondja panaszaikra, hogy kizárólag olyanokat akar alkalmazni, akiknek csak gombostűpénzre kell a fizetésük — ami pedig egyenes felhívás a prostitúcióra —, elhatározzák a sztrájkot.

Rományi Margit kezdi, kihúzza a mellbeszélő kapcsolóját, nyomában egymásután egyenesednek fel a géphez görnyedt asszonyok. A hadiközpontban pedig feláll Pálinkás Erzsi, otthagyja a munkahelyét, szolidaritást vállal a kezelőnőkkel.

Ez dönti el a sztrájk sorsát. A minisztertanács részben teljesíti követeléseiket . . .

Erzsi nagyapja jobbágy, apja pályaőr volt Kőbányafelsőn.

A nagy család két holdat bérelt, tehenet tartottak, krajcárt krajcárra zsugorgattak. Nélkülözésekkel teli, nehéz élet volt, előítéletekkel terhes.

— *Vacsorázni gyermekkorom óta kenyeret és tejet szoktam* — mondta Erzsi, amikor már ellenőr volt.

Mégsem lett belőle porkoláb.

Mert közben történt vele valami.

Nyert az osztálysorsjátékon. És akkor azt mondta az anyjának:

— *Mama, ezt a pénzt a véletlen szerencse hozta, augusztusban két heti szabadságra megyek, veszek egy szép kosztümöt, és elutazom Fiumébe.*

A család megszavazta, az ő pénze, tegyen vele, amit akar.

Meglátta a tengert. A szabad, hatalmas tengert.

A parton babér, pálma a sétálók feje felett, a Kurparkban mindig szól a zene, az Angolina tele viháncoló fürdőzőkkel, a mólóra egymásután érkeznek a karcsú hajók, a teraszokon, a vendéglőkben asszonyok, suhogó selyemben, szikrázó butonokkal a fülükben, kezükön aranygyűrű . . .

— *Ha tíz évig gyűjteném a fizetésemet, se tudnék megvenni egy ilyen gyűrűt* — mondta később keserűen.

Hát van ilyen világ is? És minden ezeknek jut?

A kapcsolóterem zsongásában, ahová zsandárnak állították és ahol a két Margit fáradhatatlanul agitált, sokszor úgy érezte, hogy a tenger mormogását hallja . . .

1918 októberében a budapesti telefonközpont kezelőnői elsőnek csatlakoztak a forradalomhoz.

A kaszárnyákban még a K. und K. hadsereg pléhgallérosai ültek, de a nép között már forrt, kitörni készült a fehéren izzó gyűlölet az elnyomók iránt.

Az összeütközések megkezdődtek. A munkásság sztrájkot hirdet a lánchídi csata elesettjeiért. A hivatalokban a tisztviselők haboznak. A telefonközpontban az ellenőrök buzgón magyarázzák, milyen fontos államérdek a telefon.

Pálinkás Erzsi hallgat. A tekintete, szorosan zárt szája is hallgatást parancsol.

A kezelőnők is hallgatnak.

De amikor tizet üt az óra, felállnak a készülékek mellől. A köztársaságot éltetik! Abbahagyják a munkát . . .

Később már a Nemzeti Tanácsnak dolgoznak, alighogy megalakult. Titokban. Kihallgatják, lejegyzik a fontos katonai és állami beszélgetéseket, és jelentik a Tanácsnak.

A telefonközpontban megtudják, hogy Lukachich, Budapest katonai parancsnoka le akarja tartóztatni a Nemzeti Tanácsot — gyors híradás megy. Intézkedhetnek.

Következő éjjel pedig, október 31-re virradóan, Lukachichék felhívják a királyt Schönbrunnban, hogy közöljék: Budapesten kitört a forradalom! Hunyadi gróf, a király főudvarmestere azt az utasítást adja, hogy a forradalmat le kell törni, lövessenek a lázadókra!

A központban a helyzet kétségbeejtő. Hát most mit csináljunk? Kapcsoljuk a kaszárnyákat, engedjük, hogy vérbe boruljon az ország? A főnökhelyettes vállat von.

— *Csináljanak, amit akarnak* — mondja, és otthagyja a központot.

A kezelőnők dermedten, segítségkérően néznek egymásra.

Ekkor:

— *Megtagadom a kapcsolást!* — mondja Pálinkás Erzsi, és kihúzza a kapcsolót. Bont.

Aznap éjjel hallgattak a telefonok.

Később a telefonközpont kezelőnői, akik olyan hűségesen bábáskodtak az őszirózsás forradalom megszületésénél, elsőnek csatlakoztak a Tanácsköztársasághoz.

1920. A Tanácsköztársaság leverése után Pálinkás Erzsi is törvényszék elé került.

Nyugodtan, magától értetődően mondta a pályaőr leánya a bírónak:

— *Tettemet nem bántam meg.*

Aztán — becsukódott mögötte is a márianosztrai fegyház kapuja.

1921. Ez a hirhedt fegyház eredetileg kolostor volt. Hegyre épült, jó vastag falakkal, hideg, nedves cellákkal.

A folyosókon fehérfőkötős apácák, irgalmasrendi nővérkék terelgették a nyájukat, a hamuszürke arcú, elkínzott asszonyokat, munkára vagy templomba. Reggel hatkor kezdődött az üzem, egy csajka zsírtalan levessel és segedelem kéréssel, a megjavulásért.

Az épületben halálos csend. Hallgatni kell a cellákban, és hallgatni a munkatermekben. A csendet csak néha töri meg egy eszeveszett sikoly, valaki már nem bírja tovább, s őrjöngve veri a fejét.

Erzsi itt is megtalálja a kapcsolatot a kommunistákkal. Berzeviczy Gizellának, az írónőnek a novelláját akarják kijuttatni, lássák, tudják meg az országban, mi minden történik a „halottasház"-ban.

Erzsi az otthoniak látogatásakor, azoknak az útján akarja a megdöbbentő erejű írást kijuttatni. Elárulják, rajtakapják. Látogatót többé nem fogadhat.

A fegyintézet archivumában sárguló írás a legbeszédesebb dokumentum róla:

„Itteni magaviselete nem rossz, de ma is meggyőződéses kommunista. Tettét ma is helyesli, és nem egyszer kijelentette, hogy nem tehetett és nem tehetne ma sem másképp. Legutóbb egy rokonához intézett levelében azt írta: „Úgy nevelje kisfiát, hogy amit ő (P. E.) meg nem tehetett, majd annak idején az megvalósítsa". Itt egyébként kitűnik makacs, rátarti természetével. Kegyelmet nem kér, és nem vár. Ha meg is kapná a kegyelmet, nem változtatna rajta. Ezért kegyelemre nem is ajánlom.

Márkus Virgínia igazgató főnöknő, irgalmasnővér."

Nem szorult ilyenfajta kegyelemre ez a tiszta, kemény ember.

1922-ben a Szovjetunió fogolycserével kiszabadította.

1942-ben halt meg Moszkvában, abban a rendíthetetlen hitben, hogy hazája fel fog szabadulni.

IZSÁKY MARGIT

A diplomácia nyelvén ezt az okmányt nem nevezhetjük „megbízólevélnek". De nem az elnevezés a lényeg: a moldovai kolhozparasztasszonyok mint követüket bízták meg Zinaida Szavcsenko brigádvezetőt, hogy véleményüket hozza az egész világ asszonyainak tudomására.

„Biruinca" moldova nyelven azt jelenti: „győzelem".

— *Így neveztük el kolhozunkat az egész világ maghódítására törekvő hitlerista megszállók felett aratott győzelem után* — monja Zinaida Szavcsenko. — *Meggyőződésünk, hogy mindig azok győznek, akik az igazságért harcolnak.*

Ludmilla Makarova, az OSZSZSZK népművésze, az egyik hős város, Leningrád küldötte arról beszélt, hogy milyen megindultan hallgatta a kongresszuson Nguyen Thi Binh asszonynak, a Dél-Vietnami Nemzeti Felszabadítási Front központi bizottsága tagjának felszólalását.

— *Tudjuk* — mondotta Makarova —, *milyen utat tett meg ez a hős asszony és sok millió honfitársa, akik a felszabadított területeken élnek, és a végső győzelembe vetett hittel folytatják harcaikat a hazájukba betolakodó ellenséggel szemben. Sok millió ember nemzetközi összefogása, a szovjet nép támogatása segíti őket az agresszorok szétverésében.*

— *Milyen jogon avatkoznak be az amerikaiak más népek belső ügyeibe?* — tette fel a kérdést felháborodottan Marija Mihajlova, az „Azovszpecsztal" tröszt sínrakó brigádjának vezetője. — *Ki adott jogot nekik arra, hogy független államokat megtámadjanak, és a hitleristákéhoz hasonló szörnyű kegyetlenséggel gyilkolják népüket? Nem tűrhetjük, hogy az atombombákat hordozó amerikai bombázórepülőgépek bármely pillanatban a termonukleáris háború veszélyével fenyegessék a népeket. Hiszen a sokat szenvedett Spanyolország partjai közelében még mindig fertőzi a tengervizet a „Made in USA" jellel ellátott hidrogénbomba.*

Palomares falu békés földjére atombombák hullottak, és pusztító sugárhatásukkal megfertőzték az egész vidéket. A község lakosainak életéért, egészségéért való aggódás csendült ki Samana Gaszanova azerbajdzsáni kolhozelnöknek, a Szocialista Munka kétszeres Hősének és a türkmén Hanipe Kurbanovának, a tasauzi járási pártbizottság titkárának szavaiból.

— *Dolgozzanak és alkossanak nyugodtan az emberek a Föld minden részén!*

— *Nekünk, nőknek, kell követelnünk, hogy az amerikai imperialisták hagyják abba garázdálkodásukat!*

— *Egyesítsük erőnket a békeharc érdekében, hogy örökre megszüntethessük a szörnyű, pusztító háború veszélyét!*

Ezek a lelkes felhívások Anna Lihouzova habarovszki tanítónőnek, Inna Krizsanovszkaja professzorasszony-doktora. — *Az imperialisták politikája: a fegyverkezési hajsza, a militarizmus, a nemzetközi önkényeskedés. A mi politikánk: szülővárosom, Taskent szelleme, amely a béke és a népek barátságának szimbólumává lett. Mi, a kongresszus küldöttei, teljesen egyetértünk a szovjetállam külpolitikájával.*

A felnövekvő nemzedék iránti magasztos és szent anyai kötelességekről beszélt Antonyina Anuzova, a Szocialista Munka kétszeres Hőse, a rjazanyi „Szelmas" mezőgazdasági gépgyár beállító esztergályosa:

— *Tizenkét fiatalt — fiút és leányt — tanítok mesterségemre, s természetesen egyben nevelem is őket, mintha az anyjuk lennék. Jövőjük nem közömbös számomra. Azt szeretném, ha becsületes, boldog emberekké válnának, és hasznos tagjai lennének a társadalomnak. Természetesen egész szívemmel kívánom nekik, hogy sohase ismerjék meg a háború borzalmait. Azt hiszem, nem én egyedül kívánom ezt. Minden asszonynak meg kell értenie, hogy ő nemcsak saját gyermekeinek anyja, hanem a földkerekség minden gyermekéé. A Nemzetközi Demokratikus Nőszövetség ez év őszén külön konferenciát hív egybe, amelyen a gyermekek problémáival foglalkoznak. A gyermekek védelme pedig elválaszthatatlan a békétől, aminek megőrzéséért nekünk, asszonyoknak, fáradhatatlanul kell harcolnunk.*

Alekszandra Artyuhina kommunista veterán, a Szocialista Munka Hőse csaknem hatvan éve harcol a lenini gárda soraiban.

— *Mennyire örülne Lenin, ha látná, hogy a nők egyre újabb tömegei kapcsolódnak be országunk kommunista építése hatalmas tervének megvalósításába, és hogy minden szovjet nő a béke harcosa* — mondja. — *Hiszen a Lenin által aláírt első dekrétumok egyike éppen a „Békedekrétum" volt. Büszke vagyok, hogy pártunk következetesen békeszerető lenini politikát folytat. Erre nemcsak a mi népünknek van szüksége, hanem a Föld minden becsületes emberének is. Hatalmas államunk egyre növekvő ereje megbízható záloga annak, hogy Földünkön győzedelmeskedik a béke.*

Feljegyezte: F. FLORICS és T. GLADKOV

Míg a beszélgetés folyt, P. Bunyin és V. Viszockij grafikusművészek rajzoltak. A felső sorban (balról jobbra): Meeta Jangolenko, a narvai tanács vb-elnöke; Ljubov Zsabokrik, kolhoz főagronómus Vinnyica-megyéből; Praszkovja Szuvorova, egy taskenti gyár villamos hegesztője; Jelena Bajljuk, ternopoli munkásnő; Taiszija Borovik, egy zaporozsjei szovhoz munkacsapat-vezetője; Valentyina Kopics, melitopoli munkásnő. Az alsó sorban: Marija Mihajlova, sínlerakó-brigád vezető Zsdanov városából; Ludmilla Makarova, az OSZSZSZK népművésze; Valentyina Kahutyina, egy rjazanyi szovhoz állattenyésztője; Medea Csahava, a Grúz SZSZK népművésze; Mukorram Junuszova, egy üzbég kolhoz brigádvezetője

1021

Nemzedékek stafétája

MAGYAR NŐK HARCA A SZABADSÁGÉRT, A SZOCIALIZMUSÉRT

A magyar nép története: a társadalmi haladásért, az ország nemzeti megújulásáért és függetlenségéért vívott osztályharc története. S ebben a harcban a legkiválóbb férfiak mellett mindig ott volt Magyarország asszonyainak-leányainak színe-virága is. Így volt ez a forradalmi 1848—1849-es esztendőkben is.

Kossuth Zsuzsanna, Teleki Blanka, Leövey Klára, Maderspachné mindörökre beírták nevüket Magyarország történelmének legszebb lapjaiba . . .

Amikor a magyar munkásosztály életre hívta önálló pártját, a proletariátus élvonalában harcoltak a jobb jövendőért a hazafias érzelmű magyar nők legjobbjai is. Nevük immár maga is történelem.

Nem volt könnyű dolguk. A nők politikailag teljesen jogfosztottak voltak. Nem vehettek részt a közéletben, nem léphettek be a szakszervezetekbe. Sokáig zárva volt a nők előtt a magasabbfokú iskola, elérhetetlen a jobban fizetett munka.

Kimerítően hosszú munkanap, lélekölő, kezdetleges háztartási munka, anyagi gondok . . . ez volt az osztályrészük. De semmi nem állhatta útjukat. A haladó asszonyok megértették, hogy felszabadulásuk együttjár a dolgozó osztályok felszabadulásával. Ezért voltak a nők az 1919-es Magyar Tanácsköztársaság védőinek legelső soraiban. Ezért küzdöttek hősiesen a magyar fasiszták uralma, a hitleri megszállók ellen.

A jobb jövőnek utat nyitó nagy felszabadító harc csak 1945 áprilisában ért véget, amikor a dicső Szovjet Hadsereg felszabadította Magyarországot.

Az ASSZONYOK e számában induló sorozatunkkal a nagyszerű magyar forradalmár nőknek kívánunk emléket állítani, akik népük igaz leányaiként, példamutatásukkal megbecsülést és tiszteletet vívtak ki az asszonyi névnek.

HÉVIZI PIROSKA rajza

CSORBA MÁRIA 1874—1944

Apja cselédember, béres. A gazda által kimért kommenció sohasem futja az újig. Sok a gyerek, kevés a kenyér. Ezért hiába a jó tanulás, a tanító szava a szülőkhöz. Végeszakad az iskolának, és Csorba Máriát tizenkét éves korában szolgálni adják. Szegény emberek cselédkéje. A kenyér most is kevés, csak a verés sok és a durva szavak. Ha hazaszökik, visszahozzák, és minden kezdődik elölről.

Az évek múlnak, Mária már felnőtt szolgálóleány, aki figyeli a Viharsarok körülötte zajló, számára még érthetetlen életét: a nagy földmunkás- és parasztmegmozdulásokat, az aratósztrájkokat, csendőrsortüzeket.

Harminc évvel később, Horthy bírósága előtt, így vall ezekről az időkről:

„1894 óta a szocializmus eszméinek híve vagyok. Ugyanis ekkor Hódmezővásárhelyen laktam, s ott szemtanúja voltam egy munkászendülésnek, ez fő indító oka lett annak, hogy meg akartam ismerni, mely részen van az igazság . . .''

„Mely részen van az igazság?'' Csorba Mária egész hosszú életén át az igazságot, az igazságosságot kereste.

Húszéves korában ez nem volt könnyű. A múlt század zord törvénye apja joga alá helyezte. Pofonokkal, a kisebb testvérek nyomorára való hivatkozással kényszerítették érdekházasságra az önálló cipészmesterrel, a nála jóval idősebb özvegy Kovács Péterrel.

A házasság mégsem indult rosszul. Mária útmutatást kapott férjétől. Kovács Péter szocialista volt, és a fiatal asszony boldog örömmel ismerkedett férje kis könyvtárával. Már tudja, hogy *„mely oldalon van az igazság''*. De nem elégszik meg ennyivel. Tanul és tanul; a Szántó-Kovács János által teremtett Olvasókörnek nincsen nála hűségesebb látogatója. Közben anyás gyöngédséggel neveli férje első házasságából származó félárva fiát, ifjabb Kovács Pétert, majd a második fiút, a sajátját. Az anyai érzés és a proletárasszonyok körülötte morzsolódó élete tereli a tudatos szocialista és szociáldemokrata párttag figyelmét a nőmozgalom felé. Fenn, Budapesten bátor asszonyok: Gárdos Mariska, Gergely Janka, Bogdány Simonné és mások már évek óta szervezik, oktatják, okosítják a munkásnőket, proletárfeleségeket, követelésre, harcra, kitartásra a jobb életért, az emberi szabadságért.

Csorba Mária 1908-ban szervezi a hódmezővásárhelyi nőket. Ezért a munkáért gáncs, gúnyolódás, csúnya gyanúsítgatás lesz osztályrésze neki is, társainak is. *„Rendes asszonynak otthon a helye, mindenki, aki mást mond, elvetemült személy!''* — így a vidéki közfelfogás. De a hódmezővásárhelyi szocialista asszonyok kitartanak, hiszen az ő oldalukon van az elnyomottak és kizsákmányoltak nagy igazsága.

Gúny, gáncs, s hozzá még házkutatások, csendőrségi vegzatúrák, törvény elé idézések! Mária keményen tartja magát. Magánélete keservesre fordul. A férj nem élettárs többé, iszik. Az asszony még küszködik mellette néhány évet, de amikor a mozgalomtól akarja eltiltani: válik.

Válás 1912-ben, parasztok között! Méghozzá az asszony kezdeményezésére! Zúg a község *„Istenkáromlás!''* Mária megingathatatlan. Két fiával, a nevelttel és az édessel, Pestre költözik. Kenyérkereső, háziasszony és aktív szociáldemokrata párttag. Tüdeje belebetegszik a napi 18—20 órás munkába. Gyógyulni, jobb levegőre, Marosvásárhelyre költözik, újságárusításból él, és részt vesz a helyi munkásmozgalomban. 1915-ben gyógyultan tér vissza Budapestre. Az Országos Munkás Biztosító Pénztár alkalmazza. A szociáldemokrata pártvezetőség felfigyel az örökké tanuló, tanító, agitáló asszonyra. Bevonják az aktív munkába.

1919. március 21! Létrejön a tanácshatalom! Évek múlva, a horthysta bíróság előtt, erről az egész életre kiható élményről így beszél Csorba Mária: *„. . . akkor láttam, hogy azok az eszmék, amiket én hirdetek, azonosak a Kommün eszméivel . . .''*

Csorba Mária a Magyar Tanácsköztársaság fennállása idején a VII. kerületi munkástanács tagja, a Vörös Hadsereg egyik divíziójának politikai megbízottja, és a forradalom minden áldozatra kész katonája. Kis és nagy községekben, városokban agitál, szervez, gyakran életveszélyben.

A Tanácsköztársaság ellenforradalmi eltiprása után a bátor forradalmárasszony bajtársai segítségével egy éjszaka ladikon átkelt a Tiszán, és Romániába, majd onnan Csehszlovákiába menekül. Volt cseléd, aratómunkás, erdők mélyén favágóknak segített. Haja már egészen ősz volt, korán öregedő szigorú, szép arcát barázdák szántották. De továbbra is lankadatlan hévvel terjeszti a kommunizmus eszméit.

Pihenésre sohasem gondolt. Szervezett Kassán, majd Siklóson és Pécsett. Steinmetz István (az 1944-ben orvul legyilkolt szovjet parlamenter, Steinmetz kapitány édesapja) visszaemlékezéseiben elmondja, miként indult meg Mária vezetésével az illegális kommunista pártmunka 1920 nyarán, Pécsett. Egy évvel később Bécsben, Rudas László szemináriumán készült fel az életveszélyes Horthy-magyarországi pártmunkára. Éjszakánként árkokba húzódva, kukoricásokban bújkál a Szeged-környéki tanyavilágban: szervezi az illegális kommunista pártot és az illegális pártsajtó terjesztését.

1922 márciusában kerül Horthy rendőrségének kezére. Ütik, kínozzák. A rendőri jelentés azt írja róla: *„konokul tagad''*. Három évre ítélték, és a márianosztrai női börtönbe zárták, ahol a fanatikus apácák még külön is gyötörték magánzárkájában, amiért kilépett a katolikus egyházból.

Végül is harminckét havi börtön után a Szovjetunió kicserélte magyar tiszti foglyok ellenében. Fiatalabb fiával lépte át a szovjet határt. Az idősebbet, a lelkes kommunistát és fiatal költőt, ifjabb Kovács Pétert, még a Tanácsköztársaság idején elfogták a Szegedet megszálló francia csapatok, és ellenforradalmárok denunciálására, életfogytiglani gályarabságra ítélték. Csorba Mária a Szovjetunióból vezette a neveltfia kiszabadítását célzó akciót. A fiú azonban már nem érhette meg a szabadulás óráját.

A Szovjetunióban az egykori zsellérleány íráshoz fogott. A Szovjetunióban, az Egyesült Államokban, Franciaországban stb. megjelenő magyar lapoknak küldte visszaemlékezéseit és a Szovjetunióról szóló színes riportjait. Előadásokat tartott, különös figyelemmel kísérte a moszkvai nők közéleti tevékenységét. Előadásait a magyar dolgozó nép helyzetéről és harcairól szívesen hallgatták a gyári munkásklubokban és szakszervezeti gyűléseken is.

A szovjet nép Nagy Honvédő Háborújának éveiben Mária rendületlenül hitt a hitleri Németország legyőzésében és abban a biztos tudatban halt meg, hogy a magyar nép is eljut a felszabaduláshoz.

ARANYOSSI MAGDA

Divat

TAVASZ

Március, az első tavaszi hónap ajándékoz meg bennünket az első simogató napsugárral, az első virágokkal. Minden újjáéled. Mi divattervezők pedig még lelkesebben lépünk festőállványunkhoz, vázlatainkhoz. Egymásután születnek az új gondolatok, képek, vonalak.

Ifjú tervezőnőnk, Tamara Makejeva a legsimább vonalak híve. Nézzük például, milyen szigorú vonalvezetésű az ő tavaszi együttese. Ám Tamara különleges anyagot dolgozott ki hozzá, szoros együttműködésben a scserbakovi gyár tervezőivel. Az anyagon sarkosan összefutó csíkok összhangban vannak a divatos mértani vonallal. Ilyen komplében minden nő választékosan elegáns lesz.

Közismert, milyen fontos, hogy ügyesen válogassuk össze az öltözék egyes darabjait. A köpeny és kapucni tervezője, Taiszija Kucsinszkaja és a ruha tervezője, Tamara Fajgyel szürke bukléből ajánlják ezt a komplét. Az egyszerű összeállítás egyedüli díszei a ruha aljára keskeny zsinórral kihímezett sárga és fekete napraforgók. Az együttes ezt a nevet viseli: N a p r a f o r g ó. Ez a komplé városban és falun egyaránt jól hordható.

Hévízy Piroska

grafikus

rajzai

Nagyvilág.

1958. 8. h.

1197, 1264. l

Harmos Károly

festő

Komárom

laik Könyvbarátok tapja

1927-28. 94. l.

Hévizi Piroska, f. gref

1915 (ápr 11) Kolozsvár

1936 óta BP.

Szülei Péternél festeni 3 évig 1937-40.

Gallé Tiborból

Magyarban

1939 Páris (dvatterverő)

1946-48 lány-ovár festőiskola

több ovárban és úttörőrnél festett (?)

1951 könyvekett illusztrált

Henri Pirenne

Budapest, 1947. szeptember 30.

Dr. Szentiványi Gyula urnak,

B u d a p,e s t

XI.Lágymányosi-u.16.

Minthogy közbejött nyaralásom miatt csak most értesültem a Müvészlexikon szerkesztéséről, közlöm adataimat, ha még nem késő.

Hévizi Piroska festőművész sz. Kolozsváron, Tanulmányait Iványi Grünwaldnál és Gallé Tibornál és külföldön végezte. Kiállitások: Nemzeti Szalon és ALKOTÁS-ban, és Londonban. /Montgomeryné portréja/ Portrét, kompoziciót, tájképet fest főleg.

Jelenlegi cim: XI. Fehérvári-ut 6. III/7.

MDK

Hévízi Piroska, festő,

aktuál. rajz vers kiséretében.
v. szöveg

M. Nemz. 1950. III. 24. - Mův. Alk.-k. NV. - Felkabadulási

Mappa ápr. 4.-re.

1-11

MDK

Hévizi P.

– rajza (illusztráció) repr.

(Molnár Géza: Vendégjárás Mariska némineél.)

Nők Lapja, Bp. 1954. június 24. [3. l.]

Hévizi Piroska

festőművész kiállitása. Egressy Művelődési Ház – Ism. Kocsogh Ákos, Művenet, 1966. 7. évf. 3. sz. 41. l.

Az 1966. évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája. /Művtört. Ért. 1969. 3.sz. 243-284.l./

267. l.

Hévizi Pivoda

festőművén

· SZOT díjat kapott ezen a napon!

Esti Magazin

1983 IV. 28

Kossuth 18^{30}

1966

De a fizetések területén fennálló diszkriminációnál még súlyosabb az, hogy a magas képesítéshez kötött és ebből kifolyólag természetesen magasan fizetett állásokhoz vezető út a nők előtt úgyszólván zárva van. Keyserling asszony adatai szerint az utóbbi tizenhat év folyamán egyre több és több asszony végez szakképzettséget nem igénylő munkát. A néger nők, magától értetődően, kétszeresen érzik a diszkriminációt: úgy is, mint színesbőrűek és úgy is, mint nők.

Bizony, az Egyesült Államokban élő nők, dolgozzanak bár a termelésben, vagy vezessék háztartásukat, nagyon messze vannak attól a ragyogó képtől, amelyet a *Look* fest. Nem vitorlásokról vagy szőrmékről ábrándoznak ők. Azon törik a fejüket, hogy miből fizessék ki a lakbért, az orvost, miképpen taníttathatnák gyermekeiket, és gyakran egyszerűen azon töprengenek, hogyan biztosítsák családjuknak a napi háromszori étkezést. Ez nagyon fontos probléma Mildred Mason és a hozzá hasonló milliók számára. Hiszen hivatalos adatok szerint a mi gazdag országunkban harminc-negyven millió ember él szegénységben.

De hagyjuk a gazdasági problémákat. Nézzük meg a nők jogainak kérdését az amerikai élet más területén.

Az Egyesült Államok szenátusának száz tagja van, közülük csupán kettő a nő; a négyszázharminc képviselőből pedig csak tíz.

A helyi önkormányzat területén még feltűnőbb ez a hátrányos megkülönböztetés. Nemrégen a *New York Times* közölte egy New York-i bírónő, Anna Kross levelét, aki a többi között a következőket írta: *„A városi tanácsunk által vezetett területen több nő lakik, mint férfi, de még egyetlen egyszer sem fordult elő, hogy a polgármester a nők közül került volna ki. A városi tanácsnak harmincöt tagja van, de közöttük sincs egyetlen nő sem. Így tehát az asszonyok és lányok, akik városunk polgárainak többségét alkotják, még mindig nincsenek képviselve a városi önkormányzatban."*

Az amerikai nőnek nagyon kevés reménye lehet arra, hogy tudós, mérnök, orvos legyen belőle, törvényhozó testület tagjává váljon, arra pedig még kevesebb a reménye, hogy a Tyereskováéhoz hasonló tettet hajtson végre, azon egyszerű oknál fogva, mert Amerikában a nőket teljesen kirekesztették az űr meghódításáért folyó tevékenységből.

A különböző amerikai nőknek különbözők a vágyaik, társadalmi helyzetüktől és egyéni hajlamuktól függően. A szociológus Keyserling asszony arról az időről ábrándozik, amikor a nő a férfival egyenlően végzett munkájáért egyenlő bért kap. Marguerite, a felszolgálónője annak az éttermnek, ahol ebédelni szoktam, arról álmodozik, hogy a fia főiskolát végez. Mildred Mason pedig, aki férjével együtt mezőgazdasági munkás, a kis házikóról ábrándozik, amelyben nincsenek patkányok és poloskák, s a tetőn nem csurog be az eső.

Ezek ábrándok, de a való életben gyökereznek, nem úgy, mint a gazdag kiállítású képeslapok fantáziálása egy képzelt Amerika asszonyainak általános jólétéről.

HARRY FREEMAN
amerikai újságíró

A Look címlapja

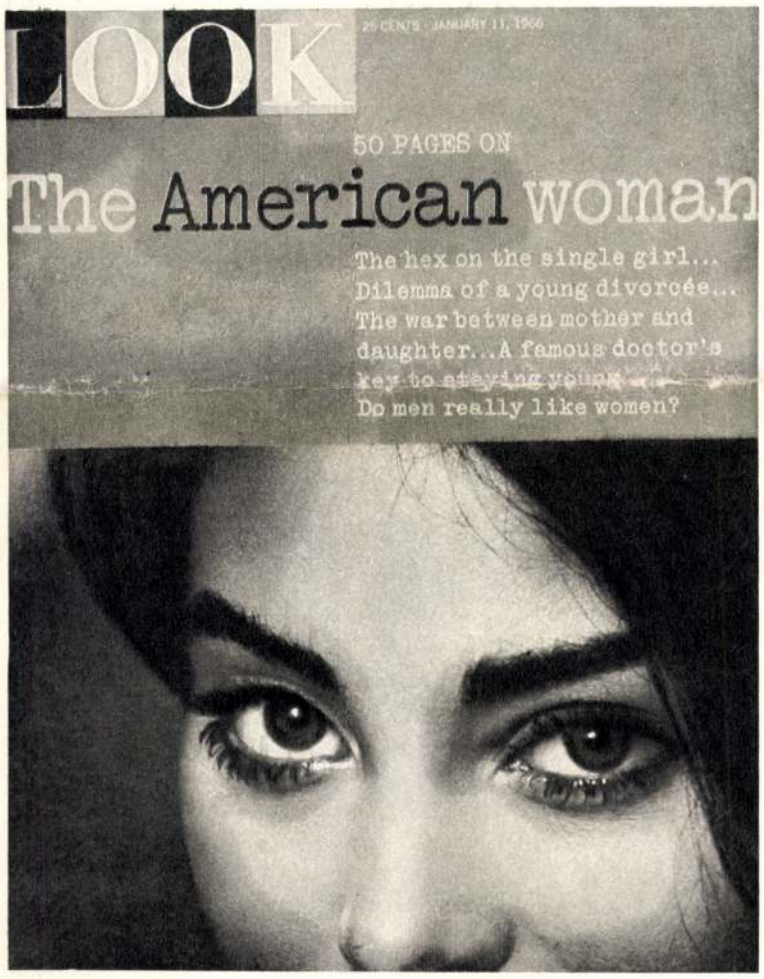

HÉVIZI PIROSKA rajza

BOGDÁNY SIMONNÉ

1885—1965

1902-ben Mezőtúron földmunkás kongresszust tartott a béresek, cselédek, kisparasztok, kubikosok kopott, lázongó serege. Erőteljes szocialista parasztmozgalmat, földmunkás-újságot, földosztási programot követeltek. A Viharsarok viharzó népének küldöttei között nagy feltűnést keltett egy vékony, 17 éves leányka, aki a kongresszus tagjainak büszke bámulatát váltotta ki értelmes, nagy meggyőző erejű felszólalásával.

A kis Irmának ez az első jelentős szereplése egyenesen Budapestre röpítette a munkásmozgalomnak ezt a nagy reménységét. Nem csalódtak benne: 18 éves korára már egyik alapítója, legtehetségesebb szónoka a magyar munkásnő-mozgalomnak, tagja a Magyarországi Szociáldemokrata Párt első nőszervező bizottságának. Hamarosan felesége lesz Bogdány Simonnak, a már akkor tekintélyes szakszervezeti embernek, és így Bogdány Simonné néven vonul be fényes agitátorként, meggyőző erejű szónokként a magyarországi osztályharc történetébe.

Bogdány Simonné, férje szerény keresetéből, már két gyermeket nevel, de asztalánál mindig akad hely, fazekában leves a munkanélküli vagy üldözött elvtársak és családjuk számára. 1906—7-ben pedig két orosz emigránsnővel, az 1905-ös forradalom két üldözött harcosával osztja meg szerény lakását.

Négy gyermek anyja már, amikor az ország népét az első világháború céltalan testvérgyilkos harcba sodorja. Bogdány Simon bevonul, Bogdányné pedig a hazai fronton, az osztályharc frontján küzd. Ő az első a magyar szocialista munkásasszonyok között, aki — pártja szociálsoviniszta állásfoglalásával szemben — munkásgyűléseken és az utcán az imperialista háború, a népek testvérgyilkossága ellen lép fel.

Amikor 1917 novemberében Magyarországra eljutott az orosz munkásosztály győzelmének híre, a magyar munkásság százezrei a városligeti forrónak hangulatú gyűlésen köszöntötték az októberi forradalmat, és azonnali békekötést követeltek. Ez a gyűlés világosan kijelölte Bogdányné további útját.

Nemzedékek stafétája

MAGYAR NŐK HARCA A SZABADSÁGÉRT, A SZOCIALIZMUSÉRT

1918 viharos esztendejében az utcára viszi az anyákat, feleségeket és özvegyeket a forradalomért, amely a béke egyedüli forrása. 1918 novemberében pedig az elsők között csatlakozik a Kommunisták Magyarországi Pártjához, amely akkor alakult, pedig ebben a kérdésben még férjével is dacolnia kellett.

A Tanácsköztársaság győzelme után Bogdány Simonné a VII. kerületi munkástanács vezetőségi tagjaként a kerület lakásügyeit intézte. A burzsoa lakásokba kellett átköltöztetni a pincelakások szegényeit. Bogdány Simonné jól ismerte kerületét és lakóit, akik nagyon tisztelték. Híres volt gyors és bürokráciamentes intézkedéseiről. Percek alatt oldotta meg személyesen több nyomorgó család lakásügyét, minden hivatalos tárgyalás és írka-firka nélkül.

Működése szintén egyike volt azoknak a ,,gazdasági csodáknak'', amelyekben a magyar kommün 133 napja oly gazdag: maximálisan, okosan használta ki a lehetőségeket a proletariátus javára.

— Ez a szűk kis lakás ezé, a pincében lakó házaspáré lesz, maguk pedig a sok gyerekkel leköltöznek ide az első emeleti nagy lakásba, jut ott hely bőven, maguknak is, meg az előző lakónak is — rendelkezett. Mögötte állt a felfegyverzett munkáshatalom ereje, és benne dobogott a munkásosztály nagy szíve. Ez a két erő művelte akkor a ,,csodákat''.

De a csodák ideje hamar elmúlt, felváltotta a fehérterror véres uralma. A Bogdány családnak el kellett tűnnie a közélet porondjáról. Harcostársaik óvták, bújtatták őket. De Bogdányné illegalitásban is tovább harcolt az igaz ügyért. Közben Bogdány Simon is tanult a feleségétől: az illegalitás éveiben ő is elszánt kommunistává lett.

Bogdányné a fehérterror dühöngése közben kis illegális csoportot szervez, és röpirattal lép a munkásság elé: ,,Itt vagyunk újra!... Ne csüggedjetek! Az eszme él és győzni fog!'' A röpiratot az egész Bogdány család apraja-nagyja terjeszti, néhány elszánt elvtárssal együtt.

Bogdány Simonné a vérengző Prónay-különítmény kezére kerül, de az egyszerű munkásasszonyt nem gyanúsítják olyan írástudó bűnökkel, mint a röpiratírás. Ő pedig tud hallgatni az ütések alatt. Így csak kommünbeli ,,bűneiért'', főleg magánlaksértésért ítélik el. Megjárja Márianosztrát, gyermekei javítóintézete[illegible] férje bujdosik.

Itt kell megemlékezni leányáról, Bogdány Rózsiról. A 17 éves lány a zalaegerszegi internálótábor foglya. Mikor a tábort külföldi vizsgálóbizottság látogatta meg, a fiatal lány bátran és öntudatosan hitet tett kommunista meggyőződése mellett. A bizottság elvonult, s a pribékek megbosszulták rajta magukat. De Rózsi jelleme érckemény volt.

A proletárszolidaritás legerősebben a bajban nyilvánul meg. 1920 őszén a Bogdány család a párt segítségével már együtt van Bécsben, sőt meg is szaporodik: Bogdány néni bizonytalan anyagi helyzetében négy gyermeke mellé egy ötödik, árva gyermek eltartását is vállalja, a fehérterror árváját. ,,Ahol négy gyermek éhezik, eléhezik az ötödik is!'' — vallja. De ha Bogdány néni éhezett is, a gyermekek soha!

Bogdányék 1922 végén már Moszkvában vannak. Velük van Bogdányné édesapja, az öreg szocialista munkás, meg a börtönben beteggé vert nővér is, és persze a családba fogadott fiú. Csak a legidősebb fiú, Béla járja Magyarországon bujkálva az illegalitás nehéz útját, majd másfél évre börtönbe kerül.

A népszerű Bogdány néniből ,,tyótya Bogdány'' lett, aki már oroszul agitál, osztja tanácsait és jóféle gulyás-receptjeit. Lassan temetőbe vándorol az édesapa és a betegre vert nővér. Bogdány Simont is idő előtt viszi el a halál. De tanul a család fiatalja. Leánya, az eszes Rózsi a moszkvai egyetemen matematika szakos, a fiúk is tanulnak, dolgoznak. A szerettei halála fölötti fájdalom sebei lassan begyógyultak, amikor három fia alaptalan megtorlás áldozatául esik... Idővel eltemeti büszkeségét, Rózsi leányát is, a Moszkvai Állami Egyetem matematikai könyvtárának vezetőjét.

A felszabadulás után Bogdány Simonné már csak unokája családjával térhetett haza 1954-ben. Itt-ott még felhangzik egy-egy gyűlésen szép, okos szava, amelynek varázsereje mindig igazságában rejlett. Az 1956-os ellenforradalom alatt még nála gyűlt össze a régi párttagok egy-egy csoportja, elbeszélgettek vele, tanácsot kértek tőle.

Utóbb Bogdány néni már dédunokáját neveli. Körzetében nem mulaszt el egyetlen összejövetelt sem. Ha szól, nagy figyelemmel hallgatják.

80 éves korában halt meg, Budapesten. Koporsóját a régi harcostársak százai kísérték a temetőbe.

KELEN JOLÁN

OLVASÓINK VÉLEMÉNYE

Lapunk idei első olvasóankétjára a budapesti IX. kerületi Lámpagyár kultúrtermében került sor, ahol megjelentek a gyár munkásnői és az ASSZONYOK társadalmi terjesztői. Az ankéton *Bittó Gyuláné*, a nőtanács elnöke a többi között ezeket mondta:

— Úgy érzem, hogy véleményünkkel és észrevételeinkkel hozzájárulunk ahhoz, hogy kedves lapunk még érdekesebb, még tartalmasabb legyen.

Wágner Borbála, a gyár egyik munkásnője, a vendéglátók nevében virággal köszöntötte a szerkesztőség képviselőit.

Toronyi Kálmánné, lapunk társadalmi terjesztőinek vezetője, elmondotta, hogy a lap a gyárban nagy népszerűségnek örvend: mintegy kétszáz példányban kel el. Megjegyezte még, hogy az idei januári szám általános tetszést aratott, s további eredményes munkát kívánt a szerkesztőségnek.

Természetesen itt csak egy részét közöltük a lámpagyári olvasóankéton elhangzott felszólalásoknak. Mi azonban valamennyi olvasónk véleményére kíváncsiak vagyunk. Ezért arra kérjük olvasóinkat, vegyenek részt lapunk ,,levelező'' olvasóankétján. Várjuk leveleiket, javaslataikat, kívánságaikat.

BITTÓ GYULÁNÉ:

— Az ASSZONYOK egyre inkább igazi családi lappá válik. A gyerekek azonban hiányolják, hogy keveset olvashatnak az űrhajósok életéről és jövő terveiről...

MOLDOVÁNYI FERENCNÉ:

— Több szabásmintát kérünk. Szeretnénk, ha a lap időnként kivágható képeket is hozna a gyerekek számára

ÖZV. NAPHEGYI JÓZSEFNÉ:

— Jó lenne, ha még több cikket olvashatnánk a családon belüli emberi magatartás normáiról, a szocialista tudatformálásról

WÁGNER BORBÁLA:

— Több érdekes gyermekmesét várunk

ÁCS IRÉN felvételei

VÉR JÓZSEFNÉ:

— Nagyon tetszettek a modern lakásokról készült színes képek. Kérjük, hogy ezután is közöljenek színes lakásfelvételeket

NAGY IMRÉNÉ:

— A lapban közölt receptek többsége igen költséges, jóval olcsóbb ételek leírását kérjük. A novellákat vagy folytatásos regényeket ne a mellékletben hozzák, hanem magában a lapban

KÚN ISTVÁNNÉ:

— Kérjük, hogy több helyet szenteljenek a divatnak és feltétlenül színes felvételeken. Modern horgolásmintákat is kérünk

KOVÁCS JÓZSEFNÉ:

— Egyszerű és olcsó ruhamodelleket kérünk, hogy magunk is könnyen megvarrhassuk őket. A gyermekek szeretnének több riportot olvasni az állatok életéről, az állatkertről

Hévízi Piroska festőművész

Tamara Vállalata március 7.én

nyílik a XI. ker. Népfront Klubjában

Népszava 1968 március 7
2. old.

Ilévizy Piroska

Illusztrálta Natter-Nád Miksa
könyvét

A könyvkiadók 1964. évi díjazott és diszérettel
részesített kiadványainak értékelése

Magyar Grafika 1965 Tr. 27. l.

Wiercy Pirosha

Illustráltá Natter - Náal Mikes
hámpát

A hámpáciálát 1961 évi díjazott és diszoklevelem
vészeszett kiszabaimpainak elhelése

Mappan Grafika 1965 Tr. 27. l.

MDK

Hévizi Piroska

Retrospektiv kiállitásán Esti Bélától el-

hangzott megnyitóbeszéd

Művészet 1968 7. p.32.

Ügyiratszám:

Ügyintézőnk:

Budapest, 196

ORSZÁGOS TERMI
BUDAPEST, V.,
TELEFC

4081 66. FNYV. 9. t. (N)

AUG 14

1021

A munkásmozgalom veteránjai

Hévizi Piroska kiállítása a „Csili"-ben

Képzőművészeti kiállítás nyílt a pesterzsébeti Vasas Művelődési Házban, a „Csili"-ben. *Hévizi Piroska* grafikusművész mutatja be a Veteránok címet viselő rajzsorozatát. A megnyitó beszédet *Gerelyes Endre*, a Legújabbkori Történeti Múzeum főigazgatója mondotta.

A kiállítás anyagát portrék alkotják. A művészi „gyorsírás" érzékeny eszközével, szénnel vetette papírra Hévizi Piroska emberi és művészi vallomásait, a munkásmozgalmi veteránok e portréiban. Több ez, mint magas színvonalú rajztudás, a témaválasztásért is dicséret illeti Hévizi Piroskát. A magyar munkásmozgalom történetének, főleg a századfordulótól napjainkig terjedő időben sok-sok harcosa volt. Nevüket is csak ritkán jegyzik fel. Hévizi Piroska egyéni kezdeményezéssel úgyszólván a 24. órában rajzolta meg a még élő veteránok portréit a Legújabbkori Történeti Múzeumtól és a különböző szakszervezetektől kapott címek alapján. A portrék közt találunk ismert nevű vezetőket és veteránokat is.

A kiállítás gazdag élményt nyújt a látogatóknak.

Kalmár Antal

CSEPEL
Magyar Hírdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

A

KISZ vezetőképző tábor életéből

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Hévízi Piroska

VASAS

1964 AUG

1964. AUGUSZTUS

Veteránok arcképei

Hévizi Piroska kiállítása a Csili-ben

Ünnepélyes keretek között Gerelyes Ede, a Legújabbkori Történeti Múzeum főigazgatója nyitotta meg Hévizi Piroska festőművész kiállítását a Csili-ben, a pesterzsébeti Vasas Művelődési Házban.

A kiállításon 72 veterán arcképét mutatták be. Itt láthatjuk a munkásmozgalom harcosait, az elmúlt nehéz idők tanúit. E viszontagságokat olvashatjuk le Hévizi Piroska festőművész kitűnő portréiról. Találunk közöttük kubikost, vasmunkást, építőmunkást, pedagógust, ügyvédet és számos ma már vezető állást betöltő személyiséget. A művészeti élet kiváló jelenkori képviselőinek arcképei is helyet kaptak a kiállításon. Hogy csak néhányat soroljunk fel közülük: Illés Béla, Lengyel József, Gereblyés László, dr. Gyetvai János, Várnai Zseni, Hidas Antal írók, és vezető személyiségeink közül: dr. Münnich Ferenc, Szakasits Árpád, és az elhunyt Bebrits Lajos arcképei.

A portrék rendkívül elevenek, életszerűek. A kemény, harcos múlt és szenvedés ráncai élnek az arcokon. Az az érzésünk, mintha Hévizi Piroska valamennyinek a lelkébe látott volna. Meghitt, közvetlen hangulat árad művészi megfogalmazású arcképeiből.

A kiállítás igen tanulságos. Szép sikerre számíthat.

A Vas- (

LXXIII. ÉVFOLYAM, 8. SZÁM.

Játék az é

Figyelemre méltó, példás í
sadalmi bíróság az óbud
dolgozót írásbeli megro
bírsággal, másik kettőt
s az írásbeli megrovást megtold
tetéssel — marasztalt el. Így ol
című lap tudósításában.

Mindennek az előzménye r
Egy Valasek József nevű idős
aknájában dolgozott, majd hirt
ajtó és elindult a ventillátor. A
zebben kapott levegőt, mert
összevissza kavarta a port. Kiv
a zár kattanását és a gunyoros
tést. Valasek Józsefnek az juto
lenül a sörétszóró gombját ny
ott van a ventillátoré mellett. P
aprítaná...

Az átélt izgalom következ
tegállományba került! A „játék
társadalmi bíróság elé.

Bár, mint mondottuk, az
gondolkoztató azok számára, a
társaik testi épségének rovásá
rakozni, mégis, a tudósításnak

Hévízi Piroska

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

1964 JUL 17.

ESTI HIRLAP

karjai közé.

1021

„VETERÁNOK" címmel kiállítás nyílik a pesterzsébeti Vasas művelődési ház kiállítási termében július 23-án délután 6 órakor Hévizi Piroska grafikus- és festőművész arcképsorozatából.

Henry Poole

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Hévízi Piroska

NÉPSZABADSÁG

1964 JUL 28

A PESTERZSÉBETI VASAS MŰVELŐDÉSI HÁZ kiállítási termében érdekes kiállítás nyílt meg Hévízi Piroska grafikusművésznő veteránokról készült arcképsorozatából.

*

Monica Bonvicini

Hévizi Piroska

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296. 188-307

MAGYAR NEMZET

1984 DEC 23.

1021

A munkásmozgalom legkiválóbb veteránjairól készített portrékat Hévizi Piroska festőművész. A képekből január 4-én kiállítás nyílik a MOM kultúrtermében. Megnyitó beszédet mond Gerelyes Endre, a Legújabbkori Történeti Múzeum főigazgatója.

♡

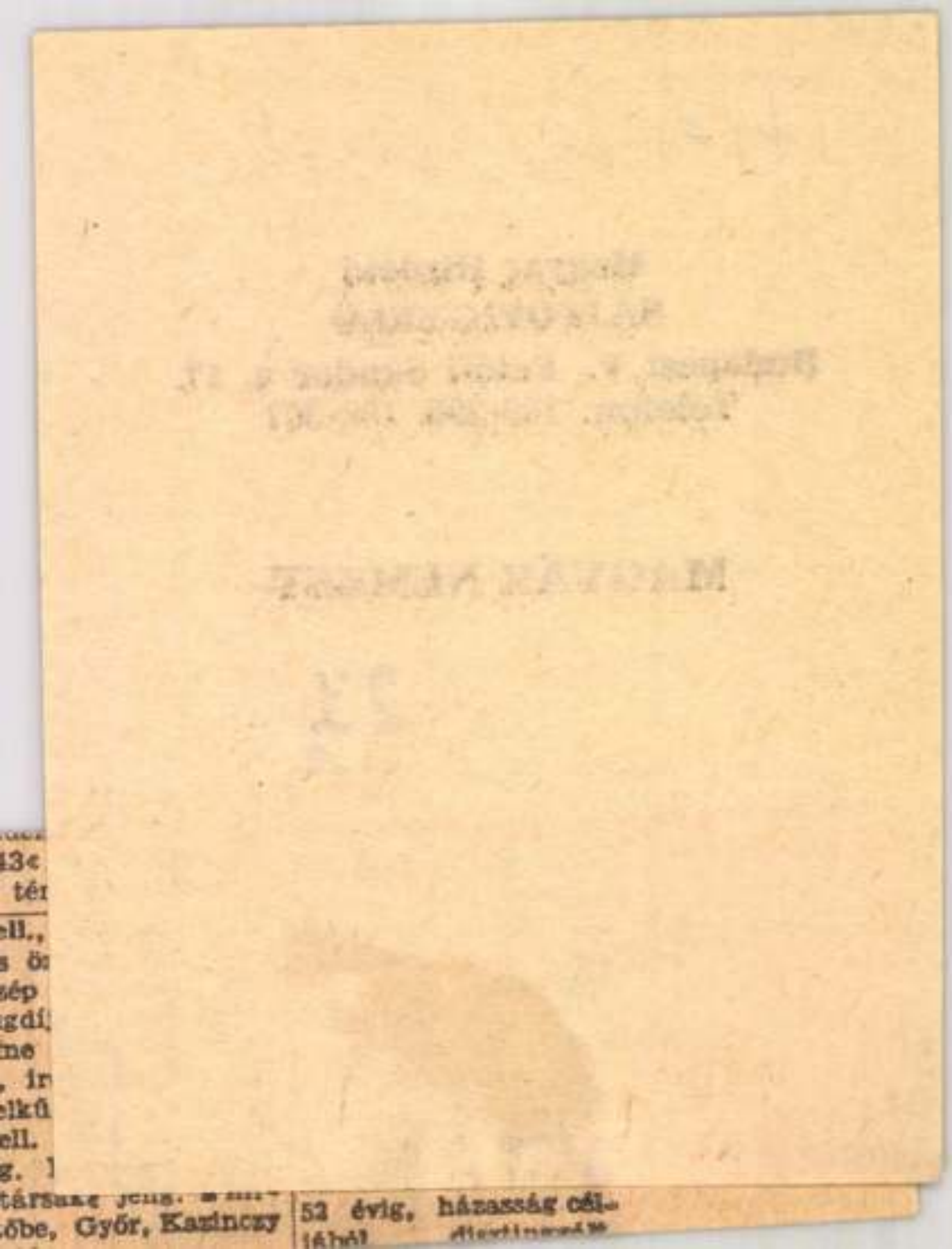

43c
tér

ell.,
s ö
sép
gdí
me
, ir
elkű
ell.
g.

társak jeng. a mi-
őbe, Győr, Kazinczy

52 évig, házasság cél-
jából

1021

Látogatás Hévizi Piroskánál

Július 22-én nyílik meg a Vasas Művelődési Házban *Hévizi Piroska* grafikus és festőművész portré-kiállítása.

A kiállítás Hévizi Piroska több mint hat esztendeje tartó fáradhatatlan és úttörő jelentőségű munkájának legjavát mutatja be: *a magyar munkásmozgalmi veteránok arcképcsarnokát.*

— *Hat esztendeje jóformán csak ezen dolgozom* — mondja Hévizi Piroska, akit Móricz Zsigmond körtéri műterem-lakásában kerestünk fel. — *Annakidején főleg úttörő gyermekeket festettem, és elkísértem őket azokhoz a munkásmozgalmi veteránokhoz is, akiket a kis úttörők időnként felkerestek, hogy megismerjék harcos életüket, feljegyezzék emlékeiket.*

— *Ekkor figyeltem föl veteránjainkra és határoztam el, hogy portré-sorozatot készítek róluk, nemcsak azokról, akik ma is vezetőpozícióban vannak, hanem azokról is, akiknek nevét ritkán jegyezte fel a krónika. Több mint százhetven portrét fejeztem be idáig, ezek legjavát láthatja majd a kiállítás közönsége.*

— Amikor elkezdtem a munkát, *nem is sejtettem, hogy milyen gyönyörű feladat vár rám.* Jólesett, hogy örömet szerezhettem idős, talán kissé elfeledett embereknek, megismerhettem életüket, harcaikat, s azt a szavaikból áradó boldogságot, hogy részesei lehetnek mindannak, amelyben ma élünk; *megérhették, hogy mindaz megvalósult, amiért harcoltak.*

— További tervei?

— Ha elkészülök a sorozattal, szeretnék a grafikáról áttérni a festésre. Rövidesen franciaországi és olaszországi tanulmányútra indulok, hogy elmerülhessek letűnt korok csodás művészetében és személyesen is megismerhessem a modern képzőművészet új eredményeit.

A beszélgetés ezzel végetért: Hévizi Piroska siet a Csilibe, hogy részt vegyen kiállításának előkészületeiben.

— Remélem — mondja búcsúzóul — hogy a pesterzsébeti közönség szeretettel fogadja kiállításomat, amely munkásmozgalmunk veteránjait kívánja köszönteni.

g. t.

Az idei május 1-re hazánkba látogatott külföldi szakszervezeti küldöttségek tagjai — 17 ország, közöttük Argentina, Egyesült Arab Köztársaság, Kenya, Zanzibár, Kuba, Mongólia, Spanyolország, Guinea, Algéria és Mali képviselői ellátogattak a Vasas Művelődési Házba. Felső képünkön a vendégek egy csoportja tapssal köszöni meg az énekkar rögtönzött hangversenyét. Alsó képünkön: afrikai és ázsiai vendégek a Csili modellező szakkörében

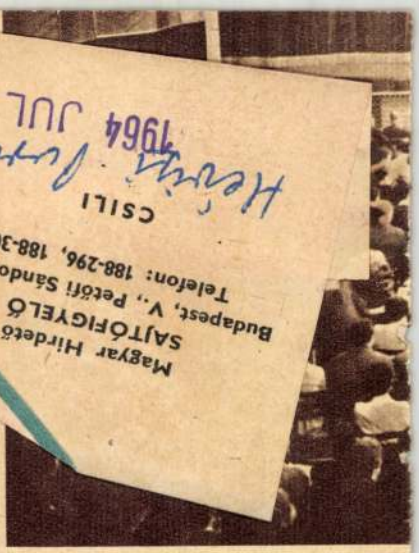

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
CSILI
1964 JUL

Mielőtt felgördül a függöny... z
nézőterén, a Győri Kisfaludy Sz

Pillanat

Nyáron is telt ház van a

Hévizi Piroska

A debreceni zsibongó
/I.-VII./ tollrajz 100x70

VI.Magyar Képzőművészeti Kiállítás.Műcsarnok.
1955.Kat. 31.l.

M.D.K.

Hévizi Piroska

Veszelin Andrejev arcképe (rajz)

Rez.

Nagyvilág 1958. 1.sz. 113.l

xxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx Kortárs 1958. 113.l.

113.l.

Hévizi Piroska

Részlet a „Nők a kommunista pört 50 éves hasonban" c. Riallitásban

Magyar Nemzet
1969 márc. 4

Heviri Pirosla
festő

M.D.V

Hatvany Lajos (rajz)
(repro)

Élet és Irodalom, 1961. jan. 20 – 3 kep.

M.D.K

Hévízi Piroska
festő

Oroshárán a MEDOSZ székházban
mutatta be munkásságát.

– 41 l.
Művészet, 1961. január. – 1 szám

MDK

Hévizi Piroska (grafikus)

rajza Latinka Sándorról repr.

(Gál Zoltán: Somogyi tavasz 1919-ben.)

Ország-Világ, Bp. 1961. 12. sz. (5. l.)

MDK.

Hévizi Piroska grafikus

"Kinai uttorők táncbemutatoja a Csillebérci uttorő táborban / I.orosz tanc, 2. magyar tánc, 3. kinai tánc/ "

/tollrajz/

III.Magyar Képzőművészeti Kiállitás
1952.dec.-1953.márc. 12.1.

MDK.

Hévizi Piroska grafikus

"uttorok" /tollrajz/

III.Magyar Képzőművészeti Kiállitás
1952.dec.-1953.márc. 12.1.

MOK.

Hévizi Piroska grafikus

"A debreceni zsibogó /I-VII./ " /tollrajz/

VI. Magyar Képzőművészeti Kiállítás
Műcsarnok, 1955. 31.1.

Hévízi Pinosha

festő

M.D.K.

„A parasztmozgalom veteránjai"
„ennel hiállitása volt.

Művészeti életünk
Művészet, 1961, április – 41 lap.

MDK

Hévizi Piroska (grafikus)

rajza Várnai Zseniről - repr.

(Az első világháborúban...)

Ország-Világ, Bp. 1960. jún. 8. 23. sz.
(19. l.)

Heinzi Piroska

H.D.K.

Grafikus

"A parasztmozgalmak veteránjai"
című kiállítását megnyitotta.

Művészeti életünk – 39 lap.
Művészet 1960. szeptember.

Szemátony Anna

Hévizi Piroska: Otthon

Irodalmi Lisaé

1952. dec. 18. III. ét. 26. n, 5 lap.

Hevizi Piroska
grafikus

M.D.K.

Vámai Ismi
(repro)

Ország-Világ, 1960. jún. 8 — 23 szám

Hévízi Piroska, Jertő

Május 7-én kiállítása nyílik a Medosz székházában „A parasztmozgalmak vezetőnői" címmel. (Rajzok.)

— Hír

Népszabadság. Bp. 1960. máj. 6. — 8. l

Hévizi Piroska

MDK

A debreceni zsibogó I-VII. tollrajz

Műcsarnok 1955 VI. Magy. Képzőm. Kiáll.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V. Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307.

1963 MÁR 16.

MAGYAR NEMZET

Hévizi Piroska

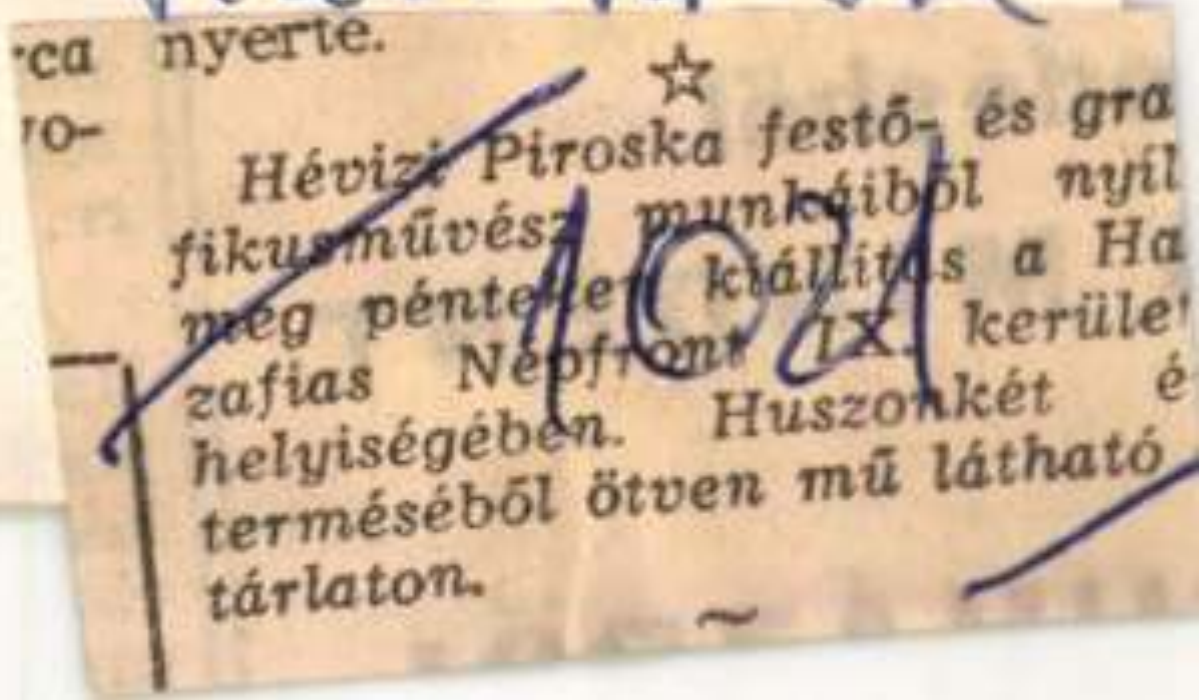

·ca nyerte.

☆

Hévizi Piroska festő- és gra
fikusművész munkáiból nyíl
még péntektől kiállítás a Ha
zafias Népfront IX. kerüle
helyiségében. Huszonkét é
termésből ötven mű látható
tárlaton.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

1965 DEC - 8.

NÉPMŰVELÉS

Hévízi Piroska

tése, amatőr bábegyüttesek bemutatója és bábfilmek vetítése szerepelt a műsorban.

1021

Novemberben a Szakszervezetek Egressy Gábor Művelődési Házban Hévizi Piroska (veteránok arcképei) kiállítását láthatták a látogatók.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

1965 OKT 31

NÉPSZAVA

Hévízi Piroska

1021

— A SZAKSZERVEZETEK FEHÉRVÁRI ÚTI MŰVELŐDÉSI HÁZÁBAN november 4-én »Munkásmozgalmi veteránok arcképcsarnoka« címmel kiállítás nyílik Hévízi Piroska festőművésznő portréiból.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

1965 DEC 15.

NÉPSZABADSÁG

Hévízi Piroska

— **Veteránportrék kiállítása** nyílt kedden a Danuvia Gorkij Művelődési Házában. A tárlaton Hévízi Piroska 120 alkotását mutatják be a zuglói közönségnek.

— **Az Eötvös Loránd Tudomány-**

1021

MDK

Hévizi Piroska

Kiállitási hir

Szocialista Müvészetért 1968 ápr.

M.D.Y

Hévizi Piroska

festő - grafikus

A XI. kerületi Hazafias Népfront termében rendezte műnapon kiállítását.

Esti Béla: Hévizi Piroska retrospektív kiállításának ...
Művészet, 1968. julius - 32 lap.

MDK

Hévizi Piroska

Kiállitási hir

Művészet 1968 máj.p 48.

Hévizi Piroska
grafikus

M.DK

Az Egressy Gábor Művelődési Ház
tartotta kiállítását. Kiállításán
bemutatott 123 veteránportrét.

B.S: Veteránok
Nők Lapja, 1965. nov. 20 - 6 lap

Hérizi Piroska, festő

Veteránokról készült
portréinak táplata
a Danuvia Gyárban látható.

– : Kis híradó

2

ESTI HIRLAP

bp. 1965. dec. 15.

MDK

Hévízi Pivoska, festő

Az étel az élet, of.
Pihenés, "
Önarckép, "

Nemz. Szal. - 1947 jul. - I reprezentes kiáll. - Kat.

MDK

Hévizi Piroska, festő

Szovjet katona látogatása a fehérvári-uti iskolában. Ofr.

„Magy. Szovj. Baráts." – 1952. Képrőm. kiáll. kat. 4. l.

MOK

Hévizi Piroska, festő

képét rajzbeli hiányosságok tesszik pröt-
lenné.

Ernst Mur. „A. M. Kovj. Barátos" – MSzT pályaz. kiáll.
Gr N 1952 III 28 Végvári L. – 6. l.

M. D. K.

HÉVÍZI Piroska festő

„A parasztmozgalom veterónjai"
cimmel arckéjsorozat kiállítása
a MEDOSZ székházában

Magyar Nemzet 1960. (XVI.) 10 [illegible] sz. 7. l.

M.D.K.

HÉVIZI Piroska festő

40 Negyvennée több régi munkásmozgalmi harcos arcképét készítette el (Életnagyságú szénrajzok

Magyar Nemzet 1960 (XVI.) 113. sz. 4. o.

Hévizi Piroska, grafikus MDK

Portréja Hunya Istvánról:

Repr.

—: Kiállítás nyílik a veteránok arcképeiből 8

NÉPSZABADSÁG bu. 1965. nov. 4.

M.D.K.

Hévizi Piroska
festő

Munich Ferencről, Szakasits Árpádról,
Bogdány Simonról, a magyar munkás
mozgalom sok más harcosáról készi-
tett portrékat.

Esti Béla: Hévizi Piroska retrospektív kiállításának...

Művészet, 1968. július – 32 kop

M.D.Y.

Hévizi Piroska
festő

A felszabadulás után egész erejével és tehetségével állt az újelet épi-tőinek első sorában Tanította az embereket a művészet szépségeinek megértésére.

Esti: Béla; Hévizi Piroska retrospektív kiállításának...
Művészet, 1968. július – 32 lap

Hurzi Piroska
festő

M.D.K.

Kiállításán szerepel a „Soha
többé 1944"-et ennő műve, ugyan-
csak háborús témájú képe az arany
ohlersánga hotona-mellkép is.

Eosti Béla: Hurzi Piroska retrospektív...
Művészet, 1968. július - 32 lap

M.D.K.

Hévizi Piroska
festő

A művésznő tisztelte és szerette mestereit, Szinte Pétert és Gallé Tibort hiszen rajztudását hószónhette.

Eszti Béla: Hévizi Piroska retrospektív...
Művészet, 1968. julius - 32 lap

Hévízi Piroska
festő

M.D.

Hagyományos már, hogy Magyar Munkásmozgalmi Múzeum közreműködik Hévízi Piroska kiállításának rendezésében.

Esti Béla: Hévízi Piroska retrospektív...
Művészet 1968. július – 32 lap.

Héizsi Piroska

festő

M.D.V.

A művésznő a munkásmozgalom veteránjairól készített portréhat a Magyar Munkásmozgalomi Museum részére.

Esti Béla: Héizsi Piroska retrospektív...

Művészet, 1968. julius - 32 lap.

MDK

Hévizi Piroska

festő

Közvetlenül a világháboru előtt indult el művészi pályájára és stílusa máig nagyjából egységes azóta.

Esti Béla: Hévizi Piroska retrospektív...
Művészet, 1968. julius - 32 lap.

Sévizi Pinoska
festő

M.D.Y

A Szarafias Népfront XI. kerületi
bizottsága vendette tárlatát.

– : Kiállítások

Művészet, 1968. május – 48 lap.

Hévizi Piroska

MDK

Apám portréja, olf.

Kisfiu, olf.

Műcsarnok 1958 Magy. Képzőművészek kiáll.

M.D.K.

Hévizi Piroska

"Kiállitások" cimmel ir Berend Ilona a Nemzeti Szalonban rendezett kiállitásról, amely s kiemeli a müvésznek az ott kiállitott müveit.
"Szinház Szeme Füle" c. rovat

Szinház, Bp. 1947. juli.22-28.III.évf.3o.sz.
/A lap tévesen juli.29-aug.4-es dátumot irt./

M.D.K.

Hévizi Piri

"Munkásfestők és szobrászok" cimmel ir a lap a Lán g Gépgyár dolgozóinak kollektiv kiállitásáról, ahol a gyár képzőművészeti csoportja mutatta be müveit.
Hévizi Piri "Férfiportré" c. müve szerepel a kiállitáson.
Repr.

Szinház, Bp. 1946. dec. 4-lo. II. évf. 47. sz. 21. lap

.D.R.

MDK

Hévizi Piroska, festő

Tárlata nyílt meg a

IX. ker.-ben.

–: Kulturális hírek 8.

Népszabadság, Bp. 1968, márc. 16.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V. Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307.

1968 MAR 6

Hévizi Piroska

MAGYAR NEMZET

A felvételi vizsgáról időben értesítik a jelentkezőket.

~

Hévizi Piroska festőművész kamarakiállítását a XI. kerületi népfrontbizottság Karinthy Frigyes úti klubjában március 7-én este nyitja meg Esti Béla, a Magyar Munkásmozgalmi Múzeum főigazgatója. A megnyitó előtt, hat órakor kamarahangversenyt rendez a népfrontklub.

☆

nézett rám. Persze, villant a[illegible]
agyamon, ő csak a golyóstol-
lat ismeri, a tintát még nem.

És így van a muzsikával is.
Pólyáskora óta természetes,
hogy van egy világító láda,
amelyen megcsavarok egy

.-.

bb. 47. kiállitás nyilt hévizi piroska müveiből

1021 k ol/lk/sr/gy/cz Hevizi Piroska

1968. március 15.

hévizi piroska festő- és grafikusmüvész munkáiból nyilt kiállitás pénteken a hazafias népfront 9. kerületi helyiségében. a mintegy 50 alkotást bemutató tárlatot esti béla, a magyar munkásmozgalmi muzeum főigazgatója adta át a közönségnek.

a festményeket és grafikákat 22 év terméséből válogatták. veterán-portrékat, munkásarcokat örökitenek meg, s a munkásélet hétköznapjait ábrázolják a képek és a rajzok, amelyeket a tervek szerint egy hétig láthatnak az érdeklődők./mti/

.-.

15.55/gy

rendezvényeken a többi között az államjog és az államigazgatás kérdéseiről, olyan témákról azután, amelyek a büntetőjog, a polgárjog, a családjog, a munkajog egyes fejezeteit taglalták, vidéken pedig elsősorban a tsz-joggal összefüggő ismeretekkel gyarapitották a hallgatóság tudását. a nemzetközi jogi kérdések többnyire aktuális világpolitikai eseményekhez kötődtek. különösen fontos fórumai a jogi ismeretterjesztésnek a népi ülnöki akadémiák rendszere: ötezernél nem sokkal kevesebb előadás hangzott el ilyen studiumokon, csaknem 120 000 hallgatónak.

választmányi-tisztujitással ért véget a tit jogi konferenciája./mti/

.-.

16.05/gy

Hévízi Piroska

„A Magyar–Szovjet Barátság"
az MSZT pályázati kiállításán
festménye szerepel.

Szabad Nép, 1952. márc. 28.

Hérvizi Piroska

festő, grafikus

M.D.K

A Fehérvári idi szakszervezeti kulturkárban állította ki rajzait, a minkás mozgalom veteránjainak archépeit.

(B): Veteránok archépcsarnoka
Élet és Szabadom, 1965. nov. 20 - 8 lap

Hévizi Piroska MDK

Uttörők, toll

Kinai uttörők táncbemutatója a Csillebérci uttörő táborban I-III. toll

Mücsarnok 1952/53 III. Magy. Képzőművészeti Kiáll.

Hévizi Piroska MDK

Tanulmányok, toll.

Műcsarnok 1953-54 IV. Magy. Képzőm. Kiáll.

Hévizi Piroska, [grafikus :]

„Illusztrálta: Hévizi Piroska" – már-
mint Papp Antal: A terménet pati-
kája c. könyvét.

Pálvölgyi Andre: Kozocsa Sándor: A magyar
irodalom bibliográfiája 1956-57
243-244. l.

A Könyvtáros, Bp. 1962. április XII/4

Hévizi Piroska

festő- és grafikusművész munkáiból
márc. 15-én kiállítás nyílt a Hazafias
Népfront IX. ker. helyiségében.
26 év 50 műve látható

Magyar Nemzet 1968. márc. 16. 4.o.

Hévizi Piroska

Festőművén kiállítása a XI. ker Népfront helyiségében nyílik márc. 7-én este. Megnyitja: Esti Béla, a Magyar Munkásmozgalmi Múzeum főigazgatója

Magyar Nemzet 1968 márc. 6. 4. o.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

1965 NOV 5

NÉPSZAVA

Hévízi Piroska

— A Szakszervezetek Fehérvári úti Művelődési Házában csütörtökön munkásmozgalmi veteránok nagyszabású portrékiállításával megkezdődött a Nagy Októberi Szocialista Forradalom évfordulójának XI. kerületi ünnepség-sorozata. Hévízi Piroska festőművésznő művészi portréinak tárlatát bensőséges ünnepség keretében nyitotta meg Gerelyes Ede, a Legújabbkori Történeti Múzeum főigazgatója.

ban ugyan, de sok hasonló momentummal érzékelteti időzavarának eredőit. Tőle ezért főleg már

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

1965 NOV 5.

Hévizi Piroska

MAGYAR NEMZET

pártbizottság

1021

Új üzemeket avatnak november 7-én

A Nagy Októberi Szocialista Forradalom évfordulójára számos új beruházást és rekonstrukciót fejeztek be az ország különböző részein. Szombathelyen elkészült az 58 szakorvosi munkahelyes *megyei rendelőintézet*. November 7-e tiszteletére a hejőcsabai Cement- és Mészmű új üzemrészének építői is vállalták, hogy az ötödik kemencét határidő előtt elkészítik. Nyíregyházán a villanytelep 27 millió forintos rekonstrukcióját fejezik be az ünnepre.

Békéscsabán a Jókai Színház felújításával készülnek el határidő előtt az építők. A szegedi szalámigyár több éve tartó nagyszabású rekonstrukcióját is a tervezett december 31-e előtt november 7-én szintén befejezik.

A főváros is készülődik a világproletariátus nagy ünnepére. November 6-án, az I. kerület lakói a gellérthegyi Felszabadulási Emlékművet és a mártírhalált halt szovjet parlamenterek emlékművét koszorúzzák meg. Újpest dolgozói az István téri emlékműnél és a megyei temetőben nyugvó szovjet hősök sírjainál rendeznek emlékünnepélyt. Az V. kerületben a Vigadó téri, a XI. kerületben pedig a Gellért téri szovjet hősi emlékművet koszorúzzák meg.

Az MSZMP helyi bizottságai és a szakszervezetek az üzemekben, vállalatoknál rendeznek ünnepséget.

A Szakszervezetek Fehérvári úti Művelődési Házában csütörtökön *munkásmozgalmi veteránok nagyszabású portrékiállításával* megkezdődött a Nagy Októberi Szocialista Forradalom évfordulójának XI. kerületi ünnepség sorozata. *Hévizi* Piroska festőművésznő művészi portréinak tárlatát bensőséges ünnepség keretében nyitotta meg *Gerelyes* Ede, a Legújabbkori Történeti Múzeum főigazgatója. A kiállításon 123 művészi arckép örökíti meg a szocializmusért folytatott magyarországi harc hőseit.

A Magyar—Szovjet Baráti Társaság XIII. kerületi elnöksége és a kerületi népfrontbizottság csütörtök este ünnepséget rendezett az évforduló alkalmából a Csavargyár utcai építőipari munkásszálláson. Az ünnepségen részt vett a hazánkban tartózkodó szovjet békedelegáció részéről Ny. B. *Posztuhov*, a szovjet békebizottság titkára.

... nézett. Ebben a Halévy-szerepben kortársaim csak Csortost láthatták, s legfeljebb visszakövetkeztethetnek, hogy ilyesféle lehetett benne Ujházi Ede. De hogy milyen volt valójában, arra már csak kevesen emlékezhetnek az élők közül.

Ujházi Ede műve abban a pillanatban elporlott, amikor Ujházi Ede ma ötven esztendeje meghalt.

Ennyi volna egy színész emléke? Annyi nyomot hagy csak, amennyit kihűlt írás és elcsengő szóbeszéd megőriz? Műve csak akkora, amekkorát egy másik, színészi működésétől félreeső, mellékes területen alkotott, könyvben kinyomtatva visszaemlékezéseit, mint Ujházi a Régi színészekről című kötetében? Vagy annyi emléke marad csak, amennyit egy étlap ápol, Ujházi-tyúklevesnek elnevezve azt a falatot, amely tán a kedvenc étele volt, vagy amelynek a receptjét egy fűszerrel megtoldotta?

... szor olyan ... volna.

Ujházi egyéniségének ereje az, ami ezen a félszázados évfordulón is ép és eleven maradt, Ujházi példája az, ami idősebbeknek és fiataloknak ma is szól. Ha ennyi megmarad egy művészből, egy emberből, akkor megmaradt egészen.

Mátrai-Betegh Béla

SZÍNHÁZAK MAI MŰSORA

Állami Operaház: Macbeth (D. bérlet 3.) (7) — **Erkel Színház:** Anyegin (4. bérlet 3.) (7) — **Nemzeti Színház:** Két nő közt (7) — **Katona József Színház:** Magadra kiálts (7) — **Madách Színház:** Olympia (7) — **Madách Kamara Színház:** Ex (7) — **Vígszínház:** John Gabriel Borkman (Komb. 4. sorozat 3.) (7) — **Ódry Színpad:** Szegény Dániel (fél 8) — **Thália Színház:** Fiorenza, Mario és a varázsló (7) — **József Attila Színház:** Egérút (L. bérlet 1.) (7) — **Fővárosi Operettszínház:** Dora Strata (Görög Táncegyüttes vendégjátéka (7) — **Bartók Gyermekszínház** (a Főv. Operettszínházban): Mátyás király Debrecenben (du. 3) — **Vidám Színpad:** Nehéz a választás (fél 8) — **Kis Színpad:** Nem élünk kolostorban (7) — **Kamara Varieté:** Pesti álmok (du. 6 és fél 9) — **Fővárosi Nagycirkusz:** Ici Paris ... Ez Párizs (7) — **Állami Bábszínház:** Toldi (de. 10); Dani Bogárországban (du. 3) — **Zeneakadémia:** MÁV Szimfonikusok (vez.: Lukács Miklós, közr.: Andre Gorog) (MÁV-bérlet 3.) (fél 8).

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

1965 NOV -8

HÉTFŐI HIREK

Hévizi Piroska

Már 3000 látogató. Vasárnap délután a háromezredik látogató is megtekintette már a magyar munkásmozgalom veterán harcosainak portréiból összeállított kiállítást a Fehérvári úti SZOT művelődési házban. Különösen sok úttörő járt itt november 7-én, ismerkedett a képekkel, a jelenlévő idős „modellekkel" és a portrék alkotójával, Hévizi Piroska festőművésznővel.

1024

Megszüntetik az *Egyesült Vegyi Művek* Váci úti üzemét, és annak egy részét — mely

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

1965 NOV — 4.

Magyar Nemzet

Hévizi Piroska

Hévizi Piroska festőművésznő alkotásaiból nyílik meg kiállítás az Egressy Gábor Művelődési Házban ma délután 4 órakor. Megnyitó beszédet mond Gergelyes Ede, a Legújabbkori Múzeum főigazgatója.

∞

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Hévizi Piroska

MAGYAR NEMZET

1965 NOV. 7.

Magyar Nemzet

1021

VETERÁNOK

Hévizi Piroska kiállítása

Veteránok címmel *Hévizi* Piroska arcképsorozatából kiállítás nyílt meg a szakszervezetek Egressy Gábor Művelődési Házában.

Csupa idős arc tekint ránk a falakról, küzdelmes évek során megkeményedett, megfáradt vonások. De a tekintete mindnek eleven.

Veteránportrék. A magyar munkásmozgalom harcosainak vonásait örökítette meg egy művészasszony lelkesedése. Vannak közöttük ismeretlenek, akik névtelenül építettek, másokból ez új rend vezetői lettek; politikusok, művészek, tudósok. Az arcképek alatt évszámok, *legtöbbje 1917—19-ről keltezett.* De van képviselője a század végi viharsarki földmunkás-mozgalomnak is.

Százhuszonhárom lap sorakozik egymás mellett. Több mint hatesztendei munka eredménye. Hősi, küzdelmes korszakot mondanak el ezek a képek. Néhány vonással magukba zárják emberek jellemét, akik 40—50 évvel ezelőtt a máért harcoltak.

A legtöbb lap ma már méltó helyén van, a *Legújabbkori Történeti Múzeum* tulajdonában. Egy korszak harcosait megörökíteni jelentős, de egy ember erejét meghaladó vállalkozás. És mégis jó, hogy valaki, ha csak részben teljesítheti is, vállalkozott rá. Hévizi Piroska munkássága nagy hiányt pótol.

A kiállítás megnyitásának bensőséges ünnepségén megjelent idős harcosokat *Gerelyes* Ede, a Legújabbkori Történeti Múzeum igazgatója üdvözölte: — Ami mindig maradandó és örök, az az emberi hűség és áldozatvállalás — mondotta.

S. M.

ZLÓ

érdekel, az irodalmi alkotások is, a színház s a film — az egész változó, eleven élet. S ugyanerről a teljességi igényről vallanak kritikái, olvasójegyzetei is.

Tudjuk, kötetünkkel majdnem egy időben megjelenik még kétkötetnyi hosszabb lélegzetű tanulmánya is. E három kötet együtt teljes gazdagságában mutatja az esszé- és tanulmányíró Bókát, aki ugyanolyan szomjas mohósággal hajolt az eleven, az igaz alkotások kútjai fölé, ahogy az életet szerette. Nekünk örömünk, hogy nem is egy írása ebben a kötetben jelenik meg nyomtatásban először és fájdalmas büszkeségünk, hogy élete utolsó munkáját, a Radnóti Miklósról szóló emlékezését is ez a kötet közli.

Az Őszi napló kiadásán egyik

Az ab

Hány szótaggal besz

ként egy magyar színész? perce
kérdés frivolnak látszik, elvé
re a dikció nem gép- és gyor
írás, nem sport, és nem v
gyunk versenyben. A színpa
beszéd nem sebességi rekord
ra tör, hanem a lejtése, a stílu
sa, a szabatossága, a szépség
a fontos. *»Gyorsan és jól* —
mondja egy francia közmon
dás — *nem lehet cselekedni.*

Furcsa, hogy éppen egy fran
cia közmondás mondja ezt. Ta
lán a közmondástermő bölcses
ség nem gondolta végig, mi
előtt kimondta — bölcsesség
gekkel ez olykor előfordul. A
bölcsesség néha meggondolat
lan. Elhamarkodottan állította
föl ezt a szabályt is, mert ha
a francia közmondás a saját
kétszer is

Hévizi Piroska

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

1983 NOV 14
NÉPSZABADSÁG

Kiállítás nyílik a veteránok arcképeiből

Hévizi Piroska portréja Hunya Istvánról. Az arckép látható Hévizi Piroska grafikus és festőművész Veteránok című kiállításán, amely ma délután nyílik meg a Szakszervezetek Egressy Gábor Művelődési Házában (XI., Fehérvári út 47.). A kiállítás megtekinthető naponta 10—20 óráig.

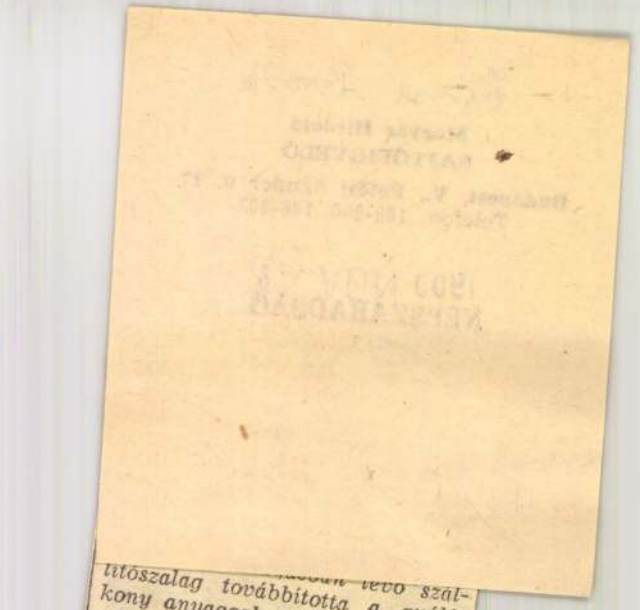

ítőszalag továbbította a gyúlékony anyaggal teli raktárba.

Horváth, Kürtösi és Veszprémi ellen foglalkozás körében elkövetett, halált okozó gondatlan veszélyeztetés, valamint a társadalmi tulajdonban különösen nagy kárt okozó, gondatlan közveszélyokozás bűntette miatt folyik az eljárás. Petőné ellen az utóbbi miatt. A felelősök ügyét átadták az ügyészségnek.

F. G.

egnagyobb elektromos ttyú-telepe

tiszai vízállás esetén is — nyolc köbméter öntözővizet emelhet át a csatornákba.

A korszerűsített telep 32 kilométer hosszú főcsatornarendszert lát el vízzel, és több mint 12 000 holdon teszi lehetővé az öntözést.

a másik öreg nem állott volna mellette, minden tekintélyével,

Hévíz Piroska grafikus művész

Magyar Remek 1950
Március 24. old.

Művészi mappa jelenik meg
Április 4.-re.

MUNKÁSMOZGALMI VETERÁNOK PORTRÉINAK KIÁLLÍTÁSA

1021

Első ízben a Magyar Optikai Művek kulturális otthonában állították ki a munkásmozgalom számos érdemes harcosának portréját. Legtöbben már a század elején, a Tanácsköztársaság idején, majd a Horthy-rendszer alatt küzdöttek a népelnyomó politika ellen és a dolgozók jobb életéért, a munkásosztály hatalmáért. Soknak volt börtön a része, csendőrszuronyok, rendőrkopók kísérték lépteiket, de hittek a győzelemben, amely valósággá vált. Sajnos, néhányan már nincsenek az élők sorában, legtöbbjük azonban ma is tevékenyen részt vesz a szocializmus építésében, őket köszöntjük e kiállítással és rajtuk keresztül a munkásmozgalom minden veteránját.

A képeket Hévizi Piroska grafikus, festőművész alkotta. A kiállítás a Nemzeti Múzeum Újkori Történeti Múzeumának rendezésében tovább vándorol majd és legközelebb a Pesterzsébeti Vasas Kultúrotthonban láthatjuk.

Felvételeinken (balról jobbra): Hunya István kubikos, Szatmári Sándor pedagógus, Várnai Zseni költő, Palotás Imre építőmunkás.

agitációs és propaganda bizottságok létrehozását és működési körét. Fő feladatként azt szabta meg, hogy *segítsék a választott vezető testületeket és az egyes reszortokat a nevelés jó módszereinek felkutatásában, ezek tapasztalatainak kicserélésében.* A végrehajtás során a központi vezetőségeknél, az SZMT-knél (SZBT) és részben a megyei (budapesti) bizottságoknál is kisebb-nagyobb huzavonával hozzáláttak az agitációs és propaganda bizottságok megszervezéséhez. E munka kétségkívül sok félreértéssel, megnemértéssel és nehézséggel járt. Főként a »mindent vagy semmit« nézet kísértett széles körben. Sokhelyütt az egész agitáció és propaganda letéteményeseként akarták kezelni a bizottságokat. Ez éppen olyan képtelen vállalkozásnak bizonyult, mint egykor az a törekvés, hogy az aktivistákkal, a tisztségviselőkkel kizárólag a káderfelelősök foglalkozzanak. Máshol viszont arra esküdtek, hogy az agitációval és pro-

testületek többsége azonban
felülemelkedett ezen a dilem
megszervezték, működtetik

Tapasztalatol

Az agit. prop. bizottság
gében két nagy területen
nak segítséget a választott
tületeknek. Egyfelől *kezd*
és bonyolítják a folyam
talatcserét a szakterületel
között azáltal, hogy fog
nevelés szóbeli, írásos és
tő eszközeivel, illetve módszereivel.
Nyilvánvaló, hogy például a szakszervezeti kiadványok hasznosítása, a tájékoztatás formái és hatása, az egy-egy akció során alkalmazott felvilágosító munka módszereinek stb. elemzése minden szakterületnek együttesen is hasznos tanulságul szolgálhat.

A bizottságok másfelől *segítik az úgynevezett önálló jellegű agitáció és propaganda* — a politikai iskolák,

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
MUNKA
1984 FEB

a munka
szervezés, társada
képviselőit, részben azokat a tisztségviselőket találjuk, akiket a politikai iskolák, a sajtó- és kiadványfelelős hálózat stb. kézbentartásával bíztak meg.

Azt mondottuk, hogy a bizottságok munkájának célja és értelme kizárólag az, hogy hatása végső fokon az alapszervezeti mozgalmi munka fel-

HÉVIZI Piroska festő.

Kiáll. Bp. Szabszervezetek Föv. Műv. Ház, 1985

ism. HORVÁTH György: A szemtanú kitelességével. = Ref. Lapja. 1985. június 16. 6. ill

HÉVÍZI Piroska

Pogány Ö. Gábor

Hévízi Piroska memento'ja

Népszava 1985. máj. 21. 6.

Hévízi Piroska

— **Mementó** címmel nyitották meg hétfőn a Dunaújvárosi Munkás Művelődési Központban Hévízi Piroska SZOT-díjas festőművész, grafikus kiállítását.

Magyar Nemzet 1985. X. 8.

Hévizi Piroska festőművész

▲ A dunaújvárosi Munkásművelődési Központban Hévizi Piroska festőművész kiállítását október 7-én este hat órakor nyitja meg dr. Pogány Ö. Gábor.

Szabadság, 1985. X. 1

Hévizi Piroska

(X) **Hévizi Piroska** SZOT-díjas festőművész, grafikus Memento című kiállítása január 15—30-ig a Csili Galériában (Bp. X., Baross u. 55.) tekinthető meg.

Magyar Hírlap 1986. I. 18.

Hévizi Piroska

Népszabadság

Huszadik századi történelmünknek ugyancsak a fehérterror korszakát követő legsötétebb periódusához kapcsolódnak

Hévizi Piroska: Mementó

címmel összeállított kompozíciói. Az a tíz pannó és a hozzájuk tartozó vázlatok, amelyeket a művész a második világháború befejezésének negyedik évfordulójára készített, kétévi munka termékei. Hévizi Piroska Kolozsvárott született, ugyanott kedvelt fotószalont vezetett, majd divattervezőként dolgozott, mígnem a fasiszták Bergen-Belsenbe hurcolták. A haláltábor poklából visszatérve bekapcsolódott Magyarország újjáépítésébe. Aktivitása azóta is szinte töretlen. Rendkívül sokoldalú képzőművész, a hazai művészeti élet egyik szervező egyénisége. A budapesti, huszadik kerületi Csili Galériában szerdán nyíló kiállításáról egyebek között ezt írja *Pogány Ö. Gábor:* „Hévizi Piroska bámulatos önfegyelemmel, készségei felfokozásával avatja be »Mementó«-jának nézőit abba, hogy a halálra szántaknak milyen környezetben, mifélé traumák között kellett eltűrniük életük kilátástalan meghosszabbítását... S mindez negyven esztendő után adatszerűen, a részletekre is kiterjedő bizonyítékokkal vázolja a mentegethetetlen múltat, ám utal a rossz ösztönök térhódításának jövendő esélyeire is."

Egy másik pokol

segítésére öt garzonház készült, amelyekben 826 lakást alakítottak ki.

A Fővárosi Tanács — bár még nem született végső döntés — a VII.

Felújítják a kap

A kaposvári teátrum a század tízes éveinek elején, alig két esztendő alatt került tető alá. Az ek-

Hévizi Piroska festőművész

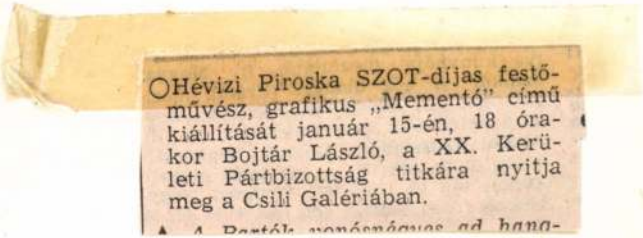

○Hévizi Piroska SZOT-díjas festőművész, grafikus „Mementó" című kiállítását január 15-én, 18 órakor Bojtár László, a XX. Kerületi Pártbizottság titkára nyitja meg a Csili Galériában.

A A Bartók vonósnégyes az hana-

Népszabadság, 1986. 1. 10

Hévizi Piroska

Népszava
1985. V. 21.

Hévizi Piroska mementója

Ország-világ mostanában emlékezik meg a második világháború befejezésének negyvenedik évfordulójáról. Érthető, hogy a visszatekintők, a krónikások, az akkori eseményekről elmélkedők főként a megkönnyebbülés, a felszabadulás, az új életre készülődés hangulatát idézik fel. Az ötvenmilliós áldozatot követelő szörnyű történelmi megpróbáltatás végén a túlélők igyekeztek előrenézni, a jövő felé fordulni, s azt kutatták, miként lehet a romokat eltakarítani, az elpusztított értékeket pótolni, a normális viszonyokat helyreállítani.

Hévizi Piroskának a jubileum inkább mementó. Figyelmeztetés arra vonatkozóan, hogy az „ordas eszmék" kivetkőztethetik a fanatikusokat emberi mivoltukból, mert nemcsak parancsra ölnek, de önként és dalolva.

A ***Szakszervezetek Fővárosi Művelődési Házában*** megrendezett kiállításának anyaga dokumentum is, riadó is; felszólítás a jóakaratú emberek címére, hogy a jobb sorsra éledő társadalom nem térhet napirendre afelett, mennyi kín, szenvedés volt a szabadság ára. A művésznő mint Bergen-Belsen foglya tengődte végig a kataklizmát, s most ***helyszíni tudósítással*** fordul az utókorhoz, hogy az felvértezhesse magát a hatalom tébolyultjai ellenében. Hévizi Piroska festményei és a hozzájuk készült rajzok ***hiteles képzetet*** keltenek arról a borzalomról, amit a náci terror Európa leigázott nemzeteinek okozott. Képei pontosan leírják, mi történt az elhurcoltakkal,

Répaleves

hatásuk azonban nem az *„epikus horror"* valósághű közelségében rejlik, hanem a művészi kifejezőképesség eszközeiben. Biztos rajztudás, pontos emlékezőkészség, lélektani indítékokból táplálkozó kolorizmus szavatolja a művek igazságérvényű tartalmát. Minden megfestett jelenet mintha az állandóan kísértő, a tudatküszöb alatt jelenlevő érzet tükre lenne — szinte a valóságos helyzet tűrhetetlenségét közvetíti. Maga a tematika úgyszólván meghaladja az idegrendszer szakítószilárdságát, csupán a képalkotó erő képes visszahozni az ép elmével követhetetlen gonoszság tényeit az érzelmi elviselhetőség keretei közé.

Bergen-Belsent utóbb angol csapatok szabadították fel, amelyek felégették a tábort mindenestül. A lángoló barakkokkal a háttérben elindul a szemtanú, „Die Malerin" — ahogyan a keretlegények, kápók és a sorstársak nevezték. A felszabadulást követően a Vöröskereszt segítette életkedvének felkeltésében, de „hogyan tovább?", bujkált benne a kérdés amikor hazafelé vette útját.

A kiállítás adja meg a választ. ***Hévizi Piroska nem fejezi.*** Igaz, sokan és sokszor ismételgetik, hogy a vészjelzések nem vesztették el időszerűségüket. Az érzékeny lelkű művészek mégis jól teszik, ha művészi vallomásaikkal fellépnek az egyre távolabbi keservek iránt óhatatlanul is terjedő elközömbösödés ellen.

Pogány Ö. Gábor

Gyermekek h

A megnyitó – Régi albumok – Fotókiállítás

Batha László felvételei

Kőbányán, az egykori Rottenbiller kertben — ma a gyerekek parkja, a *Lőwy Sándor Úttörőház* otthona — egész héten át tartó, színes programsorozat várja a gyerekeket. Idén a gyermeknap helyett *egy teljes hét* lesz a X. kerületi úttörők ünnepe.

Évfordulót ünnepeltek a hétfő délutáni megnyitó műsorával: *harminc esztendeje*, hogy felépült a kőbányai úttörők tágas, szép otthona. Társadalmi munkával, a kerület üzemeinek áldozatkészségével, sok évtizedes és napjainkban is élő, kerületi hagyomány szerint.

Mert hamar kinőtték az ötvenes években a kőbányai gyerekek a régi, Gergely utcai úttörőházat — az volt az országban a harmadik, ilyen célra berendezett épület —, s akkor, már az ötvenes évek elején döntöttek: legyen az úttörőké a Rottenbiller park, s épüljön számukra ebben a hatalmas kertben úttörő-paradicsom.

Méreteit illetően ma is a X. kerületi Lőwy Sándor Úttörőház *a főváros legnagyobb úttörőháza:* színháztermében négyszáz gyerek foglalhat helyet. Minden hét szerda délutánján van számukra előadás. A játszóházban maguk készítette játékok örömét — például a papírsárkány-készítést — ismerhetik meg a gyerekek. A tizennyolcféle szakkör között ki-ki megtalálhatja a kedvére valót.

S hogy mi lesz e hét kedves meglepetése? *Acsai Mária*, az úttörőház vezetője válaszol:

— Most válthatják be a fityiszvásáron azt a sok-sok fityiszt, amit második éve gyűjtenek a szakköreinkbe járó úttörők. A fityisz — *játékpénz*. A foglalkozásokon részt vevő úttörők kapták. Egy színes, bélyegzővel ellátott korong. S e héten *játékokra, szakkörökben készült tárgyakra* váltható. Természetes, hogy minden napra jut program. *Májusi mókák, sárkányépítés, színielőadás, mozi.* Szombaton pedig az új Sportligetben a „VIT-majális '85" ünnepén veszünk részt, ezt a egész napos programot a Magyar Úttörőszövetség X. kerületi elnökségével közösen rendeztük, a gyerekhét záróünnepeként.

R. N.

Évről évre több a bűncselekmény

Elhúzódó büntető eljárások

MOK

Hevő István, grafikus

Gyár fal, tusrajz
Várakozó tömeg, "
Tömeg részlet, "

Neinz. Szal. Műv. E. - Szinyei Táss. X. tav. králl. - 1935 V. 8-19.
Kat.

Hévizi. Piroska, testő

L: Baresay Jenő

–: Sz O T - díjok, 1983

13.

Élet és Irodalom Bp. 1983 - ápr. 29. XXVII/17

Hevő István

grafikus

Literatura, 1928
nov. 1. sz. (A borítékon Horváth Béla költő arcképe, H. I. tusrajza.)

ROMA MEDIOEVALE.

Hevő István

festő

cvod

Az Est. 1935 máj. 9-

(A X. Tavaszi halon.)

HEVŐ ISTVÁN

73. Paraszt	tuss
74. Tájkép	„

Nemzeti Szalon
1938. okt. nov.
Kiáll

Artistikus

KÉPKERETEK

Hevő István

X. Tavaszi Salon
1935

HEVŐ ISTVÁN

62	Gyár fal	tusrajz	40.—	pengő
63	Várakozó tömeg	,,	40.—	,,
64	Tömegrészlet	,,	40.—	,,

HEVŐ ISTVÁN, festő

A Pécsi Modern Magyar Képtár 343 darabból álló Kunvári gyüjteményének jegyzéke.
Festmények, grafikák.
163./.-HEVŐ ISTVÁN,- Falurészlet, /1938/,-tus,papir,-50+ 35 cm.-Ltsz.68.547,-308.old.
68.sz.kép.

ROMVÁRY FERENC: A Modern Magyar Képtár története, Uj szerzemények, II. 305.old.

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, XIII. 1968. Pécs, 1971.

HEVŐ ISTVAN, festő

A Pécsi Modern magyar Képtár 343 darabból álló Kunvári gyüjteményének jegyzéke.
Festmények, grafikák.
164./.-HEVŐ ISTVAN,- Domboldal fasorral, /1933/,- szén, papir,-31.5+42.5 cm.-Ltsz.68.548,- 308.old.

ROMVARY FERENC: A Modern Magyar Képtár története, Uj szerzemények, II. 305.old.

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, XIII. 1968. Pécs, 1971.

HEVŐ ISTVÁN, festő

A Pécsi Modern Magyar Képtár 343 darabból álló Kunvári gyüjteményének jegyzéke.
Festmények, grafikák.
166./.-HEVŐ ISTVÁN,- Házak, /1938/,-tus,pair,-
50+ 34.5 cm.-Ltsz.68.550.-308.old.

ROMVÁRY FERENC: A Modern Magyar Képtár története,
Uj szerzemények, II. 305.old.

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, XIII. 1968.
Pécs, 1971.

HEVŐ ISTVÁN, festő

A Pécsi Modern Magyar Képtár 343 darabból álló Kunvári gyüjteményének jegyzéke.
Festmények, grafikák.
165,/.-HEVŐ ISTVÁN,- Árnyékos fasor,/1943/,- tus,papir,-42+ 29.3 cm.-Ltsz.68.-549.- 308.old.

ROMVÁRY FERENC: A Modern Magyar Képtár története, Uj szerzemények, II. 305.old.

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, XIII. 1968. Pécs, 1971.

HEVŐ ISTVÁN, festő

HEVŐ ISTVÁN, festő

A Pécsi Modern Magyar Képtár 343 darabból álló Kunvári gyüjteményének jegyzéke.
Festmények, grafikák.
167./.-HEVŐ ISTVÁN,- Alagút, /1938/.-tus, papír,-
26 x 41.5 cm.-Ltsz.68.551.-308.old.

KOMÁRY FERENC: A Modern Magyar Képtár története, Uj szerzemények, 11. 305.old.

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve., XIII. 1968. Pécs, 1971.

Hevő István

1936-ban rendezték meg a Tamás Galériában a Szocialista Képzőművészek csoportos kiállítását, melyen szerepelta művész finom „Gyárvidék" c. (elmlítve)

Láncz Sándor: Képzőművészeti krónika. Jelenkor, 1977. 8. 687. old.

Nevő István, [grafikus]

L.:Berda Ernő

Láncz S.:Képzőművészeti krónika 687-692.

Jelenben, Pécs, 1977. jul.-aug. XX/ 7-8

Hevő István

Szombathelyen nyílt meg az Újrealisták 1936. évi tárlatának felújítása. – Szerepel a művész „Gyárvidék" c. rajza a kietlen táj nyomasztó benyomásával. (szülőtve)

B. L.: Újrealisták 1936–1977.
Vas Népe, 1977. máj. 28.

Hevő István
A szombathelyi Savaria Muzeumban most rendezett kiállítást "Újra ujrealisták" c. kritikájában Vadas József összeveti az 1936-ban, "Ujrealisták" cimmel a Tamás Galériában rendezett kiállitással. Értékeli a negyven év előtti tárlat jelentőségét, multbeli és jelenlegi kiállitáson szereplő müvészek munkáját, életmüvét.
Az elhunytak és a ma élők neve mellett egyes alkotásaik is szerepelnek.
Bán Béla, Berda Ernő, Fenyő A. Endre, Háy Károly László, Schubert Ernő, Derkovits Gyula, Dési Huber István, Szántó Piroska, Goldmann György, Bokros Birman Dezső, Gádor István, Buti István, Hevő István, Sugár Andor, Fehér György.
A Vadas-kritika Bokros Birman Dezső nevénél található. Élet és Irodalom, Bp. 1977. juni. 11. XXI. évf. 24. sz. 12. lap.

Hevő István

Nagy perspektívájú tájképen néhány dolgozó embert látunk, és rögtön szemünkbe ötlik: milyen az ember és a természet kapcsolata a mai tár-sadalmunkban.

– Új realisztál kiállítása, Tamás-galéria 1936.–

Bá lint György: A Toronyőr visszapillant
Bp. Magvető 1976.

T.654

Herő István

Séta az új szombathely Zéptárban

Magyar Nemzet 1985. 11. 23.

Hevő István

A Szocialista Színészcsoport munkájába bekapcsolódott.

Erdős László: Valami készül Bp. 1964. 95.l.

Hevő István

Rajz /repr./

Erdős László: Valami készül Bp. 1964. Képjegyzék.

Hevő Istvánt festő

szerepel az „Új realisták"

kiállításán a Tamás galériában

Pesti Hírlap 1936 X. 4

Hevő István

festőművész

Műteremkiállításán - képével szerepel.

Komor hangulattól átfütött grafikáival.

Nemzeti Újság
1935.VII.12.

Hevő István

M.D.K.

Németh Lajos: A szocialista képzőművészek csoportjának története.

M.M.M. Évkönyve, 1952 § 1 l.

MDK

Hevő István

Paraszt, tus

Tájkép, "

KUT; N.Szal. 1938. okt.

K. D. L.

HEVŐ István

1933-1937 között a Szocialista Képzőművészek Csoportja-hoz tartozott

Major Aladár: Negyedszázada alakult a Szocialista Képzőművészek Csoportja

Magyar Építőművészet 1959. 3/4. sz. 133-134.

Hevő István

M.D.K.

Méltatás.

Major Máté: Búcsú Berda Ernőtől.
Művészet, 1961. március. – 43 l.

Hevő István MDK

Tagja volt a Szocialista Képzőművészek Csoportjának.

Vértes Gy. Harc a szocialista realizmusért.
Kortárs. 1961. 12. sz. dec. 919.l.

Hevő István.

A Tamás Galéria kiállitásain szereplő müvész.

Bende J:
A Képzőművészeti egyesületek története,kézirat.

Hevő István

Paraszt, tuss
Tájkép, "

KUT kiáll. N.Szal. 1938. okt. 1.

Hevő István

1933–1937 között a Szoc. Képzőművészek Csoportjának tagja.

Major Máté: Az építészet uj világa, Magvető, 1969, 438. l.

Hevő István

festőművész

Magyar Írók, Művészek és Műpártolók Egyesülete képzőművészeti kiállítása - Saskör helyiségében - képével szerepel. Hangulatos vásznak.

Nemzeti Újság
1935. VI. 24.

Hevő István

A Seemann kávéházban találkoztak hónapokig a Csoport feloszlása után: Sugár, Hevő, Losonczy, Szántó Piroska, Schnitzler, Fehér, Kasitzky, Nolipa, Pelbárt.

Erdős László: Valami készül 1964. Bp. 90.l.

Hevő grafikus

Szerepel a „Új Realisták"
kiállításon a Tamás Galériában

Nemzeti Újság 1936 X. 4

M.D.K.

Hevő István, festő

mint az „Ujrealista csoport" tagja kiállított a Tamás Galériában. Kállai Ernő szerint az ujrealisták „az ünnepélyes ragogás" lirája helyett ... az örömtelen tompaság lirájába mártják a valóságot."

Uj valóságlátás a képzőművészetben

Idézve: Gondolat, 1936. okt.-nov. 7. évf. 8. sz. 472-477. old.
Kortársak szemével, 1896-1945. Szerk. Németh Lajos,
Bev. és összeáll. Perneczky Géza,
Bp. 1967. Corvina, 249. old.

Illés István

festőművész

V.Tavaszi Szalon a Nemzeti Szalonban - képével szerepel. Tusrajzok.

Az Est
1935.V.9.

Hevő István grafikus

Részvétel az „Új realisták"
kiállításán a Tamás galériában

Pest. Napló 1936 X. 4.

Hevő István.

"Paraszt" tuss.

"Tájkép" tuss.

Képzőművészek Uj Társasága/kiállitás, Nemzeti Szalón
1938 október 30-november 13 /katalógusból.

HEVŐ ISTVÁN, festő

A Pécsi Modern Magyar Képtár 343 darabból álló Kunvári gyüjteményének jegyzéke.
Festmények, grafikák.
161./.-HEVŐ ISTVÁN,- Gyárvidék, /1938/,-tus,papir,-33a8+21 cm.-Ltsz.68.546,-308.old.

HOMVÁRY FERENC: A Modern Magyar Képtár története, Uj szerzemények, II. 305.old.

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, XIII. 1968. Pécs, 1971.

HEVŐ ISTVÁN, festő

A Pécsi Modern Magyar Képtár 343 darabból álló Kunvári gyüjteményének jegyzéke.
Festmények, grafikák.
168./.-HEVŐ ISTVÁN,- Ház keritéssel, /1937/.- tus, papir, -41.7+ 29.5 cm.-Ltsz.68.552.- 308.old.

ROMVÁRY FERENC: A Modern Magyar Képtár története, Uj szerzemények, II. 305.old.

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve., XIII. 1968. Pécs, 1971.

Hevő István

A csoport alapítói, indítói, első ciklusának (1933-1938) tagjai kiére sorolható a mú-vész.

Major Máté: A "Forráskiadvány a szocialista....
Müvészet, 1973.szeptember - 10.oldal

HEVŐ ISTVÁN, festő

A Pécsi Modern Magyar Képtár 343 darabból álló Kunvári gyüjteményének jegyzéke.
Festmények, grafikák.
162./.-HEVŐ ISTVÁN,- Itató,§1942/,-tus,papir,-
34+ 21 cm.-Ltsz.68.545,-308.old.47.sz.kép.

ROMVÁRY FERENC: A Modern agyar Képtar története,
Uj szerzeMények, II. 305.old.

A Janus Pannonius Múzeum ,vkonyve, XIII. 1968.
Pécs, 1971.

HEVŐ ISTVÁN, festő

A Pécsi Modern Magyar Képtár új szerzeményeinek anyagából.
A közölt képek jegyzéke:
67./.-HEVŐ ISTVÁN,- Itató,-papir,tus,-34+21 cm. Ltsz.68.545.-Kunvári gyüjteményből.-Fekete repr. 305.old.

ROMVÁRY FERENC: A Modern Magyar Képtár története, Uj szerzemények, II. 301.old.

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve. XIII. 1968. Pécs, 1971.

HEVŐ ISTVÁN, festő

A Pécsi Modern Magyar Képtár új szerzeményeinek anyagából.
A közölt képek jegyzéke:
68./.-HEVŐ ISTVÁN,- Falu,-papir,tus.-50+35 cm. Ltsz.68.547.-Kunvári gyüjteményből.-Fekete repr. 305.old.

ROMVÁRY FERENC: A Modern Magyar Képtár története, Uj szerzemények, II. 301.old.

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve. XIII. 1968. Pécs, 1971.

HEWERDLE Ferenc festő

1860 78. aug. 8. Hewerdle Ferenc képeket kivan masolni. 95

M. Ent. 1991. 1-2.

Hey Kerenteg

ötvös

1711. a magyszebeni

külső tanácsba

választ tottak.

Herbert

381. l

Hey Christian

Dtr.

1711. Nagyrebén

a communitás tagja.

Ivod

Iltch 381. l

.....nevü munkás igazolta

.....

a müvezető aláírása.

yezem:

.....

igy helyettesének
rása.

— Endrényi Imre, Szeged.

Hey Keresztely

(Christian)

ötvös

1721 – 22.

Vizakna.

Schuller Zwei

380, 381. l.

Nyomtatvány

Tek.

Europa

Vállalat

Budapest

V. Rothermere-u. 12. III. 2.

M.D.K.

Heya Loltán?

131) Csernoch János hbonos archépe.

(Nográd vm.)

Egyéb körtulajdonból elvesztett műtárgyak jegyzéke.
Budapest, 1952.

9 l.

MDK

Héya Lollán, festő (n. 1895)

Csernoch János hgprimás, ol.-vár (130x90 cm.)

Lepold-Lippay. 57. l.

Magy. Képcz. XIX-XX n. - 43. l.

Héya Zoltán
festő

ÉNETI
ÖZPONT
yörgy ut 41.

Héya Zoltán

Homonnay Tivadarné archipe, repr.

KMTars. 1937. téli kiáll. kat.

TATÓK VALLÁSOKTATÁSON KIVÜLI
i,cserkész,levente,irodalmi
.-1942.iskolai évben,illető-
942.junius 1.-ig.

lgált : hányszor és hol.....
.....
.....
fjusági istentiszteletet vezetett
.....
.....
rtot vezetett hányszor és hol...
.....
tt..... Keresztelt.....
ol és miről.....

30 — Héja Zoltán

430. Héja Zoltán (magyar festő; —): Esernoch János hercegprímás. Vászon, olaj, 130 x 90 cm.

Esztergomi képtár

431. u. az: Serédi Jusztinián hercegprímás. Vászon, olaj, 140 x 95 cm.

u. o.

Heja Zoltán

dr. Serédi Jusztinián
hercegprímás arcképe,
dagf. Lepold Antal
tulajdonában

Láttam 1937. I. 30
Esztergomban

Héya Zoltán

Budapest. 1940. szept.

Héya Zoltán festőművész, XII.
Csősz-u. 5. 358-256

VASÁRNAP
21
Kat. Máté aps.
Prot. Máté
Ó-g. 8. Kisassz.

N. k. 5 ó. 45 p. N. ny. 18 ó. 0 p.

HÉTFŐ
22
Kat. Mória vt.
Prot. Móris
Ó-g. 9. Szever.

Izr. 1. Thisri 5702

KEDD
23
Kat. Tekla sz. v.
Prot. Tekla
Ó-g. 10. Menod.

Izr. 2. Újév 2. n.

SZERDA
24
Kat. Fog. k. M.
Prot. Gellért
Ó-g. 11. Teodóra

Izr. 3. Zom Gedalj.

CSÜTÖRTÖK
25
Kat. Gellért vt.
Prot. Kleofás
Ó-g. 12. Anton.

PÉNTEK
26
Kat. Cipr., J.
Prot. Jusztina
Ó-g. 13. Kornél

SZOMBAT
27
Kat. Kozma, D.
Prot. Adalbert
Ó-g. 14. Ker. f.

Izr. 6. S. Vajelekh

Hévya Zoltán
festőművész.
IX. Üllői út 31 sz. I. em. 8.
Telefon = József 5–69.

Hey a Toltán, f. r. tan.
Sparring

Függ. Nův. Társ. 1930 okt (NSz)

Fáy Aladár álltitkár arch. of

1931. nov. (N.o.) Fehérrubás nő, of

Uj Szalon 1934 nov. dec.

Akt. Tanulmány I–II. r.

Nemz. képrm. kiáll. 1937. Rapaich Richárdné

1937 téli: dr Homonnay Tivadarné

Omkt 1938 téli (febr)

Glattfelder Gula mezés pásp arch

dr Hütter Károlné arch of

1939 téli: gr Pongrácz Jenőné

1941 nov. Arh kiáll:

dr Homonnay Tivadarné of

Csernoch és Serédi

Esetzi prim. kép 8 Gm

Serédi:
nőri pásp.
palotában

Isztvay Tibor képek i ela
arch. Parl. ela i kés
fogadó ikban

Bethlen Gábor
Orsz. " " szöv.

Gleintz Henrik festő. A Nemzeti Szalon 1915. évi tavaszi tárlatán Tanulmány, Patak és Jegenyesor c. olajfestményeivel vett részt.

nem azonos

Héya Zoltán

vajztanár, festő

l. ideiglenes tanár

Budiparvajzisk

1937-38. 27. l.

1938/39. 21. l.

u. o. 1939-40. 23. l

u. o. 1940-41. 16. l.

u. o. 1941-42. 15, 18. l.

1912-15 képe

743.

szemöldöke,
zve. Bal felől elválasztott rövid haja, (barkója
me barna. Mellén négy rendjelt s három katonai
szalagon két rendjelt hord. Ez utóbbiak egyike ék-
ture. Jobb vállától bal csipője felé széles sárga
öld kabátjának paszomántgallérján tölgyleoél

onra, méretei 68:54.7 cm.
iki erekkyemuzeumból. 107/95. № 139.

107/95 : 139.

HÉYA ZOLTÁN (1895—)

Csernoch János hercegprímás
Jelezve jobb alul: Héya Zoltán.
Vászon, olaj, 130×90 cm.
Lepold—Lippay 57. l.

Serédi Jusztinián hercegprímás
Jelezve jobb alul: Héya Zoltán, 1928.
Vászon, olaj, 140×95 cm.
Lepold—Lippay 57. l.

Magyar topograf.

IX.

BÖRÖNDÖK, ÚTIKÉSZLETEK ÉS EGYÉB BŐRÁRUK

A Társaság

1930. febr. 9.

SZÉPIRODALMI ÉS TÁRSADALMI KÉPES HETILAP

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, I. kerület, Horthy Miklós-út 1. szám Telefon: Szerk.: Lá. 6-74. Kiadóhiv. Lá. 5-42	Szerkeszti és kiadja: MIAKICH KÁROLY	Előfizetési árak: Egy évre 25 P, félévre 14 P, negyedévre 8 P. Utólag fizetve 1/4 évre 10 P. Egyes szám 80 fill.

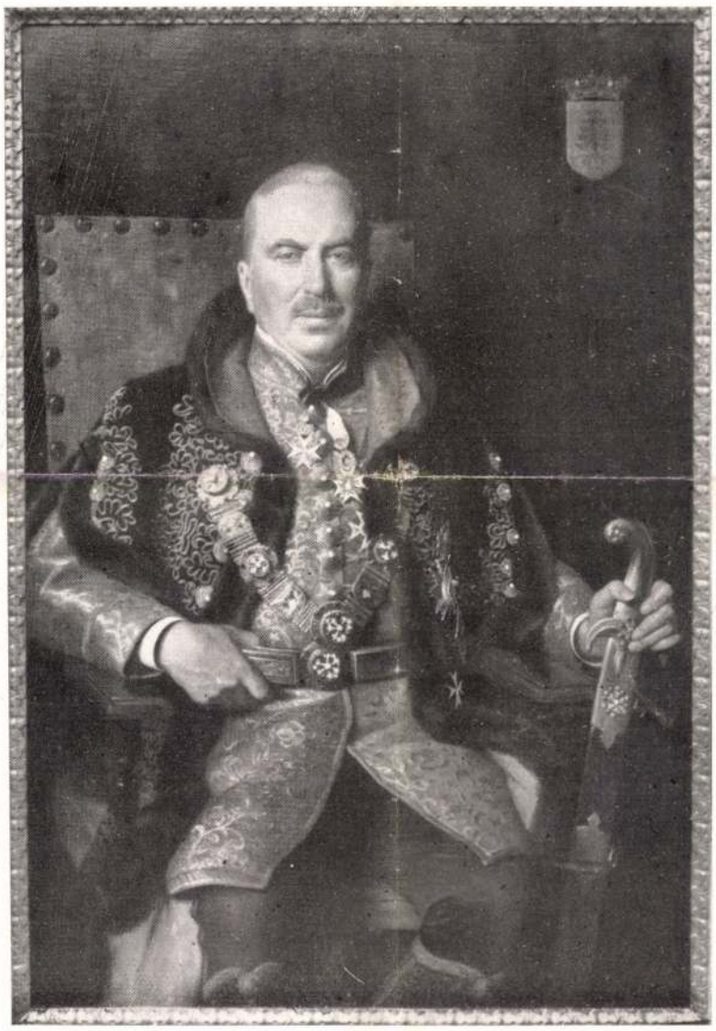

Jekelfalussy Zoltán

Héya Zoltán festménye

LOHR MARIA-KRONSUSZ

Vegytisztító, csipketisztító és kelmefestő Gyár és központ: VIII. kerület, Baross-utca 85. szám. / Telefon: József 302—37

BERZÉTHEY LENKE LEVELE

Kedves Szerkesztőm, Maga kis hamis! Rajta csiptem, hogy a báli riportjaiban egyeseket (bizonyára különös oka lehetett reá) agyondicsér, másokat meg észre sem vesz! Igaz, hogy Maga nem láthat mindent, sőt nem is tud mindent, pedig ugyancsak sok eset történik a bálokban. Például egyik bálból ki akartak vezetni egy hölgyet, mert a hajától az ajkáig s onnan a füle cimpájáig mindene túlságosan ki volt festve, — a másik bálból pedig azért, mert túlságosan ki volt vágva. (Reá illett, hogy elől volt a táncos hátul semmi!) E két esetnek a kombinációja a „Palásty-ügy", a melynek különben a szemtanuja voltam és mondhatom az elülső kivágás eléggé tűrhetetlen volt. Ma már ilyesmiben is toleránsabbak vagyunk, hiszen még a Széchenyi-bálon is láttam kombinécskéket, sőt flörtöcskéket is. Remélem eredményképpen lesz is egy pár eljegyzés, azonkivül, hogy a jótékonycélra is szép összeg folyt be. E bálon egy dámától (Konkoly-Thege Sándornétól) hallottam, hogy ő csakis a jótékony célra való tekintettel jelent meg. Lássa, ilyen önzetlenség is létezik még. Azután itt történt, hogy Schandl Károlynét „per kisasszonyt" kérte fel egy ismeretlen gavallér. Persze a tiltakozás nem maradt el, bár az ilyesmi még az ilyen szépasszonynak is jól szokott esni. — Különösen figyelmébe ajánlom a bécsi Terézista pikniket és gróf Festetics Laura nagy fogadó-estélyét Párisban, amelyen tömegesen voltak a legkülönfélébb hercegnők láthatók. Thyssen-Bornemissza bárónő hágai estélyén pedig ott volt az egész magyar delegáció az élén a miniszterelnökkel, akiről azt tudom még, hogy a legujabb tipusú Lancia tulajdonosa lett. De ha már külföldön vagyunk és ha röviden megemlítem Draskovich Miklós jó eredményeit a monte-carlói galamblövő versenyen, ugyanakkor nem hallgathatom el Angerer Margit, a szép magyar énekesnőnek berlini sikereit sem, a hová két hónapra szerződött s már az első fellépése után oly viharosan ünnepelték úgy a nézőtéren, mint az utcán, — és itt csak azért nem fogták ki a lovakat a kocsijából, mert az autóból benzint kiszivni — lopás.

váradi és micskei **Baranyi Éva** a Széchenyi-bálon
Strelisky (Dorottya-u. 1.) felvétele

A külföldi tájékoztató hireim közé tartozik az általános „havtalanság". Még St.-Moritzban is kocsival szállítják a ródlipályákra a havat, Cortina d'Ampezzóban pedig éppen csak annyi van, a mennyi elég a kis Masirevich Fedorának, — akinek kedvéért szülei az egész telet Olaszországban töltik. Máriazellben — irja Bódy Tivadarné és leánya — csakis a tájképes levelezőlapokon van hó, és ebből mutatóul meglehetősen sokat küldöttek szét pesti ismerőseiknek.

Az utazásokról annyi jut eszembe, hogy báró Liphtayné és a Bornemissza bárónők világkörüli utjukra már elindultak, Lipthay Ervinék valamint Vermes Gyuláék a napokban startolnak párisi és a rivierai autóútjukra, Wälder Gyula professor pedig megkönnyebülten tért haza Lamanntól. Az eljegyzés terén kevés az ujság, hacsak abból a római látogatásból nem lesz valami, meg talán azt a hyment nem fogják tudni a szülők megakadályozni, ahol a 21 éves gazdag és nagyon szép leány oly görcsösen ragaszkodik a 19 éves ifjuhoz, aki nem is lesz soha parthieképes, nem is kellemes és pláne nem is szellemes (ez nagy baj!) csupán csak csábitóan csinos — de csacska. — A válások közül a jourokon a legtöbbet a volt miniszter válásáról beszélnek, na persze fűszerezve a házastársakon kivül szereplő mindkét félhez tartozó személyiségekkel! — Egyszóval kiszinezve, úgy, ahogy ezt elképzeli a kis Móricz és az Ön hive Lenke.

SZŐNYEG függöny, terítők, takarók és minden e szakmába vágó cikkeket kicsinyben is nagybani árban árusítjuk
Grünfeld Testvérek szőnyegnagykereskedők, Budapest, V, Bálvány-utca 4 * Telefon: 801—99

Heya Zoltán

életrajz

irod

Csókássy 89. l.

és héf~~[illegible]~~

Komárom.

[Am előtérből a vár kapuj
kozó uton katona halad, a Duná
dig a bástya közelében két lad

COMOR

a látkép fölött középütt: Hong
jobbra: 21.
a lap hátán hollandi szöveg ol

Rm., mér. a rl. 1

[A Schut jelzésü

szül. Kevevárán, 1895. Tanulmányait a bpesti és a müncheni akadémián végezte. A világháborúban frontszolgálatot teljesített és orosz fogságba került. Hosszú ideig a chabarovszki táborban élt s amikor 1919-ben egy nemzetközi katonai expedició Vladivosztokban és környékén a forradalomdúlta rend helyreállítása és fenntartása végett megjelent, alkalma nyílott Vladivosztokba utazni, ahol aztán a különböző, de főleg az amerikai és angol parancsnokságok, továbbá az ott állo-

HÉYA ZOLTÁN

nato a Kevevára, nel 1895. Studiò a Budapest ed all'Accademia di Monaco. Durante la guerra prestò servizio al fronte e cadde prigioniero in Russia. Fino al 1919 ha vissuto nell'accampamento di Chabarovsk ed allorchè nel 1919 giunse a Wladivostock una spedizione militare internazionale per mettere ordine dopo le rivoluzioni, ebbe occasione di recarsi a Wladivostock, ove ebbe moltissime ordinazioni da parte dei vari comandi, ma specialmente di quelli ameri-

Héya Zoltán

Héya Zoltán: Serédi Jusztinián hercegprimás arcképe
Héya Zoltán: Ritratto del Principe Primate Giustiniano Serédi

SZEDMER JÓZSEF

GD

LS NEJE, KELEMEN
E TISZTELETTEL
A ÉS DOMONKOS
3 DECEMBER 3-ÁN
AKOR A VIII. KER.
IVATALBAN TAR-
SI ŰNNEPÉLYÉRE
VI NOVEMBER HÓ

WENCZEL LAJOS

Héya
~~Héjas~~ Zoltán festő

1944-ben kb. 51 éves
a nékesfővárosi iparrajz
iskola tanára –
Szegedén az állami fő-
gimnáziumban végezte
tanulmányait. Részt
vett az 1914–18-as világ-
háborban; 1916-ban
oroszfogságba ~~vett~~ esett
és hosszabb ideig ~~Haba~~ –
Chabarowskban.
Kivételes ~~helyre~~ helyzete
volt, mert fogsága alatt
orosztisztek arcképeit
festette. Utóbb mint fogoly
Wladivostokban élt. Amtán
Japánba ment és rövid
ideig Torioban (működött –
és Jávaszigetén)

1920 vagy 21-ben hazajött. Rotterdamon át,
hol tifuszban kezelték. Dezmetér Sándor ír-
nivés közlése.

Héya Zoltán

festő

l. élet

Karczagmagyállam

543. h.

"	24.400 -	1.900 —
"	6751.69	690173
"	3.000 —	
"		60. —
"	2515.16	
"	9.06	
	114.143 63	59.229 49
	275.894 96	275.894 96
	275.894 96	275.894 96

Hévya Zoltán

1912/13 - 1914/15

Ferképzomfoiskèvk

91. l.

Héjja Zoltán

Csernoch János dr
hercegprimás arc-
képe fentitől

repr.

Magyar Katolikus
Almanach

I. évf. Bp.
1927. 18. l.
után.

NYOMTATVÁNY.

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

MEGHÍVÓ

A

MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGÁNAK

19 ..... évi ..... hó ..... n ..... napján

.....

délelőtt / délután ..... órakor megtartandó végrehajtó-bizottsági / rendes / albizottsági ülésére.

Tárgy: .....

Elnök megbízásából:

.....

Hornyánszky V. R.-T. Budapest.

A gyermek, francia horizonton...

Vichy, március

A XVI. század végén, vagy talán a XVII. század elején — mert történetünk az idő több nemzedéknyi terében számtalanszor lejátszódott és így kényre-kedvre tologathatjuk az éveket meg évtizedeket — ama nyomorúságos városrészből, amely számtalan más zúgutca között magába foglalja a Halászó Macska sikátorát is, sötét éji órán egy fiatal nő lopakodott a Notre-Dame székesegyház felé. Ez időtájt a katedrális még szünet nélkül nyitva állott a hívők számára s így a fiatal nő, étérvén a Szajnán, a Szent Marcel-kapun keresztül akadálytalanul bejuthatott a Szűz e csudálatos hajlokába. Ámbár az utcákon a decemberi szél sírt s a mennyboltot a haragos felhőknek oly fekete bakacsínja borította, hogy Párizs alabárdos őrei csak a falak mentén tapogatódzva juthattak előre, a templomhajót és a körbefutó oldalfolyosót mégis szelíd félhomály töltötte be. A szobrok előtt ugyanis száz meg száz fényecske lobogott, mert akkoriban egy önemésztő világ még nem változtatta a viaszt régen elmúlt korszakok szókincsének elavult kifejezésévé. Mi több, a monostori komorságú kórus mélyén lángolt még az örökmécses is s vörös sugarait ezer árnyalattal olvasztván össze a sárgán vibráló gyertyákkal, sejtelemszerű és szinte földöntúli színekkel öntötte el az ívboltokat.

A Védelmező Mi Asszonyunk szobra után, amely a székesegyház bal oldalszárnyában emelkedik, a Szent Károly és Sainte-Enfance nevet viselő kápolnák között hajdanta egy kőbölcső állott. A fiatal nő oly bizonytalanul és oly habozva, amelynek a mozdulatok nyelvén csak kétségbeesés lehet a neve, a bölcsőhöz tartott és egy nagy csomagot helyezett el benne. Néhány perc mulva, csecsemősírás vervén fel a katedrálist, a sekrestyés felesége kibujt a dunyha alól és végigsietett a kápolnák mentén. *Fiú! Ismét egy fiú!* — kiáltotta a férje felé. Az anya már messze járt a középkori Párizs éjszakájában. A gyermek arcán erőtlenül cickázott a gyertyák fénye.

Hosszú emberöltők múltán,

a XVII. század végén, vagy talán a XVIII. elején — mert az idő több generációt elemésztő terében ez a történetünk is számtalanszor megismétlődött és így szabad önkénnyel zilálhatjuk újfent az évtizedeket — az oly vigasztalan Villette-negyed labirintusa felől egy fiatal nő lopakodott a Szent Lajos-kórház felé. E késő éji órán a város már rég halott volt, csak az örök decemberi szél süvöltött a dermedt háztömbök között. A fiatal nő a Ramponeau-utcán, a Templáriusok-útján, meg a Szent Márton-csatorna mentén elért az ódon hospitályhoz, amely vak ablakokkal és némán aludt, csak a bélpoklosoknak kiszűrődő jajongásával árulván el, hogy az ember fia él és szenved a sötét, zsúfolt termek mélyén.

A bejárat mellett, karmagasságban, egy gótikus ablaknyílás tátongott az öles falban. E nyílás egy vaskosarat zárt magába. A fiatal nő oly bizonytalanul és oly habozva, amelynek a mozdulatok nyelvén csak kétségbeesés lehet a neve, egy nagy csomagot helyezett el a kosárban és megrántotta a kapun csüngő oroszlánfejet. A kórházudvar síri csendjét felverte a csengetyű rikoltozó szava. A portásné kikászmálódott a meleg cihák közül, megforgatta a vaskosarat és kiemelte belőle a csomagot. *Fiú! Ismét egy fiú!* — kiáltotta a férje felé. Az anya már messze járt Párizs éjszakájában. A gyermek sápadtan feküdt rongyai között.

A mult század végén, vagy e század első évtizedeiben — mert az évtizedek rostáján ez a jelenet is számtalan változatban pergett le — egy fiatal nő állott meg a Port-Royal sugárúton, a *„Maternité"* fehérre meszelt palotája előtt. *A neve?* — kérdezték tőle a felvételkor. *Irjon be, bon monsieur, amit akar!* — felelte oly rekedten és dadogva, aminek a hangok nyelvén csak kétségbeesés lehet a neve. *S az apa neve?* — folytatta a tollnok. *Nincs neve, uram...*

Ez a fiatal nő messziről jött, a kődös Auvergne-ből vagy a napégette Pikárdiából, a hófedte szavojai csucsok vidékiről vagy Bretagne viharos partjairól. Senki sem kérdezte tőle, honnan érkezett s néhány hét multán, amikor elhagyta a *Maternité* szobácskáját a szegfűcsokrokkal és a csipkés függönyökkel, senki sem kérdezte tőle, hova távozik? Egy utolsó pillantást vetett a bölcsőre és eltünt a párizsi Bábelben.

A gyermek ott maradt, családi státus nélkül, hogy majdan, az elhagyottak útjának végén felvegye a köztársaság gárdistáinak személyazonosságát.

Ezért igaza van

Francois-Poncet úrnak, aki nagykövetből most prófétahangú kézíróvá lépett elő, hogy a francia újjászületés kulcskérdése, *le noeud vital de l'avenir francais*, a népmozgalmi táblázat alakulása. Magasztos jelkép, hogy egy auvergnei fennsíkon, a gergoviai sírüregben közel egy esztendővel ezelőtt összegyüjtötték és elkeverték a honi tájak földjét. De vajjon mit ér majd e szimbólum, ha nem lesz, aki a rögöket lakja és gyümölcsöztesse? Duzzadó és roskadó ágazatok kellenek a nemzet leveleit hullajtó fájára, különben elvész és véget ér minden.

Az összeomlást követő kormányok maguk is ilyen megfogalmazásban értékelték a kérdést és három év alatt töméntelen reformot léptettek életbe, megkönnyítendő a népes családok helyzetét s megerősítendő társadalmi állásukat. A családiás eszmét mesteri falragaszok és megkapó, néha drámai hevű jelmondatok igyekeznek a citoyenek lelkébe iktatni. Szívszorító kis történetek emlékeznek meg az elődökről, akiket — még korumpálatlan szociális és hazafias magatartásukból következőleg — fészekaljnyi gyermek és unoka vett körül. A nemes propaganda a lehetőségig kiaknázza a külföldi példatárat is. A mítikus spanyol alak eddig, mint mindenütt másutt is, ama Don Quichotte volt, bamba legényével, Sancho Panchával. Most viszont Lucas *Negreiras Puez* barcelónai kenyérgyáros homlokát övezi a babér, aki röviddel ez előtt, kilencven éves korában, hat évtizedes távollét után visszatért Dél-Amerikából hazájába. Visszatért, mégpedig egész családjával együtt, három házasságából 39 gyermeke, 80 unokája, 84 dédunokája, 3 ükunokája, 72 veje és menye követvén az Óceánon át. Összesen közel háromszáz személy, egy és ugyanazon apai töről szakítva. Ez ám az igaz emberi és polgári nagyság, mérjük bár a dolgokat akár a szélesebb síkú keresztényi vagy humánus, akár a szűkebb horizontú vagy sorállítási szempontok mezején.

Elmondható, hogy a nemzet, a maga egyetemében, bús *mea culpa*-val és lelkes fogadkozásokkal emészi meg e számokat és tanokat, amelyek megfejteni látszanak tragédiájának rejtélyét és reményt nyujtanak az elkövetkezendő századokra. Azonban olyan bizarr és érthetetlen világot élünk, hogy még a vélemények és célok harmoniájából is ellentétek és mérges tengelyakasztások származnak. Párizs például, amely ma nem a francia szellemiség egyetlen központját, hanem egy sajátos áramlatát jelenti, élénken bírálja a kormány reformművét és különösen annak tengelytételét, a válási törvény megszigorítását. *Mi más e rideg paragrafus*, kérdik némely szajnamenti moralisták, *mint egy személyi tévedésen alapuló, kétoldali, de eddig megváltható rabszolgaságnak életfogytiglani bűnhődéssé való súlyosbítása? S ha a népes állam eszméje nem tűri a rossz házasságok reparációját, akkor nem logikus-e, hogy a boldog, de magtalan nászokat hivatalból fel kell bontani, hogy a felek a szaporodási politika szolgálatában új társat kereshessenek egymásnak?*

Általánosságban, Párizs visszaveti az erkölcsi rendű újításokat, amelyek — véli — arra szolgálnak csak, hogy a klérus a beteg és fojtott familiák mentorságán keresztül visszaszerezze elsöprő és kizárólagos világi pozícióját. Az egyház pedig szintén elégedetlen a reformokkal, amelyeket túlzottan anyagszerűeknek talál. A pótlékok, prémiumok, utazási és szállítási kedvezmények, családi lakásjárulékok s egyéb jótékonysági gyógycsöppek kellenek ugyan, de mai kizárólagos alkalmazásukban a népes család isteni eszményét egy felháborító materializmus szűkkörű alapjaira helyezik. Milyen téves hiedelem azt gondolni, hogy holmi nyers érdekek megindítják majd a gyermekek istenáldását s hogy holmi fizetéstöbbletek meg százalékos haszonlesések vonzóvá tehetik majd az üres lelkek számára a dús familia terheit, fáradságait és felelősségeit. Nem, mondja az egyház, a kérdés csak egy merőben más, magasabbrendű és jézusibb spiritualitás szintjén fogható fel és oldható meg. A nemzetet az anyagrendű reformmunka a meddő családok kaptafájára szabja, a népes familiákat kicsinyes és felháborító jutalmakkal elégítvén ki. A valóságban a nemzetnek a népes családok *pillérzetén* kell épülnie, s feladata nem váltságdíjat nyujtani a csecsemők után, hanem büntetéssel sujtani a szándékos meddőséget. Amíg a sok gyermek nem lesz az általános, keresztényi erkölcsiségből fakadó természetes jelenség, s amíg a pogány sterilitás nem lesz kínos erénytelenség és égető szégyenbélyeg, addig hiába minden, Gallia rossz utakat tapos...

•

Jegyezzük meg, hogy mind e vita, az „emberi nyersanyag" e problémaköre ugyancsak elméleti és talajtalan pillanatnyilag. Hiszen tudvalevő, hogy az apák, a francia apák harmadában a Rajnán túlról epednek csak tűzhelyeik felé. Más ifjak pedig, akik most válhatnának erősebb generációk őseivé, már úton is vannak, egy új európai gondolat szolgálatában, a határokon túlra. Egyelőre Franciaországnak más lehetősége sincs, mint az eszmék tisztázása. Mert a gyakorlatban, bizonyára jóvégre, kétévezredes létének legnagyobb áldozatát hozza meg...

Galileus

VILÁGSIKER MAGYAR SIKER
A Szabadság, Háború és Béke
nagy regény-trilógiája

I-ső kiadás 4 hét alatt fogyott el. Uj kiadás IV. 1.
Wyck Mason:
HÁROM KIKÖTŐ
Füzve 16.40. II. kiadás Kötve 19.80.

I-ső kiadás 4 hét alatt fogyott el. Uj kiadás IV. 1.
Upton Sinclair:
LETŰNT VILÁG
Füzve 19.20. II. kiadás Kötve 22.80.

Most jelent meg.
Constantin—Weyer:
AZ ÚT SZERELMESE
Egy nemzet ujjászületésének szimbolikus regénye
Füzve 7.20 Kötve 9.60

RENAISSANCE KIADVÁNYOK

Az Országos Bethlen Gábor Szövetség közgyűlése és emlékvacsorája

Pénteken délután tartotta meg a Gellért-szálló hangversenytermében a protestáns világ vezető egyéniségei jelenlétében *évi közgyűlését az Országos Bethlen Gábor Szövetség.* Dr. *Tasnádi Nagy* András, a szövetség elnökének és a tisztikar tagjainak beszámolói után bemutatták a közgyülésnek *Héya* Zoltán festőművész *Bethlen Gáborról készült képét* s tájékoztatták a közgyülést a Bethlen Gábor-székház telkének ügyéről, amelynek ingyenes juttatásáról dr. *Tasnádi Nagy* András elnök a székesfőváros vezetőségétől elvi ígéretet nyert. Újból egyhangúan választották meg a régi tisztikart, így elnök dr. *Tasnádi Nagy* András, a képviselőház elnöke lett, ügyvezető társelnök *Törs* Tibor orsz. képviselő, a főtitkári széket pedig *Bánóczy* Béla székesfővárosi műszaki főtanácsos tölti be. A lelkészi társelnökök: *Kardos* Gyula evangélikus püspök és *Győry* Elemér református püspök.

A régi *világi társelnökök* közé új társelnökökké egyhangúan és igen nagy lelkesedéssel megválasztották vitéz Nagybaconi *Nagy* Vilmos honvédelmi minisztert, *Gratz* Gusztáv ny. külügyminisztert, *Bárányos* Károly földmüvelésügyi államtitkárt, *Wulf* Olaf folyamőr-vezérőkapitányt, *Bakay* Lajost, a Pázmány Péter Tudományegyetem rektorát, *Ertl* János egyetemi nyilvános tanárt, *Vladár* Gábor kúriai tanácselnököt és *Dávid* István nyugalmazott kúriai tanácselnököt. A közgyűlés után a jelenlévők összegyűltek a *Bethlen Gábor-emlékvacsorára*, amelyen, kezében az új Bethlen Gábor-serleggel, Tasnádi Nagy András többek között a következőket mondotta:

— Tekintsünk vissza három évszázaddal, abba a korba, amelyben Bethlen Gábor élt és munkált és csodálkozva látjuk, hogy az a kor és annak embere is erősen hajszolt volt, Bethlen Gábor is hihetetlen ütemét mutatja a munkának, a sokszor emlegetett dinamika felső fokát, feladatok, alkotások és eredmények egymásra halmozódását példázza. Nem volt számára megállás és elmondhatjuk, sem ma, sem évszázadokra visszamenve nem találunk hasonlót hozzá, aki rövid tizenhat év alatt — míg félkézzel úgyszólván állandóan kardot forgatott — a másikkal minden ízében átgyúrta országát. Művelődést ápolt, emelt, hadsereget, pénzt teremtett, kereskedelmet szervezett, Erdélyt a virágzás addig el nem képzelt fokára emelte. Tudjuk, mi volt Erdély, mikor ő a fejedelmi székbe emelkedett.

— Hacsak óriási levelezését forgatjuk, melyet maga intézett s rengeteg politikai és diplomáciai tárgyalását tanulmányozzuk, melyeket a legkülönbözőbb tényezőkkel, a közel és távol fekvő országok követeivel folytatott, katonai hadvezéri tervezgetéseit, háborúit szemléljük, melyeket egyedül vezetett, arra a kereken félszáz csatára gondolunk, amelyekben oly sokszor élete is kockán forgott s nem feledjük el, hogy ezek mellett irányította a törvényhozást, igazgatta országa pénzügyeit, a maga gazdaságát, gondozta családját, nagy fejedelmi udvart tartott tudósokkal, művészekkel, egyházat gyarapított, iskolákat épített s ő maga is folyton tanult és ezenfelül még ahhoz is volt ideje — mint feljegyzik róla —, hogy *huszonhatszor olvassa el az egész bibliát*, akkor igazán bámulva kérdezzük, honnan jutott minderre tizenhat esztendőből. És Bethlen Gábornak sok munkájában, gondjában nem volt segítségére a modern technika. Lovon, kocsin törődött, futárokat tartott telefon és rádió helyett, tábori sátorban élt.

— De volt segítsége más, mely minden technikánál több: törhetetlen akarata, forró hazaszeretete, szárnyaló lelke és bensőséges hite. Ezt a szót „hit", különösen kell hangsúlyozni Bethlen Gáborról szólva. Ilyen hit nélkül nem is lehet senki nagy ember. És igazi nagy ember az, akinek küldetése van, aki ezt meg is érzi és úgy tölti be, ahogy az számára rendeltetett, aki mindvégig megmarad a részére kijelölt úton. Igazi nagy ember volt Bethlen Gábor. Az mondják róla, reálpolitikus, de tegyük hozzá, olyan reálpolitikus, akinek legnagyobb realitása Istennel való állandó kapcsolata.

A szónok beszédét a következőképp fejezte be:

— A nagy ember képét nem szürkíti el évszázadok múlása sem. A nagy ember mindig időszerű, mert élete, munkája, egyénisége örök értéket sugároz ki magából. A nagy ember érdekes késő nemzedékek számára is. Mátyás király, Luther Márton, Széchenyi István, Kossuth Lajos, II. Rákóczi Ferenc évszázadok múlásával is tanácsadó, irányító, fantáziát megmozgató marad. Bethlen Gáborra is áll ez. Ha hívek leszünk eszméihez, nem is hagy el bennünket. És mi hívek akarunk lenni, ennek bizonyságára ürítem e nemes emlékezetéhez méltó, nemesveretű serleget.

Ez a regényes,

a dickensi mesék melodramatikájára emlékeztető csecsemővédelem merőben hatástalannak bizonyult a francia népmozgalmi erények folyamatos elsorvadásával szemben. A nemzeti létszám, amint utólag minden történész és katonaíró hangsúlyozza, főlöttébb fogyatékos volt már az első világháború idején is. Az élőkből akkor sem futotta elég harcosra s innen, hogy *Péricard* kapitány, az apokaliptikus korszak örökre legendás alakja, aki Verdun mellett a 95-ik gyalogezred egy maroknyi vitézével a nagy viadal döntő állását védelmezte, a végső roham pillanatában extatikusan így kiáltott föl: *Debout les morts! Talpra a holtak is!*

Tudjuk, ez a parancs nem maradt visszhang nélkül. Az agyonbombázott, összedőlt, eltemetett romok alól véres, félvak, csontvázszerű figurák keltek ki s megmentették azt, amire az élők egyedül képtelenek lettek volna. Ilyen csuda azonban, hogy fiai kétszer haljanak meg, még Gallia históriájában is csak egyszer eshet meg. Ezt jól tudta a győzelem apja, Clémenceau is s ezért a hősök áldozatát már eleve feleslegesnek és meddőnek ítélte, ha azt nem követendi a polgárok áldozata is. *Ha Franciaország lemond a népes családokról* — mondotta a diadal legmámorosabb percében —, *akkor ugyan teleiktathatjuk a békeszerződéseket akármiféle paragrafusokkal, a hon mégis el fog veszni, mert nem lesz többé elég francia!*

Ami nem jelentett mást, mint Napoleon ama katonai axiomájának szociális nyelvezetre való átültetését, hogy az Isten a nagyobb bataillonokat szereti. E tételnek alapossagát azután Franciaország mai katasztrófájának oknyomozói egyként elismerik, mégállapítván, hogy a legjobb Maginot-vonal nyolcvanmillió francia lett volna. A társadalomkutatók, mint például a neves *Richet* professzor is, mélabúsan mutatnak rá arra, hogy 1875-ben még egymilliónál több kis polgár született, 1938-ban pedig már csak hatszázezer, tehát annyi sem, mint amennyi meghalt. Száz évvel ezelőtt a francia néptest még 17 százalékát tette Európa lakosságának, ma már csak 7 százalékát. Tudós kalkulációk bizonyítják, hogy ha ez így megy tovább, végképpen megfogyatkozik a hon „egyetlen nélkülözhetetlen és létfontosságú nyersanyaga, az „ember" és Franciaország a kis, alig számbaveendő nemzetek sorába süllyed, *un petit peuple négligeable*, amely nem sok vizet fog zavarni ez ostobán forgó föld keserű levében. A *Croix*, az egyház lapja ugyancsak óvatos és tartózkodó orgánum, bölcsen megmér minden mondatot és minden jelzőt, mielőtt nyomdafesték alá bocsátaná. De azért, ha végigtekint az elnépteienedő tartományokon, tragikus hangok törnek ki kebléből. *Le France est en danger! La Patrie est en péril de mort! Franciaország veszélyben van! A hont haldlos kór fojtogatja!*

TEMPEFŐI:
NEM VAGYOK COLUMBUS
A szerző rajzaival 300 oldalon
kartonálva 9.60 P, kötve 12.— P

Villanásszerű képekben bemutató a világról. Pont olyannak ábrázolva, amilyen s nem ahogy azt a félreértésekből és nagyképűségből összetákolt „közvélemény" megköveteli.

Dr. VAJNA ÉS BOKOR KIADÁS

Tabletázó gépet
KERESÜNK MEGVÉTELRE. Thermo Calor, V., Báthory-utca 12. T. 123-051

MARNITZ tól
Budapest, VIII., József-körút 37-39

SZABÓ JÓZSEF gitárművész minden délelőtt elméleti és gyakorlati tanácsot ad.

Oroszországi napló

— Beszélgetés a középosztályról —

Grigor Ivanovics negyvenéves, szőke, kócoshajú, középmagas, szikár ukrán. Újságíró és egyetemi tanársegéd-féle volt. Jelenleg a német hatóságok mellett beszerzési felügyelő. Arra ügyel, hogy az ukrán parasztok be ne csapják a germánokat. Értelmes, nagyon lelkes. Roppant készséges. Egyik könyvét kedvtelve forgattam, meglátta arcomon az irigységet, nyomban felajánlotta: „Az öné máris" — mondotta. Alig tudtam megmenekülni udvariassága elől. Még a lépcsőházban is utánam kiáltott: „Ger Szábo, ittfelejtette a könyvet!" (Az ukránok a német „Herr"-t *„ger"*-nek ejtik.)

Kétszobás lakásban lakik feleségével, meg anyósával. Az egyik szoba a könyvtár, ebben van mintegy 3000 kötet könyv. Kétharmada orosznyelvű, a többi francia, angol, német. Főleg a „népi' könyvek (folklore: népmesék, népköltészet, népdalok, stb. gyüjteménye) dominálnak, aztán az orosz irodalom reprezentatív íróinak teljes kiadásai. A külföldiek közül természetesen a klasszikusok szerepelnek. Láttam, hogy háromféle teljes Shakespeare-fordításuk van. A teljes Molière, Schiller, Goethe is megvan, persze oroszul. Vallásos könyvet egyet se sikerült felfedeznem.

Egy elárvult íróasztal

Az íróasztal régóta használatlan, nem nehéz megállapítani. A tollszár hegye rozsdás. Első látogatásomkor a könyvtárszoba padlóján körülbelül két mázsa krumpli púposodott. (Hja, primum vivere, deinde philosophari!!!) Maga Grigor Ivanovics cipelte a második emeletre, kosarankint. Most izzad nagyon, szorgalmasan törölgeti nyakát zsebkendőjével. Fújtat a kimerültségtől, arca vörös. Keze csupa piszok, az egész ember olyan, mintha „trógerolással" kereste volna meg kenyerét és könyvtárát. Percenként esedez bocsánatért, hogy így fogad. Megkér, egy pillanatig legyek türelemmel, megmosakszik, azonnal visszajön. Így aztán negyedóráig zavartalanul gyönyörködhettem a szép és jó könyvekben. Átadhattam magamat annak a finom gerjedelemnek, melyet egy új, ismeretlen könyvtár látványa izgat fel torkunkban. De már jön is „ger" Ivanovics. Vége lett mindennek, ennek a néhány édes percnek, amilyent gyermekek éreznek újszagú játékuk mellett, amitől majd hogy ki nem csordul a nyáluk. Ivanovics pán most tiszta és elegáns: friss inget vett, s jószövetű ruhát öltött. Azt mondta, Amerikából hozatta az anyagot s büszkélkedve hagyta, hogy morzsolgassam szövetét.

Mint mi Pestet, úgy mutogatta nekem könyveit. Fáradhatatlanul, büszkélkedve szedte ki a kedvenceket. De csak oroszokat. Magyarázott, mutogatott. Izgalom izgalmat, szó szót követett, észre se vettük, hogy míg mi a könyvek előtt álltunk, addig az idő nem volt rest, szedte lábait, sietett nyugatnak. Egyszer csak alig láttuk egymást. Benzinmécsest hozott Grigor. Ennek csak akkora a lángja, mint a takarékon égő gáz lángrózsájának egy szirma. Hát ez kevés volt a további böngészésre. Ez a lángocska arra jó, hogy a Napra emlékezzünk, vágyakozva, áhítattal. A hideg futott át hátamon a gondolattól: ez a mécses jelkép, az orosz élet ehhez hasonlóan szunnyad itt Ukrajnában. Így egymás lelkében böngésztünk. A sötétben egy másfajta szem nyílik ki. Elmaradtak tőlünk a könyvek, olyan témák vibráltak közöttünk, bennünk, melyek nincsenek meg a hallgató könyvekben. A bolsevizmusról beszéltünk.

Grigor Ivanovics nem volt tagja pártnak, a kommunizmus ellensége volt. Véleménye azért érdekes, mert kellő távolságból bírálta a bolsevista programmot, s elég hidegen szólt a maga álláspontjáról, mely egyezett az egykori ukrán szeparatizmuséval.

A három csoport

Úgy látszik, az egész problematikában főleg a középosztály kérdése foglalkoztatta. Ami érthető nála, mert apai és anyai ágon az orosz nemesi rend sarja. Urak voltak ősei, földbirtokosok, bírók, ügyvédek, közigazgatási funkcionáriusok. Tehát az a réteg, mely az októberi forradalomkor a legnagyobb változáson ment át. Sorsa társadalmi helyzete szerint három csoportba osztható. Első: a legbefolyásosabb és a legműveltebb csoport nyomban az októberi forradalom idején tudta, miről van szó. Műveltsége, összeköttetései révén megértette a helyzetet: itt az ő hatalmi állását, bőrét fenyegetik. Azonnal cselekedett: egyrészt elszakadt a középosztály szegényebb, kisebb befolyású rétegétől, másrészt önálló akciókba fogott, hadat üzent a bolsevistáknak, s ahol csak lehetett s tudott, arra törekedett, hogy a kommunisták tevékenységét lehetetlenné tegye, vagy legalább is csökkentse. Módjában volt eleinte, mert közéjük tartozott a főtisztviselő, az egyetemi tanár, a gyárak mérnökei, az orvosi kar vezető alakjai. Megindult hát a véres harc a két ellenség közt. A bolsevista párt hivatalosan kiadott története a harc kimeneteléről ezt írja: „A középosztálynak ez a rétege elnyerte méltó büntetését: a szovjethatalom szervei agyonzúzták és szétszórták". A pusztulás után azért megmaradtak néhányan felelős állásokban. A halált, a számkivetést úgy kerülték el, hogy hallgattak, tovább dolgoztak, sikerült észrevétlenül maradniuk. Egy reményük azért volt: a külföld, ahová még mindig kitűnő összeköttetéseik voltak. Különösen az angol és a francia nagytőke segítségére számítottak, onnan várták a kellő anyagi bázist egy esetleges ellenforradalom szítására. A hajlandóság megvolt, hogy átcsempészszék az agitációra, a szervezkedésre szánt pénzmennyiséget, de az orosz kémszervezet rajtaütött az összeesküvőkön.

A második csoport: ide a kevésbbé műveltek, az előbbieknél jóval nagyobb réteg tartozott. Körülbelül a középiskolát végzettek seregéről van szó. Jobban eltűnhettek, mint az előbbiek, mert politikával nemigen foglalkoztak, mert véleményük társadalmilag alig számított, mert gazdasági helyzetük eléggé jelentéktelen volt. Taktikájuk, ha erről szabad beszélni, a passzív rezisztencia: várták a „jobb idők" eljövetelét, amikor majd megint lesz viszonylagos hatalmuk. Éppen számuknál fogva nem kis gondot okoztak a szovjet-vezetőségnek. Majdnem mindenütt ott voltak ezek a középosztálybeliek, alkalomadtán sokat árthattak. Nehéz volt az ellenőrzésük magatartásuk miatt: hallgattak, hallgattak és hallgattak. De reményeik mind kisebbek és kisebbek lettek, s elhatározták, hogy felhagynak mindenféle taktikázással s belülről is elfogadják a szovjetet.

A harmadik csoport: kishivatalnokok kara, a kereskedelem kis ökével rendelkező tagjai; ezek műveltségük szerint abba a kategóriába tartoznak, ahová nálunk a polgári iskolát végzettek. Sem kulturális, sem gazdasági, sem társadalmi téren nem volt befolyásuk; átmenetet alkottak a parasztság hatalmas rétege és a középosztály között. Tagjai gyakran visszaestek az alsóbb osztályokba, ami annyit jelent, hogy a kasztszellem — lefelé — itt nem volt meg. Ez a harmadik csoport a szovjetforradalom idején levetette magáról gyönge középosztály-jellegét, a parasztsággal és munkássággal szolidaritást vállalt. Az új szovjetintelligencia ezek közül rekrutálódott; közép-, majd főiskolai tanulmányokra jelentkeztek fiaik, vagy ők maguk, példát mutatva a munkásosztálynak és a parasztságnak, amit annál könnyebben megtehettek, mert gyakorlatuk volt már a „középosztályoskodásban".

A különbség

Ivanovics most arról beszélt, mi a különbség a kétféle középosztály közt, a cári és a kommunista között:

— A mainak nincs különös hatalma. A szovjettársadalomban nincs fölérendelés, vagy alárendelés. A mellérendelés elve szerint igazodik az állam dinamizmusa, s ha mégis tapasztalható némi rangsor, az nem az új középosztály javára van. Ivanovics szerint a régi nemesi világnak, az akkori középosztálynak szép tradíciói voltak, melyek apáról fiúra szálltak, tehát fennállt a szerves fejlődés lehetősége, hogy Oroszország a demokrácia felé haladjon, átvegye Európa nagy vívmányait, ezeket megerősítse a magáéival. Most minden megszakadt: új szavak, új arcok, új modor, új értékek, új stílus tölti meg közéletünket, talán még a levegő összetétele is más. Ezt csak az tudja, aki közöttünk él. A legfontosabb különbség: a nemesi világ értékrendszerét kidobták az ablakon az utcára, mint egy üres gyufaskatulyát. Ennek aztán az lett a következménye, hogy a cári világ reprezentatív társadalmi osztályának utolsó mohikánjait üldözték, megvetették, kinevették, gúnyolták. Amikor aztán lassankint eltűntek, meghaltak, kiöregedtek a cárizmus hívei, akkor az új rezsim középosztály-ellenessége eleinte tanácstalanul állt, de hamar megtalálta az új célpontot: a szovjet-középosztályt. *(Kárörömmel.)*

— Úgyhogy magának Sztalinnak kellett védelmébe vennie a középosztályt. (Ger Ivanovics most elővesz egy újságlapot egyik könyvéből s fordítja a szöveget a mécses világa mellett.) „A szovjet-középosztály kérdésében bizonyos zűrzavar, kapkodás uralkodik nálunk annak ellenére, hogy a párt álláspontja itt világos, határozott. Mert elég sokan a párttagok közül ezt vallják: a középosztály, bármilyen is az, ellensége a szovjetállamnak, a munkásságnak, a parasztságnak, idegen test az államban. E nézet hirdetői megvetik a Szovjet középosztályát; lekicsinylik azt. Nincs igazuk, mert a Szovjet fejlődésének periódusaiban a középosztály gyökeresen megváltozott, vagyis közeledett a néphez, vele komolyan kooperál, ezzel alapjaiban különbözik a régi, polgári középosztálytól. Nyilván ezt nem veszik figyelembe az elvtársak. Úgy viselkednek, mintha a kezdet kezdetén volnánk."

„A forradalom előtti időben a középosztály tagjai a birtokos-osztály képviselői voltak: nemesek, gyárosok, nagykereskedők, kulákok s ehhez hasonlók. Ide tartoztak még a kispolgárok, parasztok, munkások ivadékai is néhányan, de persze szerepük jelentéktelen volt. Az egész középosztály a birtokososztálytól kapta kenyerét, érte dolgozott. Ezért érthető, hogy a forradalmi párt tagjai gyűlölettel néztek a középosztály tagjaira. Csak egy-két tucatnyi bátor, merész, forradalmi férfi volt közöttük, ezek a munkásosztályhoz csatlakoztak, ennek sorsához kötötték a maguk sorsát. De ezek kevesen voltak, s nem változtatták meg a középosztály arculatát."

„A forradalom után megindult az új középosztály megalakulásának processzusa: a mozgósítás, sorakozás, új erők összegyüjtése. Ezer és ezer paraszt- és munkásifjú jelentkezett a középiskolákra és az egyetemekre. Így kiegészítették a középosztály megritkult sorait. Új vért hoztak, meg szovjetelevenséget. Most már megváltozott a középosztály arculata: így kaptuk meg a népi középosztályt, ez a néppel együtt dolgozik egészen szorosan. Az új középosztályra már nem áll a régi elmélet, az t. i., hogy kiszolgálója a tőkének. Ehelyett önkéntes munkatársa lett a negyedik rendnek."

„Éppen ezért annál csodálatosabb és meglepőbb, hogy a középosztály helyzetében végbement radikális változás után pártunkban vannak emberek, akik a régi polgári középosztály ellen irányuló elméletet a mi új, szovjet középosztályunkra akarják illeszteni. Mint kiderül, ezek az emberek azt állítják, hogy másodrangú emberek azok, akik nemrég mint sztahanovisták gyárakban és kollektív gazdaságokban dolgoztak s utána a főiskolákra mentek. Így lesz az, hogy a műveltség káros és veszedelmes. Mi azt akarjuk, hogy minden munkás és minden paraszt művelt kultúrember legyen és ezt idővel meg is valósítjuk. Nem lehetetlen, hogy e különös elvtársak odáig süllyednek, hogy dicsőítik az elmaradottságot, a kultúrátlanságot, a tudatlanságot és a sötétfejűséget. Teoretikai kificamodások sem a multban nem vezettek, sem a jövőben nem vezetnek jóra."

Szegény Grigor Ivanovics szinte belevakult a fordításba. Gondosan összehajtogatta az újságlapot, visszatette helyére. Kérdőleg rám nézett, mit szólok hozzá? Ó, nagyon érdekes! — válaszoltam, kitérve az érdemleges tárgyalás elől

Szabó István

Teleki Pál sírjánál

...Szikrázó, hideg áprilisi nap volt akkor s a kirakatokból egy férfiarc meredt a járókelőkre. Teleki Pál arca. Kissé oldalt hajolt, elnézett az emberek feje fölött s borongó pillantása messze, követhetetlenül messze járt. Nem lehetett a szemébe nézni... Az emberek megállnak s rábámultak, mintha most látnák először ezt az arcot. Hát ilyen volt? Igen! Ilyen volt, míg itt járt közöttünk, de most minden új értelmet nyert, ami vele kapcsolatos. A szó, az mit sem ér s egy ember annyi, mint a tettei. Amit mond, az talán kétséges, amit tesz — *az ő maga.* S ez a férfi a legtöbbet tette, amit élő tehet. Nem várt senkitől semmit s a krisztusi szavakat jól értelmezte: nem másoktól kívánt áldozatot, önmagát áldozta fel... A járókelők rámeredtek. Fájdalmas, elmélyült férfiarc nézett fürkészőn a messzeségbe. Ha valaki leveszi a szemüvegét s elfödi ruháját, Hellasz jelenik meg a kirakatban és egy sztoikus görög arc.

Tiszta homlok, emberi melegséggel csillogó szempár, lágyvonalú száj, de a mély ráncokkal árkolt arcvonásokban valami kimondhatatlanul bölcs, fájdalmas és töprengő mosoly. Mint aki mindent ért és mindent tud, mint aki ismeri az élet értékét s megbocsátása nem egyéb, csak dermesztő megvetés. Ezt az arcot nem *lehet* elfelejteni. Amíg magyar él a földön, ezt az arcot nem *szabad* elfelejteni...

★

S most ismét április van: hideg és borús. A fényképeket rég bevették a krakatokból s egy sír mered felénk. Vad szél rázza a fákat, a rendőrök díszsisakja tompán csillog s a város, mely három évvel ezelőtt rémületbe dermedt, most zihálva és egykedvűen dolgozik. A tömeg felüvölt, ha a történelem az arcába sujt s aztán elnyugszik, mint a tengerek.

Csapkod és süvölt az áprilisi szél. Felkapja a koszorúk szalagjait, mintha olvasni akarná az aranyozott betűket és aztán elrohan a sírok felett. Fáznak a rendőrök, fáznak a fényképészek s az őrtálló kis cserkészfiúk lába is libabőrös. Háromnegyed tíz óta állnak itt és még messze a váltás. Csak a szél dühöng, mintha mondani akarna valami mondhatatlant s tanúul hívja a fellegeket. Azok éppen a temető felett torpannak meg, hol újabb s újabb ólomszínű társaik gyülekeznek. Sírások baktatnak át az úton, ásójuk vállukra vetve s minden elborult, sötét és reménytelen... A tájban csak a sír fehér szárkofágja világít.

★

Karcsúvonalú, sötétlakkozású gépkocsik érkeznek hosszú sorban. A szél ereje nem csökken s akik korábban érkeztek, beültek az oldalt várakozó autókba. De most, hogy a hosszú sor gépkocsi feltűnik, váratlan élénkség támad. A koszorúkat átrendezik s a rendőrök még jobban kihúzzák magukat. A kormány tagjai érkeztek meg s a párt előkelőségei. Néma csend, a miniszterek félköralakban a sír köré gyűlnek. A nemzet hódol a nagy halott emléke előtt.

Még egy perc s a kormányférfiak, akik hivatali munkájukat megszakítva zarándokoltak ide, már indulnak is fel a Várba. A rendőrök mégegyszer tisztelegnek s a gépkocsik eltűnnek a kanyarban...

★

Dél van. Harangoznak. A szél alábbhagyott s a fellegek is elvonultak. Elment mindenki, csak a kis cserkészfiúk dideregnek a sír előtt. Kihalt a temető s egy mauzoleum falán, Teleki Pál sírja mögött, ezt olvasom:

Nagy küzdés volt egész élete.
Sokak által félreértve.
Oh, de oly szent volt halála,
Életét megmagyarázta.

Gróf Batthyány mauzoleumán áll ez a felirat!

Miért köti össze ilyen rettenetes erővel a végzet a nemzetek kiválasztottjait?

(a)

Gyászmise gróf Teleki Pál lelkiüdvéért

A *Magyar Távirati Iroda* jelenti: A *magyar cserkészmozgalom* szombaton délelőtt a *Szent István*-bazilikában gróf *Teleki* Pál halála évfordulója alkalmából gyászmisét mondatott az elhunyt miniszterelnök lelkiüdvéért. Ott voltak a gyászmisén a kormány tagjai.

Szombaton délelőtt gróf Teleki Pálnak a kerepesiúti temetőben lévő sírjánál *testületileg megjelentek a kormány tagjai és árvaláhnyhajjal díszített koszorút helyeztek a síremlékre.* A koszorú letétele után a kormány tagjai néhányperces néma áhitatban hódoltak gróf Teleki Pál emlékének.

Gróf Teleki Pál sírjára koszorút helyezett még a magyar élet pártja, az Egyesült Keresztény Nemzeti Liga, Szeged város közönsége és a miniszterelnökség tisztviselői kara.

A miniszterelnökség tisztviselőkara is kegyelettel adózott gróf Teleki Pál emlékének

A miniszterelnöksék tisztviselőkara és alkalmazottai szombaton délelőtt kegyelettel adóztak gróf Teleki Pál emlékének és a kerepesiúti temetőben koszorút helyeztek el sírjára. *(MTI.)*

Óskeresztény, elsőrangú összeköttetésekkel bíró árubeszerzési forrásokkal és
üzleti gyakorlattal rendelkező úrinő bármily üzletet keres
Bevezetett szakembert első alkalmazottként felvesz. Ajánlatok „Anyagiakkal is rendelkezem" jeligére Blockner hirdetőbe, IV., Városház-utca 10. szám.

500.000—1,000.000 P keresztény tőke
komoly vállalatba megfelelő biztosíték és polgári jövedelmezőség mellett
elhelyezést keres
A vállalat vagyoni helyzetét, jövedelmezőségét és üzleti viszonyait feltüntető ajánlatok „Komoly nyugodt tőke" jelige alatt Blockner J. hirdetőjébe, IV., Városház-utca 10, adandók be.

Rákospalotai nagy iparvállalat KERES perfekt
magyar-német gyors- és gépírónőt
Ajánlatokat kérjük a fizetési igény megjelölésével „Óskeresztény 7903" Blockner J. hirdetőbe, Városház-u. 10

Dunántúli nagyvállalat KERES
gép- és gyorsírásban, levelezésben, valamint könyvelésben
jártas, óskeresztény, megbizható MUNKAERŐKET. Ajánlatok fizetési igény megjelöléssel „Óskeresztény 200" jeligére Blockner J. hirdetőbe, Városház utca 10, küldendők.

Keresztény szövetkezet
tűzálló anyagok, festékföldek és tűzálló kvarcok
KÉPVISELETÉT VÁLLALJA. Ajánlat megbízásból Magyar Agyagiparosok Országos Szövetsége, Budapest, VII., Erzsébet-körút 18. címre küldendő.

Heija Zoltán

Magyarország Képes mell.

1937

I

31.

Héza Zoltán: Homonnay Tivadarné

Héja Zoltán

arch. repr.

Lex Nagy Tas

31. tábl.

Héya Zoltán: Homannay Tivadarné
A Műcsarnok téli tárlatáról

Nagyon modern, nagyon mai ez a könyv is mint Unamunonak hihetőleg minden írása, de vajjon ki győződött meg arról, hogy ez a mai modern élet nem komédia-e?!

S a maszk a nemzeti hős arca is. A diktatúrában látja a nemzeti múlt feltámadásának akadályát, a diktatúrában, amely egyszer királyság, másszor népi önkényuralom, nem is a színezet a fontos, hanem a szóbanfoglalt és tüzön-vízen keresztül hajtani akart elv, amellyel így az ellentétek és önellentmondások kavargó zűrzavarában téved el. Igaz, ez már a sajátosan spanyol. De aki a népi hibákat és fogyatékosságot önmagában felfokozza és követelésreméltóknak hangoztatja, az hamis próféta. El kell buknia. Unamuno félszeg szélmalom-harcával, donquijotei álmaival el is bukik. Önáltatásának tengerébe fullad. Azonkívül hogy a történelmi leckét adó Unamuno mintha megfeledkeznék a történelemről: Spanyolország és a spanyol eszme mindig diktatúrák korában közeledett beteljesedése felé.

Ember és mű most még nagyon érdekes. De meddig? Az egyetemesség műfajban és gondolati kitekintésben veszélyes játék, ha az nem párosul alázatos isteneszköze-lélekkel. Amugy csak dilettantizmus. Zseniális dilettantizmus!

Művészet 1937. 6. sz.
30. l.

UNAM

Irta: DÉNE

1920 egyik téli estéjén Unamuno (1864—1937) ezt mondta Mathilde Pomesnek: Én, akit itt lát, akivel beszélget, én Miguel de Unamuno, tudom, hogy meg kell halnom; örökké nem élhetek. Salamancában mondta ezt, a dolgozószobájában, melynek falait a könyvek megszámlálhatatlan serege borította és az imént még Carducci verseit idézte. Az az Unamuno mondta ezt, aki minden szavával, amit mondott és amit leírt, minden tettével és mozdulatával, amit önmaga vagy a tömegek elkápráztatására végbevitt, az élet igenlését sugalmazta. Élni, mindíg és vég nélkül. Lenni! Szomjazom a lét után, szomjazom az örök levésre. Igen, a hetyke, gőgös Unamuno 1920 telén már-már rájön, hogy élete és léte törvényeit nem maga szabja meg magának és van valaki fölötte, aki bármely pillanatban leseperheti erről a tragikomikus színpadról. Erről a valakiről még fiatalabb korában egyik könyve margójára azt írja: nem akarok ráemlékezni. S amig meg tudja

Borbereki K. Zoltán: Terbócz Imre

Az Ernst Múzeum os

állni, hogy kikapcsolja önmagából, minden keresztsége és katolikus nevelése ellenére is az Istent, addig szavának és tettének hitele van, de azon túl — komédia!

S a megdöbbentő épen az, hogy ott, ahol a belülvalókat kell az embernek elrendeznie magában, Unamuno már számot vet azzal, hogy minden műve komédia. S amikor erre valaki rájön, tetteiből önkénytelenül pózok lesznek, hatásravágyó pózok, az elragadtatottak viharos tapsával és az ellenségesek gúnyos kacajával, gyülöletével.

Melyek ezek az Unamuno-pózok?! — Az, hogy „98 emberének" vallja magát és a spanyol nemzeti restauráció, a történelmi múlt feltámasztása is célkitűzése, még nem póz. Versei sem azok. El

Gléya Zoltán

Gróf Pongrácz Jenőné
arcképe, repr.
Művészet 1939. 26. l.

ORTOLANO (ferrarai festő, 1488—1525 körül)

Madonna Jézussal, Keresztelő Szent Jánoskával, Szent Jeromossal és Szent Ferenccel

Vászon, olaj, 83×61 cm.

A Bertinelli-gyűjteményből.

Maszlaghy II., 89. szám. (Gaudenzio Ferrari.) — Gerevich PA, 233. l. (Ortolano.) — Berti Toesca 959. l. (Cavazzolo.)

PALMA, GIOVANE (velencei festő, 1544—1628)

Háromkirályok imádása

Vászon, olaj, 200×263 cm.

Bécsben restaurálták.

Z.: Az esztergomi érseki képtár leírása. Új Magyar Sion, XVI., 1885., 847. l. — Maszlaghy II., 502. szám. (Veronese.) — Gerevich: Az Újság, 1916. júl. 20, 3. lap. — Lepold—Homor 97 l. — Gerevich PA, 238—239. l. (ifj. Palma.) — Décsei: Könyvismertetés. MM, V., 1929., 173. l. — Lepold—Lippay 55. l.

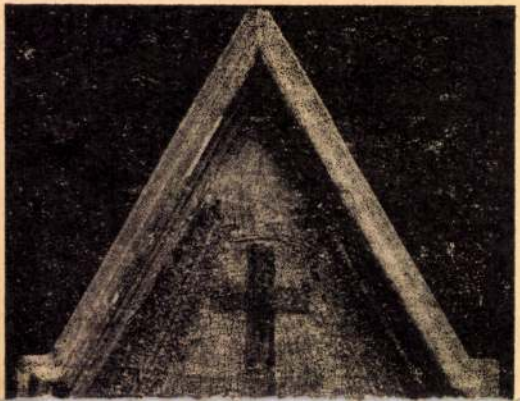

Héya Zoltán

Chemez Károlyné
archeje fentitol
Repr.
Müvészet 1943. 50 sz.
32. l.

Héya Zoltán

Lázár

Mincsetikalon

1929. IV. ev.

8-9. n. 30 l.

szormejestest, vegyítsztítást, jenerneme
és gallér mosást, valamint halina pok-
rócra perzsamintás szönyegek festését.
Olcsón ról és megbízhatóan

ROHONYI ANTAL

KÖNYVKÖTŐI
MŰINTÉZET

CLUJ
STR. MICO 2.
TELEFON 647

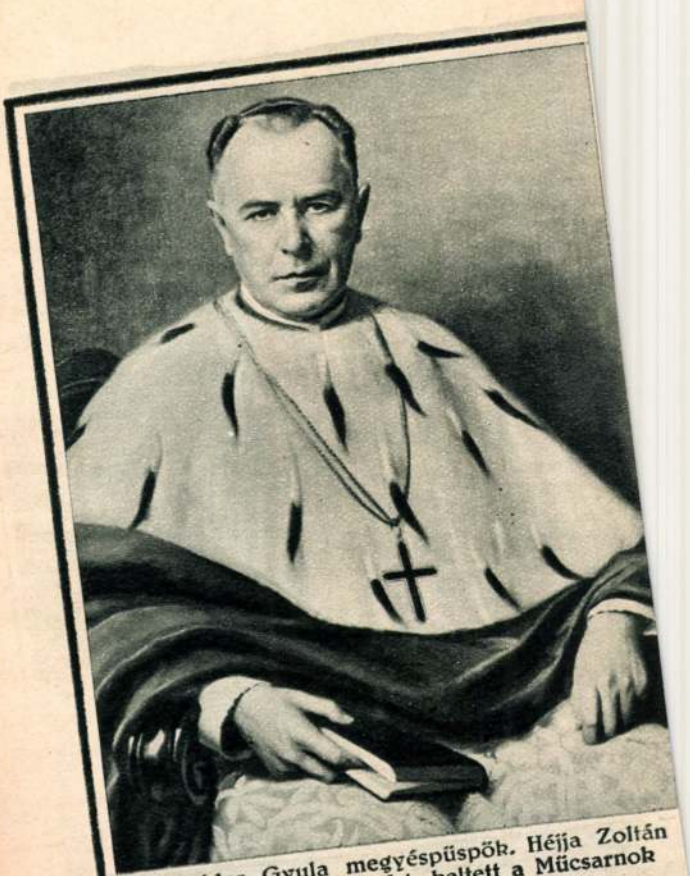

Glattfelder Gyula megyéspüspök. Héjja Zoltán portréja nagy feltűnést keltett a Műcsarnok téli tárlatán

Dr. Hutter Károlyné
Héjja Zoltán portréja

Nemzeti Ujság
Kép. mell. 1938
febr. 27.

A müncheni bajor iparművészeti tár-
lat igazgatósága által a közgyűlés elé ter-
ztett jelentés szerint a társulatnak 1889-ben
41 tagja volt. A társulat állandó kiállítási
lyiségében a múlt év folyamán 15942 darab
dó tárgy állíttatott ki, értékük összesen
6,051 márka. Azonkívül kiállíttatott 235 nem
dó tárgy 84,737 márka értékben. Eladatott
411 darab 124,501 márkáért, a mely
zegből illetmény czímén 12,132 márka
t a társulat pénztárába. Legélénkebb volt
forgalom augusztus, szeptember és de-
mber hónapokban; augusztusban 18,330,
ptemberben 15,660 és deczemberben
920 márkáért adattak el tárgyak. Az el-
tt tárgyak közt a legdrágább 1800 márka
kű volt. Azonkívül eladatott egy darab
márkáért, két darab egyenkint 600 már-
rt. 1—10 márka értékű tárgy eladatott
9 darab. Iparágak szerint a bevételek így
anak meg: az ékszerészek bevétele 25,470
ka, a bronz műveseké 22,061, az asztalo-
é 16,416, a lakatosoké 11,264 márka s
tovább. A kiállítási

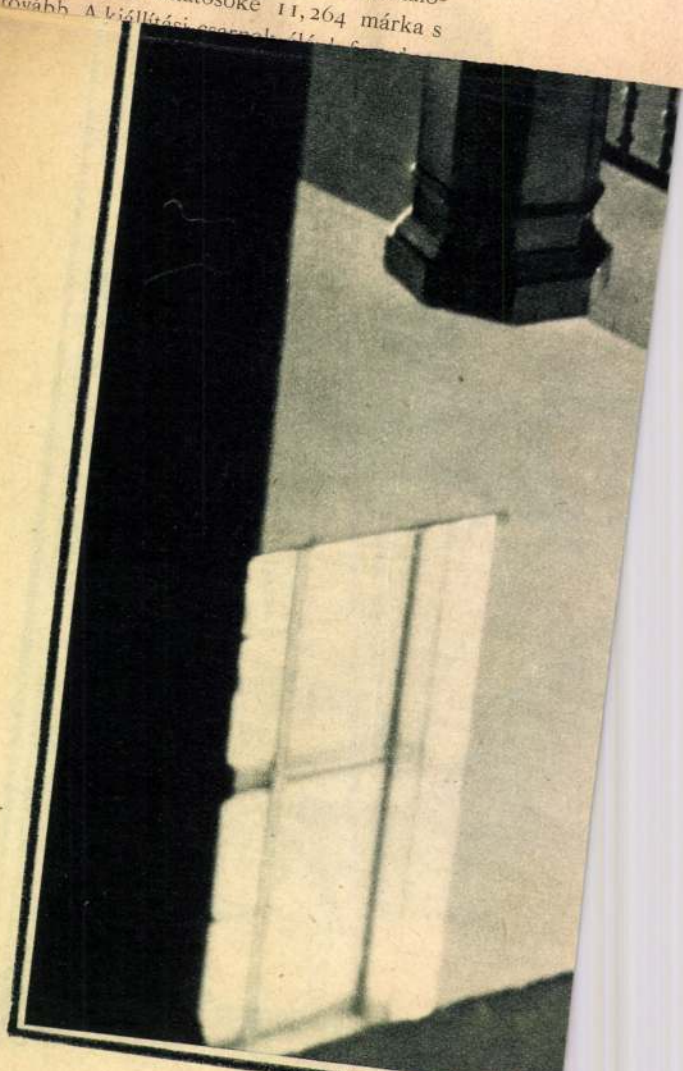

Lejja Zoltán

Héya Zoltán

A Műcsarnok téli tárlatán nagy feltűnést keltett Héya Zoltán festménye Gróf Pongrácz Jenőné Almássy Jeanne grófnőről

Nemzeti Újság
Képes melléklete
1935 febr. 12

, hétfőn este fél 7 órakor

IV, Mária Valéria u. 12)

ADÓ-ESTRE, amelyen

Kastein

rű történetíró

ér vagy egy

Héya Zoltán

festi

Seredi Jusztinián,
biboros hercegprimás
arcképe az esztergomi
primási képtárban
fentitől 1928-ból.

Becsületes naturalista
piktura

Képes Pesti-Hirlap 1929. márc. 2.

Kelta Kalapács VIII. 177.

József Ferenc királyi herceg megnyitóbeszéde az Iparművészeti Társulat közgyülésén

Az Országos Magyar Iparművészeti Társulat kedden este tartotta közgyülését nagyszámu és előkelő közönség részvételével.

A közgyülésen dr. vitéz *József Ferenc* kir. herceg mondott elnöki megnyitóbeszédet.

— Amikor a világ nagy rengések zajára figyel — mondotta —, rendesen a művészi élet iránt való érdeklődés háttérbe szorul. A világ népei lábhoz tett fegyverrel s a levegőben repülő hadigépekkel figyelik a nemzetek életalakulásainak jövendő utjait. Ilyen körülmények között fokozott büszkeséggel töltheti el az Iparművészeti Társulatot, hogy a rendkivül nehéz viszonyok ellenére nemcsak sok régi érték megóvása sikerült, hanem sok uj alkotás teremtése is.

— A mi ezeréves nemzetünk külön sorskedvezése — fejtegette a királyi herceg —, hogy ezekben a nehéz időkben itt, *a mi oltáraink között jelenik meg az Eucharisztia fénylő keresztje.* Azt hiszem, hazai művészeinkre nézve is mélyen termékenyitő lesz ennek az ünnepnek minden mozzanata, de ugyanolyan maradandó hatásu lesz a sok régi magyar kincs és ereklye bemutatása is.

— Magyarországnak a sors uj és — hisszük — az eddiginél még fontosabb gazdasági rendeltetést szánt az uj középeurópai elrendeződésben. Ennek döntő jelentősége bizonyos idő mulva nyilvánvalóvá lesz. Megnyugvással és elégtétellel állapithatjuk meg, hogy fekészülten és mindent kibiró technikai apparátussal nézünk a várható fellendülés elé.

Végül a királyi herceg bejelentette, hogy az Iparművészeti Társulat elköltözik régi helyiségéből a Dunaparton lévő egykori Lloyd-palotába.

A nagy tetszéssel fogadott elnöki megnyitó beszéd után a közgyülés *Szablya János* ügyvezető alelnök előterjesztésére a társulat tiszteleti tagjaivá választotta vitéz *Petneházy Antal* és *Tóry Gergely* iparügyi államtitkárokat, dr. *Jalsoviczky Károly* kultuszminisztériumi osztályfőnököt, vitéz *Haász Aladár* miniszteri tanácsost, vitéz *Kratochwill Károly* altábornagyot, a Magyar Iparművészek Országos Egyesületének elnökét és dr. *Csányi Károly* műegyetemi tanárt.

Báró *Kruchina Károly* min. osztályfőnök *Bornemisza Géza* iparügyi miniszter nevében üdvözölte *József Ferenc* kir. herceget, majd *Tóry Gergely* államtitkár az uj tiszteleti tagok nevében beszélt.

Az Iparművészeti Társulat elmult évi működését *Helbing László* titkár ismertette, utána pedig *Schóber József* és *Seenger Béla* alelnökök a társulat belső ügyeit terjesztették elő. *Szablya János* ismertette a társulat ezévi nagyszabásu programját.

A közgyülés után ünnepi vacsora volt, amelyen *Szablya János* a kormányzót éltette, majd *Ligeti Miklós* szobrászművész *József Ferenc* kir. herceget, a Társulat örökös elnökét és az uj tiszteleti tagokat köszöntötte. A felszólalásra a királyi herceg megilletődött szavakkal válaszolt. Végül *Jalsoviczky Károly* miniszteri osztályfőnök beszélt.

Még mindig nincs autobusz-összeköttetése a Krisztinavárosnak a Margitszigettel

Néhány nappal ezelőtt a *Pesti Hirlap* hasábjain szóvátettük, hogy a nagyforgalmu *Krisztinavárosnak a Margithid irányába* nincs autobuszösszeköttetése és *a Széna-tértől megszakadnak az autobuszvonalak kapcsolatai a Délivasut irányába.* Cikkünk nagy hatást keltett és tömegesen érkeznek naponta hozzászólások a budai lakosság köréből. A hozzánk érkező levelek irói egyhangulag panaszkodnak, hogy *hiányzik a Krisztinavárosnak ugy a Margithid, mint az Erzsébet- illetőleg a Ferenc József-hid felé az autobuszösszeköttetés.*

A Beszkárt igazgatóságának azonnali intézkedésére van szükség, hogy egyrészt a 12-es autobuszvonalat legalább a Krisztina-térig meghosszabbitsa, másrészt a Krisztinavárosból kiindulva, olyan autobuszvonalat léptessenek életbe, mely az Attila-köruton, Döbrentei-téren, Ferenc József-hidon, legalább a Kálvin-térig közlekednék és igy egy olyan összekötő vonalat képezne, mely lehetővé tenné a budai lakosságnak a pesti autobuszvonalakra minden irányba való átszállását. A Beszkárt autobuszüzeme most ujabb harminc kocsival gyarapodott és igy nyolc-kilenc kocsi igénybevételével egyrészt a 12-es vonal meghosszabbitását, másrészt a *Krisztinaváros—Kálvin-tér* közti uj vonalat könnyen be lehetne állitani. *Feltétlenül szükséges a 2-es és 14-es vonal járatainak lényeges sürítése is.*

Téves a *Beszkárt* igazgatóságának azon álláspontja, hogy az autobuszok csak kisegitőeszközei a közlekedésnek, mert *gyorsaságuknál, kényelmüknél fogva a belső városrészek forgalmának lebonyolitására a legalkalmasabbak.* Miután Budapesten egyelőre néhány évtizedig kilátás nincs, hogy földalatti villamosvonalak épüljenek, *az autobuszüzemet kell mind nagyobb arányban kifejleszteni.*

GUMMITÖMLŐ
gyári áron
KÁLMÁN JÓZSEF
műszaki kereskedő
V., Kálmán-utca 14.

A nap mindig melegebben és erősebben süt!

Ne mulassza el tehát idejekorán megkezdeni a szakszerü bőrápolást. Csak a NIVEA tartalmaz Euceritet. NIVEA erősiti a bőrszövetet, ellenállóvá teszi és az erősbödő napfényben üdévé varázsolja külsejét.

Nivea-Creme ára: P —.30-tól P 2.—ig
Nivea-Olaj ára: P —.90-től P 3.50-ig

A magyar határok kiigazitásra szorulnak — mondja Lémery francia szenátor

Genf, május. *(A Pesti Hirlap tudósitójától.) Lémery* francia szenátor, a francia szenátus jobboldali csoportjának vezetője, volt igazságügyminiszter, Genfben előadást tartott *Franciaország és a nacionalizmus* cimen. Előadásán megjelentek a genfi vezető körök, élükön a kormány tagjaival.

Lémery szenátor a nacionalizmus kérdésének vizsgálata során a *revizió* kérdésére is kitért. Ezen a téren

élesen elkülöniti az általános reviziós követelményeket a magyar reviziós törekvésektől és követelményektől. A határok megváltoztatására irányuló magyar követelményeket indokoltaknak mondja, mert a magyar határok kiigazitásra szorulnak,

amennyiben a békeszerződések szerkesztése alkalmával a magyar kérdéssel rendkivül mostohán bántak. A német kérdésben viszont szerinte a béketárgyalások idején körültekintéssel jártak el.

Lémery szenátor felfogása az, hogy a *középeurópai kérdés azért vált olyan bonyolulttá, mert a nemzetiségi kérdésből faji kérdést csináltak* és azt akarják, hogy minden nemzetiség a saját fajához tartozzék. A franciák a faji alapon álló elméletet nem fogadhatják el, mert tudományos szempontból nem helytálló. A francia történeti, történetbölcseleti és társadalomtudományi felfogás szerint a nemzetet nem a faji, mégcsak nem is a nyelvi egység alkotja, hanem sok más, a fajnál elevenebb, valóbb tényező: ilyenek a *földrajzi adottságok, gazdasági törvények és érdekek, közös történelem, hagyományok, szokások,* évszázados közös fejlődés, közös célokért folytatott küzdelmek és közösen megvalósitott eredmények során kialakult közös életszemlélet, közös erkölcsi követelmények, izlés, igények, életmód, felfogás, mindaz, ami a százados együttélés folytán kialakult, ami a haza közösségén belül élő emberek anyagi, szellemi, erkölcsi lényét, közös lelkületét alkotja.

De ha semmi mást nem tekint, csak a földrajzi szempontot, *Lémery* szenátor

Csehszlovákiával kapcsolatban akkor is jogosnak tartja a magyar népességü vidékek visszacsatolására vonatkozó magyar követelményeket,

mert azokon a vidékeken a földrajzi adottságok — csak a vizrendszerre, a völgyek észak-déli irányára kell gondolni — azt kivánják, hogy *ezek a területek Magyarországhoz tartozzanak.* A szudétanémet vidék, Lémery szerint, már más elbirálás alá esik, mert földrajzi szempontból Csehszlovákiához tartozik.

Beszéde végén Lémery szenátor a *kormányzati rendszerekkel* foglalkozott. *A diktatórikus rendszerekkel szemben a demokratikus parlamentáris rendszer* előnyeit tartósabbaknak véli, benne látja a nemesen értelmezett szabadság és az emberi fejlődés nagyobb biztositékát.

Serédi hercegprimás: „Hangzatos jelszavak és beszédek helyett mindenki végezze munkáját lelkiismeretesen"

A hercegprimás ünneplése Esztergom megye diszközgyülésén

Komárom-Esztergom vármegye törvényhatósági bizottsága kedden diszközgyülésen leplezte le *Serédi Jusztinián* biboros-hercegprimásnak, a vármegyeháza diszterme számára megfestett arcképét, amely *Héjja* festőművész alkotása. Az ünnepi közgyülés előkelőségei közt ott voltak gróf *Esterházy Móric, Zsindely Ferenc* államtitkár, *Meszlényi Zoltán* püspök és még sokan. *Radocsay László* főispán megnyitó szavai után *Schmidt Sándor* bányaigazgató méltatta a hercegprimás érdemeit.

Serédi Jusztinián hercegprimás mélyen meghatva mondott köszönetet a megtiszteltetésért és azért a ragaszkodásért, amelyet a törvényhatóság részéről mindenkor tapasztalt.

— Méltóztassanak megengedni — mondotta —, hogy érdemeimet és ezt a megtiszteltetést átháritsam Istenben boldogult szüleimre, akik engem saját példájukkal a becsületes munkához szoktattak, továbbá a pannonhalmi Szent Benedek-rendre és az Apostoli Szentszékre, amely munkásságomnak tág teret adott. Nyilvánosan megköszönöm a jó Istennek azt a jó egészséget, amelyet nekem mindig megadott.

Beszéde további során *azt üzente a magyarságnak, hogy hangzatos jelszavak és beszédek helyett mindenki végezze lelkiismeretesen azt a munkát, amelyet a haza reá bizott.* Ezzel még akkor is jobb szolgálatot tesznek a hazának, ha a földi elismerés nem jelentkeznék kellően.

Szózat a tanitósághoz

Nagy tapssal fogadták a hercegprimás beszédét s *Frey Vilmos* alispán szavaival véget ért a közgyülés, ahonnan a hercegprimás a vármegyei Általános Tanitóegyesület diszközgyülésére ment és *Rákosy Károly* elnök megnyitója után szózatot intézett a tanitósághoz. Jól ismeri a magyar tanitó munkáját — mondotta —, mert maga is tanitott, mind a hat elemi iskolai osztályban. Sokra becsüli a tanitói munkát, mert azt tapasztalta, hogy *az elemi iskolában sokszor még nehezebb a tanitás, mint az egyetemen.* Nemcsak a jövő, hanem a jelen is a tanitók kezében van a szülőkkel és a községek társadalmával való kapcsolat révén. Arra kérte a tanitóságot, hogy nemzetnevelő munkájába necsak a szorosan vett nevelést és tanitást vigye bele, hanem harmóniát is, amelyre ma nagyon nagy szükség van. Ne feledjük el — hangoztatta —, hogy *csak a harmóniával lehet a népet helyes irányba nevelni.* A magyar nép tekintélytisztelő, de csak addig, amig a falu vezetői között harmóniát lát. *Ha észreveszi, hogy ez nincs meg, akkor enged a kivülről jövő elemeknek és olyanoknak, akiknek céljai nem felelnek meg a falu és a haza igazi céljainak.*

Jeszenszky Kálmán prelátus-kanonok a katolikus tanitók, *Berkényi Károly* a tanitóság üdvözletét tolmácsolta s a protestáns tanitószervezetek nevében *Gábriel István* mondott ünnepi beszédet.

DETEKTÍV REGÉNYNÉL

több Mignon G. Eberhart „Suhanó árnyék" cimü uj könyve a Pengős sorozatban, mert szuggesztiv erejével izgalmas élményt nyujt a lélek különös útvesztőjében járó olvasónak.

Kilenc évszázad tanuságtétele az angol magyar barátság mellett

Yolland professzor előadása

Yolland B. Arthur, a budapesti egyetem angol nyelv és irodalom tanára, aki idestova egy félszázad óta szolgálja az angol-magyar barátságot, *Ahol Nyugat és Kelet találkoznak* cim alatt tartott előadást kedd délután a *Hungarian Quarterly* Társaság keretében a Kereskedelmi és Iparkamara nagytermében, amely szép számmal megtelt érdeklődő közönséggel.

Yolland tanár előadása elején azokról a brit szellemi őseiről beszél', akiket kilenc évszázadon át a Dunavölgyébe vonzott annak a magyar nemzetnek hire, amely tele volt csodálatos lovagi erényekkel. Akadtak ugyan kételkedők, akik Magyarországnak rossz hirét terjesztették. De ez inkább arra volt jó, hogy az angol utazók, akik mégis rászánták magukat egy magyarországi utra, annál jobban érezzék itt magukat. Igy járt például a XVIII. század elején Lady Montagu, akivel el akarták hitetni, hogy „ebben az országban mindenféle rémségek fogják őt várni". Ilyesminek természetesen itt nyomát sem találta.

De már előbb is voltak magyarbarát angolok. *Oroszlánszivü Richard* angol király például a XIII. században *Magyar Miklóst* három évre küldte el Oxfordba tanulni s ez idő óta folyamatosan kimutatható, hogy bármily messze esett egymástól a két ország, állandó volt közöttük a rokonszenves érintkezés. Mi volt ennek az oka? A konzervativizmus, a hagyományokhoz való ragaszkodás! De nemcsak az angol konzervativizmus, hanem a magyar is.

Az angolok folyton megismétlődőleg állapitották meg a magyarok ragaszkodását ősi intézményeikhez. *Townson Robert* például II. József korában azt látta, hogy „a magyarok ugy tekintettek Rákos mezejére, mint valami ősi hajdankori nemzeti oltárra".

Ugyanezt az átöröklődő magyar hazaszeretetet állapitja meg egy modern brit iró, *Mac Jarthney,* aki szerint „ennek a népnek intézményeiben megnyilvánuló tulajdonságai különösképpen magyarok és meg nem változtathatók, a magyar ma ugyanaz a nép, amely Árpád idejében volt s a magyarok közé keveredett idegenek megtanulták a magyar nyelvet; magyar nevet, magyar jellemet, magyar ruhát vettek fel, egyszóval — magyarokká lettek".

— A magyarságnak vannak lelki rokonai a britek között is: főképpen a kelta eredetü britek, a skótok és az irek közt — folytatta Yolland. — Az ir mesék álmodó tündérvilága azonos a magyar népmesékkel. Ez a lelki rokonság felvezethető napjainkig. Az ir és magyar ember azonos otthon-szeretete csillan meg például a nagy irnek, *Bernhard Shawnak* szavaiban, aki azt mondta, hogy „csak miután bejártam volt a nagyvilágot, jöttem tudatára annak, milyen csodákat tartogat számomra saját szülőföldem"... Ez ugyanaz az érzés, amely a magyar szivekben is megtalálható.

— *Közös brit és magyar vonás a jövőbe vetett bizalom is.* Ezt megállapithatják a mai utazók is, akik még jobban szemügyre veszik a magyarokat, mint a régiek tették. Jóformán egyik sem mulasztja el, hogy meg ne emlitse azt a vágyat és kitartást, amellyel Magyarország régi állapotát kivánja vissza; *mélységes hatást gyakorol rájuk a revizios gondolat s annak tömör kifejezése: a Magyar Hiszekegy.* Nemes példa erre *Canon Hannay,* aki Magyarországról szóló könyvét ezekkel a szavakkal végzi: „Magyarország egy barátjának sem szabad kétségbeesni. A magyar szellem tulélt nehezebb időket is. Ez a leigázhatatlan nép mindenkor felkelt a porból, hová a sors ideiglenesen sujtotta. Igy legyen a jövőben is!"

A közönség lelkesen megtapsolta Yolland tanárt élvezetes előadásáért.

A spanyol köztársaságiak egy kis várost a levegőbe röpitettek

A Pesti Hirlap és az International News Service különtudósitójának jelentése.

Copyright by Pesti Hirlap.

Hendaye, máj. 17. A köztársaságiak az aragon hadszintéren az egész *Biescas kisvárost a levegőbe röpitették,* mielőtt a nemzeti csapatok bevonultak oda. Minden házba dinamittöltényt és villamosgyujtást rejtettek el, a vezeték pedig egy öt kilométer távolságban levő helyre futott. A szándékuk az volt, hogy a várost akkor robbantják fel, amikor a győzelmes nemzeti csapatok bevonulnak a kiüritett városba. Egy megfigyelő hibája következtében a gyujtás korábban történt. *A 180 házból álló község pillanatok alatt romhalmazzá vált.*

A burgosi kormány visszaadta a jezsuiták jogi személyi helyzetét és vagyonukat

Vatikánváros, máj. 17. (Stefani.) Az Osservatore Romano teljes szövegében közli a burgosi kormány legutóbb kihirdetett rendelettörvényét, amely *Spanyolországban visszaadja a Jézustársaságnak a jogi személy jelleget és visszaadja a rendnek mindazokat a javakat, amelyeket a forradalmi kormány törvényei alapján elvettek tőle.* A rendelet kiemeli, hogy a spanyol állam a katolikus egyház minden jogát elismeri, ennélfogva el kell ismernie a kánonilag jóváhagyott szerzetesrendek jogi személy voltát is. (MTI.)

A negyvenedik osztálysorsjáték második osztályának első napi huzásán, kedden délelőtt, a következő számokat sorsolták ki:

10.000 pengőt nyertek: 32076 56941 77071

5000 pengőt nyert: 36660

3000 pengőt nyert: 5407

2000 pengőt nyert: 32402

1000 pengőt nyertek: 19649 40429

500 pengőt nyertek: 31362 33819 46295 50592 57549 74004

300 pengőt nyertek: 7864 9180 19531 26274 33849 36376 49118 56069 59883 61814 63180 70341 71701 77719 86629

200 pengőt nyertek: 23 6393 8705 13358 17039 19060 22947 24878 28052 30651 32768 33702 34169 36134 37997 38888 42369 42607 48532 48778 53464 58017 59079 59229 61785 62704 63548 65305 70543 72339 77438 80251 83378 83921 87040

105 pengőt nyertek: 011 054 086 119 186 259 290 301 339 364 439 500 711 849 858 902 **1102** 175 194 201 332 393 443 454 598 623 654 792 841 928 973 955 993 **2057** 124 137 174 249 269 271 297 306 428 458 498 537 664 692 725 799 872 874 971 **3026** 028 035 045 209 292 367 423 538 662 727 744 854 872 982 **4045** 166 196 223 295 395 434 445 496 543 546 549 574 605 621 661 697 709 833 867 977 979 **5038** 100 109 169 185 314 308 363 369 394 463 548 701 764 804 902 919 920 930 949 962 **6127** 154 183 201 311 326 367 423 425 541 558 654 677 690 891 915 942 997 **7003** 111 127 142 190 193 195 220 313 473 500 506 537 545 588 601 636 654 696 751 761 787 859 957 963 **8033** 039 082 238 356 371 397 421 438 443 444 447 502 535 564 647 699 696 849 952 999 **9027** 064 085 097 098 200 317 400 469 549 614 795 928 952 984 994 **10020** 043 133 142 231 246 252 253 337 351 376 451 478 515 550 559 600 615 637 678 749 777 778 779 867 899 999 **11001** 045 092 063 114 122 209 213 228 267 332 252 368 393 686 759 816 899 971 **12002** 080 086 101 110 197 241 318 345 382 393 430 436 520 527 540 640 704 753 769 780 781 894 896 915 925 961 **13057** 097 191 212 235 456 270 335 349 382 488 499 582 604 677 782 801 811 891 902 929 932 **14035** 044 061 079 158 195 304 352 430 465 521 620 865 919 930 994 **15018** 036 072 112 125 149 180 209 219 229 353 360 362 365 366 375 443 501 717 734 768 806 835 841 851 886 921 947 **16014** 035 053 108 120 206 242 248 251 274 317 361 415 434 461 491 520 581 610 624 654 684 700 731 747 774 912 **869** 975 **17034** 037 056 134 182 205 213 268 327 328 345 359 443 460 461 563 641 664 688 699 731 744 798 800 882 913 938 958 993 **18011** 085 101 147 177 267 395 441 523 532 583 593 619 636 648 687 697 791 821 921 938 967 981 **19009** 039 124 169 177 259 293 300 356 444 445 472 499 668 720 760 933 938 948 950 **20041** 085 109 121 129 193 257 270 286 437 539 542 547 670 619 758 768 799 821 895 927 961 977 **21115** 123 131 155 166 216 277 298 308 309 352 421 488 517 543 608 721 758 834 840 920 **22008** 049 072 095 141 174 186 303 361 363 419 451 462 527 752 812 820 848 912 939 **23001** 015 070 181 192 300 411 451 461 481 519 535 592 657 729 740 884 **24106** 108 121 123 160 165 174 224 398 496 759 760 766 781 793 841 750 891 941 952 960 980 **25003** 029 032 058 140 164 218 225 226 230 233 244 258 328 353 364 367 391 394 473 480 577 595 622 646 667 796 863 911 919 980 986 995 **26027** 114 155 189 262 357 414 617 620 673 687 723 808 **27011** 052 066 078 156 172 263 295 382 517 542 605 654 685 701 707 768 804 881 952 970 **28209** 266 304 314 336 360 380 471 479 484 590 618 684 700 718 736 741 833 846 868 906 914 915 992 **29002** 015 039 060 072 093 143 146 179 221 290 316 336 383 390 465 606 654 667 671 733 757 825 847 898 902 972 987 992 **30022** 035 052 166 192 206 322 435 464 476 518 560 616 646 745 823 924 938 952 980 **31018** 050 114 125 177 228 274 285 286 432 478 528 606 633 662 750 777 897 950 998 **32022** 078 107 174 178 250 245 250 263 268 506 516 575 711 745 760 767 840 854 888 923 937 938 **33023** 116 132 201 217 271 371 439 488 496 563 573 587 576 591 900 982 988 **34070** 097 389 453 462 468 588 590 666 685 773 780 835 937 947 **35074** 184 235 371 379 393 446 517 551 648 654 669 671 790 924 958 962 **36024** 035 093 105 229 273 303 320 378 485 486 498 517 626 628 678 **37017** 087 093 106 205 415 446 510 519 541 562 602 703 802 909 **38001** 131 147 157 207 231 236 257 331 340 421 472 473 486 536 557 666 687 821 848 893 909 964 **39131** 173 208 235 277 372 392 409 429 495 516 543 648 687 725 789 939 981 **40037** 070 096 101 114 122 254 295 299 474 574 585 587 604 618 622 661 696 736 791 850 903 933 982 **41057** 105 107 161 205 319 348 388 433 457 539 554 591 666 673 683 710 711 772 798 841 897 916 976 984 994 **42054** 107 140 142 188 198 282 310 425 465 484 510 520 555 574 584 598 606 642 692 700 863 **43016** 024 078 172 196 198 209 216 232 274 294 466 476 554 556 598 665 701 711 737 781 819 837 854 860 881 921 **44013** 075 142 295 303 357 445 495 499 501 614 631 632 683 691 739 768 801 820 929 951 968 **45034** 081 126 164 233 271 373 494 519 526 567 651 708 743 800 835 836 840 917 931 979 **46033** 055 100 107 134 178 204 227 252 258 327 426 528 529 647 684 694 710 787 817 864 953 958 970 976 **47006** 032 044 105 125 150 263 276 278 420 437 445 447 504 671 682 685 774 836 853 963 989 **48039** 112 123 134 225 254 284 297 321 375 399 411 432 541 588 606 652 746 752 761 795 809 812 831 843 854 875 880 936 948 **49052** 054 069 123 125 193 218 234 271 280 896 373 405 457 492 502 506 526 534 536 672 678 734 792 824 846 941 990 991 **50004** 040 062 069 140 158 165 221 237 256 315 368 378 478 515 555 603 631 660 667 707 732 770 919 928 999 **51014** 016 022 042 058 093 130 141 226 230 231 271 335 354 559 581 687 727 766 768 772 789 802 865 943 **52080** 095 134 248 340 354 358 409 453 458 489 541 641 643 661 665 731 773 784 893 898 **53008** 022 032 089 182 213 216 237 276 317 446 534 542 647 675 753 754 763 766 877 907 **54144** 148 169 200 215 268 331 390 391 446 493 512 559 595 640 653 669 732 799 802 820 826 867 **55113** 116 133 262 263 319 350 351 371 388 468 510 527 536 566 638 679 699 746 824 979 994 **56031** 036 044 062 064 090 108 166 167 198 237 338 471 472 502 603 630 720 750 790 824 901 934 968 **57008** 038 079 184 215 239 386 473 503 518 606 616 638 650 704 752 796 855 869 878 931 945 953 955 968 **58008** 027 037 097 115 159 181 182 347 392 438 451 490 549 566 575 737 801 834 869 939 996 **59120** 219 225 308 349 415 568 630 648 653 731 744 819 908 **60004** 039 188 200 219 248 355 365 375 432 435 484 509 565 585 596 660 677 817 908 919 958 965 **61014** 057 077 120 135 137 145 167 210 234 243 251 290 323 329 377 438 451 506 511 548 570 579 684 751 786 852 856 936 948 991 **62018** 108 181 210 232 318 346 361 461 476 624 633 635 643 757 779 785 867 881 902 977 981 **63027** 037 077 078 107 150 156 171 191 248 260 288 340 370 426 458 469 507 515 530 539 592 759 809 831 863 918 982 996 **64017** 089 184 245 295 313 375 387 401 454 474 570 575 652 735 759 799 804 805 814 827 878 891 982 **65017** 041 095 175 202 210 226 278 386 387 425 470 564 575 626 639 681 684 686 808 828 839 840 852 853 927 975 **66017** 050 063 226 293 350 356 439 521 551 591 674 716 721 788 790 835 850 858 873 874 880 897 953 997 **67007** 149 177 292 322 393 476 520 582 757 778 794 929 966 974 **68014** 029 035 042 066 089 144 177 276 360 371 416 420 553 559 595 608 652 811 818 858 862 888 998 **69057** 083 120 304 332 385 407 616 619 693 741 763 826 863 876 905 914 966 994 **70005** 006 161 176 187 203 210 251 329 432 386 406 418 451 452 464 663 669 606 622 637 638 695 696 723 728 733 762 778 819 837 845 **71079** 086 145 180 190 213 403 432 472 510 593 606 608 649 678 711 718 724 746 770 774 798 803 931 946 998 **72115** 299 307 353 371 463 587 591 617 719 797 805 854 903 911 943 **73038** 039 048 116 195 260 270 485 515 697 718 729 759 779 863 918 926 **74010** 017 093 128 146 152 181 232 246 290 439 544 565 617 677 726 788 829 836 919 995 **75076** 156 220 288 343 477 672 724 740 789 806 819 849 863 915 921 927 **76039** 071 166 244 246 356 357 414 424 454 461 484 517 605 634 758 771 776 956 965 **77015** 017 082 116 146 190 357 383 397 404 407 431 472 491 506 530 542 595 686 697 750 767 871 945 979 983 **78019** 073 088 183 184 193 209 223 375 390 449 695 714 788 794 867 905 954 **79004** 050 084 086 087 105 120 147 227 241 265 315 373 437 442 447 589 664 741 749 783 879 905 922 964 969 **80012** 013 085 090 109 153 179 287 483 554 672 723 752 858 895 933 938 955 **81031** 059 080 110 220 250 321 348 402 425 453 489 588 616 739 747 783 794 842 851 943 **82008** 018 040 066 073 074 244 328 402 418 423 438 551 754 755 760 856 863 896 914 931 942 **83040** 013 119 127 273 345 459 506 619 674 704 711 712 834 904 907 917 923 946 **84015** 019 029 038 105 117 217 266 296 357 370 504 536 687 726 741 749 753 767 873 974 **85018** 091 103 167 205 209 292 410 480 489 515 566 579 730 775 788 796 812 826 **86112** 124 133 214 241 275 371 385 401 456 459 546 571 650 685 973 976 992 855 893 911 918 927 999 **87009** 083 101 193 248 249 303 377 444 617 634 666 682 730 746 766 819 855 884 902 967

Legközelebbi huzás május 19-én lesz.

Az esetleges számhibákért felelősséget nem vállalunk.

ERDÉLY ÓRÁK ALATT!

A Magyar Légiforgalmi r. t. Junkers JU 52 és a LARES (román légiforgalmi r. t.) Douglas DC 3 és Lockheed Electra tipusu expressgépeivel.

MENETREND:

ODA:

11.10	**i. Budapest**	**é. 11.50**
13.15*	**é. Arad**	**i. 11.45***
13.40*	**i. Arad**	**é. 11.25***
15.50*	**é. Bukarest**	**i. 9.15***

Csatlakozások Aradról: Kolozsvár és Cernauti, Bukarestből: Constanza felé.

= keleteurópai idő.

Gyorsvonati árak!

József királyi herceg meleghangu távirata a frontharcosokhoz

A vasárnapi budapesti frontharcos bajtársi táborozás alkalmából *József* királyi herceg, a Frontharcos Szövetség örökös diszelnöke meleghangu köszöntést küldött a táborozás résztvevőihez. A királyi herceg az alábbi táviratot intézte vitéz gróf *Takách-Tolvay Józsefhez,* a Frontharcos Szövetség országos elnökéhez:

„Kötelmem a mai napon másfelé szólit, de lelkem szeretett frontharcos bajtársaim között van, akikkel szivvel-lélekkel egynek érzem és vallom magam. Kérem a Mindenhatót, áldja meg mindnyájukat drága hazánk boldog felvirágoztatásával. Törhetetlen ragaszkodással üdvözli mindnyájukat volt hadvezérük: *József* kir. herceg, tábornagy."

A frontharcosok második nagy felvonulása Szombathelyen lesz

Az együttes frontharcos tábor bajtársi táborozása, amely méltóságteljes megnyilatkozása volt a frontharcos társadalom fegyelmezettségének és erejének, a rend, fegyelem és a kormányzó iránti hűség jegyében zajlott le vasárnap. A frontharcos tábor a vezetők felszólalásai nyomán az alábbi pontokban állapitotta meg együttes állásfoglalását az időszerü kérdésekben:

1. A frontharcosok a *rend és fegyelem jegyében* és *a vér és kard jogán* átveszik a társadalmi közvélemény kimunkálását és irányitását.

2. A tábor hármas hitvallása: egy zászló: a *szentistváni piros-fehér-zöld,* egy cél: *a keresztény nemzeti Nagy-Magyarország,* egy vezér: *vitéz nagybányai Horthy Miklós.*

3. A frontharcos mozgalom párhuzamosan kiván haladni mindazokkal a nemzeti alapon álló társadalmi mozgalmakkal, amelyek az ezeresztendős határok között a rend, fegyelem, tekintélytisztelet és kötelességtudás jegyében akarnak kenyeret adó boldogabb hazát teremteni.

4. Az Együttes Frontharcos Tábor nem nyugszik addig, amig *a szentistváni határok között fel nem épiti keresztény nemzeti alapokon a nagy magyar hazát.*

5. A magyar alkotmány első alappillére, az ősi vérszerződés nyomán a magyar nemzeti jövedelem nem egyesek, hanem az egész magyar társadalom közös munkájának és fáradozásának gyümölcse, annak élvezetéből tehát egyetlen magyar ki nem zárható.

6. Épüljön fel a korszerü magyar gazdasági élet, jusson a magyar munka gyümölcséből minden becsületesen dolgozó magyar asztalára és juttassanak minél több magyarnak földtulajdont, mert ez a legfontosabb honvédelmi beruházás.

7. A frontharcos tábor a jövőben nem ad erkölcsi engedélyt arra, hogy luxusjövedelemmel nyugdijbavonulók ujabb állásokat foglaljanak el.

Az Együttes Frontharcos Tábor junius 19-én *Szombathelyre szólitja táborba Nyugat-Magyarország és a Dunántul frontharcos népét.* A bajtársi táborozást a Frontharcos Szövetség szombathelyi főcsoportja rendezi meg s a már megnyilvánult hatalmas érdeklődéssel számolva a Frontharcos Szövetség a MÁV igazgatóságtól már most kérte a szükséges filléres gyorsvonatok beállitását.

A szombathelyi frontharcos disztáborozáson az Együttes Frontharcos Tábor egész vezérkara és a nyugati országrész egész frontharcossága résztvesz.

Közvetlen légiforgalom Varsó és Budapest között

Varsó, máj. 17. (Lengyel Távirati Iroda.) A Varsóban ötödnapja folyó tárgyalások eredményeképpen *magyar-lengyel egyezmény jött létre,* amelynek értelmében már a legközelebbi jövőben *megvalósul Varsó és Budapest között a rendszeres közvetlen légiforgalom.* A rendszeres légi közlekedést a Magyar Légiforgalmi Társaság fogja lebonyolitani. Ez a vonal folytatása lesz a már fennálló helsinkj—varsói légi vonalnak.

Ezenkivül Lengyelország fehatalmazást kapott Magyarországtól arra, hogy *utasforgalmi vonalat létesitsen Magyarországon át Belgrád felé.* Ez a vonal kisegitő vonalként szolgálhat Athén és Palesztina felé, ha a légköri viszonyok lehetetlenné tennék a közvetlen összeköttetést Bulgárián át.

Az uj budapest—varsói légi vonal megnyitásának időpontja attól függ, hogy a cseh kormány mikor adja meg az engedélyt területének átrepülésére.

Megnyugtatás.

— Nincs semmi baj, mama... Csak utközben van egy csokoládé-automata, amelyik akkor is működik, ha nadrággombot dobunk bele.

(Illustrierte Blatt.)

Kellemetlen helyzet.

— Biztos ur, kérem, mialatt felléptünk, ellopták a ruhánkat!

(Illustrierte Blatt.)

Bűvészprodukció.

— Amint látják, uraim és hölgyeim, ennek az urnak a feleségét egy cserép virággá varázsoltam. Egy perc mulva visszavarázsolom!

— Ne bántsa, kérem! Adja csak ide nekem a virágot! (Tagblatt.)

Film-műteremben.

— Ennek a sztárnak azonnal bontsa fel a szerződését! Nem türhetem, hogy akármelyik alkalmazottam tettlegességre ragadtassa magát velem szemben. (Judge.)

futballbiró.

— Borzasztó, Artur, hogy nézel ki! Most még borzasztóbban jössz haza, mint a mult héten!

— Ja, multkor nagy gólarányu győzelem volt, de ma eldöntetlen volt a mérkőzés.

(Illustrierte Blatt.)

Aggodalom.

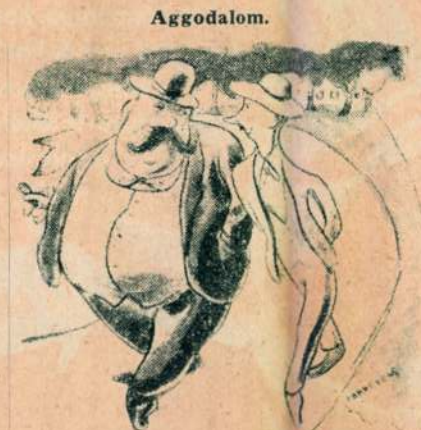

— Egy órával ezelőtt találkoztam a hasonmásoddal! Megtévesztésig hasonlitott hozzád!

— Remélem, nem adtad meg neki azt a tiz pengőt, amivel nekem tartozol?! (Tit Bits.)

A koldus.

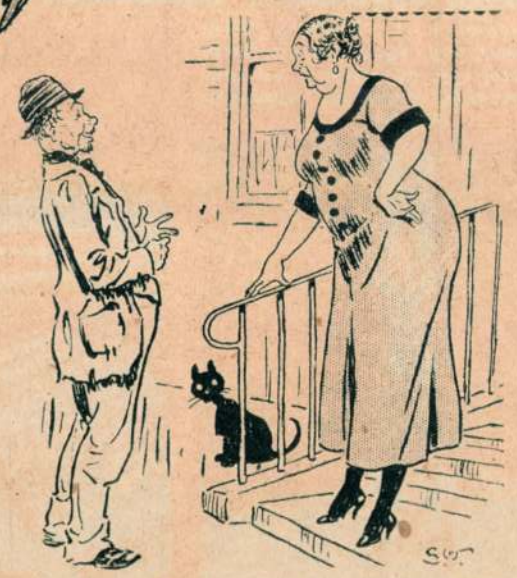

— Persze, ha én most adok magának egy pengőt, nyomban bemegy a kocsmába és elissza, ugy-e?

— Kérem, nagyságos asszonyom, ha nagyon ragaszkodik hozzá, megtehetem!

(Judge.)

KÉPES PESTI HIRLAP

LX. ÉVFOLYAM, 92. SZÁM — 1938 MÁJUS 19. CSÜTÖRTÖK

Előkészületek az Eucharisztikus Világkongresszusra. Fent: épülnek a tribünök a Kossuth Lajos-téren. Jobboldalon: a Hősök-terén elkészült a főoltár.

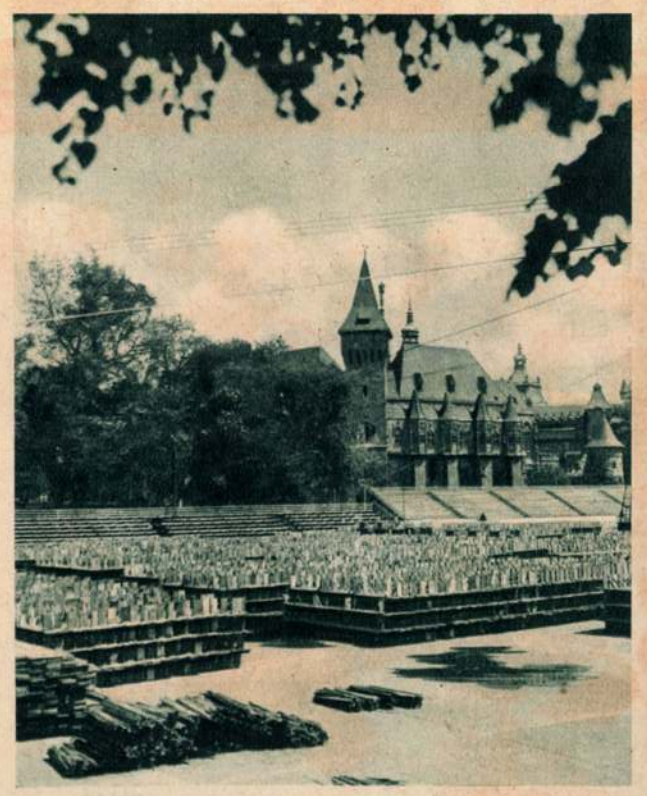

Készen állnak a tribünök és a padok ezrei a városligeti tó betonján. Jobboldalon: az Eucharisztikus Kongresszus jelvénye virágokból a Krisztina-téren.

Baldwin volt angol miniszterelnök távozik a Downing Streetről, ahol Chamberlain miniszterelnökkel tárgyalt.

József Ferenc kir. herceg megnyitja az Iparművészeti Társulat közgyülését. Mellette balra Szablya Ferenc, Ligeti Miklós, jobbra Szablya János és Seenger Béla.

Szerda óta a budapesti közlekedési rendőrség a helyszinen birságolja meg a szabálytalanul közlekedőket.

Komárom és Esztergom vármegyék közgyülésén, az esztergomi vármegyeházán ünnepélyesen leleplezték Serédi Jusztinián hercegprimás arcképét, Héya Zoltán festőművész alkotását. Fent: a hercegprimás, mellette jobbra Meszlényi Zoltán püspök, balra Vida Jenő és Drahos János érseki helytartó. Baloldali kép: Schmidt Sándor bányatanácsos mond ünnepi beszédet az arcképleleplezésen.

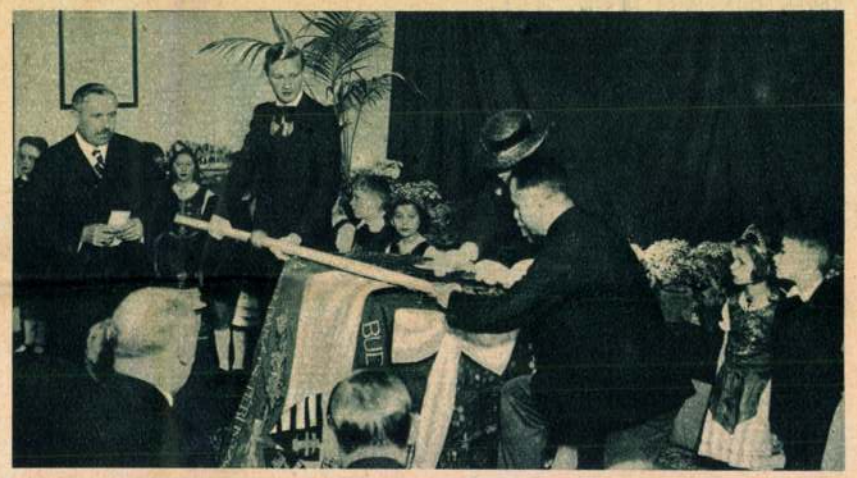

A Bakáts-téri elemi iskola 100 éves fennállásának ünnepén Álgyay-Hubert Pál államtitkár felesége felavatja az iskola uj zászlóját.

Sümegi József e. ü. tanácsos, vitéz Duzár József egy. ny. r. tanár, Barla Szabó József egy. m. tanár, a balatonfüredi orvoshét harmadik napjának előadói.

Székács Elemér, az OMGE alelnöke, a hazai buzanemesités uttörője, meghalt.

Antoniewicz Wlodzimerz, a varsói egyetem rektora, előadást tartott Budapesten.

Szendy Károlyné a Stefánia Szövetségben kiosztotta a Budapesti Nemzetközi Vásár ajándékait a vásár megnyitása napján született szegénysorsu csecsemők szüleinek.

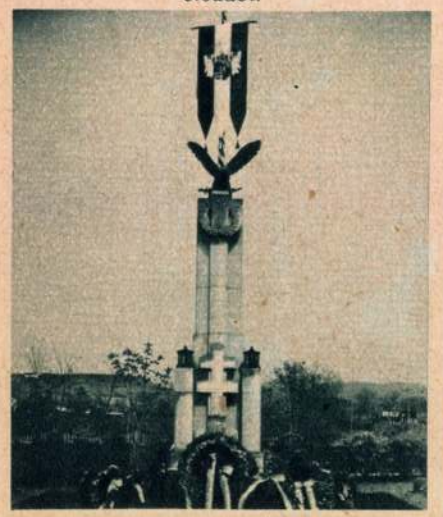

A recski Országzászló, amelyet a napokban avattak fel.

SCHERK
PARIS · NEW YORK

Olvassa el a Scherk arcviz üvegén függő kis könyvecskét. Látni fogja, hogy csak az alaposan megtisztitott arcbőr hat frissnek és fiatalnak, csak ez bir az egészséges szépség vonzerejével. A Scherk arcviz tökéletesen megtisztitja a bőrt s attól az arc sima, üde és ruganyos lesz. Kapható 1.80, 3.-, 5.- és 9.- pengős üvegekben drogéria és illatszertárakban.

Ez a könyv mindent megmond

Parfumerie Scherk képviselete: Taub Arthur, Budapest V.

PH 1941 szept 18

Országos Teleki Pál Tudományos Intézet

A Magyar Történelmi Társulat közgyülésén bejelentette *Hóman Bálint* kultuszminiszter, hogy *Bárdossy László* miniszterelnök és *Reményi-Schneller Lajos* pénzügyminiszter megértő támogatásával felállitják a nagynevü államférfi, Teleki Pál emlékét hirdető tudományos intézetet.

Az Országos Teleki Pál Tudományos Intézet feladata a magyarság és a vele együtt élő nemzetiségek, valamint a szomszédos dunavölgyi népek történeti életének, állami és társadalmi berendezkedésének, gazdasági és müvelődési szerepének módszeres tanulmányozása és ismertetése. Feladatát a forrásanyag gyüjtése, rendszerezése és nyilvántartása, alapvető történeti és nemzetpolitikai kérdések vizsgálata, kritikai elemzése és tudományos feldolgozása, a magyarságot érintő külföldi mozgalmak és tevékenységek megfigyelése, nyilvántartása és tanulmányozása által tölti be. Szigoruan tudományos módszerrel elért eredményeit az intézet külön kiadványokban bocsátja közre és tudományos kérdésekben *a minisztérium véleményező és tanácsadó szerve lesz.*

Az Országos Intézet kötelékében egyelőre három intézet működik: a Teleki Pál által életrehivott államtudományi intézet, eddigi munkakörét tetemesen meghaladó körben, az ujonnan alapitott Magyar Történettudományi Intézet és az Erdélyi Magyar Tudományos Intézet. A Magyar Táj- és Népkutató Intézet és több kisebb intézet beolvad az államtudományi intézetbe.

Az uj intézet propagandával nem foglalkozik, az igazságot kivánja minden vonalon felderiteni, legyen az kedvező vagy lesujtó magyar népünkre, mert Teleki Pál szerint az igazság ismerete a nemzetnek csak javára, a népnek csak okulására vezethet és az irányzatos ferditès és a tények elkendőzése mindkettőt lealázza. Az intézet irányitását maga *Hóman* miniszter veszi át és a három intézet vezetésére *Rónai András, Deér József* és *Tamás Lajos* egyetemi tanárokat kérte fel. A Teleki Pál Tudományos Intézet a hasonló feladatokat végző intézményekkel és társulatokkal szoros együttműködésben rövidesen megkezdi munkáját.

Varga miniszter és Ullein-Reviczky követ Sopronban

Varga József kereskedelem és iparügyi miniszter szombaton feleségével és dr. *Ullein-Reviczky Antal* követ, sajtófőnökkel Sopronba érkezett, hogy részt vegyenek a vasárnapi soproni Széchenyi-emlékünnepen. *Kamenszky Árpád* polgármester, *Gacs János* orsz. képviselő, *Bertalan Endréné* elnöknő vezetésével a soproni MANSz vezetősége és mások fogadták a vendégeket. A miniszter megtekintette a Várkerületben folyó nagy utépitéseket. A soproni nőegyletek teát rendeztek Varga Józsefné tiszteletére s azon Varga miniszter és Ullein-Reviczky Antal is részt vett. A tea során a nőegyletek vezetői a város szociális kérdéseiről adtak tájékoztatót.

Enyhülta gyüléstilalom

A Magyar TI jelenti: Miután a gazdasági munkák nagyrészben befejeződtek, a jövőben — *a politikai jellegü gyülések, összejövetelek és felvonulások kivételével* — egyéb gyüléseket, összejöveteleket és ünnepélyeket — ha megtagadásukra helyi közrendészeti okok nem forognak fenn — *ismét engedélyezni fognak.* Igy a kormányhatóságilag láttamozott alapszabályokkal rendelkező társadalmi egyesületek az alapszabalyaikban előirt rendes közgyüléseket, a működésük szempontjából szükséges egyéb gyüléseket, összejöveteleket, előzetes rendőrhatósági engedély alapján, a jövőben megtarthatják.

Elfogtak egy kalandos multu szökött rabot

Pataki Sándor Béla 29 éves kertészlegényt arról ismerték a rendőrségen, hogy ugynevezett „halászotolvaj", aki — csak szőnyegeket lop. Legutóbb három évi fegyházra itélték és büntetését a váci fegyházban töltötte. Augusztus 23-án egy őrizetlen pillanatban megszökött és azóta keresték. Pénteken este a Pálinkás detektivcsoport tagjai felismerték és elfogták. Kiderült, hogy Pataki a szökés után *Gödön betört Halmi József tisztviselő vikendházába. Itt levetette rabruháját, átöltözött polgári ruhába,* majd Kolozsvárra utazott, ahol *négy betörést követett el.* Szeptember 22-én Budapestre utazott. Szombaton délelőtt letartóztatták és visszavitték a váci fegyházba.

NAPI HIREK

— **A hercegprimás Budapesten.** Dr. *Serédi Jusztinián* hercegprimás szombaton Budapestre érkezett és este 7 órakor a felsővizivárosi Szent Anna plébániatemplomban a papsággal végzett zsolozsmák között elhelyezte azokat a szent ereklyéket, amelyeket vasárnap a templom ujjáalakitott főoltárában falaznak be. Vasárnap az oltárszentelést reggel 8 órakor a biboros-hercegprimás végzi, aki fél 11 órakor az uj oltárnál nagy segédlettel főpapi szentmisét pontifikál és ugyanakkor szentbeszédet intéz a hivekhez.

— **Kárpátalja zászlószine.** Ungvárról jelentik: A multban Kárpátalján a zászlószin használat tekintetében nem alakult ki egységes gyakorlat. Ezért a Véleményező és Tanácsadó Bizottság állást foglalt amellett, hogy Kárpátalja zászlójának szine a kék-piros, Rákóczi szine legyen. Minthogy a *Kurtyák Iván* közművelődési egyesület szerednyei megalakulása során ugyancsak állást foglalt a Rákóczi-szinek mellett, a Bercsényi Szövetség és a Tudományos Társaság felfogásával egyezően, *Kozma Miklós* kormányzói biztos ugy rendelkezett, hogy a jövőben Kárpátalja területén a magyar nemzeti zászló mellett a ruszin népiség megjelölésére más zászlót, mint kék-pirosat ne használjanak. Ott, ahol eddig másszinü zászlót használtak, ugyancsak a kék-piros szinre kell átterni. A szineknek azonosaknak kell lenniök a felvidéki emlékérem szalagjának kék és piros szinével.

— **Fellobogózott és kivilágitott utcákon vonul végig a Kat. Nagygyülés eucharisztikus körmenete.** Az október elejére Budapestre összehivott Orsz. Kat. Nagygyülés egyik eseménye az eucharisztikus körmenet lesz október 5-én, vasárnap délután, amikor az Oltáriszentséget a hivek ezrei fogják végigkisérni a Szent István Bazilikától az Országház előtti térig. Az Actio Catholica orsz. szervezési szakosztálya külön rendező bizottságot alakitott, mert az előjelekből itélve legalább félmillió katolikus hivő fog felvonulni ezen a körmeneten. Az utvonalon hangszórókat állitanak fel és hogy az ének egységes legyen, külön studióból fogják közvetiteni a körmenet felvonulási ideje alatt az éneket és zenét. A rendezőség ezuton is felhivja az összes egyházközségek, katolikus iskolák, egyesületek és intézmények figyelmét arra, hogy a vasárnapi körmeneten zászlóik alatt és saját zenekaraikkal minél nagyobb számban jelenjenek meg és részvételüket mielőbb jelentsék be az Actio Catholicánál (Ferenciektere 7.), hogy elhelyezésükről gondoskodni tudjanak.

— **A szatmári egyházmegye apostoli kormányzói helynöke.** A „Circumscriptionum" kezdetü pápai bulla értelmében az 1930. augusztus 15-én egyesitett szatmári és nagyváradi egyházmegyék október elsején ujra elkülönülnek és önálló egyházmegyék lesznek. A két visszaállitott egyházmegye ideiglenes főpásztora, a Gyulafehérváron székelő *Márton Áron* erdélyi püspök lett addig, amig az apostoli Szentszék be nem tölti a két püspökséget. Mivel a román uralom alatt levő Erdélyben székelő püspök nem érintkezhetik a visszaállitott egyházmegyékkel, az apostoli Szentszék megbizta azzal, hogy az egyházmegyék vezetését helynökök utján lássa el. Most érkezett távirati értesités szerint a szatmári egyházmegyébe apostoli kormányzói helynökké *Pakocs Károly* szatmári kanonok, orsz. képviselőt nevezte ki Márton Áron püspök.

— **A Magyar Vöröskereszt sebesült és beteg katonák, apák és fiuk jótevője, október 4—5-én kérő szóval fordul a társadalomhoz. Ne feledkezzünk meg hazafias kötelességünkről és adományainkkal támogassuk a Magyar Vöröskeresztet.**

— **Az esztergomi vármegyeháza dísztermében elhelyezték az igazságügyminiszter arcképét.** Esztergom vármegye törvényhatóságának diszközgyülésén helyezték el *Radocsay László* igazságügyminiszternek, a vármegye volt főispánjának *Héya Zoltán* festőművész által készitett életnagyságu arcképét a vármegyeház dísztermében. A közgyülésen megjelent *Radocsay László* miniszter is, a feleségével. *Késmárki-Frey Vilmos* főispán köszöntötte elsőnek a minisztert, majd *Gróh József* hercegprimási jogtanácsos mondott avatóbeszédet. A diszközgyülés közönsége lelkesen ünnepelte a minisztert, aki meleg szavakkal köszönte meg a szeretet megnyilvánulását.

— **Közjegyzői kinevezés és áthelyezés.** Az igazságügyminiszter dr. *Diemár Kálmán* budapesti kir. közjegyzőhelyettest Nagykárolyba, dr. *Hadházy Béla* debreceni kir. közjegyzőhelyettest Szikszóra, dr. *Müllherr Alajos* sásdi és dr. *Jelen Miklós* pécsi ügyvédeket Pécsre kir. közjegyzőkké nevezte ki. Dr. *Krenner Zoltán* kiskunfélegyházi kir. közjegyzőt saját kérelmére Budapest VIII. kerületébe helyezte át.

— **Ki kaphat szegénységi bizonyitványt?** Szendy Károly polgármester tekintettel arra, hogy a napszámbérek lényegesen nem emelkedtek, elrendelte, hogy szegénységi bizonyitványt csak az kaphat, akinek jövedelme havonta nem haladja meg a 150 pengőt illetőleg napszámbére napi 6 pengőt.

— **A szovjetorosz hadjáratban hősiesen küzdő honvéd lovasdandár tisztjei és legénysége részére** a Magyar Telefonhirmondó és Rádió Rt. megbecsülése jeléül 5000 pengőt ajánlott fel dohánnyemüek vásárlására.

— **A nők kötelező honvédelmi szolgálatának bevezetését kérik a hatvani asszonyok.** Az Egyesült Női Tábor hatvani szervezete *Bárdos Lajosnénak,* a helyi szervezet ügyvezetőjének javaslatára egyhangulag elfogadta azt az inditványt, hogy az országos elnökség utján emlékiratal fordul a kormányhoz és *kéri a nők honvédelmi munkaszolgálatának kötelezővé tételét.*

— **Felhivás a járványos gyermekbénulásban megbetegedett gyermekek szüleihez.** A budapesti egyetemi gyermekklinika igazgatója, dr. *Hainiss Elemér* egy. tanár felkéri a járványos gyermekbénulásban szenvedett gyermekek szüleit, hogy a közelmultban, vagy félév előtt bénulásban kezelt gyermekeikkel, azok gyógyitása érdekében, vérvétel céljából a klinikán (VIII., Bókay János-utca 54.) alatt hétköznap délelőtt 10—12 óra között jelentkezzenek.

— **Külföldre szóló táviratok** előre fizetett válasszal (BP) október 1-től kezdve további intézkedésig nem küldhetők.

— **A Nemzeti Munkaközpont** küldöttsége vitéz Marton Béla vezetésével Györffy-Bengyel Sándor közélelmezési miniszter előtt ismertette a munkásság közélelmezési kérdéseit.

— **A hadfelszerelési adó** tárgyában kibocsátott rendelet szerint az állami egyenes adók és azok állami pótlékai és járulékai után tiz százalékos hadfelszerelési adót kell fizetni. Ezt az adót a föld-, ház-, kereseti-, társulati- és tanitmedók, a társulati vagyonadó, valamint ezek állami járulékai után 1941. évtől vetik ki és október 1-től kell levonni és beszolgáltatni az államkincstárhoz.

— **Vasárnap Széchenyi-emlékbélyegzőt használnak** a Széchenyi-emlékkiállitáson működő alkalmi postahivatal a Mezőgazdasági Muzeumban (Városliget, Vajdahunyad). A postahivatal vasárnap Széchenyi arcképével ellátott zöldszinü emlékbélyegzővel bélyegzi felül a levélpostai küldeményeket és ajánlott leveleket. A postahivatal délelőtt 10-től 1-ig és délután 3—6-ig lesz nyitva.

— **Eltemették Juhász Andort.** A magyar igazságszolgáltatás nagy halottját, *Juhász Andort,* a Kuria volt elnökét szombaton temették el nagy részvét mellett. A Kuria márványcsarnokában tartott végtisztességen megjelent *Radocsay László* igazságügyminiszter, a biróságok tagjai testületileg és a közélet számos kiválósága. A gyászszertartást *Ravasz László* református püspök végezte, aki magasszárnyalásu beszédben méltatta az elhunyt egyéniségét. Juhász Andor emberi élete — mondotta — szinleges szimboluma az isteni örök igazságnak, mert ő, mint a római prétor nemcsak benne élt a jogban, de élte a jogot. Az igazi biró szava mindig bátor, felemelő, megnyugtató és rettenhetetlen, mint Isten szava. *Töreky Géza,* a Kuria elnöke a biróságok nevében búcsuzott Juhász Andortól, aki az egész jogéletnek, a királyi birósági tündöklő nagysága, büszkesége volt.

— **A kalocsai érseki főszentszék hatáskörének kiterjesztése.** Gróf Zichy Gyula kalocsai és bácsi érsek a kalocsai érseki főszentszék joghatóságát a visszatért déli részekre is kiterjesztette és ugyanakkor a volt bácskai apostoli adminisztratura szentszéki tanácsosait e tisztök alól fölmentette, a tanácsosi testület megbizatását pedig a kalocsai főkáptalanra ruházta át.

— **Internálások.** A közellátási minisztérium közli: *Csernota Gyula* tornaljai hentes és mészáros a hatóságilag megállapitott 3.40 pengős ár helyett 5 pengőért adta a zsir kilogrammját. *Iván Béla* — ugyancsak tornaljai hentes — 4—4.50 pengős áron szolgált ki zsirt vevőinek. Mivel ezek a nagymértékü zsirdrágitások sulyos anyagi helyzetbe hozták a község szegénysorsu lakosságát, a tornaljai járás főszolgabirája mindkét árdrágitót azonnal internálta. *Péterfi I. Imre* nagyváradi cipő- és bőrkereskedő nem tett eleget a cipőkre előirt bejelentési kötelezettségnek. Cipőkészletéből három láda árut egy debreceni kereskedőnek akart elküldeni s igy igyekezett azt a közforgalomtól elvonni. Az üzletében tartott házkutatás során 25 kg. elrejtett cukorkészletet is találtak a detektivek. Péterfi ezenkivül ugynevezett feketekönyvet vezetett zugforgalmi üzleteiről. A nagyváradi rendőrkapitányság Péterfi I. Imrét, mint a köz szempontjából káros működésü egyént, internálta.

— **Az ereklyés Országzászlónál** vasárnap délben a 11 sz. Bocskay-cserkészcsapat teljesit őrszolgálatot. A csapatot a székesfővárosi tüzoltóság zenekara kiséri az őrségváltásra és adja a Szabadság-téri térzenét.

— **Leugrott a negyedik emeletről.** A Személynök-utca 25 sz. ház egyik negyedik emeleti erkélyéről az udvarra vetette magát Weisz Antal nyomdai müvezető felesége. A mentők válságos állapotban vitték a Rókus-kórházba. Tettének okát nem tudják.

— **Házasság.** *Hummel Erzsébet* (Klotildliget) és dr. *Zoltán Tibor* orvoshadnagy (Budapest), szept. hó 18-án házasságot kötöttek.

Váróczy Erzsébet és *Foreth Gyula* e hó 27-én, este 7 órakor tartották esküvőjüket a Jáki-kápolnában.

Lajtos Mihály és *Petrass Anna* házasságot kötöttek. (Minden külön értesités helyett.)

Bakó Károly (Budapest) és *Mezey Margit* (Marosvásárhely) házasságot kötöttek. (Minden külön értesités helyett.)

Szabó Erzsébet és dr. *Galambos Antal* f. hó 27-én tartották esküvőjüket a rákoscsabai ref. templomban.

Borsovai és muzsalyi *Lengyel Piroska* okl. polg. isk. tanárnőt eljegyezte felsőozori és kohanóci *Ottlyk Ernő* evangélikus s.-lelkész Budapesten. (Minden külön értesités helyett.)

Sopronfalvy Mária testnevelő tanárnőt eljegyezte *Medveczky Lajos* gimn. tanár, Szatmárnémeti. (Minden külön értesités helyett.)

Nemesperki *Cherny Etelkát* eljegyezte *Pohner Lajos,* a Pesti Hazai Első Takarékpénztár tisztviselője.

Hlatky Juci és *Schlégl Vilmos* szept. 28-án, este fél 7 órakor tartják esküvőjüket az óbudai róm. kat. templomban.

Princzes Rózsi és *Kocsis Béla* 28-án este fél 7 órakor tartják esküvőjüket a zuglói páduai Szent Antal-templomban.

99.
ÁLTALÁNOS AUKCIÓ
AZ ÁRVERÉSI CSARNOKBAN
Kiállitás: 1941. évi szept. hó 28-án, 29-én és 30-án délelőtt 9—½2-ig, azonkivüi 29-én d. u. ½4—6-ig is.
Árverések: 1941 október 1—3-ig, 7—10-ig és 13—15-ig délutánonként ½4 órai kezdettel.
ÁRVERÉSRE KERÜLNEK: műtárgyak
Katalógus a helyszinen 1.— pengőért kapható. Távbeszélő: 187-965

Társasházépitéshez keresztény telektulajdonos jóérzésü
telkével társulhat.
Közvetlen tárgyalást kér „Keresztény épitőmester 6019" főkiadóba.

Keresünk perfekt könyvelőt
aki az Evolut-rendszerü átirókönyvelésben jártas, valamint perfekt
német-magyar gyors- és gépirónőt
(levelezőnőt) sürgős belépésre. Csakis őskeresztények ajánlatát kérjük „Megbizható 25048" jeligére Blocknerhez, Vilmos császár-ut 33.

Vegyészeti gyár keres
erélyes, munkásokkal bánni tudó gépészmérnököt, vegyészmérnököt, v. nagy gyakorlattal biró gépmestert üzemvezetői teendők ellátására. Részletes, mindenre kiterjedő ajánlkozásokat fizetési igény megjelölésével curriculum vitaevel „Lakást is kaphat" jeligére Erdős hirdetőbe, Teréz-körut 35. 5934

4—8 szobás lakást keresek belterületen
költséget téritek. Leveleket „Világos lakás 5962" jeligére főkiadóba.

140—200 HP-s, lehetőleg 6 hengeres
HAJÓMOTORT
MEGVÉTELRE
KERESÜNK
Lehet jókarban lévő használt is. Jelige „Nyersolaj 9669" Blockner J. hirdetőjébe, IV., Városház-utca 10. 5965

BLÜTHNER STEINWAY KÉPVISELET EHALL Andrássy-ut 15.

Vidéki iparvállalat keres számlázásban nagy gyakorlattal biró őskeresztény
tisztviselőt.
Kézzel irott részletes ajánlatok „Számlázó 9585" jelige alatt Blockner J. hirdetőirodájába, IV., Városház-u. 10. kéretnek. 5967

Gyárvállalat keres irodai teendőkben és bérelszámolásban jártas
gyors- és gépirónőt
„Őskeresztény 25089" jeligére Blocknerhez, Vilmos császár-ut 33. 5989

Kereskedelmi akadémiát vagy felsőkereskedelmit végzett
fiatalemberek
kik komolyan a textilpályára akarnak lépni, továbbá a vászon és fehérnemü szakmában jártas
tehetséges eladók és gyors- és gépiró kisasszonyok
küldjék be ajánlatukat Kiss Endre céghez, Gróf Tisza István-u. 16. 6018

Csak Halász ruhát kabátot bundát viseljünk!
Magas nivó Olcsó szabott ár
Halász Dezső női divatháza
VII. Rákóczi-út 54.

Csokoládé-szakembert keres modern csokoládégyár
Feltételek: alapos szakismeretek, hosszu évi gyakorlat, önállóság, a német nyelv ismerete, őskeresztény származás, legfeljebb 50 éves életkor.
Biztos, jól javadalmazott megélhetést nyujtunk. Kérjük a németnyelvü ajánlatokat életleirással és fényképpel, a fizetési igények megjelölésével „Csokoládé-szakember" jelige alatt Rudolf Mosse r.-t. hirdetővállalathoz (Erzsébet-körut 23) beküldeni. 5975

Anyagkiutalási ügyekben is járatos, nagy gyakorlattal rendelkező, őskeresztény
anyagbeszerzőt keresünk
Ajánlatok fizetési igény és eddigi pályafutás megjelölésével „Vegyészeti gyár 1830—5872" jeligére főkiadóba.

Azonnali belépésre keresünk őskeresztény, képzett és intelligens, abszolut mérlegképes
főkönyvelőt
központi irodánk részére. Őskeresztény származás és megfelelő gyakorlat megkivántatik. Ajánlatok „Régi iparvállalat" jeligére Blocknerhez, Vilmos császár-ut 33

Bérelnék operaházi páholybérletet
hétköznapra. „Költségeit megtéritem 5979" jeligére főkiadóba.

Előkelő nagyvállalat érettségizett, kereskedelmi érzékkel biró
FIATALEMBERT KERES
„Zizi 5969" jeligére főkiadóba.

Cca 200 darab nagyméretü, textiláruk csomagolásához alkalmas láda egy tételben eladó.
Hunnia Rolettaüzem, VIII., Vajda-Hunyad-u. 4. 5974

ANGÓRAGYAPJUT
110 pengős kgr-árig bármely kis vagy nagy mennyiségben vásárol vagy angórafonalra készpénzért átcserél
gróf Károlyi Józsefné gépüzemü fonódája
„Angóratex" Angórafonó és Kikészitő Kft.
Budapest, IX., Vaskapu-utca 33.

Textilnagykereskedés keres mielőbbi belépésre őskeresztény származásu,
mérlegképes átirókönyvelőt,
aki a könyvelésben és a német levelezésben többéves gyakorlattal rendelkezik. A magyar és német nyelven kézzel irott ajánlatokat teljes életleirással és fizetési igény megjelölésével „Gyors és pontos" jeligére a Magyar Hirdető Iroda Rt., Sándor-utca 7. kérik. 5973

Nagy egyesület keres lehetőleg a IV. és V. kerületben 4—10 szobás
irodahelyiséget,
azonnali átvételre, berendezéssel vagy anélkül. Ajánlatokat „Sürgős" jeligére Magyar Hirdető Iroda Rt., Sándor-u. 7. kérünk. 5972

ELADOM
III-emeletes modern bérházamat. Tárgyal: közvetlen tulajdonos özv. Novák Imréné, Budapest, XIV., Szikszó-u. 6. Telefon: 297—476.

— Fáy államtitkár a falvak lelkiéletének válságáról. Fáy István államtitkár, egyházmegyei gondnok, a felsőbaranyai ref. egyházmegye közgyülésén a magyar falvak lelkiéletének válságáról beszélt. Valamikor — mondotta —, a falu olyan volt, mint egy meghitt, nagy család. Voltak a család tisztaságára felügyelő tekintélyes öregek, akiknek tanácsát mindenki szivesen vette. A falu megértőbb volt a nyomorusággal szemben, mint a város. A falu lelke tiszta volt, a külvilággal szemben talán tulságosan is zárkózott. Uj világ jött azonban. Az emberek számitók, önzők és hitükkel alig törődő uj emberek lettek. A falu külső képe ma is a régi, de a faluban élő emberek már nem a réglek. *A mai falu minden átmenet nélkül város akar lenni.* Lakóit, főleg fiatalságát a falu nem elégiti ki, a várostól ellesett szokásokat és erkölcsöt akar felvenni. *Ma a lelkészi, tanitói, tanári, községi-jegyzői pályára alig van jelentkező.* Ez is a városok felé törekvés egyik jele. A szülők és a pályaválasztás előtt álló fiatalság igyekezzék a jogi pálya helyett a művelődési munka mezejét elfoglalni.

— Az első aukció. A postatakarékpénztár árverési osztálya szeptember 28-án nyitja meg a nagyközönség számára az első őszi aukcióját. Az anyag ez alkalommal szerényebb mennyiségben és értékben, mint az előbbi kiállitással összekötött árveréseken. Most is vannak festmények, metszetek, keletázsiai tárgyak, de számuk kisebb, mint máskor. Ugy látszik, a közönség kifogy eladásra szánt tárgyaiból, vagy pedig, ami még megvan, attól nehezebben válik meg. A valutabiróság által elkobzott néhány ékszer és a csempészektől elkobzott perzsaszőnyeg nagyobb értéket képvisel. Az árverésre kerülő tárgyak szeptember 30-áig maradnak kiállitva.

— Sulyos közlekedési balesetek. Az Üllői-uton egy 31-es villamos elgázolta Bodnár Péter 41 éves hentessegédet, aki agyrázkódást szenvedett. — Az Üllői-ut és a Kisfaludy-utca kereszteződésénél egy autó felszaladt a járdára és elütötte Zsengellér Ferencné 21 éves asszonyt. Agyrázkódást szenvedett. — A Váci-ut 54 sz. ház előtt Csiszár Vince 31 éves férfit egy magánautó elgázolta. Sulyos állapotban vitték a Rókus-kórházba. — A Nagy Lajos király-ut 102 sz. ház előtt egy motorkerékpár, amelyet Sásdi Lajos ácsmester vezetett, elgázolta Szalai András 10 éves tanulót. Sulyosan megsebesült. — A pestszentlőrinci Üllői-uton Fülöp Sándor szerelő motorkerékpárjával elgázolta Morvai Sándor kőművest. Állapota sulyos. — Tóth János 20 éves szobafestősegéd szombaton este egy barátját kisérte ki a Keleti pályaudvarra a 10 óra 10 perckor induló szombathelyi vonathoz. Barátja csomagját akarta fölsegiteni a vonatra, amely közben elindult és elgázolta a fiatal embert. A mentők Tóth Jánost életveszélyes állapotban vitték a Szent István-kórházba.

— Cigányzene mellett szivenlőtte magát. Pénteken éjjel egy jólöltözött fiatalember a József-körúti Dénes-étteremben a cigányzenészek közelében ült le. Megvacsorázott, majd borozgatni kezdett és egymásután rendelt magyar nótákat. Éjféltájban fizetett, maj ötven pengőt adott *Sáray Elemér* primásnak és elhuzatta a „Csak egy kislány van a világon" kezdetü dalt. Mikor már az utolsó ütemek hangzottak, *balkezével a zsebéből előrántotta Frommer-pisztolyát és mielőtt közbeléphettek volna, mellbelőtte magát.* A következő pillanatban lefordult a székről. A mentők már nem segithettek rajta, *a golyó a szivébe talált és azonnal megölte.* Zsebében *Putnoky István* magántisztviselő nevére szóló névjegyet találtak. A 30 évesnek látszó, *jobbkezére béna* fiatalember holttestét a törvényszéki orvostani intézetbe szállitották. A vizsgálat megindult.

— Fölmentették, mert az árdrágitást szorzási hibából követte el. Rákospalotán a városháza nagytermében érdekes árdrágitási pört tárgyalt a pestvidéki törvényszék *Boglutz-tanácsa. Domány Endre* rákospalotai fakereskedőt azzal vádolta az ügyészség, hogy egy asztalosmesternek a deszkát a megengedettnél magasabb áron adta el. A biróság előtt dr. *Halász Lajos* védőügyvéd kifejtette, hogy a vádlott alkalmazottja szorzási hibát követett el a számla kiállitásánál és ezért fizetett többet az asztalosmester, a különbözetet azonban a fakereskedő, éppen a számla alapján köteles visszafizetni. A védő inditványára törvényszéki szakértőt hallgattak ki, aki a biróság előtt elvégezte a köbszámitást és igazolta, hogy valóban szorzási hiba történt. Ezek után az ügyész elejtette a vádat és a biróság *Domány Endre* ellen jogerősen megszüntette az eljárást.

— A vasnapok hétfőn kezdődnek meg Budapesten. Középiskolai diákok lakásról-lakásra járnak majd, közlik a gyüjtés időpontját és felhivják a lakókat, hogy készüljenek fel a vasnapokra. Hatszáz gyüjtő végzi a budapesti vasnapok munkáját, többezer munkással és sokszáz teherkocsival. Minden ház kapualjában hirdetményt függesztenek ki, amelyen közlik, hogy melyik napon jelennek meg a lakóknál a gyüjtők. A gyüjtők mindegyike igazolvánnyal rendelkezik és magával viszi az árlapot, amely közli, hogy az egyes anyagokért mennyit fizetnek, ezenkivül tizedesmérlegük van.

— Megszünik a reggeli esztergomi személyhajójárat. A MFTR közli, hogy a Budapestről Esztergomba naponként 8.30-kor, onnan vissza 17 órakor induló személyhajók ebben az évben utoljára október 5-én, vasárnap közlekednek. A kirándulo közönség érdekében azonban ez a hajó vasárnapokon és ünnepnapokon továbbra is indul.

A Magyar Orvosok Röntgen Egyesülete közgyülést tartott, amelyen **Kelen Béla** tanárt diszelnökké, Ratkóczy Nándor tanárt elnökké, Erdélyi József tanárt és Czumft Vilmos egyet. m. tanárt alelnökké választották.

Vizállás

Duna: végig apad; Tiszafüred 316, Szolnok 494, Csongrád 508, Szeged 546, Paksig alacsony, lejebb közepes vizállásu. Pozsony 150, Komárom 291, Budapest 242, Baja 268, Mohács 318, Sajó: Gombos 423, Ujvidék 416. — Rába: Szentgotthard —47, Dráva: Barcs —86, Drávaszabolcs 22. Tisza: Tekeházánál árad, máshol apad; Tokajig alacsony, Tiszafürednél közepes, lejebb magas vizállásu. Visk 10, Tekeháza 0, Tiszaujlak —44, Vásárosnamény 22, Záhony —39, Tokaj nyugszik 0.15-kor.

A nap kel 6.39-kor, nyugszik 18.30-kor; a hold kel 14.37-kor,

Taylor Londonban légügyi kérdésekről tárgyal

London, szept. 27. (NST) Myron Taylor, Roosevelt szentszéki megbizottja váratlanul Londonba érkezett. *Taylor*, hir szerint, légügyi kérdésekről tárgyal az angol kormánnyal. Londoni tartózkodása után visszatér az Egyesült Államokba.

— „Pult és honvédelem" cimen a *Pesti Hirlap*-ban megjelent cikk *Győrffy-Bengyel* közellátási miniszternek a hütőházi tojáskészlet felhasználására vonatkozó rendelkezését méltatta és megemlitette, hogy a miniszter intézkedései következtében hasonlóan enyhült a helyzet a kenyérfronton is, a kenyérjegyrendszer bevezetésével. Megállapitjuk, hogy a kenyérjegy életbeléptetésére vonatkozó rendeletet nem a jelenlegi miniszter, hanem még elődje adta ki.

— Dorosy Dezső táblabiró becsületsértési pöre Gál Csaba ellen. Néhány héttel ezelőtt izgalmas szóváltás támadt a büntetőtörvényszék folyosóján dr. *Dorosy Dezső* táblabiró és *Gál Csaba* nyilaskeresztespárti országgyülési képviselő között. Az elhangzott kijelentések miatt becsületsértés vétsége cimén indult eljárás dr. *Gál Csaba* ellen, akinek mentelmi jogát felfüggesztették. Dr. *Bérczy Géza* büntetőjárásbirósági elnök előtt megtartott tárgyaláson csupán a vádlott védője jelent meg, aki a legteljesebb elégtételt ajánlotta fel, arra való tekintettel, hogy védence a sajnálatos eset alkalmával nem tudta kivel áll szemben. A táblabiró azonban ezt nem fogadta el. Az elnök kötelezte Gál Csabát, hogy betegségét hatósági orvosi bizonyitvánnyal igazolja, mert ellenkező esetben a legközelebbi tárgyalásra elővezetik.

— Az Eskü-ut 5 sz. alatti villamos konyhában rendszeresitett, nagy érdeklődésnek örvendő főzőbemutatókon a legidőszerübb ételek készitését mutatják be. Előadások hétfőn, csütörtökön és pénteken d. e. 10 órakor, szerdán pedig d. u. 5 órakor kezdődnek. Belépés, ruhatár dijtalan.

SARRASANI

IX., Haller-tér. Telefon: 134-903.

A jól fütött cirkuszban már csak

Vasárnap, IX. 28-án **2** előadás 4 és 8 órakor.

Hétfőn, IX. 29-én **1** előadás csak 4 órakor.

Helyárak: P 1-től P 7-ig. — 14 éven aluli gyermekeknek délután félár.

Jegyelővétel délelőtt 9 órától egész nap: VIII., Muzeum-körut 2. Tel.: 134—902. Szinház Propaganda Jegyiroda, VI., Teréz-körut 50. T.: 111—222 és a cirkusz pénztáránál. Telefon: 134—903.

Az állatok megtekintése délelőtt 10 órától.

Hétfőn délután végleges befejezés.

— Rendőri hirek. Pénteken, a késő éjszakai órákban tűz ütött ki a nyugati pályaudvar külső területén levő munkásházakban. A tűz az egyik konyhában keletkezett, de a lángok csakhamar elboritották az egész lakást. Az V. és VI ker. tüzőrség oltotta el a tüzet. — Vitkovics József motorkerékpárján szombaton délelőtt a Könyves Kálmán-körut és a Simor-utca kereszteződésénél összeütközött Kovács Péter kerékpárjával. Kovács agyrázkódást szenvedett, Vitkovics csak könnyebben sérült meg. — Egy 6-os jelzésü villamos a Ferenc-körut és a Tompa-utca sarkán elütötte Tamás Gábor földmivest. A mentők a Rókus-kórházba vitték. — Egy motorkerékpár a Nemzeti Szinház mögött elütötte Nádasdy Kálmán MÁV-segédtisztet. Koponyatörést és agyrázkódást szenvedett. — Szokoly Jolán 30 éves nő a Lujza-utca 10 sz. házban mindkét karján felvágta az ereket. A Rókus-kórházban ápolják.

— Beiratkozás a sajtófőiskolai tanfolyamra. Az Országos Magyar Sajtókamara átszervezett Sajtófőiskolai tanfolyamára október 3-ikán, pénteken 4 órakor lesz a beiratkozás a Magyar Sajtó Házában (Andrássy-ut 101.). Azok az ujságirójelöltek, akiknek hároméves gyakorlati ideje december 31-ike után telik le, kötelesek beiratkozni. Jelentkezés dr. *Mihelics Vid* egyet. m. tanár tanfolyamvezetőnél index nagyságu arcképpel és 2 pengő nyomtatvány- és bélyegköltséggel. A vidéki ujságirójelöltek október 2-áig küldjék el fényképüket és a bélyegköltséget a számukra megküldött csekklapon. A leckekönyvet a vidékiek postán kapják meg.

— Burgonyadrágitás! Az ügyészség árdrágitó visszaélés bűntette miatt emelt vádat *Coneff György* bolgár kereskedő ellen, aki, a vád szerint, a nyári rózsaburgonya kilójáért, a megállapitott 14, majd 15 fillér helyett 24—28, később 32 fillért követelt. Coneff a büntetőtörvényszék *Vályi Nagy-tanácsa* előtt azzal védekezett, hogy valójában csak 4 fillért keresett egy kiló burgonyán, mert a termelő drágán adta. A törvényszék *Coneff Györgyöt hat hónapi börtönre itélte,* mert az itélet megokolása szerint akkor is megállapitható az árdrágitás, ha a kereskedő drágábban vásárolt árut ugyanazon az áron adja tovább. Az itélet nem jogerős.

— Halálozás. Szombaton délben temették el a farkasréti temetőben *Zimányi Károlyt,* a Magyar Tudományos Akadémia tiszteleti tagját, a Nemzeti Muzeum volt igazgatóját. A ravatalnál *Mauritz Béla* egyetemi tanár, a Magyar Tudományos Akadémia matematikai és természettudományi osztályának titkára méltatta azokat a nagy eredményeket, amelyeket a megboldogult Nagy-Magyarország ásványvilágának tanulmányozásával és ismertetésével ért el.

Visegrády-Fiessel József ny. ezredes, a Ferenc József-rend lovagja, 83 éves korában Budapesten meghalt. Szombaton temették el a farkasréti temetőben.

Báró *Bleyleten Péter* tart. dragonyos őrnagy, földbirtokos, 78 éves korában Pozsonyban meghalt.

Rojkovics Béla ny. vármegyei irodaigazgató, a volt Egyesült Magyar Párt titkára, 74 éves korában Ungváron meghalt. A cseh megszállás idején bátor harcosa volt a magyar ügynek.

Pongrác Alajosné, szül. *Radomacher Margit* meghalt.

Nádor Lajos, Pécs város nyugalmazott árvaszéki elnök-helyettese, 76 éves korában Pécsett elhunyt. Szombaton délután temették el a város társadalmának nagy részvéte mellett.

— Maguk árusitják képeiket a képzőművészek. Galamb-u. 3. Erzsébet-szobornál.

— Minden szemüvegért irásos jótállás. Refractio, Ferenciek-tere 1.

A mi szücsünk a váciutcai Palugyai.

Előkelő magyar finomárut gyártó vertikális gyapjunagyvállalat keres csak egészen prima helyeken dolgozott és hosszabb szolgálati idővel rendelkező

fésüsfonó és kártolt mintázót

(kammgarn és streichgarn dessinateurt).

Ajánlatokat e lap főkiadójába „Dessinateur 5783" jeligére kérünk.

Nagy egyesület

vezető titkárt keres

Levélbeni ajánlatokat teljes életleirással és fizetési igény megjelölésével „Csak őskeresztény" jeligére a Magyar Hirdető Iroda, Sándor-u. 7. alá.

Átköltözést butorkocsiban, csomagolást vidékre is, beraktározást elvállal Ringwald, Teréz-körut 1/a. Telefon: 225—007. 5729

Gyári ellenőrző, bélyegző órát

„Készpénzért veszünk 5981". Főkiadóba.

Azonnali belépésre keresünk

nagy gyakorlattal biró

egy számlázó

valamint egy statisztikában és kalkulációban jártas

tisztviselőnőt vagy tisztviselőt

Feltételek: őskeresztény származás, német nyelvismeret, gépirás tudás. Curriculum vitae-val és fényképpel felszerelt, kézzel irt ajánlatok a Berndorfi Krupp Művek igazgatóságához küldendők be. (IV., Váci-utca 4.)

Esztergapad stb. szerszámgépek gyártásában, kalkulációkban abszolut perfekt, erélyes, önálló **művezetőt keresünk.** „Jó fizetéssel és szerződéssel 5894" jelig. fők.

Központi fütéshez, rendelésből visszamaradt 28□, 1700x1180x1500 m, fütőfelületü kazán. „Azonnali szállitásra 5895" jel. fők.

Felsőipariskolást vagy okl. gépészmérnököt keresztény kezdőt mielőbbre felvesz, jó fizetéssel, „Keresztény gyárvállalat 5896".

Nagyobb vállalat Budapest központjában, azonnali belépésre keres őskeresztény, német nyelvismerettel biró

2 fiatalabb, ügyes kereskedelmi alkalmazottat

Előmeneteli lehetőség. — Irásbeli ajánlkozásokat „444" jelige alatt Rudolf Mosse r. t. hirdetővállalat, Erzsébet-körut 23. továbbit. 5991

Söntést,

vagy vendéglőt, jogfolytonost vagy jognélkülit kellemes fizetési feltételek mellett átvennék. Részletes ajánlatokat „Söntés október 15-re" jeligére Arató hirdetőirodába, Erzsébet-körut 14.

Uradalmi marhatrágyát

és más állati trágyát keresünk vagonba rakva. „Többszáz vagon 5956" jeligére ajánlatot főkiadóba.

Elhelyezkedne fiatal őskeresztény

abszolut mérlegképes osztályvezető-főkönyvelő

nagy gyáripari gyakorlattal, önárkiszámitásban, utánkalkulációban jártas. Prima bizonyitványok, elsőrangu referenciák. Megkereséseket „Uj társulati adótörvény 5955" jeligére főkiadóba.

Perfekt őskeresztény magyar-német

gyors- és gépirónőt

keresünk. „Nyugdijas állás 9621" jeligére **Blockner J.** hirdetőjébe, IV. Városház-u. 10. 5985

Kitünően jövedelmező

évszázados, könnyen megtanulható üzlet, irodából elintézhető sokezer üzletféllel eladó. Szükséges készpénztőke P 180.000. Csak 100%-os kereszténytől reflektálhatnak. Válaszokat „Ritka alkalom 6003" jeligére a kiadóhoz.

Fővárosi Operettszinház

Október harmadikától minden este 8 órakor

Csodatükör

SZINHÁZAK	OPERA (3, ½8)	NEMZETI (½4, ½8)	VIG (½4, 8)	KAMARA (½4, 8)	UJ MAGYAR (4, 8)	MADÁCH (½4, 8)	ANDRÁSSY (½4, 8)	FŐVÁROSI (4, 8)	VÁROSI (½8)
Vas. d. u.:	János vitéz	A piros bugyelli.	Nyári zápor	Kaland	—	IV. Henrik	Boldoggá teszlek	—	Filmműsor (3)
Vas. este:	Bohémélet	A piros b. I. 2.	Maria-Rose V.	Kaland	—	IV. Henrik	Boldoggá t. H.	—	Filmműs. (½6, 8)
Hétfő	—	A piros b. II. 2.	Nyári zápor	Kaland	—	IV. Henrik	Boldoggá t. K.	—	Filmműs. (4, ½7)
Kedd	Varázsfuv. A. 1.	A piros b. III. 2.	Marie-Rose H.	Kaland	Ny. főpróba	IV. Henrik	Boldoggá t. L.	—	Filmműs. (4, ½7)
Szerda . . .	Hegyek alj. E. 1.	A piros b. IV. 2.	Marie-Rose S.	Kaland	A milliom. Bem.	IV. Henrik	Boldoggá t. M.	—	Szülők isk. (5)
Csütörtök .	Rigoletto B. 2.	A piros b. V. 2.	Marie-Rose K.	Kaland	A milliomos E.	IV. Henrik	Boldoggá teszlek	—	Filmműs. (4, ½7)
Péntek . . .	Hovans. C. 2. ½7	A piros b. VI. 2.	Nyári zápor	Kaland	A milliomos F.	IV. Henrik	Boldoggá teszlek	Csodatükör	Filmműs. (4, ½7)
Szombat . .	Pillangók. D. 2.	A piros b. VII. 2.	Marie-Rose	Kaland	A milliomos	IV. Henrik	Boldoggá teszlek	Csodatükör	Műsoros est
Vas. d. u.:	—	Csongor és Tünde	Marie-Rose	Kaland	A milliomos	IV. Henrik	Boldoggá teszlek	Csodatükör	—
Vas. este:	—	A piros b. VIII. 2.	Marie-Rose T.	Kaland	A milliomos A.	IV. Henrik	Boldoggá teszlek	Csodatükör	Aida V. III. 1.

VÁROSI. Ma d. e.: Csongor és Tünde. (A Nemzeti Szinház vendégjátéka.) (½11). — **KAMARA VARIÉTÉ** (Hétk.: ½9. — Csüt., szom.: 6, 8. — Vas. és ünnepnap: ½4, ½7, 9). Naponta: Ramazuri. — Valamennyi előadás: akcióban. — **KOMÉDIA** (½5, ¼9). Naponta: Minden tehén fekete. — Hétfő, kedd, szerda, csüt., pént.: akcióban. — **ROYAL** (½5, ½9). Naponta: Fortissimo. — **NEMZETI BÁBSZINJÁTÉK** (Podmaniczky-utca 8.) (4, 8). Hétfő, péntek: Toldi. — A többi napon: Baj van a mennyországban. — Csüt., szom., vas. d. u.: Soktudó fiu. — **FÉNYES CIRKUSZ** (4, 8). Ma, hétfő, kedd kétszer: Marimba stb. Évadzárás.

SZINHÁZAK MUSORA

Opera. János vitéz. Kacsóh 3 felv. dalj. (Hámory, Gere L., Laurisin) (3). — Bohémélet. Puccini 4 k. dalm. (Orosz J., Pataky, Maleczky) (½8). — **Nemzeti.** A piros bugyelláris. Csepreghy 3 felv. népszinm. (Nagy I., Abonyi, Major) (½4, ½8) (Este: I. 2. bérl.). — **Vig.** Nyári zápor. Hunyady S. 3 f. vigj. (Mezey M., Ajtay, Zsilley M.) (½4). — Marie-Rose. Wicheller és Gouriadec 3 f. vigj. (Tolnay K., Somlay, Ajtay) (V. bérl.) (8). — **Kamara.** Kaland. Márai S. 3 f. szinm. (Rajnay, Tőkés A., Jávor) (½4, 8). — **Madách.** IV. Henrik. Pirandello 3 f. trag. (Várkonyi, Sulyok M., Greguss) (½4, 8). — **Andrássy.** Boldoggá teszlek. Vaszary G. 3 f. vigj. (Muráti L., Hajmássy, Vaszary P.) (½4, 8). (Este: H. bérl.). — **Városi.** Csongor és Tünde. Vörösmarty 3 r. szinj. (Szörényi É., Szabó). (A Nemzeti vend. ját.) (D. e. ½11). — Filmműsor (3, ½6, 8).

MOZIK MUSORA

ATRIUM. (T.: 15—40—24.) Egymásért (½6, ½8, ½10; szomb., vas. és ünn. ½4-kor is).

BELVÁROSI HIRADÓ. (T.: 181—244.) A Kormányzó Ur a vezéri főhadiszálláson. A szövetségesek előnyomulása. Széchenyi jubileum. Fehér veszedelem. Magyar, Ufa, Luce, Fox hiradók. D. e. 9-től éjfélig.

CASINO. (T.: 383-102.) 4-ik hétre prol.! Végre! (½6, ¾8, ¾10; szom., v. és ünn.: ½4-kor is).

CITY. (T.: 111-140.) Fekete Vénusz (¾6, ¾8, ¾10; szomb., v. és ü. ¾4-kor is).

CORSO. (T.: 182—818.) Háry János (½6, ½8, ½10; szom., vas. és ünn.: ½4-kor is).

DÉCSI. (T. 125-952.) Becsületből elégtelen (5, ¼8, ½10; szom., vas., ünn.: ¾3-kor is).

FORUM. (T.: 189-543.) 4-ik hétre prol.! Ne kérdezd, ki voltam! (¼6, ½8, ¾10; szomb., vas. és ün.: ¼4-kor is).

HIRADÓ. (T.: 222-499.) A Kormányzó Ur a vezéri főhadiszálláson. A szövetségesek előnyomulása. Széchenyi jubileum. Fehér veszedelem. Magyar, Ufa, Luce, Fox hiradók. D. e. 9-től éjfélig.

KAMARA. (T.: 423-901.) Az elsodort ember. (Naponta: 11, 2, 4, 6, 8, 10.) Első három mérsékelt.

OMNIA. (T. 130-125.) 6-ik hétre prol.! Csákó és kalap (5, ¼8, ½10; szomb., v. és ü.: 3-kor is).

PALACE. (T.: 221-222.) Közbelép a feleségem. (Naponta: 11, 2, 4, 6, 8, 10.) Első három mérsékelt.

RADIUS. (T.: 122-098.) 7-ik hétre prol.! Intermezzo (½6, ¾8, ¾10; szomb., vas. és ünn.: ¼4-kor is).

DÉCSI. (T. 125-952.) Becsületből elégtelen (5, ¼8, ½10; szom., vas., ünn.: ¾3-kor is).

FORUM. (T.: 189-543.) 4-ik hétre prol.! Ne kérdezd, ki voltam! (¼6, ½8, ¾10; szomb., vas. és ün.: ¼4-kor is).

HIRADÓ. (T.: 222-499.) A Kormányzó Ur a vezéri főhadiszálláson. A szövetségesek előnyomulása. Széchenyi jubileum. Fehér veszedelem. Magyar, Ufa, Luce, Fox hiradók. D. e. 9-től éjfélig.

KAMARA. (T.: 423-901.) Az elsodort ember. (Naponta: 11, 2, 4, 6, 8, 10.) Első három mérsékelt.

OMNIA. (T. 130-125.) 6-ik hétre prol.! Csákó és kalap (5, ¼8, ½10; szomb., v. és ü.: 3-kor is).

PALACE. (T.: 221-222.) Közbelép a feleségem. (Naponta: 11, 2, 4, 6, 8, 10.) Első három mérsékelt.

ROYAL APOLLO. (T.: 222—002.) 3-ik hétre prol.! Stukák (½6, ½8, ¾10; szomb., vas. és ün.: 4, 6, 8, 10).

SCALA. (T. 11-44-11) 3-ik hétre prol.! Egymásért. Tanyaszimfonia (¼6, ½8, ¾10; szom., vas. és ünn. 3 órakor is).

URANIA. (T.: 146-064.) A becsület lovasa. Magyar és Ufa hiradók (5, ¼8, ½10; szom., vas. és ün.: ¾3-kor is).

MÁSODHETES MOZIK

Admiral. A Manderley-ház asszonya (1, ¼4, ½6, ½8, ¾10). **Alkotás.** Uj hold (¼2, ¼4, ¼6, ½8, ½10). **Anna.** Lützow sasok (½2, ¼4, ½6, ½8, ½10). **Astra.** Lützow sasok (¼2, ¼4, ¼6, ½8, ¾10). **Belvárosi.** A Manderley-ház asszonya (jobb t.: 2, ½3, ½8, ½10; szom., vas. és ün.: ¾3-kor is). **Budai Apollo.** A Manderley-ház asszonya (1, ¼4, ½6, ½8, ¾10). **Capitol.** Két szerelmes óra (½2, ¼4, ½6, ½8, ½10). **Corvin.** Rövid ideig zárva. Átalakitás után mint premierszinház nyilik meg! **Elit.** Dankó Pista (2, 4, 6, 8, 10). **Gloria.** A svéd csalogány (½2, ¼4, ½6, ½8, ½10). **Homeros.** A Manderley-ház asszonya (½2, 4, ½7, 9). **Ipoly.** A Manderley-ház asszonya (11, 2, ½5, 7, ½10). **Józsefvárosi.** Ököljog (½2, ¼4, ½6, ½8, ½10). **Lloyd.** 2-ik hétre prol.! A nagy riport (½2, ¼4, ½6, ½8, ½10). **Nyugat.** A Manderley-ház asszonya (2, ½5, 7, ½10). **Odeon.** A Manderley-ház asszonya (½2, 4, ½7, 9). **Otthon.** A Manderley-ház asszonya (¾2, ¼5, ¾7, ¼10). **Rialto.** Összetánc (11, 1, 3, ¼6, ½8, ½10). **Savoy.** Dankó Pista (½2, ¼4, ½6, ½8, ½10). **Simplon.** Dominó Pieta (½2, ¼4, ½6, ½8, ½10). **Tiszti Kaszinó.** Szept. 28-án: Dankó Pista, 30-án: Erett lányok. Okt. 2. és 6-án: András, 7-én: A Robinson-család (½5, ¾7, 9). **Tivoli.** Madridi kém (11, ¾2, ¾4, ¾6, ¾8, ¾10). **Turán.** A Manderley-ház asszonya (11, 1, 3, ¼6, ½8, ¾10).

OLCSÓ JEGYAKCIÓNK

Heti műsorunkon

két kis szinházunk előadásai szerepelnek. A Kamara Variété nemrég bemutatott igen mulatságos uj műsorát adja „Ramazuri" cimmel. A Komédiában pedig a már többször jubilált „Minden tehén fekete..." utolsó előadásai kerülnek sorra.

Jegyakciós előadásaink rendjét vastag betükkel emeljük ki.

Jegyárusitás 9—2-ig: Vilmos császár-ut 78. (Tel. 1—122—85—94—93). — Apponyi-tér 5. (Tel. 1—833—99).

RÁDIÓ MUSORA

Budapest I. vasárnapi műsora. 8 Lemezek. 8.45 Hir. 10 Ref. istentisztelet. 11 Egyházi ének és szent beszéd. 12.20 Időj. Vizj. 12.30 Fohász. 12.35 Rádiózenekar. 1.45 Hir. 2 Lemezek. 3 Gazdáknak. 3.45 Cigányzene. 4.40 Előad. 5 Hir. 5.20 Tárogató-négyes. 5.40 Tarka szinészvilág. 5.55 Jazz zongorán. 6.15 Versek. 6.40 Szimf. lemezek. 7 Hir 7.20 A Pécsi Üreg Diákok vidám estje. 7.55 Sport. 8.10 Beszélgetés magyar iróval és művésszel készülő müveikről. 8.35 A Gárdonyi Társaság előadóestje. 9.40 Hir. 10.10 Melles zenekar. 11 Hir. idegen nyelveken. 11.25 Tánczene. 12 Hir.

Budapest I. hétfői műsora. 6.40 Torna. 7 Hir. Lemezek. 10 Hir. 10.20 és 10.45 Felolv. 11.10 Vizj. 12 Fohász. Himnusz. 12.10 Cigányzene, közben 12.40 Hir. 1.20 Időj. Vizj. 1.30 Rendőrzenekar. 2.30 Hir. 2.45 Műsorok. 3 Árak. 3.20 Katonazene. 4.15 Felolv. 4.45 Időj. Hir. 5 Hir ruszin és szlovák nyelven. 5.15 Mindnyájunk gondjai. 5.30 Budapesti dalárda. 6 Felolv. 6.30 zongora. 7 Hir. 7.20 Őszi rózsa, őszi nóta. Dalok. 8.10 Operaházi műsor. 9.40 Hir. 10.10 Rendőrzenekar. 11 Hir. idegen nyelveken. 11.30 Csajkovszkij-mű lemezen. 12 Hir.

Héjja Tóttan

— **Leleplezték Serédi hercegprímás arcképét Esztergomban.** *Esztergomból* jelentik: *Komárom—Esztergom vármegye törvényhatósági bizottsága* kedd délelőtt díszközgyülést tartott, amelyen leleplezték *Serédi* Jusztinián hercegprímás arcképét, *Héjja* festőművész alkotását. *Radocsay* László főispán megnyitója után *Schmidt* Sándor bányaigazgató méltatta a hercegprímás érdemeit. *Serédi* Jusztinián meghatottan mondott köszönetet a megtiszteltetésért és a törvényhatóság részéről tapasztalt ragaszkodásért, majd kiemelte, hogy *hangzatos jelszavak és bezédek helyett mindenki lelkiismeretesen végezze a haza által rábízott munkát.* A hercegprímás a díszközgyülésről átment a *Komárom—Esztergom vármegye Általános Tanítóegyesület* díszközgyülésére, ahol szózatot intézett a tanítósághoz. Sokra becsüli a tanítói munkát, mert *tapasztalat szerint az elemi iskolában sokszor nehezebb a tanítás, mint az egyetemen.* Kérte a tanítóságot, hogy nemzetnevelő munkájába necsak a szorosan vett nevelést és tanítást vigye bele, hanem *a ma nagyon szükséges harmóniát is, mert csak azzal lehet a népet helyes irányba nevelni. Ha a falu vezetői között nem látja a nép a harmóniát, akkor enged a kívülről jövő elemeknek, amelyeknek céljai nem felelnek meg a falu és a haza igazi céljainak.*

Pesti Napló 1938 máj. 18.

Héya Zoltán, festőművész. A temesmegyei Keveváron született, 1895-ben. A Képzőművészeti Főiskolán Révész Imre vezetése alatt tanult, majd hosszabb ideig a müncheni akadémia növendéke volt. A világháboru alatt katonai szolgálatot teljesitett s orosz fogságba került. Vladivosztokban számos amerikai és kinai előkelőség arcképét készitette el. 1922-ben tért haza és önálló mütermet nyitott. Főként portré festészettel foglalkozik, megfestette a Kormányzót, József főherceget, Zsitvay Tibor igazságügyminisztert, Vass József népjóléti minisztert, — az esztergomi primási képtár részére Csernoch János és Serédi Jusztinián hercegprimások arcképét, ezenkivül számos más notabilitásunk portréját. Tagja a Független Müvészek Társaságának.

Rát Str. 612. (

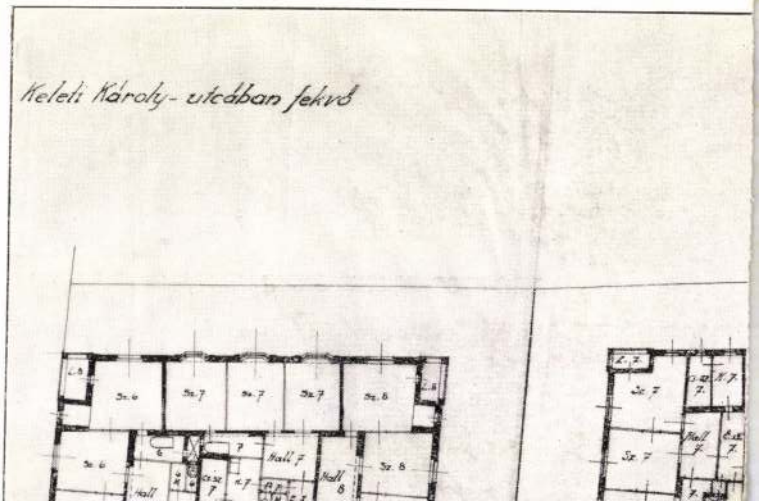
Keleti Károly- utcában fekvő

HÍREK

Őszi virágok

Ma, hogy befelé jöttem a szerkesztőségbe, lépésről lépésre körülvettek a hulló sárga levelek. Felnéztem a fák koronájára és figyeltem a lassú szállongást, a halott levelek reszkető hullását, amely olyan volt, mintha egy asszony levetné magáról a színes fátyolt, mintha egy asszony öregednék és lehullana róla a szín, a tavasz és nyár tarka pompája s amint így áll előttünk dísz nélkül, egyszerre látjuk, hogy az arca hervadt és szürke, tragikusan szürke.

A kertekben megváltoznak a virágok. Az őszi virágoknak sajátos színük van, az illatuk fáradt, a szirmuk sápadó s a látásuk szomorúság.

Tegnap még izgalmas, vad színekben pompáztak a hegyek, a kertek vasrácsos kerítésén buja és mérges-tarka virágok dugták ki fejüket s ma már hullnak a falevelek és az őszi virágok bágyadt fájdalma önti el a lelkünk.

Őszi virágok.

Milyen sápadók a délutánok, éjszakánkint hideg szelek vágtatnak az aszfalt felett, megrázzák az ablakokat s az árnyékok is sokkal tűnőbbek, nem olyan élesek, mint alig néhány nap előtt.

Ballagunk az ősz elé. Néha még kapkodva a nyár után nézünk, megindulunk, hogy visszatartsuk, aztán elfáradunk s ha az őszi virágok hervadó, hajlott szirmai szemünkbe néznek egy-egy ablakon át, csak intünk a távozó után és hallgatjuk, figyeljük az új szelek zenéjét s a hulló levelek surranó muzsikáját.

Őszi virágok állnak a kertekben, az uccaseprő monoton mozdulattal söpri a zörgő leveleket, a járda mellett álló autó tetejére gallyat hullat a fa és esténként bizony lejjebb eresztjük a redőnyt, a tompafényű ablakokon.

Mellünkön ül a szomorúság. Ugy érezzük, hogy valaminek vége. Valami befejeződött s hogy nem lesz többé nevetés, fény és szerelem s hogy az emberek is lassan olyanná válnak, mint az őszi virágok: fáradttá, csendessé, gondolkodóvá.

Jaj, ősszel születni is furcsa. Ősszel talán csak a filozófusok születnek. Tudósok és elmélkedők. Költők és muzsikusok tavasszal jönnek a világra és az őszi szerelmek csaknem mind szomorúak.

Virágok, őszi virágok. Haldokló érzések, ködös vágyak tarka tengere. Halkan bólongatnak, mindnyájan magános lelkek. Olyan most a város, mintha temetni készülne.

Turi Turgonyi András

— Kárpátalja zászlója. *Kozma* Miklós kormányzói biztos úgy rendelkezett, hogy a jövőben Kárpátalja területén a magyar nemzeti zászló mellett a ruszin népiség megjelölésére más zászlót, mint kék-pirosat ne használjanak. Ott, ahol eddig más színű zászlót használtak, ugyancsak a kék-piros színre kell áttérni. A szineknek azonosaknak kell lenniök a felvidéki emlékérem szalagjának kék és piros színével.

— Szabó Dezső előadása. *Szabó* Dezső 7-ik évi előadássorozatát október 2-án, csütörtökön este 8 órakor folytatja. (*Marczibányi-tér*, Lövőház díszterem.) Tárgy: Eredetünk, multunk lélektani következményei.

— Házasság. *Kaluza* Ilona okl. gimn. tanárnő és *Schmidt* Antal szőv. főtiszt szeptember 27-én tartották esküvőjüket.

Princzes Rózsi és *Kocsis* Béla szeptember 28-án este fél 7 órakor tartják esküvőjüket a zuglói páduai Szent Antal-templomban.

Hlatky Juci és *Schlégl* Vilmos szeptember 28-án este ½7 órakor tartják esküvőjüket az óbudai **róm. kat. templomban.**

— Radocsay László arcképe az esztergomi megyeházán. Esztergom vármegye törvényhatósági bizottságának díszközgyűlése keretében helyezték el *Radocsay* László m. kir. titkos tanácsos, igazságügyminiszter, a vármegye volt főispánjának *Héya* Zoltán festőművész által készített életnagyságú arcképét a vármegyeház dísztermében. A díszközgyűlés közönsége lelkesen ünnepelte közszeretetben álló volt főispánját.

— A Janus Pannonius Társaság szombaton délután rendezte tagválasztó és tisztújító közgyűlését. Elnökké *Fischer* Bélát, társelnökké *Birkás* Gézát és *Kodolányi* Jánost, alelnökké *Linder* Ernőt és *Várkonyi* Nándort, főtitkárrá *Lovász* Pált, titkárrá *Makay* Gusztávot és *Weöres* Sándort választották meg.

— Apácaruhában szélhámoskodott. *Remmer* Jakabné többszörösen büntetett előéletű nő apácának adta ki magát és az egyik budapesti zárda nevében szélhámoskodott. A büntetőtörvényszék másfélévi börtönre ítélte.

— A Budapesti Egyetemi Gyermekklinika igazgató-tanára, *Hainiss* Elemér professzor felkéri a járványos gyermekbénulást (gyermekparalizist) közelmultban, vagy pár év előtt kiállott egyéneket, hogy beteg gyermekek gyógyítása érdekében végzendő vérvétel céljából az Egyetemi Gyermekklinikán (VIII., Bókay János-u. 54.) bármely hétköznap d. e. 10—12 óra között jelentkezzenek.

— A mi szűcsünk a váciuccai Palugyai.

— A Magyar Telefónhírmondó és Rádió Rt. szeretetadománya a honvédségnek. A Magyar Telefónhírmondó és Rádió Rt. a szovjetorosz hadjáratban hősiesen küzdő honvéd lovasdandár tisztjei és legénysége részére megbecsülése jeléül 5000 pengőt ajánlott fel dohányneműek vásárlására. A szeretetadománynak a honvéd lovasdandárhoz való eljuttatása iránt a honvédelmi miniszter intézkedett. Egyben őszinte köszönetét és elismerését fejezte ki a Magyar Telefónhírmondó és Rádió vezetősége mindenegyes tagjának ezért a hazafias és áldozatkész megnyilvánulásáért. *(MTI.)*

— Debreceni művészek a Nemzeti Szalónban. Szombaton este nyílt meg ünnepélyes keretek között a *Nemzeti Szalón* új évadja, amely alkalommal a debreceni *Ady Társaság* művészei, közöttük a kitűnő ismert *Gáborjáni Szabó* Kálmán, *Holló* László és mások mutatják be alkotásuk színe-javát. A kiállításra még visszatérünk.

— Zimányi Károly temetése. Szombaton temették el a farkasréti temetőben *Zimányi* Károlyt, a Magyar Tudományos Akadémia tiszteletbeli tagját, volt nemzetimúzeumi igazgatót. A ravatalnál *Mauritz* Béla egyetemi tanár az Akadémia nevében mondott búcsúbeszédet.

— A reggeli esztergomi személyhajó megszüntetése. A MFTR közli, hogy a Budapestről Esztergomba naponként 8.30-kor, onnan vissza 17 órakor induló személyhajó ebben az évben utoljára október 5-én, vasárnap fog közlekedni. A kiránduló közönség érdekében azonban ez a hajó vasár- és ünnepnapokon továbbra is idulni fog.

— Ki kaphat szegénységi bizonyítványt? *Szendy* Károly Budapest polgármestere elrendelte, hogy szegénységi bizonyítványt csak az kaphat, akinek jövedelme havonta nem haladja meg a 150 pengőt, illetőleg napszámbére napi 6 pengő.

— Az ügyvédekre, az ügyvédjelöltekre és az ügyvédi önkormányzatra vonatkozó egyes kérdések szabályozása. Az 1941:XIII. törvénycikk egyebek között elrendeli, hogy ha az Ügyvédi Kamara zsidó tagjainak száma a kamara összes tagjai számának *hat százalékát* meghaladja, kamarai választási joga *csak a választásra jogosult tagok hat százalékának megfelelő számú zsidó tagnak van*, akiket a kamara zsidó tagjai maguk közül választanak. Elrendeli továbbá a törvény azt is, hogy az ügyvédi kamarának zsidó tagjait bíróság vagy közigazgatási hatóság előtt folyó eljárás során közmegbizatásban *csak a megbizatások számának hat százaléka erejéig szabad részesíteni.* Az igazságügyminiszternek a 62.400—1941. I. M. számú rendelete megállapítja a törvény említett rendelkezéseinek végrehajtására vonatkozó **szabályokat.**

— Október 4. és 5-én országos gyüjtőnapokat rendez a Vöröskereszt. Ne feledkezzünk meg hazafias kötelességünkről és anyagi helyzetünkhöz mérten adományainkkal támogassuk a Magyar Vöröskeresztet.

— A hercegprímás Budapesten. *Serédi* Jusztinián bíboros-hercegprímás szombaton Budapestre érkezett. Este 7 órakor a felsővizivárosi Szent Anna plébániatemplomban a papsággal végzett zsolozsmák között elhelyezte ezokat a szent ereklyéket, amelyeket a templom újjáalakított főoltárába fognak vasárnap befalazni. Vasárnap az oltárszentelést reggel 8 órai kezdettel a bíboros-hercegprímás fogja végezni, aki fél 11-kor az új oltárnál nagy segédlettel főpapi szentmisét pontifikál és ugyanakkor szentbeszédet intéz a hívekhez.

Kívánsághangversenyeket rendeznek a fronton harcoló honvédek számára

A *Magyar Vöröskereszt* igazgatósága szombaton délben fogadta báró *Schell* Gyulát, a rádió igazgatóját, *Molnár* István vezérkari századost, a vezérkar kiküldöttjét és a sajtó képviselőit. A *Vöröskereszt* igazgatósága hivatalosan bejelentette, hogy *a szovjet harctereken küzdő magyar honvédek részére kívánsághangversenyeket rendez.* Az első hangverseny október 12-én este lesz és a rádió is közvetíti a Magyar Művelődés Házából. A gazdag műsorú estre *Rökk* Marikát, *Szörényi* Évát, *Udvardy* Tibort, *Honthy* Hannát, *Jávor* Pált, *Dayka* Margitot, *Kiss* Manyit, *Bilicsi* Tivadart, *Tamás* Ilonkát és még több más művészt kértek fel. A fellépést mindannyian ingyen vállalták. Rajtuk kívül négy zenekar is közreműködik, hogy a harctereken küzdő honvédség minél impozánsabb, minél szórakoztatóbb rádióélményben részesüljön.

A *Vöröskereszt* vezetősége a kívánsághangverseny rendszeresítéséről már értesítette a csapatokat, sőt *meg is kezdte a hordozható kofferrádió szétosztását.* Hogy a kívánsághangversenyt minél többen látogathassák, a *Vöröskereszt* 50 filléres, 1 és 2 pengős jegyeket hoz forgalomba. A páholyokat és az első sorokat a sebesült és szabadságos katonák töltik meg, így *a nagyközönség szemtől-szemben láthatja sebesült és szabadságolt hős honvédeinket.* A székesfővárosi katonai kórházparancsnokság arról is gondoskodott, hogy a sebesült katonákkal együtt a vöröskeresztes ápolónők is megjelenhessenek a hangversenyen.

A sebesült katonák elhelyezése a nézőtéren meghívási alapon történik. A közönséget a Vöröskereszt majd különböző utakon keresi meg kérésével, hogy váltsa meg a sebesültek jegyét. *A kívánsághangversenyek tiszta jövedelmét ugyanis szeretetcsomagok küldésére fordítják.*

A sajtótájékoztatón közölték még, hogy *novemberben és karácsony előtt is lesz kívánsághangverseny*, ezek műsoráról és szereplőiről még nem döntöttek.

— Hajózási Szakbizottság alakul. A kereskedelmi miniszter most kiadott rendelete Hajózási Szakbizottság alakítását rendeli el, a hajózással, valamint a kereskedelmi kikötőkkel kapcsolatos kérdésekben véleménynyilvánításra és kezdeményező javaslatok megtételére. A Hajózási Szakbizottság három tagból áll, akiket a kereskedelmi miniszter nevez ki.

— Hajnali rablótámadás. Pénteken hajnalban Hódmezővásárhelyen *Fodor* László napszámos behatolt *Fekete* Istvánné lakásába, az asszonyt előbb fojtogatni kezdte, majd szódásüveggel fejbe verte s azután párnája alól tizenhat pengőt elrabolt. A rendőrség elfogta. A sérült asszonyt kórházban ápolják.

— Zentán megalakult a Magyar Élet Pártja, járáselnök *Mohácsi* Pál tanár, társelnök *Vámos* János tanár lett.

— A hajózás Széchenyi-emlékünnepélye. A m. kir. Folyam- és Tengerhajózási Rt. igazgatósága e hó 26-án, pénteken délután a Szent István termeshajón gróf Széchenyi István emlékezetére díszülést tartott, melyen dr. *Varga* József kereskedelem- és közlekedésügyi miniszter, a Széchenyi-nemzetség képviseletében gróf *Széchenyi* Károly, valamint az állami hatóságok és a gazdasági élet igen számos kiválósága jelent meg. *Wulff* Olaf m. kir. titkos tanácsos, elnök megnyitó szavai után dr. Komarnicki Gyula miniszteri tanácsos, alelnök-vezérigazgató tartotta meg emlékbeszédét, melyben Széchenyinek, mint az első nagy magyar közlekedéspolitikusnak, különösen pedig a dunai gőzhajózás megalapozójának és az Alduna első szabályozójának munkásságát méltatta és a magyar hajózásnak Széchenyi szelleme iránti **kegyeletes hódolatát tolmácsolta.**

— A Délvidék közoktatásügyi igazgatása. A kultuszminiszter rendeletet adott ki, amely szerint a visszafoglalt délvidéki terület közoktatásügyi igazgatását, három elsőfokú és egy másodfokú közoktatásügyi igazgatási kirendeltség látja el. Az elsőfokú közoktatásügyi igazgatási kirendeltségek székhelye: *Muraszombat, Ujvidék* és *Zombor*, a másodfokú közoktatásügyi igazgatási kirendeltség székhelye pedig *Ujvidék.*

— Kapi Béla püspök a szovjet elleni harcról. *Kapi* Béla dunántúli evangélikus püspök jelentést terjesztett egyházkerülete elé. A jelentés megrázó szavakkal jellemzi a háborús világhelyzetet. Itéletet látunk abban, hogy szembekerültünk az Isten ellen küzdő orosz szovjettel — mondja többi között. — Isten kezének mozdulását szemléljük abban, hogy a templomokat mulatóhelyekké átalakító, az oltárokat leromboló, a keresztyén egyházakat üldöző és a vallásosságot meggyalázó Szovjet ellen felvonulnak a keresztyénség történelmi védői.

— Értekezlet a MÉP székesfővárosi szervezetében. A *Magyar Élet Pártja* székesfővárosi szervezete kedden este *Karafiáth* Jenő főpolgármester elnöklésével pártértekezletet tart, amely a törvényhatósági közgyűlés elé kerülő polgármesteri előterjesztéseket tárgyalja.

— Rendőriskola lesz Ujvidéken. A belügyminisztérium és a vidéki főkapitányság Ujvidéken rendőriskolát akar létesíteni. A város most megbeszéléseket folytat, hogy megfelelő épületet bocsásson a rendőriskola rendelkezésére.

— A gyógyszerek pótdíja. A belügyminiszter rendeletet adott ki, amely szerint egyes gyógyszereknek a gyógyszerárszabásban megállapított árához felszámítható pótdíjakat módosítják.

— Országzászló-őrség. Vasárnap délben a XI. számú *Bocskay* cserkészcsapat teljesít őrszolgálatot az Ereklyés Országzászlónál a székesfővárosi tűzoltóság zenekarának kíséretében.

— Vízállás. A Duna végig apad: Paksig közepes, lejjebb közepes vízállású. Szombati vízállások: Pozsony 150, Komárom 291, Budapest 242, vasárnap 230, Paks 156, Baja 268, Mohács 318, Gombos 423, Ujvidék 418. A Rába Szentgotthárdnál —47. A Dráva Barcsnál —86, Drávaszabolcsnál 22. A Tisza Tekeházánál árad, máshol apad; Tokajig alacsony, Tiszafüredtől közepes, lejjebb magas vízállású. Szombati vízállások: Visk 10, Tekeháza 0, Tiszaújlak —44, Vásárosnamény 22, Záhony —39, Tokaj 203, Tiszafüred 316, Szolnok 494, Csongrád 508, Szeged 540, vasárnap 508, Titel 474. A Szamos Désnél 6, Szatmárnémetinél —2. A Bodrog Bodrogszerdahelynél 243. A Sajó Bánrévénél 43. A Hernád Hidasnémetinél 26. A Berettyó Margittánál 26. A Körösök Csucsánál 45, Nagyváradnál —86, Békésnél 82, Gyománál 294. A Maros Makónál 145. A Balaton Siófoknál 86. A Velencei tó Agárdnál 96

SZINHÁZ-FILM

Piros bugyelláris

Felújítás a Nemzeti Színházban

Egyesületi összejövetelek, kongresszusok, tanítói gyűlések egyik legtöbbet hangoztatott kívánsága, hogy nincs megfelelő számú, falun műkedvelőkkel előadható színjáték. Helyes tehát a Nemzeti Színház kezdeményezése, hogy műsorára tűz régi népszínműveket. Ha sok is bennük a naivság, a kezdetlegesség, magasan felette állanak mostani úgynevezett népies operettjeinknek. Igaz, jobb volna *Szigligetivel* foglalkozni, mert *Csepreghy* népszínművei a műfaj hanyatlási korszakának, a hetvenes éveknek termékei. Azonkívül épp a *Piros bugyellárist* és a *Sárga csikót* játsszák legtöbbet műkedvelő színpadjainkon. Jó és szükséges volna minél többet előszedni *Szigligeti* népszínműveiből.

A *Piros bugyelláris* mostani felújításában jó szereposztásban kerül a Nemzeti Színház színpadára. *Nagy* Izabella, *Abonyi* Géza, *Hosszú* Zoltán jól mozog és sehol sem rontja el a játékát a népszínművekben oly gyakran látott túlzásokkal. Külön említést érdemel *Pethes* Sándor Kósza Gyurkája és *Bodnár* Jenő vén Peták huszárkáplárja. *Major* Tamás és *Matány* Antal erősen karikirozza a mult századbeli jegyzőt és ispánt, de játéka jól illeszkedik a többiekéhez. Mellettük meg kell még említeni *Ligeti* Juliska, *Mészáros* Ági, *Vándory* Margit, *Forgács* Antal, *Dévényi* Laci játékát. A rendezés egyszerűségéért *Szilassy* Gyulát illeti dicséret.

S. F.

(*) Jubilál a Kamara Varieté. A *Kamara Varieté Ramazuri* című új műsora a közeli napokban éri el *25. előadását.* Az új műsor sztárjai Dolly *Hopkins* és *Szondy* Piri, míg a férfiak között a kitűnő *Halmai* Imre arat estéről-estére nagy sikert.

(*) Turi Elemér jubileuma. *Turi* Elemér, a kitűnő régi színészíró vasárnap este *25.* rádióelőadását tartja *Tarka színészvilág* címmel. Az ismert művész harmine éven át gyüjtötte az előadások anyagát, amelyek mindegyike *45 éves színészi* pályájának egy-egy kedves epizódja. Az előadások könyvalakban is a közönség elé kerülnek.

(*) Zoli és Gerard jutalomjátéka. A *Fényes Cirkusz* hétfőn délután *Gerard és Zoli* tiszteletére jutalomjátékot tart, amelynek keretében a cirkusz teljes műsora színrekerül.

(*) Uj műsor a Komédiában. A *Komédia Orfeum* október *4-én* új látványos műsort mutat be. A *Minden tehén fekete* című régi műsor tehát már csak néhány napig marad műsoron.

(*) Dr. Kovács. Néhány nappal ezelőtt új film forgatását kezdték meg a *Film Irodában. Fekete* István *Dr. Kovács* című filmregényét *Bánky* Viktor rendezi és a férfi főszerepet *Páger* Antal alakítja. A női főszerepet *Simor* Erzsi játssza. Mellettük *Rajnay* Gábor, *Ladomerszky* Margit, *Puskás* Tibor és *Tóth* Júlia játszanak jelentősebb szerepeket.

SPORTHIREK

A Ferencváros Kolozsvárott, az Ujpest Szolnokon

Négy nagy futballmérkőzés színhelye lesz vasárnap *négy vidéki város.* Nagy ünnepséggel fogadták *Kolozsvárott* a *Ferencvárost,* míg a *Szolnok—Ujpest, Szeged—Nagyvárad, Diósgyőr—WMFC* mérkőzéseknek inkább sportjelentőségük van.

Szolnoki MAV—Ujpest: A multheti döntetlen után a javítás a Szolnoknak sikerülhet inkább.

Kolozsvári AC—Ferencváros: Ha Lázár már játszik a Ferencvárosban, elkerülheti a kolozsvári meglepetést.

Szeged—Nagyváradi AC: Egyformán jó csatársorok, a védelme a Szegednek, fedezetsora a Nagyváradnak jobb, a mérkőzés sorsa nyílt.

DiMAVAG—WMFC: Az otthon játszó csapat egy pontot elvehet a csepeliektől.

Gamma—SBTC: A Gamma otthonában esélyesebb.

MAVAG—Elektromosok: Az Elektromosok felforgatott csapata könnyen tovább veszíthet pontot.

Ujvidék—Szegedi Vasutasok: Elkeseredett küzdelemben a hazai csapat az esélyesebb.

Lampart—Kispest: A Lampart már megtalálta csapatát, így esélye nagyobb.

— Az új futballkapitány munkába lép. *Tóth* István kijelöli és már tréningre is meghívja a legközelebbi válogatott mérkőzésre számításba jövő játékosokat, akikből az október 26-án Bécs vagy Németország csapata ellen játszó magyar csapatot fogja összeállítani. Munkáját általános bizalom kíséri úgy az MLSz-ben, mint az egyesületek és játékosok körében.

— Hölgyeink tennisz csapatbajnokságának első napján a BEAC 4:2-re győzte le a BBTE-et, míg a BLKE—BSE-mérkőzés 3:3 arányban döntetlenül végződött.

— A MAC őszi atletikai viadalát ezúttal Széchenyi István emlékének szenteli. 100, 200, 400, 5000 méteren, 3000 m akadályfutásban, 110 m gátfutásban, magas-, hármas- és rúdugrásban, súly-, gerely- és kalapácsdobásban, valamint a 10×100 m-es stafétában legjobb atlétáink találkoznak.

— Az MKSz évzáró versenyén a repülők, a Szücs József-emlékversenyben a bukósisakosok összetett versenyben, a motorosok a kismotoros bajnokságban mérik össze erejüket. Délelőtt 16-an indulnak a 100 km-es országúti bajnokságban.

SPORTMÜSOR

VASÁRNAP. Futball. I. o. NB mérkőzések: Gamma—SBTC, Lágymányos, 4 ó (Köhalmi); Lampart—Kispest, Halom u., 4 ó (Sági); MÁVAG—Elektromosok, Bihari u., 4 ó (Moldoványi); Szolnok—Ujpest, Szolnok, 4 ó (Csák); Kolozsvár—Ferencváros, Kolozsvár, 4 ó (Ujvári); Szeged—Nagyvárad, Szeged, 4 ó (Palásti); Diósgyőr—WMFC, Diósgyőr, 4 ó (dr. Horváth); Ujvidék—Szegedi Vasutasok, Ujvidék, 4 ó (Szigeti). — **Atletika:** MAC—Széchenyi emlékversenye, Margitsziget, 11 ó és Sport u., 4 ó; FTC 3 km-es gyaloglóversenye, Üllői út, 1/211 ó; KASC versenye, Gyömrői út, 9 ó. Vidéki versenyek Debrecenben, Marosvásárhelyen, Szombathelyen, Orosházán és Diósgyörött. — **Tennisz:** Hölgy csapatbajnokságok III. napja. Férfi II.—IV. o. csapatbajnokságok. — **Kerékpár:** 100 km országúti bajnokság Népliget, 1/49 ó. Pályaverseny, Millenáris, 1/24 ó. — **Birkózás:** Vasasok szabadfogású versenye, Magdolna u., egész nap. Vidéki bajnokságok Ózdon. — **Uszás:** Komjádi-Kupamérkőzések, Nemzeti Sportuszoda, este 7 ó. — **Céllövés:** Postások, Ujpesti MOVE és Bp. MOVE versenyei a fővárosban, a hódmezővásárhelyi MOVE versenye vidéken. — **Gyephokki:** Bajnoki mérkőzések I. fordulója: BBTE—MHC: a Pasaréti úton. — **Kézilabda:** Válogatott tréning, Népliget, d. e. Hölgybajnokság I. forduló.

Fővárosi Operettszínház

Október harmadikától minden este nyolc órakor

CSODATÜKÖR

A VÍZHORDÓ LEÁNY

Irta:

Turi Turgonyi András

45

Egy fasor mellett találta magát s most találomra megindult a lombok alatt. Ment a kavicsos úton s a sima vaskerítés fölött kihajló levelek végigsimogatták az arcát. Csupa kert. És néha hangok. Valahonnan a látatlanból, a bokrok és elrejtett verandák távlatából csilingelnek, dörmögnek. Messzebb árnyak úsztak a fák mellett, összeforrott árnyak, világosságot kerülők, szerelmesek.

Szabadabb helyre ért. Itt fényesebbek voltak a villák, a kertekben lampionok égtek és az út is világosabb volt.

Az egyik ház előtt megállott. Közel volt a veranda s a nagy, tarkaernyős lámpa alatt sokan ültek. A belső szobából zongora szólt s az asztal felett boros poharak csörömpöltek.

— Jaj, ezeket a virágokat meg kellene már öntözni — mondta egy asszony és az imbolygó fényben a veranda szélén álló virágállványhoz lépett.

— Majd én megöntözöm — felelte valaki és egy fehérruhás leány, karcsú korsót tartva a kezében megindult a kert felé.

Aztán félkezével meglóbálta a korsót s a válla fölé emelte. Igy közeledett a kerten át és a ráhulló fény hosszú árnyékot húzott a háta mögé.

János megremegett. Meredten nézte a közelgőt s a tüdeje hangosan zihált.

— A vízhordó leány — dadogta rekedten — a vízhordó leány...

S e pillanatban világosan megértette e szó minden tragikumát. Ő az. Ő az, akit éveken át és szenvedéseken keresztül keresett, akit elveszített és újra megtalált. Ez a leány, ez a vízhordó leány az igazi, a csodás.

És remegve megindult a kapu felé, hogy szemben álljon vele. Arcát a rács közé nyomta, úgy várta hogy megláthassa.

Aztán megismerte.

A leány a szökőkúthoz ért és egy villanásig elnézett a kapu felé.

Ő volt. Tudta, hogy ő az.

E pillanatban nem érzett semmit. Talán egy csöppnyit csodálkozott, hogy másfél év alatt semmit se változott. Hogy a haja ugyanolyan lágyan keretezi a homlokát, mint azelőtt s csak a szeme lett árnyasabb és az orra mellett mélyült el az a régi két kis ránc.

Most, most a leány is ránézett s a pillanat töredékéig megtorpant. Ő is megismerte.

Mintha megállott volna az idő. A csend szinte hallható lett s a verandán valaki élesen felnevetett.

— A vízhordó leány, — suttogta újra és most már minden fájt, minden, minden...

A korsó remegett a leány válla felett és árnyéka formátlan volt, imbolygó.

A férfi úgy érezte, hogy mindenki eltünt körülöttük. Ebben a pillanatban tökéletesen egyedül voltak. Ketten állottak most egymással szemben, egymás arcára tapadó szemmel s az idő megállt, mint egy rosszul felhúzott óra.

Mi volt a szemében? Meglepetés, harag, vágy vagy könyörgés? Nem tudta. Az ő szeme volt. Két kitágult, nagy, sötét golyó, s az ajkára, mintha odafagyott volna a hang, merev volt és félig nyilt. Segítségért kiáltó.

El innen!

Érezte, hogy a lába továbbviszi. Homály, mindenütt homály.

Megütötte a levegő. Autó surrant a járda mellé és pirossapkás nő szállott ki belőle.

Befordult a mellékuccába. Itt csend volt. Nem gondolkozott. Baktatott és a válla a ház falát surolta.

Ez hát a vég. Egy pillanat, elfojtott sikoly vagy csend. Maga se tudta.

— Hazudnak a regények — gondolta. — Ez az élet. És Istenem, hogy fáj.

Sötétebb van. Már nagyon messze lehet. A háta mögött lépések kopognak. Gyors, apró koppanások. Az agyába vágódnak. Nem néz hátra. Ki jöhet utána ilyen egyedül.

Kop... kop...

Ujra befordul valamerre. Milyen nagy az éjszaka. Mindenre ráfekszik, házakra, ruhákra, szívekre.

(Vége következik.)

MŰSOROK

SZINHÁZAK MAI ÉS JÖVÖHETI MŰSORA

OPERA: Vasárnap: d. u.: János vitéz (3); este: Bohémélet (bérletszünet, 1/28). Hétfő: Nincs előadás. Kedd: Varázsfuvola (A. 1., 1/28). Szerda: Hegyek alján (E. 1., 1/28). Csütörtök: Rigoletto (B. 2., 1/28). Péntek: Hovancsina (C. 2., 1/27). Szombat: Pillangókisasszony (D. 2., 1/28). Vasárnap: Aida (Népm. Biz., V. III., a Magyar Müvelődés Házában, 1/28). — **NEMZETI:** Vasárnap d. u. (1/21), este (I. B., 1/28), hétfő (II. B.), kedd (III. B.), szerda (IV. B.), csütörtök (V. B.) péntek (VI. B.), szombat (VII. V.): Piros bugyelláris (1/28). — **KAMARA:** Egész héten minden este és vasárnap d. u.: Kaland (1/24, 8). — **MAGYAR MÜVELŐDÉS HÁZA:** Vasárnap d. e.: Csongor és Tünde (1/211), d. u.: Filmelőadás (3, 1/26, 8). Hétfő és kedd: Filmelőadás (4, 1/27). Szerda: Szülők iskolája (5). Csütörtök, péntek: Filmelőadás (4, 1/27). Szombat: Magyar lányok katolikus akciójának diszgyülése (1/25). — **VIG:** Vasárnap d. u.: Nyári zápor (1/24): este, kedd, szerda, csütörtök, szombat: Marie-Rose (8). Hétfő, péntek: Nyári zápor (8). — **UJ MAGYAR SZINHÁZ:** Október 1-től: A milliomos (8). — **ANDRÁSSY:** Egész héten minden este és vasárnap d. u.: Boldoggá teszlek (1/24, 8). — **MADÁCH:** Egész héten minden este: IV. Henrik (3/48). — **FÖVÁROSI OPERETT:** Október 3-tól: Csodatükör (8). — **ROYAL REVÜSZINHÁZ:** Egész héten minden este: Fortissimo (1/29). — **KAMARA VARIETÉ:** Egész héten minden este: Ramazuri (1/29). — **KOMÉDIA:** Egész héten minden este: Minden tehén fekete (1/29). — **BÁBSZINJÁTÉK:** Egész héten minden este: Baj van a mennyországban (8). — **ERZSÉBETVÁROSI:** Csütörtökig minden este: 2000 pengös férfi (1/26, 1/29). — **JÓZSEFVÁROSI:** Csütörtökig minden este: Becskereki menyecske (1/26, 1/29). — **KISFALUDY:** Csütörtökig minden este: Fityfiritty (1/26, 1/29). — **MÜSZINKÖR:** Csak vasárnap: Régi jó Budapest (1/24, 6, 8). — **FÉNYES CIRKUSZ:** Október 1-ig: Végén csattan az ostor (4, 8).

MOZIK

Rövidítések: Sz = Szombat. V ü = Vasárnap és ünnepnap. M = Matiné.

ADMIRÁL (353—707): **A Manderley-ház asszonya. (Mindennap: 11, 1, 3, 5, 7, 9, 11.)** — **ALKOTÁS** (355—374): **Ujhold.** (1/24, 1/26, 1/28, 1/210; V ü 11 és 1/2-kor is). — **ANDRÁSSY** (124—127): **Balalajka.** (1/24, 3/46, 1/28, 3/410; V ü 2, 4, 6, 8, 10). Vas. d. e. 11-kor: **Gyáva hős.** — **ÁTRIUM** (154—024): **Egymásért.** (1/26, 1/28, 1/210; Szombat, vasárnap és ünnepnap 1/24 órakor is). — **BELVÁROSI** (384—563): **A Manderley-ház asszonya.** (Jobbt. 1/25, 1/28, 1/210; V ü 2, 1/25, 1/28, 1/210. Balt. 1/29, V ü 1/24, 6, 1/29). — **BELVÁROSI HIRADÓ FILMSZINHÁZ** (181—244): **A Kormányzó úr látogatása a Vezéri főhadiszálláson. A szövetségesek előnyomulása Keleten. Széchenyi jubileum. Fehér veszedelem** (kultúrfilm). **Rajzos híradó Indokináról. Különkiadás. Magyar, Ufa, Luce és Fox híradók.** (Folyt. egyórás előadások 10—24 óráig). — **BROADWAY** (422—722): **Dalol az éjszaka.** (1/24, 1/26, 1/28, 1/210; Sz V ü 1/2-kor is). — **BUDAI APOLLÓ** (351—500): **A Manderley-ház asszonya.** (1/25, 1/27, 9; V ü 1, 1/24, 1/26, 1/28, 1/210). Vas. d. e. 11-kor: **Két fogoly.** — **CAPITOL** (134—337): **Két szerelmes óra.** (1/24, 1/26, 1/28, 1/210; V ü 1/2-kor is). — **CASINO** (383—102): Negyedik hétre prolongálva! **Végre.** (1/26, 3/48, 1/210; Sz V ü 1/24-kor is). — **CITY** (111—140): **Fekete Vénusz.** (1/26, 1/28, 3/410; Szombat, V ü 1/24 órakor is). — **CORSO** (182—818): **Háry János.** (1/26, 1/28, 1/210; Szombat, V ü 1/24 órakor is). — **CORVIN** (139—584, 138—988): **Rövid ideig zárva! Átalakítás után mint premierszínház nyilik meg.** — **DAMJANICH** (425—644): **A svéd csalogány.** (1/24, 1/26, 1/28, 1/210; V ü 2, 4, 6, 8, 10). — **DÉCSI** (121—343, 125—952): **Becsületből elégtelen.** (5, 1/28, 1/210; Szombat, vasárnap és ünnepnap 1/23-kor is). — **ELIT** (114—502): **Dankó Pista.** (4, 6, 8, 10; V ü 2-kor is). — **FORUM** (189—707, 189—543): Negyedik hétre prolongálva! **Ne kérdezd, ki voltam.** (1/26, 1/28, 1/210; Sz V ü 1/24-kor is). — **GLÓRIA** (427—521): **A svéd csalogány** (1/25, 3/47, 9; Sz 1/24, 1/26, 1/28, 1/210; V ü 1/2-kor is). — **HIRADÓ FILMSZINHÁZ** (222—499): **A Kormányzó úr látogatása a Vezéri főhadiszálláson. A szövetségesek előnyomulása Keleten. Széchenyi jubileum. Fehér veszedelem** (kultúrfilm). **Rajzos híradó Indokináról. Különkiadás. Magyar, Ufa, Luce és Fox híradók.** (Folyt egyórás előadások 9—24 óráig). — **HOLLYWOOD** (225—**[illegible]**): **Dankó Pista.** (1/24, 3/46, 1/28, 1/210; V ü 2, 4, 6, 8, 10). — **IPOLY** (292—626): **A Manderley-ház asszonya.** (2, 1/25, 7, 1/210; Vas. d. e. 11-kor is). — **JÓZSEFVÁROSI** (131—316): **Ököljog.** (1/24, 1/26, 1/28, 1/210; V ü 1/2-kor is). Vasárnap d. e. 11-kor: **Leányvári boszorkány.** — **KAMARA** (423—901): **Az elsodort ember.** (11, 2, 4, 6, 8, 10). — **KULTUR** (188—120): **Édes ellenfél.** (5, 1/28, 1/210; V ü 1/22, 1/24, 3/46, 3/48, 1/210). — **LLOYD** (111—994): Második hétre prolongálva! **A nagy riport.** (1/24, 1/26, 1/28, 1/210; V ü 1/2-kor is). — **NYUGAT** (121—022): **A Manderley-ház asszonya.** (1/25, 7, 1/210; V ü 2, 1/25, 7, 1/210). — **ODEON** (422—785): **A Manderley-ház asszonya.** (Folyt. 1/24, 1/27, 1/29; V ü 1/22, 4, 1/27, 9). Vasárnap d. e. 11-kor: **Pusztai királykisasszony.** — **OLYMPIA** (423—188): **Modern szimfónia.** (Mindennap: 11, 2, 4, 6, 8, 10). — **OMNIA** (130—125): Hatodik hétre prolongálva! **Csákó és kalap.** (5, 1/28, 1/210; Sz V ü 3-kor is). — **PALACE** (221—222): **Közbelép a feleségem.** (11, 2, 4, 6, 8, 10). — **PÁTRIA** (145—673): **Dankó Pista.** (4, 6, 8, 10; V ü 2-kor is). Vasárnap d. e. 11-kor: **Hatosfogat.** — **PHÖNIX** (223—242): **A Manderley-ház asszonya.** (Mindennap folyt. 11, 1/22, 4, 1/27, 9). — **RÁDIUS** (122—038, 120—564): Hetedik hétre prolongálva! **Intermezzo.** (1/26, 3/48, 3/410; Sz V ü 1/24-kor is). — **RIALTÓ** (224—443): **Összetánc.** (11, 1, 3, 1/26, 1/28, 1/210). — **ROYAL APOLLÓ** (222—002): Harmadik hétre prolongálva! **Stukák.** (1/26, 1/28, 3/410; Sz V ü 4, 6, 8, 10). — **SAVOY** (146—040): **Dankó Pista.** (1/24, 1/26, 1/28, 1/210; V ü 1/22-kor is). Vas. d. e. 11-kor: **Bors István.** — **SCALA** (114—411): Harmadik hétre prolongálva! **Egymásért.** (1/26, 1/28, 1/210; Szombat, vasárnap és ünnepnap 3-kor is). — **SIMPLON** (268—998, 268—999): **Dankó Pista.** (1/24, 1/26, 1/28, 1/210; V ü 1/22-kor is). — **STUDIO** (225—276): Harmadik hétre prolongálva! **Igy élni jó.** (Mindennap: 11, 1/22, 1/24, 1/26, 1/28, 3/410). — **TIVOLI** (235—692): **Madridi kém.** (Mindennap: 11, 1/22, 3/44, 1/26, 3/48, 1/210) — **TURÁN** (120—003): **A Manderley-ház asszonya.** (11, 1, 3, 1/26, 1/28, 3/410). — **URÁNIA** (146—046): Prolongálva! **A becsület lovasa.** (5, 1/28, 1/210; Sz V ü 3/43-kor is) Vas. d. e. 11-kor: **Jud Süss.** — **VESTA** (222—401): Harmadik hétre prolongálva! **Rosemarie.** (11, 1/22, 1/24, 1/26, 1/28, **[illegible]** V ü 11, 1, 3, 4, 6, 8, 10).

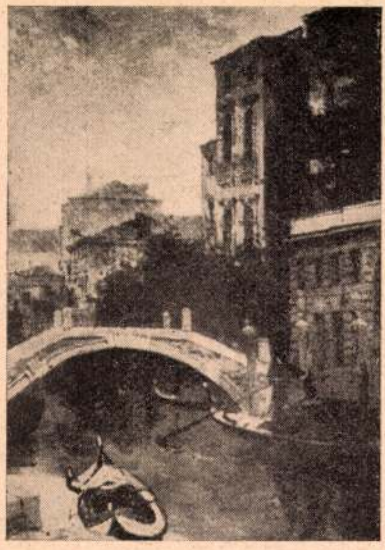

Háry Gyula: Velencei részlet.

Hajdu Béla: Forgószél.

Henczné Deák Adrienne:
Fürdő nő.

Henczné Deák Adrienne:
A kis müvésznő.

Henczné Deák Adrienne:
Lókai Hockenburger Antal
hadbiró-tábornok arcképe.

Hámor Ilona: Tanulmány.

Héya Zoltán:
Serédi Jusztinián arcképe.

Héya Zoltán:
József főherceg arcképe.

Kléja Zoltán

Vivi Gioi, a *Bengazi*-ban

A velencei Biennale sztárjai
Tasnády Fekete Mária a *Bengazi*-ban

Alida Valli a *Mi élők*-ben

— Nana! — tiltakozott Szőreginé, de tiltakozása nagyon gyengén hangzott.

— És ki írná meg? — folytatta Libeczky.

— Itt van éppen az unokaöcsém, pesti filozopter, — intett a doktor, — okos fiú, amolyan irodalmár. Kanyarít nektek olyan negyedik felvonást, hogy a Nemzetiben is eljátsszák, ha megtudják.

— Hol az a fiú, fussatok érte gyorsan!

Már jött is Bán Pista, a negyedéves bölcsész. Kezében a negyedik felvonással. Tegnap írta meg, nem kellett várni egy pillanatig sem.

Így következett el a nagy este. Dadin György remekelt és remekelt Angélika is, a feleség. A hallgatóság sírt és nevetett, — kit hogyan érintett a darab. Csak néhány férfi feszengett haragjában, amikor Dandin György harmadszori kudarcát is látniok kellett.

A harmadik felvonás végén a városi vendégek elégedetten keltek fel a székről s Szőreginéhez léptek:

— Gratulálunk, nagyságos asszony! Valami pompás volt, francia klasszikust játszani falusi színpadon! Ezt még nem láttam. Mondhatom, az emberek ügyesen mozogtak. Köszönjük.

S indulni akartak. Szőreginé intett:

— Várjanak még. Most jön a java.

— De vége a darabnak, három felvonás volt. Vége, kezitcsókolom.

— Nálunk nem. Mi eljátsszuk a negyedik felvonást is. Most jön az erkölcs diadala.

S valóban. Dandin György a negyedik pótfelvonás végén úgy elpáholta a feleségét, megverte az anyósát s elégtételt vett magának minden sérelemért, hogy ha Molière látta volna, ő is helyeselte volna. Csikós-Dandin nekiment az asszonynak, az anyósnak, félholtra verte az apát, a szobalányt, az inast s végül Clitandre urat, hogy még a színfalak mögött is csattogtak az ütések. A filozopter alapos munkát végzett. Rövid volt a felvonás és sokatmondó.

S mikor mindenkit elpáholt, Csikós-Dandin kiállott a függöny elé s leszűrte a tanulságot:

— „Így járnak azok a márkik és márkinők, akik a szent erkölcsöket bántalmazzák s bátorítani merészelik a férfiakat. Most megkapta az asszony a magáét s remélem, mindenki okult az esetből!"

A közönség tombolt, különösen a férfiak voltak megelégedve, mert ez a felvonás az ő külön igazságuk volt. Csikós Pistát vadul ünnepelték s a megyei város hetilapjának helybeli levelezője már írta is jegyzőkönyvébe a címet:

„Irodalomtörténeti esemény! Dandin Györgyöt megfejelte egy negyedéves bölcsész: új lehetőségek drámairásunk terén, ezentúl a legszomorúbb tragédiákból is vígjátékot formál korunk parancsa!"

S elfogván a helybeli levelezőt az irígység, rögtön gondolkodni is kezdett: a Bánk Bánt pótolja-e ki heppienddel, avagy a Romeó és Júlia történetéhez írjon vídám csattanót.

Mert „a siker" ezeket igazolja.

A velencei Biennale. A *Sziriusz* egyik jelenete
Karády Katalin, Szilassy László

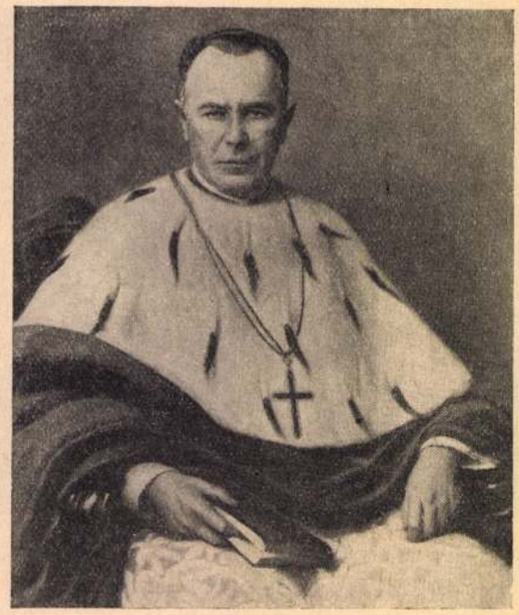

Az új kalocsai érsek: Glattfelder Gyula
Héja Zoltán festménye

törte kerékbe Molière remekét. Szőreginé ott ült, a hideg nézőtéren, bundájába burkolózva és helyeselve hallgatta az ígéket:

— „Én hát jogot tartok ahhoz, hogy ne legyek köteles rabszolgaként hódolni az ön parancsainak, szíves engedelmével élvezni akarom fiatalságom szép napjait, élni akarok az édes szabadsággal, melyet korom megenged, akarom látni az Isten szép világát s szívni a bókok mézét...!"

Nem lehet tagadni: nehéz volt. A de la Prudoterie-család neve fájdalmasan szakadt le Csikós Pista nyelvéről s Márika kétszer is nekiindult, amíg a fínom franciás szólamokat átalakíthatta valahogy a maga nyelvére. A presszióz kifejezésekből s a gáláns kellemből jóízű dunamenti illat áradt.

Szőreginé azonban úgy érezte, hogy ezzel a darabbal bukik, vagy áll társadalmi tekintélye s Kónya Bercit is elragadta a rendezői hevület: olyat mutatni a megyei székvárosnak, hogy Pest is belesápadjon, necsak a versenytárs megyeszékhely. Formálódott már Molière remeke s Csikós Pista úgy beletüzelte magát szerepébe, hogy megremegtek a Három huszár vén ablakai. Korondi, vasárnap, tarokkozás közben, fínom franciás fordulatokat használt s Kandra Pista is így szólította meg a hölgyeket: asszonyom...

Negyedik héten került szűkebb bizottság elé a darab. A főbírálók összegyültek lámpagyujtás után a Három huszár különtermébe s Kónya Berci bemutatta fáradozása eredményét. Csillogó szemmel ült le a tíztagú tanács a Három huszár hideg lócáira s elégedetten hallgatta Dandin György esetét a hiú s gonosz asszonyokkal. Szőreginé bólogatott, mert ifjúsága jutott eszébe s Dandin György háromszori kudarca úgy tünt az asszonyok előtt, mintha minden sérelmükért most kaptak volna elégtételt.

— Még egy heti munka — törölte meg homlokát Kónya Berci —, és hívhatjátok csudalátni a vidéket.

Csak Libeczky vonult haza hosszú orral, a kaszinó elnöke, nagytekintélyű férfiú. Kalapja remegéséből lehetett észrevenni, hogy különvéleményt jelent be nemsokára, mint a preferánsz-osztásnál szokta.

— A darab erkölcsi irányzata nem a legnemesebb, — mondta később a mellette lépdelőnek, de úgy, hogy mindenki meghallhatta az utca során.

— Miért? — pattant fel önérzetesen Kónya Berci a halott Molière helyett és előbbre furakodott az úton.

— Azért — epéskedett Libeczky —, mert mindig a szegény ártatlan férj húzza a rövidebbet s folyton az asszonyok győznek.

— Egyszer az asszonyok is győzhetnek — vágott vissza Szőreginé és megbillent fején a kerek kis kalap —, magáról, Libeczky, mindenki tudja, hogy milyen házsártos ember otthon. Nem baj, ha Molière igazságot szolgáltat egyszer nekünk.

— Szép igazság — dünnyögött Libeczky, mert találva érezte magát —, de én mégis azt mondom, hogy a darab ezzel a molière-i igazsággal nem sok hasznot hoz majd a falunak. Minden felvonás végén csúnyán elintézik szegény férjet az asszonyok. Gondoltak már arra, hogy ez mennyire le fogja rombolni a tekintélyünket?

— Ne fájjon a fejed Molière helyett — epéskedett Kónya Berci —, kiki feleljen magáért.

— Betiltatom a darabot — szította önmaga tüzét Libeczky és szuszogni kezdett dühösen —, betiltatom, mert ez igazságtalanság.

Szőreginé meghökkent. Libeczkynek nagy hatalma volt, mindent elért, ha akart.

— Azt nem teheti, hiszen már a ruhák is megérkeztek s nincsen idő újat tanulni.

— Gondolták volna meg hamarább. De persze, senkinek sem jutott eszébe először a darabot elolvasni.

— Te elolvastad ? — kérdezte Kónya Berci.

— Nem. De nem is rendezem.

Szelídebbre fogta a hangját, érezte, hogy maga ellen lázította máris a társaságot s népszerűségéből veszíteni mégsem akart:

— Hát értsék meg! Ezekkel a furcsa felvonásvégekkel nem adhatják elő a darabot. Nem a vidám francia csúfolódást és nem a Lajosok udvarának erkölcseit fogják ebben látni az emberek, hanem a mává fogják alakítani s azt hiszik, hogy ma ez a szokás... Ne rontsuk az embereket falun.

Szőreginé szólni akart, de nem jött hang a torkára, elsírta magát.

Libeczky még megteszi, hogy beír a főispánnak, vagy a kerület képviselőjének és a közerkölcsre való hivatkozással betiltatja a darabot. Most, amikor már pontosan betanulták és Petrusz, a szobafestő a legszebb álmait kente fel a vászonfalakra, csupa kövér angyalt és színes virágfüzért.

S íme máris akadt követője a kaszinó elnökének: Jánoki, a nyugalmazott erdőmester. Hosszút szívott a szivarjából s ennyit mondott:

— A darab erkölcstelen. Így nem adható elő.

Dandin György esete közügy lett, még mielőtt színre került volna. Két pártra szakadt az intelligencia, csakhogy megvédje a falu erkölcsét: Dandin-pártra és Dandin-ellenesekre.

Libeczky aláírási ívet köröztetett s az érdekeltek pénteken este jöttek össze. Vasárnap lesz az előadás és pénteken még mindig állt a harc.

A doktor le akarta szerelni a vitatkozókat:

— Nevetséges, hogy egy klasszikus művel ennyi gondot okozzatok magatoknak. Dandin György kikap háromszor, csúffá teszik, megjárja. Ki bánja? És aztán? Mit akartok tulajdonképpen? Ha nem tetszik így a darab, tessék, irassatok hozzá egy negyedik felvonást. Ebben a negyedik felvonásban aztán hozzátok helyre a hibát, köszörülje ki a csorbát Dandin György, tegyetek eleget az erkölcsi igazságnak.

— Hogyan? — pillogott Libeczky.

— A negyedik felvonás vége az legyen, hogy Dandin György páholja el az asszonyokat. Verje meg Angelikát, hogy belesántuljon. Fogadok, hogy ez mindenkinek tetszeni fog.

Új Idők. 1942. 40-47

Héja festő

PÉNTEK, 1942 SZEPTEMBER 25

PRO PATRIA

Freytag Ferenc m. kir. hadnagy életének 25-ik évében az orosz harctéren hősi halált halt.

— **A zilahi vármegyeházán leleplezték a kormányzó arcképét.** Zilahról jelentik: Szilágy vármegye törvényhatósági bizottsága most tartotta őszi közgyűlését, amelyen ünnepélyes keretek között leplezték le a kormányzó arcképét, Héja festőművész alkotását. A közgyűlésen megnyitó beszédet Jósika János báró főispán, ünnepi beszédet Béldi Kálmán gróf felsőházi tag mondott. A vármegye törvényhatósági bizottsága Gazda Endre alispán javaslatára elhatározta, hogy a vármegyeház díszterme számára megfesteti a hősi halált halt kormányzóhelyettes arcképét is. Ezenkívül Szilágysomlyó és Zilah sporttelepeit Horthy Istvánról fogják elnevezni.

Új Magyarság

.-én kelt 17140/ni.1942.számu iratára
ápolna ügyében a következőket van

g egy XV. században épült kolostortemplo
lomhajó leégése és rombadőlése után
en, melyet később a diadaliv helyén
s külön kápolnává alakitottak ki.
éparányu gotikus szentély, mely a
Abalkait utóbb reneszansz stilusban
ldalon két - két

Héjja Zoltán
festő

Serédi Jusztinian
hercegprimás arc-
képe, olaj f. a
győri püspöki pa-
lotában
Látterm 1947.
nov.

KLEIN DEZSŐ
épitési vállalkozó
BUDAPEST
XIV.,Abonyi-u.3.sz.

Nagyságos

Dr.SZENTIVÁNYI

ASZTALOS Gyula festőművész
Doktor Urat, hogy lakásomon,- szerda
délután 2 és 3 óra közti időben enge
Két darab középkorból szárm
ményem tárgyában óhajtanék Doktor Ur
Maradok megkülönböztetett t

Héya Zoltán

festő

a Bethlen Gábor
növetség részére meg-
festette Bethlen Gábor
archépét.

Uj Magyarság
1943. ápr. 4.
(Bethlen Gábor-növet-
ség közgyűlése.)

VASÁRNAP **28** Kat. Csuli Prot. Gedeon Ó-g. 15 Húsv. v.	62½ 3 óra hosszáig
HÉTFŐ **29** Kat. Auguszta Prot. Cirill Ó-g. 16 Húsv. h.	2
KEDD **30** Kat. Kerény vt. Prot. Izidor Ó-g. 17 Húsv. k.	
SZERDA **31** Kat. Guidó ap. Prot. Árpád Ó-g. 18. Cirill	
CSÜTÖRTÖK **1** Kat. Hugó pk. Prot. Hugó Ó-g. 19. Dária	**IV. HÓ ÁPRILIS**
PÉNTEK **2** Kat. P. Ferenc Prot. Áron Ó-g. 20. Sz. vtk.	2
SZOMBAT **3** Kat. Rikárd pk. Prot. Keresztély Ó-g. 21. Ifj. Jak.	4 14

Héja Zoltán

Zsitvay Tibor a képviselőtár volt elnökének arcképe az elnöki kis fogadóban

Zámb 1935

10. l.

l. Heya

is

Héya Zoltán

Seredi hercegprímás,
József főherceg
Zsitvay Tibor archejei
Repr.

Szefeltlex. 162, 163. l

Életr. arck.
n. o. 675. l.

Hotels Mayer (Vadászkürt)

Barna tónusú metszet

14 x 13 cm.

Hollós V. Tul.

Kr. (2). 299.

Héjja Zoltán

Seredi Jusztinián
hgprimás arckepe
fentitöl
repr.

Primás Album
Bp. 1928. 145. l

Lország

344

1907.

aldemar.
) 1865 április 26-án.

Laki a mezei virágozó-
ellepett dombos előtérből,

~~l ellepett dombos előtérben~~
n lévő, balra fordult gyer-
n fürdő két nőt lesi meg, a
an és öltözködik ~~látszik~~, má-
l. A patakon túl balról erdő látszik.
foglalja el. A szőke fiú öl- mezítlábas
érdig érő nadrág. Jelzése a-

5 cm.
nuár 24-iki 7738 sz. leirat
.--

Hégya Zoltán

Seredi Justinian
archége

József főherceg archége

Repr.

Rát Str. 162. l.

165

612

kép és archép

E. PHILIPPI
könyvkereskedése
Szászrégen

Tek.

Europa lapterjesztö R.T.

B U D A P E S T V

Rothermere u. 12 III/2

Héja Zoltán

ifj. Kauser József
arcképe

Frey Frigyesné arch.
Repr.

Rát Str. 165. l.

„Eurora"

Film - Könyv - Lapterjesztő
es - Könyvkiadó Rt

Budapest V.

Rothermere

MDK

Heya

Művével szerepelt a Műcsarnok 1937.évi téli kiállitásán.

Pipics Zoltan dr.: Téli tarlat a Műcsarnokban.

Uj Magyarság,1937.jan.24. 21.l.

MDK

Heya Ferenc

A Landes Baukommission adjunktusa 1816-ban az esztergomi érseki palotát felméri, jelezve , hogyan lehetne a fenyegető ~~megoldást~~ beomlástól megovni.
Repg: A palota keresztmetszete nyugat felől nézve.
208.1.5. kép.
A palota földszintjének alaprajza.
208.1. 6. kép.
A palota keresztmetszete észak felől.
209.1. 7. kép.
A palota emeletének alaprajza.
209.1. 8. kép.

Zolnay László:Esztergomi érsekek palotái a középkorban.
Művészettörténeti Tanulmányok,Bp.1961.201-228.1.

MDK

Ybíya Zoltán, festő.

Fehérruhás nő.

Nemz. Szalon. - Független Műv. Társ. - IV. kiáll.

1931/XI. - Kat.

MDK

Héya Zoltán, festö

vitéz Rapaich Richárdné.

MKT.-Műcsarnok. IV.Nemzeti Képzőművv. Kiáll.
Bp.1937.ápr.29.-jun.30. Kat. 15.1.

MDK

Héya Zoltán, festö

dr.Glattfelder Gyula.
dr.Hutter Károlyné.

KMTárs. Téli tárl. 1938.febr.-márc. Gyüjt.kiáll.
Bp.Mücsarnok. Kat. 12.l.

M.D.K.

Heya Zoltán ? /A kérdőjel ugyanigy szerepel a füzetben./

131. Csernoch János biboros arcképe. Olajf. 235x130 vászon.

Elveszett. /Nógrád vm./

Háborus mütárgyveszteség-jegyzékek. V. füzet. 9. l.
MUMOK. Bp. 1952.

Héya Zoltán MDK

felvették tagnak a Rajztervezők Egyesületébe

Rajzoktatás 1941. II. évf. 3. sz. 24.o.

MDK

Héya Zoltán,

Fáy Aladár állam titkár arcképe.

Nemz. Szalon.-A Független Művészek Társ.-III. kiáll.
1930. okt. Kat.

Heya Zoltán

festő

Személyi változások az 1937/38. tanévben.
Bud. Iparrajziek. 1937/38.

HÉYA ZOLTÁN

Dr.Homonnay Tivadarné.

Téli kiállitás képes tárgymutatója. Műcsarnok 1937.

Héya Zoltán MDK

gróf Pongrácz Jenőné

Műcsarnok 1939. téli tárlat

MDK

Héya Zoltán festőművész

Barnabás Domokos igazgató bemutatta a közgyülésnek Héya Zoltán festőművész Bethlen Gáborról készült képét.

Cikk: Tasnádi Nagy András beszélt a Bethlen Gábor-szövetség közgyülésén és emlékvacsoráján.

Uj Magyarság, 1943.ápr.4. 6.l.

Héya Zoltán

dr. Glattfelder Gyula

Műcsarnok 1938 Téli tárlat

Héya Zoltán

MDK

dr. Hutter Károlyné

Műcsarnok 1938 Téli tárlat

Nagy Zoltán

dr. Hutter Károlyné

Héya Zoltán

MDK

dr. Homonnay Tivadarné

Műcsarnok 1941 Arcképkiállitás

Héya

Szerepel a hűn arnok tél.

tá-la-Tán

Magyarság 1938 II. 6

MDK

Heya Zoltán ?

A győri elevátor égése, vf.

A győri vár, vf.

A régi győri vár, vf.

Egyén köztulajdonból elveszett mütárgyak jegyzéke
Bp.1952

Heya Zoltán /?/

HDK

Régi Rábca meder, o.

" révfalui hajóhid, o.

" Rábca-fahid, vf.

Egyéb köztulajdonból elveszett műtárgyak jegyzéke

Bp. 1952

Heya Zoltán /?/ [illegible]

Régi Rábahid, o.

" Dunahid, vf.

A győri Pétervári kapu, vf.

Egyéb köstelajdonból elveszett műtárgyak jegyzéke
Bp. 1952

Hévya Zoltán

Portréval nevével a művészek
téli tárlatán.

Pesti Napló 1938 II. 6

Héya Zoltán

„dr. Glattfeldt Gyula arczéje"
szerepel a hűszarnok téli
Tárlatán (emlitve)

Nemzeti Lyrog 1938 II. 6

Héya Zoltán

Szerepelt a Budai Képművészeti Társulat kiállításán.

M.H. 1933. V. 3.

Heya

Pestréval szerepel a

Műcsarnok téli tárlatán

Uj Magyarság 1937 I. 24

Héya Zoltán

Kerepel a bűcsarnok tél-
tárlatán

Magyarság 1937 I. 23

Héyas Zoltán

Az Szépekkel nezepel a
Műcsarnok téli tárlatán

Nemzeti Újság 1937 I. 31

Hélya Zoltán

Szerepelt a Rudai Képzőművészeti Társulat kiállításán.

Nk. 1933. V. 3.

Héya Zoltán MDK

gr. Pongrácz Jenőné

Mücsarnok 1939 Téli tárlat

Héya Zoltán

MDK

Homonnay Tivadarné, repr.

Műcsarnok 1937 Téli Kiállitás

Héya Zoltán MDK

Dr. Homonnay Tivadarné

Mücsarnok 1937 Téli kiállitás

Héya Zoltán MDK

Rapaich Richárdné

Műcsarnok 1937 IV. Nemzeti Képzőm. Kiáll.

MDK

Héya Zoltán, festöm.

arcképe a festöi elegancia, a karakter kihangsulyozása, a beállitás elökelösége révén hatásos.

dr. Glattfelder Gyula portréja.

B.P.L.: Megnyilt a Téli Tárlat a Mücsarnokban.
Nemzeti Ujság. 1938. febr.6. 12.1.

M.DK

Héya Zoltán, festöm.

181. Dr.Glattfelder Gyula,

193. Dr. Hutter Károlyné.

KMTárs. 1938. Téli tárlat. Kat. 12.1.

HEYDECKER, Johann, Pozsonyi Kőművesegéd

J. H. Maurergesell, +60 éves korában, Pozsony, 1811, [illegible] aug. 2. (1811, 863 l)

Preßburger Zeitung
(Gentzen)

Jacob van Heyden

Bethlen Gábort ábrázoló

rézmetszete a 307. oldalon (repro)

(1619)

Magyarországi reneszánsz és barokk
Akadémiai Kiadó Bp.1975.

Heydelberger, Martinus

ötvös, 1742 Sopron

l.

Csatsoproniötv

3. l.

Francken, Franz: Krisztus születése. Fa, olaj, 49 × 36 cm.

Maszlaghy II. 202. szám.

Heydelberg, Martin

ötvös, 1725–1746. Sopron

l.

Csatsoproni ötv

17. l.

Heydelberg, Martin

ötvös 1731-46

l.

Csatsoprenistv

37. l.

38. l.

T.

Müemlékek orsz. bizottság
T. Igazgatóságának

Budapest.
IX. Rákos-u 10.

Heydelberger Márton

Ötvös Sopronban. A
XVIII szarad
második negyedében
ugyanott cehmester
volt.

irod

Köszeghy Elemér

Soproni ötvösök kivatalos
jegyc. Arch. Ert. 1911 310. l.

Heydelberger Márton

ötvös Sopron

Kőnnagyotaj. 336 l.

2012

Nr. 1980

Martinus Heydelberger, M 1731, civis 1732, e. —1746.

Evőkanál, XVIII. század elsőfelére valló díszű nyéllel. (Fűrészv.)

Löffel, Typ. der 1. H. d. XVIII. Jh. (Ziselierstich.)

Magántulajdon, Sopron — *Privatbesitz, Ödenburg.* Arch. Ért. 1911, 310 (Kőszeghy E.).

Heydelberger Márton

ötv-

l.

Kőmagyötvi

2012. 7.

Heyden Adolf

Müvéset 1902

358

JAKOB VAN DER HEYDEN, rézmetsző

X Bethlen Gáborról készitett rajzok egy kis csoportja A strassborgi Jakob van der Heydenre vezethető vissza. 1619-ből. 169. old

GYORGY ROZSA: Ein unbekanntes Werk von Egidius Sadeler 169. old

FOLIA ARCHAEOLOGICA. A Magy. Nemz. Múz. Évkönyve. XXI. 1970. Budapest

Heyden, Joseph v. der

1792

Eperjessy 1929

15 l.

Kovács János, a Dugonics-Társaság
alelnöke IV. 259

Heydi Ferenc

györi festő

Az 1840-es években Győrben működött. Karikaturái körül nehány 1848-ból fennmaradt Ecker János györi polgár naplójában

Lám Frigyes: Egy györi polgár a reform korszakban. Győr 1928. 89. l.

115. l.

2146. S. Schmidt (Kremserschmidt)

Szent Ferencz látomása.

Az előtérben jobbra fordul
gyelmeztetésére [illegible] vis
nyilt felhők között szeraf alakjába
Kezeit felemelve tartja és fejét ki
és könyv hever. A kiterjesztett szá
A feszülettől jobbra az angyalok so

Vászon, méretei 55.8: 31
Delhaes István hagyatékább
Átvétetett 1902: I. 12-én

[illegible] Arcza és bajusza lebe

MDK

Heydn József

korongos

a Zsolnay-gyár művészeti munkáiban közreműködött 1886-1902 körül.

68.o.

NIKELSZKY GÉZA: A Zsolnay-gyár művészete.
Pécs. 1959.

HÉZSŐ FERENC

Szénakazlak a bankban

TÁRLATOLGATÓ

Hézső Ferenc évtizedeken át hűségesen kitartott az alföldi piktúra hagyományai mellett

Manapság a legeldugottabb pusztán, tanyán is haladnak a korral: a magasra tornyozott szalmát, szénát műanyag fóliával borítják le az időjárás viszontagságai ellen. A festő pedig – bármennyire ragaszkodna is a hagyományokhoz – kénytelen alkalmazkodni ehhez a stílustalan újításhoz. Így aztán a hódmezővásárhelyi származású művész, Hézső Ferenc – aki a pesti diploma után hűségesen hazatért szülőföldjére, és négy évtizedes pályafutása során mindvégig tudatosan kitartott a karakteres alföldi piktúra tradíciói mellett – minduntalan megörökíti ezt a visszatérő motívumot, más és más változatban. Például végtelen hómezőben, vérvörösen lebukó, hatalmas napkoronggal a háttérben, elhagyott talicska feketéllő sziluettjével, amely emberi jelenlétet sejtet a közelben. Máskor lomb nélküli fák baljósan sötétlő koronája borul a sárgán-fehéren virító halomra, amelyet egy legelésző kecske kezdett ki épp az előtérben. A Szérűskertben három, katonásan sorjázó ifjú jegenye a kontraszt a szénához-szalmához, míg az Októberi fények esetében a hatalmas kazlak túlnőnek a meszelt falú öreg vályogviskó cseréptetején.

Persze modern korunk több más technikai vívmánya is bekerült a piktor eszköztárába. A Tetőn című olajképén világvevő tévéantenna égbe nyúló, ágas-bogas létrarendszerét röpködik körül a házigalambok, sőt egyikükmásikuk békésen megpihen a sokszögletű, esetlen fémkonstrukción, mintha akác vagy hárs lombjai közt tanyázna. A Fészek viszont a gólyafamília meghitt otthona, pedig nem házkémény tetejére rakták, hanem az útszéli villanyoszlopra. Parányi tér marad azért a tárlaton az érintetlen hortobágyi romantikának is: az embermagasra törő téli nádas peremén vetési varjak köröznek éhesen, vagy színpompás fácánkakas lépdel a jégen. A ridegmarhagulya súlyos tömege pedig olyan sejtelmesen szürkéllik a ködpárás holdfényben, mintha – a gémeskút kecses sziluettjével együtt – csak a délibáb csalóka látomása volna…

Wagner István

Hézső Ferenc tárlata
Magyarországi Volksbank Rt. székháza (Bp. VIII., Rákóczi út 7.)
Látogatható 2005. január 31-ig

Pólós nyitány a Szigeten

DRUKKOLÓ

Vége a vízilabdázók téli pihenőjének, újra lehet gyönyörködni a játékban, illetve (ízléstől függően) a medencéből kimászó sportolók csodálatos alakjában. A hét végén, a Sziget Grand Prix-n körmérkőzik három-három magyar és külföldi csapat a margitszigeti Hajós uszodában. Bár a torna fölkészülési célt szolgál elsősorban, biztosíték lehet a nívóra, hogy három euroligás csapat indul, a Spandau, a Barceloneta és a Vasas. És persze a Partizan, az Eger meg az UTE sem kutyaütőkből áll. **kg**

Sziget Grand Prix
Budapest, Hajós uszoda
10[30] UTE–Spandau 04
11[45] Barceloneta–Partizan
13[00] Vasas–Eger
16[45] Barceloneta–Spandau 04
18[00] UTE–Eger
19[15] Vasas–Partizan

vasárnap

09[30] Vasas–Barceloneta
10[45] Eger–Partizan
14[30] Eger–Spandau 04
15[45] UTE–Partizan

Szlovák és orosz győzelem a jégkorong Kontinentális Kupa négyes döntőjében

Művészek és pályamunkások

Jó hoki, kevés izgalom – ezt hozta a Kontinentális Kupa székesfehérvári négyes döntőjének első napja. A szlovák Zvolen 6:1-re verte a Milano Vipert, az orosz Dinamo Moszkva pedig 8:0-ra az Alba Volánt.

Erdei Tamás

Hétköznap délután fél négykor alighanem még sosem voltak több mint kétezren egy magyarországi jégkorongmeccsen. Úgy meg bizonyosan nem, hogy a hazai csapat játékosai ekkor legfeljebb az ebéd utáni csendes pihenőjüket tölthették. Ilyesmire persze a székesfehérvári jégcsarnokban módjuk sem lett volna az Alba Volán hokisainak, merthogy ott tegnap kora délután már a Kontinentális Kupa négyes döntőjének nyitó mérkőzését játszották. A fokozott érdeklődésre csak részben szolgált magyarázatként, hogy a Milano Viperst majd félezer drukker kísérte el (a hírek szerint az AC Milan futballcsapatának keménymagjából verbuválódott brigád felettébb kulturáltan szurkolt), a többség inkább arra volt kíváncsi, mi vár majd a magyar bajnokra az iszonyatosan erős mezőnytornán. A tapasztalatokat velősen összegezte az egyik Volán-drukker: „Úristen, agyon fognak minket verni."

Különösen figyelemre méltó volt a szlovák bajnokságot vezető Zvolen produkciója, még Pat Cortina, a hazaiak szakvezetője is szorgosan jegyzetelt. Írogathatott a jegyzőkönyv vezetője is, Sindler játékvezető rendszeresen diktálta a büntetőpadra szám-űzött hokisok névsorát. Amint pedig kiállt egy milánói – lehetne olaszt is írni, csakhogy a csapatban finnek, svédek, britek, lengyelek, igazi és honosított kanadaiak mellett alig akad egy-két bennszülött –, a szlovákok máris gólt ütöttek. Még a meccs fele sem telt el, amikor 3:0-ra vezettek a zólyomiak, pedig egyik góljukat a szó szoros értelmében megfúrta a bíró. Hiába került a korong a hálóba, közben elmozdult a kapu, s a játékvezető úgy oldotta fel a problémát, hogy pályamunkást kért, és kifúratta a jégen a kaput rögzítő lyukakat. E másodperceken kívül iparos nemigen tartózkodott a pályán, inkább csak művészek. És nemcsak az NHL-ből szerződtetett hokisok varázsoltak, sőt igazán nem is látszott a különbség, hiszen a Milanóban elvileg több, a tengerentúlról érkező hokis játszott, mégis 6:1-re verte a Zvolen. Elképesztő megoldásokat lehetett látni, az ötödik gólnál például olyan kombinációk végén passzolt az üres kapuba Skvaridlo, hogy még a gólbíró sem vette észre. Nem véletlen, hogy Jan Jasko, a szlovákok edzője, aki két és fél évig az Alba Volánt is irányította, mindig azt mondogatta, a siker titka a csapatmunka. Csak az nem mindegy, hogy milyen csapat munkálkodik.

A meglepetést újabb meglepetés követte. És nemcsak azért, mert a hazaiaknál a félholtak is feltámadtak a Dinamo Moszkva elleni mérkőzésre. Ocskay a szó legszorosabb értelmében lázasan készülődött, Palkovics és Kövér meg jószerével az orvosi rendelőből érkezett. A legjobbkor, mert az orosz bajnokság listavezetője ellen mégsem illett ifikkel kiállni. Bár az első harmadban úgy tűnt, mintha a vendégek tényleg egy utánpótláscsapat ellen készültek volna. A kényelmes tempó persze a magyaroknak így is rohanásnak tűnt, de legalább néhaněha a Volán csatárai is eljutottak Jeremenko kapujáig.

Ezek voltak azok a pillanatok, amikor a másik oldalon Budai felegyenesedhetett, amúgy folyamatosan nyújtóznia kellett. De nem hiába, a magyar bajnok kihúzta kapott gól nélkül a negyedet. A meccset viszont sajnos nem, Babenko a 24. percben ütötte az első gólt, aztán jött sorban a többi. Az utolsó, nem sok jót ígérő harmad előtt már 4:0-ra vezetett a továbbra is komótosan korcsolyázó Dinamo.

A végén meg 8:0-ra nyert a teljesen kimerülő hazaiak ellen. Azért két dologgal vigasztalhatjuk magunkat: derekasan küzdött az Alba Volán, és hát beigazolódott, hogy a magyar szurkolók remekül értenek a hokihoz.

Magyar csapat ellen a legjobb magyar

Hingis visszatér?
Több mint két évvel legutóbbi profi mérkőzése után Martina Hingis, a svájciak korábbi világelső teniszezője ismét részt vesz egy WTA-tornán, a január végi, thaiföldi, 170 ezer dollár összdíjazású viadalon, s ezután dönti el, hogy visszatér-e a profi teniszezők világába. „Ez tesztverseny lesz számomra, fogalmam sincs, hogyan reagál majd a szervezetem a megterhelésre" – mondta a 24 éves klasszis. Utoljára 2002 októberében vett részt WTA-versenyen. *(mti)*

HÍREK EREDMÉNYEK

Kosárlabda. A női Euroliga kilencedik fordulójában, A csoport: MKB-Euroleasing Sopron–Vilnius 84:81. A csoport állása: 1. Vilnius 14 pont/8 mérkőzés, 2. Brno 13/7, 3. Valenciennes 13/8, 4. Sopron 13/8, 5. Kraków 11/8, 6. Zaporizzsja 10/8, 7. BZ Szanktpetyerszburg 7/7. B csoport: Trutnov–Mizo-Pécsi VSK 65:83. A csoport állása: 1. Dinamo Moszkva 14/8, 2. Bourges 13/7, 3. Pécs 13/7, 4. Valencia 13/8, 5. Trutnov 10/8, 6. Kosice 9/8, 7. Szporting Athén 9/8. C csoport: Parma–Szolnoki MÁV-Coop 80:66. Az állás: 1. Szamara 14/7, 2. Tarbes 13/8, 3. Gdynia 12/7 (561-527), 4. Namur 12/8 (582-585), 5. Szolnok 11/8, 6. Parma 10/8, 7. Vojvodina 9/8. *(mti)*

Az NBA eredményei: Washington Wizards–Seattle SuperSonics 107:96, Detroit Pistons–Memphis Grizzlies 79:101, San Antonio Spurs–Indiana Pacers 111:98. *(mti)*